

Ra 'Da'yonhogui

nangue ma Hmuu ra Jesucristo

El Nuevo Testamento

de Nuestro Señor Jesucristo

otomí de la sierra

La Liga Bíblica

Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en el otomí de la sierra

La Liga Bíblica 1M primera edición 1974 [otm]
La Liga Bíblica 5C segunda edición 1999
La Liga Bíblica versión electrónica 2009

Publicado por

© La Liga Bíblica 1974 y 1999

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

- ▶ Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.
- ▶ No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.
- ▶ Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

PRÓLOGO

Este libro es el Nuevo Testamento de las Sagradas Escrituras en el idioma otomí de la Sierra. Hablan este idioma cerca de 20,000 personas que habitan en el municipio de Huehuetla en el estado de Hidalgo y municipios colindantes del mismo estado y de los estados de Puebla y Veracruz.

Originalmente el Nuevo Testamento fue escrito en el idioma griego, pero como personas de otros países donde no se hablaba el griego querían leerlo en su lengua nativa, pronto se empezó a traducir a otros idiomas. Hasta la fecha el Nuevo Testamento se ha traducido a más de mil quinientos idiomas del mundo.

Esta traducción al otomí de la Sierra está basada en el manuscrito griego llamado Textus Receptus, que fue el que utilizó Casiodoro de Reina en el año 1569. Cipriano de Valera también lo utilizó en su revisión de 1602.

Los traductores del Nuevo Testamento al idioma otomí de la Sierra hicieron lo posible por comprender a fondo el significado expresado en el original, y para ello se refirieron al manuscrito griego y a varios comentarios. Una vez determinado dicho significado, se esforzaron por comunicarlo en otomí con claridad.

Algunas palabras griegas no se pueden traducir al otomí con una sola palabra. Por lo tanto, ha sido necesario expresarlas a veces con una frase descriptiva, y otras veces efectuando una sustitución de tipo cultural (es decir, usando una palabra otomí con función semántica semejante a la de la palabra griega). Ciertas palabras griegas tienen un significado tan complejo que ha sido necesario usar palabras distintas para traducirlas de acuerdo con el significado que la palabra griega tiene en cada pasaje donde aparece.

La gramática varía mucho entre los dos idiomas. Si se traducen en forma literal, las figuras de construcción o de retórica del griego a veces no se entienden en otomí y a veces se entienden mal. Por lo tanto, los traductores han procurado expresar el significado del original con naturalidad en el otomí. Para lograrlo, han escogido las construcciones gramaticales, el orden de las oraciones, las figuras de construcción, y el estilo, no del griego ni del español, sino del otomí. En algunos casos ha sido necesario hacer explícita aquella información implícita en el manuscrito griego, que sus

lectores comprendieron sin dificultad, para que el lector otomí la pueda comprender en la actualidad.

La forma lingüística de la traducción se ha determinado usando como colaboradores hablantes nativos del otomí de la Sierra. El significado de la traducción se ha comprobado revisando la traducción con varios hablantes nativos.

El Nuevo Testamento es uno de los libros más leídos de todos los tiempos. Despierta el interés de personas de todas las edades, razas y nacionalidades. La vida de los personajes narrada en sus páginas y las enseñanzas que contiene, han inspirado la vida de millones de personas. Se espera que la lectura de este libro sea benéfica para los otomíes de esa región, y les ayude a ser mejores vecinos, mejores mexicanos y mejores ciudadanos del mundo.

ACLARACIONES SOBRE EL ALFABETO OTOMÍ DE LA SIERRA

Muchas de las letras del alfabeto otomí de la Sierra son iguales a las del alfabeto español, y representan los mismos sonidos; algunas, sin embargo, representan sonidos un poco diferentes; y otras son letras que no se encuentran en el alfabeto español, y representan sonidos que tampoco existen en español. La guía que a continuación se da, facilitará la lectura de este libro.

Letras que representan sonidos un poco diferentes del español.

x	como en	ra xaha	'la tortuga'
z	como en	ra za	'el árbol'
f	como en	ra fani	'la mula'
j	como en	ra ju	'el frijol'
h	como en	ra haho	'la zorra'
u	como en	ra u	'la sal'
u	como en	ra uahi	'el campesino'

Letras que representan sonidos que no se encuentran en español:

ą	como en	ąha	'duerme'
ä	como en	ra ä	'la pulga'
į	como en	ra įti	'el borracho'
ε	como en	εx ra za	'tumba el árbol'
ξ	como en	ξhe	'viene'
ø	como en	ra øni	'el pollo'
u	como en	ra u	'el tecolote'
th	como en	ra theni	'el cuchillo'
'	como en	ra ja'i	'la persona'

El símbolo (´), que en español representa el acento, en otomí representa el tono alto, que se indica en aquellos prefijos cuya única diferencia es el tono. Por ejemplo:

ra ngu	'la casa'	da mba	'irá'
rá ngu	'su casa'	dá mba	'fui'

Índice

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	68
SAN LUCAS.....	107
SAN JUAN	172
HECHOS	220
ROMANOS.....	280
1 CORINTIOS.....	307
2 CORINTIOS.....	334
GÁLATAS.....	351
EFESIOS.....	361
FILIPENSES.....	371
COLOSENSES.....	378
1 TESALONICENSES	385
2 TESALONICENSES	390
1 TIMOTEO.....	393
2 TIMOTEO.....	401
TITO	406
FILEMÓN	409
HEBREOS.....	411
SANTIAGO.....	431
1 PEDRO.....	438
2 PEDRO.....	446
1 JUAN	451
2 JUAN	458
3 JUAN	460
JUDAS	462
APOCALIPSIS.....	465

MATEO

Ran ho ma'da'yo bi 'yo't'a ra Mateo

Yám bombøta ra Jesucristo

1 Guehna n'da ra søcuq i ja ua im ma to'o yú ngurpa bøta ra Jesucristo. Nu'a n'da ra Abraham ne man'da ra David ne xún ngu mi'da gätho yú ngurpa bombøta u.

²Nu ra Abraham bim 'bu a n'da rá ts'unt'u ngue ra Isaac. Nu ra Isaac xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Jacob a. Ne nu ra Jacob xø bim 'buh yú ts'unt'u. Nu'a n'da ra Judá a ne'u yún 'yohu. Ne gue'u bi xandgahe u dyu ja'i israelgähe, dyu judíohe. ³Ne nu ra Judá bim 'bu i yoho yú ts'unt'u. N'dam'bui thoho yoho. Nu'a n'da ra Fares. Nu'a man'da ra Zara. Ne nu'a rá mbe u rá thuhu ra Tamar a. Ne nu ra Fares bim 'bu a n'da rá ts'unt'u ngue ra Esrom. Ne nu ra Esrom, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Aram a. ⁴Ne nu ra Aram bim 'bu a n'da rá ts'unt'u ngue ra Aminadab. Ne nu ra Aminadab, xø bim 'bu a n'da rá ts'unt'u, ra Naason a. Ne nu ra Naason, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Salmón a. ⁵Nu ra Salmón xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Booz a. Ne nu ra Booz, rá mbe a ra Rahab. Ne nu ra Booz xø bim 'buh

rá ts'unt'u, ra Obed a. Ne nu rá mbe ra Obed, ra Rut a. Ne nu ra Obed xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Isaí a. ⁶Ne nu ra Isaí xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra David a. Ne nu ra David gue'a bin ts'ut'abi a. Ne nu ra David xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Salomón a. Ne nu rá mbe ra Salomón, gue'a xí du rá ndø rá thuhu Urías.

⁷Ne nu ra Salomón xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Roboam a. Ne nu ra Roboam xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Abías a. Ne nu ra Abías xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Asa a. ⁸Ne nu ra Asa xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Josafat a. Ne nu ra Josafat xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Joram a. Ne nu ra Joram xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Uzías a. ⁹Ne nu ra Uzías xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Jotam a. Ne nu ra Jotam xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Acáz a. Ne nu ra Acáz, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Ezequías a. ¹⁰Ne nu ra Ezequías xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Manasés a. Ne nu ra Manasés, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Amón a. Ne nu ra Amón, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Josías a. ¹¹Ne nu ra Josías, xø bim 'buh rá ts'unt'u ra Jecónías a, ne'u yún 'yohu. Ne gue'u yu pa bi

ts'ix ɤ ma mi israelhe dyu judíohe bɤ ja ra häi Babilonia. Bi zix yún sɤihɤ.

¹²Ne nubɤya nu ra Jeconías bin xɔnd bɤ ra häi Babilonia a, ne'a rá ts'unt'ɤ ngue ra Salatiel. Nu ra Salatiel xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Zorobabel a. ¹³Ne nu ra Zorobabel xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ ra Abiud a. Ne nu ra Abiud xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Eliaquim a. Ne nu ra Eliaquim xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Azor a. ¹⁴Ne nu ra Azor xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Sadoc a. Ne nu ra Sadoc xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Aquim a. Ne nu ra Aquim xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Eliud a. ¹⁵Ne nu ra Eliud xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Eleazar a. Ne nu ra Eleazar xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Matán a. Ne nu ra Matán xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Jacob a. ¹⁶Ne nu ra Jacob xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra José a. Gue'a rá ndɔ ra María a. Ne gue'a rá mbe ra Jesús a, ngue ra Cristo a bɤya, rá thahni Ojɔ.

¹⁷Ne gue'ɤ gátho yám bombɔta ra Jesucristo ɤ. Mbɔdi tho ra Abraham, ná 'de'magoho a ra David. Ne xɔ bim 'bɤh mi 'de'magoho yám bombɔta ne gue'ɤ yɤ pa bi ts'ix pɤ Babilonia. Ne xɔ bim 'bɤh mi 'de'magoho, ná 'de'magoho a ra Cristo bɤya.

**Nu'a bin ja 'bɤ mim 'bɤh
ra Jesucristo**

¹⁸Ne nu'bɤ mim 'bɤh ra Jesucristo, nu'a rá mbe ngue ra María bi 'yán'na ra José, ne ya in nde din thɔt'ui, pɤ nu'bɤ hin ním 'bɤhmi, ya bi hnu ngue in hɔt'ɤhni ra María, pɤgue bi nequi zɛhe rá

t'ɤhni nangue rá Hogandɔhi Ojɔ.

¹⁹Ne nu ra José bɤya bi bɛni hanja bin hɔt'ɤhni a ra María. Pɤgue ra hocjɔ'i a ra José ne him mi nde di yɔp'a ra María bɤ 'bɤh ra zɛ'mi pɤgue bi bɛni da hyɛtho. ²⁰Ne nu ra José, nu'bɤ ngubɤ mim bɛni, bi 'uɔ n'da ra t'i 'bɤ min ɔpɤ rán ngunse, bi nu rám 'behni Ojɔ bi 'yɛmbi:

—Nu'i, Hague José, rám bom'beto i ra David, xɤn ho 'bɤ gam 'bɤhmi a ra xisu, nguetho nu ra 'uere dim 'bɤi, dim 'bɤi nangue rá Hogandɔhi Ojɔ a. ²¹Ne dim 'bɤ a n'da rá ts'unt'ɤ ra María, gui xip rá thuhu ra Jesús. Nu'a ra Jesús nam bɔni ngue da yɔni gátho yú mijudíohe, yɤ israel, nangue yú ts'oqui ɤ, bi 'yɛmp'a rám 'behni Ojɔ a ra José 'bɤ min ɔha.

²²Nguetho maya'bɤ thoho bi zán Ojɔ a ra María 'bɤ mi man'a ra pɔngahyɔ ngue bi 'yɛna:

²³N'da ra hmute ngue hin jam'bɤ n'dandɔ bi zo a n'da ran 'yohɤ, ne din hɔt'ɤhni.

Ne nu'a rá t'ɤhni dim 'bɤi da t'ɛmbi ra Emanuel, bi 'yɛn'a ra pɔngahyɔ maya'bɤ.

Ne nu'a ra Emanuel in nde da ma: “Dí 'bɤhmbɤ Ojɔ.”

²⁴Janangue'a nu'bɤ mi hyax bɤya a ra José, bi 'yɔt'e 'be'a bi xi a rám 'behni Ojɔ, ne 'bex bi zin'a ra María. ²⁵Pe him 'bexque njuɔntho bim 'bɤhmi, ja gue'bɤ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ ra María. Ne nu ra José bɤya bi xih rá thuhu ra Jesús a ra t'ɤhni bim 'bɤi.

**Nu'a 'da yɤn 'yohɤ bi dɔnde
ra Jesús 'bɤ min 'uere**

2 Ne nu ra Jesús bám 'bɤpɤ ra hnini Belén guepɤ ra häi Judea.

Ne min ts'ut'abi bu ja a ra xequi a ra Herodes, ne mí zam bu ra dahhini Jerusalén. Ne bi zom bu Jerusalén 'da yun 'yohu ngue yú 'befi mí hand yu sò. Ne nu'ú bí nexpu mbe ní bõx ra hyadi u. ²Ne nu'bu mi zom bu Jerusalén bi 'yän'du 'bupu:

—Hapu i 'bucua a rá hmuts'ut'abi yu judío ja bim 'bui, bi 'yén'u. Nguetho dán nuhe n'da ra sò njam'bu dá nuhe n'dandj. Ne gue'a ra hmepeya bi 'yurcahe ngue ya bim 'bui, ne bá ghmbu ya ga thandehe a, bi 'yén'u bi nu ra sò.

³Ne nu ra ts'ut'abi Herodes, nu'bu mi sifi 'be'a bi man'u yun 'yohu bi zom bu, bi hyonya thoho nangua a ram hma ngue bim 'buh man'da ra ts'ut'abi. Ne gätho 'bupu Jerusalén bin su nguetho im beni: “Masque i ja 'be'a din ja ya,” en u. ⁴Ne nu'a ra ts'ut'abi Herodes buya bi zon'du yu hmumbäjä ne'u yu xänbate nija, bi 'yänni hapu im man yú söcuq yu pongahya dim 'bu a rá hmuts'ut'abi yu judío, ngue ra Cristo. ⁵Ne nu'u bi 'yembi:

—Guepu Belén ra häi Judea dim 'bui, nguetho gue'a bi man ra pongahya 'bu maya'bu 'bu mi hma ngue,

⁶Nu ra hnini Belén bu ra häi Judea,
ra t'uhnini a, pegue din ja tengu n'da ra dahhini
nguetho guepu dim 'bupu ra Hmu
di jamansu ma t'uhni yu ja'i israel,

i en Oja, bi 'yén'a ra pongahya maya'bu, bi 'yén u yu mbäjä.

⁷Nu'bu mi mbenc'u yu mbäjä ne yu xänbate nija, nu ra Herodes

bi zon'du bi nu ra sò, pe njon mi ndepe da nu 'bu mam bá ts'i. Ne nu'bu mam bá ts'i bu 'buh ra Herodes, bi 'yänni:

—Ma njam'bu bi nequi a ra sò, bi t'emp'u.

⁸Ne nu'bu mi xifi, nu ra Herodes buya bi 'yemp'u bi nu ra sò:

—Ní mbähä bu Belén, gui hyomhbü hapu bim 'bu a ra 'uere, ne nu'bu gá timhbü hapu i 'bui, gua ghmbü gui xijü, necä ga mba ga thande a, bi t'emp'u bi nu ra sò. Pe hinga gue'a mim ben a.

⁹Ne nu'u yun 'yohu buya bi mba da hyoni hapu bim 'bu a ra 'uere, ne xò bi nequi mahõn'a a ra sò xpí nu bu yú häi. Ne i 'bet'o a. Ne nu'bu mi zom bu Belén, bin säya a ra sò bu din 'yét'ui a ra ngu nubü mí 'bu a ra 'uere. ¹⁰Ne nu'u yun 'yohu 'bu mí nu bin säya a ra sò, bin johya yú mbui buya. ¹¹Ne bi yut'ambo, bi nu a ra 'uere ne ra María rá mbe. Ne bin danyahmu, bi dande a ra 'uere. Ne 'bexque bi xo't' yú 'beni bá tu, ne bi un yun t'unni a ra 'uere ngue emme xun ngu di muui. Bi unna n'da ra oro, ne rá ndega ra za bi unni, ne n'da ra 'yethi yuman'u. ¹²Ne nu'bu min q u yun 'yohu ngue bi nu ra sò, Oja bi 'yut'a n'da ra t'i ngue nu'bu bi mbengui hin dí mba bu bí 'buh ra Herodes. Janangue'a n'danni n'da ra 'yu bi hyax 'bu mi mbeng bu yú häi buya.

Ra Jesús bi ts'ix bu Egipto

¹³Ne nu'bu mí mba u yun 'yohu buya, n'da rám 'behni Oja bi xi a ra José 'bu min aha:

—Dami ndants'i. Dami six'a ra 'uere ne a rá mbe. Gui' dahmbü, ni

mbähä bu ra häi Egipto ne gam 'buhmbu bu 'da yu pa. Ne him 'bex gua pengüi, jague'bu dá xi'auí gua pengüi. Nguetho nu ra Herodes da hyon'a ra 'uere, ne nu'bu da ñini da hyo, bi 'yemp'a rá m 'behni Oja a ra José.

¹⁴Ne 'bex bi ndanc'a ra José a ra xui a. Bi zix a ra María ne rá t'uhni, ne bi mba bu ra häi Egipto. Him bi dö'mi 'be da hyats'i. ¹⁵Ne bäm 'bupü Egipto jague'bu mi du ra Herodes, ja bá penc'u büya. Ne bin ja 'be'a bi man Oja maya'bu, bi 'yena: “Gan zohn'na ma t'uhni bu Egipto,” i en Oja, bi 'yen'a rá pongahya.

Ra ts'ut'abi Herodes bi manda dí ho yu t'uhni

¹⁶Ne nu ra Herodes emme bin cue ngue ya bi thät'i, nguetho nu'u yün 'yohu bi nu ra sø hin í mbeng bu 'bu mi ñin'a ra t'uhni. Janangue'a bi mben'ndu yú dofui ngue da hyo yu 'uere bu Belén ne yu hnini i hánbu. Ne gátho u yu t'uhni hinga na pe'ts'a nyojeya gátho bi hyo. Nguetho bi man u yün 'yohu, ya mbe má nyojeya ya bi nequi a ra sø. ¹⁷Ne nu'a bin ja, maya'bu thoho bi man a ra pongahya ra Jeremías ngue ngubu din ja 'bu mi 'yena:

¹⁸Bin ja n'da ran ts'oni bu ra hnini Ramá,
nts'edi bi mbah yú xisu yu judío,
bin zoni ne him bi 'yø a bi xi u
bi hyurpa yú mbui,
nguetho emme im ben'u yú
t'uhni bi thopi, bi 'yen'a ra
Jeremías 'bu maya'bu.

¹⁹Ne nu'bu mi du ra Herodes büya bi 'ui man'da rá m 'behni Oja a ra José 'bu min xui, bu ra häi Egipto.

²⁰—Dami ndants'i. Dami six a ra t'uhni ne a rá mbe. Dami penju bu ra häi Israel, nguetho ya bi du u mí nde xtá hyo a ra t'uhni, bi t'emp'a ra José.

²¹Ne nu ra José büya bi hyax ra 'yu ní mba bu ra häi Israel 'bu mi hyats'i, ne bi zix a ra t'uhni ne'a rá mbe ra t'uhni bi zits'i, ena xtán zøm bu ra xequi Judea. ²²Pe nu'bu mí 'yø a ra José ngue in ts'ut'abi bu ra Arquelao, bi zu da zøm bu mahøn'a, nguetho nu ra Arquelao rá ts'unt'u ra Herodes a. Ne'a xí 'ui xø bi bëm büya, ngue'a hin da mba bu Judea. Janangue'a í mba bu ra xequi Galilea büya. ²³Ne bi mba dim 'bupü ra hnini Nazaret. Janangue'a bin ja 'be'a xmán t'o't'i bu ja yú søcuá yú pongahya Oja, gue nu ra Jesús da t'embu ra mengu Nazaret.

Bi man rá m hma Oja bu ja ra dapo ra Xuua Nxixya

3 ¹⁻²Ne nubüya nu ra Xuua Nxixya bi du'mi bi xih yu ja'i ne bi 'yena:

—Dami päh nin 'yomfenihu nguetho ya mi ts'utho di manda ua rá ts'edi Oja, bi t'emb yu ja'i.

Ne mí 'bupü ja ra dapo bu ra xequi Judea 'bu min yáhu yu ja'i a ra Xuua.

³Ne nu a ra Xuua gue'a bi man ra pongahya Isaías maya'bu ngue bi ma ba xhe, 'bu mi 'yena:

N'da ra ja'i din ya bu ja ra dapo ne da 'yena:

“Damin sähü ga simhbü ra Hmu mi ts'utho da zøcuá,
dami hoc ni mbuihu ga tømhbü xün ho,” da 'yena, bi 'yén a ra Isaías maya'bu.

⁴Nu yú he ra Xuua ám 'be yú xingu yu camello, ne midín gut'u yu xifani, ne mi sa yu t'axi ne mi si yu t'afi t'asa dapo. ⁵Ne nu'bu mi du'mi bi man ráam hman a ra Xuua, bi mba u yu mengu bu Jerusalén, bi zom bu 'buh ra Xuua, ne yu mengu bu ra xequi Judea, ne'u mi 'bapú hánbu ra dathe Jordán, ngue nde da 'yode 'be'a da man'a ra Xuua.

⁶Ne nu ra Xuua bi xixyaba u to'o bi 'yomanho 'be'a bi ma, ne bin juanni nangué yú ts'oqui. Ne xun ngu bi xixyaba bu ja ra dathe Jordán.

⁷Ne xun ngu ma ngurpihe dyu israelhe, dyu judíohe, bi zom bu mí 'bäh ra Xuua gna din xixyá u. Nu'u 'da yu fariseo u, ne u 'da yu saduceo u. Ne nu ra Xuua buya bi 'yemp'u:

—Nu'ahu tengu'bu ni menihu yu pozú nguetho gyú tontohú. To'o bi xi ahú gua éhmbú ua ngue gua 'dahmbú bu ja ran unbi xun u tho, bi 'yena. ⁸Ha guím bémhbú da zä gan yámhbú 'bu hin gui 'yothu a rán säui u to'o bi päh yú mbui, bi t'emp'u ma ngurpihe. ⁹Pe hin din ja ran 'yets'i ni mbuihu ngue gui 'yemhbú: “Nugähe yú t'uhnigähe ra Abraham, ya hin gan nuhe ran unbi,” hingui sä gui 'yemhbú, nguetho nehya yu do i 'bongua da zä din ja'li ngue da 'yembi yú t'uhni ra Abraham 'bu gue'a da nde Oja da 'yot'e, bi 'yén'a ra Xuua. ¹⁰Ne nu'a ra aza ya mahoqui xun ho ngue da 'yex u yu za hingui ho yún dát'ä, ne da thöspu ja ra sibi din zö. Ne nu'ahu tengu'bu gyú zahú ngue hingui ho yún dát'ä, bi t'emp'u yu fariseo ne yu saduceo.

¹¹Ne xö bi xi u mi'da:

—Nugä dí xixyá ahú nangué ra dehe 'bu ya gá päh ni mbuihu, pe nu'a

man'da ba éhe, di hoc'ahu nangué rá Hogandähi Oja tengu'bu n'da ra sibi. Ne nu'a, man'da i ja rá ts'edi xinda guécä. Hin dí sucä tengu a, i éñ a ra Xuua. ¹²Ne da 'yot' ran juanbi, tengutho 'bu i pa ma hoqui yu ju, ngue n'danni i pa m'be'ts'i u yu ju ne n'danni da t'en u yú häi. Ne nu u yú häi da t'upú ja ra sibi njam'bu i huét'i, bi 'yemb yu ja'li a ra Xuua.

Bin xixyá ra Jesús

¹³Ne nubuya bi nexpu ra häi Galilea ra Jesús, bi zom bu ja ra dathe Jordán gueru ja ra dapo bí 'buh ra Xuua. Bi zom bu ngue bi nde din xixyá a ra Jesús. ¹⁴Pe nu ra Xuua him mi ndehma di xixyabi ra Jesús, ne bi 'yembi:

—Pe nu'li guí éna ga xixyá i, pe go man sä'be go gui xixyagui, bi 'yén'a ra Xuua.

¹⁵—Pe nuya xun ho 'bu gui xixyagui, nguetho i jatho ga othu 'be'a bi man Oja, bi 'yén'a ra Jesús.

—Da nde 'bu, bi 'yén'a ra Xuua buya.

¹⁶Ne nu'bu mi gua a bin xixyá ra Jesús ne bi böx bu ja ra dehe, 'bex bi nu ngue bi xoh mahets'i, ne bi nu bá çah rá Hogandähi Oja tengu n'da ra t'azu, bi zöpu mí 'bä a ra Jesús. ¹⁷Ne 'bex bi t'ö a n'da ra nde bí 'yéh mahets'i, bi 'yena:

—Nuna guebna ma Ts'unt'ugä na, ngue emme dídi huécä ne dí numanho, bi 'yén Oja.

Bi mba nts'ä a ra Jesús nangué ra zithu

4 Ne nu rá Hogandähi Oja buya 'bex bi zixpu ja ra dapo, in ndepe da mba nts'ä a ra Jesús nangué ra zithu.

²Ne nyote pa ne nyote nxui bim 'bupɔ ja ra dɔpo, ne him bin sihme, ne ɛmme bin tumanthuhu maha.

³Ne nubɔya, bi zɔm bu a ra zɪthu ngue da zɔp rá mbɔi ra Jesús. Ne bi 'yɛmbi:

—Nu'bu majuani rá Ts'unt'u i Oja, dami japi dim hme yu do i 'bongua ne gui si, bi 'yɛn'a ra zɪthu.

⁴Nu ra Jesús bi dɔti:

—Hin ga ɔt'a a, bi 'yɛna. Nguetho mán t'o't'i bu ja rá m hman Oja, hinga hont'a ra hme dám 'buh yu ja'i pe ne a gátho i ma Oja, bi t'ɛmp'a ra zɪthu.

⁵Nu ra zɪthu xɔ bi zixpɔ Jerusalén a ra Jesús, ne bi 'yɛxpɔ magats'i rá 'bet'e ra danija. ⁶Ne bi 'yɛmbi:

—Nu'bu majuani gue'e rá Ts'unt'u i Oja, damin säqui ne gui so nu häi,

Ne Oja ba pehn yúm 'behni mahɛts'i ngue da mbäx'i'i ne da bent'i i,

ne hin hapɔ gui 'uaqui nangue yu do,

tengutho im mam bu ja rá m hman Oja, bi 'yɛn'a ra zɪthu, bi t'ɛmp'a ra Jesús buya.

⁷Nu ra Jesús bi 'yɛna:

—Haha, gue'a i hmam bu, pe ne a i hmam bu, ngue “Nu Oja ma Hmuh njongui sä da zä a ngue da ba 'bu majuani da 'yɔt'a im man'a,” bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁸Ne xɔ man'dandj buya, bi zix mahon'a ra zɪthu a ra Jesús bu rá nya n'da ra t'øhø xun hɛts'i, ne bi 'yuti gátho na ndoho ra ximhäi ne gátho 'be'a xun ho i ja bu ja yu hnini. ⁹Ne bi 'yɛmbi:

—Gátho ga 'da a ya 'be'a dá ut'i i 'bu gan danyahmu gui thandegui, bi t'ɛmp'a ra Jesús, bi 'yɛn'a ra zɪthu.

¹⁰Ne bi dɔh mahon'a ra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nu'i grá zɪthu, dami 'dagui nanguecä, nguetho nu rá m hman Oja i ɛna: “Hont'a Oja ra Hmu ga thandehu ne ga ɔrpahu rá 'befi a,” bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹¹Ne nubɔya bi 'da'a ra zɪthu bu 'buh ra Jesús, ne bá ɛh yúm 'behni Oja bi zɔpɔ mí 'bu a ra Jesús bu dɔpo ne bi 'ujn a.

Ra Jesús bi dɔmp rá 'befi bu ra xequi Galilea

¹²Ne bi bɔm bu ja ra dɔpo a ra Jesús buya. Ne nu'bu mí bɔm bu, bi 'yɔde ngue bi jot'a fädi ra Xuua nxixya. Janangue'a bi mbengda bu ra häi Galilea. Guepɔ ra hnini Nazaret bim 'bupɔ mahon'a. ¹³Pe hinga nya'a bim 'bupɔ ne bi mba bu ra hnini Capernaum, nubɔ ra ndendɔdehe guepɔ ra xequi yá häi mam bombɔtahe ra Zabolón ne mam bombɔtahe ra Neftalí. ¹⁴⁻¹⁵Nu'bu mi zɔm bu a ra Jesús bin ja 'be'a bi 'yot't'a ra pongahya Isaiás maya'bu ngue din ja bu ra häi Zabolón ne ra häi Neftalí, i hánbu ra dɔdehe, 'danguadi ra dɔthe Jordán, ngue ne a i t'ɛmbi Galilea, guepɔ 'bu u i thande yá ojazehɛ. Ne bi 'yɛn'a ra pongahya ngue:

¹⁶Nu yu ja'i mi 'bupɔ tengu'bu i bupɔ ja ra 'bexui, ne i ja bu ran dɔte,

pe nuya bi nequi n'da ran nequi ngue di yot'i,

bi 'yɛn'a ra Isaiás 'bu maya'bu. Ne gue'a bin ja 'bu mi zɔm bu ra Jesús.

¹⁷Ne nu ra Jesús bi dɔ'mi bi mam bu rá m hma ne bi 'yɛna:

—Dami päh nin 'yomfɛnihɔ nangue yu ts'oqui, ngue da zä di

manda ua rá ts'edi Oja bi zøcua guí 'buhmbu, bi 'yemb yu ja'i a ra Jesús 'bu mim 'bupu.

Goho yu mbahuá bi den'na ra Jesús

¹⁸Ne n'da ra pa mí 'yo bu ja ra ndendahe a ra Jesús nubu ra häi Galilea, ne bi nu yoho yun 'yohu din 'yohu zehé u. Nu'a n'da ra Simón, gue'a ra Pedro a. Ne nu man'da ra Andrés. Ne nu'u yu mbahuá u, ne mi enxit'a bu ja ra dadehe. ¹⁹Ne nu ra Jesús bi 'yemp'u:

—Ba tengauí, gui xihmbu yu ja'i da 'yeyei, tengu thoho bu gní theui yu huá guí øt'ui, bi 'yemp'u.

²⁰Ne 'bex bi hyepu yú xit'a ne bi den'na ra Jesús.

²¹Ne bi thopuya bin 'yo mi ts'u a ra Jesús, ne bi nu mi yoho yun 'yohu din 'yohu zehé u, ne nu n'da ra Jacobo, ne nu man'da ra Xuua, gätho yoho yú ts'ant'u ra Zebedeo u. Ne mín 'yohu a rá ta mi hu bu 'ben yú mbosa, mí 'uet yú xit'a. Ne xø bi xi u da denni mahøn'a. ²²Ne 'bex bi zopu rá ta ne'u yú mbosa, 'bex bi den'na ra Jesús buya.

Ra Jesús bi xänbi xun ngu yu ja'i

²³Ne nu ra Jesús mí 'yo gätho ra häi Galilea ne mí xänba u yu ja'i bu ja yu nija ne bi ma 'bepu dí manda ua rá ts'edi Oja. Ne midí hoc yu hyenni ngue 'be'a Gä ní ghe mí hempa n'da ngu n'da. ²⁴Ne gätho yu ja'i bu ra xequi Siria bi 'yøde 'be'a øt ra Jesús, ne bá thunba u yu hyenni ngue 'dahma 'dan'yo yun u mí hambi ne'u mín 'yohu yu zithu, ne'u zant'a mi sändahe 'da yu ora, ne'u xí ts'a rá ja'i, ne gätho bi

hoc'a ra Jesús. ²⁵Ne xun ngu yu ja'i bi den'na ra Jesús. Mín numanho da denthoho yu ja'i nangué 'be'a bi 'yøt'e. Nu'u 'da yu mengu bu ra xequi Galilea, ne u 'da yu mengu bu ra xequi Decápolis, ne'u 'da mí 'bupu Judea, ne'u 'da mí 'bupu 'danguadi ra dæthe Jordán, ne'u 'da mí 'bupu ra hnini Jerusalén. Gätho bi zøm bu mi 'bu a ra Jesús.

Ra Jesús bi mba bu ja ra nyuni

5 Ne nu ra Jesús 'bu mi nu yu ja'i emme xun ngu bi zøpu, ne bi ndex bu ja ra nyuni ne mi hupu. Ne'u yú xädi buya bi zøm bu mí hudi, 'darpu mi huhmbu. ²Ne bi xänba u.

Nu'u i han rán japi Oja

³Ne bi 'yemp'u yú xädi ra Jesús: —Nu'u to'o pase hingui ho yú mbui bu na nu Oja ne da hyon Oja di zedi, nu Oja da zimanho bu di manda rá ts'edi, janangue'a majapi u buya.

⁴Ne nu'u tu yú mbui, Oja da hyurpa yú mbui, janangue'a majapi u.

⁵Ne nu'u im bæni i cose häi, da hyan a ra hogahäi bi man Oja di unni, janangue'a majapi u.

⁶Ne nu'u i humbi da 'yøt' ran ho, Oja di japi da 'yøt'e xun ho, janangue'a majapi u.

⁷Ne nu'u di huç yú mijä'ihu, xin di huç Oja u, janangue'a majapi u.

⁸Ne nu'u n'dat'a im bæni, dim 'buhmbu Oja u, janangue'a majapi u.

⁹Ne nu'u øt' ran hocpate, nu Oja da 'yembi yú t'uhn u, janangue'a majapi u.

¹⁰Ne nu'u i nu ran unbi nangué ran ho i øt'e, da yurpu di manda rá

ts'edi Oja ʉ, janangue'a majapi ʉ, i ʉn'a ra Jesús.

¹¹Ne gan johyahʉ 'bu i ʉ'ts'ahʉ yʉ ja'i ne i then'nahʉ ne i xi ahʉ yʉ fehni 'bʉ guí tengahʉ, bi 'yʉn'a ra Jesús.

¹²Ne da hyu ni mbuihʉ, gan johyahʉ, guim bʉmhʉ ngue 'dat'a ran ʉnbi guín nuhʉ ʉ yʉ pʉngahya mam 'bet'o, ne i ja 'be'a din 'da ahʉ ngue am 'be'ts'i mahʉts'i, bi 'yʉn'a ra Jesús.

Ra ʉ ua ja ra ximhái

¹³—Nu'ahʉ gyʉ ʉhʉ hapʉ 'bʉh yʉ ja'i, nguetho nu'a ra ʉ di hoqui 'be'a i pa njapi, ne ngutho ahʉ guídí hojʉ yʉ ja'i, i ʉn a ra Jesús. Pe nu'bʉ bi 'beh rá ts'edi ra ʉ, ya hin'yʉ 'be'a sä dí hoqui, janangue da mba ma bʉnt'i thoho bʉ häi. Dami jamansuhʉ hin din ja bʉ gui 'yʉthʉ tengu a, bi 'yʉmp'ʉ yʉ xádi ra Jesús.

Ran nequi ua ja ra ximhái

¹⁴Ne bi 'yʉn'a ra Jesús:

—Nu ahʉ gyʉn nequiʉhʉ bʉ 'bʉh yʉ ja'i, bi 'yʉmp'ʉ yʉ xádi. Dami jafʉ da hnu a ran nequi. Tengu n'da ra hnini i ja bʉ ja rá nyʉ ra t'ʉhʉ, am 'batho xʉn ho ngue hin'yʉ 'be'a i juti. ¹⁵Ngutho n'da ra sibi, hingui sä da mba ma cʉ't'i bʉ ja ra huada 'bʉ da mba ma sʉque, i jatho da t'ʉxpʉ m'batho, janangue'a di yot'i gátho 'bʉpʉ. ¹⁶Ne ngutho gui 'yʉthʉ ngue tengu'bʉ gyʉ sibihʉ ʉmme di hyärpʉ i 'bʉh yʉ ja'i. Janangue'a da hnut'ahʉ xʉn ho nin t'ʉt'ehʉ, ne ʉ da 'yʉspa Oja ma Tahʉ 'bʉpʉ mahʉts'i ʉ bʉya, bi 'yʉmp'ʉ yʉ xádi ra Jesús.

Ra Jesús bi 'yurcahʉ 'be'a nam bʉn'ʉ yán t'ʉdi ra Moisés

¹⁷Ne xʉ bi 'yʉn'a ra Jesús:

—O guím bʉmhʉ ngue ga 'becä yʉn t'ʉdi bi man ra Moisés ne 'be'a bin xänbate ʉ yʉ pʉngahya, pe bá ʉcä ngue ga ut'ahʉ 'be'a majuani nam bʉn ʉ. ¹⁸Majuani dí xi ahʉ, gátho 'be'a nt'o't'i bʉ, ne xinga n'da ʉ ngue hin din ja, 'bʉ guexta'a i jatho ra ximhái ne mahʉts'i.

¹⁹Janangue'a madí ts'ʉtho maha a ram hma ngue hingui nde da 'yʉrpa ra güenda n'da, ne i xi ʉ mi'da ngue din jabʉ da 'yʉt'e, pe zi ts'ʉtho rá ts'edi di nequi bʉ bí ja rá ts'edi Oja bʉ mahʉts'i 'bʉ. Pe nu'ʉ di ja'ts'i gátho ʉ mam bʉ ja rá m hma Oja, ne i xi ʉ mi'da ngue din ja bʉ da 'yʉt'e, ne man'da xʉn ngu rá ts'edi di nequi bʉ bí ja rá ts'edi Oja, bi 'yʉn'a ra Jesús. ²⁰Ne gue'a dí xi ahʉ a, nde'bʉ man'da xʉn ho gui 'yʉthʉ xinda gue ma ngʉrpihʉ yʉ fariseo ne yʉ xänbate nija. Nguetho nu'bʉ hin gui 'yʉthʉ xʉn ho, njam'bʉ da zä gui cʉthʉ hapʉ di manda rá ts'edi Oja, bi 'yʉmp'ʉ yʉ xádi ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hingui ho ra cue

²¹Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yʉna:

—Gue'bʉ go maya'bʉ bi sih mam bombʉtahʉ ran t'ʉdi ngue im ma: “O guí haçpahʉ rá te ni mija'ihʉ, ne nu to'o da hyaçpa rá te rá mija'iuui, i jatho da ts'änba rá muui a bi 'yʉt'e,” bi t'ʉmp'ʉ. ²²Pe i jagä man'da ga xi ahʉ, ngue nu'bʉ 'bo'o di cʉep rá mija'iuui nangue'a bi 'yʉrpe, ngue im bʉni di co'ts'i, guehma da nu ran ts'embi. Ne nu'a to'o da xih ra ts'ore bʉ ja rá hmi rá mija'iuui, da ts'ixpʉ 'bʉh yʉ ngʉrpi da ts'embi. Ne nu to'o ʉmme then rá mija'iuui dí

mba bu ja ran ts'embi ngue ra sibi njam'bu i huɛt'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²³Janangue'a nu'bu guí pähä bu ja ra nija ngue guí ɛna gui thandehu Oja, pe nu'bu gá sɔmhbu bu ne 'bex gá bɛmhbu 'be'a xquín xihmi ni mija'ihu, ²⁴gua peng thohu ne 'be gui mba bu i 'bu a ni mija'iuu gam punbau, ja da zä gui thandehu Oja buya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁵Ne nu'bu guí pähmbu ja 'be'a guidín xihmbu n'da ni mija'ihu, pe gan hocpa zehehu, ne hin gui tɔmhbu da ts'ix ahü bu 'buh yu ts'ut'abi. Nguetho nu'bu gui sɔmhbu bu, ²⁶güehma da jo ahü ne hin da hyc'a thohohu ra zɛ'mi jague'bu gui unhdü ra mbeti hangu da 'yä ahü, ne xinga n'da centavo da nde gui 'yɛspahu, bi 'yɛn a ra Jesús.

Ra Jesús bi 'yɛna hingui ho ran 'yomt'ɛni

²⁷Ne man'da bi xih yú xädi ra Jesús:

—Nu man'da ran t'ɛdi maya'bu i ɛna: “O guí ɔthu ran 'yomt'ɛni.”

²⁸Pe i jagä man'da ga xi ahü, ngue nu'bu n'da ran 'yohu da hyant'a n'da ra xisu, ne im bɛn'a n'da ran 'yomfɛni xun ts'o nangue a, madague'bu bi bɛntho, tengu'bu ya bi 'yɔt' ran 'yomt'ɛni bu rá mbui a buya, bi 'yɛn a ra Jesús.

²⁹⁻³⁰Janangue nu'bu i ja a i ut'ahü ra ts'oqui, pe gui samzehe ni mbuihu madague'bu guím bɛmhbu ɛmme xun u 'bu gui 'yeshu. Tengu'bu xquí hyä'a n'da ni dähü ne xquí 'yemhbü bu ma'uenu ne xquí n'dadä thohohü, uague tengu'bu xquí hyc'a nin 'yɛihu ne xquí

'yemhbü bu ma'uenu ne xquí n'da'ye thohohü. Pe man'da xun ho guin nuhu nangue gá 'behmbü yu ts'oqui, xinda gue'bu xquí 'yɔthu yu ts'oqui ne xquí 'behmbü ran ho mazäi bu ja ra sibi.

Ra Jesús bi 'yɛna hin da hyeh rá xisu n'da ran 'yohü

³¹Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yɛna:

—Ne a bi mam 'bu maya'bu gue: “Nu'bu n'da ran 'yohü in nde da hyeh rá xisu, i jatho da 'yɔt'a n'da ra sɔcuä din xummi.” ³²Pe i jagä man'da ga xi ahü, ngue hingui sä da hyeh rá xisu n'da ran 'yohü gue'bu hingui ɔt' ran 'yomt'ɛni a ra xisu. Nguetho nu'bu bi hyeh rá xisu n'da ran 'yohü, di japi da 'yɔt' ran 'yomt'ɛni a ra xisu 'bu bi hycgui ne dim 'buhmi man'da ran' yohü. Ne 'bu n'da ran 'yohü dim 'buhmi n'da ra xisu bi thegui, ra 'yomt'ɛni a, bi 'yɛn a ra Jesús.

Nte ga ndɔnbahü rá thuhu, bi 'yɛn'a ra Jesús

³³—Ne guí pähmbu ran t'ɛdi mí hmam 'bu maya'bu ngue i ɛna: “Pe nu'bu gá ndɔnbahü rá thuhu Oja, güehma gui jä'ts'a gá mamhbü.”

³⁴Pe nuya i jagä man'da ga xi ahü, bi 'yɛn'a ra Jesús. Hin'yü 'be'a i sä gui ndɔnbahü rá thuhu 'bu ja a guí xihmbü ni mija'ihu ngue guín ndefü da 'yɛc'yei a guí xihmbü. Hingui sä gui ndɔmhbu Oja, pe ngutho hingui sä gui ndɔmhbu mahɛts'i, nguetho nu bu mahɛts'i bí ja bu rá ts'edi Oja. ³⁵Ne xingui sä gui ndɔmhbu ra ximhäi, nguetho necua i ja ua rá ts'edi Oja. Ne xingui sä

gui ndømhbü ra hnini Jerusalén, nguetho rá hnini rá Thahni Oja a. ³⁶Ne xíngui sä gui ndømhbü ni yáhu, nguetho 'dat'a Oja bi zän'na, ne xínga n'da ni xtáhu sä gui sänzehéhu gue'bü xün t'axi o gue xäm pothi da gohi. ³⁷Pe nu'bü ja a guí xihmbü ni mija'ihu, “da zä,” ga emhbü 'bü da zä, “hin da zä,” ga enthoü 'bü hin da zä. Pe gätho mi'da yüm hma bí nexpü ja rán 'yomfëni ra zïthu, bi 'yën'a ra Jesús.

Bi 'yën'a ra Jesús hin ga cos'hu 'bü ja a da t'orcahu

³⁸Ne xø bi 'yën'a ra Jesús:

—Nu'ahü gá 'yøhmbü 'be'a bi sih mam bombøtahü ngue: “Nu'bü n'da ra ja'i di ts'onba rá dä rá mija'iuu, pe ne a da mba ma ts'onbi rá dä. Ne nu'bü rá ts'i da 'yøcpe, ngutho ne'a xin da t'øcpa rá ts'i.” ³⁹Pe nuya i jagä man'da ga xi ahü ya, ngue nu'bü 'bü a n'da in nde di ün'nahü, pe o guí sühmbü a. Ne nu'bü 'bo'o da mbep'ahü 'danguadi ni hmihü, gui unhdü man'da nguadi da mbep'ahü. ⁴⁰Ne nu'bü 'bo'o da zix ahü bü 'büh ra ze'mi ngue da gan'na ni pahnihü, pe ne a ni cotohü gui unhdü. ⁴¹Ne nu'bü i si ahü gui tuspahü rá 'beni n'da ra ja'i n'da ora, xün ho 'bü nyo ora gui tuxhü a rá 'beni. ⁴²Ne hont'a go to'o da 'yä ahü 'be'a i honi, dami unhdü. Ne nu'bü 'bo'o da mip'ahü 'bü ja a guí pes'hu, pe xün ho 'bü gui unhdü, bi 'yën'a ra Jesús.

Ga huëc man süihü, bi 'yën'a ra Jesús

⁴³—Ne a n'da ram hma maya'bü i ña: “Dami huëc ni amigohü ne gui ucpa nin süihü,” mí t'ën'ahü.

⁴⁴Pe i ja man'da ga xi ahü, ngue gui huëc nin süihü, gan yámanhohü ü man yü ts'ore nangué ahü, ne gui 'yørpahü ran ho to'o di uc'ahü. Ne dami 'yäfü rá mate Oja ü to'o i numan'ü ahü ne ü di ün'nahü, bi 'yën a ra Jesús. ⁴⁵Ne nu'bü ngubü gui 'yøthü, 'da'angu gá 'yøthü a ma Tahü 'büpü mahëts'i ngue bá penh ra 'ye ne ra hyadi. Pe hinga hønübü 'bü ü yü hocja'i gue i so ra 'ye ne ra hyadi, pe nepü i 'büh yü ts'om'bäi, bi 'yëna. ⁴⁶Pe nu'bü hont'ü to'o di huëc'ahü guidí huëjü, 'be'a gue gá tãhmbü 'bü ngubü gá 'yøthü. Pe ne n'dat'a gá 'yøthü ü yü ziyate hyaçahäi. ⁴⁷Pe ha guí emhbü xün ho guí øthü 'bü hont'ü ni cuhü guidí zenguahü. Nu'bü guin jahü bü, 'da'angu guí øthü ü i thãnde yá oja zehé. ⁴⁸Pe nde'bü xün hotho gui 'yøthü, nguetho xün hotho Oja ma Tahü bí 'büpü mahëts'i, bi 'yëmp'ü yü xädi ra Jesús.

Hin ga øthü ran 'yëts'i 'bü dí øthü yün t'øt'e xün ho

6 Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yëmp'ü mi 'büpü:

—Pe nu'bü guí øthü rá 'befi Oja, hin gui 'yøthü da 'yës'a ni mija'ihu, nguetho hin te di 'da ahü ma Tahü 'büpü mahëts'i 'bü din jabü gui 'yøthü, bi 'yën'a. ²Ne nu'bü guín nde gui fãxhü n'da ra hyoya, hin gui 'yøthü ngue da nu ahü yü ja'i, tengu øt'ü di yorpa a im bëni 'bü di un'na n'da ran t'unni yü hyoya, ngue di um bü ja yü nijä o guerpä ja yü 'yu ngue in nde da 'yësüpa yü ja'i 'be'a i øt'e. Majuqni dí xi ahü, ya hont'a ran 'yëts'i bi dãha 'bü ngubü i øt'e, bi 'yëna. ³Pe nu'bü i ja a guí nde

gui unhdũ n'da zi hyoya, nde'bu hin
gui xihmbũ u mi'da 'be'a gá 'yøthũ.
⁴Ne man'da xũn ho 'bu hin njon da
nu 'be'a guídí unhdũ, pe go da nu
Ojã ma Tahũ, ne i ja 'be'a din 'da
ahũ bũya, bi 'yẽn'a ra Jesús.

**Hingui yoho guim bẽmhũ
'bũ guí yãhũ Ojã**

⁵Ne man'da dí xi ahũ:

—Nu'bu guí yãhũ Ojã, o guí øthũ
tengu i øt'u di yorpa a im bẽni, bi
'yẽn'a ra Jesús. Nu'ũ, i 'bãpũ ja yũ
niã nẽpũ ja yũ xo'yu, ẽna i yãhũ
Ojã pe hønt'a ran 'yets'i im bẽni.
Majuãni dí xi ahũ, hønt'a ran 'yets'i
bi dãha nangue 'be'a i øt'e. ⁶Ne
nu'bu guí yãhũ Ojã gui mbãhã bũ
njon da nu ahũ, pe Ojã ma Tahũ go
i nu ahũ ne di 'da ahũ 'be'a guí äfũ
a, i ẽna.

⁷Pe hinga guexta'a ram hma gui
mamhbũ ngue nte ní mba tho 'bũ
guí yãhũ Ojã, tengu i øt'u ten yé
ojã zehẽ. Ne sä im bẽni i ø'a Ojã
'be'a im ma 'bũ xũn ngu i xifi. ⁸Ne
o guí øthũ tengu i øt'u, nguetho nu
Ojã ma Tahũ ya i paði 'be'a gãtho
guí homhbũ gue'bũ hinga ná äfũ, i
ẽna. ⁹Pe guim bẽmhũ 'bũ guí yãhũ
Ojã 'da yãm hma tengu dí xi ahũ
ngue:

Nuya ma Ta ahe guí 'bũpũ
mahẽts'i.

Da hnumansu ni thuhu.

¹⁰Ne dín ndehe din ja ua n'dihi ni
ts'edi ngue di manda ua.
Ne da t'øt' ua ni pãhã ua ja
ra häi tengu tho i t'ørpũ
mahẽts'i.

¹¹Ne dami 'daje ran ts'ihme dí
homhbe ra pa i jabũ ya.

¹²Dami punga ma ts'oquihe, tengu
thoho bũ na punbahe u i
ørcahe ran ts'o.

¹³Ne o guí hegahe da daje ran ts'o,
pe dami yãnje nangue ran ts'o.
Nguetho nu'i gra hmuts'ũt'abi,
gã di manda ua ja ra häi ni
ts'edi, ne i ja ni ts'edi mixte
njãm'bũ da guadi gãtho yũ pa
mazãi.

Ne hønt'a dí xi'ahe ya.

¹⁴Nguetho nu'bu gadí punbahũ
yũ ts'oqui ni miã'i'ihũ, ngutho
da 'yøt'ahũ Ojã ma Tahũ 'bũpũ
mahẽts'i, di pun'na ni ts'oqui'ihũ.

¹⁵Pe nu'bu hin gadí punbahũ ni
miã'i'ihũ, ne ahũ hin di pun'nahũ
Ojã ma Tahũ 'bũpũ mahẽts'i 'bũ, bi
'yẽn'a ra Jesús.

**Hin gui 'yuhmbũ 'bũ guí et' yãn
ts'ihme 'bũ guín yãhũ Ojã**

¹⁶—Ne nu'ahũ, nu'bu guí nde
gui 'yet' nin sihmehũ n'da ora
ngue guim bẽmhũ Ojã, o guí
øthũ tengu øt'u di yorpa a im bẽni.
Nu'ũ i ut yũ ja'i 'be'a øt'e, nde'a dí
hnumanho, pe hønt'a ran 'yets'i bi
dãha nangue 'be'a bi 'yøzehẽ, bi
'yẽn'a ra Jesús. ¹⁷Pe nu ahũ, 'bũ guí
et' nin sihmehũ ngue guím bẽmhũ
Ojã, pe gan 'yomanhohũ tengu'bu
ya gãn sihmehũ. ¹⁸N'dahma njon da
bãði 'be'a gá 'yøthũ gue gá 'yet' nin
sihmehũ, ne hønt'a Ojã ma Tahũ i
nu ahũ 'be'a gá 'yøthũ, ne i ja 'be'a
di 'da ahũ bũya, bi 'yẽn'a ra Jesús.

**Gui hyomhbũ 'be'a dí
necmanho bũ mahẽts'i**

¹⁹Ne man'da bi man ra Jesús, bi
'yẽn'a:

—Hin gui muns'hu 'be'a gdám membetihu ua ja ra ximhäi, nguetho nuua i 'buh yu zu'uë ngue di ts'oni 'be'a gätho guí pes'hu, ne ja'bu da boxjua, ne ja'bu da bë ahü yu bë. ²⁰Pegue gui hyoni gui xanthu 'be'a dí hnumanho ahü bu mahets'i. Nguetho hin te dim 'beru, hin da yurpu yu bë ngue da bë ahü 'be'a guí pes'hu bu, ne hin da boxjua, ne njo'o bu yu zu'uë ngue di ts'oni. ²¹Nguetho hönbu i ja ním pe'ts'i n'da im ben rá mbui n'da. Nu'bu guecua ja ra ximhäi i ja 'be'a i pe'ts'a n'da, hont'ua im ben a n'da, ne nu'bu gueru mahets'i, gueru im ben a n'da 'bu, bi 'yén'a ra Jesús.

Ran nequi ní mbui n'da

²²Ne xø bi 'yëna:

—Ne nu'bu hont'a xun ho guím bëmhbü ne guí øthu, din ja ahü tengutho 'bu n'da ra ja'i xun ho rá dä, i handi xun ho ran nequi, din jabu ni mbuihu. ²³Pe nu'bu hinga gue'a guím bëmhbü, sä guí emhbü i ja ahü ran nequi, pegue xum 'bexui thoho ni mbuihu, tengutho 'bu n'da ra ja'i ngue hingui ho rá dä, ne xum 'bexui thoho bu i handi, bi 'yén'a ra Jesús.

Hin di yoho yú hmu n'da

²⁴Ne xø bi 'yëna:

—Ne hingui sä dim 'bu i yoho yú hmu n'da ra 'yëhe. Nguetho nu'bu yoho yú hmu i 'bu a n'da, nu'a n'da da numanho, ne nu'a man'da hin da numanho. Uague nu'a n'da da hyumbi dim pehmi a, pe nu'a man'da da zocpa thoho rá 'befi a. Janangue'a hingui sä yoho yú hmu da den'na n'da. Hingui sä da 'yëmp

Ojä rá Hmu 'bu i numanho u yu mbeti, nguetho tengu'bu rá hmu a ra mbeti, bi 'yén'a ra Jesús.

Ojä di jamansu yú 'yëc'yei

²⁵—Janangue'a dí xi ahü, hin go guim bensehu 'be'a gui sihu ngue gdám 'buhmbü, ne xín guim bëmhbü 'be'a gui hyehu. Pe guim bëmhbü ngue man'da di muui ni tehu xinda gue u nin ts'ihmehu, ne man'da di muui ni ja'ihu xinda gue u ni hehu, bi 'yén'a ra Jesús. ²⁶Dami nuhu yu doja i 'yo hönbu go hapu, ne hin'yu yú huqhi, ne xín te i pe'ts'i, pe dí xi ahü, nu Ojä ma Tahu bí 'buru mahets'i gätho i 'uñ u. Ne nu ahü, man'da di mu ahü xinda gue u yu doja, bi 'yén'a ra Jesús. ²⁷Ne ha guím bëmhbü man'da nya'a gam 'buhmbü ua ja ra ximhäi 'bu emme guím bëndumbuihu 'be'a gätho guidí 'behmbü.

²⁸Ne hanja emme go guím bensehu nangué ni hehu. Xogue ts'utho guí çc'yeihu, bi 'yén'a ra Jesús. Pe dami nuhu yu døni i ja bu dapo, ne nu'u hingui dim pefi ne xingui di hoc yú he. ²⁹Pe dí xi ahü, man'da mahotho yu døni xinda gue a rá he ra ts'ut'abi Salomón ngue mí he 'bu mi ja rá ts'edi, bi 'yén'a ra Jesús. ³⁰Ne ngubu bi 'yot'a Ojä nangué yu døni, mahotho nám pa ya, ne nixudi da mba nts'equi ne da t'udi. Janangue'a guim bëmhbü, man'da xun ho da 'yot'ahu Ojä xinda gue u yu døni, bi 'yén'a. ³¹Janangue o guí emhbü: “'Be'a hmaha ga sihu.” Uague: “'Be'a hmaha ga hehu.” ³²Nguetho nu'u i thande yú ojä zehu, gue'a zai i hon'u, pe nu'ahu i

'bupü ni Tahuü bü mahęts'i, ne i pađi 'be'a gá guidí 'behmbü, bi 'yęn'a ra Jesús. ³³Janague'a nu ahü, m'bet'o thoho gan umhbü di manda ahü rá ts'edi Oja, ne gui hyomhbü n'da ra hogambüi nangue rá pähä Oja, ne nubüya di 'da ahü 'be'a gátho gui hyomhbü. ³⁴O guím bęndumbüihü, o guí ęmhbü: “'Be'a da zä ga 0thü 'bü nixudi.” Pęgue gui t0mhbü, 'be nixudi ja gui pařmbü büya 'be'a da zä gui 'y0thü. N'da pa ngu n'da pa i ja 'be'a din ja, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hingui ho ran yapi

7 —“Nuna bi 'y0t' yü ts'oqui,” hin gui 'yęmhbü, n'dahma hinga gue'a dí ts'ep'ahü a, bi 'yęngähe ra Jesús. ²Pę nu'bü guidí yafü ü mi'da ngue guím bęmhbü h0nse ahü xün ho ahü, pę Oja hin da numanho ahü 'bü. Ne 'da'ingu da 'y0t'ahü Oja tengu gá 'y0rpahü ü gá yafü, bi 'yęna. ³Hanja bi zä gá nurpahü ra zi häi i o rá dä ni mijä'ihü, ne hin go guí pařmbü i o ra xecza ni dähü. In jabü ní nequi ni ts'oquiü. ⁴Ne ha da zä gui xihmbü ni mijä'ihü: “Mba ga hap'a ra häi o ni dä,” sä gui 'yęmfü, ne go man'da xün ndoho ra xecza i o ni dähü. ⁵Ęmme guidí yorpahü a guí 0thü. Pę nde'bü m'bet'o gan hojü nangue yü ts'oqui guidí hosehü, janangue'a da zä gui hyämp'ahü ra häi o rá dä ni mijä'ihü, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁶O guidí unhdü a xün ho ü yü fo'yo, ndetho da za ahü. O gue'bü guidí unhdü a di muui ü yü ts'üdi, ndetho da nem bü häi, bi 'yęn'a ra Jesús.

Nu'bü ja da t'äp'a Oja di uni

⁷Ne x0 bi 'yęmp'ü:

—Dami 'yäfü Oja 'be'a guí homhbü, ne nu'a di 'da ahü. ⁸Nguetho nu'a to'o da 'yädi, Oja di un'na bi 'yäpi. Ne nu'a to'o ja a i honi, di und Oja a i honi. Ne nu'a to'o da hyoni da socpa n'da ra goxthi njut'i thoho, Oja da xocpa a, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁹⁻¹¹Pę nu'ahü madague'bü gyü ts'om'bäihü, xinga n'da ahü guidí unhdü ra do ni t'ühniü 'bü i ä'ahü ra hme, ne xing ra c'ęya guidí unhdü 'bü i ä ahü ra huą, pę h0nt'a xün ho guidí unhdü ni t'ühniü. Ha maguet'a Oja ma Tahuü 'bupü mahęts'i ngue hin di 'da ahü xün ho 'bü ja a guí äfü, bi 'yęn'a ra Jesús.

¹²Ne nu'bü guí nde da 'y0t'ahü ran ho ni mijä'ihü, nde'bü gui 'y0rpahü ran ho. Gue'a nam b0n'a rán t'ędi ra Moisés ne ráam hma yü p0ngahya maya'bü, bi 'yęn'a ra Jesús.

N'da ran t'uti nangue ra goxthi ne yü 'yu

¹³⁻¹⁴Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yęna:

—Nu'a ní yüt'a n'da bü ja ra te mazäi, tengu'bü n'da ra goxthi xün ts'it'i, uague n'da ra t'ü'yü, ne hingui ngu yü ja'i i numanho da thopü. Pę dami hyomhbü gui cüthü bü. Nguetho nu'a ra goxthi xün ndoho ne ra da'yu ní zix a n'da bü ja ran ünbi mazäi, ne xün ngu ü yü ja'i i numanho da thopü, bi 'yęn'a ra Jesús.

Nda'a ü yü hyäte p0ngahya

¹⁵—Pę gam fähmbü nangue yü hyäte p0ngahya. Nu'bü i s0m bü guí 'bühmbü, sä 0t'e tengu'bü yü de'yo ngue xün ho, pę nu yú mbüi tengu'bü n'da ra zate. ¹⁶Ne da zä

gui p̄ahmbu yu hyäte p̄ongahya nangue yún t'òt'e i øt'e, tengu thoho yu za da ba a n'da nangue yún dät'ä i zup̄u. Nguetho hin din zup̄u ja n'da ra za n'da ran dät'ä 'b̄u hinga gue'a rá za a. ¹⁷Pe nu ra za xun ho i zuh yún dät'ä xun ho, ne ngutho ra za hingui ho i zuh yún dät'ä hingui ho. ¹⁸Nguetho nu'a ra za xun ho hin da zä din zup̄u yún dät'ä ngue hingui ho, ne ngutho a ra za hingui ho hin njam'bu da zä din zup̄u yún dät'ä xun ho. ¹⁹Ne nu yu za hingui ho u yún dät'ä, da mba nt'ets'i ne da t'udi. ²⁰Janangue'a da zä gui p̄ahmbu u yu hyäte p̄ongahya nangue 'be'a da 'yøt'e, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Nda'a u di manda rá ts'edi Oja

²¹Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Ne sä ɛna yú hmuju u 'da, pe hin da yurpu di manda rá ts'edi Oja u. Pe hont'u majuani i øt' rá pähä ma Ta mahɛts'i da yurpu u. ²²Ne nu'bu bi zøn ra pa ran juanbi 'bu rán zegui, xun ngu da mbarqui da 'yɛngui: “Ma Hmu, nugähe dá mamhbe a nim hma, ne nangue ni thuhu dá hømhbe thi yu zithu, ne nangue ni thuhu xun ngu yun t'øt'e mixte dá øthe,” da 'yɛngui. ²³Pe nugä ga ɛmp'u: “Njam'bu dá pa ah̄u. Dami 'uehmbu ua ja ma hmigä, gyu ts'om'bäih̄u,” ga ɛmbi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Hont'a go to'o in nde da 'yø a dím ma, bi 'yɛn'a ra Jesús

²⁴—Pe nu'a to'o i øh ma nde ne i øt'a ma pähägä, i øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ran 'yohu ngue mí ja rán 'yomfɛni ne bi hyø a n'da rá ngu bu

ja n'da ra dongu xun juani. ²⁵Ne bin ja n'da ra da'ye, ne ɛmme xun ngu yu dehe bi 'yugui, ne bá ɛh ran dahi xun ndoho mí nde xtí yøt'a ra ngu. Pe him bi yøt'a, nguetho nu'a ra ngu mí høpu ja ra dongu xun ho. ²⁶Pe nu'a to'o i ø'a dí ma ne hingui urpa ra güenda a, i øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ran 'yohu ngue ra 'yambui, ne bi hyøh rá ngu bu mi ja n'da ra 'bomu. ²⁷Ne bin ja n'da ra da'ye ngue bi 'yuh yu dehe, ne ran dahi xun ndoho, ne bi yøt'a rá ngu. Ne ɛmme nts'utho bin ja buya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Nu yu ja'i bi numanho rán xädi ra Jesús

²⁸⁻²⁹Ne nu'bu mi gua a bi ma ra Jesús 'bu mí hyupu ja ra nyuni, nu yu ja'i mi huhmbu bu bi hyonya u.

—Haguen ja i xänbi xun ho, ne hinga ngubu i xängahu ma xänbathu bu ja ra nija, bi 'yɛn'u yu ja'i.

Nguetho nu'bu mi xänba ra Jesús, bi 'yuti ngue mi ja rá ts'edi xun ho a.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohu mi hemb ra t'axca'ya

8 Ne nu'bu mi gua a bi man ra Jesús, ne bi gapu ja ra nyuni buya, ne ɛmme xun ngu yu ja'i mí numanho da denthoho mahøn'a. ²Ne bá ɛ'a n'da ran 'yohu ngue mi hemb ra t'axca'ya. Bin danyahmu bu mí 'bäh ra Jesús, ne bi 'yɛmbi: —Gra Hmu, nu'bu ni pähä, da zä gui 'uec'i ts'u ran u dí hɛmbi.

³Ne nu ra Jesús buya bi uat rá 'ye bi dädi ne bi 'yɛmbi:

—I jagä ra pähä ngue 'bex da zä i. Dami yäni.

Ne nu'bu mí 'yɛmbi, 'bexgue bi yaŋ'a ran 'yohu. ⁴Ne nu ra Jesús buya bi hecpa a ran 'yohu njon da xifi to'o a bi japi bi yaŋi, ne bi 'yɛmbi:

—Ní mba bu 'buh yu mbäjä da nu i ngue ya bi yaŋ i, ne gui un'na n'da ra 'bøts'e tengu i man yún t'ɛdi ra Moisés, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne ja bi thopu ra hnini Capernaum buya.

Ra Jesús bi hocpa rá 'yɛhe n'da ra hmudofui

⁵Ne nu'bu mí zòm bu ra hnini Capernaum a ra Jesús, 'bex bá ɛ a n'da ra hmudofui ra mengu bu Roma, ne bin c'at'ui ne bi 'yöp ra mate, ⁶bi 'yɛmbi:

—Nu'i grá Hmu, nu n'da ma 'yɛhe i 'bem bu ja ma ngu, i ts'a rá ja'i, hingui sä di 'yaŋi, ɛmme xun 'doni, bi 'yɛmbi.

⁷Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Ga mba bu ga hoqui.

⁸⁻⁹Pe nu ra hmudofui buya bi 'yɛmbi:

—Hingui jatho gui mba bu ja ma ngu, grá Hmu, nugä hin dí sucä tengu e ne hin drá judíogä. Pe dí pađi ngue i ja ni ts'edi zehe, ngue nu'bu guim ma da yaŋi, ne 'bexgue da yaŋi, bi 'yɛna. Tengu thohogä bin 'dac'i ts'u man t'ɛdi, ne nu'bu i ja 'be'a dí xi u ma dofui ne'u ma 'yɛhe, 'bexgue 'dahmantho in ja. Ne ngutho i, da zä guim mantho ua ne 'bexgue da yaŋ buya, bi 'yɛn'a ra hmudofui.

¹⁰Nu'bu mí 'yøh ra Jesús 'be'a bi man a ra hmudofui, bi hyonya thoho ne bi xi u min 'yohu:

—Majuani dí xi ahü, njäm'bu xtá tɪngä n'da ma menguhü yu

ja'i israel dyu judíohü ngue xtám bađi i ja ma ts'edi xun ho tengu na ran 'yohu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹¹Guim bɛmhbu a dí xi ahü, xun ngu yu ja'i ngue gätho na ndoho ra ximhäi, ngue him ma mijudíohü, da 'yɛc'yɛigui ne da yurpu di manda rá ts'edi Oja, 'darbu dim 'buhmbu ma ngurpa bombøtahü ra Abraham, ne ra Isaac ne ra Jacob. ¹²Pe xun ngu ma mijudíohü ngue yún sähu xtán yurpu, pe man'da go da t'entpu ja ra 'bexui u, ne din zom bu ne din guxpu yá ts'i, bi t'ɛmp'u yu ja'i 'bu mi 'yɛn'a ra Jesús.

¹³Ne nubuya bi t'ɛmp'a ra hmudofui:

—Ní mba ni ngu, ya bin ja a gám ma nguetho gá 'yɛc'yɛi i ja ma ts'edi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne 'bexgue bi yaŋ a rá 'yɛhe buya.

Ra Jesús bi hocpa rá suto ra Pedro

¹⁴Ne nu'bu mí mbenc'a ra hmudofui buya, xø bi tho a ra Jesús, bi zòm bu rá ngu ra Pedro. Ne bi nu 'bem bu rá oi a rá suto ra Pedro, mi hɛmb ra pa. ¹⁵Ne nu ra Jesús buya bi bendba rá 'ye, ne 'bex bi bøn a ra pa mi hɛmbi. Ne bi ndanc'a ra xisu buya, bi hyonba ra hme a ra Jesús ne u mín 'yohu, nguetho ya bi yaŋ'a ra xisu buya.

Xun ngu yu hyenni bi hoc'a ra Jesús

¹⁶Ne nu'bu min xui buya xun ngu yu ja'i bá ts'i bu mi 'buh ra Jesús ngue min 'yohu yu zı̄thu. Ne hønt'a n'dare bi man ra Jesús, 'bexgue gätho bi hyøn a thi u yu zı̄thu, ne bi hoc'u yu hyenni. ¹⁷Gätho bin ja 'be'a bi man a ra pøngahya Isaiás maya'bu ngue din ja 'bu mi 'yɛna:

“Da du zehé 'be'a gätho xun hëi dín nuhü, ne da nuse 'be'a gä man ü dí hëmfü,” bi 'yë'n'a ra Isafas 'bü maya'bü.

Yoho yun 'yohü ña da den'na ra Jesús

¹⁸Ne nu'bü mín nu ra Jesús ngue emme xun ngu yu ja'i mi 'bäpü, bi 'yëmp'ü yú xädi:

—Masque xun ho 'bü ga thohmbü 'danguadi ra dadehe, bi 'yëna.

¹⁹Ne nu n'da ra xänbate nijä bi 'yëmbi:

—Xänbate i, dín nde ga ten'ni i hönbü go hapü gui mba, bi 'yëmp'a ra Jesús.

²⁰Ne bi dā a ra Jesús ne bi 'yëmbi:

—Pë nu yu haho i ja yú ngu ne yu doja i ja hapü da 'yoi. Pë nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, hin'yü ma ngungä ua, bi 'yënthoho ra Jesús.

²¹Ne xø bi 'yë'n'a man'da ra ja'i min 'yohü büya:

—Ma Hmu, dami tōcpi ts'ü, 'be ga äcä ts'ü ma ta ne ga ten'na büya, bi 'yëmbi.

²²Bi dā'a ra Jesús, bi 'yëmbi:

—Tenga maha, nu'ü xun du da 'yä ü 'büpü, tengu'bü ne ü xun du ü, bi 'yëna.

Ra Jesús bi säyaba ran dahi ne ra t'øthe

²³Ne nu'bü mi gua'a man ra Jesús büya, 'bex bi hyu bü ja ra mbosa ne bi mbähä yú xädi, dí mba bü 'danguadi ra dadehe. ²⁴Ne bi mbü'a n'da ran dahi ts'edi bi 'yen ra dehe, ne emme di thoni yu t'øthe, bi dons i ts'ü ra dehe a ra mbosa. Pë nu ra Jesús mí ña, him bi 'yurpa ra

güenda 'be'a midí ja ra dehe. ²⁵Ne bi 'yä ü yú xädi ne bi 'yëmbi:

—Gra Hmu, dami nuhu, guin yanje, nguetho ya in nde ga tonthu mbo ra dehe, bi 'yëmbi.

²⁶Ne nu ra Jesús bi dādi:

—Hanja, ha emme zi ts'ütho guí ëc'yeigahü ngue i ja ma ts'edi, ne guín suhü.

Ne nubüya bi ndanc'a ra Jesús ne bi xi a ran dahi ngue din hë ne ra dehe, ne 'bexgue bin hë büya. ²⁷Ne nu'ü yun 'yohü büya bi hyonya thoho 'be'a bi 'yø't'a ra Jesús.

—'Be'a di 'yët'ui na ran 'yohü, nguetho ne ran dahi i ø'a i xifi, ne ra dehe i ø'a i xifi, bin 'yëmzehé ü.

Ra Jesús bi hoc'i yoho yun 'yohü min 'yohü yu zithu

²⁸Ne nubüya bi zøm bü 'danguadi ra dadehe büya, nguëpü ra xequi Gadara. Ne 'bex bá ëpü yoho yun 'yohü ngue min 'yohü yu zithu, ne mán ts'utho ü, tengutho ü yu zate. Mí 'büpü ja yun 'yägü ü, janangue'a nu yu ja'i i su da thopü hänbü ja ran 'yägü. Ne 'bex bá ë'ü yun 'yohü bin c'athü a ra Jesús, ne bi mbafi:

²⁹—'Be'a gní 'yëcua gra Jesús, rá Ts'unt'ü i Ojä. Ha cpí 'yëhe gui ungahe, ne hinga na søn ra pa gui ungahe, bi 'yë'n yu zithu min 'yohü ü yun 'yohü.

³⁰Ne hinga yatho bü mi 'bü i 'da yu ts'üdi. ³¹Ne nu'ü yu zithu büya bi 'yëmp'a ra Jesús:

—Nu'bü guín nde gui hyønje thi, dami 'daje ran t'ëdi ga cüthe nü 'yo yu ts'üdi, bi 'yë'n'ü:

³²—Ni mbähä, dami cüthü nü, bi 'yë'n'a ra Jesús.

Ne nu yu zı̄thu baya bi bøm bu ja rá mbui u yan 'yohu, ne 'bexgue bi yurpu 'buh yu ts'udi. Ne nu yu ts'udi baya bin tihi ne bi gapu ja ra nguani, him bi zä bin säya, nin uem bu ja ra dehe, bim 'beru. ³³Ne nu'u mi fä u yu ts'udi baya, 'bexgue bi mba n'dihi bu ja ra hnini, ne nu'bu mi zøm bu, bi mam baya ngue 'be'a bin ja nangue u yan 'yohu min 'yohu yu zı̄thu, ne nangue u yu ts'udi. ³⁴Ne bá ɣh yu mengu bu ra hnini baya, bi zøpu 'bäh ra Jesús, ne nts'edi bi 'yap ra mate ngue da mbengui, nguetho him bi numanho 'be'a bi 'yot'a.

**Ra Jesús bi hoc'a n'da
ran 'yohu xı́ ts'a rá ja'i**

9 Ne nu ra Jesús baya, xø bá hu mahøn'a ra mbosa, bá peng bu 'danguadi ra dadehe. Bi zøm bu ra hnini mi 'bui. ²Ne bá thunba bu man'da ra hyenni mahøn'a, ngue n'da ran 'yohu bá 'yox ra 'beza nguetho midı́ ts'a rá ja'i. Ne 'bexgue mí pa a ra Jesús mí ɣc'yei u ngue i jase rá ts'edi, janangue'a bi 'yemp'a ra hyenni:

—O te guım bñi n'yø, nguetho ya dá pun'na ni ts'oqui, bi 'yən'a ra Jesús.

³Ne nu'u 'da yu xänbate nija baya, nu'bu mi 'yøde 'be'a bi man ra Jesús, 'bex bi bñi u:

—Nuna ran 'yohu hingui ho i øt' na, ha hinga høn't'a Oja sä di punba n'da, mi ɣnse u.

⁴Pe nu ra Jesús 'bex bi bađi 'be'a mim bñi'u yu xänbate nija, ne bi 'yemp'u:

—Hingui ho guım bømhbü mbo ni mbuihu, ngue guı́ ɣmhbu hingui ho

'be'a dá øt'ä, bi 'yena. ⁵⁻⁶Ha guım bømhbü nte ní mbatho dá xicä ran 'yohu, ngue rá ts'oqui ya dá punbi. Ha guım bømhbü man'da xquı́ paħmbü i ja ma ts'edi 'bu ga xifi da ndants'i, din 'yo. Pe nuya ga ut'ahü ngue i ja man t'ɣdigä ua ja ra häi ga punba yú ts'oqui yu ja'i, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yemp'u.

Ne xø bi 'yemp'a ran 'yohu i ts'a rá ja'i baya:

—Dami ndants'i, ɣax ni fiđi, ní mba ni ngu, bi 'yembi.

⁷Bex bi ndanc'a ran 'yohu mi ts'a rá ja'i, bi mba rá ngu. ⁸Ne nu'bu mín nu yu ja'i 'be'a bi 'yot'a ra Jesús, bin su ne bi 'yɣspa Oja nangue a n'da ra ja'i bin t'un'na ran t'ɣdi ngue di punba yú ts'oqui yu ja'i.

Ra Mateo bi den'na ra Jesús

⁹Ne nu'bu mi bøm bu ra Jesús, bi thopu mi hucä bu dí hacä ra renta, drá hyaçahägä ngue drá Mateo, ne bi 'yngui:

—Dami tengui.

Ne nubaya dá ndangui ne dá tenni.

¹⁰Ne nubaya 'darbu dán sihmegähe ra Jesús yú xädigähe a ya. Ne bi zøm bu xun ngu yu ziyate hyaçahäi ne yu ts'om'bäi, 'darbu dá huhmbe bu dán sihmehe. ¹¹Ne nu yu fariseo baya, ngue im bñi hønse xun ho, 'bu mi nu 'be'a bi 'yot'a ra Jesús, bi 'yängähe ngue yú xädigähe baya:

—Hanja in jabu ni xänbatehu 'darbu i sihmehu yu ziyate hyaçahäi ne yu ts'om'bäi, bi 'yən'u.

¹²Nu'bu mí 'yø'a ra Jesús 'be'a bi man u, bi 'yemp'u:

—Hingui honi to'o da mbäx u im bense xun zaqui tengu ahü, pe hont'u i paxe xam böca i honi to'o da mbäx u tengu ya i nde da dengui, bi 'yemp'u. ¹³Ní mbähä bán xähmbü bü ja ni söcuahü 'be'a nam bön'a räm hma Oja ngue i ena: “Pe nugä man'da dí numanho 'bü gui 'yøthü ran huécate xinda gue u yu 'bøts'e guidí 'dajü,” i en Oja, i em bü ja yú söcuä Oja, bi 'y'en'a ra Jesús. Ne nugä him bá ecä gan zon'du im bense xun ho, pe bá ecä gan zon'du i pađi hingui ho, janangue da zä di päh yún 'yomfëni, bi 'y'en'a ra Jesús, bi 'yemp'u yu fariseo.

Ra Jesús bi ma nda'a ní pa da 'ye't' yún sihme yú xädi

¹⁴Ne n'da ra pa büya bi zøm bü 'büh ra Jesús yú xädi ra Xuua Nxixya, ne bi 'yänni:

—Hanja dí e't'ähe man ts'ihme, ne yu fariseo, pe nu ni xädi hingui e't' yún ts'ihme u, bi t'emp'a ra Jesús.

¹⁵Ra Jesús bi man'a n'da ran t'uti 'bü mi dađi, bi 'yembi:

—Pe nu'u i 'büpü ja ran thađi hin da du yú mbüi, nguetho 'büpü a ran 'yohü din thađi. Pe da zøn ra ora da ts'ispa a ran 'yohü, ne ja da 'ye't' yún ts'ihme büya, bi 'y'en'a ra Jesús.

¹⁶Pe nu'a din xä u ma xädigä hin da bömanho 'bü ne'a ram hma maya'bü da den ya, bi 'yëna. Tengutho'bü n'da ra 'ya'bø't'e 'bü dí 'bø't'a ra 'bø't'e ma'da'yo, hin da bömanho, ne nu'a ra 'bø't'e ma'da'yo di ts'on a ra 'ya'bø't'e.

¹⁷Ne tengutho i øt' yu ja'i 'bü da xit' ra gui'uva ma'da'yo bü ja ra 'yambot'asëi, da ø'a ne dim fäni.

Janangue i xit'a ra gui'uva ma'da'yo bü ja ra mbot'asëi ma'da'yo, ne hin da føgue ne hin dim fäni, bi 'y'en'a ra Jesús, bi 'yemp'u yú xädi ra Xuua.

Ra Jesús bi xoxa n'da ra hmute xí du, ne bi hoc'a n'da ra xisu mi hëmb ra mbäji

¹⁸Ne nu'bü mí yähu u, 'bexgue bi zøm bü n'da ra ngurpi bü ja ra niја, ne bin danyahmu bü mí 'bäh ra Jesús ne bi 'yembi:

—Bi du n'da ma t'ixu, 'yørqui ts'u ra mate ga mbe gui cäx ni 'ye, ne da dambëni.

¹⁹Bex bi mba a ra Jesús, bi den'na bi du rá t'uhni. Ne gätho dá mbäcähe dyu xädigähe. ²⁰Ne nu'bü má mbähmbe bü 'yu, hin da ná sømhbe bü ja rá ngu a ra ngurpi, bi züje n'da ra xisu ngue ná 'de'mayo njeja min 'youi ra mbäji. Bi hyän bü rá xütha ra Jesús ne bi därpa rá nyäni rá pahni. ²¹Nguetho mí ense ra xisu: “Go hontho ga thärpa rá pahni, ya da yangui.” ²²Ne nu'bü mi därpa rá pahni ra Jesús a ra xisu, 'bex bi nyë a ra Jesús, bi nu a ra xisu ne bi 'yembi:

—Damin johya gra xisu, ya bi yan i nguetho gá 'yëc'yei i ja ma ts'edi, bi 'yembi. 'Bexgue gue'a ra ora bi yan'a ra xisu büya.

²³Ne bi tho a ra Jesús büya, dá søngähe bü rá ngun'a ra ngurpi, ne mí 'büpü yu mbe'bida ne xun ngu yu ja'i mi 'büpü ngue mí ena xtä 'yäh ra hmute xí du. ²⁴Ne bi 'y'en'a ra Jesús:

—Dami põmhbü thi, nguetho nuna ra hmute him bi du, ne i ađho, bi 'yembi.

Pe bin thetho u yu ja'i 'bu mi 'yø a bi xifi, nguetho mi pa u ya xí du ra hmute. ²⁵Ne nu'bu mi bøn'u yu ja'i buya, bi thopu mbo mi 'ben a ra hmute ra Jesús, ne bi bendba rá 'ye 'bex bi ndanc'a n'dihi ra hmute. ²⁶Ne gátho na ndoho ra xequi bu bi 'yø u yu ja'i 'be'a bin ja.

Yoho yu xädä bi hoc'a ra Jesús

²⁷Ne bi bøm bu rá ngu ra ngurpi a ra Jesús. Ne bi denni yoho yu xädä, ne i mba't' bu ní mba:
—Dami huğgä'be, gram bom'betto i ra David, bi 'yembi.

²⁸Ne bi zøm bu ja ra ngu a ra Jesús, bi den'ndu yu xädä. Nu ra Jesús bi 'yänni:

—Ha guí ěc'yeiui i ja ma ts'edigä ngue ga xoc'a ni däui, bi 'yæn a ra Jesús.

—Dí ěc'yei'be ngue i ja ni ts'edi, gra Hmu, bi 'yæn u yu xädä.

²⁹Nu ra Jesús buya bi därpa yú dä ne bi 'yembi:

—Din ja tengu a gá 'yęc'yeiui, bi 'yembi.

³⁰Ne 'bex bi xo u yú dä. Ne nu ra Jesús buya bi hecra u yun 'yohu, bi 'yembi:

—Njon gui xihmi 'be'a dá øt'aui.

³¹Pe høntho bi bøm bu yu xädä, 'bex bi xih yu ja'i 'be'a bi 'yørpa ra Jesús.

Ra Jesús bi xocpa rá nde n'da ra gore

³²Nu'bu mi bøn u yu xädä, xø bá ts'inba man'da ran 'yohu a ra Jesús. Midí goreba n'da ra zı̄thu min 'youi.

³³Nu ra Jesús buya bi hyønba thi ra zı̄thu min 'youi a ra gore, 'bex bi nya a buya. Nu yu ja'i buya bi hyonya thoho 'bu mi nu a bin ja, ne bi 'yęna:

—Hinjam'bu xtá nuhu ua ja ma häihu ra Israel tengu dí nuhu ya, bi 'yæn u.

³⁴Pe nu u yu fariseo sä i ęna:

—Nuna ran 'yohu i høn a thi yu zı̄thu nangue rán t'ędi bi un'na rá hmu yu zı̄thu, sä i ęn u.

Bi huęc yu ja'i ra Jesús

³⁵Ne nu ra Jesús nzai mi pa bu ja yu hnini ne min xänbate bu ja yu nija, ne mim mam bu ran ho ma'da'yo ngue 'bepu ní manda rá ts'edi Oja. Ne midí hoqui hønt'a go man u mi hęmb yu ja'i. ³⁶Ne bi huęc'u yu ja'i a ra Jesús nguetho mi 'bui tengu'bu yu de'yo 'bu njon midí jamansu, i 'yodumbui thoho. ³⁷⁻³⁸Ne bi 'yęngähe ngue yú xädigähe:

—Majuqni dí xi ahü, xun ngu yu ja'i i 'bui ngue di döp rá mbui Oja 'bu 'bo'o da xifi nangue'a, pe hingui ngu i 'bui ngue da xifi. Nde'bu gui 'yäfü Oja di un ra 'befi mi'da da mbäx'a rá 'befi. Tengu'bu i ja n'da ra huqhi xu 'yot'i, ne hingui ngu yu mbefi, ne da 'yäp'a ra mehuqhi mi'da yu mbefi 'dahma da xoc'a n'dihi, bi 'yæn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi zänni

'de'mayoho yú xädi

10 Ne nu ra Jesús buya bi zängahe dí 'de'mayoho gähe yú xädigähe, ne bi 'daje rán t'ędi ga hømhbte thi yu zı̄thu ne ga hoje 'be'a gä nín u i hęmb yu ja'i.

²Ne nugähe 'de'mayoho bi zängahe, m'bet'o ra Simón, gue'a ra Pedro, ne'a ra Andrés rán 'yohu a ra Pedro. Ne ra Jacobo ne a ra Xuua rán 'yohu a ra Jacobo, ngue gätho

yoho yú ts'unt'u ra Zebedeo u. ³Ne ra Felipe, ne ra Bartolomé, ne ra Tomás, necä dra Mateogä ngue min haçahäigä, ne ra Jacobo rá ts'unt'u ra Alfeo, ne ra Lebeo ngue gue'a rá thuhu ra Tadeo; ⁴ne ra Simón t'ëmbi ra cananista; ne ra Judas Iscariote, gue'a xí dá a ra Jesús. Ne guecähe 'de'mayoho bi huangähe ra Jesús.

**Bi mben'du yú xädi da
mamp'a ráam hma**

⁵Ne nu'bu mí zängahe dí 'de'ma yohogähe bi 'yënje:

—Nuya hin gui mbähä bu i 'bu u him ma mijudíohu, dyu israelhu. Xínga gueru ra xequi Samaria gui mbähä. ⁶Pe nuya gui mbähä bu 'bu u ma menguhu yu israel. Nu'u i 'bui tengu yu de'yo bi 'beh ra 'yu in nde xtán donspu ja ran ðate. ⁷Ne nubu hapu gui mbähä gui 'yëmfu: “Damin umhu ya ngue di manda ahü rá ts'edi Oja,” bi 'yëngähe ra Jesús. ⁸Gui hoju u i hëmp'a ra t'axca'ya, ne hont'a go man u i hëmb yu ja'i, ne gui soxhu u xon du, ne gui hyomhu thi yu zithu in 'yohu 'da yu ja'i. Ne nu'bu gui 'yothu u, hin gui 'yäh nin zäbihu, nguetho hin dá pä ahü a ma ts'edigä, bi 'yëngähe ra Jesús.

⁹Ne hin te ma mbeti gui hyaxhu 'bu gá mbähä, bi 'yëngähe. ¹⁰Ne xín ni tu'doza gui tuxhu, ne hont'a ni he guí hehu ne hont'a ni thixfani gui 'yuthu, ne hin'yu 'be'a gui hyaxhu, nguetho nubu gui sòmhu i ja nin t'ëdi ngue da zimanho ahü u.

¹¹Ne nu'bu gá sòmhu bu ja yú hnini ma mi israelhu gui 'yänhdü hapu 'bu a n'da ran 'yohu ngue

ra hocja'i ne nu'a gätho yu ja'i i numansu a. Ne gueru gam 'bühmbu bu, jague'bu gui thohmbu bu man'da ra hnini mahon'a, bi 'yëngähe ra Jesús. ¹²Nu'bu gá sòmhu bu ja rá ngu, gui zenguahü, gui 'yäfu rán japi Oja nangue'a. ¹³Ne nu'bu rán säui a da 'yot'ahu u yu mengu bu hapu gui sòmhu, Oja di un rán japi gá 'yäfu büya. Pe nu'bu hin'na, tengutho 'bu nte gamí 'yäfu. ¹⁴Ne nubu hapu gui sòmhu, nu'bu hin da zimanho ahü ne hingui nde da 'yomanho a guí xihmbu, dami pòmhu bu ne gui huaju yu böhäi ni guahu. Nu'a nam bön'a gui sohmbu bu u. ¹⁵Ne majuani dí xi ahü, nu yu mengu bu i ja n'da ra hnini hin da zimanho ahü, pe nu'bu bin ja ra pa ran juanbi, man'da ëmme xun u tho da nu, xinda gue'u mí 'bupu maya'bu bu ja ra hnini Sodoma ne ra hnini Gomorra, bi 'yënje a ra Jesús.

Yun unbi da nu yú xädi ra Jesús

¹⁶Ne xø bi 'yëna:

—Nuya hönbu go hapu ga pen'nahu, ëmme di un'nahu u 'bupu, tenguthoho yu zate di unba yu de'yo. Damim fähmbu tengu yu c'ëya ne gui 'yothu tengu ot' yu t'azu, hont'a ran ho gui 'yothu. ¹⁷Ne gam fähmbu, nguetho nu yu ja'i di dá ahü bu 'buh yu ngurpi bu ja yu nija, ne da mber'ahu. ¹⁸Ne da zix'ahu bu 'buh yu ze'mi ne yu ts'ut'abi, nguetho guí ëc'yeigahu, pe hinga ndetho da zix ahü bu. Nguetho nu'bu da zix ahü bu, da zä guí xihmbu yu ze'mi ne yu ts'ut'abi nangue ma thuhugä, n'dahma ne u yu judío ne u i thände yú oja zehe

da 'yøde nanguecä. ¹⁹Ne nu'bu da ts'ix ahü bü 'buh yu ts'ut'abi, o guí hädumbüihü 'be'a guim mamhbü o gue'bü da zä gan yähu uague hin'na, nguetho Ojä di 'da ahü ran 'yomfëni 'be'a gui mamhbü 'bü bi mba ma juan'ni ahü. ²⁰Nguetho hinga gueſe ahü gan yähu 'bü bi mba ma juan'ni ahü, pe gue'a rá Hogandähi Ojä ma Tahü din ya, bi 'yëngähe ra Jesús.

²¹Ne dim 'bü i 'da di däse yän 'yohü da mba ntho. Ne nu'ü 'da di däse yü ts'unt'ü bü 'buh ra ze'mi da tho. Ne dim 'bü i 'da yu ts'unt'ü di yap zehë yü ta ngue da tho. Ne din jabü da t'örpa ü i ëc'yeigui, bi 'yën'a ra Jesús. ²²Ne gätho na ndoho ra ximhäi da ts'an ahü nanguë guí tengahü, pe nu'bü gui hyäthü gue'bü go ran zegui, gui täha gan yamhbü büya, bi 'yën'a ra Jesús.

²³Ne nu'bü n'da ra hnini di üc'ahü, dami 'dahmbü bü, ne gui mbähä bü man'da ra hnini büya. Ne majuäni dí xi ahü, hin gní täthü gätho yu hnini Israel gui xihmbü rá m hma Ojä ne gui 'dahmbü, 'bü bá pengä.

²⁴⁻²⁵Ne tengu thoho n'da ra xädi hin da t'ëmbi xün ho 'bü him bi t'ëmbi xün ho rá xänbate; ne hin da hnumanho n'da ra 'yëhe 'bü him bi hnumanho rá hmu. Ne din jabü da 'yöt'ahü, hin da numanho ahü yu jä'i, tengu thohogui him bi hnumanhogui, ne i t'ëngui drá zïthu, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hont'a Ojä da ts'u

²⁶—Janangue'a hin gui suhü 'be'a da 'yöt'ahü yu jä'i, guehma gui mamhbü a dí xi ahü. Hin gui cömhbü a. ²⁷Nu'a dí xi ahü

ua njonguin nu, dami mamhbü bü 'buh yu jä'i, ne nu'a dí xi ahü njongui øde, dami mbahmbü bü ja yu hnini, da t'öpü 'be'a gätho dá xi ahü ya, bi 'yëngähe ra Jesús. ²⁸Ne o guí suhü ü in nde da hyo ahü, hin'yü yü ts'edi ne'a ni mbüihü di juat'ahü. Man'da xün ho 'bü gui suhü a Ojä, ne hont'a i sä di ün'na ni jä'ihü ne ni mbüihü bü ja ran ünbi mazäi, bi 'yëngähe ra Jesús.

²⁹⁻³¹Janangue 'yo guí hädumbüihü, guim bëmhbü yu doja i 'bä bü ja yu täi, hingui ngu di muui, pe nu'ü xinga n'da da du 'bü hin rá pähä Ojä da du. Janangue'a guim bëmhbü, hin'yü 'be'a din ja ahü 'bü hin rá pähä Ojä din ja. Nguetho man'da di mu ahü bü na nu Ojä xinda gue ü yu doja, ne i pädi gätho nanguë ahü. Janangue'a hin gan suhü, bi 'yëngähe ra Jesús.

Da ma to'o ten ra Jesús

³²—Ne gätho to'o da mam bü 'buh yu jä'i ngue i tengä, necä gam ma bü 'buh ma Ta nubü mahëts'i nanguë ü. ³³Pe nu'a to'o din cöm bü i 'buh yu jä'i nanguecä, necä xin ga cöm bü bí 'buh ma Ta bü mahëts'i, bi 'yëngähe ra Jesús.

Ra Jesús bi ma da ts'ü ü to'o da denni

³⁴—Ne hin guim bëmhbü ngue bá ëcä da zeh yu sui, pe man'da din ja yu sui nanguecä. ³⁵⁻³⁶Nu yu 'yëc'yei da ts'üpü ja rá nguse, nu'bü hing yu 'yëc'yei 'büpü. Nu yün 'yohü din sühmbü yü ta, ne nu yu xisu büya din sühmbü yü mbe ne ü yü cä, nanguë ü hingui ëc'yeigui, bi 'yëna.

³⁷Pe nu'bü n'da ra jä'i man'da im bën'a rá ta ne rá mbe xinda guecä,

hin ga ɣmbi ngue rá hmugui. Ne nu'bu n'da ra ja'li man'da im bɛn'a rá ts'ant'u ne rá t'ixu xinda guecä, ngutho u hin da zä ga ɣmbi ngue rá hmugui, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³⁸Pe nu'bu 'bo'o ɣna i tengui ne hingui hä't' yun unbi da t'ørpe, necä xín ga ɣmbi rá hmugui. ³⁹Ne nu'a to'o da zu da thaçpa rá te nanguecä, da mba ma unbi bu ja ran ðate rá te a, pe nu to'o hin da zu da thaçpa rá te nanguecä, hin da mba ma unbi bu ja ran ðate a, bi 'yɛngähe ra Jesús.

Ra Jesús i man yun t'unni

⁴⁰Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Nu'a to'o da zimanho ahü, necä xin bi zimanhogui, ne'a bá pengä xim bi zimanho a. ⁴¹Ne nu'a to'o da zimanho n'da rá pøngahya Oja nanguie a ra 'befi i øt'e, 'da'angu ran ho din t'unui a ra pøngahya. Ne nu'bu 'bo'o da zimanho n'da ra hocja'li nanguie a ran hocja'li i øt'e, 'da'angu ran ho din t'unui a. ⁴²Ne nu'bu n'da ra ja'li i ja 'be'a di un'na n'da ma xädigä ngue'a i tengui, madague'bu hønt'i ts'u ra dehe di unni, pe ne a i ja 'be'a din t'unui ngue man'da xun ho, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Xuua Nxixya bi manda dí änni to'o a ra Jesús

11 Nu'bu mi gua a man ra Jesús buya, bi mbengähe dí 'de'mayohogähe. Ne n'danni bi mbase ra Jesús buya. Bi mba bin xänbate bu mi'da yu hnini bu ra häi Galilea.

²Ne mi ofädi ra Xuua Nxixya, ne bi sifi 'be'a gätho bi 'yøt'a ra Cristo, jananguie'a bi mben'ndu yoho yú

xädi a ra Xuua. Ne nu'bu mi zøm bu 'buh ra Jesús, ³bi 'yänni:

—Ha gue'e gra Cristo, gra Thahni i Oja, ngue mi hma ba ɣhe, uague ga thoqui ga tømhbü, bi 'yɛn'u yú xädi ra Xuua.

⁴⁻⁵Nu ra Jesús buya bi 'yɛmp'u yú xädi ra Xuua:

—Ni mbe bu, gui xihmi a ra Xuua 'be'a gätho guí øhmi, bi 'yɛmbi. Dami xihmi 'be'a guín nuui, ngue nu yu xädä bin zø yú dä ya, ne'u yu dogua i 'yo, ne'u mi hemb ra t'axca'ya ya bi yan u, ne'u yu gogu ya i øhnahya ya, ne'u 'da xøn du i pa nsots'i, ne yu hyoya i si a ram hma ngue 'bepu dí m pø u. ⁶Majapi u to'o hin di u't' yú mbui nanguecä, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mi 'yɛmp'u yú xädi ra Xuua.

⁷Ne nu'bu mi mbenc'u yú xädi ra Xuua, nu ra Jesús bi xih yu ja'li 'be'a øt' ra Xuua, ne bi 'yɛmbi:

—'Be'a guí mbähä guin nuhu bu ja ra ðapo 'bu mi 'bupu ra Xuua. Ha gä mbähä gbá nuhu n'da tengu ra xithi i en ran ðahi. ⁸Uague gä mbähä gbá nuhu n'da ran 'yohu mahotho rá he mí he. Pe guí pañmbu to'o mahotho yú he i 'bupu ja yu ngunts'ut'abi u. ⁹Uague gä mbähä gbá nuhu n'da rá pøngahya Oja. Majuani ngue gán nuhu n'da rá pøngahya Oja, ne nu'a, man'da xun hets'i rá ts'edi a xinda gue'u gä mi'da yu pøngahya. ¹⁰Nguetho gue'a ra Xuua a mí hmam bu ja rám hman Oja maya'bu 'bu mí 'yɛna:

M'bet'o ga pehna n'da ran 'yohu ngue mam 'behni da xih yu ja'li ngue da døp'e'e xun ho,

bi 'yɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹¹Majuani dí xi ahü, njon mí 'büh man'da ran 'yohü man'da xün hets'i nangue a rá 'befi bin t'unni xinda gue a ra Xuua. Pe hont'a go to'o din uni ngue di manda rá ts'edi Oja, madague'a hingui hets'i rá 'befi din t'unni, pe man'da xtán hets'i bü dí nequi, xinda guepü ni nequi a ra Xuua ya, bi 'yëna.

¹²Asta gue'bü mi dümp' rá 'befi ra Xuua ne guehya, i honi da yurpü di manda rá ts'edi Oja yu ja'i. Ne nu'ü i humberi i honi, da dāha da yurpü, bi 'yën'a ra Jesús. ¹³Ne gue'a bi man ü yu pōngahya maya'bü ü bin ja, ne mí em bü ja yün t'edi Oja, ne gue'ü mí man ü 'bü hín nim 'büh ra Xuua. ¹⁴Ne nu'bü guí ex'eyi a dí xi ahü, guí pāhmbü ngue tengu'bü da gue a ra Elías a ra Xuua, ngue gue'a ra Elías guí tōmhbü ngue mí 'büh maya'bü. ¹⁵Ne nu'bü 'bo'lo i ja rá zagu di jamansu a dí m angä ya, bi 'yën'a ra Jesús.

¹⁶Ga xi ahü 'be'a guí øthü ya, ngue nte guí urpahü ra güenda. Guí øthü tengu i øt' yu t'ühni 'bü in eni. Din suse ü, ne i xih yú mit'ühnihü: ¹⁷“Dá pixt' mam 'bixt'i pe hin gá 'yurpahü ra güenda, ne hin gán nēhmbü,” i en'ü 'da. “Pe nugähe dá pe'be n'da ra 'bei ngue tengu'bü xøn du n'da, pe nte gá bēhmbü ne hin gán zomhbü,” i en'ü mi'da yu t'ühni. ¹⁸Ne ngutho guí øthü, hin gá 'yurpahü ra güenda a ra Xuua, ngue him mi ho yün sihme ne him bi zi ra vino, pe gá 'yēmdahü in 'youi ra zjthu. ¹⁹Pe nugä, dán ja'igä ua ja ra ximhäi, xün ho man ts'ihme 'bü n'dandj ne ma ts'ithegä, pe xinga guecä guí urcahü ra güenda. Pe guí xijü yu fehni, guí

enju: “Nuna ran 'yohü ran zäthu ne ra mihni na, ne yú amigo yu ts'om'bäi ne yu ziyate hyaçahäi,” guí enju. Pe Oja i pađi 'be'a xün ho da 'yøt'e ngue bi zānga'be, bi 'yën a ra Jesús.

N'da ram hma nangue ran ünbi da nu yu ja'i him bi päh yú mbüi

²⁰Ne man'da ram hma bi man ra Jesús nangue yu hnini bü bi 'yøt'e xün ngu yün t'øt'e mixte. Nguetho nu yu ja'i bü, njām'bü bi nde bi päh yú mbüi, madague'a bi nu yün t'øt'e mixte. Ne bi 'yën'a ra Jesús:

²¹—Hüghi maha ahü gyü menguhü bü ra hnini Corazín ne ra hnini Betsaida, nguetho nu'bü xcá øt'ä yün t'øt'e xcá ut'ahü bü ja ra hnini Tiro ne ra hnini Sidón, xtán du yú mbüi nangue ran ts'o mí øt'ü ne xtí päh yú mbüi ü. ²²Janangue'a nu'bü bi zøn ra pa din ja ran juānbi, man'da xün ü tho ran ünbi guí nuhü xinda gue ü 'büpü Tiro nepü Sidón, bi 'yēmbi. ²³Ngutho ahü gyü menguhü ra hnini Capernaum. Masque guí emhbü man'da xün hets'i rá ts'edi ni hninihü xinda gue ü mi'da. Pegue hin'na, guehma da mba ma juadi ahü. Nguetho nu'bü xcá øt'ä yün t'øt'e mixte bü ra hnini Sodoma tengu dá ørpü ja ni hninihü, hin xtán guadi nangue ra sibi, nguetho xtím päh yün 'yomfēni yu mengu bü, ne guexta'a di jat'a ra hnini ya. ²⁴Pe guehma majuani dí xi ahü, 'bü bin ja ran juānbi, man'da xün ü tho ran ünbi guí nuhü, xinda gue a da nu yu mengu bü ra hnini Sodoma, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús i hurpa rá mbüi n'da

²⁵Ne nubüya nu ra Jesús bin yäui Oja ne bi 'yëna:

—Ma Ta i, gra Hmu mahçts'i, ne gra Hmu ua ja ra häi, jamadi ya ngue gá japi him bi ba'a ram hma nangue ni ts'edi u im bense ja yán 'yomfenise, pe gá japi bi ba'di nangue'u u i hon'a'i, tengu yu t'uhni ngue hin te i pa'di. ²⁶Ne gue'a gá 'yot'e ma Ta i, ngue gue'a gá numanhose guí ot'e, bi 'yén'a ra Jesús 'bú min yaui Oja rá Ta.

²⁷Ne xø bi 'yemp'u yu ja'i buya:

—Gátho 'be'a i ja, bi 'dacá ma Ta. Ne njon da baqui xun ho, hinda hont'a ma Ta i paqui. Ne njon da ba'di xun ho ma Ta, hinda hongdá ngue rá Ts'unt'ugui dí paçá a, ne u ngue ma páhä ga japi da ba'di, bi 'yén'a ra Jesús. ²⁸⁻³⁰Ne nu'bu gá yáhmú ne gán xombuihu nangue 'be'a gátho guí othu, ba éhmú guí tengahu, ne nugá ga hut'a ni mbuihu. Ne nu'a ra 'befi dí 'da ahú hingui he'i a, tengu'bu dí huthu ran thuyá dín hyanbahú ya. Ne nugá dí set ma mbui ne hin'yu ran 'yets'i ma mbui, ne ga xán'nahú ngue njabú guí 'yothu, ne ga hut'a ni mbuihu, bi 'yén'a ra Jesús.

Ra Jesús bi 'yuti nda'a man'da xun ho xtá 'yot'u yu fariseo

12 Ne nu'a n'da ra pa mi 'yo a ra Jesús bú ja yu huáhi. Necáhe dá mbáhmbe yú xädigáhe a, 'bú ra pa ran ts'áya. Dá ndehmehe ne dá tuje 'da yu trigo. Dá tçnt' ma 'yehe u yu trigo ne dá sahe. ²Nu yu fariseo bi nu 'be'a dá øthe ne bi 'yemp'a ra Jesús:

—Nu ni xädi bi 'yot'a hin xtá 'yot'e, nguetho bi 'yot'a n'da ra 'befi ra pa ran ts'áya, 'bú mi duc yu trigo.

³Ne bi da'a ra Jesús, bi 'yembi:

—Ha hin gán nuhu bú ja ni søcuáhu, ngue ne a ra David bi mbesta a rán t'edi Oja 'bú mi mbähá u 'da, ne bin tumanthuhu, má hin'yu 'be'a da zi u.

⁴Janangue'a bi yurpu ja rá ngu Oja, bi zi u yu 'bøxthuhme him mi sä da zi u, pe hont'u yu mbäjä mi si u. Pe hin guí émhbu bi 'yot' ra ts'oqui ra David, bi 'yén'a ra Jesús. ⁵Uague hin guím bémhbú 'be'a mam bú ja rán t'edi ra Moisés nangue yu mbäjä 'bupú ja ra nija, ngue ne'bu ra pa ran ts'áya i øt' yú 'befi. Pe hing ra ts'oqui a i øt'e, nguetho gueru ja ra nija dim pefi. ⁶Ne nugá dí xi ahú, man'da xun he'ts'i ma ts'edigá xinda gue ra nija, hanja guí émhbu bi 'yot' ra ts'oqui ma xädigá, bi 'yembi. ⁷Pe nu ahú hin guí pa'hmbú 'be'a nam bøn'a im ma bú ja rá m hman Oja ngue i éna: “Nugá man'da dí nde din ja nin hugcatehu, xinda gue gui hyohu yu zu'ue ngue gui pøcahu,” i é n Oja, bi 'yén'a ra Jesús. Nu'bu xquí pa'hmbú 'be'a nam bøn'a, hin xcami ya'fu u hin'yu yú ts'oqui, bi 'yén'a ra Jesús. ⁸Ne nugá guecá dán ja'igá ua ja ra ximhäi, drá hmu, ne i ja man t'edi ga mangá 'be'a da 'yot' yu ja'i ra pa ran ts'áya, bi 'yembi.

N'da ran'yohu ra mbedi rá 'ye bi hoc'a ra Jesús

⁹Ne bi thoh puya ne bi yurpu ja ra nija. ¹⁰Ne nu yán sáihu a ra Jesús mi nde xtán dınba n'da ra ts'oqui ngue mi sä xtí yapi, ne bi t'emp'a ra Jesús:

—Ha da zä da mba ma hoqui a ra pa ran ts'áya n'da ra hyenni, uague

hin'na, bi 'yɛn'ɸ. Nguetho mí 'bɸpɸ n'da ran 'yohɸ ngue ra mbedi rá 'ye.

¹¹Ne bi dɸ'a ra Jesús:

—Ha i 'bɸ a n'da ahɸ ngue nu'bɸ ni dɛ'yohɸ da dɸpɸ ja ra hyɸhɸi gue'bɸ ra pa ran ts'áya, ha hin gui jɸxhɸ. ¹²Ha má guet'a n'da ra ja'i ngue hin da zɸ da t'ɸrpa ran ho 'bɸ ra pa ran ts'áya. Ne nu'a, man'da di muui xinda gue yɸ dɛ'yo, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹³Ne nubɸya, bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Dami juɸn ni 'ye, bi t'ɛmp'a ran 'yohɸ.

Ne bi juɸn bɸya. Ne 'bex bi gohi xɸn ho tengu man'da rá 'ye xɸn ho.

¹⁴Ne nu yɸ fariseo ɛmme bin cue bɸya. Bi bɸm bɸ ja ra nija, bi nyɸse ɸ 'be'a dí zɸ da hyo ra Jesús.

**Maya'bɸ bi hma 'be'a
bi 'yɸt'a ra Jesús**

¹⁵Ne nu'bɸ mi bɛn'a ra Jesús 'be'a mi nde xtá 'yɸrpa ɸ yɸ fariseo, bi bɸm bɸ bɸya, bi mba n'danni, ne ɛmme xɸn ngu yɸ ja'i bi numanho da denthoho. Ne gátho midín hyɛnni bi hoc'a ra Jesús. ¹⁶Ne bi xi ɸ njon da xifi to'o a bi hoqui. ¹⁷Ne nu'a bi 'yɸt'a ra Jesús ngue njon bi ndepe da xifi, bin theui a mi hma maya'bɸ 'bɸ mi 'yɛn'a ra pɸngahyɸ Isaías:

¹⁸Nuna guehna ma 'yɛhegá dá huahni

ngue ɛmme didí huɛçá ne i hurca ma mbui,

ga un ma Hogandɸhi ngue da xi ɸ i thɸnde yú oja zɛhe, nangue ran juɸnbi ga ɸt'á 'bɸ ran zɛgui ra pa.

¹⁹Ne hin din sɸte a ne xín dim mbatho, ne hingan ts'edi din yɸ hapɸ din 'yo.

²⁰Ne nu'ɸ in ja tengu'bɸ ra xithi bi domp' ran dɸhi, da xots'i mahɸn'a.

Ngutho ɸ in ja tengu n'da ra sibi mi ts'utho da huɛzɛhe, di japi ngue da dɛ xɸn ho mahɸn'a, asta gue'bɸ bi zɸni dim hmu xɸn ho ua ja ra ximhɸi, ne din jabɸ da 'yɸt'e.

²¹Ne gátho yɸ ja'i 'dahma 'dan'yo bɸ na yɸ da dɸmp' ran ho da 'yɸrpa ɸ, i ɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Isaías maya'bɸ.

Gue'a bi ma nangue ra Cristo rá Thahni Oja.

**Bi t'ɛmbi n'youi rá ts'edi
ra zıtho a ra Jesús**

²²Ne n'da ran 'yohɸ min 'youi ra zıtho ne mi xädá ne mi gore, bi ts'ixpɸ 'bɸ a ra Jesús, ngue di hoqui. Ne 'bexgue bin zɸ yú dá, ne bi nyɸ bɸya. ²³Nu'ɸ gátho bi nu 'be'a bi 'yɸt'e bi hyonya thoho ɸ, ne bi 'yɛna:

—Masque guehna mi man ɸ yɸ pɸngahyɸ, ngue rá m bom'beto ra David, ngue rá Thahni Oja, bi 'yɛn'ɸ yɸ ja'i.

²⁴Ne nu yɸ fariseo 'bɸ mi 'yɸde 'be'a i man yɸ ja'i, bin cue ɸ, bi 'yɛna:

—Nuna ran 'yohɸ na i hɸn a thi yɸ zıtho nguetho in 'youi rá ts'edi a yú hmu, sá ɛn'ɸ.

²⁵⁻²⁶Ne 'bex bi bɸ'a ra Jesús 'be'a mim bɛn'ɸ yɸ fariseo ne bi 'yɛmp'ɸ:

—Pe him majuɸni guí mamhbɸ, nguetho nu ra zıtho hin da zɸ din sɸsehɸ yám fäts'ihɸ. Nu'bɸ din sɸse din juase yú ts'edi ɸ 'bɸ, tenguthoho 'bɸ n'da ra ts'ɸt'abi din heque ne din tunhdɸ ɸ yám

fäts'ihü, di 'bese yú ts'edi 'bü. Ne ngutho n'da ra hnini o gue n'da ra ngu 'bü din heque, pe gä dim 'be ü. ²⁷Nu'ahü guí ãmhbü dín 'yo'be rá ts'edi ra zïthu, janangue'a i sä dí høn a thi yu zïthu, sä guí ãmhbü. Pe xi'bü da gue'a dí øt'ä, ha in jabü ü guí xänbahü 'bü i høn a thi yu zïthu ü. Ne guese ü i ut'ahü ngue him majuañi a guí mamhbü, bi 'yën'a ra Jesús. ²⁸Þegue rá Hogandähi Ojä dá høn a thi yu zïthu ne dá ut'ahü ngue ya di manda rá ts'edi Ojä ua guí 'bühmbü, bi 'yëmp'ü.

²⁹Ne tenguthoho n'da ran 'yohü 'bü i 'büpü ja rá ngu, hin njongui sä da yürpü 'bü hinga m'bet'o da mba nthurpi yú 'yë, ne nuya sä da yürpü ne da hyäspi 'be'a gätho i ja bü. Dín jagä bü, him mí sä xcá mispa yu zïthu 'bü hin xcá tapä ü yú hmu, bi 'yën'a ra Jesús.

³⁰Ne nu'a to'o hingui numansugui, man sui'be a. Ne nu'a to'o hingui øt' ma 'befi i di japi dim 'be ü mi'da, bi 'yën'a ra Jesús.

³¹Janangue'a dí xi ahü, hønt'a go má ts'oqui ne hønt'a go má ts'ore da man a n'da, i sä da mba ma punbi, pe nu'bü i man ra ts'ore nangue rá Hogandähi Ojä n'da, ya hin da zä da mba ma punbi n'da 'bü. ³²Pe dí xi ahü, nu'bü 'bo'o da man ra ts'ore nanguecä, dán ja'igä ua ja ra ximhäi, pe i sä da mba ma punbi a. Pe nu'a da man ra ts'ore nangue rá Hogandähi Ojä, pe hin jam'bü da mba ma punbi a, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'da'anguui a rá mbüi n'da a rán t'øt'e n'da

³³—Pe nu'bü xün ho ran t'øt'e ngue dá høn a thi ü yu zïthu,

nde'bü gui numanhoju 'bü, nguetho gui 'yëmfü xün ho ra za gue'bü xün ho rán dät'ä. Pe nu'bü hingui ho yün dät'ä gui 'yëmfü hingui ho ra za 'bü. Nguetho nu yün dät'ä i zürpü da bā a n'da nda'a ní za a, bi 'yën'a ra Jesús. ³⁴Nu ahü, tengu'bü yú meni ahü yu pozü. Hague dán zä gui mamhbü n'da ra nde xün ho 'bü xün ts'otho ahü. Nguetho nu'a i yurpü rá mbüi n'da, gue'a i pøn rá nde n'da, bi t'ëmp'ü yu fariseo. ³⁵Nu'a ran 'yohü i yuh ran ho rá mbüi, hønt'a xün ho im ma, pe nu'a ran 'yohü xün ts'o, hønt'a im ma, nguetho xün yuh ran ts'o rá mbüi. ³⁶Ne dí xi ahü ngue nu'a ra pa din ja ran juañbi, gätho yu ja'i da mba ma juañbi nangue a him bin 'yomfëni 'be'a i mba a bi man ü. ³⁷Ne nangue yüm hma gä mamhbü dí ts'an'nahü ran ünbi 'da ahü ne dí mba ma thøgue 'da ahü, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús nte ma hmëpya bi 'yu 'bü mi t'äp yu hmëpya

³⁸Ne nubüya, bi t'ëmp'a ra Jesús, bi 'yëmp'ü 'da ma ngürpihe yu fariseo ne yu xänbate nijä:

—Gra xänbate, dami 'yurcahe n'da ra hmëpya ngue'bü majuañi Ojä bi 'da'a ni ts'edi.

³⁹Bi dā'a ra Jesús:

—Nu'ü xø 'uegue nangue Ojä ne xün ts'o yú mbüi, gue'ü i äh yu hmëpya ü. Pe hin da t'ut yu hmëpya ü, pe hønt'a n'da ra hmëpya da t'uti, tengu bi 'yøt'a ra Jonás. ⁴⁰Ngue tengu thoho ra Jonás, hyu pa ne hyu xui bi 'yo bü mbo rá foho n'da ra dāhua, ne ngutho din jacä guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, hyupa

ne hyu xui ga o bu 'bu u xun du, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mi 'yɛmp'u. ⁴¹Ne dí xi ahɛ, nu'u mí 'bupɛ ra dahnini Nínive 'darbu gam 'bähmbu u 'bu bin ja ran juɛnbi 'bu ran zegui, ne da 'yut'ahɛ i ja ni ts'oquihɛ. Nguetho nu'u 'bex bi päh yú mbui 'bu mí 'yø a bi man a ra Jonás, pɛ nu ahɛ xø hin guín nde gui päh ni mbuihɛ nangu'e'a dí mangä. Ne nugä, man'da xun hɛts'i ma ts'edi xinda gue ra Jonás, bi 'yɛn'a ra Jesús. ⁴²Ne'a ra xisu min ts'ut'abi bu Sur, 'darbu gam 'bähmbu a 'bu bin ja ran juɛnbi 'bu ran zegui. Ne da 'yut'ahɛ ngue i ja ni ts'oquihɛ. Nguetho nu'a yatho bá ɛhe ngue mi nde da 'yø a 'be'a bi man a ra ts'ut'abi Salomón nangu'e ran 'yomfɛni bi un Oja, pɛ nu'ahɛ hin guí nde gui 'yøhmbu a dí m mangä. Pɛ nugä man'da i ja rá ts'edi mam hmangä xinda gue ra Salomón, bi 'yɛmp'u yu fariseo a ra Jesús.

Nu rá mbui n'da da yut' ra zı̄thu mahøn'a 'bu hin da bɛn Oja

⁴³—Pɛ nu'a ran ts'o guidí hohɛ, din ja ahɛ tengu bi 'yøt'a n'da ra ja'i min 'youi n'da ra zı̄thu. Ne bi bøn a ra zı̄thu, bin 'yo bu ja ra 'yohäi, mí honi hapɛ din säya pɛ him bi dı̄ni hapɛ din säya. Ne bi mbeng bu ja rá mbui ra ja'i bu bá nets'i. ⁴⁴“Man'da xun ho 'bu ga peng bu bá nets'i,” bi 'yɛnse a ra zı̄thu. Ne nu'bu mi mbeng buya, bi zøm bu ja rá mbui a ra ja'i mahøn'a, ne bi nu tengu'bu n'da ra ngu ngue mán joqui bu rá mbui, ne njom mí 'bupɛ nguetho him bin zəm bu rəm hman Oja. ⁴⁵Ne xø bi mba buya bá si mí yoto yú minzı̄thuhɛ ngue

man'da ɛmme xun ts'o i øt'e, ne bi yurpɛ, bin säya bu rá mbui a ra ja'i. Ne man'da ɛmme xun ts'o bi 'yøt'a ra ja'i buya. Ne gan jahɛ bu, bi 'yɛmp'u yu ja'i a ra Jesús.

Nda'a u i din cuhɛ ra Jesús

⁴⁶Ne nu ra Jesús mi yəhɛ yu ja'i 'bu mi zøm bu a rá mbe ne yún 'yohɛ. Bi zøm bu ja ra ngu mí 'bui. Pɛ him bi yurpɛ, bim 'bätho bu thi, mi nde xtın yəui a rá ts'unt'u. ⁴⁷Ne nu'u 'da buya bi xi a ra Jesús: —I 'bäcua thi ni mbe ne nin 'yohɛ, ne in nde gan yəhɛ 'na, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

⁴⁸Ne bi dɔ a ra Jesús:

—Ga xi ahɛ to'o a ma mbe ne to'o u man 'yohɛ.

⁴⁹Ne bi 'yut'u yú xädi buya:

—I 'bucua ya ma mbe ne ma cu, bi 'yɛna. ⁵⁰Nguetho hønt'a go to'o i øt' rá pähä ma Ta bí 'bupɛ mahɛts'i, gue u man 'yohɛ u, ne gue'u man ju u, ne gue'u ma mbe u, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Rán t'uti ra mbomhmudä

13 Ne nubuya bi bøn'a ra Jesús bu ja ra ngu mí 'bui, ne bi mba nın hupɛ ja ra ndendeja. ²Ne ɛmme bim peti bu yu ja'i, janangu'e'a nu ra Jesús bi ndexpɛ ja n'da ra mbosa ne bi hyu bu. Pɛ hingui 'yo a ra mbosa, bá copɛ ndenthe. ³Ne bi xänba u yu ja'i, bi xi i 'da yun t'uti. Ne nu'a n'da ran t'uti bi mam bu, bi 'yɛna: —N'da ra mbomhmudä bi mba bu huəhi. ⁴Ne nu'bu mi mbon yu hmudä, nu'u 'da bi zo bu ja ra 'yu, ne bá ɛh yu doja bi za u. ⁵Ne nu mi'da yu hmudä bi zo bu ja yu

'bodo, 'bexgue bi bõts'e nguetho hingui pidi ra häi. ⁶Pe nu'bu mambá pøx ra hyadi 'bexgue bi 'yot'u nguetho him mi ja yu 'yu xøn ho. ⁷Ne nu mi'da yu hmudä bÿya bi zo bu ja yu 'bo'uïni, ne bi bøx'u yu hmudä. Pe nu'bu min te yu 'uïni bÿya bi go'mi, ne bim 'bedi. ⁸Pe nu'u 'da bi zo bu ja ra hogahäi, ne bin ja xøn ho u. Nu 'da bi ndø'a n'da ciento, ne nu'u 'da bi ndø'i hyaṭe, ne 'däte ma 'det'a bi ndø u 'da. ⁹Pe nu'bu i ja ni zaguhu, dami jamansu 'be'a dí xi ahü, bi 'yemp'u yu ja'i a ra Jesús.

**I än'du yú xädi ra Jesús hanja
i xih yun t'uti yu ja'i**

¹⁰Ne dá xihmbe ra Jesús bÿya, dá gmfē:

—Hanja gní xänba yun t'uti yu ja'i, ne hingui pa u 'be'a nam bøn u, dá gmfē.

¹¹Ne nu ra Jesús bi darcähe bÿya, ne bi 'yēnje:

—Nu ahü bin ja ahü gá paḥmbu a njom mi paḥ mam'bet'o 'bepu ní manda rá ts'edi Oja, pe nu'u mi'da, him bin japi da baḍi, bi 'yēngähe ra Jesús. ¹²Ne tengu thoho a ram hma i gna: “Nu'a i ja, man'da xøn ngu din t'unni, ne nu'a zi ts'utho i ja, ne'a i ja da thaḅba a,” gan jahü bu. Nu'u i honi da baḍi, man'da xøn ngu da baḍi. Pe nangue u hingui honi da baḍi, ne a zi ts'u mi paḍi da thaḅba u. ¹³Janangue'a yun t'uti thoho dí xi u, nguetho i øde pe gna gue'bu him bi 'yøde, ne i nu pe tengutho 'bu hin te xtá nu; him bi yut' yú mbui a dá xifi, bi 'yēn'a ra Jesús. ¹⁴Ne majuani i man'a ra pøngahya Isaías nangue u 'bu mi 'yēn'a:

Gui 'yøhmbu pe hin gui paḥmbu 'be'a gá 'yøhmbu.

Ne gui nuhu pe hin gui paḥmbu 'be'a nám bøn'a guin nuhu.

¹⁵Nguetho nu ni mbuihu gmmē xum mētho, ne njam'bu gui 'yøhmbu, tengu'bu njot'i ni guhu, ne njam'bu gui nuhu, tengu'bu guidí ts'ant' ni dāhu, ne hin jam'bu i sä da bēn ni mbuihu ngue dim pädi nangue ran ts'o, ngue ga nyān ahü,

i ēn Oja, bi 'yēn'a ra pøngahya Isaías 'bu maya'bu, bi 'yēn a ra Jesús.

¹⁶Pe nu'ahü majapi ahü nguetho i nu ni dāhu ne i øh ni guhu, bi 'yēngähe ra Jesús. ¹⁷Majuani dí xi ahü gmmē xun ngu yú pøngahya Oja ne xun ngu yu ja'i ngue 'dat' Oja mim bēni, mí nde xtá nuna gätho guí nuhu ya, pe him bi zä bi nu; ne gmmē mí nde xtá 'yøhna guí øhmbu ya, pe him bi zä bi 'yøde, nguetho him mí zøn ra ora xtám baḍi, bi 'yēngähe dyu xädigähe ra Jesús.

**'Be'a rán theui a ran t'uti
ra mbomhmudä**

¹⁸—Ne nuya ga xi ahü 'be'a nam bøn'a rán t'uti a ra mbomhmudä, bi 'yēngähe ra Jesús. ¹⁹Ne nu'a to'o bi sih ram hma ngue di manda ua rá ts'edi Oja, ne him bi baḍi 'be'a nam bøn'a, in ja tengu u yu hmudä bi zo bu ja ra 'yu, ne 'bex bá g'a ra zithu bi hyax a ra hmudä bi thupü ja yú mbui u. ²⁰Ne nu'u yu hmudä bi zo bu ja yu do, tengu'bu n'da ra ja'i gmmē di johya 'bu ja bi 'yø a ram

hma, pe maxøts'e thoho. ²¹Ne hinga gätho mbo yú mbui, nguetho hin'yü yú 'yü xün ho, ne go zi ts'u din ünbi nangué a ram hma, 'bexgue da 'uegue. ²²Ne nu'a ra hmudä dá xi ahü bi zo bü ja yü 'uüni, nam böni tengu n'da ra ja'i bi 'yø a ram hma, pe hønt'a emme im ben ra ximhäi ne ra mbeti ngue i hä't'i, janangué'a bi japi bim 'be a ne hin te bin ja rá 'befi Oja nangué'a ra ja'i tengu a. ²³Pe nu'a ra hmudä dá ma ngue bi zo bü ja ra hogahäi, nam böni tengu ü i ømanho a ram hma ne i paði 'be'a yün thehü a, ne din te xün ho ü ne da ndøgue tengutho yü hmudä, ngue nu'u 'da bi ndø'a n'da ciento, ne'u 'da bi ndø a hyäte, ne ü 'da bi ndø a 'däte ma 'det'a.

Rán t'uti ra hmudä xün ho ne a hingui ho

²⁴Ne nu ra Jesús büya bi xih mi'da yün t'uti ü yü ja'i, ne bi 'yembi:

—Nu'bü bi 'yøt' ran ts'üt'abi Oja, in ja tengutho 'bü n'da ra ja'i bi du a n'da yü hmudä xün ho bü ja rá huähi. ²⁵Pe nu'bü mín xui ne gätho bin äha, bi mba a rán süiui ne 'darbü bi duhmi a n'da yü hmudä hingui ho bü ja rá huähi, ne bi mba büya. ²⁶Ne nu'bü mí böx büya, bi böx'u xün ho ne ü hingui ho, 'darbü bi böts'e. ²⁷Ne nu'u yú 'yøhe büya bi mba bi xi ü yú hmu: “Nu yü hmudä gá tupü ja ra huähi, xün ho 'bü gmi tuhu, hapü bi nequi ü yü hmudä hingui ho,” bi 'yembi. ²⁸Ne nu ü yú hmu büya bi 'yembi: “Ne masque n'da man süi'be bá øhe bi ts'ongá ma huähi,” bi 'yëna. “Ha ga xathü ü yü paxi hingui ho,” bi

'yën'u yú 'yøhe büya. ²⁹Ne nu yú hmu bi 'yembi: “Hin'na, hin da zä gui mbähä gui xathü ü yü paxi hingui ho, nguetho xøhma ts'ürpü thoho ne ü xün ho gui xathü.

³⁰Man'da xün ho gui hyethohü 'darpü din te, ja gue'bü bin ja ran sofo. Ne nubüya ga xi ü yü mbefi ngue nu'u hingui ho di peti ne da 'yudi, ne nu ü xün ho büya da mbe'ts' bü ja ma ngu,” bi 'yën ü yú hmu, bi 'yën'a ra Jesús.

Ne guehna man'da ran t'uti bi mam 'bü mi xi ü yü ja'i.

Rán t'uti rá hmudä ra mostaza

³¹Ne man'da ran t'uti bi man'a ra Jesús ne bi 'yëna:

—Ne tengu n'da rá hmudä ra mostaza bi dupü ja rá huähi n'da ra ja'i. Ne zi ts'ütho a, emme man'da zi ts'ü xínda gue ü mi'da yü hmudä.

³²Pe nu'bü bin te ne man'da xün ndoho bü ni nequi, madague'bü ra c'ani thoho, pe i te tengu'bü n'da ra za guepü da zä da 'yøt' yú 'bafi yü doja bü ja yú 'ye. In jabü rá ts'edi Oja bü ni nequi ngue di manda ua, bi 'yën'a ra Jesús.

Rán t'uti rá íxi ra hocjüni

³³Ne man'da ran t'uti bi ma ra Jesús ne bi 'yëna:

—Ne tengu ra íxi 'bü din jap'a ra hocjüni, ne gätho bi nden a ra jüni büya. In jabü rá ts'edi Oja bü ni nequi ngue di manda ua, bi 'yëna.

Maya'bü bi ts'änni da man yün t'uti a ra Jesús

³⁴Ne ngubü bi 'yøt'a ra Jesús, hønt'u yün t'uti bi 'yut'u yü ja'i 'bü mi xänbi. ³⁵Ne gue'a bi man'a ra

pøngahya maya'bu ngue din ja 'bu mi 'yena:

Ga utä yu ja'i yun t'uti,

Ga xänba a njon mi paði asta

gue'bu go mi mbuh ra ximhäi, i en Oja, bi 'yena' ra Isaías 'bu mim pøngahya.

**'Be'a rán theui a rán t'uti ra
hmudä xän ho ne'a hingui ho**

³⁶Ne nubuya bi xi u yu ja'i a ra Jesús ngue da mbengui. Ne nu'bu gätho mí mba u, bi mba ra Jesús bu ja ra ngu. Ne dá tendähe buya. Ne nu'bu mí hyupü ja a ra ngu, dá änhde:

—Dami xije ts'u 'be'a nam bøn'a ran t'uti gá ma nangue ra hmudä hingui ho bi dupü rá huähi a ran 'yohu, dá emfe.

³⁷Ne bi 'yengähe ra Jesús buya:

—Nu'a nam bøni ngue yu hmudä xän ho u dí tucä, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ³⁸Ne nu a ra huähi nam bøni gue'a ra ximhäi. Ne nu'a ra hogahmudä nam bøni gue'u di manda rá ts'edi Oja u. Ne nu'a ra hmudä hingui ho nam bøni yu ja'i ngue rá mbeti ra zïthu. ³⁹Ne nu a rán suiui a rá mbeti ra huähi ngue bi dupü yu hmudä hingui ho, gue'a ra zïthu a. Ne nu'a ran sofo nam bøni rán zegui ra pa. Ne nu'u yu mbefi da xoqui nam bøni ngue yám 'behni Oja mahçts'i. ⁴⁰Ne tengu thoho u yu hmudä bi bøts'e ngue hingui ho ne bi mba ma munts'i ne bi mba nt'udi, din ja bu 'bu ran zegui ra pa. ⁴¹Nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, 'bu rán zegui ra pa ga pen'du mam 'behni di peti gätho nangu yu ja'i ra ximhäi. Ne gätho u bi 'yøt' ran ts'o da thøn a thi, ne

u gätho midí parpa yú mi ja'ihu da 'yøt' yu ts'oqui. ⁴²Ne da thøspu ja ra sibi njam'bu i huçt'i, guepu din zoni ne din guxt' yú ts'i bu. ⁴³Ne nubuya, nu'u to'o i øt' rá pähä Oja, di nec thoho tengu ra hyadi bu di manda rá ts'edi ma Tahu mahçts'i. To'o gätho ja yú zagu, di jamansu a dím mangä ya, bi 'yengähe ra Jesús.

Rán t'uti a ra mbeti man t'agui

⁴⁴Ne man'da ran t'uti bi man'a ra Jesús, bi 'yena:

—Nu n'da ran 'yohu bi dïn'a n'da ra mbeti bu mbo ra häi ngue emme di muui a. Ne bi gärpu mahøn'a. Ne midí johya, ne bi mba buya da mbä 'be'a gätho mi pe'ts'i guepu bi zä bi dän'a ra xequi a guepu bi dïn'a di muui, ngue mi paði man'da da daði bu. Ne din jabu gui 'yøthu ngue emme gui hyomhbü ngue di manda rá ts'edi Oja, bi 'yena' ra Jesús.

**Rán t'uti a ra do emme di
muui xäm hmadi**

⁴⁵Ne xø bi 'yena:

—Nu n'da ra pøhø ngue mi honi da dän yu do i thïm bu mbo ra dehe xäm hmadi di muui. ⁴⁶Ne nu'bu mí dïn a n'da man'da mahotho xinda gue'u gä min nu mam'bet'o, bi mbä 'be'a gätho mí pe'ts'i ne bi dän'a emme mahotho buya. Ne din jabu gui 'yøthu ngue emme gui hyomhbü ngue di manda rá ts'edi Oja, bi 'yena' ra Jesús.

**Rán t'uti n'da ra xit'ä án
t'ei bu ja ra daðadehe**

⁴⁷Ne man'da bi man'a ra Jesús, bi 'yena:

—Nu'a ní 'yøt' ran ts'üt'abi Oja, in ja tengu n'da ra xit'ä ngue i pa nt'ei

bü ja ra daɖaɖehe, ne i the hønt'a go ní huá i 'bupü mbo ra dehe. ⁴⁸Ne nu'bü ya bi yu'a yú xit'a yü mbahua, da gux büya, da mba nín hupü ja ra ndenthe ne da huan'du yü huá xün ho da 'yürpü ja yú 'bòts'e ne nu'u hingui ho büya di bunt'i. ⁴⁹⁻⁵⁰Ne din jabü 'bü rán zegui ra pa, 'darbü dim 'bähmbü ü yü ts'om'bäi ü xün ho bi 'yöt'e. Ne nu yüm 'behni Oja mahets'i da huan'du yü ts'om'bäi ne da 'yentpü ja ra sibi njäm'bü i huët'i, nguepü din zom bü ü ne din guxt pü yú ts'i, bi 'yengähe ra Jesús.

**Mahyoni a mi pezehé ne'a
xø bi ðim ma'da'yo**

⁵¹Ne nu'a ra Jesús büya bi 'yengähe yú xädigähe:

—Ha guí pähmbü a dí xi ahü ya.

—Haha, ma Hmu, ya dí pähmbe a guím ma, dá ɛmbähe a.

⁵²Ne xø bi 'yengähe büya:

—Nu'u midín xäh ram hma maya'bü, ne a ram hma ma'da'yo da hyumbi din xädi, ngue 'berpü ní manda rá ts'edi Oja, hin te di 'beh rán xädi ü büya, ne da zä da xänba ü mi'da. Din ja tengu'bü n'da ra ja'i i ja 'be'a i pe'ts'i ngue gä mahyoni. Ne'a bi zocpa yüm bombøta ne'a bi ðinse. Janangue'a hin te di 'be ü 'bupü ja rá ngu, bi 'yengähe ra Jesús.

**Yü mengu bü rá hnini zehé him
bi 'yɛc'yɛi rá ts'edi ra Jesús**

⁵³Ne nu'bü mi gua'a bi man ra Jesús büya bi bøm bü. ⁵⁴Ne bi mba bü rá hnini zehé ngue Nazaret. Ne bin xäpü ja ra nija, ne nu yü ja'i büya bi hyonya thoho 'be'a bi 'yöt'a, ne bi 'yɛna:

—Hapü bí hyá rán 'yomfɛni na, ngue da zä da 'yöt'a i øt'e. ⁵⁵Ha hinga guehna rá ts'unt'u ra yaxi na, ngue i 'bucua rá mbe í María. Ne nu yün 'yohü ra Jacobo ne ra José ne ra Simón ne ra Judas. ⁵⁶Ne ü yün ju dí 'bühmbü ua. Pe hapü bí hyá a ran 'yomfɛni na, bi 'yɛn ü yú menguhü. ⁵⁷Ne him bi numanho a ra Jesús. Pe nu ra Jesús bi 'yɛmp'u: —Gätho yü ja'i in jabü. Nübü ja yú hnini zehé hin da hnumanho n'da rá pøngahyá Oja, xínga gue'u i 'bupü rá ngu da numanho, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁵⁸Janangue'a hingui ngu yün t'øt'e mixte bi 'yörpü, ngue him bi 'yɛc'yɛi ü 'bupü.

Ra Xuua Nxixyá bi thecpa rá 'yuga

14 Ne min ts'üt'abi bü ra xequi Galilea a ra Herodes. Ne nu'bü mi sifi 'be'a gä bi 'yöt'a ra Jesús 'bü min 'yo bü, bi 'yɛn'a:

²—Masque ra Xuua Nxixyá a, bi ðambɛni bü 'bü ü xün du, janangue'a i ja rá ts'edi xün ho i øt' yün t'øt'e mixte, bi 'yɛm büya.

³⁻⁵Nguetho guesé a ra Herodes bi hyo a ra Xuua Nxixyá. Bin cue a ra Herodes 'bü mi sifi ngue hingui ho a bi 'yöt'e ngue bi zinse a rá 'bepo, nu'a ra xisu mi 'bühmi a ra Felipe 'bü mi sin'a ra Herodes. Ne nu'a ra xisu, ra Herodías a. Ne bi 'yɛn'a ra Xuua: “Hingui ho gá 'yöt'e ngue gá sinba rá xisu a nin 'yohü,” bi t'ɛmp'a ra Herodes. Bin cuetho ra Herodes büya bi got'a fädi a ra Xuua ne bi manda dí tu't'i con yü cadena. Ne mim bɛni xta hyo a ra Xuua, pe him bi hyo nguetho mi su din cue yü ja'i, ngue nu yü

ja'i mi pađi rá pøngahya Oja a ra Xuua. ⁶Pe nu'bu mi zøn ra pa bin ja rá ngopa a ra Herodes 'bu mi dát ra jeya mahøn'a, bi 'yøt'a n'da ran ts'ihme ne bin ne a rá t'ixu a ra Herodías. Ne bi numanho a ra Herodes a ran hnei bi 'yøt' bũa. ⁷Ne bi 'yẽmp'a ra hmute: “Dami 'yádi 'be'a gátho guí nde gui 'yáqui. Majuąni dí xi i, ga 'da i 'be'a gátho gui 'yáqui,” bi 'yẽn'a ra Herodes. ⁸Ne nu'a ra hmute bũa bi 'yá a rá ya ra Xuua Nxixya ngue di o ra mbohi, nguetho gue'a xí xi a rá mbe a da 'yáp'a.

⁹Ne bi du rá mbui a ra Herodes bũa, him mi ndehma da hyo a ra Xuua, pe hin'yũ 'be'a sä da 'yøt'e nguetho ya xí xifi di unni 'be'a gá da 'yápi, ne ya xí 'yøh yũ ja'i dí unni 'be'a gátho da 'yápi. ¹⁰Ne bi manda bũa ngue da mba ba thecpa rá ya ra Xuua Nxixya bu ja ra fádi, ne ba jät'a n'da ra mbohi din t'un'na ra hmute. ¹¹Ne nu'bu min t'unni bi den a ra mbohi bi un'na rá mbe bũa.

¹²Ne nu yú xádi ra Xuua bũa, bá tunba a rá ngøc'yei bu ja ra fádi, bi 'yágui. Ne bi mba bũa bá xi a ra Jesús ngue ya bi du ra Xuua.

Bi 'uĩn'i cut'a mahuąhi yũn 'yohũ ra Jesús

¹³Ne nu ra Jesús 'bu mí 'yøde bi du ra Xuua, 'bex dá mbähmbe dá huhe bu ja ra mbosa mí nde xcá sømhbe bu 'danguadi, mi ęna xcám 'busehe n'da zi ora. Pe nu'bu mi pa u yũ ja'i ngue dá mbähmbe bu a ra Jesús, ne u bá nexpu ja yú hnini bi dengähe, bin 'yogua thoho gátho bu ja rá nyąni a ra dądehe. ¹⁴Ne nu'bu

má çähmbe bu ja ra mbosa a ra Jesús, xũn ngu u yũ ja'i xí zøm bu. Ne ęmme bi huç'u bũa ne bi hoqui hønt'a go to'lo mí u. ¹⁵Ne nu'bu min de bũa dá ęmbähe a ra Hmu:

—Ya bin de ya, ne njongui 'bucua ja ra xequi ua, dami xih yũ ja'i da mba bu ja yũ hnini ne da däm bu 'be'a da zi, dá ęmbähe a.

¹⁶Ne bi 'yẽn'a ra Jesús:
—Pe hingui jatho da mba, pe gueše ahũ dami 'uĩmhbu, bi 'yengähe.

¹⁷Ne dá tħähmbe bũa:
—Pe hin'yũ 'be'a da zi, ne hønt'i cut'a yũ hme i ja ua ne yoho yũ huą, dá ęmfe bũa.

¹⁸—Bá çũhũ ua, bi 'yẽn'a ra Jesús.

¹⁹Ne bi xih yũ ja'i ngue din säya bu ja yũ t'ei, ne bi hyąn u cut'a yũ hme ne yoho yũ huą. Bi ndøs' mahęts'i ne bi 'yáp rán japi Oja, ne bi xem bũa ne bi 'dacähe dá darpähe yũ ja'i. ²⁰Gátho bin sihme u yũ ja'i ne bin niya ne bi bong mi'da yũ xequi bi yu'i 'de'ma yoho yũ 'bøts'e. ²¹Ne nu'u gátho bin sihme í jua'i cut'a mahuąhi u yũn 'yohũ, ne hin njon bi mbeh yũ xisu xinga gue yũ t'uhni.

Bin 'yo maxøts'e ra dądehe a ra Jesús

²²Ne nubũa, bi xije ga mbähmbe ngue ga 'daxhe ra dądehe mahøn'a. Dá huhe a ra mbosa dá mbähmbe bũa. Go bi gose bu a ra Jesús, bin 'yęhmbu yũ ja'i. ²³Ne nu'bu mi mba u yũ ja'i bi ndezehe bu ja ra nyuni ne bi nyąni bu Oja. Bá hazehe bu a. ²⁴Ne nu'bu má mbähmbe ngue dá huhe ra mbosa, 'bu mi zøm made ra dehe, bi zeh ran dąhi ne ęmme bin ja yũ t'øthe, ne ts'edi midí cos'a

ra mbosa. ²⁵Ne nu'bu ya mbe mí ts'utho da hyats'i, ne 'yo a ra Jesús bu maxòts'e ra dehe ngue da zu'a ra mbosa. ²⁶Ne nu'bu mambá epu ra Jesús, ne i 'yo bu maxòts'e ra dehe dá handähe büya, ba epu ne hin dí pahmbe ngue gue'a. Emmé dán suhe ne dá mbahmbe:

—Ba ghnü n'da ra ánima, dá gmhbe.

²⁷Ne bi darcähe a ra Jesús:

—Dami hyuthü nzambüi, o guín suhü, guecä, bi 'yengähe.

²⁸Ne bi dat'a ra Pedro büya:

—Nu'bu gue'e ma Hmu i, dami jaqui necä dan 'yo maxòts'e ra dehe ne ga sòm bu guí 'bäi, bi 'yën'a.

²⁹—Ba ecua, bi 'yën'a ra Jesús, bi t'emp'a ra Pedro büya.

Ne nu'a ra Pedro büya bi gapu ja ra mbosa ne bi dü'mi bin 'yo maxòts'e ra dehe ngue in nde da zòm bu bí 'bä a ra Jesús. ³⁰Pe bi nu ngue emme nts'edi ran dahi ne 'bex bin su büya, ne bi dü'mi bi dont'a mbonthe. Ne nts'edi bi mbah püya:

—Ma Hmu, dami yangui, bi 'yëna.

³¹Ne 'bex bi bendba rá 'ye a ra Jesús büya.

—Hanja ts'utho guí g'e'yei ngue i ja ma ts'edi ne 'bexgue gá su 'be'a gán nu, bi 'yemp'a rá hmu.

³²Ne nu'bu mi hyu ra mbosa a ra Pedro ne ra Jesús büya, 'bex bin hë a ran dahi. ³³Ne nugähe mí huhmbe bu mbo ra mbosa dán danyahmuhe bu mí 'bä a ra Jesús ne dá gmfë:

—Majuani maha, gue'e rá Ts'ant'u i Oja, dá gmfë.

**Bi hoc'u yu hyenni bu ra
hnini Genesaret a ra Jesús**

³⁴Ne dá thohmbe büya dá sòmhbë bu 'danguadi ra dehe bu mi ja ra

xëqui Genesaret. ³⁵Ne nu'u yu ja'i mi 'büpu, 'bu mi nu bi zòm bu ra Jesús, 'bexgue bi mbenh ra nde hönbu go hapu ja yu hnini ngue ya mí 'büpu ra Jesús. Ne bá ts'inbi gätho yu hyenni bu mi 'bucähe a ra Jesús. ³⁶Ne bi 'yäh ra mate u ngue bi därpa rá nyani rá pahni ra Jesús, ne 'bex bi yan u büya.

**Ra Jesús bi ma 'be'a di
ts'onba rá mbüi n'da**

15 Ne nubüya bá e i 'da ma ngurpihe ngue yu fariseo ne yu xänbate nijä. Bá nexpu Jerusalén u, ne bi 'yän'na ra Jesús:

²—Hanja u ni xädi hingui ten yün t'òt'e mam bombotahu ne him 'be i xut'ye 'bu i sihme, bi 'yën'a.

³Bi dā a ra Jesús ne bi 'yembi:

—Pe ne ahü guí festhohohü rán t'ëdi Oja 'bu guí homhbü gui 'yòt' nin t'òt'e zehëhü, bi t'emp'u yu fariseo. ⁴Nguetho i mam bu ja rām hman Oja: “Gui numansu ni ta ne ni mbe.” Ne a i mam bu ngue: “Nu'a to'o san rá ta ne rá mbe i jatho da tho,” bi 'yën'a ra Jesús. ⁵Pe nu ahü, 'dan'yo thoho guí mamhbü, ngue guí gmhbu xün ho 'bu di yarpa Oja a mi ja ngue xtá mbäx'a rá mbe o gue rá ta n'da ran 'yohü. Ne hin gá xihmbü ngue him bi numansu rá ta 'bu ngubu bi 'yòt'e. ⁶Gá 'yemhbü nte ní mba tho yün t'ëdi Oja 'bu guím bense nin t'ëdihü, bi 'yën'a ra Jesús, bi t'emp'u yu fariseo. ⁷Pe emme guidí yorpahü a guím bëmhbü, bi 'yemp'a ra Jesús. Majuani bi man Oja bu ja rá söcuä ra Isaías 'be'a guí øthü ngue bi 'yëna:

⁸Nuya yu ja'i ya i esqui nangue yú nde,

pe maxøts'e thoho ne hinga
gätho yú mbúi.

⁹Ne säti thoho 'bú i thandegui,
nguetho hønt'u yún t'edi zehe i
xänba u mi'da,

i en Oja, bi 'yæn'a ra Isaías 'bú
maya'bu, bi 'yæn'a ra Jesús.

¹⁰Ne nubüya, nu ra Jesús bi
zon'du yu ja'i:

—Dami 'yøhmbu 'be'a dí xi ahú
janangue'a gui pañmbu 'be'a nam
bøn'a. ¹¹Hinga gue'a i ts'i di ts'onba
rá mbúi n'da, pe gue'a ní bøm bú rá
nde n'da, bi 'yæn'a ra Jesús.

¹²Ne dá mbähmbe bú mi 'bäh ra
Jesús.

—Nu'u yu fariseo bi beman'u a
gám ma, dá emfe.

¹³Ne bi ðah ra Jesús, bi 'yæna:

—Hønt'a go 'be'a ma paxi him
bi 'yezzehe ma Ta, i jatho da mba
nsat'i. ¹⁴Nte guim bëmhbú nangué
u nguetho tengu'bu i xädä u, ne
gna da 'yut' ra 'yu yú mixädähü.
Ne nu'bu n'da ra xädä i six'a rá
mixädäui, thambëni tho gätho
yoho da zo bú ja n'da ra hyähäi, bi
'yængähe ra Jesús 'bú má emfe.

¹⁵Nu ra Pedro büya bi xi a ra
Jesús:

—Dami xije nangué a ran t'uti gá
ma mahë'bu, 'be'a nam bøn'a, bi
'yëmbi.

¹⁶Ne bi ða'a ra Jesús:

—Ha ne ahú xingui ts'u guí
pañmbu 'be'a nam bøn'a dí xi ahú,
bi 'yæna. ¹⁷Ha hin guí pañmbu
nu 'be'a da zi n'da, da yærpu ja
rá nde ne da mba bú ja rá foho,
ne hingui zám bú, bi 'yængähe.
¹⁸Pe nu 'be'a gätho da bøn bú ja
rá nde n'da í nexpu rá mbúi ne
gue'a di ts'on'a n'da. ¹⁹Nguetho

guepu mbo rá mbúi n'da ni nex'u
yu ts'on'yomfëni, ran thodu, ran
'yomt'ëni madague'bu bin thät'a
n'da o hin gana din thäti, ne yam fe,
ne yu fehni, ne yun ts'ante, ne gue'u
gätho ní nexpu rá mbúi n'da u. ²⁰Ne
gätho u gue'u ní ts'om'bäi n'da ra
ja'i u. Pe nu'bu bin sihme ne him
bi 'yøt'a ran t'øt'e ngue din xut'ye,
hinga gue'a dán ts'on'a, bi 'yængähe
ra Jesús.

**N'da ra xisu hin rá menguhü
a ra Jesús bi 'yæc'yei a rá
ts'edi ne bi yan'a rá t'ixu**

²¹Ne nubüya dá põmhbe bú a ra
Jesús dá mbähmbe bú ja rá xequi ra
hnini Tiro ne ra hnini Sidón. ²²Ne
dán c'athe n'da ra xisu ra mengu
Canaan, hing ra israel a. Ne ts'edi bi
mbafi, bi 'yëmp'a ra Jesús:

—Gra Hmu, rám bom'бето i ra
David, din ja nin huçcate nangué
ma t'ixu in 'youi n'da ra zithu ngue
emme di unbi.

²³Nu ra Jesús bi thotho, tengu'bu
him bi 'yø a bi xifi. Nugähe büya dá
xihmbe ra Jesús:

—Dami 'yørpa ra mate a ra xisu,
janangue'a da mbengui, ne i mbafi
i tengahü.

²⁴Nu ra Jesús büya bi 'yæna:

—Nu Oja bá pengui ga ørpa rá 'befi
ngue hønt'u ma menguhü yu israel
ga jamansu, nguetho i 'búi tengu yu
de'yo bi 'beh ra 'yu, bi 'yæna.

²⁵Pe nu ra xisu bi zøm bú 'bäh ra
Jesús bin ðanyahmu ne bi 'yëmbi:

—Gra Hmu, dami zequi.

²⁶Pe nu ra Jesús bi 'yëmbi:

—Hingui ho 'bú n'da ran 'yohü
da hyänba rá hme yú t'ühni, go di
un'du yu t'u'yo, bi 'yëmbi.

Ngubu bi xifi nguetho hing ra israel a ra xisu. ²⁷Bi 'yɛn'a ra xisu bɔya:

—Majuani guim ma gra Hmu, pe ne'u yu t'u'yo i si yu xeca hme 'bom bu ja ra 'bimexa ngue i he u yu hmu.

²⁸Ra Jesús bɔya bi 'yɛmp'a ra xisu:

—Gra xisu, ɛmme guí ɛc'yɛi xun ho a ma mate. Janangue'a din ja a ga 'yádi, bi 'yɛmbi.

Ne 'bexgue gue'a ra ora bi yan'a rá t'ixu.

Bi hoc mi'da yu hyɛnni a ra Jesús

²⁹Ne nubɔya nu ra Jesús bi bøm bu. Dá mbähmbe bu ja ra ndendádehe bu Galilea ne dá texhe bu ja ra nyuni, ne bi hyupɔ a ra Jesús. ³⁰Ne xun ngu yu ja'i bi zøm bu mi hudi, ne bá ts'inba yu dogua, ne yu xädä, ne yu gore, ne yu do'yɛ, ne xun ngu mi'da yu mbedi ne yu hyɛnni bá ts'inba bu mi hu'a ra Jesús. Ne nu ra Jesús bɔya gätho bi hoc'u. ³¹Ne nu yu ja'i bi hyonya thoho 'bu mi nu bin ya yu gore ne bin 'yo u mí dogua ne bi yan'u mi do'yɛ, ne bin zø yu dá u mi xädä. Ne nu'bu mi nu 'be'a bi 'yøt'a ra Jesús, bi 'yɛspa Oja, ngue ma Ojåhe dyu israelhe. Ne hyu pa dán degåhe bu yu ja'i.

Bi 'uɔn'i goho mahuahi yun 'yohu ra Jesús

³²Ne nu ra Jesús bi zongahe bi 'yɛngåhe:

—ɛmme dí m bɛngå yu ja'i i 'bucua nguetho ya ná hyupa i 'bucua ne hin'yu 'be'a da zi yu. Ne nu'bu ga xifi da mba bu yu ngu, masque hin

da hyät'i da zøm bu ja yu ngu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³³Ne dá ɛmhbe bɔya:

—Pe hin hapu ga timhbu ra hme ga unhdɔ yu ja'i, nguetho ɛmme xun ngu i 'bucua, ne njongui 'bucua ngue ga tämfɔ ra hme, dá ɛmfe.

³⁴—Hangu guí hahɔ ra hme thå, bi 'yɛn'a ra Jesús.

—Yoto thoho yu hme ne zi yoho yu t'uhua, dá ɛmfe.

³⁵Ne nu ra Jesús bi xih yu ja'i din säya bu häi. ³⁶Ne bi hyan'u yu hme a ra Jesús ne yu huå, ne bi 'yåp rán jåpi Oja nangue u bi hyani. Nubɔya, nu ra Jesús bi xen yu hme ne yu huå ne bi dargåhe ngue ga unhde yu ja'i bu mí hudi. ³⁷Ne gätho u mí 'bøpɔ bin sihme u ne bin niya, ne bi bongui yoto yu 'bøts'le 'bu mi niya. ³⁸Ne goho mahuahi u yun 'yohu bin sihme, ne njom bi mbɛh yu xisu ne yu t'uhni. ³⁹Ne nu ra Jesús bɔya bi xih yu ja'i da mbeng yu ngu. Ne nu'bu mi mbeng yu ja'i bɔya dá mbähmbe mahøn'a a ra Jesús, dá huhe ra mbosa mahøn'a ngue ga sømhbe bu ra xequi Magdala.

Yu ngurpi yu judío bi 'yåh mi'da yu hmɛpya

16 Ne nu'bu ma sømhbe bu, bi zøm bu 'da ma ngurpihe ngue yu fariseo ne yu saduceo, in nde da zåp rá mbui a ra Jesús, bi 'yɛmbi:

—'Yurcahe n'da ra hmɛpya ngue ga pähmbe majuani Oja bá pen'ni i, bi 'yɛn'u.

²—Pe nu'ehu, bi 'yɛn'a ra Jesús, guí nuhu xun theni yu güi 'bø xøn de ne guí ɛmhbu bɔya ngue din hyadi 'bu bi hyats'i. ³Ne nu'bu

guí nuhú ts'útho xún theni yú güi 'bú xudi, guí ɛmhú din dáyé búya. ɛmmé guidí yorpahú a guím bɛmhú. Hanja ngue guí pəhmbú 'be'a nam bòn'ú yú güi guí nuhú né hin go guí pəhmbú 'be'a nam bòn yú hmépya guí nuhú ya, bi 'yɛn'a ra Jesús. ⁴Nu ahú guí 'búhmbú ya, gue ahú gyú ts'om'bəihú, xá 'uehmbú bú rá 'yú Ojá, né sá guí áhmbú ra hmépya ya pé hin da t'ut'ahú ra hmépya. Pé hont'a ra hmépya da t'ut'ahú tengú bi 'yot'a ra Jonás maya'bú, bi 'yɛn'a ra Jesús bi 'yɛmp'ú yú fariseo. Né xó dá mbácáhe a ra Jesús búya.

Ra Jesús bi xih yú xádi di jamansu nangue rá íxi yú fariseo

⁵Né nubúya dá penje mahòn'a 'danguadi ra dədəhe a ra Jesús. Né dá pumbɛnihe a ra hmé nzáí mí sihe ngue min 'youi ra íxi. ⁶Nu ra Jesús búya bi 'yɛngáhe:

—Damim fəhmbú nangue yú íxi yú fariseo né yú saduceo, bi 'yɛna.

⁷Né dá ɛnsehe:

—I man na ya ngue him bá həhú ra hmé.

⁸Né nu ra Jesús bi bədi 'be'a dá bɛmhbe né bi 'yɛnje:

—Hanja guí ɛmhú: “Hin'yú ra hmé ga sihú.” Pé ts'útho guí ɛc'yéihú. ⁹Ha gá pumbɛnihú 'bú má 'uɛngá goho mahuəhi yún 'yohú ngue hont'i yoto yú hmé né yohó yú t'úhuə, né bi bong thohó yoto yú 'bòts'e yú hmé. ¹⁰Né'bú má 'uɛn'i cút'a mahuəhi yún 'yohú ngue hont'i cút'a yú hmé mi ja, né xún ngu yú 'bòts'e bi yú 'bú mi bongui. ¹¹Hanja hin gá pəhmbú 'bú má xi ahú nangue yú íxi yú fariseo né yú

saduceo, pé hin nangue ú yú hmé dá xi ahú, bi 'yɛngáhe.

¹²Ja dá pəhmbé búya 'be'a nam bòn'a bi xije ra Jesús. Dá pəhmbé ngue gue'a yún xádi yú fariseo né yú saduceo, né hinga gue'a njuəntho ra íxi bi ma.

Ra Pedro bi ma to'o a ra Jesús

¹³Né nubúya dá mbəhmbé ra Jesús bú ra xequi Cesarea, guerpú min ts'út'abi ra Felipe. Né bi 'yängáhe dyú xädigáhe ra Jesús: —'Be'a im bɛn'ú yú jə'l'i ngue to'ogá, ngue guecá dán jə'ligá ua ja ra ximhäi, bi 'yɛna.

¹⁴Dá thəthe búya:

—Nu'ú 'da yú jə'l'i im bɛni gue'e gra Xuua Nxixyá, né nu'ú 'da im bɛni ngue gue'e gra Elías mi 'búh maya'bú. Né nu'ú 'da im bɛni gue'e grá Jeremías ngue maya'bú xón du, uague man'da rá pəngahyá Ojá, i ɛn'ú, dá ɛmfé búya.

¹⁵Nu ra Jesús búya bi 'yängáhe:

—Xi'ahú, 'be'a guím bɛmhú ngue to'ogá.

¹⁶Ra Simón Pedro búya bi dətí:

—Gue'e rá thahni i Ojá ngue ra Cristo, rá Ts'unt'ú i Ojá i 'búi.

¹⁷Ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Majəpi i gra Simón, rá ts'unt'ú i ra Jonás, nguetho nu'a gá ma hinga n'da ra jə'l'i bi bɛn'ni i, pəgue Ojá ma Ta bí 'búh mahɛts'i bi bɛn'ni i. ¹⁸Pé né'a dí xi i, nu'i gra Pedro, nu'a ni thuhu nam bəni gue ra do. Nguetho tengú 'bú da gue'e gra dongu guerpú dí mbúh rán ngu Ojá, nangue'e ga də'má ga pət'ú da 'yɛc'yéigui. Né hin'yú 'be'a da zä dí jua ú, xíng ran dəté, bi 'yɛn'a ra Jesús. ¹⁹Né ga 'da a n'da nin t'ɛdi ngue gui xih yú jə'l'i

'bepu dí yut'a n'da bu di manda Oja. Tengu'bu ga 'da a n'da ran sogui ngue gui xocpu di manda rá ts'edi Oja. Ne nu'a gui 'yembi hingui ho ua ja ra ximhäi, nepu mahets'i da t'ëmbi hingui ho a. Ne ngutho a gui 'yembi xun ho, nepu mahets'i da t'ëmbi xun ho a, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁰Pe nubuya, nu ra Jesús bi hegähe hin ga mamhbe bu 'buh yu ja'i ngue guese a rá Thahni Oja, ngue ra Cristo.

Ra Jesús bi ma da tho ne da dambëni

²¹Ne nu'a ra pa a, bi dæ'mi bi xije jatho da mba bu Jerusalén di unba bu u ma ngurpihe, ngue yu dæc'yei ne yu mbäjä ne yu xänbate nijä. Ne bi xije da tho ne da dambëni 'bu ná hyupa. ²²Ne nubuya bi zixpu ma'ueni a ra Pedro ne bi zæi, bi 'yembi:

—O guidí japi da bent'i i, damin yañi, bi t'ëmp'a ra Jesús, bi 'yën'a ra Pedro.

²³Ne bi dæ'a ra Jesús:

—Dami pøni gra zïthu. Ní mba, nguetho guí ñngui hin ga øt'ä a bi zän Oja. Hin'yü nin 'yomfëni tengu im bën Oja, pë hønt'a im bën yu ja'i guím bëni, bi 'yën'a ra Jesús, bi t'ëmp'a ra Pedro.

²⁴Ne nubuya, bi 'yëngähe:

—Pë to'o gätho in nde da dengui i jatho hin da bën'a rá pähä zehë ne da hyät yun unbi madague'bu da tho. ²⁵Nguetho nu'a to'o di huçzehë rá te, da mba ma unbi rá te bu ja ran dæte, pë nu'a to'o hingui su da thaçpa rá te nanguecä, da dïn'a ra te mazäi a. ²⁶Pe nu'bu n'da ra ja'i, madague da 'yøt'e rá mbeti 'be'a gätho i ja ua ja ra

ximhäi, pë nte ní mbatho 'bu him bi pøh rá te. Nguetho njo'o n'da ra ja'i da zä da guzehe rá te, bi 'yën'a ra Jesús. ²⁷Nguetho nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ne din jagä rá ts'edi ma Ta bu mahets'i 'bu bá pengä mahøn'a, ne gätho yüm 'behni ban 'yohe 'bu bá ëcä. Ne i ja 'be'a ga undä nangue 'be'a bi 'yøt'a n'da ngu n'da yu ja'i. ²⁸Majuani dí xi ahü, hinga gä gní tuhü 'bu bi dæ'mi di manda ma ts'edi ua, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yëngähe ra Jesús.

N'da ran t'uti bi 'yøt' ra Jesús

17 Ne nu'bu mi tho i 'dato pa nu ra Jesús bi zix ra Pedro ne ra Jacobo ne ra Xuua, rán 'yohü ra Jacobo, ne bi mbähä bu ja ra t'øhø. ²Ne nu'bu mí zøm bu, bim pä'a ra Jesús. Nu rá hmi bi hyät'i tengu'bu ra hyadi, ne nu rá he bi t'axqui tengu'bu ran nequi. ³Ne nu'ü ma mixädihe min 'yohü, bi nu bi zøm bu ra Elías ne ra Moisés, bin yähu ra Jesús.

⁴Ne nu ra Pedro büya bi 'yëmp'a ra Jesús:

—Gra Hmu, xun ho ngue dí 'buhmbe ua, ne ga hócähe hyu yu t'ungu. Nu n'da gam 'buse, nu n'da dim 'buh ra Moisés, ne nu'a man'da dim 'buh ra Elías, bi 'yën'a ra Pedro.

⁵Pe nu'bu mí ya ra Pedro, bi nequi n'da ra güi di fexni, ngue bi go'bu, ne bi 'yø'a n'da ra nde bin ya bu ja ra güi: “Guehna ma Ts'unt'ugä na, ñmme dídi huçcä na ne dí numanho. Dami 'yøhmbü 'be'a i xi ahü.” Gue'a bi man'a ra nde bi 'yøpü.

⁶Ne nu'bu mí 'yø a ra nde u ma mixädihe 'bex bin danyahmu bu

häi ne bi nyetho nguetho bin su
 7Ne nu ra Jesús bəya bi mba bu
 mín danyahmu ɛ ne bi 'yɛmbi:

—Dami ndanjü, o guín suhɛ.

8Ne nu'bu mi ndɔx'u bəya njom
 bi nu, pe hɔnt'a ra Jesús mí 'bäpɛ.

9Ne nu'bu mam bá ɛpɛ 'yu bu ja
 ra t'òhø bəya, bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Nuya njon gui xihmbu 'be'a gá
 nuhɛ bu, jague'bu dá thəmbɛnigá
 bu 'bu ɛ xɔn du, nugá ngue dán
 ja'igá ua ja ra ximhäi, bi t'ɛmp'u.

10Ne nu ma mixädihe bəya bi
 'yänni:

—Hanja i ɛn'u yu xänbate nijá
 ngue m'bet'o thoho ba penc'a ra
 Elías, ne ja ba ɛ'a rá Thahni Ojá
 ngue ra Cristo bəya, bi 'yɛn'a.

11—Majuani im ma ngue m'bet'o
 ba ɛh ra Elías di hoqui gätho. 12Pe
 dí xi ahɛ, ya bi zòh ra Elías ne njon
 bi baði ngue gue'a. Pegue bi mba
 ma ɛnbi ne bi mba ma ɛcpi, ne
 ngutho da t'òrcä ya, nugá ngue dán
 ja'igá ua ja ra ximhäi, bi 'yɛn'a ra
 Jesús.

13Ja bi bə ɛ ma mixädihe bəya
 gue tengu'bu ra Elías a ra Xuua
 Nxixya.

Nu ra Jesús bi hoc'a n'da ra sändəte

14Ne nu'bu mi zòm bu 'buh yu
 ja'i, bi zòm bu n'da ran 'yohu bu mí
 'bäh ra Jesús, ne bi 'yɛmbi:

15—Gra Hmu, dami 'yørqui ts'u
 ran huçcate a ma ts'unt'u, jant'a
 thoho i sändəte ne hɔnbu go i so
 'bu xø 'yagui. Ja'bu i so bu ja ra sibi,
 ne ja'bu i so bu ja ra dehe, hɔnbu
 go hapu 'yo 'bu xɔn zändəte. 16Ne
 bá sigá bu mi 'bu ɛ ni xädi, pe him
 bi zä bi hyaçpa a ran ɛ in 'youi, bi
 'yɛn'a ran 'yohu.

17Ne bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Gyɛ ts'om'bäihɛ, hin gui
 ɛc'yɛihɛ Ojá xun ho. Hangu yu
 pa ga tɔp'a thoho ahɛ ngue gui
 'yɛc'yɛigahɛ, bi 'yɛn'a ra Jesús. Bá si
 ni ts'unt'u guím ma, bi t'ɛmp'a ran
 'yohu.

18Nu'bu mi zøpɛ bəya, nu'a ra
 Jesús bi zɛ a ra zı̄thu min 'youi,
 ne bi xifi da bɔni. 'Bex bi yan'a ra
 ts'unt'u bəya.

19M'bejua bəya bin yaɛɛ ɛ ma
 mixädihe a ra Jesús nubɛ däm
 'busehe.

—Hanja him bi zä dá hɔngähe thi
 a ra zı̄thu min 'youi a ra ts'unt'u, bi
 'yɛn'a.

20Bi də a ra Jesús ne bi 'yɛna:

—Him bi zä gá hyòmhbɛ thi ra
 zı̄thu, nguetho ts'utho gui ɛc'yɛihɛ.
 Man'da zi ts'utho ni t'ɛc'yɛihɛ
 xinda gue n'da rá hmudá ra c'u
 ngue ɛmme zicue. Ne nu'bu da zɔni
 gui 'yɛc'yɛihɛ tengu n'da rá hmudá
 ra c'u, da zä gui xihmbu n'da ra
 t'òhø: “Dami 'uegue gui thən nɛ
 n'danni,” gui 'yɛmfɛ, ne da 'uegue.
 Hin te gui hyɛmfɛ 'bu majuani gui
 'yɛc'yɛihɛ. Gätho xun ɛi i sä gui
 'yøthɛ, bi 'yɛnje. 21Pe nu'bu 'da'ɛ yu
 zı̄thu tengu min 'youi a ra ts'unt'u,
 xun ɛi da hyøn a thi ɛ, pe hɔnt'bu
 ɛmme həh rá mbui din yaui Ojá ne
 da 'ye't' ran ts'ihme n'da, da zä da
 hyøn a thi ɛ, bi 'yɛngähe ra Jesús.

**Ra Jesús bi ma mahøn'a
 da tho ne da dəmbɛni**

22-23Ne nu'bu mán 'yohe bu ra
 häi Galilea, bi 'yɛnje mahøn'a a ra
 Jesús:

—Nugá ngue dán ja'igá ua ja ra
 ximhäi, dan dägá bu 'buh yu ja'i

ngue da thogä. Pe ga thambëni 'bu ná hyu pa, bi 'yën'a ra Jesús. Ne emme bi du ma mbuigähe büya.

N'da ran t'änni to'o i jut ra mbeti nangue ra nija

²⁴Ne nu'bu má sëmhbë bu ra hnini Capernaum a ra Jesús, bi t'emp'a ra Pedro:

—Xi ni xänbatehë, ha hingui jut'a ra mbeti dí haxähe nangue ra nija, bi t'ëmbi.

²⁵Bi dā a ra Pedro büya:

—Hāhā i jut'i, bi 'yemp'u.

Ne nubüya nu'bu mi yärpü ja ra ngu xín säya a ra Jesús, 'bex bi t'än'na ra Pedro:

—'Be'a guím bëni gra Simón, ha ne'u yú t'ühni yu ts'ut'abi i jut'a ra mbeti ua ja ma häihü, uague hont'u yu ja'i thoho, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁶Bi dā a ra Pedro:

—Nu'u yu ja'i thoho.

—Janangue'a hin mán zähma'be ga jut'a 'bu hingui jut'u yú t'ühni yu ts'ut'abi, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁷—Pe ni mba bu ja ra dādehe, gui hyu'ts'a n'da ra huā, ne gui xemba rá nde. Gui tīm bu n'da ra mbeti, ngue'a xot'a ga jut'ui a ra cota a ra nija, n'dahma hin da bëman'u u i hax ra mbeti, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma to'o xtän hëts'i bu dán nu Oja

18 Ne xø dá änhde a ra Jesús: —Xiya, to'o man'da xän hëts'i rán t'ëdi bu na hnu bu di manda rá ts'edi Oja, dá emfe.

²Nu ra Jesús büya bi zohna n'da ra t'ühni ne bi gäts'i bi mbämp'u made, ³ne bi 'yënje:

—Majuani dí xi ahü, nde'bu gui päh ni mbuihü gui cohmbü tengu'bu gyü t'ühnihü, nu'bu hin'na hin gui sä gui cuthü bu di manda rá ts'edi Oja 'bü, bi 'yënje. ⁴Ne nu'a to'o da gohi tengu'bu ra t'ühni ne da 'yøt'e ngue hin'yü rá ts'edi, gue'a xtän hëts'i rán t'ëdi bu na hnu bu di manda rá ts'edi Oja. ⁵Ne nu'a to'o da numanho n'da ra t'ühni nangue ma thuhugä, nam böni bi zingä büya, bi 'yëngähe ra Jesús.

Yün t'u't'ate i ja ua

⁶—Pe nu'bu 'bo'o di japi da 'ue a n'da ra t'ühni ngue i ëc'yeigui, xän ütho ran ünbi da nu. Man'da xän ü xinda gue'bu da t'erpa ra dojani rá 'yüga ne da thörpü ja ra dādehe, bi 'yën'a ra Jesús.

⁷—Nhuëcate ahü nangue yüm 'bepate xän ngu da t'øt'ahü. Guehma gui nuhü ü, pe í huëhi maha to'o di 'bep'ahü, bi 'yëna.

⁸Pe nu'bu guí emhbü gue'a ni 'yëhü o gue ni guahü di 'bep'ahü gui 'yøthü ra ts'oqui, pe xän ho 'bü gui hyejü gui 'yemhbü bu yatho. Nguetho man'da xän ho 'bü dan 'datho ni guahü o gue dan 'datho ni 'yëhü 'bü gá mba bu ja ra te mazai, xinda gue'bu di yoho ni 'yë o gue di yoho ni gua ne gui mba bu ja ra sibi njäm'bu da huët'i. ⁹Ne ngutho 'bü guí emhbü gue'a n'da ni dähü di 'bep'ahü gui 'yøthü ra ts'oqui, pe xän ho 'bü gui hyähmbü gui 'yemhbü bu yatho. Nguetho man'da xän ho 'bü dan 'datho ni dähü 'bü gui cuthü bu ja ra te mazai xinda gue'bu di yoho ni dähü ne gui mba bu ja ra sibi njäm'bu da huët'i, bi 'yën'a ra Jesús.

Ran t'uti nangué ra de'yo bim 'bedi

¹⁰—Dami jamansuhá a guí øthú. Hin gui 'yøthú tengu'bú nte di muui u zicue, nguetho dí xi ahú nu yám 'behni Ojá di jamansu u, ne zai i 'bupú ja rá hmi ma Ta bú mahetsi u yám 'behni. ¹¹Nguetho nugá, ngue dán ja'igá ua ja ra ximhái, bá ecá ngue ga nyamba yú te u xóm 'bedi nangué yú ts'oqui, bi 'yén'a ra Jesús.

¹²⁻¹³—'Be'a guím bémhbú bi 'yøt'a n'da ran 'yohú ngue mí si n'da ciento yú de'yo. Ne bim 'be a n'da. Ha him bi hyon'a bim 'bedi. Pe bi zopú u goho 'däte ma 'de'ma guto bú mi sapaxi u, bi mba bi hyon'a bim 'bedi. Ne nu'bú mi ðini, man'da bin johya nangué'a, xinda gue'u mi'da ngue him bim 'bedi. ¹⁴In jabú ma Tahú bí 'bupú mahets'i, in ndepe xinga n'da dim 'bedi, madague'a hin te di muui bú na hnu, bi 'yén'a ra Jesús.

N'da ran hocpi nangué yú 'yéc'yéi

¹⁵Ne man'da ram hma bi man ra Jesús, bi 'yengáhe:

—Nu'bú n'da ni cuhú bú ja ram peti, 'bú hinga gue'a da 'yøt'e e, guí xi 'bú guí 'buseui, janangué'a da baði hingui ho a bi 'yøt'e e, bi 'yengáhe ra Jesús. Ne nu'bú bi 'yømanho a gui xifi, ya gá taha gá hocpa rá mbú a ni cu. ¹⁶Pe nu'bú hingui urpa ra güenda a gá xifi, gui six man'da o gue mí yoho yú cu din testigo nangué'a guí mammi. ¹⁷Pe nu'bú guexta'a him bi 'yærpathoho ra güenda a guí mammi mahøn'a, guí mam bú ja ram peti búya. Ne nu'bú him bi 'yærpa ra güenda

a 'be'a gá xihmbú bú, pegue gui 'yøthú tengu'bú hin ni cuhú a búya, bi 'yengáhe ra Jesús.

¹⁸—Majuani dí xi ahú, nu 'be'a guí émhbú hingui ho ua ja ra ximhái, nepú mahets'i i t'émbi hingui ho a. Ne nguetho a guí émfú xún ho, nepú mahets'i i t'émbi xún ho a, bi 'yengáhe ra Jesús.

¹⁹—Ne nu'bú guí yohmi 'bú n'dat'a guím bémmi 'bú ja a guí áhui ma Tahú 'bupú mahets'i, nu'a di 'da aui a gá 'yáhui. ²⁰Nguetho nu'bú dim peti nangué ma thuhugá 'da, madague'bú yoho o gue hyu, pegue dí 'bá i nde bú, bi 'yén'a ra Jesús.

²¹Ne bi 'yän'na ra Pedro:
—Gra Hmu, xi'bú ja 'be'a da 'yørca n'da ra ja'i, hangu yú nidi ga punbi. Ha xøt'a yoto nidi, bi 'yén'a ra Pedro.

²²Bi dá a ra Jesús:
—Hinga hønt'i yoto nidi, pe nde'bú thocpa tho gui punbahú, bi 'yén'a ra Jesús.

N'da ran t'uti a him bi punba rá mimbefiui

²³—Janangué'a dí xi ahú, nu'a nán ts'ut'abi Ojá, i øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ra ts'ut'abi 'bú mi 'yærpa ra güenda hangu in dupate yám fäts'ihú. ²⁴Ne nu'bú mi nu rá søcuá, 'bexgue bi manda ba ts'i a n'da ngue min dupate yú millone thoho. ²⁵Pe nu'a ra ja'i, hin'yú 'be'a mi ja ngue xtán zä xtán gut'a min dupate. Ne nu ra ts'ut'abi búya, mi nde xtá mbä a, ne yú t'áhni, ne rá xisu mí 'bupú ja rá ngu, ne 'be'a gá mi pe'ts'i, ngue da gut'a ndupate. ²⁶Ne nu'a ran 'yohú búya bin ðanyahmu

ne nts'edi bi 'yǎp ra mate a rá hmu: “Gra hmu, tǝcpi ts'ǎ, jante tho ga jut'i i.” ²⁷Nu rá hmu bǝya bi huǝc'a, ne bi punba a rán dupate ne bi thǝh pǝya. ²⁸Pǝ nu'bǝ mi nexpǝ, bin c'at'ui n'da rá mimbefiui xí hmit'i ts'ǎ ra mbeti. Nu'a xí mba ma thǝgue bǝya, 'bexgue bim bent'ǎte, bi bendba rá 'yǝga a bin c'at'ui, ne bi 'yǝmbi: “Curca a ma mbeti guí tuc ya,” bi 'yǝmbi. ²⁹Ne nu'a rá mimbefiui bǝya bin dǎnyahmu ne nts'edi bi 'yǎp rá mate, bi 'yǝmbi: “Tǝcpi ts'ǎ, jante tho ga jut'i i,” bi 'yǝmbi. ³⁰Pǝ nu'a xí mba ma punbi him bi dǝ'mi, bi got'a fǎdi, ǝmbi din ofǎdi jague'bǝ da gut'a in dupate. ³¹Ne nu yú mimbefiui bǝya ǝmme bi bǝndumbǝi 'be'a bi 'yǝt'a xí mba ma punbi, ne bi mba bi xi a rá hmu 'be'a bi 'yǝt'a. ³²Nu yú hmu bǝya bi manda bá ts'i a ran 'yohǝ mahǝn'a ne bi 'yǝmbi: “Gra ts'om'bǎi, nugǎ dá pun'ni i 'bǝ gmí 'yǎc ra mate, madague'a xǝn ngu guí tuqui. ³³Nde'bǝ ne'e xquí huǝc'a ni mimbefiui,” bi 'yǝn'a rá hmu. ³⁴ǝmme bin cue a rá hmu, bi manda da jot'i gue'bǝ go bi gut'a gǎtho yǝ millone min dupatese, bi 'yǝn'a ra Jesús, 'bǝ mi man a ran t'uti.

³⁵Din jabǝ da 'yǝt'ahǝ ma Tahǝ 'bǝpǝ mahǝts'i 'bǝ hin gui punbahǝ ni mijǎ'ihǝ ngue gǎtho ni mbǝihǝ, bi 'yǝngǎhe ra Jesús.

Man'da ram hma nangué ran hyegui

19 Ne nu'bǝ mi gua'a man ra Jesús, bi bǝm bǝ Galilea, bi hyǎx ra 'yu ni mba bǝ ra xequí Judea, 'danguadi ra dǎthe Jordán.

²Ne xǝn ngu yǝ jǎ'i bi denthoho ne bi hoqui xǝn ngu yǝ hyǝnni.

³Ne nubǝya, bi zǝm bǝ'da ma ngurpihe ngue yǝ fariseo, bǝ mi 'bǎh ra Jesús . Mí honi 'be'a dí yǎpi, ne bi 'yǝmbi:

—Ha sǎ da hyǝh rá xisu n'da 'bǝ madí ts'utho 'be'a da 'yǝt'e, bi 'yǝn'ǎ.

⁴Nu ra Jesús bi dǎti:

—Ha hin gǎ nuhǝ bǝ ja rǎm hman Ojǎ , ngue'bǝ rá mbǝdi thoho ra ximhǎi bi zǎn Ojǎ n'da ran 'yohǝ ne n'da rá xisu. ⁵Ne i mam bǝ: “Nu n'da ran 'yohǝ him man da den'na rá ta o rá mbe 'bǝ dim 'bǝhmi rá xisu, pǝ dim 'bǝhmi da gohi tengu'bǝ n'dan jǎ'itho,” i ǝm bǝ ja rǎm hma Ojǎ. ⁶Janangué'a nu'bǝ n'da ran 'yohǝ i 'bǝhmi rá xisu, pǝ hingui yonjǎ'i bǝ na hnu, n'datho. Ne nu'a bi zǎn Ojǎ, dim 'bǝi tengu'bǝ n'dan jǎ'itho, pǝ hin njon da bǝni din hyegui, bi 'yǝn'a ra Jesús, bi t'ǝmp'ǝ yǝ fariseo.

⁷—Hanja gní 'yǝnje, ne nu ra Moisés bi ma da t'ǝt'a n'da rá sǝcuǎ ran xuni 'bǝ da hyǝh rá xisu n'da ran 'yohǝ, bi 'yǝn'ǝ yǝ fariseo.

⁸Xǝ bi 'yǝn'a ra Jesús bǝya:

—Gue'a bi 'yǝt't'a ra Moisés, nguetho ǝmme xǝm mǝ ni mbǝihǝ. Pǝ nu'bǝ rá mbǝdi ra ximhǎi him mín jabǝ. ⁹Ne dí xi ahǝ, nu'bǝ n'da ran 'yohǝ bi hyǝh rá xisu ne him mi 'yomt'ǝni a rá xisu, pǝ nu'bǝ bin thǎt'ui man'da ra xisu a ran 'yohǝ, ya i 'yomt'ǝni a bǝya. Ne nguetho 'bǝ n'da ran 'yohǝ din thǎt'ui n'da ra xisu bi thegui, ne a ra 'yomt'ǝni a bǝya, bi 'yǝn'a ra Jesús.

¹⁰Ne nubǝya, dá ǝmbǎhe ra Jesús:

—Nu'bu hingui sä da hych rá xisu n'da, man'da xun ho 'bu hin din that'a n'da 'bu.

¹¹Ra Jesús bi 'yëna:

—Pë hinga gätho da zä din jabu, pe hønt'u bi zän Oja din jabu.

¹²Nguetho i 'bu i 'da ngue him bim 'buh rá xisu nguetho yu mbedi gue'bu go mim 'bui. Ne nu'u mi'da yun 'yohu him bim 'buh yú xisu nguetho bi mbocpa u yú hmu. Ne nu'u mi'da, yú pähä zehé him bim 'buh rá xisu nguetho gue'a í ts'änni ngue hin dim 'buh rá xisu, ngue nte di høni nangue rá 'befi Oja mahëts'i da 'yøt'e. Nu'a to'o da bën'na ram hma na, gue'a da ba a, bi 'yën'a ra Jesús.

**Ra Jesús bi 'yäp rán japi
Oja nangue'u yu t'uhni**

¹³Ne nubüya bá ts'inba 'da yu t'uhni bu mi 'buh ra Jesús, ngue'a mi hndepe da dospa yú ya yu t'uhni, ne da 'yäp rán japi Oja nangue u yu t'uhni. Nugähe büya, dá hecpähe u yú ta u yu t'uhni ngue hin da thopu 'bä a ra Jesús. ¹⁴Pë nu ra Jesús bi 'yënje:

—O guí hecpahu yu t'uhni ngue him ba thocua, pe dami jafu ba thocua, nguetho nu'u to'o di manda rá ts'edi Oja, tengu'bu yu t'uhni u, bi 'yëna.

¹⁵Ne bi dospa yú ya yu t'uhni büya ne bi 'yäp rá mfäts'i Oja. Ne nu'bu mi jua a bi 'yøt'a ra Jesús, dá pøngähe bu büya.

N'da ra membeti bi nyäui ra Jesús

¹⁶Ne man'da ra ts'unt'u bi mba bu 'bä a ra Jesús ne bi 'yëna:

—Hoga xänbate i, 'be'a nin ho da zä ga øt'a ngue ga tìngä ra te, bi 'yëna.

¹⁷Ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Ha guím bëni 'be'a guí ma ngue guí engui xun hogui, nguetho hønt'a xun ho a Oja. Pë nu'bu guín nde gui tìn ra te, dami ja'ts'u yun t'ëdi.

¹⁸—Nda'a nín t'ëdi, bi 'yën'a ra ts'unt'u.

¹⁹Bi däl'a ra Jesús:

—O guí haçpa rá te ni mijä'iuui, o guí 'yomt'ëni, ne o guím pë, ne o guí man yu fëhni, ne gui numansu ni ta ne ni mbe, ne gui huç ni mijä'iuui tengu'bu da gueë i, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁰—Gätho u xtá ja'ts'i gue'bu go män t'uhni, 'be'a man'da di 'bedi ga øt'e, bi 'yën'a ra ts'unt'u.

²¹Nu ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Nu'bu guí nde gui tìn ra te, ní mba bá pä 'be'a gätho i ja i, ne gui darpa yu hyoya a rá muui 'be'a gätho gá pä, ne din ja'a man'da di muui bu mahëts'i büya, ne nubüya ba ëhe gui tengui.

²²Pë nu ra ts'unt'u 'bu mí 'yø a bi xifi, ëmme bi du rá mbui, nguetho ëmme xun ngu 'be'a gä mi ja, ne bi mbeng thoho büya.

²³Ne nu a ra Jesús büya:

—Majuani dí xi ahü, bi 'yëna, xun høi da yurpu di manda rá ts'edi Oja n'da ra membeti. ²⁴Dami 'yøhmbu mahøn'a. Man'da hingui høi da yut'a ra camello bu ja rá gu ra 'yofani, xinda gue'a n'da ra membeti da yurpu di manda rá ts'edi Oja, bi 'yënje.

²⁵Ne dá hyonya thohohe 'bu má øhmbe bi ma ra Jesús. “To'o maha da zä din yañi,” dán 'yëm zehéhe büya.

²⁶Bi hyërcähe ra Jesús ne bi 'yënje:

—Hin da zä da 'yøzehe yu ja'i, pe nu'a Oja hingui hēmp'a da 'yørpa u yu ja'i.

²⁷Nu ra Pedro buya bi 'yēmp'a ra Jesús:

—Gra Hmu, nugähe dá socähe gätho 'be'a mí pets'ähe ne dá ten'nahe , 'be'a maha ga tīmhe ya.

²⁸Ra Jesús buya bi 'yēnje:

—Majuani dí xi ahü, 'bu bin ja ma'da'yo mahęts'i ne ma'da'yo ra ximhäi, din ja ma ts'edi mixte, ga hupü ja ma mexa ga øt' ran ts'ut'abi, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Ne ahü guí 'de'mayoho ahü, 'darbü ga huhmbü, ga comhbü ma ts'edigä, ne'ahü ga juānbahü ma mi israelhü dyu judíohü, bi 'yēngähe ra Jesús.

²⁹Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yēna:

—Nu'a to'o bi zoh rá ngu, o gue rán 'yohü o gue rán ju, o gue rá ta o gue rá mbe, o gue rá xisu o gue yú t'ühni bi zogui ngue bi dengui, o gue rá huāhi, da dāha man'da xün ngu xinda guet'a n'da ciento nidi, ne a ra te mazāi da hyāni, bi 'yēngähe ra Jesús. ³⁰Pegue nu'u im bēni i 'bet'o dim 'bejua u. Pe nu'u t'ēmbi i 'bejua, dim 'bet'o u, bi 'yēngähe ra Jesús.

N'da ran t'uti bi 'yøt'a n'da ra me'befi

20 Ne man'da ran t'uti bi man ra Jesús, bi 'yēna:

—Nu'bu bi 'yøt' ran ts'ut'abi Oja , din ja tengu bi 'yøt'a n'da ran 'yohü mí ja ra dāhuāhi. Midi 'yonba yu mbefi 'bu xudi thoho. ²Ne 'bex bi xifi hangu da gu't'i, ne bi mba bu ja rá huāhi u buya. ³Nu'bu mbe guto xudi, xø i 'yo bu hnini a ra me'befi

mahøn'a, ne bi nu 'da yün 'yohü mi 'yotho bu ne bi mben bu ja rá huāhi. ⁴“Ní mbähä, gam pehmbü, ga jut'ahü hangu dí nde ahü gui tåhmbü,” bi 'yēmbi. Ne bi mba u buya. ⁵Ne nu'bu mi hyuxyadi, xø 'yo bu ja ra hnini mahøn'a ra me'befi ne bi mbenh mi'da bu rá huāhi. Ne'bu mi zøn'a hyu nde, xø bi mbenh mi'da. ⁶Ne'bu mi zøn a cüt'a nde, xø 'yo bu mahøn'a ne bi nu bu mi'da yu ja'i: “Hanja ngue xcán dethohü,” bi 'yēmbi. ⁷“Nguetho njon bi xije ra ' befi,” bi 'yēn'u. Ne bi 'yēmp'u: “Ní mbähä bu ja ma 'befigä gam pehmbü bu, ga jut'ahü hangu dín ndegä ga jut'ahü,” bi 'yēmbi. ⁸Nu'bu min de buya nu ra me'befi bi xi a rá ngurpa mbefi: “Dami zon'dü yu mbefi, m'bet'o gui jut'u m'bejua bi zøni,” bi 'yēmp'a. ⁹Ne nu'bu mi mba nju't'i u xi zøm bu ja ra huāhi 'bu cüt'a nde, bin ju't'i tengu'bu gä ra pa xtím pefi. ¹⁰Ne nu'bu min ju't'u bi mbæmxudi ra 'befi, bi bēni ngue man'da xtán dāha xün ho xinda gue'u n'da ora tho bim pefi. Pegue 'da'angu bi dāha. ¹¹Janangue'a bin cue u 'da ¹²ne bi 'yēmp'a ra me'befi: “Hanja ngue 'da angu gá jurcahe u m'bejua bi zøhø, ne ts'ut'ho bim pe u. Pe nugähe, gätho ra pa dām pehmbē, madague'a xüm pa ra hyadi,” bi 'yēmbi. ¹³Pe bi dāti, bi 'yēmp'a n'da mí 'bäpü: “Xi'e n'yø, nte man ts'o dá øt'e e. Ha hinga gue'a dá xi i dá jut'i i. ¹⁴Dami hyān'a nin zäbi, ní mba. Nugä, i ja ma pähä 'da angu ga jut'ahü u rán zēgui bi zøhø. ¹⁵Ha hin'yü man t'ēdi ga øt'ä a dín nde ga øt'ä nanguē ma mbeti, uague guí seya nguetho dá ørpa ran hocja'i

n'da," bi 'yɛn'a ra mɛ'befi bɔya, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bɔ mi man a ran t'uti. ¹⁶Ne ngubɔ din ja 'bɔ bin ts'ut'abi Oja . Nu'ɔ m'bejua dim 'bet'o ɛ, ne nu'ɔ 'bet'o dim 'bejua ɛ. Xɛn ngu bi zonhd Oja , pɛ hinga gátho bi huahni, bi 'yɛngáhe ra Jesús.

**Xø bi ma mahøn'a ngue da du
ne da dambɛni ra Jesús**

¹⁷Ne nu'ɔ mi ts'ut'ho ga sømhbɛ bɔ Jerusalén, dí 'yohe bɔ ja ra nguani. Ne bi gɔgáhe bɔ ma'ueni ts'ɔ a ra Jesús, dí 'de'mayohohe, ne bi 'yɛnje:

¹⁸—Nuya ga mbähä bɔ Jerusalén. Nu'ɔ dá sømhbɔ bɔ, da mba ma dägä bɔ 'bɔh yɛ hmumbäjä ne yɛ xänbate nijä , ngue da hyogä, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ¹⁹Ne di dägä bɔ 'bɔ ɛ him ma mijudíoɔh, ne din thengui ne da thɛxcä ne di cuarcä bɔ ja ra za, ga tu bɔ, ne da t'ägui. Pɛ nu'ɔ ná hyupa ga thambɛnigä, bi 'yɛngáhe ra Jesús.

**Rá mbe ra Jacobo ne ra Xuua bi 'yäp
rá mate ra Jesús nangue yú ts'unt'ɔ**

²⁰Ne nu'a rá mbe ra Jacobo ne ra Xuua, ngue yú ts'unt'ɔ ra Zebedeo ɛ, bin danyahmu bɔ ja a rá gua ra Jesús, in nde 'be'a da 'yäpi. ²¹Ne nu ra Jesús bi 'yɛmbi:

—'Be'a guí nde ga øt'e e, bi 'yɛmbi.

—Dami 'yørca ra mate ngue nu'ɔ bɔ guí 'yøt' ran ts'ut'abi,'da xtí hyut'ɔ ma t'ɔhni, bi 'yɛn'a ra xisu.

²²Bi dɔ a ra Jesús:

—Pɛ hin guí pađi 'be'a nam bøn'a gá 'yäqui.

Ne bi 'yän'na ra Jacobo ne ra Xuua:

—Ha guí ɛna ne'aui gui hyät'ui gui nuui ran ɔnbi tengu gan nugä, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne bi dɔ ɛ bɔya:

—Häha, ga hät'be.

²³—Majuani maha, ne'aui gui nuui ran ɔnbi tengu gan nugä, pɛ hingui sä ga 'da'a ran t'ɛdi guí ähmi. Pɛ gue'a ma Ta di un rán t'ɛdi to'o in ndepe 'da xtí hyutho 'bɔ dán ts'ut'abigä, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁴Ne nugáhe dí 'det'agáhe bɔya dán cue 'bɔ má ømbe a 'be'a bi man ɛ yoho. ²⁵Ne gä bi zongahe ra Jesús dí 'de'mayohohe, ne bi 'yɛnje: —Nu'ɔ yɛ ts'ut'abi ua ja ra ximhäi i øt' yú 'yɛhe to'o gátho di manda, ne tengu'ɔ maguesɛ yú ts'edi ɛ. ²⁶Pɛ nu'ahɔ hinga gue'a gui 'yøthɔ a. Pegue gan 'yɛhe thohohɔ nangue ɛ mi'da 'bɔ guí nde din ja ni ts'edihɔ. ²⁷⁻²⁸Ne nu'ahɔ 'bɔ guín nde gam 'bet'ohɔ, gui 'yøthɔ ngue hin'yɛ ni ts'edihɔ ne gan 'yɛhe thohohɔ, tengu thohogä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, him bá ɛcä dam hmugä, pɛ bá ɛcä dan 'yɛhegä ne ga dä ma te gan yänba yú te yɛ ja'i, bi 'yɛnje ra Jesús.

Yoho yɛ xädä bi hoc'a ra Jesús

²⁹Ne nu'ɔ xø má nexhe bɔ ra hnini Jericó, xɛn ngu yɛ ja'i bi dentho na ra Jesús. ³⁰Ne mí hupɔ yoho yɛ xädä bɔ ja ra nden'yɛ. Nu'ɔ mí 'yøde mba bɔ ra Jesús, bi mbafi:

—Grá Hmu, rám bom'beto i ra David, dami huɛgä'be, bi 'yɛn'ɔ yɛ xädä.

³¹Ne nu yɛ ja'i min 'yohɔ ra Jesús bi hecpa ɛ yɛ xädä. Pɛ man'da bi mba ɛ, bi 'yɛm mahøn'a:

—Grá Hmu, rám bom'бето i ra David, dami huęgä'be, bi 'yęn'а.

³²Nu ra Jesús baya 'bа mí 'yø a man u yu xädä, bi 'yänni:

—'Be'a guín nde ga øt'au, bi 'yęmp'а.

³³Nu'а bi ðati:

—Grá Hmu, xoga ma dä'be, bi 'yęn'а.

³⁴Ǽmme bi huęc'a ra Jesús а, bi ðarpa thohe yú dä, 'bex bi xoh yú dä ne bi den'na ra Jesús baya.

**Yu ja'i bi 'yęspa a ra Jesús
'bа mí yurpа Jerusalén**

21 Ne bi zøm bu ja ra ndehnini Betfagé, nubа ja ra nyuni Olivos, ne him ma yabа ra hnini Jerusalén. Nu ra Jesús baya bi mben'ndu yoho ma mixädihe, ²ne bi 'yęmbi:

—Ní mbe nu ja ra t'аhnini, guehnu gua tјmми n'da ra buru in 'youi rá baši. Bá xocui, ne bá siui ua а.

³Nu'bu da t'ęn'au, 'be'a gui jahui, “Nu'a ra hmu da hyon'i ts'а ne 'bexgue ba sin'a thohe'be,” gui 'yęm thohoui, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴Ne guehna bi man ra pøngahya maya'bu ngue din ja 'bа mi 'yęna:

⁵Gui 'yęmfа yu mengu bu Jerusalén:

“Dami nuhу ya ba ёcua ni hmuts'ut'abihу, ne hin din 'yęts'i, ba hyux'a n'da zi buru thohe bán 'youi rá baši ,” gui 'yęmfа, bi 'yęn'a ra pøngahya maya'bu.

⁶Nu ma mixädihe baya bi mba ne bi 'yøt'a bi xih ra Jesús. ⁷Ne bá si ra buru ne'a rá baši, ne bi gaspa yú coto ne bi hyux'a ra Jesús baya.

⁸Ne nu yu ja'i ęmme xun ngu а bi

denni ne bi mbøh yú coto bu ja ra 'yu ne yú pahni, ne yú paxi yu za bi mbøcpa bu ngue da thopу ra Jesús. Ne bi 'yęt'inde ra Jesús. ⁹Ne nu'а i 'bet'o ne'а bim 'bejua bi mbuһ na thuhu baya, bi 'yęna:

—Mixte thohe rá ts'edi rám bom'бето ra David. Ne xun ngu rán japi in 'youi, nguetho bá ęhe nangue rá thuhu Oja, ra Hmu. Mixte thohe Oja mahęts'i, bi 'yęn'а yu ja'i bu ní mba.

¹⁰Ne nu'bu bi yurpа Jerusalén ra Jesús, gätho mi 'burpа ja ra hnini bi hyonya thohe, ne bi 'yän'ndu mín 'yohу ra Jesús:

—To'o nín 'yohу na, bi 'yęn'а.

¹¹—Guehna ra pøngahya, ra Jesús, ra mengu Nazaret bu ra häi Galilea, bi 'yęn'а bi t'änni.

**Bi hyøn a thi а mim pä
bu ja ra nija ra Jesús**

¹²Ne nu'bu mi zøm bu Jerusalén a ra Jesús bi yurpа ja rá ðanija Oja, bi hyøn a thi gätho а míм pä bu ne'а mín tai bu. Ne bi ndønpa yú mexa а midí päh yu mbeti, ne bi bantpa yún thuts'i а mi pä yu ts'аha, ne bi 'yęmp'а:

¹³“Í thø a ma ngu ngue da mba nthandegä bu,” i ęn Oja, i ęm bu ja rám hma. Pe nu'аhу gá 'yørpadahу tengu'bu ra hyädo guepа nín 'yaп'а yu bę, bi 'yęn'a ra Jesús.

¹⁴Ne nu'bu mí 'burpа ja ra ðanija, xø bi zøm bu mi'da yu xädä, ne'а mi dogua. Nu ra Jesús bi hoc'а baya. ¹⁵Pe nu yu hmumbäja ne yu xänbate nija him bi numanho yún t'øt'e bi 'yøt'a ra Jesús bu. Ne bin cue 'bа mí 'yø a bi man'а yu t'аhni 'bа mí 'yęna: “Majapi rám bom'бето ra David,” bi t'ęmp'a ra Jesús:

¹⁶—Ha hin guí ø'a 'be'a man yu t'uhni ngue i ɛ'ts'i i, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

—Dí øcä a i man'u, bi 'yɛn'a. Pɛ xi ahü ha hin guím bɛmhbu a i mam bu ja rá m hma Oja ngue i ɛna:

Gá japi bi bomanho a i man u yu t'uhni 'bu i ɛ'ts'i i, bi t'ɛmp'a Oja 'bu mi t'ɛmbi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁷Ne bi zotpu u yu hmumbäjä ne yu xänbate, dá mbäcähe a ra Jesús, bán oxähe bu ja ra hnini Betania.

Ra Jesús bi japi da 'yot'a n'da ra za

¹⁸Ne nu'bu mí hyax büya, xø dá pengähe a ra Jesús bu Jerusalén. Ne bin tumanthuhu bu 'yu. ¹⁹Ne bi nu n'da ra za bu ja ra nden'yu, bi mba ɛna da ducpa n'da rán dät'ä. Pɛ hont'u yú paxi mi ja. Ne bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Nuya, njam'bu din züh nin dät'ä ya.

Ne 'bexgue bi 'yot'a ra za büya.

²⁰Nu'bu män nuhe bi 'yot'a ra za, dá hyonya thohohe ne dá änhde ra Jesús:

—Hanja í 'yot'a n'dihi ra za, dá ɛmfe.

²¹Bi da'a ra Jesús:

—Majuani dí xi ahü, nu'bu gui 'yɛc'yɛigahü xun ho, ne n'dat'a guim bɛmhbu a rá ts'edi Oja, hinga hont'a dá øt'ä sä gui 'yøthu, pɛ sä gui 'yøthu man'da xun hɛi. Sä gui xihmbu nu ra t'øhø: “Dami 'uegue guin hyøzɛhe bu ja ra dejä,” gui 'yɛmfu, ne da 'ueh pɛya. ²²Ne nu Oja dí 'da ahü 'be'a gä guí äfu 'bu n'dat'a guím bɛmhbu a rá ts'edi Oja, bi 'yɛngähe ra Jesús.

Bi t'än'na ra Jesús to'o bi un rán t'ɛdi

²³Ne nu'bu má sømhbe bu Jerusalén, xø bin xänbate bu ja

ra danija a ra Jesús. Ne xø bi mba bu yu hmumbäjä ne mi'da ma ngurpihe, ne bi 'yän mahøn'a:

—Hanja gní 'yøt'a njabu. To'o bi 'da'a nin t'ɛdi, bi 'yɛn'u.

²⁴⁻²⁵Bi 'yɛn'a ra Jesús büya:

—Necä ga ä'n'nahü to'o bi un rán t'ɛdi ra Xuua ngue bi 'yøt' ran xixya. Hague Oja uague yu ja'i. Nu'bu gui xiju, necä ga xi ahü to'o bi 'dacä man t'ɛdi büya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne bin 'yɛmzɛhe u yu hmumbäjä ne yu xänbate nija:

—“Be'a gue ga xihmbu, nguetho nu'bu ga ɛmfu, “Oja bi un rán t'ɛdi a ra Xuua,” ne da 'yɛna: “Hanja hin gä 'yɛc'yɛihü thä.” ²⁶Ne nu'bu ga ɛmfu, “yu ja'i thoho bi un rán t'ɛdi ra Xuua,” pɛ da zɛju yu ja'i 'bu, nguetho im bɛn u ngue rá pøngahya Oja a ra Xuua, bin 'yɛmzɛhe u.

²⁷Janangue'a bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Hin dí paħmbe, bi 'yɛntho u.

Nu ra Jesús büya bi 'yɛna:

—Xínga guecä ga xi ahü to'o bi 'dacä man t'ɛdi ga øt'ä a dí øt'ä, bi t'ɛmp'u.

**Ran t'uti a yoho yu
ts'unt'u bi sih ra 'befi**

²⁸Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yɛna:

—Nu n'da ran 'yohu mí 'bu i yoho yú ts'unt'u. Ne bi 'yɛmp'a n'da rá ts'unt'u: “Ní mba bu huähi, bäm pɛfi,” bi 'yɛmbi. ²⁹Ne bi da'a rá ts'unt'u: “Hín'na, hin ga mba,” bi 'yɛntho. Pɛ m'bejua bin 'yomfɛni ts'u ne bi mba bim pɛfi. ³⁰Ne'a man'da rá ts'unt'u bi xifi da mba mahøn'a. “Haħa, ga mba,” bi 'yɛna. Pɛ him bi mba, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³¹Ne xø bi 'yän'ndü yu xänbate nija:

—Nuya, dami xiqui nangué ran t'uti dá xi ahú, nda'a ní ts'unt'u ngue njuantho bi 'yot'a rá pähä rá ta, bi 'yén'a ra Jesús.

Nu'u bi dátí:

—Masque nu'a ra ts'unt'u him mi nde da mba 'bú ra mbúdi, gue'a njuantho bi 'yot'a rá pähä rá ta, bi 'yén'u.

Ne nubúya bi 'yén'a ra Jesús:

—Guehma majuañi dí xi ahú, nu yú ziyate hyaçahäi ne yú xisu 'yom't'eni, man'da da yúrpu di manda rá ts'edi Oja, pe nu ahú hin gui cuthú bú. ³²Nguetho nu'bú mi xi'ahú a ra Xuua Nxixya, bi xän'nahú a ra 'yu xún ho, ne nu ahú hin gá 'yéc'yéihú. Pe nu yú hyaçahäi ne yú xisu i 'yom't'eni, man'da go bi 'yéc'yéi ú ne bi päh yú mbú. Ne nu'bú gmí nuhú ú, ne guexta'a hin gá nde gá päh ni mbúihú, bi t'emp'u yú hmumbäjä ne yú xänbate nija.

Rán t'uti yú ts'om'bäi mbefi

³³Ne bi 'yém mahón'a ra Jesús:

—'Yòhmbú ts'u man'da ran t'uti ga xi ahú. Mí 'bú a n'da ran 'yohú mi ja rán uandät'ä, ne bi fòt'e, ne bi hyò a n'da ra ngu guepú da themp' yú guindät'ä. Ne bi mbä'ma n'da ra jado xún hets'i, da ndex'u da nu rá häi.

Ne nubúya bi hmit yú häi ú da yú mbefi, ne bi nde bi mba n'danni a ran 'yohú búya. ³⁴Ne nu'bú mi ts'útho dín ja yún dät'ä, bá pehn'i 'da yú 'yêhe da duspa ú yún dät'ä, nguetho gue'a án yáhu a, ngue di un'ni ts'u 'be'a da bóm bú. ³⁵Pe nu'u yú mbefi bi bent'u yám 'behni a ra hmu. Nu'a n'da bi mbemthoho.

Nu'a man'da bi hyotho. Ne nu'a man'da, bi hyòta dotho a. ³⁶Ne xò mahón'a, bá pehn mi'da xún ngu yú 'yêhe ngue xtan duspa yún dät'ä a rá mbeti ran uandät'ä. Pe nu'u yú mbefi xò bi bent mahón'a 'bú mi zòpu ú, ne 'da'angu bi t'ørpe tengu bi t'ørpa ú mbúdi bi zòpu.

³⁷Ne nubúya bá pen'na rá ts'unt'u zêhe a rá mbeti ra huáhi. Bi bēni: “Masque da numansu na ma ts'unt'u.” ³⁸Pe nu'bú mí nu ba epú rá ts'unt'u, nu yú mbefi xò bi bēn'u: “Nuna, rá ts'unt'u zêhe, da gohmi ra häi na 'bú bi du rá ta. Pe mbähä ga hohú, janangué ga cosehú ra häi búya.” ³⁹Ne bi bent búya, bi zixpú ma'uēni ne bi hyo, bi 'yén'a ra Jesús.

⁴⁰Nu ra Jesús bi 'yän'ndú mí 'bäpú:

—Xi'bú da mbase na ra hmu, 'be'a da jap'u yú mbefi 'bú, bi 'yemp'u.

⁴¹Bi dá ú búya:

—Masque da hyo ú yú mbefi, nguetho emme yú ts'om'bäi ú, ne nu rá häi búya di hmit'u i pađi da gu't'a ra renta 'bú bi zón ra pa da gu't'i, bi 'yén'u.

⁴²Ne xò bi 'yém búya:

—Ha njám'bú gá nuhú bú ja rám hma Oja a ram hma i éna:

Nu'a ra do bi bunt'u yú gado 'bú mi hyòh ra ngu, gue'a ra do man'da mahyoni, tengu thoho yú guangu.

Gue'a bi zän Oja a, ne gui hyonya thohohú,

i ém bú rám hma Oja, bi 'yén'a ra Jesús.

Ne gue'a i mam bú nangué a rá Thahni Oja ngue ra Cristo.

⁴³Janangué'a dí xi ahú, Oja him bi numanho a gá 'yòthú ne da

thən'nahə a ra 'befi bə di manda rá ts'edi Oja, din t'un'də mi'da ngue da 'yət'manho a ra 'befi gmí ətə. ⁴⁴Ne nu'a ra do bi mba ma bənt'i, tengu'bə n'da ra xīndo i ti bə ja ra 'yu. Ne hont'a go to'o da dəng bə ja ra do, din tūni, ne hont'a go to'o da ze'ma ra do, 'bexgue da 'yət'i, bi 'yən'a ra Jesús.

⁴⁵Nu'bə mi 'yø'a bi man a ra Jesús, bi bə ɤ yə fariseo ne yə hmumbəjə, gue guesə ɤ bi 'yət'ɤ bi sifi. ⁴⁶Ne mí nde 'bexgue xtám bent'a ra Jesús, pə him bi bent'i, nguetho mi su ɤ yə jə'i, ngue mi ɛn'ɤ, rá pəngahyə Oja a ra Jesús.

N'da ran t'uti ngue ran thəti

22 Ne xø bi thoqui bi xänba yə jə'i nangue yən t'uti tho ho bi man a ra Jesús, ne bi 'yemp'ɤ:

²—Nu'a ní manda rá ts'edi Oja, i t'øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ra ts'ət'abi. Nu'a ra ts'ət'abi bi zän'na n'da ra ngo 'bə min thəta n'da rá ts'ənt'ɤ. ³Ne bi mben'də yám 'behni ngue ba sinba yú amigo, pə him bi nde bá ɛhe. ⁴Ne xø bi mbehn mi'da, bi 'yəmbi: “Dami xihmbə ma amigo ba ɛhe, nguetho ya dá hoc ran ts'ihme. Dá manda bi tho 'da man dani xən zaqui ne ya gətho mahoqui, i ɛn'a ra hmu, gui 'yəmfɤ.” Ne gue'a bi man ɤ yám 'behni. ⁵Pə him bi 'yərpatho ra güenda ɤ yú amigo, ne bi mba da hūqhi a n'da, nu man'da bi mba bām pətho, ⁶ne nu'ɤ mi'da bi bent tho ho yám 'behni ne i thenthoho ne bi hyo ɤ. ⁷Nu'bə mí 'yø a bin ja, ɛmme bin cue ra ts'ət'abi bəya, bi mbenh yú dofəi bá ho ɤ yə hyote ne bi 'yump'a yú

hnini. ⁸Ne bi xih mahøn'a ɤ yám 'behni: “Nuya him bá ɛ'ɤ ma amigo nguetho hing yán sähə ba ɛhe. ⁹Ní mbähə bə ja yə 'yu ne gbá sihə ua hont'a go má jə'i gba tīmhbə bə, nguetho ya ma hoqui 'be'a da zi ua ja ran thəti.” ¹⁰Nu yám 'behni bəya bi mba bə ja yə 'yu ne bá pen bə ja ran thəti to'o gətho bin c'athə bə, pə hinga mfədi 'bə yə ts'om'bäi o gue yə hocjə'i 'da. Ne bi yupə ja rá ngu ra ts'ət'abi yə jə'i.

¹¹Ne nu ra ts'ət'abi bəya bi yərɤ mbo da nu ɤ yə jə'i bi zəm bə. Ne bi nu n'da ran 'yohə ngue him mi he ɤ yú he i the 'bə in ja n'da ran thəti. ¹²Ne bi 'yən'a ra ts'ət'abi bəya: “Xi'i grán 'yohə, hanja gá cət'ua ne hin guí he yún säui da the ua ja ran thəti,” bi 'yəmbi. Pə nu ran 'yohə him bi zä bi dəti. ¹³Ne bi 'yemp'ɤ yú 'yɛhe ra ts'ət'abi: “Dami turpahə yú gua na ran 'yohə ne yú 'yɛ, ne gui 'yenthə bə ja ra 'bexui. Din zom bə ne din guxpə yú ts'i ɤ,” bi 'yən'a ra ts'ət'abi, bi 'yən'a ra Jesús. ¹⁴Nguetho xən ngu i ts'ohni pə hinga gə yún sähə ngue da yərɤ, bi 'yənə.

N'da ran t'änni nangue ra renta bi t'än'na ra Jesús

¹⁵Ne nubəya bi mba ɤ yə fariseo. N'danni bá nyəse ɤ, bi hyoni 'be'a dí ɤcpa ra Jesús ngue di yəpi. ¹⁶Janangue bi 'behn pə 'bəh ra Jesús ɤ mi'da yú mifariseohə, ne mi'da ma ngərpihe mi ten'na ra ts'ət'abi Herodes. Nu'bə mi zəm bə, bi 'yən'ɤ:

—Grá xänbate, dí pəhmbe gətho majuəni guím ma, bi 'yemp'a ra Jesús ɤ. Ne guí u a majuəni rá 'yu

Oja, ne hin guí su 'bu da hnumanho i ogue hin'na, bi 'yɛn'ɥ. ¹⁷Pe dín ndehe gui xije ts'ɥ 'be'a guím bɛni. Ha din theui yán t'ɛdi Oja ngue dí juthe ra renta a ra ts'ut'abi Roma in ts'ut'abi ua, uague hin'na.

¹⁸Pe nu ra Jesús bi bađi 'be'a mim bɛn'ɥ ngue in nde da d̄ini 'be'a dí yapi. Janangue'a bi 'yɛmbi:

—Emme guidí yorpahɥ a guím bɛmhbu. Hontho guí nde gui sägdahɥ. ¹⁹Xi ni mbeti gní jut ni rentahɥ, ga nugä, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Bi un'na ra mbeti buya. ²⁰Ne nu'bu mi nu a ra mbeti, bi 'yɛn'a ra Jesús:

—To'o rá hmi na i cuat na ra mbeti, ne to'o rá thuhu mán t'o't'i ua, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²¹—Rá hmi ra ts'ut'abi Roma ne rá thuhu a, bi 'yɛn'ɥ.

Nu ra Jesús buya bi 'yɛmp'ɥ:

—Nu'a rá mbeti ra ts'ut'abi gui unhdɥ a. Nu'a xin rá mbeti Oja, gui unhdɥ Oja a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²²Ne nu'bu mí 'yø a bi man ra Jesús, bi hyonya thoho ɥ ngue mi nde xtí yapi. Ne xø bi mbatho ɥ.

N'da ran t'änni gue'bu bi dambɛni ɥ xøn du

²³Ne m'bejua buya xø bi zøm bu 'da ma ngurpihe ngue yu saduceo. Nu'ɥ him mi ɛc'yɛi ngue da dambɛni ɥ xøn du, nguetho mi ɛn'ɥ, nu rá mbui n'da, ma zä dim 'be 'bu bi du. Ne nu'ɥ bi 'yän'na ra Jesús, bi 'yɛmbi:

²⁴—Xänbate i, dím bɛnthohe ran t'ɛdi bi man ra Moisés, ngue nu'bu da du n'da ran 'yohɥ, 'bu 'buh rá xisu, ne hin ním 'bu a n'da rá t'ɥhni 'bu mi du, nu'a rán 'yohɥ din thätui

a rá xisu a ra du, ne nu'bu dim 'buh rá mbudi t'ɥhni, da t'ɛmbi rá t'ɥhni a xí du. ²⁵Pe mí 'bucua yoto yøn 'yohɥ midín 'yohuzɛhe ɥ. Nu'a ra mbudi n'yohɥ bin thätui n'da ra xisu, pegue bi du n'dihi a ran 'yohɥ. Ne hin ním 'buh yá t'ɥhni 'bu mi du, janangue'a bi zinba rá xisu a rán 'yohuzɛhe. ²⁶Pe ne'a guexta'a bi du n'dihi, ne hin ní d̄intho rá t'ɥhni a ra xisu 'bu mi du. Janangue'a xø bim 'buhmi a man'da rá mbegue. Ne bin ja gue'bu go mi dät'i bim 'buhmi gätho ɥ yá mbegue a ra xisu. ²⁷M'bejua buya nese ra xisu bi du, bi 'yɛn'ɥ. ²⁸Nuya, dami xije 'be'a dín ja 'bu majuañi da dambɛni ɥ xøn du, ngue guí mamhbɥ. Nda'nín 'yohɥ da 'yɛmbi rá xisu a ra xisu, nguetho gätho yoto bim 'buhmi, bi 'yɛmp'a ra Jesús 'bu mi denthoho ɥ.

²⁹Bi dät'a ra Jesús:

—Nu ahɥ guidí 'bethohɥ, nguetho hin guím bɛmhbu 'be'a mam bu ja rá t'ohni Oja, ne xín guí pahmbɥ rá ts'edi Oja. ³⁰Nu'bu bi dambɛni ɥ xøn du, ya him man ja ran thäti, pegue dim 'butho tengu yám 'behni Oja mahɛts'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³¹⁻³²Ne nangue'a ram hma ngue da dambɛni ɥ xøn du. Ha hin gá nuhɥ bu ja rá t'ohni Oja 'be'a bi ma nangue ɥ ma ndu mbombøtahɥ 'bu mi 'yɛna: “Nugä drá Ojagä, nu ra Abraham ne ra Isaac ne ra Jacob, i ɛc'yɛigui,” bi 'yɛn Oja. Ngubɥ im ma nguetho guexta'a i 'buh yá mbui ɥ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³³Ne nu'ɥ yu ja'i 'bu mí 'yø a bi man ra Jesús, bi hyonya thoho a bi xifi 'bu mi xänbi.

**Ra Jesús bi ma nda'a nín
t'èdi man'da mahyoni**

³⁴Ne nu mi'da ma ngärpihe ngue yu fariseo, 'bu mi nu hin'yu man'da sä da man'u yu saduceo, bin 'yänzehe 'be'a mí sä ngue dí yap'a ra Jesús. ³⁵Nu'a n'da ra xänbate nangué u yu fariseo büya, bi 'yän'na ra Jesús:

³⁶—Xänbate i, bi 'yëna, nda'a rán t'èdi Oja hnehi thoho ga øt'ähe.

³⁷Bi da a ra Jesús büya:

—Nu'a ran t'èdi i ëna: “Gam bëmhbu Oja ngue gätho ma mbüihü, ne gätho ma ja'ihü, ne gätho man 'yomfëniü.” ³⁸Guehna ran t'èdi i 'bet'o na, nangué u gä mi'da yün t'èdi. ³⁹Ne'a ëna: “Dami hugc ni mijä'ihü tengu bu gní huëczehé ni ja'ihü.” Guehna ná yoho ran t'èdi guexta'a mahyoni na. ⁴⁰Ne nu'bu gá 'yøthü ya yoho yün t'èdi, tengu'bu gá ja'shü gätho yün t'èdi ra Moisés ne yám hman yú pøngahya Oja, bi 'yën'a ra Jesús.

To'o rá 'yu a ra Cristo

⁴¹Ne guexta'a mi 'bäpü yu fariseo, ⁴²ne bi t'ëmp'u büya:

—'Be'a guím bëmhbu, to'o rá 'yu a ra Cristo, rá Thahni Oja, bi 'yëmp'u, bi 'yën'a ra Jesús.

Bi da u yu fariseo büya:

—Nu rá Thahni Oja, rám bom'betö a ra David a, bi 'yën'u.

⁴³Ne xø bi 'yën'a ra Jesús:

—Pe ne guese ra David bi 'yëmbi rá hmu a ra Cristo 'bu hin ním 'büi, nguetho bi 'yëna:

⁴⁴Nu Oja bi 'yëmp'a ma Hmu:

“Hyucua ja man 'yëi ga conhui ma ts'edi gue'bu go dá tapä

gätho u man süihu ngue gui manda u büya,” bi t'ëmp'a ma Hmu, bi 'yën'a ra David, 'bu mi bënba rá Hogandähi Oja 'be'a bi ma.

⁴⁵Hanja i ëmbi rá hmu ne xin rám bom'betö a rá Thahni Oja, ngue ra Cristo, bi 'yën'a ra Jesús, bi 'yëmp'u.

⁴⁶Ne hin'yu 'be'a bi zä dí däti, janangué'a him man'dandï bi zä da 'yän'ndu yu fariseo büya.

**Bi man ra Jesús 'be'a nam bøn'a
øt'u yu fariseo ne yu xänbate nija**

23 Ne nu ra Jesús bi xi u yu ja'i, necähe büya:

²—I ja yün t'èdi da xän'nahü u yün t'èdi ra Moisés u yu xänbate nija ne yu fariseo. ³Dami 'yøhmbu 'bu i xän'nahü u, pe hin gui 'yøthü tengu yün t'øt'e i sänzehe, nguetho 'dan'yo thoho gä mi'da i øt'e. ⁴Ne xün he'i i xi ahü gui 'yøthü, tengu'bu n'da ra 'beni xün hyu i xi ahü gui tuxhü, pe nuse'u xingui ts'u in nde da 'yøt'a i sän zehe. ⁵Ne hønt'a i honi da hnumanho yün t'øt'e i ørpü 'buh yu ja'i. Janangué'a di cuat yú dë yün t'èdi Oja ngue xün ndoho ne i pä't' yú 'ye, ne ëmme di ho di hoc yün zädi yú nyämpahni. ⁶Ne ëmme di ho rá mbüdi dín sihme bu i t'øt' yün ts'ihme; ne di ho da mipü ja ran thuts'i mahoqui bu ja ra nija. ⁷Ne ëmme di ho da t'ëspa 'bu dín zenguete. Ne i honi da t'ëmbi yú xänbate u. Høntho in nde da hnumansu.

⁸Pe nu ahü o guí ndehü da t'ën ahü gyu xänbatehü, nguetho høngdä ni Xänbatejü ngue drä Thahnigä, ne nu'ahü guidín cühü,

bi 'yɛngähe ra Jesús. ⁹Ne hin gui 'yɛmfu ni tahu 'da u i 'bucua ja ra häi, nguetho nu'a ni Tahu bí 'bupu mahɛts'i a. ¹⁰Ne xín gui ndehu ngue da t'ɛn ahɛ gyɛ hmuhu, nguetho guecä drá Thahni Oja ngue ra Cristo, ni Hmuju. ¹¹Nu'a to'o din 'yɛhe thoho nangue yú mija'ihɛ, pɛ gue'a man'da xtán hɛts'i bu dá nu Oja a. ¹²Nguetho nu'a i ɔt'e ngue xún hɛts'i, man'da zi cue bu dá nu Oja a, pɛ nu'a i ɔt'e ngue hingui hɛts'i, pɛ man'da xtán hɛts'i bu dá nu Oja a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹³Ne nubuya bi 'yɛmp'u yu xänbate nija ne yu fariseo:

—Huɛhi maha ahɛ, gyɛ xänbatehu bu ja ra nija, ne gyɛ fariseohɛ, ɛmme guidí yorpahɛ a guím bɛmhbu, nguetho gá xihmbu u mín nde xtán yurpu di manda rá ts'edi Oja, ngue xquí 'yuthu ra 'yu, pɛ ne tengu'bu gá corpa zehɛhu ra goxthi, nguetho 'dan'yo thoho gá xänbahɛ. Nese ahɛ hin da zä gui cuthu bu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁴Huɛhi maha ahɛ, gyɛ xänbatehu ne gyɛ fariseohɛ, ɛmme guidí yorpahɛ a guí ɔthu. Sä nya'a guí yaɛhu Oja bu ja yú ngun yu xisu xon du yú ndø, ngue guí ɛmhbu guí äfu rá m fäts'i Oja u, pɛ ne guí ɛspahɛ 'be'a bi zopa yú ndø. Janangue'a man'da xún utho ran unbi gui nuhu.

¹⁵Huɛhi maha ahɛ, gyɛ xänbatehu ne gyɛ fariseohɛ, ɛmme guidí yorpahɛ a guí ɔthu. Säti thoho gán 'yohu hõnbu go hapu ne yatho gá mbähä, ngue gá sõmhbu bu 'bu u i thande yú oja zehɛ, ngue gá xihmbu da den'na nin xädihu. Pɛ nu'a to'o bi den'nahɛ man'da gá

jafu bim 'bedi, ne 'da gdí mbähä bu ja ran unbi mazai, bi 'yɛmp'u.

¹⁶Huɛhi maha ahɛ, gyɛ ngarpihɛ, pɛgue tengu'bu gyɛ xädähu ne guí xihmbu u guí xänbahɛ: “Nu'bu ja 'be'a bi ma n'da ra ja'i, ne bi ndõnba rá thuhu ra nija, hingui jatho di ja'ts'a,” guí ɛmfu. “Pɛ nu'bu bi ndõnba a rá oro i ja bu ja ra nija, i jatho di ja'ts'a bi ma,” guí ɛmhbu. ¹⁷Gyɛ 'yambuihu ne gyɛ xädähu. Guí ɛmhbu man'da di muui ra oro xinda gue ra nija, pɛgue hin'na maha nguetho gue'a ra nija ní t'ɛmbi xún ho a ra oro i ja bu, bi 'yɛn'a ra Jesús. ¹⁸Ne guí ɛmhbu: “Nu'bu ja 'be'a bi man a n'da ra ja'i, ne bi ndõnba rá thuhu ran ts'äya bu ja ra nija, guí ɛmhbu hingui jatho di ja'ts'i. Pɛ nu'bu bi ndõnba rá thuhu ran t'unni i hõxpu ja ran ts'äya, ya ra ts'oqui a buya 'bu him bi ja'ts'i,” guí ɛmhbu. ¹⁹Gyɛ 'yambuihu, tengu'bu gyɛ xädähu. Guí ɛmhbu man'da di muui u yu 'bõts'e i ja bu xinda gue ran ts'äya. Pɛgue hin'na maha, gue'a ran ts'äya ní t'ɛmbi xún ho u yu 'bõts'e bí ja bu. ²⁰Nguetho nu'a bi ndõnba rá thuhu ran ts'äya bu ja ra nija, hinga hõnt'a ran ts'äya, pɛ gätho í ndõnba rá thuhu 'be'a gätho hõxpu. ²¹Ne nu'a to'o bi ndõnba rá thuhu ra nija, hinga hõnt'a ra nija bi ndõnba rá thuhu, pɛ ne a rá thuhu Oja bi ndõnbi, nguetho rá ngu Oja a ra nija. ²²Ne'bu n'da bi ndõnba rá thuhu mahɛts'i, pɛ hinga hõn bu mahɛts'i bi ndõni, pɛ ne a rá thuhu Oja bi ndõnbi, nguetho bí 'bupu Oja bu mahɛts'i.

²³Huɛhi maha ahɛ gyɛ xänbatehu ne gyɛ fariseohɛ, ɛmme guidí

yorpahu a guí øthu. Hin njam'bu gá pumbɛnihu gá hyaxhu bu ja ra nijá a ná 'det'a yú 'yɛthi yu tũhu bi bœxpũ ja ni huq̄ihũ, tengu bi man ra Moisés, pɛ gá pumbɛnihu u yun t'ɛdi man'da mahyoni, ngue i ɛna: “'Da gdí numanhohũ ni mija'lihũ, nɛ din ja nin huɛcatehũ, nɛ gui 'yɛc'yɛihũ Ojã.” Guehya nde'bu man'da gan ɛhya gui 'yøthu, madague'bu gui thoqui gui 'yøthu u mi'da. ²⁴Pɛ gá 'yøthu tengu'bu gám fãhmbũ ngue xínga n'da ra 'uɛ i sã di uashũ 'bu ja a guí sihũ, pɛ nu'a go ra fani nɛ man'da go hin gá nuhũ 'bu gmí tuthũ a, nguetho hin guí pãhmbũ nda'a nín t'ɛdi man'da xun ndoho.

²⁵Huɛhi maha ahũ gyũ xãnbatehũ nɛ gyũ fariseohũ, ɛmme guidí yorpahu a guím bɛmhbu. Gá 'yɛmhbu xun hotho ahũ, pɛ gá 'yøthu tengu'bu n'da ra baso bi mba m'berpe bu maxøts'e, pɛ hinga nɛpũ mbo. Nɛ tengu'bu n'da ra mbohi høn bu ní ndi a hãi bi 'berpe, nɛ guín jahũ bu nguetho ɛmme i yuh ni mbũihũ nangue ram fɛ nɛ ran ts'iyate. ²⁶Gyũ xãdãhũ, nde'bu gui 'yøthu tengu'bu nɛpũ mbo bin sut'i n'da ra mbohi, nɛ majuq̄ni xtãn ho ahũ bũya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁷Huɛhi maha ahũ gyũ xãnbatehũ nɛ gyũ fariseohũ, ɛmme guidí yorpahu a guím bɛmhbu. Nɛ guín jahũ tengu'bu ra jãdo bu ja ran 'yãgui ngue xun t'axi maxøts'e, nɛ mahotho, pɛ nubũ mbo, yupũ yũ do'yodu nɛ gã mi'da xun xãtho.

²⁸Guín jahũ bu. Nubũ na nu ahũ yũ jã'i, ɛna xun ho ahũ. ɛmme guidí yorpahu a guím bɛmhbu nɛ ɛmme yuh ran ts'o ni mbũihũ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁹Pɛ í huɛhi maha ahũ gyũ xãnbatehũ nɛ gyũ fariseohũ. Guidí yorpahu a guí øthu. Gá hocpahu yú jãdon'yãgui u yú pøngahyã Ojã maya'bu bi hyo nim bombøtahũ, nɛ'u yú jãdon'yãgui u guí ɛmfũ yũ hocjã'i gá hocpahu. ³⁰Nɛ sã guí ɛmhbu: “Nu'bu di 'bũhmbu u 'bu mi hyo yú pøngahyã Ojã u mam bombøtahũ, nɛ xcã uthũ ngue hingui ho a bi 'yøt'e, nɛ xcã 'uethohũ,” guidín 'yɛmfũ.

³¹Janangu'e'a gadín juãnzehẽhũ ya ngue yú 'yu ahũ yũ hyote. ³²Dami juahmbũ a ra 'befi bi 'yut'ahũ nim bombøtahũ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³³Tengu'bu gyũ pozuhũ. Hin da zã gui 'dahmbu bu ja ra sibi njam'bu i huɛt'i. ³⁴Nguetho, nu'bu ba pɛn'nahũ ma pøngahyã nɛ ma xãnbate, hin gui simanhohũ u, gui hyohũ u 'da, nɛ gui cuathũ bu ja ra za u 'da, nɛ gui fɛhmbu u 'da bu ja ni nijãhũ. Nɛ ɛmme gui uɛpadahũ u 'da 'bu i 'yo bu ja ni hninihũ. ³⁵Nɛ nangue a gui 'yøthu, tengu'bu gá hyosehũ u gã yun hocjã'i bi tho gue'bu go rá mbũdi ra ximhãi, 'bu mí tho ra Abel ngue man ra hocjã'i nɛ asta gue'bu mi tho a ra Zacarías, rá ts'unt'u ra Berequías, gá hyohũ bu ja rá goxthi ra nijã.

³⁶Majuq̄ni dí xi ahũ, tengu'bu ni ts'oqui zehẽhũ u gã yun thote i jatho ya, nɛ da ts'ãn'nahũ ran unbi nangue u, bi 'yɛn'a ra Jesús, bi t'ɛmp'u yũ xãnbate nijã nɛ yũ fariseo.

Bi huɛc'u yũ mengu Jerusalén ra Jesús

³⁷Nɛ nubũya bi xi a n'da ram hma u yũ mengu bu Jerusalén, bi 'yɛmbi: —ɛmme dímbɛn ahũ gyũ menguhũ Jerusalén. Nzãj guí hohũ

yu pøngahya, ne guidí bat'adohu u mi'da ba pen'nahú Oja. Ne xun ngu yu nidi dí m bēngā xcá pet'ahú xcá jamansu ahú, tengu'bu n'da ra sumfō di pet yú t'uhni ne i comp' rá hua, pe nu'ahú, hin gá ndehú xcá ja ahú bú, bi 'yēn'a ra Jesús. ³⁸Dami nuhú ya, nu ni hninihú tengu'bu ya njongui 'bupú ya, ³⁹nguetho hin gui nuju mahøn'a jaque'bu bi zøn ra ora ba pengā ua ne gui 'yēscáhú. “Majapi a ba ghe nangué rá thuhu ma Hmuhú Oja,” gui 'yēnju, bi 'yēn'a ra Jesús.

Bi ma ra Jesús da guah ra ðanija

24 Ne nubúya, nu ra Jesús 'bu mi bøm bú ja ra ðanija, dá utähe 'be'a gá mí ja bú ja ra ngu.

—Mahotho ua, dá emfe.

²Pe nu ra Jesús bi 'yēnje:

—Guí nuhú ngue mahotho i ja ua, pe gätho da mba nso't'i, ne xinga n'da ra do din tōcua ngue hin da mba ma juadi, bi 'yēn'a ra Jesús.

**M'bet'o din ja yu hmepya
'bu ran zegui**

³Ne dá nexähe dá mbähmbe bú ja ra nyuni Olivos. Ne ní mipú ra Jesús dá ändähe 'bu njom mí øde, yú xädigähe:

—Dín ndehe gui xije nda'a ní pa din ja a gám mam bú ja ra ni ja. 'Be'a ní hmepya din ja 'bu guá pengui mahøn'a ne'bu ran zegui ra pa, dá emfe búya.

⁴Ne bi 'yēngähe ra Jesús:

—Damim fähmbú 'dahma njon da hyä ahú. ⁵Nguetho xun ngu yu hyäte ba ghe da 'yēna: “Nugä, guecä, rá thahnigä Oja, drá Cristogä,” da 'yēn ahú. Ne xun ngu da hyät'ü

nangué ra fehni da man u. ⁶Ne nu'bu gui 'yøhmbú ngue din ja yu sui, o gue'bu gui 'yøhmbú i ja bú ja 'da yu hnini ya, pe o guín suhú, nguetho jatho din ja u. Ne nu'bu bin ja u, xinga gue'bu rán zegui'bu. ⁷Nguetho da ndants'u 'da yu ts'ut'abi din suhmbú u yú mi ts'ut'abihú, ne da ndanc'u 'da yu hnini din suhmbú mi'da yu hnini. Ne xun ngu yu niði din ja ra thuhu, ne ra ðaggehe, ne din ja yu 'yámhäi bú ja yu xequi ua ja ra ximhäi. ⁸Pe nu'u, yú mbüdi thoho yun unbi din ja u.

⁹Ne da mba ma dá ahú ne da ts'ix ahú ngue din un'nahú, ne da tho ahú 'da ahú. Ne gätho yu ja'i da zan ahú nguetho guí tengahú. ¹⁰Ne nu'u 'da mí gē'yēigui, m'bejua da 'uese. Ne gueše u di dá u ma 'yēc'yēi da mba ma unbi. ¹¹Ne dim 'bui xun ngu yu hyäte pøngahya ne xun ngu yu ja'i da hyät'ü. ¹²Ne nangué a ran ts'o xtá ngu, him ma din ja yün hugcate u 'da. ¹³Pe nu'a da hyät'i gue'bu go ran zegui, da ðaha dim pø a. ¹⁴Ne gätho na ndoho ra ximhäi da hma 'be'a da zä dí yurpu di manda rá ts'edi Oja n'da. Ne gätho yu ja'i 'dahma 'dan'yo bú na ya da sifi, ne nubúya, gue'a ra pa ran zegui a búya, bi 'yēn'a ra Jesús.

¹⁵⁻¹⁶Nu ra pøngahya Daniel maya'bu bi ma ngue din ja n'da ran ts'o di ts'oni gätho. Janangué'a nu'bu gá nuhú da mbüdi din ja bú ja ra ðanija a, dami 'dahmbú bú ra xequi Judea, ní mbähä bú ja yu ðapo. Nguetho nts'utho ran unbi din jabu. ¹⁷'Bex gui mbähä. Nu'bu gdi tøhmbú bú maxøts'e ra tōcangu, hin gui cuthú mbo ra ngu ngue

gui hyaxhu 'be'a di ja bu. Dami 'dathohu. ¹⁸Ne nu'bu gdi 'bähmbu bu ja ni huqihü, hin 'be gui mbähä bu ni ngumhbu ngue gba ca ni xi'yohu. Dami 'dathohu. ¹⁹Huqcate u yu xisu in hat'uhni u yu pa u, ne'u i 'buh yu 'uere, nguetho xun hei thoho da 'da u. ²⁰Yäfu rá mate Oja hinga gue'u yu pa xtan se din ja ahü ran 'dagui, ne xinga gue'bu ra pa ran ts'äya, nguetho i man u yun t'edi hinga yatho gan 'yohu a ra pa ran ts'äya. ²¹Dami 'yäfu rá mate Oja, nguetho nu'a ran unbi din ja, hin jam'bu n'dandi xon ja gue'bu go rá mbüdi ra ximhäi. Ne nu'bu ya bin ja, hin man'dandi din ja a ran unbi tengu a. ²²Ne nu Oja da zänba thoho u yun unbi din ja nangua a di huq'u xi huahni. Nu'bu hin'na, njon da bongui.

²³Nu'u yu pa u, “Dami nuhu ua, i 'bäcua ra Cristo,” da 'y'en ahü. Ne nu'u mi'da da 'y'en ahü: “Dami nuhu i 'bähnu ra Cristo.” Pe o gui q'yeihu u. ²⁴Nguetho xun ngu yu hyäte dim 'bui, sä da 'y'en'u: “Guecä, rá thahni Oja, drá Cristogä,” sä da 'y'en'u. Ne xun ngu da 'y'ena ngue dim pöngahya nangua Oja, ne da 'yöt' yu hyonya nt'öt'e ne yu hmepya ngue da nde da hyät yu ja'i. Ne da hyoni 'be'a da zä dí hyät'u xi huahn Oja. ²⁵Nuya gätho dá xi ahü gueru da zä gui pähmbu 'be'a din ja. ²⁶Janangua nu'bu da 'y'en ahü: “Ní mbähä, bí 'bäpu ma'ueni a ra Cristo,” da 'y'en'ahü, pe o gui pähä. O gue da 'y'en'ahü: “Bá cuthu ua, i 'bäcua ra Cristo,” da 'y'en'ahü, pe o gui cuthu bu. ²⁷Nguetho nu'bu bá pengä ua mahön'a, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dan jagä

tengu rán nequi ra hui ngue dam 'bathogä gätho ra ximhäi. ²⁸Ne tengu i öt' yu pada, emme di peti bu 'ben u xun du, din jabu a ran ts'embi din ja bu 'bu u yu ts'om'bäi.

'Bu bá peng ra Jesús

²⁹Ne xø bi thoqui bi man ra Jesús ne bi 'y'ena:

—Nu'bu bin ja a ran unbi büya, him man di nec ra hyadi ne ra zana, nu'u yu sø 'bäpu mahets'i da dagui. Gätho bí ja bu mahets'i gä di 'beh yu ts'edi u. ³⁰Ne nubüya di nequi bu mahets'i ra hmepya nanguecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ne gätho yu hnini ua ja ra ximhäi din su. Ne da nugui ba qcä bu ja yu güi, dan 'yo'be ma ts'edi täte thoho, mixte thoho, bi 'y'en'a ra Jesús. ³¹Ne nts'edi din ya ra thuxi. Ne ba penhdä yüm 'behni Oja di peti gätho u bi huahn Oja, gä na ndoho ra ximhäi.

³²Guim bëmhbü 'be'a dí øthu ua ma häihu dyu israelhu, ngue nu'bu dí nuhu bi mbüdi dim puh yu mbüi 'da yu za, ya dí pähmbu mi ts'utho ba epu yu pa ra pa'ye. ³³Ne ngutho 'bu guín nuhu bin ja gätho ya yun unbi dí xi ahü, gui pähmbu büya ngue mbe rán zegui. ³⁴Ne majuani dí xi ahü, di 'butho ua 'da ahü 'bu bi mbüdi din ja. ³⁵Nu ra ximhäi ne mahets'i da zöni da gua u, pe nu'a mam hmangä njam'bu da gua a.

³⁶Pe njongui pädi nda'a ní pa din ja a dí mangä ya, xinga gue'u yüm 'behni Oja mahets'i ne xinga guengä rá Ts'unt'ugä Oja dí pädi, pe hont'a Oja ma Ta i pä a ra ora din ja.

³⁷Ne tengu thoho bin ja 'bu mí 'buh ra Noé, ngutho din ja 'bu bá

pengä mahøn'a, nugä ngue dán ja'ligä ua ja ra ximhäi. ³⁸Nu yu pa u ngue'bu mi ts'utho din ja ra dambunt'i, nu yu ja'i mi 'buhmbu ra Noé hont'a ran ts'ihme mim beni ne hont'a ran thäti mí honi, gue'bu go mí yurpu ja ra mbosa ra Noé.

³⁹Ne him bi 'yurpa ra güenda a bi sifi ngue din ja ra 'ye, jague'bu mi mbuh ra 'ye, ne bi yuh ra dehe ua ja ra häi ne gätho bi gua u. Ne din jabu 'bu bá pengä mahøn'a, guecä dán ja'ligä ua ja ra ximhäi. ⁴⁰Ne dim 'bu i yoho yun 'yohu bu ja a ra huahi, nu'a n'da da mba nts'its'i ne man'da da ts'opu. ⁴¹Ne'bu di cum bu ja n'da ra ngu yoho yu xisu, nu'a n'da da mba nts'its'i ne nu man'da da ts'opu.

⁴²Janangue'a dí xi ahü, o guí tonspahü ra t'aha, nguetho hin guí pahmbu 'be'a ní ora ba e a ni hmuhü. ⁴³Nu'bu n'da ran 'yohu xtám badi nda'a ní xui xtán yurpu yu be bu ja rá ngu, xtín äthä, xtán dø'mi, ne hin xtá japi xtá nyurpu ja rá ngu ngue da bepi 'be'a i ja bu. Pe hingui paði 'be'a ní pa, janangue'a i tøm'i gätho yu pa. ⁴⁴Janangue'a dí xi ahü, damin sähu nguetho ts'urpu thoho ga söcä, guecä dán ja'ligä ua ja ra ximhäi, ngue ra ora njongui töcpä ga söcä, bi 'yæn'a ra Jesús.

Rán t'uti ra hogambefi ne ra ts'om'bäi mbefi

⁴⁵⁻⁴⁶Ne xø bi 'yæn'a:

—Dami 'yøthü tengu'bu gyu hogambefihü. Nu'a ra ngurpambefi 'bu xun ho i ø't'e, ne nu'bu da mba n'danni rá hmu da zopu ja rá ngu, da 'yø't'e tengu'bu i 'buse bu rá hmu. Ne nu'bu bá penc'a rá hmu, bi nu

bi jamansu rá 'befi, ne xun ngu ran japi da nu a baya. ⁴⁷Majuani dí xi ahü, nu'a ra ngurpambefi, man'da din t'un ra ts'edi, ne 'be'a gätho i pe'ts'a rá hmu di jamansu a. ⁴⁸Pe nu'bu ra ts'om'bäi a ra ngurpambefi, ne im beni ngue him 'be ba penc'a rá hmu, ⁴⁹ne di unba yú 'yæhe ne i tenthoho yu mihni, ⁵⁰ts'urpu thoho ba penc'a rá hmu n'da ra pa ngue hingui pa a ra ngurpambefi. ⁵¹Ne nubaya din t'un'na n'da ran unbi xun ütho, ne n'dat'a ran unbi da nuhu u di yorpa a im beni. Ne din zom baya ne din guxtru yú ts'i bu ja ran unbi mazai, bi 'yæn'a ra Jesús.

N'da ran t'uti nangue yu hmute xtí hyun yun thäti

25 Ne xø bi 'yæn'a:
—Nu'bu bi 'yø't' ran ts'ut'abi Oja, din ja tengu bin ja 'bu min ja n'da ran thäti. Nu'a to'o gä bin sä, bi thopu mbo, pe nu'u him bin sä, bi gopu thi u. Nu'bu min ja ran thäti, 'det'a yu hmute bi mba, eña xtín hyumhbu u din thäti. Ne bá the yú bombilla mi tøm'ma ran 'yohu din thäti. ²Pe nu'u cut'a yu hmute yu 'yambui u, ne nu'u mi cut'a bin 'yomfæni u. ³Ne nu'u yu 'yambui him bi dux man'da ra sibi ngue xta xirpa yú bombilla 'bu bin the a po bu. ⁴Pe nu'u bin 'yomfæni, bi dux yú sibi ngue da xirba rá bombilla 'bu bin the a po bu. ⁵Ne nu'a ran 'yohu him 'be bi zøm bu. Ne nu yu døm'mate bi zuh ra t'aha u. ⁶Nu'bu made ra xui bi 'yø a n'da ra nde bi 'yæn'a: “Ya ba eçua ran 'yohu, ndanshu, ba thahmbu,” bi 'yæn'a. ⁷Gätho bi ndang baya ne bi

hoc yá sibi ʌ. ⁸Pe nu'ʌ yʌ 'yambʌi, bi 'yemp'ʌ bin 'yomfɛni: “‘Daje ts'ʌ ni sibiɥ nguetho i nde da huɛt ma bombillahe,” bi 'yɛn'ʌ. ⁹Pe bi dʌ ʌ bi dux yá sibi: “Hin da zǎ, nguetho nu'bu ga 'da ahe go da huɛt' ma sibiɥ 'bu. Pe xʌn ho 'bu gui mbähä gba tämhbu.” ¹⁰Pe nu'bu mi mba ba tän ra sibi, 'bexgue bi zøm bu a ran 'yohʌ din thʌti. Ne nu'ʌ yʌ hmute bi dux yá sibi bi yʌrpʌ mbo ngue da nu ra ngo ran thʌti, ne 'bex bi mba njut'i ra goxthi buya. ¹¹Ne nu'bu mi zøm bu ʌ xí mba bá tän ra sibi, bi nu ngue njut'i tho ra goxthi, ne bi mba ʌ, bi 'yɛn'ʌ: “Gra hmu, grá hmu, dami xoqui,” bi 'yɛn'ʌ. ¹²Pe nu'a ra hmu bi dʌt'ʌ: “Hin dí padi to'o ahʌ,” bi 'yɛmbi, ne him bi xocpi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹³Ne bi 'yɛnje ra Jesús buya:
—Gue'a dí xi ahʌ, nde'bu gan äthʌɥ nguetho hin guí pʌɥmbʌ a ra pa ba pengä ua, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mí 'yɛngähe.

**N'da rán t'uti yʌ 'yɛhe
bi ts'ocpa ra mbeti**

¹⁴Ne man'da ran t'uti bi man ra Jesús, ne bi 'yɛna:

—Nu'bu bi 'yɔt' ran ts'ʌt'abi Oja, da 'yɔt'e tengʌ bi 'yɔt'a n'da ran 'yohʌ 'bu mi zon'ndʌ yú 'yɛhe, bi 'yän'na rá mbeti xí zocpi. Nguetho nu'bu mí mba n'danni n'da ra häi, bi zon'ndʌ yú 'yɛhe da zocpa rá mbeti.

¹⁵Nu n'da rá 'yɛhe bi zocpa cʌt'a mahuʌhi ngue di pepi; ne nu man'da, yo mahuʌhi bi zocpa a; ne nu man'da bi zocpa n'da mahuʌhi. Bi unni hangʌ xɔt'a di pepi n'da

ngu n'da. Ne bi mba buya. ¹⁶Ne nu'a bi unni cʌt'a mahuʌhi, bi pepi ne bi dʌh mi cʌt'a mahuʌhi. ¹⁷Ne'a bi unni yomahuʌhi, yomahuʌhi xɔ bi dʌpi. ¹⁸Pe nu'a bi un'na n'da mahuʌhi, bi mba bá cʌt'a häi a rá mbeti xi un'na rá hmu.

¹⁹Ne him 'be bá penc rá hmu. Pe nu'bu mi zøhø bi zon'ndʌ yú 'yɛhe mahøn'a ngue da nu 'be'a xí 'yɔt'ʌ. ²⁰M'bet'o bi zøn'a xín t'unni cʌt'a mahuʌhi, ne bi dʌp'a rá hmu cʌt'a mahuʌhi ngue rá mbeti zɛhe rá hmu. Ne xɔ bi un'na xí dʌha ngue mi cʌt'a mahuʌhi, ne bi 'yɛmbi: “Grá hmu, i ja ua ni mbeti, nehna cʌt'a mahuʌhi dá tʌha,” bi 'yɛmbi. ²¹“Xʌn ho,” bi 'yɛn'a rá hmu. “Nu'i grá hogambefi,” bi t'ɛm buya. “Xʌn ho gá 'yɔrpa a ts'ʌtho dá 'da i, janangue'a ga 'da i man'da xʌn ngu ya. Bá thocua mbo 'dat'ua dan johyau,” bi 'yɛn'a rá hmu. ²²Ne xɔ bi zøm bu man'da xí unni yo mahuʌhi, ne bi 'yɛna: “Grá hmu, i ja ua ra mbeti gá 'daqui, nehna mi yomahuʌhi dá tʌha i ja ua,” bi 'yemp'a rá hmu. ²³Ne nu'a rá hmu buya bi 'yɛmbi: “Xʌn ho, grá hogambefi, xʌn ho gá 'yɔt'e, madague'bu hingui ngu dá 'da i, nuya man'da xʌn ngu ga 'da i. Bá thocua mbo 'dat'ua dan johyau,” bi 'yɛmbi. ²⁴Pe nu'bu mí zøm bu a xi hyän'a n'da mahuʌhi, bi 'yemp'a rá hmu: “Grá hmu, mí pʌcä ngue hin'yʌ nin huɛcate ne nzʌi guí honi 'bepʌ gdí hyänba rá mbeti yʌ ja'i ne gui hyänba yú huʌhi ʌ 'da. ²⁵Janangue'a dá pes' thoho a gá 'daqui, dí su gui sʌqui 'bu xcä 'betho, ne i ja ua ni mbeti gá 'dac ya,” bi 'yɛna. ²⁶Ne nu'a rá hmu

büya bi 'yɛmbi: “Gra ndøðanhyɛi, hingui ho gá 'yøt'e ngue hin gá pɛp'a ra mbeti. ²⁷Nu'bu guí paði ngue dí numanhogä ga taçä, sä xquí hmi a ra mbeti ne xtán ðah rán zäbi, ne hin xtím 'beh pɛya,” bi 'yɛn'a rá hmu. ²⁸Ne bi 'yɛmp'u mi'da yú 'yɛhe mí 'bäpɛ: “Hyänba na ra mbeti, dami un'na bin t'unni 'det'a mahuähi. ²⁹Nguetho nu'a bim pefi xún ho, man'da xún ngu din t'unni. Pɛ nu'a him bim pefi, pɛ da thanba a zi ts'u mí pɛ'ts'i. ³⁰Ne nuna ra ts'om'bäi mbefi na, bá høthɛ bu ja ra 'bexui guepɛ din zom bu ne din guxtɛpɛ yú ts'i,” bi 'yɛn'a ra hmu büya, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mi man na ran t'uti. Ne njabɛ din ja 'bu bi 'yøt'a ran ts'ut'abi Oja.

**Ran t'uti nangue ran
ts'ɛmbi da t'ørpa yu ja'i**

³¹Ne bi 'yɛm mahøn'a ra Jesús:
—Nu'bu bá pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dam mixtegä, dan ts'ut'abigä; dan 'yohe yúm 'behni Oja ne ga hupɛ ja ma mexa ngue din ja ma ts'edi xún ho. ³²Ne dim peti gätho yu ja'i gä na ndoho ra ximhäi bu ga hucä. Ne gätho ga huan'du tengu øt'a n'da ra mbände'yo, ngue n'danni ga fä'bu yu de'yo ne n'danni ga fä'bu yu denzu. ³³Ne nu yu de'yo ga fämp'u ja man 'yei ne nu yu denzu ga fämp'u ja ma gaħa. ³⁴Ne ga ɛmp'u dim 'bäpɛ man 'yei: “Ba ɛhmbɛ ua, bi ja'p'ahɛ Oja. Ga 'da ahɛ ra ts'edi án ts'änni ngue gui hyämhbɛ gue'bu go rá mbüdi ra ximhäi,” ga ɛmp'u. ³⁵“Nguetho gá 'dajɛ ra hmɛ 'bu mán tumanthuhu; ne gá 'dajɛ ra dehe 'bu mán tuthe;

ne gá säyagahɛ 'da ahɛ 'bu mán 'yo bu n'danni ni hninihɛ. ³⁶Ne gá 'dajɛ ma he 'bu gmí nuhɛ hin'yɛ ma hegä; ne gá nuc 'bu mán hyɛnni, ne gá zenguagahɛ 'bu mán ofädi,” ga ɛmp'u, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³⁷Ne da 'yɛnc'u: “Grá Hmu, 'be'a ní pa dá øt'ahe a guím ma. Hin dí m bɛmhbe ngue gán tumanthuhu n'dandɛ ne gamá 'uɛn ahe. Ne hin dí m bɛmhbe ngue gán tuthe ne xcá 'da ahe ra dehe. ³⁸Ne hin dí m bɛmhbe 'bu xcamá säya ahe, ne xcá 'da ahe ni he. ³⁹Ne hin dí m bɛmhbe 'bu gamán hyɛnni o gue gamán ofädi ngue xcá nu ahe,” da 'yɛngui. ⁴⁰Ne nugä drá hmuts'ut'abigä, ga ɛmbä u büya: “Majuani dí xi ahɛ, nu'a ran ho gá 'yørpahɛ n'da ma cuhɛ, madague'a nte di muui bu na hnu, pɛ guécä gá 'yørcä a,” ga ɛmp'u büya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴¹—Ne nubüya, nugä drá hmuts'ut'abigä, ga ɛmp'u 'bäpɛ ja ma gaħa: “Dami 'uehmbɛ ua ja ma hmi, ní mbähä bu ja ra sibi njäm'bu da huɛt'i, nguɛpɛ dá sänni din zø a ra zıthɛ ne u yú mizıthuhɛ. ⁴²Nguetho dán tumanthuhu ne hin gá 'uɛnjɛ, ne dán tuthe, ne hin gá sithegahɛ, ⁴³ne hin gá säyagahɛ 'bu mán 'yo bu n'danni, ne hin te má he gá 'dajɛ 'bu gmín nuhɛ hin'yɛ ma hegä; ne hin gá nugui 'bu mán hyɛnni, ne hin gbán nuju 'bu mán ofädi,” ga ɛmp'u. ⁴⁴Ne nu'u da 'yɛngui: “Grá hmu, 'be'a ní pa dá nu ahe ngue gán tumanthuhu o gue gán tuthe o gue gán 'yo bu n'danni ra hnini. Ne 'be'a ní pa dá nuhe hin mí he ni he; o gue xquín hyɛnni o gue xcamín ofädi,” da 'yɛn'u. ⁴⁵Pɛ nugä drá hmuts'ut'abigä, ga ɛmp'u

büya: “Majuani dí xi ahü, n'da ma cu madague'a nte di muui bü na hnu, 'bü hin gá 'yörpahü ran ho, necä hin gá 'yörcahü ran ho,” ga ɛmp'ü. ⁴⁶Ne nu ü büya da nu ran unbi mazai. Pe nu'ü bi 'yöt' ran ho din ja ra te mazai ü, bi 'y'en'a ra Jesús.

Nu yu ngurpi bi ma da bent' ra Jesús

26 Ne nu'bü mi gua a bi man ra Jesús, bi 'yengähe:

²—Nuya man yopa thoho di 'bedi ngue din ja ra dämpeti a ran dābaxjua, ne nubüya da mba ma dägä ngue da mba ma cuatigä bü ja ra za, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yengähe ra Jesús.

³Pe nu'ü ma ngurpihe ngue yu hmumbäjä, ne yu xänbate nijä, ne yu dāc'yei, bim peti bü mbo rá mbäl't'i rá ngu ra Caifás, nu'a mi hmumbäjä a ra jeya a. ⁴Ne bi nyäse ü, bi ma nda'a ní fehni da xi a ra Jesús ngue da bent'i da hyo. ⁵Ne bi ma, 'be da gua a ra dämpeti, ja da tho a. Nguetho bi zu din junthü yu ja'i mi 'yo bü ja ram peti.

N'da ra xisu bi hocpa rá ngøc'yei ra Jesús

⁶Ne nu'bü mi mbeng bü ra hnini Betania a ra Jesús, bi zøm bü ja rá ngu a ra Simón mí hẽm ra t'axca'ya mam'bet'o. ⁷Ne bi hyupü mi ja a rá mexa a, ɛna din sihme. Bi zøm bü n'da ra xisu mí tu n'da ra xaro xum hmadi, án t'øt'e ra do ra alabastro. Ne mi po bü ra 'yęthi yuman'u, ne'a ɛmme di muui a. Ne nu'bü mi zøm bü a ra xisu bü i hudi, bi xo'ts'a rá 'yęthi bi xispa rá yä ra

Jesús. ⁸Ne dán cuhe 'bü mán nuhe 'be'a bi t'ørpa ra Jesús, ne dá ɛmhbe:

—Ndethe bi xispa ra 'yęthi, ⁹xun ho 'bü xta 'bä, xtá mba ma darpi yu hyoya a ra mbeti, dá ɛmhbe büya.

¹⁰Ne bi bäl'a ra Jesús 'be'a dá bẽmhbe, ne bi 'yęnje:

—Hanja gní unbahü rá mbui na ra xisu, ne xun ho 'be'a bi 'yørque.

¹¹Nu yu hyoya nzai gam'bühmbü ua ü, ne hont'a go má pa da zä gui fäxhü ü. Pe nugä hin dan zangä ua, bi 'yengähe ra Jesús. ¹²Nuna ra xisu bi hoga ma ngøc'yei 'bü mi xiscä ra 'yęthi, ngue da mba nt'äguigä bü ja ran 'yägüi. ¹³Ne majuani dí xi ahü, hønbü go hapü da hman a rán ho ma'da'yo Ojä, nehna da hman na bi 'yörcä na ra xisu, n'dahma hønbü go hapü da ɛn'a, bi 'y'en'a ra Jesús.

Nu ra Judas bi ma di dä ra Jesús

¹⁴Ne nubüya, nu'a ma mixädihe ra Judas Iscariote, bi mba bi nyähü yu hmumbäjä ¹⁵ne bi 'yęmbi:

—Hangu gui 'dajü ngue ga dä ahü ra Jesús, bi 'yęmp'ü.

Ne 'bexgue bi unni 'däte ma 'det'a yu mbeti ngue ra t'axi büya. Ne xø bi mbeng bü 'bü a ra Jesús büya.

¹⁶Pe ɛmme mí honi 'be'a ní ora da zä dí dä a ra Jesús.

Rán ts'ihme ra Hmu

¹⁷Ne nu'a rá mbüdi pa ra dämpeti nangue ran dābaxjua 'bü zai dí sihe a ra hme hinguin 'youi ra íxi, ngue dyu judíohe, dyu israelhe, dá änhde ra Jesús yú xädigähe:

—Hapü guín nde ga hoje a rán ts'ihme ram baxjua ga sihü ya, dá ɛmfe.

¹⁸Ne bi xi ɯ yoho ma mixädihe a ra Jesús, ne bi 'yɛmp'ɯ:

—Ní mbe bu ja ra hnini Jerusalén ne gui xihmi a ran 'yohɯ, gui 'yɛnu: “Nugä, ya mi ts'ɯtho da zøn ma ora, ne dí nde ga si rán sihme ram baxjua bu ja ni ngu, ne ɯ ma xädigä, i ɛn'a bá pengähe,” gui 'yɛnu.

¹⁹Ne bi 'yɔt'a bi xi ɯ bɯya, ne bi hoc'a rán zibde a ram baxjua ɯ bɯya. ²⁰⁻²¹Nu'bu mín de bɯya, dá sòmhe bu Jerusalén, 'darpɯ dán sihmehe bu ja ra mexa ra Jesús, ne bi 'yɛnje:

—Majuɯni dí xi ahɯ, i 'bu a n'da ahɯ ngue gui däjɯ, bi 'yɛnje.

²²Ne ɛmme bi du ma mbɯihe, ne n'da ngu n'dagähe dá ɛmfɛ:

—Grä hmu, ha guengä ga dä i, dá ɛmfɛ n'da ngu n'daje.

²³Ne bi dɔ a ra Jesús:

—Gue'a dí com'be ma mbohi ua dí sihmehɯ, gue'a di dägä a, bi 'yɛm bɯya. ²⁴Guecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, da t'ørçä 'be'a gätho i mam bu ja rám hma Oja ya, pe í huɣhi maha a ran 'yohɯ ngue nu'a di dägä. Man'da xun ho 'bu hin xtím 'bu a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁵Ne bi dɔ'a ra Judas bɯya:

—Xänbate i, ha guecä.

—Häha, gue'e, bi 'yɛmp'a ra Jesús.

²⁶Ne nubɯya bi hyaç'a ra hme ra Jesús ne bi 'yäp rán japi Oja, bi xem bɯya, bi darcähe a.

—Dami sihu na, guehna nim bønɩ ma ngøc'yei na, bi 'yɛnje.

²⁷Ne bi dec'a ra vaso mi po rán gui ra uva bɯya, bi un ra jamadi Oja mahøn'a, ne bi 'daje a ra vaso, bi 'yɛnje:

—Gätho dami sihu, ²⁸guehna nam bønɩ, ma jigä ngue bi hoc'a ra 'da'yo 'yu bi 'yɔt'ahɯ Oja na. Ne dim fäni dí punba yú ts'oqui yu ja'í. ²⁹Ne dí xi ahɯ, him man'dandɩ ga sigä ra guindät'ä jague'bu bi zøn ra pa ga sihu ma'da'yo bu di manda rá ts'edi ma Ta, bi 'yɛngähe ra Jesús.

Ra Jesús bi baɗi din cøn'a ra Pedro

³⁰Ne dán tuhmbe a ra thuhu ne dá mbähmbe bu ja ra nyuni Olivos bɯya. ³¹Ne bi 'yɛngähe ra Jesús mahøn'a:

—Dí paɗi, nu'bu ni xui, gätho gui soga thohohɯ, bi 'yɛngähe ra Jesús. Ne gue'a nt'o't'i bu ja rám hman Oja, i ɛna: “Ga ho ra mbändɛ'yo ne din 'uɛxt'ɯ yú dɛ'yo bɯya,” i ɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³²Pe nu'bu dá thambɛnigä, ga mbagä bu Galilea ní tɩn ahɯ bu, bi 'yɛngähe ngue yú xädigähe.

³³Ne bi 'yɛn'a ra Pedro:

—Madague'bu gätho da 'uegue pe nugä, hin'nagä, bi 'yɛn'a.

³⁴Bi dɔ a ra Jesús:

—Majuɯni dí xi i, guet'a ra xui i jabɯya ná hyundɩ xquí cønc 'bu bi mbah ra øni.

³⁵Nu ra Pedro bi dɔti mahøn'a:

—Madague'bu 'darpɯ ga tuui, pe njam'bu ga cøn'i, bi 'yɛna.

Ne n'dat'a gätho dá mamhe ngue hin ga 'uehmbe ɯ ma mixädihe.

Ra Jesús bi du rá mbɯi bu ja ra nuandät'ä Getsemaní

³⁶Ne nu'bu má sòmhe bu ra nyuni Olivos, dá cøthe a ra Jesús bu ja ra nuandät'ä mí ɛmbi Getsemaní.

—Dami huhmbu ua ya, ga mbagä ua njongua ts'u, da nya'be Oja ma Ta, bi 'yenje.

³⁷Ne hyu u ma mixädihe bi zits'i, bi zix'a ra Pedro ne'u yoho yú ts'unt'u ra Zebedeo. Ne emme man'da bi du rá mbui a ra Jesús. ³⁸Ne bi 'yemp'u ma mixädihe min 'yohu:

—Ena da foh ma mbui a ra dumbui, ena ga tugä. Dami tōcpahu, 'dat'a dan äthahu, bi 'yemp'u.

³⁹Ne xø bi dam mi ts'u ra Jesús bu mi huhmbu u, ne bin danyahmu bu, bi nye'ma häi, bi nyäui Oja, bi 'yembi:

—Ma Ta i, nu'bu da zä, dami japi hin gan nugä a ra mbohi xcä sänni; pe hin dín nde ma pähä zehē pe hont'a go ni pähä zehē gui 'yot'e, bi 'yemp'a Oja.

⁴⁰Ne bá peng bu mí hu u xí zopu büya, ne mí a u. Ne bi 'yemp'a ra Pedro:

—Ha xinga n'da zi ora xquí sethu a ra t'aha, ngue 'be xcän hyumhbu ts'u. ⁴¹Damin äthahu ne gui nyahu Oja, gueru da zä hin hapu gui tanju 'bu bi ts'ä ahü ya, nguetho nu ní mbui n'da i ja ra pähä nanguē Oja, pe nu ní ngoc'yei n'da xun güent'i thoho.

⁴²Ne ná yondj büya bi mba bi nyäui Oja mahon'a:

—Ma Ta i, nu'bu ya hin da zä ga socä a xcä sänni, pe hont'a ni pähä zehē gui 'yot'e, bi 'yēn'a ra Jesús.

⁴³Ne xø bi mbeng bu mi 'bu u ma mixädihe. Xø mí aqho 'bu xø mi zom bu mahon'a, nguetho emme mí nde t'aha u. ⁴⁴Ne xø bi zopu u mahon'a, ya ná hyundj büya bi mbengui di nyäui Oja, ne guexta'a

bi ma. ⁴⁵Ne xø bi mbeng bu mí 'buh ma mixädihe mahon'a, ne bi 'yembi:

—Nuya, 'da'angutho 'bu gán ahmbu ya o hin'na, nguetho ya bi zon ra ora da mba ma dägä bu 'buh yu ts'om'bäi, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ⁴⁶Dami ndanshu, ga mbähä ba nuhu ya ba ecua ngue di dägä, bi 'yemp'u.

Bi fent'a ra Jesús

⁴⁷Ne guexta'a mí yahu u ma mixädihe 'bu mi zom bu a ra Judas, n'da ma mixädihe dí 'de'mayoho gähe. Ne bán 'yohu xun ngu yu ja'i ba hyä yú juai ne yu ts'aza. Ne gue'u yám 'behni yu hmumbäjä ne yu dac'yei, ma ngurpa judiohe. ⁴⁸Ne nu'a di dä ra Jesús bi xi a n'da ran t'uti da 'yot' 'bu bi zom bu: “ Nu'a ga sus 'bu dán zengua'be, gue'a guim benthü a,” bi 'yēn'a ra Judas. ⁴⁹Jananguē'a nu'bu mí zom bu 'bä a ra Jesús, bi 'yembi:

—Xude ya 'bu, grá xänbate , bi 'yembi.

Ne bi zuspa rá 'yogu büya. ⁵⁰Ne bi da'a ra Jesús büya:

—Xi'e n'yø, ha gue'a gní 'yē a.

Ne nu'u mi'da büya bi hyäm bu 'bä a ra Jesús ne bi bent'i.

⁵¹Ne nu'a n'da ma mixädihe min 'yohu ra Jesús, bi c'os' rá juai ne bi zecpa rá gu a rá 'yēhe ra hmumbäjä.

⁵²Ne bi 'yēn'a ra Jesús büya:

—Dami pe'ts'a ni juai bu ja rán t'o. Nu'u din tuhni nanguē ra juai, ne'u dí du ra juai u, bi 'yemp'a. ⁵³Ha guí ena hin xtan zä ga äp'a rám fäts'i Oja ma Ta ne ba penhua 'de'mayo munts'i yám 'behni da yangui, bi 'yemp'a n'da ma mixädihe. ⁵⁴Pe nu'bu da gue'a xcä mangä a, hague

dán zä ga ja'ts'ä a bi man rá t'ohni Oja, ngue 'be'a i jatho din ja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁵⁵Ne bi 'yɛmp'u yu ja'i buya:

—'Be'a guí homhbü ua ngue guí ha ni juaihu ne ni zahü. Ha guí ɛmhbü drá bɛgä, ne nya'a thoho dá xän'nahü bü ja ra danija ne njam'bu gá bendgahü bü, bi 'yɛmp'u. ⁵⁶Pe gue'a din ja a tengu bi man'u yú pøngahya Oja 'bu maya'bu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne nugähe büya dyu xädigähe, 'bexgue dá 'dahmbe,dá sohmbe bü ra Hmu.

**Bi juanba a ra Jesús u
yú ngurpi yu judío**

⁵⁷Ne bi bent'a ra Jesús, bá si bü 'buh ra Caifás, ngue ra ngurpa mbäjä. Ne ya xím peti gätho ma xänbate nijähe ne yu dác'yei, ma ngurpihe dyu judíohe. ⁵⁸Ne bi den'na ra Pedro büya pegue a ná 'bejua thoho, bi zøm bü ja rá ngun'yu a ra hmumbäjä bü hapü xí zøn'a ra Jesús. Ne 'darbü bi hyuhmbü u yu asmayo, ngue in nde da nu a da t'ørpa a ra Jesús.

⁵⁹Ne nu'u yu hmumbäjä ne yu dác'yei ne gä mi'da ma ngurpihe dyu judíohe, dyu israelhe, mi hon'a n'da ra fehni ngue da zä dí yap'a ne da hyo. ⁶⁰Pe guehma nte bi dñibi, madague'bu xun ngu u bin juanni, bi 'yɛmbi majuani u yú fehni. Ne m'bejua büya, bi zøm bü yoho yan 'yohu din testigo, ⁶¹ne bi 'yɛn'u:

—Nuna ran 'yohu na bi 'yɛna:

“Nugä da zä ga xo't'ra danija ne man hyupa thoho da zä ga høe mahøn'a,” bi 'yɛna, bi 'yɛn'u bin juan bü.

⁶²Ne bi ndanc'a ra hmumbäjä büya bim 'bäi, bi t'ɛmp'a ra Jesús:

—Hanja hin guí thati 'be'a i man ya yan 'yohu.

⁶³Pe nu ra Jesús bin hɛtho. Ne bi 'yɛn'a ra hmumbäjä büya:

—Nangue rá thuhu Oja mahɛts'i, dami xije 'bu majuani gue'e grá Thahni, grá Cristo, rá Ts'unt'u i Oja, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

⁶⁴Bi dā a ra Jesús büya:

—Gue'a gám ma. Ne dí xi ahü, guin nuju, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dam mixtegä ga com'be rá ts'edi Oja tate thoho rá ts'edi. Ne guin nuju 'bu bá çacä mahɛts'i mahøn'a, ba ɛcä bü ja yu güi, bi t'ɛmp'a ra hmumbäjä.

⁶⁵Ne nu ra hmumbäjä büya, bi dænse rá pahni. Nam bøni ɛmbi hingui ɛspa Oja ra Jesús nangue'a bi ma. Ne bi 'yɛna:

—Nuna ran 'yohu na, bi man ra ts'ore nangue Oja. Him man ga homhbü yu testigo. Ne gätho gahü dá øhmbü a bi ma. ⁶⁶'Be'a guí ndehü ga øthu ya, bi t'ɛmp'u yú mingurpihü.

Bi dā u:

—Nuna i ja rá ts'oqui, i jatho da du, bi 'yɛn'u.

⁶⁷Ne nubüya, 'dahma 'dan'yo bi t'ørpa ra Jesús. Bi zox u 'da, bi mbe'mi u mi'da , bi mbenpa rá hmi u mi'da, ⁶⁸bi 'yɛmbi:

—Nu'bu majuani grá Thahni i Oja, ngue ra Cristo, dami xije to'o bi mbep'i i.

Ne ɛmme bi dentho.

Ra Pedro bi gøn'a ra Jesús

⁶⁹Ne nu ra Pedro mi hupü thi bü ja ra ngun'yu, ne nu n'da ra xisu rá 'yɛhe ra hmumbäjä, bi mba bü hu a ra Pedro, bi 'yɛmbi:

—Éna ne'e gmín 'yohu na ra Jesús ra mengu Galilea, bi 'yemp'a ra Pedro.

⁷⁰Ne bi da'a ra Pedro, bin cøni:

—Hin dí paði, bi 'yèn'a.

Ne gätho u mi 'bupu bi 'yø a bi man ra Pedro.

⁷¹Ne nu'bu mi nde da bøn'a ra Pedro, bi nu man'da ra xisu baya ne bi 'yemp'a mí 'bupu:

—Nuna ran 'yohu na min 'youi ra Jesús, ra mengu bu Nazaret, bi 'yèn'a ra xisu.

⁷²Ne xø bin cøn'a ra Pedro:

—Majuani dí mangä ngue hin dí paçä a ran 'yohu guím ma, bi 'yemp'a ra xisu.

⁷³M'bejua baya nu u 'da mi 'yo bu, bi mba bu 'bäh ra Pedro, ne bi 'yembi:

—Majuani maha, ne'e gmín 'yohu a, mfaði thoho ni ndehu ne 'da'angu bu gna yahü a, bi 'yemp'a.

⁷⁴Ne nts'edi bi mam baya ne bin juanni, bi 'yèna:

—Oja i paði majuani hin dí paçä a ran 'yohu guí mamhbü, bi 'yèn'a ra Pedro.

Ne 'bexgue bi mbah ra tamfø baya. ⁷⁵Ne nu ra Pedro baya, ja bi bèn'a xí man a ra Jesús 'bu mi 'yembi: “Dí paði hin ní mbah ra tamfø 'bu na hyundí xquí cøngui.” Ne bi nexpu baya ne emme bin zoni, xun u bi bèni nangu a bi 'yøt'e.

Ra Jesús bi mba ma dä bu 'buh ra ts'ut'abi Pilato

27 Ne nu'bu mi hyax baya, gätho yu hmumbäjä ne yu daç'yei, ma ngurpihe dyu judíohe, dyu israelhe, 'da'angu bi bèni ngue di dä ra Jesús bu 'bu a ra ts'ut'abi,

ngue da hyo. ²Ne án thu't'i 'bu mi mba ma dä bu 'bu a ra Poncio Pilato, ra ts'ut'abi bu a.

Bi zut rá 'yuga ra Judas

³Ne nu'a ra Judas xí dä a ra Jesús, 'bu mi 'yøde 'be'a bi man u ma ngurpihe ngue da hyo a ra Jesús, bi mba baya bi cospa a 'däte ma 'det'a yu mbeti ngue ra t'axi xí un'ndu yu hmumbäjä, bi bèni 'be'a bi 'yøt'e.

⁴Ne bi 'yèn'a ra Judas:

—Hingui ho hma a dá øt'e. Dä fänba rá ji n'da ran 'yohu hin'yü rá ts'oqui, bi 'yemp'u yu hmumbäjä.

Pe nu'u bi daði:

—Him ma güendagähe 'be'a gá 'yøt'e. Ya guí pa'a guím bense bu, bi 'yèn'u yu hmumbäjä.

⁵Bá en bu ra mbeti bu ja ra nija a ra Judas baya, ne bi mba bá sut rá 'yuga bu ja ra ndehnini.

⁶Ne nu'u yu hmumbäjä bi hyax'a ra mbeti ne bi 'yèna:

—Hingui sä ga pes'hü ua na ra mbeti ngue dim pecua mahøn'a, nguetho rán jut'iuu ra ji na, bi 'yèn'u, ne gue'a i mam bu ja man t'èdihü.

⁷Ne bin 'yänni 'be'a di jap'a ra mbeti. Ne bi bèni da dämba n'da xequi rá häi a ra 'yøt'ats'øe, guepu da t'äh yu 'damhnini 'bu da du bu. ⁸Ne asta guetya ní huti “rá häi ra ji” a ra xequi bu. ⁹Ne nu'a bin ja, maya'bu bi man'a ra pøngahya Jeremías ngue din ja 'bu mí 'yèna ngue: “Da thax i 'däte ma 'det'a yu mbeti ngue ra t'axi, rá muui a ra ja'i. Gue'a bi man u yu mengu israel ngue di muui. ¹⁰Ne bi dänba rá häi a ra 'yøt'ats'øe, ngubü bi xicä ra Hmu,” bi 'yèn'a ra Jeremías 'bu maya'bu 'bu mí ma.

Ra Pilato bi juamba a ra Jesús

¹¹Nu'bu mim 'bäpü ja rá hmi ra ts'ut'abi Pilato, bi 'yemp'a ra Jesús:

—Ha gue'e grá hmuts'ut'abi yu judío, bi t'ëmbi.

Bi dā a ra Jesús:

—Gue'a guím ma.

¹²Ne nu'bu mi yap'u yu hmumbäjä ne mi'da ma ngurpihe a ra Jesús, pe hin te i tãtho a ra Jesús.

¹³Nu ra Pilato bi 'yemp'a ra Jesús:

—Ha hin guí ø'a i man'u di yap'i i, ne hin guí tãti.

¹⁴Pe nu ra Jesús guexta'a hin te bi ma. Ne emme bi hyonya toho ra ts'ut'abi, him mi pãdi 'be'a sä da bëni.

Bi hma da mba ma cuati bu ja ra pont'i ra Jesús

¹⁵Ne nu ra ts'ut'abi nzãi midi thø a n'da ra ofãdi 'bu ra pa ra dãmpeti ran dãbaxjua. Midi thø'a to'o bi huan'ndu yu ja'i. ¹⁶Ne mi o bu n'da ran 'yohu í Barrabás, gãtho mi fãpu 'be'a mí ø't'a. ¹⁷Nu ra Pilato bũaya bi 'yãn'ndu bim peti bu:

—To'o guí ndehu ga xocpahu ya. Ha gue ra Barrabás uague ra Jesús ngue nu'a embi ra Cristo, bi 'yemp'u.

¹⁸Ngubu bi ma nguetho mi pãdi yu zeya u yu yapate.

¹⁹Ne nu'bu mi hupü ja ran ts'embate ra Pilato, bi mbenpa ran de a rá xisu bi 'yëmbi: “Hin te gui 'yørpa a ra hogan'yohu, nguetho má xui dá 'uï n'da ra t'ï nts'utho nangue a,” bi 'yemp'a ra nde bi mbenbi.

²⁰Pe nu yu hmumbäjä ne u yu dãç'yei, bi 'bep'u yu ja'i da 'yãpi go

da mba ma thøgue a ra Barrabás, ne go da mba ntho a ra Jesús. ²¹Ne bi 'yãn mahøn'a a ra ts'ut'abi:

—Nda'a guín ndehu ga thøcã, bi 'yemp'u yu ja'i.

Ne bi dā u bũaya:

—Gue'a ra Barrabás gui thøgue, bi 'ygn'u.

²²Ne bi dā a ra Pilato bũaya:

—Xi'a ra Jesús embi ra Cristo, 'be'a ga ørpã a tã.

Gãtho bi 'ygn'u 'bupü:

—Dami cuatpü ja ra pont'i a.

²³—Pe hin te mán ts'o dá tĩnba na, bi 'ygn'a ra Pilato.

Pe nts'edi bi dā u:

—Dami cuatpü ja ra pont'i.

²⁴Mín nu ra Pilato bũaya ngue hingui sä dim pãh yú mbui yu ja'i, pe man'da bin junthu u. Janangue'a bi manda bá thunba ra dehe bũaya, bin xut'ye bu yú hmi yu ja'i, ne bi 'yem bũaya:

—Ne nugã hin ma ts'oquigã rán dãte da nu na ran 'yohu hin te in dupate, pe go ni ts'oqui zehëhu, bi t'emp'u yu ja'i.

²⁵Ne bi dā u yu ja'i bũaya:

—Hãha, madague'a i 'yose ma güendahe a rán dãte na ran 'yohu, necãhe ne mam bom'betohe dim 'bu 'bu niya'bu, bi 'ygn'u.

²⁶Nu ra Pilato bũaya bi xocpa a ra Barrabás, ne bi manda dí fei a ra Jesús bũaya. Ne bi manda da mba ma cuati bu ja ra pont'i.

²⁷Ne nu yu dofui bũaya bi zix'a ra Jesús bu mí ja yú ngun'u yu dofui bu ja ra ngunts'ut'abi. Ne gãtho yu dofui mí 'bupü bim peti, midi fãts'a ra Jesús. ²⁸Ne bi mbøcpa rá he bũaya ne bi het'a n'da ra he xan jupoi tengu mi he yu ts'ut'abi. ²⁹Ne nts'edi

bi huspa n'da ra corona tengu mí hu'ts' yu ts'ut'abi, pegue ran thenni thoho bi 'yørpe, janangue'a ám 'be ra 'yu'uñi a ra corona. Ne bi un'na n'da ra tōhø rán 'yei tengu mí hā yu ts'ut'abi. Ne bin danyahmu bu ja rá hmi ne bi 'yēmbi: “Grá hmuts'ut'abi yu judío.” Ne bi 'yens' yu biba, pegue ran thenni thoho bi 'yørpe.

³⁰Ne bi ts'ots'i, ne bi hyānba a rá tōhø ne bi mbärpa rá yā. ³¹Ne nu'bu mi gua'a bi 'yuspi bi mbøcpa a ra he xí het pūya, bi het'u yú hese mahøn'a. Ne bi zix būya ngue di cuatpū ja ra pont'i bu ndehnini.

Bi cuatpū ja ra pont'i ra Jesús

³²Ne nu'bu mi ts'ut'ho da bøm bu ja ra hnini, bin c'athu bu n'da ran 'yohu ra mengu bu Cirene, í Simón a. Ne bi t'ørpa ra ts'edi da duspa rá pont'i ra Jesús.

³³Ne bi zøm bu ja ra nyuni ģmbi Gólgota būya. Nu'a ra Gólgota in nde da ma “ra t'ōhø nyaxmu” a.

³⁴Ne nubūya bi un'na n'da ra vino mauāspi ra 'yēthi xun ju. Nu'bu ya mí zā a ra Jesús, him bi nde bi zi.

³⁵Ne nu'bu mi jua a bi cuatpū ja ra pont'i būya, nu'u yu dofui bi 'yot'a n'da ran taha nangué rá he ra Jesús. Gue'a bi man'a ra pøngahyā maya'bu ngue dín ja 'bu mi 'yēna: “Da mba ma dat'i a ma he nangué n'da ran taha da 'yot'e.”

³⁶Ne mi hupū yu dofui mi fādi.

³⁷Ne nubū rá yā a ra pont'i bi mba nt'o't'i bu ram hma bi ma 'be'a í ts'emba a ra Jesús, bi 'yēn'a ra t'ohni: “Nuna ra Jesús na, rá hmuts'ut'abi yu judío na.”

³⁸Ne bi mba ma cuatihū ra Jesús yoho yu bē, 'da a n'da yú pont'i. Ne

bi 'bāmp'u ja rán 'yei a n'da ne bi 'bāmp'u ja rá gāha a man'da. ³⁹Ne nu yu jā'i mi thopū, bi zani, ⁴⁰ne bi 'yēmbi:

—Nu'i guí ģna gui xo't' ra dānijā ne xø man hyupa thoho gui hyøh mahøn'a, 'be'a guí øt' ya thā. Nu'bu majuāni gue'e rá Ts'unt'u i Ojā, dami çapū ja ra pont'i, gan yānse, bi 'yēn'u.

⁴¹Ne'u yu hmumbājā bi 'yuspi ne yu xānbate nijā, ne yu fariseo, ne yu dāç'yēi, gātho ma ngurpihe, dín 'yēmp'u:

⁴²—Bi yānba yú te u 'da, pē hingui sā dín yānse ya. Pe nu'bu majuāni da guehna ma hmuts'ut'abihū, dyu israelhū, sā xtán gāse bu ja ra pont'i ne xcá ģc'yēihū būya. ⁴³Bi ma, i ģna i tøp'ma rām fāts'i Ojā, da zā da yān a Ojā ya 'bu, nguetho ya bi ma, gueese rá ts'unt'u Ojā na, bi 'yēn'u 'bu mi 'yuspi.

⁴⁴Ne'u yu bē 'darbu bi guat'u bi zan a ra Jesús.

Bi du ra Jesús

⁴⁵Ne nu'bu mi hyuxadi būya bim 'bexui ra hāi, ne jague'bu hyunde bi nequi mahøn'a. ⁴⁶Nu'bu mi ts'ut'ho da zøn a hyunde, nts'edi bi mbah ra Jesús, bi 'yēna:

—Elí, Elí, lama sabactani, bi 'yēna ngue ra nde ra arameo.

Nu'a nam bøni: “Ma Ojā i, ma Ojā i, hanja gá hyega thoho,” bi 'yēna.

⁴⁷Nu'bu mi 'yot'a bi man ra Jesús 'da yu jā'i mi 'bāpū, bi 'yēna:

—Nuna ran 'yohu na, i mba't'a ra pøngahyā Elías, mí 'bu 'bu maya'bu.

⁴⁸Ne nu'a n'da mí 'bāpū 'bex bi mba bá hā n'da ģna ra funjo, bi

durpə ja ra vino ne bi ndoeta n'da ra xithi, ne bi 'uəspa a ra Jesús, ɛmbi da zi. ⁴⁹Ne bi 'yɛn'u mi'da mí 'bäpə:

—Dami hyehmbə. O te guidí unhdu. 'Be gan nuhə 'bə ba ɛh ra Elías da yəni, bi 'yɛn'u.

⁵⁰Ne xə bi mbafi nts'edi mahən'a ra Jesús, ne 'bex bi du bəya. ⁵¹Ne nu'a ra ora a bəya, nu'a ra 'bə't'e mi ndam bə man'da mbo ra danija bá fəpə magəts'i bi xet'i ne 'bexgue bi zət'a häi. Ne bi 'yən ra häi bəya, ne bi fə'i 'da yə do hənəbə go hapə. ⁵²Nepə ja yən 'yägüi bi fəh yə jado. Ne nu'bə mi dambəni ra Jesús, bi bəx ə 'da yə 'yɛc'yeyi xi du, bi dambəni bə ja yən 'yägüi ə, ⁵³bi mba bə ra hnini Jerusalén ə ne bi nu ə 'da yə ja'i ə xi du. Pe hinga gətho yə pa.

⁵⁴Ne nu'bə mi du ra Jesús, ne nu'a ra hmudofəi mí fə a ra Jesús, ne'u mi'da min 'yohə, 'bə mi nu di 'yən ra häi, ne'u gə mi'da bin ja, ɛmme bin su ə, ne bi 'yɛn'u:

—Majuəni maha, rá Ts'unt'u Oja na ran 'yohə.

⁵⁵Ne mí 'bäpə njombə ts'u 'da yə xisu ngue man yəm fəts'ihə a ra Jesús 'bə mán 'yohe bə ja ra 'yu, 'bə mambə nexhe bə Galilea. Mi 'bäpə ə, nguetho mi nde da nu 'be'a da t'ørpa ra Jesús. Ne nu'u bi nu 'be'a gə bin ja. ⁵⁶Ne nu'a n'da mi 'bäpə, ra María Magdalena a; ne'a man'da ra María mi 'bäpə, ngue rá mbe ra Jacobo ne ra José; ne nu man'da ra xisu mi 'bäpə, gue'a rá mbe ra Jacobo ne ra Xuua, yú ts'unt'u ra Zebedeo ə; ne'u mi'da yə xisu mi 'bäpə.

Bi mba nt'ägüi a ra Jesús

⁵⁷⁻⁵⁸Ne nu'a ra José, n'da ra membeti bə ra hnini Arimatea,

bi mba bə 'buh ra Pilato 'bə mi ts'ut'ho da yuh ra hyadi. Bi 'yädi da 'yäcpa rá ngəc'yeyi ra Jesús, nguetho mi ɛc'yeyi a. Ne bi manda ra Pilato bəya din t'unni. ⁵⁹Nu ra José bəya bi duspa rá ngəc'yeyi a ra Jesús ne bi mbärpa n'da ra 'bə't'e xən ho.

⁶⁰Ne bi gärpə ja rán 'yägüi zehə a ra José. N'da ra hyədo xí manda xí mba nthəqui. Nu'bə mi gua'a bi gärpə, bi juaspə n'da ra xindo xən hyə bə ja rá goxthi ra hyədo, ne bi mba bəya. ⁶¹Ne mi hupə ra María Magdalena, ne man'da ra María mi hupə ja rá goxthi ra hyədo.

Yə dofui bi mbäh ran 'yägüi

⁶²Ne nu'bə mi hyax a ra pa ran ts'äya bəya, xudi thoho bi mba ə yə hmumbäjä ne yə fariseo, bá nu ra Pilato, ⁶³ne sä bi 'yɛmbi:

—Ma ts'ut'abi ahe, dá bəmhbe man'da bi man'a ra hyäte 'bə him maní du, bi 'yɛna: “Nu'bə ná hyupa ga thambəni bə 'bə ə xən du,” bi 'yɛna. ⁶⁴Janangue'a xən ho 'bə gui pəhni to'o da mbäh ran 'yägüi an hyupa, xəhma ba ɛ ə yú xädi 'bə bin xui da gəcpa a rá ngəc'yeyi, ne da 'yɛna bi dambəni bəya. Man'da xən ts'o ra fəhni tengu a, xinda gue a bi manse 'bə mi 'bui, sä bi 'yɛn'u yə hmumbäjä ne yə fariseo.

⁶⁵Bi də a ra Pilato bəya, bi 'yɛmbi:

—Sixhə ə n'dan ne'ts'i ni dofui dá 'da'ahə. Dami cothə xən ho bə ja rá goxthi a ra hyədo, ne njon da zä da xo't'i.

⁶⁶Ne bi mbähə ə yə mbäjä ne yə fariseo, bi got'i xən ho a ra hyədo ne bi mɛpya, ne bá peng bəya, bá copə yə dofui ngue da mbädi.

Bi dambɛni ra Jesús

28 Ne nu'bu ya mi thoh ra pa ran ts'äya, xø rá mbüdi ra semana, bi mba mxudi thoho u yoho yu xisu. Nu'a n'da ra María Magdalena ne'a man'da ra María. Nu'bu mí nets'i ní mba bu bí ja a ra hyädo. ²Ne nu'bu mí mba u, 'bexgue nts'edi bi 'yañ ra häi mahøn'a. Nguetho bi 'yøt'a rá m 'behni Oja xí zøpü 'bu mí 'uec'a ra do mi juaxpü ja rá goxthi ra hyädo. ³⁻⁵Ne nu'a rá m 'behni Oja di fexni tengu n'da ra huei. Ne nu rá he büya, xün t'axi tengu n'da ran nequi. Ne nu'u yu dofui 'bu mín nu a rá m 'behni Oja emme bin su, bi fet'i, ne nte sä da 'yøt'e, tengu'bu xi du. Nu'a rá m 'behni Oja, mi hupü ja a ra do xí 'ueque, ne bi 'yemp'u yu xisu 'bu mi zøm bu:

—O guín suui. Dí paði ngue gui hommi a ra Jesús xí cuatpü ja ra pont'i u. ⁶Pe njo'o ua, bi mba nsots'i tengu mi ma. Ba thohmi gui nuui ua mí 'beni, bi 'yən'a rá m 'behni Oja 'bu mi 'yemp'u yu xisu. ⁷Nuya, ní mbe 'dahmantho, gui xihmi yú xädi: “Bi dambɛni bu 'bu u xøn du ya,” gui 'yənui. Ne nde'bu gätho ahü gui mbähä bu Galilea ne guepü guín c'athu bu. Ne gue'a bá ecä ua ngue ga xi aui, bi 'yemp'a rá m 'behni Oja mahɛts'i.

⁸Ne bi bøm bu ja ra hyädo u yu xisu, bin su ne xim midí johya. Bin tihí, bi mba bá xi u yú xädi ra Jesús 'be'a bi sifi. ⁹Ne bi zupü 'yu a ra Jesús u yu xisu.

—Xíhats'i, bi 'yemp'u.

Nu yu xisu büya bin danyahmu ne bi hyup'u yú gua, bi dände büya.

¹⁰Ne bi 'yən'a ra Jesús:

—O guín suui, ní mbe ba xihmi u ma cuhu, ní mbähä bu Galilea, ja nín tìmhbu bu, bi 'yən'a ra Jesús.

Ra fehni bi man yu dofui

¹¹Ne nu'bu mí mbenc'u yu xisu, ne'u yu dofui mí fäh ran 'yägüi bi mba bá xi u yu hmumbäjä 'be'a gätho bin ja. ¹²Bim peti yu hmumbäjä büya, ne yu dác'yei. Bi ma 'be'a da zä da 'yøt'e. Ne nubüya xün ngu ra mbeti bi un'ndu yu dofui ¹³ne bi 'yemp'u:

—Gui 'yemhbü: “Bá ε u yú xädi 'bu min xui 'bu mán ahmbe, bi bɛp'a rá ngøc'yei,” gui 'yemhbü, bi 'yemp'u. ¹⁴Ne nu'bu da 'yø'a ra ts'ut'abi ngue gán ahmbe, ne da 'yən'a da zü ahü, nugähe dan yähe ga fäx ahe, bi 'yən yu hmumbäjä 'bu mi 'yemp'u yu dofui.

¹⁵Ne bi hyän a ra mbeti u yu dofui büya. Bi mba da 'yøt'a bi sifi. Ne nu'a ra fehni bi man u, xün ngu bi 'yəc'yei u ma mijudíohe dyu israelhe. Ne guexta'a ra fehni i man u.

Yú xädi ra Jesús bi un yún t'edi da mamp'a rá m hma

¹⁶Ne dá mbähmbe bu ra häi Galilea büya, dí 'de'ma'da gähe, yú xädigähe ra Jesús. Ne dá sømhbe bu ja ra nyuni xí xije ra Jesús dan c'athe bu. ¹⁷Ne nu'bu má nuhe, dá espahe a, pe nu'u 'da him mi çc'yei gue gue'a. ¹⁸Ne bi hyäm bu dí 'bähmbe a ra Jesús ne bi 'yənje:

—Gätho ra ts'edi bin 'dacä ga manda gätho ra ximhäi ne mahɛts'i, bi 'yənje. ¹⁹Janangue'a ní mbähä ya hønbu go hapü 'buh yu ja'i gä na ndoho ra ximhäi, gui xihmbü da 'yəc'yeigui. Ne nu'u to'o di dácä

yú mbui, gui xixyabahü nangué
 rá thuhu ma Ta, ne nangué rá
 thuhu rá Ts'unt'ü, ne rá thuhu rá
 Hogandähi Ojä. ²⁰Ne gui xänbahü

da 'yøt'e 'be'a gätho dá xi ahü. Ne
 guim bëmhbü dín 'yohü gätho yü
 pa asta gue'bü da guah ra ximhäi,
 bi 'yëngähe ra Jesús büya.

MARCOS

Ran ho ma'da'yo bi 'yo't' ra Marcos

Nu ra Xuua Nxixya bi ma mi
ts'utho da zoh ra Hmu

1 Ja ua rá mbüdi ran ho
ma'da'yo nangue'a ra
Jesucristo, rá Ts'unt'u Oja. ²Bin ja
a mán t'o't'i 'bú maya'bú bú ja rá
söcuá Oja 'bú mí 'yena:

Nugä ga pëhn'na n'da mam
'behni dim 'bet'o bú gni mba.

Nu'a da xih yu ja'i da döp'ele,
bi 'yëmp'a rá Ts'unt'u.

³Ne'a ra pöngahya Isaías bi ma
nguehna rá m 'behni 'bú mi 'yena
ngue:

N'da ra ja'i din ya nts'edi bú ja
ra döpo ngue da 'yena:

“Damin sähu ga simhbú ra hmu
mi ts'utho da zöcuá,

Dami hoc ni mbüihú ga tömhbü
xün ho,” da 'yën a mam

'behni, i ën Oja, bi 'yën'a ra
Isaías.

⁴Ne gue'a ra Xuua bi 'yo't' ran
xixya bú ja ra döpo bi man Oja
maya'bú. Nu ra Xuua bi xih yu ja'i
din xixya to'o di päh yün 'yomfëni
ne da mba ma punbi yú ts'oqui
büya. ⁵Gätho yu ja'i mi 'büpü ra
xequi Judea, népü ra dähnihi

Jerusalén, bi zöm bú i ö't' ran xixya
ra Xuua. Ne nu'u 'da bi päh yün
'yomfëni ne bi mam büya ngue
hingui ho 'be'a xí 'yo't'e. Ne bi mba
ma xixyába bú ja ra dätthe Jordán
u büya.

⁶Nu ra Xuua mí he n'da ra
mbapahni án t'öt'e ngue yú xingu
yu camello ne mi ja rán güt'i ra
xifani. Ne hönt'u yu t'axi nán sihme
ne ra t'afi t'asa döpo. ⁷Ne bi 'yena:

—Ba epü n'da man'da ja rá ts'edi
xinda guecä, hin dí sücä tengu a.

⁸Nugä xtá xixya ahü nangue ra
dehe thoho, pë nu'a di 'da'ahü rá
Hogandähi Oja, bi 'yëmb yu ja'i a
ra Xuua.

Bi mba ma xixyábi ra Jesús

⁹Ne nu yu pa bi 'yo't' ran xixya ra
Xuua, bi næxpü ra hnini Nazaret ra
Jesús, ngue ra xequi Galilea. Ne bi
zöm bú ra Jesús bin xixyá'a büya
bú ja ra dätthe Jordán. Gue'a ra
Xuua bi 'yo't' ran xixya. ¹⁰Ne nu'bü
mí böxpü ja ra dehe büya 'bex bi
nu bi xoh mahëts'i ne bá çah rá
Hogandähi Oja, tengu n'da ra t'azü,
bi zöpü 'bäh ra Jesús. ¹¹Ne bi t'ö a
n'da ra nde mahëts'i bi 'yena:

—Ma Ts'unt'u i, dadí huç'i i ne dín numanho i, bi 'yɛn a ra nde.

Nu ra Jesús bi ts'äp rá mbúi bu ma'ueni

¹²Ne nubüya nu rá Hogandáhi Ojä 'bex bi bɛnbi da mba bu ma'ueni a ra Jesús. ¹³Ne nyote pa bim 'bupɔ ne nyote xui. Ne nu ra zı̄thu ra Satanás bi zäp rá mbúi a ra Jesús gátho yu pa bim 'bupɔ, ne mí 'buhmbu bu yu zate. Pɛ bi mbäx'u yám 'behni Ojä mahɛts'i a ra Jesús 'be'a gä bi nu bu.

Nu ra Jesús bi dɔ'mi bi man a rá m hma bu ja yu hnini

¹⁴Ya xı̄ jot'a fädi ra Xuua Nxixyá 'bu mi bøm bu ra Jesús bu ra xequi Judea, bi mba bu Galilea. Ne bi mam bu ran ho ma'da'yo ngue 'bɛpɔ dí manda rá ts'edi Ojä n'da. ¹⁵Ne bi 'yɛmb yu ja'i:

—Mi ts'uttho da zøn ra pa di manda ua rá ts'edi Ojä, dami päh nin 'yomfɛnihɔ, damin unsehɔ di manda ahɔ Ojä 'dahma din ja ahɔ ra te ma'da'yo. Gue'a bi man a ra Jesús 'bu mí 'yɛmp'u yu ja'i.

Ra Jesús bi zohni goho yu mbahua

¹⁶N'da ra pa mi 'yo bu a ra Jesús bu ndendádehe t'ɛmbi Galilea. Ne nubüya bi nu a ra Simón n'youi rán 'yohu i Andrés a, mi enxit'a bu ja ra dádehe u, ngue yá 'bɛfi yu mbahua u. ¹⁷Ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Ba tɛngau i ga ja aui gui xihmi yu ja'i da 'yɛc'yɛigui tengu thoho bu gnı̄ theui yu huá ngubɔ guı̄ ɔt'ui, bi 'yɛmp'u.

¹⁸'Bex bi hyɛpɔ yá xit'a büya ne bi dennı̄.

¹⁹Ne xø bi thogui bin 'yo mi ts'u ne bi nu a ra Jacobo n'youi rán 'yohu i Xuua a, gátho u yoho yá ts'unt'u ra Zebedeo u. Mi hubu ja yá mbosa u, midi hoc yá xit'a. ²⁰Ne xø bi xifi da den'du. 'Bex bi den'du büya bi zopɔ rá ta bu ja ra mbosa u büya ne yá mbefi.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohu min 'youi ra zı̄thu

²¹Ne nubüya nu ra Jesús bi yutthɔ bu ja ra hnini Capernaum u xı̄ tenni. Nu ra pa ran säya mí cɔrpɔ ja ra nijá ne mi xänba bu yu ja'i.

²²Ne nu'u büya, ɛmme bi hyonya thoho 'bu mí 'yø a bi man ra Jesús, nguetho bi xänbi xun ho ne hinga ngubɔ mí man u ma xänbate sehɛ ngue dyu israelhe, dyú judı̄ohe. 'Bex gue bi pädi ja rán t'ɛdi ra Jesús. ²³Ne mi 'bupɔ n'da ran 'yohu n'youi ra zı̄thu ne nts'edi bi mbah püya, bi 'yɛna:

²⁴—'Be'a guı̄ nde gui 'yørcache grá Jesús, grá mɛngu Nazaret. Ha gui juaje ya. Dí pädi gue'e rá Thahni i Ojä gue xun hotho, bi 'yɛna.

²⁵Pɛ nu ra Jesús bi dämhyá ra zı̄thu, bi 'yɛmbi:

—Daman hɛ, dami pøm bu ja rá mbúi na ran 'yohu, bi 'yɛmbi.

²⁶Nu ra zı̄thu büya nts'edi bi huá'ts'a ran 'yohu, nts'edi bi mbafi, ne bi bøm büya. ²⁷Gátho bi hyonya thoho u 'bupɔ ne bin 'yɛmzɛhe u:

—'Be'a nam bøn'a dí nuhɔ ya. 'Be'a ni 'da'yonxädi na, nguetho i ja rán t'ɛdi na i sɔh yu zı̄thu ne i su u, bin 'yɛmzɛhe u.

²⁸Ne 'bexque 'dahmantho bi hman bu gátho ra häi Galilea 'be'a bi 'yøt'a ra Jesús.

Bi hoc'a rá suto ra Simón a ra Jesús

²⁹Nu'bu mi bøm bu ja ra niḡa a ra Jesús bi mbähä ra Simón, ne ra Andrés, ne ra Jacobo, ne ra Xuua. Bi zømhbü bu rá ngu ra Simón. ³⁰Ne nu'a rá suto ra Simón 'bem bu rá oi, i hëmb ra pa. Ne bi si a ra Jesús. ³¹Ne bi nu bu i 'ben'a ra xisu büya, bi benba rá 'ye ne bi xots'i. 'Bex bi bøn a ra pa, hin hapü xün'ü, ne 'bex bi zä bi hoc yün sihme büya.

Ra Jesús bi hoqui xün ngu yu hyenni

³²Ne nu'bu mí yüh ra hyadi gätho ü mi ü bá ts'inba a ra Jesús bu mi 'bui, ne ü min 'yohü ra zïthu bá ts'inbi. ³³Bim peti bu ja ra goxthi gätho yu ja'i 'bapü ja ra hnini. ³⁴Gätho na ngu yu hyenni bi hoqui, ne bi hyønba thi yu zïthu min 'yohü ü 'da. Ne nu yu zïthu, emme mi ndehma da ma to'o a ra Jesús, pe nu ra Jesús him bi japi din ya ü.

Nu ra Jesús bi xänba yu ja'i bu ra xequi Galilea

³⁵Ne nu'bu mi ts'ütho da hyax büya, bi ndants'a ra Jesús bi bøm bu ja ra hnini, bi mba bu ma'ueni bin yaui Oḡa. ³⁶Ne nu'bu mi hyats'i xün ho büya, bi mba ra Simón da hyoni, ne'ü mi'da mi 'bühmbü bi mbähä da hyomhbü ra Jesús. ³⁷Pe nu'bu mí dïm büya, bi 'yëmbi: —Mbähä bu ja ra ngu nguetho gätho yu ja'i hon'a bu mahøn'a, bi 'yëmbi.

³⁸—Hin'na, pe man'da xün ho 'bu ga mbähä bu ja mi'da yu hnini, nepü ga mangä bu mam hman bu, nguetho gue'a bá ëcä u a, bi 'yën'a ra Jesús.

³⁹'Bex bi mbähä büya, bin 'yo gätho ra häi Galilea, bi man räm hman Oḡa bu ja yu niḡa ne bi hyøn'a thi yu zïthu mín 'yohü 'da yu ja'i bu bi thogui.

Bi hoc'a n'da ran 'yohü mi hëmb ra t'axca'ya

⁴⁰Ne bi zøm bu n'da ran 'yohü bu 'bäh ra Jesús, i hëmb ra t'axca'ya. Bin danyahmu, bi 'läp ra mate, bi 'yëna:

—Nu'bu ni pähä da zä gui hogui ts'ü, bi 'yëmbi.

⁴¹Bin yeh rá mbui ra Jesús, bi dä'a ra hyenni, ne bi 'yëmb büya:

—I jagä ra pähä da ya'n'a ya, bi 'yëmbi.

⁴²'Bex bim 'be'ü yu 'ya mi hëmbi.

^{43,44}Nu ra Jesús büya, nts'edi bi hecpi ne bi 'yëmbi:

—Nuya, njon gui xifi 'be'a dá øt'e'e. Ni mba, bán 'yupü 'büh ra mbäḡa, gui un bu n'da ra 'bøts'e i man rán t'ëdi ra Moisés da hyaxpü n'da 'bu ya bi ya'n ra t'axca'ya, ne da faḡ büya ngue bi zä i, bi 'yëmbi.

Ne bi xifi da mba büya. ⁴⁵Pe nu ran 'yohü 'bu mi bøm bu bi mbüdi emme mma. Ne bi xih yu ja'i 'be'a xí t'ørpe. Jannangue'a nu ra Jesús ya him bi zä da yurpü ja yu hnini ne 'yotho bu ma'ueni nguetho emme bi muns yu ja'i 'bu i curpü ja ra hnini. Pe guehma xün ngu yu ja'i mi zøm bu hapü mi 'yo ngue høn bu go hapü ní nets'i.

Bi hoc'a n'da ra ja'i mi ts'a rá ja'i

2 Nu'bu mi tho i ts'ü 'da yu pa bi yät mahøn'a bu Capernaum ra Jesús. Nu'bu mí 'yøh yu ja'i ngue 'bapü ja ra ngu, ²'bexque xün

ngu bi zòm bu yu ja'i gue'bu go mi yurü mbo ra ngu nepü thi. Nu ra Jesús büya, bi xih rá m hman Oja ü yu ja'i. ³Ne nubüya, bi zòm bu 'da yün 'yohü i tu n'da ra hyenni ngue mí ts'a rá ja'i. Goho ma 'yohü ü yün dute. ⁴Ne hingui sä da thopü 'büh ra Jesús nguetho mi dü bu yu ja'i. Janangue'a bi xø'ts'a n'da xequi ra 'bet'e, bi çamp'ü a ra hyenni con rá 'beza. ⁵'Bex bi bañ ra Jesús ngue mi pa ü ngue i jase rá ts'edi, ne bi 'yemp'a ra hyenni büya:

—Nu'i, n'yø, ni ts'oqui ya xüm pun'ni i, bi 'yembi.

⁶Ne nu'ü 'da yu xänbate nija, mi hupü. Ne nu'bu mí 'yø'a 'be'a i man ra Jesús, ⁷bi 'yense mbo yú mbüi n'da ngu n'da: “Xina, hanja ni man na tengü na. Pe hingui numansu Oja na, njo'o n'da ra ja'i da zä di punba yú ts'oqui n'da, hinda hønt'a Oja,” bi 'yense yú mbüi ü. ⁸Pe nu ra Jesús 'bexque bi bañho 'be'a mben ü, ne bi 'yemp'ü:

—Hanja ngubü guím bëmhbü mbo ni mbüihü. ⁹Ha guím bëmhbü ngue nte ni mba tho a dá xicä na ran 'yohü ngue rá ts'oqui ya xüm punbi. Ha guím bëmhbü man'da xquí pañmbü ngue i ja ma ts'edi 'bü ga xifi da ndants'i, da gañ rá fiñi din 'yo. ¹⁰Pe nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ga ut'ahü ya i ja man t'edi ua ja ra häi ngue ga punba yú ts'oqui n'da ra ja'i, jannangue'a ga japi din 'yo na ran 'yohü ya, bi 'yæn a ra Jesús.

Ne nubüya, bi 'yemp'a mí ts'a rá ja'i:

¹¹—Nu'i, dí xi i, ndants'i, çax ni fiñi, ni mba ni ngu, bi 'yembi.

¹²Nubüya, 'bex bi ndants'i, bi gañ rá fiñi, bi bøm bu i ja ra ngu. Ne bi

nu ü gätho mi 'bupü. Ne bi hyonya thoho ü. Jannangue a bi 'yæspa Oja ü büya ne bi 'yæn ü:

—Njam'bu xtá nuhü tengü a bin ja ya, bi 'yæn ü.

Nu ra Leví 'bex bi den'na ra Jesús

¹³M'bejua büya xø bi mba mahøn'a bu ja ra ndendädehe a ra Jesús. Ne mi søm bu yu ja'i ne mi xänba bu ü. ¹⁴Nu'bu mi thopü 'bü a ra Leví, i hupü ja rá mexa gue'a ra hyaçahäi a. Nu'a ra Leví rá ts'ünt'ü ra Alfeo a. Nu ra Jesús büya bi 'yembi:

—Ba tengui.

'Bex bi ndants'a ra Leví büya, bi denni.

Jesús bin sihmehü yu ts'om'bäi

¹⁵Ne bin sihmehü ra Jesús ne yú xädi bu ja rá ngu a ra Leví. 'Darpü bin sihmehü 'da yu ziyate hyaçahäi ne mi'da yu ts'om'bäi. Xün ngu mi 'bupü nguetho xün ngu ü ya xí 'yç'yçi a. ¹⁶Ne nu'ü 'da ma xänbatehe bu nija, yu fariseo ü, ne nu'bu mi nu ra Jesús ne yú xädi sihmehü ü yu ziyate hyaçahäi ne yu ts'om'bäi ne bi 'yemp'ü yú xädi ra Jesús:

—Hanja ngubü øt' ni Hmuhü. Hingui ho øt'a ngue i sihmehü yu ziyate hyaçahäi ne yu ts'om'bäi, bi 'yæn ü.

¹⁷Nu'bu mí 'yøh ra Jesús 'be'a bi man ü, bi 'yemp'ü:

—Nu'ü im bense xün zaqui hingui honi to'o da mbäts'i, hinda hønt'ü i paçe in zäman'ü i honi to'o da mbäx ü. Ne nugä bá çcä ga fäx ü i pañi ja yú ts'oqui, him bá çcä ga fäx ü im bense yu hocja'i, bi 'yæn a ra Jesús.

Ran t'änni nangue u e't' yún sihme

¹⁸Nu'u yú xädi ra Xuua Nxixya ne yú xädi yu fariseo mí e't' yún sihme u. Ne bi zom bu u 'da bu mí 'buh ra Jesús ngue bi 'yänni ne bi 'yembi:

—Hanja hingui e't' yún sihme u ni xädi ne i e't' yún sihme u yú xädi ra Xuua ne yú xädi yu fariseo, bi 'yən u.

¹⁹Ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti ngue ran thaṭi 'bu mi daṭ'u, bi 'yembi:

—Pe nu'u i 'bupɔ ja ran thaṭi hin da du yú mbui nguetho 'bupɔ a ran 'yohu din thaṭi. Hin da 'yena ngue hin din sihme u. ²⁰Pe da zon ra ora da ts'ispa a ran 'yohu ne ja da 'ye't' yún sihme buya, bi 'yən a ra Jesús. ²¹Ne nu'a din xä u ma xädigä hin da bomanho 'bu ne'a ra nyomhma da den ya, tengu thoho ra naxca 'bø't'e hin da zä di 'bø't'a ra 'ya'bø't'e nguetho da xe thoho mahøn'a. ²²Ne nguetho a ra vino ma'da'yo hin da zä da sirpɔ ja ra 'yambot'asɛi nguetho nu'a ra vino ma'da'yo da dən 'bu da sirpɔ ne dim fän a ra vino buya, gätho 'da dín ts'ontho buya. Nu'a ra vino ma'da'yo i pa nsi't'i bu ja yu mbot'asɛi ma'da'yo, pi 'yən'a ra Jesús 'bu mí daḍi.

Bi t'ɛmbi i øt' ra 'befi u yú xädi ra Jesús a ra pa ran ts'äya

²³Ne nu'a ra pa ran ts'äya bi mbähä yú xädi ra Jesús, bi thopɔ ja n'da rá huqhi yu trigo. Nu yú xädi buya i toc yu trigo bu bi thogui. ²⁴Nu yu fariseo bi nu 'be'a bi 'yøt'u yú xädi ra Jesús ne bi t'ɛmp'a ra Jesús buya:

—Hanja ngubɔ i øt'u ni xädi hu ya ne i ma man t'ɛdi hu hin dam

pehmbu a ra pa ran ts'äya, bi 'yən'u yu fariseo.

²⁵Pe nu'a ra Jesús bi 'yemp'u:

—Ha hin guí nu bu ni søcuahu ngue ne ra David bi mbesta rán t'ɛdi Oja 'bu n'dandí 'bu min tumanthuhu bu bin 'yo ne u min 'yohu. ²⁶Janangue'a bi yurpɔ ja rá ngu Oja ne bi zihu bu yu 'bøxthuhme. Pe him mi sä xtán zi u ne hønt'u yu mbäjä i sä da zi u. Ne nu ra Abiatar, ra hmumbäjä bu a, bi 'yemp'u.

²⁷Ne xø bi 'yena:

—Í ts'än'na ra pa ran ts'äya nguetho bi ndep yu ja'i hin e din unbi, hin í ts'änni ngue da mba nts'upi. ²⁸Ne nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, drá hmugä ne i ja man t'ɛdi gam mangä 'be'a da 'yøt' yu ja'i ra pa ran ts'äya, bi 'yən a ra Jesús.

Bi hoc'a n'da ran 'yohu him mi sä di juan rá 'ye

3 Ne nu ra Jesús buya bi yurpɔ ja ra ni ja mahøn'a. Ne mí 'bupɔ n'da ran 'yohu him mi sä di juan rá 'ye. ²Ne mi 'bupɔ 'da di axtho ra Jesús 'bu di hocpa rá 'ye ran 'yohu. Ne nu'bu da nu di hocpi di yap pɔya nguetho ra pa ran ts'äya a. ³Pe nu ra Jesús bi 'yemp'a ran 'yohu:

—Ndants'i, gam 'bähnu made i 'buh yu ja'i, bi 'yembi.

⁴Ne nubuya, bi 'yän'du 'bupɔ ne bi 'yemp'u:

—Dami xijɔ ya 'be'a xun ho da t'øt' 'bu ra pa ran ts'äya. Ha da t'øt'a n'da ran ho uague da t'øt'a n'da ran ts'o. Ha xun ho 'bu da yanba rá te rá mijɔ'iu i n'da, uague xun ho 'bu da hyaçpa rá te rá mijɔ'iu i n'da.

Pe nu'u hin'yu 'be'a sä dí dąti.
⁵Nu ra Jesús bi hyanman'u yu ja'i
 bųya ne bi zõt rá mbui nguetho
 hin'yu ran hocja'i u. Nubųya bi
 'yęmp'a mi u rá 'ye:

—Dami juan ni 'ye.

Ne 'bex bi juan rá 'ye bųya, bi
 gomanho. ⁶Bi bøn yu fariseo bųya
 ne in cuę. Bin yahu mahøn'a u yún
 suihu ngue mi ten ra Herodes, ne
 mí hon u 'bepu dí hyo a ra Jesús.

**Xun ngu yu ja'i bim peti bu
 ja ra dađehe mahøn'a**

⁷Nu ra Jesús bi 'uegue bi mbähä
 yú xädi bu ja ra dađehe ne xun
 ngu yu ja'i mi 'bupu ra häi Galilea
 bi denthoho. ⁸Ne u yu mengu bu
 ja ra häi Judea, nepu ra hnini
 Jerusalén, nepu ra häi Idumea,
 nepu 'danguadi ra Jordán, nepu ra
 xequi Tiro ne Sidón, bi 'yø u 'be'a
 gätho bi 'yøt'a ra Jesús. Janangue a
 gätho bi zøm bu mi 'bu a. ⁹Ne nu ra
 Jesús bi 'yęmp'u yú xädi:

—Damin sähu, gui jomhbu n'da ra
 t'umbosa nu ja ra dehe, bi 'yęmp'u.

Ngubu bi xifi nguetho i nu man'da
 man'da ní zøntho yu ja'i ne nu'bu
 bin du bu yu ja'i da hyuxpu ja ra
 mbosa ra Jesús bųya. ¹⁰Nguetho
 ya xí hoqui xun ngu yu hyenni,
 janangue a din tønthoho u yun
 zäman'u in nde da benba rá pahni
 ra Jesús ngue mi pa u, høntho ga
 thärpa thoho rá pahni 'bex gue
 da yangui, mi ęn'u. ¹¹Ne nu'u min
 'yohu ra zıtho bin danyahmu bu
 'buh ra Jesús ne mbafi, ęn u:

—Nu'i gue'e rá Ts'unt'u i Oja, bi
 'yęn u.

¹²Pe nu ra Jesús nts'edi bi hecpa
 u nguetho hingui ndepe gue'u yu

zıtho dí ba u yu ja'i gue gue'a rá
 Ts'unt'u Oja a.

**Ra Jesús bi huahni
 'de'mayoho yú xädi**

¹³M'bejua bųya bi guam bu ja
 ra nyuni a ra Jesús. Nubųya bi
 zohn'du 'da yú xädi ne nu'u bi
 mba bu 'buh ra Jesús u bųya. ¹⁴Ne
 nubųya bi huahn'du 'de'mayoho,
 bi zänni din 'yohu ngue da zä da
 mbehni da xih yu ja'i rá m hman
 Oja. ¹⁵Ne bi un yú ts'edi di hoc yu
 hyenni ne da hyøn a thi yu zıtho
 n'yohu 'da yu ja'i. ¹⁶Bi zänna ra
 Simón, ne bi zänbi dí huti ra Pedro
 a. ¹⁷Ne ra Jacobo ne'a ra Xuua rán
 'yohu na ra Jacobo. Gätho yoho yú
 ts'unt'u ra Zebedeo ya. Ne bi zänba
 yún sospathuhu Boanerges, i nde
 da ma tengu n'da ra ngäni. ¹⁸Ne'a
 ra Andrés bi zänni, ne ra Felipe, ne
 ra Bartolomé, ne ra Mateo, ne ra
 Tomás, ne man'da ra Jacobo ngue
 rá ts'unt'u ra Alfeo, ne ra Tadeo,
 ne man'da ra Simón, t'ęmbi ra
 cananista. ¹⁹Ne ra Judas Iscariote
 gue'a di dä a ra Jesús. Ne nu'bu
 mí gua'a bi un yú ts'edi u, bá ęh yú
 ngu.

**Bi t'ęmbi in 'youi rá ts'edi
 ra zıtho a ra Jesús**

²⁰Ne xø bi zøm bu xun ngu yu
 ja'i mahøn'a xø him mi pongui
 din sihme ts'u ra Jesús ne yú xädi.
²¹Nu'bu mí 'yø u yú meni ra Jesús
 'be'a gätho i øt'a, ęmbi in gať'i, ne
 bá ę u bi zøm bu 'buh ra Jesús i nde
 da zits'i.

²²Ne nu yu xänbate ni ja xpı 'yę a
 Jerusalén, sä ęn u n'yoi ra zıtho
 ra Jesús, ne ęn u nangue rá ts'edi

yú hmu ra zïthu gue'a ní zä i høn a thi yu zïthu ra Jesús, sä bi 'yæn u yu xänbate ni ja.

²³Nu'bu mí baḥ ra Jesús 'be'a bi man u, bi zon'du buya ne bi xih yuñ t'uti da baḍi hinga gue'a man u. Bi 'yæmp'u:

—Hin da zä a ra zïthu din susehü yú minzïthuhü, ne xtí 'betho rá ts'edi. ²⁴Tengu n'da ra ts'ut'abi bu ja ra hnini hingui sä da hyä rá ts'edi 'bu din susehü u yú ja'i.

²⁵Ne ngutho n'da ra ngu 'darpu 'buhmbu yú ts'ant'u n'da ran 'yohu da guase u 'bu hinga 'dat'a im beñi. ²⁶Ngutho u yu zïthu 'bu xtín susehü yú hmu, xtan guase u 'bu hinga 'dat'a im beñ'u, bi 'yæn'a ra Jesús.

²⁷Ne xø bi xih man'da ran t'uti nangue 'be'a bi 'yørpa ra zïthu, bi 'yæmbi:

—Njon da zä da yurpu ja rá ngu n'da ran 'yohu i ja rá ts'edi gue'bu hinga m'bet'o da thu't'i. Pe nu'bu ya bi thu't'i, hingui he'i da thaṣpi 'be'a gätho i pes' puya, bi 'yæn a ra Jesús.

²⁸Pe majuañi dí xi ahü hont'a go ma ts'oqui bi 'yot' yu ja'i da mba ma punbi 'bu da hyon ra punbi, ne hont'a go ma ts'ore bi ma. ²⁹Pe nu'u to'o im man ra ts'ore nangue rá Hogandahi Oja njam'bu da zä da mba ma punbi u, da nu ran unbi gätho yu pa mazai, bi 'yæn a ra Jesús.

³⁰Ngubu bi xih yu xänbate ni ja ra Jesús nguetho bi 'yæn'u hinga gue'a rá ts'edi rá Hogandahi Oja in 'youi ra Jesús, ngue mi høn a thi yu zïthu.

Ra Jesús i æmbi rá mbe ne yún 'yohu u i øt' rá pähä Oja

³¹Ne nubuya bá æse rá mbe ra Jesús ne yún 'yohu. Pe mí 'bätho bu

thi nguetho him bi zä bi yut'a mbo. Ne bi xi u 'bäpu mbo:

—Xihmi ts'u ra Jesús ngue dín zohndähe ua thi, bi 'yæmp'u.

³²Ne nu'u 'darpu mí huhmbu ra Jesús bi 'yæmp'u buya:

—'Bäpu thi ni mbe ne nin 'yohu, i hon a i 'na.

³³Nu ra Jesús buya bi dat'u:

—Ga xi ahü te'o a ma mbe ne man 'yohu.

³⁴⁻³⁵Ne bi hyant'u 'darpu huhmbu buya, ne bi 'yæna:

—'Bucua ya ma mbe, ne man 'yohu, nguetho hont'a go te'o da 'yørpa rá pähä Oja, gue'a man 'yohu a, ne gue'a man ju a, ne gue a ma mbe a, bi 'yæmp 'bu mi baḍi.

Ran t'uti ra mbomhmudä

4 Ne xø bi xänba yu ja'i mahøn'a bu ja ra ndendädehe a ra Jesús. Ne æmme xun ngu yu ja'i bim petihü bu. Janangue'a bi yurbu ja ra t'umbosa bi dan i ts'u bu ja ra ndenthe. Nu yu ja'i bi gopu ndenthe buya. ²Nu ra Jesús buya xun ngu yuñ t'uti bi xih yu ja'i 'bu mí xänbi, ne bi 'yæna:

³—'Yøhmbu ts'u ran t'uti ga xi ahü ya. Nu'a n'da ra uahi bi mba bá pon yu hmudä. ⁴Ne bi zo 'da bu 'yu. Nubuya bá æh yu doja bi jua'a nts'a yu hmudä xí zo bu. ⁵Nu'u mi'da yu hmudä bi zo bu ja yu ndaxnado ne ts'atho ra häi bu. Janangue'a 'bex bi bøxa n'dihi. ⁶Pe nu'bu mam bá pøx ra hyadi 'bex bi 'yot'u nguetho hin hapu sä da mba yú 'yu. ⁷Nu'u mi'da bi zo bu ja yu dapo, bi bøts'e pegue bi gom' yu dapo, ne nte bi ndø'u. ⁸Pe nu'u mi'da buya bi zo bu ja ra häi xun ho. Bi bøts'e ne

bin te, ne bi ndøgue. Nu'u 'da 'däte ma'det'a bi ndøgue, nu'u 'da hyäte, nu'u 'da n'da ciento bi ndøgue ngue n'da 'bäi, bi 'yæn a ra Jesús.

⁹Ne xø bi 'yæmp'u yu ja'i:

—Hønt'a go to'o ja yú zagu bi 'yø a dá ma, bi 'yæmbi.

**Hanja i xih yæn t'uti
yu ja'i a ra Jesús**

¹⁰Nu'bü mi 'bæsehü 'de'ma yoho yú xädi ra Jesús ne'u mi'da yú 'yæc'yei, bi xifi da xi u 'be'a na mbøn a ran t'uti bi ma. ¹¹Nu ra Jesús bi 'yæmp'u büya:

—Gue'ahü bi ja ahü gui pähmbü a him mam façade mam 'bet'o ngue 'berü ní manda rá ts'edi Oja. Pe nu'u yu ja'i thoho gue'u da sänba yæn t'uti, ¹²madague da nu pe hin da 'yörpa masu 'be'a da nu, ne madague da 'yøde pe hin da badi 'be'a ní mba a, ne hin da bëni di päh yú mbüi ngue da hyon ra punbi, bi 'yæn'a ra Jesús.

**Rán theui a ran t'uti a
ra mbomhmudä**

¹³Ne xø bi 'yæmp'u mahøn'a:

—Nu'bü hin guí pähmbü 'be'a na mbøn'a ran t'uti dá mangä, ha da zä gui pähmbü gätho mi'da ga xi ahü 'bü. ¹⁴Nu'a na mbøn'a dá mangä, nu'a ra uähi que'a bá man ráam hman Oja hønbü go hapü. ¹⁵Guehya bi zo bü ja ra 'yu na mbøni bi 'yømanho ráam hman Oja ya. Pe nu ra zïthu 'bex bi japi bi pumbëni a ram hma bi sifi. ¹⁶Ximangutya bi zo bü ja yu ndaxnado na mbøni bi 'yøh ram hma ne bin johya. ¹⁷Pe gue hinga gätho rá mbüi bi bëni. Janangue'a

nu'bü bi nu yæn æcpi ne yæn ünbi nangue ráam hman Oja him bi hyät'i, 'bex gue bi zu ne bi 'uegue. ¹⁸Ne nuya bi zo bü ja ra dapo na mbøni bi 'yømanho ram hma ¹⁹pe æmme di ho ra ximhäi ne ra mbeti i häti, ne di ho da 'yøt' yú pähä zehé. Tengu'bü bi gomba ram hma, ne hin di japi din te yú mbüi. ²⁰Pe nuya bi zo bü ja ra häi xün ho, na mbøni bi 'yømanho ráam hman Oja, bi hyäni, ne bin te yú mbüi xün ho, ne bi xant'a ram hma xün ho, tengutho yu hmudä, gue bi ndø'a 'däte ma'det'a u 'da, ne hyäte u 'da, ne n'da ciento u 'da, bi 'yæmp'u yú xädi 'bü mi xifi 'be'a na mbøn'a ran t'uti bi ma.

Gätho him mam façade da zøni da façade

²¹Ne xø bi 'yæn'a ra Jesús:

—Nu'a mam hmangä nts'änni gätho yu ja'i da 'yøde, tengu n'da ra nyot'i nts'änni di yot'i gätho bü mbo ra ngu, hingan ts'änni da mba ma cüt'i bü ja ra 'bihuanza o ra 'bit'ots'i. ²²Nguetho gätho 'be'a him mam façade da zøni da façade, ne gätho 'be'a him midí nequi da zøni da hnu. ²³Hønt'a go to'o ja yú zagu bi 'yø a dá ma. ²⁴Ne nu'a di jamansu a i øde da badi xün ho ne Oja di japi man'da xün ngu da zøni da badi. Pe nu'a hin e di jamansu a i øde, pe ne'a zi ts'u mi pädi dim 'bedi, ne tengu ni t'eni gnán emhbu gue'a dí 'ten'nahü, ne man'da mbongui thoho din 'da ahü. ²⁵Din ja ahü tengu ram hma i æna: “Nu'a xün ngu i ja man'da xün ngu din t'unni pe nu'a ts'ütho i ja man'da da thänba a.”

Rán t'uti ra hmudä i te

²⁶⁻²⁷Nu ra Jesús bi 'yæmp'u mahøn'a:

—Nuya di manda ua rá ts'edi Oja madague'bu hin di nequi, tengu thoho n'da ra hmudä 'bu bi du a n'da ran 'yohu, madague'bu hingui nu hague ám bõts'e pegue i pađi da bõts'e, nte im benthõ. ²⁸Nguetho nu'a ra häi dí tесе yu thuhu a. Nu'bu bi mbüdi bi bõts'e, yu paxi thoho, m'bejua baya da ndõh yú daxi, ne nubaya din thä u. ²⁹Ne nu ran 'yohu baya da xoqui nguetho bi zõn ra ora da 'be'tsi, bi 'yen a ra Jesús. In jabu rá ts'edi Oja ngue di manda ua ne njongui nu hague na te.

Ran t'uti rá hmudä ra mostaza

³⁰Ne man'da ran t'uti bi xih yú xädi ra Jesús mahõn'a, ne bi 'yemp'u:

—'Bepu dá bẽmhbu hague di manda ua rá ts'edi Oja. Ga xi ahu n'da ran t'uti nangue'a. ³¹⁻³²In ja tengu n'da rá hmudä ra mostaza i pa m'boni, ne emme zicue tho, emme man'da zicue xinda gue mi'da yu hmudä, pe man'da i te xun ngu yú 'ye, xinda gue gä mi'da yu paxi ne xõgue sä da 'yõt' yú 'bafi yu doja bu ja yú xaha. Njabu rá ts'edi Oja bu ni nequi ngue di manda ua, bi 'yen'a ra Jesús.

Hanja bi xih yun t'uti u yu ja'i

³³Ne xun ngu mi'da yun t'uti bi xänba yu ja'i a ra Jesús 'bu mi xänbi tengu ya i hmangua, pe hõnt'u hingui hei bu dá fađi bi xifi. ³⁴Ne nte bi xih mi'da yam hma, hõnt'u yun t'uti bi xifi. Pe nu'bu mi 'busehu yú xädi bi xih puya 'be'a na mbõn'u yun t'uti bi mam bu 'buh yu ja'i.

Bi xifi din he ran dahi ra Jesús

³⁵Nu'bu mín de baya nu ra Jesús bi 'yemp'u yú xädi:

—Nuya ga thohmbu nu 'danguadi ra dadehe, bi 'yemp'u.

³⁶Ne nubaya bi xih yu ja'i da mbeng bu yú ngu. Nu yú xädi baya bi 'yon a ra mbosa mi huhu ra Jesús, bi mbähä baya. Ne xun ngu mi'da yu ja'i bi denni ngue bi hyuse yú mbosa u. ³⁷Ne nu'bu ya i 'yo bu ja ra dehe ne nts'edi ran dahi bin ja, ne bi donts' ra dehe ra mbosa ne mi ts'utho xtán yudi. ³⁸Pe nu ra Jesús mi hunh ra huhni, ne mi apu ja ra mbosa. Nu yú xädi bi 'ya ra Jesús ne bi 'yembi:

—Xänbate i, ha nte guim beni ne nde ga tuhu, bi 'yemp'u.

³⁹Bi ndants'a ra Jesús baya ne bi 'yemp'a ran dahi ne a ra dehe:

—Daman he, bi 'yembi.

'Bex gue bin he ran dahi ne ra dehe baya him mam bi 'yani.

⁴⁰Nubaya, bi 'yemp'u yú xädi:

—Guin suhu nguetho ts'utho guí ec'yeigahu.

⁴¹Nu yú xädi baya bi zu a ra hmu, ne bi hyonya thoho a bin ja. Bin 'yemzehe n'da ngu n'da u:

—'Be'a di 'yegt'ui na ran 'yohu, ne ya 'bex gue in he a ran dahi ne ra dehe di hecpi.

Ra Jesús bi hyõnba thi yu zithu a ra mengu bu Gadara

5 Nubaya nu ra Jesús ne yú xädi bi zõm bu 'danguadi ra dadehe nubu ja ra häi Gadara. ²⁻⁶Ne mi 'bupn n'da ran 'yohu min 'youi yu zithu. Nu'a mi zam bu ja ran 'yägui, ne njo'o to'o mi sä da zammi

nguetho gä i xecthoho yu cadena mi pa nthat'i. Xun ngu yu nidi bi thurpa yú 'ye ne yú gua nangué yu cadena, pe gätho i xecthoho. Njon mi sä di hecpi. Gätho ra pa ne ra xui mi mbapü ja ra dapo o guerpü ja ran 'yägui, ne midí ünba zehé nguetho mi hezehe rá ja'i nangué yu do. Nu'bu mí bøm bu ja ra mbosa a ra Jesús ne yú xädi, 'bex bá ε a ran 'yohü bin c'athü, bí 'yëpü ja ran 'yägui, bin danyahmu bu 'bäh ra Jesús, bi dände, 7 ne nts'edi mbafi, bi 'yëna:

—'Be'a guí nde gui 'yörcahe grá Jesús, rá Ts'ünt'u i Ojä mahets'i. Nuya dí ä a ra mate hin gui ungahe, 8 bi 'yën'u yu zithu 'bu mi sifi da bøm bu rá mbüi ran 'yohü. 9 Ne nubüya nu ra Jesús bi 'yän'nu yu zithu:

—'Be'a ní thuhu, bi 'yëmbi.

—Ma thuhu “N'dan nets'igähe” ne εmme xun ngu gähe, bi 'yëna. 10-12 Ne nts'edi dí ä a ra mate gue'bu ga pømhbé hin gui pengahe bu n'danni i ja yu häi, dami 'yörcahe ra mate gui pengahe nu 'buh yu ts'üdi ga cütthe nu, bi 'yën'u. Nguetho hinga yatho mí 'yo u yu ts'üdi xun ngu, mi sapaxi bu.

13 Nu ra Jesús ya bi un ran t'ëdi da yurpü 'buh yu ts'üdi. Nu'bu mí yurpü ya 'bex bán tih yu ts'üdi bá çapü ja ra nguani u 'bex bi yurpü ja ra dehe u, ne gä bi du bu u büya. Mbe yo mahuähi i jua u.

14 Nu u yun 'yohü midí jamansu yu ts'üdi, 'bex bi 'da 'bu min nu 'be'a bi 'yöt'u yu ts'üdi. Bi mba bá mam bu ja ra hnini nepü huähi a bin ja. 'Bex bi mba yu ja'i büya da nuse u 'be'a bi man u yú mbädi yu

ts'üdi. 15 Nu'bu mí zøm bu, bi nu i hupü a ran 'yohü madí ünba ra zithu, ya xí zä ne i he rá zi pahni. εmme bi mbidi yu ja'i büya. 16 Nu'bu xí nu yu ts'üdi, xø bi xifi xun ho yu ja'i mahøn'a 'be'a xín ja. 17 Ne nubüya, nu yu mengü bu εmme bi 'yöp ra mate ngue 'bex gue da bøn a ra Jesús bu ja yú häi u.

18 Bi mba da ndex ra mbosa a ra Jesús büya. Ne nu'a ran 'yohü xí ünba ra zithu εmme i nde da den'na ra Jesús gue 'darpü din 'yohü. 19 Pe nu ra Jesús him bi un ran t'ëdi ne bi hecpi.

—Ni mba bu ni ngu, ne gui xi u nim 'buihü ran ho bi 'yöt'a Ojä ra Hmu ngue bi huεc'a i, bi 'yëmp'a ran 'yohü.

20 Nu'a min 'youi ra zithu büya, bi mba rá ngu. Bi dæ'mi bi mam bu gätho ra xequi Decápolis 'be'a xí 'yörpa ra Jesús. Ne gätho u bi xifi bi hyonya thoho u.

**Ra Jesús bi 'yä'a rá t'ixu
ra Jairo ne bi hoc'a n'da ra
xisu mi hëmb ra mbeji**

21 Ne nu'bu ya mi zøn ra Jesús bu ná 'danguadi ra dædehe, εmme xun ngu yu ja'i bim peti bu ndenthe mahøn'a guerpü bin säya ra mbosa. 22 Bi zø'a n'da rá ngurbi ra nijä i Jairo a, bin danyahmu bu ja rá gua ra Jesús. 23 Ne εmme bi 'yöp ra mate, bi 'yëmbi:

—'Yörqui ts'u ra mate ga mbähä ba cäx ni 'ye ma t'ixu nguetho εmmei, janangué'a da yäni ne hin da du, bi 'yëmbi.

24 Nu ra Jesús bi mbe büya, ne xun ngu yu ja'i bi den'ndü, xögue bin dü bu ni mba u. 25 Ne bi zürpü

'yu n'da ra xisu ná 'de'mayon jeya mi hɛmb ra mbeji. ²⁶Ɛmme xí nu ran ʉnbi nangué xʉn ngu yʉ 'yøthebate xí 'yøthe. Xi juadi gátho rá mbeti mi ja, ne xingui ts'ʉ bi dɪts'i, xøgue man'da ɛmmei. ²⁷Ɔe nuya i hon a ra Jesús nguetho xí 'yø'am man yʉ ja'i ngue di hoqui hønt'a go 'be'a man ʉ. Janangué nu'bʉ mi zʉdi 'bex bi yʉt'i nde bʉ ní mba ʉ, bi dárpa rá xʉthapahni ra Jesús bʉya. ²⁸Nguetho mí ɛnse ra xisu, “Høntho ga thárpa rá pahni, ya da yʉngui,” mi ɛna. ²⁹Ne nu'bʉ mi dárpa rá pahni ra Jesús 'bex bin hɛ a rá mbeji mí hɛmb bʉya. 'Bex bi bʉ a ra xisu ngue ya bi zʉ xʉn ho. ³⁰'Bex bi bʉh ra Jesús ngue bi hoc'a n'da ra ja'i rá ts'edi 'bʉ mí dárpa rá pahni. Janangué bi nyɛ'a ra Jesús, bi hyɛt'ʉ yʉ ja'i min 'yohu ne bi 'yɛna:

—To'o bi dárca ma pahni, bi 'yɛna.

³¹Nu yʉ xʉdi bʉya bi 'yɛmbi:

—Guín nuhma ɛmme dʉ ua yʉ ja'i, “To'o bi dárca ma pahni,” ne guí ɛna.

³²Nu ra Jesús i tø'mi da manse to'o xí dárpa rá pahni. ³³Ne nu ra xisu bʉya, bin su ne di fet'i nguetho pʉ a xí t'ørpe. Ne bi mba bʉ 'bʉh ra Jesús bin dʉnyahmu bʉ ja rá hmi ne bi xifi gátho 'be'a xí 'yøt'e. ³⁴Nu ra Jesús bʉya bi 'yɛmbi:

—Nu'i grá zi xisu, bi zʉ i nguetho gá 'yɛc'yeigui. Ni mba da hyu ni mbʉi, him man di ʉn'a a gmi hɛmbi.

³⁵Gátho na yʉi a ra xisu 'bex bi zøpʉ mi'da yʉ ja'i bí 'yɛpʉ ja rá ngu a ra Jairo, bi t'ɛmp'a ra Jairo:

—Nu'a ni t'ixu ya bi du. Sāti thoho man'da gadi pah na ra xʉnbate.

³⁶Ɔe nu ra Jesús 'bʉ mí 'yø a bi man'ʉ, bi 'yɛmp'a ra Jairo bʉya:

—O di tu ni mbʉi, høntho gui 'yɛc'yei ngue majuañi i ja ma ts'edi, bi 'yɛmp'a.

³⁷Guehma bi thoh pʉya ne njom bi japi da denni. Hønt'a ra Pedro, ne ra Jacobo ne ra Xuua rán 'yohu ra Jacobo, bi xifi da mbähä bʉ rá ngu ra Jairo. ³⁸Nu'bʉ mi zøm bʉ ja rá ngun a ra Jairo bʉya, bi nu ngue i zon'ʉ yʉ ja'i 'bʉpʉ, ne ɛmme di mbahni na ts'oni. ³⁹Bi yʉrʉ mbo ra Jesús bʉya, bi 'yɛmp'ʉ 'bʉpʉ:

—Hanja ɛmme gadi hɪhʉ na ts'oni. Nuna ra hmute hingui tu pɛgue i ʉha.

⁴⁰Nu'bʉ mi 'yøh yʉ ja'i 'be'a bi man a, bi den thoho bʉya. Nu ra Jesús bʉya, bi 'yɛmp'ʉ yʉ ja'i:

—Dami pømhbu thi, bi 'yɛmbi.

Hønt'a rá ta ne'a rá mbe ra hmute xí du ne yʉ xʉdi, bi yʉthʉ ra Jesús bʉ 'ben a ra hmute. ⁴¹Nu'a ra Jesús bʉya bi benba rá 'yɛ a ra hmute ne bi 'yɛmbi:

—Talita cumi, bi 'yɛmbi. I nde da ma: “Nu'i grá hmute dí xi i, dami ndants'i.”

⁴²Nu'a ra hmute bʉya 'bex bi ndants'i ne bin 'yo. 'De'mayon jeya mi pɛ'ts'a. Nu'ʉ bi yʉthʉ mbo bi hyonya thoho. ⁴³Nu'a ra Jesús bʉya nts'edi bi 'yɛmp'ʉ:

—Njon gui xihmbʉ 'be'a dá øt'ä, bi 'yɛmp'ʉ. Ne nubʉya bi 'yɛmp'a ra Jairo:

—Dami 'uɪñ na ni t'ixu ya, bi 'yɛmbi.

Ra Jesús bi zøm bʉ rá hninizehe

6 Bi bøm bʉ ra Jesús bʉya, bi mba bʉ ja rá hnini zɛhe Nazaret. Bi mbähä yʉ xʉdi. ²Ne nu'a ra pa ran ts'äya, bi mbähä

yú xádi bu ja ra niја. Nu ra Jesús buya bi xánba bu yu ja'i. Nu'bu mi 'yoh yu ja'i a bi man'a ra Jesús, bi hyonya thoho ne din 'yemzehe u:

—'Be'a nin xádi im man na. 'Be'a ni ts'edi i ja na, ngue i sä i øt' yun t'øt'e mixte na. ³Ha hinga guehna ra yaxi na, rá ts'unt'u ra María. Ne yún 'yohu ra Jacobo, ne ra José, ne ra Judas, ne ra Simón, ne u yún ju dí 'buhmbu ua, bi 'yen u.

Ne bi u't' yú mbui zehé u.

⁴Janangue'a nu'a ra Jesús bi 'yemp'u:

—Gátho yú pøngahya Oja i hnumansu, pe hønbu ja rá háizehé nepu 'buh yú meni, nepu ja rá nguse hingui hnumansu bu, bi 'yén'a.

⁵Ne hingui ngu yun t'øt'e bi 'yørpø ngue xtá 'yut rá ts'edi. Hønt'u zi yoho yun zäman'u bi gäx rá 'ye bi japi bi ya'n'u. ⁶Ne bi hyonya thoho a ra Jesús nguetho him bi 'yçc'yei u ngue i ja rá ts'edi u yú menguha. Ne nubuya bi mba bu ja yu t'uhnihni jombu Nazaret, ne bi xánba bu u yu ja'i.

Bi mbehn'du 'de'mayoho da mamp'a rá m hma

⁷M'bejua buya bi xi u 'de'mayoho yú xádi ngue da mba bu ja yu hnini. Ne 'da i yoho bi zänni, ne bi un yú ts'edi da hyøn'a thi yu zithu in 'yohu u 'da yu ja'i. ⁸⁻⁹Ne bi xi u nte da hyax 'bu bi mba u. Hønt'a n'da ra tøhø da hyats'i n'da ngu n'da u. Ne hønt'u yu thixfani da 'yut'i. Xíng yun ju'døza, xíng yun zedi da hyats'i, xíng ra mbeti, ne xín da gax u yojo'ts'i yú pahni.

¹⁰Ne man'da bi 'yemp'u:

—Hønbu go hapu da mba ma säya ahü 'bu gá sømhbu bu ja yu hnini, gam 'buhmbu bu gue'bu go gá nexhu bu. ¹¹Ne nubu hapu gui sømhbu ngue hin da zin ahü ne hin da 'yømanho a guí mamhbu, dami pømhbu bu, dami huaju ra häi ja ni xinguahü, ra hmeþya ngue gui sohmbu bu u. Ne majuani dí xi ahü, nu'a ra hnini hin da zin ahü, man'da xun ngu ran unbi da nu a 'bu bi zøn ra pa ran juanbi, xinda gue'a ra hnini Sodoma ne ra hnini Gomorra, bi 'yemp'u yú xádi.

¹²Ne bi bøm bu 'de'mayoho buya, bi mba. Hønbu go hapu bin 'yo bi xih yu ja'i di päh yún 'yomfeni nangue yu ts'oqui bi 'yøt'e. ¹³Ne bi hyøn a thi xun ngu yu zithu mín 'yohu 'da yu ja'i ne xun ngu yun zäman'u bi gox ra aceite ne bi japi bi zä u.

Rán ðate ra Xuua Nxixya

¹⁴Mí ø a ra ts'ut'abi Herodes ngue mí man yu ja'i 'be'a mí øt'a ra Jesús bu mí 'yo, ne bi 'yemb buya:

—Masque gue'a ra Xuua Nxixya a bi ðambeni, janangue'a i øt yun t'øt'e ngue i uh rá ts'edi, bi 'yena.

¹⁵Pe nu'u 'da yu ja'i, mi ðna:

—Ra Elías a ra Jesús.

Ne nu'u 'da i ðna:

—Ra pøngahya tengu mi 'buh maya'bu.

¹⁶Pe nu ra Herodes 'dat'a im ma, bi 'yena:

—Gue'a ra Xuua Nxixya a ngue dá manda da ts'ecpa rá 'yuga, masque bi ðambeni, bi 'yén a ra Herodes.

¹⁷⁻¹⁸Nguetho gueþe ra Herodes bi mbehn'du bá bent ra Xuua, bi du't'i ne bi got'a fädi. Nguetho in cue ra

Herodes 'bũ mí t'ẽmbi hingui ho a bi 'yõt'e ngue xí zin a rá 'bẽpo. Ne nu'bu mí zin'a ra xisu, mi 'bũhmi a ra Felipe. Ne nu'a ra Felipe, rán 'yohũ zehẽ a ra Herodes. Ne nu ra xisu i Herodías a. Ne gue'a ra Xuua Nxixyã bin yaui ra Herodes, bi xifi hingui ho a bi 'yõt'e. Him bi 'yømanho ra Herodes bũa, janangue bi manda dí cot'a fãdi ra Xuua Nxixyã.

¹⁹Ne a ra Herodías bin cue ne ẽmme honi 'bẽpũ dí hyo a ra Xuua. Pe him 'bex bi zã bi hyo. ²⁰Nguetho nu ra Herodes mi pađi ra hocja'i a ra Xuua, ne bi xi ẽ yũ mbãngoxthi njon da japi da yũrpũ ngue di unba ra Xuua. Ne nu ra Herodes, ja'bu di manda bá ts'inba ra Xuua ngue i nde da 'yø i ts'ũ rãm hman ra Xuua. Ne bi 'yømanho tho madague'bu hinga gãtho i pađi 'be'a nam bøn'a i man ra Xuua.

²¹Nu'bu mi zøn ra pa rá ngopa ra Herodes, nu ra Herodías bũa bi d̃jni 'bẽpũ dí hyo ra Xuua bũa. Bi 'yõt'a n'da ra d̃ansihme ra Herodes bá si yãm fãts'ihũ, ne yũ hmudofũi ne'ũ yũ ngurpi bu ja ra häi Galilea. ²²Nu'bu min sihme ẽ bi yũrpũ rá t'ixu ra Herodías, bin nese a ra hmute. Nu ra Herodes ne ẽ gã mi huhmbũ bu ẽmme bi numanhop rán hnei ra hmute.

—Nuya gui 'yãqui 'be'a guí nde gui 'yãqui, nugã ga 'da i, bi 'yẽmbi.

²³Ne xø bi 'yẽmbi:

—'Yęc'yei Ojã majuãni ga 'da i 'be'a gui 'yãqui madague a gui 'yãc made gãtho 'be'a dí pe'ts'ã, bi 'yẽmbi.

²⁴Nu'a ra hmute bũa bi bõni ne bi 'yãn'na rá mbe ngue ra Herodías, bi 'yẽmbi:

—'Be'a sä ga äpi, mbe.

Nu'a rá mbe bũa bi 'yẽmbi:

—'Yãp'a rá yã ra Xuua Nxixyã.

²⁵Bi mbenga n'dihi ra hmute bũa bi 'yẽmp'a ra Herodes:

—Dí nde 'bexque guehya gui 'dac'a rá yã ra Xuua Nxixyã, gui cãrca ra mbohi, bi 'yẽmbi.

²⁶Nu ra Herodes bũa bi du rá mbũi 'bu mi 'yø a bi man a ra hmute, pe hingui sä 'be'a da mam bũa nguetho hupũ ja ran sihme ẽ xí 'yøde 'be'a bim ma ngue ya xi ma majuãni di unni 'be'a da t'ãpi. ²⁷Janangue a guehma bi mbẽnhna n'da ra dofũi bá hãnba rá yã ra Xuua. ²⁸Nu'a ra dofũi bũa bi mba bá secpa rá yã ra Xuua nubũ ja ra fãdi ne bá cãt'a n'da ra mbohi, bi unna ra hmute bũa. Nu ra hmute bũa, bi unna rá mbe a rá yã ra Xuua. Ne gue'a bin ja 'bu mi du ra Xuua Nxixyã.

²⁹Nu'bu mí 'yøh yũ xãdi ra Xuua ngue bi ts'ecpa rá yã, bá ẽ ẽ, bi duspa rá ngøc'yei ne bi mba bi 'yãpũ ja ran 'yãgui bũa.

Bi un ran ts'ihme cut'a mahuãhi a ra Jesús

³⁰Nu'bu jam bá penc ẽ yũ xãdi a ra Jesús, bi xifi 'be'a gãtho xi 'yørpũ bin 'yo, ne bi ma 'be'a gãtho bi mam bu 'bũh yũ ja'i 'bu mi xih rãm hman Ojã ẽ. ³¹Nu ra Jesús bi 'yẽmp'ũ:

—Ga mbãhã ts'ũ nũ n'danni ngue dan säyahũ ts'ũ nũ, xøhma guí yãhmbũ, bi 'yẽmp'ũ.

Nguetho xũn ngu yũ ja'i i søm bu, ní mba ne ní 'yẽhe, ne xĩngui ts'ũ im bongui din sihme ẽ. ³²Janangue a bi hyu ra mbosa ẽ im bẽni da

zòm bə ma'ueni ɤ guepə da zä dim 'buse ɤ. ³³Pe xən ngu mi'da yə jə'i bi hyant'a ra mbosa bə ni mba ne bi bađi i hu bə ra Jesús. Ne bá nexpə ja yú hnini ɤ, ne ɛmme bin ti ɤ ne 'yogua thoho ne m'bet'o bi zòm bə da zøn'a ra mbosa. ³⁴Nu'bə mi gəh ra mbosa ra Jesús ne yú xädi, bi nu xən ngu yə jə'i ya xí zòm bə, ne bi huɛc'ɤ ngue in ja tengu yə de'yo njo'o di jamansu. Ne 'bex bi də'mi bi xih yə jə'i rām hman ra Jesús mahøn'a asta gue'bə go mín de. ^{35,36}Nu'bə mín de bəya bi t'ɛmp'a ra Jesús:

— ɛmme bin de ya, ne hinga nan sihme yə jə'i, dami penpə ja yə t'uhnnini ya da dän yə hme bə nguetho ma'ueni ua ne hin'yə 'be'a da zi, bi 'yɛn'ɤ yú xädi.

³⁷Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛna:

— Gue'ahə gui 'uimhbə yə jə'i, bi 'yɛmbi.

Ne bi 'yɛn'ɤ yú xädi:

— Pe ha guí ɛnje gua tämhbe yociento ra hme ngue ga unhdə yə jə'i da zi, bi 'yɛn'ɤ. ³⁸Nu ra Jesús bəya bi 'yɛmp'ɤ:

— Bá nuhə bə hangu yə hme ja bə.

Nu'bə mí bađi, bi 'yɛmbi:

— Cət'a mhme ne yoho yə huə ja ua, bi 'yɛn ɤ.

³⁹Ne bi xih pəya:

— Dami xihmbə yə jə'i din säya nu i ja yə 'bot'ɛi.

⁴⁰Ne 'darpə bi hyu ɤ n'da ciento, ne 'darpə bi hyu ɤ mi yote ma 'det'a, ne njabə bi 'yot'e gätho ɤ mi'da. ⁴¹Nu'bə mi gən'ɤ cət'a yə hme ne ɤ yoho yə huə ra Jesús, bi ndøš mahɛts'i, bi 'yöp rán jəpi Oja ne bi xen'ɤ yə hme. Ne ɤ yə huə bəya. Nubəya bi un'də yú xädi di

darpa yə jə'i. ⁴²Gätho bin sihme ɤ 'bupə ne bin niya xən ho ɤ. ⁴³Ne nu'bə mi jua'a bi pet'ɤ bi bongui, 'de'mayo 'bøts'e bi yudi. ⁴⁴Ne nu'ɤ bin sihme cət'a mahuəhi ma 'yohu ɤ.

Ra Jesús bin 'yo maxøts'e bə ja ra dədehe

^{45,46}Nu ra Jesús bəya bi xih yú xädi m'bet'o da mba ɤ da zòm bə ra hnini Betsaida, ne bi yət'a n'dihi bə ja ra mbosa ɤ bəya. Nu ra Jesús him 'bex gue bi mba ne nu'bə min 'yɛhmbə gätho yə jə'i, bi ndexpə ja ra nyuni bin yađi Oja bə. ⁴⁷Nu'bə min xui, ya i 'yo bə ra mbosa bə made ra dehe. Nu ra Jesús mi 'batho bə bán ts'ogui. ⁴⁸Ne nu'bə mí hyant'ɤ 'be'a øt'ɤ yú xädi, bi nu ngue xən hɛi bə ni 'yon yú mbosa nguetho di costa'a ran dəhi a ra mbosa. Ne nu'bə maguembə da hyax pəya bá ɛh ra Jesús bə ní mba yú xädi, ba 'yo maxøts'e ra dehe. Ne nu'bə mi zudi ɛna da mi'ts'a ra mbosa. ^{49,50}Nu'ɤ yú xädi 'bə mi nu bi bɛn ɤ: "N'da ra du i mba bə," ɛn'ɤ. Ne ɛmme bi mba ɤ nguetho bin su. Nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'ɤ:

— Guecä o te guím bɛmhbə.

Damin johyahə, bi 'yɛmp'ɤ.

⁵¹Ne bi ndexpə ja ra mbosa bəya.

'Bex bin hɛ ran dəhi, ne ɛmme bi hyonya thoho yú xädi 'bə mi nu 'yo maxøts'e ra dehe ra Jesús, ne bin hɛ n'dihi ran dəhi.

⁵²Bi hyonya thoho nguetho him bi bɛni 'be'a bi nu 'bə mi 'uim'i cət'a mahuəhi yən 'yohu bə ndenthe, nguetho hingana pađi xən ho ɤ.

Ra Jesús bi hoc'ɤ yən zäman'ɤ bə ja ra xequi Genesaret

⁵³Ne bi zòm bə 'danguadi ra dədehe bəya, nubə ra häi

Genesaret, bi zopu yú mbosa.

⁵⁴Nu'bu mi gapu ja ra mbosa, gátho yu ja'i bi bađi gue gue'a ra Jesús.

⁵⁵Ne nu yu ja'i buya 'bex bi mba bá si yu hyenni, bi zixpu da thoh ra Jesús. Mi oxpu ja yú 'beza 'da, hõnbu go hapu ní nets'i. Ne nu'bu mi thopu ra Jesús bu ja yú häi u, ⁵⁶hõnbu go hapu bi thogui, o gue yu t'uhnini o gue yu dahhini, o gueru ma'ueni yu hnini, ya xí 'bom bu yun zäman'u. Ne gátho bu bi thogui bi si a ra Jesús: “Mada hõnt'a ni pahni ga thät'i i,” bi t'ëmbi. Ne hõnt'a go to'o bi därpa rá nyampahni 'bex bi zä buya.

**Ra Jesús bi ma nda'a dí
ts'onba rá mbui n'da ra ja'i**

7 Ne bi nexpu Jerusalén 'da yu fariseo ne yu xänbate nijä, bi zom bu mi 'buh ra Jesús. ²Ne bi nu u 'da yú xädi ra Jesús i sihme ne hin nin xu'ye tengu rán su'ye bi zänzehe yún t'ëtizehe u. Ne bi 'yëmbi øt ra ts'oqui u. ³Nguetho nu'u yu fariseo ne gátho mi'da ma mijudíohe emme i tenda'u yún t'ëdi yu daç'yei. Ne nu'bu hin nin xu'ye tengu man yún t'ëdi, ya hin din sihme 'bu. ⁴Ne ngutho 'bu xpá mbenga täi, him 'bex gue i sihme, 'be din xu'ye xun ho tengu yún t'ëdizehe i ten'du. Ne man'da xun ngu yun sut'i i ten'du, tengu yún t'ëdi yu daç'yei. Yún sut'i ngue yu tasa, ne yu xaro, ne yu t'ëgui, ne yám 'be't'e yu t'ots'i. ⁵Janangue nu yu fariseo ne yu xänbate nijä bi 'yänna ra Jesús:

—Hanja u ni xädi hingui ten yún t'ëdi yu daç'yei ne i sihme ne hin nin xu'ye, bi 'yëmp'u.

⁶Bi dah ra Jesús, bi 'yëmp'u:
—Nu'ahu yoho nin 'yomfënihä, bi 'yëmp'u. Ne majuani bi man ra Isaías nanguehu 'bu mim pøngahya, bi 'yëna:

Nuya yu ja'i nangue yú nde i escagui,
pe maxøts'e thoho, hinga gátho mbo yú mbui im bëngui.

⁷Säti thoho i escagui nguetho hõnt'u
yún t'ëdi zehë i xänba u mi'da, i en Ojä, bi 'yën a ra Isaías, bi 'yën a ra Jesús. ⁸Gue'a gá 'yøthu a nguetho gá hyehmbu yún t'ëdi Ojä ne gá tenhdu yún nt'ëdi zehë yu ja'i nangue yún sut'i yu xaro, ne yu tasa ne xun ngu mi'da guí øthu , bi 'yëmp'u.

⁹Ne man'da bi xi u, bi 'yëmp'u:
—Ne hõnt'a ram fe'ts'i guí øthu nangue yún t'ëdi Ojä, tengu 'bu nte di muui, nguetho hõnt'u nin t'ëdi zehëhu guí nde gui tenhdu. ¹⁰Gue'a gní festahu rán t'ëdi Ojä bi xi a ra Moisés a guí øthu, nguetho nu a ra Moisés bi 'yëna: “Gui numansu ni tahu ne ni mbehu” Ne man'da ram hma bi ma: “Nu'a to'o da zan rá ta o gue rá mbe, jatho da tho a.” ^{11,12}Pe nu'ahu 'dan'yo thoho guí mamhbu ngue guí emhbu hing ra ts'oqui 'bu bi yarba Ojä a mi ja ngue xtá mbäx a rá mbe o gue rá ta n'da ran 'yohu. Ne hin gá xihmbu ngue him bi numansu yú ta 'bu ngubu bi 'yøt'e. ¹³Gue'a gní combahu rám hman Ojä a, nangue ni t'ëç'yei zehëhu guí xänbahu mi'da yu ja'i. Ne xun ngu mi'da guí øthu, bi 'yëmp'u yu fariseo a ra Jesús.

¹⁴Ne nubuya bi zohni gátho yu ja'i bi 'yëmp'u:

—Dami 'yøhmbu, gätho ahü, ne dami paḥmbu na ga xi ahü ya.

¹⁵Hin'yü 'be'a da yurpu mbo rá mbüi n'da, gue di ts'onba bu, pegue nu'a ní bøm bu ja rá mbüi n'da gue a dí ts'onba rá ja'i n'da a. ¹⁶Hønt'a go to'o ja yú zagu bi 'yø a dí m mangä, bi 'yemp'u yü ja'i a ra Jesús.

¹⁷Ne bi 'uepu 'buh yü ja'i a ra Jesús, bi mbähä yú xädi bu ja ra ngu. Ne nubüya bi 'yän'du yú xädi: —'Be'a gue na mbøn'a ran t'uti gá ma.

¹⁸Ne bi 'yemp'u yú xädi büya:

—Ha ne ahü hin guí paḥmbu a dá mangä. Ha hin guí paḥmbu hin'yü 'be'a da yurpu mbo rá mbüi n'da, gue hinga gue'a dí ts'onba bu a.

¹⁹Nguetho nu'a 'be'a gätho i si n'da, hin din zam bu rá mbüi n'da, pe da mba bu rá foho n'da ne da thotho a, bi 'yæn a ra Jesús.

Ngubu bi man ra Jesús i ndepe da faði ngue xün ho 'be'a gätho i ja ua ngue da zi n'da. ²⁰Ne mi en'a ra Jesús:

—Nu'a ní bøm bu rá mbüi n'da ra ja'i, gue a dí ts'on'a n'da a.

²¹Nguetho nubü ja yú mbüi yü ja'i ní bøm bu gätho yü ts'on'yomfëni, ne'bu i 'yomt'ëni thoho n'da, ne'bu di 'yomt'ëniba n'da ra xisu ne i 'buh rá xisu, ne'bu i hacpa rá te rá mijaj'ui. ²²Ne'bu øt' ram fë, ne'bu øt' ran ts'iyate, ne'bu nzai øt ran ts'o, ne'bu i häte, ne'bu ra 'yašä o gue ran ts'ëya, o gue yün c'äte, o gue yün 'yëts'i, o gue'bu i øt'e tengu 'bu hin'yü rán 'yomfëni n'da. ²³Gue'u gätho ní bøm bu yú mbüi yü ja'i ne gue'u ní ts'onba yú mbüi yü ja'i u, bi 'yemp'u yú xädi ra Jesús.

N'da ra xisu ngue hing yu judío bi 'yëc'yei ra Jesús

²⁴Nu'bu mi jua a bin yaḥu yú xädi a ra Jesús, bi mbähä bu ra xequi yü hnini Tiro ne Sidón. Ne nu'bu mi dïni hapu din säya bi nde ngue njon da baði, pe njam'bu bi zä bin 'yagui. ^{25,26}Nguetho 'bex bi zøm bu n'da ra xisu mi 'bu a n'da rá t'ixu min 'youi ra zïthu. Bi zøm bu ngue ya xí 'yøde nangue rá ts'edi ra Jesús.

Nu ra xisu, hin ma mijudíohe a, ra mengu bu ra xequi Sirofenicia. Bin danyahmu bu ja rá gua ra Jesús ne nts'edi bi 'yöp ra mate ngue da hyønba thi a ra zïthu in 'youi a rá t'ixu. ²⁷Nu'a ra Jesús bi 'yëmbi:

—Hin nin säui ga øt'a a guím ma nguetho him ma menguhü. Tenguthoho bu ja n'da ra ngu hin rán sähü rá mbüdi da t'in u yü t'u'yo, yú mbüdi u go yü t'u'hni, bi 'yëmbi.

²⁸Bi da a ra xisu büya:

—Majuqni guím ma, gra Hmu, pe ne'u yü t'u'yo i sip yú xeni yü ts'unt'u i hepu 'bimexa.

²⁹Nu'a ra Jesús bi 'yemp'a:

—Xün ho ngue ngubu gá bëni, janangue nu ra zïthu min 'youi ni t'ixu ya bi bøni. Ni mba ya.

³⁰Nu'bu mi zøm bu rá ngu bi nu a rá t'ixu 'bem bu ja rá oi, ya xí 'ue a ra zïthu büya.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohu i gogu ne i 'bare

³¹Ne bi bøm bu ra häi Tiro a ra Jesús bi thotho bu ra hnini Sidón, nepu yü hnini ra häi Decápolis, ne bi zøm bu ja ra daðehe Galilea mahøn'a. ³²Bá ts'inba n'da ra gogu

ne i 'bare, bi t'äp ra mate ra Jesús da dospa rá yá a. ³³Nu'a ra Jesús bi zixa ra gogu bu ma'ueni ts'u nguepu njongui 'buh yu ja'i, ne bi dïmba rá saha bu ja yú zagu, ne nu rá jïni bi gospa rá jañi. ³⁴Ne nubuya, bi ndòts' mahets'i a ra Jesús ne bin ga'ts'i ne bi 'yena:

—Efata, bi 'yën a ra Jesús.

Nu'a i nde da ma: “Dami xoqui.”

³⁵Ne 'bex bi xoh yú zagu, ne bi xoh rá nde ne bin ya xun ho buya.

³⁶Nu ra Jesús buya nts'edi bi xifi njon da xifi 'be'a bi 'yörpe. Pe nu'bu mi sifi hin da ma pe man'da bi ma. ³⁷Ne gätho u bi xifi emme bi hyonya thoho u, ne bi 'yën'u:

—Xøgue xun ho tho gätho i øt'a ra Jesús. Di jap yu gogu da 'yøhnahya ne di japi din ya yu gore, bi 'yën u.

Ra Jesús bi un ran ts'ihme u goho mahuahi

8 Nu'u yu pa u, xun ngu yu ja'i bim peti mahøn'a bu ma'ueni mi 'buh ra Jesús, ne nte mi ja bu 'be'a da zi, nguetho ma'ueni bu. Janangue a bi zohn'du yú xädi ra Jesús ne bi 'yemp'u:

²—Nhuçcate tho yu ja'i nguetho ná hyupa dí 'buhmbu ua ya, ne hin'yu da zi. ³Ne nu'bu ga penpu yú ngu yu ja'i ngue ban sihme bu masque da güent ra thuhu bu 'yu nguetho nu'u 'da yabu bá nets'i, bi 'yën a ra Jesús.

⁴Bi da u yú xädi buya:

—Ma'ueni ua, hapu da zä da thïn a da zi ya 'bucua.

⁵Nu ra Jesús bi 'yän'du:

—Hangu yu hme guí cuhu, bi 'yemp'u.

—Yotomhme, bi 'yën u.

⁶Nu ra Jesús buya bi xifi da hyupu häi yu ja'i. Ne bi hyän u yotomhme bi 'yöp ra jamadi Oja ne bi xem buya, bi un'du yú xädi di darpa u yu ja'i i hupu. ⁷Ne yu t'uhua mi cu u, bi japi ne bi un'du yú xädi buya bi darpa yu ja'i hupu. ⁸Gätho bin sihme u ne bin niya xun ho. Ne nu'bu mi mba ma peti u bi bongui, bin ja yoto 'bòts'e. ⁹Ne nu'u bin sihme mi jua'i goho mahuahi. Ne nubuya, bi xih yu ja'i da mba yú ngu. ¹⁰Ne bi yurpu ja ra mbosa ra Jesús buya ne yú xädi, bi zøm bu ra häi Dalmanuta.

Yu fariseo i äp ra hmeppya a ra Jesús

¹¹'Bex bi zøm bu yu fariseo buya bi zä ra Jesús 'bu majuañi Oja bi un rá ts'edi ne bi 'yöp yu hmeppya mahets'i. ¹²Pe nu ra Jesús bin ga'ts'i, bi du rá mbui nguetho guexta'a hingui ec'yei gue ja rá ts'edi, ne bi 'yemp'u:

—Hanja ngue guexta'a guí äju yu hmeppya. Majuañi dí xi ahü hin te ma hmeppya ga ut'ahü ya.

¹³Ne bi zopu u buya, bi mba bi yurpu ja ra mbosa mahøn'a u, bi mba bu 'danguadi.

Yú xädi ra Jesús bi xifi di jamansu nangue yün xädi yu fariseo

¹⁴Pe nu yú xädi ra Jesús bi pumbëni him bi hyax ra hme. Ne hønt'a zi n'dam hme mi o bu ja ra mbosa. ¹⁵N'da ran t'uti bi xih yú xädi ra Jesús ne bi 'yëmbi:

—Dami jamansuhu nangue rá íxi yu fariseo ne rá íxi ra Herodes, bi 'yemp'u.

¹⁶Pe yú xädi buya sä bin 'yëmzehe n'da ngu n'da u:

—Masque i xija nguetho him bá hahü ra hme.

¹⁷Pe nu ra Jesús 'bex bi baði ngue him mi pa u ngue gue'u yún t'öt'e yu fariseo ne'u mi ten ra Herodes bi xifi, ne bi 'yemp'u:

—Ha gue'a gnín 'yänhdü a, ngue nte bá hahü ra hme. Hin gadin 'yomfënihü, xüm me tho ni mbüihü.

¹⁸Ja ni dähü ne hin guím bëmhbü 'be'a gá nuhü, ja ni zaguhü ne hin guím bëmhbü a gá 'yøhmbü. ¹⁹Ne nu'bu má xengä cut'a yu hme dá japi bin xändi janague bin niya xün ho cut'a mahuähi dá 'uïngä, ha'mi 'bøts'e yu xequi gá pethü thä.

Ne bi 'yën'u:

—'De'mayo 'bøts'e.

²⁰Ne nu'bu má xengä yoto yu hme dá japi bin xändi janague a bin niya xün ho goho mahuähi dá 'uïngä, ha'mi 'bøts'e gá pethü yu xequi thä.

Ne bi 'yën'u:

—Yoto 'bøts'e.

²¹—Ha guexta'a hin guí pähmbü a díim mangä, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ra xädä bu ra hnini Betsaida

²²Nu'bu mi zøm bu ra hnini Betsaida ra Jesús ne yú xädi, 'bex bá ts'inba n'da ra xädä, ne bi t'äp ra mate da dädi. ²³Nu ra Jesús buya bi benba rá 'ye ra xädä ne bi zix bu ma'ueni ts'u ra hnini. Bi zorpa yú dä ne bi därpa yú xidä, ne nubuya bi 'yän 'bu in nu ts'u ran nequi. ²⁴Ne nu'bu min hannu ra xädä bi 'yëna:

—Dín nugä yu ja'i ya, ëna yu za, pe i 'yo, bi 'yëna.

²⁵Ne bi därpa yú dä mahøn'a ne bi japi bi nu xün ho ran nequi buya.

²⁶Ne nu ra Jesús buya bi mbenpu rá ngu bi 'yëmbi:

—Hin gui mba bu hnini ne njo'lo to gui xifi nangue a dá øt'e'e, bi 'yëmp'a mí xädä.

Ra Pedro bi ma gue gue'a rá Thahni Oja a ra Jesús

²⁷Ne nu'bu mi bøm bu ra hnini Betsaida a ra Jesús ne yú xädi, bi mbähä bu ja yu hnini ra xequi Cesarea Filipino. Nu'bu mi mba bu 'yu bi 'yän'ndü yú xädi ne bi 'yëmp'u:

—'Be'a i man yu ja'i nanguecä, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁸Ne nu'u bi däti:

—Ën u 'da yu ja'i gue'e grá Xuua Nxixya. Ne nu'u mi'da i ën u gue'e grá Elías. Ne mi'da i ën u, gue'e 'da u yu pøngahya mi 'büh maya'bu, bi 'yën u yú xädi.

²⁹Nu ra Jesús bi 'yänzehe yú xädi mahøn'a:

—Xi ahü, 'be'a guí mamhbü nanguecä.

'Bex bi dä a ra Pedro, bi 'yëmbi:

—Nu'i gue'e grá Cristo, rá Thahni i Oja, bi 'yën'a. ³⁰Ne nu'a ra Jesús bi hecua yú xädi ngue hin da ma to'lo a.

Bi man ra Jesús nangue rán dätezehe

³¹Nu ra Jesús bi dü'mi bi xi u yú xädi 'be'a da t'ørpe ngue gue'a bin ja'i ua ja ra ximhäi a, ne bi xi'u ngue hin da numanho ma ngurbihe yu dæc'yei, ne yu ngurba mbäjä ne yu xänbate nija, ne bi xi u jatho da nu xün ngu ran ünbi ne da tho, ne da dæmbëni 'bu ná hyupa. ³²Ne bi xifi xün ho 'be'a da t'ørpe, hin'yü 'be'a bi gøn'dä. Pe nu ra Pedro bi zixmanhë ne bi hecpi, bi 'yëmbi:

—Njon gui japi da bent'i i, damin yañi, bi 'yẽmbi. ³³Nu ra Jesús bi hyand bũ mi 'bäh mi'da yú xädi 'bũ mi 'yẽmp'a ra Pedro:

—Dami 'uegue nangué ma hmiğä grá zĩthu Satanás. Nu'i hingui sä guim bẽni tengu im bẽn Oja, hõnt'a guím bẽn a guín nu ua ja ra ximhäi, bi 'yẽmbi.

³⁴Nu'a ra Jesús bũya bi zohn'dũ yũ ja'i ne yú xädi ne bi 'yẽmp'ũ:

Hõnt'a go to'o i nde da dengui, hin da zän zehe 'be'a da 'yõt'e ne da hyät yũn unbi madague da tho, ne da bẽn tengu dí m bengä.

³⁵Nguetho nu'ũ to'o i su da du nanguecä, pe gätho yũ pa da nu ran unbi mazai Ʃ, pe nu'ũ hingui su da du nanguecä ne nangué mam hmangä, gätho yũ pa mazai dim 'bũ Ʃ. ³⁶Hin'yũ 'be'a xũn ho da nu Ʃ yũ ja'i 'bũ xtí peti gätho 'be'a i ja ua ja ra ximhäi, ne hõnt'a ran unbi mazai da nu Ʃ. ³⁷Hin'yũ 'be'a sä da 'yõt'a n'da ra ja'i ngue da 'yẽna di pøse rá te, bi 'yẽn a ra Jesús.

³⁸Ne xø bi 'yẽna:

—Ne nu'a to'o i pe'ts' rá sä nanguecä ne nangué mam hmangä bũ 'bũ Ʃ hingui Ʃc'yei Oja, necä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, xín ga Ʃmbi ma t'ũhni 'bũ rán zegui ra pa a, 'bũ bá pengä mahõn'a. Ne dín jagä rá ts'edi ma Ta bũ mahets'i ne gätho yũm 'behni ban 'yohe 'bũ bá Ʃcä mahõn'a, bi 'yẽn a ra Jesús.

Ra Jesús bim pä a n'da ora bũ ja ra nyuni

9 Ne man'da bi xi Ʃ, bi 'yẽmbi:
—Majuañi dí xi ahũ, 'bũ i 'da ahũ ngue hin gni tuhũ 'bũ bi dũ'mi di manda ua rá ts'edi Oja.

²Nu'bũ mi tho'a n'dato pa xím man ra Jesús na, bi zixa ra Pedro ne'a ra Jacobo ne ra Xuua bũ ma'ueni bũ bí ja n'da ra t'øhø xũn hets'i. Nu'bũ mí zøm bũ, bi nu yú xädi bim pä'a ra Jesús. ³Ne rá pahni bim pädi bi fexni, ne Ʃmme bi t'axqui xinda gue'ũ gätho mi'da t'Ʃmbi xũn t'axi. ⁴Ne bi nequi bũ ra Elías n'yoi ra Moisés, bin yañũ ra Jesús, mi 'bũh maya'bũ Ʃ. ⁵Nu ra Pedro bũya bi xih ra Jesús:

—Ma xänbate i, xũn ho ngue gätho dí 'bũhmbũ ua ya, bi 'yẽna. Ga hõhmbe hyu yũ t'ũngu. N'da'e ne n'da Moisés, ne n'da Elías, bi 'yẽna.

⁶Ngubũ bi ma nguetho him mi pädi 'be'a bi ma nguetho Ʃmme bi mbidi. ⁷Ne nubũya, bá Ʃh yũ güi bi gomp'ũ mi 'bá Ʃ ne bi 'yø a n'da ra nde Ʃ ngue bin ya bũ ja yũ güi, bi 'yẽna:

—Guehna ma Ts'ũnt'ũ Ʃmme dadí huƩqui, dami 'yømanhohũ 'be'a da man na, bi 'yẽn a ra nde bin ya.

⁸Ne nu'bũ min hanní Ʃ yú xädi ra Jesús, njon mam bi nu, hõnt'a ra Jesús bi nu i 'bäpũ.

⁹Ne nu'bũ mi gapũ ja ra t'øhø, bi 'yẽmp'ũ yú xädi ngue njo'o to da xifi 'be'a xi nu bũ, jague'bũ bi dambẽnise a ra Jesús gue nu'a bin ja'i ua ja ra ximhäi a. ¹⁰Janangué a bi benthø a ram hma bi sifi ne him bi ma. Ne bin 'yänzehe ne bin 'yẽmp'ũ:

—Be'a ní mba a ram hma bi ma ra Jesús ngue da dambẽní.

¹¹Ne bi 'yän'na ra Jesús Ʃ bũya:
—'Be'a ní mba a i man yũ xänbate niñã ngue jatho duam 'bet'o ra Elías ne m'bejua ra Cristo, bi 'yẽmbi.

¹²Mi da a ra Jesús, bi 'yemp'ua:
 —Majuani im man u, bam 'bet'o
 ra Elías di hoqui gätho 'be'a ja
 ua. Ne ha guim bəmhbü 'be'a man
 räm hman Oja ngue din ja büya,
 ngue da zøh man'da din ja'i ua ja
 ra ximhäi, da nu xun ngu ran unbi
 ne da t'embü nte di muui. ¹³Pe dí xi
 ahü ngue bi zøcua a gue bi thocpa
 rá 'befi ra Elías, ne bi 'yørpe gätho
 mí ndese yu ja'i da 'yørpe, tengu
 nt'o't'i nangue a, bi 'yena.

**Ra Jesús bi hoc'a n'da ra
 t'uhni min 'youi ra zithu**

¹⁴Ne nu'bu mi zøpü 'buh mi'da
 yú xädi bi nu n'da munts'i yu ja'i
 ngue madi the'ts'ua. Ne nu'ua 'da yu
 xänbate ni ja ngue madin junthü yú
 xädizehe ra Jesús. ¹⁵Gätho yu ja'i
 mi 'bapü bi hyonya thoho 'bu min
 nu ba epü ra Jesús ne bin 'yemp'ua:
 “Be'a din ja ya.” Ne 'bex bin tihü bi
 mba bí zengua. ¹⁶Ne nu ra Jesús bi
 'yän'du ne bi 'yemp'ua:

—'Be'a gue gnín junthü, bi
 'yemp'ua.

¹⁷'Bex bi da a n'da ran 'yohü mín
 'yohü yu ja'i:

—Xänbate i, nugä bá sigä ua n'da
 ma ts'unt'ua ngue in 'youi ra zithu
 di japi i gore. ¹⁸Ne hønübü go hapü i
 sits'i, ne i huat's'i, ne i pøn yu fugui
 rá nde büya. Ne di cuxt' yú ts'i ne
 di bøcabi. Ne dá xi u ni xädi büya
 gue da hyønba thi ra zithu pe him
 bi zä, bi 'yena.

¹⁹Nu'a ra Jesús bi 'yemp'ua:

—Nu'ehü guexta a hin guí
 ec'yeihü 'be'a dí xi ahü. Ha'mi pa
 ngue ga töp'a thoho ahü ngue gui
 'yec'yeigahü. Nu'a ni ts'unt'ua ba
 singa ya, bi 'yena ra Jesús.

²⁰Bá ts'i büya. Nu'a ra zithu 'bu
 mi nu ra Jesús 'bex bi dexa häi ra
 ts'unt'ua min 'youi. Ne nu'bu mi
 zo bu häi din dan büya, ne i pøn
 yu fugui rá nde. ²¹Nu ra Jesús bi
 'yän'na rá ta ra ts'unt'ua:

—Man jam'bu bi mbädi.

Bi da a rá ta ra ts'unt'ua büya:

—Bi mbü 'bu min t'uhni. ²²Ne xun
 ngu yu ni di japi i apü ja ra sibi
 nepü po ra dehe 'bu i 'yo bu, i nde
 dí du a. Nu'bu da zä, dami zec'be
 gui huęga'be, bi 'yembi.

²³Nu ra Jesús bi da di:

—Häha, nu'bu guí ec'yei gue i ja
 ma ts'edi. Gätho din ja a da nde
 n'da ra ja'i 'bu i ec'yei i ja rá ts'edi
 Oja, bi 'yembi.

²⁴Nu'a rá ta ra t'uhni 'bex bi da ti
 nts'edi:

—Majuani dí ec'yei pe dami jaqui
 man'da ga ec'yei xun ho, bi 'yena.

²⁵Ne min nu ra Jesús, man'da ni
 zøtho yu ja'i, janangue a 'bex bi
 hyøn a thi ra zithu min 'youi ra
 ts'unt'ua, bi 'yembi:

—Grá gore zithu ne grá gogu,
 dami pøm bu ne him man gui
 curpü rá mbü na ra ts'unt'ua, bi
 'yembi.

²⁶Ne nu'a ra zithu bi mbafi ne
 nts'edi bi huaspa rá ja'i ra t'uhni, ne
 bi bøm büya. Nu'a ra t'uhni bi gohi
 tengu 'bu xi du. Ne xun ngu u ena:
 “Bi du.” ²⁷Pe nu'a ra Jesús bi benba
 rá 'ye, ne bi xots'i, ne bim 'bäh ra
 t'uhni büya.

²⁸Ne bi mbähä yú xädi ra Jesús
 bu ja ra ngu büya. Nu'bu mi zøm
 bu bi 'yän bu ma'ueni ts'ua:

—Hanja him bi zä dá hømhbē
 thi ra zithu min 'youi ra t'uhni, bi
 'yena yú xädi.

²⁹Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ:

—Nuna ra zɪthu tengu na, hin da zä gui hyømhbɛ thi 'bɛ hinga m'bet'o gui 'ye't' nin sihmeɛ ne ɛmme gan yəhɛ Ojə, bi 'yɛmp'ɛ yú xädi ra Jesús.

Ra Jesús im ma mahøn'a rán däte

³⁰Nu'bɛ mi bøm bɛ ra Jesús ne yú xädi, bi mbähä bɛ Galilea, ne nu ra Jesús njom bi ndepe da bədi ngue i 'yo bɛ. ³¹Nguetho mí xänba yú xädi ne mí ɛmbi:

—Nugä nque dán ja'igä ua ja ra ximhäi, da mba ma dägä bɛ ja yú 'ye yæn 'yohɛ ne da thogä. Ne nu'bɛ dá tu, ga thəmbɛnigä 'bɛ na hyupa. ³²Pɛ nu yú xädi him bi bədi 'be'a nam bøn'a bi ma ne mí su da 'yänni.

**Nu'a i nde dim 'bet'o
din 'yɛhe thoho a**

³³Ne bi zøm bɛ Capernaum bəya. Ne nu'bɛ mi zøm bɛ ja yú ngu, nu ra Jesús bi 'yän 'dɛ yú xädi:

—'Be'a gnín junthɛ bɛ 'yu.

³⁴Ne him bi də ɛ nguetho xin junt pɛ 'yu, xin 'yänni nangue'a to'o dim 'bet'o. ³⁵Nu'bɛ min säya ra Jesús,

—Bá thəmhɛbɛ ua, bi 'yɛmp'ɛ 'de'mayoho yú xädi. Ne nubəya bi 'yɛmp'ɛ:

—To'o nde di ngərbi da 'yøt'e ngue dim 'bejua thoho ne din 'yɛhe nangue gätho ɛ mi'da, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³⁶Ne nubəya bi japi dim 'bä inde n'da ra t'əhni, ne bi dospa rá xixi ne bi 'yɛmp'ɛ:

³⁷—Nu'a te'o i simanho n'da ra t'əhni nangue ma thuhugä, necä i simanhogui. Ne nu'a to'o

i simanhogui, hinga høngdä i simanhogä a pɛ ne'a Ojə bá pengä ua i simanho a, bi 'yɛn a ra Jesús.

**Nu'a i ten rá ts'edi ra
Jesús rām fäts'iui a**

³⁸Nu ra Xuua bi 'yɛmp'ɛ ra Jesús:

—Xänbate i, xtán nuhe n'da ran 'yohɛ i ndøn'na ni thuhu 'bɛ i høn a thi yɛ zɪthu in 'youi 'da yɛ ja'i, ne dá hecpahe, nguetho hin dín 'yohɛ.

³⁹Pɛ nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ:

—Nde'bɛ hin xqui hecpahɛ nguetho hin di c'aman'ugä to'o øt' yæn t'øt'e mixte nangue ma ts'etigä. ⁴⁰Ne nu'ɛ to'o i 'bɛi ngue him man sɛihɛ, gue'ɛ mam fäts'ihɛ ɛ. ⁴¹Hønt'a go te'o di 'da ahɛ ts'ɛ ra dehe ngue i pədi guí tengahɛ, majuəni dí xi ahɛ i ja 'be'a di un Ojə a nangue ran ho bi 'yøt'ahɛ, bi 'yɛn a ra Jesús.

**Nu'a da 'yøt' ran ts'o xən
ngu ran ɛnbi da nu a**

⁴²Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Hønt'a te'o di 'bepi da 'yøt' ran ts'o n'da ra t'əhni i ɛc'yeigui, xən ɛtho ran ts'ɛmbi da nu a. Man'da xən ɛ xinda gue'bɛ da thurpi rá 'yuga bɛ ja ra do ngue ra jəni xən hyɛ, ne da t'en bɛ mbonthe ja ra dejə. ⁴³Nu'bɛ ni 'yehɛ di ja ahɛ gui 'yøthɛ ran ts'o, xən ho 'bɛ gui 'yøthɛ tengu 'bɛ gui hyejɛ. Madague gan do'yehɛ pɛgue gui tɪmhɛbɛ ra te mazəi, xinda gue'bɛ di ja yoho ni 'yehɛ ne gui nuhɛ ran ɛnbi mazəi guepɛ ja ra sibi njəm'bɛ i huɛt'i. ⁴⁴Xən ɛtho guin nuhɛ bɛ 'bɛ, tengu tho 'bɛ i sa a ni ngøhɛ yɛ zu'uɛ, ne njəm'bɛ din hɛ a dí zapi gätho yɛ pa, ne tengu 'bɛ n'da ra sibi njəm'bɛ da huɛt'i.

⁴⁵O nu'bu ni guahu di ja ahü gui 'yøthü ran ts'o, xun ho 'bu gui 'yøthü tengu 'bu gui hyeja. Madague gan doguahu pegue gui tïmhü ra te mazai xinda gue'bu di ja yoho ni guahu ne gui nuhü ran unbi mazai. ⁴⁶Xun u tho guin nuhü bu 'bu, tengu tho n'da ra du ngue 'buh yú zu'uë sap yú ngø ne njam'bu din he a ni zapi gätho yu pa, ne tengu 'bu n'da ra sibi njam'bu da huët'i.

⁴⁷O nu'bu ni dähü di ja ahü gui 'yøthü ran ts'o, xun ho 'bu gui 'yøthü tengu 'bu gui hyahmbü. Madague gan 'dadä thohohü, pegue gui cuthü bu di manda rá ts'edi Oja, xinda gue'bu di ja yoho ni dähü ne gui nuhü ran unbi mazai. ⁴⁸Xun u tho guin nuhü bu 'bu, tengu tho n'da ra du ngue 'buh yú zu'uë sap yú ngø ne njam'bu din he a ni zapi gätho yu pa, ne tengu 'bu n'da ra sibi njam'bu da huët'i.

⁴⁹Gätho ahü din ja ahü yun unbi 'dahma gui pømanhohü, tengu tho u yu 'bøts'e din t'un Oja i pa ma japi ra u ngue da bømanho. ⁵⁰Nu ra u xun ho. Pe nu'bu bi 'beh rá ts'edi ya hin'yü 'be'a sä dín hoqui. Ne ngutho ahü o guidi jafü gui 'behmbü ran ho i ja ahü. Pe guim 'bumanhohü ni mija'ihü.

Ra Jesús bi ma njon da hyeh rá xisu

10 Nu'bu mam bá epü Capernaum ra Jesús bi zøm bu ra xequi Judea, ne bin 'yo bu rá nyani ra häi Judea nepü 'danguadi ra dæthe Jordán. Bi mbuh yu ja'i bim peti mahøn'a bu mi 'bäh ra Jesús, ne bi xänbi mahøn'a tengu nzai mi øt'e. ²Ne nu'bu mi zøm

bu yu fariseo, bi 'yän 'bu da zä da hyeh rá xisu n'da ran'yohü, nguetho i nde da dïnbi 'be'a dí yap'a ra Jesús. ³Nu'bu mi dæ a ra Jesús: —'Be'a mam bu ja rán t'ëdi ra Moisés nangué ran hyegui.

⁴Bi dæ'yü yu fariseo büya: —Nu ra Moisés bi ma ngue nu'bu n'da ran 'yohü in nde da hyeh rá xisu, da t'ørpa ra søcuä ngue ran xuni.

⁵Nu'bu mi dæ a ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Nangué'a xum me ni mbühü janangué a gue a ran t'ëdi bi man ra Moisés a. ⁶Pe nu'bu rá mbüdi ra ximhäi, Oja bi zänna n'da ran 'yohü ne rá xisu. ⁷Janangué a nu'bu n'da ran 'yohü da zin a n'da ra xisu him man i 'yo rá güenda rá ta o gue rá mbe, ⁸pegue dim 'bühmi rá xisu ne din ja tengu 'bu n'dan ja'itho. Nu mam 'bet'o mí yonja'i, pe nu'bu bi zini din ja tengu 'bu n'dan ja'itho.

⁹Ne nu'ü di penba Oja u, njon da zä di xunba u, bi 'yën a ra Jesús.

¹⁰M'bejua bi zøm bu ja n'da ra ngu ne bi 'yän'dü yú xädi:

—'Be'a nam bøn a gám ma, bi 'yën u.

¹¹Nu ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Gätho te'o da hyeh rá xisu ne da zim man'da, nu'a øt' ra 'yomt'ëni a. ¹²Ne ngutho n'da ra xisu 'bu da hyeh rá ndø ne da zim man'da ran 'yohü ne'a øt' ra 'yomt'ëni a, bi 'yën a ra Jesús.

Nu ra Jesús i numanho yu t'ühni

¹³Nu'ü 'da yu ja'i bi zix yú t'ühni bu 'buh ra Jesús, i ndepe da dospa yú yä. Pe nu yú xädi bi hecpa u ngue hin da zix yu t'ühni bu 'buh

ra Jesús. ¹⁴Nu'bu mi nu ra Jesús 'be'a bi 'yøt' yú xädi bin cue baya, ne bi 'yena:

—Dami jafu yu t'uhni ba thocua, 'yo gui corpahü bü, nguetho hønt'u to'o da gohi tengu n'da ra t'uhni ngue din unse di manda rá ts'edi Oja, da yurpu di manda rá ts'edi Oja u. ¹⁵Majuani dí xi ahü, nu'bu hin gui cohmbü tengu n'da ra t'uhni hin da zä gui cuthü bü di manda rá ts'edi Oja 'bü, bi 'yena'ra Jesús.

¹⁶Ne nubaya i thex'u yu t'uhni ne bi dospa yú ya ne bi 'yap rá m fäts'i Oja nangue u.

**Ra membeti ts'unt'u bi
si a ra te mazai**

¹⁷Nu'bu mi bøn'a ra Jesús bu mí 'büi, 'bex bá e a n'dihi n'da ra ts'unt'u. Bi zupü 'yu, bin danyahmu bü ja rá gua ra Jesús ne bi 'yembi:

—Hoga xänbate i, 'be'a ga øt'ä ngue din jagä ra te mazai, bi 'yena a.

¹⁸—Ha guím beni 'be'a guím ma ngue guí ngui xun hogui. Nguetho hønt'a Oja xun ho. ¹⁹Ha guí pa u yün t'edi Oja ngue i ena: “O guí 'yomt'eni, o guí hacpa rá te ni mijä'iu, o guím pe, o guí man yu fehni, hin gan siyate, ne gui numansu ni ta ne ni mbe, ne gue'a man yun t'edi a,” bi 'yena a ra Jesús.

²⁰Ne bi da a ra ts'unt'u büya: —Xänbate i, gätho yun t'edi dá øt'ä gue'bü go man t'uhni gä.

²¹Nu ra Jesús emme bi huex 'bü min hyetui ne bi 'yembi:

—I ja a man'da di 'bedi gui 'yøt'e. Ni mba, bá pä 'be'a gätho i ja i, ne gui darpa yu hyoya ni mbeti büya. Ne din ja a 'be'a m'be'tsi bü

mahets'i gue di muui. Ne nubaya ba xhe gui tengui, ne gui hyät' yun ünbi madague gui tu, bi 'yembi.

²²Pe nu ra ts'unt'u bi du rá mbüi 'bü mi 'yø a bi man a ra Jesús nguetho emme ra membeti a. Janangue a bi 'uetho.

²³Nu ra Jesús bi hyant'u gätho mi 'bäpu ne bi xih yú xädi büya:

—Emme xun hei n'da ra membeti da yurpu di manda rá ts'edi Oja, bi 'yena.

²⁴Ne nu yú xädi bi hyonya thoho a bi man ra Jesús. Pe nu ra Jesús xø bi 'yemp'u yú xädi mahøn'a:

—Ma zü t'uhni ahü, xun hei da yurpu di manda rá ts'edi Oja n'da 'bü i hu rá mbüi nangue ra mbeti.

²⁵Man'da hingui hei ra camello da yurpu ja rá zagu ra 'yofani, xinda gue n'da ra membeti da yurpu di manda rá ts'edi Oja, bi 'yemp'u.

²⁶Ne xø man'da bi hyonya tho u yú xädi ne bin 'yemzehe u:

—To'o maha da zä da dñ a ra te mazai 'bü, bi 'yena u.

²⁷Nu ra Jesús bin hyethü yú xädi ne bi 'yemp'u:

—Hingui sä da dñse ra te mazai n'da ra ja'i pe nu Oja gätho da zä da 'yøt'e, bi 'yena'ra Jesús.

²⁸Nu ra Pedro büya bi 'yemp'a ra Jesús:

—Nugähe, gätho 'be'a mi jaje xtá sohmbé ne dá ten'nahe.

²⁹⁻³⁰—Majuani, en a ra Jesús, ne dí xi ahü ya, hønt'a go to'o bi zoh rá ngu, o gue yú cu, o gue rá ta, o gue rá mbe, o gue rá xisu, o gue yú t'uhni, o gue yú häi, ngue da dengui, pe emme man'da xun ngu din ja ngue yú ngu, o gue yün 'yohü, o gue yün ju, o gue yú mbe,

o gue yá t'uhni, o gue yá häi, xinda gue u gátho mi ja mam 'bet'o, pe ne'u yæn unbi da nu, ne da nu ran ho gátho yu pa mazai 'bu rán zegui ra pa. ³¹Ne xæn ngu u mi 'bet'o dim 'bejua ne nu'u mi 'bejua dim 'bet'o u, bi 'yæn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma mahøn'a rán dæte

³²Nu'bu mi mba bu 'yu Jerusalén ra Jesús, xæn ngu yu ja'i bi denni. Nu ra Jesús mi 'bet'o, min 'yohu yá xädi, ne mí 'bejua yu ja'i. Ne min su u yá xädi, midí hyonya thoho u ngue nde da mba bu Jerusalén ra Jesús. Ne nu ra Jesús bi zix bu ma'ueni ts'u yá xädi nde da xifi 'be'a da t'ørpe. ³³Ne bi 'yæmp'u:

—Nuya ná mbähä bu Jerusalén. Ne nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, da mba ma dägä bu 'buh yu ngurpa mbäjä ne'u yu xänbate nijä, ne da 'yørcä ran juanbi u ngue ga tu, ne di dägä bu 'bu u him ma mijudíohu. ³⁴Ne da mba nthengui ne da mba m'be'migui, ne da mba nts'ots'igä, ne da thogui. Pe nu'bu ná hyupa ga thambenigä, bi 'yæmp'u yá xädi.

Äh ra mate ra Jacobo ne ra Xuua

³⁵Nu ra Jacobo ne ra Xuua, yá ts'unt'u ra Zebedeo, man'da bi hyäm bu mí 'bäh ra Jesús ne bi 'yæmbi:

—N'da ra mate dí nde ga ä'a'be.

³⁶Ne nu ra Jesús bi 'yæmp'u:

—'Be'a guí nde ga ø't'auí.

³⁷Ne bi 'yæmp'u buya:

—Dí nde'be 'darpü ga huhmbu ngue 'da xtá hutho'be bu ja ni mexa 'bu gán ts'ut'abi, bi 'yæmbi.

³⁸Ne nu ra Jesús bi 'yæmp'u:

—Nu'auí, hin guí pahmi 'be'a nam bøn'a guí ähmi. Ha da zä ne'auí gui säui ran unbi ga sägä. Ha da zä ne aui gui hyät'ui ra dumbui ga hä't'ä.

³⁹—Da zä, bi 'yæn u.

Ne nu ra Jesús bi 'yæmp'u:

—Majuani, nu ran unbi ga sägä gui säui a, ne nu a ra dumbui ga hä't'ä ne aui gui hyät'ui a. ⁴⁰Pe hinga gue'a man t'ëdigä gam mangä to'o dan hyuhmbe bu ja ma mexa. Pegue gue'a Ojä di un ran t'ëdi to'o xan zänni, bi 'yæn a ra Jesús.

⁴¹Nu'bu mi 'yø u yá mixädihu 'be'a bi man ra Jacobo ne ra Xuua, bi mbüdi bin cue u. ⁴²Janangue'a nu ra Jesús bi 'yæmp'u gátho 'de'mayoho yá xädi buya:

—Nu'u i ja yá ts'edi ua ja ra häi emme xæn hei i ørpa u to'o di manda u, ne emme din 'yex'u. ⁴³Pe nu'ahu hinga ngubu gui 'yøthu. Pe hønt'a go to'o da nde din ja rán t'ëdi xæn ho, pegue jatho din 'yæhe ngue gátho mi'da. ⁴⁴Ne nu'bu 'bu a n'da ahü ngue i nde dim 'bet'o, pegue din 'yæhe thoho ngue gátho mi'da. ⁴⁵Tengu thogögä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, him bá çcä ngue dam hmugä, pe bá çcä ngue dan 'yæhe thogögä, ne ga dä ma te gan yanba yá te yu ja'i, bi 'yæn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi hoc'a ra xädä i Bartimeo a

⁴⁶Ne mi thopu ja ra hnini Jericó ra Jesús ne yá xädi, n'yohu xæn ngu yu ja'i. Ne mi hupu nden'yu n'da ra xädä rá thuhu ra Bartimeo, rá ts'unt'u ra Timeo. Mí äh ra mbeti a. ⁴⁷Ne nu'bu mi 'yøde ngue gue'a ra Jesús ra mengu Nazaret ní mba bu, bi mba't'i, bi 'yæmbi:

—Hague Jesús, rám bom'бето i ra David, dami huęgui, bi 'yęna.

⁴⁸Pe nu yu ja'i bi hecpi, bi xifi din he. Pe nu'a ra xädä man'da nts'edi mbafi:

—Rám bom'бето i ra David, dín ja a nin huęcate nanguecä, bi 'yęna.

⁴⁹Nu ra Jesús bim 'bäh pęya, bi zonzna ra xädä. Nu yu ja'i mí 'bejua bi xi a ra xädä:

—Dami ndants'i, gan johya, nguetho in zon'na i ra Jesús, bi 'yęmp'u.

⁵⁰Bi tonts'a rá coto ra xädä bęya, bi ndants'i ne bi mba bu mi 'bäh ra Jesús. ⁵¹Nu'a ra Jesús bi 'yęmp'a:

—'Be'a guí nde ga øt'a i.

Ne nu ra xädä bi 'yęmbi:

—Xänbate i, dí nde gui xoga ma dä.

⁵²Ne nu ra Jesús bi 'yęmbi:

—Ni mba, bi zä i nguetho gá 'yęc'yeigui, bi 'yęna.

Ne 'bex bin zø yú dä ne 'bex bi den bu ni mba ra Jesús.

Bi hyux ra buru a ra Jesús ne bi t'ęspi

11 Ne mi ts'utho da zøm bu Jerusalén ra Jesús ne u mín 'yohu. Bin 'yo bu hämbu ra hnini Betfagé ne ra hnini Betania, heřpü ja ra nyuni Olivos. Ne nubęya bi mbehn'du yoho yú xädi ra Jesús.

²—Ni mbe nu njon nu bí ja ra hnini ne nu'bu gá sømmi, gui tįmmi bu n'da ra buru nthät'i ngue njo'o to xí hyux'a n'dandj, ne gua xoc pęya ne gua siui ua. ³Ne nu'bu da t'ęn'au: “Hanja ngubu guí øt'ui,” bu da t'ęn aui, gui 'yęnui: “Nu'a ra Hmu i honi ne xø ba si'be ua mahøn'a,” gui 'yęnui, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴Ne bi mba bęya, ne bi dįm bu a ra buru, nthät'i bu ja ra goxthi nguepü i thoh ra 'yu. Ne bi xoc'u bęya.

⁵Nu'u mi 'buřu bi 'yęn'u:

—'Be'a guí øt'ui bu, hanja guí xocui ra buru.

⁶Nu'u yu xädi bi dat'u ne bi xifi tengu xi xih ra Jesús.

—Dami sixui 'bu, bi t'ęmp'u yu xädi bęya.

⁷Bá ts'inba a ra buru a ra Jesús bęya ne bi mbøh yú coto u bá si ra buru, ngue bi gaspi ne bi hyuxa ra Jesús bęya. ⁸Ne'u yu ja'i bi mbøh yám 'bexøts'e pahni bi xįmba bu 'yu, ne nu'u mi'da yu ja'i bi xec yu paxi ne bi mbøcpa bu ja ra 'yu.

⁹Nu'u mi 'bet'o bu ní mba a ra Jesús, ne u mi 'bejua, gätho í mba u bi 'yęn'u:

—Majapi a bá penhd Oja, bi 'yęn u. ¹⁰Din ts'ut'abi a tengu tho ma mbombøtahe ra David. Mixte rá ts'edi Oja, bi 'yęm bu ní mba u.

¹¹Bi yuthu bu Jerusalén ra Jesús bęya. Ne bi yurpu ja ra danija, ne bi nu 'be'a gätho i t'ørpu ne bi bøm bęya nguetho ya bin de. Bi mba bu ra hnini Betania ne u 'de'mayoho yú xädi bi mbähä.

Ra Jesús him bi numanho ra za him mi zuh yú ndät'ä

¹²Nu'bu mi hyax bęya bi bøm bu Betania ra Jesús, bi mbeng bu Jerusalén. Ne bin tumanthuhu bu 'yu a. ¹³Ne mi hant'a n'da ra za ja yú paxi, bi mba da nu 'bu i zurpu yú ndät'o. Pe nu'bu mi zøm bu, nte bi dįm bu, hønt'u yú xi nguetho hinga gue'u yu pa i zuh yú ndät'o, ne säti tho ja yú xi. ¹⁴Nu ra Jesús bęya bi 'yęmp'a ra za:

—Njam'bu to da zi mahøn'a u ni ndät'o, bi 'yëmbi.

Ne bi 'yøh yú xädi a bi man ra Jesús.

Ra Jesús bi hyøn a thi u yu mbä ne u yu däi bu ja ra danija

¹⁵Ne bi thopu Jerusalén ra Jesús ne yú xädi. Ne bi yurpu ja ra danija mahøn'a. Ne bi hyøn a thi gätho yu mbä ne yu däi mi 'bupu. Ne bi ndønba yú mexa yam pämbeti ne yún thuts'i yu mbät'azu. ¹⁶Ne njon di japi da thopu nija 'bu i tu yú 'beni. ¹⁷Ne bi 'yemp'u yu ja'i buya:

—Ha hinga nt'o't'i bu ja rá søcuq Oja ngue bi 'yena: “Í thø a ma ngu nguepu da dandegui gätho yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi,” i en Oja, bi 'yæn a ra Jesús. Pe nu'ahu, xcá 'yorpahu tengu 'bu rá hyädo nguepu nin yan u yu be, bi 'yemp'u buya.

¹⁸Bi 'yø u yu xänbate nija ne yu ngurpa mbäja 'be'a xí man'a ra Jesús, ne i honi hague dán zä da hyo, nguetho bin su 'bu mi nu gätho yu ja'i madi hyonya thoho nangue a 'be'a bi xänba ra Jesús. ¹⁹Nu'bu mín de bi bøm bu a ra Jesús bu ja ra dahnihni Jerusalén ne yú xädi. Bi mbähä bu ra hnini Betania mahøn'a.

Bi 'yot'a ra za

²⁰Nu'bu mi hyax buya bi thoh mahøn'a bu 'bä a ra za ngue mi ena xtán zip yún dät'o ra Jesús. Nu'bu mi nu'bu, ya xí 'yot'i gätho yú 'yu. ²¹Nu ra Pedro buya bi ben a xí man ra Jesús ne bi 'yëmbi:

—Xänbate i, ne nunu ra za gá 'yëmbi him man'dandj da ts'ip yún dät'o ne ya xø 'yot' ya, bi 'yæn a ra Pedro.

²²Ne nu'bu mi daj ra Jesús, bi 'yemp'u:

—Dami 'yëc'yëihü ngue gätho da zä da 'yot' Oja a xun hei.

²³Janangue'a nu'bu ya gá xihmbu n'da ra t'øhø da 'uegue din hyøzëhe bu ja ra deja, din ja a gá mamhbü 'bu hingui yoho guim bëmhü, ne guí pämbu majuañi gätho sä da 'yot' Oja a xun hei. ²⁴Janangue'a dí xi ahü ngue nu'bu ja a guí äfü Oja, dami 'yëc'yëihü ngue di 'da ahü a guí äfü ne din ja a buya.

²⁵Ne nu'bu guí yahu Oja him man guim bëmhü a bi 'yot'ahu ni mija'ihü, gam punbahu u ne'a Oja di pun'nahu buya. ²⁶Nguetho nu'bu hin gadim punbahu ni mija'ihü xinga gue'a ni Tahu bí 'bupu mahets'i di pun'nahu, bi 'yemp'u yú xädi ra Jesús.

Ran t'änni nangue rán t'ëdi ra Jesús

²⁷Bi zøm bu Jerusalén ra Jesús ne yú xädi, ne xø bi zøm bu ja ra danija. Ne nu yu ngurpa mbäja bi zøm bu mi 'bäh ra Jesús, n'yohu yu xänbate nija ne yu daj'yëi. ²⁸Nu'bu bi 'yän'na ra Jesús:

—To'o bi 'da a ran t'ëdi gui 'yot'a guí øt'e.

²⁹⁻³⁰Ne nu ra Jesús 'bu mi dadi bi 'yena:

—Necä ga än'nahu to'o bi un rán t'ëdi ra Xuua Nxixya, hague Oja uague yu ja'ithoho. Ne nu'bu gá xiju, necä ga xi ahü to'o bi 'dacä man t'ëdi buya. ³¹Nu'bu bin 'yëmzëhe u buya:

—Xi'bu ga xihmbu ngue gue'a Oja bi un rán t'ëdi, ne da 'yënjü: “Hanja hin gá 'yëc'yëihü tha,” da 'yënjü buya. ³²Ne nu'bu ga gëmhü yu ja'i

thoho bi un ran t'ɛdi ra Xuua, pɛ hingui sá ga xihmbu tengu a, bi 'yɛn ɛ, nguetho gátho yu ja'i mi ɛspa ra Xuua ne bi 'yɛc'yei ngue rá pɔngahya Oja a. ³³Ne nu'bu mi da ɛ yu xánbate nija ne ɛ gátho min 'yohu,

—Hin dí pəhmbe, bi 'yɛntho ɛ.

Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ:

—Xinga guecá ga xi ahɛ to'o bi 'dacá man t'ɛdi, bi 'yɛn'a.

Rán t'uti yun ts'ombefi

12 Nu ra Jesús 'bex bi dɛ'mi bi xi a n'da ran t'uti ne bi 'yɛmp'ɛ:

—Nu n'da ran 'yohu bi 'yɔt'a n'da ra nuandát'o, ne bi fɔt'e ne bi 'ya'ma n'da ra hyahái guepu da 'yɔt'a n'da ran the'ma guindát'o, ne bi hyɔ a n'da ra jaɔdo xun hɛts'i da ndex ɛ da nu rá hái.

Ne bi hmit'ɛ yu mbefi a rá hái ngue dim pɛpu, ne bi mba n'danni a ran 'yohu. ²Nu'bu bi zɔn ra pa din ja ɛ yun dāt'o, bá pɛhna n'da rá 'yɛhe ba tu a xí mamhbu di unni. ³Pɛ nu'ɛ yu mbefi bi bent'a ra 'yɛhe, ne bi mbɛ'mi ne bi mbenthoho buya ne nte bi unni. ⁴Nu rá mbeti ra nuandát'a bá pɛhn man'da rá 'yɛhe buya. Pɛ ne'a bi mba ma bat'a do a, ne bi mba ma unba rá ya, ne bi zantho, ne xɔ bi mbenthoho buya. ⁵Ne bá pɛhn man'da, ne xɔ bá tho a. Ne xun ngu mi'da bí 'bɛhni. Nu'ɛ da bi unba thoho ne nu mi'da bi hyo.

⁶Mi 'bu a n'da rá ts'unt'ɛ a rá mbeti ra nuandát'o ne ɛmme di huɛc'a. “Nu yu mbefi masque da numansu ma ts'unt'ɛ,” bi 'yɛnse, ne bá pen'na buya. ⁷Pɛ nu ɛ yu

mbefi 'bu mi nurpa a rá ts'unt'ɛ, bin 'yɛmzehe ɛ: “Nuna, guehna da gohmi ra hái 'bu bi du rá ta. Mbähá ga hohu ne nubuya ma mbeti zehehe ra nuandát'o,” bin 'yɛmzehe ɛ. ⁸Ne bi bent'i ne bi hyo ne bi 'yem bu ma'ueni bu ja ra nuandát'o, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mi man a ran t'uti.

⁹—Nuya guim bɛmhbu 'bɛ'a da 'yɔt'a rá mbeti ra nuandát'o, bi 'yɛmp'ɛ. Guehma ba ɛse ne da hyo ɛ xí hmit'a rá nuandát'o ne di un ra nuandát'o ɛ mi'da, bi 'yɛn a ra Jesús. ¹⁰Ha hin gán xähmbu rá t'ohni Oja ngue i ɛna:

Nu'a ra do bi bunt'ɛ yu gaɔdo, gue'a man'da mahyoni tengutho bu ná thon yu guangu.

¹¹Gue'a bi zänd Oja, hanja gní hyonya thohohu, ɛm bu rá m hman Oja, bi 'yɛn a ra Jesús.

¹²Nu yu ngurba mbäjä ne'ɛ min 'yohu, bi nde da bent'a ra Jesús nguetho bi baɔdi ngue go yán t'uti ɛ nangue a bi man ra Jesús, pegue bi zutho din cue yu ja'i, janangue him bi bent'i. Bi mbatho ɛ buya.

Ran t'änni nangue ra renta im man ra ts'ut'abi Roma

¹³Ne bi 'benpu 'buh ra Jesús ɛ mi'da yu fariseo ne ɛ da ma ngurpihe mi ten'na ra ts'ut'abi Herodes. Bi 'bɛhni ngue da 'yän'na n'da ran t'änni ne nu'bu hinga gue a da ma, 'bex gue di yapi. ¹⁴Nu'bu mi zɔm bu bi 'yɛn ɛ:

—Xánbate i, dí pəhmbe gátho majuani guím ma ne njon guí su, nguetho hin guí ɔrpa masu a man yu ja'i ne guí xánba a majuani rá m

hman Ojā ɤ yu ja'i. Dín nde gui xije, ha din theui yán t'ɛdi Ojā 'bu dí øthɤ ngue dí juthɤ ra renta im man ra ts'ut'abi bu Roma in ts'ut'abi ua, uague hin'na. Ha xɤn ho 'bu ga thoqui ga juthɤ uague hin'na, bi 'yɛn ɤ. ¹⁵Pe nu'a ra Jesús mi paði høntho i nde da dɛnbi 'be'a dí yap'a, janangue a bi 'yɛmp'ɤ:

—Hanja gní 'yāngahɤ, xi'a ni mbeti gní juthɤ ra renta im man ra ts'ut'abi, gan nugā.

¹⁶Ne bi un bɤya.

—To'o rá pøte ne rá thuhu i cuat na ra mbeti, bi 'yɛn a ra Jesús.

Ne nu'ɤ bi 'yɛn ɤ:

—Rá pøte ne rá thuhu ra ts'ut'abi Roma i cuat na.

¹⁷Mí daɥ ra Jesús ne bi 'yɛmp'ɤ:

—Nu'a rá mbeti ra ts'ut'abi Roma, gui un'na. Nu'a xin rá mbeti Ojā gui un'na Ojā a, bi 'yɛmp'ɤ.

Ne nu'ɤ bi hyonya thoho nangue a bi man'a ra Jesús.

Ran t'änni nangue ɤ da dambɛni

¹⁸Ne bá ξ ɤ 'da yɤ saduceo bɤya ngue mi ξn ɤ njo'o to da dambɛni. Ne bi 'yän'na ra Jesús, bi 'yɛmbi:

¹⁹—Xänbate i, nu'a n'da ran t'ɛdi bi man'a ra Moisés i ξna, ngue nu'bu da du n'da ran 'yohɤ ne njo'o rá t'ɤhni 'bu bi du, ne nu'a rán 'yohɤ zehɤ da zinba a rá xisu a rán 'yohɤ bi du. Ne nu'a rá t'ɤhni dim 'bui da t'ɛmbi rá t'ɤhni a xí du. ²⁰Ne mi 'bu i yoto yɤn 'yohɤ i din 'yohɤ zehɤ ɤ. Ne nu'a ra 'bet'o n'yohɤ bi zin'a n'da ra xisu, ne nu'bu mi du njo'o yú t'ɤhni. ²¹Janangue'a nu a rán 'yohɤ a bi du bi zin a ra xisu mahøn'a. Ne'a bi du a, ne xinga gue a bim 'buh yú t'ɤhni a. Ne ná

hyu ngutho. ²²Ne gätho ɤ yoto ma 'yohɤ ne 'dat'a ra xisu bi zini, ne xinga n'da mím 'buh yú t'ɤhni 'bu bi du ɤ. Ne nzegui nese ra xisu bi du. ²³Nuya dami xije nu'bu majuani da dambɛni yu ja'i, nda'a nin 'yohɤ dim 'buhmi ra xisu, nguetho gätho yoto bim 'buhmi, bi 'yɛn ɤ yu saduceo. ²⁴Mi daɥ ra Jesús ne bi 'yɛmp'ɤ:

—Nu'ahɤ 'dan'yo thoho guí mamhbɤ nguetho hin guím bɛmhbu 'be'a mam bu ja rá t'ohni Ojā xín rá ts'edi Ojā guí paɥmbɤ. ²⁵Nu'bu bi dambɛni ɤ xɤn du him man ja ran sini bu pegue dim 'butho yu ja'i tengu yám 'behni Ojā 'bupɤ mahɛts'i. ²⁶Ne nu'a ram hma ngue da dambɛni ɤ xɤn du, majuani a ne guin nuhɤ bu ja rá m hman Ojā ngue nu'bu min yaui Ojā ra Moisés bu ja ra t'ɤza bi 'yɛmbi: “Nugä drá Ojagä, nu ra Abraham ne ra Isaac ne ra Jacob ngue nim bombøtahɤ, i ξc'yɛigui,” bi 'yɛn Ojā. ²⁷Ngubɤ bi ma nguetho guexta'a i 'buh yú mbui ɤ. Pe hin guím bɛmhbu, nguetho 'dan'yo thoho guí mamhbɤ, bi 'yɛn a ra Jesús.

Rán t'ɛdi Ojā man'da ja ts'editho

²⁸Nu'bu min yaɥɤ yu saduceo ra Jesús, mi 'bupɤ n'da ra xänbate nijā bi 'yøde 'be'a bi man ra Jesús ne bi baði ngue xɤn ho a bi ma. Janangue'a bi 'yänni:

—Nda'a rán t'ɛdi Ojā ngue man'da ja ts'editho ga øthɤ, bi 'yɛn'a.

²⁹⁻³⁰Bi da'a ra Jesús:

—Nu'a rán t'ɛdi Ojā man'da jats'editho ga øthɤ, gue'a ran t'ɛdi ngue i ξna: “Dami 'yøhmbɤ gyú ja'i israhelɤ, nu'a Ojā ra Hmu, n'datho

a. Ne guim bəmhbə a nanguē gātho ni mbūihə, ne gātho ni tehə, ne gātho nin 'yomfənihə, ne gātho ni ts'edihə,” i ɛn rá t'ohni Ojə. Pe guehna ran t'ədi man'da ja ts'edi tho ga ɔthə, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³¹Ne 'da'angutho ui ná yoho ran t'ədi ga ɔthə i ɛna: “Gui huɛc ni mijə'i'hə tengu bə gnin huɛc zehəhə,” i ɛn rá t'ohni Ojə. Guehya yun t'ədi man'da ja ts'editho ga ɔthə xinda gue ɯ mi'da, bi 'yɛn a ra Jesús.

³²Ne nu'a ra xānbate niɟə, bi 'yɛm bɯya:

—Xānbate i, majuaɲi xun ho guím ma, ngue hont'a n'da Ojə i 'bui ne njo'o man'da tengu a. Ne ja ts'edi tho da bɛn Ojə n'da ngue gātho rá mbui, ne gātho rá te, ne gātho rán 'yomfəni, ne gātho rá ts'edi, ³³ne di huɛc rá mijə'iu i tengu bə nin huɛczehə n'da. Man'da ja ts'editho da 'yɔt'a n'da ɯ xinda gue ɯ gātho yu 'bɔts'le ne yun t'unni dí mbɔspa Ojə n'da, bi 'yɛn a ra xānbate niɟə.

³⁴Ne nu ra Jesús 'bɯ mí 'yɔ a bi man ra xānbate niɟə bi baɟi ngue n'dat'a Ojə im bɛni jananguē a bi 'yɛmbi:

—Nu'i ts'utho di 'be i ngue da zā gui cɯrpə di manda rá ts'edi Ojə, bi 'yɛmp'a.

Ne nubɯya njom man'da bi zāpi da 'yān mi'da yun t'ānni.

To'o gue rá Ts'ant'ɯ a ra Cristo

³⁵⁻³⁶Ne mí xānba yu ja'i a ra Jesús bə ja ra ɟanija, ne bi 'yɛmp'a:

—Hanja ɛn ɯ yu xānbate niɟə ngue nu ra Cristo rām bom'beto ra David a, ne xim mi ɛmbi rá Hmu 'bɯ hin ním 'bui, nguetho mi ɛn'a ra David:

Nu'a Ojə bi 'yɛmp'a ma Hmu:

“Dat'ua ga huhmi ga conhui ma ts'edi

gue'bɯ go dá tapə nin sui'hə ua ja ra ximhāi

ne gui manda ɯ bɯya,”

bi t'ɛmp'a ma Hmu, bi 'yɛn a ra David 'bɯ mí bɛnba rá Hogandəhi Ojə nanguē 'be'a da 'yɔt' ra Cristo. ³⁷Gueɛ ra David bi 'yɛmbi rá Hmu a ra Cristo. Hague nja pe ne rām bom'beto a, bi 'yɛn a ra Jesús.

Pe nu yu ja'i, bi 'yɔmanho gātho a bi man ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a i ɔt'ɯ yu xānbate niɟə

³⁸Ne bi thoqui bi xānba yu ja'i a ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Gam fāhmbə nanguē a i xi ahə yu xānbate niɟə, nguetho hont'a ran 'yɛts'i i ɔt'ɯ ne di ho da hye yu pahni xə mba guerpə i 'yo, ne di ho da mba ma zengua bə ja yu tāi, ³⁹ne di ho da hyux bə ja yun thuts'i xun ho bə ja yu niɟə, ne di ho yú mbədi din sihme bə ja yun sihme ɯ, ⁴⁰ne i haɟpi 'be'a gātho bi ts'ocpa ɯ yu xisu xon du yú ndø, ne sā nya'a thoho in ya'hə Ojə ngue i nde da t'ɛmbi xun ho tho yú mbui. Man'da xun ngu ran ɯnbi da nu ya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'unni man'da di muui bə na nu Ojə

⁴¹Ne mi hupə ra Jesús bə mí ja ra huada guerpə i pa njät'i ra mbeti rán t'unni Ojə. Ne in nu bə i cāt' ra mbeti ɯ yu ja'i bə ja ra huada. Ne bi nu xun ngu yu mbeti bi thopə ngue xun ngu ra mbeti bi gārpə ja ra huada n'da ngu n'da ɯ. ⁴²Ne bi zøm bə n'da ra hyoya xisu xi du rá

ndø, ne bi gät'i yocentavo thoho.

⁴³Ne nu'bu mi nu a bi 'yøt'a ra xisu buya ne bi 'yemp'u:

—Majuani dí xi ahü nuna zu hyoya xisu man'da xun ngu di muui a bi gärpü ja ra huada xinda gue'u gätho mi'da. ⁴⁴Nguetho gätho u mi'da bi gät'a i pongui, pe nuna ra xisu madague i hyoya na, pe bi gät'i gätho mi pe'ts'i, bi 'yemp'u yú xädi a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma ngue da mba nso't'i ra danija

13 Nu'bu mi bøm bu ja ra danija ra Jesús ne yú xädi, nu'a n'da bi 'yæn'a:

—Xänbate i, hyandi ts'u nu ra nija, emme xü ndoho yu do n'yohu ne emme mahotho.

²Mi dāh ra Jesús ne bi 'yemp'u:

—Guin nuhu ngue mahotho ne emme ndoho yu do, pegue da zøn ra pa da so't'i, bi 'yemp'u.

Yú hmeþya ngue rán zegui

³Ne nu'bu mi zøm bu ja ra nyuni Olivos, bi hyupü ra Jesús, he't ra danija. Ne hønt'u yú xädi mi 'bühmbu bu. Ne nubuya ra Pedro ne ra Jacobo ne ra Xuua ne ra Andrés:

⁴—Nda'a ní pa da mba nso't'i ra nija gá xije, bi 'yæn u. Nda'a ni hmeþya da hnu 'bu din ja a guim ma, t'emp'a ra Jesús.

⁵Mi dā a ra Jesús ne bi 'yemp'u:

—Gam fähmbu njon da hyä ahü, ⁶nguetho xun ngu ba xhe ngue sä da 'yæna: “Nugä, guecä drá Cristogä,” da 'yæn'u. Ne xun ngu u da hyät'i.

⁷Ne nu'bu gui 'yøhmbu yu sui ne'bu da hma ngue din ja yu sui, o

guin suhu nguetho jatho din ja u. Pe nu'bu din ja u xinga gue'bu ran zegui 'bu. ⁸Nguetho nu yu ja'i bu 'da yu häi din suhmi yú mijä'ihü. Ne nu 'da yu ts'ut'abi din suhmbu yú mits'ut'abihü, ne din ja yu 'yañhäi, ne xun ngu yu niði din ja ra thuhu ne yun 'yo'ts'i. Ne guehya yú mbädi yun unbi ya, bi 'yemp'u.

⁹Ne xø bi 'yæn'a:

—Ne gam fähmbu njon di 'uec'ahu bu ja rá 'yu Ojä, nguetho da mba ma dä ahü bu ja ran juänbate, nepu ja yú nija ma mijudíohu da 'bep'ahu, ne nangue gui ec'yeigahu da ts'on'nahu bu 'buh yu ts'ut'abi, nepu 'buh yu dats'ut'abi ngue da ts'ep'ahu. Ne xun ho 'bu din jabu ne gue'a dí zä gui xihmbu mam hmangä u. ¹⁰Pe m'bet'o thoho da mba nsifi gätho yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi ran ho ma'da'yo dí pø u. ¹¹Ne nu'bu da zix ahü di dä ahü bu 'buh ra ts'ut'abi, pe him 'be gui hyonsehu 'be'a gui mamhbu 'bu da mba ma juän'ni ahü, nguetho nu'bu bi zøn ra ora da t'an'nahu, hønt'a rá Hogandähi Ojä da zä di bæn'nahu 'be'a gui mamhbu. ¹²Ne nu n'da ran 'yohu di manda da tho rán 'yohu, ne nu'a rá ta di manda da tho rá ts'unt'u. Ne da ndants'u yú ts'unt'u din tunhdu u yú ta ne yú mbe ne di manda da tho rá ta ne rá mbe 'da yu ts'unt'u. ¹³Ne gätho yu ja'i da zan ahü nangue a gui ec'yeigahu. Ne nu'u to'o gätho da hyät yun unbi gue'bu go rán zegui, gue u dim pø u, bi 'yemp'u.

¹⁴Ne bi thoqui bi xi u:

—Ba x a n'da ra ts'edi xun ts'o ngue di ts'oni gätho. Ngubü bi man ra Daniel gue rá pøngahya Ojä. Ne

nu'bu gá nuhú dim 'bäpu guepu hin rán säui dim 'bäi, dami 'dahmbu gyú menguhú bu Judea, gui mbähä bu ja yu t'øhø guin 'yámhbú bú. Nu a to'o da nu ra søcuq i ja ua, da 'yẽ't'ambú na. ¹⁵Ne nu'bu bin ja a, to'o i 'bäpu goxthi hin da yurpu mbo rá ngu, hin da bẽni ja 'be'a 'be da hyats'i, 'bex gue da 'dagui. ¹⁶Ne nu'a to'o 'bäpu ja yú huqhi hin da mbeng bú ja yú ngu ngue ba çá yú coto, 'bex gue da 'datho bú. ¹⁷Huẽcate u yu xisu in haq'uhni ne u 'buh yú 'uere yu pa u. ¹⁸'Yäfu rá mate Oja ngue hin din ja ahú ran 'dagui 'bu yu pa xun se xøhma hin da zä gui 'dahmbú. ¹⁹Ne nu'u yu pa u, din ja xun ngu yun unbi hin jam'bu n'dandí xøn ja gue'bu go rá mbúdi ra ximhäi. Ne nu'bu ya bin ja, him man'dandí din ja yun unbi tengu u. ²⁰Pe nangue u yú 'yẽç'yei, Oja di japi hingui ngu yu pa din ja yun unbi, nu'bu hin'na njon xtam bongui, bi 'yẽn'a ra Jesús.

²¹Ne bi thoqui bi ma, bi 'yẽna:

—Ne nu'bu da si ahú: “Dami hyanthú, 'bucua ra Cristo ya, rá Thahni Oja,” da t'ẽn ahú. O gue da t'ẽn'ahú: “Ba nuhú 'bupú ra Cristo ya, rá Thahni Oja,” da t'ẽn ahú, pe o guí çç'yehú. ²²Nguetho xun ngu dim 'bu u yu hyäte Cristo ne yu hyäte pøngahya da 'yøt' yu hyonya nt'øt'e nguetho i nde da hyät yu 'yẽç'yei gue bi huanh Oja, 'bu da zä da hyät'u. ²³Pe nde'bu gam fäsçhú nguetho ya dá xi ahú 'be'a gätho din ja m'bejua, bi 'yẽn'a ra Jesús.

**Nu'a din ja 'bu bi zøcua
mahøn'a ra Jesús**

²⁴Ne xø bi 'yẽmp'u yú xädi a ra Jesús:

—Ne nu'bu ya bi guah yun unbi, nu a ra hyadi di 'beh rá ts'edi ne ra zana him man ja rán nequi. ²⁵Ne nu yu sø da dägú. Ne gätho mi'da di 'beh yú ts'edi u gä bí ja bú mahçts'i, di 'yáni. ²⁶Ne nubúya da hnugui ba çcä ua ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ba ogä bú ja yu güi, dan 'yo'be xun ngu ma ts'edi ne dam mixte xun ho. ²⁷Ga pen'du yúm 'behni Oja mahçts'i búya, di pet'u gätho xtá huahni guecua gätho na nguni ra ximhäi, bi 'yẽn'a ra Jesús.

²⁸Nuya da zä gui paqmbú 'be'a gue nin t'uti i ut'ahú 'da yu za. Nu'bu bi bøx yú 'dogui u yú 'ye guí paqmbú mi ts'utho din ja ra hyethe búya. ²⁹Ngutho 'bu ya bin ja gätho u dá xi ahú, gui paqmbú ngue mi ts'utho ba pengä ua mahøn'a búya, bi 'yẽna. ³⁰Majuqni dí xi ahú di 'butho ua 'da ahú 'bu bi mbúdi din ja a dí xi ahú. ³¹Mahçts'i da guadi, necua ja ra häi, pe nu'a mam hmangä hin jam'bu da gua a.

³²Pe nu'a ra pa a, njongui paqi 'be'a ní ora din ja a dí m mangä, xinga gue u yúm 'behni Oja 'bupú mahçts'i, xinga guecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi dí paqi. Hønt'a Oja ma Ta i paqi, bi 'yẽn'a ra Jesús.

³³Ne xø bi 'yẽna:

—Thocpa thoho gan nuhmbu tengu'bu hin gui tonspahú ra t'aha. Ne xinga n'da zi ora gui pumbenihú Oja ne thocpa thoho gan yaqú a, nguetho hin guí paqmbú nda'a ni pa ba pengä mahøn'a. ³⁴Tengu n'da ran 'yohú bi mba yatho bi zoh rá ngu, bi un yún t'ẽdi yú 'yẽhe ngue di jamansu bú, n'da ngu n'da bi xi a da 'yøt'e. Ne bi xi a ra mbängoxthi

ngue hin di tonspa ra t'aha. ³⁵Ne ngutho dí xi ahú, dami tømhbú tengu 'bú gan áthahú nguetho hin guí pãhmbú 'be'a ní pa ba pengä ua, o gue'bú bin de, o gue'bú made ra xui, o gue'bú bi mbah yú øni, o gue'bú bi hyats'i. ³⁶Nguetho hin guí pãhmbú nda'a ni ora ba ãcä, xi'bú ba ãcä ne ga tĩn ahú bú gdi ãhmbú. ³⁷Ne nu'a dí xi ahú, ngutho dí xicä gãtho mi'da: "Dami tømhbú," bi 'yemp'ú yú xädi a ra Jesús.

**Yú ngurbi yú judío i nde 'bex
gue da bent'a ra Jesús**

14 Ne man yopa da dät ra pa 'bú mi bẽn a xí 'yot' ma mbombøtahe bú Egipto dyu judíohe. Nu yú ngurpa mbãjä búya ne yú xãnbate nijã bi bẽni 'be'a ni fehni da xi a ra Jesús guepu da zã da bent'i ngue da hyo. ²Ne bin 'yemzexe ú: —Hinga gue a ra pa ra dãmpeti gam benthú ne xøhma din cue yú jã'i, bi 'yẽn ú.

**N'da ra xisu bi naspa ra
'yẽthi rá yã ra Jesús**

³Ne mi 'bupú ra Jesús bú ja rá ngu ra Simón bú ja ra hnini Betania. Gue'a ra Simón mi hẽmb ra t'axca'ya 'bú mam 'bet'o. Ne nu'bú mi sihme bú ra Jesús bi zøpu n'da ra xisu i tu n'da ra xito nt'øt'e ngue ra do'yaxi, mi po ra 'yẽthi ẽmme yuman'u a, ne xun ngu di muui a. Bi xecpa rá nde búya ne bi naspa rá yã ra Jesús. ⁴Nu'ú 'da mí 'bupú, bin cue ú búya ne bi 'yẽn ú: —Hanja bim 'betho ra 'yẽthi ne xum hmadi di muui. ⁵Mi sã xtã 'bã xtin t'un yú hyoya a hyu ciento rá muui a ra 'yẽthi, bi 'yẽn ú.

Ne bi numan'ú ra xisu ú. ⁶Ne nu ra Jesús bi 'yẽmp'ú:

—Hanja guín jahú bú, o guidi pahmbú ra xisu nguetho xun ho bi 'yørcã na. ⁷Nu'ahú thocpa thoho gam 'buhmbú yú hyoya ne hont'a go ma pa da zã gui fãxhú ú. Pe nugã hinga thocpa thoho dam 'buhmbú. ⁸Bi 'yørcã ra xisu a mi sã da 'yøt'e, bi hoga ma ngøc'yẽi ngue da t'ãgã bú ja ran 'yãgui. ⁹Majuani dí xi ahú gue hønþú go hapú da hman ran ho ma'da'yo gãtho na ndoho ra ximhäi, nehna bi 'yørcã ra xisu da hman na, 'dahma ne'a da fẽn a, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Ra Judas im ma di dã a ra Jesús

¹⁰Nu'a ra Judas Iscariote búya, ngue'a n'da yú xädi ra Jesús, bi mba bú 'buh yú ngurpa mbãjä bi xifi di dãp'a ra Jesús. ¹¹Ne bi hyu yú mbui ú yú ngurpa mbãjä ne bi xifi di un ra mbeti. Ne bi mbenc'a ra Judas búya mi honi jam'bú di dã a ra Jesús.

Bin sihmehú ra Hmu ú yú xädi

¹²Nu rá mbüdi ra pa ra dãmpeti ngue ran dãbaxjua i ts'i ra thuhme hin'yú rá ixi, ne i ho ra t'ude'yo. Ne nu yú xädi ra Jesús bi 'yẽmbi: —Hapú guí ndeje ga hoje ran ts'ihme ra mbaxjua ga sihu, bi 'yẽn ú.

¹³Ne nubúya bi xi ú yoho yú xädi: —Ni mbe bú ja ra dãhnihi Jerusalén, ne nu'bú gá nuui bú n'da ran 'yohú i tu n'daxaro ra dehe gui tenui bú da zøni. ¹⁴Ne nu'bú gá sømhþú gui 'yẽnui a ra mengu bú: "Nu'a ra Hmu bá pengãhe ngue ga ãn'nahe hapú i ja a ra cuarto ngue

ga sihe ran ts'ihme ra mbaxjua," gui 'yɛnui. ¹⁵Ne nu'a bɔya da 'yut'au i n'da ra cuarto i ja bɔ magats'i xɔn ndoho ne mahoqui. Guepɔ ja gui hocui bɔ a ran sihme ga sihɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁶Bi mba yú xádi bɔya ne bi zɔm bɔ ja ra dɔhnihi Jerusalén ne bi dɔm bɔ gátho 'be'a xi sifi. Gátho bi hocpɔ 'be'a da zi bɔ 'bɔ bin de, ne bi mbeng bɔ 'bɔh ra Jesús bɔya.

¹⁷Nu'bɔ min de ts'ɔ, bi mbähä ra Jesús 'de'mayoho yú xádi bɔya.

¹⁸Gátho bin sihme ɔ. Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ:

—Majuɔni dí xi ahɔ, dí sihmehɔ ua n'da gue di dägä, bi 'yɛmp'ɔ.

¹⁹Nu yú xádi bɔya bi du yú mbui, n'da ngu n'da bi 'yänni:

—Ha guecä, bi 'yɛn'a.

²⁰Ne nu'a ra Jesús bi dɔt'ɔ:

—Go gue'a n'da gue gue'ahɔ gui 'de'mayoho ahɔ gue dí comh ma mbohi'be. ²¹Majuɔni nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ga tugä tengu nt'o't'i nanguecä. Pe í huɛhi maha a ran 'yohɔ ngue di dägä. Man'da xɔn ho 'bɔ hin xtim 'bɔ a, bi 'yɛn a ra Jesús.

²²Gátho na sihme ɔ bi hyac man'da ra hme ra Jesús, bi un ra jamadi Ojɔ, bi xeni ne bi darpa yú xádi bɔya.

—Dami sihɔ na. Guehna nam bɔn'a ma ngɔc'yeigä na, bi 'yɛmp'ɔ.

²³Ne bi dec'a ra vaso mi po a nzai mi si ɔ. Bi un ra jamadi Ojɔ ne bi un'dɔ bɔya, bi zi n'da ngu n'da ɔ.

²⁴—Guehna tengu 'bɔ ma jigä na, i ɔt' ra 'da'yo nhogui, dim fäni dí yanba yú te yɔ ja'í 'bɔcua ja ra ximhäi. ²⁵Majuɔni dí xi ahɔ, hin ga si man'da ra gui uva ja gue'bɔ

bi zɔn ra pa ga si ma'da'yo bɔ di manda rá ts'edi Ojɔ, bi 'yɛn a ra Jesús.

Jesús bi bɔdi gue a ra Pedro da gɔn'a

²⁶Ne bin tu a n'da rá thuhu Ojɔ ɔ bɔya. Bi bɔm bɔ mi sihme ɔ ne bi mba bɔ ja ra nyuni Olivos. ²⁷Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ yú xádi:

—Nu'ahɔ dí paçä ngue gui 'dahmbɔ, gui sogahɔ nán xui ya, tengu nt'o't'i bɔ ja rá m hman Ojɔ i ɛna: “Ga ho ra mbände'yo ne din 'uɛxt'ɔ yú de'yo,” i ɛm bɔ ja rá t'ohni, bi 'yɛna. ²⁸Pe nu'bɔ dá thambɛnigä dan tɔmhɔ bɔ Galilea, bi 'yɛmp'ɔ yú xádi a ra Jesús.

²⁹Nu'a ra Pedro bi 'yɛn'a:

—Madague a gátho da 'dah ya 'da, pe nugä hin ga soc'i'i.

³⁰Nu ra Jesús bi dɔ'a bɔya:

—Häha, dí pacä 'be'a gui 'yɔt'a ra xui jabɔya, ná hyundi xqui cɔngä 'bɔ bi mbah ná yondi ra ɔni, bi 'yɛn a.

³¹Pe nu'a ra Pedro man'da nts'edi bi 'yɛn'a:

—Nugä hin ga cɔn'a i madague'bɔ 'darpɔ ga tuui, bi 'yɛmbi.

Ne 'da'angu bi ma gátho ɔ mi'da yú xádi bɔya.

**Ra Jesús i tu rá mbui ne gue'a
ra ora da nu yun unbi a**

³²Ne bi yurpɔ ja ra nuɔdɔni Getsemaní guepɔ ja ra nyuni Olivos. Nu ra Jesús bɔya bi 'yɛmp'ɔ yú xádi:

—Hyuhmbɔ ua gátho ahɔ, 'be dán yağä'be Ojɔ ua nan jongua ts'ɔ, bi 'yɛn'a.

³³Ne nubɔya bi zixa ra Pedro, ne ra Jacobo, ne ra Xuua. Ne nu ra

Jesús ɛmme bi hyundumbui ne bin su. ³⁴Ne bi 'yɛmp'ɛ:

—ɛmme tu ma mbui, ɛna da hyog ra dumbui. Gui cohmbu ua ne gan äthahɛ, bi 'yɛmp'ɛ.

³⁵Ne bi mba bu njom bu ts'ɛ. Bin danyahmu bu ja ra häi bin yaui Oja, gue'bɛ da zä hin da nu ran ɛnbi a da nu. ³⁶Ne bi 'yɛna:

—Ma Ta i, hin te guí hɛmbi, gätho da zä gui 'yot'e. Dami 'uegä a ran ɛnbi. Pe hin dín nde gue gue'a ma pähä zehɛ ga ot'ä pe gue'a go guí nde da t'ot'e, bi 'yɛna.

³⁷Ne bi mbeng bu xi go ɛ hyu ne bi 'yɛmp'a ra Pedro:

—Hague grá Simón, ha guí äha. Ha hingui sä xquin äthə n'da ora.

³⁸Damin äthahɛ ne gui 'yäfɔ Oja ngue gui serbahɛ 'be'a di bɛn'nahɛ ra zɪthu. Nu rá mbui n'da ja ra pähä nangue ran ho, pe nu rá ngoc'yɛi n'da xɛn güent'i a, bi 'yɛn a ra Jesús.

³⁹Ne bi mbeng mahon'a ra Jesús bin yaui Oja ne guexta'a bi xifi. ⁴⁰Ne nubɛya bi mbeng bu bá co ɛ hyu ne bi dɪm bu i äha nguetho ɛmme mí ndet'äha ɛ. Janangue nu'bu mi zo ɛ hingui paɔi 'be'a dí dɔ ɛ. ⁴¹Ná hyundɪ bán yaui Oja, 'bu mam bá pengbu bá co ɛ hyu, ne bi 'yɛmp'ɛ:

—Ähmahɛ ya, damin säyahɛ ya, bi 'yɛn'a. Nuya bi zɔn ra ora ngue da mba ma dägä bu 'buh yu ts'om'bäi, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ⁴²Dami ndanshu, ga mbähä dan c'athɛ a di dägä, ya häntua, bi 'yɛmp'ɛ yú xädi a ra Jesús.

Ra Jesús bi bent'ɛ yán suiɦu

⁴³Gätho ná yahɛ yú xädi 'bex bi zɔm bu ra Judas, gue'a n'da rá xädi.

Ne xɛn ngu yu ja'i bi zix'a, mi ha yú juai ne yu ts'at'ɛgui. Ne gue'ɛ yám 'behni yu ngurpa mbäja ne yu xänbate nija ne yu daç'yɛi. ⁴⁴Ne nu'a ra Judas ya xí xi ɛ: “Nu'a ga sɛspa rá 'yogu gue a ra Jesús a, 'bex guim benthɛ buya ne gui sixhɛ, ne hin gui thøhmbɛ,” xi 'yɛmp'ɛ min 'yohɛ. ⁴⁵Janangue a nu'bu mi zɔpɛ mi 'bäh ra Jesús:

—Xänbate i, xänbate i, bi 'yɛmbi.

Ne bi zɛspa rá 'yogu. ⁴⁶'Bex bi bent pɛya. ⁴⁷Ne 'bex bi c'o'ts' rá juai a n'da min 'yohɛ ra Jesús ne bi zɛcpa rá zagu rá 'yɛɛ ra dambäja. ⁴⁸Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ bi bent'i:

—Ha guí ɛmhbu drá begä ngue guá hahɛ ni juaiɦu ne ni zahɛ ngue gui bentcaɦu. ⁴⁹Gätho yu pa däm 'buhmbɛ, dá xän'nahɛ bu ja ra danija ne hin gá bentcaɦu bu. Pe ja xi jabu thoho, ngue din ja a nt'o't'i bu ja rá m hman Oja ngue mi hma din ja, bi t'ɛmp'ɛ yám 'behni yu mbäja.

⁵⁰Pe nu'ɛ yú xädi buya gätho bi 'dagui, bi zɔpɛ a ra Jesús.

Ra ts'unt'ɛ ngue bi 'dagui

⁵¹Hont'a n'da ra ts'unt'ɛ bi den'na 'bu mi ts'ix a ra Jesús, dim pä't'a ra the'bøt'e, ne mí ɛn ɛ ne'a xtám bent'a. ⁵²Pe nu'a hont'a ra the'bøt'e bi bentpa a, ne bi 'dah pɛya ne bin 'yo mánxi bu ní mba.

Ra Jesús bi mba ma dä bu 'buh yu mbäja

⁵³Nu'bu mi mba ma dä bu 'buh ra dambäja, bim peti ɛ ma ngurbihe ngue yu ngurpambäja ne yu daç'yɛi ne yu xänbate nija. ⁵⁴Ne nu ra

Pedro bin tet'i, i 'bejua thoho bu ni mba, gue'bu go mi zom bu mbo rá mbät'ti rá ngu ra dambäjä, ne bi hyuhmbu bu u yu asmayo nija, bin taspihu u. ⁵⁵Nu yu ngurba mbäjä ne gätho u mi'da i ot' ran juanbate, mi honi to'o da ma xun ho 'bepu dí yap'a ra Jesús ngue da hyo, ne madague'a xun ngu u bin ya pe xinga n'da u bi ma njuantho. ⁵⁶Xun ngu bi man yu fehni pe him bin tün yúm hma. ⁵⁷Xø bi ndants'u 'da mahøn'a bi zänba man'da ra fehni u, ne bi 'yæn u:

⁵⁸—Nuna ran 'yohu bi ma ne bi 'yæna, “Nugä ga yø't' ra nija ua, nt'øt'e yú 'ye yu ja'i, ne nu'bu ná hyupa ga hēcä n'da ngue hinga nt'øt'e yú 'ye yu ja'i,” bi 'yænna ran 'yohu, ne nugähe dá øhmbu 'bu mí 'yænna, bi 'yem büya.

⁵⁹Pe xinga gue'u bin tün u yúm hman u. ⁶⁰Pe nu ra Jesús bin hētho. Njo'o to bi dati. ⁶¹Nu'a ra ngurpa mbäjä bi 'yän mahøn'a:

—Ha gue'e grá Cristo. Ha gue'e rá Ts'unt'u i Ojä nuixte rá ts'edi.

⁶²Nu ra Jesús bi dati:

—Guecä, ne guin nuju, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ga com'be rá ts'edi Ojä madä rá ts'edi. Ne guin nuju 'bu bá pengä, ba ecä bu ja yu güi, bi 'yæn'a ra Jesús.

⁶³Pe nu'a ra dambäjä bi dånse rá pahni, embi hinguí espa Ojä ra Jesús nangu a bi ma. Ne bi 'yem büya:

—Ya hin ga homhbu mi'da yu testigo, ⁶⁴ne dá øhmbu ya ngue hinguí espa Ojä na ran 'yohu. 'Be'a guí mamhbu ga ørpahu ya, bi 'yæn a ra dambäjä.

Ne gätho 'da'angu bi man u ngue di un ran ts'embi ngue da hyo.

⁶⁵Nu'u 'da büya bi zox'a ra Jesús, ne bi gorpa rá dä, ne bi mbe'mi ne bi 'yæmbi, “Grá pøngahya, man ya, to'o bi mbep'a'i,” bi 'yæn u. Ne nu yu asmayo bu nija emme bi mbemp'a rá hmi.

Ra Pedro bi gøn a ra Jesús

⁶⁶Nu'bu mim 'bäpu ra Pedro bu mbo ra mbät'ti, bi thopu n'da ra xisu ngue rá 'yæhe ra dambäjä. ⁶⁷Ne bi nu'a ra Pedro din taspí, bi hye't'i ne bi 'yæmbi:

—Æna ne'e gmín 'yohu ra Jesús ra mengu bu Nazaret, bi 'yemp'a ra Pedro.

⁶⁸Pe nu'a ra Pedro bin cøni.

—Hin dí pađi 'be'a nam bøn'a guím ma, bi 'yæn a ra Pedro.

Ne bi 'uegue bi mba bu hänt ra goxthi. Ne bi mbah ra tamfø büya.

⁶⁹Ná ya'a ts'u büya xø bi thopu ra 'yæhexisu bu 'bäh ra Pedro, ne bi 'yemp'u 'bupu:

—Nuna ran 'yohu, min 'yohu u mi ten'na ra Jesús.

⁷⁰Pe nu'a ra Pedro bin cøni mahøn'a. Ná ya'a ts'u büya, guese u mí 'bupu mi 'bäh ra Pedro bi 'yæn u:

—Majuani guín 'yohu u nguetho grá mengu Galilea ne 'da igu bu gná yahu u, bi t'emp'a ra Pedro.

⁷¹Nu'a ra Pedro büya bi 'yemp'u:

—Nu'bu him majuani dí xi ahü, Ojä da zegbä, janangué dí xi ahü, hin dí paçä a ran 'yohu guí mamhbu, bi 'yæn a.

⁷²'Bex bi mbah ná yondj ra tamfø büya. 'Bex bi bæn a ra Pedro 'be'a xí xih ra Jesús ngue xí 'yæmbi: “Dí paçä ngue ná hyundj xqui cøngä 'bu bi mbah ná yondj ra øni,” xí 'yemp'a ra Jesús. Ne nu'bu mi bæn a

xí 'yøt'e, bi du rá mbái ra Pedro ne 'bex bin zoni.

**Ra Jesús bi mba ma dā bũ
bũh ra ts'ut'abi ra Pilato**

15 Nu'bũ t'uxudi tho, nu yũ ngurba mbäjä ne yũ dɔc'yɛi ne yũ xänbate niȝa ne gätho ɯ mi'da ma ngurbihe dyú judíohe, bin yäse ɯ. Ne nubũya bi zix a ra Jesús ngue di dáp'a ra Pilato. Bin thɔt' 'bũ mi zits'i. ²Ne nu ra Pilato bi 'yän'na ra Jesús:

—Ha gue e grá hmuts'ut'abi yũ judío, bi 'yɛmp'a.

Bi dɔ a ra Jesús:

—Gue'a guím ma, bi 'yɛna.

³Ne nu yũ ngurpa mbäjä ɛmme bi yapi. ⁴Janangue a nu ra Pilato bi 'yän'na ra Jesús mahøn'a, bi 'yɛmbi:

—Hanja hin ni thɔtya i di yapi'i. Ne xun ngu 'be'a gätho i xi'i, bi 'yɛmbi.

⁵Pe nu ra Jesús guexta'a him bi dɔt'a ra Pilato. Janangue'a nu ra Pilato bi hyonya thoho.

**Ra Jesús bin t'un ran
ts'embí ngue da du**

⁶Nu'a ra pa ram peti ra mbaxjua, zai di thø a n'da ra ofädi ra Pilato hønt'a go nda'a da man yũ ja'i. ⁷Ne min ofädi n'da ran 'yohũ i Barrabás, 'darpũ mi ofädiũ ɯ 'da'ingu bi 'yøthũ ngue bin hote ɯ, bi dũm'ma n'da ra sui. ⁸Nu'bũ mi zøh yũ ja'i xun ngu bũ mi 'bũh ra Pilato, nu'ɯ bi xih ra Pilato di thøcpa n'da ra ofädi tengu nzai bi 'yøt' 'bũ ra pa ram peti. ⁹Janangue a nu ra Pilato bi 'yɛmp'ɯ:

—Ha gue'a ni hmuts'ut'abiũ gyú israelhũ, gyú judíohe, ga thøc'ahũ, bi 'yɛmp'ɯ.

¹⁰Nguetho mi paħ ra Pilato di seya thohoba ra Jesús yũ ngurpa mbäjä 'bũ mi dáp'a. ¹¹Pe nu yũ ngurpa mbäjä bi parpa yũ ja'i gue'a ra Barrabás da 'yäh yũ ja'i. ¹²Nu ra Pilato xø bi 'yɛmp'ɯ mahøn'a:

—Xina ni hmuts'ut'abiũ, gyú israelhũ, gyú judíohe, 'be'a ga ørpä na bũya, bi 'yɛn'a.

¹³Nu yũ ja'i bũya nts'edi bi 'yɛn ɯ: —Go gui cuarpũ ja ra pont'i na ra Jesús.

¹⁴Pe nu ra Pilato bi 'yɛmp'ɯ:

—'Be'a gue man ts'o xũ 'yøt'na, bi 'yɛmp'ɯ.

Ne nu'ɯ yũ ja'i man'da nts'edi bi 'yɛn ɯ:

—Go cuarpũ ja ra pont'i na, bi 'yɛn ɯ.

¹⁵Nu ra Pilato bi nde da 'yørpa rá pähä yũ ja'i, janangue guehma go bi thøcpa a ra Barrabás. Ne bi manda da mba m'bei a ra Jesús ne da mba ma cuati bũ ja ra pont'i.

¹⁶Nu yũ dofui bũya, bi zixa ra Jesús bũ mbo guerpũ ja yän säya yũ dofui, ne bi zo ɯ gätho yú mindofuihũ 'bũpũ. ¹⁷Ne bi mba ma hete n'da ra pahni xun jũpoi a ra Jesús ngue tengu he yũ ts'ut'abi, ne nts'edi bi mba ma huspi n'da ra corona á m'be yũ 'yũ'uĩni nguetho bi den thoho. ¹⁸Ne bi zengua ɯ ne bi 'yenspa yú biba ɯ: “Damim 'bũmanho gra hmuts'ut'abi yũ judío,” bi 'yɛmp 'bũ mi denthoho.

¹⁹Ne bi despa rá yã yũ za ne bi zots'i, ne bin danyahmu, ɛna i thãnde pegue bi denthoho. ²⁰Nu'bũ mi jua'a bi denni bi tonsa a ra pahni xun jũpoi ne bi het'a rá pahni zehẽ. Bi gũc pũya ngue bi zits'i da 'døm'pũ ja ra pont'i.

**Ra Jesús bi mba ma cuati
bũ ja ra pont'i ne bi du**

²¹Ne nu'bu mi mba bũ 'yu, bin c'athũ ra Simón, ra mengu bũ Cirene, rá ta ra Alejandro ne ra Rufo, bí 'yẽ a huãhi a. Ne nu yũ dofui bũya bi 'yørpa ra ts'edi a ra Simón da duspa rá pont'i a ra Jesús.

²²Ne guepũ ja ra nyuni Gólgota ní ts'ixa ra Jesús. Nu'a Gólgota in nde da ma “ra Nyuni Yaxmu.” ²³Ne nu'bu mi zòm bũ, bin t'un ra vino ngue ma uants'i n'da ra 'yẽthi xũn ju a ra Jesús. Pe nu'a him bi zi a.

²⁴Ne nu'bu mi 'dòm'pũ ja ra pont'i bũya, nu yũ dofui bi 'yõt'a n'da ran tãha Ʃ nangue yá he ra Jesús ngue i nde da bãdi nda'a ní 'bø't'e da gaxa n'da ngu n'da. ²⁵Gũto xudi 'bũ mi mba n'dø'mi bũ ja ra pont'i a ra Jesús. ²⁶Ne mán t'ø't'i bũ ja ra pont'i a í yap'a bi 'yẽna, “Rá hmuts'ũt'abi yũ judío na,” ẽm bũ.

²⁷Ne bi mba ma cuatihũ ra Jesús yoho yũ bẽ. 'Da a n'da yũ pont'i. Ne bi 'bãm'pũ ja rán 'yẽi a n'da ne bi 'bãm'pũ ja rá gãha a man'da. ²⁸Ne nuna bin ja, mi mam bũ ja rá t'ohni Ojã maya'bũ, bi 'yẽna: “Da t'ẽmbi ngue 'da'anguui Ʃ yũ dãdits'oqui a.” ²⁹Ne nu yũ ja'i bi thopũ, bi Ʃcpi ne bi denthoho, bi 'yẽmbi:

—Ha hinga gue e gá ma ngue gui xo't' ma nijãhũ ne hyupa tho gui hyøh mahøn'a. ³⁰Sã gui capũ ja ra pont'i ya 'bũ, ne gan yãnse, bi 'yẽmbi.

³¹Ne ximangutho bi man Ʃ yũ ngũrba mbãjã bin 'yẽmp'ũ:

—Nuna, bi yãnba yú te Ʃ 'da, pe hingui sã din yãnse ya. ³²Gan nuhũ ra Cristo, rá hmuts'ũt'abi yũ judío

'bũ ba capũ ja ra pont'i, gan nugãhũ, ne ga ẽc'yẽihũ bũya, bi 'yẽm 'bũ mi denthoho. Ne Ʃ mi cuathũ bũ, bi Ʃcra ra Jesús.

Bi du ra Jesús

³³Nu'bu mi zøn a huxhyadi bũya bim 'bexui gãtho ra hãi, ja gue'bũ mi zøn a hyunde bin nequi mahøn'a.

³⁴Ne nu'a ra ora a ẽ xø i huxhyadi, nts'edi bi mbah ra Jesús, bi 'yẽna: —Eloi, Eloi, lama sabactani, bi 'yẽna. Nde da ma: “Ma Ojã i, ma Ojã i, hanja xcã hyega thoho.”

³⁵Nu'bu mi 'yø Ʃ 'da 'bũpũ, bin 'yẽmp'ũ:

—Nuna, nzo a ra Elías, bin 'yẽmp'ũ.

³⁶Ne bán ti a n'da mí hã n'da tengu ra fũnjo xí 'yot'i, bi fospũ ja ra vino xũn ju, ne bi ndøct'a n'da ra xithi. Pi uãspa ra Jesús ẽmbi da zi, ne bi 'yẽmp'ũ min 'yohũ:

—Pe 'bẽ ga undã na, ga nuhũ 'bũ da zøh ra Elías di tongui, bi 'yẽmp'ũ.

³⁷Pe nu'a ra Jesús nts'edi bi mbafi ne 'bex bi du. ³⁸Ne nubũ mbo ra dãnijã 'bex gue bin xengui nde ra 'bø't'e mi ndam bũ. Bá fũh magãts'i ne bi zøtahãi a bin xeni. ³⁹Ne nu'a rá hmu yũ dofui, mi hẽt'a ra Jesús bi mba 'bũ mi du, ne bi 'yẽna:

—Majuãni nuna ran 'yohũ na, rá Ts'ũnt'ũ Ojã na, bi 'yẽn a ra hmudofui.

⁴⁰Ne mi 'bũpũ 'da yũ xisu bũ ma'ueni ts'ũ, mi hant'a ra Jesús. Nu'a n'da ra Salomé a, ne nu'a man'da ra María, ra mengu Magdala, ne nu'a man'da ra María, rá mbe ra Jacobo ne ra José.

⁴¹Guehya yũ xisu mi ten ra Jesús

'bũ mi 'bũpũ Galilea ne mi fãts'i. Ne Ʃ mi'da yũ xisu bi den 'bũ mi mba bũ Jerusalén, mi 'bãpũ.

Jesús bi mba nt'ägũ

⁴²⁻⁴³Ne ya bin de, ne mim bẽni da 'yãcpa n'dihi rá ngøc'yeyi ra Jesús nguetho mi ts'ũtho da dũ'ma ra pa ran ts'ãya, ne nu ra pa ran ts'ãya njongui sã da t'ã a. Janangue a nu ra José ra mengu Arimatea, bi hyut'anzambũ bi mba bán yãui ra Pilato, bi 'yãp a rá ngøc'yeyi ra Jesús. Nu ra José n'da rá ngũrbi yũ jã'i israel, pe gue'a n'da majuãni mi ẽc'yeyi Ojã ne mi tøm'ma ra pa di manda ua rá ts'edi Ojã. ⁴⁴Nu ra Pilato bi hyonya thoho 'bũ mi sifi bi du ra Jesús. Ne nubũya bi mbehna n'da ba si a rá hmu yũ dofũi ngue da 'yãn 'bũ majuãni ya bi du. ⁴⁵Ne nu'bũ mi man a rá hmu yũ dofũi gue bi du, nu ra Pilato bi 'yẽmp'a ra José:

—Da zã gui tuxa rá ngøc'yeyi ra Jesús 'bũ.

⁴⁶Nu a ra José bũya, bi dãn a n'da ra 'bø't'e ne bi mba bi tongba rá ngøc'yeyi ra Jesús, ne bi mbant'a ra 'bø't'e xi dãi ne bi cũ't' pũ ja n'da ra hyãdo gue ran 'yãgui xí mba nthẽqui bũ ja n'da ra t'ũmba'ye. Ne bi juaspa n'da ra xĩndo xũn ndoho bũ ja rá goxthi ran 'yãgui. ⁴⁷Ne nu'a ra María, ra mengu bũ Magdala, ne man'da ra María ngue rá mbe a man'da ra José, bi nu hapũ bi jãt'i.

Bi dãmbeñi ra Jesús

16 Nu'bũ mi thoh ra pa ran ts'ãya, nu'a ra María ra mengu bũ Magdala, ne ra María rá mbe a man'da ra José, ne man'da

ra xisu ngue ra Salomé, bi dãn yũ 'yẽthi ngue yũman'u ngue da mba bũ ja ran 'yãgui da gospa rá ngøc'yeyi ra Jesús, tengu man t'øt'ehe dyú judíohe. ²Ne nt'ũxudi dã ndomingo 'bũ mi bøx ra hyadi bi mba bũ ja ran 'yãgui Ʃ bũya. ³Ne bin 'yẽmzẽhe Ʃ:

—To'o da zã di 'uec'a ra do bí juaxpũ ja ra hyãdo, bi 'yẽn Ʃ.

⁴Ne nu'bũ mi zøm bũ bi nu bũya, ya ma 'ueque a ra do, ngue xũn ndoho. ⁵Ne nu'bũ mi yũrpũ ja ra hyãdo bũya, bi nu n'da ran 'yohũ mi hupũ rá hyo ngue rán 'yeyi ra hyãdo, mi he n'da ra pahni xũn t'axi. Ne nu'Ʃ yũ xisu bin su 'bũ mi nu. ⁶Pe nu'a, bi 'yẽmp'ũ:

—O guín suhũ. Dí paçã guí homhbũ ra Jesús ra mengu Nazaret, ngue bi 'døm'pũ ja ra pont'i, pe bi dãmbeñi a, njo'o ua ya. Dami nuhũ ua mí 'beni, bi t'ẽmp'ũ yũ xisu.

⁷Ne xø bi 'yẽna:

—Pe nuya ni mbähã gui xihmbũ ra Pedro ne'Ʃ mi'da yú xãdi ne gui 'yẽmfũ gui tĩmhbũ bũ Galilea a ra Jesús tengu tho bi xi ahũ,” bi t'ẽmp'ũ yũ xisu.

⁸Ne nu'Ʃ yũ xisu bũya 'bex bi bøn'a n'dihi bũ ja ran 'yãgui ne bá ẽ Ʃ, ẽmme di fet'ũ nguetho bin su, ne njo'o to min nde din yãhũ ngue bin su.

Ra Jesús bin tĩmmi ra María Magdalena

⁹Nu'a ra Jesús bi dãmbeñi 'bũ xudi thoho ndomingo. M'bet'o thoho bin tĩmmi ra María ra mengu bũ Magdala, ngue gue'a xí hyønba thi yoto yũ zĩthu. ¹⁰Ne nubũya bi mba a ra María, bá xip'ũ yú xãdi

ngue bi dambɛni a ra Jesús, ne mí zon'u ngue tu yú mbui, ngue bi du ra Jesús. ¹¹Ne nu'bɛ mi 'yøde ngue bi dambɛni ne bi man a ra María ngue bi nuse, pe him bi 'yɛc'yɛi ɛ.

Ra Jesús bin tɪmhɛ ɔho yú xädi

¹²Nubɛya bin tɪmhɛ mi ɔho yú xädi a ra Jesús bɛ 'yu, 'dan'yo ts'u bɛ án nu ɛ. ¹³Ne nu'u, bi mba ɛ bɛya, bá xi ɛ mi'da ngue xø bi nu mahøn'a, pe ngutho him bi 'yɛc'yɛi a bi man ɛ.

Ra Jesús bi xi ɛ yú xädi da mamp'a rá m hma 'bɛ mí ndex mahɛts'i

¹⁴Rán zegui thoho bin tɪmhɛ gätho 'de'ma'da yú xädi ra Jesús. Mi hupɛ ja ra mexa ɛ. Ne bi zɛ ɛ nguetho him bi 'yɛc'yɛi a xi sifi ngue bi dambɛni a. ¹⁵Ne nubɛya bi 'yɛmp'u:

—Ni mbähä gätho na nguni ra ximhäi, gui mamhɛ ran ho ma'da'yo. Hønɛ go hapɛ i 'bɛh yu jã'i gui xihmbɛ. ¹⁶Nu'a to'o da

'yɛc'yɛi ne din xixya, gan ɔnba rá te a. Pe nu'a hin da 'yɛc'yɛi, da nu ran ɛnbi gätho yɛ pa mazãi a. ¹⁷Ne nu'u to'o da 'yɛc'yɛigui xɛn ngu yɛ hmɛpya ga japi da 'yøt'u. Nangue ma ts'edigä da hyøn a thi yɛ zɪthu in 'yohu 'da yɛ jã'i, ne din yã 'dahma 'dan'yo yɛ nde, ¹⁸ne nu'bɛ da bent'u yɛ pozɛ nte da ja ɛ, ngutho 'bɛ da zi ra 'yɛthi ngue ran däte, nte da ja ɛ. Ne di japi da ɔn ɛ yɛn zäman'u 'bɛ da gäspa yú 'yɛ, bi 'yɛmp'u yú xädi a ra Jesús.

Bi ndex mahɛts'i a ra Jesús

¹⁹Ne nu'bɛ mi gua a bi xih yú xädi, bi ts'ix bɛ mahɛts'i a ra Hmu, ne 'darpɛ ní conhui rá ts'edi Ojã. ²⁰Nu'u yú xädi bi mba bɛya bi man rá m hman Ojã hønɛ go hapɛ bi mba. Ne nu ra Hmu bi japi da zä da ma xɛn ho ne bi japi da 'yøt' yɛ hmɛpya 'dahma da 'yɛc'yɛi yɛ jã'i yúm hman ɛ. Ne høn't'a dí xi ahu ya.

LUCAS

Ran ho Ma'da'yo bi 'Yo't'a ra Lucas

'Be'a í 'yo't' rá sɔcuɑ ra Lucas

1 Dí paçä xən ngu yu ja'i bi 'yo't' yu sɔcuɑ ngue i man'a bin ja 'bɛ mím 'bɛcua ja ra ximhäi ra Cristo. ²Nu'u bi 'yo't'u, tengu thoho bi xāngahɛ ɛ bi nuse 'bɛ mi 'yɔt' rá 'bɛfi ra Cristo, nɛ tengu thoho bi man'u hɔnbɛ go hapɛ. ³Necä dra Lucasgä dí o't'na ra sɔcuɑ ngue im man'a bin ja, nɛ dí pen'na i, Hague Teófilo, ma amigo i xən ho. Nɛ dá änzehɛ yu ja'i to'o bi nu 'be'a gä bin ja. Nɛ ɛmme dá hongä 'be'a nt'o't'i gä mi'da yu sɔcuɑ, janangue'a da bɔmanho 'be'a dí o't'ä. ⁴Nguetho dín nde gui paði xən ho ngue majuani a bi sän'na i.

Rám 'behni Oja bi ma dim 'bɛh ra Xuua

⁵Nu'u yu pa min ts'ut'abi ra Herodes bu ja ra xɛqui Judea, mi 'bɛpɛ n'da rá mbäjä yu judío, ra Zacarías a. Madim pɛhmbɛ n'dan nets'i yu mbäjä bi dɛm'ma ra mbäjä Abías. Nu'a ra Elisabet, rá xisu ra Zacarías, gue'a n'da rá m bom'beto ra Aarón a, ngue ra hmumbäjä maya'bu. ⁶Nu'a ra Zacarías nɛ

ra Elisabet, gätho yonja'i, Oja bi numanho ɛ, nguetho xən ho yú mbɛi, nɛ mi ɔt'e gätho yún t'ɛdi Oja. ⁷Nu ra Elisabet nɛ ra Zacarías, xən daç'yɛi ɛ nɛ xínga n'dandɪ mi 'bɛh rá t'ɛhni a ra Elisabet.

^{8,9}Nɛ nu'bu xɔn zɔn ra pa dim pɛpɛ ja ra daɲija ɛ n'dan nets'i yu mbäjä bi dɛ'ma ra Abías, janangue'a madim pɛpɛ ra Zacarías. Nɛ zaɲ mi thahna n'da ra mbäjä, ngue da yɛrpɛ man'da mbo ra daɲija da 'yuh yu xiza yumanho. Nɛ gue'a ra Zacarías bi mba nthahni ngue da yɛrpɛ mbo. ¹⁰Nɛ xən ngu yu ja'i mi 'bäpɛ thi mi yaɲɛ Oja 'bɛ ra ora bi 'yuh ra xiza ra Zacarías. ¹¹Nɛ 'bɛx bi zɔ a n'da rá m 'behni Oja bu mi 'bäh ra Zacarías. Nɛ mi 'bäpɛ rá hyo rán 'yɛi ra mɛxa guɛpɛ mí uh yu xiza. ¹²Nu'bu mi nu a bɛya, ɛmme bin su nɛ hingui paði 'be'a da bɛni. ¹³Nɛ nu'a rá m 'behni Oja bi 'yɛmbi: —O guín su Zacarías, nguetho bi 'yɔ Oja 'be'a guí äpi, nangue ni xisu ra Elisabet din ha't'ɛhni nɛ dim 'bɛ a n'da rá ts'unt'u, nɛ gui xip rá thuhu dí Xuua. ¹⁴Nɛ gan johya nɛ ɛmme da hyu ni mbɛi, nɛ

xən ngu yu ja'i din johya 'bu bim 'bui. ¹⁵Nguetho Oja di un ra 'befi nuixte a. Ne nu'a, hin da zi ra vino xinga gue'a ra sei, ne din 'youi rá Hogandahi Oja gue'bu go bim 'bui. ¹⁶Ne nu'a rá 'befi da 'yot'e, gue'a dí japi xən ngu yu ja'i israel di päh yún 'yomfëni ne da 'yëc'yëi Oja ra Hmu. ¹⁷Ne nu'a ni t'uhni bam 'bet'o a 'bu bá gh ra Hmu mahëts'i, ne din ja rá ts'edi tenguthoho ra pøngahya Elías, ne di japi din hocpahü yú t'uhni u yu ja'i. Ne nu'u nzaï hingui øde 'be'a pa nsifi, di japi da 'yøde. Ne nangue rám hman ra Xuua di päh yún 'yomfëni yu ja'i n'dahma da zä da zimanho ra Hmu 'bu bá ghe, bi t'ëmp'a ra Zacarías 'bu min yaui rám 'behni Oja.

¹⁸Nu ra Zacarías büya:

—Hague dán zä ga paçä a guí xiqui nguetho xtán daç'yëigä ne'a ma xisu, bi 'yëna.

¹⁹Nu rám 'behni Oja bi 'yëmp'a büya:

—Nugä dí Gabriel ne dí 'bäcä bu ja rá hmi Oja, ne Oja bá pengä gue ga xi a ran ho din ja ahü. ²⁰Pe nuya, gan gore ya, nguetho hin guí gë'yëi a dí xi i. Nuya hin da zä gan ya astague'bu go bin ja a dá xi a i, nguetho gätho din ja a dá xi a i, bi 'yën'a rám 'behni Oja.

²¹Nu yu ja'i mi 'bäpü thi, mi tø'ma ra Zacarías, ne him mi pa'u hanja him 'bexque pøni. ²²Ne nu'bu mi bøm bu ra Zacarías hingui sä din ya, hønt'a bi uanda rá 'ye. Nu yu ja'i bi bäh püya ngue bi nu n'da ran t'uti bu mbo.

²³Ne nu'bu mi guah yu pa dim pepu ra Zacarías bi mba rá ngu büya. ²⁴Ne bin ha't'uhni ra Elisabet,

ne nubüya hin hapü í mba an cüt'a zana, bim 'butho bu rá ngu. Ne bi 'yëna: ²⁵“Xən ngu rá mate bi 'yörcä Oja, nuya him man da zangä yu ja'i nguetho dim 'bu'a n'da ma t'uhni ya,” bi 'yënsë.

Rám 'behni Oja mahëts'i bi ma dim 'buh ra Jesús

²⁶Nu'bu mi tho i cüt'a zana, nu'a Oja bi mbehn mahøn'a a rám 'behni ngue í Gabriel. Bi mbehn pu ra hnini Nazaret bu ra xëqui Galilea. ²⁷Nu'a, bi zøm bu mi 'bu a ra María. Nu ra María xinga n'dandï bin yaui n'da ran 'yohü, pe ya mi än'na ra José, n'da rám bom 'bet'o ra ts'ut'abi David a. ²⁸Nu rám 'behni Oja bi zengua, bi 'yëmbi:

—Nu'i María ya bi 'yot'a n'da rá mate Oja ne guín 'youi a. Pe man'da bi jap'a Oja xinda gue'u gätho mi'da yu xisu, bi 'yëmbi.

²⁹Nu'a ra María 'bu mi nu rám 'behni Oja, bin su ne bin 'yomfëni 'be'a ním bøn'a bi sifi. ³⁰Nu rám 'behni Oja bi 'yëmp'a büya:

—O guín su María nguetho guín 'youi rá mate Oja, ³¹ne dim 'bu'a n'da ni Ts'unt'u ne gui xip rá thuhu ra Jesús. ³²Ne nu'a, din ja rá ts'edi ne da faði ngue rá Ts'unt'u Oja täte thoho rá ts'edi. Ne nu'a Oja di japi din ts'ut'abi tengu rám bombøta ngue ra David. ³³Ne di manda yu ja'i israel gätho yu pa ne hin jam'bu da guah rá ts'edi a, bi 'yën'a rám 'behni Oja.

³⁴Nu ra María bi 'yën'a:

—Hague dán zä din jabu ne hin jam'bu dán ya'be n'da ran 'yohü, bi 'yëna.

³⁵Pe nu rám 'behni Oja bi 'yëmp'a:

—Nu rá ts'edi rá Hogandahi Oja di ja i gui t̃in ni t'uhni, ne nu'a dim 'bui, rá Ts'unt'u Oja a. ³⁶Ne'a ni meni ra Elisabet xun ðaç'yei a, pe dim 'bu a n'da rá ts'unt'u. N'dato zana ya i ha'a rá t'uhni ne mi ɣn yu ja'i ngue hin jam'bu da ðin rá t'uhni. ³⁷Nu Oja gátho sä da 'yøt'a, hin'yü 'be'a gue hingui sä da 'yøt'e, bi 'yɣn'a rá m 'behni Oja.

³⁸Nu'a ra María bi 'yɣn'a:

—Nugä rá 'yɣhegä Oja, nu'bu gue'a in nde Oja, da 'yørque gátho guím ma, bi 'yɣna.

'Bex bi mbeng mahɣts'i rá m 'behni Oja buya.

Ra María bi mba bí zengua ra Elisabet

^{39,40}Nu'a ra María buya, 'bex bi mba bí zengua yú meni mí 'bup̃u ja yu nyuni bu ra xequi Judea, gue'a ra Zacarías ne rá xisu ra Elisabet.

⁴¹Ne nu'bu mi mba ma zengua ra Elisabet, 'bexque bi 'yañ'a rá t'uhni mí o rá mbui. 'Bex bin 'youi rá Hogandahi Oja ra Elisabet buya, ⁴²ne bi 'yɣna:

—Oja man'da bi jap'i i María, xinda gue'u mi'da yu xisu. Ne nu'a ni ts'unt'u dim 'bui, majapi a. ⁴³Pe xun ngu ra mate gá 'yørque ngue gá zenguaui, nguetho gue'e rá mbe a ma Hmu. ⁴⁴Ne dí paði gue'e rá mbe a ma Hmu nguetho nu'bu má øcä nin zengua, 'bex bin johya a ra t'uhni o ma mbui ne bi 'yañi. ⁴⁵Bi jap'a Oja nguetho gá 'yɣc'lyei a bi xi i, ne majuani da 'yøt' Oja a bi xi i, bi 'yɣn'a ra Elisabet, bi 'yɣmp'a ra María.

⁴⁶Nu ra María buya bi 'yɣspa Oja ne bi 'yɣna:

ɣmme dí ɣspa Oja ma Hmu, ⁴⁷ne din johya ma mbui nangue Oja mam pørpate.

⁴⁸Nguetho Oja bi bɣngä ngue dra hyoya 'yɣhegä, ne gátho yu ja'i da 'yɣngui dá t̃ingä rá mate Oja.

⁴⁹Xun ngu ran ho bi 'yørca Oja maða rá ts'edi, ne xun hotho a. ⁵⁰Ne da nu rá yembui to'o gátho da numansu a.

⁵¹Nu Oja nuixte tho yán t'øt'e, bi 'berpa yú ts'edi u din yɣzehe ngue im bɣni jase yú ts'edi.

⁵²Ne bi 'berpa yú ts'edi yu ts'ut'abi, ne go bi un yú ts'edi yu ja'i thoho.

⁵³Ne bi japi da ba u to'o i honi da baði, pe nu'u to'o him bi hyoni da baði bi japi di 'be'u.

⁵⁴Ne nu Oja bi mbäxcahu ya ngue dyu ja'i israelgähu, ngue bi 'yɣnju yú t'uhnigahu a, ne him bi pumbɣni a ran ho bi ma da 'yørcahu.

⁵⁵Pe bi 'yøt'e tenguthoho bi si a ra Abraham ta t'ørcahu, yám bom'betøjü, gátho yu pa mazai, bi 'yɣn'a ra María 'bu mi 'yɣspa Oja.

⁵⁶Ne nu'a ra María hyuzna bi gopu rá ngu ra Elisabet, m'bejua bi mbeng bu rá nguse.

Bim 'buh ra Xuua Nxixya

⁵⁷Ne bi zøn ra pa dim 'bu a rá ts'unt'u ra Elisabet. ⁵⁸Ne gátho yú meni ne yú menguhu bin johya 'be'a bi 'yørpa Oja a ra Elisabet, ne bi zøm bu rá ngu bi zengua a. ⁵⁹Nu'bu mi gua'an hyato pa xím 'bu a ra

t'uhni, bi mba nts'its'i da thecua rá xifani. Ne gátho u mi 'bupɔ, bi ma da hyanba rá thuhu rá ta ngue dí Zacarías. ⁶⁰Pe nu rá mbe bi ma ngue hin da zä, pegue jatho da hyux rá thuhu ngue dí Xuua. ⁶¹Ne gátho mi 'bupɔ bi 'yɛna:
—Pe njo'o n'da ni menihɔ í Xuua, bi 'yɛmbi.

⁶²Ne nu'ɔ, bi uan yú 'yɛ, bi 'yän'na rá ta: “'Be'a rá thuhu a ni t'uhni,” bi 'yɛmbi. ⁶³Nu rá ta bɔya bi 'yäh ra söcuɔ ne bi 'yo't'a n'da ram hma ngue bi 'yɛna: “Dí Xuua a ma t'uhni.” ⁶⁴'Bex bi zä bin yɔ mahøn'a ra Zacarías bɔya, ne bi 'yɛspa Ojɔ a. ⁶⁵Ne bi hyonya thoho gátho mi 'bupɔ. Ne gátho yɔ ja'i mi 'bupɔ ja yɔ nyuni a ra xequi Judea bi 'yø a bin ja. ⁶⁶Ne gátho bin 'yomfɛnise 'be'a da 'yø't'a ra t'uhni, nguetho Ojɔ bi japi.

Bi 'yɛspa Ojɔ ra Zacarías 'bɔ mim 'buh rá t'uhni

⁶⁷Ne bin 'youi rá Hogandahi Ojɔ ra Zacarías, ne bim pøngahyɔ a, bi 'yɛna:

⁶⁸ɛmme dí ɛspa Ojɔ ra Hmu nguetho bi bɛnju dyɔ ja'i israelgähɔ, dyɔ judíoɔ, ngue da yanju.

⁶⁹Ne nanguenhna ma t'uhni bim 'bui, janangue'a dí paði him ma ya'a ba penga mam pørpatehɔ i ja rá ts'edi, ráam bom'beto ra ts'at'abi David a.

⁷⁰Gue'a bi bɛnba Ojɔ u yú pøngahyɔ maya'bu thoho,

⁷¹ngue bi ma da yanju nanguue man sɔihɔ, ne nanguue gátho u i numan'ujɔ.

⁷²Pe nu Ojɔ bi huɛc'ɔ mam bombøtahɔ, ne him bi pumbɛni ran ho mi ɛna da 'yørcahɔ.

⁷³Ne majuani da 'yø't' Ojɔ a bi xih mam bombøtahɔ ra Abraham,

⁷⁴ngue bi xifi da yanju nanguue u man sɔihɔ, ne hin ga su ga thandehɔ a Ojɔ bɔya.

⁷⁵Jananguue da gohi xun ho ma mbuihɔ bu dá nu a Ojɔ, ne ga øthɔ ra hogam'bui bu ja rá hmi.

⁷⁶Ne nuna ma t'uhni, da 'yɛmb yɔ ja'i rá pøngahyɔ Ojɔ mahɛts'i, ne da xih yɔ ja'i di päh yün 'yomfɛni, da dø'ma ra Hmu.

⁷⁷Ne da xi u da mba ma punbi yú ts'oqui, ne da mba nhyani.

⁷⁸Gátho da 'yø't' Ojɔ nguetho di huɛgahɔ ne ba pøngahɔ ra Hmu ngue gueɛe rán nequi ma mbuihɔ.

⁷⁹Ne gue'a di yorpa yú mbui u i 'bupɔ ja ra 'bexui ne i 'yo bu ja rá 'yu ran daɛe, ne da zixpɔ ja ran nequi, bi 'yɛn'a ra Zacarías 'bɔ mim pøngahyɔ.

⁸⁰Ne nu rá t'uhni, ngue ra Xuua, bin te mán zaqui ne bin te rá mbui nanguue Ojɔ. Ne nu'bu min te, bim 'bupɔ ja ra daɔo asta gue'bu go bi zøn ra pa bi dɔmp' rá 'befi bi xi Ojɔ, guepɔ 'buh yú mi'israelhɔ.

Bim 'bɔ'a ra Jesús

2 Nu'bu mím 'buh ra Jesús, gue'ɔ yɔ pa bin ja ra daɔede bi 'yø't'a ra hmuts'at'abi ngue ra Augusto César. ²Ne gue'ɔ yɔ pa bin

ts'ut'abi ra Cirenio bu ja ra xequi Siria, ne gue'u yu pa ja bi du'mi bi 'yøt' ra pede u. ³Gätho yu ja'i bi mba bu ja rá hnini zehé yúm bombøta ngue da thuspa bu yú thuhu. ⁴Janangue nu ra José bi nexpu ja ra hnini Nazaret ngue ra xequi Galilea, ne bi mba bu ja ra hnini Belén ngue ra xequi Judea, nguetho guepu rá hnini a rá m bombøta a ra José, ngue ra David. ⁵Ne bi mba da thuspa bu rá thuhu. Bi mbe a ra María rá xisu. Pe nu'a ra María ya min ha't'uhni a. ⁶Ne nu'bu mi zøm bu ja ra hnini Belén, bi zøn ra pa dim 'buh rá t'uhni buya. ⁷Ne bim 'bu a rá mbudi ts'unt'u a ra María ngue ra Jesús. Ne bi mbant yu bazu, ne bi cärpü ja rán ts'adetha yu fani bu ja ra ngumfani, nguetho hin'yü bu din säya bu ja n'da ra ngu.

**Yúm 'behni Oja bi xih yu mbände'yo
ngue bim 'buh ra Jesús**

⁸Nu'a ra xui a buya, mi 'bäpu hántho ra hnini Belén 'da yu mbände'yo, madí jamansu yú de'yo u. ⁹'Bex bi nu n'da rá m 'behni Oja u, ne bi yorpü rán nequi Oja bu 'bui, ne emme bin su'u. ¹⁰Pe nu'a rá m 'behni Oja bi 'yemp'u:

—O guín suhü, nguetho bá gca ga xi ahü n'da ram hma gue di ja ahü gan johyahü gyü ja'ihu ua ja ra ximhäi. ¹¹Nu bu ra hnini Belén, ngue rá hnini ra David, ja bim 'bu'a nim pörpatehü, gue'a ra Cristo ra Hmu bi ma ba pen'nahü Oja. ¹²Ne nu'bu gá tïmhbu n'da ra 'uere xí järpü ja rá yänza yu fani m'bant'i yüm 'bahni, gue'a gdí pämbü a buya, bi 'yæn'a rá m 'behni Oja 'bu mi 'yemp'u yu mbände'yo.

¹³'Bex bi nequi n'dan nets'i yúm 'behni Oja, bi 'yës pa Oja ngue bin tuhu, ne bi 'yæn'u:

¹⁴Nuixte rá ts'edi Oja mahëts'i. Oja da hyurpa yú mbui gätho u i 'bucua ja ra häi, hont'a go to'o da hyän'a rá mate, bi 'yem 'bu min tuhu.

¹⁵Ne bi mbeng mahëts'i yúm 'behni Oja buya. Ne nu'u yu mbände'yo bin 'yemp'u buya:

—Ga mbähä bu ja ra hnini Belén, ga nuhü a bin ja ngue bi jajü ra Hmu ga pämbü.

¹⁶Bi mba n'dihi u buya, ne bi dïm bu a ra María ne ra José ne ra 'uere. Ne nu'a ra uere mi o bu ja rá yänza ra fani. ¹⁷Ne nu'bu mi nu'u yu mbände'yo buya, bi mam bu a xí xih rá m 'behni Oja nangue ra t'uhni bim 'bui. ¹⁸Ne gätho u bi 'yø'a bi man'u yu mbände'yo, bi hyonya thoho u. ¹⁹Pe nu'a ra María, bi bëm bu mbo rá mbui 'be'a gätho bin ja. ²⁰Ne nu yu mbände'yo bi mbeng buya, ne bi 'yës pa Oja, ngue gätho bin ja'u 'be'a gätho bi sifi, ne xí nu.

**Bi mba ma däpi Oja a ra 'uere
Jesús bu ja ra dänija**

²¹Nu'bu mi gua'an hyäto pa xím 'bui, bi thecua rá xifani ra 'uere, ne bi thuspa rá thuhu dí Jesús, ne ngue'a xí xih rá m 'behni Oja a ra María 'bu hin ní hyä rá t'uhni.

²²Ne nu'bu mí gua'a ra pa nts'änni da dø'ma ra María, tengu bi man yún t'ëdi ra Moisés, ya i sä da mba bu ja ra dänija bu Jerusalén. Ne bi zixa rá t'uhni u ngue di döp Oja. ²³In ja bu bi 'yøt'e nguetho ne'a i mam bu ja rán t'ëdi ra Moisés, ngue: “Gätho yu mbudi ts'unt'u da

mba ma däpi Oja,” i ɛm bu ja yun t'ɛdi. ²⁴Ne bi hyaxa n'da ra 'bøts'e bu ja ra danija tengu bi mam bu ja rán t'ɛdi ra Moisés ngue i ɛna: “Yoho yu t'azu uague yoho yu ts'aha ngue da hyo bu ja nija to'o im 'buh yú t'uhni.”

Nu ra Simeón i thex ra 'uere Jesús

²⁵Ne mi 'bupu Jerusalén n'da ran 'yohu i Simeón, ra hocja'i a, mi numansu Oja ne mi t'oma ra pa ngue da mba nhyani u yu ja'i israel, ne min 'youi rá Hogandahi Oja a. ²⁶Nu rá Hogandahi Oja bi benba ra Simeón gue hin da du asta gue'bu go da nu'a rá Thahni Oja ba pehni ngue ra Cristo a. ²⁷Ne nu'a rá Hogandahi Oja bi benbi da zom bu a ra Simeón bu ja ra danija 'bu mi zom bu rá ta ne rá mbe di dá'a ra Jesús. ²⁸Nu ra Simeón bi dexa ra 'uere ne bi 'yɛspa Oja buya, bi 'yɛna:

²⁹Ma Hmu i, pe hin te dí m bɛngä 'bu ga tugä ya, nguetho dá nugä na gá xiqui ngue ga nugä, ni 'yɛhegä.

³⁰Nuya dá nusegä mam pörpatehe,

³¹ngue gá sänni ngue da yanba yú te u to'o da bah na.

³²Nuna di japi da nu ran nequi u hing yu judío, ne gue'a dí t'ɛscahe dyu ja'i israelgähe, dyu judíohe, bi 'yɛn'a ra Simeón 'bu mi dexa ra 'uere Jesús.

**Bim pɔngahya ra Simeón
'bu mi nu ra Jesús**

³³Nu ra José ne rá mbe ra Jesús bi hyonya thoho 'be'a bi man ra Simeón nangue'a ra 'uere. ^{34,35}Nu ra Simeón buya, bi 'yap Oja da

'yɛnsa rán japi ra José ne ra María, ne bi 'yɛna:

—Nuna ra t'uhni 'bu din dan'yohu nts'änni xun ngu u yú mi'israelhu dim 'bedi 'bu hin da numanho. Pe nu'u to'o da numanho da yan'a. Guehna dí fadi 'be'a im bɛm bu mbo yú mbui n'da ngu n'da yu ja'i. Ne nu'i María, gui nu ra dumbui xun u tho ngue 'be'a da t'orpa na ni ts'ant'u, bi 'yɛn'a ra Simeón.

**Ne'a ra Ana bim pɔngahya
'bu mi nu ra Jesús**

³⁶Ne'a n'da ra daɔ'yei xisu ngue í Ana mi 'bupu ja ra danija, ne'a xin rá pɔngahya Oja a. Nu'a, rá t'ixu ra Fanuel a, rá m bom'beto ra Aser ngue n'da rá ts'ant'u ra Israel. Nu ra Ana, nu'a nyoto jeya bim 'buhmi rá ndø ne 'bex bi du. ³⁷Ne bim 'buse goho 'däte ma goho njeya, ya xun daɔ'yei a. Ne nu ra Ana, mi zam bu ja ra danija a. Min yaui Oja ra pa ne ra xui, ne ja yu pa him mi sihme 'bu i thände Oja. ³⁸Nu'bu min yahu ra Simeón ra María ne ra José, bi zom bu ra Ana, ne 'bex bi xi Oja jamadi 'bu mi nu'a ra 'uere, nguetho bi baði gue yú yante u. Janangue'a bi 'yɛmp'u to'o mi tömp' yú yante ngue ya bi zoh ya.

**Bi mbenc'a ra José bu ra
hnini Nazaret ne rá xisu**

³⁹Nu'bu mi 'yot'u gätho mi man rán t'ɛdi Oja ngue da 'yot'e, nu ra José ne ra María bi mbeng bu ja ra hnini Nazaret bu ja ra xequi Galilea. ⁴⁰Ne nu'a ra t'uhni bin te mán zaqui a, ne mi ja rán 'yomfɛni xun ho. Ne ɛmme bi jap Oja a.

**De'mayon jeya pe'ts'a ra Jesús
'bu mi mba bu ja ra danija**

⁴¹Nu ra José ne ra María zai n'dandj n'da jeya i pa bu ja ra

hnini Jerusalén da nu ra d̄ampeti ngue ran d̄abaxjua. ⁴²Ne nu'bu mi mbe'ts'a 'de'mayon jeya ra Jesús, bi mbähä bu ja ra hnini Jerusalén ngue da nu ra d̄ampeti bu. ⁴³Nu'bu mi gua'a ram peti, bi mbeng bu yú ngu yu ja'i. Ne nu'bu mi mba bu 'yu ra José ne ra María, him mi pa'u ngue bá copu a ra Jesús. ⁴⁴Pe mim b̄eni min 'yohu yú amigo. Ne n'dapa bin 'yo bu ja ra 'yu. Ne nu'bu mín de bin säya büya, ne njo'o bu ra Jesús. Ne nu rá mbe ne rá ta bi 'yän'du yú amigo: “Ha gbán 'yohu a ra Jesús,” ne'u yú meni bi 'yänni. ⁴⁵Pe him bi d̄ini, janangue'a bi mbeng bu Jerusalén, bi hyom bu.

⁴⁶Ne ná hyupa büya ja bi d̄im bu ja ra d̄anija. Mi 'buhmbu bu yu xänbate nija. Ne nu'a ra Jesús mi øde 'be'a mi man'u ne bi 'yän yün t'änni 'be'a bi 'yøde. ⁴⁷Nu yu xänbate nija büya bi hyonya thoho nangue gätho 'be'a mi pa'a ra Jesús. ⁴⁸Ne nu'a rá mbe ne ra José, bi hyonya thoho 'bu mi nu i ya'hu yu xänbate. Nu'a rá mbe bi 'ȳmbi:

—Ts'unt 'u, hanja in jabu gá 'yørca'be, nguetho nu'a ni ta necä ḡmme dá hon'a'be ne mi tu ma mbui'be.

⁴⁹Nu ra Jesús bi d̄adi:

—Pe nde'bu hin xquí hyongüi, nguetho guí pa'hami ngue jatho ga øt'ä rá 'befi ma Ta.

⁵⁰Pe nu'u, him bi b̄adi 'be'a nam bøn'a bi man'a.

⁵¹Pe nu'a ra Jesús 'bex bi mbähä bu ja rá ngu bu ra hnini Nazaret, ne nzai mi øt'a i pa nsifi. Pe nu'a rá mbe mim b̄enthö bu ja rá mbui 'be'a gätho bin ja. ⁵²Nu ra Jesús, in te rá ja'i ne in te rán 'yomf̄eni. Ne

gätho yu ja'i mi numanho a ne'a Oja mi numanho a.

Xuua Nxixya bi du'mi bi man räm hma Oja bu ma'ueni

3 ^{1,2}Nu'bu ná 'de'ma cüt'a njeja in ts'ut'abi ra hmuts'ut'abi Tiberio, ne bin yaui Oja ra Xuua bu ja ra d̄apo mi 'bui, bi xifi di d̄amp'a rá 'befi. Ne gue'a ra Xuua rá ts'unt'u ra Zacarías a. Ne guet'a ra jeya bin ts'ut'abi ra Poncio Pilato bu ja ra xequi Galilea, ne n'dat'a ra jeya bin ts'ut'abi a ra Felipe bu ja ra xequi Iturea ne ra xequi Traconite. Nu'a ra Felipe ngue rán 'yohu ra Poncio Pilato. Ne guet'a ra jeya a bin ts'ut'abi ra Lisantias bu ja ra xequi Abilinia. Ne 'dat'a ra jeya mi ngurpa mbäjä ra Anás ne ra Caifás bu Jerusalén. ³Ne nubüya, bi d̄amp' rá 'befi ra Xuua Nxixya, bin 'yo bu n'danguadi ra d̄athe Jordán ne bi xih yu ja'i di päh yün 'yomf̄eni nangue yú ts'oqui, n'dahma da mba ma punbi. Ne bi xifi din xixya büya. ⁴Ne guehna ra Xuua bi man'a ra Isaías 'bu mi 'ȳna:

N'da ra ja'i din ya bu ja ra d̄apo ne da 'ȳna:

“Dami päh nin 'yomf̄enih̄u, ga simhb̄u ra Hmu mi ts'utho da z̄ocua.

Dami hoc ni mbuih̄u, ga t̄omhb̄u xun ho.

⁵Tengu yu mbothäi ne yu t'øhø din juani

tengu n'da ra 'yu i pa ma hoqui, hingui ndaxni, i uenthö, din ja bu ni mbuih̄u.

⁶Ne gätho yu ja'i da nu'a ram p̄ørpate ba pend Oja,” da 'ȳna, bi 'ȳn'a ra Isaías.

⁷Ne bi zøm bu yu ja'i bu 'buh ra Xuua ngue in nde din xixya ɰ. Ne nu ra Xuua bi 'yemp'ɰ:

—Nu'ahɰ tengu thoho 'bu gyú pozuhɰ, ne guí ɛnsehɰ hin guin nuhɰ rá muui ni ts'oquihɰ 'bu gan xixyáɰ, ne hin gui hoc ni mbúihɰ. ⁸Pɛ nte di muui 'bu guí ɛmhɰ gán yámhbɰ ngue ya nim bombotahɰ ra Abraham. Pɛ nehya yu do i 'bongua mi sä xtá 'yɛna yú t'úhni ra Abraham gue'bu gue'a xtán nde Oja a. ⁹Ne nu'a to'o gátho him bi päh yún 'yomfɛni nangue yú ts'oqui, tengu'bu yu za ngue hingui ho yún dät'o. Ne nu rán ts'onza Oja ya mahoqui xun ho ngue da 'yex'ɰ yu za hingui ho yún dät'o, ne da thøspɰ ja ra sibi din zø, bi 'yɛn a ra Xuua.

¹⁰Nu yu ja'i buya, bi 'yɛn'ɰ:

—'Be'a sä ga øt'áhe 'bɰ, bi 'yemp'a ra Xuua.

¹¹Nu ra Xuua bi dɛti:

—Nu'a to'o i ja yoho yú pahni, di un'na n'da to'o hin'yú rá pahni. Ne nu'a to'o i ja 'be'a da zi, di unni ts'ɰ a to'o hin'yú da zi, bi 'yɛna.

¹²Ne'ɰ 'da yu hyaçahäi xí zøm bu ngue in nde da mba ma xixyábi, bi 'yän'du:

—Xänbate i, 'be'a sä ga øt'áhe.

¹³Nu ra Xuua bi dɛti:

—'Yo guí huspahɰ man'da ra renta, pɛ hønt'a i man rán t'ɛdi ra häi gui hyajɰ.

¹⁴Ne'ɰ 'da yu dofui bi 'yänni:

—Necáhe, 'be'a sä ga øt'áhe, bi 'yɛn'ɰ.

Nu ra Xuua bi dɛti:

—O guí haçuahɰ ra mbeti yu ja'i nangue ni ts'edizɛhɛhɰ. Ne o gadí yáfu n'da ra ja'i 'bu guí pámhbɰ

him majuaɰi a guí mamhbɰ. Ne hin guim bɛmhɰ ngue man'da ɛmme xun ngu gui táhmbɰ, pɛ hønt'a nin zábi gui táhmbɰ, bi 'yɛn'a ra Xuua.

¹⁵Ne xun ngu ɰ ngue mi tøm'a ra Cristo mim bɛnse ɰ ngue ɛmbi ra Cristo a ra Xuua. ¹⁶Pɛ nu'a ra Xuua bi 'yemp'ɰ:

—Nugá dí xixya ahɰ ngue ra dehe thoho, pɛ ba ɛ'a n'da ja rá ts'edi xinda guecä, hin dí sücä tengu a. Nu'a di hoc'ahɰ nangue rá Hogandáhi Oja tengu'bu xtí hoc'ahɰ ra sibi. ¹⁷Ne da huahn'du yu ja'i tengu 'bu i pa nt'ei yu trigo. Nu rá xi di 'uec ran dahi, ne nu yu trigo da mba m'be'ts'i, pɛ nu yú xi da t'upɰ ja ra sibi njám'bu i huɛt'i, in jabɰ da 'yøt' 'bu bi huahn yu ja'i a ra Cristo, bi 'yɛn a ra Xuua.

¹⁸Ne xun ngu mi'da yum hma bi xi ɰ yu ja'i nangue ran ho ma'da'yo. ¹⁹Pɛ nu ra Xuua bi dämhyá ra ts'ɛt'abi Herodes nguetho nu ra Herodes bi zin'a rá 'bepozɛhɛ, ngue rá xisu ra Felipe, í Herodías a ra xisu. Ne hinga hønt'a pɛ xun ngu mi'da yun ts'o bi 'yøt'a, janangue bi dämhyá. ²⁰Pɛ nu ra Herodes man'da xun ngu rá ts'oqui bi 'yøt'e nguetho bi got'a fädi a ra Xuua.

Ra Jesús bin xixya

²¹Nu'bu mi xixyába yu ja'i a ra Xuua, nɛ'a ra Jesús bi mba bu, bin xixya. ²²Ne nu ra Jesús 'bu mi yáui Oja, 'bex bá xoh mahɛts'i ne bá çá a rá Hogandáhi Oja tengu n'da ra t'azɰ, ne bi zoxpɰ ja rá ja'i ra Jesús. Ne bi tøm'a n'da ra nde mahɛts'i bi 'yɛna:

—Nu'i ma Ts'ɛnt'ɰ i, ɛmme dadí huçc'i i, ne dí numanho i, bi 'yɛn Oja.

Nu'u yúm bombøta ra Jesús

²³Nu ra Jesús mi pe'ts'a n'däte ma'det'a njeja 'bu mi dæmp' rá 'befi ua ja ra häi. Nu yu ja'i mim bæni rá ts'unt'u ra José a ra Jesús. Ne nu ra José rá ts'unt'u ra Elí a. ²⁴Nu ra Elí, nu'a rá ta, gue'a ra Matat a. Nu ra Matat, nu'a rá ta gue'a ra Leví a. Nu ra Leví, nu'a rá ta gue'a ra Melqui a. Nu ra Melqui, nu'a rá ta gue'a ra Jana a. Nu ra Jana, nu'a rá ta gue'a ra José a. ²⁵Nu ra José, nu'a rá ta ra Matatías a. Nu ra Matatías, nu'a rá ta ra Amós a. Nu ra Amós, nu'a rá ta ra Nahum a. Nu ra Nahum, nu'a rá ta ra Esli a. Nu ra Esli, nu'a rá ta ra Nagai a. ²⁶Nu ra Nagai, nu'a rá ta ra Maat a. Nu ra Maat, nu'a rá ta, ra Matatías a. Nu ra Matatías, nu'a rá ta ra Semei a. Nu ra Semei, nu'a rá ta ra José a. Nu ra José, nu'a rá ta ra Judá a. ²⁷Nu ra Judá, nu'a rá ta ra Joana a. Nu ra Joana, nu'a rá ta ra Resa a. Nu ra Resa, nu'a rá ta ra Zorobabel a. Nu ra Zorobabel, nu'a rá ta ra Salatiel a. Nu'a ra Salatiel, nu'a rá ta ra Neri a. ²⁸Nu ra Neri, nu'a rá ta ra Melqui a. Nu ra Melqui, nu'a rá ta ra Adi a. Nu ra Adi, nu'a rá ta ra Cosam a. Nu ra Cosam, nu'a rá ta ra Elmodam a. Nu ra Elmodam, nu'a rá ta, ra Er a. ²⁹Nu ra Er nu'a rá ta ra Josué a. Nu ra Josué, nu'a rá ta ra Eliezer a. Nu ra Eliezer, nu'a rá ta ra Jorim a. Nu ra Jorim, nu'a rá ta ra Matat a. ³⁰Nu ra Matat, nu'a rá ta ra Leví a. Nu ra Leví, nu'a rá ta ra Simeón a. Nu ra Simeón, nu'a rá ta ra Judá a. Nu ra Judá, nu'a rá ta ra José a. Nu ra José, nu'a rá ta ra Jonán a. Nu ra Jonán, nu'a rá ta ra Eliaquim a. ³¹Nu ra Eliaquim, nu'a rá ta, ra Melea a.

Nu ra Melea, nu'a rá ta, ra Mainán a. Nu ra Mainán, nu'a rá ta ra Matata a. Nu ra Matata, nu'a rá ta, ra Natán a. ³²Nu ra Natán, nu'a rá ta, ra David a. Nu ra David, nu'a rá ta, ra Isaí a. Nu ra Isaí, nu'a rá ta, ra Obed a. Nu ra Obed, nu'a rá ta, ra Booz a. Nu ra Booz, nu'a rá ta ra Salmón a. Nu ra Salmón, nu'a rá ta, ra Naasón a. ³³Nu ra Naasón, nu'a rá ta ra Aminadab a. Nu ra Aminadab, nu'a rá ta ra Aram a. Nu ra Aram, nu'a rá ta ra Esrom a. Nu ra Esrom, nu'a rá ta ra Fares a. Nu ra Fares, nu'a rá ta ra Judá a. ³⁴Nu ra Judá, nu'a rá ta ra Jacob a. Nu ra Jacob, nu'a rá ta ra Isaac a. Nu ra Isaac, nu'a rá ta ra Abraham a. Nu ra Abraham, nu'a rá ta, ra Taré a. Nu ra Taré, nu'a rá ta ra Nacor a. ³⁵Nu ra Nacor, nu'a rá ta ra Serug a. Nu ra Serug, nu'a rá ta ra Ragau a. Nu ra Ragau, nu'a rá ta, ra Peleg a. Nu ra Peleg, nu'a rá ta, ra Heber a. Nu ra Heber, nu'a rá ta, ra Sala a. ³⁶Nu ra Sala, nu'a rá ta, ra Cainán a. Nu ra Cainán, nu'a rá ta ra Arfaxad a. Nu ra Arfaxad, nu'a rá ta, ra Sem a. Nu ra Sem, nu'a rá ta, ra Noé a. Nu ra Noé, nu'a rá ta, ra Lamec a. ³⁷Nu ra Lamec, nu'a rá ta, ra Matusalén a. Nu ra Matusalén, nu'a rá ta, ra Enoc a. Nu ra Enoc, nu'a rá ta, ra Jared a. Nu ra Jared, nu'a rá ta, ra Mahalaleel a. Nu ra Mahalaleel, nu'a rá ta ra Cainán a. ³⁸Nu ra Cainán, nu'a rá ta ra Enós a. Nu ra Enós, nu'a rá ta ra Set a. Nu ra Set, nu'a rá ta ra Adán a. Ne nu ra Adán, bi zänd Oja a.

Ra Jesús bi nu rán ts'äte ra zïthu

4 Nu ra Jesús bi nexpæ ja ra dæthe Jordån ne min 'youi rá Hogandæhi Oja. Ne nu'a rá

Hogandáhi Oja bi bēnbi da mba bu ma'uēni bu ja ra dapo. ²Ne nyote pa ne nyote xui bim 'bupu ja ra dapo ra Jesús. Ne bi ts'ap rá mbui, bi zä'a ra zithu. Ne xingui ts'u bin sihme gätho yu pa bim 'bupu, ne bin tumanthuhu buya. ³Ne bi 'yēn'a ra zithu:

—Nu'bu majuani gue'e rá ts'unt'u Oja, dami japi dim hme ra do 'bengua, bi t'emp'a ra Jesús.

⁴Nu ra Jesús bi dāti:

—Nt'o't'i bu ja rām hman Oja:

“Hinga hont'a ra hme dím 'buh yu ja'i pe ne'a gätho i man Oja,” bi t'emp'a ra zithu. Ne him bi 'yot'a bi sifi.

⁵Pe nubuya, nu ra zithu bi zix a ra Jesús bu ja n'da ra t'ohø xun hets'i, ne bi 'yuti hapu gätho 'bu'ja yú ts'edi yu ts'ut'abi ua ja ra häi, ⁶ne bi 'yēmbi:

—Gätho guí nu ya ga 'da'a'i, nguetho ma mbetigä. Ya bin'daqui ne sä ga unni to'o gätho dín nde ga unni. ⁷Ne nu'bu gan danyahmu bu ja ma gua ne gui thandegui, ga 'da a i gätho guín nu ya, i ēn'a ra zithu.

⁸Nu ra Jesús bi dāti:

—“Hont'a Oja, ra Hmu, ga thandehu ne ga ørpahu rá 'befi a,” i ēm bu ja rām hman Oja, bi 'yēn'a ra Jesús.

⁹Nubuya, nu ra zithu bi zix mahøn'a a ra Jesús bu ra hnini Jerusalén, ne bin tøpu magats'i thoho ra danija. Ne bi 'yēmbi:

—Nu'bu majuani gue'e rá ts'unt'u i Oja, damin säqui, gui sonu häi, ne hin hapu gui 'uaqui, ¹⁰nguetho nt'o't'i bu ja rām hman Oja:

Nu'a Oja ba pen'du yám 'behni da mbäx'i i.

¹¹Ne da bent'i i ne hin hapu gui 'uaqui, i ēm bu ja rá t'ohni Oja, bi 'yēn'a ra zithu.

¹²Nu ra Jesús bi dāti:

—Pe ne'a i mam bu ngue: “Nu Oja ma Hmuhu njongui sä da zä'a ngue da ba 'bu majuani da 'yot'a im man'a,” i ēm bu ja rá t'ohni Oja, bi 'yēn'a ra Jesús.

¹³Nu'bu mi gua'a bi man yún ts'äte ra zithu, bi 'uepuya, bi zo'a ra Jesús 'da yu pa.

**Ra Jesús bi dämp' rá 'befi
bu ja ra xequi Galilea**

¹⁴Nu ra Jesús bi mbeng bu ja ra häi Galilea, min 'youi rá Hogandáhi Oja. Ne gätho yu ja'i mi 'bupu bi 'yot'a i ot' ra Jesús. ¹⁵Ne bi xänba yu ja'i bu ja yu nija, ne gätho bi numanho a.

**Nu ra Jesús bi mba bu ja ra
hnini Nazaret guepu bin te**

¹⁶Nu ra Jesús buya bi mba bu ja ra hnini Nazaret, guepu bin te. Nu ra pa ran säya bi mba bu ja ra nija tengu za'i mi ørpu hapu mí 'yo. Ne bim 'bäi ngue da neh rām hman Oja. ¹⁷Ne bin t'un'na rá søcuq bi 'yot'a ra pøngahya Isaías, ne bi tants'a ra søcuq guepu i ēna:

¹⁸Nu'a Oja bi 'yēncä rá Hogandáhi nguetho bi huangä ne bá pengä ga xih yu hyoya ran ho ma'da'yo.

Bá pengä ngue ga hurpa yú mbui to'o i ja yu dumbui.

Ne ga xocua u to'o xí bent'a ra zithu tengu'bu i ofädi u.

Ga xocpa yún 'yomfēni yu ja'i ne da ba'a majuani rá 'yu Oja u.

Ne ga japi him man zä ran u u di ünba yú hmu.

¹⁹Ne ga xih yu ja'i ngue bi zøn ra ora da 'yörpa rá mate Oja u, i em bu ja rá söcuä ra Isaías guepu bi neh ra Jesús.

²⁰Nu ra Jesús 'bu mi gua'a bi neh ra söcuä, bi mbants'i, bi uni da 'bes' mahøn'a ra söcuä. Ne bi hyuh püya ngue da xi u 'be'a mí mam bu. Ne gätho yu ja'i mi 'bupü ja ra nija bi hyet'a ra Jesús. ²¹Nu'a bi 'yena:

—Nu'a dá necä ya, mi mam bu ja rá söcuä ra Isaías ngue mi ma din ja, ne bin ja a ya, nguetho dí 'bucä ua, bi 'yena.

²²Ne gätho yu ja'i bin yámanho nangue ra Jesús ne bi hyonya thoho nguetho mahotho a bi man ra Jesús bu ja ra nija. Ne en'u:

—Hanja ngubu i øt'e, en'u nguetho im beni gue ra Jesús rá ts'ant'u ra José.

²³Nu ra Jesús büya bi 'yemp'u:

—Masque guí nde gui xiju a ram hma i ena: “Grá 'yøthebate, damin hoczehe,” masque guí nde gui xiju a, nguetho guím bensehu, hin dí øt'ua ja ma hnini zehé u yun t'øt'e nuixte tengu dá øt'a bu ja ra hnini Capernaum, bi 'yena. ²⁴Majuani dí xi ahü, n'da rá pøngahya Oja hingui hnumansu bu ja rá häizehe.

²⁵Njabu bi 'yøt' ra pøngahya Elías 'bu maya'bu. Xun ngu yu xisu xí du yú ndø mi 'bui ngue yú mijudíohü, gue'bu him bin 'ye hyu jeya made, ne bin ja ra thuhu bu. ²⁶Pe him bi mbäx'a n'da ra xisu xí du rá ndø bu ja rá häizehe, pegue bi 'ben bu ra hnini Sarepta guepu ra häi Sidón, da mbäx a n'da ra xisu mi 'bupü, bi 'yena. ²⁷Ne ngutho bi 'yøt' ra

pøngahya Eliseo, guexta'a xun ngu yú mijudíohü mi hemb ra t'axca'ya, pe xinga n'da bi hoc'a ra pøngahya ngue yú menguzehéhu, hønt'a ra hmudofüi Naamán, ra mengu bu ra häi Siria, bi hoqui, bi 'y'en'a ra Jesús.

²⁸Ne nu'bu mi man'a ra Jesús a bi ma, nu yu ja'i mi 'bupü ja ra nija emme bin cue büya. ²⁹Ne bi ndants'u bi bent'a ra Jesús ne bi zixpu maya ra nyuni, im beni da hyøm bu ja ra mba'ye. ³⁰Pe nu'a ra Jesús bi tho in de bu 'buh yu ja'i, ne bi zopü u, ne hin te bin jap'a.

Bi hoc'a n'da ran 'yohü min 'youi ra zithu a ra Jesús bu ja ra nija

³¹Ne nu'a ra Jesús bi mbeng bu ja ra hnini Capernaum bu ja ra häi Galilea, ne i xänba yu ja'i 'bu ra pa ran säya. ³²Ne gätho yu ja'i bi hyonya thoho nangue rán xädi a, nguetho ra Jesús bi 'yuti xun ho ngue mi ja rán t'edi gue'bu mi xänbi.

³³Nu n'da ra pa mi 'bupü ra Jesús bu ja ra danija ne mi 'bupü n'da ran 'yohü min 'youi ra zithu, ne emme nts'edi bi mbafi, ne bi 'yena:

³⁴—Gra Jesús, ra mengu Nazaret, 'be'a guí nde gui 'yørcahe, ha gui juaje ya. Nugä dí paçä to'o i, rá Hogam 'behni Oja i.

³⁵Ne nu ra Jesús bi 'yembi:

—Damin he ne gui pøm bu ja rá mbui na ran 'yohü.

Ne nu'a ra zithu nts'edi bi hyømma häi ran 'yohü bu 'bäh yu ja'i ne bi bøm bu rá mbui ran 'yohü büya, pe hin hapü bi ünba ran 'yohü. ³⁶Ne bi hyonya thoho yu ja'i 'be'a bin ja na ran 'yohü. Ne

bin 'yɛmzɛhe n'da ngu n'da: "Be'a ní ts'edi i ja na ran 'yohu ne i sä i høn'a thi yu zïthu, " bin 'yɛmzɛhe u.

³⁷Ne bi t'øde gätho ra xequi bu 'be'a bi 'yøt'a ra Jesús.

**Ra Jesús bi hocpa rá suto
ra Simón Pedro**

³⁸Nu ra Jesús bɔya bi bøm bu ja ra niɟa, bi mba bu ja rá ngu ra Simón Pedro. Ne nu'a rá suto ra Simón Pedro, xun u, nts'edi ra pa mi ja. Ne bi si a ra Jesús ngue xun u a ra xisu. ³⁹Nu ra Jesús bim 'bäpɔ mi 'ben'a ra hyenni, ne bi ma ngue da bøn'a ra pa.'Bex bi bøn'a ra pa, hin hapu xun u bɔya. 'Bex bi ndants'a ra xisu ne bi hoc ran sihme, bi 'uɟn'u.

Nu ra Jesús bi hoqui xun ngu yu ɟa'i

⁴⁰Ne nu'bu mí yuh ra hyadi, gätho yu hyenni bi ts'ixpɔ 'buh ra Jesús. Ne 'bex bi ɟan'u yu hyenni 'bu mi mba nthädi n'da ngu n'da u, bi dä'a ra Jesús. ⁴¹Ne yu zïthu min 'yohu 'da yu ɟa'i bi japi da bøn'u . Ne nts'edi i mba'u, i ɟn'u:

—Nu'i, rá Ts'unt'u i Oɟa, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

Pe nu ra Jesús him bi japi din ɟa nguetho mi pɔ'u gue ra Cristo a ra Jesús.

**Nu ra Jesús bi man rá m
hma bu ra xequi Galilea**

⁴²Ne nu'bu mi hyax bɔya, t'axuditho bi mbase bu ma'ueni ra Jesús. Nu yu ɟa'i bi hyoni gue'bu go mi dɟni, ne him min nde'u da mba ra Jesús. ⁴³Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Nugä jatho ga mbagä mi'da yu hnini, ga mam bu ran ho ma'da'yo, ga xih yu ɟa'i 'bepɔ ní manda rá ts'edi Oɟa ua, jananɟabu bá pengä Oɟa, bi 'yɛna.

⁴⁴Ne bi thopɔ ja mi'da yu hnini ja ra xequi Galilea bɔya, ne bi mam bu rá m hma bu ja yu niɟa.

**'Da yu mbahuɟ bi ɟap'a ra
Jesús xun ngu bi de yu huɟ**

5 Ne man'da ra pa, ra Jesús mi 'bäpɔ ja ndendädehe Genesaret. Ne ɛmme mi du bu yu ɟa'i in nde da 'yøh rá m hman Oɟa, ne hingui sä bu dim 'bä'a ra Jesús. ²Ne bi nu, i høpɔ yoho yu mbosa hin te i ja bu mbo. Ne bi zo'u yú mbeti bu ndenthe gue'bu mi mben yú xit'a. ³Nu'a n'da, rá mbeti ra Simón Pedro, ne bi hyu'a ra Jesús. Ne bi xi'a ra Simón da gon'i ts'u ra mbosa. Ne nu yu ɟa'i bim 'bäpɔ ndenthe u. Nu ra Jesús bi xänba u yu ɟa'i bɔya. ⁴Ne nu'bu mi gua'a bi man ra Jesús bi 'yɛmp'a ra Simón: —Dami thəm bu xun hɛ ra dehe, ne gui 'yem bu ni xit'a. Guepɔ da zä gui the yu huɟ.

⁵Pe bi 'yɛn'a ra Simón:

—Xänbate, gätho ra xui däm pehmbe ne hin te dá thehe yu huɟ, pe nu'bu guím ma, ga ɛmhbe mahøn'a, bi 'yɛna.

⁶Ne bi 'yem bɔya, ne xun ngu bi de yu huɟ gue'bu go mi mbudi bin tun yú xit'a. ⁷Ne bi xi'u yú mimbahuɟu di zɛ'i ts'u. Ne bi yuts'i gätho yoho yú mbosa, ne in nde da dom bu mbo ra dehe yu mbosa nangue nán hyu yu huɟ. ⁸Ne nu'bu mi nu ra Simón Pedro 'be'a

bin ja, bin danyahmu bu ja rá gua ra Jesús, ne bi 'yɛmbi:

—Dami 'ue'i ts'a nanguecä nguetho nugä drá dādits'oquigä, bi 'yɛn'a ra Pedro.

⁹Ngubu bi ma nguetho bi hyonya thoho ngue xun ngu yu huä bi de.

¹⁰Ne'a ra Jacobo ne ra Xuua ngue yú ts'unt'u ra Zebedeo, bi hyonya thoho u. Ne nu'u mi comhbu rá 'befi a ra Pedro. Pe nu ra Jesús bi 'yɛmp'a ra Simón:

—O guín su ne nuya gui dū'mi gui hyon yu ja'i to'o da 'yɛc'yeigui, bi 'yɛmbi.

¹¹Ne nu'bu mí zøm bu ndenthe u yú mbosa buya, bi den'na ra Jesús.

Nu ra Jesús bi hoc'a n'da mí hɛmb ra t'axca'ya

¹²Nu n'da ra pa mi 'buɾu ja n'da ra hnini ra Jesús. Ne'a n'da ran 'yohu mi 'buɾu, mi hɛmb ra t'axca'ya gätho rá ja'i. Ne nu'a ran 'yohu 'bu mi nu a ra Jesús, 'bex bim 'bemfo bu ja rá gua ra Jesús, ne bi 'yäp ra mate ran 'yohu ngue in nde da yäni, bi 'yɛmbi:

—Ma Hmu i nu'bu guín nde, da zä gui jaqui da yängä.

¹³Nu ra Jesús bi dāti ne bi 'yɛmbi: —Nugä, dín nde ngue 'bex da zä i. Nuya bi yan'a ya, bi 'yɛmbi.

'Bex bi zä'a ran 'yohu buya.

¹⁴Ne nu ra Jesús bi hecua a ran 'yohu gue hin da mam bu 'buh yu ja'i, pe da mam bu 'buh yu mbäjä. Ne bi 'yɛmbi:

—Ní mba bu 'buh yu mbäjä, gui 'yot'a rán t'edi ra Moisés ngue da 'yot'a n'da 'bu bi yan'a ra t'axca'ya, n'dahma da bah yu ja'i ngue majuani bi yan'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁵Pe nu'u yu ja'i guemhma mi ma hönbu go hapu ja yu hnini 'be'a gätho øt'a ra Jesús, ne man'da xun ngu bi mba bu mi 'bui ngue da 'yøse u 'be'a i man'a, ngue in nde din hocpa yün u i hɛmp'i 'da'u. Ne xun ngu bi hoc'a ra Jesús, madague'a hont'a go mán u mi hɛmp'u. ¹⁶Nu'a ra Jesús buya mi pa bu ma'ueni gueru hingui 'buh yu ja'i, din yaqui Ojä.

Nu ra Jesús bi hoc'a n'da mi ts'a rá ja'i

¹⁷Nu n'da ra pa bi xänba yu ja'i ra Jesús. Ne mi 'buɾu 'da yu fariseo ne 'da yu xänbate nijä, xpí 'yɛ'u hönbu go hapu i ja yu hnini bu ra xequi Galilea ne ra xequi Judea, neru ra dāhnini Jerusalén. Ne nu'a ra Jesús bi 'yut'u ngue min 'youi xun ngu rá ts'edi Ojä 'bu mi hoc yun zāman'u.

¹⁸Ne bi zøm bu 'da yun 'yohu, bá tu n'da ran 'yohu xun u, mi ts'a rá ja'i a, ox ra 'beza. Ne min nde xtán yurpu mbo 'buh ra Jesús. ¹⁹Pe ɛmme dū yu ja'i bu ja ra goxthi, ne hin hapu sä dí yut'i. Janangue'a bi zix ra dārgɛhe bu maxøts'e ra ngu, ne bi xospa rá 'bet'e ne bi çä'ma ran 'yohu bu made i 'bä'a ra Jesús. Ne ox ra 'beza 'bu mi çamp'u. ²⁰Bi bah ra Jesús buya gue i ɛc'yɛi xun ho u yun 'yohu gue i ja rá ts'edi a, 'bu mi nu'a bi 'yot'u. Janangue'a bi 'yɛmp'a ra dārgɛhe:

—Amigo, ya ma punbi ni ts'oqui, bi 'yɛmbi.

²¹Pe nu'u yu fariseo ne yu xänbate nijä bin 'yɛmzɛhe u: “Hanja na ran 'yohu ngue ɛna da 'yot'a i øt' Ojä, ne ya ɛna sä di punba rá ts'oqui n'da ra ja'i. Hingui numansu

Oja na,” bi 'yɛmp'u yu xänbate ne yu fariseo.

²²Pe nu'a ra Jesús i pađi 'be'a im beŋ'u, ne bi 'yɛmp'u:

—Hanja in jabu guím beŋhbu.

²³Ha guím beŋhbu ngue nte ní mbatho dá xicá ran 'yohu, ngue rá ts'oqui ya xum punbi. Ha guím beŋhbu man'da xquí paŋmbu ngue i ja ma ts'edi 'bu ga xifi da ndants'i, din 'yo. ²⁴Pe ga ut'ahu ngue i ja man t'edi ua ja ra häi ga punba yú ts'oqui n'da ra ja'i, ngue ga japi din 'yo na ran 'yohu, guecä gue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne nubuya bi 'yɛmp'a mí ts'a rá ja'i:

—Dami ndants'i, gui çax ni fiđi ne gui mba ni ngu, bi t'ɛmbi.

²⁵Bex bi ndants'a ran 'yohu bi çax rá fiđi ne bi mba rá ngu, ne bi 'yɛspa Oja bu ní mba. Ne gätho yu ja'i mi 'bupu bi nu 'be'a bin ja. ²⁶Ne gätho bi hyonya thoho u, ne bin su, bi 'yɛspa Oja ne bi 'yɛn'u:

—N'da ran t'ot'e nuixte dá nuhu ra pa jabu ya, bi 'yɛn'u yu ja'i.

Ra Jesús bi xih ra Leví da denni

²⁷M'bejua buya, bi bøm bu ja ra ngu ra Jesús, ne bi thopu mi hu'a ra Leví, guepu mí hac rán ju't'i ra häi, nguetho ra hyaçahäi a. Ne nu'a ra Jesús bi 'yɛna:

—Dami tengui, bi t'ɛmp'a ra Leví.

²⁸Nu ra Leví buya, 'bex bi ndants'a, bi zopu gätho mi ja ne bi den'na ra Jesús.

²⁹Ne nu'a ra Leví buya, bi 'yot'a n'da ran sihme xun ndoho bu ja rá ngu, ngue bin sihme bu ra Jesús. Ne bi zøm bu ja ran sihme xun ngu yu

hyaçahäi ne xun ngu mi'da yu ja'i, 'darpu bin sihmeu ra Jesús. ³⁰Pe nu'u yu fariseo ne yu xänbate nija bi 'yɛna:

—Hanja gní sihmeu yu dađits'oqui ne yu ziyate hyaçahäi, bi t'ɛmp'u yú xädi ra Jesús.

³¹Nu ra Jesús bi xi a n'da ran t'uti 'bu mi da't'u:

—To'o i 'buh män zaqui hingui hon'a to'o da 'yøthe, pe hønt'a to'o xun u i hon'a da 'yøthe. ³²Nugä ma 'befigä ngue ga xih yu dađits'oqui di päh yún 'yomfɛni. Pe nu'u to'o ɛnse mahoqui yú mbui, ne hingui sä ga ze'u, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Bi t'än'na ra Jesús hanja him bi 'ye't' yún sihme yú xädi

³³Ne bi t'ɛmp'a ra Jesús:

—Nu yú xädi ra Xuua Nxixya nzaï ɛ't' yún sihme 'bu i yaui Oja, ne'u yú xädi yu fariseo, pe nu ni xädi hin jam'bu ɛ't' yún sihme. Hanja ngue in jabu, bi 'yɛmbi.

³⁴Nu ra Jesús bi dați:

—Pe nu'u i 'bupu ja ran thați, hin da du yú mbui nguetho 'bupu a ran 'yohu din thați. Hin da 'yɛna ngue hin din sihme u. ³⁵Pe da zøn ra ora da ts'ispa a ran 'yohu, ne ja da 'ye't' yún sihme buya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³⁶Ne xø bi xih man'da ran t'uti, ngue da 'yuti hingui sä yú xädizehe ra Jesús da den'na ran yonxädi, ne bi 'yɛmp'u:

—Njo'o n'da ra ja'i da xen ma'da'yo rá pahni ngue da mbørba rá 'yapahni, nguetho nu'bu da mbørba a, hin da bømanko ne di ts'ontho a ma'da'yo. ³⁷Ne njo'o to da xirpu ra 'yaxfani mbot'asɛi ra vino ma'da'yo, nguetho nu'bu bin

hogui, da fòh ra 'yaxfani búa. Ne dim fän ra vino ne di ts'on'a ra 'yaxfani, gätho dim 'bedi. ³⁸Nu'a ra vino ma'da'yo da sirpu ma'da'yo ra xifani, ngue hin dim 'beh ra vino, ne xín din ts'on'a ra xifani.

³⁹Ne to'o in zai i si ra nyomvino, pe hingui nde a ra vino ma'da'yo, nguetho man'da xu cühi ra nyomvino, en'u. Guín jahü bü ngue hin guí numanhohü man xädigä, bi 'yén'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi ma 'be'a da t'òt' ra pa ran säya

6 Nu n'da ra pa ran säya, nu ra Jesús ne yú xädi bi thopü ja n'da ran uatrigo. Nu u yú xädi bi duc'i 'da yu trigo. Bi dent yú 'ye'u yu trigo, bi za büya. ²Ne nu'u 'da yu fariseo bi 'yemp'u:

—Hanja in jabü guí øthü, nguetho i mam bü ja man t'edihü hingui sä gui 'yøthü ra 'befi a ra pa ran säya, bi 'yén'u.

³Nu ra Jesús bi dät:

—Ha hin guí pämbü 'be'a mam bü ja rá søcuä Ojä ngue ne'a ra David bi mbesta man'da rán t'edi Ojä, ne'u min 'yohü, nu'bü mi tumanthuhu. ⁴Nu'a ra David bi yurpu ja rá ngu Ojä ne bi zi yu thuhme rán t'unni Ojä oxpu ja ra mexa, ne bi un'du min 'yohü. Ne hønse yu mbäjä i sä da zi u. Pe hin guím bëmhbü ra ts'oqui bi 'yøt'a ra David ne yun 'yohü nguetho xun ho bi 'yøt'u, bi 'yén'a.

⁵Ne man'da bi man'a ra Jesús, bi 'yèna:

—Ne nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dra Hmugä, ne ja man t'edi ga mangä 'be'a da 'yøt' yu ja'i ra pa ran säya.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohü mi mbedi rá 'ye

⁶Ne xø man'da ra pa ran säya, nu ra Jesús bi xänba yu ja'i bü ja ra nijä. Ne mi 'büpu n'da ran 'yohü ra mbedi rán 'yei. ⁷Ne'u 'da yu xänbate nijä ne 'da yu fariseo mi 'büpu, mi tømthoho, in nde da nu 'be'a da 'yøt'a ra Jesús ra pa ran säya, nguetho in nde di yap'a. ⁸Pe nu ra Jesús i pädi 'be'a im bèn'u. Ne bi xi'a ran 'yohü mi ja rá mbedi'ye: —Ba xcuä, damim 'bäcuä da nu'a yu ja'i, bi 'yèmbi.

Ne 'bex bi mba bü ran 'yohü. ⁹Nu ra Jesús bi 'yemp'u büya:

—'Be'a i mam bü ja man t'edihü, nda'a xun ho ga øthü. Ha i mam bü ga øthü ran ho uague ran ts'o ga øthü ra pa ran säya. Uague i man bü gan yänbahü rá te n'da uague i mam bü ga jafu da du n'da a ra pa ran säya, bi 'yén'a ra Jesús.

¹⁰Nubüya, nu ra Jesús bi hyet'u yu ja'i, ne bi 'yemp'a ran 'yohü:

—Dami juän ni 'ye.

Nu'a ran 'yohü bi juän rá 'ye, ne bin hogui xun ho. ¹¹Pe nu yu fariseo ne yu xänbate nijä emme bin cue'u ne bi hyoni 'be'a sä da 'yørpa ra Jesús.

Ra Jesús bi huahn'du 'de'mayoho yú xädi

¹²M'bejua büya bi mba bü ja n'da ra nyuni ra Jesús, haxa ín yäui Ojä. ¹³Nu'bü mi hyats'i bi zohn'du yú xädi ngue i ja a da xifi mahøn'a. Ne bi huahni 'de'mayoho din 'yohü ngue yú 'bäihü. ¹⁴Ne nu'u bi huahni, gue'a ra Simón t'èmbi ra Pedro, gue'a rá thuhu bi xih ra Jesús a.

Ne'a ra Andrés , rán 'yohu a ra Simón, ne ra Jacobo, ne ra Xuua, ne ra Felipe, ne ra Bartolomé. ¹⁵Ne ra Mateo, ne ra Tomás, ne man'da ra Jacobo rá ts'unt'u ra Alfeo, ne ra Simón Zelotes, ¹⁶ne ra Judas rán 'yohu ra Jacobo, ne ra Judas Iscariote, gue'a xí dá'a ra Jesús 'bu m'bejua. Ne gue'u bi huan'na ra Jesús u ngue yú 'bäihü.

Xün ngu yu ja'i bi xänba a ra Jesús

¹⁷Nubäya, nu ra Jesús ne yú xädi bi gapu ja ra nyuni ne bin thehu xün ngu yu ja'i bu xün juani, bí nexpu yu hnini ra xequi Judea, nepu ra dahnini Jerusalén, nepu ndendadehe, guepu i ja ra hnini Tiro ne ra hnini Sidón. Ne nu'u, bi zom bu ngue in nde da 'yode 'be'a man ra Jesús, ne nu'u mi'da büya, in nde da mba ma hoqui u. Ne nu ra Jesús bi hoc'u. ¹⁸Ne xün ngu u min 'yohu ra zithu bi zom bu, ne nu'a ra Jesús bi hyon'a thi u. ¹⁹Ne gätho u min nde da därpa rá ja'i ra Jesús, nguetho gätho yu hyenni bi hoc'a nangué rá ts'edi.

Ra Jesús bi ma to'o din johya ne to'o da nu ra dumbüi

²⁰Ne nubäya, nu ra Jesús bi hyet'u yú xädi ne bi 'yemp'u: —Gui hyoyahu, pe ya gá cuthu bu di manda rá ts'edi Oja janangu'e'a majapi ahü.

²¹Ne gui tumanthuhuhü, pe Oja di ja ahü gui timhbü a gui homhbü, janangu'e'a majapi ahü.

Ne gui sähu ra dumbüi ya, pe Oja da hyut'a ni mbüihü, janangu'e'a majapi ahü.

²²Ne ngutho 'bu i san ahü yu ja'i, ne'bu i 'uegue nangué ahü,

ne'bu di c'aman'u ahü, ne'bu da ndom mants'o ni thuhuhü ngue gui tengahü, guecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, guemhma majapi ahü. ²³Gan johyahü, da hyu ni mbüihü 'bu din jabu da 'yot'ahü yu ja'i, nguetho ngutho bi t'orpa u yu pongahya mam'bet'o, ne i ja 'be'a din 'da ahü ngue am 'be'ts'i mahets'i, bi 'yen'a ra Jesús.

²⁴Ne xø bi 'yemp'u:

—Pe í huëhi maha ahü gyu membetihü ngue hont'a ni mbeti guim bëmhbü, nguetho ya hin guin nuhü man'da ran johya njam'bu da guadi.

²⁵Ne í huëhi maha ahü, ngue gui emhbü hin te gadí 'behmbü, pegue gan tumanthuhuhü.

Í huëhi maha ahü, ngue ja nin johya zehéhü, nguetho m'bejua da du ni mbüihü.

²⁶Í huëhi maha ahü ngue gätho i mamanho nangué ahü yu ja'i. Bin jabu yu hyäte pongahya bi numanho gätho yu ja'i, bi 'yen'a ra Jesús.

Dami huëc nin süihü, bi 'yén'a ra Jesús

²⁷Pe dami 'yøhmbü na ga xi ahü ya, bi 'yén'a ra Jesús:

—Gui huëc nin süihü ne gui 'yörpa ran ho u to'o i numan'u ahü.

²⁸Ne dami 'yöp Oja da mbäx'u di c'aman'u ahü, ne gui 'yöp Oja da 'yenspa rán japi u di un'nahü. ²⁹Ne nu'bu n'da da mbep'a ni 'yoguhü, gui 'bät ni hmihü da mbep'a man'da nguadi ni 'yoguhü. Ne nu'bu n'da da gan'na ni cotohü, ne'a ni pahni gui unhdü. ³⁰Dami unhdü 'be'a gätho da 'yá ahü, ne

nu'a da thaŋ'nahə hingui 'yähmbə.
³¹Nu'bu guí ndehə da 'yøt'ahə ran
 ho ni mija'ihə nde'bu gui 'yørpahə
 ran ho.

³²Pe nu'bu hønt'ə di huç'ahə
 gui huçju, hin te di muui a 'bə,
 'da'angu gá 'yøthə ɐ him mahoqui
 yú mbui. ³³Ne nu'bu hønt'ə bi
 'yøt'ahə ran ho guí ørpahə ran
 ho, hin te di muui 'bə, nguetho in
 jabə øt'ə him mahoqui yú mbui.
³⁴Ne nu'bu hønt'ə guí paħmbə i
 jut'i guí hmit ni mbetihə, hin te di
 muui 'bə, nguetho gue'a i øt' yə
 ts'om'bäi, di hmit yú mits'om'bäihə
 ngue im bəni da mba ma cospi rá
 mbeti. ³⁵Pe dí xi ahə, dami huç
 nin suihə, ne gui 'yørpahə ran ho ɐ,
 ne gui hmithə madague'a guí pađi
 hin di cos'ahə. Nu'bu ngubə gui
 'yøthə, gue'a nám fađi gue yú t'əhni
 ahə Oja. Ne i ja 'be'a di 'da ahə
 Oja bəya. Nguetho gue'a i øt' Oja,
 gätho i ørpa ran ho madague'a hin
 da 'yən'a: "Jamadi Oja." Ne gätho i
 ørpa ran ho madague yə ts'om'bäi
 ɐ. ³⁶Dami huç ni mija'ihə tengutho
 bu í huç'ahə Oja ma Tahə, bi
 'yən'a ra Jesús.

**Hin gui 'yemhbə bi 'yøt' yə
 ts'oqui ɐ mi'da yə ja'i**

³⁷Ne man'da bi man'a ra Jesús, bi
 'yən'a:

—“Nuna bi 'yøt' yə ts'oqui,” hin
 gui 'yemhbə, ne hin da t'ən'ahə gá
 'yøthə yə ts'oqui 'bə. Ne 'yo gadi
 yařu ni mija'ihə ne hin da zep'ahə
 Oja, pe gam punbahə ne Oja di
 pun'nahə bəya. ³⁸Dami un'də 'be'a
 i hon ni mija'ihə, ne Oja man'da
 xən ngu di co'ts'ahə ne dim fons
 tho ho a di 'da ahə xinda gue'a gadi

un ni mija'ihə. Nguetho da 'yøt'ahə
 Oja tengu guí ørpahə ni mija'ihə, bi
 'yən'a ra Jesús.

³⁹Ne xø bi xi'a n'da ran t'uti, bi
 'yən'a:

—Hingui sä n'da ra xädä da 'yut
 ra 'yu rá mixädäui, ts'ərpə tho ho
 da dāpə ja ra hyə ɐ. Ne nguetho n'da
 ra ja'i hingui sä da 'yut ran ho rá
 mija'iuu 'bə hingui paře ran ho. ⁴⁰Ne
 nguetho n'da ra xädi, man'da hingui
 ngu pađi xinda gue'a rá xänbate,
 ne nu'bu bi juah rán xädi, 'da'ingu
 i paħmi a. Nu'bu ts'ətho i pa'a ra
 xänbate ne ts'ətho i pa'a rá xädi.

⁴¹Ne hingui sä gui mamhbə
 nangue to'o i ja zə ts'ə ran ts'o 'bə
 xən ts'o ni mbuihə. ⁴²Hanja gni
 'yemhbə gui zehmbə ɐ mi'da yə ja'i
 di hoc yú mbui, ne emme go xən
 ts'o ni mbuizehehə. Jatho 'be gui
 hoczehe ni mbuihə, ja da zä gui
 zehmbə ɐ mi'da, bi 'yən'a ra Jesús.

Nangué rán dät'o dí fa'a ra za

⁴³Ne man'da bi man'a ra Jesús
 ngue bi 'yən'a:

—Nu n'da ra hogaza hingui sä
 din zəh yán dät'o ngue hingui ho.
 Ne nguetho a n'da ra za hingui ho,
 hingui sä din zəh yán dät'o xən
 ho. ⁴⁴Nu yán dät'o i zəpə, gue'a ctí
 paħmbə 'be'a ní za a ra za, nguetho
 hingui sä din zəh yán dät'o ngue
 yə higo bu ja ra 'uınza. Ne xín din
 zəh yán dät'o ngue yə uva bu ja yə
 t'ax'uıni. ⁴⁵Ngutho n'da ra ja'i xən
 ho rá mbui, i øt' ran ho tengu i ja
 bu mbo rá mbui. Ne nguetho n'da ra
 ts'om'bäi i øt' ran ts'o tengu i ja bu
 mbo rá mbui, nguetho gätho a i ja
 bu mbo rá mbui n'da, gue'a ní bøn
 rá nde n'da a, bi 'yən'a ra Jesús.

**Rán t'uti ɯ i ɔt'a man ra
Jesús ne'ɯ hingui ɔt'e**

⁴⁶Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Hanja gní 'yɛnjɯ ni hmuɯ ne hin guí ɔthɯ 'be'a dí xi ahɯ. ⁴⁷Ga xi ahɯ rán t'uti ɯ i ɔt'a dí mangä. ⁴⁸Nu'ɯ, i ɔt'e tengu bi 'yɔt'a n'da ran 'yohɯ bi hyø'a n'da rá ngu, ne xɯn hɛ bi 'yamp' ra häi ngue da mbämp'ɯ yɯ ɟado. Ne nu'bu mam bá ɛh ra mboxthe, nte bi jap'a ra ngu, nguetho mbo bim foxa ra ɟado. ⁴⁹Pɛ nu'ɯ i øh ma nde ne hingui ɔt'a dí mangä, rán t'uti ɯ tengu n'da ran 'yohɯ bi hyøh rá ngu ne bi 'yɛx maxøts'e yɯ ɟado, ne nu'bu mambá ɛ'a n'da ra mboxthe, 'bex bi yøt rán ngu bɯya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Ra Jesús bi hocpa rá 'yɛhe
n'da ra hmudofui**

7 Ne nu'bu mi gua'a man'a ra Jesús, bi mba mahøn'a bɯ ja ra hnini Capernaum. ²Ne mi 'bɯpɯ n'da ra hmudofui, ra mengu bɯ Roma a. Ne xɯn'ɯ n'da rá 'yɛhe, nde da du. Ne nu'a ra hmudofui ɛmme madi huɛc'a rá 'yɛhe. ³Ne nu'bu mi 'yøde 'bɯpɯ ra Jesús bá pɛhni 'da yɯ ngɯrbi bɯ ja ra hnini ngue da zix'a ra Jesús di hocpa rá 'yɛhe. ⁴Ne nu'bu mi zøm bɯ 'buh ra Jesús, bi 'yäp ra mate da mba, ne bi 'yɛmbi:

—Dín nde gui 'yørcahe ra mate gui mba, nguetho nu'a ra hmudofui ra hocɟa'i a, ⁵ne ɛmme di huɛgahɯ ngue dyɯ judíohɯ. Ne nu'a bi guzehe a í thøh ma nijahɯ, madague hing ra judío a, bi 'yɛmbi.

⁶Nu ra Jesús bi mbähä, ne nu'bu mi ts'ɛtho da zøm bɯ ja rá ngu a ra hmudofui, pɛ nu'a ra hmudofui bá

pɛhni 'da yú amigo mahøn'a, din c'athɯ a ra Jesús, da 'yɛmbi:

—Hingui jatho gui søm bɯ ja ma ngu, nguetho nugä hin dí sucä tengu i, ⁷xíngui sä ga ɛna ga mba gan yäui, ne hin drá judíogä. Pɛ dí paði ngue i ja ni ts'edizehe, ngue nu'bu guim ma da yäni, ne 'bex gue da yäni. ⁸Tengu thohogä bin 'dac'i ts'ɯ man t'ɛdi, ne nu'bu i ja 'be'a dí xi ɯ ma dofui, ne'ɯ ma 'yɛhe, 'bexgue 'dahmantho in ja. Ne ngutho i, sä guim mantho bɯ guí 'bäi ne 'bexgue da yän bɯya, bi 'yɛn'a ra nde bá pɛhna ra hmudofui ngue bi man'ɯ yú amigo. ⁹Nu ra Jesús bi hyonya thoho 'bɯ mi 'yø'a bi man'ɯ yæn 'yohɯ ngue bá pɛhna ra hmudofui, ne bin yɛgui bi xi'ɯ mí tenni, ne bi 'yɛna:

—Xínga n'da ma mijudíohɯ dá ɕingä ngue i ɛc'yɛi i ja ma ts'edi tengu a ran 'yohɯ, bi 'yɛn'a ra Jesús. Nuya bin ja a bi 'yäqui, bi 'yɛna.

¹⁰Ne bi mbeng bɯ ja ra ngu ɯ yú amigo a ra hmudofui bɯya, ne bi nu'a rá 'yɛhe ra hmudofui ngue ya xí zä.

**Nu ra Jesús bi xox rá ts'ɛnt'ɯ
n'da ra xisu xí du rá ndø**

¹¹Man'da ra pa bɯya, ra Jesús bi mbähä yú xädi bɯ ja ra hnini Naín. Ne xɯn ngu yɯ ɟa'i mi tenni. ¹²Ne nu'bu mi zøm bɯ ndehnini, ba ɛpɯ yɯ 'yägui, ba tu rá ts'ɛnt'ɯ n'da ra xisu xí du rá ndø. Ne njo'o man'da rá ts'ɛnt'ɯ. Ne xɯn ngu yɯ ɟa'i min 'yohɯ yɯ 'yägui. ¹³Ne nu ra Jesús 'bɯ mi nu a ra xisu bɯya, bi huɛc'a ne bi 'yɛmbi:

—O guí zoni, ɛn'a.

¹⁴Ne nubɯya, bi dä'a ra huada mi o ra du a ra Jesús ne bim 'bä'ɯ yæn

dute. Nu ra Jesús bi 'yěmp'a ra du bəya:

—Grá ts'ənt'ə, dami ndants'i, bi 'yěmbi.

¹⁵Ne nu'a xí du 'bex bi ndants pə ja rá huada ne bin yə. Nu ra Jesús bəya, bi xi'a rá mbe da zits'i. ¹⁶Ne gátho yə ja'i mi 'bəpə bin su, ne bi 'yěspa Oja ɛ.

—Nuya, n'da ra pəngahya nuixte dí 'bəhmbə ua, ne Oja da yənjə ya, yú ja'ligähə Oja ya, bi 'yən'ə.

¹⁷Ne gátho yə ja'i mi 'bəpə, ne pə ra xequi Judea, bi ma 'be'a bi 'yət'a ra Jesús.

Ra Xuua Nxixya bi mbehni 'da da 'yänni to'o a ra Cristo

¹⁸Ne bi si'a ra Xuua Nxixya 'be'a bi 'yət'a ra Jesús, bi man ɛ yú xədi.

¹⁹Janangue'a nu ra Xuua bi zon'də yoho yú xədi ngue da mben bə 'bəh ra Jesús ne da 'yänni: “Ha gue'e ra Cristo mi hma ba ɣhe, uague ga thoqui ga təmhbe,” gui 'yənui, bi 'yən'a ra Xuua. ²⁰Ne nu'bu mi dɪn'a ra Jesús ɛ yám 'behni ra Xuua, bi 'yěmbi:

—Nu'a ra Xuua Nxixya bá pəngə'be nguetho in nde da bədi gue'bu gue'e ra Cristo i hma ba ɣhe, uague ga thoqui ga təmhbe, bi 'yən'ə.

²¹Ne 'bex bi hoc'ə 'da yə hyenni a ra Jesús bəya, ne bi hyən'a thi yə zɪthu ngue mín 'yohə 'da yə ja'i, ne bi xocpa yú də yə xədə. ²²Ne nubəya, bi 'yěmp'ə yú xədi ra Xuua:

—Ní mbe ya, gui xihmi ra Xuua 'be'a gá nuui ua, ne 'be'a gá 'yəhmi ya. Gui 'yənui: “Nu yə xədə i nu ran nequi ya, ne yə dogua i sə i 'yo ya, ne nu'ə mi həmb ra t'axca'ya bi

yən'ə ya, ne yə gogu i əhnahya ya, ne'ə xí du bi ndants'i, ne yə hyoya i ə'a ran ho ma'da'yo ya. ²³Din johya ɛ to'o i ɣ'ɣei xən ho, ne hin di ɛ't' yú mbui ɛ,” gui 'yənui, bi 'yən'a ra Jesús.

²⁴Ne nu'bu mi mbenc'ə yám 'behni ra Xuua bəya, nu ra Jesús bi ma 'be'a ət' ra Xuua, ne bi 'yěmp'ə yə ja'i:

—Nu'bu gá mbähə bə ma'ueni ngue gá nuhə ra Xuua, 'be'a gá bəmhə ngue gua nuhə bə. Ha guá nuhə n'da ran 'yohə xən güent'i tengu n'da ra xithi i en ran dahi.

²⁵Uague gá nuhə n'da ran 'yohə mi he ra pahni xəm hmadi. Pe nu'ə, 'bəpə ja ra ngunts'ət'abi ɛ. ²⁶Uague guá nuhə n'da rá pəngahya Oja.

Majuəni a gá nuhə, ne hinga hənt'a n'da rá pəngahya Oja, pə nu'a, xən hət'si rá ts'edi xinda gue'ə mi'da yə pəngahya. ²⁷Gue'a ra Xuua i hmam bə ja rá səcuə Oja, gue i ɣna:

Nugə, ga pəhn'na n'da mam 'behni dim 'bet'o bə gní mba, da xih yə ja'i da dəp'e xən ho, i ɣm bə ja rá m hman Oja, bi 'yən'a ra Jesús.

²⁸Xinga n'da ra ja'i mi 'bui ngue nuixte rá 'befi tengu ra Xuua. Pe nu'a to'o dim 'bəpə di manda rá ts'edi Oja, nu rá 'befi da 'yərpə madague'a ts'ətho, pə man'da nuixte a xinda gue'a ra 'befi i ət' ra Xuua ya, bi 'yən'a ra Jesús.

²⁹Ne nu yə hyəcahäi ne mi'da yə ja'i xí xixyəba ra Xuua Nxixya, 'bu mi 'yə a bi man ra Jesús, bi bə'ə xən ho i ət' Oja. ³⁰Pə nu yə fariseo ne yə xənbate niə, ngue him bi nde'a ran xixya bi 'yət' ra Xuua, him bi numanho'a bi nde Oja da 'yərpa'ə. ³¹Ne xə bi 'yən'a ra Jesús:

—'Be'a nín t'uti ga xi ahü ngue gui pãhmbü 'be'a guí øthü. ³²Guí øthü tengu øt' yu t'ühni 'bü in ñni ne i ñmp'ü yú mit'ühniü: “Nugãhe, dá pehmbe ra 'bida pe nu'ahü hin gán nehmbü,” ñn'ü 'da. Ne xø ñn'ü mi'da büya: “Pe nugãhe, dá pehmbe yu thuhu tengu'bü xün du n'da, ne nu ahü hin gán zomhbü,” ñn'ü mi'da. ³³Ne ngutho guí øthü tengu øt' yu t'ühni, ngue nu ra Xuua Nxixyã bi zøcua, ne him bin sihmeü yu jã'i ne xím bi zi ra vino. Pe nu ahü gá 'yemdahü in 'youi ra zïthu. ³⁴Pe nugã, ngue dán jã'igã ua ja ra ximhäi, ne bá ñcã ne dí sihmehe yu jã'i, ne nu ahü sä guí ñjü drã hyugugã ne drã mihniã, ne guí ñjü dín amigogãhe yu ziyate hyacahäi ne yu ts'om'bäi. ³⁵Pe nu'bü majuañi i ja rán 'yomfëni n'da, da bãdi to'o ü ngue majuañi bi un rán 'yomfëni Oja, bi 'yën'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bin sihme bü ja rá ngu n'da ra fariseo í Simón

³⁶Ne n'da ran 'yohü mí ten rán xãdi yu fariseo, bi xi'a ra Jesús din sihme bü ja rá ngu. Ne bi mbähã ra Jesús büya, din sihme bü. ³⁷Ne nu'a n'da ra xisu ra 'yomt'ëni a, ne nu'bü mi 'yøde 'büpü ra Jesús, bi yürpü mi hu a ra Jesús, i tu n'da ra xito án t'øt'e ra do alabastro, mi po ra 'yëthi yümanho, xüm hmadi di muui. ³⁸Ne nu'a ra xisu mi hupü ja rá gua ra Jesús, ne mi zoni. Janangue bi mboxpü ja rá gua ra Jesús a rá guidã, ne bi ducua rá gua yú xtã, ne ñmme züspa rá gua ra Jesús, ne bi xispa rá gua ra 'yëthi yümanho. ³⁹Ne nu'a ra mengü

bü, 'bü mi nu 'be'a i øt'a ra xisu, bi ñense: “Him majuañi rá pøngahyã Oja a ra Jesús,” nguetho ñmbi hingui pañi ra 'yomt'ëni a ra xisu.

⁴⁰Nu ra Jesús büya, bi 'yëmp'a:

—Nu'i grã Simón i ja'a ga xi'i.

Nu ra Simón bi 'yëna:

—Gra xänbate, dami xic 'bü.

⁴¹Nu ra Jesús büya, bi xih ra Simón n'da ran t'uti, ne bi 'yëmbi: —Mi 'bü a n'da ran 'yohü zã di hmih ra mbeti. Ne mi 'bü'a n'da ran 'yohü bi hmiti cüt'a ciento, ne man'da büya bi hmiti yote ma'det'a thoho. ⁴²Ne nu'ü gãtho yoho hin'yü 'be'a dí col'ts'a ra mbeti xí mba ma hmiti. Janangue nu'a xí hmih ra mbeti büya, bi punba thoho ü. Dami xic ya, Simón, nda'a man'da da ñën'a ra mate bi t'ørpe, bi 'yën'a ra Jesús.

⁴³Nu ra Simón bi ñãh püya, ne bi 'yëna:

—Masque gue'a ran 'yohü min dupate xün ngu, man'da da ñën'a ra mate bi t'ørpe, bi 'yëna.

—Majuañi a guím ñëni, bi 'yën'a ra Jesús.

⁴⁴Nu ra Jesús büya, bi hyët'a ra xisu ne bi 'yëmp'a ra Simón:

—Guí nu na ra xisu 'bücua, nu'bü má cüt'ua ja ni ngu xingui ts'ü gá 'dac ra dehe gue xcã pe't'à ma gua, pe nu ra xisu i hucua, rá guidã í mbercã ma gua ne yú xtã í dugã ma gua. ⁴⁵Pe nu'i, hin gá süsca ma 'yogu ngue xquí zenguagui, pe nuna ra xisu him ñë a ní züsca ma gua. ⁴⁶Ne nu'i, hin gá cosca ma yã ra aceite, pe nuna ra xisu i hucua, bi xisca ma gua ra 'yëthi yüman'ü. ⁴⁷Guehna dí xi a i na, xün ngu rá ts'oqui na ra xisu ne xün ngu

rá punbi ya, janangue ɛmme im bɛngä na. Pe nu'ɥ im bɛnse ts'ɥtho ra punbi i honi, man'da ts'ɥtho im bɛngä ɥ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴⁸Ne nubɥya, bi 'yɛmp'a ra xisu:

—Ya ma punbi ni ts'oqui ya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴⁹Ne nu'ɥ i sihme bu bin 'yɛmzehe ɥ:

—To'o nín 'yohɥ na, gue i ɛna sä di punba yú ts'oqui n'da, bin 'yɛmzehe ɥ.

⁵⁰Pe nu ra Jesús bi 'yɛmp'a ra xisu:

—Gá 'yɛc'yɛigui, janangue ya ma punbi ni ts'oqui ya. Ní mba ya ne gan johya, bi 'yɛmbi.

Yɥ xisu bi mbäxa ra Jesús

8 Nu'bu mi tho'i 'da yɥ pa, nu ra Jesús bi mbähä 'de'mayoho yú xädi bu ja yɥ hnini, ne bi mam bu 'bɛpu ní manda rá ts'edi Oja. ²Ne bi mbähä a ra Jesús 'da yɥ xisu xí hoc 'bu mí ɥ, ne'ɥ 'da xí hyɔnba thi yɥ zı̄thu min 'yohɥ, ne'a ra María ra mɛngu bu ra hnini Magdala, gue mín 'yohɥ yoto yɥ zı̄thu 'bu mi hoc'a ra Jesús. ³Ne'a ra Juana , rá xisu ra Chuza, n'da ran 'yohɥ im hmu bu ja rá ngu ra ts'ɥt'abi Herodes. Ne'a ra Susana, ne xun ngu mi'da yɥ xisu bi mbähä, mi fäx'a ra Jesús ne yú xädi nanguɛ yú mbeti zehe.

Rán t'uti ra mbomhmudä

⁴Ne xun ngu yɥ ja'i bi nexpu i ja mi'da yɥ hnini, ne bim peti bu 'buh ra Jesús. Ne nu'a ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti, bi 'yɛmp'ɥ:

⁵—Nu n'da ran 'yohɥ bi mba bu ja rá huɥhi bá pom bu yɥ hmudä.

Nu'ɥ 'da yɥ hmudä bi zo bu ja ra 'yu, ne nu yɥ ja'i bi nɛm buya ne yɥ doja bi za. ⁶Ne 'da'ɥ yɥ hmudä bi zo bu ja yɥ ndaxnado, ne nu'bu mi bɔts'e 'bex bi hmanc'a n'dihi, nguetho hin'yɥ ra dehe bu ja yɥ do. ⁷Nu'ɥ mi'da yɥ hmudä bi zo bu ja yɥ 'uini, ne nu'bu mi bɔts'e, bi gom' yɥ 'uini ɥ, ne him bin te. ⁸Ne'ɥ 'da yɥ hmudä bi zo bu ja ra hogahäi ne bin te xun ho bu, ne bin xandi, xun ngu bin ja, bi 'yɛm 'bu mi man ran t'uti.

Nu'ɥ i ja yú zagu, bi 'yø'a dá ma, bi 'yɛmp'ɥ yɥ ja'i ra Jesús.

Hanja bi xih yun t'uti yɥ ja'i a ra Jesús

⁹Nu'ɥ yú xädi, bi 'yän'na ra Jesús: —'Be'a nam bɔn'a ran t'uti gá ma.

¹⁰Nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'ɥ:

—Nu'ahɥ, Oja bi ja ahɥ gui pɥhmbɥ 'bɛpu ní manda rá ts'edi. Pe nu'ɥ mi'da, dí xih yun t'uti ɥ, nguetho in nu yú dä pe hingui pɥdi 'be'a in nu, ne i ja yú zagu, pe hingui pɥdi 'be'a i øde, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a nam bɔn'a rán t'uti ra mbomhmudä

¹¹—Nuya, ga xi ahɥ 'be'a nim bɔn'a ran t'uti dá mangä. Nu'ɥ yɥ hmudä, ra hmɛpya rá m hman Oja ɥ. ¹²Nu'ɥ bi zo bu ja ra 'yu, ra hmɛpya ɥ to'o bi 'yøh rá m hman Oja, pe nu ra zı̄thu bi japi 'bex bi pumbɛni, ne him bi zä bi 'yɛc'yɛi ngue da mba nhyani. ¹³Ne nu yɥ hmudä bi zo bu ja yɥ do , ra hmɛpya ɥ to'o bi 'yøh rá m hman Oja ne bin johya 'da yɥ pa. Pe him bi gopɥ mbo yú mbui rá m hman Oja ne nu'bu bi zä ra zı̄thu

u, 'bex bi 'ueh pɔya. ¹⁴Ne nu'u yu hmudä bi zo bu ja yu 'uini, ra hmeɔya u to'o bi 'yøh räm hman Oja, pe hønt'a bi beɔi 'be'a dí hyuse yú mbúi, ne 'be'a i ja ua, ne 'be 'a bi numanhose, hinga xøt'a din te bu yoho yu hmudä, ne nte bin ja a ra hoga hmudä. ¹⁵Ne nu'u yu hmudä bi zo bu ja ra hogahäi, ra hmeɔya u to'o bi 'yøh räm hman Oja, ne bi mbes'pɔ mbo rá mbúi, ne bi xi'u mi'da yu ja'i, ne xun ngu mi'da bi 'yɛc'yɛi nangue'u, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran nequi hinga nt'agui

¹⁶Ne man'da ran t'uti bi ma ra Jesús, bi 'yɛna:

—Xínga n'da ra ja'i di søc yu bombilla ngue da go'mi, o gue da mbøxpɔ 'bit'ots'i, pe da 'yɛxpɔ m' batho ngue di nec bu mbo ra ngu. ¹⁷Ngutho mam hmangä. 'Be'a gätho dí xi a zehehu, pe jatho gui xihmbu mi'da yu ja'i, janangue'a din ja ran nequi yú mbúi.

¹⁸Dami jamansuhu xun ho 'bu guí øhmbu mam hmangä, nguetho nu'bu guí øhmbu xun ho, sä guí pähmbu xun ho a mam hmangä. Pe nu'u to'o hingui øde xun ho, di pumbɛni a zø ts'u bi 'yøde, bi 'yɛmp'u yú xädi ra Jesús.

Ra Jesús bi ma to'o rá mbe ne yú cu

¹⁹N'da ra pa bi mba bu rá mbe ne'u yú cu ngue da nu'a ra Jesús. Pe him bi zä da nu nguetho ɛmme du yu ja'i bu mi 'búi. ²⁰Ne bi si'a ra Jesús i 'bäpɔ thi rá mbe ne yú cu, in nde da nu a. ²¹Nu ra Jesús bi ðati, bi 'yɛna: —Nu ma mbe ne ma cu, gue'u to'o i øh räm hman Oja, ne øt'a i mam bu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús di japi din hɛ ran ðahi ne ra dehe

²²Nu'a ra Jesús n'da ra pa bi hyu n'da ra mbosa, bi mbähä yú xädi, ne bi 'yɛmp'u:

—Ga mbähä bu 'danguadi ra ðadehe, bi 'yɛna. Ne 'bex bi mba buya.

²³Pe nu'bu i 'yo'a ra mbosa bu ja ra dehe, bin a'a ra Jesús. Ne ɛmme nts'edi ran ðahi bi 'yɛn'a ra dehe, gue'bu go mi mbo ra dehe bu mbo ra mbosa, nts'utho a bin ja. ²⁴Pe nu'u yú xädi, bi 'yents'a ra Jesús:

—Xänbate i, xänbate i, nde da goguahɔ ra dehe, bi 'yɛmbi.

Bi ndants'a ra Jesús, bi hecua ran ðahi ne ra dehe, bin hɛ'u buya, ne xun ho ra dehe buya. ²⁵Nu ra Jesús bi 'yɛmp'u yú xädi:

—Hanja, ha zø ts'utho guí ɛc'yeigahɔ.

Pe nu'u yú xädi bin su, ne bi hyonya thoho. Ne bin 'yɛmzehe u:

—'Be'a din 'yɛt'ui na ran 'yohu, ne ya 'bexque in hɛ'a ran ðahi ne ra dehe di hecpi, bi 'yɛn'u.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohu min 'youi ra zithu

²⁶Ne nu'bu min hɛ ran ðahi, bi thopɔya, bi zøm bu ja ra häi Gadara, din hyant'ui bu 'danguadi ra häi Galilea. ²⁷Ne nu'bu mi ga'a ra Jesús bu ja ra mbosa, bin c'at'ui n'da ran 'yohu ra mengu bu, min 'yohu yu zithu a. Ne nu'a ran 'yohu, him mí he rá he, ne him mi 'bäpɔ ja rá ngu, pe mi 'bäpɔ ja yun 'yägüi. ²⁸Ne nu'bu mi nu'a ra Jesús buya, 'bex bin ðanyahmu bu ja rá gua ne nts'edi bi mba'a ra zithu:

—Nu'i Jesús, rá ts'ant'u i Oja nuixte, 'be'a gui 'yörcähe ya. 'Yörcähe ts'u ra mate, o gadí ungahe, ²⁹bi 'yæn'a ra zïthu 'bú mi xifi da bøm bú rá mbúi ran 'yohú.

Nguetho na ya'a thoho bi anba ran 'yohú ne i xecta yú cadena i pa thu't'i, nangue rá ts'edi ra zïthu, ne i sixpú ma'ueni mahøn'a. ³⁰Nu ra Jesús bi 'yänba rá thuhu a ran 'yohú.

—Dí n'dan nets'igähe, bi 'yem 'bú mi dadi.

Nguetho min 'yohú xün ngu yú zïthu. ³¹Ne nu'u yú zïthu bi 'yáp ra mate ra Jesús hin da 'yentpú hapú bí nets'i, nguerpú ja ra mba'ye xün hëtho ne nts'utho. ³²Ne mi 'búpú xün ngu yú ts'üdi mi sihme bú. ³³Ne nu yú zïthu bi bøm bú ja rá mbúi ran 'yohú ne bi yúrpu 'büh yú ts'üdi. Ne gätho yú ts'üdi 'bex bin tihi, bin gøxpú ja ra nguani, gätho bi zo bú dehe, bim 'bedi.

³⁴Nu'u yün 'yohú mi fäh yú ts'üdi, 'bex bi 'dah pəya 'bú mi nu 'be'a bi 'yöt'u yú ts'üdi. Bi mba bú ja ra hnini nerpú ja yú huähi, bi ma 'be'a bin ja. ³⁵Ne xün ngu bi mba bú, ba nuse 'be'a bin ja. Ne bi nu'a ran 'yohú min 'yohú yú zïthu, mi hupú ja rá gua ra Jesús, mi he rá he. Ya xí yam búya. Ne gätho yú ja'i bin su 'bú mi nu 'be'a bi 'törpa ran 'yohú. ³⁶Ne nu'u yú ja'i in 'yohú a ra Jesús, 'bú mi hoc'a ran 'yohú, bi xi'u m'bejua bi zøm bú 'be'a gätho bi 'yöt'a ra Jesús. ³⁷Ne gätho mi 'búpú ja ra häi Gadara bi 'yáp ra mate ngue hin din 'yo bú ja ra xequi a, nguetho emme min su gätho u. Janangue'a nu ra Jesús, bi huyu ra mbosa mahøn'a ne bi mbähä

yú xädi búya. ³⁸Nu'a ran 'yohú min 'yohú ra zïthu, emme in ndehma da den'na ra Jesús. Pe nu'a ra Jesús him bi japi da mba. Pe bi 'yëmbi:

³⁹—Ní mba ni ngu ne gui mam bú 'be'a bi 'yöt'a'a Oja.

Ne nu'a ran 'yohú bi mba rá ngu búya, ne bi mam bú rá hnini a ran ho bi 'yörpa ra Jesús.

**Nu ra Jesús bi xoxa rá t'ixu
ra Jairo, ne bi hocpú 'yu n'da
ra xisu mi hëmb ra mbeji**

⁴⁰Nu'bú mi mbeng bú ra Jesús 'danguadi ra dadehe, emme bin johya yú ja'i nguetho xün ngu mi tøm'p'u.

⁴¹Ne 'bex bi zøm bú 'büh ra Jesús a ra Jairo, n'da ra ngürpi bú ja ra nijä, ne bin danyahmu bú ja rá gua, ne bi 'yáp ra mate da mba ra Jesús bú ja rá ngu. ⁴²Nguetho hont'a n'datho rá t'ixu mi 'búi, ngue 'de'ma yonjeya mi pe'ts'i, ne in nde da du. Ne nu'bú mi mbähä ra Jesús, emme dú bú yú ja'i bú ní mba.

⁴³Ne nu'bú mi mba bú 'yu, hin ní zøm bú ja rá ngu ra Jairo, bi zú'a n'da ra xisu mí hëmb ra mbäji, ngue 'de'ma yonjeya mi hëmp'a ran u.

⁴⁴Pe nu'a ra xisu búya bi därpa rá nyampahni bú ja rá xuthä ra Jesús, ne 'bex bin hë'a ran u mi hëmbi.

⁴⁵Bex bi 'yän'na ra Jesús:

—To'o bi därca ma pahni, bi 'yëna.

Pe gätho u mi 'bäpú bi 'yëmbi: “Njom bi dä'i.” Ne'a ra Pedro ne mi'da yú xädi bi 'yëmp'a:

—Hanja gní 'yëna 'bo'o bi dä'a i, ne emme i dú yú ja'i bú gní mba, bi 'yëmbi.

⁴⁶Pe nu ra Jesús bi 'yëmp'u:

—Pe dí pađi ngue n'da ra ja'i bi däqui nguetho ma ts'edigä ín ho'a, bi 'yëna.

⁴⁷Ne nu'bu mi ba'a ra xisu hingui sä din cöni, emme bin su, ne di fet'i, ne bin danyahmu bu ja rá gua ra Jesús, ne bi xifi 'be'a í dädi. Ne bi 'yëna ngue 'bex bi yam 'bu mi dädi.

⁴⁸Nu ra Jesús bi 'yëmthoho:

—Grá xisu, bi zä bi yan'i nguetho gá 'yëc'yei i ja ma ts'edi. Ní mba ya ne da hyu ni mbai, bi 'yëmbi.

⁴⁹Ne yaui ra xisu a ra Jesús 'bu mi zøm bu 'da yú 'yëhe ra Jairo xí nexpu ja rá ngu, ne bi 'yëmbi:

—Nu ni t'ixu ya bi du'a, säti thoho guí pah na ra Hmu, bi t'ëmp'a ra Jairo.

⁵⁰Pe nu'a ra Jesús mi øde 'be'a bi man'a, ne bi 'yëmp'a ra Jairo büya:

—O guín su, pe dami 'yëc'yei ne din nu'a ni t'ixu, bi 'yëmbi.

⁵¹Ne nu'bu mi zøm bu ja rá ngu a ra Jairo büya, nu ra Jesús him bi japi da tho'a mbo yu ja'i bu 'ben'a ra hmute xí du. Hønt'a ra Pedro ne ra Jacobo ne ra Xuua, ne rá mbe ne rá ta ra hmute bi thopu. ⁵²Ne mi 'bupu xun ngu yu ja'i mi zoni ngue xí du'a ra hmute. Nu'a ra Jesús bi 'yëmp'u:

—O guí zomhbü nguetho hingui tu na, i aþho na, bi 'yën'a.

⁵³Pe nu yu ja'i bi den'na ra Jesús nguetho mi paði ya xí du'a ra hmute. ⁵⁴Nu'a ra Jesús bi bentpa rá 'ye ra hmute ne bi 'yëmbi:

—Nu'i grá hmute, dami ndants'i.

⁵⁵Ne 'bex bi ndants' püya, bin ja rá te, bim 'bai mahøn'a.

Nu ra Jesús bi 'yëna:

—Dami 'uimmi na ni t'ixuui ya, bi t'ëmp'a rá ta ne rá mbe.

⁵⁶Nu rá ta ne rá mbe bi hyonya thoho ngue bi dambëni rá t'ixu. Pe nu'a ra Jesús bi xifi njon da xifi 'be'a bin ja.

Nu ra Jesús bi mbehni 'de'mayoho yú xädi da mamp'a rá m hma

9 Nu ra Jesús bi zohn'du 'de'mayoho yú xädi ne bi un yún t'ëdi ngue da hyøn'a thi yu zithu in 'yohu 'da yu ja'i, ne di hocua yun u i hëmb yu ja'i. ²Ne bi mbehndu yú xädi din 'yo bu ja yu hnini bu, ne da mam bu 'bepu ní manda rá ts'edi Oja, ne di hoc yun zäman'u. ³Ne bi xi'u hin te da hyats'i, ne hin da hyax rá tøhø xing ra mbeti xinga gue mi'da yú pahni. Da mbatho. ⁴Ne bi 'yëmp'u:

—Hønt'a to'o rá ngu bu guí cuthu, gam 'buhmbu bu gue'bu go gá thohmbu bu ja man'da ra hnini. ⁵Ne nu'bu gá cuthu bu ja 'da yu hnini ne hin da 'yømanho yu ja'i bu 'be'a guí mamhbü bu, ne 'bex gui pømhbü bu ja yu hnini ne gui huaju rá häi i päti ni mbonguahü, ra hmepya ngue gui zohmbü bu u, bi 'yën'a ra Jesús.

⁶Nu yu xädi büya bi mba hønbu go hapu ja yu hnini ne bi mam bu ran ho ma'da'yo. Ne bi hoc yu hyënni.

Nu ra Herodes bi ma bi hyecpa rá 'yuga ra Xuua Nxixya

⁷Ne mí ø'a ra ts'ut'abi Herodes 'be'a gätho i øt'a ra Jesús, ne bi hyonya thoho. Nguetho nu'u 'da yu ja'i bi bëni gue'a ra Xuua Nxixya a, gue bi ndants' mahøn'a. ⁸Nu'u mi'da bi bëni gue gue'a ra Elías a ra Jesús, uague man'da rá pøngahya Oja ngue bi dambëni. ⁹Pe nu'a ra Herodes bi 'yëna:

—Nugä dá manda bi thecpa rá 'yuga ra Xuua Nxixya, janangu'e'a

dí pađi hinga gue'a ra Xuua a guí mamhbũ. Pe to'o maha a, bi 'yɛn'a ra Herodes.

Janangue ɛmme min nde da nuse a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi 'uĩn'u cut'a mahuąhi yu ja'i

¹⁰Nu yú xádi buya bá peng bu xí 'behni, ne bi xih ra Jesús 'be'a bi 'yɔrpũ bin 'yo. Ne nu'a ra Jesús buya bi mbäsehũ yú xádi bu ja ra hnini Betsaida. ¹¹Pe nu'bu mi ba'u yu ja'i hapũ ní mba a ra Jesús, bi denni. Ne nu'a ra Jesús bi zomanho u 'bu mi zúdi, ne bi xi'u buya 'berũ ní manda rá ts'edi Oja, ne bi hoc'u gátho yun záman'u.

¹²Pe nu'bu mi ts'uttho da yuh ra hyadi, gátho u 'de'mayoho yú xádi ra Jesús bi xifi da 'yet' yu ja'i, da mba bu n'danni ja yu hnini, din sihme bu ne bá opu 'bu bin xui. "Nguetho hin'yũ 'be'a da zi ua ma'ueni, " ɛn'u.

¹³Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'u yú xádi:

—Pe nu'a zehehu gui 'uĩmhbu.

Nu'u yu xádi buya bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Pe hont'u cut'a yu hme ne yoho yu t'uhua i ja ua. Pe hinda høn 'bu ga támhbe mi'da yu hme, sä ga 'uĩmhbe gátho yu ja'i i 'bucua buya.

¹⁴Nguetho mbe cut'a mahuąhi mi 'burũ yun 'yohũ. Nu'a ra Jesús buya bi xi'u yú xádi di japi 'da n'danni da hyu'i yote ma 'det'a yu ja'i. ¹⁵Ne bi hyu pu ya gátho tengu xi xifi.

¹⁶Ne nu'a ra Jesús bi hyan'a ra hme ne yu hua, bi ndos' mahɛts'i, ne bi jap'u. Ne bi xeni bi un yú xádi di darpa u yu ja'i. ¹⁷Ne gátho na ngu

yu ja'i bin niya ne bi bong thoho, 'de'mayo 'bɔts'e bi mbes'u yú xádi.

Nu ra Pedro bi ma gue'a ra Jesús ra Cristo

¹⁸N'da ra pa bin yaŕseui Oja ra Jesús, min 'yohũ u yú xádi. Nu'bu mi gua'a bin yaui Oja, bi 'yan'du yú xádi:

—'Be'a man yu ja'i nanguecä, 'be'a im ben'u to'ogä.

¹⁹Nu yú xádi bi 'yɛmp'a:

—Nu'u 'da i ma gue'e grá Xuua Nxixya. Ne nu'u mi'da i ma gue'e gra Elías, ne nu'u mi'da i ma gue'e man'da ra pøngahya mi 'buh maya'bu ngue bi dambeni, bi 'yɛn'u.

²⁰Ne nu'a ra Jesús bi 'yanzehe yú xádi:

—Pe xi ahũ, 'be'a guím bẽmhbu to'ogä.

Ne nu'a ra Pedro bi 'yɛmbi:

—Nu'i gra Cristo rá Thahni i Oja, bi 'yɛmbi.

²¹Ne nu'a ra Jesús buya bi hecpa yú xádi njon da xifi to'o a.

Nu ra Jesús bi man rán ɔte

²²Ne bi 'yɛmp'u:

—Nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, i jatho ga nu ran unbi xun ngu. Nu ma ngurpihu yu ɔɔc'yei ne yu ngurpa mbäja ne yu xanbate niya hin da 'yɛc'yeigui. Ne nu'u da hyogä u, pe ná hyu pa ga thambenigä ne dam 'bui mahøn'a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²³Ne man'da bi xi'u yú xadi, bi 'yɛmp'u:

—To'o gátho in nde da dengui da hyeh rán t'ɛdi zehe ne da hyät yun unbi n'da pa ngu n'da pa, madague da tho. Ne da beni tengu dí m bẽngä.

²⁴Pe nu'bu 'bu a n'da im bɛn rá te, ne i su da nu yɛn ɛnbi, pe da nu ran ɛnbi mazai a. Pe nu'a hinguim bɛn rá te madague da tho 'bu da dengä, di pøh rá te a. ²⁵Hin te di muui n'da ran 'yohu 'bu da 'yøt'e rá mbeti 'be'a gä i ja ua ja ra ximhäi, 'bu hin da dɪn'a ra temazai.

²⁶Ne nu'a gätho to'o i pes' rá sä nanguecä ne nanguie mam hmangä, necä hín ga ɛmbi ma t'ɛhni ɛ 'bu bá ɛcä ua ne gan 'yohe yú hoga m'behni Oja mahɛts'i, ne din jagä rá ts'edi Oja ma Ta, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ²⁷Pe majuani dí xi ahɛ, 'bucua 'da hin da nu ran dɛte asta gue'bu go di dɛ'mi di manda rá ts'edi Oja ua ja ra ximhäi.

**Ra Jesús 'dan'yo bu í
nequi bu ja ra t'øhø**

²⁸Mbe ná hyäto pa bɛya, ra Jesús bi mbähä bu ja n'da ra nyuni ra Pedro, ra Jacobo ne ra Xuua, ngue din yaui Oja. ²⁹Ne nu'bu min yaui Oja a ra Jesús, 'dan'yo bu í nequi a rá hmi ne nu rá pahni ɛmme xɛn t'axi, di fɛxni a. ³⁰Ne 'bex bi nequi bu ra Moisés ne ra Elías bin yaɛu ra Jesús, mi 'buh maya'bu ɛ. ³¹Ne bi hyärpɛ n'da ran nequi hapɛ mi 'bä ɛ. Ne nu'ɛ bi mamhbɛ 'be'a da t'ørpa 'bu bi tho bu Jerusalén a ra Jesús. ³²Pe nu'a ra Pedro ne'ɛ min 'yohu bi zɛh ra t'aha ɛ, pe nu'bu min nuhu bi nu di hyärpɛ n'da ran nequi bu 'bäh ra Jesús ne ra Moisés ne ra Elías. ³³Ne nu'bu ma guepɛ da mba ra Moisés ne ra Elías, nu ra Pedro bi 'yɛna:

—Ma Hmu i, ɛmme xɛn ho ngue dí 'buhmbɛ ua ya, ga høcähe hyu yu t'angu, 'da'a n'da ni mbetihɛ.

Nu'i, ne ra Moisés ne ra Elías, bi 'yɛna.

Pe him mim bɛn'a mi man'a. ³⁴Ne nu'bu mi 'yɛn'a ra Pedro, 'bex bá cɛ n'da ra güi bi go'ma ra Moisés ne ra Elías, ne ɛmme bin su'ɛ yú xadi ra Jesús. ³⁵Ne bi t'ørpɛ n'da ra nde bu ja ra güi ngue bi 'yɛna:

—Nuna ma ts'ɛnt'ɛ dadí huɛcä na, dami 'yøhmbɛ 'be'a i man na, bi 'yɛn'a ra nde.

³⁶Ne nu'bu mi gua'a bi man'a ra nde bu ja ra güi, nu yɛ xädi bi nu 'bäse bu ra Jesús. Ne nu'ɛ yɛ xädi, njom bi xi'ɛ 'be'a bi nu'ɛ.

**Ra Jesús bi hoc'a n'da ra
t'ɛhni min 'youi ra zɪthu**

³⁷Nu'bu mi hyax bɛya, bi gapɛ ja ra nyuni ra Jesús ne'ɛ hyu yú xädi min 'yohu. Ne xɛn ngu yɛ ja'í bin c'athɛ ra Jesús. ³⁸Nu n'da ran 'yohu nts'edi bi mbafi:

—Xänbate i, nurqui ts'ɛ ma ts'ɛnt'ɛ nguetho hønna zɛ n'datho dí si. ³⁹Ne ja'bu im bent ra zɪthu ne ɛmme di ɛnba a, i texa hai, ne ɛmme mbafi, ne di fet rá ja'í, ne i soh yɛ fɛgui. Ne zai di ja bu ra zɪthu. ⁴⁰Ne dá xi'ɛ ni xädi di hoqui, pe nu'ɛ him bi zä bi hoqui, bi 'yɛn'a ran 'yohu.

⁴¹Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ:

—Nu'ahɛ guexta'a hin guí ɛc'yeihɛ 'be'a dí xi ahɛ. Ham'mi pa ngue ga tøp'a thohohɛ ngue guí 'yɛc'yeigahɛ.

Ne xø bi 'yɛmp'a ran 'yohu bɛya:

—Bá si ua ni ts'ɛnt'ɛ.

⁴²Ne nu'bu bá si ra ts'ɛnt'ɛ, bi bent mahøn'a a ra zɪthu, bi dɛxa häi ne nts'edi bi ɛnbi. Pe nu'a ra Jesús bi xi'a ra zɪthu da bøni, ne bi hoc'a

ra ts'unt'u buya. Bi xi'a rá ta da zix buya. ⁴³Ne gátho yu ja'i bi hyonya thoho a rá ts'edi Oja.

Ra Jesús bi ma mahøn'a rán dæte

Ne guexta'a i ya u yu ja'i ne i ma 'be'a gátho i øt'a ra Jesús. Nu ra Jesús buya, bi 'yemp'u yú xádi:

⁴⁴—Dami 'yøhmbu xun ho a dí xi ahü ya, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, da mba ma dägä bu 'buh yu ts'om'bäi, bi 'yembi.

⁴⁵Pe nu'u yú xádi him mi paði 'be'a nam bøn'a i man'a ra Jesús, nguetho Oja hin ní japi da ba'u, ne bi zu da 'yän'na ra Jesús 'be'a nam bøn'a bi man'a.

Ra Jesús bi 'yut yú xádi nda'a dim 'bet'o

⁴⁶Nu'u yú xádi bin junzehe u nanguela to'o dim 'bet'o. ⁴⁷Ne nu'a ra Jesús mi paði 'be'a mim bæn u, ne bá si n'da ra t'uhni bi mbämp'u i 'bäi, ⁴⁸bi 'yemp'u yú xádi:

—Hønt'a go to'o da zimanho n'da ra t'uhni tengu na ngue i çc'yeigui, necä bi zimanhog 'bu ya bi 'yøt'a. Ne to'o bi zimanhogä nam bøni bi zimanho ma Ta. Ne nu'a to'o i øt'e ngue nte di muui, gue'a dim 'bet'o a, bi 'yæn'a ra Jesús.

Nu'u hingui sjuu, ma amigohu u, bi 'yæn'a ra Jesús

⁴⁹Nu ra Xuua buya bi xi'a ra Jesús, bi 'yembi:

—Nugähe dá nuhe n'da ran 'yohu bi ndøn'na ni thuhu 'bu mi hyøn'a thi yu zithu, ne dá hecuahé nguetho him man 'yogähe a ran 'yohu.

⁵⁰Pe nu'a ra Jesús bi 'yembi:

—Nde'bu hin xquí hecuahü, nguetho nu'u hingui sjuu ma amigohu u, bi 'yembi.

Nu ra Jesús bi dæmhyä ra Jacobo ne ra Xuua

⁵¹Ne ya mi ts'utho da zøn ra pa da mba mahçts'i ra Jesús. Ne bi nde bi mba bu Jerusalén, madague i paði da mba ma unbi bu. ⁵²Nu'bu mi mba bu 'yu, bi xifi da tho'u 'da yú xádi, da hyonbi hapu din säya. Ne nu'u yú xádi buya, bi yurpu ja n'da ra hnini bu ra xequi Samaria. ⁵³Pe nu yu ja'i bu hinguin ndepe din säya bu'a ra Jesús, nguetho him bi numanho ngue ní mba ba nu ra dæmpeti bu Jerusalén. ⁵⁴Ne nu ra Jacobo ne ra Xuua emme bin cue 'be'a bi man yu ja'i bu buya. Ne bi 'yemp'a ra Jesús:

—Ha guín nde ngue ga mandagä'be ra sibi ba çah mahçts'i, ne din zø'u gátho 'bucua, bi 'yæn'u.

⁵⁵Pe nu ra Jesús bi dæmhyä u yú xádi buya, gue hingui ho a im bæn'u. ⁵⁶Ne bi thopu man'da ra hnini buya.

Hyu yun 'yohu æna da den'na ra Jesús

⁵⁷Ne nu'bu mi 'yo bu 'yu ra Jesús bi 'yæn'a n'da ran 'yohu:

—Ma Hmu i, nugä ga ten'ni i hønbu go hapu guí mba, bi 'yembi.

⁵⁸Nu ra Jesús bi 'yemp'a:

—Nu yu haho i ja yú oi bu ja yu hyädo, ne yu doja i ja hapu din säya u, pe nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, hin hapu i jase ma oigä ua, bi 'yembi.

⁵⁹Nu ra Jesús buya, bi 'yemp'a man'da ran 'yohu:

—Dami tengui, bi 'yembi.

Pe nu'a ran 'yohu bi 'yem buya:

—Grá Hmu, 'be ga äcä ma ta 'bu bi du.

⁶⁰Nu ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Pẽ gue'u hingui ja ra te ma'da'yo, da 'yã'u xøn du. Pẽ nu'lí gui tengui, gui xih yũ ja'lí 'bepũ ní manda rá ts'edi Ojã.

⁶¹Xø man'da ran 'yohũ bi 'yẽmp'a ra Jesús:

—Ma Hmu i, dín nde ga ten'ni i, pẽ 'be ga mbagã bũ ma ngu dan 'yẽ'be ma ta ne ma mbe.

⁶²Pẽ nu ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Gãtho to'o ẽna da dengui ne im bẽn'a bi zogui, hing yún sãhũ bũ di manda rá ts'edi Ojã Ʃ. Nu'a i øt'u tengu øt'a n'da ran 'yohũ 'bũ i henhäi ne in yẽh rá xũthã, hingui uẽntho yú the i hẽqui.

Ra Jesús bi mben'dũ hyãte ma'det'a bũ ja yũ hnini

10 Nubũya nu'a ra Jesús bi huan'dũ hyãte ma 'det'a yã xãdi ne bi mbehni 'da'lí yoho bũ ja yũ hnini guepũ da thosẽ ra Jesús.

²Ne bi 'yẽmbi:

—Tenguthoho 'bũ ya xø 'yo't'a n'da ra huãhi, pẽ zũ yonja'lí tho Ʃ yũ xofo, xũn ngu Ʃ yũ ja'lí da 'yẽc'yei, pẽ go zũ yoho thoho Ʃ da xifi. Dami 'yãfũ Ojã ra Hmu ba penh mi'da yũ mbefi da xih yũ ja'lí da 'yẽc'yei.

³'Bex gui mbãhã ya, ne nugã dí pen'nahũ tengu'u yũ de'yo 'bũ da mba bũ 'bũh yũ zate. ⁴Ne o guí hãx ni mbetihũ, xín ni buxahũ, xín gui cuxhũ ná yopare ni thĩxfanihũ, gui mbãthohũ ne hinga nya'a gui zenguahũ yũ ja'lí bũ 'yu.

⁵Ne nu'bũ guí cũthũ bũ ja n'da ra ngu ngue di sãya ahũ a ra mengu bũ, gui zenguahũ, ne gui 'yãfũ Ojã da 'yenspa rán jãpi a ra mengu bũ.

⁶Ne nu'bũ in nde rán jãpi Ojã a ra

mengu bũ, da gohmi a rán jãpi Ojã 'bũ, pẽ nu'bũ hinguin nde, nte da gohmi 'bũ. ⁷Ne nu'bũ gã sømhbũ bũ ja n'da ra hnini, gam 'bũhmbũ bũ hapũ rá mbũdi da mba ma sãya ahũ. Hin gui pãpũ gam 'bũhmbũ. Ne gui sihũ 'be'a gãtho dín 'da ahũ, ne hin gui pes' ni sã gui sihũ nguetho gue'a guí tãhmbũ a ngue guí xihmbũ rá m hman Ojã Ʃ. Ne njo'o n'da ra mbefi ngue hin da mba njut'i. ⁸Ne hønt'a go má hnini nguepũ da ts'in ahũ, gui sihũ 'be'a gãtho di 'da ahũ yũ ja'lí.

⁹Ne gui hoc'u yũn zãman'u i 'bũpũ, ne gui xihmbũ yũ ja'lí ngue mi ts'ũtho di manda rá ts'edi Ojã ua. ¹⁰Pẽ hønt'a go nda'a má hnini gui cũthũ, ne nu'bũ hin da zin ahũ yũ ja'lí bũ, gan 'yohũ bũ ja ra hnini, ne gui 'yẽmfũ yũ ja'lí: ¹¹“Nugãhe dí huãc ma guahe ra fonthãi ua ja ni hninihũ, ra hmẽpya ngue ga sogãhe ua. Pẽ gui pãhmbũ ẽna xtí manda maha ua rá ts'edi Ojã,” gui 'yẽmfũ Ʃ. ¹²Ne dí xi ahũ, nu'bũ bi zøn ra pa ran juãnbi, man'da xũn Ʃ tho ran Ʃnbi da nu'u, xinda gue'u mi 'bũpũ ja ra hnini Sodoma, bi 'yẽn'a ra Jesús 'bũ mi 'yẽmp'u yã xãdi.

Da ts'ãnba rá muui yã ts'oqui Ʃ him bi 'yẽc'yei ra Jesús

¹³Í huẽhi gãtho ahũ guí 'bũhmbũ bũ ja ra hnini Corazín, ne gãtho ahũ guí 'bũhmbũ bũ ja ra hnini Betsaida, nguetho ya gã nuhũ yũn t'øt'e nuĩxte dá øt'ã ne hin gã pãh nin 'yomfẽnihũ. Nu yũ ja'lí mi 'bũpũ ja ra hnini Sidón ne'u mi 'bũpũ ja ra hnini Tiro, nu'bũ xtã nu'u yũn t'øt'e nuĩxte gã nuhũ ya, xtí pãh yún 'yomfẽni Ʃ, ne xtã hye yũ pahni tengu yũ 'døzã ne xtã 'yũx yũ

'bospí yá jà'í, ra hmépya ngue ãmme tu yá mbúi nangué yú ts'oquí u. ¹⁴Ne nu'a ra pa rán juãmbi Ojã, nu ahú man'da da zãn'nahú ran unbi xinda gue'u mi 'bupú ja ra hnini Tiro nepú ja ra hnini Sidón. ¹⁵Ne ahú guí 'buhmbú bú ja ra hnini Capernaum, gnín 'yexhú a ngue guí emhbú gui sómhbú bú mahçts'í, pe hin'na, pe guepú ja ran unbi mazai gui mbähä, bi 'yên'a ra Jesús.

¹⁶Ne bi 'yemp'u yú xädi búya:

—Nu'u i øh ni ndehú, tengu'bu ma ndesegä bi 'yø'u. Nu'u to'o hin da zin ahú tengu tho'bu him bi zingä'u, ne nu'u him bi zingä, xím bi zin'a ma Ta bá pengä, bi 'yên'a ra Jesús.

**Bá penc'u hyäte ma 'det'a
xí mben'na ra Jesús**

¹⁷Nu'bu mambá penc'u hyäte ma'det'a yú xädi a ra Jesús bú bi mbèhni, ãmme bin johya u. Ne bi 'yemp'u:

—Grá Hmu, hinga hont'u yün zäman'u dá hoje pe ne'u yú zïthu dá hómhbé thi 'bu má ndómhbé ni thuhu, bi 'yëmbi.

¹⁸Nu ra Jesús bi 'yemp'u búya:

—Dá nugä rá hmu yú zïthu 'bu gmí tafu, bi mba häi tengu ra huei 'bu xun gai, bi 'yëna, ne ya dá 'da ahú ra ts'edi gui tafu rá ts'edi man suiú. ¹⁹Pe madague gui nes'hú yú pozú bú gui thohmbú, ne yú mbozú, pe nte da ja ahú. ²⁰Pe hin gan johyahú ngue bi zä guí hómhbú thi yú zïthu, pe nu'a gdín johyahú ngue bi zin ahú Ojã ne bi hyux ni thuhuhú bú mahçts'í, bi 'yên'a ra Jesús 'bu mi 'yemp'u yú xädi.

Bin johya ra Jesús

²¹Nubúya nu rá Hogandáhi Ojã bi japi ãmme di johya ra Jesús, ne bi 'yëna:

—Dí ç'ts'a i nguetho gá japi bi ba'a ni ts'edi u i hon'í, tengu yú t'ühni ngue hin te i paði, ne hinga gue'u im bense ja yún 'yomfënisse gá japi bi ba'u. Ne gue'a gá 'yøt'e ma Ojã i, ngue gue'a gá numanhose guí øt'e, bi 'yemp'a Ojã.

²²Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yëna:

—Gätho i ja a ma Ta bi 'daqui. Ne hönse ma Ta i paçä xun ho ngue rá Ts'ant'ugä, ne hönsegä rá Ts'ant'ugä dí paçä xun ho a ma Ta, ne'u to'o ga japi da ba'a, bi 'yên'a ra Jesús.

²³Ne bi 'yemp'u yú xädi:

—Gan johyahú ngue guín nuú a dí øt'ä ya. ²⁴Majuani dí xi ahú, xun ngu yú pøngahyã Ojã ne xun ngu yú ts'ut'abi mi 'búi, mi nde da nu'a guín nuú ya, ne da 'yø'a guí øhmbú ya, pe him bi zä, bi 'yemp'u yú xädi ra Jesús.

**Rán t'uti a ran 'yohú bi
huç rá mija'iui**

²⁵Ne bi zøm bú 'buh ra Jesús n'da ra xänbate nija, im bëni da zä'a ra Jesús, ne bi 'yänni:

—Xänbate i, 'be'a sä ga øt'ä n'dahma din jagä ra te mazai, bi 'yëna.

²⁶—Be'a mam bú ja yún t'ëdi ra Moisés, bi 'yên'a ra Jesús.

²⁷Nu'a ra xänbate nija bi 'yëna:

—I mam bú: “Gam bëmhú Ojã ra Hmu ngue gätho ma mbuiú ne gätho ma tehú, ne gätho ma ts'ediú, ne gätho man 'yomfëniú, ne ga huç ma mija'ihú tengu bú nan huç zehéhú,” i çn rán t'ëdi Ojã, bi 'yên'a ra xänbate nija.

²⁸Bi da'a ra Jesús búya:

—Majuani guí ma. Nuya gui 'yøt'u ne dín ja'a ra te mazai, bi 'yëmbi.

²⁹Nu ra xänbate nija mi papu mbo rá mbui ngue hinga gue'a mí øt'e, ne bi 'yemthoho:

—Pe to'lo ma mija'l'be ga huçä, bi 'yæn'a.

³⁰Ne nu'a ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti ne bi 'yembi:

—Nu n'da ran 'yohu mi 'yo bu ja ra 'yu, bí nexpu Njerusalén ní mba bu Jericó. Ne nu'u 'da yu be gi gorpa'yu ne bi unba'a ran 'yohu, ne gátho u yú pahni mi he bi gaspi ne'a rá mbeti. Ne bi zopu nden'yu a ran 'yohu buya, ña da du. ³¹Ne bi thopu n'da ra mbäjä, ne bi nu'a ran 'yohu 'bem bu pe bi mbäcthoho.

³²Ne'a man'da ran 'yohu, ra mbefi bu ra nija a, bi thopu, bi nu'a ran 'yohu 'bem bu, ne'a bi mbäcthoho tengu bi 'yøt' ra mbäjä. ³³Pe nu'a n'da ran 'yohu, ra mengu Samaria, 'bu mi thopu buya, bi nu mi 'bem bu a ran 'yohu, ne bi huç'a. ³⁴Ne bi xispa ra aceite ne ra vino bu xí ts'erbi, ne bi mbantpa ra 'bøt'e. Ne bi 'yexa rá fani buya, bi zixpu ja n'da ra ngun'oi ne bi jamansu'a.

³⁵Ne nu'bu mi hyats'i, bi thopu ní mba, ne bi zocpi ts'u ra mbeti a ra mengu bu, ne bi xifi di jamansu'a ran 'yohu, ne da gurpa rá gasto 'bu hin dí gua'a 'bu bá peng bu ní mba, bi 'yæn'a ra Jesús 'bu mi man ran t'uti.

³⁶Nubuya bi 'yän'na ra xänbate nija:

—Xiya, nda'a nín 'yohu bi 'yørpa ran huçate rá mija'iu.

Bi da'a ra xänbate nija:

³⁷—Nu'a bi mbäts'i.

Nu ra Jesús bi 'yemp'a buya:

—Ní mba din jabu gui 'yørpa ni mija'ihu, bi 'yembi.

Ra Jesús bi mba bá nu'a ra Marta ne ra María

³⁸Ra Jesús ne'u yú xädi mi 'yo bu ja ra 'yu ní mba bu ja ra hnini Jerusalén, ne bi zøm bu ja n'da ra hnini guepu 'bu'a n'da ra xisu í Marta a. Ne nu'a ra Marta bi xi'u din säya bu ja rá ngu. ³⁹Ne mi 'bupu n'da rá juhue í María. Nu'a mi hupu i ya ra Jesús, bi 'yø'a bi man'a. ⁴⁰Pe nu'a ra Marta, xun ngu ra 'befi i øt'e. Ne bi 'yemp'a ra Jesús:

—Ma Hmu'i, ha hin gui urpa ra güenda 'be'a øt' ma cu, nde'bu gui xifi di zequi, bi 'yembi.

⁴¹Nu ra Jesús bi da'ta:

—Ma zu Marta, emme guím ben'a ni 'befi. ⁴²Pe n'datho a mahyoni xun ho, ne gue'a bi huan'na ra María, ne njon di 'uecpa'a mam hmangä i øde, bi 'yæn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi xänba yú xädi din yahu Oja

11 N'da ra pa bi 'ue'a ra Jesús ne bin yaui Oja. Ne nu'bu mi gua'a bin yaui Oja, n'da rá xädi bi 'yembi:

—Ma Hmu'i, dami xängahe dan yahe Oja tengu thoho ra Xuua bi xänba yú xädi.

²Nu ra Jesús bi 'yæn'a:

—Ngubu gui mamhbu 'bu gui yahu Oja:

Ma Ta ahe,

Da hnumansu ni thuhu

Ne dín ndehe din ja ua n'dihi ni ts'edi ngue di manda ua.

³Ne dami 'daje ra hme dí homhbe ra pa i ja bu ya.

⁴Dami punga ma ts'oquihe tengu thoho bu na punbahe u i ørcahe ran ts'o.

O guí hegähe da daje ran ts'o,
pe dami yanje nangué ran ts'o,
gui 'yemhbü, bi 'yên'a ra Jesús.

⁵Ne xø bi xih man'da ran t'uti ü,
bi 'yëna:

—Xi'bü n'da ran 'yohü xtí mba
bü rá ngu n'da rá amigo, made
ra xui, ne xtá 'yëmbi: “Hmiqui
ts'ü hyun thuhme, ⁶nguetho nu'a
n'da ma amigo ja bi zøm bü ja ma
ngu, ne hin'yü 'be'a ga unni da zi,”
xtá 'yëmbi. ⁷Ne xi'bü xtá 'yëmp
thoho: “Yo gadí paqui, nguetho
ya án thæt'ti ma ngu ne ya dá
ohmbe gätho ma t'ühni, ne hingui
sä ga ndants'i ngue ga 'da'i,” xtá
'yëntho. ⁸'Be'a hmaha xtá 'yøt'a ran
'yohü 'bü. Nu'bü hingui pes' rá sä
di thoqui da 'yäpi, ne guehma da
ndants'a rá amigo ne di un'na bi
'yädi, bi 'yên'a ra Jesús. ⁹In ja bü 'bü
guí yähu Ojä, gui thoqui gui 'yäfü
ne sä thocua thoho gui hyämhbü.
Thocua thoho gui hyomhbü ne
thocua thoho da zä gui tïmhbü.
Thocua thoho guin zohmbü ne Ojä
da xoc'ahü. ¹⁰Nguetho gätho to'o
da 'yädi da hyäni, ne gätho to'o da
hyoni, da dïni, ne gätho to'o da zofa
da xocpi, bi 'yëna.

¹¹⁻¹³Ne nu ahü madague gyü
ts'om'bäihü, xínga n'da ahü gadí
unhdü ra pozü ni t'ühnihü 'bü i ä ahü
ra huä, ne xíng ra mbozü gadí unhdü
'bü i ä'ahü ra do'øni, pe hønt'a xün ho
gadí un ni t'ühnihü. Ha maguet'a Ojä
ma Tahü 'büpü mahëts'i ngue him ba
pen'nahü rá Hogandähi 'bü guí äfü a,
bi 'yên'a ra Jesús.

Bi t'ëmp'a ra Jesús in 'youi ra zïthu

¹⁴Ne mi 'büpü n'da ran 'yohü
hingui sä din yä, nguetho madi

goreba ra zïthu. Ne nu ra Jesús
bi hyøn'a thi ra zïthu ne bin yä
ran 'yohü büya. Nu yü jät'i ëmme
bi hyonya thoho. ¹⁵Pe nu'ü 'da bi
'yëna:

—Nuna ran 'yohü sä i høn'a thi
yü zïthu, nguetho gue'a rá hmu yü
zïthu bi un rán t'ëdi na, sä ën'ü 'da.

¹⁶Ne nu'ü mi'da bi zä ra Jesús 'bü
ya majuäni Ojä bi un rá ts'ëdi, ne bi
'yäp ra hmepya mahëts'i. ¹⁷Pe nu ra
Jesús mi päp'a yün 'yomfëni n'da
ngu n'da'ü ne bi 'yëmp'ü:

—Nu'bü din heczehë yü jät'i 'büpü
ja n'da ra hnini, ne ba ëh yün süihü,
hin da zä din tunhdü yün süihü
'bü. Da mba ma juadi ü. Ne ngutho
ü 'büpü ja n'da ra ngu, 'bü din suse
ü dim 'bedi. ¹⁸Ne ngutho rá ts'ëdi
ra zïthu, ha da zä din suse ü ngue
di 'beh yü ts'ëdi, ne sä guí ëmhbü,
ngue'a rá ts'ëdi ra zïthu a ná høn'a
thi yü zïthu ü. ¹⁹'Be'a ni ts'ëdi guí
ëmhbü i ja ni xädiü 'bü i høn'a thi
yü zïthu. Guesë'ü i ut ahü ngue him
majuäni guím mamhbü. ²⁰Nugä dí
høn'a thi yü zïthu nangué rá ts'ëdi
Ojä, gue'a ctí pähmbü ngue ya di
manda rá ts'ëdi Ojä ua guí 'bühmbü,
bi 'yên'a ra Jesús.

²¹Ne man'da ran t'uti bi ma, ne bi
'yëna:

—Nu'bü 'bü'a n'da i ja rá ts'ëdi
ne i ja 'be'a däm fädi xün ho bü ja
rá ngu, hin te da ja. ²²Pe nu'bü da
zøm bü n'da ngue man'da i ja rá
ts'ëdi ne da däpi, da hyänba a nám
fädi ne da duspi 'be'a gätho i ja bü
ja rá ngu büya.

²³Nu'a to'o hinga 'da'ingu dí
mam'be, man süi'be a. Ne nu'a to'o
hingui øt' ma 'befi, di japi dim 'be'ü
mi'da.

**Rán t'uti ra zı̄thu bá peng
bũ ja rá mbũi n'da ra ja'ı**

²⁴Ne man'da ran t'uti bi ma, bi 'yęna:

—Nu'bũ bi bøm bũ ja rá mbũi n'da ra ja'ı ra zı̄thu, bin 'yo bũ ja ra 'yõnhäi, bi hyoni hapũ sä dim 'bũi, ne nu'bũ him bi dı̄ni, bi bense ba peng mahõn'a hapũ mi 'bũi. ²⁵Ne nu'bũ mi zøm bũ, bi nu njongui 'bũpũ, ne ma hoqui xũn ho. ²⁶Ne nubũya, bi mba bá hom mi yoto yũ zı̄thu man'da xũn ts'o xinda guese'a bin honte, ne gätho bim 'bũhmbũ bũ. Ne nu'a ra ja'ı bũya, bi gohi man'da xũn ts'o xinda gue'bũ mi 'bũpũ n'datho ra zı̄thu, bi 'yęn'a ra Jesús 'bũ mi man ran t'uti. Din ja bũ ı hinga gätho rá mbũi i ęc'yei.

Ran jaıpi majuani

²⁷Gätho na ya ra Jesús ne bi da'ıa n'da ra xisu, bi 'yęna:

—Majapi'a ra xisu bi te'le, bi 'yęmbi.

²⁸Pę nu ra Jesús bũya bi 'yęmp'a:

—Pę ne'ı man'da majapi gätho to'o i õh rãm hman Oja ne i øt'a gätho i mam bũ, bi 'yęmbi.

**Yũ ts'om'bäi bi 'yäh yũ
hmepya mahęts'i**

²⁹Bi munts'ı yũ ja'ı bũ 'bäh ra Jesús, ne nu ra Jesús bi xi'ı man'da ram hma, ne bi 'yęmp'a:

—Nu'ahũ guı 'bũhmbũ yũ pa ja bũ ya, gyı ts'om'bäihũ, guı äjũ ra hmepya mahęts'i, pę hin te ma hmepya da t'ut'ahũ, pę hõnt'a n'da ra hmepya da t'ut'ahũ tengu bi 'yøt'a ra Jonás. ³⁰Ne gue'a ra hmepya bi 'yøt' ra Jonás, bi baı yũ

ja'ı bũ ja ra hnini Nınive majuani Oja bı mbehn'na. Ngutho ahũ, sä gui pãhmbũ majuani bá pengä Oja 'bũ gá nuhũ 'be'a din jacä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yęna. ³¹Ne dí xi ahũ, nu'a ra xisu min ts'ut'abi bũ Sur, 'dat'a gui ndans'hũ a 'bũ bin ja ran juanı 'bũ ran zegui. Ne da 'yut'ahũ ngue i ja ni ts'oquihũ. Nguetho nu'a yatho bá ęhe ngue mın nde da 'yø'a bi man'a ra ts'ut'abi Salomón nangue rán 'yomfęni bi und Oja, pę nu ahũ, hin guın nde gui 'yøhmbũ a dí mangä ngue dí 'bũhmbũ ua. Pę nugä man'da i ja rá ts'edi mam hmangä xinda gue ra Salomón, bi 'yęn'a ra Jesús.

³²Ne xø bi 'yęna:

—Ne'ı mi 'bũpũ ja ra hnini Nınive 'dat'a gui ndans'hũ ı 'bũ bin ja ran juanı 'bũ ran zegui, ne da 'yut'ahũ ngue i ja ni ts'oquihũ, nguetho nu'ı 'bex bi päh yı mbũi 'bũ mı 'yø'a bi man'a ra Jonás, pę nu ahũ, xø hin guın nde gui päh ni mbũihũ nangue ni ts'oquihũ. Ne nugä, man'da xũn hęts'i mam hmangä xinda gue ra Jonás, bi 'yęn'a ra Jesús.

Nu'a dá pãhmbũ rán nequi Oja

³³Ne xø bi 'yęn'a ra Jesús:

—Pę njon di søc'a n'da ra sibi ngue da go'mi, uague di cõt' pũ ja ra huada. Pę i tixpũ ja ra mbøxasibi, ndepe di yot'i gätho to'o ba ęhe.

³⁴Gue'a ni dähũ di ja ahũ guı hanythũ ran nequi. Nu'bũ xũn ho ni dähũ, guı hanthũ xũn ho ran nequi, ne nu'bũ hingui ho ni dähũ, xãm 'bexuitho bũ guı hanthũ. ³⁵Ne ngutho ni mbũihũ di ja ahũ gui pãhmbũ rán nequi Oja. Nu'bũ i

hon ni mbuihu rán ho Oja, i ja ahu ran nequi 'bu, nu'bu hin'na, sä guí emhbü i ja ahu ran nequi, pe hont'a ra 'bexui i ja ahu. ³⁶Nguetho hont'bu guín ndehü bu ni mbuihu, di 'uec'ahu ra 'bexui a Oja ne di 'da ahu rán nequi, ne nubüya gui 'yøthü tengu'bu gyú sibihü ne gui 'yuthü mi'da rá 'yu Oja, tengu ra nyot'i di yorpu ní mba n'da, bi 'yæn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi xi'u yu fariseo ne yu xänbate nija maxøts'e thoho i ya'u

³⁷Ne nu'bu mi gua'a man ra Jesús, n'da ra fariseo bi xih ná ts'ihme a ra Jesús, ne bi mba bin sihmehü.

³⁸Ne nu ra fariseo bi nu him bin xü'yé ra Jesús, tengu i man yán t'édizehé yu fariseo, ne bi hyonya thoho. ³⁹Pe nu'a ra Jesús bi 'yæmp'a:

—Nu ahu gyú fariseohü, guí pethü xün ho ni ja'ihu, pe guexta'a xün ts'o ni mbuihu. Hont'a ran ts'iyate guím bëmhbü, gyú ts'om'bäi thohohü. ⁴⁰Xøgue, xum me tho ni mbuihu. Nu Oja i paði 'be'a gadí jafu ni ja'ihu, pe ne'a ni mbuihu i paði 'be'a im beñi, nguetho Oja gätho bi zän'du, bi 'yæna. ⁴¹Pe nu'bu gui huçc ni mija'ihu ne gui fäxhü, da fah püya mahoqui ni mbuihu.

⁴²Í huçi maha ahu, gyu fariseohü, nguetho guí haqxü bu ja ra nija a ná 'det'a yú 'yçthi yu tuhü bi bøxpu ja ni huahihü, pe go hin gá 'yøthü a man'da in nde Oja ngue 'da xquín numanhohü ni mija'ihu ne xquí huçju u. Guehya nde'bu man'da gui 'yøthü, madague'bu gui thoqui gui 'yøthü u mi'da. ⁴³Huçi maha ahu, gyú fariseohü, emme guí

homhbü ngue da hnumansu ahu bu ja ra nija, ne gadí hohü yün zengua 'bu guí 'yohü bu ja ra täi. ⁴⁴Í huçi maha ahu, nu'ahu tenguthoho n'da ran 'yägü hingam faði, ne nu'a da thopü hin da baði o bu xü 'ya. Ngutho ahu, im beñ yu ja'i ngue xün ho ahu, pe him majuani.

⁴⁵Ne mi 'bøpü n'da ra xänbate nija, ne bi 'yæna:

—Nu'i grá Jesús, gra xänbate i, emme gadí unga ma mbuihe a gá ma, bi 'yæmbi.

⁴⁶Bi dat'a ra Jesús:

—Ne ahu, gyu xänbathü, í huçi maha ahu, nguetho emme xün he i a gá hyuspahü yün t'edi ra Moisés ngue guí xihmbü yu ja'i da 'yøt'e, pe nuse ahu xingui ts'u guí øthü a guí xihmbü da 'yøt'u.

⁴⁷Í huçi maha ahu, guí hocpahü yú jaðon'yägü u yú pøngahya Oja bi hyo'u nim bombøtahü, ngue guí nde da 'yæn'ahu yu ja'i xün ho ahu. ⁴⁸Pe gue'a gní 'yuhmbü ngue guín numanhohü yün t'øt'e u nim bombøtahü, bi hyo'u yú pøngahya Oja ne go gadí hocpahü yú jaðon'yägü bi 'yo u.

⁴⁹Pe nu Oja i paði 'be'a gätho din ja, janangue'a bi 'yæna: “Ga pehndä u ma pøngahya, ne'u mi'da da mam mam hmangä. Nu'u 'da da tho, ne nu'u 'da da t'ethoho,” bi 'yæn Oja. ⁵⁰Janangue'a gue'a ctí nuhu rán ts'embü Oja nangue gätho yú pøngahya Oja ne yüm 'behni bi mba ntho gue'bu go rá mbüdi ra ximhäi. ⁵¹Nu rá mbüdi ra Abel bi tho asta gue'bu ne'a ra Zacarías bi tho bu mbo ra danija, tengu thoho 'bu ni ts'oquihü a gätho í tho'u yú pøngahya Oja, ne gue'a dí ün'nahü a.

⁵²Í huęhi maha ahụ guý xänbathę, guí pańmbę 'be'a nam bön'a rá hman Oja pe hinga gue'a guí xänbahü yu ja'i. Him majuańi guí tenhdü a ne hín gadí jafü da den'dü in nde da denni, bi 'yęn'a ra Jesús. ^{53,54}Ne bi bøm bü ra Jesús büya. Pe nu yu xänbate nija ne yu fariseo ęmme bin cue, ne xø bi dę'mi ęmme bi 'yän yün t'änni, ngue i honi 'bepü dí yap'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a din ja to'o i mam maxøts'e thoho

12 Ne bim peti bü 'büh ra Jesús xün ngu yu ja'i, ne ęmme din tønthoho. Nu ra Jesús bi 'yęmp'ü yú xädi:

—Gam fähmbü nangue yú ixi yu fariseo ngue hin gui tenbahü yün t'øt'e, ęna xün ho bü na hnu ü pe n'dan'yo thoho im bęn yú mbüi. ²Hin gui 'yøthü tengü'ü nguetho gätho 'be'a im bęm bü mbo rá mbüi n'da, da fađi. Madague'bü ęn'ü njon da bađi, pe guehma din c'a yú ts'oqui. ³Ne gätho a i man'a n'da bü njongui øde, da hmam bü 'büh yu ja'i. Ne gätho i mam mant'ađui n'da bü ja rá ngu, da fađü 'büh yu ja'i, bi 'yęmp'ü yú xädi ra Jesús.

Gui suhü Oja, bi 'yęn'a ra Jesús

⁴Ne xø bi 'yęna:

—Nu'ahü, ma amigo ahü, o guí suhü ü in nde da hyo ahü. Nu'ü, sä da hyo'a ni ja'ihü pe hin'yü 'be'a man'da i sä da 'yøt'e. ⁵Ga xi ahü to'o a gui suhü. Dami suhü Oja nguetho nu'a, i sä da hyo ahü ne i ja rá ts'edi da 'yent'ahü bü ja ran ünbi mazai. Majuańi dí xi ahü, jatho gui suhü Oja.

⁶Ne njom man'da gui suhü. Guim bęmhbü yu doja, ts'utho di muui, høn'ta zu yocentavo di muui ü cut'a ndoja, pe guexta'a i pa mfęni ü, Oja im bęn'ü. ⁷Ne nu ahü man'da di mu ahü xinda gue yu doja bü ní bęn Oja, ne asta i pađi hangu na ngu i ja ni xtähü. Janangue'a o guín suhü.

To'o hingui su da ma nangue ra Jesús

⁸Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yęna:

—Majuańi dí xi ahü, gätho to'o hingui su da mangua ja ra häi gue i paqui, nugä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ga mam bü ja yú hmi yám 'behni Oja, gue dí pačä ü. ⁹Pe nu'a to'o da gøngä ua ja ra häi, necä ga cøngä bü mahęts'i a.

¹⁰Nu'a to'o di c'aman'ugä nguecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, sä da mba ma punbi 'bü da bęn'a bi ma. Pe nu'ü to'o di c'aman'ü rá Hogandahi Oja, hin'yü rá punbi ü.

¹¹Nu'bü pa ma yap'i'ahü ne da ts'ix ahü bü 'büh yu ngürpi ja ra nija o guepü 'büh yu ze'mi ne yu ts'üt'abi, pe o ęmme guím bęmhbü 'be'a sä gui mamhbü 'bü da mba ma juańni ahü, ¹²nguetho nu'bü gám 'bähmbü bü ja rá hmi ü, nu'a rá Hogandahi Oja 'bex di bęn'nahü gui mamhbü, bi 'yęn'a ra Jesús.

Rán t'uti ra membeti bi bęnse 'be'a da hyoni

¹³Ne nu'bü min ya'a ra Jesús, mi 'bä inde bü 'büh yu ja'i n'da ran 'yohü, ne bi 'yęmbi:

—Xänbate i, dami xih man 'yohü da xęgäts'ü ra häi bi zoh ma ta'be.

¹⁴Nu ra Jesús bi 'yęna:

—Nu'i, grán 'yohu, hin dra ze'migä ngue ga øt'ä a guí ma, bi 'yẽmbi.

¹⁵Ne xø bi 'yẽmp'u 'bũpũ:

—Dami jamansu ni mbũihũ hin din ja ahũ ran 'yũya. Nguetho hinga gue'a i ja n'da dãm 'bũ'a n'da, madague'a xũn ngu i ja.

¹⁶Ne nubũya, bi xi'a n'da ran t'uti, ne bi 'yẽmp'u:

—Mi 'bũ'a n'da ran 'yohũ ra membeti. Ne nu'a rá häi ẽmme xũn ho, ne xũn ngu 'be'a gätho bin ja bũ. ¹⁷Ne nu'u yú ngump'e'ts'i, ẽmme bi yudi ne bi bongthoho 'be'a mi ja bũ ja rá huãhi. Ne nu'a ran 'yohũ bũya, bi bẽni 'be'a sä da 'yøt'e. ¹⁸Ne bi bẽnse: “Nuya, ga xo't' ma ngump'e'ts'i ne ga høh mi'da xũn ndoho, n'dahma din ja hapũ ga pe'ts'ä 'be'a gätho i jagä. ¹⁹Ne nubũya, dam 'bũtho, hønt'a dí hyu ma mbũi ga øt'ä,” bi 'yẽnse ran 'yohũ. ²⁰Pe nu'a Ojã bi 'yẽmp'a: “Nu'i, hin guí paði 'be'a guím ma, nguetho nán xui ya gui tu. Ne to'o hmaha da gohmi 'be'a gätho guím bẽni gui hyonse,” bi 'yẽmbi, bi 'yẽn'a ra Jesús.

²¹Ngubũ din ja gätho yũ 'yũya, ngue'a hønt'a i ja ua ja ra ximhäi im bẽni, pe hinga gue'a rá mbeti dí yãnba yú te u, bi 'yẽn a ra Jesús.

Nu Ojã di jamansu yú t'ũhni

²²Ne nubũya, bi 'yẽmp'u yú xädi:

—'Yo ẽmme gui hyãdumbũihũ 'be'a gui sihũ ne 'be'a gui hyehũ. ²³Ne man'da xũn ho guim bẽmhũ ni tehũ xinda gue nin sihmehũ, nguetho man'da di muui ni tehũ, ne'a ni ja'ihũ man'da di muui xinda gue ni hehũ. ²⁴Damin 'yomfẽnihũ

ts'u 'be'a i øt' yũ ca. Nu'u, hingui øt' yú huãhi ne hin te i pe'ts'i 'be'a i honi, pe nu Ojã di jamansu'u. Pe man'da di jamansu ahũ Ojã xinda gue yũ doja, nguetho man'da di mu ahũ. ²⁵Nte sä gui tĩnsehũ, xinga gue nin sihmehũ, xinga gue ni hehũ, xinga gue ni tehũ, gue gam 'bũhmbũ ua nya'a thoho.

²⁶Janangue'a hin gui hyãdumbũihũ u nte di muui.

²⁷Dami nuhũ yũ døni. Hin te má 'bẽfi i øt'e, pe guehma i te. Ne nu'a ra ts'ut'abi Salomón mi he rá pahni mahotho ne xũm hmadi. Pe nu yũ døni man'da mahotho xinda gue rá pahni mi he ra Salomón.

²⁸Nu'a Ojã di jamansu yũ døni ne di japi din te, madague n'da pa thoho i døni. Xi ahũ, ha hin guím bẽmhũ ngue man'da xũn ho di 'da ahũ Ojã. Xøgue ts'ũtho guí ẽc'yẽihũ. ²⁹Janangue o guí hãdumbũihũ 'be'a gui sihũ n'da pa ngu n'da pa, ³⁰nguetho nu'u hingui ẽc'yẽi Ojã, gue'a i øt'u. Pe nu'ahũ ni Tahũ 'bũpũ mahẽts'i i paði 'be'a gätho guí homhbũ. ³¹M'bet'o thoho guin unsehũ di manda ahũ rá ts'edi Ojã, ne nubũya di 'da ahũ Ojã 'be'a gätho guí homhbũ, bi 'yẽn'a ra Jesús.

To'o di membeti bũ mahẽts'i

³²Xø bi 'yẽn'a ra Jesús:

—O guín suhũ, madague'a hingui ngu ahũ, nguetho i hu rá mbũi Ojã ngue ya guí 'bũhmbũ bũ di manda rá ts'edi. ³³Dami pãhũ 'be'a i ja ahũ, gui unhũ yũ hyoya, ne din ja ahũ xũn ngu bũ mahẽts'i. Nubũ, nte dim 'bẽpũ ne njãm'bũ din thegue, hingui sä n'da ra bẽ da yũrpũ, xinga

gue'u yu zu'uē. ³⁴Nu'bu guecua ja ra ximhäi i ja 'be'a pe'ts'a n'da, hont'ua im bēn'a n'da, ne nu'bu guepə mahęts'i, guepə im bēn'a n'da bu, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma da thø'mi xun ho

³⁵Ne xø bi 'yęn'a ra Jesús:

—Dami tøgbahə ne gan sähə tengu'bu i sø ni sibihi. ³⁶Tengu i øt' yu 'yęhe 'bu i tøm'bu yú hmu da mbeng bu xín sihme bu ja ran thąti, n'dahma 'bex da xocpa n'dihi 'bu bi zofo. ³⁷Emme din johya u bi dø'mi, nguetho da xi'ua da hyupə ja rá mexa, go guesə'a ra hmu din 'yęhe bəya, ngue da 'uįn'ua yú 'yęhe. ³⁸Din johya u bi dø'mi madague'a made nxui uague t'uxuditho 'bu bi zøh ra hmu. ³⁹Nu n'da ran 'yohu 'bu xtám bađi 'be'a ní pa da yurpə ra bę bu ja rá ngu, xtán dø'mi, hin di japi da fępi 'be'a pe'ts'i. Pe hingui pađi 'be'a ní pa da yurpə ra bę, janangue i tø'mi gátho yu pa. ⁴⁰Ngutho ahə gui tøgbahə nguetho hin guí paħmbə 'be'a ní ora ba pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yęn'a ra Jesús.

Rán t'uti yu 'yęhe xun ho ne'a hingui ho

⁴¹Nu'a ra Pedro bəya, bi 'yänni 'be'a bi man ra Jesús, bi 'yęmbi:

—Ma Hmu i, ha høngdähe guí xije ran t'uti, uague gátho u mi'da guí xifi.

⁴²Nu ra Jesús bi dąti:

—Nu'a ra 'yęhe xun ho, nzai i øt' rá 'befi xun ho, ne di manda bu ja rá ngu rá hmu, ne di darpa yú mi'yęhehə. Ne nu'bu bi zøn ra ora din sihme ts'ə yú mi'yęhehə, i 'uįni

xun ho. ⁴³Ne nu'a ra 'yęhe, da dįn'a rá hmu bu dim peh 'bu bi zøhø, da nu ran johya a bəya. ⁴⁴Nguetho majuąni dí xi ahə, nu rá hmu di un man'da ra 'befi ngue di manda bəya 'be'a gátho i pe'ts'i. ⁴⁵Pe nu'bu n'da ra 'yęhe im bense him ba ę'a n'dihi rá hmu, ne di də'mi di unba yú mi'yęhehə, madague yu xisu o gue yun 'yohu, ne i sihmezehe ne i mihni, ⁴⁶ts'urpə thoho ba ęh rá hmu ne bi dįn'a rá 'yęhe bu hin di jamansu rá 'befi, ne da zə'a rá 'yęhe bəya. Ne da hyøn'a thi, ne da 'yęmbi nte rán jai a. Ne da mbenpə ba nu ran unbi bu 'buh mi'da guexta'a him bi 'yøt'a xí sifi, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴⁷Ne man'da ran t'uti bi xi'ua, ne bi 'yęmp'ua:

—Nu n'da ra 'yęhe 'bu mi bađi 'be'a in nde rá hmu, ne him bi 'yøt'e, pe xun u tho ram fei din jap'a. ⁴⁸Pe nu'a n'da ra 'yęhe 'bu hingui pađi 'be'a in nde rá hmu, ne him bi 'yøt'a i numanho rá hmu, pe ts'ətho ram fei din jap'a. Nu'a to'o bin japi da bađi xun ngu, jatho da 'yøt'e xun ngu. I jatho da 'yøt'e n'da ngu n'da hangu na ngu bin japi da bađi, bi 'yęn'a ra Jesús.

Din ja yun heque

⁴⁹Ne xø bi 'yęn'a ra Jesús:

—Nugä bá ęcä, pe hinga gátho yu ja'i da numanhogui, janangue din sə'ua 'da. Pe guexta'a hinga nan ja xun ho. ⁵⁰M'bet'o ga nu xun ngu yun unbi, ne nu'bu bi zøn ra pa din ja'a dí m ma, n'da ran unbi xun utho ga nugä bəya. Ne xun ho 'bu ga nu n'dihi. ⁵¹Pe o guí ęmhəbə din hę yu səi ngue bá ęcä ua, pe man'da

din ja yu sui. ⁵²Nuya din hec yún 'yomfëni u 'bupä ja n'da ra ngu. Tengui'bu hyu'u 'bupä da dengui, yoho u hin da dengui. ⁵³Ne din hec yún 'yomfëni yün 'yohu ne din sühmbu yú ts'ant'u nanguecä. Ne yu xisu din sühmbu yú t'ixu ne din sühmbu yú ts'ihue, hinga 'da'angu da bëmhbü, bi 'yën'a ra Jesús.

**Nu yu ja'i him bi ba'a rá
hmpya ra Jesús**

⁵⁴Ne xø bi 'yën'a ra Jesús:

—Nu'bu guí nuhü n'da ra güi ní bøxpu ní yüh ra hyadi, guí emhbü din 'ye, ne din 'ye büya. ⁵⁵Ne nu'bu guí nuhü ba ëh ran dahi bu sur, guí emhbü xtám pa ra pa büya, ne xtám pa büya. ⁵⁶Maxøts'e tho guím mamhbü, guí pähmbü 'be'a din ja ra pa, pe ne hin guí pähmbü 'be'a ní hmpya guí nuhü ya, bi 'yën'a ra Jesús.

Damin hocpazehë nin suihü

⁵⁷—Hanja ngue hingui sä gan 'yomfëni 'be'a xun ho gui 'yøthü, bi 'yën'a ra Jesús. ⁵⁸Nu'bu 'bu'a n'da da zix ahü bu 'büh ra ze'mi in nde di yap'ahü, nu'bu gá mbe bu 'yu, gan hocpazehë bu 'yu. Nu'bu hin'na, guehma gui sømmi bu 'büh ra ze'mi, ne di manda da jo ahü. ⁵⁹Ne hin da zä gui pømhbü bu asta gue'bu go gá juthü gätho bi zänni gui juthü, bi 'yën'a ra Jesús.

**Hnehi thoho di päh
rán 'yomfëni n'da**

13 Ne bi si'a ra Jesús 'be'a xí t'ørpa 'da yu mengu bu Galilea ne bi t'ëmbi:

—Nu'a ra Pilato bi manda dí ho'u 'da nu'bu mim bøx yú 'bøts'e bu ja ra danija Njerusalén, bi 'yëmbi.

²Nu'a ra Jesús bi 'yëmp'u:

—Ha guím bëmhbü man'da i ja yú ts'oqui u to'o bi mba ntho xinda gue'u mi'da yú menguhü. ³Pe hin'na maha. Pe dí xi ahü, ngubü dín ün'nahü. Gui nuhü ran ts'embi mazai 'bü hin gui päh nin 'yomfënihü. ⁴Ne'u 'de'ma hyäto bi du bu Siloé 'bü mi yøt' ra jado, ha guí emhbü man'da mi ja yú ts'oqui u xinda gue'u mi'da 'bupä Jerusalén. ⁵Hin'na maha, ne ngutho ahü guin nuhü ran ünbi 'bü hin gui päh nin 'yomfënihü, bi 'yën'a ra Jesús.

**Ra hmpya ra za him
bin züh yún dät'o**

⁶Ne nubüya, bi xi'a n'da ran t'uti, bi 'yëna:

—Mi 'bu'a n'da ran 'yohü mi ja n'da rá huähi. Ne bi 'yët'a n'danza ra higo. Ne mi pa ran 'yohü da nu 'bü di zupü yún dät'o, pe xinga n'dandj bin züh yún dät'o ra higo. ⁷Janangue bi zon'na rá mbefi bu ja rá huähi ne bi xifi da 'yexa ra za: “Nuya, ná hyu jeya ya ngue dí tø'mi din ja yún dät'o na ra za, pe hin te i züdi. Dami 'yex ya, ndetho í sunba yú dehe ra häi a ra za,” bi 'yëmbi. ⁸Pe nu'a rá mbefi bi 'yëna: “Dím 'bäpü man'da jeya, ga zünspa ra häi bu rán düi, ne ga ponbä xun ho yu häi. ⁹Xøhma din züh yún dät'o büya. Pe nu'bu hin din züdi, ga exä 'bü,” bi 'yën'a ra mbefi büya, bi 'yën'a ra Jesús 'bü mi man'a ran t'uti.

**Nu'a ra Jesús bi hoc'a
n'da ra mbedi xisu**

¹⁰N'da ra pa ran säya büya, min xänbate bü ja ra niја ra Jesús.

¹¹Ne mi 'bäpü n'da ra xisu ngue ná 'de'ma hyäto jeya madí ünba ra zı̄thu, him madi japi di juan rá ja'í. ¹²Ne nu'bü mi nu'a ra Jesús, bi 'yęmbi:

—Grá xisu, ya bi zä ni ja'í ya, bi 'yęmbi.

¹³Ne bi mba nthädi ra xisu büya, bi dä'a ra Jesús, 'bex bi juan rá ja'í a büya. Ne nu'a ra xisu bi 'yęspa Oja. ¹⁴Pe nu'a ra ngurpi bü ja ra niја ęmme bin cue nguetho bi nu ra Jesús bi hoc'a n'da ra ja'í ra pa ran säya. Ne bi 'yęmp'ü mi 'büpü:

—Nts'änni 'dato pa gam pęhmbü n'da semana, ne gue'ü yü pa gua ęhmbü ngue din hoc'ahü ua, pe hinga gue ra pa ran säya gua ęhmbü da mba ma hoc'ihü ua, bi 'yęn'a ra ngurpi bü ja ra niја.

¹⁵Nu ra Jesús bi 'yęna:

—Xi ahü, ha hin guí xoјü nin danihü ne guí sixhü bü ja ra dehe madague ra pa ran säya. ¹⁶Ne mi 'bäcua n'da ra xisu rá m bom'beto ra Abraham, ná 'de'mahyäto njeya madi ünba ra zı̄thu tengu'bü án thu't'i, ne guí ęmhbü hingui ho ngue dá xocpä a nangue rá ts'edi ra zı̄thu, nguetho ra pa ran säya ya, bi 'yęn'a ra Jesús.

¹⁷Bin hętho ü yün suihü ra Jesús büya, ne bi mbes' yú sä. Pe nu'ü yü ja'í bin johya 'bü mi nu yün t'öt'e nuixte bi 'yöt'a ra Jesús.

Rán t'uti ra hmuđä ra mostaza

¹⁸Ne xø bi 'yęn'a:

—'Be'a ní hmępya sä ga xi ahü ngue ga ut'ahü 'bepü ní manda rá ts'edi Oja ua. ¹⁹Nu'a, tengu rá hmuđä ra mostaza. Zü ts'ü 'bü xü 'boni, pe nu'bü xum böts'e, i te tengu n'da ra za, ne yü doja i øt' yú 'bafi bü ja yú 'yę, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ran t'uti rá íxi ra thuhme

²⁰Ne xø bi 'yęna:

—'Be'a man'da ra hmępya sä ga xi ahü ngue ga ut'ahü 'bepü ní manda rá ts'edi Oja ua. ²¹Nu'a, tengu ra íxi 'bü din jap'a ra jüni, ne gätho bi nden'a ra jüni büya, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ran t'uti ra goxthi xün ts'it'i

²²Nu ra Jesús i 'yo ra 'yu ní mba bü Jerusalén, ne bi xänba yü ja'í bü ja yü hnini bi thogui. ²³Ne nu'ü 'da yü ja'í bi 'yänni:

—Ha hin ę ngu'ü yü ja'í dim pøhø, gue da mba nhyani, ęn'ü.

²⁴Nu'a ra Jesús bi dāti:

—Nu'a ní yut'a n'da bü mahęts'i, tengu n'da ra goxthi xün ts'it'i. Dami hyomhbü gui cuthü bü, nguetho dí xi ahü, da zøn ra ora xün ngu da nde da yürpü, pe ya him man zä. ²⁵Nguetho da zøn ra ora da gut ra goxthi ra Hmu, ne dim 'bäpü thi ü 'da da zo'a, da 'yęmbi: “Ma Hmu i, dami xogahe.” Pe nu'a ra Hmu da 'yęmda'ü: “Hin dí pa ahü,” da 'yęmbi. ²⁶Ne nu'ü da 'yęn'ü: “Pe dán sihmehü, ne gá xängahe bü ja ma hninihe,” da 'yęmbi. ²⁷Pe nu'a ra Hmu da 'yęna: “Pe dí xi ahü, hin dí pa ahü, ní mbähä bü, hin da zä gui cuthü ua, gyú ts'om'bäihü,” da 'yęmthoho ü.

²⁸Ne ęmme da bęndumbü ü 'bü dim 'bäpü thi bü di manda rá ts'edi

Oja. Ne din zom bu di cuxt' pu yú ts'i u nangué ran unbi da nu bu. Ne da hyant'a ra Abraham 'bupu mbo, ne ra Isaac, ne ra Jacob, ne gátho mi'da yú pøngahya Oja, ²⁹ne da hnu u xun ngu mi'da yu ja'i ngue bi nexpu gá na nguni ra ximhäi i hupu di manda rá ts'edi Oja. ³⁰Ne dí xi ahü, to'o gna i 'bet'o ua, dim 'bejua bu u, ne nu'u t'ëmbi i 'bejua ua, dim 'bet'o bu u, bi 'yën'a ra Jesús.

**Ra Jesús min nde xti
huç'u 'bupu Jerusalén**

³¹Nu'bu mi man'a ra Jesús, bi zø'i 'da yu fariseo ne bi 'yën'u:

—Nde'bu gui pøn'a n'dihi ua di manda rá ts'edi ra Herodes, ne in nde da hyo'a i.

³²Bi da'a ra Jesús:

—Nu ra Herodes ra hyäte a. Ní mbähä gui xihmbu ngue nuya ne nixudi ga thoqui ga øt' ma 'befi, ga høn'a thi yu zithu, ne ga hoc yu hyenni bu ga thogui. Nimani büya ga juacä ma 'befi, gui 'yëmfu, bi 'yëmbi. ³³Nuya, ne nixudi, ne nimani dan 'yogä, i jatho ga søm bu Jerusalén, nguetho gueru i tho bu yú pøngahya Oja, bi 'yën'a ra Jesús.

³⁴Ne emme bi du rá mbui ra Jesús nangué'u i 'bupu Jerusalén, ne bi 'yëna:

—Nu ahü gyu menguhu Jerusalén, guí hohu yú pøngahya Oja, ne gadí bat'adohu u bí pen'nahü Oja. Hangu yu pa dá nde ga jamansu ahü tengutho n'da ra c'u'øni i comp' yú baši 'bu xun de, pe nu ahü hin gá ndehü. ³⁵Nuya njon da mbäh ni hninihu ne hin din ja ahü rán japi Oja. Ne dí xi ahü, hin gui nuju mahøn'a jague'bu bá çcä mahøn'a.

Ne nu'bu gá nuju, gui 'yënjü: “Majapi a bá ghe nangué rá thuhu ra Hmu,” gui 'yënjü, bi 'yën'a ra Jesús 'bu mi 'yëmp'u yu mengu bu Jerusalén.

**Nu'a ra Jesús bi hoc'a
n'da xun nden rá ja'i**

14 Nu n'da ra pa ran säya, bi mba bán sihme bu rá ngu n'da ra ngurpa fariseo a ra Jesús. Ne gátho i 'bupu ja ran sihme emme bi dø'mi da nu 'be'a da 'yøt'a ra Jesús. ²Nguetho mi 'bupu n'da ran 'yohu xu nden rá ja'i. ³Ne nu'a ra Jesús bi 'yän'du yu fariseo ne yu xänbate niya büya:

—Ha din theui yun t'edi 'bu di hoc'a n'da ra hyenni 'bu ra pa ran säya, gna.

⁴Pe xinga n'da'u bi dat'a. Nu ra Jesús büya, bi hoc'a ran 'yohu ne bin 'yëhmi. ⁵Ne nubüya, bi 'yëmp'u yu fariseo ne yu xänbate niya:

—Xi'bu n'da ahü, 'bu xtan däh nin danihu oque ni buruhu bu ja ra hyähäi a ra pa ran säya, ha hin guí juxhu madague ra pa ran säya, bi 'yën'a ra Jesús.

⁶Pe xinga n'da bi zä bi dadi.

**Ra Jesús bi ma hin da hyoni
din nuixte zehé n'da**

⁷Nu ra Jesús büya, bi nu'u 'da i hon yün thuts'i, in nde 'darpü da hyuhmbu u i pa nt'ëspi bu ja ran sihme, ne bi 'yëna:

^{8,9}—O guí homhbu ngue 'darpü gui hyuhmbu u ja yú ts'edi, nguetho nu'bu 'darpü guí huhmbu u, xi'bu da zøm bu n'da ngue man'da da t'ëspi, ne da xi ahü ra mengu bu, “Gui ndanjü nguetho

rán säui da hyupü na,” da 'yɛn'ahü. “Bá huhnú,” da 'yɛn'ahü, ne ɛmme gui pes' ni sähu büya. ¹⁰Man'da xün ho gui hyuxhü bü ma'ueni ts'ü 'bü gá cüthü bü ja ran sihme, ne nu'bü bi nu ahü ra mengü bü, da xi ahü: “Amigo ahü, ba ɛhmbü ua, gui hyuxhü ua man'da xün ho,” da 'yɛn'ahü. Ne gätho'ü 'büpü da numanho ahü büya, bi 'yɛn'a ra Jesús. ¹¹Nguetho gätho'ü din 'yɛzɛhe, da zön ra pa da go'ahäi. Pe gätho to'o hin din 'yɛzɛhe, da zön ra pa da t'ɛspi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹²Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús, bi 'yɛmp'a ra mengü bü:
—Nu'bü gui 'yøt'a n'da ran sihme, o guí zon'dü ni amigo, xínga gue'ü ni cu, xínga gue'ü ni meni, xínga gue'ü yü membeti guin töt'am'bühü, nu'ü, m'bejua da zix'i i gan sihme, tengu gá 'yørpe. ¹³Pe nu'bü gui 'yøt'a n'da ran sihme, dami zon'dü yü hyoya, ne yü mbedi, ne yü dogua, ne yü xädä, ¹⁴ne di jap'ahü Ojå büya. Nguetho nu'ü, hin da zä di co'ts'a'i 'be'a gá 'yørpa ü. Pe Ojå di co'ts'a 'bü bi zön ra pa da xox'ü yü 'yɛc'yɛi xün du, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti ra dānsihme

¹⁵N'da ran 'yohü mi sihmehü bü, 'bü mi 'yø'a bi man ra Jesús, bi 'yɛna:

—Majapi gätho to'o din sihme bü di manda rá ts'edi Ojå, bi 'yɛn'a ran 'yohü.

¹⁶Ne nu'a ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti nangu'e'ü to'o njuantho din sihme bü di manda rá ts'edi Ojå, ne bi 'yɛmp'ü:

—Mi 'bü'a n'da ran 'yohü bi 'yøt'a n'da ra dānsihme, ne ɛmme xün ngu

ü bi xifi din sihme bü. ¹⁷Ne nu'bü mi gua'a bi hoc ran sihme, bi mben'na rá 'yɛhe da xi'ü 'bex ba ɛhe. ¹⁸Pe gätho ü bi ma hingui sä da mba. Nu n'da ran 'yohü bi 'yɛna: “Nugä ja dá tängä n'da ma huqhi, jatho ga mba ba nugä. Dami pungagui, hingui sä ga mba,” bi 'yɛn'a n'da. ¹⁹Ne nu'a man'da ran 'yohü xø bi 'yɛna: “Nugä ja dá tängä cut'a pare yü mbündani, jatho ga säpi ga pepi, dami pungagui, hingui sä ga mba,” bi 'yɛn'a man'da. ²⁰Ne xø man'da büya bi 'yɛna: “Ja dá singä n'da ma xisu ne hingui sä ga mba bü,” bi 'yɛn'a.

²¹Nu'a ra 'yɛhe büya, bi mbengbü ja rá ngu'a rá hmu, ne bi xifi 'be'a gätho bi man'ü yün 'yohü. 'Bex bin cue'a rá hmu büya, ne xø bi mbenh mahøn'a ngue da mba n'dihi bü ja yü 'yu ra hnini, ne ba si'ü yü hyoya, yü mbedi, ne yü xädä, ne yü dogua da dīm bü, ba ɛhe din sihme. ²²Nubüya, nu ra 'yɛhe bi 'yɛmp'a rá hmu: “Bücu ya bá sigä ya, pe him bi yuh ni ngu.” ²³Nu rá hmu büya, bi 'yɛmbi: “Ní mba bü ma'ueni ts'ü ra hnini, ne dami 'yørpa ts'edi ba ɛ'ü hont'a go to'o gui tīm bü 'yu, da yuh ma ngu. ²⁴Pe xínga n'da ran 'yohü rá mbüdi dá zohndä da zi na man sihmegä,” bi 'yɛn'a rá hmu, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bü mi man na ran t'uti. Bi ma nangu'e'ü t'ɛmbi hin yün sähu, pe man'da go da yørpü di manda rá ts'edi Ojå ü.

Da nu yün ünbi to'o da den'na ra Cristo

²⁵Ne xün ngu yü jap'i mi ten bü 'yu ra Jesús. Nu ra Jesús büya, bi nyɛgui ne bi 'yɛmp'ü:

²⁶—To'o gätho in nde da dengui, jatho man'da xün ngu da bəngä xinda

guepə nam bən'a rá ta o gue rá mbe, oque rá xisu, oque yú t'uhni, o gue yú cu. Jatho man'da da bəngä xinda guepə nín huəczehe. Nu'bu hin'na, hin da zä da dengui. ²⁷Ne to'o gätho hin da hyät yən ənbi, ngue i su da tho 'bu da dengui, hin da zä da dengä ɤ.

²⁸Ne 'be gan 'yomfənihɤ ts'ɤ 'bu gui hyäthɤ gui tengahɤ, tenguthoho n'da ran 'yohɤ 'bu da 'yɛna da hyøh rá ngu. ²⁹M'bet'o din 'yomfəni 'be'a da 'yøt'e, nu'bu hin'na, ts'ərpɤ thoho hinga xøt'a dí jua'a rá ngu. Nu yə jə'i bəya da dentho, ³⁰ne da 'yɛn'ɤ: “Nuna ran 'yohɤ bi də'ma rá ngu, pe hinga xøt'a bi juadi,” da 'yɛn'ɤ, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³¹Ne ngutho n'da ra ts'ət'abi 'bu i 'bu'i 'det'a mahuəhi yú dofui, pe m'bet'o din 'yomfəni 'bu da zä din tunhui a man'da ra ts'ət'abi 'bu'i 'däte mahuəhi yú dofui. ³²Ne nu'bu im bəni hingui sä da dəpi, pe da mbəhna n'da rá m 'behni da 'yän 'bu da zä din hocpadahɤ.

³³Ne ngutho ahɤ, pe jatho 'be gan 'yomfənihɤ 'bu da zä gui 'yɛ'ts' ni pähä zehəhɤ, ne him man guim bəmhɤ 'be'a i ja ahɤ, janangue da zä gui tengahɤ bəya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Hingui ho ra ɤ 'bu di 'beh rán ho

³⁴Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yɛna:

—Nu ra ɤ mahyoni a, pe nu'bu di 'beh rán ho, hin'yɤ 'be'a din hogui. ³⁵Ne nte da mbəfi, xínga gue ra häi sä di hoqui, ne da mba ma bunt'i thoho. Guín jahɤ bu 'bu hin'yɤ nin hohɤ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti ra de'yo bim 'bedi

15 N'da ra pa, xən ngu yə hyəcahäi ne mi'da yə

ts'om'bäi bim peti bu, da 'yøde 'be'a i man'a ra Jesús. ²Janangue'a nu'ɤ yə fariseo ne yə xänbate niја bi c'aman'ɤ ra Jesús, ne bi 'yɛn'ɤ:

—Hingui ho øt'na ran 'yohɤ, nguetho i yəhɤ ne i sihmehɤ yə ts'om'bäi, sä bi 'yɛn'ɤ.

³Ne nu'a ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti, ne bi 'yɛmp'ɤ:

⁴—Xi'bu n'da ran 'yohɤ i 'bu'a n'da ciento yú de'yo, ne xtim 'be'a n'da, ne hønt'ɤ goho 'däte ma'de'ma guto di 'bəpɤ, 'be'a da 'yøt'a. Ha hin da zopɤ goho 'däte ma'de'ma guto, ngue da mba ba hon'a bim 'bedi gue'bu go bi dīni. ⁵Ne nu'bu bi dīni, da gäx rá xixi, din johya bəya. ⁶Da duxpɤ ja rá ngu, da zon'dɤ yú amigo, ne'ɤ din tøt'am'buihɤ, ne da 'yɛmp'ɤ: “Dan johyahɤ ya, nguetho dá tīngä na ma de'yo bim 'bedi,” da 'yɛmp'ɤ. ⁷Ngutho bu mahəts'i, ɛmme di johya ɤ bí 'bəpɤ 'bu bi päh rán 'yomfəni n'da ra dədits'oqui ua ja ra ximhäi. Man'da di johya nangue'a, xinda gue'ɤ mbəni hingui dim 'bedi, ngue ɛna hin'yɤ yú ts'oqui, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti n'da ra xisu bi 'beh rá mbeti

⁸Ne man'da ran t'uti bi man ra Jesús, bi 'yɛna:

—Ne ximangutho n'da ra xisu mi ja 'det'a yú mbeti ne bi 'be a n'da, pe 'be'a hmaha da 'yøt' ra xisu bəya. Ha hin di søc rá sibi ne da goc rá ngu, da hyoni gue'bu go bi dīni.

⁹Ne nu'bu bi dīm bəya, da zon'dɤ yú amigo ne'ɤ din tøt'am'buihɤ, ne da 'yɛmbi: “Dan johyahɤ nguetho dá tīngä ma mbeti dá 'becä,” da 'yɛmbi. ¹⁰Ngutho ɤ yám 'behni Oја bí 'bəpɤ mahəts'i, ɛmme di johya 'bu bi päh

rá mbúi n'da ra ja'i ua, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Ran t'uti n'da ran 'yohu
bi huɛc rá ts'unt'u**

¹¹ Ra Jesús bi ma man'da ran t'uti 'bɛpɛ ní huɛgahɛ Oja ne bi 'yɛna:

—Mi 'bɛ'a n'da ran 'yohu yoho yú ts'unt'u mi 'bɛi. ¹² Nu'a ná yoho rá ts'unt'u bi 'yɛmp'a rá ta: “Dami 'dac ya 'be'a guím bɛni gui sogá 'bɛ gá tu,” bi 'yɛmbi. Janangue nu'a ran 'yohu bɛya, bi unni 'be'a gátho in ndepe da gohmi'u yú ts'unt'u. ¹³ Mi tho'i ts'u yɛ pa bɛya, bi hyaxa bin t'un'na to'o xí 'yäh ra erencia, ne bi mba. Bi mba n'danni ra häi, yatho, ne 'bexque 'dahmantho bi jua'a bi hyats'i, nguetho bi 'yøt'e 'be'a bi numanhose. ¹⁴ Gätho bi juadi, xíngui ts'u nte bi 'yɛgui. Ne guɛpɛ ra häi xí zøni bin ja n'da ra dathu, ne xíngui ts'u 'be'a da zi.

¹⁵ Pɛ nubɛya bi hyon ra 'bɛfi ra ts'unt'u. Ne nu n'da ran 'yohu, ra mengu bɛ, bi xifi di jamansup yú ts'udi. ¹⁶ Pɛ njon bi 'uɛn'a ra ts'unt'u ne in nde da zi'a mi si yɛ ts'udi, nguetho ɛmme tumanthuhu. ¹⁷ Ne nu'bɛ mi thoh yɛ pa, bin 'yomfɛni bɛya, bi bɛni: “Nubɛ ja rá ngu ma ta, mbongui thoho 'be'a da zi yú 'yɛhe, ne nugä dí sägä ran unbi ngue hin'yɛ ga sigä ua. ¹⁸ Pɛ man'da xɛn ho 'bɛ ga pengä ne ga xi'a ma ta: “Nu'i ma ta'i, nugä dá øt'ä ram fɛ'ts'i nangue'e ne nangue Oja, ¹⁹ ne him man sä'be gui 'yɛngui ni ts'unt'ugä ya. Gui 'yɛngui ni 'yɛhethohögä ya, ga ɛmbi,” bi 'yɛnse a ra ts'unt'u.

²⁰ Bɛx bi mba bɛya bi hyax ra 'yɛ í mba bɛ 'bɛh rá ta. Pɛ nu'bɛ mi ts'utho da zøn rá ngu, 'bɛx bi

hyant'a rá ta ngue ba ɛpɛ, ne ɛmme bin johya, bi huɛc'a rá ts'unt'u. Bin ti'a rá ta, bin c'at'ui bu 'yɛ, bi hyafi ne bi zuspa rá 'yogu. ²¹ Pɛ nu'a ra ts'unt'u bi xi'a rá ta: “Nugä, dá øt'ä ram fɛ'ts'i nangue'e ne nangue Oja. Ne him man sä'be gui 'yɛngui ni ts'unt'ugä ya,” bi 'yɛmbi.

²² Pɛ nu'a rá ta, bi xih yú 'yɛhe: “Dami hethu ra pahni man'da xɛn ho, ne dami cärpahɛ n'da ram fo'ye rá xä, ne gui 'yɛrpahɛ yú zapato. ²³ Ne ba sihu ra t'undani xɛn zaqui ne gui hyohu, gui hoju ran sihme ne dan johyahɛ. ²⁴ Nguetho nuna ma ts'unt'u tengu'bɛ bi du, pɛ nuya, tengu'bɛ bim 'bɛi mahøn'a. Bim 'bedi pɛ nuya dá tɛn ya,” bi 'yɛn'a rá ta.

Ne 'bɛx bin ja ran sihme.

²⁵ Pɛ nu'a ra 'bet'o ts'unt'u mi 'yo bu huahi, ne nu'bɛ mi mba bu ja rá ngu, i øh ra 'bida ne ran johya mi ja bu ja rá ngu rá ta. ²⁶ Ne nu'a, bi zohn'na n'da rá 'yɛhe bi 'yänni: “Be'a i ja bu ja rá ngu ma ta,” bi 'yɛmbi.

²⁷ Ne nu ra 'yɛhe bi 'yɛmbi: “Nu'a nin 'yohu bi zøhø, ne ni ta bi hyo ran dani xɛn zaqui, bi 'yøt'a n'da ran sihme xɛn ndoho. Nguetho bin johya ngue ya bá penc'a nin 'yohu,” bi 'yɛmbi.

²⁸ Pɛ nu'a rá mbɛdi ts'unt'u bin cue ne him bi nde bi 'yɛrpɛ mbo ra ngu. Ne nu'a rá ta bi bøni, bi 'yørpɛ ts'edi da 'yɛrpɛ mbo. ²⁹ Pɛ nu rá ts'unt'u bi 'yɛmp'a: “ɛmme xɛn ngu yɛ jɛya dá øt'ä ni 'bɛfi ne xínga n'dandj dá festhoho a gá xiqui. Ne hin jam'bɛ xcá 'dac'a n'da ra t'uchibo ngue dan sihmehe ma amigo. ³⁰ Pɛ nu'bɛ go mi zø'a

ni ts'unt'u bi juat'a ni mbeti ne xun ts'o bi 'yøt'e, 'bex gá hyo ra t'undani xun zaqui," bi 'yɛmbi.

³¹Pe nu'a rá ta bi 'yɛmbi: "Pe ma zú ts'unt'u i, thocua thoho dí 'buhmi ua, ne gátho 'be'a i jagá, gátho ni mbeti. ³²Pe xun ho 'be'a dá øt'á nguetho nu nin 'yohu tengu'bu ya xí du ne i 'bui mahøn'a, nu'a bim 'bedi pe ya dá tĩmhbu," bi 'yɛn'a rá ta, bi 'yɛn'a rá Jesús 'bu mi man ran t'uti.

Ra nt'uti ra ngurpa 'yɛhe hinga gue'a bi 'yøt'e

16 Ne xø bi ma man'da ran t'uti a ra Jesús, ne bi 'yɛna: —Mi 'bu'a n'da ra membeti, ne mi si n'da rá ngurpa 'yɛhe bi xifi di manda 'be'a gátho i pe'ts'i. Pe bi si'a ra membeti hingui ho øt' rá ngurpa 'yɛhe nguetho i haczehé 'be'a i ndese. ²Janangue'a bi zon'na rá 'yɛhe ne bi 'yɛmbi: "Dá øcá hingui ho'a guí øt'e. Nuya, dami dáqui hangu din theui ma 'befi nguetho ya him man gam pecua," bi 'yɛmbi.

³Nu'a ra 'yɛhe bi bɛm baya 'be'a da 'yøt'e. Bi 'yɛnse: "Nuya him man zä dam pecua ya, ne hingui sä dam peh na huqhi, ne dí pe'ts' ma sä ga ätho ra mbeti, 'be'a hmaha ga øt'ya," bi 'yɛnse. ⁴Bi bɛm baya 'be'a da 'yøt'e n'dahma dim 'buh yú amigo di ze 'bu hin'yú rá 'befi.

⁵Ne nu ra ngurpa 'yɛhe bi zon'du to'o i tup'a rá hmu. Ne bi 'yän'na n'da hangu in dupate. ⁶Ne bi ðati, bi 'yɛna: "N'da ciento ðambot'egui ra aceite dí tupi." Ne nu'a ra 'yɛhe bi 'yɛmbi: "Dami ts'on ni søcuá ne gui 'yo't' ma'da'yo gui hyuxpø ngue høn't'a yote ma'det'a yø ðambot'egui

guí tupa ma hmu," bi 'yɛmbi. ⁷Ne xø bi 'yän'na man'da ran 'yohu hangu xø in dupate a. Nu'a bi ðati: "N'da ciento t'eni ra trigo dí tupi." Ne nu'a ra 'yɛhe bi 'yɛmbi: "Dami päh ni søcuá, ne dami hyuxpø goho 'ðäte t'eni thoho guí tupi."

⁸Ne nu'bu mi pa'a rá hmu 'be'a bi 'yøt' rá 'yɛhe, bi 'yɛmbi: "Émme guí paði 'be'a sä gui 'yøt'e ngue din jase 'be'a gátho gui hyoni," bi 'yɛn'a rá hmu. Nu yø ja'i 'buh ya, émme i paði da hyät' yú mijá'ihü n'dahma da ðase. Pe nu'u i 'yo bu ja ran nequi, hingui paði da 'yøt'e tengu na, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁹Ne dí xi ahü ngue nu ra mbeti di ts'onba rán 'yomfɛni u 'da, pe da zøn ra pa ngue hin te di muui a, pe nu ni mbeti'hü xun ho 'bu gui fáxhü yø ja'i, ne dim 'buh ni amigohü ngue 'darpø gním 'buhmbü bu mahɛts'i.

¹⁰Bu'i 'da zø ts'utho i ja da 'yøt'e, pe i paði di jamansu a, janangue'a mfädi da baði di jamansu 'bu di ja xun ngu 'be'a da 'yøt'e. Pe 'bui 'da zø ts'utho i ja da 'yøt'e, ne hingui paði di jamansu a, janangue mfädi ngue hin da baði di jamansu 'bu di ja xun ngu 'be'a da 'yøt'e. ¹¹Nu'bu hingui paði di jamansu 'be'a i ja ua ja ra ximhäi, ne xín da baði di jamansu rá 'befi Oja. ¹²Ne nu'bu hingui paði di jamansu a hin rá mbeti zehé, njon da zä di un'na njuantho rá mbeti 'bu.

¹³Njo'o n'da ra ja'i sä dim 'bu'i yoho yú hmu, nguetho nu'a n'da ra hmu hin da numanho a, ne nu man'da di huɛ'ca. Uague da 'yørpa rá 'befi a n'da ne da zocpada bu rá 'befi a man'da rá hmu. Ngutho n'da

ra ja'i hingui sä da 'yɛmbi rá hmu a Oja 'bɛ ɛmme di ho ra mbeti, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁴Nu yɛ fariseo ɛmme di ho ra mbeti ɛ, ne nu'bu mi 'yø'a bi man ra Jesús, bi denthoho.

¹⁵Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ:

—Nu ahɛ gyú fariseohɛ, guí øthɛ 'be'a ní numansu ahɛ yɛ ja'i, pɛ nu Oja i paði 'be'a i ja bu mbo ni mbuihɛ. Ne nu'ɛ gátho im bɛnse yɛ ja'i ngue di muui, pɛ hin te di muui bu na nu Oja ɛ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Ra Jesús bi ma din theui ɛ
yɛn t'ɛdi a rá ts'edi Oja**

¹⁶—Nu mam 'bet'o gán xähmbɛ yɛn t'ɛdi ra Moisés, ne gán xähmbɛ 'be'a bi 'yo't' yɛ pɔngahyá maya'bu, bi 'yɛmp'ɛ. Pe nu ra Xuua Nxixyá bi dɛ'mi bi man ran ho ma'da'yo ne bi ma 'bɛpɛ ní manda rá ts'edi Oja. Ne xɛn ngu yɛ ja'i ya i øt'ra ts'edi da yurpɛ di manda rá ts'edi Oja.

¹⁷Pe madague'a, pɛ xínga n'dant'ohni dim 'be'ɛ yɛn t'ɛdi. Nu ra ximhäi ne mahɛts'i da guadi, pɛ hin dim 'be'ɛ yɛn t'ɛdi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hingui ho ran hyegui

¹⁸—Ne nu'a to'o da hyɛh rá xisu ne da zim man'da, ra 'yomt'ɛni a. Ne nu'a to'o da zin'a ra xisu bi thegui, ne gue'a dín 'yomt'ɛni a bɛya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Ran t'uti ra membeti ne
ra hyoya í Lázaro**

¹⁹Ne bi ma man'da ran t'uti ra Jesús, bi 'yɛna:

—Mi 'bu'a n'da ra membeti ne mahotho rá pahni xɛm hmadi a mi

he, ne ɛmme mi 'bɛmanho bu ja rá ngu, tengu thoho 'bu i ja ra ngo.

²⁰Ne i 'bu'a n'da ra hyoya, ɛmme mi sä ran ɛnbi, í Lázaro a. Ne gátho rá ja'i mi ja yɛ 'ya. Ne mi hupɛ ja rá goxthi ra membeti, ²¹ngue mim bɛni da zi 'be'a da hyɛpɛ ja rá mexa a ra membeti. Ne nu'ɛ yɛ xɛ'yo bi decpa yú 'ya bu i hudi.

²²Bi zɔn ra pa bi du'a ra hyoya. Ne nu yám 'bɛhni Oja bi zixpɛ mahɛts'i nguepɛ 'bu'a ra Abraham. Mbejua bɛya bi du'a ra membeti. ²³Ne nu'bu mi du'a ra membeti bɛya, ɛmme bi nu ran ɛnbi bu bi mba.

Ne bi ndøts'e, bi nu yabɛ bí 'bu'a ra Abraham ne ra Lázaro 'darpɛ bí 'bɛhmi. ²⁴Nu ra membeti bi mbafi, bi 'yɛmp'a ra Abraham: “Nu'i mam bombøta i Abraham, dami hugui ts'ɛ, ba penhua ra Lázaro da dɛt'ra dehe rá xä, da därca ma jañi, nguetho ɛmme di ɛng na ra sibi i ja ua.” ²⁵Pe nu ra Abraham bi 'yɛmp'a: “Nu'i, mam bom'beto i, dami bɛn'i ts'ɛ 'be'a gá 'yøt'e 'bu gmi 'bɛpɛ ja ra ximhäi. Gátho xɛn ho 'be'a mi ja i, pɛ nu'a ra Lázaro hønt'a ran ɛnbi bi nu bu. Pe nuya din johya ua ra Lázaro ya, pɛ go hønt'a ran ɛnbi guí nu ya. ²⁶Ne man'da dí xi'i, hingui sä n'da da nexua da zørpɛ guí 'bui, nguetho i ja inde n'da ra mba'ye xɛn ndoho. Ne nu'i hingui sä gua nexpɛ guí 'bui gui søcua, nguetho i cot'a ra mba'ye bu,” bi 'yɛn'a ra Abraham.

²⁷Nu ra membeti xø mahøn'a bi xi'a ra Abraham: “Pe nu'bu hin da zä ba penhua, pɛ gui pen'na ra Lázaro bu ja rá ngu ma ta da xi'ɛ 'bɛpɛ 'be'a dí sägä. ²⁸Nguetho i

'bupũ cut'a man 'yohũ, nẽ dí ndepe nẽ'u da zom bũ guí 'buhmi 'bũ bi du, nẽ him ba ģcua ja ran unbi," bi 'yẽn'a. ²⁹Pe nu ra Abraham bi 'yẽmp'a: "Nubũ 'bũh nin 'yohũ, i ja bũ rãm hman ra Moisés nẽ yú pongahyã Ojã, i sã da 'yøxũ 'be'a i man'u." ³⁰Pe nu ra membeti bi 'yẽn'a: "Pe nu'i ma ta Abraham, hinga xõt'a rãm hman ra Moisés ngue da 'yø'u man 'yohũ, pẽ nu'bũ da ndants'a n'da xũn du ngue da xifi, da 'yø 'bũ." ³¹Pe nu ra Abraham bi 'yẽmbi: "Nu'bũ hin da 'yũrpa ra güenda 'be'a i man ra Moisés nẽ yú pongahyã Ojã, xín da 'yũrpa ra güenda 'bũ da ndants'a n'da xũn du," bi 'yẽn'a ra Abraham, bi 'yẽn'a ra Jesús 'bũ mi man ran t'uti.

Xũn duxqui ra ts'oqui

17 Nu'a ra Jesús bi xih yú xãdi, bi 'yẽmp'a:

—Hin'yũ n'da ra pa hin da ts'ã a ni mbũihũ gue i nde di 'bep ahũ gui 'yøthũ ra ts'oqui. Pẽ ndumbũitho da nu'a to'o di japi da 'yøt' yũ ts'oqui rá mijã'iui. ²Dí xi ahũ, to'o di japi da 'yøt' ran ts'o n'da hinga na te rá mbũi, man'da xũn ho 'bũ xtín thãrpa n'da ra dojũni rá 'yũga nẽ xtã t'ẽntpũ ja ra dejã, xinda gue'bũ xtí japi xta 'yøt' ran ts'o a n'da hinga na te rá mbũi. ³Dami jamansu 'be'a guí øthũ. Nu'bũ 'bũ'a n'da ni mijã'ihũ bi 'yøt'ahũ ran ts'o, dami xihmbũ hingui ho'a bi 'yøt'ahũ. Nẽ nu'bũ da 'yømanho a guí xihmbũ, damim punbahũ 'bũ. ⁴Nẽ nu'bũ yoto nidi n'dapa da 'yøt'ahũ ran ts'o, nẽ n'dandĩ ngu n'dandĩ da 'yã ahũ ra punbi, dami punbahũ gãtho, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Gãtho xũn hẽi sã da 'yøt'a n'da 'bũ i ģc'yẽi xũn ho

⁵Nu'u yũ xãdi bi 'yẽm bũya: —Grá Hmu, dami jaje ga ģc'yẽihe xũn ho, bi 'yẽmp'a ra Jesús.

⁶Nu'a ra Jesús bi 'yẽmp'a: —Madague'a ģmme zũ ts'ũtho gui 'yẽc'yẽigahũ, tengu bũ ni nẽqui rá hmudã ra c'u, sã gui xihmbũ ra za 'bãcua da 'uegue díim 'bãpũ ja ra dejã nẽ da 'ueh pũya. Hin'yũ 'be'a xũn hẽi 'bũ gui 'yẽc'yẽigahũ, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Hin ga ģmfũ xũn ho dí øthũ 'bũ dí øthũ'a i siju

⁷—Nu'bũ n'da ran 'yohũ 'bũh rá 'yẽhe di jamansup yú de'yo uague dim pẽpũ rá huãhi, nẽ nu'bũ bin de bá epũ ja rá ngu bũya, ha da sifi din sihme. ⁸Pe hin'na, pẽ da sifi di hocpa rán sihme rá hmu, nẽ nu'bũ bi niyã, ja din sihme ra 'yẽhe bũya. ⁹Nu'a ra 'yẽhe 'bũ bi 'yøt' rá 'befi bi xih rá hmu, hingui t'ẽmbi "jamadi gã 'yørcã ma 'befi," hingui t'ẽmbi, ngue ya ra 'yẽhe thoho. ¹⁰Nẽ ngutho ahũ 'bũ gã 'yøthũ rá 'befi Ojã, gui 'yẽnthohũ bũya: "Hin nte dá øthe ngue dí hnumanhoje, nguetho hønt'a bi xije Ojã dá øthe," gui 'yẽmhũ, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi hoqui 'det'a yũn 'yohũ mí hẽmb ra t'axca'ya

¹¹Nu'a ra Jesús 'bũ mi 'yo bũ ja ra 'yu ní mba Jerusalén, bi tho inde bũ ja yũn yãni yũ xẽqui Samaria nẽ Galilea. ¹²Nẽ nu'bũ mi ts'ũtho da yũt'a n'da ra hnini, ba epũ 'det'a yũn 'yohũ i nde din c'athũ ra Jesús. Gãtho mi hẽmb ra t'axca'ya u. Nẽ

nu'u yun 'yohu yabu ts'u bim 'bäi ne nts'edi bi mbafi, bi 'yɛn'u:

¹³—Nu'i Jesús, grá xänbate i, dami huggahe ts'u, bi 'yɛmbi.

¹⁴Nu ra Jesús 'bu mi nu'u buya, bi xi'u da 'yut yú ja'i u yu mbäja. Ne nu'bu mi mba u, nu'a ra Jesús bi japi bin hoc yú ja'i bu ní mba.

¹⁵Ne nu n'da, 'bu mi baði bi zä rá ja'i, 'bex bá peng bu 'bäh ra Jesús ne nts'edi bi 'yɛspa Oja. ¹⁶Bin dañyahmu bu ja rá gua ra Jesús, bi 'yáp ra jamadi nguetho bi yan'a. Ne nu'a, ra mengu Samaria a, hing rá mijudíohu ra Jesús. ¹⁷Pe nu ra Jesús bi 'yɛna:

¹⁸—Ha hinga gue'u 'det'a dá hoqui. Hapü i 'bu'u mi guto. Ha hingui sä ba ɛ'u 'da xtí un ra jamadi Oja. Pe hønna n'da ran'yohu hing ra judío bi bɛn'a ra mate bi 'yørpa Oja, ne im bɛnse u mi'da ngue ɛna i pa Oja u, bi 'yɛna.

¹⁹Ne xø bi 'yɛmp'a ran 'yohu: —Damim 'bäi, ní mba ya. Bin yan'a ya nguetho gá 'yɛc'yɛi gue i ja ma ts'edi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a di ja bu di manda rá ts'edi Oja

²⁰Nu'u 'da yu fariseo bi 'yän'na ra Jesús:

—'Be'a ní pa di manda ua rá ts'edi Oja, bi 'yɛn'u.

Nu ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Hin da fä 'bu bi manda rá ts'edi Oja ua. ²¹Hingui sä n'da da 'yɛna: “Guecua di manda ua rá ts'edi Oja,” xingui sä n'da da 'yɛna: “Guembu di manda rá ts'edi Oja bu,” njon da zä da 'yɛna, nguetho guepu ja ní mbui n'da di manda rá ts'edi Oja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²²Ne nubuya, bi 'yɛmp'u yú xädi: —Da zøn ra pa ɛmme guin ndehu ba pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Pe di 'betho yu pa ba pengä. ²³Pe nu'u 'da da 'yɛn'ahu: “Guecua i 'bucua ya,” da 'yɛn'ahu. Ne nu'u mi'da da 'yɛn'ahu: “Guembu i 'bupü a.” Pe 'yo guí øhmbu 'be'a da man'u. ²⁴Nguetho nu'bu bá pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, di nequi tengu ra hui ngue di hyät'i gätho na nguni ra ximhäi. ²⁵Pe m'bet'o thoho ga nugä xun ngu ran unbi, nguetho yu ja'i 'bucua ya, hin da 'yɛc'yɛigui.

²⁶Nu'a ra pa ba pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, nu yu ja'i dim 'bui da 'yøt'u tengu bi 'yøt' yu ja'i mi 'buhmbu a ra Noé. ²⁷Nu'u yu pa mi 'bu'a ra Noé, gätho yu ja'i mi øt'e 'be'a mi numanhose, mi sihme, mi mihni, ne mi sin yú xisu, ne gue'a mi øt'u gätho yu pa gue'bu go mi zøn ra pa bi yut ra dambosa ra Noé. Ne bin da'ye buya, bi go'mi gätho ra häi a ra dehe, bi du gätho u yu ja'i mi 'bui. Din jabu da 'yøt' yu ja'i 'bu bá pengä.

²⁸Ne tengu bi 'yøt' yu ja'i yu pa mi 'bu'a ra Lot, ne ngutho da 'yøt' yu ja'i dim 'bu 'bu bá pengä. Gätho yu ja'i bi 'yøt'e 'be'a mi numanhose da 'yøt'e, bin sihme, bim mihni, bim pä, ne bin täi, bi 'yøt' yú huähi, bi hyøh yú ngu. ²⁹Gue'bu go mi zøn ra pa bi bøn ra Lot bu ja ra hnini Sodoma, ne bá çah mahɛts'i ra sibi ma uanspi ra azufre, bi juah ra hnini, ne gätho mi 'bupü bi du buya. ³⁰Ne din jabu da 'yøt' yu ja'i 'bu bi zøn ra pa gua pengä.

³¹Ne to'o i 'bäpu maxøts'e ra zets'angu, hin da yurpu mbo rá

ngu ngue da hyaṭs'i 'be'a ja bə, da mba tho. Ne gátho to'o dim pepə ja rá huəhi, hin ba peng bə ja rá ngu. ³²Dami bəmhbə ts'u 'be'a bi 'yøt'a rá xisu ra Lot 'bū mi sifi da 'da'u, ne man'da bi bəse rá ngu, ne gue'a í du'a bəya. ³³Ne gátho to'o in nde da yaṅse rá te, da nu ran ʔnbi mazəi a. Pe gátho to'o hin da bəni da yaṅse rá te, din ja ra te mazəi a.

³⁴Nu'bū bi zən ra ora gua pengə, di ʔpə yoho bə ja rá oi, nu'a n'da da ts'ix'a, ne nu'a n'da da gopə. ³⁵Ne nu'bū yoho yə xisu 'darpu i jəni, nu'a n'da da ts'ix'a, ne nu'a man'da da gopə. ³⁶Ne nu'bū yoho yən 'yohə i 'yo bə ja yú huəhi, nu'a n'da da ts'ixa, ne nu'a man'da da gopə, ne hont'a to'o da 'yɛc'yei, da ts'its'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³⁷—Grá Hmu, hapə din ja'a guím ma, bi 'yɛmp'u yú xədi.

—Nubə hapə di pəti yə pada, gui pəhmbə gue di 'bom bə xən du, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti ra xisu ne ra ze'mi

18 N'da ra pa, bi xi'a n'da ran t'uti yú xədi ra Jesús, ra hməpya jatho thocua thoho din yaui Oja ne hin din xəmbui da 'yədi gue'bū go din ja 'be'a ədi. ²Ne bi 'yɛna:

—Mi 'bū a n'da ra ze'mi bə ja n'da ra hnini, him bi numansu Oja xinga gue yú mija'ihə. ³Ne mi 'bupə n'da ra xisu xí du rá ndø. Ne thocua thoho mi səm bə ne mi ʔpi da mbəts'i nangué rán sūiui i 'bui. ⁴Ne him 'be bi 'yərpa ra güenda 'be'a bi man ra xisu a ra ze'mi. Jague'bū min xəmbui ne bi 'yɛnse: “Nugə, hin dí numansu Oja, xinga

gue'u yə ja'i. ⁵Pe ɛmme di pac na ra xisu, masque ga øt'ə 'be'a in nde n'dahma hin di thoqui da zəcua ngue di xuhnanyagui,” bi 'yɛnse ra ze'mi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁶Nubəya, bi 'yɛmp'u yú xədi:

—Dami bəmhbə 'be'a bi 'yøt'a ra ze'mi. Madague ra ts'om'bəi. ⁷Dí xi ahə, man'da da 'yø'a Oja 'bū gui hyumbi gui 'yəfə rá m fəts'i ngue yú t'əhni ahə a. Nu'a Oja hingui tø'mi 'be din xəmbuizehe a. ⁸Pe dí xi ahə, 'bexque da mbəx ahə 'bū gui əfə rá m fəts'i. Janangu'e'a gui 'yəfə Oja di zet'a ni mbuihə, ne hin da du ni mbuihə ngue him 'be ba pengə ua. Ne nu'bū bá pengə nugə ngue dán ja'igə ua ja ra ximhəi, ga tɪn ahə bə gui ɛc'yeigahə, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti n'da ra fariseo ne ra hyəcahəi

⁹Ne xø bi xih man'da ran t'uti ʔ im bəni xən hose, ne i numan'u ʔ yú mija'ihə. Ne bi 'yɛna:

¹⁰—Yoho yən 'yohə bi mba bə ja ra ɔnija, din yaui Oja. Nu'a n'da ra fariseo, ne nu'a man'da ra hyəcahəi. ¹¹Nu'a ra fariseo, bim 'bəi ne bin ya, bi 'yɛna: “Jamadi Oja, nguetho nugə xingui ts'x xən ts'o ma mbui, nugə hin drá siyategə, ne hin drá hyətegə, ne hin drá 'yomt'əniğə tengu'u gátho mi'da. Jamadi ngue nugə hin dí øt'ə tengu øt'na ra hyəcahəi i 'bəcua. ¹²Nugə zəi dí øt' man sihme yondj n'da semana, ne dí un'a ná 'det'a a dí təp pə ja ra nija,” sə bi 'yɛn'a ra fariseo 'bū min yaui Oja.

¹³Pe nu'a ra hyəcahəi, n'danni ts'u mi 'bəi, ne i su da ndøts' mahəts'i, bi hyə'mahəi, ne ɛmme

tu rá mbui. Ne bi 'yemp'a Oja: "Ma Oja i, dín yeh ni mbui, nguetho drá dádits'oouigä," bi 'yén'a ra hyaçahäi. ¹⁴Pe dí xi ahü, nu'a ra hyaçahäi ya xí punba Oja 'bú mi mbeng bú ja rá ngu. Pe hin'na a ra fariseo, guexta'a xun ts'o rá mbui 'bú mi bóm bú. Nguetho to'o din 'yets'i, gue'a dín unba ü. Pe gätho to'o hin din 'yets'i, gue'a dí 'espa ü, bi 'yén'a ra Jesús.

Ra Jesús bi jap yu t'uhni

¹⁵N'da ra pa, nu 'da yu ja'i bá si yú t'uhni bú 'buh ra Jesús ngue da mba nthädi ü yú t'uhni. Pe nu'bú mi nu'ü yú xädi 'be'a øt' yu ja'i, him bi japi da ts'ix ü yu t'uhni bú 'bä'a ra hmu, bi dämÿhə tho ho ü. ¹⁶Pe nu'a ra Jesús bi zon'du yu t'uhni ne bi 'yemp'ü yú xädi:

—Dami jafu ba thocua ya yu t'uhni, o gadí hecuahü, nguetho gätho to'o da yurpu di manda rá ts'edi Oja, jatho 'be da gohi tengu n'da ra t'uhni. ¹⁷Dami 'yøhmbü 'be'a dí xi ahü: Jatho gui 'yøthü tengu'bü gyú t'uhnihu 'bú guí gç'yeihü. Nu'bú hin'na, hin gui cuthü bú di manda rá ts'edi Oja, bi 'yén'a ra Jesús.

N'da ra membeti i yaui ra Jesús

¹⁸Ne nu'a n'da rá ngurpi yu judío, bi 'yän'na ra Jesús:

—Grá hogaxänbate, 'be'a sä ga øt'ä ngue din jagä ra te mazai.

¹⁹Bi dāh ra Jesús:

—Ha guím bēni 'be'a guím ma ngue guí gngui xun hogui, nguetho hōnt'a Oja xun ho. ²⁰Guí pādi 'be'a i mam bú ja yun t'ēdi ngue i gē m: "O guí 'yomt'ēni, o guí hodu, o

guím pē, o guí man ra fehni, ne gui numansu ni ta ne ni mbe," i mam bú, bi 'yén'a ra Jesús.

²¹Nu ran 'yohü bi dāti:

—Gätho dí øt'ä ü gue'bü go mán t'uhni gä, bi 'yén'a ran 'yohü.

²²Ne nu'a ra Jesús'bü mi 'yøde 'be'a bi ma, bi 'yemp'a:

—Gadí 'be'i ts'ü. Ní mba, gui pä gätho 'be'a i ja i, ne gui darpa yu hyoya. Gua gē pūya, gui tengui. Ne nubūya, xun ngu din ja i bú mahēts'i, bi 'yén'a ra Jesús.

²³Pe nu'a ran 'yohü 'bú mi 'yø'a bi man ra Jesús, gēme bi du rá mbui, nguetho gēme ra membeti a.

²⁴Nu'a ra Jesús 'bú mi nu bi du rá mbui a ran 'yohü, bi 'yēna:

—Xun hēi yu membeti da yurpu di manda rá ts'edi Oja. ²⁵Man'da hingui hēi n'da ra camello da yurpu ja rá gu ra 'yofani, xinda gue'ü yu membeti da yurpu di manda rá ts'edi Oja, bi 'yén'a ra Jesús.

²⁶Ne nu'ü yu ja'i 'bäpü bi 'yén'ü:

—Pe nu'bü in jabü, to'o maha da zä dim pøhø 'bú, bi t'emp'a ra Jesús.

²⁷Nu'a ra Jesús bi dāt'ü:

—Nu'a Oja sä da 'yøt'a hingui sä da 'yøzehe yu ja'i, bi 'yén'a ra Jesús.

²⁸Nu'a ra Pedro būya, bi 'yēmbi:

—Nugähe, gätho a mi jaje dá sohmbē ne dá ten'nahe.

^{29,30}Nu ra Jesús bi 'yēna:

—Guehma dí xi ahü, gätho to'o bi zoh rá ngu, o gue rá xisu, o gue yú cu, o gue rá ta, o gue rá mbe, o gue yú t'uhni, ngue bin unse di manda rá ts'edi Oja ü, Oja di unni man'da xun ngu xinda gue'a mí ja. Pe ne'a ra te mazai būya, bi 'yén'a ra Jesús.

Xø bi ma mahøn'a rán däte ra Jesús

³¹Nu ra Jesús, bi zixpə ma'ueni gätho 'de'mayoho yú xädi, ne bi 'yɛmp'ə:

—Dami 'yøhmɓə ya. Ga mbähä bu Jerusalén, ne din ja bu 'be'a gätho bi man yu pøngahya maya'bu nanguecä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ³²Nu yu ja'i di dägä bu ja rá ts'edi ɛ hing yu judío, ne nu'ɛ da dengui, ne di c'aman'ugui, ne da zoxqui. ³³Ne da mbegbä, ne da hyogä. Pe ná hyu pa buya ga ndants'i mahøn'a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³⁴Pe nu'ɛ yú xädi, him bi ɓadi 'be'a nam bøn'a bi man ra Jesús. Nguetho njo'mitho yún 'yomfɛni ɛ.

**Nu'a ra Jesús bi hoc'a n'da
ra xädä mi haxta'a mi**

³⁵Ne mi 'yo bu häntho bu ja ra hnini Jericó a ra Jesús, ne mi hupə nden'yu n'da zu xädä mi haxta'a mí si. ³⁶Ne nu'bu mi 'yø'a ra xädä ngue xən ngu yu ja'i mba bu, bi 'yänni 'be'a øt'ɛ. ³⁷Ne bi sifi mba bu ra Jesús ra mengu Nazaret. ³⁸Ne nu'a ra xädä buya, nts'edi bi mbafi, bi 'yɛna:

—Nu'i gra Jesús, rá m bom'beto i ra David, dami huɛgui ts'ɛ.

³⁹Ne nu'ɛ yu ja'i mi 'bäpə, bi xifi din hɛ. Pe madague him mi ndepe din ya, pe man'da nts'edi bi mbafi, bi 'yɛna:

—Gra Jesús, rá m bom'beto i ra David, dami huɛgui ts'ɛ.

⁴⁰Nu'a ra Jesús bim 'bäh puya ne bi manda ba ts'inba a ra xädä. Ne nu'bu mim 'bähmi ra Jesús a ra xädä, bi 'yän'na ra Jesús buya:

⁴¹—'Be'a guí nde ga øt'a'i, bi 'yɛmbi.

Ne nu ra xädä bi ɗati:

—Dín nde ga nu ran nequi.

⁴²—Sä guin nu ya, bi zä ni dä nguetho gá 'yɛc'yɛi i ja ma ts'edi, bi 'yɛmp'a ra Jesús.

⁴³Bex bi zä bi nu ran nequi rá dá buya. Ne bi den'na ra Jesús. Bi 'yɛspa Oja bu ní mba. Ne'ɛ gätho yu ja'i mi 'bäpə, bi 'yɛspa Oja buya.

Ra Jesús ne ra Zaqueo

19 Nu'a ra Jesús bi yərpə ja ra hnini Jericó, mi 'yo bu, ɛna da thogui. ²Ne mi 'bäpə n'da ra ngərpa hyacahäi, ɛmme ra membeti a, í Zaqueo a. ³Ne nu'a ra Zaqueo, ɛmme min ndehma da nu'a ra Jesús, pe him mi sä nguetho hingui hɛts'i, ne ɛmme ɗu yu ja'i bu mi 'yo'a ra Jesús. ⁴Janangue'a, bin tihi bi ndexa n'da ra za ra sicómoro, ngue da zä da nu ra Jesús 'bu bi thopə. ⁵Ne nu'bu mi zøn'a ra Jesús bu 'bä'a ra za mi huxa ra Zaqueo, bi ndøts'e ne bi 'yɛmbi:

—Zaqueo, bá cə n'dihi nguetho ga sòm bu ja ni ngu ra pa ya, bi 'yɛmbi.

⁶Ne nu'a ra Zaqueo bin johya, 'dahmantho bi gəi, bi mba rá ngu ne bi zimanho a ra Jesús 'bu mi zøm bu rá ngu. ⁷Pe nu'ɛ yu ja'i him bi numanho nguetho bin säya bu ra Jesús bu ja rá ngu n'da ra ziyate.

⁸Ne nu'a ra Zaqueo bim 'bäi bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Ma Hmu i, nuya ga undä yu hyoya made 'be'a gätho i jagä. Ne nu'bu mi siyagä n'da ra ja'i ngue hin rá 'yu 'be'a mi øt'ä, goho nidi ga cospa a dá siyabi, bi 'yɛn'a ra Zaqueo.

⁹Ne nu'a ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Gá päh nin 'yomfɛni ne i ja ra punbi ni ts'oqui ya, ne gätho i

'bucua ja ni ngu, gra Zaqueo, rám bom'бето i ra Abraham. ¹⁰Ne gue'a ná ɛcä, ngue guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ngue gan ɣanba yú te'u i pađi ja yú ts'oqui, ne hin da nu ran ɯnbi mazai, pegue din ja ra te mazai ɯ, bi 'ɣen'a ra Jesús.

Ran t'uti yu 'yɛhe him bi xand ra mbeti

¹¹Nu ra Jesús bi xih man'da ran t'uti ɯ yu ja'i, nguetho bi ben'u yu ja'i ngue nu'bu da zom bu Jerusalén ra Jesús, 'bex di japi di manda bu rá ts'edi Oja. ¹²Ne bi 'yemp'u:

—Mi 'bu'a n'da ran 'yohu, ra ts'ut'abi rá ta. Ne bi mba bu n'danni n'da ra hnini ngue bin nde bín t'un bu rá 'befi ngue din ts'ut'abi bu rá häizehe. ¹³Pe nu'bu mi nets'i, bi zon'du 'det'a yú 'yɛhe, 'da'a n'da bi un ra mbeti ngue ra oro xun ngu di muui. Ne bi 'yemp'u: “Gui hyomhbü 'be'a da zä gui 'yøthu ngue di xand ma mbeti,” bi 'yembi.

¹⁴Ne nu'u yu ja'i mi 'bäpü ja rá häi, him mi numanho a ran 'yohu. Janangue bi mbehni 'da yám 'behni ngue m'bet'o da zoni da ma ngue hin din t'un rá ts'edi a ran 'yohu. ¹⁵Pe nu'a ran 'yohu, bin t'un ran t'ɛdi din ts'ut'abi ne bi mbeng bu rá häi büya. Nu'bu mi zom büya, bi zon'du yú 'yɛhe xí un ra mbeti, nde da bađi hangu bi hyuxa rá mbeti xí un'na n'da ngu n'da ɯ.

¹⁶Nu ra mbüdi 'yɛhe bi 'yemp'a: “Nuya bin ja 'det'a a ni mbeti,” bi 'ɣen'a. ¹⁷Bi 'yemp'a rá hmu büya: “Xun ho gá 'yøt'e, gra 'yɛhe xun ho, gá xanda zü ts'ü dá 'da'i, pe ne ga 'da'a nin t'ɛdi ngue gui manda 'det'a yu hnini,” bi 'yembi. ¹⁸Nu ná yoho

ra 'yɛhe bi 'yemp'a: “Nuya bin ja cut'a a ni mbeti gá 'daqui ga xandä,” bi 'ɣen'a. ¹⁹“Nu'i, ga 'da'a nin t'ɛdi ngue gui manda cut'a yu hnini 'bu,” bi 'yemp'a rá hmu büya.

²⁰Ne xø man'da ra 'yɛhe bi 'yemp'a rá hmu büya: “I ja ua ni mbeti gá 'daqui. Dá pe'ts'ä xun ho. ²¹Nguetho dí paçä 'be'a nim 'bäi, ngue ya hin'yu nin huɛcate. Guí honi 'bepü gdí hyanba rá mbeti yu ja'i. Ne guí hanba yú huahi, janangue dá pe'ts'ä ni mbeti ngue dí su ga 'bedi,” bi 'ɣen'a. ²²Nu'a rá hmu bi 'yembi: “Nu'a gá ma i udi ngue grá ts'om'bäi. ²³Hanja hin gá hmi'a ma mbeti n'dahma xti hyux'i ts'ü,” bi 'yembi.

²⁴Ne bi 'yemp'u mi 'bäpü: “Dami hyanbahü rá mbeti na ran 'yohu ne gui unhdü a ra mbüdi 'yɛhe, nu'a to'o bi daħa xun ngu,” bi 'yembi. ²⁵Pe nu'u mi 'bäpü, him bi nde da 'yøt'e 'be'a bi man yú hmu, nguetho xun ngu i ja a ra mbüdi 'yɛhe. ²⁶Pe nu'a ra hmu bi 'yemp'u: “Nu'a to'o i humberi i øt' ma 'befi, hinga hønt'a rán zäbi da daħa, pe man'da xun ngu ga unni. Pe nu'a hingui nde da 'yøt' ma 'befi, hin te da daħa, ne ga hanba'a dá unni,” bi 'yena. ²⁷“Ne nu'u him mi ndeje dan ts'ut'abi ua, ba sihu, gui secpahü yú 'yuga ua,” bi 'ɣen'a ra hmu büya, bi 'ɣen'a ra Jesús 'bu mi man ran t'uti.

Ra Jesús bi yarpü ja ra hnini Jerusalén

²⁸Ne nu'bu mi gua'a bi man ra Jesús, bi thopüya, ní mba bu Jerusalén. ²⁹Ne nu'bu mi ts'utho da zom bu ja ra nyuni guerpü i ja ra hnini Betfagé ne ra hnini Betania,

³⁰bi mbehni yoho yú xädi, bi 'yẽmbi:

—Ní mbe bu nán jombu ja ra hnini. Ne gui tĩmmi bu n'da ra t'uburu án thət'i bu ja ra nden'yu, ne xínga n'da ra ja'i ní hyuts'i. Bá xocui ne ba siui ua. ³¹Ne nu'bu 'bo'lo da 'yän'naui: “Hanja gní xocui ra buru,” gui 'yẽnu: “Nu'a ra hmu i hon'a ra buru,” gui 'yẽnu, bi 'yẽmp'u yoho yú xädi.

³²Ne bi mba buya, ne bi dın'a 'be'a xí xi'a ra Jesús. ³³Ne nu'bu mi xoc ra buru, bi 'yän'na rá mbeti:

—Hanja gní xocui na ra buru, bi 'yẽmbi.

³⁴Bi dąh yu xädi buya:

—Nu'a ra Hmu i honi, bi 'yẽn'u. Ne bi ndepe da zix buya.

³⁵Ne nu'u yu xädi bá si ra buru buya, ne bi gąspa yú coto bu ja rá xuthä ra buru ne bi hyuxa ra Jesús. ³⁶Ne nu'bu mi mba bu 'yu ra Jesús, nu'u yu ja'i 'bex bi mbøcua yú pahni bu ja ra 'yu ngue da thopu a ra Jesús. ³⁷Ne nu'bu mi gapu ja ra nyuni ní mba bu Jerusalén, gátho u min 'yohu nts'edi i mbafi, bin johya ne bi 'yęspa Oja nangue yun t'ot'e nuixte bi nu. ³⁸Bi 'yẽn'u:

—Majapi ra ts'ut'abi bá ghe nangue rá thuhu ra Hmu. Ne din ja rán johya Oja yú mbui yu ja'i. Nuixtetho rá ts'edi Oja, bi 'yẽn'u.

³⁹Ne nu 'da'u yu fariseo bi 'yẽmp'a ra Jesús:

—Dami hecua ni xädi din he.

⁴⁰Pe nu'a ra Jesús bi 'yẽmp'u:

—Nu'bu ga hecpä yu ngue i ęspa Oja, pe go da 'yęspa Oja ya yu do bongua, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Ra Jesús bin zoni nangue yu ja'i 'bapu ja ra hnini Jerusalén

⁴¹Ne nu'bu mi hyän bu ra hnini Jerusalén a ra Jesús, bin zoni. ⁴²Ne bi 'yẽn'a:

—Min ndegä ngue xquí pąhmbu a dí yan'ahu bu ja ran unbi mazai, pe hin gán nde gá pąhmbu, pe nuya him man zä, nguetho tengu'bu njo'mi ni däh. ⁴³Ne da zøn ra pa ba ęh nin suiü di mbät'a ni hniniü ne njon da zä da bønı ngue din yanı, ne gan tunhdü u buya.

⁴⁴Ne gátho ahü ngue guí 'bühmbu nü, da hyo ahü ne da guah ni hniniü. Ne da mba nso't'i, ne xínga n'da ra jado da gopu. Nguetho nu ahü xingui ts'u gá pąhmbu a ra pa xtı pø ahü Oja, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi hyøn'a thi yu mbä bu ja ra danija

⁴⁵Ne nu'a ra Jesús buya, bi mba bu ja ra danija ne bi hyøn'a thi gátho yu mbä mi 'bapu. ⁴⁶Ne nu'a ra Jesús bi 'yẽmp'u:

—I mam bu ja rám hman Oja: “Í thø'a ma ngu ngue da mba nthandegä bu,” i ęn Oja. Pe nu ahü gá 'yørpadahu tengu'bu ra hyado guepu nın 'yan'u yu be, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Bi t'ømanho a bi man ra Jesús

⁴⁷Nu'a ra Jesús thocua thoho min xänbate bu ja ra danija. Pe nu'u yu ngurpa mbäja, ne yu xänbate nija, ne yu dąc'yei, min nde da hyo'a ra Jesús. ⁴⁸Pe hin'yü 'be'a da 'yøt'e ngue da hyo. Nguetho gátho yu ja'i bi 'yürpa ra güenda 'be'a bi man ra

Jesús. Njon bin nde bi ʉ't' yú mbúi ʉ 'da.

Rán t'èdi ra Jesús

20 Ne nu ra Jesús n'da ra pa bi xánba yu ja'i bu ja ra ðanija nangue ran ho ma'da'yo. Ne'ʉ yu ngurpa mbäjä ne yu xánbate nija, ne yu ðaɕ'yei, gátho bi zòm bu. ²Ne bi t'än'na ra Jesús:

—Hanja sä guí ø't'e 'be'a guí ø't'e. To'o bi 'da'a nin t'èdi, bi 'yembi.

³Pe nu ra Jesús bi ðati:

—Necä, ga än'nahʉ, ⁴to'o bi un rán t'èdi ra Xuua ngue bi 'yøt' ran xixya, hague Ojä uague yu ja'i, bi 'yena.

⁵Pe nu'ʉ bin 'yänzehe ʉ 'be'a dí ðati. Ne bi 'yense:

—Nu'bu ga ɛmfʉ ngue Ojä bi un'na rán t'èdi a ra Xuua, ne da 'yɛnjʉ büya: “Hanja hin gá 'yɛɕ'yeihʉ 'bu.” ⁶Pe nu'bu ga ɛmfʉ, yu ja'i thoho bi un rán t'èdi, dí bat'adoju yu ja'i nguetho xun ngu yu ja'i ɛɕ'yei rá pøngahya Ojä ra Xuua, bin 'yɛmzehe ʉ.

⁷Janangue'a bi t'ɛmp'a ra Jesús:

—Hin dí pəhmbe to'o bi un rán t'èdi ra Xuua, bi 'yenthó.

⁸Necä hin ga xi ahʉ to'o bi 'dacä ran t'èdi ga øt'ä 'be'a dí øt'ä, bi 'yena.

Ran t'uti yu ts'ombefi

⁹Ne bi xih man'da ran t'uti a ra Jesús, bi 'yena:

—Mí 'bu'a n'da ran 'yohʉ bi 'yøt'a n'da ra nuandät'o, ne bi hmit'i 'da yu mbefi. Nu'a rá mbeti bi mba n'danni büya, ne nya'atho bám 'bʉpʉ. ¹⁰Ne nu'bu mi zøn yu pa da thuc yun dät'o, nu'a rá mbeti bá

pehna n'da rá 'yɛhe da duspa 'da yún dät'o, ngue'a án yəhʉ a. Pe nu'ʉ bi zocpa a ra nuandät'o, bi mbemba thoho ra 'yɛhe ne bi 'yet'i, xín te bi unni. ¹¹Ne ná yoho rá 'yɛhe bá pehna rá mbeti ra nuandät'o, pe ngutho bi 'yørpa ra 'yɛhe, ne'a bi mbemba thoho mahøn'a, bi 'yer büya ne nte bi unni. ¹²Ne ná hyu rá 'yɛhe xø bi mbehni mahøn'a a ran 'yohʉ, ngutho bi t'ørpe, bi unba yu mbefi ne bi 'yet'i, xíngui ts'ʉ bi unni.

¹³Ne nubüya, nu ra mendät'o bi bɛni 'be'a da 'yøt'e. Ne bi 'yena: “Masque ga pehn'na ma ts'unt'ʉ, dadí huɛqui, xøhma da numansu na,” bi 'yense. ¹⁴Pe nu'bu mi nurpa rá ts'unt'ʉ ʉ yu mbefi, bi mam büya ngue da hyo, bi 'yɛn'ʉ: “Mbähä ga hohʉ rá ts'unt'ʉ, janangue da zä ga cosehʉ ra nuandät'o,” bi 'yɛn'ʉ. ¹⁵Janangue'a bi zix pʉ ma'ueni, bi hyøn'a thi ra ts'unt'ʉ, ne bi hyo bu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne xø bi 'yän'dʉ yu ja'i mi 'bäpʉ:

—'Be'a guím bɛmhbu da 'yøt'a rá mbeti ra nuandät'o ya, bi 'yena.

¹⁶Pe dí xi ahʉ, ba ɛsɛ ne da hyo'ʉ, ne n'dan'yo di un'na rá nuandät'o büya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne nu'bu mi 'yø'ʉ yu ja'i 'be'a bi man ra Jesús, nu'ʉ bi 'yɛn'ʉ:

—Ojä da 'yøt'e hin din ja a guím ma, bi 'yɛn'ʉ.

¹⁷Pe nu'a ra Jesús bi hyɛt'ʉ, ne bi 'yembi:

—Pe 'be'a nam bøn'a rá m hman Ojä nt'o't'i maya'bu 'bu, ngue i ɛna: Nu'a ra do bi bunt'ʉ yu gado 'bu mi hyøh ra ngu, gue'a ra do man'da mahyoni, tengu thoho yu guangu, i ɛm bu ja rá m hman Ojä.

¹⁸Ne tengu'bu da guesegä a ra do i hmam bu. Hønt'a go to'o hingui ɛc'yeigui, din unbazehɛ, tengu'bu da dąng bu ja ra do din tani, ne go ga sɛmpä a tengu'bu ra do da zɛ'mi ne da 'yɛt'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Bin t'än'na ra Jesús 'bu din
jut' ra renta ogue hin'na**

¹⁹Nu yu ngurpa mbäjä ne yu xänbate nijä 'bu mi 'yø'a ran t'uti bi man ra Jesús nanguɛ'u yu hyote mbɛfi, min nde da got'a fädi ra Jesús, nguetho bi bađi tengu'bu guesɛ u yu hyote mbɛfi u yu mbäjä ne yu xänbate nijä. Pɛ him bi got'i nguetho bi zutho yu ja'i.

²⁰Janangue bi bɛm mahøn'a bɛya ne bi mbɛhni 'da yun 'yohu ngue da 'yän yun t'änni a ra Jesús, n'dahma din ja 'be'a sä dí fent'a ra Jesús ngue di dä bu 'buh ra ts'ut'abi. ²¹Ne nu'u yun 'yohu bi xi a ra Jesús:

—Xänbate i, dí pąhmbe hønt'a majuani guí ma. Ne dí pąhmbe guí xänbi xun ho hønt'a go to'o má ja'i ne hin guí huahni to'o guí xänbi, pɛ guí xifi xun ho nanguɛ Oja. ²²Dami xije ya, ha din theui man t'ɛdihɛ bi 'daju Oja 'bu ga juthu ra renta a ra ts'ut'abi Roma, uague hin'na, bi 'yɛn'u.

²³Pɛ nu'a ra Jesús mi pađi i ts'ämhyä thofo. ²⁴Ne bi 'yɛmp'u:

—Hanja gní 'yängui, xi ni mbeti gní juthu ra renta ra ts'ut'abi, gan nugä, bi 'yɛna.

Ne bi un bɛya.

—To'o rá pøte ne rá thuhu i cuat na ra mbeti, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne nu'u bi 'yɛn'u:

—Rá pøte ne rá thuhu ra ts'ut'abi Roma i cuat na.

²⁵Bi dąh ra Jesús bɛya ne bi 'yɛmp'u:

—Nu'a rá mbeti ra ts'ut'abi Roma, gui un'na. Nu'a xin rá mbeti Oja, gui un'na Oja a, bi 'yɛmp'u.

²⁶Janangue nu yun 'yohu him bi zä xtä hyät'a ra Jesús, pɛ bi hyonya thofo u 'be'a bi man'a ra Jesús.

Ran t'änni 'bu da ndants'u xun du

²⁷Ne nu'u 'da yu saduceo, bi zøm bu 'buh ra Jesús, gue'u hingui ɛc'yei da ndants'u xøn du. Nu'u bi 'yɛmp'a ra Jesús:

²⁸—Nu'a ra Moisés bi 'daju n'da man t'ɛdihɛ ne bi 'yɛna: “Nu'bu bi du n'da ran 'yohu ngue mi 'buh rá xisu ne njo'o yú t'uhni, nu'a rán 'yohu da zinba a rá xisu. Ne nu'a rá mbädi t'uhni dim 'bui, da thuspa rá thuhu a ran 'yohu bi du ne da'yɛmbi rá ta a,” bi man ra Moisés.

²⁹Pɛ gue'a ga än'nahe. Bim 'bui yoto yun 'yohu din 'yohu zehɛ. Nu'a ra mbädi n'yohu bi zin'a n'da ra xisu, ne m'bejua bɛya bi du a ran 'yohu ne him bim 'buh rá t'uhni.

³⁰Ne nu'bu mi du ran 'yohu bɛya, ná yoho rán 'yohu bi zin'a ra xisu mahøn'a, ne xø bi du a. ³¹Ne xø bi zin'a man'da rán 'yohu bɛya, 'da'ingu bi 'yøt'u gätho yoto yun 'yohu, gätho bi du ne xinga n'da bim 'buh yú t'uhni. ³²Mbejua bɛya, bi duse ra xisu, bi 'yɛn'u. ³³Nuya, dami xije 'be'a din ja a ra pa da ndants'u xun du. To'o da 'yɛmbi rá xisu a ra xisu, nguetho gätho yoto bim 'buhmbu ra xisu ua ja ra häi, bi 'yɛn'u yu saduceo.

³⁴Ne nu'a ra Jesús bi dađi:

—Hønt'ua ja ra häi din that'u yu ja'i. ³⁵Ne gätho to'o yün sähu da

mba bu mahçts'i 'bu bi ndants'u xun du, ne him man ja ran thaçti bu.

³⁶Nguetho da gohi tengu tho yám 'behni Oja u, ne him man da du bu. Ne ma'da'yo da gohi 'bu bi xoxa Oja u ngue yú t' uhnise Oja u.

³⁷Pe ne'a ra Moisés bi ma da ndants'u xun du 'bu mi 'yo't'i 'be'a bin ja, nu'bu mi nu mí zø ra za 'bu maya'bu. Ne i mam bu ngue nu Oja rá Oja ra Abraham ne ra Isaac ne ra Jacob, ne nu'u, ná ya'a thoho xí du u 'bu mi 'yemp'a Oja ra Moisés.

³⁸Ngubu bi ma nguetho guexta'a i 'buh yú mbui. Nubu na nu Oja 'da'ingutho 'bu i 'bu'a n'da ogue xun du n'da. Guexta'a i jatho yú te u xun du, bi 'yèn'a ra Jesús.

³⁹Ne nu'u 'da yu xänbate nija, bi 'yemp'a ra Jesús:

—Emme xun ho a gá ma, bi 'yèn'u.

⁴⁰Ne nu'u yu saduceo ya him mi sä da 'yän mi'da yun t'änni.

To'o rám bom'beto a ra Cristo

⁴¹Ne nubaya, bi 'yèn'a ra Jesús:

—Hague nán zä guí emfu ra Cristo rám bom'beto ra David a.

⁴²Nguetho bi manse ra David bu ja ra søcuu bi 'yo't'a:

Nu'a Oja bi 'yemp'a ma Hmu:

“Hyucua ga conhui ma ts'edi,

⁴³gue'bu go dá tapä gätho u nin suihu,” i en Oja, bi 'yèn'a ra

David 'bu mi ma nangue ra Cristo.

⁴⁴Hanja i embi rá Hmu, ne rám bom'beto a, bi 'yèn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hinga gue'a bu nán xänbate u yu xänbate nija

⁴⁵Nu'a ra Jesús buya, ní jat'a nyahu yú xädi, gätho mi 'bäpu mi

øde 'be'a bi man ra Jesús. Bi 'yemp' u buya:

⁴⁶—O guí urpahu masu 'be'a da man'u yu xänbate nija, nguetho i he yú mbapahni xum hmadi ngue da t'çspi, ne emme di ho da mba ma zengua ngue da 'yçspa yu ja'i. Ne emme i honi da hyupu ja yun thuts'i xun ho bu ja yu nija, nepu ja yun sihme. ⁴⁷Ne i siyabi 'be'a i pe'ts' yu xisu xun du yün ndø, ne i tunba yú ngu, ne ní jat'i nya'a thoho i yahu Oja bu ja yu nija. Pe nu'u, man'da xun utho ran unbi da nu, bi 'yèn'a ra Jesús.

Nu'a ran t'unni man'da di muui

21 Nu'a ra Jesús mi 'bäpu ja ra danija ne bi nu yu membeti i cät yú mbeti bu ja ra huada, ngue rán t'unni Oja. ²Ne bi nu n'da zu hyoya xisu bi gärpu yoho yu t'uc'axt'i. ³Nu ra Jesús bi 'yemp'u mi 'bäpu buya:

—Majuqni dí xi ahü, nuna ra hyoya xisu man'da di muui bi uni xinda gue'u gätho mi'da. ⁴Nguetho gätho yu membeti 'bu ya bi gät'a n'da ra mbeti ja ra huada, pe ya mbongui thoho yú mbeti, pe nu'a zu hyoya xisu, bi uni gätho mi ja, xingui ts'u bi bongui 'be'a da hyonse, bi 'yèn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a din ja ra danija

⁵Nu'a ra Jesús mi ø'a man yu ja'i: “Mahotho ra danija, ne mahotho yun t'unni i zupu.” Pe ra Jesús bi 'yemp'u:

⁶—Nuna gätho guín nuhu ya, da zøn ra pa hin te din ja ua, xingui ts'u da bonga n'da zu xequi ngue hin da yø't'e, bi 'yèn'a ra Jesús.

Ran unbi din ja ua ja ra häi

⁷Ne nu'u 'da yu ja'i mi ø'a bi man ra Jesús, ne bi 'yänni:

—Gra xänbate i, nda'a ní pa din ja a guím ma, 'be'a ní hmepya din ja sä ga pähmbe.

⁸Ne nu ra Jesús bi 'yemp'u:

—Dami jamansu 'be'a guí ec'yeihü. Nguetho da zøn ra pa ba ɣh yu hyäte da hyä ahü: “Nugä drá Cristogä,” da 'yæn'ahü. Ne da 'yæn'u: “Ya bi zøn ra pa ran zegui,” da 'yæn'u. Pe o guí ec'yeihü 'be'a da man'u. ⁹Ga xi ahü 'be'a gätho din ja ua ja ra häi gue'bu go ba ecä mahøn'a. O guí suhü 'be'a gui 'yøhmbü, nguetho din ja yu ɗasui, ne yu ja'i hinga 'da'angu da bēni. Pe hinga gue'bu ran zegui din ja u, bi 'yæn'a ra Jesús.

¹⁰Ne xø bi 'yēna:

—Ne 'da'a n'danni yu häi din ja yu sui. Ne din suse n'da ngu n'da yu ts'ut'abi. ¹¹Ne din ja yu 'yämhäi nts'utho, ne din ja ra ɗathu, ne ra ɗagehe, ne din ja yu hmepya nts'utho bu mahęts'i.

¹²Pe hin nín ja a dím mangä 'bu bim fent'ahü ne da mba ma un'ni ahü. Ne da ts'ix ahü bu ja yu nija, di un'nahü bu. Ne da mba ma ɗä ahü bu 'buh yu ts'ut'abi nepu 'bu'u ja yú ts'edi. Gätho ngubu da t'øt'ahü ngue guí tengahü. ¹³Pe nu'bu da ts'ix ahü bu, da zä gui mamhbü bu ran ho ma'da'yo. ¹⁴Ne 'yo gadín 'yomfēnihü 'be'a gui mamhbü 'bu bi mba ma juan'ni ahü.

¹⁵Nguetho nugä, ga bēn'nahü 'be'a da zä gui mamhbü ra ora gam 'bähmbü bu. Ne nu'a ga bēn'nahü, xinga n'da nin suihü da

zä da ɗati 'be'a gui mamhbü bu. ¹⁶Ne madague'bu, ni tahü ogue ni mbehü, ogue ni cuhü, ogue ni menihü, ogue ni amigohü, pe guemhma di ɗä ahü bu 'buh yu ts'ut'abi. Ne 'da'ahü da tho ahü ngue guí ec'yeigahü. ¹⁷Ne gätho da ts'an ahü nanguecä. ¹⁸Pe o guín suhü nguetho xinga n'da ni xtāhü dim 'bepu ja ni yaḥü. ¹⁹Pe nu'bu gui hyäthü yun unbi, Oja di 'da ahü ra te mazai, bi 'yæn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a din ja ra ɗahnini Jerusalén

²⁰Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yēna:

—Nu'bu guin nuhü xí mbät ra hnini Jerusalén yu dofui, gui pähmbü mi ts'utho da guah ra hnini. ²¹Ne nu'bu bin ja bu Njerusalén, gätho u 'bupü ja ra xequi Judea xun ho 'bu da 'dagui da mba bu ɗapo bu ja yu nyuni. Ne'u i 'bupü ja ra hnini, xun ho 'bu da böni, ne gätho i 'bupü ɗapo hin da 'yēna da mba bu ja ra hnini. ²²Nguetho gue'a ra pa di un rán unbi Oja u, ne gätho din ja tengu tho i mam bu ja rá hman Oja din ja. ²³Ne nu'bu bin ja a, huɗcate u in ha't'uhni, ne'u gätho u 'buh yú 'uere. Nguetho ndumbüitho rán ts'embi Oja din ja ua ja ra häi ne xun ngu yun unbi da nu yu ja'i. ²⁴Ne nu'u 'da'u dí mba ntho ra juai, ne nu'u mi'da da ts'ixpu n'danni yu häi ne da gohi tengu'bu i ofädi. Gue'u hing yu judío di ts'on na ra ɗahnini ne di manda ua, gue'bu go da zøn ra pa da hyänba yú ts'edi Oja, bi 'yæn'a ra Jesús.

'Bu bi zøn ra pa ba ɣh ra Cristo

²⁵Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yēna:

—Nu Oja da 'yøt' yu hmepya bu ja ra hyadi, nepu ja ra zana nepu ja yu sò. Ne yu ja'i 'bucua ja ra häi emme din su'u 'bu da 'yøde nts'edi da 'yen ran dahi yu deja. ²⁶Ne emme da güent yú mbui nangué ra mbidi din ja. 'Ne da zu 'bu da beñi 'be'a din ja gätho ua ja ra ximhäi. Ne gätho 'be'a bí ja bu mahets'i di 'yañi. ²⁷Ne nu'bu bin ja a dí xi ahü, 'bex gua ecä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ba ecä bu ja yu güi, ban 'yo'be ma ts'edi xun ngu ngue dán nuixtegä. ²⁸Ne nu'bu gán nuhu da mbüdi din ja, dami hyuthu nzambui ne gui ndøs'hu mahets'i, nguetho ba eh ni pørpatehu da yan ahü, bi 'yen'a ra Jesús.

²⁹Ne man'da bi man ra Jesús ngue bi man'a n'da ran t'uti, bi 'yena:

—Gan 'yomfënihu ts'u 'be'a di ja ra za ra higo ne'u mi'da yu za. ³⁰Nu'bu guín nuhu i pøx yú paxi yu za, guí pahmbu 'bex ba eh yu pa xum pa. ³¹Ngutho 'bu bi mbü'a dí xi ahü, gui pahmbu mi ts'utho di manda rá ts'edi Oja ua buya.

³²Majuani dí xi ahü, nu yu ja'i 'bucua ya, hinga gätho xtí du 'bu bi mbüdi din ja a dí xi ahü. ³³Nu bu mahets'i ne ra ximhäi da guadi, pe nu'a mam hmangä hin da gua'a, bi 'yena.

³⁴Janangué dami jamansu 'be'a guí øthu, o guín nde gui 'yøthu ni pähä zehëhu, ne hinga hont'a guim bëmhbü nin sihmehü. Dami jamansu a gui 'yøthu, hin ga tñ'nahü ngue gdí øthu a 'bu bá pengä. ³⁵Nguetho njon da ba'a ra ora ba ecä, pe gätho yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi da nu. ³⁶Dami tøm

thohohu ne thocua thoho gan yahu Oja, n'dahma din ja ni ts'edihu gui hyäthu yan unbi din ja. Nu'bu ngubü gui 'yøthu, hin gui pes' ni sähu 'bu gá 'bähmbü bu ja ma hmigä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yen'a ra Jesús 'bu mi xih yú xädi 'be'a gätho din ja.

³⁷Ne nu'a ra Jesús 'bu mi 'bupu Jerusalén, gätho yu pa mi xänba u yu ja'i bu ja ra danija. Pe nu'bu ra xui buya, mi pa bu ja ra nyuni Olivos. ³⁸Ne gätho yu xudi mi pa bu yu ja'i bu ja ra danija, da 'yø'a i man ra Jesús.

Bi hma da tho ra Jesús

22 Nuya mi ts'utho da zøn ra pa da ts'i ra hme hin'yü rá íxi. Gue'u yu pa ra dämpeti ran dābaxjua. ²Nu'u yu ngurpa mbäjä ne yu xänbate nija, mi honi 'be'a dí hyo ra Jesús. Pe mi su'u 'be'a da 'yøt' yu ja'i 'bu da hyo'a.

³Ne nu'a ra zithu bi yut' rá mbui ra Judas Iscariote, gue'a n'da rá xädi ra Jesús. ⁴Nu'a ra Judas bi mba, bin yahu yu ngurpa mbäjä ne yu hmu dofui, ne bi xifi 'be'a da 'yøt' 'bu di dä'a ra Jesús. ⁵Nu'u bi hyu yú mbui 'bu mi man'a ra Judas 'be'a da 'yøt'e. Ne bi xifi da gut rán zäbi ra Judas. ⁶Ne nu ra Judas buya, bi dø'ma ra ora 'bu njongui 'bupu yu ja'i ngue di dä'a ra Jesús.

Rán sihme ra Hmu

⁷Ne mi søn ra pa bin ja ra dants'ihme i ts'i ra hme hin'yü rá íxi, ne i ho ra t'ude'yo. ⁸Ne nu'a ra Jesús bi mben'na ra Pedro ne ra Xuua ne bi xifi di hoc ran sihme ran dābaxjua, da zi 'bu bin de. ⁹Nu ra Pedro ne ra Xuua buya:

—Hapɔ guín nde ga hoc'be, ɛn'ɔ.

¹⁰Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ:

—Nu'bu gán 'youi bu ja ra ndenhnini ne gui nuui n'da ran 'yohɔ i tu n'da ra xaro ra dehe, dami tendui a ran 'yohɔ, ne gui cut'ui bu ja ra ngu da yɛt'a. ¹¹Ne gui xihmi a ra mengu bu: “Nu'a ra xánbate bá penga'be ngue gui xic'be hapɔ i ja ra cuarto ngue ga ságáhe ra dɔnsihme,” gui 'yɛnui.

¹²Ne nu'a ran 'yohɔ da zix aui bu magats'i hapɔ i ja ra cuarto xɛn ndoho. Guepɔ gui hocui rán sihme ran dɔbaxjua, bi 'yɛmp'ɔ yú xádi.

¹³Nu ra Pedro ne ra Xuua buya bi mba bi dɔni tengutho bi man'a ra Jesús. Ne bi hocpɔ ran sihme buya.

¹⁴Nu'bu mi zɔn ra ora buya, nu'a ra Jesús ne mi'da yú xádi bi zɔm bu ne bin sihmeɔ. ¹⁵Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ yú xádi:

—ɛmme dán ndegá ga sihu na ran sihme ran dɔbaxjua 'bu di 'bedi ga tugá. ¹⁶Ne dí xi ahɔ, him man'dandɔ ga sigá na ran sihme jague'bu bi zɔn ra pa ngue gán yámhbɔ xɛn ho 'bu gám 'buhmbɔ bu di manda rá ts'edi Ojɔ.

¹⁷Nu ra Jesús buya bi deca n'da baso ra vino ne bi un ra jamadi Ojɔ, ne bi 'yɛmp'ɔ yú xádi buya:

—Dami comhbɔ na po na ra baso, gui sihu. ¹⁸Nguetho dí xi ahɔ, hin ga sigá mahɔn'a asta gue'bu go da zɔn ra pa di manda ua rá ts'edi Ojɔ xɛn ho.

¹⁹Ne nubuya, bi hyaç ra hme ne nu'bu mi gua'a bi un ra jamadi Ojɔ buya, bi xeni ne bi darpa ɔ yú xádi, bi 'yɛna:

—Nuna ra hme na, ma ngɔc'yeigá na, ga ungá nangué ahɔ. Ne n'dandɔ

ngu n'dandɔ 'bu guí sihu, guim bɛnjɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁰Ne nu'bu mi guadi bin sihme ɔ, nu ra Jesús bi dec'a ra baso ra vino ne bi un'du yú xádi ne bi 'yɛmp'ɔ:

—Nuna, ran hoqui ma'da'yo, guehna nam bɔni ma jigá ngue bi hoc'a ra 'da'yo'yu bi 'yɔt'ahɔ Ojɔ na, bi 'yɛna.

²¹Pe dí huhmbɔ ua n'da di dágá.

²²Ne nugá, ngue dán ja'igá ua ja ra ximhái, da thogá, ngue gue'a bi zánd Ojɔ, pe í huɛhi maha a di dágá, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²³Nu yú xádi, 'bex bin 'yánzehe to'o di dá'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma to'o dim 'bet'o

²⁴Ne man'da ran junt'i bi 'yɔt'ɔ yú xádi ngue to'o dim 'bet'o nanguese ɔ. ²⁵Pe nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ:

—Nuua ja ra hái, nu yɔ ts'ɛt'abi ne'ɔ i ja yú ts'edi, xɛn he i ɔrpa yɔ ja'i 'bu di manda ɔ, i ɔt'e yú 'yɛhe ɔ, ne i t'ɛmbi xɛn ho a i ɔt'e. ²⁶Pe nu ahɔ, hin gan jahɔ bu. Nu'a to'o dim 'bet'o, da 'yɔt'e dim 'bejua thoho. Ne nu'a to'o din ngúrpi, da 'yɔt'e din 'yɛhe thoho a. ²⁷Nu yɔ hmu 'bucua ja ra hái, hin dim pe'ɔ, pe gue i tɔ'mi da mbep'ɔ yú 'yɛhe, pe nugá madague dí m mugá, pe dí ɔt'á ngue ni 'yɛhegahɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁸Ne man'da bi xifi, bi 'yɛna:

—Pe nu'ahɔ, dán hyámhbɔ 'bu má nugá yɛn ɔnbi ua ja ra ximhái. ²⁹Janangué ga 'da'a nin t'ɛdihɔ, tengutho bi 'dacá ma Ta. ³⁰Ne nu'bu bi zɔn ra pa ga ɔt' ran ts'ɛt'abi, 'darpɔ dan johyahɔ, ne gui comhbɔ ma ts'edi gui jaɔnbahɔ ma mi'israhelɔ, dyú judíohɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Ra Jesús i pađi 'be'a
da 'yøt'a ra Pedro**

³¹Ne bi t'ęmp'a ra Pedro:

—Ma zü Pedro, nu'a ra zıthü bi 'yäh ran t'ędi ngue da zä'a ni mbuihü, in nde ahü gan 'uęxthü tengu'bü i 'uęxt ran dađi yú häi ra trigo. ³²Pe nugä, ya dá äp ma Ta him má zä gui pumbęni ni t'ęc'yeihü. Ne nu'bü gán 'yomfęni ts'ü, gui 'yęc'yei xün ho mahøn'a, ne gui zerpa yú mbui ni mi'yęc'yeihü, bi 'yęmbi.

³³Ne nu'a ra Pedro bi dađ püya:

—Nugä, ga ten'na i madague dan ofädiui ogue ga tuui, bi 'yęna.

³⁴Bi da'a ra Jesús büya:

—Gra Pedro, dí xi'i, nu'bü hin ní mbah ra øni, ná hyundi xquí cøngui, bi t'ęmp'a ra Pedro.

**Ra Jesús bi ma mi ts'utho
da nu ran ünbi**

³⁵Xø bi 'yęmp'ü yú xädi büya:

—Nu'bü ra mbüdi dá pen'nahü bü gá mamhbü ran ho ma'da'yo, ne hin te gá hyäxhü. 'Be'a gá 'yøthü, ha bin ja 'be'a gätho gá hyomhbü, uague hin'na.

Ne gätho yú xädi bi 'yęna:

—Hin te dá 'behmbe.

³⁶Pe nuya n'dan'yo gui 'yøthü, gui tux ni buxahü, ne gui hyäx ni mbetihü. Ne nu'bü hin'yü ni espadahü, gui pä ni pahnihü gui tämhü n'da. ³⁷Nguetho i jatho din jagä tengu i mam bü ja rá hman Oja, i ęm bü: “Yü ja'i da 'yęmbi ra ts'om'bäi a,” i ęm bü ja rá hman Oja nanguecä, bi 'yęn'a ra Jesús.

³⁸Ne nu'ü yú xädi bi 'yęmbi:

—Gra Hmu, i jaje yoho yü espada, bi 'yęn'ü.

—Dí gua'ü, bi 'yęn'a ra Jesús.

**Ra Jesús in yaui Oja bü
ja ra nyuni Olivos**

³⁹Nu'a ra Jesús büya, bi bøm bü ja ra cuarto mi sihme ü, bi mba bü ra nyuni Olivos, bi mbähä yú xädi. ⁴⁰Ne nu'bü mi zøm bü, nu ra Jesús bi 'yęmp'ü:

—Dami 'yäfü rá ts'edi Oja gue da zä gui hyäthü yün ts'äte ra zıthü, bi 'yęmbi.

⁴¹Ne nu'a ra Jesús bi 'ue'i ts'ü bü mí 'bäh yú xädi, ne bin daňyahmu, bin yaui Oja. ⁴²Ne bi 'yęna:

—Ma Ta'i, nu'bü ni pähä, dami japi ngue hin ga sigä a ra mbohi gá sänni ga sigä, pe hin dín nde ma pähäzche pe go ni pähä dín nde ga øt'ä, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴³'Bex bi nequi bü n'da rá m 'behni Oja mahęts'i ngue bá hanba a í zerpa rá mbui. ⁴⁴Pe nu'a ra Jesús ęmme bi du rá mbui, ne man'da nts'edi bin yaui Oja. Xøgue ra ji a rá xänthe mi täpü häi.

⁴⁵Ne bi ndants'a ra Jesús büya, bi mba bü 'büh yú xädi. Pe nu'ü, gätho min äha nguetho bi güent yú ja'i ü nangue ra dumbui mim bęni.

⁴⁶Nu'a ra Jesús bi 'yęmp'ü:

—Hanja gnán ähmbü. Dami nuhmbü, gan yađu Oja janangue'a da zä gui tähmbü rán ts'äte ra zıthü, bi 'yęmbi.

Bi fent'a ra Jesús

⁴⁷Ne nu'bü min yađu yú xädi, 'bex bá ępü n'da nets'i yü ja'i, ne bá 'bet'o ra Judas, gue'a n'da rá xädi ra Jesús. Ne nu'a bi zøm bü 'büh ra Jesús ne bi züs pa rá 'yogu 'bü mi zengua. ⁴⁸Pe nu'a ra Jesús bi 'yęmbi:

—Grá Judas, ha ran ts'u'ts'i guí dägüi, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yæn'a ra Jesús.

⁴⁹Ne nu'u mi'da yú xädi 'bu mi nu 'be'a bin ja, bi 'yän'na ra Jesús:

—Ha ga japähe ma espadahe, æn'u.

⁵⁰Pe him bi dø'mi 'be'a da si'a n'da u, 'bex bi zecua rán 'yeizagu rá 'yæhe ra ngurpa mbäjä. ⁵¹Pe nu'a ra Jesús 'bex bi hecua yú xädi:

—O guí øthu a, bi 'yæmbi.

Ne 'bex bi hocua mahøn'a a rá zagu a ran 'yohu. ⁵²Ne nu'a ra Jesús 'bex bin yahu yu ja'i ngue bá æhe da zits'i. Min 'yohu yu ngurpa mbäjä ne yu ngurpa mbädi bu ja ra danija, ne mi'da yú ngurpi yu judío. Ne bi 'yæmbi:

—Ha drá bggä ngue guá hahu ni espadahu ne ni zahu ngue gui sixcahu, bi 'yæna. ⁵³Hanja hin gá bentcahu bu ja ra danija, ne zant'a min xänbategä bu. Pe nuya bi zøn ra ora din ja a bi zänd Ojä ne n'da ora thoho gui taju, ne'a ra damants'o n'da ora thoho da daqui, bi 'yæn'a ra Jesús.

Ra Pedro bi gøn'a ra Jesús

⁵⁴'Bex bi fent'a ra Jesús ne bi ts'ixpu ja rá ngu ra hmumbäjä. Ne nu'a ra Pedro bi denni a na 'bejua thoho. ⁵⁵Ne mi zø bu n'da ra sibi bu mbo rá mbät'i rá ngu ra hmumbäjä. Ne nu ra Pedro madin taspihu bu yu ja'i. ⁵⁶Ne mi 'bäpu n'da ra hmute ngue ra 'yæhe bu. Ne nu'bu mi nu'a ra Pedro, bi 'yæna:

—Nuna ran 'yohu hucua, min 'yohu ra Jesús.

⁵⁷Pe nu'a ra Pedro bin cøni, ne bi 'yæna:

—Nu'i grá xisu, xøgue hin dí paçä to'o a guí ma, bi 'yæna.

⁵⁸Nu'bu mi tho n'da zu t'u ora, n'da ran 'yohu bi nu'a ra Pedro ne bi 'yæmbi mahøn'a:

—Nu'i grán 'yohu, gue'e gmin 'yohu ra Jesús.

Pe nu'a ra Pedro bin cøni:

—Hinga guecä, bi 'yæna.

⁵⁹Ne nu'bu mi thoh man'da ora, xø man'da ran 'yohu bi 'yæmbi:

—Nugä, dí paçä na ran 'yohu.

Guehna n'da rá xädi ra Jesús.

Nehna ra mengu Galilea na, bi 'yæna.

⁶⁰Pe nu'a ra Pedro bi ðati:

—Nu'i grán 'yohu, hin dí paçä 'be'a guím ma, bi 'yæna.

Ne 'bex bi mbah ra øni buya.

⁶¹Nu'a ra Jesús 'bex bin yegui ne bi hyant'a ra Pedro. 'Bex bi bæn'a ra Pedro xí xi'a rá Hmu, ngue bi 'yæmbi: “Dí paçä nu'bu hin ná mbah ra øni, hyundi xquí cøngui,”

ngue xí 'yæmbi. ⁶²Ne nu'a ra Pedro buya, bi mba bu thi ne bin zoni, bi bænman'u 'be'a bi 'yøt'e.

Ra Jesús bi t'uspi

⁶³Ne nu'u yun 'yohu mi fä'a ra Jesús, bin uspate tho'u. ⁶⁴Ne bi gorpa rá dä ra Jesús, ne bi mbemp' puya, ne bi 'yæmp'a ra Jesús:

—Grá pøngahya, xije to'o bi mbep'a'i, bi 'yæmbi.

⁶⁵Ne æmme xun ngu ran ts'o bi xi'a ra Jesús.

Ra Jesús bi juanba yú ngurpi yu judío

⁶⁶Ne nu'bu mi hyax puya, bim peti bu yu ðaç'yæi, ne yu ngurpa mbäjä, ne yu xänbate nija. Ne nu'u bi zixpu madím peti gätho yú ngurpi yu judío, ngue di juanba ra Jesús. Ne bi 'yæmp'a:

⁶⁷—Dami xije ya, ha majuañi gue'e grá Cristo, rá Thahni i Oja.

Ne nu'a ra Jesús bi dąti:

—Madague'a ga xi ahų, hin gui 'yęc'yęigahų. ⁶⁸Ne ngutho'bu ga ąn'nahų n'da ran t'ąnni, hin gui thąhmbų, bi 'yęn'a ra Jesús. ⁶⁹Pe nuya, bi zón ra ora ga com'be rá ts'edi Oja nuixte thoho, nugą ngue dán ja'igą ua ja ra ximhąi, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁷⁰Ne nu'ų mi hupų bi 'yąnni:

—Ha gue'e rá Ts'unt'ų e Oja 'bų.

Ne nu'a ra Jesús bi dąti:

—Gue'a guí mamhbų, bi 'yęna.

⁷¹Pe nu'ų buya, 'bex bi 'yęn'ų:

—Hingui jatho ga homhbų mi'da yų testigo, nguetho ya bin juąnzehę, ne dá ọhmbų a bi ma, bi 'yęn'ų.

Ra Pilato bi juąnba ra Jesús

23 Janangue'a bi ndants'ų, bi zix'a ra Jesús bu 'bųh ra ts'ut'abi Pilato. ²Ne gątho ų bi yąp'a ra Jesús. Ne bi 'yęmp'a ra Pilato:

—Nuna ran 'yohų i 'bącua, ęmme i hąt yų ja'i, ne bi xih yų ja'i ngue hin đin jut yų renta im man ra ts'ut'abi Roma, ne bi manse ngue guesę ra Cristo, ra hmuts'ut'abi na, bi 'yęn'ų madí yąp'a ra Jesús.

³Ne nu'a ra Pilato buya, bi 'yąn'na ra Jesús:

—Ha majuañi gue'e rá hmuts'ut'abi yų judío.

Ra Jesús bi dąti:

—Gue'a gą ma, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴Nu ra Pilato buya bi 'yęmb yų ngurpa mbąja ne yų ja'i mi 'bąpų:

—Xínga n'da ra ts'oqui dá tįnbą na ran 'yohų, bi 'yęna.

⁵Pe ęmme man'da nts'edi bi man'ų yų yąpate:

—Nuna ran 'yohų bi du'ma n'da ran heque nangue 'be'a bi xąnba yų ja'i. Gue'a bi 'yörpų ja ra hąi Galilea, nepe ra xęqui Judea, ne nuya bi zocua ja ra hnini Jerusalén, ngue da 'yöt'ua, bi 'yęn'ų.

Ra Herodes bi juąnba ra Jesús

⁶Nu'bu mi 'yode 'be'a bi man yų ja'i, nu ra Pilato bi 'yąnni:

—Ha ra mengu bu Galilea na ran 'yohų 'bų.

⁷Ne nu'bu mi bądi gue ra mengu bu Galilea a ra Jesús, bi manda da ts'ixpų 'bųh ra Herodes. Nguetho ra Herodes ra ts'ut'abi bu ja ra hąi Galilea, ne gue'a ra pa i 'bųpų ja ra dąhnini Jerusalén a. ⁸Ne nu'a ra Herodes, 'bų mi nu'a ra Jesús, bin johya, nguetho mi ọde 'be'a gątho mi ọt' ra Jesús, ne in nde da nu n'da ran t'ọt'e nuixte. ⁹Ne nu'a ra Herodes, xún ngu bi 'yąn yún t'ąnni, pe nu'a ra Jesús him bi 'yųrpatho ra güenda, xíngui ts'ų bi dądi. ¹⁰Ne hinga yatho mi 'bąh yų ngurpa mbąja, ne yų xąnbate nija, ne ęmme ts'edi bi mbafi, di yąp'a ra Jesús. ¹¹Pe nu'a ra Herodes ne yú dofui, ęmme bi denthoho a ra Jesús, ne xíngui ts'ų bi numansu'a. Ne nu'ų yų dofui bi het'a ra pahni tengu yú pahni yų hmuts'ut'abi, ne bi mbenh mahon'a bu 'bųh ra Pilato. ¹²Ne madín sųhmi a ra Herodes a ra Pilato, pe nu ra pa a, bin amigoui buya.

Nu ra Pilato bi manda dí ho ra Jesús

¹³Ne nu'a ra Pilato bi zon'du yų ngurpa mbąja ne'ų mi'da yú ngurpi yų judío. ¹⁴Ne bi 'yęmbi:

—Guá sių na ran 'yohų 'bącua, ne gą xijų ra hyáte na. Pe xún ngu

yun t'änni xtá ändä ne xínga n'da ra ts'oqui dá t̄inbä na, bi 'yëna.

¹⁵Ne xínga gue'a ra Herodes bi ma xtán d̄inba n'da rá ts'oqui, ne bá pentho ua mahøn'a. Ne hin'yü 'be'a bi 'yõt'na ran 'yohü gue dí nu ran date. ¹⁶Nuya, ga manda da 'bei ne nubüya ga thøtho, bi 'yëna.

¹⁷Nguetho nu ra Pilato nzäi di thø'a n'da ra ofädi 'bü i ja ram peti ran d̄abaxjua. ¹⁸Pe nu yü ja'i emme bi mbafi ne n'dat'a bi man ü:

—Dami hyo na ran 'yohü, ne go gui thø'a ra Barrabás, bi 'yën'ü.

¹⁹Ne nu'a ra Barrabás, ra hyodu a, ne mi ofädi nguetho bi parpa yü ja'i din sühbü ra ts'üt'abi. ²⁰Pe nu'a ra Pilato, emme min nde di thø'a ra Jesús, ne bi zäpi din yähu yü ja'i mahøn'a. ²¹Pe nu'ü yü ja'i emme i mbafi. Ne bi 'yën'ü:

—Cuarpu ja ra pont'i, bi 'yën'ü.

²²Ne ná hyund̄i büya, bi 'yän'na ra Pilato:

—'Be'a ní ts'oqui bi 'yõt'na ra Jesús, xínga n'da ra ts'oqui xtá t̄inbä ngue dí nu ran date, pe 'be da gua'a m'bei ga xocä büya, bi 'yën'a.

²³Pe man'da nts'edi bi mbah yü ja'i, ne n'dat'a bi ma ngue di cuarpü ja ra pont'i ra Jesús. Ne bi d̄aha 'be'a min nde büya. ²⁴Nguetho nu'a ra Pilato bi manda da t'õt'a 'be'a go i nde yü ja'i. ²⁵Go bi thø'a ra Barrabás, ngue bi man yü ja'i, madague'a ín ofädi a nam parpate ne ne'a ín hodü. Pe nu'a ra Jesús, go bi d̄äp'ü yü ja'i da 'yørpe tengü mim b̄eni da 'yørpe.

Nu ra Jesús bin cuatpu ja ra pont'i

²⁶Ne nubüya, bi ts'ixa ra Jesús bü ndehnini. Ne bin c'athü n'da

ran 'yohü, í Simón, ra mengü bü ra hnini Cirene, ngue ní mba bü ja ra hnini Jerusalén. Ne bi fent'i ne bin japi da duspa rá pont'i ra Jesús.

²⁷Ne n'dan nets'i yü ja'i bi den'na ra Jesús. Ne nu'ü 'da yü xisu zom bü ní mba, i tu yü mbüi 'be'a da t'ørpa ra Jesús. ²⁸Pe nu'a ra Jesús bi hyët'ü ne bi 'yëmp'ü:

—Gyü zü xisuhü, ngue gyü menguhü Jerusalén, o guí zomhbü ngue ga tugä, pe man'da go gui zomhbü nangue 'be'a gui nusehü, gyü menguhü Jerusalén, ne ni t'ühniü. ²⁹Nguetho da zøn ra pa xün ü tho ran ünbi guin nuhü. Ne him man gui samhü ü yü xisu him bi d̄in yü t'ühni, pegue guim b̄emhbü majapi ü, nguetho ya njo'o yü t'ühni da nu'a ran ünbi xün ü tho tengü da nu ni t'ühniü. ³⁰Ne da 'yën'i 'da: “Man'da xün ho 'bü xtan yõt' yü t'øhø ne yü nyuni xtan gogbahü, xinda gue'bü ga thoqui ga nuhü ran ünbi xün ü tho,” da 'yën i 'da. ³¹Ne gui p̄ahmbü, nu'bü xün ü tho ran ünbi bi t'ørpa n'da ngue hin'yü rá ts'oqui, man'da xün ü tho da t'ørpa ü ja yü ts'oqui, bi 'yën'a ra Jesús 'bü mi xih yü xisu i zoni.

³²Ne'ü yoho yün 'yohü bi ts'its'i ngue 'darpü da thohü a ra Jesús. Pe gätho ü yoho mi ja yü ts'oqui ü. ³³Ne gätho bi zøm bü ja n'da ra nyuni t'ëmbi ra yaxmu. Guerpü bi mba ma cuati bü ra Jesús ne'ü yoho yün 'yohü. N'da a n'da bi guarpu ja yü pont'i. ³⁴Ne nu'a ra Jesús bi 'yëna:

—Ma Ta'i, dami punba a i ørcä ya yü ja'i, nguetho hingui pädi 'be'a i øt'e, bi 'yën'a ra Jesús.

Ne nu'ü yü dofüi bi 'yõt'a n'da ran t̄aha to'o da gaxa rá pahni ra Jesús.

³⁵Ne mi hand thoho yu ja'i. Ne nu yú ngurpi, ɛmme bi den thoho ne bi 'yɛna:

—Nunɔ ran 'yohɔ bi pø'i 'da, i sä dim pøse ya gue'bu gue'a ra Cristo rá Thahni Oja nu, bi 'yɛn'u.

³⁶Ne'u yu dofui ɛmme bi den thoho ne di säti di un'na ra vino xɛn ju, ɛmbi da zi a ra Jesús. ³⁷Ne bi 'yɛmbi:

—Nu'bu gue'e rá Hmuts'ut'abi yu judío, damim pøse 'bu, bi 'yɛn'u yu dofui.

³⁸Ne mán t'o't'i n'da ra xithe bu ja ra pont'i bu ja rá ya ra Jesús. Ne nt'o't'i bu: “Nuna rá Hmuts'ut'abi yu judío na.”

³⁹Ne nu'a n'da ran 'yohɔ mi cuat rá pont'i mi 'bäpu nán ja rá hyo ra Jesús, bin sante thoho. Ne bi 'yɛna:

—Nu'bu majuani gue'e grá Cristo, hanja hin gám pøse, necä'be xquí pøc'be, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

⁴⁰Pe nu'a man'da ran 'yohɔ mi cuarpu büya, bi hecpa a bin sante ne bi 'yɛmbi:

—Ha xingui ts'u guí su Oja, ne 'dat'a man unbihu, bi 'yɛna. ⁴¹Pe nugüi, ran date rán säui a dá øt'ui. Pe nuna ra Jesús, xingui ts'u ran ts'o bi 'yøt'na, bi 'yɛmbi.

⁴²Pe nubüya, bi 'yɛmp'a ra Jesús: —Dami bɛnc 'bu bin ja ni ts'edi ngue gui manda ua, bi 'yɛna.

⁴³Nu ra Jesús bi 'yɛmbi: —Majuani dí xi'a'i, ga sømmi nám pa ya bu mahɛts'i, bi 'yɛmbi.

Bi du ra Jesús

⁴⁴Pe nu'bu huxyadi, bim 'bexui gátho ra ximhäi, asta gue'bu hyunde. ⁴⁵Ne nu'bu mim 'bexui, bin xengui nde ra 'bø't'e i ndam bu

mbo ra ðanija. ⁴⁶Ne nu'a ra Jesús nts'edi bi mbafi, ne bi 'yɛna:

—Ma Ta i, dadí dá'a ma te ya, bi 'yɛna.

Ne 'bex bi du büya.

⁴⁷Ne nu ra hmudofui mi 'bäpu, 'bu mi nu 'be'a bin ja, bi 'yɛspa Oja, ne bi 'yɛnse:

—Majuani nunɔ ran 'yohɔ hin te mi ja ra ts'oqui, bi 'yɛna.

⁴⁸Ne gátho na ngu yu ja'i 'bäpu ngue yu nute, 'bu mi nu 'be'a bin ja, 'bex bi mba yú ngu, bi bɛndumbui ne bi hyonya thoho. ⁴⁹Pe nu'u yú amigo ra Jesús n'danni ts'u mi 'bäi. Ne'u 'da yu xisu mi ten'na ra Jesús 'bu mambá nexpu ja ra häi Galilea, gátho bi nu 'be'a bi t'ørpa ra Jesús.

Bi t'ä'a ra Jesús

^{50,51}Ne mi 'bu'a n'da ran 'yohɔ, í José, ra mengu bu ra hnini Arimatea, n'da rá hnini yu judío bu ra xequi Judea. Nu'a, ra hoc'ja'i a, ne mi hnumansu. Ne mi tøm' ra pa di manda ua rá ts'edi Oja. N'da rá ngurpi yu judío a, pe hinga 'da'ingu bi bɛmhbu u bi juanba ra Jesús.

⁵²Ne nu'a ra José bi mba bu bí 'buh ra Pilato ne bi 'yöp rá ngøc'yɛi ra Jesús ngue da 'yägüi. ⁵³Ne bi tong bu ja ra pont'i a ra Jesús. Ne bi mbantpa rá ja'i ra Jesús n'da ra hoc'bø't'e xun ho, ne bi gärpü ja n'da ra hyädo xinga n'dandü bi 'yo n'da ra du. ⁵⁴Ne nu'bu mi 'yägüi, gue'a ra pa din sä yu ja'i ngue da nu ra pa ran säya.

⁵⁵Ne nu'u yu xisu, mi ten'na ra Jesús 'bu xí nexpu ja ra häi Galilea, bi den'na ra José ne bi nu hapu bi jät'a ra Jesús, ne mi nu hapu án ja rá ya. ⁵⁶Ne nu yu xisu bi mba büya,

di hoc ra 'yęthi i yuman'u, ne ra aceite da gospa rá ja'i ra Jesús. Pe nu'bu mi mbu'a ra pa ran säya, bin säya tengu thoho bi mam bu ja yün t'ędi.

Bi dambęni ra Jesús bu ja rán 'yągui

24 Ne t'uxuditho ra pa ndomingo, nu'ę yę xisu bi dux ra 'yęthi bi hoqui, ne bi mba bu ja ran 'yągui ngue ra hyądo gueru mi o ra Jesús. ²Ne nu'bu mi zom bu, bi nu, ya xı mba njanni a ra do mi juaxpu ja ra hyądo. ³Ne 'bex bi yurpu mbo, pe him bi dım bu rá ja'i ra Jesús. ⁴Ne nu'bu mi 'bäpu ne din 'yomfęni 'be'a bin ja, 'bex bim 'bähmbu yoho yım 'behni Oja, mi he yú pahni di fexnı. ⁵Ne nu'ę yę xisu, ęmme bin su ne bi hye't'u yun 'yohu. Ne bi 'yęmp'u:

—Hanja gni hyomhbu ua n'da ran 'yohu i 'bui, guecua ja ran 'yągui.

⁶Nu'a guı homhbu, bi ndants'a, njo'o ua a. Nde'bu guim bęmhbu a bi xi ahı 'bu gám 'bühmbu bu ja ra häi Galilea. ⁷Ngue bi ma jatho da nu ran unbi, ne da mba ma dä bu 'buh yę ts'om'bäi, ne da du bu ja ra pont'i, ne nu'bu ná hyu pa da dambęni, bi 'yęn'ahu, bi 'yęn'u yım 'behni Oja.

⁸Ne nu'ę yę xisu bi bęm buya 'be'a xı man'a ra Jesús. ⁹Ne bi nexpu ja ran 'yągui, bi mba bu 'bu'ę 'de'ma'da yú xädi ra Jesús ne'ę gätho mi'da, ne bi xi'ę 'be'a bin ja bu ja ran 'yągui. ¹⁰Ne nu'ę yę xisu, ra María Magdalena a n'da, ne ra Juana a man'da, ne ra María rá mbe ra Jacobo a man'da, ne'ę mi'da min 'yohu gue' ę bi xi'ę yú xädi a ra Jesús 'be'a bi nu bu ja ran 'yągui.

¹¹Pe nu'ę yú xädi, him bi 'yęc'yei 'be'a bi man yę xisu, ne bi 'yęmbi bi bęnse 'be'a bi man'ę.

¹²Pe nu'a ra Pedro, bi mba n'dihi bu ja ran 'yągui ne bi nu bu mbo. Ne bi nu mi 'bontho bu ra 'bø't'e má mbant'i ra Jesús. Ne bi mbeng bu ja rá ngu buya, bi hyonya thoho 'be'a bin ja.

**Ra Jesús bin 'yohu bu
'yu 'da yú 'yęc'yei**

¹³Ne gue'a ra pa bi mba yoho yę 'yęc'yei bu ja ra hnini Emaús ngue hinga yatho, hyu ora tho ná 'yo.

¹⁴Ne i mam bu ní mba 'be'a bin ja bu Jerusalén. ¹⁵Ne gätho ná ya'u, bi zępu 'yu a ra Jesús ne bin 'yohu.

¹⁶Ne nu'ę bi nu a, pe him bi bądi to'o a. ¹⁷Ne nu'a ra Jesús bi 'yän'du: —'Be'a guı mammi.

Ne nu'ę yoho bim 'bäpu buya, ne ęmme tu yú mbui.

¹⁸Ne nu'a n'da í Cleofas bi dąti, bi 'yęna:

—Masque hön'a zehę hin guı pađi 'be'a bin ja bu Jerusalén yę pa i ja buya, bi 'yęmbi.

¹⁹Nu'a ra Jesús bi 'yänni:

—'Be'a bin ja bu.

Ne bi xih pąya 'be'a bin ja, bi 'yęmbi:

—Nu ra Jesús, ra mengu Nazaret, n'da rá pongahya Oja ęmme mi ja rá ts'edi, bi 'yøt' yun t'øt'e nuıxte ne bi hoc yun zaman'ę. Ne bi 'yøt' ran ho bu na nu Oja, ne nu yę ja'i bi numansu a. ²⁰Ne nu'ę yę ngurpa mbąja ne mi'da ma ngurpihu, bi dä'a ra Jesús bu 'buh ra ts'ut'abi ngue da tho. Ne bi mba ma cuati bu ja ra pont'i buya. ²¹Ne nugähe, dá bęmhbe gue'a da yąnjü dyú ja'i

israelgähü, ne xtín jase ma ts'edi zehéhü mahøn'a. Pe ya ná hyu pa ya bi tho. ^{22,23}Pe nu'ü 'da yu xisu ma mi 'yëc'yëihe, mán 't'uxuditho bi mba bü ja rán 'yägüi, guerpü bí o ra Jesús, pe him bi ðim bü a, ne bá peng bü ja ra ngu bi xije 'be'a bi nu, ne bi man'ü bi nu 'da yám 'behni Oja mahëts'i, bi xifi i 'bü'a ra Jesús. Ne emme dadí hyonya thohé. ²⁴Pe nu'ü 'da man 'yohe, bi mba bü ja ran 'yägüi ne ngutho bi man'ü ngue hin'yü bü rá ja'i, bi 'yëñ'ü yü 'yëc'yëi.

²⁵Pe nubüya, nu'a ra Jesús bi xi'ü min 'yohü:

—Nu'auí, guí 'yambüiui ne xíngui ts'ü guí ghya gui 'yëc'yëiui 'be'a gätho bi man yú pøngahya Oja.

²⁶Nguetho gätho ü bi ma jatho da nu ran ünbi ra Cristo, gue'bü go bi gonhui rá ts'edi Oja, bi 'yëñ'a ra Jesús.

²⁷Ne nubüya, bi xi'ü 'be'a gätho bi man yü pøngahya ngue din ja, ne 'be'a nam bøn'a nt'o't'i bü. Bi dü'mi bü rá mbüdi rá søcuä ra Moisés ne bi xifi gätho ü mi'da yú søcuä Oja.

²⁸Ne nu'bü mi ts'ütho da zøm bü ní mba, nu ra Jesús bi 'yøt'e tengu 'bü da thogui. ²⁹Pe nu'ü yoho min 'yohü bi zämmi din oxhü bü, nguetho bin de. Ne nu'a ra Jesús büya, bi gohmbü bü ü.

³⁰Ne nu'bü min sihmehü, nu ra Jesús bi hyac ra hmé, ne bi un ra jamadi Oja, bi xeni, bi un'dü mi 'büpü büya. ³¹Bexgue 'dahmantho bi baði to'o a ra Jesús tengu'bü ja bin zø yú dä. Pe nu'a ra Jesús 'bexque bim 'betho bü, him bi nu hapü í mba. ³²Ne nu'ü yoho bin yaqë ü, bi 'yëñ'ü:

—Pe hanja hin dá pähmi 'bü mán c'athü bü ja ra 'yu. Ha him bin johya ma mbüiui 'bü mí xicui 'be'a nam bøn'a rá m hma Oja, bin 'yëmzëhe ü.

³³Bex bi ndants'i, bi mbeng bü Jerusalén, ne bi ðim bü ü 'de'ma'da ngue madím petihü mi'da yü ja'i.

³⁴Ne emme madí johya ü, ne i ma ngue bi ndants'i mahøn'a ra Hmu ne bin yaui ra Pedro. ³⁵Pe nu'ü bi zøhø ngue min 'yohü ra Jesús bü 'yu, bi xi'ü mi'da 'be'a bi 'yørpü 'yu. Ne bi xi'ü ngue gue'a í ba'a ngue bi xen ra hmé ra Jesús.

Ra Jesús bin 'yuse bü 'büh yú xädi

³⁶Ne nu'bü gätho na ya'ü yü xädi, ya xí 'bäpü ra Jesús 'bü mi nu. Ne bi zengua ü, bi 'yëmbi:

—Gan johyahü.

³⁷Ne emme bin su, bi bëni gue i nu n'da ran dahi, ngue him majuäni.

³⁸Pe nu ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Hanja ngue in jabü nin 'yomfënihü, ne hingui sä gui 'yëc'yëigahü. ³⁹Dami hyëtcahü, ne guin nuhü ma 'yë ne ma gua, ne gui nuhü ngue gueczehëgä. Dami thäqui, janangue da zä gui pähmbü ngue i ja a ma ngøc'yëi. Pe nu'a n'da ran dahi tengu guím bëmhbü, hinguin 'yoi rá ngøc'yëi a, bi 'yëñ'a ra Jesús.

⁴⁰Ne nubüya, bi 'yut'ü yú 'yë ne yú gua. ⁴¹Pe guexta'a him 'bexque bi 'yëc'yëi nguetho bi hyonya thoho, ne xin di johya ü. Nu ra Jesús büya, bi 'yäpi 'be'a da zi. ⁴²Bex bi un'na n'da xequi ra hua. ⁴³Bi hyäm büya ne bi za, ne gätho yü ja'i mi 'büpü bi nu.

⁴⁴Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Nuya bin ja 'be'a gätho dá xi ahü 'bü mám 'bühmbü. Ya dá xi

ahü gue din ja a nt'o't'i bu ja yún t'ɛdi ra Moisés, nepu ja yú søcuá yu pøngahya, ne'a nt'o't'i bu ja yu thuhu, yu salmo, ne ya bin ja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴⁵Nu ra Jesús buya, bi xocpa yún 'yomfɛni ngue da zä da ba'ɛ 'be'a nam bøn'a räm Hman Oja. ⁴⁶Ne bi 'yɛmp'ɛ:

—Nt'o't'i bu ja räm Hman Oja gue da nu ran unbi ra Cristo, ne da tho, ne ná hyu pa da dambɛni. ⁴⁷Ne nt'o't'i bu ngue dí mbupu Jerusalén da hman ran ho ma'da'yo, ne gätho ná nguni ra ximhäi, ne da sih yu ja'i di päh yún 'yomfɛni ne da mba ma punbi yú ts'oqui, ngue nangue rá thuhu ra Cristo. ⁴⁸Nu ahü, sä guim mamhbü majuani ran ho ma'da'yo, nguetho gá nuhü 'be'a

gätho bin ja. ⁴⁹Ne gua pen 'nahü rá Hogandahi Oja bi mam ma Ta di 'da ahü. Pe jatho gui tõmhbü ua Jerusalén, gue'bu go bá ɛh mahɛts'i rá ts'edi gan 'yohü, bi 'yɛn'a ra Jesús, bi 'yɛm'bu min yähu yú xädi.

Bi ndex mahɛts'i ra Jesús

⁵⁰Nu'bu mi gua'a bi man ra Jesús, bi zix ɛ yú xädi bu ja ra 'yu ní mba bu Betania, ne guepu bi 'ua'ts' yú 'ye ne bi jap'ɛ buya.

⁵¹Pe nubuya bi zopu ɛ yú xädi ne bi ndex mahɛts'i. ⁵²Ne gätho ɛ mi 'bäpu bi 'yɛspi ne ɛmme bin johya yú mbui ɛ. Ne bi mbeng bu Jerusalén buya. ⁵³Ne gätho yu pa bin de bu ja ra danija, mi numansu Oja ne bi un ra jamadi Oja bu. Ne hont'a dí xi'a ya.

Xuua

Ran ho ma'da'yo bi 'yo't'a ra Xuua rá xädi ra Jesús, ne xin rá 'bäiui a

Nu'a ra Cristo t'ëmbi ram Hma

1 Nu'a ra Cristo tengu'bu ram hma nguetho di jajü ga pãhmbü Ojã a. Ne ya xmi 'bu 'bu hin te mí ja ra ximhäi, ne i 'bühmi Ojã a, ne nu'a Ojã a. ²Ne gue'a mí 'bühmi Ojã 'bu rá mbüdi thoho. ³Gätho bi 'yøt'e 'be'a i ja. Nu'bu hin xtã 'yøt'a, hin te di ja 'bu. ⁴I jase rá te, ne gue'a ní ja yú te u yu ja'i, ngue di 'yomfënip yú mbüi u. ⁵Janangue'a nu'a tengu ran nequi di yorpü ja ra 'bexui. Pe nu'a ra 'bexui hin da zã di huë't'a ran nequi.

⁶Nu Ojã bi huahna n'da ran 'yohü gue'a ra Xuua Nxixyã a. ⁷Nu'a ra Xuua Nxixyã bi thahni da ma nangue'a ran nequi majuãni, ndepe gãtho da 'yëc'yëi ran nequi yu ja'i, nangue'a bi man'a ra Xuua. ⁸Pe nu'a ra Xuua Nxixyã hinga gue'a ran nequi a, pe bi ma nangue'a ran nequi. ⁹Nu'a ran nequi majuãni, bá çcua ja ra ximhäi, ndepe gãtho din ja ran nequi yú mbüi yu ja'i.

¹⁰Nu'a ran nequi majuãni bi 'yøt' ra ximhäi, ne bim 'bæcua, pe nu yu ja'i ua ja ra ximhäi him bi bãdi gue

gue'a. ¹¹Í zøcua dí 'bühmbe ngue ma mengugãhe a. Pe xun ngu u him bi 'yømanho a. ¹²Pe gãtho to'o bi zim bu mbo yú mbüi a ra Cristo, ne bi 'yëc'yëi gue yú yante a, gue'a í zã bi xand mahøn'a Ojã u ngue bi 'yøt'e yú t'ühni zehë u. ¹³Pe nu'bu bi xand mahøn'a Ojã n'da, hinguin ja tengu'bu xum 'bu a n'da ra 'uere, ngue bi ndese yu ja'i ne nangue yú ja'i zehë, pe bim 'büi mahøn'a nangue Ojã.

¹⁴Ne nu'a tengu'bu ram hma bin ja'i a, ne mí 'bühmbe a. Ne dá nuhe rá nuixte nguetho rá 'dats'ünt'u Ojã a, hin hapü i se a rá mate, ne gãtho majuãni bi ma. ¹⁵Nu'a ra Xuua Nxixyã bim pøngahyã nangue'a. Ne ts'edi bi ma bi 'yëna:

—Nuna guehna dá mangã 'bu má xi ahü, m'bejua ba çhe, pe man'da nuixte xinda guecã, nguetho ya xmi 'bu 'bu rá mbüdi thoho, ne hin'na gã, mí çngã, bi 'yën'a ra Xuua Nxixyã.

¹⁶Ne gãtho gahü dyu 'yëc'yëihü, dá hamhbü rá mate xun ndoho, ne thocua thoho di 'dajü man'da rá mate. ¹⁷Nu ra Moisés bi xängahü

yún t'ɛdi Oja. Pe nu ra Jesucristo bi 'dajá rá mate ngue majuañi dí zingdahú Oja a. ¹⁸Njo'o n'da ra ja'i da zä da nu Oja ngue xtám baxe, hinda hønt'a rá 'dats'unt'u dim paşeu i a rá Ta, ne gue'a bi jajá dá paħmbú a.

Ra Xuua Nxixya bi ma to'o a

¹⁹Nu'u ma ngurpihe dyu judíohe dyu israelhe ngue mí 'bupú ja ra daħnini Jerusalén, bi mba u 'da yu mbäjä ne'u 'da yúm fäts'ihú, bi zøm bú 'buh ra Xuua Nxixya da 'yänni to'o a. ²⁰Ne nu'a bin juanni, him bin cøni, ne bi 'yena:

—Hinga guecä dra Cristo gue xú huand Oja, bi 'yén'a.

²¹Ne bi t'änni mahøn'a:

—To'o e, ha gue'e gra Elías.

—Hin'na, hinga guecä, bi 'yén'a.

—Ha gue'e gra pøngahya bi man ra Moisés gue ba ɛhe.

Ne bi dañi:

—Hin'na, bi 'yenthø.

²²Ne bi t'änni mahøn'a:

—To'o e. Xije. Nu'bu gui xije ne da zä ga xihmbe u bá pøngähe buya.

²³Ne bi da'a ra Xuua Nxixya buya:

—Nugä guecä bi man ra pøngahya Isaías 'bu mi ma: “Dim 'bu a n'da dim 'bäpú ma'ueni ra hnini, ne ts'edi da ma di hoc yú mbúi yu ja'i gue da 'yømanho ra Hmu 'bu bi zøhø,” bi 'yén'a ra Isaías, bi 'yén'a ra Xuua Nxixya.

²⁴Ne nu'u bi zøm bú, yúm 'behni yu fariseo u. ²⁵Ne bi t'emp'a ra Xuua:

—Hanja gní 'yøt' ran xixya 'bu hinga gue'e grá Cristo, xínga gue'e grá Elías, xínga gue'e man'da ra pøngahya bi man ra Moisés.

²⁶Nu'a ra Xuua buya bi dañ'u, bi 'yena:

—Nugä, ra dehe thohe ná xixyaba yu ja'i, pegue i 'bä inde n'da ran 'yøhu ua dí 'bähmbú, ngue hin gui paħmbú 'be'a di 'yét'ui a. ²⁷Nuna guehna dá mangä ngue m'bejua di dæmp' rá 'befi, pe man'da nuixte xinda guecä, janangue'a hin dí suçä tengu a, bi 'yén'a ra Xuua Nxixya.

²⁸Ne guehya gäthø yun t'änni bi hmam bú ja ra xequi Betábara, n'danguadi ra dañthe Jordán, guepú bi 'yøt' ran xixya ra Xuua.

Tengu ra t'ude'yo ra Cristo

²⁹Nu'bu mi hyats'i, nu ra Xuua Nxixya bi nu ba epú ra Jesús, ne bi 'yemp'u mí 'bähmbú bú:

—Dami hyanthu ya, tengu'bu ra t'ude'yo, nguetho bi zänba Oja dim 'bøts'e zehø, gue di hocpa yú ts'oqui yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi.

³⁰Nunú guehnu mí m' mangä nu 'bu má ɛngä: “Ba ɛ a n'da ran 'yøhu m'bejua, nu'a man'da nuixte xinda guecä, nguetho ya xmi 'bu 'bu rá mbüdi thohe, ne hin'nagä.” ³¹Ne nugä him mí paçä to'o a t'emb i ra Cristo. Pe bi siqui ga xixya ahú nangue ra dehe, ngue gui paħmbú to'o a ni yantehú, ma mi israel ahú, bi 'yena.

³²Ne bi ma majuañi ra Xuua Nxixya, bi 'yena:

—Dá nugä rá Hogandähi Oja bá çah maħts'i, tengu n'da ra t'azu, ne bi gohmi ra Jesús 'bu má ørpa ran xixya. ³³Ja dá paçä buya ngue gue'a. Nguetho nu Oja ngue bi xiqui ga øt' ran xixya nangue ra dehe, ne bi xiqui: “Nu'bu guin nu ma Hogandähi da gañ ne da gohmi

n'da ran 'yohu, gui pađi ngue gue'a di un ma Hogandađi yu ja'i," bi 'yengui. ³⁴Ne gue'a dá nugä a buya, janangue dí m mangä: "Guehna rá Ts'unt'u Oja na," dí engä, bi 'y'en'a ra Xuua Nxixya.

Yú mbudi yú xädi ra Jesús

³⁵Xø man'dapa buya mí yo'be mi 'bähmbe ra Xuua Nxixya yú xädigä'be a. ³⁶Nu ra Xuua Nxixya buya bi hyandi ngue 'yo bu ra Jesús, ne bi 'yenc'be:

—Dami nuui ya ra t'ude'yo ngue'a räm 'behni Oja, bi 'yena.

³⁷Nu'bu má ø'be a bi ma, dá ten'be ra Jesús. ³⁸Ne nu'a ra Jesús bin ye 'bu má ten'be ne bi 'yänga'be:

—'Be'a guí hommi, bi 'yenc'be.

Ne dá än'be a:

—Rabí, nde da ma, xänbate i, hapu guí 'bui.

³⁹Ne bi xic'be ra Jesús:

—Ga mbähä gua nuui bu dí 'bucä.

Dá mbähmbe buya ne dá nu'be hapu mi 'bui. Ne man'da ora däm 'bu'be bu 'bu má sømhbe bu, nguetho mbe goho nde 'bu má sømhbe bu.

⁴⁰Ne nu'a man'da gue min 'yohe 'bu mi xic'be ra Xuua Nxixya ga ten'be ra Jesús, ra Andrés a, rán 'yohu ra Simón Pedro. ⁴¹Nuna ra Andrés 'bex bi mba bá xi a rán 'yohu.

—Ya dá òm'be ra Mesías, bi 'yena. Nu'a nde da ma rá Thahni Oja a, ngue gue'a ra Cristo a.

⁴²Ne nu ra Andrés buya, bi zix'a ra Simón guepu bí 'bä a ra Jesús. Ne nu ra Jesús 'bu min nu, bi 'yembi:

—Nu'i gra Simón rá ts'unt'u i ra Jonás. Nuya ga xi a man'da ni thuhu ga hut'a ra Cefas, n'dat'a ra Pedro gue nde da ma, ra do.

Ra Jesús bi zon'na ra Felipe ne ra Natanael

⁴³Xø man'dapa mahøn'a buya bi ben a ra Jesús da mba bu ra häi Galilea. Ne nu'bu má mbähmbe bin òm'mi ra Felipe.

—Dami tengui, bi 'yemp'a.

⁴⁴Nuna ra Felipe ra mengu bu Betsaida, ne ra Andrés, ne ra Pedro.

⁴⁵Ne nu'bu mi mba ra Felipe ne bi òm'a ra Natanael, bi 'yembi:

—Ya dá òngähe a gue mi hmam bu ja rá søcuä ra Moisés, nepu ja yú søcuä yú pøngahya Oja mi hma, ne gue'a ra Jesús ra mengu Nazaret, rá ts'unt'u ra José, bi 'y'en'a.

⁴⁶Nu ra Natanael buya bi 'yena:

—Hague dán zä di nequi n'da ra hocja'i bu Nazaret.

Nu ra Felipe buya bi 'yemp'a:

—Ga mbe gua nuse.

⁴⁷Ne nu'bu min nu ra Jesús gue ba epu ra Natanael, bi 'yenje bu mi 'bähmbe:

—Dami nuhu nu ran 'yohu ba ghnu ya, gue rán säui njuantho da t'embi ra israel, nguetho hingui yoho rán 'yomfëni, bi 'yena.

⁴⁸Bi 'y'en'a ra Natanael buya:

—Hanja guí pađi gue hingui yoho man 'yomfëni gä ne njam'bu gä nugui, bi 'yena.

Nu ra Jesús bi 'yemp'a:

—Nu'bu hin ní zo a ra Felipe, dí pađi 'be'a gnäm bëm 'bu gmi hupu ja ra za, bi 'yemp'a.

⁴⁹Nu ra Natanael buya bi 'yemp'a:

—Ma Hmu i, rá Ts'unt'u i Oja, gue'e bi zän'na Oja gam

hmuts'ut'abi nanguecähe dyu israelhu, dyu judíohu.

⁵⁰Nu'a ra Jesús bi 'yemp'a:

—Ha gue'a guí 'yęc'yeigä a dá xi i, gue'bu má xi i: “Dí pąđi 'be'a gnám bęm 'bu gmi hupų ja ra za.” Pę man'da nuixte guin nu 'bu m'bejua xinda guehna dá xi i. ⁵¹Nguetho majuąni dí xi i, guin nuhu da xoh mahęts'i, ngue guin nuhu yám 'behni Oją ba çah mahęts'i, ne da zopų hapų gä dan 'yogä, ne da ndets'e, gue guecä dán ja'ligä ua ja ra ximhäi, bi 'yęn a ra Jesús.

N'da ran thąđi bin ja bu Caná

2 Ne nu'bu mí tho'a nyopa buya bin ja n'da ra dąnts'ihme 'bu mín thąđa n'da ra ts'unt'ų bu Caná ra häi Galilea. Ne bi zom bu rá mbe ra Jesús, bi mbäx'ų bi hoc ran ts'ihme. ²Ne ra Jesús necähe yú xädigähe bi ts'oncahe bu ja ran ts'ihme. ³Ne nu'bu min theh ra gui'uva dá sihe, bi 'yęn'a rá mbe ra Jesús:

—Bin the'a ra gui'uva, bi 'yęmp'a ra Jesús.

⁴Bi dą'a ra Jesús buya:

—Ma mbe i, 'be gám bęnsę 'be'a ga ęt'ä, nguetho hinga na sön ra ora ga ęt'a n'da ran t'ọt'e nuixte, bi 'yęmp'a rá mbe.

⁵Ne nu'a rá mbe ra Jesús buya bi xi ų yų 'yęhe 'bųpų:

—Hont'a go 'be'a da xi ahų ra Jesús, dami 'yothų, bi 'yęna.

⁶Ne mí hópų 'dato yų xaro ngue yų do, mbe goho 'däte litro i hăt'ų. Nguetho i ja ran t'ęđi ma mi judíohe gue i jatho din xut'ye. ⁷Ne nu'bu mí zön ra ora bi man ra Jesús, bi xi ų yų 'yęhe 'bųpų:

—Dami yus'hu yų xaro nangue ra dehe.

—Ne bi yus' pųya. ⁸Ne bi 'yęmbi mahön'a:

—Dami 'yä i ts'ų ra dehe ne gui un'na ra ngurpa 'yęhe, bi 'yęna.

Ne bi un buya. ⁹Ne nu'bu mí zä a ra ngurpa 'yęhe gue xín gui'uva a ra dehe, bi zä mancųhi. Pę him bi bąđi hapų bi nequi, pę nu yų 'yęhe gue bi 'yä a ra dehe mi pą ų. Janangue'a nu ra ngurpa 'yęhe bi ma bá ts'i a ra ts'unt'ų da 'yänni nangue ra gui'uva, gue nu'a ra ts'unt'ų go din thąđi. ¹⁰Ne bi t'ęmp'a:

—Pę hanja 'be bin niya ų yų ja'i, gä un'na ra gui'uva xún cųhi, ne hinga gue'a ząđi ęt' yų ja'i a. Pę ząđi rá mbąđi thofo di un a xún cųhi bu ja n'da ran ts'ihme, ne nu'bu bin niya yų ja'i din t'un'na hin ę ho, bi 'yęn'a ra ngurpa 'yęhe. Ne xinga gue'a mí pą a.

¹¹Ne guehna rá mbąđi ran t'ọt'e nuixte bi 'yọt' ra Jesús bu Caná ra häi Galilea, gue bi 'yuh rá ts'ęđi. Ne man'da dá ęc'yęihe buya yú xädigähe a.

¹²M'bejua buya dá mbähmbe ra Jesús bu ra hnini Capernaum, ne rá mbe ne yún 'yohų. Pę hinga nya'a dám 'buhmbe bu.

Ra Jesús bi mbaxt'a ra dąnija

¹³Dá mbähmbe ra Jesús bu Jerusalén 'bu ma guepų da dăt' ra pa mahön'a ran dąbaxjua gue 'bu mi hyo ra t'ude'yo bu Egipto mam bombotahe. ¹⁴Ne nu'bu mí yųrpų mbo má mbät'i ra dąnija, bi nu ngue 'bųpų yų mbändąni ne yų mbäde'yo ne yų mbäts'ąha mim pä bu. Ne mí 'bųpų ų yųm pąmbeti

øt' yú 'befi bu. ¹⁵Ne bi 'yøt'a n'da ram fei gue ra xähi gue í dex'u yu mbä. Ne gätho bi hyøn a thi yu mbä ne yün dani ne yú del'yo. Ne bi 'uønba yú mbeti yum pämbeti, bi ndønba yú mexa. ¹⁶Ne bi t'ëmp'u yu mbäts'äha:

—Ní mbähä, dami six ni dojahu. Hingui sä gui 'yøthu ra nguntäi ua rá ngu ma Ta, bi 'yøn'a ra Jesús.

¹⁷Ne 'bex dá bëmhbē a mán t'øt'i ja rá t'ohni Ojä: “Éna da guah ma mbui nanguē ra dumbui 'bu má nu a ni ngu, nguetho emme dín ndepe xtán hotho bu,” bi 'yemp a rá Ta ra Cristo, bi 'yøn rá t'ohni.

¹⁸Nu'u ma ngurpihe dyu judíohe bi 'yän büya, ne bi 'yëmbi:

—'Be'a ní hmēpya gui 'yurcahe ya, n'dahma da zä ga pähmbe 'bu i ja nin t'ëdi gui 'yøt'a gá 'yøt' ya, gue gä hyøn a thi yu mbä, bi 'yøn'u.

¹⁹Nu ra Jesús bi dät'u:

—Ga xi ahü ra hmēpya gá 'yäjü. Nu'bu gui xothu ra nijä ua, ne hyupa thoho dá høh mahøn'a, bi 'yëmp'u.

²⁰Bi 'yøn'u ma ngurpihe büya:

—Pē yote ma 'dato njeya án guahna ra nijä, ne guí éna, nhyupa thoho gdí hyøh mahøn'a, bi 'yøn'u.

²¹Pē nu'a ra nijä bi man a ra Jesús, bi ma nanguē rá ngøc'yēi zehē.

²²Nu'bu mí zøn ra ora bi du ne bi dambēni, 'bexgue dá bëmhbē 'be'a xí man'a, ne man'da dá pähmbe majuäni a bi man rá t'ohni Ojä ne yüm hman ra Jesús.

Gätho i päse ra Jesús

²³Ne nu'bu mám 'bühmbe bu Jerusalén, gue'u yu pa ran dābaxjua, xun ngu éna bi 'yēc'yēi

ra Jesús 'bu mín nu yün t'øt'e nuixte bi 'yørpu. ²⁴Pē nu'a ra Jesús hinga gätho bi xi u 'be'a mím bēni, nguetho bi bādi 'be'a di ja yú mbui gätho yu jā'i, bi bādi hin da 'yømanho u. ²⁵Ne hinga hnehi tho da sih ra Jesús 'be'a im bēn yu jā'i nguetho ya i pä a ra Jesús 'be'a di ja yú mbui.

Bin yäui ra Jesús a ra Nicodemo

3 Mí 'bu a n'da ran 'yøhu, n'da ra fariseo, gue'u min éhya da 'yøt' yün t'ëdi Ojä, í Nicodemo a. Nu'a n'da rá ngurpi ma mijudíohe. ²N'da ra xui bi zøm bu 'buh ra Jesús, ne bi 'yëmbi:

—Xänbate i, dí pähmbe Ojä bi zän'ni i gui xängahe, nguetho hin xtán zä xquí 'yøt' yün t'øt'e nuixte 'bu hin di zē a Ojä, bi 'yēna.

³Nu ra Jesús bi dādi, bi 'yëmp'a:

—Majuäni dí xi a i, nu'a hin dim 'bui ma'da'yo, hin da zä da yürpu di manda Ojä, bi 'yëmbi.

⁴Nu ra Nicodemo bi 'yem büya:

—Hague dán zä dim 'bui ma'da'yo n'da gue'bu xun dāc'yēi n'da. Ha da zä da yüt' mahøn'a bu ja rá mbui rá mbe ne dim 'bui mahøn'a.

⁵Nu'a ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Majuäni dí xi a i, gue nu'a to'o him bim 'bui ma'da'yo nanguē ra dehe ne rá Hogandähi Ojä, hin da zä da yürpu di manda Ojä.

⁶Nguetho nu'bu din xänd yu jā'i, xø yu jā'itho yú t'uhni, pē nu'u di xänd rá Hogandähi Ojä, gue'u i ja rá te Ojä bu ja yú mbui u. ⁷Jananguē'a o gadi hyonya thoho a dí xi a i, jatho gam 'bui ma'da'yo. ⁸Ne tengu ran dāhi i 'yo hønbu go hapu in nde, ne guí øde di hī, pē hin guí pädi hapu

ní 'yɛɛe o hapu ní mba. Njabu i øt' rá Hogandahi Oja 'bu bi xand mahøn'a n'da, hingam 'batho ha bin ja 'bu mí un ra 'da'yote, pe mfadi ngue i ja a, bi 'yɛn a ra Jesús.

⁹—Hín dí paði 'be'a nam bøn a guí man ya, bi 'yɛn'a ra Nicodemo.

¹⁰Nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Nu'i grá xänbata, zaí guí xänba räm Hman Oja u ma mi israelhu, hanja hin guí paði 'be'a dí xi a i. ¹¹Majuani dí xi i, dí m mangä a dí paçä, ne dí m ma majuani 'be'a xtá nugä, pe hin guí hamhbu mam hmanä. ¹²Dá xi'a rá 'befi Oja i øt' ua ja ra ximhäi, pe hin gá 'yɛc'yei. Pe dami 'yɛc'yei a, janangue'a da zä ga xi i 'be'a rán 'yomfɛni Oja, ngue 'bɛpu ní nequi rá 'befi i øt' ua.

¹³Ne høngdä da zä ga mangä ua a, nguetho drá mengugä bu mahɛts'i ne bá ɛcä bu, guecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Ne njo'o man'da ra ja'i ngue bi yut mahɛts'i ne bá pengui ngue da mangua 'be'a øt' Oja. ¹⁴Ne tengu thoho bi 'yøt' ra Moisés, gue bi cuarpu magats'i n'da ra pozu nt'øt'e ra t'ɛgui, nu'bu mín 'yo bu ja ra uhäi, ngutho jatho din jacä din cuarcä magats'i, guecä gue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ¹⁵Ne nu'bu bin jacä tengu a, ne hønt'a go to'o da 'yɛc'yei 'be'a dá tugä bu, hin da nu ran unbi mazai, pegue din ja ra 'da'yote mazai a, bi 'yɛn a ra Jesús, bi 'yɛmp'a ra Nicodemo.

Oja di huɛc'u 'bucua ja ra ximhäi

¹⁶Nguetho ɛmme di huɛgahu Oja gue dí 'buhmbu ua ja ra ximhäi. Janangue'a bi 'daju rá 'dats'unt'u ngue ma yantehu, n'damhma hin da nu ran unbi mazai to'o gätho

di dáp rá mbui a, pegue din t'un ra 'da'yote mazai. ¹⁷Nguetho in nde Oja da yanju gueju dí 'buhmbu ua ja ra ximhäi, ne hinguin nde di 'daju rá muui ma ts'oquihu, ne gue'a bí mbenhua rá Ts'unt'u ua ja ra ximhäi a.

¹⁸Ne nu'a to'o di dáp rá mbui a rá Ts'unt'u Oja, hin da nu a rá muui yú ts'oqui. Pe nu'a to'o hin di dáp rá mbui a, pe guehma da nu a xí ts'anbi da nu nangue yú ts'oqui, nguetho hingui ɛc'yei a rá 'dats'unt'u Oja. ¹⁹Ne gue'a bí mben Oja ran nequi ua ja ra ximhäi, gue ní nequi 'be'a di ho yu ja'i. Nu'u to di ho ra 'bexui hingui søm bu ja ran nequi, nguetho øt' ran ts'o. Mfadi xun ho din unba u. ²⁰Nguetho gätho u i øt' ran ts'o hin di ho ran nequi, ne hingui søm bu ja ran nequi, ngue i su hin da hnumanhu 'be'a øt'u. ²¹Pe nu yu ja'i i honi da 'yøt'a ran ho, i pa bu ja ran nequi, n'dahma da hnu gue gue'a Oja di ze u da 'yøt' ran ho.

Nu ra Xuua Nxixya bi ma mahøn'a nangue ra Jesús

²²M'bejua dá mbähmbe ra Jesús dyú xädihe, dá mbähmbe bu ja ra häi Judea, ne dám 'buhmbe bu 'da yu pa ne dá xixyabahe yu ja'i bu. ²³Ne'a ra Xuua Nxixya mí øt' ran xixya bu Enón 'darpu ra xequi Salim, nguetho xun ngu yu mbøthe i pøpu, ²⁴ngue'bu hin ní jot'a fädi ra Xuua Nxixya.

²⁵Bin junthu 'da u yú mijudíohu u yú xädi ra Xuua, gue bi beñi man'da di muui rán xixya i øt'a ra Jesús.

²⁶Bi zøm bu 'bä'a ra Xuua Nxixya u yú xädi buya, ne bi 'yɛmbi:

—Xänbate i, nu'a ran 'yohu gmín 'youi bu 'danguadi ra dāthe Jordán, gue gá xije to'o a, pe nuya i øt' ran xixya, ne gätho yu ja'i i tenni.

²⁷Nu ra Xuua Nxixya buya bi 'yemp'u:

—Guesε Oja bi zänni hangu nangu ra 'befi n'da ngu n'da ngue da zä da 'yøt'a n'da. ²⁸Nu'ehu guí pähmbu 'be'a gätho dām mangä gue dá xi ahü, hinga guecä drá Cristo, pe nugä bām 'bet'ogä, gue dá xih yu ja'i din sä da den ra Cristo. ²⁹Tengu'bu n'da ra hmute din thäti, da den'na rá ndø. Ne nu'a rá amigo a ran 'yohu bin thäti, i 'bäpu i ø'a i ma, ne di johya gue i ten'na rá ndø a ra hmute. Dín jadä buya, dadín johyagä 'bu dín nu i ten yu ja'i a ra Jesús. ³⁰Nu'a ra Jesús jatho da dāha gue nugä, pe nugä jatho ga 'becä, bi 'yēn a ra Xuua Nxixya.

Bí 'yēh mahęts'i ra Jesús

³¹Nguetho nu'a ra Jesús bá ģh mahęts'i, man'da nuixte a xinda gue u gäthogahu. Pe nuju dām 'bühmbu nangu yu ja'i ua ja ra ximhäi, dyu menguhu ua ja ra ximhäi, ne hinga gätho da zä ga pähmbu, hønt'a 'be'a da zä da ba'a n'da ua ja ra ximhäi. Pe nu'a bá ģh mahęts'i man'da xun ho ngue gätho mi'da, ³²ne im ma 'be'a bi nu bu ne 'be'a bi 'yørpu. Pe hingui ngu bi hyänba rá m hman a. ³³Nu'a to'o bi hyänba rá m hma, bi bađi majuani bi man Oja ngue gue'a rá Ts'unt'u a. ³⁴Nguetho bá penh Oja a, ne guesε Oja i ya 'bu i ya a, nguetho nte di 'beh rá Hogandāhi Oja a. ³⁵Nu'a ra Ta ģmme in numanho rá Ts'unt'u, janangu'e'a bi un ran t'ędi

gätho di manda rá 'befi. ³⁶Nu'a to'o i ģc'yei rá Ts'unt'u Oja ya i ja ra 'da'yote mazai, pe nu'a hingui ģc'yei rá Ts'unt'u Oja, hin da nu ra te pe guexta'a da nu rá cuε Oja mi ja da nu, ne gätho yu pa mazai.

Nu ra Jesús bi 'yöp ra dehe ra xisu bu Samaria

4 Ne nubuya nu yu fariseo bi 'yø a man yu ja'i ngue man'da xun ngu i ten ra Jesús ne man'da xun ngu di xixyabi, xinda gue'a ra Xuua Nxixya. ²Pe nu ra Jesús him bi 'yøzehe ran xixya, pe høngdähe yú xädigähe dá øthe ran xixya. ³Ne nu'bu mi ba'a ra Jesús 'be'a mi 'yø u yu fariseo, bi bęni da 'uetho, ngue hin da bęn yu fariseo din sühmi ra Xuua. Bi bøm bu ja ra häi Judea buya, ne dá mbähmbe mahøn'a bu ra häi Galilea.

⁴Pe guemhma bá thohmbe bu ja ra häi Samaria. ⁵Ne nu'bu má thohmbe bu, dá sømhbe bu ja ra hnini Sicar, mbe häntho ra xequi bi un'a ra Jacob, bi un'na ra José rá ts'unt'u. ⁶I jabu n'da ra pozo ra dehe gue bi 'yøt'a ra Jacob maya'bu. Ne gueru bin säya ts'u ra Jesús, nguetho bi yäh ra 'yu. Mbe huxhyadi 'bu má sømhbe bu. ⁷Ne bi zøm bu n'da ra xisu ra mengu Samaria, da ģux ra dehe. Bi 'yēn'a ra Jesús:

—'Daqui ts'u ni dehe, ga sigä ts'u, bi 'yemp'a.

⁸Ne gätho gähe dyu xädigähe xtá sohmbu bu ra Jesús, ne dá cuthe bu ja ra hnini ga tämhbe 'be'a gätho ga sihe.

⁹Nu'a ra xisu bi 'yēna:

—Hanja gní zoqui ne guí äc ra dehe, nguetho nu'i grá judío, ne nugä drá mengu Samaria, bi 'yēmbi.

Ngubũ bi man ra xisu nguetho nu ma mijudíohe hinguin zomanho yũ mengu bũ Samaria. ¹⁰Nu ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Nu'bu xquí pa a rá mate Oja in nde di 'da'i, ne'bu xquí paqui to'ogui gue dí ä'a ra dehe, xquí 'yãc ra dehe di un ra te, ne nugã xcá 'da'a 'bũ, bi 'yẽna.

¹¹Ne nu ra xisu bi 'yẽna:

—Nu'i grán 'yohũ, hin'yũ nin juxthe, ne xũn hẽ ua po na ra dehe. Hapũ ja a ra dehe di un ra te guím ma. ¹²Pe nu mam bombõtahũ ra Jacob bi zi ra dehe i po ua ne Ʃ gãtho yú t'ũhni ne yũn dani. Ne bi zogahe ra pozo ja ua. Ha man'da ja ni ts'edi ngue guí ẽna man'da xũn ho ra dehe gui 'daje, bi 'yẽn'a ra xisu.

¹³Ne nu ra Jesús bi dät'a bũa:

—Hønt'a go to'o i sithe ua, gue'a nám 'bũ Ʃ yũ pa ja bũa, pe i tuthe mahøn'a. ¹⁴Pe hønt'a go to'o da zi ra dehe dadí ungã, njãm'bũ din tuthe mahøn'a, pe din ja tengu n'da ra mbøthe bũ mbo rá mbũi njãm'bũ din thegue, ne gue'a nám 'bũh mazai n'da a, bi 'yẽna.

¹⁵Nu'a ra xisu bi 'yẽmbi:

—Grán 'yohũ, 'daqui ts'ũ ra dehe guím ma gue hin dan tuthe mahøn'a, ne hin gua ẽcã mahøn'a ua ja ra pozo ga jux ra dehe bũa.

¹⁶Nu'a ra Jesús bi dät'a:

—Grá xisu, ní mba bá si a ni ndø.

¹⁷Nu'a ra xisu bi dät'a:

—Njo'o ma ndø, bi 'yẽntho.

Nu'a ra Jesús bi 'yẽmp'a:

—Majuãni guím ma, njo'o ni ndø.

¹⁸Nguetho ya hin guí 'bũhmi 'da Ʃ cõt'a yũn 'yohũ xcán thãthũ, pe nu'a guí 'bũhmi ya hin ni ndøse a.

Janangue'a majuãni njo'o ni ndø, bi 'yẽn'a ra Jesús.

¹⁹Bi dät'a ra xisu bũa:

—Nu'i grán 'yohũ, masque grá pøngahyã Oja. ²⁰Xiqui ts'ũ 'be'a ga øt'ãhe, nguetho nu ma tahe mí thãnde Oja ua ja ra t'øhø, pe nu ahũ gyũ judío ahũ guí ẽmhũ, jatho da mba n'da bũ Jerusalén da dãnde Oja bũ, bi 'yẽna.

²¹Nu ra Jesús bũa bi 'yẽmp'a:

—Grá xisu, dami 'yẽc'yẽi a ga xi i, ẽ maguepũ da zøn ra pa hinga hønt'ua ja ra t'øhø, xinga hønbũ Jerusalén din thãnde ra Ta. ²²Sã guí ẽna guí thãndehũ Oja, pe hin guí thãndehũ tengu bi zãn zehẽ Oja ngue din thãnde. Nugãhe dyũ judíohe dí thãndehẽ a bi zãn Oja nguetho bi zãn Oja ma t'ẽc'yẽihe, ne'a ra Yãnte bi zãn'na Oja ra judío a. ²³Pe bi zãn Oja n'da ra xequi bũ din thãnde, guepũ ja ní mbũi n'da. Ne mi ts'ũtho da zøn ra ora, pe ya bi zøni, ngue da dãnde Oja nangue yú mbũi Ʃ to majuãni da dãnde, ne hin nangue yũn t'øt'e ua ja ra ximhäi. Nguetho nu'a Oja i honi to'o da dãnde nangue yú mbũi. ²⁴Nguetho hin di nequi Oja. Janangue'a hønt'a go to'o da dãnde Oja, jatho da dãnde nangue rá mbũi ne nangue i tẽn'na ram hma majuãni, bi 'yẽn'a ra Jesús.

²⁵Nu'a ra xisu bũa bi 'yẽmbi:

—Dí paçã ba ẽ a rá Thahni Oja ngue ra Cristo a. Ne nu'bu bá ẽhe da xãngahũ xũn ho gãtho.

²⁶Nu'a ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Guecã drã Cristogã dín zo'a i ya, bi 'yẽmbi.

²⁷Nu'bu mí gua'a bi man ra Jesús, ẽ xø dí sømhbe bũ dyũ xädigãhe.

Ne dá hyonya thohohe gue nu ra Jesús mi yaui a ra xisu. Pe xinga n'dagáhe gue dá ánhde hanja bin yaui o 'be'a bin xifi. ²⁸Nu ra xisu búa 'bex bi zopu rá mbamhmi, ne bi mba bu hnini bi xih yu ja'i:

²⁹—Mbähä ne gua nuhu n'da ran 'yohu bi xicä gätho 'be'a xtá øt'ä. Ha hinga gue'a ra Cristo 'bu, bi 'yemp'u.

³⁰Bi mba yu ja'i búa da zom bu 'bä a ra Jesús. ³¹Pe nu'bu hin ni zom bu yu ja'i, nugáhe dá xihmbe ra Jesús:

—Xänbate i, xi'bu gan sihme ya, dá emfe.

³²Pe bi da'a ra Jesús, ne bi 'yenje: —Ja man'da ní niya ma mbuigä, pe hinga ná pähmbu, bi 'yenje.

³³Dán 'yänzehhe:

—Ha 'bui to'o bi 'uini, dán 'yemfe búa dyu xädigáhe.

³⁴Nu'a ra Jesús bi 'yenje:

—Tengu'bu man ts'ihmegä a ngue ga øt'ä rá pähä a bá pengä ne ga juacä rá 'befi a. Ne gue'a man'da ní niya ma mbuigä a. ³⁵Janangue'a gue'a dí xi ahü a ya, nguetho ya ba ehnu yu ja'i. Ne ha guí emhbu di 'beh man goho zana din ja ran sofo. Pe dami hyanthu yu ba ehnu, tengu'bu n'da ra huahi ya xu 'yot'i gue da mba nsoqui, nguetho 'bexque da zä ga cuthu bu di manda Oja yu. ³⁶Ne nu'u to i pa ma cu't'i bu din zam bu hønt'bu go njam'bu. Janangue'a nu'u to da xoqui di johya, ne nu'u to bi duhu ne'u bi xoqui 'da dán johya thoho.

³⁷Nguetho majuani rán theui rá 'befi Oja a bi 'yot'a n'da ra ja'i, “bi zopu rá huahi bi duhu, ne n'dan'yo bi xoqui,” ngue i man yu ja'i. ³⁸Ya

xtá xi ahü gui xoju hapu hin gá tuhmbu, xín gá uafu, pe n'dan'yo bi 'yot' ra 'befi bu, pe guehma gui comhbu 'be'a da da u, bi 'yengáhe ra Jesús.

³⁹Ne nu'bu mí mam bu ja ra hnini ra xisu, xun ngu yú menguhü bi 'yec'yei gue ra Cristo a ra Jesús, nguetho bi man'a ra xisu gue xí xi a ra Jesús gätho 'be'a xí 'yot'e.

⁴⁰Nu'bu mí zom bu yu mengu Samaria bu 'bäh ra Jesús, bi 'yen'u: —Dami 'bucua ja ma hninihe, bi t'emp'a ra Jesús.

Ne dán dehe bu nyopa búa. ⁴¹Ne emme man'da xun ngu bi 'yec'yei yu ja'i bu, nangue rá m hmanse ra Jesús. ⁴²Bi t'emp'a ra xisu búa:

—Ya dí ec'yeihe ya, pe hinga hønt'a gá xije ná ec'yeigáhe ya, pe ne'a dá øsehe bi man na ra Jesús. Ne dí pähmbe majuani ra Cristo na, rá m pörpate yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi, bi 'yen'u yu ja'i.

Ná mbähmbe Galilea a ra Jesús

⁴³Nu'bu mí gua'a nyopa dá pømhbe bu ra hnini Sicar, dá haxhe ra 'yu mahøn'a ní mba bu Galilea. ⁴⁴Ne bi manse ra Jesús, nubu rá häi zehe n'da ra pøngahya hin da hnumansu bu. ⁴⁵Pe nu'bu má sømhbe bu ra häi Galilea, bi numanho ma menguhe bu. Nguetho xí nu yun t'øt'e nuixte bi 'yot'a ra Jesús bu Jerusalén 'bu mín ja ra dämpeti ran dqbaxjua, ngue ne'u xí mba bu u.

Bi yan rá ts'unt'u rá m fäts'iuu ra ts'ut'abi

⁴⁶Ne dá mbähmbe ra Jesús mahøn'a bu ra hnini Caná ra häi

Galilea, guepü xí päh ra dehe bin gui'uva. Ne mí 'bupü n'da räm fäts'iui ra ts'ut'abi xun u rá ts'unt'u, ne i 'bem bu ja rán oi nubü ja ra hnini Capernaum. ⁴⁷Nu'bu mí 'yøde gue bi zøh mahøn'a bu ra häi Galilea ra Jesús ne i 'bupü ra hnini Caná, ne bá epü 'buh ra Jesús büya, bi 'yørpa ra ts'edi da zixpü Capernaum bu ná 'ben a rá ts'unt'u, da xospi nguetho nde da du a. ⁴⁸Ne bi dā a ra Jesús:

—Pe ha jatho m'bet'o guin nuhü yu hmeppya ne yun t'øt'e nuixte, ja gui 'yęc'yeigahü büya.

⁴⁹Pe man'da i humbi sits'i, ne bi 'yęmbi:

—Pe mbehma ts'u cuø, xøhma da du ma t'uhniğä.

⁵⁰Ne bi dät'a ra Jesús:

—Ní mba bá nu, nguetho hin da du ni t'uhni.

Ne nubüya bi 'yęc'yei a räm hman a ra Jesús, ne bi mba büya. ⁵¹Ne bá thā u 'da yú 'yęhe 'bu mím mba bu 'yu bi xifi:

—Bi zä ni ts'unt'u ya, ęn'u.

⁵²Ne bi 'yänni:

—'Be'a ma ora bi zä.

Ne bi t'ęmbi:

—N'dande mande bi bøn ra pa, bi 'yęn'u.

⁵³Ne 'bex bi ba'a rá ta gue gue'a ra ora mín yaui ra Jesús 'bu mí 'yęmbi da yañ a rá ts'unt'u. Janangue'a nu'a ran 'yohü bi dāp rá mbui ra Jesús büya, ne'u gätho mi'da 'bupü rá ngu.

⁵⁴Guehna bi 'yøt' ra Jesús 'bu mambá penje bu Judea dá sømhbe bu Galilea. Ya ná yondj ra hmeppya bi 'yørpü ja ra häi Galilea.

Bi yañ ran 'yohü bu Betesda

5 M'bejua büya bin ja man'da ra dāmpeti ma mijudíohe. Ne dá mbähmbe ra Jesús bu Jerusalén. ²Nubü Jerusalén mí po bu n'da ra mbothe mbe hāntho bu ja rá goxthi yu de'yo, gue ma ndehe dyu judíohe dí ęmfe Betesda. Ne jabu cüt'a yu 'døzangu midí mbä'ts'a ra dehe. ³Ne xun ngu i 'bom bu yu mbedi, 'da u yu xädä ne u yu dogua ne u bi ts'a yú ja'i. Ne gätho u i tø'mi di 'yañ ra dehe. ⁴Nguetho ja'bu bí ęh mahęts'i n'da räm 'behni Oja ne i añ ra dehe. Ne nu'bu xun nu di 'yañ ra dehe, ne nu'a rá mbüdi da yupü ja ra dehe din ho a rá mbedi i ja. ⁵Ne mí 'bem bu n'da ran 'yohü, ya ná 'däte ma 'de'ma hyäto njeya madí ts'a rá ja'i, him mi sä din 'yo. ⁶Ne nu'bu min nu a ra Jesús, ne bi bādi nya'a thoho mi hęmbi, bi 'yęmbi: —Ha guín nde xtán ho i, bi 'yęmp'a.

⁷Bi dät'a ra mbedi:

—Dín ndehma thā, n'yø, pe njongui 'bücüa da zixcä nü ja ra dehe. N'dandj ngu n'dandj dí ęna ga cühnü ja ra dehe, 'bex go i 'bet'o u 'da.

⁸Bi 'yęmp'a ra Jesús büya:

—Dami ndants'i jux ni fidi ne gan 'yo, bi 'yęmbi.

⁹Bex bin hoh rá ja'i 'bu mí ndants'i, ne bi gañ rá fidi ne bin 'yo. Ne nu'a gue'a ra pa ran ts'äya a. ¹⁰Nu'u 'da ma mijudíohe bi 'yęmp'a ran 'yohü xín hoh rá ja'i:

—Nuya ra pa ran ts'äya ya, hingui sä gui çax ni fidi, bi t'ęmp'a.

¹¹Bi dā'a ran 'yohü:

—Pε nu'a bi hoga ma ja'i, gue'a bi xiqui nguetho bi 'yεngui: “Dami ndants'i gui çax ni fiđi ne gan 'yo,” bi 'yεngui, bi 'yεn'a mí ts'a rá ja'i.

¹²Ne nu'u 'da ma mijudíohe bi 'yänni:

—To'lo nín 'yohu bi xi i gui çax ni fiđi ne gan 'yo, bi 'yεn'u.

¹³Pε nu'a him mi pađi to'lo xí hocpa rá ja'i, nguetho nu ra Jesús bi yut'inde bu 'yo yu ja'i xun ngu.

¹⁴M'bejua bi mba ra Jesús bu ja ra danija. Ne nu'bu mi đin'a ran 'yohu buya, bi 'yεmbi:

—Bin ho a ya, nde'bu hin gmi 'yot' mi'da yu ts'oqui. Man'da ts'edi ran unbi guin nu 'bu gui 'yot' mi'da yu ts'oqui, bi 'yεmbi.

¹⁵Bex bi mba a ran 'yohu buya, da xi u ma mijudíohe xí 'yänni, gue gue'a ra Jesús bi hoqui.

¹⁶Janangue'a bi dap'u ma ngurpihe dyu judíohe di ucpa ra Jesús, ne im bēni da hyo. Nguetho εn'u: “I ot' rá 'befi a ra pa ran ts'äya.” ¹⁷Pε nu ra Jesús bi 'yεmp'u:

—Nzai dim peh ma Ta, janangue'a necä jatho dam pecä, bi 'yεmp'u.

¹⁸Pε nanguehna bi man ra Jesús, nu'u ma ngurpihe buya man'da bi bēni da hyo, nguetho hinga hont'a bim pefi ra pa ran ts'äya í ucpi, pe ne'a í ma gue gue'a Oja rá Ta, nam bōni 'da i guui Oja.

I ja rá ts'edi rá Ts'unt'u Oja

¹⁹Janangue'a nu ra Jesús bi 'yεna:

—Majuani dí xi ahü, nte sä ga øzehägä pe hont'a 'be'a dín nu ot' ma Ta. Ne gätho 'be'a i ot' ma Ta, gue'a dí ot'ä a. ²⁰Nguetho nu ma Ta εmme in numanhogui ngue rá Ts'unt'ugä a, ne i urqui 'be'a

gätho i ot'e. Ne da 'yurcä mi'da yun t'ot'e man'da nuixte xinda gue u gán nuhü, ne gui hyonya thohohü. ²¹Nguetho tengu ma Ta i xox'u xun du ne di un ra te mahøn'a, nguthogä, rá Ts'unt'ugä a, dadí un ra te mahøn'a u to'lo gätho dín nde ga unni. ²²Ne nu ma Ta hingui juanbatese, pe bi 'dacä ra ts'edi go dan juanbategä rá Ts'unt'ugä a. ²³Nguetho in nde ma Ta gätho yu ja'i da numansugui gue rá Ts'unt'ugä a, tengutho ma Ta i hnumansu. Nu'bu 'bu a n'da hingui numansugui, xinga gue ma Ta i numansu a, gue gue'a bá pengä.

²⁴Majuani dí xi ahü, nu'a øh mam hmangä ne i εc'yei ma Ta bá pengä, gue'a i ja ra 'da'yote mazai a. Ne hin da nu rá muui rá ts'oqui pe tengutho 'bu xí thambēni bu 'bu u xun du, nguetho ya i ja ra 'da'yote mazai a. ²⁵Majuani dí xi ahü, ya bi zøn ra ora da 'yøh mam hmangä u xun du nangue yú mbui, pegue din t'un ra 'da'yote 'bu da 'yømanho mam hmangä rá Ts'unt'u Ojagä. ²⁶Nguetho tengu ra Ta i jase ra te rá mbui, ne bi 'dacä ra ts'edi din jase ra te ma mbuigä, ne gue'a ra 'da'yote dí un yu ja'i. ²⁷Ne bi 'dac ra ts'edi dan juanbategä, nguetho dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dí pađi 'be'a i sä n'da. ²⁸O gadi hyonya thohohü a dá xi ahü, nguetho da zøn ra ora gätho yu ja'i xu t'ägü da 'yøh ma nde 'bu dá zohni. ²⁹Ne da bōx'u bi 'yot' ran ho, din ja ra 'da'yote mazai. Ne da bōx'u bi 'yot' ran ts'o, da nu ran unbi mazai.

Di dä majuani nangue ra Jesús

³⁰Ne man'da bi man'a ra Jesús, bi 'yεna:

—Nugä hin te dím mangä nangué man 'yomfɛnise. Pe nu'a i xic ma Ta gue'a dím mangä a. Ne'a 'be'a dí sändä, xun ho a, nguetho him ma pähä zehe dí honi ga øt'ä, pe hønt'a rá pähä ma Ta bá pengä. ³¹Nu'bu høngdä xcä däse majuani gue i ja ma ts'edi, nte di muui a mam hmangä 'bu. ³²Pe ne a ma Ta di dä majuani ngue rá Ts'unt'ugä a, ne dí paçä ngue majuani im ma 'bu im ma nanguecä.

³³Nu ahü gá penhdü 'da da 'yän'na ra Xuua Nxixyá nanguecä. Ne nu'a ra Xuua bi ma majuani a. ³⁴Ne madague'bu hin xtí dä majuani, pe guemhma ja ma ts'edigä. Pe dadí bɛn'nahü a bi man ra Xuua Nxixyá ngue man'da da zä gui 'yɛç'yɛigahü ne gan yamhbü büya. ³⁵Ne tengu ra sibi di hyät'i ne i fät yu zu'uɛ, bin ja bu ra Xuua Nxixyá, gá numanhohü 'da yu pa. ³⁶Ne nu'a ra Xuua Nxixyá bi ma nanguecä. Pe i ja 'be'a gue man'da i udi nanguecä xinda gue'a rám hman ra Xuua, ne gue'a ra 'bɛfi bi 'dacä ma Ta gue ga juacä. Ne gue'a ε xø i uh majuani bá pengä ma Ta. ³⁷Ne'a ma Ta gue'a bá pengä, di dä majuani nanguecä, pe nu'ahü njam'bu gá 'yømanhohü 'bu mín ya, xín gá 'yøpahü ra güenda 'bu mín 'yuse.

³⁸Mfadi hin gá hyamhbü rám hma bu ja ni mbuihü, nguetho nu'bu xquí hyamhbü a, xquí 'yɛç'yɛigahü gue bá pengä a. ³⁹Nu ahü thocpa thoho guidín xähmbü yú søcuá Oja, nguetho guí ɛmhbü gue'a gní tìmhbü ra te mazai a. Pe nu'ü gätho yu søcuá guidín xähmbü gätho im ma nanguecä. ⁴⁰Nu ahü

hin guín nde gui xijü gan yan'na ni tehü, pe hinda hønt'bu gui xijü gan yan ahü din ja ahü ra te mazai 'bu, bi 'yɛn a ra Jesús.

⁴¹Ne xø bi 'yɛna:

—Pe madague'bu njon da numansugui, pe guexta'rá rá Ts'unt'ugä Oja. ⁴²Pe dí paði hanja hin guí pajü, nguetho hín guín numansuhü Oja nangué ni mbuihü. ⁴³Bá ɛcä nangué rá thuhu ma Ta, pe nu'ehü hin guín numanhojü. Pe nu'bu ba ε a n'da nangué rá thuhu zehe, man'da guín numanhohü a. ⁴⁴Njam'bu da zä gui 'yɛç'yɛigahü, nguetho guí homhbü da numanho ahü yu ja'i, ne hin guí homhbü da numanho ahü Oja ngue hønt'a i 'bui. ⁴⁵Ha guí ɛmhbü guecä ga yap'ahü bu 'buh ma Ta. Pe dí xi ahü gue gue'ü yém hman ra Moisés gue'ü dí nequi i ja ni ts'oquihü ü, pe sä guím bɛmhbü gue'ü dí yan'ahü ü. ⁴⁶Pe nu'bu xquí 'yɛç'yɛihü yüm hma bi 'yo't' ra Moisés, xquí 'yɛç'yɛigahü ya, nguetho bi ma nanguecä. ⁴⁷Pe hin guí ɛç'yɛihü 'be'a bi 'yo't' ra Moisés, janangue'a xín guí ɛç'yɛihü 'be'a dí mangä ya, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu min yähu ma ngurpihe dyu judíohe.

Ra Jesús bi 'uñ ü cut'a mahuñhi

6 Ne nu'bu mí tho i 'da yu pa, m'bejua büya, dá mbähmbe ra Jesús bu 'danguadi ra dadehe Galilea, n'dat'a ra dadehe Tiberias. ²Ne xun ngu yu ja'i bi dengähe nguetho bi nu yan t'øt'e nuixte bi 'yøt'a ra Jesús nangué ü mín zäman'ü. ³Ne dá mbähmbe ra Jesús bu ja n'da ra nyuni, ne dá huhmbe bu. ⁴Ne nu'ü yu pa ü mí ts'utho da

zøn ra pa ga øt'ähe ra dæmpeti ran dæbaxjua, dyu judíohe. ⁵Ne nu'a ra Jesús bin hanní ne bi hyandi xøn ngu yu ja'i ba epu. Nu'a ra Jesús bi 'yemp'a ra Felipe buya:

—'Bepu dí zä ga tämhbu 'be'a da zi yu ba ehnu.

⁶Gue'a bi man ra Jesús nguetho in nde da baði 'be'a dí dät'a a ra Felipe. Pe nu ra Jesús mí paše 'be'a da 'yøzehe. ⁷Ne bi dät'a ra Felipe:

—Pe hin dí gua'u yu mahuähi tho dá tämhbu a da zi yu ba ehnu 'bu dí ja, madague'bu zu ts'utho din t'unni n'da ngu n'da, bi 'yena.

^{8,9}Ne nubuya nu'a man'da ma mixädihe ra Andrés, rán 'yohu ra Simón Pedro, bi xi a ra Jesús:

—'Bucua n'da ra ts'unt'u i ha zu ts'u rán zedi, gue cut'a yu hme ra cebada, ne yoho yu t'uhua. Pe hin dí gua'u yu ja'i nguetho xøn ngu u, bi 'yæn'a ra Andrés.

¹⁰Ne bi 'yengdahe ra Jesús:

—Jafu din säya yu ja'i, bi 'yena.

Nguetho mi ja bu ra 'bot'ei. Ne bi hyupu häi buya, ne mí jua i cut'a mahuähi u yun 'yohu. ¹¹Ne nu'a ra Jesús bi hyän'a ra hme, ne bi 'yap rán japi Oja nangu ra hme ne bi 'daje yú xädigähe. Ne nugähe dá darpähe u yu ja'i buya, ne u yu huä, ne bin niya gätho yu ja'i. ¹²Ne nu'bu mín niya yu ja'i, nu ra Jesús bi xicähe:

—Pethu u gätho 'be'a bi bongui, gue nte dim 'bedi, bi 'yænje.

¹³Ne nu'bu má pethe buya bi yu u gätho 'de'ma yoho ma 'bøts'ehe yu xequi, 'bu mín niya yu ja'i nangu cut'a yu hme. ¹⁴Nu'bu mín nu ran t'øt'e nuixte u gue bi 'yøt'a ra Jesús, bi 'yæn'u buya:

—Masque majuäni guehna ra pøngahya mí hma da zøcua ja ra ximhäi, bi 'yæn u.

¹⁵Pe nu'a ra Jesús bi baði 'be'a mbæn u yu ja'i ngue nde da bent'i, im bænbi din ts'ut'abi. Janangu'e'a bi zoh yu ja'i buya, bi mbase, ne man'da bi guam bu ja ra dapo.

Ra Jesús bin 'yo maxøts'e ra dehe

¹⁶Nu'bu mín de buya dá mbäshe bu ja ra dædehe. ¹⁷Ne dá hux ma mbosahe, gue ga sømhbe bu ja ra hnini Capernaum. Ne hin ná nuthe ra Jesús 'bu mí zæje ra 'bexui. ¹⁸Ne nts'edi bi 'yæn ran dahi a ra dehe buya. ¹⁹Nu'bu mí dan i ts'u ra mbosa mí huxhe ne dá sømhbe made ra dædehe, dá nuhe ba epu ra Jesús, ba 'yo maxøts'e ra dehe, ní 'yepu ja a ra mbosa mí huxhe. Ne emme dá suhe nguetho him min nuhe xøn ho, him mi paähme ngue gue'a ra Jesús. ²⁰Nu ra Jesús bi 'yænje:

—Guecä, o guín suhu.

²¹Ne bi hyu ma mbäihe, ne dá xihme a ra Jesús da hyuxpu ja ra mbosa. Ne ena ya xmí 'bähmbe bu ndenthe ná mbähmbe buya nubu ra hnini Capernaum.

Bi thon'a ra Jesús

²²Nu'bu mí nec puya, nu'u yu ja'i 'bæpu hapu xí 'uün a ra Jesús, bi bæm buya gue hønt'a n'da ra mbosa mí høpu a ran de dán sihmehe, ne hin dá mbähmbe ra Jesús 'bu má huhe ra mbosa, pe dá mbäshe. ²³Pe gue m'bejua thoho bi zøm bu mi'da yu mbosa bí nexpu Tiberias, ne bi zøm bu jom bu dán sihmehe 'bu mí 'yap rán japi Oja ra Jesús.

²⁴Ne nu'x yu ja'i 'bu mí hyon'a ra Jesús ne him bi ðim bu, xínga guecähe, bi hyux'u mi'da yu mbosa buya ne bi zøm bu ja ra hnini Capernaum, i hon a ra Jesús.

**Ra Jesús ra hme däm
'buh mazai n'da a**

²⁵Ne nu'x yu ja'i 'bu mí ðim bu ra Jesús bu 'danguadi ra ðadehe, bi 'yänni:

—Mán jam'bu gá søcua, bi 'yemp'x.

²⁶Nu'a ra Jesús bi 'yemp'x:

—Majuani dí xi ahx, hin gní hyonju gue gui pahmbu a ran t'uti dá ut'ahx, pe nu'a guín niyaxu 'bu gmín sihmehx gue'a gní hyonju a.

²⁷Pe dami 'yes'hx ngue hont'a gní hyomhbu ra hme nám 'buhmbu yu pa ja buya. Pe m'bet'o thoho dami hyomhbu a ra hme nám 'buh mazai n'da a gue ga 'da ahx, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Nguetho gue'a ran t'edi bi 'dac Oja ma Ta, bi 'yena.

²⁸Nu yu ja'i buya bi 'yän'na ra Jesús ne bi 'yembi:

—'Be'a sä ga øt'ähe gue ga tìmhbe a guím ma, bi 'yén'x.

²⁹Nu'a ra Jesús bi ðadi:

—Nu'a in nde Oja gui 'yøthx gui sinju bu ni mbuihx, guecä bá pengä Oja, bi 'yena.

³⁰Ne bi t'emp'a ra Jesús:

—'Be'a ní hmepya gui 'yurcähe, ngue da zä ga sin ahe bu ma mbuihe. Ha da zä gui 'yøt'e tengu bi 'yøt'a ra Moisés. ³¹Nguetho nu'x mam bombøtahx bi zi ra maná 'bu mí 'yo bu ja ra uhäi, tengu mán t'o't'i bu ja rá søcuq Oja, i ena: "Nu'a ra Moisés, bi un yu ja'i ra hme

bi 'yeh mahets'i," i ena, bi 'yén'x yu ja'i.

³²Nu'a ra Jesús bi 'yemp'x:

—Majuani dí xi ahx, hinga gue'a ra Moisés bi un'a ra hme bí 'yeh mahets'i, pe Oja bi un a. Ne hinga gue'a ra hme nám 'buh mazai n'da a ra maná mi si x. Pe nuya, nu ma Ta di un a njuantho ra hme mahets'i gue nám 'buh mazai n'da a. ³³Ne nu'a njuantho ra hme di un Oja, bí 'yeh mahets'i a, gue däm 'buh mazai x yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi, bi 'yena.

³⁴Ne bi 'yén'x:

—'Daje thocpa thoho a ra hme guím ma, n'yø.

³⁵Nu'a ra Jesús bi 'yemp'x:

—Guecä drá hme däm'buh mazai n'da a. Nu'a to'o da zingä bu ja yú mbui tengu'bu i sihme, ne njam'bu din tumanthuhu yú mbui ne xín din tuthe buya. ³⁶Pe tengu dá xi ahx, hin guí øc'yeigahx, madague'bu gá nuhx 'be'a dá øt'ä. ³⁷Pe nu'x to'o bi 'dacä ma Ta, gue'x di dácä yú mbui x. Ne nu'x di dác yú mbui, njon ga embi hin da zä ga sini. ³⁸Nguetho bá øcä mahets'i ngue ga øt' rá pähä a bá pengä, ne him bá øcä ga øt' ma pähä zehx. ³⁹Nu'a rá pähä ma Ta bá pengä, gue'a nte ga 'becä gätho bi 'dacä, pe ga xoxä x 'bu rán zegui ra pa, ne dim 'bui mazai. ⁴⁰Nu rá pähä ma Ta, gue hont'a go to'o da baði rá Ts'unt'ugä Oja, ne da 'yec'yeigui, din ja ra te mazai x. Janangue'a ga xoxä x 'bu rán zegui ra pa, bi 'yén'a ra Jesús.

⁴¹Ne bi mbadi bi ucpa a ra Jesús x ma mijudíohe 'bu mí 'yø a bi ma, gue bi 'yena: "Nugä drá hme majuani gue bá çah mahets'i." ⁴²Ne bin 'yemzehx x:

—Ha hinga guehna ra Jesús, rá ts'ant'u ra José na, rá ta ne rá mbe dí pahmbu. Hanja ní 'yëna bí 'yëh mahëts'i, bi 'yën u.

⁴³Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'u buya:

—O gadí c'aman'ujü n'da ngu n'da ahü. ⁴⁴Xínga n'da sä da dengui 'bu hin di un ra pähä a ma Ta, gue'a bá pengä, ne ga xoxä 'bu rán zegui ra pa u, ga undä ra te mazai. ⁴⁵Tengu män t'o't'i bu ja yú söcuq yú pöngahya Oja, bi 'yëna: “Gätho yu ja'i da xänba Oja,” bi 'yën'u. Janangue'a nu'u to'o gätho bi hyani xün ho a bi xänba Oja, ne gue'u di däc yú mbüi u.

⁴⁶Pe hin dí ëna 'bo'o xün nu Oja, hinda hængdä gue bá nexä bu, dín nugä a. ⁴⁷Majuani dí xi ahü, nu'a to'o ëc'yeigui i ja ra 'da'yote mazai a. ⁴⁸Nugä drá hme majuani gue nám 'buh mazai n'da. ⁴⁹Nu'u mam bombøtahü bi zi ra maná bí 'yëh mahëts'i 'bu min 'yo bu ja ra ühäi, pe guehma bi du u. ⁵⁰Pe nugä drá hme majuani, bá nexä bu mahëts'i, gue sä da zin'a n'da tengu'bu i sihme, ne njam'bu da du. ⁵¹Nugä drá hme majuani, bá ëcä mahëts'i, tengu ra hme i si n'da i ja rán zaqui yu pa i ja bu ya. Pe nu'a ra hme dím mangä, dín ja ran zaqui mazai to da zi. Ne gue'a ma ja'igä a gue ga uni, ngue din ja ra 'da'yote u 'bucua ja ra ximhäi, bi 'yën'a ra Jesús.

⁵²Bin junzehë u ma mijudíohë buya, bin 'yëmzehë u:

—Hague nja ran 'yohu sä di 'daju rá ja'i ga sahu, bin 'yëmp'u.

⁵³Ne nu ra Jesús bi dät'u:

—Majuani dí xi ahü, nu'bu hin gui sihü ma ngøc'yëi ne ma ji, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, hin'yü

mbo ni mbuihü ra 'da'yote mazai.

⁵⁴Nu'a to'o da za ma ngøc'yëi ne da zi ma ji, i ja ra 'da'yote mazai, ne ga xox 'bu rán zegui ra pa. ⁵⁵Nguetho nu ma ngøc'yëi ne ma ji njuantho ran ts'ihme ngue däm 'buh mazai n'da. ⁵⁶Nu'a to'o da za ma ngøc'yëi ne da zi ma ji dí zäm bu ja yú mbüi, ne i ja ra te nanguecä. ⁵⁷Tengu thohe dí øt'be ma Ta, nu'a i jase rá te, ne i jagä ra te nangu'e'a buya. Ne bá pengä gue ga thocpa a ra te u to da zingä, tengu'bu i sagä. ⁵⁸Nuna ra hme dí xi ahü gue bá çah mahëts'i, hinga ngu a bi zi mam bombøtahü, nguetho bi du u. Pe nu'a to'o da zi ra hme dím mangä ya, gue'a dím 'buh mazai a, bi 'yën'a ra Jesús.

⁵⁹Ne guehna ram hma bi man'a ra Jesús 'bu mín xänbate bu ja ra nija bu Capernaum.

Yüm hma di un ra 'da'yote mazai

⁶⁰Nu'bu mí gua'a bi man ra Jesús, bi 'yën'u mí tenni:

—Hingui ho a bi xijü nü ya, to'o da hyät'i da 'yøde, xün ngu u bi 'yëna.

⁶¹Nu ra Jesús bi baði 'be'a bi bën'u yu ja'i, gue him bi numanho rám hma, ne bi 'yëmp'u:

—Ha guím bëmhbü hingui ho a dá xi ahü. ⁶²'Be'a guim bëmhbü 'bu gá nuju ga texä bu mahëts'i guepu bá nexä, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ⁶³Pe nu'a nam bøn'u yüm hma dá xi ahü, hingan juantho gui saju, pe gui 'yëc'yeihü ngue ga un ma te nangu'e ahü, ne dín ja ahü ra te buya. ⁶⁴Pe 'bu i 'da ahü hin guí ëc'yeigahü, bi 'yën'a ra Jesús.

Nguetho xmi pađi to'o hin da
'yɛc'yei, ne xmi pađi to'o di dā a.

⁶⁵Ne bi 'yɛmp'u mahøn'a:

—Janangue'a dá xi ahũ, hingui
sā n'da ra ja'i ba ɣhe da dengui 'bũ
him bi jap'a ma Ta bi dāc rá mbui.

⁶⁶Nu'bũ mí 'yøh mahøn'a ɯ mí
tenni, xũn ngu bi 'ue ɯ ne him
bin 'yohũ mahøn'a. ⁶⁷Janangue'a
nu ra Jesús bi 'yāngahe dí
'de'mayohogāhe:

—Ha ne ahũ gui sogahũ, bi 'yɛnje.

⁶⁸Nu ra Simón Pedro bi dāt'a:

—Ma Hmu i, pe njo'o man'da da
zā ga tenhde nguetho nu'i ja nim
hma di un ra 'da'yote mazai. ⁶⁹Ne
nugāhe dí ɛc'yei ahe ne dí paħmbe
gue gue'e grá Cristo rá Ts'ant'u i
Oja i 'bui, bi 'yɛna.

⁷⁰Bi dā'a ra Jesús:

—Nugā xtā huan'nahũ gui
'de'mayohohũ, pe nu'a n'da ahũ i ten
ra zĩthu, bi 'yɛnje.

⁷¹Pe nu'a bi man ra Jesús, gue'a
ra Judas a, rá ts'ant'u ra Simón
Iscariote, nguetho gue'a di dá
a. Ne gue'a n'da mín 'yohe a, mí
'de'mayohogāhe.

Hingui ɛc'yei yún 'yohuzehẽ a ra Jesús

7 M'bejua buya, bin 'yo bu
mi'da yũ hnini bũ Galilea.
Him bi nde bi mba bũ ja ra xequi
Judea, nguetho nu ma ngũrpihe
dyũ judiohe, dyũ israelhe, nde xtā
hyo bũ. ²Ne ma guerpũ da dāt ra
pa ngue zai dim peti ma mijudiohe,
'bũ xũ hyøh yũ t'ũngu, im bɛni 'be'a
bi 'yørpa Oja ɯ mam bombøtahe
'bũ min 'yo bũ ja ra ɯhāi. ³Nu yún
'yohũ a ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Nde'bu gui pøngua ní mba bũ ja
ra xequi Judea, ba nu a bũ i ten'ni
i nangu'e'a guí øt'e. ⁴Nguetho njo'o
to da 'yaħ rá 'befi 'bũ in nde da
t'ɛspi. Nu'bũ majuañi guí øt' yũn
t'øt'e nuixte bá ut yũ ja'i, ne gātho
ra ximhāi da ba'a i, bi t'ɛmp'a ra
Jesús.

⁵Ngubũ bi xih yún 'yohũ nguetho
him mi ɛc'yei ɯ. ⁶Nu a ra Jesús bi
'yɛmp'u buya:

—Hinga na søn ra ora bi ts'ängä
ga mbagä bũ, pe nu'ahũ hønt'a go
'be'a má ora da zā gui mbähä bũ.

⁷Nu'ũ 'bũcua ja ra ximhāi hin di
ɛc'ahũ nguetho 'da i gu guí øthũ ɯ,
pe go di ɯgä ɯ nguetho dím mangä
gue hingui ho øt'u. ⁸Ní mbäsehũ
'bũ guín ndehũ, nugä hin ga mba ya
nguetho hinga na søn ra ora ga mba
bũ, bi 'yɛna.

⁹Nu'bũ mí gua'a bi man buya
bim 'but pũ mi'da yũ pa bũ ra xequi
Galilea.

Bin xānbate ra Jesús bũ ja ra dāmpeti

¹⁰Nu'bũ mí mba bũ Jerusalén ɯ
yún 'yohũ, m'bejua bi mba bũ ra
Jesús. Mbe bin 'yañtho nguetho bi
nde him 'bexque da hnu. ¹¹Ne nu
ma ngũrpihe dyũ judiohe i 'bũpũ,
bi hyon'a ra Jesús bũ ja ram peti.
Ne bin 'yɛm zehẽ ɯ:

—Harũ i 'bui 'bũ, bin 'yɛmp'u.

¹²Ne xũn ngu yũ ja'i bin yañjo'dre
nangu'e'a ra Jesús, nu'ũ 'da im ma
ngue xũn ho a, ne nu'ũ 'da i ɣna:
“Hāte a.”

¹³Pe xinga n'da bin ya ts'edi
nangu'e'a ra Jesús nguetho i su ma
ngũrpihe 'bũpũ.

¹⁴Nu'bu mí tho'i ts'u yu pa, ya bi zo i nde yam peti i t'ørpu, ja bi mba bu ja ra danija ra Jesús buya ne bin xänbate bu. ¹⁵Ne nu ma ngurpihe bu ja ra nija bi hyonya thoho ne bi 'y'en'u:

—Hague nja i sä da ma xun ho ram hman Oja na ran 'yohu, ne him bi ze'a man xädihu, bin 'yem zehu u.

¹⁶Bi da a ra Jesús:

—Nu'a man xädigä him mam hmansegä a pegue ram hman a to bá pengä. ¹⁷Nu'bu 'bu a n'da gue nde da 'yot' rá pähä Oja, da ba 'bu rán xädi Oja, o gue da ba 'bu mam hmansegä. ¹⁸Nu'bu 'bu a n'da im ma 'be'a mbense, i honi da hnumansuse. Pe nu'bu 'bu a n'da i honi da t'espa rá hmu, im ma majuañi a ne hingui häte a.

¹⁹Ne xø bi 'yena:

—Bi 'daju yun t'edi ra Moisés, pe xinga n'da ahü guí øthu nguetho bi ma njon din hote, ne guín nde gui hjoju, bi 'y'en'a ra Jesús.

²⁰Ne bi da'u yu ja'i thoho:

—Masque bi ben'na ra zithu a gám ma, njo'o to in nde da hyo i, bi 'y'en'u.

²¹Nu ra Jesús bi dat'u:

—Nugä dá øt'a n'da ra 'befi 'bu ra pa ran ts'äya, ne gätho ahü gä hyonya thohohu. ^{22,23}Pe ne'ahü, nu'bu din tñ i yoho yun t'edi bi man ra Moisés, nu'a n'da bi ma gue gui hycpahü yá ja'i yu 'uere, ne nu man'da buya ra pa ran ts'äya, guí huanhdu nda'a guí øthu, gue guí hecpahü yá ja'i yu 'uere. Nguetho hin guín nde gui festahü a rán t'edi ra Moisés. Ne hinga hont'a ra Moisés bi ma da thecpa yá ja'i yu 'uere, pe ne'u mam

bombøtahü bi ma. Ne nguetho dá øt' 'bu má hoc'a n'da ra hyenni 'bu ra pa ran ts'äya. Hanja gní saju ne gue'a n'yoi bu rán t'edi ra Moisés dá øt'ä. ²⁴Pe damin 'yomfenihu xun ho 'bu guí ña gui juanbahü n'da ra ja'i. Jatho 'be gui pahmbu 'be'a nam bøn'a i øt'a n'da, bi 'y'en'a ra Jesús.

Bin 'yän'du 'bu gue'a ra Cristo

²⁵Ne nu'u 'da yu mengu bu Jerusalén bin 'yemp'u:

—Ha hinga guehna ran 'yohu im ma ma ngurpihu da hyo. ²⁶Pe hague in ja, in xänbate ua bim peti gätho yu ja'i ne nte i xih ya. Uague bi ben'u ma ngurpihu gue majuañi ra Cristo na ra Jesús, gue bi huand Oja dim Hmu ua. ²⁷Pe nuna ran 'yohu, dí pahmbu hapu bá nexna, pe nu'bu bá ñ a majuañi ra Cristo, njo'o to da bañi hapu dí nex'a, bin 'yem zehu u.

²⁸Nu'bu mín xänbate ra Jesús bu ja ra danija, nts'edi bi 'yena:

—Guím bëmhbü guí pajü ne guím bëmhbü guí pahmbü hapu bá nexä. Pe hin bá ñcä nanguesegä, pegue bá pengä a majuañi i ja rá ts'edi. Nu'ehu hin guí pahmbü a. ²⁹Nugä dí paçä a nguetho bá nexä bu i 'bu a, ne gue'a bá pengä a, bi 'yena.

³⁰Ne 'bexque nde da bent puya, pe njom bi zä bi bent'i nguetho hin ní zøn ra ora da bent'i. ³¹Ne xun ngu yu ja'i bi 'y'c'yei gue majuañi ra Cristo a. Ne bi 'y'en'u:

—Guehma majuañi ra Cristo na ra Jesús gue mí hma ba ñe, nguetho njon da zä da 'yot' yun t'øt'e man'da nuixte, bi 'y'en'u.

**Bi 'benh yu asmayo da
bent'a ra Jesús**

³²Nu'bu mí 'yøh yu fariseo ne yu dambäjä 'be'a bi man yu ja'i nangu'e'a ra Jesús, bi xi u 'da yu asmayo büya da bent'a ra Jesús ngue da got'i. ³³Nu'a ra Jesús 'bu mí thoqui bin xänbate, bi 'yena: —Mi ts'utho dí 'bühmbu ua nguetho ga mba bu bí 'bu a bá pengä. ³⁴Ne nu'ahu büya gui hyonju pe hin da zä gui tijnju, ne hin da zä gui sømhbü bu hapu dam 'bucä, bi 'yena.

³⁵Ne bin 'yemzehe ma ngurpihe: —Hapu da mba gue hin da zä ga tijnhbü. Ha da mba bu n'danni 'bu u ma mijudíohu, ne da xänba u, ne'u n'dan'yo yu ja'i gue yu griego. ³⁶'Be'a ním bøn'a man'a: “Gui hyonju ne hin gui tijnju, ne hin da zä gui sømhbü hapu ga mba,” enju, bin 'yemzehe u.

**Tengu n'da ra dæthe da
nexpu ní mbui n'da**

³⁷Nu rán zegui ra pa nangu'e yum peti mí øt'u, gue'a ra pa xmb yu ja'i man'da xun nduxqui a. Ne 'bäpu ra Jesús ne nts'edi im man'a:

—Nu'a to'o di 'be a man'da mahyoni thoho rá mbui, tengu'bu i tuthe, ba xhe ga un'na mahyoni thoho, tengu'bu da zi ra dehe. ³⁸Ne nu'a to'o da zi ra dehe dím mangä, din ja tengu n'da ra dæthe da nexpu rá mbui gue di un mahøn'a ra 'da'yote, tengu xí man rá t'ohni Oja, bi 'yæn'a ra Jesús.

³⁹Ne gue'a bi ma nangu'e rá Hogandahi Oja da hyani to'o gätho da 'yæc'yæi. Pe hin ní zøh

rá Hogandahi Oja 'bu mím ma nguetho hin ní ndex mahæts'i ra Jesús gue tpa pengahu a.

'Dahma 'dan'yo bi bæn yu ja'i

⁴⁰Nu'bu mí 'yøh yu ja'i 'be'a bi man ra Jesús, bi 'yæn i 'da:

—Masque majuani rá pøngahya Oja mí hma ba xhe.

⁴¹Ne nu mi'da bi 'yena: —Nu'a, ra Cristo gue rá Thahni Oja a.

Pe nu mi'da bi 'yena: —Pe ha dí 'yepu Galilea ra Cristo. ⁴²Nguetho bi man rá t'ohni Oja, gue ra Cristo ba xhe nangu'e rá 'yu ra David, ne di nequi bu ra hnini Belén gueru mí 'buh ra David, en'u.

⁴³'Bex bin hec yu ja'i nangu'e'a bi man'u, ne 'dahma 'dan'yo 'be'a mím bæni ngue to'o a ra Jesús. ⁴⁴Ne 'da u nde da bent'i ngue da got'i, pe xinga n'da bi zä bi bent'i.

Him bi 'yæc'yæi yu ngurpi

⁴⁵Nu'bu mbenc'u yu asmayo bu 'bu u yu dambäjä ne yu fariseo, nu'u bi 'yänni:

—Hanja hin guá sihu a dá xi ahü, bi 'yæn'u.

⁴⁶Ne nu yu asmayo büya bi dædi: —Pe him mí 'bu a n'da im ma tengu man'a ra Jesús, bi 'yæn'u.

⁴⁷Ne bi dæ u yu fariseo büya: —Ha ne ahü bi hyä ahü. ⁴⁸Pe xinga n'dagähe dyu fariseohe dí æc'yæihe a, xinga gue'u mi'da ma mingurpihe. ⁴⁹Pe nu u yu ja'i thoho gue hingui pah yun t'ædi, hønt'u i æc'yæi a ran 'yohu u, pe da nu ran unbi mazai u, bi 'yæn u.

⁵⁰Ne nubuya nu ra Nicodemo, gue'a xí zøm bu 'buh ra Jesús

'bũ n'da ra xui, bi 'yẽmp'u yú mifariseohũ:

⁵¹—Nu'a man t'ẽdihũ, hingui sã ga juãnbahũ n'da ra ja'i 'bũ hin dá øhmbũ 'be'a da manse, ne'bũ hin dí paĩmbũ majuãni 'be'a i øt'e, bi 'yẽna.

⁵²Ne bi dũ Ʃ, bi 'yẽmbi:

—Nu'i tengu'bũ ne'i guí 'yẽpũ Galilea, nguetho ne'i guím ma tengu im man yũ 'yãmbũ. Pe dami hyomhbũ ja rá søcuã Ojã gue'bũ di nequi bũ Galilea n'da rá pøngahyã Ojã.

⁵³Ne n'da ngu n'da bi mba yú ngu bũya.

Ra xisu ra 'yomt'ẽni

8 Pe nu ra Jesús bi mba bũ ja ra nyuni Olivos. ²Ne nu'bũ t'ũxudi tho bi mbeng bũ ja ra dãnija mahøn'a ne bi hyupũ. Ne gãtho nan ngu yũ ja'i bá ẽhe nangue'a ne bi xãnba Ʃ. ³Ya xí yã bũ ra Jesús 'bũ mí zøm bũ yũ fariseo ne yũ xãnbate nija, bi zispa n'da ra xisu gue bi nu 'bũ mín yãui n'da ran 'yohũ hing rá ndø. Ne bi mbä'minde bũ 'bũh yũ ja'i. ⁴Bi 'yẽmp'a ra Jesús:

—Xãnbate, nuna ra xisu dá tĩmhbe bũ i øt' ran 'yomt'ẽni. ⁵Ne nu ran t'ẽdi bi xijũ ra Moisés, tengu na bi 'yøt' ra xisu ya, ne i jatho da mba ma bat'ado gue da du. Xi'e, 'be go guí xije ya, bi 'yẽn'ũ yũ fariseo ne yũ xãnbate nija.

⁶Pe guehna bi man Ʃ nguetho i sãtho ra Jesús, i honi 'bepũ dí yãpi. Ne 'bex bi mbom thoho a ra Jesús ne bi 'yo't' rá saha bũ häi tengu'bũ hin xtã 'yø'a bi man'ũ. ⁷Pe man'da bi thoqui bi 'yãnni, nu ra Jesús bim 'bãh pũya ne bi 'yẽmp'ũ:

—Nu'bũ 'bũ a n'da ahũ hin'yũ ni ts'oquihũ, gue'a di dũ'mi da 'yẽmba ra do ra xisu a.

⁸Ne bi mbo'mi mahøn'a bũ häi ne bi 'yo't' rá saha bũ ja ra häi. ⁹Ne nu'bũ mí 'yø'ũ 'be'a bi man ra Jesús, bi dũ'mi 'dahmi 'datho bi mba, m'bet'o bi mba a man'da xín dãc'yẽi asta gue'bũ go mín the Ʃ yũ yãpate, nguetho bi bãse mbo yú mbui i ja yú ts'oqui. Ne hønt'a ra Jesús bi gohmbũ bũ Ʃ mí xãnbi, ne'a ra xisu. ¹⁰Ne nu'bũ mí'm 'bã'a ra Jesús ne bi nu njo'o bũ yũ yãpate, pe hønt'a ra xisu bi gopũ, bi 'yẽmbi:

—Grá xisu, hapũ bi mba Ʃ bi yãp'i i. Ha njo'o ua Ʃ in nde xtí 'da'a rá muui ni ts'oqui.

¹¹Ne bi dũ'a ra xisu:

—Grá Hmu, xínga n'da.

Ne nu ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Necã, xínga guecã ga 'da'a rá muui ni ts'oqui. Ní mba ya, pe hin gui 'yøt' mi'da yũ ts'oqui.

Rá nyot'i yú mbui yũ ja'i

¹²Nu ra Jesús bi thoqui bi xãnba yũ ja'i mahøn'a, bi 'yẽna:

—Nugã, drã nyot'i yú mbui yũ ja'i 'bũcua ja ra ximhäi. Nu'a to'o da dengui him man 'yo bũ ja ra 'bexui, pe dín ja ran nequi yú mbui gue ra 'da'yote mazã, bi 'yẽmp'ũ.

¹³Janangue'a nu'bũ mi dũ Ʃ 'da yũ fariseo mi 'bũpũ, bi 'yẽmbi:

—Pe nu'i guím manse 'be'a guí øzehe, janangue'a sãti thoho a guím ma, sã bi 'yẽn'ũ.

¹⁴Nu'a ra Jesús bũya bi dãt'ũ ne bi 'yẽmp'ũ:

—Madague'bũ dí'm manse nanguesegã, pe di muui a, nguetho dí paçã hapũ bá nexã ne hapũ ná

mbagä. Pe nu ahü hin guí pähmbü hapü bá nexä o hapü ná mbagä. ¹⁵Nu'ehü sä gadí juänbahü n'da 'bü hin guí pähmbü xün ho 'be'a øt'a n'da. Pe nugä madague'bü dí pädi 'be'a øt'a n'da, pe njon dadí juänbä ya. ¹⁶Pe nu'bü dím mangä 'be'a øt'a n'da, majuäni dím ma, nguetho hin dí 'dase pe n'dat'a dím mam'be ma Ta gue bá pengä ua. ¹⁷Nt'o't'i bü ja yün t'edi zai guidín xähmbü, gue nu'bü yoho yün 'yohü 'da'angu da ma 'bü xün juänni, mfädi gue ya majuäni a büya. ¹⁸Nugä dí xi ahü to'ogä, n'dahma gui pajü, ne'a ma Ta bá pengä di jaqui da faqui, bi 'yëna.

¹⁹Bex bi 'yën'ü:

—Hapü 'büh ni ta, bi 'yëmbi.

Ne nu ra Jesús bi dät'ü:

—Hin guí pajü, xínga gue'a ma Ta guí pähmbü. Nu'bü xquí pajü, ne'a ma Ta xquí pähmbü 'bü, bi 'yëna.

²⁰Ne guehna bi man ra Jesús 'bü mín xänbate bü ja ra danija guepu i pa m'be'ts'i ra mbeti. Ne njom bi bent'i gue xtan got'i nguetho hin ní zøn ra ora dim fent'i.

Him bi zä bi mbähä ra Jesús

²¹Nu ra Jesús bi thoqui bi xih mahøn'a ü:

—Nugä ga mbagä, ne m'bejua gui hyonjü, ne gui tuhü 'bü hin nín hotho ni ts'oquihü. Nübü hapü ga mbagä hin da zä gui mbähä bü, bi 'yëna.

²²Ne bi 'yën ü ma ngürpihe:

—Ha din hyose nanguese nguetho bi ma: “Nübü ga mbagä, hin da zä gui mbähä bü,” bi 'yënjü, bi 'yën'ü.

²³Ne nu'a ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Nu'ahü i ja ahü rán 'yomfëni ra ximhäi nguetho gyü menguhü ua ja ra ximhäi. Pe nugä 'da'angu dím bëm'be Ojä, nguetho hin dra mengugä ua ja ra ximhäi.

²⁴Janangue'a dí xi ahü, nu'bü hin gui 'yëc'yëihü 'be'a dím manse gue to'ogä, gui tuhü ne njäm'bü din hoh ni ts'oquihü, bi 'yëna.

²⁵Ne bi 'yän'ndü büya:

—To'o i, bi 'yën'ü.

Nu'a ra Jesús büya bi 'yëmp'ü:

—Ya xtá xi ahü to'ogä ne guexta thohogä. ²⁶I ja man'da xün ngu ga xi ahü 'bepü nín ja ni ts'oquihü. Pe majuäni a dím ma nguetho majuäni a bá pengä. Ne nu'ü yüm hma di bëngä a, gue'ü dím mangä ua ja ra ximhäi ü, bi 'yëna.

²⁷Pe nu'ü ma ngürpihe 'bü mí xi ü, him bi bā ü gue'a bi ma ra Jesús gue Ojä bá penhua. ²⁸Janangue'a xø bi 'yën'a ra Jesús:

—Nu'bü gä cuarcahü bü magäts'i, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, m'bejua büya ja gui pähmbü to'ogä. Ne ja gui pähmbü büya nte dím manse, pe gätho xtá ma bi xänga ma Ta. ²⁹Nu a ma Ta gue bá pengä ua, n'dat'a dím bëm'be, ne njäm'bü i sogä a nguetho zai gätho dí øt'ä a in numanho, bi 'yën'a ra Jesús.

³⁰Nu'bü mí man na, xün ngu ü mi'da bi 'yëc'yëi mahøn'a.

Yü 'yëhe a ra ts'oqui

³¹Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ü 'da ma mijudíohe ngue ëna bi 'yëc'yëi a:

—Nu'bü gui thoqui gui tenhdü mam hmanä, majuäni ma 'yëc'yëi ahü 'bü. ³²Ne da zä gui pähmbü 'be'a nam bøn'ü yüm hma majuäni,

ne gue'a dí yan ahü gue da zin ahü Oja, bi 'yëna.

³³Ne bi da ü:

—Pe nugähe, dyäm bom'betoje ra Abraham janangue'a ya yú t'ühni-gähe Oja. Ne njam'bu midí mandagähe man'da ra hmu. Hanja gní xije da mba nhyänigähe gue da zinje Oja, bi 'yën'a.

³⁴Ne nu'a ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Majuani dí xi ahü, nu'a to'o øt' ra ts'oqui, rá hmu ra ts'oqui a. ³⁵Nehna man'da guim bëmhbu, hin gui sä gui comhbu ran ho ra Abraham, pe tengu'bu yú 'yëhe thoho ahü a. Pe hønt'u njuantho yú t'ühni da gomhbu ran ho mazai. ³⁶Nugä njuantho rá Ts'ünt'u Ojagä. Ne nu'bu guecä ga jüc'ahü bu ja yu ts'oqui, majuani da zin ahü ma Ta ne yú t'ühni ahü a 'bu. ³⁷Ne madague'bu bi xant'ahü ra Abraham, tengugä, pe guín nde gui hyoju, nguetho hin hapü da zä da yut' mam hma bu ja ni mbüihü. ³⁸Hønt'a bi 'yurcä ma Ta dí m mangä. Ngutho ahü, hønt'a bi 'yut'a ni tahü guí øthu, bi 'yëmp'a.

³⁹Ne bi da ü ma mijudíohe mí 'bäp:

—Ra Abraham ma tahe.

Ne nu ra Jesús xø bi 'yëmp'a:

—Nu'bu majuani yú t'ühni ahü ra Abraham xquí comhbu ran 'yomfëni ra Abraham 'bu. ⁴⁰Pe nuya guín nde gui hyoju, guecä dí xi ahü a majuani gue'a bi xänga ma Ta. Pe hinga ngubü bi 'yøt' ra Abraham tengu guín nde gui 'yørcahü.

⁴¹Janangue'a dí xi ahü, guí øthu rá 'befi man'da ni tahü, bi 'yëna.

Ne 'bex bi 'yën'a:

—Hin dyu 'betat'ühni gähe, pegue n'datho ma tahe 'büi, Oja a, bi t'ëmp'a ra Jesús.

⁴²Nu'a ra Jesús bi da't'u:

—Nu'bu da gue'a Oja ni tahü, xquí numanhoju 'bu, nguetho bá ëcä bu bí 'bu Oja. Ne hin bá ëcä nangue ma ts'edi zehe pe gue'a Oja bá pengä ua. ⁴³Hanja hingui sä gui pahmbu 'be'a dí m mangä. Nguetho hin guín nde gui pahmbu a.

⁴⁴Nguetho ra zïthu ni tahü, ne guí honi gui 'yøthu rá pähä a. Ne nu'a, rá mbüdi thoho bi dæ'mi bin hote, ne guet'u yu pa i ja bu ya i øthoho. Ne nu'a, him bin zämmi a majuani nguetho him bi numanho a. Ne hønt yu fehni man'a nguetho rá m 'bäi a. Ne in ta nangue gätho yu fehni. ⁴⁵Pe nugä dí m ma majuani, janangue'a hin guí ëc'yëigahü.

⁴⁶To'o ahü da ma majuani dí øt' ran ts'o o gue dí m man ra fehni. Pe nu'bu gätho majuani a dí xi ahü, hanja hingui sä gui 'yëc'yëihü.

⁴⁷Nu'a to'o bim 'büi nangue Oja, i ømanho rá m hman Oja a, pe nu'ahü hin guí ømanho rá m hman a nguetho hin gám 'bühmbu nangue Oja, bi 'yën'a ra Jesús.

Ya x mí 'büh ra Cristo 'bu hin ním 'büh ra Abraham

⁴⁸Bex bi da't'u ma mijudíohe büya:

—Ha him majuani dí m mamhbe, gue nu'i grá mengu bu Samaria, gue him majuani grá mbom'beto ra Abraham. Ne guí 'bühmi n'da ra zïthu, sä bi 'yën'a.

⁴⁹Nu ra Jesús bi da't'u:

—Nugä hin dí 'bu'be n'da ra zïthu pe dí numansu ma Ta. Nu'ahü hin guí numansuju. ⁵⁰Ne hin dí honi gue da hnumansugui pe i 'bu a n'da gue i honi da hnumansugui, ne di ünbi to'o hingui numansugui.

⁵¹ Majaŋani dí xi ahũ, nu'a to'o da 'yɛc'yei a dí m angã hin da nu ran ðate a, bi 'yɛna.

⁵² 'Bex bi ða'ũ ma mijudíohe:

—Nuya dí ɸahmbe go gue'e guí 'bũhmi a ra zĩthu, nguetho bi du ra Abraham ne gãtho yú ɸongahya Oja, ɸe sã guí ɛna, hin da du to'o da 'yɛc'yei i. ⁵³ Ha guí ɛna man'da guín nuixte xinda gue'a ma tahe ra Abraham ne ɸ yũ ɸongahya, ne maya'bu xũn du ɸ. To'o guí ɛna gue gue'e 'bu, bi 'yɛn'ũ.

⁵⁴ Nu'a ra Jesús bi ða't'ũ:

—Nu'bu xcã honi dan nuixte zehegã, sãti thoho 'bu. ɸe nangue a rá ts'edi ma Ta, gue'a nán nuixtegã a, gue'a guí ɛmfũ ni Oja'ũ. ⁵⁵ ɸe njãm'bu gã ɸahmbũ a. ɸe nugã dí ɸacã a, ne nu'bu xcã mangã hin dí ɸacã a, xcãm fehnigã 'bu, tengu ahũ. ɸe majaŋani dí ɸacã a ne dí ɔt'a im man a. ⁵⁶ Nu a ra Abraham, ɸaí guí ɛmfũ ni tahũ, ɸe bin johya 'bu mi ɸadi da zõn ra pa ba ɛcã ua. Ne bi t'uti gue ga sõcã ua, ne bin johya 'bu mi nugui, bi 'yɛna.

⁵⁷ Ne sã 'bex bi 'yɛmp'ũ ma mijudíohe:

—Hin guí ɸe'ts'i yote ma 'det'a njeya ne guí ɛna gã nu ra Abraham, bi 'yɛn'ũ.

⁵⁸ Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ũ:

—Majaŋani dí xi ahũ, nu'bu hin ním 'bũh ra Abraham, xmí 'bucã, nguetho ɸaí dí 'bui, bi 'yɛmp'ũ.

⁵⁹ 'Bex bi gux yũ do ɸ, ɛna di bat'i, ɸe nu ra Jesús 'bex bi yut'i nde bu 'bũh yũ ja'i, bin 'yaŋi ne bi bõm bu ja ra ðanija buya.

Ra xädã 'bu mim 'bui bi yaŋi

9 Nu'bu má mbãhmbe bu 'yu ra Jesús, dá nuhe n'da ran 'yohũ,

ra xädã gue'bu go mim 'bui. ² Ne nugãhe dyũ xãdihe dá änhde:

—Xãnbate i, to'o bi 'yõt' ra ts'oqui, ha gue'a rá ta o gue rá mbe, uague rá ts'oqui zehẽ gue bin xädã, dí ɛmfẽ.

³ Nu'a ra Jesús bi 'yɛngãhe:

—Xínga guehna ran 'yohũ ne xinga gue'a rá ta ne xínga gue'a rá mbe, ɸe hõnt'a ran t'õt'e nuixte da 'yõrpa Oja gue da nu yũ ja'i. ⁴ Nuju i jatho ga humbi ga ɔrpahũ rá 'befi Oja ya tengu'bu ma patho ya, nguetho da zõn ra pa ga tuhũ, ne hin man da zã ga ɔthu ra 'befi ua ja ra ximhäi buya. ⁵ Nu'bu dí 'bucua ja ra ximhäi dí xãnba yũ ja'i, tengu'bu dí xocpa yú dã da nu ran nequi, bi 'yɛnje.

⁶ Nu'bu mí jua'a bi ma, bi zoh rá jji bu häi, ne í 'yõt' ra bõhäi rá jji ne gue'a í gospa rá dã ra xädã a buya. ⁷ Ne bi 'yɛmp'a ra xädã:

—Ní mba bán xädã nu ja ra mbothe Siloé.

Bi mba ne bán xädã. Ne nu'bu mam bá pengui in nu ran nequi buya.

⁸ Ne nu'ũ din tõt'am'buĩhũ ne'ũ mi'da yũ ja'i gue ɸaí mín nu 'bu mín xädã, nu'bu mín nu ɸ, bin 'yɛmp'ũ:

—Ha hinga guehnũ ra xädã nu mí haɸta'a 'be'a mí si.

⁹ 'Da'ũ bi ma:

—Guehnũ.

Ne nu'ũ mi'da bi 'yɛna:

—ɛna ngunũ a ɸe hinga guehnũ.

ɸe nu ra xädã bi ðadi:

—Guecã, bi 'yɛn'a.

¹⁰ Ne bi 'yãn'dũ buya:

—Hague nja bi xoh ni dã.

¹¹ Ne nu ra xädã bi ðadi:

—Nu'a ran 'yohũ rá thuhu ra Jesús bi 'yõt' ra bõhäi ne bi gosca ma

dä. Ne bi 'yengä: “Ní mba bu ja ra mbothe Siloé ne guan xudä bu,” bi 'yengä a. Ne dá mba dán xudä, ne bi zä dá nu ran nequi ma dá buya, bi 'yena.

¹²Ne bi t'emp'a:

—Hapü i 'bu a.

Ne bi dah püya:

—Hin dí pädí, bi 'yenthó.

Bi t'ørpa ran t'änni a mí xädä

¹³Ne bi zix bu 'buh yu fariseo buya. ¹⁴Nu'a ra pa bi 'yot' ra böhäi ra Jesús ne bi xocpa rá dá ra xädä, ra pa ran ts'äya a. ¹⁵Nu yu fariseo bi 'yänni mahon'a:

—Hague nja bi nu ran nequi ni dá.

Ne bi 'yemp'a:

—Bi gosca ra böhäi ma dá, ne bán xudä, ne nuya dín nu ran nequi, bi 'yena.

¹⁶Janangue'a bi 'yén'u 'da yu fariseo:

—Nu'a ran 'yohu guím ma, hingui numansu Ojā nguetho hingui numansu ra pa ran ts'äya, sä bi 'yén'u.

Pe nu'u mi'da u bi 'yena:

—Pe nu'bu ra ts'om'bäi hin xtán zä da 'yot' yun t'ot'e nuixte gue i ot'a.

'Bex bin hec'u buya. ¹⁷Ne bi t'an'na ra xädä:

—'Be'a guím ma nangue'a bi xoc'a ni dá.

Ne bi 'yena:

—Nu'a, n'da rá pøngahya Ojā a, bi 'yena, ne bi bøm buya.

¹⁸Pe nu'u him bi 'yəc'yei gue gue'a mí xädä, jague'bu mí zonpa a rá ta ne rá mbe. ¹⁹Ne bi 'yän'du:

—Ha gue'a ni ts'ant'uui gue mí xädä a. Hague nja in nu ran nequi ya, bi 'yén'u.

²⁰Bi da'a rá mbe ne rá ta:

—Dí pa'be gue gue'a ma ts'ant'u'be gue mí xädä 'bu mim 'bui. ²¹Pe hin dí pa'be hague in ja in nu ran nequi ya, hin dí pa'be to'o bi xocpa rá dá. Nu'a xun dan'yohu ya, dami 'yänhdü, da manse to'o.

²²Ngubü bi man rá ta ne rá mbe nguetho i su ma ngurpihe dyu judíohe. Gue bi zän'na n'da ra nde, gue da hyon'a thi bu ja ra nijä u to'o da ma bá penh Ojā a ra Jesús, ne ma zä hin da hnumanho bu ja yú hnini. ²³Janangue'a bi 'yenthó rá ta ne rá mbe: “Xun dan'yohu ya, dami 'yänhdü,” bi 'yenthó u.

²⁴Janangue'a bi zonh mahon'a ran 'yohu mí xädä, ne bi 'yemp'a:

—Pe dami ma majuañi gue gue'a Ojā bi xoc'a ni dá. Pe nu'a ran 'yohu gá ma, dí pähmbe ra ts'om'bäi a, bi 'yén'u.

²⁵Ne nu'a mí xädä bi dadi:

—Hin dí paçä 'bu ra ts'om'bäi a, o gue hin'na, pe hont'a dí pädí mí xädägä, ne dín nu ran nequi ya.

²⁶Ne bi 'yembi mahon'a:

—'Be'a bi 'yot'a'i 'bu mí xoc'a ni dá.

²⁷Ne bi da'a:

—Nugä ya xtá xi ahü ne hin gá 'yəc'yeihü. Ha gui 'yəc'yeihü 'bu ga xi ahü mahon'a. Ha ne ahü guín nde gui tenhdü a 'bu, bi 'yena.

²⁸'Bex bin sante thoho u 'bu mí 'yemp'a:

—Nu'i rá xädi i a ra ts'om'bäi. Pe nugähe yú xädigähe a ra Moisés.

²⁹Dí pähmbe Ojā bin yañi ra Moisés, pe nu'a ran 'yohu guí εspi hin dí pähmbe hapü bi nex'a rán t'edi a, bi 'yén'u.

³⁰Bi da'a mín xädä buya:

—Nugä dadí hyonya thoho nangu'e'a gá mamhbü, gue hin guí pãhmbü hapü bí 'yë a rán t'ëdi, ne ya bi xoga ma dã a. ³¹Ne dí pãhmbü hin da 'yõmanho Ojã 'bü da 'yãp rá ts'edi n'da ra ts'om'bäi, pe nu'bü 'bü a n'da i thãnde Ojã ne ørpa rá pähä, i ø Ojã 'bü i äp rá ts'edi. ³²Ne gãtho yu jeya xü thogui njãm'bü bim 'bü a n'da bi xocpa rá dã n'da mi xädã 'bü mím 'büi. ³³Nu'a ran 'yohü dím ma, nu'bü hin di fãx Ojã a, hin te sã da 'yõt yu nuixte 'bü, bi 'yën'a mí xädã.

³⁴Ne bi t'ëmp' mahøn'a:

—Nu'i grã dãdits'oqui, janangu'e'a guí xädã 'bü gmím 'büi. Ha go gui xãngahe, bi 'yën ü.

Ne bi hyøn a thi gue ma zã hin da numanho ma mijudíohe büya.

I xädã yú mbüi ü 'da

³⁵Nu'bü mí 'yø'a ra Jesús gue bi thøn'a thi ra xädã, bi dñni ne bi 'yänni:

—Ha guí ëc'yei rá ts'ant'ü Ojã, bi 'yëmbi.

³⁶Ne bi dãt'a:

—Ma Hmu, to'o a guím ma. Dami xiqui ts'ü, ga ëc'yei a, bi 'yëna.

³⁷Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Guecã guín nug ya, ne dí yaüi ya.

³⁸Ne bi 'yëmbi:

—Ma Hmu i, dí ëc'yei a ya.

Ne bin danyahmu bü ja rá hmi büya. ³⁹Ne nu ra Jesús bi 'yëna:

—Janangu'e'a dãm 'bücã ua ja ra ximhäi, gue ga japi di nequi 'be'a mbëni n'da ngu n'da. Ne nu'ü i xädã da nu ran nequi, ne nu'ü in nu ran nequi dín xädã, bi 'yëna.

⁴⁰Ne nu'ü 'da yu fariseo bi 'yøh rãm hman a, bi 'yën'ü:

—Ha necãhe dí xädãhe, bi 'yën'ü.

⁴¹Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Nu'bü xquí pãhmbü gue guí xädãhü, xtãn zã xtím pun'nahü 'bü ne njon xtã xi ahü gue ja ni ts'oquihü büya. Pe guí ënsehü guín nuhü ran nequi, janangu'e'a hin dím pun'na ni ts'oquihü, bi 'yën'a ra Jesús.

Ran t'uti nangu'e rá mbã't'i yu de'yo

10 —Majuãni dí xi ahü, bi 'yën'a ra Jesús, nu'ü hin dí yurpü ja rá goxthi a rá mbã't'i yu de'yo, ne dí dons pü ja ra mbã't'i, yu bë ü. ²Pe nu'ü dí yurpü ja ra goxthi, njuãntho yu mbãnde'yo ü. ³Ne da xocpa a ra mbãngoxthi ne da yut'ambo ra mbãnde'yo büya. Ne nu'ü yú de'yo i ørpa rá nde a rá mbãdi ne i øt'a i xifi. Ne i ndõnba yú thuhu nguetho i pã ü yú mbeti a. Ne i sixpü ja yu 'bot'ei. ⁴Ne nu'bü mí gac pü thi gãtho ü yú de'yo, di 'bet'o 'bü i sits'i, ne nu'ü yú de'yo i tenni nguetho i pãrpa rá nde 'bü im mba't'i. ⁵Hingui tenna n'dan'yo n'da ra ja'i, pe i 'dagui, nguetho hingui pãrpa rá nde a n'dan'yo, bi 'yëna.

⁶Nu'a ran t'uti bi man'a ra Jesús, pe hingui pã ü 'be'a nam bøn'a bi si ü.

Ra Jesús ra hogambãnde'yo

⁷Janangu'e'a 'bex bi 'yëmbi mahøn'a:

—Majuãni dí xi ahü, nugã drã goxthigã a ra mbã't'i guepü i 'büh yu de'yo. ⁸Pe gãtho ü im bëni dím 'bet'o zehë xinda guecã, ne gue'ü yu bë ü. Pe nu'ü yu de'yo hingui ørpa yú nde ü. ⁹Nugã drã goxthigã, nu'a

to'o da yut'i nanguecä, ma zä da ts'imanho bũ. Ne da bađi gue rá ngu bũ, janangue i 'yo ne da đini 'be'a dí zerpa yú mbui, tengutho ra de'yo i tĩn yũ t'ei.

¹⁰Nu'ũ yũ be ní 'yęhe dim pe ne din hodu ne di ts'onbi gätho rá 'befi Oja. Pe nugä ná ęhe gue dí tĩn ra te n'da ne din ja ra te i juadi xũn ho.

¹¹Nugä drá hogambände'yo ne ga 'beh ma te gue gan yañ Ʃ ma de'yo.

¹²Pe nu'ũ 'da yũ mbefi, hont'ũ yũn zäbi nde da dađa, ne him majuaņi yũ mbände'yo, gue hin yú mbeti Ʃ yũ de'yo. Janangue'a nu'bũ in nu ba ępũ n'da ra zate, i sopũ yũ de'yo ne i 'dagui. Ne nu ra zate bũa im bent'ũ yũ de'yo ne im maxt'i. ¹³Nu'ũ yũ mbefi i 'dagui nguetho hin'yũ yũn hugcate nangue yũ de'yo, ne hont'ũ yũn zäbi ní hyu yú mbui.

¹⁴Nugä drá hogambände'yo, ne dí pađ ma de'yo ne nu'ũ i paqui.

¹⁵Tengu thoho dí øt'be ma Ta, i paqui ne dí paçä a. Ne ga ungä ma te ngue gan yañ Ʃ ma de'yo.

¹⁶I 'bũh mi'da ma de'yo gue hinga guecua i 'bũcua. Ne'ũ jatho gua sigä. Ne da 'yø 'bũ dá mba't'i. Janangue'a 'darpũ din 'yo gätho ma de'yo. Ne gätho ga fäh pũa nguetho hõngdä drá mbände'yogä.

¹⁷Ęmme numanho ma Ta 'be'a ga øt'ä gue ga ungä ma te nangue ma de'yo. Pe ga tũabņigä mahõn'a.

¹⁸Xinga n'da ra ja'i da zä da hyogui, pe nugä ga unse ma te. Ja ma ts'edi ga uni ne ja ma ts'edi ga tũabņi, nguetho gue'a bi xic ma Ta, bi 'yęn'a ra Jesús.

¹⁹Nangue'a bi man ra Jesús, bin hec ma mijudíohe mahõn'a. ²⁰Xũn ngu Ʃ bi 'yęna:

—Nuna 'bũhmi ra zĩthu ne ran gať'i na. Hanja gní 'yøhmbũ 'be'a man na, bi 'yęn'ũ 'da.

²¹Pe nu'ũ mi'da bi 'yęna:

—Pe hinguin jabũ rá m hman a in 'youi ra zĩthu. Ne mfađi hin'yũ rá ts'edi ra zĩthu da xocpa yú dā yũ xädä, bi 'yęn'ũ mi'da.

Him bi hnumanho a ra Jesús

²²Nu yũ pa xũn se bin ja ran ts'ihme bũ Jerusalén ngue ra dąmpeti bi 'yøt' ma mijudíohe. ²³Nu ra Jesús mí 'yo bũ ja rá ngun'yu ra dąnija ní hu ra Salomón. ²⁴Nu'ũ 'da ma mijudíohe bũa bi mbä'ts'a ra Jesús, ne bi 'yęmp'a:

—Hanja gní jacthohohe dan 'yänhde nangue'e, pe dami xije njuantho 'bũ gue'e grá Cristo, bi 'yęn'ũ.

²⁵Ne nu ra Jesús bi dąt'ũ:

—Ya xtá xi ahũ pe hin gá 'yęc'yeigahũ. Ne'a ra 'befi dí øt'ä nangue rán t 'ędi ma Ta, i udi to'ogä. ²⁶Pe nu ahũ hin guí ęc'yeihu nguetho him ma de'yo ahũ, tengu xtá xi ahũ. ²⁷Nu'ũ ma de'yo i ømanho ma nde, ne dí pařpa yú mbui Ʃ ne i tengui. ²⁸Ne dí un ra 'da'yote mazai Ʃ ne njam'bũ dim 'bedi. Ne njo'o to'o da zä da hua'ts'ũ i o ma 'ye. ²⁹Nu a ma Ta bi 'dacä Ʃ, man'da nuixte a, ne njo'o man'da tengu a. Ne njo'o to da zä da hua'ts'ũ i o rá 'ye ma Ta. ³⁰Nugä ne ma Ta n'datho dí com'be, bi 'yęn'a ra Jesús.

³¹'Bex bi gũx yũ do mahõn'a ęna di bat'i ngue da hyo. ³²Pe nu ra Jesús bi 'yęmp'ũ:

—Xũn ngu yũ 'befi xũn ho xtá ut'ahũ ngue bi xic ma Ta. Nda'a

ní 'befi guín nde gdí bajü yu do, bi 'yëna.

³³Ne bi 'yëmp'u yu judío:

—Hin nangué yu 'befi xün ho dí ëna ga ba ahe, pë nangué hin guí ëspa Oja gue gá 'yëna, n'datho guí cohmi Oja, ne grá ja'i thoho, bi t'ëmp'a ra Jesús.

³⁴Nu ra Jesús bi ðat'u:

—Ha hinga nt'o't'i bu ja yün t'ëdi gadín xähmbü, gue bi 'yën Oja: “Nu ahü tengu'bu gyú ojahü,” i ëm bu ja ra t'ohni. ³⁵Gue bi 'yëmbi tengu'bu yu oja ü bi un rán t'ëdi Oja. Ne hingui sä dim 'beh rá T'ohni Oja. ³⁶Pë hanja gní 'yënjü hin dín numansugä Oja 'bü dím mangä, rá Ts'ünt'u Ojagä, guecä gue bi huangä ma Ta ne bá pengä ua. ³⁷Nu'bu hin dí øt'ä tengu øt'a ma Ta, hin gui 'yëc'yëigahü 'bü. ³⁸Pë nu'bu dí øt'ä tengu øt'a ma Ta, dami pähmbü ngue hønt'a Oja sä i øt'u yu nuixte dí øt'ä. Janangué'a da zä gui 'yëc'yëihü gue n'datho ran 'yomfëni dí com'be ma Ta, bi 'yëna.

³⁹Janangué'a bi 'yëna da bent'i mahøn'a ü ma mijudíohe mí 'bäpü. Pë nu ra Jesús bi 'uegue.

⁴⁰Ne bi mbeng mahøn'a bü 'danguadi ra ðathe Jordán, guerpü rá mbüdi mí øt' ran xixyá ra Xuua, ne bim 'bäpü 'da yu pa. ⁴¹Ne xün ngu yu ja'i bá ëpü 'büh ra Jesús. Ne bi man ü:

—Madague'bu nte man t'øt'e nuixte bi 'yøt' ra Xuua Nxixyá, pëgue gätho majuqani a bi mam 'bü mi xijü nanguéhna ra Jesús, bi 'yën'u.

⁴²Ne xün ngu ü bi mba bü, bi 'yëc'yëi a ra Jesús.

Bi du ra Lázaro

11 Mí 'büpü Betania n'da ran 'yohü in zäman'u, í Lázaro. Ne mí 'bühmbü yoho yün ju, ra María ne ra Marta. ²Ne nuna ra María, guehna bi xispa ra 'yëthi rá gua ra Jesús ëmme yüman'u ne bi 'yonbi nangué yú xtä. Guehna rán ju ra Lázaro na, gue xün ü. ³Janangué'a nu'u yün ju bi mbëhna n'da ra nde bü 'büh ra Jesús ne bi 'yëmp'a:

—Ma Hmu a'be, xiya 'be'a ga øthü ya, xün ü a guidí huëqui, bi 'yëmbi.

⁴Ne nu'bü mí 'yøh ra Jesús, bi 'yëna:

—Nu'a ran ü hing ran ðate a pë hønt'a gue da hnu rá ts'ëdi Oja nuixte thoho, necä rá Ts'ünt'u Ojagä, bi 'yëna.

⁵Nu ra Jesús ëmme madi hugc'a ra Marta ne rá juhüe ne'a ra Lázaro. ⁶Pë nu'bü mí 'yøde xün ü ra Lázaro, him 'bex bi nde da mba, 'be bi døm' man yopa guerpü mí 'bühmbe. ⁷M'bejua büya bi xije dyü xädigähe a:

—Ga mbähä bü Judea mahøn'a, bi 'yënje.

⁸Pë dá ëmfe büya:

—Xänbate i, ha gui mba bü mahøn'a, nguetho nu ma mijudíohe 'büpü him maya'bü gue nde di bat'a do i, dá ëmfe.

⁹Nu ra Jesús bi xije n'da ran t'uti büya:

—Ha hinga gue'a 'de'mayo ora n'da pa. Nu'bü ma pa i 'yo n'da ra ja'i, hin di fet rá gua nguetho in nu hapü i pa. ¹⁰Pë nu'bü 'yoxui n'da, di fet rá gua nguetho hinguin nu hapü

i pa. Nu'a bi ma gue hingana sòn ra ora da du.

¹¹Ne m'bejua bi 'yɛnje mahøn'a:

—Nu'a ma amigohu ra Lázaro i aha. Ne ga mbähä ga ents'a a, bi 'yɛna.

¹²Bex dá ɛmbähe a buya:

—Ma Hmu ahe, nu'bu i aha da yam 'bu, dá ɛmfe.

¹³Pe nu ra Jesús bi ma gue bi du 'bu mí ma i aha. Pe dá bɛmhbe gue i aθο. ¹⁴Bexque njuantho bi man ra Jesús:

—Ya bi du ra Lázaro. ¹⁵Pe nangué ahu, xun ho gue hin dá nugä 'bu mín hyɛn'na, gue man'da gui 'yɛc'yɛigahu 'bu guin nuhu 'be'a ga ɔt'ä ya. Nuya ga mbähä ba nuhu.

¹⁶Pe nu'a ra Tomás ne i t'ɛmbi ra Go, ma mixädihe, bi 'yɛnje:

—Mbähmahu 'bu, madague'a 'darpu ga tuhu.

Nu ra Jesús di un ra te u xun du

¹⁷Nu'bu má sɔmhbe bu ra Jesús buya, ya ná goho pa xí t'ä a ra Lázaro. ¹⁸Nu bu Betania hinga ya bu Jerusalén, mbe made ora na 'yo. ¹⁹Janangué'a xun ngu ma mijudíohe bi mba bu rá ngu ra Marta ne ra María gue da hyurpa yá mbui u, nangué'a rá ida bi du.

²⁰Nu'bu mí 'yøh ra Marta gue ba ɛpu ra Jesús, bi mba ne bin c'at'ui bu 'yu. Pe nu ra María bi gotpu ja rá ngu. ²¹Ne nu'a ra Marta bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Ma Hmu i, nu'bu xquím 'bæque ua, hin xtán du ma ida. ²²Pe madague'bu ya bi du ya, pe dí paçä di 'da'a Oja hønt'a go 'be'a gui 'yäpi, bi 'yɛna.

²³Nu a ra Jesús bi da't'a:

—Nu'a ni ida da ndants' mahøn'a, bi 'yɛna.

²⁴Nu ra Marta bi 'yɛna:

—Dí paçä da ndants'a rán zɛgui ra pa a, ne u gätho xun du, bi 'yɛna.

²⁵Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Nugä guecä dadí un ra te u xun du. Nu'a to'o da 'yɛc'yɛigui, madague'a da du, pe ga japi da ndants'i ne din ja ra 'da'yote mazai.

²⁶Ne nu'a to'o 'bui nanguécä ne ɛc'yɛigui, njam'bu da du a. Ha gui ɛc'yɛi a dí xi i, bi 'yɛmbi.

²⁷Ne bi 'yɛmp'a:

—Haha ma Hmu i, dí ɛc'yɛi gue gue'le grá Cristo, rá Ts'unt'u i Oja, gue'le mí hma gua ɛcua ja ra ximhäi, bi 'yɛna.

Bin zon'a ra Jesús

²⁸Ne nu'bu mí gua'a bin yaui ra Marta a ra Jesús, bi mbeng bu rá ngu ne bin yajodreui a rá juhue ra María, ne bi xi a:

—Bí 'bäpu ra xänbate ne in zon'na i, bi 'yɛna.

²⁹Ne nu'bu mí 'yø a 'be'a bi sifi, bi ndants'a ne bi mba n'dihi guepu 'bäh ra Jesús. ³⁰Nu ra Jesús him 'bex bi zøm bu ja ra hnini, pe bim 'bätho bu ndehnini guepu xín yaui ra Marta. ³¹Nu ma mijudíohe mí hupu mbo rá ngu ra María gue i hurpa rá mbui, nu'bu mí nu bi ndants'a ra María ne bi mba n'dihi, bi den'du ma mijudíohe buya, ne bi 'yɛn u: “Masque ní mba ban zom bu ja ran 'yägüi na.”

³²Nu'bu mí zøm bu ra María bu bí 'bäh ra Jesús, bin daɲyahmu bu ja rá gua, ne bi 'yɛmp'a:

—Nu'bu xquím 'bæque ua, hin xtán du ma ida 'bu, bi 'yɛna.

³³Nu'bu mín nu ra Jesús gue i zon'a ra María, ne u ma mijudíohe zoni gue'u bi denni, bin gaš' p̄ya ne bi hyundumbui. ³⁴Ne nu ra Jesús bi 'yänni:

—Hap̄u bi t'ä a ra Lázaro.

Ne bi t'ëm b̄ya:

—Ma Hmu ahe, ga mbähä gua nu, bi t'ëmbi.

³⁵Ne a ra Jesús bin zom b̄ya.

³⁶Bex bin 'yëm zehe ma mijudíohe b̄ya:

—Nun̄u ya mf̄adi ëmme madi huç'a, bin 'yëmp'ä. ³⁷Ne nu'ä 'da bi 'yën'ä:

—Nuna guehna bi xocua yú dä ra xädä. Ha hin xtán zä xtí japi hin xtán du ra Lázaro 'b̄u.

Nu ra Jesús bi xox'a ra Lázaro bu ja rán 'yägüi

³⁸Nu'bu mí zøm bu ja ran 'yägüi ra Jesús, bin ga'ts' mahøn'a. Nu ran 'yägüi n'da ra hyädo a ne bi juaspa n'da ra x̄indo. ³⁹Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ä:

—Dami 'uej̄u ts'ä na ra x̄indo.

Pe nu ra Marta, rán ju a xí du, bi 'yëmbi:

—Ma Hmu i, masque x̄un x̄a ya nguetho má goho ma pa ya bi du, bi 'yëna.

⁴⁰Nu ra Jesús bi 'yëmp'ä:

—Pe dí xi i mahøn'a, nu'bu gui 'yëc'yei gue i ja ma ts'edi, guin nu rá ts'edi Oj̄a nuixte, bi 'yëmbi.

⁴¹Bex bi mba ma 'ueque ra do b̄ya. Ne nu ra Jesús bi ndøts'e ne bi 'yëna:

—Ma Ta i, dadí 'da a ra jamadi, nguetho gá 'yøh ma nde 'b̄u má äp'i'i nanguehna ra Lázaro. ⁴²Ne dí p̄adi thocpa thoho guí øh ma nde.

Pe nu'a dí xi a ya, ngue dí ndepe da 'yøh ya i 'bäcua ya, n'dahma da 'yëc'yei gue gue'e bá pengä ua.

⁴³Ne nu'bu mí jua'a bin ȳai Oj̄a bin ya nts'edi:

—Lázaro, bá p̄oni.

⁴⁴Ne nu'a xí du bá pøm bu ja rán 'yägüi b̄ya, nsøt'e thoho ra 'bøt'e rá 'yë ne rá gua, ne nu rá ya n'dan'yo ra 'bøt'e mán söt'e. Nu ra Jesús bi 'yëmp'ä:

—Xoth̄u, da zä din 'yo b̄ya, bi 'yën'a ra Jesús.

I hma da fent'a ra Jesús

⁴⁵Ne x̄un ngu ma mijudíohe ngue xí den'na ra María, bi 'yëc'yei ra Jesús 'b̄u mí nu a bi 'yøt'e. ⁴⁶Pe nu mi'da bi mba bá xih ȳu fariseo 'be'a bi 'yøt' ra Jesús. ⁴⁷Janangue'a bi man ȳu d̄ambäjä ne ȳu fariseo ngue 'darp̄u dim petih̄u u yú mi ngurpih̄u, ne bin 'yëm zehe u:

—'Be'a sä ga øth̄u, nguetho nu'a ran 'yoh̄u i øt'e x̄un ngu ȳun t'øt'e nuixte. ⁴⁸Nu'bu hin ga hecpah̄u, gätho ȳu j̄a'i da 'yëmbi yú ngurpi. Ne nub̄ya nu ȳu romano da z̄uj̄u ngue da b̄eni ya dá tenhd̄u man'da ra Hmu, ne hinga høn't'ü dí tenhd̄u u, ne di juarca ma d̄uxca nijah̄u ne di juaj̄u b̄ya.

⁴⁹Ne nu'a n'da í Caifás, ra d̄ambäjä a ra jeya a, bi 'yëna:

—Ha hin guí p̄ahmb̄u 'be'a da zä ga øth̄u ya. ⁵⁰Ha hin guí p̄ahmb̄u man'da x̄un ho 'b̄u n'datho da du n'dahma hinga gätho na nguju ga juahmb̄u, bi 'yëna.

⁵¹Pe him bi b̄ense a bi ma, pe nangue'a ra d̄ambäjä a ra jeya a, janangue'a bi jap Oj̄a da ma 'be'a da t'ørpa ra Jesús, gue da du

da yanje dyu judíohe. ⁵²Pe nu ra Jesús 'bæ mí du, hinga hõngdähe in nde da yanje, pe ne u gätho mi'da i 'bui hõnbu go bi zä gätho na ndoho ra ximhäi, 'darpu dam 'bühmbu a. ⁵³Ne nangu'e'a xí man ra Caifás, 'da'angu bi bën u gätho ma ngurpihe buya. Ne gue'a ra pa bi ma njuantho da hyo ra Jesús.

⁵⁴Janangu'e'a m'bet'o bi 'uetho ts'u bu 'büh ma ngurpihe, ne bi mba bu ja rá nyani n'da ra uhäi, ne däm 'bühmbe bu 'da yu pa bu ja ra hnini Efraín.

⁵⁵Ne mi ts'utho da zõn ra pa ran dqbaxjua, n'da ra dants'ihme bi zängahe Oja maya'bu dyu judíohe. Janangu'e'a xun ngu yu ja'i 'da'a n'danni bi nets'i bi mba bu Jerusalén. Nguetho bi sije m'bet'o thoho ga hoc ma ja'ihe bu, nangu'e ra dehe. ⁵⁶Ne nu'bu mí zõm bu ja ra danija u 'da ma mijudíohe, bi hyom bu a ra Jesús ne bin 'yän'du n'da ngu n'da u:

—'Be'a guím mamhbu, ha ba gh ra Jesús da nu ram peti ua uague hin'na, bin 'yemp'u.

⁵⁷Nu yu dambäjä ne yu fariseo bi 'yën'u:

—Nu'bu 'bui to i paqi hapu i 'bui, jatho da ma, n'dahma da zä gam benthe, bi 'yemp'u yu ja'i.

Pa nsispi ra 'yëthi rá gua ra Jesús

12 Di 'beh man 'dato pa din ja ra dants'ihme bu Jerusalén nangu'e ran dqbaxjua, ne bi mba mahõn'a bu Betania a ra Jesús, nguere rá ngu a ra Lázaro, gue'a xí jap ra Jesús bi dambëni bu ja rán 'yägüi guee xí du. ²Nu'bu mín de, nu ra Marta bi 'yõrpa n'da ran

ts'ihme ra Jesús. Ne'a ra Lázaro 'darpu bin sihmehu bu ja ra mexa. ³Ne bi mba ra María bu mí huh ra Jesús, bi xispa rá gua made litro ra 'yëthi emme yuman'u ne xum hmadi, ne í 'yonba ra 'yëthi nangu'e rá xtä. Ne gätho ra ngu bi yan'a ra 'yëthi. ⁴Ne mí 'bupü rá ts'unt'u ra Simón, ra Judas Iscariote a, n'da ma mixädihe a, ne gue'a bi dä a ra Jesús. Ne nu'bu mín nu a bi 'yõt'a ra María, bi 'yëna:

⁵—Hanja him bi 'bä a ra 'yëthi, yu mahuqi thoho xtín ja rá muui guee xtín t'un yu hyoya, sä bi 'yën a ra Judas.

⁶Ngubu bi man a nguetho ra be a, ne him majuani di huç yu hyoya. Pe rá 'befi a guee ní mbesca ma mbetihe dyu xädihe ne'a rá mbeti ra Jesús. Ne nzai hac zehë ra mbeti 'bu in nde. ⁷'Bex bi 'yën'a ra Jesús:

—O guidí hecpa na ra xisu, nguetho bi 'yõrca a rán säui da 'yõrque, nguetho mi ts'utho ga tu ngue da t'ägagui. Janangu'e'a mí pesta'a ra 'yëthi na, xti jacä ma ja'i 'bu dá tu. ⁸Pe thocpa thoho gam 'bühmbu yu hyoya, pe nugä hinga thocpa thoho dam 'bühmbu ua, bi 'yën'a ra Jesús.

I hma da tho ra Lázaro

⁹Nu'bu mi 'yõde xun ngu ma mijudíohe, guee 'bupü ja rán ngu ra María a ra Jesús, bi mba bá nu, pe hinga hõnt'a ra Jesús in nde da nu, pe ne'a ra Lázaro guee xí xox ra Jesús bu ja ran 'yägüi. ¹⁰Janangu'e'a nu yu dambäjä bi bëni ne'a ra Lázaro da hyo. ¹¹Nguetho gue'a ra Lázaro í japi man'da xun ngu bi 'yëc'yëi a ra Jesús u ma mijudíohe.

**Bi t'ęspa ra Jesús 'bũ
mí yut'a Jerusalén**

¹²Nu'bũ mi hyax bũya dá mbähmbe ra Jesús bũ Jerusalén. Ne nu'ũ yũ ja'i xũn ngu xí zõm bũ Jerusalén gue in nu ra dąmpeti, bi 'yõde da mba bũ ra Jesús.

¹³Janangue'a bi gař yú xi yũ jařxiza ne bi mba bá thąpũ 'yu. Ne nts'edi bi 'yęn'ũ:

—Nujıte tho rá ts'edi Oja di jař na ma Hmuts'ut'abihũ dyũ israelhũ, dyũ judıohũ, bi zõcua ya nanguie rá thuhu Oja, bi 'yęn'ũ.

¹⁴Nu'a ra Jesús i hux'a n'da ra t'ũburu xí dıni, tengu mán t'o't'i bũ ja rá m hman Oja. ¹⁵Gue mán t'o't'i:

Him man gan suhũ ya gyũ menguhũ ua Sión,
nguetho ba ęh ni hmuts'ut'abihũ,
da hyux'a n'da ra t'ũburu, mí ęn
rá t'ohni maya'bũ.

¹⁶Pe nuje dyũ xádihe him 'bexque dá pařmbe 'be'a nám bõn na bin ja, pe nu'bũ mí mbeng mahęts'i ra Jesús dá bęmhbe bũya gue guehna bi t'õrpa ra Jesús gátho mán t'o't'i maya'bũ.

¹⁷Nu'ũ yũ ja'i mí 'bũhmbe ra Jesús 'bũ mi xox'a ra Lázaro, xí ma gue xí xox'a ra Lázaro. ¹⁸Janangue xũn ngu yũ ja'i bi mba bá thą a ra Jesús, nguetho bi 'yõ a xin ja. ¹⁹Janangue'a nu yũ fariseo bin 'yęmzexe ı:

—Nte ts'ũ ní mbatho 'bũ dadı hęcpahũ yũ ja'i. Ha hin guín nuhũ ya gátho ra ximhäi i tennũ ra Jesús, bin 'yęmp'ũ.

I hon ra Jesús ı yũ mengu bũ Grecia

²⁰Ne nu'ũ 'da bi mba bũ Jerusalén da nu ram peti bũ, yũ mengu bũ ja

ra häi Grecia ı. ²¹Ne bin tımhbũ ra Felipe ı 'bũ mám 'bũhmbe bũ Jerusalén. Ne nu ra Felipe, ma mixádihe a, ra mengu bũ Betsaida ra xęqui Galilea. Ne nu yũ mengu bũ Grecia bi 'yęn'ũ:

—Hague n'yõ, dın nde dan yahe ts'ũ ra Jesús, bi 'yęn'ũ.

²²Nu'a ra Felipe bũya bi xi a ra Andrés, ne nu'ũ bũya bi xi a ra Jesús. ²³Ne nu ra Jesús bi dąt'ũ:

—Ya mi ts'ũtho da zõn ra pa dan uıxtegä 'bũ dá tu, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ²⁴Majuani dí xi ahũ, tengu n'da ra hmudä, nu'bũ hin da thupũ ja ra häi ngue dim 'berpũ, hin dın xandı. Pe nu'bũ da thuhu, da zä dın xandı xũn ho. ²⁵Nu'a to'o i su dın unba 'bũ da dengui, da mba ma unbi rá te a, pe nu'a hingui su dın unba 'bũ da dengui guecua ja ra ximhäi, dın ja ra te mazai a. ²⁶Nguetho nu'bũ 'bũ a n'da in nde dın 'yęhe nanguecä, jatho da bęni tengu dım bęngä, ne ga com'be ma ts'edi bũ mahęts'i bũya. Nu'bũ 'bũ a n'da dın 'yęhe nanguecä, nu'a ma Ta da numanho a.

Ra Jesús im ma da tho

²⁷—Pe nuya ęmme tu ma mbui, bi 'yęn'a ra Jesús. 'Be'a sä ga xih ma Ta. Ha sä ga äpi di 'uegä 'be'a dın jacä ya. Pe hingui sä, nguetho gue'a bá ęcä ngue gan nu'a i jatho gan nugä ya, bi 'yęn'a ra Jesús.

²⁸Ne nubũya bin yaqui rá Ta:
—Ma Ta a i, dami jaqui gan nugä hõnt'a go nda'a dí t'ęs'i i, bi 'yęmbi. 'Bexque bi t'õ'a n'da ra nde bũ mahęts'i, bi 'yęna:

—Pe ya dí ja'i guín nu, ne guin nu mahõn'a, bi 'yęna.

²⁹Ne nu'ɤ yɤ ja'i mí 'bähmbɤ bɤ,
bi 'yøh rá nde Oja ne bi 'yɛn'ɤ 'da:
—Bin gäni.

Ne nu'ɤ mi'da:
—Masque n'da rá m 'behni Oja
mahɛts'i bi zofo, bi 'yɛn ɤ.

³⁰Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'ɤ:
—Nu'a ra nde gá 'yøhmbɤ, nts'edi
bi zocä Oja, hin nangué ga paçä bi
'yøh ma nde, pe guepu gui paħmbɤ
ya i øh ma ndegä a. ³¹Nuya mi
ts'ɤtho ga øt'ä a dí faði nda'ɤ da
mba ma ɤnbi, ne nda'ɤ hin da
mba ma ɤnbi. Ne mi ts'ɤtho ga tap
ra zıthɤ, gue in ts'ɤt'abi ua ja ra
ximhäi a, ne da ts'änba ya da t'erbu
ja ran ɤnbi. ³²Nu'bu dá cuat'ä bu ja
ra pont'i, gue'a dá zohn'dɤ gätho yú
mbui yɤ ja'i ga xifi di dác yú mbui
gan ya'n'ɤ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³³Ne guehna mi man na, ngue
mi ndepe xtám bah yɤ ja'i 'be'a nín
däte dí tho a. ³⁴Ne nu yɤ ja'i buya
bi dät'a:

—Nugähe ya dá øhmbe im mam
bu ja rán t'ɛdi Oja, i 'bui mazäi a ra
Cristo. Ne guí ɛnse jatho gui tu bu
ja ra pont'i, gán ja'i ua ja ra ximhäi.
To'o e ngue guí ɛnse gán ja'i ua ja
ra ximhäi. Masque hinga gue'e gra
Cristo 'bu.

³⁵Nu ra Jesús 'bex bi 'yɛmp'ɤ:
—Him min ngu yɤ pa ga xän'nahɤ
ya, ngue drán nequigä. Nde'bu gan
'yohɤ bu ja ran nequi ya, ne hin da
zɤ ahɤ ra 'bexui. Nguetho nu'a to'o
i 'yo bu ja ra 'bexui hingui paði
hapɤ i 'yo. ³⁶Dami hyamhbɤ ran
nequi ya, janya i ja ya, ne din ja ran
nequi ni mbuihɤ buya, bi 'yɛmp'ɤ.

Ne nu'bu mí jua a bi man ra Jesús
bi mba, bin 'yañse.

Hinguin nde da 'yɛc'yei ɤ ma mijudíohe

³⁷Pe guexta'a him bi 'yɛc'yei
xɤn ngu ma mijudíohe, madague'a
xɤn ngu yɤn t'øt'e nuixte bi nu bi
'yøt' ra Jesús. ³⁸Pegue bin ja tengu
thoho bi man ra pøngahya Isaías
'bu mí ma 'be'a din ja, bi 'yɛna:

Ma Hmu i, to'o maha bi 'yɛc'yei
a dá mamhbe
ne to'o bi ba 'bu gmí 'yuh ni
ts'edi, bi 'yɛna.

³⁹Him bi zä bi 'yɛc'yei ɤ 'da
nguetho nu'bu him mín nde ɤ, bi
mba njapi tengu bi man ra Isaías
'bu mí ma mahøn'a:

⁴⁰Nu'a Oja bi gomba yú dá ɤ ne bi
mep yú mbui ɤ,
gue din ja tengu'bu din xädä,
ne hin din ja yún 'yomfɛni yú
mbui,
ne hin da zä di päh yú mbui gue
xtí punba Oja ɤ, bi 'yɛn a ra
Isaías.

⁴¹Guehna bi man ra Isaías 'bu mí
'yut Oja din ja rá ts'edi nuixte ra
Cristo, ne bi mam buya 'be'a da
'yøt'a ra Cristo.

⁴²Pe xɤn ngu ma ngurpihe mim
bɛnse ngue ɛc'yei ra Jesús. Pe him
bi ma gue ɛc'yei ɤ, nguetho i su xtá
hyøn a thi yɤ fariseo bu ja yú nija,
gue má zä da zan'ɤ. ⁴³Nguetho
man'da bi bɛni 'be'a da man yú
mija'ihɤ, gue da 'yɛmbi xɤn ho ɤ,
xinda gue'bu go xtá 'yɛmp Oja xɤn
ho ɤ.

Dí mba ma juanbi n'da ɤ yám hman ra Jesús

⁴⁴Pe nu ra Jesús nts'edi bi ma:

—Nu'a to'o i ɛc'yeigui, i ɛc'yei a bá pengui. ⁴⁵Nguetho nu'u to'o i paqui, i pa a bá pengä. ⁴⁶Nu'a bá ɛcä gue ga yorba yú mbui u 'bucua ja ra ximhäi. Nu'a to'o da dengui hin din 'yo bu ja ra 'bexui a. ⁴⁷Nu'a to'o da 'yoh mam hmangä ne hingui ɛc'yei, pe hinga guecä ga juanbä a, nguetho hin ná ɛcä ga øt' ran juanbate, pe ná ɛcä ua gan yan u 'bucua ja ra ximhäi. ⁴⁸Nu'a to'o hin da 'yɛc'yeigui ne hin da 'yoh a dí m mangä ya, nu'a mam hma dá mangä ya, gue'a dí juanba u 'bu rán zegui ra pa. ⁴⁹Nguetho him mam hmanse a dá ma, pe nu'a ra Ta gue bá pengä bi xiqui 'be'a dá mangä ne 'beru ná xänba yu ja'i. ⁵⁰Ne dí paçä da ðin ra te mazai u to'o da hyan rám hma ma Ta. Ne gue'a i xicä a ne dí mangä a buya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi xuguaba yú xädi

13 Nu'bu mi ts'utho da mbuh ra ðampeti nangué ran ðabaxjua, ne mí paḥ ra Jesús ya mi ts'utho da zøn ra ora da bõngua ja ra ximhäi, da mbeng bu bí 'buh rá Ta. Ne gätho yu pa mi 'bucua, midí huç'u to gätho bi 'yɛc'yei a, ne nuya man'da di huç'u di huçqui.

²Ne nu'bu mán sihmehe ra Jesús 'bu bin de, nu'a ra zıthu buya bi bɛnba ra Judas rá ts'unt'u ra Simón Iscariote gue di dá a ra Jesús. ³Nu ra Jesús i paḍi bí nexpu 'buh rá Ta ne da mbeng bu mahøn'a, ne i paḍi gue rá Ta bi unni gätho 'be'a i ja gue di manda zehē. ⁴Pe guehma bin 'yɛhē nanguēcähe. Nguetho bi ndants' 'bu mín sihme ne bi mbø'a n'da rá pahni, in nde nte di hɛni. Ne

bi dut' rá foho n'da ran thu'ye. ⁵Ne nu'bu mí xit' ra dehe ra ximbo, bi ðu'mi bi mberca ma guahe ne bi dugahe nangu'e'a ran thu'ye mim bongui bu rá foho.

⁶Ne nu'bu mí zøm bu huh ra Simón Pedro, nu ra Pedro bi 'yɛmp'a buya:

—Ma Hmu i, ha gui perca ma gua, bi 'yɛna.

⁷Nu ra Jesús bi ðati ne bi 'yɛmbi: —Majuani hingui sä gui paḥ ya 'be'a nam bøn'a dí øt'ä, pe m'bejua da zä gui paḍi, bi 'yɛmbi.

⁸Nu ra Pedro xø bi 'yɛmp'a:

—Njam'bu dan uni gui perca ma gua.

Pe nu ra Jesús bi ðat'a:

—Nu'bu hin ga pe't'ä ni gua, nte man jai 'bu, bi 'yɛna.

⁹Nu ra Simón Pedro buya bi 'yɛmp'a:

—Ma Hmu i, hinga hønt'a ma gua 'bu, ne'a ma 'ye ne'a ma ya, bi 'yɛmbi.

¹⁰Nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Pe ya ma zä bi bo ahü nangué ni ts'oquihü, nguetho nu'a to'o bin hi ya bi bo rá ja'i. Pe hønt'u ni guahü zaḍi da 'be't'e ngue pärpü yu fonthäi hapü guí 'yohü. Pe nu n'da ahü him bin hi, bi 'yɛna.

¹¹Ngubü bi ma nguetho bi baḍi i hupü a di dá a. Janangu'e'a bi ma hinga gätho dán hihe.

¹²Nu'bu mí jua a bi xuguagahe, bi hye mahøn'a rá pahni ne bin säya. Bi 'yɛnje buya:

—Ha guí paḥmbü 'be'a nam bøn'a dá øt'ahü ya. ¹³Nu ahü guí ɛnjü drá xänbategä ne guí ɛnjü drá Hmugä. Xøn ho guím mamhbü nguetho gue'a dí øt'ä a. ¹⁴Dá pe't'ä ni guahü,

gucä ni xänbateju ne ni Hmuju. Janangue'a ne ahu gam perpa ni guahu n'da ngu n'da ahu, ngue gui 'yøthu gui cohmbu häi ne 'da gdám fáxtahu. ¹⁵Nuya dá ut'ahu 'be'a gui 'yøthu nguetho dín nde ahu gui 'yøthu tengu dá øt'ahu. ¹⁶Majuani dí xi ahu, man'da nuixte n'da ra Hmu xinda gue'u yú mbefi, man'da nuixte a i pehnate xinda gue'a ram 'behni. ¹⁷Nu'bu guí pãhmbu a dím mangä ya ne thocpa thoho gui 'yøthu a, gan johyahu nanguue Oja 'bu.

¹⁸Pe hín dím mangä gätho ahu da zä gan johyahu nanguue Oja, nguetho dí pãt'a ni mbuihu n'da ngu n'da ahu gue dá huan'nahu. Pe guehma dá huahni gätho ahu, n'dahma dín ja 'be'a bi man rá t'ohni Oja ngue bi 'yena: "Nu'a n'da dí sihme'be, gue'a di dägä a." ¹⁹M'bet'o dí xi ahu 'be'a da t'ørcä, janangue'a da zä gui thoqui gui 'ygc'yëigahu gue drá Cristogä 'bu ya bin ja. ²⁰Majuani dí xi ahu, nu'a to'o da 'yømanho a im man a n'da mam 'behni, i simanhogä a ne i simanho a bá pengä, bi 'yenje.

Ra Jesús i paði di dä a ra Judas

²¹Nu'bu mí jua a bi man ra Jesús, bi du rá mbui, ne bi xije mahøn'a: —Majuani dí xi ahu, i 'bu a n'da ahu di dägä, bi 'yenje.

²²Nugähe buya dyu xädigähe, dán hyethe n'da ngu n'daje ne dán 'yänhde: "To'ogahu di dä 'bu," dán 'yëmfe. ²³Ne nugä 'darpu mi hu'be ra Jesús nguetho ãmme midí huëgä. ²⁴Nu ra Simón Pedro buya bi uanga rá 'ye, ndeque ga änni nda'a di dä a. ²⁵Nugä buya gue 'darpu mí hu'be ra Jesús, dá änni:

—Ma Hmu i, to'o a guím ma, dá ãmbi.

²⁶Bi 'yengä a ra Jesús buya: —Nu'a ga cãrpa a ra hme ra tuhü gue ga unni, gue'a di dägä a, bi 'yengä a buya.

Ne 'bex bi un'na ra hme a ra Judas Iscariote rá ts'unt'u ra Simón. ²⁷Ne nu'bu mí zi ra hme, 'bex bi yut' ra zïthu rá mbui. Ne nu ra Jesús bi 'yëmbi:

—Nu'a guí nde gui 'yøt'e dami 'yøt'a n'dihi ya, bi 'yena.

²⁸Ne xinga n'dagähe mi huhmbe bu ja ra mexa gue dá pãhmbu 'be'a nám bøn a bi xifi. ²⁹Pe 'dagähe dím bëmhbue gue gue'a bi xih ra Judas da mba da däi 'be'a ga homhbe 'bu bin ja ra dants'ihme. Ne nu mi'da gähe dím bëmhbue gue bi xih ra Judas da mba di unni ts'u ra mbeti yu hyoya, nguetho mí ha ra buxa i o ma mbetihe. ³⁰Ne nu'bu ya xí zi ra hme, 'bex bi mba n'dihi. Ya bin xui buya.

Ra 'da'yont'ëdi

³¹Nu'bu ya xí mba ra Judas, nu ra Jesús bi 'yengähe:

—Nuya di nequi dan uixtegä gucä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Ne nu'a ga øt'ä ya, gue'a man'da dí nequi gue xun hotho Oja. ³²Ga udi nuixte xun hotho Oja, ne nu Oja da 'yudi gue nuixte xun hogä gucä ngue dán ja'i ua ja ra ximhäi. Ne mi ts'utho ya dín ja a dím mangä. ³³Ma zu t'uhni ahu, man'da zu ora dam 'buhmbu ya. Ne m'bejua guim bënju. Ne ga xi ahu ya tengu dá xi u ma ngurpihu, hingui sä 'darbu ga mbähä hapu ga mbagä. ³⁴Nuya ga xi ahu n'da ran t'ëdi ma'da'yo, gue

'da xtín huęctahũ n'da ngu n'da ahũ. Tengu thoho bũ dá huęc'ahũ, ngubũ gan 'yõrpahũ n'da ngu n'da ahũ.

³⁵Nangue 'da gdín huęctahũ n'da ngu n'da ahũ, gátho yũ ja'í da bađi guí tengahũ, bi 'yęnje.

Ra Jesús i pađi din cõn'a ra Pedro

³⁶Nu ra Simón Pedro bi 'yęmp'a:

—Ma Hmu i, hapũ gui mba.

Nu ra Jesús bi dať'a:

—Hingui sã 'bex gui tengã ya hapũ ga mba. Pe m'bejua da zã gui mba bũ ga mbagã.

³⁷Janangue'a nu ra Pedro bi 'yęmp'a:

—Hanja hingui sã 'darpũ ga mbe ya, madague'a necã da thogã nangue'a ga ten'ni i, bi 'yęna.

³⁸Nu ra Jesús bi dať'a:

—Ha majuaņi gui tengui madague'bu da tho i, nguetho ná hyundj xquí cõng 'bũ bi mbah ra tamfõ, bi 'yęmbi.

**Ra Jesús ra 'yu ní zõm
bũ bí 'bũh rá Ta**

14 —Pe o di tu ni mbũihũ. Guí ęc'yeihũ Oja janangue'a necã dami 'yęc'yeigahũ. ²Nubũ rá ngu ma Ta bí ja bũ xũn ngu yũ ngu mahotho. Nu'bu hin te dí ja bũ, xcã xi ahũ 'bũ. Pegue i ja bũ, janangue'a nu'bu dá mbagã gua hoc'ahũ hapũ dam 'bũhmbũ. ³Ne nu'bu dá mbagã ba hoc'ahũ bũ dam 'bũhmbũ, ne ba pengã mahõn'a ga six ahũ bũ ngue 'darpũ dam 'bũhmbũ bũya. ⁴Nubũ ga mbagã guí pařmbũ ne guí pařmbũ ra 'yu, bi 'yęnje.

⁵Pe nu'a ra Tomás bi 'yęmp'a:

—Ma Hmu i, hin dí pařmbe hapũ gui mba, xín dí pařmbe a ra 'yu, bi 'yęna.

⁶Nu ra Jesús bi 'yęmp'a:

—Nugã drá 'yugã ne guecã ní fa a majuaņi ne dadí ungã ra 'da'yote mazã. Njon da zã da zõm bũ 'bũh ma Ta hinda hõnt'bu da 'yęc'yeigui. ⁷Nu'bu majuaņi xquí pařũ ne'a ma Ta xquí pařmbũ 'bũ. Pe ja gã pařmbũ ya nguetho ya guín nuhũ a ya, bi 'yęnje.

⁸Pe nu ra Felipe bi 'yęmp'a:

—Ma Hmu i, pe hin dín nuhe a ni Ta, dami jaje gan nuhe ne nte ga 'behmbe, bi 'yęna.

⁹Nu ra Jesús bi dať'a:

—Ha guexta'a hin guí pařui ne nya'a tho xtãm 'bũhmbũ. Nu'a to'o xũn nugui, ya xũn nu ma Ta. Hanja gní 'yęngui: “Yurcahe ni Ta.” ¹⁰Ha hin guí ęc'yei gue n'datho dí com'be ma Ta. Nu'ũ yũm hma dí xi ahũ him mam hmansęgã ỹ, pe yũm hman a ma Ta i 'bũcua ja ma mbũigã, ne gue'a di jacã ga õt'ã a dí õt'ã. ¹¹Dami 'yęc'yeigahũ gue n'datho dí com'be ma Ta. Pe nu'bu xũn ęei gui pařmbũ, dami pařmbũ gue hõnt'a Oja sã i õt'ũ yũ nuĩxte dí õt'ã. Janangue'a da zã gui 'yęc'yeihũ gue n'dat'a dí com'be ma Ta. ¹²Majuaņi dí xi ahũ, nu'bu gui 'yęc'yeigahũ, nu ra 'befi dí õt'ã, ne ahũ da zã gui 'yõthũ 'bũ. Ne man'da nuĩxte yũ 'befi da zã gui 'yõthũ nguetho ga mba bũ bí 'bũh ma Ta. ¹³Nguetho hõnt'a go 'be'a gui 'yãhmbũ 'bũ 'da angu dím bęmhbũ, ga õt'ã, janangue'a da t'ęspa ma Ta nangue a ga õt'ã, rá Ts'unt'ugã a. ¹⁴Hõnt'a go 'be'a gui

'yáqui 'bũ n'dat'a dí m bẽmhbu, ga ɔt'ä.

**Ra Jesús bi ma ba penpa
rá Hogandãhi Oja**

¹⁵Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yẽna:

—Nu'bũ majuañi hõngdã guín numanhojũ, dami pes'hũ 'be'a gãtho dí xi ahũ. ¹⁶Ne ga äp ma Ta ba pen'nahũ man'da nim fãts'ihũ da mbãx ahũ tengu dá ɔt'ahũ, ne gam 'bũhmbũ mazãi a bũya. ¹⁷Gue'a rá Hogandãhi Oja a, ne di ja ahũ gui pãhmbũ a majuañi. Pe nu'ũ di ho ra ximhãi hin da zã da zini, nguetho hin'yu 'be'a dí bã a, xingui pãdi 'be'a rá 'befi a. Pe nu ahũ guí pãhmbũ a nguetho dí 'bũhmbũ a, ne da zõn ra pa din zãm bũ mbo ni mbũihũ. ¹⁸Hin gan jahũ tengu yũ hyoya t'ũhni 'bũ dá mbagã, nguetho ba pengã dam 'bucã bũ mbo ni mbũihũ. ¹⁹Mi ts'ũtho ya him man da nuc'ũ di ho ra ximhãi. Pe nu ahũ da zã guin nuju nangue ni mbũihũ, ne zã gam 'bũhmbũ nguetho zã dí 'bucã. ²⁰Ne nu a ra pa da zõh rá Hogandãhi Oja, da zã gui pãhmbũ gue dam 'bũpũ mbo ni mbũihũ, ne gam 'bũhmbũ bũ ja ma mbũigã bũya. Ne da zã gui pãhmbũ dí 'bũi nangue ma Ta. ²¹Hõnt'a go to'o i ɔt' man t'ẽdigã ne pe'ts'a mam hmangã, gue'a majuañi hõngdã i numanhogã a. Ne nu'a ma Ta necã ga huẽ'be a, ne ga japi da bãdi xũn ho ma ts'edi, bi 'yẽnje.

²²Nu'a ra Judas, pe hinga gue'a ra Judas Iscariote, bi 'yãn'na bũya:

—Haguen ja hõngdãhe gui jaje ga pãhmbũ xũn ho ni ts'edi, ne hin'na ũ di ho ra ximhãi, bi 'yẽna.

²³Nu ra Jesús bi dat'a:

—Nu'bũ i 'bũ a n'da ahũ majuañi hõngdã i numanhogui, da mbesca mam hmangã a 'bũ. Ne di huẽ'ca ma Ta bũya, ne ba ẽ'be, ne dan zãm'be bũ mbo rá mbũi a. ²⁴Pe nu'a to'o hingui numanhogui, hingui pe'ts' mam hmangã a. Ne nu'a mam hmangã, him mam hmansegã pe rãm hma ma Ta gue'a bá pengã ua, bi 'yẽna.

²⁵Ne xõ bi 'yẽna:

—Nuya yũm hma dá xi ahũ gãtho yũ pa dãm 'bũhmbũ ua ja ra ximhãi. ²⁶Pe nu'a nim fãts'ihũ rá Hogandãhi Oja gue ba penh'nahũ ma Ta, tengu'bũ da guecsegã a, nu'a di bẽn'nahũ yũm hma xtã xi ahũ, ne da xãn'nahũ 'be'a gãtho mi'da.

²⁷Dadín 'yẽhmbũ ya, dami hyãhmbũ ran t'unni ngue ran johya dadí 'da ahũ ya, ne thocpa thoho din ja ahũ. Hinguin ja tengu rán johya ra ximhãi. O di tu ni mbũihũ ne hin din su ni mbũihũ. ²⁸Ne nu'bũ majuañi guín numanhojũ, din johya ni mbũihũ nanguehna dí xi ahũ: “Ga mba bũ bí 'bũh ma Ta.” Ne man'da ja rá ts'edi xinda guecã. ²⁹Nugã xtã xi ahũ 'be'a gãtho din ja guepũ da zã man'da gui 'yẽc'yeigahũ 'bũ ya bin ja.

³⁰Nuya him ma nya'a dan yãhũ ya, nguetho ba ẽpũ rá ngurpi ra ximhãi. Pe njãm'bũ bi daçpã a, janangue hin'yu rá ts'edi da daçpã a ya. ³¹Pe jatho ga ɔt'ä a ma 'befi ga ɔt'ä ya, n'dahma da bã ũ 'bucua ja ra ximhãi hõnt'a ma Ta dín numanhogã, ne zã dí ɔt'a i xiqui. Janangue'a ga ndanshũ ya ga mbãhã, bi 'yẽnje ra Jesús.

Rá za ra uva majuañi ne'ũ yú 'yẽ

15 Nu ra Jesús bi 'yẽna:
—Nugã drã za majuañi, ngue i zũh yẽn dät'o. Ne nu'a ma

Ta di jamansu a. ²Ne nu'u yú 'ye hingui ja yún dät'o, nu'a ma Ta da hyequi, ne da mbøgue. Pe nu'u yu 'ye i ja yún dät'o, di hoqui gue din ja mi'da yún dät'o. ³Nu'ahü ya mahoqui ahü nangué mam hmangä dá xi ahü. ⁴Dami thoju ngue thocpa thoho dam 'bühmbü. Nguetho hingui sä gui 'yøthü rá 'befi Oja 'bü hin gui thoqui gui hyámhbü ma tegä, tengu n'da rá 'ye ra za hingui sä din jase yún dät'o 'bü hin da nexpu rá te a rá za.

⁵Nugä tengu'bü drá za, nu ahü tengu'bü yú 'ye ahü ra za i züh yún dät'o. Nu'a to'o da guat'i nanguecä, da hyanga ma ts'edi ne din züdi xün ngu yún dät'o. Pe nu'a hin da guat'i nanguecä nte din ja. ⁶Nu a to'o da hyegä din ja tengu n'da ra 'yeza 'bü bi däse, da 'yot'i, da mba ma bunt'i ne i pa ma peti da t'upü ja ra sibi.

⁷Nu'bü gui thoqui gui cuathü nanguecä ne'bü din zam bü ja ni mbüihü mam hmangä, dami 'yähmbü 'be'a guín nde gui 'yähmbü ne din ja büya. ⁸Ne nu'bü din ja xün ngu nin dät'ohü, gue'a dí 'yu a rá nuixte ma Tahü a, ne gue'a dí fadi majuani ma 'yec'yei ahü a. ⁹Tengu thoho bü ni huëgä ma Ta, ngübü na huëc'ahü. Dami thoqui guin ndehü man huëcate. ¹⁰Nu'bü gui pespu ni mbüihü gätho dí xi ahü ne gui 'yøthü a, da zä thocpa thoho gui pähmbü man huëcate 'bü. Tengu bü na pe'ts'ä rá m hma ma Ta, janangue'a thocpa thoho dí päh rán huëcate.

¹¹Gätho ya dí xi ahü n'dahma ga comhbü a man johyagä, ne da yupü ni mbüihü ne da bonts' thoho

büya. ¹²Nu'a man t'ëdi dí xi ahü, gan huëju n'da ngu n'da ahü, tengu bü na huëc'ahü. ¹³Nu'a ran huëcate man'da xün ho, gue di un rá te n'da nangué ü yú amigo da yäni. ¹⁴Nu ahü ma amigo ahü 'bü guí øthü 'be'a gätho dí xi ahü. ¹⁵Him ma xi ahü ma 'yëhe ahü, nguetho nu a ra 'yëhe hingui pädi 'be'a i øt' rá hmu. Pe nuya dí xi ahü ma amigo ahü, nguetho ya dá xi ahü gätho bi xicä ma Ta. ¹⁶Nu'ahü hin gä huangahü, pe go dá huan'nahü ne dá sän'nahü din züh nin dät'ohü, nangué gui 'yøthü ma 'befigä ne da hyät' mazai. Janangue'a hont'a go 'be'a gui 'yähmbü ma Ta nangué n'dat'a dím bëmhbü, din ja büya. ¹⁷Nuna man t'ëdigä dí xi ahü, gan huëju n'da ngu n'da ahü.

Nu ra ximhäi di ucpa ra Jesús ne'ü i tenni

¹⁸Ne xø bi 'yën'a ra Jesús:
—Nu'bü di uc'ahü ü di ho ra ximhäi, dami pähmbü m'bet'o thoho bi ügä. ¹⁹Nu'bü da 'da angu guí øthü ü di ho ra ximhäi, nu'u da numanho ahü ü 'bü. Pe hin guí øthü tengu øt'ü nguetho dá huan'nahü. Janangue'a di uc'ahü ya. ²⁰Pe guim bëmhbü a ram hma dá xi ahü: “Pe man'da rán säui da hnumanho n'da ra Hmu xinda gue'ü yú mbefi.” Ne nugä hingui hnumanhogui, janangue'a ha ma gue'adahü, da hnumanho ahü. Ne him bi t'ømanho a dá ma, janangue'a ngutho hin da t'ømanho a guim mamhbü. ²¹Ne din ja bü da t'øt'ahü nangué guí tengahü. Nguetho nu'ü di ho ra ximhäi hingui pä a bá pengä.

²²Nu'bu hin xcá səcä ua gue xcá zofo, hin xtám badi gue ja yú ts'oqui 'bu. Pe nuya hingui sä da gøn yú ts'oqui u ya. ²³Nu'a to i pøh rá cue nanguecä, ne a ma Ta i numan'u. ²⁴Nu'bu hin xcá øt' yun t'øt'e njo'o sä da 'yøt'e, hin xtám badi gue ja yú ts'oqui 'bu. Pe nuya ya bi nu man t'øt'e nuixte. Pe bi cuecthohogä u. Pe nu'u bi ugä gue'a ma Ta bi u'p'u. ²⁵Pe gue'a mán t'øt'i bu ja rán t'edi Oja maya'bu, bi 'yena: “Din ja ra cue nanguecä, pe hin'yü 'be'a dín cue u,” mí en ra t'ohni zai din xä u.

²⁶Pe gue ga xicä ma Ta ba pen'nahu rá Hogandahi, ne da mbäx ahü di ja ahü gui pähmbu a majuañi ne da xi ahü nanguecä. ²⁷Ne ahü da zä guim mamhbü majuañi nanguecä, nguetho gätho yu pa xtám'bühmbü gue'bu go má tøm' ra 'befi ne guehya, bi 'yen'a ra Jesús.

16 Ne man'da bi man ra Jesús bi 'yena:

—Guehya dí xi ahü n'dahma hin gui hyegahü 'bu gá nuhü yun unbi. ²Nguetho da hyøn ahü thi bu ja yú nijä ma mijudíohü, ne da zøn ra pa da hyo ahü ne da beñi gue'a ní 'yørpa rá 'befi Oja a. ³Ne dín ja bu da 'yøt'ahü, nguetho him bi baçä, xínga gue'a ma Ta. ⁴Pe nuna dí xi ahü, janangue'a nu'bu bin ja, guim bëmhbü buya gue gue'a xtá xi ahü. Ne nuna dí xi ahü ya, hin dá xi ahü mám'bet'o, nguetho hin ní zøn ra ora ga mba.

Nu rá 'befi rá Hogandahi Oja

⁵—Nuya ga mbagä bu bí 'bu a bá pengä. Ne xínga n'da ahü

guí ängahü ya hapu ga mbagä. ⁶Nguetho i tu ni mbuihü ngue dá xi ahü ga mbagä. ⁷Pe guehma majuañi dí xi ahü, man'da xun ho nanguue ahü ngue ga mbagä. Nguetho nu'bu hin ga mbagä, hin da zä ba gh nim fäts'ihü 'bu. Pe nu'bu dá mbagä, ba pen'nahu nim fäts'ihü gue rá Hogandahi Oja. ⁸Ne nu'bu bi zøcua ja ra ximhäi rá Hogandahi Oja, di jap yu ja'i ua ja ra ximhäi da badi i ja yú ts'oqui, ne di japi da badi drá 'yugä nanguue ran ho, ne di japi da badi din ja rá muui ran ts'o. ⁹Nu rá Hogandahi Oja di beñba yu ja'i gue i jatho yú ts'oqui nguetho him bi xiqui gan yanba yú te. ¹⁰Ne di beñba yu ja'i gue drá 'yugä nanguue ran ho. Da fadi nguetho ga thämbeñi ne da zingä ma Ta bu bí 'bui, ne hin da hnugä ua ja ra ximhäi. ¹¹Ne nu rá Hogandahi Oja di beñba yu ja'i ngue din ja ran unbi rá muui ran ts'o, nguetho da ts'anba rá muui a rá 'befi ra zithu gue nu'a rá ngurpi ra ximhäi.

¹²Guexta'a i jagä xun ngu dín nde ga xi ahü, pe hin gui hyäthü gui 'yøhmbü mi'da 'bu ga xi ahü. ¹³Pe nu'bu bi zøcua rá Hogandahi Oja, da xän'nahu gätho a majuañi. Ne nte da manse nanguese, pe hønt'a 'be'a da xi Oja, gue'a da xi ahü a. Ne da xän'nahu 'bepu gdí 'yøthu rá 'befi Oja, ne da xi ahü 'be'a gätho man'da din ja. ¹⁴Ne di japi da fadi i ja ma ts'edi xun ho, nguetho ga un mam hma da xän'nahu nanguecä. ¹⁵Nu'a nam bøni n'dat'a ra ts'edi i jac'be ma Ta, janangue'a dá xi ahü, ga un mam hma da xän'nahu nanguecä.

Ni dumbũihũ dim pommi ran johya

¹⁶—Ne hin guin nuju man'da pa o gue manyopa, pe sã guin nuju mahøn'a mi'da yũ pa, ne m'bejua ga mba bu bí 'bũh ma Ta, bi 'yẽna.

¹⁷Bex bin 'yãn'dũ 'da ma mixãdihe:

—'Be'a ní mba bi ma, ne ẽna:

“Hin guin nuju man'da pa o gue manyopa, pe sã guin nuju mahøn'a 'da yũ pa, ne m'bejua ga mba bu bí 'bũh ma Ta,” bi 'yẽnjũ. ¹⁸'Be'a ní mba gue bi xijũ na, 'be'a da 'yõt'e 'da yũ pa. Hingui sã ga pãhmbũ 'be'a man na, bin 'yẽmzẽhe ma mixãdihe.

¹⁹Nu ra Jesús mi pãdi 'be'a nde da 'yãnni, gue 'be'a nam bøn'a xí man a, ne bi 'yẽnje:

—Ha gadín 'yãnzẽhẽhũ 'be'a nám bøn'a dãm mangã 'bũ má xi ahũ: “Hin guin nuju man'dapa o manyopa, pe sã guin nuju mahøn'a mi'da yũ pa,” gue dá ẽngã. ²⁰Majuãni dí xi ahũ, da du ni mbũihũ ne gan zomhbũ, pe nu'ũ yũ jã'i i ten ra ximhãi din johya ẽ. Pe m'bejua bũya nu ni dumbũihũ dim pommi ran johya. ²¹Tengu n'da ra xisu 'bũ bi zøn ra ora dim 'bũh rá t'ũhni, i tu rá mbũi nguetho in nu ran ũnbi, pe m'bejua din johya 'bũ bim 'bũh rá t'ũhni bũya, ne him mam bẽn a ran ũnbi mín nu. ²²Ne nguetho ahũ i tu ni mbũihũ ya. Pe gan nu ahũ mahøn'a ne da hyu ni mbũihũ, ne njon da zã da hyãc'a nin johyahũ bũya.

²³Ne nu'bũ bi zøn ra ora a dím mangã ya, nte gui 'yãngahũ. Pe majuãni dí xi ahũ, høn't'a go 'be'a gui 'yãfũ ma Ta 'bũ 'dat'a dím

bẽmhbũ, ne din ja bũya. ²⁴Nte ganã áfũ ma Ta nangue ma thuhugã, pe nuya dami 'yãfũ ya ne din ja ahũ, janangue'a da yuh ni mbũihũ ran johya.

Nu ra Jesucristo bi 'berpa rá ts'edi ra ximhãi

²⁵—Nuya yũm hma dá xi ahũ, yũn t'uti ẽ, bi 'yẽn'a ra Jesús. Pe da zøn ra ora hin ga xi ahũ mi'da yũn t'uti, pe njuãntho ga xi ahũ xũn ho nangue Ojã. ²⁶Ne nu'bũ bi zøn'a ra pa dím mangã, da zã gui 'yãpzehehũ ma Ta nangue ya guí pãjũ, ne him man ga thocpã a guí áfũ ma Ta. ²⁷Nguetho guese ma Ta di huẽc'ahũ nangue guín numanhojũ, ne gá 'yẽc'yẽihũ gue guepũ bí 'bũh ma Ta bá nexã. ²⁸Nugã bá nexã bũ 'bũh ma Ta, ne dá søcua ja ra hãi. Ne ga pøngã mahøn'a ua ja ra hãi, ga mba bu bí 'bũh ma Ta, bi 'yẽnje.

²⁹—Nuya mfãdi 'be'a guí xije ya, nguetho hin guí xije n'da ran t'uti ya, dá ẽmfẽ bũya. ³⁰Nuya dí pãhmbe nte guídí 'bedi gui pãdi, nguetho m'bet'o thoho guí pãdi 'be'a dím bẽmhbe 'bũ ya ja a dín nde ga ãn'nahe. Ne gue'a ná pãhmbe gue guepũ bí 'bũ Ojã gbí 'yẽque, dá ẽmfẽ.

³¹Nu ra Jesús bi 'yẽnje mahøn'a: —Ha majuãni guí ẽc'yeigahũ. ³²Pe nuya bi zøn ra ora gan 'uẽxthũ, gui 'dahmbũ, n'da an 'danni gui mbãhã. Ne gãtho ahũ gui sogahũ. Pe hin dan 'dase nguetho dí 'bũ'be ma Ta. ³³Nuya yũm hma dá xi ahũ, n'dahma guexta'a gan johyahũ nanguecã, madague'bũ guin nuhũ ran ũnbi nangue ra ximhãi. Pe o di

tu ni mbuihə, pɛ guim bɛmhbu dá tapá ra ximhäi.

Bin yaui rá Ta ra Jesús

17 Nu'bu mí jua a man ra Jesús, bi ndòts'e, ne bin yaui rá Ta:

—Ma Ta a i, ya bi zòm ma oragä din ja a gá sängui. Dami jap ya ɛmme da bõmanho 'be'a ga øt'ä ya, ni ts'unt'ugui, ne gue'a dí fadi nuixte xun ho i bəya. ²Nguetho ya xcá 'dac ra ts'edi ga unni 'be'a xcá sänba ɛ gätho i 'bucua ja ra ximhäi, janangue'a ga un ra 'da'yote mazai ɛ gätho gá 'daqui. ³Ne nu'a to'o i ja ra 'da'yote mazai, majuani dí m pəhmbu ɛ, gue gue'e høn'a thoho i majuani grá Oja, ne nugä drá Jesucristogä gue guá pengä dan yantegä ua.

⁴Ya ní mba bu ga juacä ra 'befi gá 'daqui, guepə da bəh yə ja'i ua ja ra ximhäi ɛmme xun hotho i. ⁵Ma Ta i, nu'bu ya dá juacä, dami jaqui ga conhui ni nuixte bu guí 'bui, tengu tho mín jai 'bu má hin'yə ra ximhäi. ⁶Nuya dá xih yə ja'i nangue e, gue nu'ɛ gá huanhua ja ra ximhäi. Ni mbeti ɛ, ne gá 'daqui, ne bi mbɛ'ts'a nim hma dá xänba ɛ. ⁷Ne i pə ɛ ya gue gue'e gá 'dac ra ts'edi dá øt' ra 'befi dá øt'e, ne ɛ yəm hma dá mangä. ⁸Nguetho bi hyən'a ram hma gá xiquí dá xifi. Janangue'a i pədi majuani bá nexä bu guí 'bui, ne bi 'yɛc'yɛi gue gue'e guá pengä dan yantegä ua.

⁹Nugä dí äp'a ya gui fäx'i ts'ɛ ɛ, ne hin dí ä a nim fäts'i nangue ɛ i ten ra ximhäi. Pɛ hønt'ɛ gue gá 'daqui nguetho ni mbeti ɛ. ¹⁰Ne nu'ɛ gätho ma mbeti ni mbeti ɛ, ne

nu'ɛ gätho ni mbeti ma mbeti ɛ. Ne gue'ɛ i udi nuixte xun hogä ɛ.

¹¹Nuya him man dam 'bucua ja ra ximhäi. Ga mbagä bu guí 'bui. Pɛ nu'ɛ go di thoqui dim 'bucua ɛ. Janangue'a, ma Hogata i, dami jamansu ɛ gätho gá 'daqui nangue ni ts'edi zehɛ, gue da gohi tengu'bu n'danja'itho tengu gauí. ¹²Gätho yə pa däm 'buhmbe ɛ gá 'daqui, dá jamansu ɛ nangue ni ts'edi gá 'daqui. Ne xinga n'da bim 'bedi, hønt'a n'da nts'änni dim 'bedi, tengu mán t'o't'i bu ja ni søcua maya'bu ngue ngubu din ja.

¹³Ne nuya mi ts'atho ga mba bu guí 'bui, pɛ nuna dí m mangä ya ngue dí 'bucua ja ra ximhäi, janangue'a da yuh yú mbui ɛ i øh ya nangue man johyagä. ¹⁴Nugä dá un'na nim hma ne bi hyəm bəya. Janangue'a di ɛcpa ra ximhäi ɛ, nguetho hing yú mengu ua ja ra ximhäi ɛ, tengugä hind rá mengugä ua ja ra ximhäi. ¹⁵Hin dí ä'a i gue gui 'uec'ɛ nanguecua ja ra ximhäi ɛ, pɛ dí ä'a i gui jamansup yú mbui hin da dəp ra zıtho ɛ. ¹⁶Nu'ɛ hing yə mengu ua ja ra ximhäi ɛ, tengu thohogä. ¹⁷Dami xänbi xun ho a nim hma majuani, janangue'a da 'uegue xun ho nangue yun ts'o i ja ua ja ra ximhäi. ¹⁸Tengu tho bu guí 'dac ra 'befi dá jap yə ja'i ua ja ra ximhäi da bə i, nguthogä dí un ra 'befi ɛ, di jap yə ja'i ua ja ra ximhäi da bə'a i. ¹⁹Dan unse janangue'a ne'ɛ tengu'bu da du nangue yú nyombui, ne da zä da den'na ram hma majuani.

²⁰Ne nu'bu bi mam mam hmammi ɛ i ɛc'yɛigä ya, ne nu'bu bi 'yɛc'yɛigä ɛ da sifi, ne'ɛ

dí äp'a nim fäts'i nangué gätho u büya. ²¹Janangué'a gätho da gohi tengu'bu n'danjä'itho, tengu thohogauí ma Ta i, n'datho dí conhui. Dami japi n'dat'a da bën u, nguetho n'dat'a man 'yomfëniui dá unui gätho u. Janangué'a da 'yëc'yei u i ten ra ximhäi, gue gue'e guá pengä dan yantegä ua ja ra ximhäi. ²²Nu ra ts'edi gá 'daqui dá undä u, gue da zä da gohi tengu'bu n'danjä'itho, tengu gauí. ²³Nugä dí 'bühmbe u, ne'e dí 'bühmi, janangué'a majuañi da zä gätho 'dat'a gam bëmhbü. Ne da nu u i ten ra ximhäi, da badi gue gue'e guá pengä dan yantegä ua ja ra ximhäi, ne da bā u i ten ra ximhäi gue emme guidí huëc'u tengu bu gní huggagui.

²⁴Ma Ta i, dín nde 'darpü dan zämhbü u gá 'daqui, gue da nu mazai a ran ho tate thoho gá 'daqui. Nguetho zai guidí huggä ne gue'bu go má hin'yü ra ximhäi. ²⁵Ma Hogata a i, nu ra ximhäi hingui pa'a i. Pe nugä dí pa'a i, ne'u 'da gá 'daqui i paði gue gue'e guá pengä. ²⁶Nugä dá japi bi ba'a i, ne man'da man'da ga japi da badi gätho nin ho, gue da zä dín ja xun ho nin huëcate bu mbo yú mbui u, tengu tho bu nan jagä nin huëcate. Ne dan zäm bu ja yú mbui u, bi 'yëmp'a rá Ta.

Bi fent'a ra Jesús

18 Nu'bu mí jua'a bin yañi rá Ta, dá mbähmbe ra Jesús büya dyu xädihe, dá 'daxhe n'da ra t'ühÿë gue ra Cedron, ne dá cäthe bu ja n'da ra nuandät'o. ²Nu'a ra Judas, gue'a di dá a ra Jesús, mí pañü ja ra nuandät'o nguetho zai

mí pähmbe bu ra Jesús. ³Nu yu fariseo ne yu dambäjä bá pehn'dü 'da yu dofui ne mi'da yün 'yohü gue bán 'yohü ra Judas. Gätho i hä yu sibi ne yú juai. ⁴Nu ra Jesús i paði gätho 'be'a din ja ngue da t'örpe. Janangué'a bi mba bin c'athü, ne bi 'yän'dü:

—To'o guí homhbü, bi 'yëmbi.

⁵Ne bi dā u:

—Dí homhbe ra Jesús ra mengu bu Nazaret, bi 'yën'u.

—Guecä, bi 'yën'a ra Jesús büya.

Ne i 'bähmbü bu ra Judas gue di dá. ⁶“Guecä,” 'bu mí 'yën'a ra Jesús, 'bex bi goh yú xütha u yün hyonte ne bi 'ya u büya nangué ra mbidi.

⁷Nu ra Jesús bi ma mahön'a:

—To'o guí homhbü.

Ne bi dā u:

—Dí homhbe ra Jesús ra mengu bu Nazaret, bi 'yën'u.

⁸Nu ra Jesús bi dat'u büya:

—Ya dá xi ahü, guecä. Pe nu'bu hõngdä guí honjü, hinga nehya ma xädi gui sixhü, bi 'yëna.

⁹Ne guehna bi man na ra Jesús bin theui a bi xih rá Ta 'bu mín yañi, ngue xí 'yëmbi: “Gätho gá 'daqui xinga n'da ga 'bedi,” xí 'yëmbi. ¹⁰Nu ra Simón Pedro büya bi gux a rá juai mí hä ne bi 'yespa rán 'yeizagu a rá 'yëhe ra dambäjä, rá thuhu Malco a. ¹¹Pe nu'a ra Jesús bi 'yëmp'a ra Pedro:

—Fo'ts' ni juai a nin t'ojuai. Nuna ra mbohi xun zänga ma Ta ha hin ga sigä na, bi 'yëmbi.

Bi ts'ix bu 'büh ra hmumbäjä a ra Jesús

¹²Bex bi bent'u yu dofui ne'u yú hmu ne yu policia bi mben ma

mijudiohe, ne bi du't'i. ¹³M'bet'o bi zixpü 'buh ra Anás rá ndøhya a ra Caifás, ne nu'a ra Caifás, ra dambäjä a ra jeya a. ¹⁴Guehna ra Caifás ngue xí xi ü yú mi ngürpihü, gue man'da xun ho 'bü n'datho da du, xinda gue'bu gätho ga juahmbü.

Nu ra Pedro bi gøn'a ra Jesús

¹⁵Nu ra Simón Pedro, necä büya, dá ten'be ra Jesús. Ne madím pa'be a ra dambäjä, janangue'a bi zä dá cut'ä bü bi mba ma cut't'i a ra Jesús bü mbo rá mbät't'i a rá ngu ra dambäjä. ¹⁶Pe nu ra Pedro mí 'bäpü thi bü ja ra goxthi. Pe dá pøngä büya gue dá äp ra mate a ra mbängoxthi, janangue'a bi zä bi yut'ambo ra Pedro büya. ¹⁷Nu'a ra mbängoxthi büya, gue n'da ra xisu, bi 'yemp'a ra Pedro:

—Nu'i ha hinga gue'e rá xädi'i nü ran 'yohü, bi 'yembi.

Nu ra Pedro bi dät'a:

—Hin'na, hinga guecä, bi 'yena.

¹⁸Madín tšpíhü ü yú 'yehé ra dambäjä ne yu policía a ra Pedro, nubü ja ra sibi xí 'yudi, nguetho xun se.

Nu ra hmumbäjä bi juanba ra Jesús

¹⁹Nu ra dambäjä bi 'yänna ra Jesús to'o gätho i tenni, ne bi 'yänni 'be'a ním hma im ma 'bü in xänbate.

²⁰Nu ra Jesús bi dät'a:

—Nugä zäi dá mam bü ja ma nijähu nepü ja ra danija, guepü zäi dim peti gätho ma mijudiohü. Njam'bü dá mangä bü njongui 'buh yu jät'i. ²¹Ne ndetho guí ängui 'be'a dá mam 'bü mán xänbate. Nde'bü gui 'yän'dü bi 'yøh mam hmangä.

Nu'ü i paði 'be'a dá mangä ü, bi 'yena.

²²Ne nu'a ra Jesús 'bü mí dät'a ra dambäjä, ne nu'a n'da ra ngürpa dofui bi mbemp'a rá hmi, bi 'yembi: —Hanja ngubü gá xih ra dambäjä, bi 'yembi.

²³Nu ra Jesús bi 'yemp'a:

—Nu'bü ja 'be'a dá mangä gue hingui ho, dami ma. Pe nu'bü nte dá mangä, hanja gní pegbi, bi 'yembi.

²⁴Nu ra Anás büya bi mbenhna ra Jesús bü 'buh ra Caifás, rá mi dambäjäui.

Nu ra Pedro bi gøm mahøn'a ra Jesús

²⁵Ne mí 'bäpü ra Simón Pedro madín tšpí a. Ne än'dü i 'bähmbü: —Ha ne'e rá xädi'i nü.

'Bex bin cøni:

—Hinga guecä, ena.

²⁶Nu'a n'da rá 'yehé ra dambäjä büya, gue dim meniui a ra 'yehé xí 'yespa rá zagu ra Pedro 'bü mí 'yena da yan'a rá Hmu, bi 'yembi:

—Ena gue'e dá nu a bü ja ra nuandät'o, bi t'emp'a ra Pedro.

²⁷Ne bin cøm mahøn'a ra Pedro. 'Bex bi mbah ra tamfø.

Nu ra Pilato bi juanba ra Jesús

²⁸T'uxuditho bá ts'i bü ja rá ngu ra Caifás a ra Jesús, ne bi ts'ix bü ja ra nguts'ut'abi. Pe nu ma ngürpihe dyü judíohe dyü israelhe, him bi yuzehé bü mbo nguetho en yún t'ëdi din ts'on yú jät'i 'bü da yürpü ja yú ngu ü hing yu judío, ne hin da zä da zi ran ts'ihme nangué ran dābaxjua 'bü xtán yürpü mbo. ²⁹Janangue'a nu ra ts'ut'abi Pilato,

bi mba bu thi gue da zo u yu
yapate, ne bi 'yän'du:

—'Be'a gni yafu a ran 'yohu, bi
'yena.

³⁰Ne bi da u ma ngurpihe:

—Nu'bu hin gra ts'om'bäi, hin xcá
dá ahu 'bu, bi 'yén'u.

³¹Ne nu ra Pilato bi 'yemp'u:

—Dami sixhu 'bu, ne gui juqnbahu
nangue nin t'edi zehehu, bi 'yena.

Ne nu ma ngurpihe bi dat'a:

—Pe hin'yü man t'edizehehe gue'a
ga hohe n'da, bi 'yén'u.

³²Nu'a bi man'u bin theui a bi
man a ra Jesús 'bu mí ma 'be'a mán
date dí du a, gue da mba ma cuati
bu ja ra pont'i. ³³Nu ra Pilato bi
mbeng mahon'a bu ja ran ts'embate
ne bi 'yänna ra Jesús:

—Nu'i ha gue'e grá hmuts'ut'abi
yu judío, bi 'yembi.

³⁴Nu ra Jesús bi dat'a:

—Ha guím bense 'be'a guím ma,
uague n'dan'yo bi xi i nanguecä, bi
'yembi.

³⁵Nu ra Pilato bi 'yem büya:

—Hin drá judíogä. 'Be'a gá 'yøt'e
thä, ngue bi dá'a ua ni mijudíohu ne
ni dambäjahu.

³⁶Nu ra Jesús bi dat'a:

—Hin däm hmuts'ut'abigä ua ja ra
ximhäi. Nu'bu xcám hmuts'ut'abigä
ua, xtín tunhdu u ma ja'igä u bi
bendgui 'bu, ne hin xtí dägä ua 'bu.
Pe nu ma ts'edigä him bi nequi ua
ja ra ximhäi a, bi 'yena.

³⁷Nu ra Pilato bi 'yembi mahon'a:

—Ha majuani grá hmuts'ut'abi 'bu,
bi 'yembi.

Nu ra Jesús bi dat'a:

—Majuani guím ma gue drá
hmuts'ut'abigä ne gue'a däm 'bucä
ua ja ra ximhäi, ne gue'a ná xcä ua

gue ga u'a majuani. Nu'u to'o in
nde da ba'a majuani, da 'yømanho
a dím mangä u, bi 'yena.

³⁸Nu ra Pilato i ena:

—'Be'a maha a majuani, njon
da zä da badi nda'a a majuani, bi
'yemthoho.

Bi ts'änba rán unbi ra Jesús

Ne nu'bu mí jua'a bi man ra Pilato,
bi mba bu thi din yahu u yú yapate
mahon'a, ne bi 'yemp'u:

—Nte mán ts'o dá tñbi. ³⁹Pe
nu'ahu zai guí xijü ga thøc'ahu
n'da ra ofädi 'bu bi dát' ra pa
ran dabaxjua. Ha guín ndehu ga
thøc'ahu ni hmuts'ut'abihu, bi 'yena.

⁴⁰Ne bi mbädi bi mbafi nts'edi u,
bi 'yén'u:

—Hin'na, hinga gue'a, pe nu'a ra
Barrabás, gue'a gui thøgahe a, bi
'yén'u ma ngurpihe.

Nu ra Barrabás, n'da ra hyote a.

19 Nu ra Pilato bi manda dí
fei a ra Jesús. ²Nu yu dofui
büya bi 'yørpa n'da ra corona gue
yu 'yu'uñi, ne nts'edi bi huspa rá
yá ra Jesús. Ne bim pärba n'da ra
'bøt'e xun jüpoi tengu dim pä't' yu
hmuts'ut'abi. ³Ne bi den büya ne bi
'yenspa yú biba, bi 'yembi:

—Biba, grá hmuts'ut'abi yu judío, bi
'yembi. Ne bi mbe'mi büya ngue yú 'ye.

⁴Bi mba bu thi mahon'a a ra
Pilato, bin yahu ma ngurpihe:

—Nuya ga dá ahu na ran 'yohu,
dami pahmbu nte dá tñba n'da ran
ts'o gue xu 'yøt' na, bi 'yena.

⁵Bi ts'ix bu thi ra Jesús büya, ya
i hu'ts' ra corona ngue nt'øt'e yu
'yu'uñi, ne he ra 'bøt'e xun jüpoi.

—I 'bäcua na ran 'yohu ya, bi
'yén'a ra Pilato.

⁶Nu'u yu dambäjä ne ma ngurpihe 'bũ mín nu a ra Jesús, nts'edi bi mbafi, ne xun ngu yu nidi bi 'yena:

—Dá du, dá 'dòm'pũ ja ra pont'i.

Nu ra Pilato bi 'yemp'u bũa:

—Dami sizehehũ 'bũ guín nde gui cuathũ bũ ja ra pont'i, nguetho nugã hin te dá tĩnbã n'da ran ts'o xũ 'yõt' na, bi 'yemp'u.

⁷Nu'u ma ngurpihe bi dapũya:

—Nugãhe i jaje n'da man t'edihe gue da du n'da im ma tengu im ma na, nguetho bi manse guese rá Ts'unt'u Ojã, bi 'yẽn'u.

⁸Nu'bũ mí 'yõ a ra Pilato mí ẽn'a ra Jesús gue rá Ts'unt'u Ojã a, man'da bi zu a. ⁹Ne bi zix pũ mbo ja ran ts'embate mahõn'a a ra Jesús, bi 'yãnni:

—Hapũ ẽ majuqũ guí nets'i.

Pẽ nu ra Jesús him bi dũi.

¹⁰Nu ra Pilato bi 'yemp'a:

—Hanja hin gní tharcagui. Ha hin guí pũi ja ma ts'edi ga cuat'a bũ ja ra pont'i, ne ja ma ts'edi ga xoc'a bũ, bi 'yẽmbi.

¹¹Nu ra Jesús bi dũi:

—Hin xtín ja ni ts'edi ne nte sä gui 'yørque 'bũ hin xtán zãn Ojã 'be'a gui 'yørque. Pẽ nu'u bi dägã ua, man'da ja yú ts'oqui ẽ xinda gue'e, bi 'yẽn'a ra Jesús.

¹²Ne nubũa nu ra Pilato ẽmme bi hyoni 'bepũ dí hyetho a ra Jesús. Pẽ nu ma ngurpihe nts'edi bi mbafi, bi 'yẽn'u:

—Nu'bũ gui hyet na, nin suiui a ma hmuts'ut'abihũ ra César 'bũ. Nguetho nu'bũ 'bo'o da ma gue im hmuts'ut'abi zehẽ din suhmi a ra César 'bũ, bi 'yẽn'u.

¹³Nu'bũ mí 'yõhna ra Pilato, bá si bũ thi mahõn'a a ra Jesús bũ ja rá

ngun'yu ran juãbate magãts'i, dí ẽmfe ma ndehe Gabata. Ne bi hyux ra Pilato bũ ja rá mexa ran juãbate.

¹⁴Nu'a ra pa a, i pa ma hoqui yũn ts'ihme da ts'i 'bũ bi hyats'i, nangue ran dãbaxjua. Ne di 'beh mits'u da zõn i huxhyadi. Ne nu ra Pilato bi 'yemp'u ma ngurpihe:

—Nuya 'bãcua na ni

hmuts'ut'abihũ, bi 'yemp'u.

¹⁵Pẽ nts'edi bi mba ẽ:

—Dá du, dá duhma, dá 'dòm'pũ ja ra pont'i, bi 'yẽn'u.

Ne nu ra Pilato bi 'yemp'u:

—Hanja gní 'yẽnjũ gam ma da 'dòm'pũ ja ra pont'i ni hmuts'ut'abihũ, bi 'yẽmbi.

Pẽ nu yũ dambäjä bi dũi:

—Njongui 'bũcua man'da ma hmuts'ut'abihe, hõnt'a ma hmuts'ut'abihũ bũ Roma ngue ra César, bi 'yẽn'u.

¹⁶Nu ra Pilato bũa bi 'yõt'a bi nde yũ mbäjä, bi manda dí cuati bũ ja ra pont'i ra Jesús. Ne bi ts'ix bũa.

Bi mba n'dõ'mi bũ ja ra pont'i ra Jesús

¹⁷Ne bi zix yũ dofui a ra Jesús bũa, ne i tuzehẽ rá pont'i bũ ní mba, da zõm bũ ja n'da ra nyuni t'ẽmbi Gólgota, nde da ma ra Nyuni nyaxmu. ¹⁸Ne nu'bũ mí zõm bũ, bi mba n'dõ'mi ra Jesús bũ ja ra pont'i. Bim 'bã inde rá pont'i, ne n'da an 'danguadi bim 'bã ẽ mi'da yũ pont'i, bi guarpũ ẽ mi yoho. ¹⁹Nu ra Pilato, bi 'yo't'a n'da ram hma bi 'yena: “Nuna ra Jesús ra mengu bũ Nazaret, rá hmuts'ut'abi yũ judío na,” bi 'yo't'i. Ne nu'a ra t'õhni bi mba n'dõ'mi bũ ja ra pont'i. ²⁰Xun ngu

ma mijudíohe dyu israelhe bi nu bũa 'be'a nt'o't'i bũ, nguetho mbe ndehnini tho bũ. Ne nt'o't'i nangue ma ndesehe ra hebreo, ne yú nde yu mengu bũ Grecia gue ra griego, ne yú nde yu mengu bũ Roma gue ra latín. ²¹Nu'u yu dambäjä bũa bi 'yemp'a ra Pilato:

—Hanja gá 'yo't'i gue ma hmuts'ut'abihe. Pe dami hoqui da ma: “Bi manse: Nugä drá hmuts'ut'abi yu judío,” da 'yena, bi 'yén'u.

²²Pe nu ra Pilato bi dät'u:

—Ya nt'o't'i 'be'a dá o't'ä, dá guet'a, bi 'yemthoho.

²³Nu'bũ mí cuar bũ ja ra pont'i ra Jesús, nu yu dofui bũa bi gaspa yú he, goho munts'i bin ja yú he, n'da ngu n'da yu dofui n'da n'da munts'i bi gax'u. Pe nu rá pahni rá m 'bexøts'e hin hapu ma zøte a.

²⁴Janangue'a bin 'yemzehe u:

—Nde'bũ ga øthu n'da ran tãha to'o da bøni din theui rá pahni na.

Ne nu'a bi man'u bin theui a mán t'o't'i bũ ja rá t'ohni Ojä gue njabu da 'yøt'u, mi ena: “Bi mba ma darqui ma he, n'da a n'da munts'i bi gax'u 'da. Pe nu'a mam 'bexøts'e bi t'øt'a n'da ran tãha to'o da gats'i,” mí en rá t'ohni. Gue'a bi 'yøt' yu dofui a.

²⁵Nuya mí 'bäpu ja ra pont'i rá mbe ra Jesús ne a rá juhue, ne'a ra María rá bømbe a ra Cleofas, ne'a ra María ra mengu bũ Magdala a. ²⁶Ne nu'a ra Jesús 'bũ mín nu a rá mbe, necä gue madí huëgä, bi xi a rá mbe bũa:

—Ma mbe i, dami 'yëmbi ni ts'ant'u nu ma xädi guí 'bähmi, bi 'yëmbi.

²⁷Ne bi 'yëngä ra Jesús bũa: —Dami bëni tengu'bũ ni mbe nu ma mbe gä, bi 'yëngui.

Ne 'bex dá sixä bũ ja ma ngu bũa, ne dá jamansu a.

Bi du ra Jesús

²⁸Ne nu'bũ mí man a ra Jesús bi bäh pũa gue bi juah rá 'befi mí mam bũ ja rá T'ohni Ojä gue din ja. Ne bi 'yem bũa:

—Dí tuthu, bi 'yëna.

Ne'a bin theui a mán t'o't'i a bi ma. ²⁹Ne mí høpu n'da ra t'uxaro i po ra guindät'o xun ju. Nu'u mí 'bäpu bũa bi gärpu ja ra guindät'o a n'da ena ra funjo gue bi zinni, bi fospa rá ya ra xithi bũa ne bi hyurpa rá nde ra Jesús da zøts'i.

³⁰Nu'bũ mí zøts'a ra Jesús:

—Ya bi guah ma 'befi, bi 'yëna.

'Bex bin ye'mahäi rá ya, ne bi unse rá te bi du bũa.

Bin sunba rá 'bøts'e ra Jesús

³¹Nu ma ngurpihe hingui ndepe da guathoho bũ ja yu pont'i u yu jã'i 'bũ ya xu hyats'i, nguetho gue'a ra pa a ya man'da tãte nangue ra dämpeti. Janangue'a bi t'ãp ra mate ra Pilato da mba n'uacpi yú juangua gue da du n'dihi u, ne da mba ma tongui bũa. ³²'Bex bi mba u yu dofui, ne bi 'uacpa yú juangua u yoho mí cuarpu ja yú pont'i guerpu mí 'bäh rá pont'i ra Jesús. ³³Pe nu'bũ mí zøm bũ cuat'a ra Jesús, bi nu gue ya xí du, janangue'a him bi 'uacpa yú juangua a.

³⁴Pe nu'a n'da ra dofui bi sunba rá 'bi'bøts'e ra Jesús a ra ts'at'egui. 'Bex bi bøni ra ji ne ra dehe. ³⁵Ne

nugä gätho dá nuse 'be'a bi t'ørpa ra Jesús. Janangue'a majuaṇi na dí o't'ä ya. Ne guehna dí o't'ä na n'dahma da zä gui 'yəc'yeyihü. ³⁶Ne nu 'be'a gätho bin ja, bin theui a mán t'o't'i bu ja rá sɔcuɔ Ojɔ gue din ja. Ne man t'o't'i: "Xínga n'da rá do'yo da mba n'uacpi," mi ɛn ra t'ohni. ³⁷Ne man'da bi hmam bu ja rá T'ohni Ojɔ, bi 'yɛna: "Nu'u di ɛcpi da nu gue gue'a bi mba ma sunbi ra ts'at'egui rá 'bɔts'e," mí man'a ra T'ohni.

Bi t'ä'a ra Jesús

³⁸Ne nubɔya nu ra José ra mengu bu Arimatea, nu'a n'da rá 'yəc'yeyi ra Jesús, pe him mi ma gue mí ɛc'yeyi nguetho mí su ma ngurpihe, pe nuya bi 'yöp ran t'ɛdi ra Pilato dí tongba rá ngɔc'yeyi ra Jesús bu ja ra pont'i da 'yägüi. Ne nu'bu min t'un ran t'ɛdi ra José, bi mba buya ne bi tongba rá ngɔc'yeyi ra Jesús. ³⁹Ne bá ɛh ra Nicodemo buya, gue gue'a xí zòm bu mí 'buh ra Jesús n'da ra xui. Ne i tu ra 'yɛthi ɛmme i yuman'u, mbe 'däte ma 'det'a kilo nan hyu, ma thaŋpi ra mirra a ra áloes. ⁴⁰Nu'bu mi mbantpa rá ngɔc'yeyi ra Jesús ra hoc'bɔt'e xun ho, ne bi 'yurpa ra 'yɛthi guepu ní m fɪx ra 'bɔt'e, tengu zɔj dí ɔthe dyu judíohe 'bu dí ähmbe n'da ra du. ⁴¹Ne i ja bu n'da ra mba'ye jombu ja ra pont'i xí 'dòm'ma ra Jesús, ne nubü häi oqui bu n'da ra hyɔdo ngue ran 'yägüi, mahoqui pe njon ní 'yo bu n'da ra du. Ne jabu n'da ra nuandät'o bu rá goxthi a ra hyɔdo gue ran 'yägüi. ⁴²Ne nu'a ra pa man'da tɔte thoho nangué ran dɔbaxjua ε ma guepu da mbüdi.

Janangue'a bi cu't'a n'dihi bu ja ra hyɔdo a rá ngɔc'yeyi ra Jesús, nguetho hinga yatho bu.

Bi dambɛni a ra Jesús

20 T'uxuditho domingo hin ní nec ra häi nu ra María ra mengu bu Magdala bi zòm bu ja ran 'yägüi. Bi nu gue xí mba njunni a ra xɪndo mi juax bu ja rá goxthi ran 'yägüi. ²Bá pengui ne bán tihi, bi zòm bu mí 'bu'be ra Simón Pedro ne bi 'yɛnc'be:

—Bin jɛc ma Hmuhü. Ne hin dí paḍi hapu bi thux ya, bi 'yɛnc'be.

³Dá mbe'be bu ja ran 'yägüi buya. ⁴ɛmme dán ti'be, bin ts'ogui ts'u ra Pedro, ne m'bet'o go dá sɔngä bu ja ra hyɔdo. ⁵Dá c'a't'ä bu mbo dá nu hɔnt'u yu 'bɔt'e çax bu ngue xí 'bant'i. Pe him 'bex dá cut'ä mbo. ⁶Ne nu'bu mí zòm bu ra Simón Pedro, 'bex bi uɛntho bu mbo, ne'a bi nu çax bu yu 'bɔt'e. ⁷Ne nu'a n'da ra 'bɔt'e xí 'banba rá ya ra Jesús n'danni mí çats'i, ma do'mi a. ⁸Necä dá cut'ä mbo buya, madague'bu m'bet'o dá sɔngä bu. ⁹Ne nu'bu má nu 'be'a di ja bu, dá ɛc'yeyigä gue majuaṇi bi dambɛni a ra Jesús. ¹⁰Dá peng'be bu ma ngu'be buya.

Nu ra Jesús bi nequi bu mi 'bä a ra María

¹¹Pe nu'a ra María bi gotho bu ja rá goxthi ra hyɔdo ne i zoni ne di c'arpu mbo. ¹²Ne bi nu yoho yám 'behni Ojɔ mahɛts'i i he yu t'axcahe. I hupu n'da bu mí ja rá ya ra Jesús ne hupu man'da bu mí ja yú gua. ¹³Ne bi xi a ra María:

—Grá xisu, hanja gná zoni, bi 'yɛmp'a.

Ne nu ra María bi ðat'u:

—Nguetho bin juc'a ma Hmu ne hin dí paði hapu bi thuts'i, bi 'yena.

¹⁴Ne nu'bu mín hanní ra María, bi nu ra Jesús i 'bäpu. Pe him mi paði gue gue'a. ¹⁵Nu'a ra Jesús bi 'yemp'a:

—Grá xisu, hanja gná zoni, to'o guí honi, bi 'yembi.

Pe nu ra María mí m bñi gue gue'a ran 'yohu di jamansu ra nuandät'o. Janangue'a bi 'yembi:

—Nu'bu gue'e gá juga ma Hmu, dami 'yurqui ts'u hapu gá pegui ne ga tuxä, bi 'yembi.

¹⁶Ne nu ra Jesús bi ndønba rá thuhu:

—María, bi 'yembi.

Nu ra María 'bex bi 'bät'ti xun ho büya, bi nu ne bi 'yena:

—Raboni, nde da ma, “Xänbate i,” bi 'yembi.

¹⁷Ne nu ra Jesús bi 'yembi:

—Pe hingui sä 'bexque gui thäcä ya nguetho di 'beh mi ts'u ga mba bu bí 'buh ma Ta. Janangue'a 'be ní mbahma bá xi u ma cuui ga pengbu bí 'buh ma Tagä, ne ahü ni Tahü a, nu'a ma Ojagä a, ne ahü ni Ojahü a, bi 'yembi.

¹⁸Nu'a ra María ra mengu bu Magdala bi mba büya, ne bi xije dyu xädihe gue bi nu ra Hmu ne bi xije 'be'a bi man'a.

**Nu ra Jesús bi nequi bu
mí 'bu u yú xädi**

¹⁹Ne nu'bu mín de guet'a ra pa domingo, nthu'ti yú jut'i ra ngu bu däm 'buhmbe nguetho dá su ma ngurpihe, ne nu'bu má nuhe, 'bä inde bu dí 'buhmbe ra Jesús. Ne bi 'yena:

—Daman johyahü, bi 'yenje.

²⁰Ne nubüya bi 'yurcahe yú 'ye guepu xí 'dombi, ne rán zu'bøts'e guepu xín sunba ra ts'at'egui. Ne nu'bu má nuhe, dá pahmbe majuani ma Hmuhe a, ne emme dán johyahe büya. ²¹Ne bi ma mahøn'a ra Jesús:

—Daman johyahü. Ne tengu tho bu í 'dac ra 'befi ma Ta dá jap yu ja'i ua ja ra ximhäi da baði, nguthogä dí 'da ahü ra 'befi gui jafu yu ja'i ua ja ra ximhäi da baði, bi 'yenje.

²²Ne nu'bu mí jua a bi man na, bi huigähe ran ðahi n'da ngu n'dagähe büya.

—Dami hyamhbü rá Hogandähi Oja, bi 'yenje. ²³Nu'a to'o di päh yú mbüi nangué yú ts'oqui, i ja nin t'edihü gui xihmbü ma punbi a. Pe nu'a hin di päh yú mbüi nangué yú ts'oqui, i ja nin t'edihü gui xihmbü him ma punbi a, bi 'yenje.

Bi hyaxanjuani a ra Tomás

²⁴Pe nu ra Tomás gue'a i t'embi ra Go a, n'da ma mixädihe, njo'o bu 'bu mí nequi ra Jesús. ²⁵M'bejua büya dá xihmbe ra Tomás:

—Nugähe dá nuhe ra Hmu.

Pe nu ra Tomás bi 'yena:

—Pe nugä dí ena him majuani a guí xiju hinda hønt'bu gan nuse hapu bim fospa yu clavo yú 'ye, ne ga fospa ma saha hapu bim fox yu clavo ne ga fot ma 'ye bu ja rá 'bi'bøts'e, sä ga çc'yei 'bu, bi 'yenje.

²⁶Nu'bu mí dät'an hyäto pa büya däm petihe mahøn'a. Ne'a ra Tomás. Ne nthu'ti yu jut'i tengu mam'bet'o, pe xø bi nequi bu ra Jesús mahøn'a, bim 'bä inde bu dí 'buhmbe.

—Daman johyahü, bi 'yenje mahøn'a.

²⁷Nu'a ra Jesús baya bi xi a ra Tomás:

—Dami fos' ni saha ua bim foscä yu clavo ne guin nu ma 'ye, ne bá 'uät ni 'ye gui fo'ts'ua ja ma 'bøts'e. O gui ña him majuañi pe dami 'yëc'yëi, bi 'yëmbi.

²⁸Nu ra Tomás bi 'yëmp'a:

—Ma Hmu i, ma Oja i, bi 'yëna.

²⁹Nu'a ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Tomás, gui 'yëc'yëi ya nguetho ya gá nugui. Pe nu'u to da 'yëc'yëigui 'bä nte ní nu, man'da di jañ Oja u, bi 'yëmbi.

'Bepu án t'o't' na ra søcuä

³⁰Pe nu'u yu hyonya nt'øt'e dá nuhe bi 'yøt' ra Jesús, hinga gätho dá o't'ä ua ja ra søcuä. ³¹Pe hønt'u 'da dá o't'ä dí ja ahu gui 'yëc'yëihu gue majuañi ra Cristo a ra Jesús rá Ts'unt'u Oja a. Ne nu'bä gue'a gui 'yëc'yëihu din 'da ahu ra 'da'yote mazai.

Bi nequi ra Jesús bü ndenthe

21 M'bejua baya dá nuhe ra Jesús mahøn'a, bi jaje dá pähmbe man'da xun ho bü ja ra dadehe Tiberias, n'dat'a ra dadehe Galilea. Ne ga xi ahu gätho bin ja. ²Mín 'yohe ra Simón Pedro ne ra Tomás i t'ëmbi ra Go, ne ra Natanael ra mengu bü Caná ra xequi Galilea, ne man 'yohugä yú ts'unt'u gä'be ra Zebedeo, ne mí yoho ma mixädihe. ³Ne nubaya bi 'yëñje ra Simón Pedro:

—Nugä ga mba na 'bahua, bi 'yëñje.

—Ga mbähä 'bü, dá ëmfe.

Dá mbähmbe baya 'bex dá huhe n'da ma mbosahe. Pe gätho ra xui

nte dá thehe yu huä. ⁴Ne nu'bä mí hyax baya mí 'bäpu ndenthe a ra Jesús. Pe nugähe him 'bexque dá pähmbe gue gue'a. ⁵Bi 'yëñje ra Jesús:

—Gyu ts'unt'uhü, ha nte gá thehu yu huä.

—Hin'na, dá ëmfe.

⁶Nu ra Jesús bi 'yëñje baya:

—Pe dami 'yent ni xit'ähu bü ja rán 'yëi ra mbosa, ne 'bex gui thehu baya.

Dá øthe a bi xije ra Jesús, ne ëmme xun ngu dá thehe yu huä, him mí sä ga juxhe ra xit'ä. ⁷Ne nugä gue madi huëgä ra Jesús, dá ëmp'a ra Pedro:

—Guehnu ma Hmuhu nu.

Nu'bä mí 'yøh ra Simón Pedro gue gue'a ra Hmu a, 'bex bi hye rá he nguetho xí mbøgue. Ne bin säcpe ja ra mbosa gue bi zøn'a n'dihi bü i 'bäh ra Jesús. ⁸Pe nuje dá cohmbë bü ja ra mbosa, xun jante dá sømhbe bü ndenthe nguetho dí jut'ähe ra xit'ä ne yupu yu huä. Ne hinga yatho ndenthe, mbe n'da ciento metro. ⁹Ne nu'bä mí zøm bü ndenthe ra mbosa mí huhe, dá nuhe n'da ra sibi i zø bü, ne n'da ra huä i oxpu ja yu despi, ne mí oxpu ra hme. ¹⁰Ne nu ra Jesús bi 'yëñje:

—Bá cu 'da ni huähu xcá thehu.

¹¹Nu ra Simón Pedro baya, bi mba bá jut'a ra xit'ä bü ja ra häi i yuh yu huä, n'da ciento ne yote ma 'de'ma hyu yu huä xun ndoho. Pe hin hapü bi xet'a ra xit'ä. ¹²Nu ra Jesús bi xije:

—Ba ghmbü dan sihmehü, bi 'yëñje.

Pe xinga n'daje xcá änhde to'o a, nguetho dá pähmbe gue gue'a ma

Hmuhe. ¹³Ne bi mba bu zø ra sibi a ra Jesús bi hyac ra hme, ne bi 'daje, ne ra huq.

¹⁴Ne ná hyundi dá nuhe ra Jesús buya gue bin 'yuse, gue'bu go mí dambeni bu ja rán 'yagui.

I yaui ra Jesús a ra Simón Pedro

¹⁵Nu'bu mán niyahe, nu ra Jesús bi 'yemp'a ra Simón Pedro:

—Simón rá ts'unt'u i ra Jonás, ha man'da guí numanhogui xinda guehya 'da.

Nu ra Pedro bi 'yemp'a:

—Haha ma Hmu i, guí paði gue dí numanho i.

Nu ra Jesús bi 'yemb buya:

—Dami 'uñ u ma t'ude'yo, nangue mam hmangä gui xänba yu ja'i i ec'yeigui.

¹⁶Ná yondi xø bi 'yemp'a:

—Simón rá ts'unt'u i ra Jonás, ha majuani guí numanhogui.

—Haha ma Hmu i, guí paði gue dí numanho i, bi 'yembi.

Ne nu ra Jesús bi 'yemp'a:

—Dami fäh ma de'yo 'bu.

¹⁷Ne ná hyundi buya bi 'yembi:

—Simón rá ts'unt'u i ra Jonás, ha guí numanhogui, bi 'yembi.

Ne bi du rá mbui ra Pedro, nguetho ya ná hyundi bi 'yän 'bu i numanho. Ne bi dæti:

—Ma Hmu i, gätho guí paði, guí paði dí numanho i.

Ne nu ra Jesús bi 'yembi mahøn'a:

—Dami 'uñ'u ma zu de'yo dadí huçä. ¹⁸Nu'bu gmín ts'unt'u zai gán 'yose hønbu go hapu guín nde gui mba, ne guí tuzehé rá ngut'i ni foho. Pe nu'bu gán dæc'yei gui ñg

ni 'ye ne n'dan'yo da tut'i i, ne da zix'i i hapu hin guín nde gui mba, bi 'yembi.

¹⁹Guehna bi man ra Jesús, gue da bah ra Pedro 'be'a nín dæte da nu a, ne gue'a dí 'yudi xun hotho Oja a. Ne nu ra Jesús bi 'yemp'a ra Pedro mahøn'a:

—Dami tengui gui thoc'a ma 'befigä, bi 'yembi.

Bi t'än'na ra Jesús nangue a ra Xuua

²⁰Ne nu'bu mí dæ'mi bi den buya bi nyegui, bi nugä gue nequi dí tet'i, guecä madí huçä ra Jesús, ngue 'darpu xtá hu'be bu ja ra mexa 'bu mán sihmehe gue'bu má änni to'o di dä a. ²¹Ne nu'a ra Pedro 'bu mín nugui dí tet'i, bi 'yän'na ra Jesús:

—Ma Hmu i, 'be'a nín dæte xin da nu na ra Xuua, bi 'yembi.

²²Nu ra Jesús bi dæti:

—Nu'bu ma pähä di 'butho ua gue'bu go dá søcä mahøn'a, hin ni 'befi gui 'yängui. Pe nu'a ni 'befi gui tengui gui thoc'a ma 'befi, bi t'æmbi.

²³Pe janangue'a mi manse yu 'yec'yei gue njam'bu ga tugä. Pe hinga ngubu bi man ra Jesús, pe bi 'yena: “Nu'bu ma pähä di 'butho ua gue'bu go dá søcä mahøn'a, hin ni 'befi gui 'yängui,” xí 'yemp'a.

²⁴Guecä rá xädigä gue bi man ra Jesús, ne guecä xin dí o't' na ra søcuä 'be'a dá nu gue majuani bin ja. Ne dí pähmbe majuani na dí o't'ä ya. ²⁵Ne xun ngu mi'da yun t'øt'e bi 'yøt'a ra Jesús. Pe nu'bu gätho xcä o't'ä, hinga xøt'a gätho xtín ja ua ja ra ximhäi 'bu. Ne hønt'a dí xi ahü ya.

HECHOS

Yún t'òt'e yú 'bäihü ra Jesucristo

Bi man ra Jesús ba ɣh rá Hogandáhi Oja

1 Nu'i Teófilo, rá mbüdi ra søcuá dá o't'a'i mám'bet'o, dá xi'i gátho bi 'yòt' ra Jesús nu'bü mi dämp' rá 'befi. Ne dá xi'a'i gátho ngue bi ma 'bü mín xänbate. ²Ne dá xi'a'i gátho bi 'yòt'a ra Jesús asta gue'bü mi mba mahɣts'i. Ne nu'bü mi 'bücuja ra häi, nu rá Hogandáhi Oja bi xih ra Jesús 'be'a da xih yú 'bäihü gue da 'yòt'e. Nu'ü yú 'bäihü, gue'ü yün 'yohü bi huanh ra Jesús ngue man yú xädi ü. ³Nu ra Jesús bi nu ran ünbi ne bi du. Ne gátho nyote pa 'bü mí ndants'i mahòn'a, bin 'yuse bü 'büh yú 'bäihü, ja'bü bi hnu, ja'bü hin'na. Ne bi 'yuti xün ngu yün t'òt'e guerpü bi nde da fädi gue i 'büi. Ne bi xi'ü nanguie rá 'befi i òt' Oja ua ja ra ximhäi, ne 'bepü dí manda Oja ü gátho dim 'büi.

⁴Nu'bü mí m 'bühmbü yú 'bäihü mahòn'a a ra Jesús, ne bin sihmehü, bi xi'ü da dõmp'ü Jerusalén 'be'a bi ma majuañi rá Ta gue ba ɣhe. Ne ɣn'a ra Jesús:

—Ya xcá 'yøhmbü dá mangä mam'bet'o ngue ba penh Oja rá

Hogandáhi. ⁵Nu'a ra Xuua bi 'yòt'ahü ran xixyá nanguie ra dehe thohe, pe mi ts'ütho ya ga 'da ahü rá Hogandáhi Oja, bi 'yɣn'a ra Jesús.

Bi ndex mahɣts'i ra Jesús

⁶Nu'bü mim peti ü, bi 'yänni:
—Ma Hmu ahe, hague guehya yü pa jabüya gui 'yòt'e din ja ma ts'edi zehéhü mahòn'a, dyü israelhü.

⁷Bi dâ'a ra Jesús:

—Hingui sä gui pähmbü nda'a ní pa xün zän ma Tahü da 'yòt'a 'be'a gátho da 'yøzehe. Hin ni 'befihü gui pähmbü. ⁸Pe nu'bü bá ɣh rá Hogandáhi Oja, ne gam 'bühmbü, din ja ni ts'edihü. Ne nu'bü bin ja, gui xihmbü yü ja'i ua ra dahnini Jerusalén nanguiecä, ne gátho ua ra häi Judea, nepü ra häi Samaria, ne gátho na ngüni ra ximhäi.

⁹Nu'bü mi gua'a man ra Jesús bi mba mahɣts'i. Nu yú 'bäihü bi nu nu'bü mi ndex mahɣts'i. Ne n'da ra güi bi go'mi ne him bi nu yú 'bäihü mahòn'a. ¹⁰Ne mi 'bäpü, mi ndò'ts' mahɣts'i, 'bex mi 'bähmbü yoho yám 'behni Oja mahɣts'i, i he yü t'axca pahni. ¹¹Ne bi 'yɣmbi:

—Nu'ahü gyü menguhü Galilea, hanja gní 'bähmbü ua ya ne gní

ndøs'hũ mahçts'i. Nu ra Jesús bi ndex ua guí 'bähmbũ, ne tengutho bũ á ndets'e, ngutho 'bũ bá çah mahøn'a, ne guet'a ra Jesús a.

**Bi thahn'na ra Matías
rám poniui ra Judas**

¹²Nu yú 'bäihũ ra Jesús bi nexpũ ja ra nyuni Olivos bũya, bi mba bũ ra hnini Jerusalén, ne hinga yatho, ndehnini. ¹³Ne nu'bũ mi yærpũ ja ra hnini bi ndexpũ n'da ra cuarto magaçts'i guepũ i 'bũ'ũ. Gue'ũ i 'bũpũ Ʃ, ra Pedro, ne ra Xuua, ne ra Jacobo, ne ra Andrés, ne ra Felipe, ne ra Tomás, ne ra Bartolomé, ne ra Mateo, ne ra Jacobo rá ts'unt'ũ ra Alfeo, ne ra Simón gue t'embĩ ra Zelote, ne ra Judas rán 'yohũ ra Jacobo. ¹⁴Gätho ya 'darpũ bim peti ne çai min yaħũ Ojã. Ne bi zøpũ 'da yũ xisu ne ra María rá mbe ra Jesús, ne'ũ yán 'yohũ ra Jesús.

¹⁵'Darpũ madím peti Ʃ n'da ciento ne 'däte nja'i. Ne nu'ũ yũ pa'ũ bi ndants'a ra Pedro ne bi 'yena:

¹⁶—Ma cu ahũ nanguie ra Cristo, nu rá Hogandãhi Ojã maya'bũ bi jap'a ra David da 'yo't' ra søcuã, ne bi ma 'be'a da 'yø't' ra Judas, nguetho mí pã Ojã 'be'a da 'yø't'a. Gue'a ra Judas ngue bi dä'a ra Jesús nu'bũ mi fent'i. Ne gue'a bin ja nguetho gätho 'be'a mán t'o't'i bũ rá m hman Ojã din ja. ¹⁷'Dat'a ra 'befi dá øthe ra Judas nguetho ra Jesús bi huahn'na ra Judas tengu bũ á huancähe. ¹⁸Ne bi thän'a n'da ra häi nanguie'a í mbä'ra ra Jesús. Nu'bũ mi zohäi ra Judas, bi nyepũ häi, ne bi føh rá foho, ne bi bøni gätho yú xçfo. ¹⁹Gätho yũ ja'i mi 'bũpũ Jerusalén bi 'yøde 'be'a bin

ja. Jananjabũ bi mba ma huti ra häi ngue yú nde'ũ, Acéldama, gue nde da ma bim fãm bũ ra ji. ²⁰Nguetho nt'o't'i bũ ja rá søcuã ra Salmos:

Din häitho ra häi

ne njon dim 'bũpũ,
ne nt'o't'i ngue n'dan'yo da hyãn rá 'befi mi ja xtã 'yø't'a.

²¹Jananguie'a jatho ga huahndũ a dam pehmbe. Jatho ga huahndũ n'da rá m poniui ra Judas, gue'a n'da madí hyønje gätho yũ pa mí 'bũmbe ra Hmu, ra Jesús. ²²Ne ga huahndũ n'da bi nu 'bũ mi xixyãba ra Jesús a ra Xuua, ne madí hyønje gätho yũ pa dãm 'bũmbe ra Jesús, gue'bũ go mí mba mahçts'i, bi nu, nguetho n'dat'a ga mamhbe ngue bi ndants' mahøn'a ra Jesús 'bũ mi du, bi 'yæn'a ra Pedro.

²³Ne nubũya bi ndønba yú thuhu to'o da thahni, gue yoho yũn 'yohũ bi hndøni. Nu'a n'da ra José Barsabás ne í Justo, ne nu'a man'da ra Matías. ²⁴Ne nu'ũ yũ ja'i bin yaħũ ra Hmu bũya, ne bi 'yena:

—Ma Hmu ahe, guí pãrpa yú mbũi gätho, dami 'yurcahe ya yoho nda'a xcã huahni. ²⁵Nu'a ga comhbe ra 'befi ngue ma 'bäigähe ra Jesucristo, ngue'a xtã 'yø't'a ra Judas. Nguetho xí 'uepũ ja rá 'befi nanguie rá ts'oqui, bi mba da nu'a rán säui da nu, bi 'yøm 'bũ min yaħũ Ojã.

²⁶Nu yũ 'yçc'yei bũya bi 'yø't'e tengu'bũ n'da ran tãha, ngue nde da bã'ũ nda'a bi nde Ojã. Bi bøni gue gue'a ra Matías. Ne nu yũ 'yçc'yei bũya bi huanh ra Matías, ne bi gomhbũ yú 'befi Ʃ 'de'ma'da yú 'bäihũ ra Cristo.

Bi zøh rá Hogandãhi Ojã

2 Pç guexta'a di thoqui dim peti gätho yũ 'yçc'yei, din

ja'a mí t'ø'mi, gue bá penh Oja a rá Hogandāhi, ne bin theui n'da ra dāmpeti mí sänba Oja Ɂ yu israel, t'ɛmbi Pentecostés. ²Dahmantho bi zøpɁ di h̄i, tengu'bɁ n'da ra ndønth̄i gue bí 'yɛh mahɛts'i a. Ne nu'a ní h̄i bɁ, bi yus'pɁ ja ra ngu guepɁ mi hu'Ɂ. ³Bi nequi tengu yɁ t'usibi ne 'da'i ts'Ɂ bi zox yá yá yɁ ja'i n'da ngu n'da Ɂ mi 'bɁpɁ. ⁴Ngue n'da ngu n'da mi 'bɁpɁ, gātho bin t'un rá Hogandāhi Oja, ne bi h̄at ra ts'edi xun ho Ɂ. Ne bi mbɁdi 'dahma 'dan'yo bɁ án yá'Ɂ n'da ngu n'da'Ɂ nangue rá ts'edi rá Hogandāhi Oja in 'yohɁ.

⁵Ne nu'Ɂ yɁ pa'Ɂ bi zøm bɁ Jerusalén Ɂ yu judío, da 'yøt'a ra dāmpeti mí xi Oja maya'bɁ, ngue bá nexpɁ gātho yɁ häi ua ja ra ximhäi. ⁶Ne nu'bɁ mi 'yø'a di h̄i Ɂ yu ja'i, bim peti bɁ, ne n'da ngu n'da Ɂ bi zo'Ɂ yɁ 'yɛc'yeyi nangue yá ndese, ne him bi zä bi b̄eni ha bin ja. ⁷Ne bi hyonya thoho ne him bi b̄adi 'be'a nam bøni, ne bin 'yɛmb zehɛ Ɂ:

—Hague án zä bin ja bɁ, bin 'yemp'Ɂ. Ha hinga gue'Ɂ yɁ mengu bɁ Galilea gātho i yá ua ya. ⁸Hanja sä i siju ma ndesehɁ n'da ngu n'dajɁ. ⁹Ne nuju n'da'a n'danni bá nexhɁ, ne 'dajɁ, 'bɁ'i 'da bá nexpɁ Partia, nepɁ Media, nepɁ Elam, nepɁ Mesopotamia, nepɁ Judea, nepɁ Capadocia, nepɁ Ponto, nepɁ ra häi Asia. ¹⁰NepɁ Frigia, nepɁ Panfilia, nepɁ ra häi Egipto, nepɁ ra häi Africa jom bɁ Cirene. Ne nu'Ɂ mi'da yɁ romanos Ɂ, madague'bɁ gātho yɁ judío Ɂ, ne nu mi'da Ɂ gue ɛc'yeyi tengugahɁ dyɁ judío, ne 'bɁh mi'da bá nexpɁ Creta, nepɁ Arabia.

¹¹Ne dí øhmbɁ i mam ma ndehu nangue yún t'øt'e gue i øt' rá ts'edi Oja, bin 'yemp'Ɂ.

¹²Ne gātho madi hyonya thoho, ne hingui p̄adi 'be'a da b̄eni. Ne n'da ngu n'da bi manse Ɂ:

—'Be'a ní mba na in ja ya.

¹³Pe nu'Ɂ mi'da bi ma:

—Iti Ɂ.

Bi zoh yɁ ja'i ra Pedro

¹⁴Ne nu ra Pedro bɁya 'darpɁ mí 'bähmbɁ Ɂ mi 'de'ma'da yú 'bäihɁ ra Cristo, ne nts'edi bin yá, bi 'yɛna: —N'yohɁ ahɁ dyɁ judío, ne gātho ahɁ guí 'bɁhmbɁ ua Jerusalén, dami 'yøhmbɁ xun ho 'be'a ga xi ahɁ ya. ¹⁵Nuje hin dí itihe tengu guím b̄emhbɁ, nguetho ja guto ya. ¹⁶Pe nuna guehna gue bin ja ya, gue'a bi man ra Joel rá pøngahyá Oja, bi 'yɛna:

¹⁷Din ja bɁ n'da ra pa ba ɛhe, ɛn Oja,

gue ga pen'nahɁ ma Hogandāhi gātho nangu yɁ ja'i 'bɁcua ja ra ximhäi.

Ne nu'Ɂ ni ts'unt'ɁhɁ ne ni t'ixuhɁ dim pøngahyá.

Ne ni ts'unt'ɁhɁ da nu'Ɂ yun t'uti tengu yɁ t'i

ne ni ɔac'yeyihɁ da 'uɁ yɁ t'i.

¹⁸Nu'bɁ bin ja, nu'Ɂ ma 'yɛhe, yun 'yohɁ ne yɁ xisu, ga penpä ma Hogandāhi Ɂ, ne dim pøngahyá nanguecä.

¹⁹Ne ga uh yɁ hmɛpya bɁ magats'i,

nepɁ ja ra häi, yɁ hmɛpya ra ji, ne ra sibi ne ra 'bifi.

²⁰Ne nu'a ra hyadi ya hin din ja rán nequi, ne ra zana xtan theni tengu ra ji.

M'bet'o nja bũ din ja, m'bejua
da zøn ra pa dua ɛh ra Hmu
mahɛts'i,
ne nu'a ra pa a, nuixte thoho ne
nts'utho 'be'a din ja.

²¹ Ne nu'a ra pa dua ɛɛ, din ja
gue hõnt'a to'o xí mba't'a ra
Hmu da yaŋ Oja a.

Ngubũ bi 'yo't'a ra Joel 'bũ
maya'bũ, bi 'yeŋ'a ra Pedro.

²² Nu ra Pedro xø bi 'yeŋp'ũ
mahõn'a:

—N'yohũ ahũ dyũ israelhũ, dami
'yõhmbũ ma nde. Dí m angã nanguẽ
ra Jesús ra mengu Nazaret. Oja bi japi
ngue bi 'yõt' yũn t'õt'e nuixte nanguẽ
rá ts'edi Oja, ne yũ hyonya nt'õt'e, ne
yũ hmẽpya, guepũ da zã gui pãhmbũ
ngue Oja bi zẽ'a. ²³ Ne maya'bũ Oja
mi pađi 'be'a gã 'yõrpahũ rá Ts'unt'ũ.
Ne Oja mi sãnni gue gã cuathũ bũ ja
n'da ra pont'i nanguẽ yũ 'ye yũ tonto,
ne gã hyohũ. ²⁴ Pe nu'a Oja bi xox 'bũ
mí du, ne bi hyãcua ran ðate, nguetho
hin'yũ rá ts'edi ran ðate xtãn zã xtãn
zãm'ma ra Jesús. ²⁵ Nguetho bi man
ra David gue 'be'a da nu ra Jesús, 'bũ
mí 'yeŋa:

Nugã thocua thoho dí nugã Oja
bũ ja ma hmi.

Ne di 'dac ra ts'edi, jananguẽ'a
njon da zã di 'uegagui.

²⁶ Jananguẽ'a i hu ma mbũi, ne
dadín johya 'bũ dí m angã
nanguẽ'a.

Ne nu'bũ din sũnya ma ja'i bũ ja
ran 'yãgui, dí tõp'ma ran ho
da t'õrcagui.

²⁷ Nguetho hin gui hyegã ma te da
gopũ guepũ o'ũ xũn du,
Ne hin gui japi da 'ya ma
ngõc'yẽi, guecã, ni Hoga
t'ũhnigui.

²⁸ Ne gã 'yurqui 'bepũ dãm 'bũhmi
mazã mahõn'a,

ne nu'i gui jaqui ngue din ja ran
johya ma mbũi nu'bũ dá nut'a
ni hmi,

bi 'yeŋ ra Pedro tengu bi man ra
David.

²⁹ Ne xø bi 'yeŋ'a ra Pedro:

—N'yohũ ahũ, da zã ga xi ahũ
majuãni nanguẽ ma ngũrpa
mbombõtahũ ra David mi 'bũi
maya'bũ, him bi manse nanguẽse
'be'a da t'õrpe, nguetho bi du, ne
guexta'a i o bũ rán 'yãgui i ja ua
dí 'bũhmbũ. ³⁰ Pe nu ra David bim
põngahyã 'bũ mí man na, ne mí
pađi majuãni 'be'a bi xi'a Oja, gue
n'da rám bom'beto ra David din
ts'ũt'abi nanguẽ yũ israel tengu
ra David, ne guehna ra Cristo na.

³¹ Ne mi pãh ra David 'be'a din
ja, jananguẽ'a bi ma nanguẽ da
ndants' mahõn'a ra Cristo, ne hin
da ts'õpũ nidu rá te, ne xín da 'ya
rá ngõc'yẽi a. ³² Nguetho ra Jesús,
Oja bi xox 'bũ mi du, ne nu'a dí
pãhmbẽ majuãni gãtho gahe, ne dí
mamhbe nguetho dá nuhe 'be'a bi
t'õrpe. ³³ Oja bi xots'i ne bi zixpũ ja
rá ts'edi, ne bi un'na rá Hogandãhi
tengu xí man Oja, jananguẽ'a bi
'dacãhe bũya. Gue'a rá Hogandãhi
i õt'e 'be'a gãtho guín nuhũ ya, ne
guí õhmbũ ya. ³⁴ Nguetho ra David
him bi ndex mahɛts'i, pe gue'a im
manse a:

Nu'a ra Hmu bi xi'a ma Hmu:

“Dami hyucua ja ma ts'edi,

³⁵ asta gue'bũ ga tañui man sũiui,”
bi 'yeŋ'a ra David, bi 'yeŋ'a ra Pedro.

³⁶ Ne xø bi 'yeŋa:

—Gãtho ahũ ma mi israel ahũ, gui
pãhmbũ ya majuãni bi jap Oja dim

hmu a gá cuathu bu ja ra pont'i, ne guehna ra Jesús, ne gui pãhmbu gue bi huan Oja a, bi 'yɛn'a ra Pedro.

³⁷Nu'bu mi 'yøh yu ja'i 'be'a bi man'a ra Pedro, ɛmme bi du yú mbui, 'bu mí 'yøde gue rá Ts'ant'u Oja a xí hyo. Ne bi t'än'na ra Pedro ne yán 'yohu:

—Man 'yohu ahü, 'be'a da zä ga øthe ya, ɛn'u.

³⁸Nu ra Pedro bi ðati:

—Gui pãh nin 'yomfɛnihü nanguue ran ts'o, ne gan xixyãhü n'da ngu n'da ahü nanguue rá thuhu ra Jesucristo. Ne din ja ra punbi ni ts'oquihü, ne di 'da ahü rá Hogandãhi Oja. ³⁹Nguetho bi man Oja di 'da ahü ran t'unni gue'a rá Hogandãhi Oja, ne ni t'uhnihü din t'unni, ne gãtho u hønbu go hapu i 'bui din t'unni, gue hønt'a go to'o da zohn'na Oja ra Hmu, bi 'yɛn'a ra Pedro.

⁴⁰Ne nu ra Pedro man'da xun ngu bi xifi ne bi hecui, ne bi 'yɛmbi:

—Damin yãhmbu nanguue'a ran unbi da nu'u yu ts'om'bäi i 'bucua ya, bi 'yɛn'a ra Pedro.

⁴¹Ne gãtho to'o bi 'yømanho a bi man ra Pedro bi mba ma xixyãbi. Nu ra pa gue bi man ra Pedro, mbe hyu mahuãhi yu ja'i bi 'yɛc'yei.

⁴²Ne nu'u bi thocta'a bi xänba yú 'bãihü ra Cristo u, ne bi hyu yú mbui nguetho 'da'angu im bɛni. Ne thocua thoho bim peti gue din yãhü Oja, ne da zi ra xecahme, ngue bi bɛn rán ðate ra Hmu.

Yám 'bui u mbudi bi 'yɛc'yei

⁴³Gãtho yu ja'i bi numansu Oja ne ɛmme bi hyonya thoho 'be'a bin

ja nanguue yun t'øt'e nuixte ne yu hmepya bi 'yøt' yú 'bãihü ra Cristo. ⁴⁴Ne gãtho gue bi 'yɛc'yei n'dat'a in numanho n'da ngu n'da, ne nu'a 'be'a mí pe'ts'i n'da ngu n'da, 'da nan gomthoho. ⁴⁵Ne nu'bu n'da mí honi 'be'a madí 'bedi, nu'a man'da baya bi mbä 'be'a mí pe'ts'i, bi un'na baya. ⁴⁶Ne mpa 'bu mpa 'bu madím peti bu ja ra ðanija. Ne nu'bu xun sihme, bin sänbi bi mba bu ja yú ngu yú mi'yɛc'yehü, ne bin johya yú mbui, ne 'dat'a im bɛni. ⁴⁷Ne bi 'yɛspa Oja, ne bi hnumansu u nanguue gãtho yu ja'i. Ne nu Oja bi japi n'dapa ngu n'dapa i cãrpü ja rá ts'edi mi'da yu ja'i, gue bi zin'u.

Bi zä ra dogua

3 N'da ra pa 'bu hyunde, gue'a ra ora 'bu nzai mí yãhü Oja yu ja'i, bi mba bu ra ðanija ra Pedro ne ra Xuua. ²Mi 'bãpü n'da ran 'yohu ra dogua gue'bu go mim 'bui. Ne nzai bi thuxpü ja rá goxthi ra ðanija. Nu ra goxthi t'ɛmbi mahotho. Nu ran 'yohu da 'yãp yun t'unni yu ja'i i thopü mbo. ³Nuna, nu'bu min nu ra Pedro ne'a ra Xuua ní mba bu ja ra ðanija, bi 'yãp ran t'unni. ⁴Nu ra Pedro n'yoi ra Xuua, nu'bu min nu i hupü, bi 'yɛmbi:

—Hyandgã'be.

⁵Nu ra dogua bi hyant'u, mi tø'mi da hyani 'be'a di un'du. ⁶Pe nu ra Pedro bi 'yɛmbi:

—Xíng ra t'axi xíng ra c'axt'i dí hagä, pɛ nu'a i jagui dadí 'da'a'i. Nanguue rá ts'edi ra Jesucristo mengu bu Nazaret, damí ndants'i ne gan 'yo, bi 'yɛmbi.

⁷Nu ra Pedro bi bentpa rán 'yei, bi xots'i. 'Bex bin hãts'edi rá gua,

ne rá hyudi xingua. ⁸Ne n'da sägui thocho bi 'yøt' 'bũ mi ndants'i ne bin 'yo. Ne'a bi yũthũ bu ja ra ðanija, sägui ne 'yo, ne ɛspa Oja. ⁹Gätho yũ ja'i bi nu ran 'yohũ ngue bin 'yo ne bi 'yɛspa Oja. ¹⁰Ne mi paði gue nu'a mi hupũ ja ra goxthi mahotho bũ ja ra ðanija mi äh ra mbeti. Ne gätho bi hyonya thocho 'be'a bin ja ran 'yohũ.

Nu ra Pedro im mam bũ ja ra ngun'yu t'ɛmbi Salomón

¹¹Nu'a mi dogua hingui nde da hye'a ra Pedro ne ra Xuua, ne bá ɛpũ xũn ngu yũ ja'i guepũ ja ra ngun'yu mi 'bä ɩ, t'ɛmbi Salomón, ne madí hyonya tho'ũ. ¹²Nu'bũ mí hyant'ũ yũ ja'i a ra Pedro, bi 'yɛmbi:

—N'yohũ ahũ dyũ israelhũ, hanja gadí hyonya thohũ nanguehna ra dogua, ne hanja gní hyandga'be. Ha guí ɛmhũ gue ma ts'edis'e'be ne man hose'be gue xtá jap'be bin 'yo na. ¹³Hin'na maha, pɛ ga xi ahũ hague bin ja. N'dat'a Oja gue mí ɛspa mam bombøtahũ ra Abraham ne ra Isaac ne ra Jacob, bi zixpũ mahɛts'i a rá Ts'unt'ũ, ne bi un rá ts'edi. N'dat'a ra Jesús gue gá dähũ bũ ja rá hmi ra Pilato ne gá cømhbũ bũ. Nu ra Pilato mim ma xtá mba nthegui. ¹⁴Pɛ nu'ehũ gá cømhbũ n'da xũn ho, ne gue'a rá Thahni Oja a. Ne gá 'yähmbũ n'da ra hyodu da soc'ahũ. ¹⁵Ne gá mamhbũ gue da mba ntho ra Hmu gue di un ra te. Pɛ Oja bi xoxpũ 'bũ'ũ xũn du, gue'a dá nuhe ne dadín juanhde. ¹⁶Bi zä na ran 'yohũ nguetho bi 'yɛç'yei ra Jesús. Ne guehna ran 'yohũ guín nuhũ ya, ne guí paħmbũ to'o na.

¹⁷Pɛ nuya, n'yohũ ahũ, dí paçä ngue hin gmí paħmbũ 'be'a xcá 'yøthũ 'bũ gmí hyohũ ra Jesús, ne ximangutho ni ngũrpihũ. ¹⁸Pɛ Oja bi japi bin ja 'be'a gätho bi ma maya'bũ, gue bi man yũ pøngahyã nangue ran ɩnbi bi nu ra Cristo rá Thahni Oja. ¹⁹Janangue'a nuya, damí päh nin 'yomfɛnihũ ne gui döp ni mbũihũ Oja. Ne nu Oja bũya da zä da duc'a ni ts'oquihũ ne di 'da ahũ ran johya ni mbũihũ. ²⁰Ne nu Oja ba penhua mahøn'a ra Jesús ne gue'a ra Cristo xa ts'änni di jaçuahũ. ²¹Nu ra Jesús jatho da gopũ mahɛts'i jague'bũ da zøn ra pa da mba ma hoqui gätho ua ja ra ximhäi, tengu bi man Oja maya'bũ, nangue yú nde yú hoga pøngahyã. ²²Pɛ bi 'yɛnse a ra Moisés: “Nu'a ra Hmu ma Ojahũ, da zänna n'da ráam 'behni ngue gue'a nin 'yohũhũ tengugä. Damí 'yøhmũ 'be'a gätho da man'a. ²³Ne din ja, hønt'a go to'o má ja'i hin da 'yømanho a, da mba ma 'ueque nangue yú t'ũhni Oja, ne da mba ma 'bepi rá te,” bi 'yɛn'a ra Moisés.

²⁴Ne majuañi, gätho bi man yú pøngahyã Oja gue'bũ mí man ra Samuel ne gätho mi'da yũ pøngahyã m'bejua mí 'bui, gätho bi ma 'be'a gätho da 'yøt' Oja, ne gue'ũ dí nuhũ yũ pa jabũya. ²⁵Gueju dyũm bom'betoju yú pøngahyã Oja, ne ndeju Oja ga comhbũ rán hogui bi 'yørpa ma ngũrpa bøtahũ nu'bũ mi t'ɛmp'a ra Abraham: “Nangue n'da nim bom'beto dim 'bũh niya'bũ, dí mba ma japi gätho yũ ja 'i guecua ja ra häi,” bi t'ɛmp'a. ²⁶Janangue'a nu'bũ mi xoxa Oja a rá Ts'unt'ũ gue bi du, m'bet'o thocho bá penhua dí

'buhmbu, ngue nde di 'uegahu n'da ngu n'daju nangue ma ts'oquihü, bi 'y'en'a ra Pedro.

Pa ma juanbi ra Pedro ne ra Xuua

4 Nu'bu mi xänba yu ja'i ra Pedro ne ra Xuua, bá gh yu mbäjä ne'u yu hmu bu ja rá danija yu judío, ne yu saduceos. ²Nu'u emme bin cue u, nguetho bi xänba yu ja'i gue bi ndants'a ra Jesús bu 'bu'u xun du. ³Nu'u bi bent'a ra Pedro ne ra Xuua, ne bi got'a fädi, jague'bu mi hyats'i bi juanbi, nguetho xun de 'bu mi got'i. ⁴Pe xun ngu u xí 'yøh ram hma bi ma, bi 'y'ec'yei. Mbe í jua'i cut'a mahuahi yun 'yohu ngue bi 'y'ec'yei.

⁵Nu'bu mi hyats'i bim peti bu Jerusalén yu ngurpa mbäjä ne yu d'ac'yei ne yu xänbate nija. ⁶Mi 'bapü ra Anás ra dambäjä a, ne ra Caifás, ne ra Xuua, ne ra Alejandro, ne gätho mi'da yú meni ra dambäjä, bim peti ngue di juanba ra Pedro ne ra Xuua. ⁷Ne bi manda da ts'ispa ra Pedro ne ra Xuua, ne bim 'bäpü ja yú hmi ne bi 'yänni:

—'Be'a má ts'edi o gue to'o rán t'ëdi ngue xcá 'yøt'ui na.

⁸Nu ra Pedro büya n'youi xun ngu rá ts'edi rá Hogandahi Oja, bi 'y'ëmbi:

—Gyú ngurpihu yu ja'i ne gyü d'ac'yeihu dyu ja'i israelhu. ⁹Ha guí ängahe nam pa ya nangue ran ho bi t'örpa na ran 'yohu, ne hague nja bi zä na ran 'yohu ngue mi u. ¹⁰Nu'bu majuani guí ängahe, gui 'yøhmbu ya, ne gätho ma mi'israelhu, ngue nangue rá ts'edi ra Jesucristo, gue'a í zä ín 'yo na ran 'yohu ya. Gue'a ra Jesús ra mengu bu Nazaret, gue

gá cuathu bu ja ra pont'i, ne nu Oja bi xoxpü 'bu'u xun du. ¹¹Guehna ra Jesús hin gá nde gá pahmbu, ngue tengu'bu gyü gadohu gá samhbu n'da ra do. Pe nuya Oja bi japi ngue tengu'bu n'da ra do man'da mahyonida bu pa nthø ra ngujado. ¹²Njo'o man'da da zä di pø'a n'da hinda hont'a ra Jesús. Nguetho him bi zän Oja man'da ra ts'edi ua ja ra ximhäi gue da zä di pøjü, hinda hont'a ra Jesús, bi 'y'en'a ra Pedro.

¹³Ne madi hyonya thoho u yu juanbate 'bu mí badi him bi zu din yahu ra Pedro ne ra Xuua, gue mí paqi him bin xädi. Pe bi bëm büya, bin 'yohu ra Jesús ra Pedro ne ra Xuua. ¹⁴Ne nu'bu min nu ran 'yohu xí zä gue mi 'buhmbu u, hin'yü 'be'a man'da sä da xifi. ¹⁵Ne bi mbehn bu thi u yoho n'da zü ora, ngue nde din 'yän'du 'be'a da zä da 'yørpe. ¹⁶Ne bin 'yän'du:

—'Be'a sä ga øthu nangue yun 'yohu, nguetho majuani n'da ran t'øt'e nuixte bi 'yøt'u. Ne gätho 'bucua Jerusalén i paqi, hingui sä ga cømhbu. ¹⁷Pe guehma nde'bu ga sühmbu n'dahma njon da xifi nangue ra Jesús, gue him man'da di thoc ram hma bu 'buh yu ja'i, bi 'y'en'u.

¹⁸Bi zohn mahøn'a u, bi xih püya, gue him man'dandü da ma, xín da xänba yu ja'i nangue ra Jesús. ¹⁹Bi daj ra Pedro ne ra Xuua, bi 'y'ëmbi:

—'Be'a go guím benseshu ngue i nde Oja ga øt'be, ha gue'a guím mamhbu o gue'a man Oja a ga øt'be. ²⁰Nguetho jatho ga mamhbe 'be'a xtä nuhe ne 'be'a xtä øhmbe, bi 'y'en'u.

²¹Nu'bu man'da mi damhya u, bi hyegui nguetho him mi tñi 'be'a

dí unba u. Nu'u i supi din cue yu ja'i 'bu xti unba ra Pedro ne ra Xuua, nguetho gätho yu ja'i mí espa Oja nangu'e'a xín ja. ²²Nguetho nu ran 'yohu mi ponga nyote njeya mi pe'ts'i, ngue bi t'orpa ran t'ot'e nuixte, gue bi zä.

Nu yu 'yec'yei bi 'yap Oja hin din su

²³Nu'bu mi theh ra Pedro ne ra Xuua, bá epu gueru mi 'buh yu 'yec'yei. Ne bi xifi gätho xí xi'u yu mbäjä ne yu dac'yei. ²⁴Nu'u, nu'bu mí 'yode, bi zo Oja, n'dat'a im beni, ne bi 'yen'u:

—Ma Oja ahe, gue gra Hmu, gá 'yot' mahets'i necua ja ra häi ne ra dejä ne gätho u i jabu. ²⁵Ne nu ní Hogandahi bi benba mam bombøtahe ra David, ni 'yehē, 'bu mí 'yena:

Hanja nín 'yo'ts'u yu ja'i gue hingui ten'na Oja, ne im ben'u gue him majuani.

²⁶Yú hmuts'ut'abi yu häi ya bi du'mi bi zä bi dump' ra sui.

Ne yu ts'ut'abi bim peti din suhmbu ra Hmu Oja ne ra Cristo rá Thahni Oja,

bi 'yen'a ra David.

²⁷Nguetho majuani bim peti ua ja ra hnini ra Herodes, ne ra Poncio Pilato, ne yu ja'i ngue hing yu judío, ne ma mi'israelhe, ne bi zuh ni hoga Ts'unt'u Jesús, gue'a gá huahni. ²⁸Nu'u bi 'yot'u gätho 'be'a xcá sän mam'bet'o gue bin ja. ²⁹Nuya ma Hmu ahe, damí nu'u gue nde di unje, ne damí 'daje ni ts'edi, ni 'yehēgähe, ga huthe ran zambu ga mamhbe nim hma. ³⁰Ne ga uthe yu ja'i ni ts'edi gue da zä'u yun zäman'u. Ne gui 'yut yun t'ot'e

nuixte ne yu hmepeya nanguē ni Hoga ts'unt'u ra Jesús, bi 'yem 'bu min yahu Oja u.

³¹Ne nu'bu mí jua'a bin yahu Oja, nu ra ngu gueru xim peti bin huani, ne gätho u man'da bi hya yú ts'edi nanguē rá Hogandahi Oja. Ne gätho yu 'yec'yei bi hyut'an zambu, bi mamp'a rá mhan Oja.

Bi gohmi 'be'a gätho mi ja

³²Gätho yu 'yec'yei i 'bui tengu n'danja'i tho, 'dat'a i ot'e, 'dat'a im beni. Xínga n'da bi ma gue jase yú mbeti, ne gätho 'be'a mi ja mi cohmi. ³³Ne nu yú 'bäihu ra Cristo, nu'bu mí thoqui bi ma gue bi ndants'a ra Hmu Jesús 'bu mi du, ne bi jap Oja bin ja rá ts'edi yúm hma, ne xun ngu rá mate Oja bin t'un'ndu n'da ngu n'da u. ³⁴Gätho yu 'yec'yei nte madi 'bedi 'be'a gätho mi honi, nguetho xun ngu bi mbä yú häi o gue yú ngu mí ja, ne bi un ra mbeti yú 'bäihu ra Cristo. ³⁵Ne nu'u bi darpa u to'o di 'be a da hyoni. ³⁶Ne gue'a bi 'yot'a n'da ra 'yec'yei, ra José na, ra mengu Chipre, rá 'yu ra Leví, pe nu'u yú 'bäihu ra Cristo bi zänba man'da rá thuhu gue dí Bernabé, nde da ma i hurpa rá mbui n'da. ³⁷Ne gue'a bi 'yot'e, bi mbä n'da rá huahi mi ja, ne bá ha ra mbeti, ne bi dä bu 'buh yú 'bäihu ra Cristo, ngue di un'du nte mi ja.

Rá ts'oqui ra Ananías ne ra Safira

5 Pe nu'a man'da ra 'yec'yei í Ananías mi 'bupu, ne rá xisu, bi mbä yú häi. Nu'a rá xisu ra Safira a. ²Ne bi gøn'i ts'u ra mbeti ne 'dat'a bi bē mmi rá xisu. Ne bá

hac made ra mbeti, bi gäpu 'bu'u yá 'bäihü ra Cristo. ³Pe nu ra Pedro bi 'yëmp'a:

—Nu'i grá Ananías, hanja guí cü't' ni mbui ra zïthu, ra Satanás, gue di 'bep'i'i gui xih ra fehni rá Hogandähi Ojä, ngue gá hyac'i ts'u ra mbeti guí pä ni häi. ⁴Nu'bu hin xquí pä ni häi, ha hin xquí cohmi gue ni mbeti zehé. Ne nu'i gá pä ni häi, ha hinga gue ni 'befizehé xquí 'yöt'e nangué ni mbeti. Hanja ngubü guím bëni. Hinga gue'u yün 'yohü gá xih ra fehni, pegue Ojä gá xih ra fehni, bi 'yën'a ra Pedro.

⁵Ne nu'bu mí 'yø'a ra Ananías 'be'a bi man'a ra Pedro, 'bex bi du. Ne gätho to'o bi 'yøde nangué'a emme bin ja ra mbidi yá mbui u. ⁶Nu'u yün 'yohü mi 'büpu bi ndants'i, bi mbant'a ra ánima Ananías, bi duts'i, bi 'yägüi.

⁷Ne nu'bu mi tho'i ts'u nhyu ora, bi zøh ra Safira, rá xisu ra Ananías, ne him mi pädi 'be'a bi thogui. ⁸Nu ra Pedro bi 'yän'na ra xisu:

—Xiqui hangu guí päui ni häi, tengu man ni ndø, bi 'yën'a ra Pedro.

—Häha ngubü rá muui, bi 'yenthö ra Safira.

⁹Nu ra Pedro bi 'yëmp'a büya:

—Hanja 'dat'a gá bëmmi, hanja sä gá cøn rá Hogandähi Ojä. Nuya 'bäcua ja ra goxthi u gue bá äc'a ni ndø, ne'e da dux'a ya, bi 'yëmbi.

¹⁰Ne 'bex bi yørpu ja rá gua ra Pedro, ne bi du. Bi yat'u yün 'yohü, bi nu, ya xí du, ne bi duts'i, ne bi 'yägüi, 'darpü thoho bi 'youi rá ndø.

¹¹Ne emme bi mbidi gätho u yü 'yëc'yëi, ne'u gätho mi'da bi 'yøde bi mbidi.

Xün ngu yün t'öt'e nüixte bi 'yöt' yá 'bäihü ra Cristo

¹²Xün ngu yü hmeþya, ne yün t'öt'e nüixte bi 'yöt' yá 'bäihü ra Cristo bu 'buh yü ja'i. Ne gätho madim peti bu ja ra danija gueru t'ëmbi rá ngun'yu ra Salomón, ne 'dat'a im bën'u. ¹³Ne nu'u mi'da u gue hingui ëc'yëi, bi zu din uans'hü yü 'yëc'yëi, ne bi hnumansu yü 'yëc'yëi. ¹⁴Pe man'da man'da xün ngu bi 'yëc'yëi ra Hmu, yün 'yohü ne yü xisu. ¹⁵Ne nangué bi 'yöt' yün t'öt'e nüixte yá 'bäihü ra Cristo, jananjabü i ts'opü ja 'yu yü hyënni gueru da tho'u, i oxpu ja yá t'ots'i ne yü fiði. Ne nu'bu da thopü rá xudi ra Pedro da yäni. ¹⁶Ne xün ngu bi bøm bu ja yü hnini gueru hän bu Jerusalén, bi mba bu Jerusalén, bi zix'u yün zäman'u, ne'u min 'yohü yü zïthu. Gätho bi zä.

Ra Pedro ne ra Xuua bi hnuman'u

¹⁷Janangué'a yü dambäjä ne gätho min 'yohü, nu'u embi yü saduceos, emme bin ja yün ts'ëya yá mbui u. ¹⁸Janangué'a bi bent'u yá 'bäihü ra Cristo ne bi got'a fädi. ¹⁹Pe nu'a n'da ram 'behni bí 'yëh mahëts'i 'bu min xui, bi xocua ra jut'i yü ofädi ne bi zixpu thi. Ne bi xifi:

²⁰—Ní mba, damam 'bähmbü bu ja ra danija, dami xihmbü yü ja'i gätho nangué ram 'bui ma'da'yo, bi 'yëna.

²¹Nu'u, nu'bu mí 'yøh na, bi yürpu ja ra danija 'bu mi t'uxuditho, ne bi xänba yü ja'i.

Ne nu'bu mí peti yü hmumbäjä bu ja n'da ra ngu, ne'u min 'yohü,

ne madin zohni yu ngurpi ne yú daç'yei yu israel, ne sä bi mbenpu fädi yu asmayo gue ba si yú 'bäihü ra Cristo. ²²Pe nu'bu mi zøm bu ja ra fädi yu asmayo, njom bi ðim bu u. Bi mbeng mahøn'a bu bí 'buh yu hmumbäjä, ²³ne bi 'yembi:

—Dá ðim'be ra goxthi xø man thæt'i thofo ne yu mbädi mi 'bäpu thi ja ra goxthi. Ne nu'bu ma xoc'be, nj'o'o to'o dá ðim'be bu mbo, bi 'yæn'u.

²⁴Ne nu'bu mi 'yø'a rá hmu yu mbädi bu ja ra ðañija, ne yu hmumbäjä, bi hyonya thofo. ðmme bi du yú mbui: “Haru maha nín se'a øt'u,” din 'yemp'u. ²⁵Bex bi zøn'a n'da, bi xifi:

—Nu'u yæn 'yohu gá cothu fädi bí 'bäpu ja ra ðañija ya, ne i xänba u yu ja'i, bi t'emp'u.

²⁶Ne bi mba rá hmu yu mbädi büya, ne in 'yohu yu mbädi. Ne xø bá si yú 'bäihü ra Cristo, ne him bi ünbi, nguetho mí su xtí mba ma bat'ado. ²⁷Ne nu'bu bá ts'i bu ja ra junta, bi 'yän yæn t'änni a ra hmumbäjä. Bi 'yemp'u:

²⁸—Ha hin dá hec'ahu gue hin gui xänbahu yu ja'i nangué ra Jesús. Pe hin guí øhmbu 'be'a dá mangähe. Nuya gätho yu ja'i 'bücua Jerusalén i päh ram hma guí mamhbü. Ha guí ønje go ma ts'oquihe bi du ra Jesús.

²⁹Nu'a ra Pedro ne'u mi'da yän 'yohu bi ðati:

—Jatho ga øthe 'be'a i xije Oja xinda gue i xije yu ja'i. ³⁰Nu Oja gue bi ðände ma ngurpa bøtahü, bi xox'a ra Jesús, nu'a gue'a gá hyohu 'bu gmí cuathu bu ja ra za. ³¹Pe Oja bi zixpu bi gonhui rá ts'edi, ngue

dim hmu ne dim ørpatate. Ne da japi di päh yú mbui yu ja'i israel ne di punba yú ts'oqui. ³²Ne nugähe dí mamhbe majuani nanguehna. Ne'a rá Hogandähi Oja im ma majuani nanguehna. Ne nu Oja bi un rá Hogandähi to'o gätho bi 'yæç'yei, gue da bæse gue majuani a, bi 'yæn'a ra Pedro.

³³Ne nu'bu mí 'yø'u hupu, ε mme bi de ra cue, ne min nde xtá hyo u. ³⁴Pe bi ndants'a n'da ran 'yohu mi hupu ja ra junta, nuna n'da ra fariseo rá thuhu ra Gamaliel. Gue'a n'da ra xänbate yün t'edi yu judío. Ne gätho yu ja'i in numansu a. Nu'a bi manda da ts'ixpu thi n'da zu ora u i pa ma juanbi. ³⁵Ne bi 'yæna:

—N'yohu ahü, dyu israelhü, dami jamansu 'be'a guí ørpahu ya yün 'yohu. ³⁶Nguetho hin ε huä maya'bu bi ndants'a n'da ran 'yohu ra Teudas, mi ðna mi jase rá ts'edi. Ne xæn ngu yu ja'i bi denni, mbe goho ciento. Ne nte dá ørpahu pe bi tho, ne gätho mi tenni bin 'uæxt'i 'da'a n'danni bi mba. ³⁷M'bejua büya, bi ndants' ra Judas ra mengu ra häi Galilea. Nu yu pa bin ja ra pede bin tet'i 'da yu ja'i. Pe ne'a bi mba ntho, ne gätho mi tenni bin 'uæxt'i. ³⁸Janangue'a dí xi ahü, dami hyehmbu ya yün 'yohu, nguetho nu'bu rá ts'edi zehé gue ra 'befi i øt'e, da mba ma juadi 'bu. ³⁹Pe nu'bu rá 'befi Oja i øt'e, hingui sä gui hecpahu. Nu'bu guí ðna gui hecpahu, gan sühmbu Oja 'bu, bi 'yæn'a ra Gamaliel.

⁴⁰Nu'u, bi 'yømanho 'be'a bi man ra Gamaliel, ne nu'bu mí xifi da yüt'a mbo mahøn'a yú 'bäihü ra Cristo, bi mba m'bei, ne bi xi'u hin

din xānbate nangué ra Jesús, ne bi hyetho bŷa. ⁴¹Nu'bu mí bōm bu ja ra junta u, bin johya yú mbui, nguetho ya bi nu ran unbi nangué ra Jesús. ⁴²Ne xinga n'da ra pa mi e't'i gue him mi mamp'a ra hogam hma nangué ra Jesucristo, ne bi xānba yu ja'i nubu ja rá ñanija yu judío, nepu ja yu ngu.

**Bi thahni yoto má 'yohu
ngue dim fáxte**

6 Nu'x yu pa u man'da xun ngu bi 'yeg'yei. Nu'x 'da bŷa gue i ya ra griego, bi ñu'mi bi zu'u i ya ra hebreo, i ña hingui pa ma peti xun ho u 'da yú menguhu, gue yu xisu xun du yú ndø, gue'bu pa ma dat'i yun ts'ihme n'da pa ngu n'da pa. ²Nu'x 'de'mayoho yú 'bāihu ra Cristo bi ma gue dim peti yu 'yeg'yei bŷa, ne bi xifi:

—Hingui sā yoho ga øt'āhe, hingui sā ga thoqui ga unhde yun ts'ihme yu ja'i, nguetho jatho ga mamhbe rām Hman Oja. ³Janangué'a ma zu cu ahū nangué ra Cristo, dami huahndu 'da gue gue'ahū yoto yu hogan'yohu gue i ha ra ts'edi xun ho nangué rá Hogandahi Oja in 'yohu, ne xun ho yún ' yomfēni, di darpa yún ts'ihme yu ja'i ngue nte i ja. ⁴Pe nugāhe ga thoje dan yahe Oja ne ga mamhbe rām Hman Oja.

⁵Ne gātho u gue madi peti bu, bi 'yomanho u 'be'a bi man'u yú 'bāihu ra Cristo. Ne bi than'na ra Esteban, n'da ran 'yohu emme eg'yei xun ho ne in 'youi xun ho rá Hogandahi Oja. Ne bi than'na ra Felipe, ne ra Prócoro, ne ra Nicanor, ne ra Timón, ne ra Parmenas, ne ra Nicolás, nu'a mí tenba yú t'eg'yei yu judío 'bu hin

ní 'yeg'yei ra Cristo, nu'a bá nexpu ja ra hnini Antioquía. ⁶Ne gātho bi ts'ixpu 'buh yú 'bāihu ra Cristo. Ne nu'x bi gāspa yú 'ye yú ya u bŷa, ne bin yaħu Oja ngue da mbāx'u nangué ra 'befi bin t'un'du.

⁷Ne man'da man'da bi hman rām hman Oja, janangué'a man'da xun ngu yu ja'i bu Jerusalén bi 'yeg'yei. Ne'x yu mbāja bu ja yú nija yu judío, xun ngu bi 'yeg'yei ne bi denni.

Bi fent'a ra Esteban

⁸Nuna ra Esteban, xun ngu rām fāts'i Oja bi unni ne rá ts'edi, ne bi 'yøt' yun t'øt'e nuixte ne yu hmepya nangué rá ts'edi Oja bu 'buh yu ja'i. ⁹Pe nu'x 'da yun 'yohu bi ñu'mi bin junthu ra Esteban, gue'u i pa bu ja n'da rá nija yu judío gueru i pa yu ja'i min 'yēhe, ne'x 'da yu mengu bu ra hāi Cirene, nepu ja ra hnini Alejandría, nepu ja ra hāi Cilicia, ne 'da yu mengu bu ra hāi Asia, gātho bin junthu ra Esteban. ¹⁰Pe him bi zā bi ñap'a ra Esteban, nguetho xun ngu rán 'yomfēni mi ja, ngue mi ya con rá ts'edi rá Hogandahi Oja. ¹¹Janangué'a nt'agui thoho bi 'bep'i 'da da man ra fehni, da 'yēna: “Dá øhmbe a bi ma, bi c'aman'u ra Moisés gue bi 'dac man t'eg'dihu, ne bi c'aman'u Oja,” bi t'emp'u 'da. ¹²Bi parpa yu ja'i bŷa, ne yu ñap'yei, ne yu xānbate nija, bi fent'a ra Esteban ne bi ts'ixpu bí ja ra junta gueru i ja rán juānbate yu hmumbāja. ¹³Ne bi mba nthoni 'da da man yu fehni, ne bi 'yēna:

—Hingui e't's'a ní c'aman'u na ra ñanija ne'x yún t'eg'di ra Moisés. ¹⁴Nguetho dá øhmbe bi man na

ran 'yohu, bi 'yena: “Nu ra Jesús ra mengu Nazaret da xo't' ra danija ne di päh yun t'öt'e gue bi xiju ra Moisés,” bi 'yên na ra Esteban, sä bi 'yên'u.

¹⁵Gätho mi hupu ja ra junta bi hyand ra Esteban, ne bi nu ngue majuani in 'youi xun ngu rá ts'edi Oja.

Din juan ra Esteban

7 Nu'a ra dambäjä bi 'yän'na ra Esteban:

—Ha majuani 'be'a si'a ya.

²Nu ra Esteban bi dadi:

—N'yohu ahü, gyu ta ahü, dami 'yohmbu ya 'bu majuani guecä dí öt'ä a i sicä. Nu'a Oja nuixte thoho bin yäui ma ngurpa bötahü ra Abraham, nu'bu mí 'bupü Mesopotamia, ne hin ní mba bu ra häi Harán. ³Oja bi xifi: “Dami pøngua ni häi, ne gui socua ni meni, ne gua epü n'da ra häi ga ut'a'i,” bi 'yëmbi. ⁴Janangue'a bi bøm bu ra häi Mesopotamia, ne i t'ëmbi Caldea, ne bim 'bupü ra häi Harán. Nu'bu ya bi du rá ta, bi nexpu Harán ne Oja bá si ua ja ra häi dí 'buhmbu ya. ⁵Pe nu ra Abraham hinga gue'a ra ora bi xi Oja di un'na ra häi, xinga n'da xequi da ma gue rá häi zehé. Pe majuani bi xifi di un ra häi gue da gomhbu yám bom'beto. Nu'bu mi xifi, män jo'o yú t'ühni ra Abraham.

⁶Nu'a Oja bi 'yëmbi: “Nu nim bom'beto ban 'yëhe bu n'danni ra häi, ne da mba ma unbi goho ciento njeja.” ⁷Ne xø bi 'yëmbi: “Nugä ga unbä u yu ja'i 'bupü ja ra häi guerpü din 'yëhe, ne m'bejua buya nu'u ba pøm bu guerpü mín 'yëhe,

ne ba çcua ja ra häi, ne guecua da dandegui,” bi 'yên Oja. ⁸Oja bi 'yöt'ui ran hoqui ra Abraham, nu rá hmepya a gue da mba nthequi rá xifani, ne'u yú xifani yú ts'unt'u. Bin jabu 'bu mim 'buh ra Isaac rá ts'unt'u ra Abraham, ná hyato pa bi mba nthequi rá xifani. Ne nu'bu mín dan'yohu ra Isaac, bim 'buh ra Jacob rá ts'unt'u, ne nu'bu min te ra Jacob bim 'bu'i 'de'mayoho yú ts'unt'u, nu'u gue'u ma ngurpa bötahü u, bi 'yên'a ra Esteban.

⁹Ne xø bi 'yena:

—Nu'a n'da rá ts'unt'u ra Jacob, ra José a. Ne nu yün 'yohu ra José bi seyabi, ne bi mbä. Ne nu'a to'o bi däi bi zixpu ja ra häi Egipto. Pe Oja min 'youi ra José. ¹⁰Nu Oja bi zeh ra José nangué gätho yun unbi bi nu, ne bi un räm fäts'i ne bi un rán 'yomfëni xun ho. Ne nu'a ra Faraón, ra hmuts'ut'abi bu ja ra häi Egipto, bi numanho a ra José, ne bi japi di manda gätho ra häi bu nepu ja rá ngu.

¹¹Ne bin ja n'da ra dathu bu gätho ra häi Egipto, nepu ra häi Canaán, ne nu yu ja'i bi nu ran unbi nguetho xø ma hin'yü 'be'a da zi ma bötahü bu mí 'bupü. ¹²Ne nu'bu mi 'yøh ra Jacob gue mi pa m'be'ts'i bu 'be'a da ts'i bu ja ra häi Egipto, bi mben'du 'da yú ts'unt'u, gue'u ma bötahü u. ¹³Ne nu'bu mi mba mahøn'a yün 'yohu, guexta'a him mi pa'a ra José. Nu ra José bi 'yëmp'u: “Dadín 'yohuhu.” Ne nu'a ra José bi xi'a ra Faraón gue gue'u yün 'yohu u. ¹⁴Nu ra José buya bi ma din zohni rá ta, ra Jacob, ne gätho ná ngu mi 'bupü ja rá ngu, gue í jua'i hyate ma'de'ma cut'anja'i.

¹⁵Janangue'a nu ra Jacob bi mba bu ja ra häi Egipto ne bi du bu. Ne'u yú ts'unt'u mam bombõtahu bá tu bu u. ¹⁶Pe nu'u, him bá t'äpu, pe bi thuxpu Siquem nubu ra häi mí 'bui, ne bi t'äpu ja n'da ra jado. Nu ra jado gue'a bi dän'a ra Abraham gue bi mbä yú ts'unt'u ra Hamor, ra mengu Siquem.

¹⁷Nu'bu mi ts'utho da hyän yu pa tengu bi xi Oja ra Abraham, gue di un rá häi yám bom'бето, emme bin xand yu ja'i buya, gue ma mi'israelhu, nubu ja ra häi Egipto. ¹⁸Ne nubuya bi ndants' man'da ra Faraón bu Egipto, nguetho gätho ní huti yu Faraón yu ts'ut'abi Egipto. Ne nuna man'da ra Faraón him mí pah ra José. ¹⁹Janangue'a bi ucpi ne bi unba u mam bombõtahu. Ne bi manda da mba ma bunbi gätho yú ts'unt'u a ra pa dim 'bui, gue da du, nguetho in ndepe him man'da din xand yu ja'i israel. ²⁰Nu'u yu pa'u bim 'bu'a ra Moisés. Nu'a, n'da ra t'uhni madi nequi din hocja'i, ne mi numanho Oja. Nhyuzna bi jamansu rá ta ne rá mbe bu ja yú nguse. ²¹Pe nu'bu mi thon'a thi ra 'uere Moisés, nu rá t'ixu ra Faraón bi dñi. Ne bi zini ne bi tede tengu'bu e rá t'uhni zehé. ²²Nu'a ra Moisés buya gätho mi sänbi 'be'a mí pah yu mengu Egipto. Ne gätho i pømanho 'be'a mi ma, ne xun ngu mi sä da 'yot'e.

²³Ne nu'bu mi mbe'ts'a nyote njeya, bi beni da mba bí zengua hapu madím peh yú menguhü gue yu ja'i israel. ²⁴Nu'a n'da u, bi nu ran unbi ngue bi unba n'da ra ja'i egipto. Nu'bu mi nu'a ra Moisés, bi yäni, bi cospa ra pengui bi hyo ngue bi du ra ja'i egipto. ²⁵Nu ra

Moisés mim beni gue mi pa'u yu ja'i israel 'be'a da 'yot' Oja, gue ra Moisés da yan'u, di japi him man da nu ran unbi. Pe him mi pa'u yu ja'i. ²⁶Man'da pa buya bi nu mahon'a ra Moisés gue bin tuhni yoho yan 'yohu israel, ne nu ra Moisés bi zä bi hocua yú mbui, bi 'yembi: "N'yohu aui gadín cuui, 'be'a guí enui a guí ot'ui gadín sahmi," bi 'yembi. ²⁷Pe nu'a gue mi ja rá ts'oqui bin cue, ne bi ndon'na ra Moisés, bi 'yemp'a: "Ha i ja nin t'edi gui hegä'be, to'o bi xi'i gan ts'ut'abi ngue gui hogä'be. ²⁸Ha guí ena gui hyogui tengu'bu gmí hyo ra mengu Egipto mán de," bi 'yembi. ²⁹Nu ra Moisés nu'bu mi 'yode 'be'a bi man'a ran 'yohu, bi 'dagui, bi mba bu 'danguadi ra häi Madián. Ne mí 'bupü tengu bu nam 'bu'u yu 'dan'yo ja'i, ne gueru ja bim 'bupü yoho yú ts'unt'u.

³⁰Ne nu'bu mi tho'a nyote njeya ngue mi 'bupü, bi nequi n'da rá m 'behni Oja mahets'i bu ja ra t'üza mi zø ra sibi, nubu ja ra uhäi, jombu ra t'øhø t'embi Sinaí. ³¹Nu'bu mín nu ra Moisés, madi hyonya thoho, bi mba bi hyän'i ts'u bu ja ra t'üza ena da nu 'be'a i ja bu. Bi 'yörpa rá nde ra Hmu mahets'i buya, ³²bi 'yembi: "Nugä drá Oja gue i thände ni ngurpa mbombõtahu. Nugä dra Oja gue i thände ra Abraham, ne ra Isaac, ne ra Jacob," bi 'yembi. Pe nu ra Moisés bi fet'i ne bin su, him bi hyanzambui gue xpi hyandi. ³³Nu'a ra Hmu bi 'yembi: "Dami c'oc ni thixfani nguetho nuua guí 'bäi, xun ho ua, ngue ya dí 'bäcä ua," bi 'yēn Oja. ³⁴Ne xø bi 'yēn Oja: "Dá nu ma t'uhni 'bupü ra häi Egipto ngue i

pa ma unbi. Ne dá øcä yú hmbafi u. Bá øcä ya gue ga japi da thegui. Ne nuya gui mba bu Egipto,” bi 'yæn Oja, bi t'emp'a ra Moisés, bi 'yæn'a ra Esteban.

³⁵Nu ra Esteban xø bi xi'u yu juanbate mahøn'a, bi 'yæna:

—Guehna ra Moisés bi ts'u 'bu mí 'yæna xtí hecua yoho yæn 'yohu ma mi'israelhu, ne bi t'æmbi: “Ha i ja nin t'ædi gui hegä'be, to'o bi xi'i gan ts'ut'abi.” Guehna ra Moisés, Oja bi mbenpu ngue din ts'ut'abi nangue yu ja'i israel, ne bi japi bi mba nthegui. Ne nu'a 'be'a bi 'yøt'a ra Moisés, bi 'yøt'e nangue rá m 'behni Oja mahøts'i bi nequi bu, nu'bu mi de ra t'æza. ³⁶Nuna ra Moisés bi 'yøt' yæn t'øt'e nuixte ne yu hmepya nubu ja ra häi Egipto. M'bejua buya bi gucpu thi yu ja'i bu ja ra häi Egipto, nepu ja ra thenga deja bi 'yøt'a n'da ran t'øt'e nuixte, nepu ma'ueni nguempu bin 'yo yote njeya yu ja'i. ³⁷Guehna ra Moisés bi xih yu ja'i israel: “Oja da huan'nahu n'da ra pøngahya guempu 'buh nin 'yohuhu, tengutho bu bi huancä. Nu'a jatho gui 'yøhmbu 'be'a da man'a,” bi 'yæna, bi 'yæn'a ra Esteban.

³⁸Nu ra Moisés gue'a bin 'yohu yu ja'i bu ma'ueni. Ne nubu ja rá ya ra t'øhø Sinaí bin yaui rá m 'behni Oja mahøts'i, 'bu mi gopu ja rán dui ra t'øhø mam bombøtahu. Ne bi hyanba rá m hman Oja ra Moisés gue njam'bu da guadi, ne gue'a bi thogahu a ya.

³⁹Pe nu'u mam bombøtahu him bi nde bi 'yæc'yei a ra Moisés, him bi nde bi denni xun ho, pe bi numan'utho ne bi goh yú mbui,

mím bøm bu Egipto. ⁴⁰Nu'u bi 'yemp'a ra Aarón, ra hmumbäja: “Dami 'yørcahe 'da yu oja da zixcahu. Nguetho hin dí pähmbe 'be'a bi ja a ra Moisés gue bá jugähe bu ja ra häi Egipto,” bi 'yæn'u.

⁴¹Nu'u bi 'yøt'a n'da ra t'ændani buya, æmbi yú oja, ne bi hyo yæn dani ne bi mbøx yú 'bøts'e. Ne madín johya a bi 'yøt'e nangue yú 'yæse. ⁴²Pe nu Oja bi 'uegue nangue'u, ne bi hyegui da dande ra hyadi, ra zana, ne yu sø, nguetho nt'o't'i bu ja rá søcuä yu pøngahya:

Pe hanja hinga guecä gá pøscahu 'bu gmí hyohu yæn dani 'bu gmí 'buhmbu nyote njeya bu ma'ueni,

i æn Oja, bi 'yæn'u yu pøngahya.

⁴³Pe hinga guecä gá thandegahu pe guá tuhu n'da ra ngu'bøt'e guempu gá thandehu a gá sänba zehø rá thuhu, gá æmfu ra Moloc.

Ne guá tuhu n'da rá hmite ra sø gá 'yæmb zehøhu ra oja Renfán,

ngue gá nde gá thande zehøhu.

Janangue'a ga un'nahu ne ga pen'nahu man'da yatho xinda guempu ra häi Babilonia,

i æn Oja, bi 'yæn'u yu pøngahya.

⁴⁴Pe guehma mi tu n'da ra ngu'bøt'e gue mí sänba Oja u ma ngurpa bombøtahu 'bu mín 'yo bu ma'ueni, guempu da dande Oja u, bi 'yøt'e tengu xí xi Oja ra Moisés, nu'bu min yaui bu ja ra t'øhø. Bi xifi da 'yøt'e tengu ra hmepya xí nu.

⁴⁵M'bejua buya, nu'bu mí ngurpi ra Josué, pe guexta'a ra ngu'bøt'e bá tu'u ma ngurpa bombøtahu 'bu mí zøm bu ja ra häi xí xi Oja. Ne

mí 'bʉpʉ mi'da yʉ jà'i gue hing yʉ israel. Nu Ojʉ bʉya bi hyøn'a thi yʉ 'dan'yo jà'i nɛ bim 'bʉpʉ yʉ israel bʉya. Nɛ guexta'a mí jatho ra ngu'bø't'e nu'bʉ min ts'ʉt'abi ra David. ⁴⁶Nu'a Ojʉ ɛmme mí numanho ra David, gue 'dat'a Ojʉ mí thʉnde ra Jacob. Nu'a ra David bi 'yǎp rán t'ɛdi Ojʉ da hyømba rá ngu gue rá m poniui ra ngu'bø't'e. ⁴⁷Pɛ nu ra Salomón rá ts'ʉnt'ʉ ra David a, gue'a bi hyømba rá ngu Ojʉ. ⁴⁸Pɛ nu'a Ojʉ nuixte thoho hingui 'bʉpʉ ja yʉ ngu nt'øt'e ngue yú 'yɛ yʉn 'yohʉ. Ngubʉ bi man ra pøngahyʉ 'bʉ mi thocpa rá m hma ra Hmu mahɛts'i, nɛ bi 'yɛna:

⁴⁹Nuua mahɛts'i i ja ma ts'edi, necua ja ra ximhái ja ma ts'edi, 'be'a ní ngu guín nde gui hyøguahʉ, o hapʉ guí ɛmhbu ja ma säya.

⁵⁰Ha hinga guesegá dá øt'á gátho ja ua ya,

ɛn Ojʉ, bi 'yɛn'a ra pøngahyʉ, bi 'yɛn'a ra Esteban.

⁵¹Nɛ bi thoc'a ra Esteban bi xi'ʉ yʉ mbájʉ i ørpa ran juʉnbi:

—Nu'ahʉ xíngui ts'ʉ guí øhmbʉ 'bʉ ja'a si ahʉ, nɛ xʉm mɛ ni mbuihʉ, xíngui ts'ʉ di cʉ't' ni zaguhʉ.

Thocua thoho guí säman'ʉhʉ rá Hogandʉhi Ojʉ tengutho mam bombøtahʉ, guín jahʉ bʉ. ⁵²Xínga n'da rá pøngahyʉ Ojʉ gue him bi hyo mam bombøtahʉ, n'dat'ʉ yʉ pøngahyʉ gue bi ma dua ɛh ra Hoga Cristo, gue'a gá dähʉ nɛ gá yʉfʉ nɛ xin gá hyohʉ. ⁵³Nu'ʉ yúm 'bɛhni Ojʉ mahɛts'i bi 'dajʉ rán t'ɛdi Ojʉ, pɛ hin guí ʉrpahʉ ra güenda a 'be'a bi ma, bi 'yɛn'a ra Esteban 'bʉ mi 'yɛmp'ʉ yʉ ngʉrpi.

Bi tho ra Esteban

⁵⁴Nɛ nu'bʉ mí 'yøh ya 'be'a bi ma ra Esteban, bi de ra cue yú mbʉi nɛ bi yɛxpʉ yú ts'i. ⁵⁵Pɛ nu ra Esteban mí hʉ ra ts'edi xʉn ho rá mbʉi nangue rá Hogandʉhi Ojʉ in 'youi, nɛ bi ndøs' mahɛts'i nɛ di nec thoho hapʉ 'bʉ Ojʉ. Nɛ bi nu ra Jesús 'darpʉ 'bʉhmi Ojʉ nɛ i ja rá ts'edi.

⁵⁶Nɛ bi 'yɛna:

—Pɛ dami ndøs'hʉ nu dín nugä, n'yø, nsoqui mahɛts'i nɛ dín nugä a bin jà'i ua ja ra ximhái, i 'bʉhnu ja rán 'yɛi Ojʉ, bi 'yɛna.

⁵⁷Pɛ nu'ʉ bʉya man'da bi got yú zagu, nɛ bi mbafi nangue yú cue, gátho bi muxpʉ 'bäh ra Esteban.

⁵⁸Nɛ bi gʉcpʉ ja ra hnini nɛ bi bat'ado bʉ ma'ueni. Nɛ nu'ʉ gue bim bate, bi mbøh yú coto nguetho in nde nte di hɛn'ʉ. Bi mbøpʉ ja rá gua n'da ran 'yohʉ ní huti ra Saulo, nɛ bi 'yɛn'ʉ:

—Gui jamansu ts'ʉ ma cotogähe, bi t'ɛmp'a. ⁵⁹Nɛ nu'bʉ gátho ní mba ma bat'ado ra Esteban, bi zo'a Ojʉ, bi 'yɛmbi:

—Nu'i ma Hmu Jesús, dami hyʉnga ma te ya.

⁶⁰Nɛ bin dʉnyahmu, nts'edi bi mbafi, bi 'yɛna:

—Ma Hmu i, o guí ʉrpa ra güenda nanguehna ra ts'oqui bin ja ya.

Nɛ nu'bʉ mi man na, bi du bʉya.

Nu ra Saulo bi un ran ʉnbi yʉ 'yɛc'yɛi

8 ¹⁻³Nɛ nu'a ra Saulo 'da'angu bi mamhbʉ ʉ bi hyo'a ra Esteban. Janangue'a nu ra pa ngue bi nu ran ʉnbi ra Esteban, nu yʉ 'yɛc'yɛi mi 'bʉpʉ Jerusalén bi mba

ma ucpi. Ne xun ngu u bi mba bu mi'da yu hnini bu ra hai Judea, nepu ra hai Samaria, pe bi gopu u 'de'mayoho yu 'bäihü ra Cristo. Ne 'da'u yu 'yec'yeyi bi 'yäh ra Esteban, ne emme bin zoni nangu'e'a. Nu ra Saulo emme madi ucpa yu 'yec'yeyi, ne mi curpu ja yu ngu mi six yun 'yohu ne yu xisu, ne bi got'a fädi.

**I hman ran ho ma'da'yo
nubu ra hai Samaria**

⁴Pe nu'u bi 'dagui, bi mamp'a ran ho ma'da'yo ra Cristo bu n'danni nim pa. ⁵Nu'a ra Felipe bi mba bu ja n'da ra hnini ra hai Samaria, ne bi xih yu ja'i nangu ra Cristo. ⁶Gätho yu ja'i bi 'yomanho 'be'a bi man na ra Felipe 'bu mi nu yun t'ot'e nuixte bi 'yot'a. ⁷Nguetho xun ngu yu ja'i bi hyonba thi yu zithu, ne nts'edi bi mba 'bu mi bön'u. Ne nu'u mi 'ue'ts' yu ja'i ne'u yu dogua gätho bi zä. ⁸Janangu'e'a emme bin ja ran johya bu ja ra hnini.

⁹Ne mi 'bupü n'da ran 'yohu í Simón, mi ot' ran thäte, ne nu'u yu mengu Samaria madi hyonya thoho. Nu ra Simón min ndep yu ja'i da beni jase rá ts'edi. ¹⁰Ne gätho na ngu'u, yu t'uhni ne yu dac'yeyi, nu'bu mi 'yø'u 'be'a bi man a, bi 'yena:

—Nuna ran 'yohu na, ja ra ts'edi tengu Oja, en yu ja'i.

¹¹Nu'u mi numansu ra Simón nguetho nya'a thoho mi häte. Ne bi hyonya thoho u 'be'a bi 'yot'a. ¹²Pe nu yu ja'i bi 'yec'yeyi 'be'a bi man'a ra Felipe nu'bu mi ma ra Hogamhma 'bepü ni manda rá ts'edi Oja, ngue bi ma nangu ra Jesús. Ne bi mba ma xixyabi yun

'yohu ne yu xisu. ¹³Ne'a ra Simón ena bi 'yec'yeyi, ne nu'bu min xixya, bi den'na ra Felipe. Ne nu'bu min nu yu hmepeya ne yun t'ot'e nuixte bi 'yot' ra Felipe, bi hyonya thoho ra Simón.

¹⁴Ne nu'bu mi 'yø'u yu 'bäihü ra Cristo 'bupü Jerusalén gue bi 'yec'yeyi yu mengu Samaria, bi mbenpu ra Pedro ne ra Xuua u mi'da yu 'bäihü ra Cristo. ¹⁵Nu'bu mi zom bu buya, bin yahü Oja, bi 'yap rá ts'edi ngue da hyan rá Hogandahi Oja yu 'yec'yeyi 'bupü. ¹⁶Nguetho hin ni zoh rá Hogandahi Oja bu ja yu mbui u, pe hont'a nangue rá thuhu ra Hmu Jesús bin xixya u. ¹⁷Nu ra Pedro ne ra Xuua buya, bi gaspa yu 'ye yu ya yu 'yec'yeyi, ne bi hyan rá Hogandahi Oja buya.

¹⁸Pe nu ra Simón, nu'bu mi nu bi hyan rá Hogandahi Oja u bi gax yu 'ye yu 'bäihü ra Cristo, bi 'yut ra mbeti buya. ¹⁹Bi 'yembi:

—Dami 'dac ma ts'edi gue hont'a to'o ga cax ma 'ye da hyan rá Hogandahi Oja tengu gui ot'ui, ma gá jut'aui, bi 'yena.

²⁰Pe nu ra Pedro bi 'yembi:

—Di jua Oja ni mbeti, ne'e, nguetho guim beni nangu ra mbeti sä gui tän'a 'be'a di un Oja.

²¹Nguetho hinga gue'e ga comhbu na ra 'befi, mfaði ya him mahoqui ni mbui bu ja rá hmi Oja. ²²Dami pah ni mbui nangu ran ts'o. Dami 'yap rá punbi ra Hmu, ne da zä di pun'na'i nangu ran ts'o gá beni.

²³Nguetho dí paði emme ja ran ts'eya ni mbui, ne emme xun ngu ran ts'o ja ni mbui guim beni.

²⁴Nu ra Simón bi daði:

—Nu'auí guí 'yähmi ts'ü rá ts'edi ra Hmu nanguécä, ngue hin gan nugä a guí mammi, bi 'yëmp'ü.

²⁵Nu'bü mim 'bü'i ts'ü bü ra Xuua ne ra Pedro, ne xí mamp'a rá m hma ra Hmu mahëts'i, bi mbeng bü Jerusalén. Pë him 'bex bi zöm bü, ne m'bet'o gätho ná ngu ra häi Samaria bi man'a ran ho ma'da'yo bü bi thogui.

Nu ra Felipe ne ra mangu Etiopía

²⁶Nu'a n'da rá m 'behni Ojä mahëts'i bi zöm bü bí 'bü'a ra Felipe, ne bi 'yëmbi:

—Ní mba 'danguadi guerpü bí thoh ra 'yu ní mba Gaza, gue ní böm bü Jerusalén. Nuna ra 'yu ní mba bü ra huenhäi na, bi 'yëmp'a rá m 'behni Ojä.

²⁷Bi ndants'a ra Felipe 'bex bi mba bü. Bi nu, i 'yo bü 'yu n'da ran 'yohü xün hëts'i rá 'bëfi, di jamansup rá mbëti ra xuts'üt'abi Candace bü ra häi Etiopía. Janangu'e'a i t'ëmbi ra eunuco, ngue nde da ma, m'boqui.

²⁸Nu'a xpí mbeng bü Jerusalén guerpü bá thände Ojä. ²⁹Nu rá Hogandähi Ojä bi 'yëmp'a ra Felipe:

—Gui mba guí sü'a ran 'yohü i hux ra carro.

³⁰Nu ra Felipe bin tih püya ne bi züdi. Nu'bü mí zöm bü, bi 'yøde gue mi neh ra søcuä ran 'yohü, gue rá søcuä ra Isaías rá pøngahyä Ojä. Ra Felipe bi 'yän büya:

—Ha guí pädi 'be'a nam bøn'a ra søcuä gadín xäh ya.

³¹Bi dā'a ran 'yohü:

—Hague dán zä ga päcä nu'bü njon da xängui.

Ne bi xih ra Felipe da ndets'e din hyümmi bü.

³²Ne nu'a ra søcuä madin xäh ran 'yohü mim ma gue:

I ts'ix'a n'da ran 'yohü tengu n'da ra de'yo i ts'its'i ngue da hyo.

Ne tengu n'da ra t'üde'yo nu'bü i äxpä rá xingu, hin di c'üghë, ne ngutho a ran 'yohü hin din yä.

³³Ne nu'bü mín nu ran ünbi, njom bi yäni, njom bi mbäts'i.

Ne njon da zä da ma hangu da dënni, nguetho bi thäcua rá te ua ja ra ximhäi.

Gue'a bi man ra søcuä bi nu ran 'yohü.

³⁴Nu ran 'yohü büya bi 'yän'na ra Felipe:

—Dami xiqui ts'ü to'o nín 'yohü na da nu ran ünbi, uague gue se na ra pøngahyä bi nu, uague n'dan'yo, bi 'yëmbi.

³⁵Nu'a ra Felipe büya, bi dü'mi bi ma 'be'a nam bøn'a ra søcuä nubü madín xäh na ran 'yohü, ne bi xifi nanguë ra Jesús bi t'örpa na im man ra søcuä, ne bi thoqui bi xifi xün ho. ³⁶Ne nu'bü mí zöm bü po ra dehe, nu'a ran 'yohü bi 'yëmp'a ra Felipe:

—Ha hin da zä dan xixyägä 'bü, ne po ua ra dehe ya, bi 'yën'a.

³⁷Bi dā'a ra Felipe:

—Da zä, nu'bü guí ëc'yëi a dí xi'i nanguë ra Jesús, gue gätho ni mbüi.

Bi dā'a ran 'yohü:

—Dí ëc'yëi gue gue'a ra Jesucristo rá Ts'ünt'ü Ojä a.

³⁸Ne bi säyabi rá carro büya. Ne bi gapü ja ra carro ne bi mba bü mi po ra dehe. Nu ra Felipe büya bi 'yörpa ran xixyä a ran'yohü. ³⁹Ne

nu'bu mi bəxpə mí po ra dehe, 'dahmantho bi 'berpə ra Felipe gue bi zix rá Hogandəhi Oja. Ne nu ra mengu Etiopía him man'dandj bi nu'a. Ne nu'bu mí thogui, bin johya rá mbui. ⁴⁰Pe nu ra Felipe ní nequi mahøn'a bu ra hnini Azoto. Ne nu'bu mambá thopə ja yə hnini, bi mam bu ran ho ma'da'yo asta gue'bu mi zəm bu ja ra hnini Cesarea.

Nu'a ra Saulo bi pəh rán 'yomfəni

9 Pe nu'a ra Saulo mim man yən ucuate, ne ran dəte nangué yə 'yəc'yei, gətho ná 'yət'a bi 'yət' ra Felipe. Ne bi mba bu bí 'buh ra hmumbəja. ²Ne bi 'yəp ra səcuə ngue ran t'ədi da mba bu ja yú ni ja yə judío nubə ra hnini Damasco. Ne nu'bu 'bo'o da dīm bu gue i ten ra Cristo, oque ran 'yohə oque ra xisu, da bent'i ne da zixpə Jerusalén nthu't'i din ofədi bu. ³Ne nu'bu mí mba bu 'yu, mí ts'utho da zəm bu Damasco, 'bex bí 'yəh mahəts'i n'da ra nyot'i ɛmme bi hyərpə i 'bə'a ra Saulo. ⁴Bi dəng bu həi ra Saulo buya, ne bi 'yə'a n'da ra nde bi 'yəna:

—Saulo, Saulo, hanja gní ũngui.

⁵Bi də'a ra Saulo:

—To'o i, gra Hmu.

Nu ra Hmu bi dət'a:

—Nugə dra Jesús, guecə gadí ũngui, ne xən həi guí ət'e tengu n'da ra mbəndəni i pa ma suni ra t'o ndepe dim pefi xən ho, ne i nete thoho.

⁶Nu'a ra Saulo ɛmme bin su ne bi fet'i, bi 'yəna:

—Ma Hmu, 'be'a guín nde ga ət'ä.

Nu ra Hmu bi 'yəmbi:

—Dami ndants'i gui mba bu ja ra hnini, nubə, da si'i 'be'a gui 'yət'e, bi t'əmbi.

⁷Ne nu'ə gətho mín 'yohə him mi sə din yə nguetho bin su. Nu'ə mí ət ra nde pe him min nu to'o min yə. ⁸Nu'bu mi ndants'a ra Saulo bi zət' rá də pe him mi nu, mi xädə thoho. Nu'ə mín 'yohə bi bentpa rá 'ye bi zixpə Damasco. ⁹Ne hyupa bām 'bupə, ne mi xädə, ne him mi sihme, xing ra dehe mi si.

¹⁰Ne mi 'bupə Damasco n'da ra 'yəc'yei rá thuhu ra Ananías. Nu ra Hmu mahəts'i bin 'yuse bu ne bi zofu tengu'bu bin 'uj.

—Ananías, bi 'yəmbi.

Nu ra Ananías bi dət'i:

—Dí 'bucä ua gra Hmu.

¹¹Nu ra Hmu bi 'yəmp'a:

—Dami ndants'i gui mba bu ja ra 'yu t'əmbi xən juəni, ne gui hyom bu n'da ran 'yohə ra Saulo, ra mengu Tarso, i 'bupə ja rá ngu ra Judas. Nuya in zocə ya. ¹²Ne'a ra Saulo in nu tengu'bu ra t'i ngue guí mba bu ne guí cəx ni 'ye, ne da nu ran nequi mahøn'a, bi 'yən Oja.

¹³Bi dət'a ra Ananías:

—Ma Hmu i, xən ngu yə ja'i bi xiqui 'be'a ət'na ra Saulo, xən ngu yən ts'o xə 'yərpa yə 'yəc'yei 'bupə Jerusalén. ¹⁴Ne nuna bá əp rán t'ədi yə hmumbəja da bent'i ne da got'a fədi gətho to'o da ndøn'na ni thuhu, bi 'yəna.

¹⁵Pe nu'a ra Hmu bi xi'a ra Ananías:

—Ní mbahma nguetho dá huahndä da ma nanguecä bu 'bu'ə hing yə judío, ne yə hmuts'ət'abi, ne yə ja'i israel ngue yə judío. ¹⁶Ne ga xifi xən ngu yən unbi da nu nanguecä, go bi 'yən Oja.

¹⁷Bi mba ra Ananías baya, ne nu'bu mi yurpu ja ra ngu, bi gax rá 'ye rá ya ra Saulo ne bi 'yembi:

—Ma cu'i Saulo, nu ra Hmu Jesús, nu'a gue gá nu bu 'yu 'bu guá xhe, bá pencá ua ya gue di ja i da xoh ni dá. Ne di ja i gui hyá ra ts'edi xun ho nangué rá Hogandáhi Ojá gan 'youi, bi 'yena.

¹⁸Ne 'bex bi hyø'u mi comba yú dá tengu ra xihua. Ne 'bex bi hyand ran nequi yú dá ra Saulo, 'bex bi ndants' puya ne bin xixya. ¹⁹Ne nubaya, bin sihme ne bi zac mahøn'a rá ja'i. Ne bám 'bu'i ts'u bu bí 'bu'i 'da yu 'yec'yei bu ra hnini Damasco.

**Nu'a ra Saulo bi mam bu rám
Hman Ojá bu Damasco**

²⁰Ne nu ra Saulo baya 'bex bi du'mi bá mam bu rám Hman Ojá bu ja yú niya yu judío. Ne bi xifi gue nu ra Jesús rá Ts'unt'u Ojá a. ²¹Gátho mi øde bi hyonya thoho ne bi 'yena:

—Ha hinga guehna ran 'yohu na mi cot'a fádi gátho mi ndønba rá thuhu ra Jesús bu Jerusalén. Ne ha him bá xcua ngubu da 'yøt'e, ne da zits'i nthu't'i bu 'buh yu hmumbäja, bin 'yemp'u.

²²Pe nu ra Saulo man'da bi hyá ra ts'edi bi ma xun ho. Ne nu yu judío 'bupu Damasco nte mi sä da ma, nguetho bi xifi, nu 'be'a gátho män ts'änni da'yøt'a rá Thahni Ojá gue ra Cristo, pe gue'a bi 'yøt'a ra Jesús, guepu bi 'yuti n'dat'a.

**Nu'a ra Saulo bi 'dagui, gna
xtám bent yu judío**

²³Ne nu ra Saulo 'bu mím 'bupu nya'a ts'u yu pa, n'dat'a mí man'u

yu judío hing yu 'yec'yei, ngue da hyo. ²⁴Pe nu ra Saulo mi øde 'be'a mbøn'u yu judío. Nu'u mí fäh yú goxthi bu ja ra ndehnini, guepu ma mbä't'i ra jado. Ma pa ne ra xui mí fäh yu goxthi ngue nde da hyo. ²⁵Pe nu yu 'yec'yei bi zix ra Saulo gue ra xui, í ca'ma n'da ra 'bøts'e bu thi bu ja ra jado ngue ma føt'e ra hnini. Gue'a í 'da'a.

Ra Saulo 'bupu ja ra hnini Jerusalén

²⁶Nu'bu mí zøm bu Jerusalén ra Saulo, mim bñni gue xtín 'yohu yu 'yec'yei. Pe nu'u mín su'u ne him mi xc'yei gue ra 'yec'yei ra Saulo.

²⁷Pe nu ra Bernabé bi zix'a ra Saulo guepu 'buh yú 'bäihü ra Cristo. Ne bi xifi ngue bi nu ra Hmu bu 'yu, ne bin yaui ra Hmu. Ne bi xifi bi hyut' ran zambuï bu Damasco nu'bu mím ma nangué ra Jesús. ²⁸Nu yu 'yec'yei bi zim baya, ne bin 'yohu bu Jerusalén. ²⁹Ne nu ra Saulo bi hyut' ran zambuï bi mamp'a rám Hman Ojá nangué ra Jesús. Pe nu'u 'da yú mijudíohe gue i ya ra nde ra griego, madin junthu ra Saulo, ne'u nde da hyo'u. ³⁰Nu'bu mí 'yøh yu 'yec'yei gue nde da tho ra Saulo, bi zixpu Cesarea ne bi mbenpu Tarso.

³¹Nuya bin he yún unbi yu 'yec'yei gátho ra häi Judea, ne ra häi Galilea ne ra häi Samaria. Ne bin te yú mbui nangué Ojá. Bi numansu ra Hmu ne bi nu rám fäts'i rá Hogandáhi Ojá. Ne man'da xun ngu bi 'yec'yei.

Bi zä'a ra Eneas

³²Nu'a ra Pedro mí 'yo mi nu u yu 'yec'yei 'bupu ja yu hnini, ne bi zøm bu ja ra hnini Lida gue da nu yu

'yɛc'yei 'bʊpʊ. ³³Ne bi dɪm bʊ n'da ran 'yohʊ ní hu Eneas, nhyáto njeya xí 'yoi gue xʌn ʌ, xín t'ɛ'ts' rá ja'í.

³⁴Nu ra Pedro bi 'yɛmp'a:

—Eneas, da záli nangué ra Jesús, dami ndants'i pants' ni fidi, bi 'yɛmbi.

'Bex bi ndants'a ra Eneas bʊya.

³⁵Ne gátho ngue 'bʊpʊ Lida nɛpʊ Sarón bi 'yɛc'yei ra Hmu 'bʊ mín nu'a bin ja, ne bi hyɛsɛ yú t'ɛc'yei.

Nu'a ra Dorcas bi dambɛni 'bʊ mi du

³⁶Ne nu'a yʊ pa ʌ, mí 'bʊpʊ ja ra hnini Jope n'da ra xisu gue ra 'yɛc'yei, í Tabita, ne í Dorcas ngue rá nde yʊ griego. Nuna ra xisu ɛmme xʌn ngu ran hugcate mí ɔrpa yú mijá'ihʊ. ³⁷Pe nuya bin zäman'ʌ, ne bi du. Nu'bu mi 'berpa rá ja'í, bi jäxpʊ bí ja n'da ra t'ots'i magats'i. ³⁸Nu ra hnini Lida mí hán bʊ Jope. Nu'bu mí 'yøh yʊ 'yɛc'yei, gue 'bʊpʊ Lida ra Pedro, bi mbehn'dʊ yoho yʌn 'yohʊ gue ba ɔrpa ra ts'edi ba ɛhe. ³⁹Nu ra Pedro bʊya 'bex bán 'yohʊ ʌ. Nu'bu mí zøhø, 'bex bi ts'ixpʊ magats'i ja a ra cuarto guerpʊ mí 'bä'ʌ yʊ hyoya xisu mí zoni. Ne bi 'yut yú he xí t'ɔrpabi, gue bi 'yørpa ra Dorcas 'bʊ mi 'bʊi. ⁴⁰Pe nu ra Pedro bi xifi:

—Dami pømhbu ts'ʌ n'da zʊ ora gátho ahʊ.

Ne bin danyahmu ne bin yaui Oja. Ne bi hyant'a gue bi du, bi 'yɛmbi:

—Tabita dami ndants'i, bi 'yɛmbi.

'Bex bi zøt' rá dā, ne nu'bu mín nu ra Pedro, bi hyudi. ⁴¹Nu ra Pedro bʊya bi bentpa rá 'ye ne bi xots'i, bim 'bäi. 'Bex bi zohn'dʊ yʊ 'yɛc'yei ne yʊ hyoya xisu bʊya:

—Dami nuhʊ na xí du, ne bi dambɛni ya, bi 'yɛmp'ʌ.

⁴²Nu'bu mí 'yø'ʌ gátho ra hnini Jope, xʌn ngu bi 'yɛc'yei ra Hmu.

⁴³Ne nu ra Pedro xʌn ngu ts'ʌ yʊ pa bá copʊ Jope, bām 'bʊpʊ rá ngu ra Simón. Nu ra Simón ra hoca xindani a.

Ra Pedro ne ra hmudofui Cornelio

10 Mí 'bʊpʊ n'da ran 'yohʊ í Cornelio, nubʊ ra hnini Cesarea. Gue nuna ran 'yohʊ im hmu nangué'ʌ n'da munts'i yʊ dofui gue'a ní t'ɛmbi Italiano ʌ.

²Nuna ra Cornelio madague'bu hing ra judío a, pe nu'a ne gátho 'bʊpʊ rá ngu mi thande Oja ne mí numansu a. Nzai mi un yʌn t'unni yʊ hyoya ne nzai min yaʌhʊ Oja.

³N'da ra pa mbe hyunde, tengu'bu bi 'ui 'bʊ mí nu n'da rām 'behni Oja mahɛts'i, bi yærpʊ ja ra cuarto mí 'bäi, bi zofo:

—Cornelio, bi 'yɛmbi.

⁴Ne nu'bu mí hyandi, bin su ne bi dadi:

—'Be'a ma Hmu.

Nu ram 'behni bi 'yɛmbi:

—Nu'a Oja im bɛn'i, ne i ø'bu guí yaui, ne in nu Oja 'bʊ gdí un yʌn t'unni yʊ hyoya. ⁵Nuya, gui pehn'dʊ 'da yʌn 'yohʊ bʊ Jope da dɪm bʊ n'da gue ra Simón, ne guet'a ra Pedro a, ne gua penhua. ⁶Nu'a ra Pedro i 'buhmbʊ n'da ran 'yohʊ í Simón gue ra hoca xindani a, ne i 'bʊpʊ ndendeja. Nu'a da xi'a'í 'be'a gui 'yøt'e, bi 'yɛn'a rām 'behni Oja.

⁷Nu'bu mí gua'a im ma, 'bex bi mbeng mahɛts'i ram 'behni. Nu ra Cornelio bʊya bi zohni yoho yú 'yɛhe ne n'da ra dofui ngue i numansu Oja, ngue rá 'yɛhe a. ⁸Ne nu'bu mi xifi gátho 'be'a bi xih rām

'behni Oja mahęts'i, bi mbenpə Jope ɯ bɯya.

⁹Man'da pa bɯya mbe huxyadi nu'bu bá ępə 'yu yám 'behni ra Cornelio, hántho Jope, nu ra Pedro bi ndexpu thi bu ja ra zę'ts'angu bu mí 'bui, guepə din yaui Oja. ¹⁰Nu'a ra Pedro ęmme bin tumanthuhu, ne gátho ní mba mahoqui ran ts'ihme, nu ra Pedro bɯya bi nu n'da ran t'uti, tengu'bu bi 'ui. ¹¹Ne bi nu nsoqui mahęts'i, ne bá ęai tengu n'da ra the'bø't'e xun ndoho gue mfent'i yú ts'at'i. ¹²Ne ba 'yo bu ja ra 'bø't'e hont'a go 'be'a má zu'uę i ja goho yú gua, ne yu zate, ne yu pozə, ne yu doja. ¹³Nu ra Pedro bi 'yø'a n'da ra nde, bi t'ęmbi:

—Dami ndants'i gui hyo gue gui sa.

¹⁴Bi dą'a ra Pedro:

—Hin'na ma Hmu, nguetho njam'bu xtá sagä xun ts'o, gue'a i man nin t'ędi hingui ho 'bu ga sa.

¹⁵Ne bi 'yęmbi mahøn'a:

—'Yo guí ęna hingui ho 'be'a dá sändä da ts'a, ngue gátho dí hocä ɯ, bi 'yęmp'a ra nde.

¹⁶Ná hyundj bi sifi, bi ndex mahøn'a mahęts'i ra 'bø't'e. ¹⁷Nu ra Pedro, nu'bu gátho madí hyonya thoho ne im bęni 'be'a ní mba'a xí nu tengu ra t'i, 'bex bi zøh yám 'behni ra Cornelio. Ne mí 'bäpə thi ja ra goxthi rá ngu ra Simón, ne xí 'yänni hapə ja'a ra ngu. ¹⁸Nu'bu mí zøm bu, bi 'yänni:

—Ha 'bucua ra Simón Pedro.

¹⁹Ne gátho nín 'yomfęni ra Pedro 'be'a ní mba a xí nu, nu'a rá Hogandąhi Oja bi 'yęmbi:

—'Bəpə hyu yun 'yohə i hon'i.

²⁰Dami ndants'i, gui ęai ne gui

mbähä ɯ yun 'yohə, gui tenni ne hin gan su, nguetho nugä bá penhdä ɯ, bi 'yęmbi.

²¹Nu ra Pedro bɯya bi ęapə mi 'bäh yun 'yohə gue bá penh ra Cornelio, ne bi xifi:

—Nugä guecä guí hongui. 'Be'a gní hyonjə.

²²Bi dą'ɯ:

—Nu ra Cornelio ra ngərpa dofui bá pencähe. Nu ra Cornelio n'da ra hocjə'i gue i numansu Oja. Ne gátho yu judío i ndømanho nangue'a. Ne n'da ram 'behni mahęts'i bi xi'a da zonh'na'i, gue gui mba bu rá ngu, ne da t'ømanho 'be'a gátho gui xifi, bi 'yęn'a.

²³Nu ra Pedro bi xifi da yərpu mbo ra ngu, bin oxpu bɯya. Nu'bu mi hyats'i bi mbähä ra Pedro. Ne'ɯ 'da yu 'yęc'yei mí 'bəpə Jope bi mbähä.

²⁴Man'da pa bɯya bi zøm bu ra hnini Cesarea. Nu ra Cornelio xí zohni gátho 'bəpə ja rá ngu ne yú amigo, ngue dim peti bu ja rá ngu. Gátho i tøm'bu. ²⁵Nu'bu mí zøm bu ja ra goxthi ra Pedro, bá pøn ra Cornelio, bi dądi ne bin danyahmu bi dąnde. ²⁶Pe nu ra Pedro bi ęu'ts'i ne bi 'yęmbi:

—Dami ndants'i nguetho nugä dran 'yohə thohogä tengutho i, bi 'yęna.

²⁷Ne i yaui gátho án yut'a mbo rá ngu. Ne bi nu xun ngu xím peti bu.

²⁸Nu ra Pedro bi 'yęmp'ɯ bɯya:

—Guí pąhmbə hin 'yu man t'ędihe dyu judíohe gue dan uąns'hə o gue ga cəthe bu ja ni ngumhbə, nguetho hin gyu judío ahə. Pe Oja xə 'yurcagui gue xinga n'da yu jə'i ga ęmhbe hin da zä dan

yamanhohe, ogue ga ɛmfɛ hingui ho. ²⁹Janangue'a nu'bu gmí zoncagui, bá ɛcä ne nte män t'änni dá änni. Nuya dín nde ga pađi hanja gá zoncagui, bi 'yɛn'a.

³⁰Nu ra Cornelio bi 'yɛm buya:

—Ná goho pa tengu ra ora jabuya, dá ɛ't' man ts'ihme 'bu män yağä'be Oja, 'bex bi zø'a n'da ran 'yohu ua dí 'bui, mí he ra pahni di fɛxni.

³¹Ne bi 'yɛngui: “Cornelio, Oja bi 'yøde 'be'a gám ma ne bi nu yän t'unni gá un yu hyoya, ne im bɛn'a'i.

³²Nuya guin zohna ra Simón Pedro 'bupɛ Jope bu ja rá ngu ra Simón ra hoca xindanı a, ne i ja rá ngu bu ndendeja. Ne nu'bu da zøcua gan yaui,” ɛn'a ram 'bɛhni mahɛts'i 'bu min zoqui. ³³Jananjabu dá zonzh'na 'i ne xän ho guá ɛhe. Nuya gáthogähe dí 'buhmbe ua ngue da nuje Oja, ga øhmbe 'be'a gátho da xije Oja, gue gui xije, ɛn'a ra Cornelio.

Bi sih ran ho ma'da'yo a ra Cornelio

³⁴Nu ra Pedro bi 'yɛmp'u:

—Nugä dí paçä ya hingui huahna Oja to'o da numanho gue'bu ra judío o hing ra judío. ³⁵Nu Oja da zini hont'a go nda'a ní nde i ya, ngue to'o gátho da numansu'a, ne to'o i øt' ran ho. ³⁶Guí paɛmbu ram hma bá pɛncähe Oja dyu israelgähe, dyu judíogähe, bi ma nangué ra Jesucristo, gue nu'a di hocpa ní mbui n'da, guehna rá Hmu u gátho hont'a go 'be'a ní nde i ya. ³⁷Ne guí paɛmbu ram hma nangué ra Jesucristo bi hmam bu gátho ra häi Judea, bí mbupɛ Galilea, gue'bu ya xí juah rá 'bɛfi ra Xuua Nxixya gue bi ma di xixyaba yu ja'i. ³⁸Ne

guí paɛmbu Oja bi un rá ts'edi rá Hogandähi Oja ra Jesús, ra mengu bu Nazaret. Nu ra Jesús hønbu go hapu bin 'yo mí øt' ran ho, ne gátho u mín 'yohu ra zıthu bi hyønba thi ra zıthu. Gátho bi 'yøt'u nguetho min 'youi Oja. ³⁹Ne nugähe ma 'bäigähe a ra Jesús, dí mamhbe majuañi, nguetho dá nuhe 'be'a gátho bi 'yøt' ra Jesús nubu ma häihe dyu judíohe, nɛpɛ ma ngurpa hninihe Jerusalén. Ne m'bejua bi tho, bi guarpu ja ra pont'i. ⁴⁰Pe Oja bi xox'a ná hyupa, ne bi japi dá nugähe xän ho. ⁴¹Pe njom mi'da bi nu, høngdähe gue xí huancähe Oja. Janangue dí mamhbe majuañi, gue ya majuañi dán sihmegähe ra Jesús 'bu mi ndants' 'bu mi du. ⁴²Ne nu'a bi mbɛncähe gue ga xihmbe yu ja'i ne ga mamhbe, gue gue'a bi huahn'na Oja da 'yørpa ran juanbi yu ja'i 'bui nɛ'u xän du. ⁴³Ne guehna mím man'u gátho yú pøngahya Oja, gue gátho to'o da 'yɛc'yɛi nangué ra Jesús, da hyän ra punbi nangué yú ts'oqui, bi 'yɛn'a ra Pedro.

Nu'u hing yu judío bin t'un rá Hocandähi Oja

⁴⁴Ne i ya ra Pedro, 'bex bá ɛh rá Hogandähi Oja, gátho bi gohmbu yu ja'i i øh rá m hma ra Pedro. ⁴⁵Ne nu'u yu judío min 'yohu ra Pedro madí hyonya thoho 'bu mí bađi bin t'un rá Hogandähi Oja u hing yu judío. ⁴⁶Nguetho bi 'yøde bin ya 'da yu nde hing yú ndese u, gue bi 'yɛspa Oja 'bu mí ya. ⁴⁷Ne bi 'yɛn'a ra Pedro, bi 'yänni:

—Ha sä da mba ma hecpi ya 'bucua gue hin dín xixya, ne ya xu

hyän rá Hogandähi Oja tengugahü, bi 'yëna.

⁴⁸Ne bi ma di xixyabi nangué rá thuhu ra Jesucristo. M'bejua büya bi 'yöp ra mate ra Pedro da gohmbü bü mi'da yu pa.

Nu ra Pedro i xih yu 'yëc'yëi
bü Jerusalén hague än zä
bi 'yëc'yëi u hing yu judío

11 Ne nu'u mi'da yú 'bäihü ra Cristo ne yu 'yëc'yëi bü ra häi Judea mí øde gue yu ja'i hing yu judío bi hyän rá m hman Oja. ²Pe nu'bü mí mbeng bü Judea ra Pedro, ne bi zøm bü Jerusalén, nu'u 'da yu judío yu 'yëc'yëi bü, bi zü'a ra Pedro. ³Nu'u bi xi'a ra Pedro, bi 'yëmbi:

—Hanja gá mba bü yú ngu yu ja'i ngue hing yu judío, ne gán sihmehü u.

⁴Nu ra Pedro büya bi xifi 'be'a gätho xín ja, gue'bü mí dü'mi bi xi Oja gue da zøm bü rá ngu ra Cornelio. Bi 'yëna:

⁵—Mí 'bücä bü ra hnini Jope, ne mí yagä'be Oja. Dá nugä tengu'bü dá 'uü, bá çah mahëts'i tengu n'da ra the'bø't'e. Ne bá çai mfent'i goho yú ts'at'i, ne bi zøpü dí 'büi. ⁶Nu'bü má handi dá nu hønt'a go 'be'a má zu'uë 'bücua ja ra häi. Dá nu'u ja goho yú gua, yu zu'uë ne yu zate ne mi'da. Ne dá nu yu pozü ne yu doja.

⁷Ne dá ø'a n'da ra nde bi xiqui: “Pedro, dami ndants'i gui hyo gue gui sa,” bi 'yëngui. ⁸“Hin'na ma Hmu,” dá ëmbi, “nguetho njam'bü dá sagä a man nin t'ëdi ngue hin ga sahe.” ⁹Pe nu ra nde mahëts'i bi xiqui mahøn'a: “Pe 'yo guí ëna hingui ho 'be'a dí sändä da ts'a,

ngue gätho dá hocä yu,” bi 'yëngä a ra nde. ¹⁰Nhyundi bi 'yøt'e njabü, bi mba ra 'bø't'e bü mahëts'i büya.

¹¹Ne 'bexque gue'a ra pa bi zøpü hyu yün 'yohü bü ja ra goxthi guepü däm 'bücä, gue yüm 'behni bá nexpü Cesarea, ne bi hyongui.

¹²Ne nu'a rá Hogandähi Oja bi xiqui ga tenni, ne nte män t'änni ga änni. Ne 'bücua ya 'dato yu 'yëc'yëi ngue dá mbähmbe. Ne dá cüthe bü ja rá ngu n'da ran 'yohü í Cornelio.

¹³Ne nu'a bi xije gue bi nu n'da rá m 'behni Oja mahëts'i mí 'bäpü ja rá ngu, gue bi xifi da mbenpü ja ra hnini Jope 'da yün 'yohü, da 'yänni nangüecä. ¹⁴Ne bi xifi gue ga xifi hague dán zä dim pøhø, ne'u 'büpü rá ngu. ¹⁵Ne nu'bü mí ju'a'a bi xic ra Cornelio, dá dü'mi dá zocä büya. Ne nu'bü má dü'mi dá mangä, nu rá Hogandähi Oja bá ëhe ne bi gohmbü u mí 'büpü büya, tengutho bi 'yørcahü rá mbüdi thofo. ¹⁶Ne nubüya dá bëngä rá m hma ra Hmu Jesús nu'bü mim ma: “Nu ra Xuua bi xixyá ahü ra dehe, pe nugä ga 'da ahü rá Hogandähi Oja,” bi 'yëngähe ra Jesús, bi 'yën'a ra Pedro.

¹⁷Ne xø bi 'yëna:

—Nu'bü n'dat'a ran t'unni bi un Oja u, tengutho bi 'daju 'bü ya xtá ëc'yëihü ra Hmu Jesucristo, ha da zä ga sèrpä a in nde da 'yøt' Oja, bi 'yën'a ra Pedro.

¹⁸Nu'bü mí 'yø'u yu 'yëc'yëi 'büpü Jerusalén 'be'a bi man ra Pedro, him mam bi zui pe bi 'yëspa Oja, ne bi 'yën'u:

—A, njabü øt Oja 'bü, gue ne'u yu ja'i hing yu judío di japi di päh yün 'yomfëni nangué yú ts'oqui, ngue ne'u ðin ja ra temazäi u, bi 'yën'a.

Nu yu 'yɛc'yɛi dim peti bu Antioquía

¹⁹Nu'u 'da yu 'yɛc'yɛi ngue bi nu ran unbi bu Jerusalén 'bu mí mba ntho ra Esteban, bin 'uɛxt'u. Nu'u 'da bi mba bu n'danni yu häi Fenicia nepu Chipre nepu ja ra hnini Antioquía. Bi man rán ho ma'da'yo ra Cristo bu bim 'bui, pe hont'u yú mijudíohu bi xifi. ²⁰Pe nu'bu mí zòm bu Antioquía 'da yu mengu bu Chipre nepu Cirene, bi zo'u hing yu judío, gue ne'u bi xifi nangué ra Hmu Jesús. ²¹Nu'u mí ja ra ts'edi xun ho nangué Oja u, janangué'a xun ngu yu ja'i hing yu judío bi 'yɛc'yɛi, bi hyese yú t'ɛc'yɛi, ne bi den'na ra Hmu.

²²Ne bi 'yø'u yu 'yɛc'yɛi 'bupu Jerusalén gue bi 'yɛc'yɛi u 'da hing yu judío bu Antioquía. Janangué'a bi mbenpu a ra Bernabé. ²³Ne nu'bu mí zòm bu, bi nu ngue i nu rá mate Oja yu ja'i i 'bupu. Bin johya rá mbui ra Bernabé buya, ne bi zofo, bi xifi hin da hyegui, pe din 'yomanho bu ja rá 'yu Oja, ne da 'yørpa rá 'befi Oja ngue gätho yú mbui. ²⁴Nuna ra Bernabé n'da ra hocja'i na, ne mí ha rá ts'edi xun ho rá mbui nangué rá Hogandähi Oja in 'youi, ne mí ɛc'yɛi xun ho. Janangué'a xun ngu mi'da yu ja'i bi 'yɛc'yɛi ra Hmu.

²⁵Nubuya, bá pøm bu ra Bernabé, bi mba bu Tarso bi hyom bu ra Saulo. Ne nu'bu mi ðini, bi zixpu Antioquía. ²⁶Ne n'dajeya bäm 'buhmi bu, ne mi pa bu ja ram peti ne bi xänbi xun ngu yu ja'i. Guepu ra mbudi bi t'ɛmbi yu cristiano u yu 'yɛc'yɛi, gue mí nde da ma, i ten ra Cristo u.

²⁷Nu'u yu pa u, bá nepu Jerusalén 'da yu pøngahya, bi mba bu Antioquía. ²⁸Nu'a n'da í Agabo, bi ndants'i bim 'bäpu madim peti yu 'yɛc'yɛi, ne bi ma con rá ts'edi rá Hogandähi Oja. Bi ma gue din ja ra thuhu gätho ra ximhäi. Ne nuna bin ja 'bu mim hmuts'ut'abi bu Roma a ra Claudio. ²⁹Ne nu'bu mín ja ra thuhu, nu'u yu 'yɛc'yɛi bu Antioquía bi zänni hangu na ngu ts'u ra mbeti da baði n'da ngu n'da, gue da 'benpa u yú mi 'yɛc'yɛihu 'bupu ra häi Judea, ngue da mbäx'i ts'u. ³⁰Ne ngubu bi 'yø't'e, bi mbenpa ra mbeti u yú ngurpi yu 'yɛc'yɛi bu Judea, bi hyax'a ra Bernabé ne ra Saulo.

Bi tho ra Jacobo ne bi mba mfent'i ra Pedro

12 Nu'u yu pa u, nu ra ts'ut'abi Herodes bi manda da mba mfent'i yu 'yɛc'yɛi, bi d'u'mi di unba u. ²Ne bi manda ngue bi tho ra Jacobo rán 'yohu ra Xuua, ra juai í tho a. ³Nu'bu mi bäh ra Herodes gue i numanho yu judío hing yu 'yɛc'yɛi gue bi hyo ra Jacobo, bi bent'a ra Pedro, ne bin theui n'da ra dämpeti mí sänba Oja u yu israel, t'ɛmbi dābaxjua. ⁴Janangué'a him 'bex bi tho ra Pedro, pe bi jot'a fädi. Ne bi manda 'de'ma 'dato yú dofui ra Herodes di jamansu ra goxthi, 'da'i goho n'da cut'i. Mím bən'a ra Herodes xtán zixpu 'buh yu ja'i, mí ɛna xtá hyo bu 'bu mí gua'a ram peti ran dābaxjua. ⁵Nu ra Pedro guexta'a mí pa m'bädi xun ho bu ja ra fädi, pe nu yú mi 'yɛc'yɛihu bim peti, ne ɛmme bin yähu Oja nangué ra Pedro.

Oja bi guc'a ra Pedro nu'bu mí ofádi

⁶Nu ra xui a gue mi ɛn'a ra Herodes xtán guc 'bũ mí hyats'i, nu ra Pedro mi cät'inde yoho yũ dofui, ne nu'a, nthu't'i yoho yũ cadena, ne bin aha. Ne xø mí 'bäpũ mil'da yũ dofui bũ ja rá goxthi ra fädi. ⁷N'dahmantho bi zøpũ 'bũh ra Pedro n'da rãm 'behni ra Hmu mahɛts'i. Ne bi nɛcpũ mbo ra fädi. Nu ram 'behni bi 'yaŋba rá hyo ra Pedro, bi 'yã'a, ne bi 'yɛmbi:

—Ndants'a n'dihi, bi 'yɛmbi.

Nu yũ cadena bi xosɛ gue'a mán thu't'i rá 'ye. ⁸Ne nu ram 'behni bi 'yɛmp'la mahøn'a:

—Dami tũ't' ni ngu't'i ne gui 'yũ't' ni thɛxfani.

Nu ra Pedro bi 'yøt'e tengu bi si'a. Ne xø bi 'yɛmbi:

—Hye ni dapahni ne gui tengui.

⁹Nu ra Pedro bi den'na ram 'behni, bi bøm bũya. Pɛ him mí pã 'bũ majuaŋi gue'a rãm 'behni Oja bi zits'i, uague tengu'bu bi 'uĩtho.

¹⁰Ne nu'bu mi thopũ bí 'bäh rá mbũdi yũ mbädi, ne bi thopũ ná yoho 'bäh yũ mbädi, bi zøm bũ bí ja ra jut'it'egui bũ ja ra 'yu ní mba bũ hnini. Bi xosɛ ra jut'i ne bi bøm bũya. Ne nu'bu min 'yo bũ 'yu, bi 'ue'a rãm 'behni Oja, bi ts'o'a ra Pedro bũya. ¹¹Nu'a ra Pedro, nu'bu mi baði 'be'a gätho bin ja, ngue majuaŋi ne hing ra t'i, bi 'yɛnsɛ:

—Dí pãsegã ya gue ra Hmu mahɛts'i bá pehna n'da rãm 'behni, ne bá jũgã bũ ja rá ts'edi ra ts'ut'abi Herodes, ne bi yãŋgã nangue 'be'a nde xtã 'yørcã ma mijudíohe, bi' yɛnsɛ ra Pedro.

¹²Ne nu'bu mín 'yomfɛni ts'ũ, bi mba bũ ja rá ngu ra María, rá mbe

ra Xuua Marcos, ne xũn ngu madím peti bũ, i yaħũ Oja nangue ra Pedro. ¹³Ne nu'bu madí jät ra jut'i bũ thi ja ra mbä't'i, bi mba bũ n'da ra hmute, ra 'yɛhɛ, í Rode, gue da baði to'o i 'bäpũ. ¹⁴Ne nu'bu mí 'yørpã rá nde ra Pedro, bi baði to'o, ne ɛmme madí johya. Pɛ him 'bex bi xocuabi nguetho in nde m'bet'o bi xi'a n'dihi yũ ja'i 'bũpũ, gue 'bäpũ ra Pedro bũ ja ra goxthi. ¹⁵Nu yũ ja'i bi 'yɛmbi: —Guí häte.

Pɛ nu'a ra hmute guexta'a mi ma gue gue'a ra Pedro. Ne nu'ũ bi ma: —Gue'a rán dahi a.

¹⁶Pɛ nu ra Pedro bi thoc thoho di jät ra jut'i, ne nu'bu mi xocpi ne bi nu gue gue'a ra Pedro, bi hyonya thoho ɛ. ¹⁷Pɛ nu'a ra Pedro bi uãŋba rá 'yɛ, ndepe din hɛ. Ne bi xifi ha án zã bi gũcpũ ja ra fädi ra Hmu. Ne bi 'yɛmp'ũ yũ ja'i:

—Dami xihmbũ a man'da ra Jacobo, gue ra Santiago a, ne'ũ mil'da yũ 'yɛc'yɛi 'be'a bin ja, bi 'yɛna.

Ne bi bøn'a ra Pedro bi mba n'danni.

¹⁸Nu'bu mi hyats'i, ɛmme bin ja ran cui, gue'da xnin 'yãnthoho yũ dofui, nguetho him bi baði 'be'a bin ja ra Pedro. ¹⁹Ne nu ra Herodes bi manda dí honi pɛ him bá thɛni. Ne nubũya bi 'yãndũ yũ mbãngoxthi Hague bin ja, ne bi manda ngue da tho'ũ bũya. M'bejua bi bøn'a ra Herodes ra häi Judea, bi mba bũ ja ra hnini Cesarea, ne bãm 'bũpũ.

Bi du a ra Herodes

²⁰Ne nu ra Herodes ɛmme mí numan'ũ yũ ja'i 'bũpũ ra hnini Tiro nɛpũ Sidón. Pɛ nu yũ ja'i bim peti, pɛ m'bet'o bin amigohũ ra Blasto,

rám fäts'iui ra ts'ut'abi Herodes. Ne bi sih ra Blasto din hocpahü a ra Herodes, nguetho jatho dí nexpü 'be'a da zi yu ja'i bu bí ja rá häi ra Herodes. ²¹Janangue'a bi zän man'da ra pa büya, nu yu ja'i bim peti. Nu ra Herodes bi hye rá pahni emme xun ho, ne bi hyupü ja rá mexa, ne bin hõt'ahya. ²²Ne emme bi mbahni yu ja'i ne bi 'y'en'a:

—Hing rá nde n'da ran 'yohü bu na ya nü, pegue rá nde n'da ra oja, sä ɛn'a.

²³Dahmantho n'da rá m 'behni Oja mahets'i bi japi 'bex bin zäman'a ra Herodes, nguetho him bi ma ngue hinga gue'a Oja a, him bi 'y'ɛspa Oja. 'Bex bi nequi yu zu'uɛ mbo rá foho, bi du büya.

²⁴Pe nu rá m Hman Oja bi thoqui bi hma, gätho bu n'danni bi 'y'oh rá m Hman Oja yu ja'i.

²⁵Nu ra Bernabé ne ra Saulo, nu'bu mi guah yú 'befi, gue bi sifi da hyax ra mbeti bu Jerusalén, bá peng büya, bán 'yohü ra Xuua Marcos, bi zöpü Antioquia mahøn'a.

Nu ra Bernabé ne ra Saulo bi dämp' yu 'befi ngue bi mamp rá m hman Oja bu n'danni yu häi

13 Nubü ra hnini Antioquia mi 'bapü yu 'y'ɛc'y'ei ngue nzai dim peti. 'Da'u yu pøngahya, ne 'da'u yu xänbate. Mí 'bapü ra Bernabé, ne Simón t'ɛmbi Negro, ne ra Lucio ra mengu bu Cirene. Ne mí 'bapü ra Manaén, nu'a 'darpü bi mba ma tedeui ra Herodes rá ts'ut'abi ra häi Galilea, ne mí 'bapü ra Saulo. ²N'da ra pa nu'bu mí 'y'ot' ram peti u, ne mí ɛ't' yán ts'ihme, ne nu'a rá Hogandahi Oja bi 'y'emp'a:

—Dami 'ueju ya yoho yun 'yohü, ra Bernabé ne ra Saulo, nguetho xtá huanhdä u da 'y'ot' ra 'befi dá xifi, bi 'y'ɛmbi.

³Nu'bu mí 'y'e't' yán ts'ihme mahøn'a, bi 'yäp rá m fäts'i Oja 'bu mí dospa rá ya ra Bernabé ne ra Saulo.

Bin 'y'ɛhmbu büya:

—Oja da zix ahü, bi 'y'ɛmbi.

Nu'u bi 'behni bi mam bu rá m Hman Oja bu Chipre

⁴Nubüya nu rá Hogandahi Oja bi zix'a ra Bernabé ne ra Saulo, bi mba bu ra hnini Seleucia. Nu'bu mí nexpü, bi hyu ra barco, bi mba bu ra häi Chipre, ra t'uhäi i ja bu made ra dejä. ⁵Ne nu'bu mi zøm bu ra hnini Salamina, bi mam bu rá m Hman Oja bu ja yú ni ja yu judío. Ne ra Xuua Marcos mín 'yohü ne bim fäxpü. ⁶Nu'bu mi thopü gätho ra häi Chipre, bi zøm bu ja yú hyodi ra hnini Pafos. Ne bin t'ımhbu n'da ra judío gue ra badi, ɛna rá pøngahya Oja pegue ra hyäte a, nu rá thuhu í Barjesús. ⁷Nu'a mín 'youi bu ja rá 'befi ra Sergio Paulo, rá ts'ut'abi ra häi bu. Nu'a ra Sergio Paulo n'da ran 'yohü emme mí ja rán 'yomf'eni xun ho. Nu'a bi zohna ra Bernabé ne ra Saulo nguetho nde da 'y'oh rá m Hman Oja. ⁸Pe nu ra badi Barjesús, n'dat'a ra Elimas, bi 'yu't'a ra ts'ut'abi, nguetho hingui ndepe da 'y'ɛc'y'ei a i sifi, ne bin junthu a ra Bernabé ne ra Saulo. ⁹Nu ra Saulo, n'dat'a ra Pablo a, n'youi xun ngu ra ts'edi nangue rá Hogandahi Oja a, emme bi hyɛt'a ran 'yohü ngue ra badi. ¹⁰Ne bi 'y'emp'a:

—Nu'i gra ndøhyäte ɛmme guín 'youi gätho 'be'a xən ts'o. Nu'i gra ts'unt'u i ra dāmants'o. Nu'i gadí ɛcua 'u gätho xən ho. Ha njām'bu gui 'ye'ts'a gní xih yu ja'i hingui ho 'bū da den Ojā. ¹¹Nuya da 'yøt'al'i ran ɛnbi ra Hmu mahęts'i. Gan xädä gue hin da zä gui nu ran nequi 'da yu pa, bi 'yęmp'a ra Pablo.

'Bex bin xädä, bi gā 'bexui rá dä, ne bi hyoni to'lo da gūrpa rá 'ye'a bŷya. ¹²Nu'bu mí nu'a ra ts'ut'abi 'be'a bin ja, bi hyonya thoho, 'bex bi 'yęc'yei bŷya, nguetho ya bi bađi majuqani a rán xädi ra Hmu mahęts'i ngue mím man'a ra Pablo.

Ra Pablo ne ra Bernabé nubū ra hnini Antioquía, gue ra häi Pisidia

¹³Nu ra Pablo ne'u mín 'yohū bi hyu ra barco, bi nexpū Pafos ne bi zøm bŷ Perge bŷ ja ra häi Panfilia. Pe nu ra Xuua Marcos bá ę'a, bá sotho ɛ mín 'yohū, ne bá peng mahøn'a bŷ Jerusalén. ¹⁴Nu ra Pablo ne'a ra Bernabé mín 'youi, bi nexpū Perge bi mba bŷ man'da ra hnini Antioquía bŷ ra häi Pisidia. Ne nu'bu mi zøn ra pa ran säya, bi yurpū ja rá nijā yu judío ne bi hyupū ɛ. ¹⁵Nu'bu mi gua'a man'u 'bŷpŷ, ngue rá søcuā yún t'ędi yu judío ne rá søcuā yu pøngahya, nu'u di jamansu bŷ ja ra nijā bi xi'a ra Pablo ne ra Bernabé:

—N'yohū aui, nu'bu ja aui ts'u n'da ran zofo, dami xije ts'u.

¹⁶Bi ndants'a ra Pablo bŷya, bim 'bäi, bi uān rá 'ye ngue ndepe da 'yøh yu ja'i, ne bi 'yęmbi:

—N'yohū ahū ma mi'israelhū, ne gätho ahū guín numansuhū Ojā, dami 'yøhmbū ya. ¹⁷Nu'a Ojā gue

dí tenhdū dyu israelhū, bi huan'dū mam bombøtahū ne bi japi bin xāndi xən ngu nu'bū mí 'bŷpŷ ra häi Egipto, ne mí 'bŷpŷ tengu yu n'dan'yo ja'i. Ne nu Ojā bŷya bá jŷc'u nangué rá ts'edi bŷ mi 'bŷi.

¹⁸Ne madague'a him madí dāp Ojā yú mbŷi ɛ 'bŷ min 'yo mbe nyote njeya bŷ ma'ueni ɛ, pę guehma bin ja rá yembŷi Ojā. ¹⁹Ne bi un'na ra häi Canaán ɛ ma mi'israelhū gue di manda zehe, 'bŷ mí jua'a bi hyo'u yoto yu nde xmí 'bŷpŷ. Ne bin zām bŷ ma mi'israelhū bŷya. ²⁰Nu Ojā bŷya bi japi bim 'bŷh yú ze'mi, ne goho ciento ne yote ma'det'a njeya madí manda ma mi'israelhū, asta gue'bŷ go mím 'bŷh ra pøngahya Samuel. ²¹M'bejua bi ndese yu ja'i n'da ra hmuts'ut'abi di manda ɛ. Ne bi jap Ojā a ra Saúl dim hmuts'ut'abi bŷya. Nu ra Saúl, rá ta a ra Cis, gue rá m bombøta ra Benjamín mí 'bŷh maya'bŷ. Ne nu'a ra Saúl bim hmuts'ut'abi yote njeya. ²²Nu'bu mi 'uec Ojā ra Saúl bŷya, bi japi bim hmuts'ut'abi ra David. Ne mi man Ojā, bi 'yęna: “Nuna ra David, rá ts'unt'u a ra Isaí, ɛmme dín numanho, nguetho da 'yørca a ma pähä ne 'be'a gätho dín nde,” bi 'yęn Ojā, bi 'yęn'a ra Pablo 'bŷ mín zo'u yú mijudío hŷ bŷ ra hnini Antioquía, ra häi Pisidia.

²³Ne bi thoqui bi man ra Pablo, bi 'yęna:

—Ne gue'a ra David rá m bom'beto na ra Jesús gue bá pencahū Ojā, ma pørpatehū dyu israelhū, dyu judío hŷ, tengu mí man Ojā maya'bŷ.

²⁴Ya ma guepŷ di dŷmp'rá 'befi ra Jesús, nu ra Xuua mí xih ma mi'israelhū gue din xixyā to'o gätho

bi päh yú mbui nangué yú ts'oqui.
²⁵Nu'bu mi ts'atho da du a ra Xuua, nu'a mí mam buya: “Nu'a gá bəmhbü gue guecä pe hinga guecä. Pe m'bejua ba ghe, ne hin dí súcä tengu a, nguetho emme xun hets'i rá ts'edi a,” mí ɛn'a ra Xuua, bi 'yɛn'a ra Pablo.

²⁶Ne bi thoqui bi man ra Pablo, bi 'yɛna:

—Man 'yohü ahü, yúm bom'betoju ra Abraham, ne mi'da ahü gue ne'ahü guí numansuhü Oja, gueju bá pencahü na rám hma Oja, ne i ma hague dán zä di pøju. ²⁷Pe nu ma menguhü mí 'bupü Jerusalén, ne yú ngurpi ü, him mi paði gue gue'a ra Jesús mí o't' yü pøngahya, madague'bu i hmam bü ja ma nijahü gätho yú pa ran säya. Janangue'a bi 'yörpa ra Jesús tengu mán t'o't'i 'bü mí yapi gue da hyo. ²⁸Nu ra Jesús nte min dupate, pe bi si'a ra Pilato gue di manda da tho. ²⁹Ne nu'bu mí 'yörpe 'be'a gätho mán t'o't'i bü ja rám hman Oja, ne m'bejua büya bi mba ma ca'mi bü ja ra pont'i, ne bi t'ägüi. ³⁰Pe nu Oja m'bejua ts'ü bi xoxpü 'bü'ü xun du. ³¹Ne nu yün 'yohü mín 'yohü mam'bet'o a ra Jesús 'bü mí nexpü ra häi Galilea, ne bi mba bü ra dahnini Jerusalén, ne guet'ü i xih yü ja'i ü ya.

³²Necä'be dí xi ahü ya nangué ra Jesús, ran ho ma'da'yo gue'a mí xi Oja ü ma bötahü 'bü mí ma gue 'be'a majuañi din ja. ³³Ne gue'a bin ja a ya. Gue bi jacuahü 'bü mí xox'a ra Jesús, gue gueju dyam bom'betoju ü bi xi Oja majuañi. Tengu mán t'o't'i bü ja rám Hman Oja, ná yoho ra Salmo, i ɛna: “Nuya

nam pa ya, dí ɛts'i'i, da nu'ü yü ja'i ya gue majuañi ma Ts'unt'ü i,” mí ɛn Oja 'bü mi 'yɛna, bi 'yɛn'a ra Pablo.

³⁴Ne xø bi 'yɛn'a ra Pablo:

—Ne bi xox Oja a ra Jesús 'bü mí du, ne hin da du mahøn'a. Ne gue'a bi man Oja, 'bü mi 'yɛna: “'Dat'a ra hoganjapi ga 'da'i tengu dá xih majuañi ra David,” bi 'yɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Pablo.

³⁵Ne xø bi 'yɛna:

—Ne gue'a bi mam bü man'da ra Salmo gue bi 'yo't'a ra David, bi xi Oja: “Hin gui jap'a ni Hoga Ts'unt'ü da 'ya a rá ngøc'yeyi,” bi 'yɛmbi.

³⁶Pe nu ra David nu'bü mí jua'a rá 'befi ngue bi 'yörpa rá pähä Oja gätho mí 'bäcua ja ra häi, bi du. Ne 'darpü yün 'yägüi yú bøta bi t'ägüi, ne bi 'ya bü rá ngøc'yeyi a büya. ³⁷Pe nu'a rá ngøc'yeyi ra Jesús, bi xox Oja a, him bi 'ya a. ³⁸Ma cu ahü, dín nde ahü gui pa'hmbü, nangué ra Jesús i jaju ra punbi nangué ma ts'oquihü, ne gue'a dí xi ahü a ya. ³⁹Hønt'a go to'o gahü ga döp ma mbuihü a ra Jesús, din jaju ra punbi gätho ma ts'oquihü. Ne madague'a dí øthü yün t'ɛdi ra Moisés bi xi Oja, pe hinga gue'ü dí punga ma ts'oquihü ü. ⁴⁰Dami 'yɛc'yeyihü ra Cristo ya, janangue'a hin gui nuhü 'be'a bi man yü pøngahya bü ja rám Hman Oja, nu'bü mí ma:

⁴¹Damin 'yomfɛnihü ts'ü a gnán thennate thohü, nguetho dí øt'ä n'da ra 'befi nuixte yü pa jabüya guí 'bühmbü. Pe nu'bü hin gui 'yɛc'yeyihü 'bü 'bo'o i xi ahü, gui hyonya thohohü 'bü bi mba ma ün'ni ahü, ne gui tuhü büya.

Gue'a mí man yu pøngahya 'bu mí 'yæn Oja, bi 'yæn'a ra Pablo.

⁴²Ne nu'bu mí bøm bu ja ra nija ra Pablo ne'a mín 'youi, ne nu'u 'da gue madim peti bu bi 'yöp ra mate gue da xih mahøn'a 'bu ni yoto u, tengu xí xih ya. ⁴³Ne nu'bu mí gual'a ram peti bu ja ra nija, xun ngu yú mijudío hu ne'u i æc'yei tengu yu judío, bi den'na ra Pablo ne ra Bernabé. Nu ra Pablo ne ra Bernabé bi xifi ngue di thoqui da 'yæc'yei ra Jesús, gue dí 'daju rá mate Oja a.

⁴⁴Janangue'a nu'bu mí zøn'a hyäto pa buya, ngue ra pa ran säya, mbe gätho na ngu yu ja'i 'bu ru ja ra hnini bim peti bu, ngue da 'yøh rám Hman Oja mahøn'a. ⁴⁵Pe nu'bu mi nu'u yu judío ngue ní mba bu ja yú nija gätho yu ja'i, ne bin seya u buya. Ne bin junthu ra Pablo ne mí æn'u him majuani a bi ma, ne bi c'aman'u a. ⁴⁶Nu ra Pablo ne ra Bernabé bi hyut'ran zambuï ne nts'edi bi ma:

—Bi zän Oja m'bet'o thoho bi siju rám Hman Oja dyu judío hu, ne hin gá hyamhbü. Janangue'a hin nin sähu gui hyamhbü ra temazaï. Pe ga mbähmbe ga xihmbe yu ja'i hing yu judío ya. ⁴⁷Nguetho ra Hmu mahæts'i bi mbencähe ne mi ma:

Ya dá penh'nahu gui xihmbü yu ja'i hing yu judío, din ja ran nequi yú mbüi.

Ne gätho ra ximhäi gui mamhbü hague dán zä ga yanba yú te yu ja'i, ne gue'a bi xije ra Hmu a, bi 'yæn'a ra Pablo.

⁴⁸Ne nu'bu mí 'yøh yu ja'i ngue hing yu judío 'be'a bi man ra Pablo, bin johya yú mbüi, ne bi 'yæna:

—Xun ho rám Hman Oja, bi 'yæn'u.

Ne bi 'yæc'yei to'o gätho mán thahni gue din t'un'na ra temazaï. ⁴⁹Ne nu rám Hman Oja, ya gätho bu ja ra häi Pisidia bi hma. ⁵⁰Pe nu'u 'da yu judío bi parpa u 'da yu xisu, gue'u 'da mí søm bu ja yú nija ne mí pa nt'æspi bu ja ra hnini, ne'u mi'da yun 'yøhu gue yu ngurpi bu ja ra hnini. Ne nu'u bi ucra pa Pablo ne ra Bernabé buya, ne bi xifi da bøm bu ja yú häi. ⁵¹Janangue'a nu ra Pablo ne ra Bernabé bi huac yú gua yu fonthäi, ngue n'da ra hmepya nde da ma, da nu rán theui a bi 'yøt'u. Ne bi mba bu ja ra hnini Iconio buya. ⁵²Pe nu yu 'yæc'yei bu Pisidia emme bin johya, ne bi hyä ra ts'edi xun ho nangue rá Hogandähi Oja.

Ra Pablo ne ra Bernabé nubü ra hnini Iconio

14 Nubü Iconio, bi yurpu ra Pablo ne ra Bernabé bu ja yú nija yu judío, ne bi mam bu a rám Hman Oja. Ne bi ma xun ho, janangue'a xun ngu yú mijudío hu bi 'yæc'yei, ne'u yu ja'i gue hing yu judío. ²Pe nu'u 'da yu judío ngue him bi 'yæc'yei emme madin 'yuthu u hing yu judío, bim parbi da zu'u yu 'yæc'yei. ³Pe nu ra Pablo ne ra Bernabé nya'a bim 'bu ru, nguetho xun ngu bi 'yæc'yei bu, ne bi hyut'ran zambuï bi ma nangue ra Hmu mahæts'i. Nu ra Hmu bi un yú ts'edi u ngue da 'yøt' yu hmepya ne yun t'øt'e nuixte, gueru da bah yu ja'i, Oja in 'yøhu ra Pablo ne ra Bernabé. ⁴Pe nu yu ja'i bu ja ra hnini bin heque. 'Da'u bi den yu judío hing yu 'yæc'yei, ne 'da'u bi den ra Pablo

ne ra Bernabé. ⁵Janangue'a, nu yu ngurpi bu ja ra hnini bi un ran t'edi u hing yu 'yɛc'yei, yu judío u'da, hing yu judío u'da, gue da zu'u, ne di bat'ado u. ⁶Pe nu ra Pablo ne ra Bernabé, 'bu mí bađi 'be'a nde da 'yørpe, bi 'dagui, bi mba bu ja ra hnini Listra, nepu ra hnini Derbe nubu ra häi Licaonia. Ne bin 'yo gätho ra xequi bu. ⁷Nepu bá mam bu rán ho ma'da'yo ra Cristo bu u.

Bi mba ma bat'ado ra Pablo bu Listra

⁸Nubu ja ra hnini Listra mí 'bupu n'da ran 'yohu, ra dogua, ngue ya xín jabu 'bu mim 'bui. Ne mí hurpu nguetho hin jam'bu bin 'yo. ⁹Nu ran 'yohu i øde 'be'a bi man ra Pablo. Nu'bu mí hyet a ra Pablo, mí pađi 'be'a mím ben'a zu dogua, ngue ya i ɛc'yei gue dí hocpa rá gua ya. ¹⁰Janangue'a nu ra Pablo nts'edi bi ma:

—Ndants'i gam 'bäi.

Nu ran 'yohu buya 'bex bi zägui bin 'yo. ¹¹Ne nu'u yu ja'i, nu'bu mín nu 'be'a bi 'yot'a ra Pablo, nts'edi bi mbafi, ne bin ya yú nde 'u licaonia, bi 'yena:

—Nuya yu oja ya, pe bi nequi tengu'bu yun 'yohu, bi zocua ja ra häi dí 'buhmbu, bi 'yena'u.

¹²Nu ra Bernabé bi 'yembi tengu rá thuhu yú oja zehé ra Júpiter, ximangutho a ra Pablo bi 'yembi tengu rá thuhu yú oja zehé ra Mercurio. Nguetho man'da mi ya'a ra Pablo, ne i ɛmbi rá pøngahya ra Júpiter a ra Mercurio. ¹³Nu'a ra mbäjä buya, ngue mí pep'a yú oja Júpiter, mí ja bu n'da ra ngu bu ndehnini, gueru mí thande ra Júpiter yu ja'i. Nu'a ra mbäjä ne'u

'da yu ja'i bá si yun dani gueru 'buh ra Pablo ne ra Bernabé, ɛmbi ra Mercurio ne ra Júpiter, gue da hyo yun dani da mbøspe. Ne bá ca yu døni, gätho da mbøspe. ¹⁴Pe nu'bu mí bađ ra Bernabé ne ra Pablo 'be'a i nde da 'yot'u yu ja'i, bi yurpu 'buh yu ja'i, bi dun yú pahni, ndepe da bađ yu ja'i hingui numanho 'be'a nde da 'yot'u, ne bi 'yembi:

¹⁵—N'yohu ahü hanja ngubu gní 'yøthu. Nguetho dyán 'yohu thoho'be, pe bá ɛ'be ua gue dín nde ga xi a'be gui 'yes'hü 'be'a guí øthu, nguetho säti thoho 'be'a guím bømhbü. Nde'bu gui 'yes'hü gní thandehü u guí ɛmfu yu oja ua ja ra häi, ne gui thandehü majuani Oja. Nguetho gue'a bi 'yot' mahets'i necua ja ra häi ne ra deja ne gätho i ja ua. ¹⁶Nu'u yu pa bi thogui, Oja bi hyetho yu ja'i da 'yøzehé yú pähä zehé. ¹⁷Pe nu Oja buya za i urcahu rá hogan 'yomfeni i ørcahu, gue bí penh ra 'ye ne di japi din ja ma huqihü, ne di 'daju 'be'a dí sihu ne di 'daju ran johya ma mbuihu, bi 'yena ra Pablo.

¹⁸Madague'bu ngubu mí man ra Pablo, pe xun hei bu í hecpa yu ja'i gue hin da mbøspe.

¹⁹Pe bi zøm bu 'da yu judío bá nexpu ra hnini Antioquia bu ja ra häi Pisidia, nepu Iconio, ne nu'u bi parba yu ja'i da züh ra Pablo ne ra Bernabé. Nu yu ja'i buya bi bat'ado ra Pablo ne bi gurpu häi, bi hyøn'a thi bu ja ra hnini, ne ɛmbi gue ya bi du. ²⁰Pe nu'bu mí zøh yu 'yɛc'yei bu 'ben'a ra Pablo, bi ndants' puya, ne bi mba mahøn'a bu ja ra hnini. Nu'bu mí hyax buya bi mbe ra Bernabé bu ja ra hnini Derbe.

²¹Nubũ ja ra hnini Derbe bi mamp'a rãn ho ma'da'yo ra Cristo, ne xũn ngu bi 'yɛc'yɛi. Ne nubũya, nu ra Pablo ne ra Bernabé bá nexpũ, bi thoh mahõn'a bũ ja yũ hnini Listra ne Iconio nepũ Antioquía bũ ra hãi Pisidia. ²²Guepũ bi thoqui bi hæť ra ts'edi yú mbũi yũ 'yɛc'yɛi, ne bi xifi di thocta a dí 'yɛc'yɛi, nguetho gãtho to'o da yũrpũ di manda rá ts'edi Ojã, jatho da nu xũn ngu yũn ƚnbi. ²³Ne nubũya nu ra Pablo ne ra Bernabé bi 'yɛ't' yũn ts'ihme 'bũ mí huan'dũ din ngũrpi n'da ngu n'da bũ ja yũm peti. Ne bi 'yãp Ojã ngue da mbãx'ũ yũ ngũrpi. Ne bi dãp'a Ojã ƚ gãtho na ngu ƚ yũ 'yɛc'yɛi gue di jamansu, nguetho bi 'yɛc'yɛi Ojã ƚ.

**Bá peng bũ ra Pablo ne ra Bernabé
bũ Antioquía ra hãi Siria**

²⁴Ne nubũya ra Pablo ne ra Bernabé bi thopũ ra hãi Pisidia ne bi zõm bũ ra hnini Perge nubũ ra hãi Panfilia. ²⁵Ne guepũ bi mamp'a rãn ho ma'da'yo ra Cristo. M'bejua bũya bi mba bũ ra hnini Atalia. ²⁶Guepũ bi hyu ra barco bi mba bũ Antioquía bũ ra hãi Siria, guepũ ra mbũdi xí un Ojã yú 'befi ƚ, ne xí t'ãp rãm fãts'i Ojã ƚ. Ne nuya bi juah ya. ²⁷Nu'bũ mi zõm bũ, bi ma dim peti yũ 'yɛc'yɛi, ne bi xifi gãtho bi 'yõt'e ngue bi zɛ'a Ojã, ne bi xifi ne'ũ hing yũ judío bi jap Ojã bi 'yɛc'yɛi. ²⁸Ne nu ra Pablo ne ra Bernabé, nya'a bim 'bũhmbũ yũ 'yɛc'yɛi bũ bũya.

Bim peti yũ ngũrpi bũ Jerusalén

15 Nu'ũ yũ pa ƚ bi zõm bũ Antioquía 'da yũn 'yohũ

bi nexpũ ra hãi Judea. Ne sä bi xi'ũ yũ 'yɛc'yɛi hing yũ judío ngue hingui sä dim põ'a n'da 'bũ hinga nthequi yú xifani, tengu bi xãnba ra Moisés ƚ yũ judío. ²Nu ra Pablo ne ra Bernabé nts'edi bin junthũ ƚ, janangue'a bi t'ɛmbi da mba bũ Jerusalén, ne'ũ mi'da yũ 'yɛc'yɛi, din yãhũ bũ yú 'bãihũ ra Cristo ne'ũ mi'da yũ ngũrpi bũ, nangue 'be'a bi man'ũ yũn 'yohũ.

³Janangue'a nu'ũ yũ 'yɛc'yɛi bũ Antioquía bin 'yɛhmbũ bũya, bi mbenpũ ja ra 'yu ƚ. Ne nu'bũ mi hyãx ra 'yu ní mba Jerusalén, bi thopũ ja ra hãi Fenicia nepũ ra hãi Samaria. Ne nubũ bi thogui, bi xih yũ 'yɛc'yɛi ngue bi hyɛ'ũ yú t'ɛc'yɛi zɛhe ƚ hing yũ judío, ne bi den ra Cristo. Ne nu'bũ mí 'yõ'ũ yũ cu nangue ra Cristo 'be'a bi man ra Pablo, bin johya bũya.

⁴Nu ra Pablo ne ra Bernabé ne'ũ mín 'yohũ bũya, bi zõm bũ Jerusalén. Ne nu yú 'bãihũ ra Cristo ne'ũ mi'da yũ ngũrpi mi 'bũpũ, ne gãtho mi'da yũ 'yɛc'yɛi, bin johya 'bũ mín nu'ũ, ne bim petihũ. Ne nu ra Pablo ne ra Bernabé bi ma gãtho 'be'a bi 'yõt'e, ngue bi zɛ'a Ojã 'bũ mí xi'ũ hing yũ judío. ⁵Pɛ 'da'ũ yũ judío, yũ fariseo ƚ ngue mí ɛc'yɛi, bim 'bãi ne bi 'yɛna:

—Jatho da mba nthequi yú xifani yũ 'yɛc'yɛi gue hing yũ judío, ne da sifi da 'yõt' yũn t'ɛdi ra Moisés, bi 'yɛn'ũ.

⁶Nu'ũ yú 'bãihũ ra Cristo bũya, ne'ũ mi'da yũ ngũrpi, bim peti ngue bin 'yãn'dũ 'be'a man'da xũn ho da 'yõt'e. ⁷Ne nu'bũ nya'a thoho madín 'yomfɛni ƚ, bim 'bã'a ra Pedro, ne bi 'yɛna:

—N'yohu ahu, guí p̄hmbu gue maya'bu ts'u bi xicā Ojā n'dandī gue ga xi'u 'da yu jā'i hing yu judío ran ho ma'da'yo. Ne nangué dá mangä, bi zä bi 'yøde ne bi 'yɛc'yei. ⁸Nu Ojā gue i p̄rpa yú mbui yu jā'i, bi jāu ga p̄hmbu i sin'u hing yu judío, nguetho bi un rá Hogandāhi Ojā u, tengu bi 'dajū dyu judío. ⁹Nu Ojā him bi 'yøt'a n'da ran heque nanguēju dyu judío ne'u hing yu judío, p̄e ne'u bi japi bi bo yú mbui ngue bi 'yɛc'yei. ¹⁰Nuya hanja guí ɛmhbu hin da zin Ojā u gue him bi 'yøt' yún t'ɛdi ra Moisés, p̄e ya bi zin Ojā u. Nguetho guí ɛmhbu i jatho da 'yøt'u yun t'ɛdi, tengu'bu gui hyøspahu n'da ra 'beni, gue hin dá häthū, xinga gue'u mam bombøtahu xtā hyät'i, bi 'yɛn'a ra Pedro.

¹¹Ne xø bi 'yɛna:

—P̄e nuju dí ɛc'yɛihu ngue da mba ma pøhøgähu nangué rá mate ra Hmu Jesús, ngutho'u hing yu judío, bi 'yɛn'a ra Pedro.

¹²Ne nubuya bi ya ra Bernabé ne ra Pablo, ne bi xi'u 'be'a gätho bi 'yøt'e nangué rá ts'edi Ojā, yu hmepya ne yun t'øt'e nuixte ngue bi 'yørpu 'buh yu jā'i hing yu judío. Ne gätho ná ya'u njom bin ya. ¹³Nu'bu mí gua'a bi ma ra Pablo ne ra Bernabé, nu ra Jacobo Santiago bi 'yɛmp'u madim peti bu:

—N'yohu ahu gui 'yøhmbu ya 'be'a dí mangä. ¹⁴Nu ra Simón Pedro ya bi xiju ha ín ja Ojā ra mbudi bi huahn'ni 'da yu jā'i hing yu judío ngue da 'yɛc'yei. ¹⁵Ne ngutho bi man yu pøngahya 'bu maya'bu, 'bu mi 'yo't'i 'be'a bi man Ojā.

¹⁶Bi 'yɛna:

M'bejua gua pengä mahøn'a, ne ga japi din thandegui mahøn'a tengu mi thandegui nu'bu mí 'buh ra David.

Tengutho 'bu di hoc mahøn'a n'da ra nija gue xun yøt'e.

¹⁷Ne gätho mi'da yu jā'i da hyongui, guēcä dra Hmu mahɛts'i.

Gätho to'o yu jā'i hing yu judío ngue ma mbeti u, da hyongui.

¹⁸Njabu bi man Ojā maya'bu ne bi japi bi fahya gue'bu go maya'bu.

¹⁹Janangu'e'a dí xi ahu ya, ɛn'a ra Jacobo, nde'bu hin te ga xihmbu da 'yøt'a xun hei u hing yu judío, gue nu'u xí hyese yú t'ɛc'yei ne i ten'na Ojā. ²⁰P̄e ga othu n'da ra søcuā, ne ga xihmbu u da hyegui gätho yún t'øt'e yu hmite, ne hin da 'yøt' yun 'yomt'ɛni, ne hin da za ra ngø gue him bi bøn rá ji 'bu mí tho, ne hin da zi ra ji. ²¹Janangu'e'a hin di unba yú mbui to i ten yún t'ɛdi ra Moisés, nguetho xun ngu yu jeya xí thogui i hmam bu ja yú nija yu judío yún t'ɛdi ra Moisés, gätho yu hnini i hma 'bu ra pa ran ts'äya, bi 'yɛn'a ra Jacobo.

²²Gätho yu 'yɛc'yei ne yú 'bäihu ra Cristo ne mi'da yu ngurpi bi numanho 'be'a bi man'a ra Jacobo. Ne mi ɛn'u gue da thanh'ni 'da da 'behni da mbähä ra Pablo ne ra Bernabé bu Antioquía. Ne bi thanh'na ra Judas t'ɛmbi Barsabás ne ra Silas, ne gue'u 'da yú ngurpi yu 'yɛc'yei u. ²³Ne nu ra søcuā ngue bi gats'i bi ma:

“Nugähe, ma 'bäigähe a ra Jesucristo, ne mi'da gähe gue dyú ngurpigähe, ne gätho ni cuje

nangue ra Cristo, dí pen'nahü ra søcuä, ma cu ahü, ne dadí zengua ahe. Dadín cuhü nangue ra Cristo gyü jähü ngue hin gyü judíohü guí 'bühmbü bü Antioquía, nepü gätho ra häi Siria nepü ra häi Cilicia.

²⁴Nugähe dá øhmbe ngue 'da yün 'yohü bi nexua bi mba bü, ne bi pat'ahü ne bi xi ahü ngue jatho da mba nthequi ni xifanihü ne gui 'yøthü rán t'ëdi ra Moisés. Pe nu'ü hin dá penhdähe ü. ²⁵Nugähe däm petihe ne dá sänhde 'da yün 'yohü da mbähä ra Pablo ne ra Bernabé.

²⁶Nu ra Pablo ne ra Bernabé emme dí numanhohe, nguetho hingui su din 'yo bü hapü ena da tho, ngue da ma nangue ma Hmuhü ra Jesucristo. ²⁷Ne dá penhde ra Judas ne ra Silas da xi'asehü 'be'a dá othe. ²⁸Nguetho rá Hogandähi Ojä bi xije, ne dá numanhohe, ngue hin ga 'da ahü mi'da yün t'ëdi xün heí gui 'yøthü nangue yün t'ëdi ra Moisés. Hønt' ya zu ts'ü yün t'ëdi dá ot'ahe.

²⁹Nuya dí xi ahe ya, ngue hin gui sihü 'be'a bi 'bøspa yü hmite, xínga gue ra ji gui sihü, xínga gue gui sahü ra ngø gue him bi bøn ra ji 'bü mi tho. Ne hin gui 'yøthü yün 'yomt'ëni. Nu'bü gui hyehmbü gätho 'be'a dí xi ahe, xün ho 'bü. Ojä da mbäx ahü. Ne hønt'a dí xi ahe ya," bi 'y'en'a ra søcuä bi 'yo't'a ra Jacobo Santiago 'bü mi ja ram peti bü Jerusalén, bi gaç ra Pablo.

³⁰Ne nubäya, bi mbähä ra Pablo, ra Bernabé, ne ra Judas, ne ra Silas bü ja ra hnini Antioquía. Nu'bü mí zøm bü, bi ma dí peti yü 'yëc'yëi ne bi dä ra søcuä büya. ³¹Ne nu'bü mí nu'ü 'be'a mí mam bü ja ra søcuä, bi johya yú mbü nangue ran zofo

bi sifi, ngue bi hyurpa yú mbü.

³²Nu ra Judas ne ra Silas, ne'ü, yü pøngahyü ü. Ne nangue rán zofo ü bi hyurpa yú mbü yü 'yëc'yëi. Ne bi mbäts'i da 'yëc'yëi xün ho. ³³Nu ra Judas ne ra Silas bim 'büpü Antioquía 'da yü pa. M'bejua bin 'yëte yü 'yëc'yëi, bi mbèhni da mbeng bü 'bü'ü ngue bá penh'dä.

³⁴Ne m'bejua him bi nde bi mbeng bü ra Silas, ne bá copü Antioquía.

³⁵Ne ra Pablo ne ra Bernabé bi gopü Antioquía. Nu'ü ne'ü gätho mi'da yü xänbate bin xänbate bü, ne bi mamp'a ráam Hman ra Cristo.

Ná yondí bi mba n'danni ra Pablo, bi man ráam Hman Ojä

³⁶Nu'bü mí tho'i 'da yü pa, ra Pablo bi 'yemp'a ra Bernabé:
—Ga mbe bü ja n'da ngu n'da yü hnini xtán 'youi xtám mammi ráam Hman Ojä. Ga nuui ma cuhü nangue ra Cristo 'be'a di ja'ü.

³⁷Nu ra Bernabé bi nde da zix'a ra Xuua Marcos. ³⁸Pe nu ra Pablo him mi nde da zix'a, nguetho nu'a bi 'dapü Panfilia, ne him bi thoc rá 'befi bü. ³⁹Ne hinga 'da'angu bi bëmmi ne bin heque. Nu ra Bernabé bi zix'a ra Marcos bi hyu ra barco í mba bü ra t'ühäi Chipre. ⁴⁰Nu ra Pablo bi huanh'na ra Silas ngue da mbe. Ne nu yü 'yëc'yëi bü Antioquía bin yähu Ojä, bi 'yöp rá mate Ojä nangue'ü. Bi mba büya. ⁴¹Ne nu'ü bi thopü ra häi Siria nepü Cilicia, ne nya'a ts'ü bim 'büpü hapü bi thogui, gue bi hät ra ts'edi xün ho yü 'yëc'yëi bü.

Nu ra Timoteo bin 'yohü ra Pablo ne ra Silas

16 Nu ra Pablo ne ra Silas bi mba bü ra hnini Derbe

neꝑu Listra. Ne bin t̃imhb̃u b̃u n'da ra 'yɛc'yei, ra Timoteo na. Nu rá mbe ra judío, ne ra 'yɛc'yei a, pe nu rá ta, ra m̃engu b̃u Grecia a. ²Nu yu 'yɛc'yei b̃u Listra neꝑu Iconio bi mam̃anho ñangue ra Timoteo. ³Ne nu ra Pablo bi nde din 'youi a, jañangue'a bi hyeꝑa rá xifani, gue hin di ʉ't' yú mb̃ui yu judío. Nguetho gátho yu judío 'b̃uꝑu i paði ngue rá ta ra m̃engu b̃u Grecia a. ⁴Ne gátho yu hnini b̃u bi thogui bi xih yu 'yɛc'yei da 'yøt'e 'be'a bi man ra Jacobo ne yú 'b̃äih̃u ra Cristo ne yú ngurpi yu 'yɛc'yei b̃u Jerusalén, ngue 'be'a x̃un ho da 'yøt'ʉ hing yu judío. ⁵Ne gátho yu 'yɛc'yei bi thoctatho bin te yú mb̃ui ñangue 'be'a bi 'yɛc'yei. Ne mpa 'b̃u mpa 'b̃u man'da i hux'a ná ngu yu 'yɛc'yei.

Nu ra Pablo bi 'ũj tengu'b̃u n'da ra m̃engu Macedonia

⁶Nu'ʉ bi thocꝑu ra häi Frigia neꝑu ra häi Galacia b̃uya, nguetho him bi jap'a rá Hogand̃ahi Oj̃a xtá man ram hma b̃u ra häi Asia. ⁷Nu'b̃u mi zøm b̃u ra häi Misia ɣna xtá mba b̃u ra häi Bitinia, pe nu rá Hogand̃ahi Oj̃a x̃inga gueꝑu bi japi da mba b̃u. ⁸Bi thorp̃u ja ra häi Misia b̃uya, bi mba b̃u ra hnini Troas b̃u ndendej̃a. ⁹Ne nub̃uya nu ra Pablo bi nu n'da ran t'uti 'b̃u m̃in xui, tengu'b̃u ra t'i, ɣna gue'b̃u n'da ran 'yoh̃u ra m̃engu Macedonia mí 'b̃äꝑu ja rá hmi, ne bi 'yɛmbi: “Ba ɣcua ja ra häi Macedonia ne gui zeje ts'ʉ,” bi 'yɛna. ¹⁰Ne nugä dra Lucas, dí o't'ä ra s̃ocũi i ja ua, d̃in nde ga mbähmbe b̃u ra Pablo. Ne ñangue'a bi t'ut'a ra Pablo, jañangue'a 'bex

dán sähe ga mbähmbe b̃u ja ra häi Macedonia, nguetho dá h̃axhe njuani ngue'a Oj̃a bi zoncähe b̃u, in ndeje ga mamhbe b̃u ran ho ma'da'yo dí yañju a.

Bi zøm b̃u Filipos ra Pablo ne ra Silas

¹¹Nu'b̃u má pøm̃hbe b̃u Troas dá huhe n'da ra barco ne njuantho dá uenthe b̃u ja ra t'ʉhäi Samotracia gue i jab̃u made ra dej̃a. Nu'b̃u mi hyats'i dá thohmbe b̃u Neápolis. ¹²Dá nexhe b̃u Neápolis b̃uya ne dá søm̃hbe b̃u ra dañnini Filipos, rán guat'i ra häi Roma. Nu ra hnini Filipos man'da ja rá ts'edi xinda gue mi'da yu hnini b̃u ra häi Macedonia. Ne dám 'b̃uhmbe b̃u 'da yu pa. ¹³Ne nu'b̃u ra pa ran säya dá pøm̃hbe b̃u ja ra hnini, dá mbähmbe b̃u ja ra ndendaꝑthe gueꝑu zañt'a min yaꝑu Oj̃a yu ja'i. Ne dá huhmbe b̃u, dá xihmbe rá m̃ Hman Oj̃a ʉ yu xisu ngue madím peti b̃u. ¹⁴Ne nu n'da ra xisu í Lidia ra m̃engu b̃u Tiatira, bi 'yøde 'be'a dá mamhbe. Nu'a ra Lidia ra mbä'bøt'e na, i pä ra 'bøt'e x̃un juꝑoi ngue x̃un ho. Nu'a i ɣc'yei ne mi numansu Oj̃a, jañangue'a bi xocua rá mb̃ui da 'yøde x̃un ho 'be'a bi man'a ra Pablo. ¹⁵Nu ra Lidia bin xixya b̃uya ne gátho 'b̃uꝑu rá ngu. M'bejua bi xicähe: —Nu'b̃u guí ɣna majuañi dí ɣc'yei ra Hmu mah̃ɣts'i, ba ɣhmb̃u ua ja ma ngu gam 'b̃uhmb̃u ua 'da yu pa, bi 'yɛñje.

Ne bi 'yørcähe ts'edi jañangue'a dá mbähmbe.

¹⁶N'da ra pa nu'b̃u má mbähmbe b̃u zañi bi yaꝑu Oj̃a yu ja'i, dán c'athe n'da ra hmute ra 'yɛhe. Nu'a man ra 'yøde ñangue ra z̃ithu min

'youi, ne mí taha xun ngu ra mbeti di un'du yú hmu. ¹⁷Nu'a ra hmute mi ten'na ra Pablo necähe. Bi mbafi bi 'yëna:

—Nuya yun 'yohu, yú mbefi Oja nuixte thoho, i xängahu Hague dán zä dam pøhmbu, bi 'yëna.

¹⁸Ne xun ngu yu pa ngubu mi øt' ra hmute. Madí xømbui ra Pablo ne bi xi'a ra zïthu min 'youi ra hmute:

—Nangue rá thuhu ra Jesucristo dami pøm bu rá mbui na ra hmute, bi 'yëmbi.

'Bexque bi bøn ra zïthu buya.

¹⁹Nu'bu mí pah yú hmu ra hmute gue him man zä da dap rán zäbi, bi bent'a ra Pablo ne ra Silas, ne bi zixpu ja ra tai gueru 'buh yu ze'mi. ²⁰Ne nu'bu mi dä bu 'buh yu ze'mi, bi 'yëp'u:

—Nuya yun 'yohu 'bucua, yu judío ya. Ne in nde di ts'on yu ja'i 'bucua ja ma hninih. ²¹Ne i man yun t'øt'e gue hingui sä ga øthu, nguetho nuju dyu romanohu. Ne hin'yu man t'ëdi ga øthu a i xiju, sä bi 'yëp'u yu yapate.

²²Ne bi munts' yu ja'i ngue nde da zu'u. Nu yu ze'mi buya, bi manda da 'bøcua yú pahni, da mba m'bei ra Pablo ne ra Silas. ²³Ne nu'bu mi juadi ngue emme xí 'bei, bi mba njot'i bu ja ra fädi. Ne bi sih ra mbängoxthi da mbädi xun ho. ²⁴Nu'bu min t'un ran t'ëdi ra mbädi bi zixpu man'da mbo. Ne bi zemba yú gua bu ja ra fädiza.

²⁵Nu'bu mi zøm made ra xui buya, nu ra Pablo ne ra Silas min yahu Oja ne bin tuh yú thuhu Oja. Ne gätho mi'da yu ofädi mi øde. ²⁶Ne 'dahmantho 'bu mi mbädi bin ja n'da ra 'yänhäi, gue'bu go mi guhni

yú guangu ra fädi. Gätho yu jut'i bin zozehe ne gätho yu t'egui man thät'i yu ofädi bin zozehe. ²⁷Ne nu'bu mi nuh rá mbängoxthi ra fädi, bi nu gätho nsoqui yu goxthi, bi gux rá juai buya gue nde xtín hyose, nguetho mim beni ngue embi gätho xí 'da'u yu ofädi. ²⁸Pe nu ra Pablo nts'edi bi mba't'i, bi 'yëmbi:

—O gadín unba zehe nguetho gätho dí 'bucähe ua.

²⁹Ne nu'a ra mbängoxthi buya bi 'yä'a n'da ra sibi, bi yurpu mbo, ne emme di fet'i nguetho min su. Ne bi yørpü ja rá gua ra Pablo ne ra Silas.

³⁰Ne bi gucpü thi u, ne bi 'yänni: —N'yohu aui 'be'a sä ga øt'ä nguepu da zä dam pøcä, bi 'yëna.

³¹Nu ra Pablo ne ra Silas bi 'yëmbi:

—Dami döp ni mbui ra Hmu, ra Jesucristo, di pun'na ni ts'oqui, ne da zimanho i, ne'u gätho 'bøpu ni ngu, 'bu di döp yú mbui a, bi 'yëmbi.

³²Nubuya bi xih rán ho ma'da'yo ra Cristo ne gätho 'bøpu rá ngu.

³³Ne nu'a ra mbängoxthi ne gätho 'bøpu ja rá ngu bin xixya a ra xui a.

³⁴Nu'a ra mbängoxthi buya bi zix'a ra Pablo ne ra Silas bu ja rá ngu, ne bi 'ujini. Ne'a, ne gätho 'bøpu ja rá ngu emme bin johya nguetho bi 'yëc'yei Oja.

³⁵Nu'bu mí hyats'i, nu'u yu ze'mi bi mbenh'du yu asmayo da xih ra mbängoxthi da bøm bu ja ra fädi ra Pablo ne ra Silas. ³⁶Ne nu'a ra mbängoxthi bi xi'a ra Pablo buya:

—Nu yu ze'mi bá penh ra nde ga xoc'au. Nuya sä gui pømmi ne nte gui jai, bi 'yëmbi.

³⁷Pe nu ra Pablo bi 'yëmbi:

—Nugá'be dí çá'be ran t'èdi bi bøm bũ Roma, pɛ guehma bi 'benzagá'be bũ 'bũh yũ ja'i, ne him 'be bi juangá'be pɛ bi goctá'be. Nuya ha ɛn'ũ gui jugá'be ngue njon da nu. Hin'na, hingui sã. Bá xifi ba ɛse da xogá'be, bi 'yɛna.

³⁸Nu yũ asmayo bũya bi mba bi xih yũ zɛ'mi 'be'a bi ma ra Pablo. Nu yũ zɛ'mi nu'bũ mi 'yøde ngue i çá yũn t'èdi bũ Roma a ra Pablo ne ra Silas bũya, ɛmme bin su.

³⁹Ne nu'bũ bá ɛh yũ zɛ'mi bũya, bi xocuabi ne bi 'yãp ra punbi, ne bi xi'ũ:

—Yørcahe ra mate gui pømmi ua ja ra hnini, bi 'yɛmbi.

⁴⁰Pɛ nu ra Pablo ne ra Silas 'bũ mí bøm bũ ja ra fãdi, bi mba bũ ja rá ngu ra Lidia. Ne nu'bũ mi nu yũ cu nangue ra Cristo, bi hæť ra ts'edi yú mbũi ɛ, ne bi mba bũya.

Ran 'yo'ts'i bũ Tesalónica

17 Nu'ra ra Pablo ne ra Silas bi thopũ ja ra hnini Anfípõlis nɛpũ Apolonia ne bi zøm bũ ja ra hnini Tesalónica. Guepũ Tesalónica bí ja bũ n'da rá niȝa yũ judío. ²Ne nhyu semana bim 'bũpũ, ne nu'bũ xũn dät yũ pa ran säya, bi mam bũ rãm Hman Oȝa a ra Pablo. ³Ne jante thoho bi xifi xũn ho nangue ram hma mán t'o't'i maya'bũ, gue gue'a ra Cristo jatho da nu ran ɔnbi ne da du, ne m'bejua da ndants' mahøn'a bũ 'bũ'ũ xũn du.

—Ne gue'a bi nu ra Jesús a mán t'o't'i tengu dí xi ahũ, janangue'a ga pãhmbũ gue gue'a ra Cristo rá Thahni Oȝa a, bi 'yɛm 'bũ mi xãnbi.

⁴Ne nu'ũ 'da yũ judío bi dãp yú mbũi ra Cristo, ne bi den'na ra

Pablo ne ra Silas. Ne ɛmme xũn ngu yũ mengu bũ Grecia ngue mi numansu Oȝa bi 'yɛç'yɛi. Ne xũn ngu yũ xisu yũ mengu bũ grecia gue mí hnumansu, bi 'yɛç'yɛi. ⁵Pɛ 'da yũ judío ngue him mí ɛç'yɛi bin seya, ne bi zonh'nũ yũ ts'om'bãi bi xifi di parba yũ ja'i, asta gue'bũ gãtho ra hnini bi parbi. Ne nu'ũ bi mba bũ rá ngu ra Jasón, bi 'uɛxpã bũ rá ngu, i hon'a ra Pablo ne ra Silas, ɛna da gũqui gue di dã bũ 'bũh yũ ja'i. ⁶Ne nu'bũ him mi dũn ra Pablo ne ra Silas, bi zix'a ra Jasón, nts'edi bi gũts'i, ne mi'da yũ 'yɛç'yɛi, bi zixpũ 'bũh yũ zɛ'mi bũ ja ra hnini. Bi mbafi ne bi 'yɛna:

—Guehna n'dat'a mbɛmhbũ ɛ yũn 'yohũ gue ya bi ts'oni gãtho ra ximhäi, ne bi zøcua ya. ⁷Ne nuna ra Jasón bi säyaba bũ rá ngu. Ne nu'ũ hingui numansu rán t'èdi ma ts'ut'abihũ bũ Roma, nguetho ɛn'ũ i 'bũh man'da ra ts'ut'abi guehna ra Jesús, bi 'yɛn'ũ yũ ts'om'bãi.

⁸Nu yũ ja'i ne yũ zɛ'mi bin cue 'bũ mí 'yøde 'be'a bi man'ũ. ⁹Ne nubũya nu ra Jasón ne'ũ mi'da bi thãcua ra mbeti gue da bøm bũ ja ra hnini ra Pablo ne ra Silas, ne bi mba ma thøgue bũya.

Bi zøm bũ Berea ra Pablo ne ra Silas

¹⁰Bexque guet'a ra xui a bin 'yɛhmbũ yũ 'yɛç'yɛi a ra Pablo ne ra Silas. Bi mba bũ ja ra hnini Berea. Ne nu'bũ mí zøm bũ, bi mba bũ ja rá niȝa yũ judío. ¹¹Nu yũ judío gue 'bũpũ, man'da xũn ho yú mbũi xinda gue'ũ 'bũpũ Tesalónica. Nguetho 'bexque bi xoc yú mbũi, mí ja ra pãhä ngue da hyãn a bi man ra Pablo. Ne gãtho yũ pa bi

neh yá sɔcuə Ojā maya'bu, ngue nde bu da bađi 'bu din theui u i man'a ra Pablo. ¹²Ne xun ngu u bi 'yɛc'yei. Ne yu xisu, yu mengu bu grecia, ngue mi hnumansu, xun ngu bi 'yɛc'yei, ximangut yun 'yohu bi 'yɛc'yei. ¹³Ne nu yu judío bu Tesalónica nu'bu mi bađi gue i man ran ho ma'da'yo bu Berea a ra Pablo, bi mba bu buya ngue di parba yu ja'i. ¹⁴Pe nu yu 'yɛc'yei 'bex bi zix'a ra Pablo bu ndendeja. Pe nu ra Silas ne ra Timoteo bi gopu Berea. ¹⁵Nu'u min 'yohu ra Pablo bi zixpu ja ra hnini Atenas buya. Ne bi mbeng bu, ne bi xi'a ra Silas ne ra Timoteo gue ra Pablo ndepe da mba bu n'dihi bu 'bui.

Bi zoh yu mengu Atenas a ra Pablo

¹⁶Ne nu'bu min dɔ'mate ra Pablo bu Atenas, ɛmme bi du rá mbui 'bu mín nu gátho ra hnini xí muns' yu nyogui. ¹⁷Janangue'a nu ra Pablo bin yađu yu judío bu ja ra nija, ne'u mi'da ngue mi thande Oja. Ne gátho yu pa mi yađu yu ja'i ngue gátho mi tım bu ja ra tai. ¹⁸Ne'u 'da yun 'yohu gue i tenba yú t'ɛc'yei zehɛ yu Epicúreos, ne mi'da i tenba yú t'ɛc'yei zehɛ yu Estoicos, bin yađu ra Pablo. Nu'u 'da bi ma:

—'Be'a ní mba i man na ra ndemhya n'yohu.

Ne'u mi'da bi ma, bi 'yɛna:

—Masque im ma ngue 'buh mi'da yu oja, bi 'yɛn'u.

Ngubu bi ma nguetho bi man ra Pablo nangue ra Jesús, ne bi ma ngue bi ndants' 'bu mi du. ¹⁹Nu'u bi zix'a ra Pablo bu ja ra nyuni t'ɛmbi Areópago bu ja ra hnini guepu zai i hman yun zofo. Ne bi xi'a ra Pablo:

—'Be'a nım hma guın nde gui xije, dın nde ga pađube. ²⁰Nguetho guı xije 'dan'yo yum hma ngue hin dı pađube, ne dın nde ga pađube 'be'a nım bɔn'a, bi 'yɛn'u.

²¹Nguetho yu mengu bu Atenas ne'u mi'da yu 'damhnini mí 'bupɛ, hɔnt'a numanho da 'yɔt'a, gue da 'yɔde 'be'a gue ma' da'yo, ne da ma.

²²Ne nu ra Pablo bi 'bá'inde bu ja ra junta guepu Areópago. Ne bi xi'u: —N'yohu ahu gyu menguhu ua Atenas, dá nugä ɛmme guı thandehu yu oja. ²³Nu'bu mán 'yogä bu ja ni hninihu dá nugä 'be'a guı thandehu. Ne dá nugä n'da ra mexado guepu guı thandehu man'da ra Oja, ne man t'o't'i bu: “Ra Oja ngue njongui pađi to'o a.” Nuya ga xi ahu ya nangue ra Oja guı thandehu pe hin guı pađubu to'o.

²⁴Nu'a Oja ngue bi 'yɔt' ra ximhäi ne gátho 'be'a i ja ua, nu'a gue'a ra Hmu mahɛts'i necua ja ra häi. Nu'a hingui 'bupɛ ja yu ngu i hɔh yu ja'i. ²⁵Ne nte di 'bedi, hingui jatho da hyanı 'be'a da 'yɔrpa yu ja'i nguetho gue'a di un ra te ne di un ran zaqui gátho to'o i 'bui. Ne gátho mi'da mahyoni di uni.

²⁶Ne 'dat'a ra ji bi 'yɔt' Oja gátho yu ja'i ngue gátho yu nde, ndepe dim 'bui gátho na nguni ra ximhäi, ne bi zänba yu pa dim 'bucua ja ra häi, ne bi zänbi hapɛ dim 'bui. ²⁷Njabu bi 'yɔt' Oja, ndepe gátho yu ja'i da hyon'a Oja nguɛpu da dıni. Pe majuanı hinga yatho i 'bu Oja 'bu ga homhbu ga pađubu a. ²⁸Nguetho nu Oja bi jaju dım 'buhmbu, ne bi jaju dı 'yohu, ne dadı 'yađuhbü. Tengu bi man'i 'da

ni 'yosøcuahũ nu'bu i ɛna: “Nuju yá ja'ligähũ Oja nguetho bi zänni dãm 'bũhmbũ ua,” bi 'yɛn'ũ. ²⁹Nu'bu gue'a Oja di 'daju ma tehũ, hanja gni 'yɛmfũ Oja a ra hmite ra c'axt'i o gue ra t'axi o gue ra do nt'øt'e ngue yú 'yɛ yũn 'yohũ, nangue yũn 'yomfɛnise. ³⁰Pɛ nu Oja him bi 'yũrpa ra güenda 'be'a mim bɛnse ɛ yũ ja'i 'bũ him mi ba Oja mam'bet'o. Pɛ nuya Oja bi ma ngue gätho yũ ja'i di päh yũn 'yomfɛni. ³¹Nguetho xũn zãn Oja n'da ra pa din ja ran t'änni nangue ra ximhäi. Da 'yøt'ran t'änni xũn ho n'da ran 'yohũ ngue bi huanh Oja. Nuna ran 'yohũ, Oja bi xox 'bũ mi du, janangue'a da bah yũ ja'i hingui hɛi da 'yøt' ran juanbi, bi 'yɛn'a ra Pablo.

³²Nɛ nu'bu mí 'yø'ũ yũ ja'i 'be'a mí man'a ra Pablo, gue bi ndans' 'bũ mi du, 'da'ũ bin thennate ne 'da'ũ mí ɛna:

—Ga øhmbũ mahøn'a nanguehna bi ndants'i.

³³Nu ra Pablo bi 'uɛpũ bũya. ³⁴Pɛ nu'ũ 'da bi den'na ra Pablo nɛ bi 'yɛc'yɛi. Nuna n'da, ra Dionisio na, gue n'da ra ze'mi bũ guɛpũ madím peti yũ ja'i bũ Areópago. Nɛ n'da ra xisu, ra Dámaris, nɛ'ũ mi'da bi den'na ra Pablo.

Bi zøm bũ Corinto ra Pablo

18 M'bejua bũya nu ra Pablo bi bøm bũ Atenas, bi mba bũ ra hnini Corinto. ²Nɛ bin tĩmmi bũ n'da ra judío í Aquila, ra mengu ponto. Ja ní søhø bí 'yɛpũ Roma bũ ra häi Italia ra Aquila nɛ rá xisu Priscila, nguetho nu ra hmuts'ut'abi Claudio bá høn'a thi gätho yũ judío bũ ra dahnini Roma. Nu ra Pablo

bi mba bá nu'a ra Aquila nɛ ra Priscila bũya. ³Nɛ bin zãm bũ yú ngu, nguetho 'dat'a ra 'befi i øt'e, i øt' yũ ngu'bøt'e. ⁴Nɛ gätho yú pa yũn säya mí pa bũ rá ni ja yũ judío a ra Pablo, nɛ bi mam bũ rá m Hman Oja nɛ bi hyoni 'bɛpũ dí 'yɛc'yɛi yũ judío nɛ'ũ hing yũ judío.

⁵Nu'bu bá ɛpũ ra häi Macedonia ra Silas nɛ ra Timoteo, bi nu ra Pablo gue gätho yũ pa ɛmmɛ mi mam rá m Hman Oja. Mí xänba yũ judío ngue gue'a ra Jesús majuañi ra Cristo mí tø'bũ yũ judío ngue din yante a. ⁶Pɛ nu yũ judío bi dũ'mi bi ɛcpa a, nɛ bi man yũ ts'ore nangue ra Pablo. Nɛ nu ra Pablo bũya bi huac rá pahni, n'da ra hmɛpya gue hingui numanho 'be'a i øt'ũ. Bi 'yɛmbi:

—Ya ni ts'oqui zehɛhũ ngue hin gá hyañ ra te mazai, tengu'bu gán hyosehũ. Nuya hingui pa ma güendagä, nguetho ya dá xi ahũ. Pɛ nuya ga mbagä ga xih yũ ja'i hing yũ judío, bi 'yɛn'a ra Pablo.

⁷Nɛ má zä bi bøm bũ ja rá ni ja yũ judío a ra Pablo, bi mba bũ ja rá ngu ra Justo. Nu'a, n'da ran 'yohũ ngue i thãnde Oja, nɛ nu rá ngu, 'darpũ jaui rá ni ja yũ judío, nɛ guɛpũ din xänbate bũ mahøn'a. ⁸Nu ra Crispo, n'da ra ngũrpi bu ja rá ni ja yũ judío, bi 'yɛc'yɛi nɛ gätho 'bũpũ rá ngu. Nɛ xũn ngu yũ mengu corinto mi øh ran ho ma'da'yo, nɛ bi 'yɛc'yɛi, nɛ bi mba ma xixyabi. ⁹Nu ra Hmu mahɛts'i bi zo'a ra Pablo bũya, nu'bu min xui, tengu'bu bi 'uĩ n'da ra t'ĩ. Nɛ bi xifi:

—O guín su, pɛ dami thoqui gan ya, hin gan hɛtho, ¹⁰nguetho dadí hyũn'a'i, nɛ njon da zä di ɛn'na'i,

ne xun ngu i 'bucua ja ra hnini da 'yəc'yeyigui, bi 'yən Oja.

¹¹Nubuya nu ra Pablo bi gopu ja ra hnini Corinto n'da jeya made, ne bi xänba räm Hman Oja u yu ja'i.

¹²Pe nu'bu mín ts'ut'abi ra Galión nubu ra häi Acaya, nu 'da'u yu judío bim peti ngue nde da zu'a ra Pablo. Ne bi zix'a ra Pablo bu 'buh ra ts'ut'abi. ¹³Bi 'yembi:

—Nuna ran 'yohu na bi xänba yu ja'i ngue da dände Oja, pe n'dan'yo im ma, hinga gue'a tengu man t'ędihü, ęn'u.

¹⁴Ne nu ra Pablo in nde din ya, pe nu ra ts'ut'abi ra Galión 'bex bi 'yemp'u yu judío:

—Nu'bu xcuá sihu na ran 'yohu nangue n'da ran ts'o xtá 'yot na, xcá öcá a guim mamhbü. ¹⁵Pe guín cuehu nangue rá t'ęc'yeyi na, ngue nde da xi ahü to'o gui thandehü, ne nangue nin t'ędi zehehu. Hin dí nde dan juąnbate nangue nin t'ędi zehehu, janangue'a dami hocpa zehehu, bi 'yən'a ra Galión.

¹⁶Bi 'yet'i, bi hyon'a thi buya.

¹⁷Nubuya gätho yu mengu bu ja ra hnini gue hing yu judío bi bent'a ra Sóstenes, ra ngurpi bu ja rá nijá yu judío, ne bi 'benza bu ja rá hmi ra ts'ut'abi. Pe nu ra ts'ut'abi ra Galión him bi 'yorpamasu.

Bi mbeng bu ra häi Siria a ra Pablo

¹⁸Nu ra Pablo buya bi thoqui bim 'bupü nya'a ts'u yu pa mahon'a bu Corinto. M'bejua bí 'yę'u yu 'yęc'yeyi, bin 'yohu ra Aquila ne ra Priscila, ne bi hyu ra barco bi mba ra häi Siria. Ne nu'bu mí jua'a ra hmepeya gue bi te rá xtá, bi 'yaq rá ya buya, gue'a bi 'yörpu Cencrea.

N'da ra hmepeya nangue ram hma xí man ra Pablo gue bi xi Oja di ja'tsi. ¹⁹Nu'bu mi zom bu ra hnini Éfeso ra Pablo, bi zopu ra Priscila ne ra Aquila ne bi mba bu rá nijá yu judío. Ne bi xih yu judío bu rán ho ma'da'yo ra Cristo. ²⁰Nu yu judío mi ndepe xtán gopu 'da yu pa, pe nu ra Pablo him bi nde. ²¹Bin 'yęte ne bi 'yembi:

—Jatho ga mba bu Jerusalén ga nu bu ra dąmpeti da 'yot' ma mijudío. Pe nu'bu rá pähä Oja gua pengä mahon'a, bi 'yena.

Bi nexpu, bi hyu n'da ra barco buya.

Ná hyundj bi mba n'danni ra Pablo

²²Nubu Cesarea bi gapu ra Pablo bu ja ra barco, ne bi mba bu Jerusalén, bi zengua yu 'yęc'yeyi bu ja ra nijá, ne 'bex bi mba bu Antioquía. ²³Nu'bu mim 'bupü 'da yu pa, bi mba bu ja n'da ngu n'da yu hnini bu ja ra häi Galacia nepu Frigia, bi hat ra ts'edi yú mbui yu 'yęc'yeyi 'bupü.

Ra Apolos bi mamp räm Hman Oja bu Éfeso

²⁴Nu'u yu pa u bi zom bu Éfeso n'da ra judío, rá thuhu Apolos, ra mengu bu ra hnini Alejandría. Nu'a bi bađi xun ho räm Hman Oja maya'bu. ²⁵Ne bi sänbi zu ts'u nangue ra Hmu, ra Jesucristo. Ne ęmme bin johya ne nts'edi bi ma xun ho 'bu min xänbate, bi ma majuani nangue ra Jesús. Pe hont'a räm hma ra Xuua Nxixya mí pađi, ne rán xixya. ²⁶Ne nu ra Apolos bi hyut'an zambu him bi zu bi mam bu ja rá nijá yu judío. Pe nu'bu

mí 'yòh ra Priscila ne ra Aquila 'be'a man'a, n'danni bi zits'i ne bi xänbi man'da xun ho ngue rá 'yu Oja. ²⁷Ne nu'bu mí nde da mba ra Apolos ra häi Acaya, guepə Corinto, nu yu cu nangué ra Cristo bi xifi ngue xun ho da mba. Bi 'yørpa n'da ra sɔcuə da gats'i, bi xih yu 'yɛc'yɛi bu ngue da zini. Ne nu'bu mi zòm bu, bi hæť ra ts'edi yú mbui yu 'yɛc'yɛi bu, ne bi mbäts'i gätho bi 'yɛc'yɛi rá mate ra Cristo. ²⁸Nguetho nu'bu min yähu yu judío gue hing yu 'yɛc'yɛi, bi dāha, ngue ya mí yə con rá ts'edi Oja. Bi 'yuti nangué rá m Hman Oja maya'bu, gue gue'a ra Jesús ra Cristo mí hmam bu, gue mí tø'bu.

Bi zòm bu Éfeso ra Pablo

19 Nu'bu mí 'bupə Corinto ra Apolos, ne nu ra Pablo baya i 'yo gätho yu hnini maxøts'e, ne bi zòm bu ra hnini Éfeso. Ne bin tımhbə bu 'da yu 'yɛc'yɛi. ²Nu ra Pablo bi 'yän baya:

—Ha bin 'da ahə rá Hogandəhi Oja nu'bu gmí 'yɛc'yɛihə, bi 'yɛna.

Nu'bu bi dəti:

—Hin'na, njəm'bu dá øhmbe gue i 'buh rá Hogandəhi Oja, bi 'yɛn'bu.

³Nubaya bi 'yän'na ra Pablo:

—'Be'a ním hma gá hyəmhbə 'bu gmín xixyāhə, bi 'yɛmp'bu.

Ne bi 'yɛn'bu baya:

—Tengu thoho bi man ra Xuua Nxixyā, bi 'yɛn'bu.

⁴Ne nu ra Pablo bi 'yɛmbi:

—Guim bəmhbə 'be'a bi man ra Xuua, nguetho nu'a ra Xuua bi xixyā yu jə'i to'o bi päh yün 'yomfəni nangué yú ts'oqui, ne bi xih yu jə'i da 'yɛc'yɛi n'da ba ɛhe

m'bejua, gue ra Jesús ra Cristo na, bi 'yɛna.

⁵Ne nu'bu mí 'yòh rá m hman ra Pablo, nu'bu bi mba ma xixyābi nangué rá thuhu ra Hmu Jesús.

⁶Ne nu'bu mí dospa yú yə yu jə'i ra Pablo, bi hyän rá Hogandəhi Oja u. Ne n'dan'yo yu nde bin yə'bu baya, ne bim pəngahyā bi man rá m Hman Oja. ⁷Ne nu'bu yu jə'i gue bi 'yɛc'yɛi, í jua'i 'de'mayoho u.

⁸Nu ra Pablo bim 'bupə nhyuzna bu Éfeso baya. Bi hyut'an zambui bin yə bu ja rá nijə yu judío, bi xih yu jə'i Hague dán zä di manda Oja bu ja yú mbui, ne bi hyoni 'bepə dí 'yɛc'yɛi yu jə'i. ⁹Pe nu'bu 'da bi u't' yú mbui, hingui nde da 'yɛc'yɛi, ne bi man ra ts'ore nangué rá 'yu Oja, guepə madím peti yu jə'i. Janangué'a bi 'ue'a ra Pablo baya ne bi mbähə yu 'yɛc'yɛi bu ja n'da ra nguxädi, nu'a ra Tiranno ra xänbate bu. Nu'bu xum pøn yú xädi, i cut'a ra Pablo baya ne gätho yu pa mín xänbate bu. ¹⁰Nyo jeya njabu bi 'yøt'a ra Pablo. Ne gätho yu jə'i 'bupə ja ra häi Asia, yu judío ne'bu hing yu judío mí øh ran ho ma'da'yo nangué ra Hmu, ra Jesús.

¹¹Ne xun ngu yun t'øt'e nuixte bi 'yøt'a ra Pablo, ngue bi 'yøt' Oja.

¹²Nguetho bi dā'bu yu bayu o gue yu 'bøt'e a ra Pablo, gue'bu bi mbenpa u yun zäman'bu baya, ne gätho bi zä, ne bi bøn'bu yu zıtho min 'yohə.

¹³Nubaya 'da yu judío ngue zəi yu mbonni, ɛna pədi da hyøn'a thi yu zıtho, ne sä i ndønpa rá thuhu ra Jesús. Bi də'mi bi xih yu zıtho:

—Dami pøni nangué rá thuhu ra Jesús, gue'a ra Jesús i man ra Pablo, sä ɛn'bu.

¹⁴Ne nuya guehya yoto, yú ts'unt'u n'da ra judío, ra Esceva, ra hmumbäjä a. Ne nu'u yú ts'unt'u ɛna da hyøn'a thi n'da ra zĩthu. ¹⁵Pe nu ra zĩthu bi dađi:

—Nu ra Jesús dí paçä ngue ja rá ts'edi, ne ra Pablo dí paçä ngue ja rá ts'edi, pe nu'ehũ, to'o ehũ, bi 'yɛn'a ra zĩthu.

¹⁶Ne nuna ran 'yohũ min 'youi ra zĩthu, bi zäspa maxøts'e guepũ mi 'bä'u yoto má 'yohũ, bi daħa bin tunhdu ne bi ʌnbi, gätho di dũnba yú pahni. Ne bi bøm bu thi yũn 'yohũ, ya xí ʌnbi gätho, nte he yú he. ¹⁷Ne nu'a bin ja, gätho bi t'øpũ ja ra hnini Éfeso. Gätho yũ judío ne'u hing yũ judío bi 'yøde ne gätho mí ja ra mbidi. Ne gätho bi 'yɛspa ra Jesús, ra Hmu bũa.

¹⁸Ne xũn ngu ʌ gue mí ɛc'yei, bi zøm bu, bi nde da gomanho yú mbui, ne bi dä ra güenda a xí 'yøt'e. ¹⁹Ne'u 'da mí mím bađi bá çä yú søcuä, ngue yũ libro yũn xädi yũ bađi, ne bi hyøspũ ja ra sibi, gätho da nu'u mí 'bũpũ. Ne nu'bu mi mbede hangu gätho di muui, mbe mí jua'a yote ma 'det'a mahuahi yũ mbeti gue ra t'axi. ²⁰Ne man'da xũn ngu bi 'yɛc'yei rá m hman Ojã yũ ja'i bu Éfeso, man'da bi fađi ja rá ts'edi Ojã.

²¹M'bejua bũa bi ɛn'a ra Pablo da mba bu Jerusalén, pe m'bet'o da zøm bu ra häi Macedonia, nɛpũ ra häi Acaya. Ne bi 'yɛna:

—Dam 'bucä ts'ũ bu Jerusalén, m'bejua ga mbagä bu ja ra daħnini Roma, bi 'yɛna.

²²Ne bi mbɛnpũ Macedonia ʌ yoho yám fäts'ihũ, ra Timoteo ne ra Erasto, pe gueɛ ra Pablo bim

'bũpũ mi'da yũ pa bu Éfeso gue ra häi Asia.

Ran 'yo'ts'mahyã bu Éfeso

²³Nu yũ pa ʌ, xũn ngu bi ndesui nangué rá 'yu Ojã bu Éfeso,

²⁴Nguetho nu'a n'da ran 'yohũ í Demetrio, rá 'befi da 'yøt' yũ zũ t'ũngu ngue ra t'axi, ngue yú pøte ra dañijã guepũ i pa nthãde ra ojã Diana. Nu'a, ne'u madím pehmũ, xũn ngu bi daħa nangué ra 'befi i øt'u. ²⁵Nu ra Demetrio bũa bi zonh'dũ 'da'angu ra 'befi mí øthũ, ne bi xifi:

—N'yohũ ahũ guí paħmbũ nangué ma 'befihũ xũn ngu ra mbeti dí taħmbũ. ²⁶Dí nuhũ ne dí øhmbũ hinga hønt'ua ra hnini Éfeso pe gätho ra häi Asia, 'be'a øt' na ra Pablo, i xih yũ ja'i gue nu'u yũ ojã nt'øt'e yú 'ye yũn 'yohũ ɛmbi ngue hing yũ ojã ʌ. Ne xũn ngu yũ ja'i bi päh yũn 'yomfɛni ne bi 'yɛc'yei a bi man ra Pablo. ²⁷Nuya dán thehũ n'da ra 'yañthi, ngue nu ma pøte dí øthũ njon da däi. Ne dim 'beh rá ts'edi rá ngu ra ojã Diana, ngue i nuixte. Ne da t'ɛmbi nte di muui. Pe nu'a ra Diana gue'a ojã a, ne gätho yũ ja'i 'bucua ja ra häi Asia ne gätho ra ximhäi i thãde a, sä bi 'yɛn'a ra Demetrio.

²⁸Ne nu'bu mí 'yø'u, ɛmme bi de ra cue. Ne nts'edi i mbafi:

—Xũn ngu rá ts'edi ra Diana gue ma ojaħũ dyũ menguhũ ua Éfeso.

²⁹Ne gätho bi yũntonto gue 'bũpũ ja ra hnini. Ne gätho bin tihĩ 'darpu ní muxpũ ja n'da ra ngu xũn ndoho, ne bá bent' ra Gayo ne ra Aristarco, bi zixpũ, ne nu ra Gayo ne ra Aristarco, yũ mengu bu Macedonia

min 'yohu ra Pablo bu 'yu. ³⁰Ne'a ra Pablo nde xtá mba bu 'buh yu ja'i, pe nu yu 'yec'yei bi japi hin da mba. ³¹Ne 'da'u gue mi ja yú ts'edi bu ja ra häi Asia madin amigohu ra Pablo, bi mbenpa ra nde gue hin da mba bu bí mux yu ja'i. ³²Ne 'dahma 'dan'yo bi man'u n'da ngu n'da nguetho gätho bi yuntonto. Ne xun ngu u hingui paði hanja bim peti bu. ³³Nu ra Alejandro mi 'bá'inde bu 'buh yu ja'i, bi mba njuqui bu ja yú hmi yu ja'i buya, nguetho ndep'u yú mijudíohu din ya. Nu'a ra Alejandro buya bi uanba rá 'ye ndepe din he yu ja'i, nguetho nde da xifi nte mán ts'o mí ot' yu judío. ³⁴Pe nu'bu mi nu yu ja'i ngue ra judío ra Alejandro, mbe ma nyo ora bi mbafi, ne 'da'ingu bi ma:

—Xun ngu rá ts'edi ra Diana ma ojahu dyu menguhu ua Éfeso.

³⁵Nu ra secretario bu ja ra hnini buya, bi japi ngue bin he yu ja'i, bi xifi:

—Dyun 'yohuhu, dyu me'efesohu, hingui 'bucua n'da ran yohu gue hingui paði dí jamansuhu ra oja Diana, gueju dyu me'efesohu, ne gätho dí espahu ra do bi däh mahets'i, gue rá pöte ra Diana.

³⁶Ne nuna njo'o da zä da göni. Janangue'a daman 'yomfñihu ts'u ne hin gui 'yöthu a hin da bomanho.

³⁷Nu yun 'yohu ngue guá sihu ua, him bim pe bu ja rá nijä ra oja Diana. Ne him bi man ra ts'ore nangue'a ma ojahu ra Diana, bi 'yena.

³⁸Ne xö bi 'yën'a ra secretario:

—Nuna ra Demetrio ne'u mi'da gue dim pehmbu, nu'bu i ja 'be'a i nde dí yapa n'da, nde'bu gue

din yaui bu ja ra dangu n'dahma n'da ngu n'da da zä din yase. ³⁹Ne nu'bu ja man'da guí nde gui 'yöthu, dami xihmbu ra ze'mi da 'yöt'a n'da ra junta, guepu da mba ma hoqui. ⁴⁰Nguetho dí su da hnercahu häi 'bu da t'ängahu nangue ra mbahni dá öthu ra pa jabuya, nguetho hin'yü 'be'a sä ga mamhbu nangue'a dá öthu ya, bi 'yena.

⁴¹Ne nu'bu mi gúa'a im ma, bi 'yet' yu ja'i.

Nu ra Pablo bi mba bu ra häi Macedonia nepu ra häi Grecia

20 Ne nu'bu min he nín 'yo'ts'mahya bu ra hnini Éfeso, nu ra Pablo bi zonh'du yu 'yec'yei. Ne nu'bu mí un ran zofo, bin 'yete buya, bi mba bu Macedonia. ²Ne gätho bi zengua yu'yec'yei gätho ra häi Macedonia, bi hat ra ts'edi yú mbui nangue rá m hman Oja bi xi'u. Ne m'bejua bi zöm bu ja ra häi Grecia mahøn'a. ³Hyuzna bim 'buru, ena xtá hyu ra barco, gue xtá mba bu ra häi Siria, pe nu'u 'da yu judío ena xtán däqui. Ne nu'bu mí baði 'be'a nde xtá t'örpe, bin 'yomfñi ne bá peng bu ja ra häi Macedonia. ⁴Ne min 'yohu ra Pablo ra Sópater ra mengu berea a, ne'a ra Aristarco ne ra Segundo, yu mengu tesalónica u, ne nu ra Gayo ra mengu derbe a, ne nu'a ra Timoteo ne ra Tíquico ne ra Trófimo, yu mengu asia u. ⁵Nu'u bim 'bet'o bi mba ní töguahe bu ra hnini Troas, ne nugä dra Lucascä, dí o't' ra søcuä jaua, dín hyunbahe u. ⁶Nu'bu mí guah yam peti nangue ran dabaxjua, dá huhe ra barco dá nexhe bu ra hnini Filipos, ncät'a

pa dán 'yohe dá sòmhbē bu Troas guep̄u i t̄oguahe u mi'da. Ne nyoto pa dām 'buhmbe bu.

Nu ra Pablo i 'bup̄u Troas

⁷Nu'a ra pa domingo dām petihe yu 'yɛç'yei bu ja ra hnini Troas, dá sihe ra xɛcahme, gue dá b̄emhbe rán ðate ra Hmu. Ne nu'a ra Pablo bi man rām Hman Oja. Ne nya'athoho bin ya gue'bu go mi zom made ra xui, nguetho da mba 'bu bi hyats'i. ⁸Ne ɛmme xun ngu ra sibi mí z̄o bu ja ra cuarto magats'i guep̄u bim peti yu ja'i. ⁹Ne huxp̄u ja n'da ra ventana n'da ra ts'unt'u í Eutico, ne ɛmme bi ndet'aha, nguetho ra Pablo nya'a bin ya. Nu ra ts'unt'u bi dop ra t'aha, bi d̄agui, ná hyu t̄oque ra ngu bu bi d̄agui. Ya xí du 'bu mi thats'i. ¹⁰Ne bi gah ra Pablo, ní nyexp̄u 'ben'a ra ts'unt'u ne bi hyafi, ne bi xi'u buya:

—O di tu ni mbuihu, ya bi d̄ambɛni na.

¹¹Nu ra Pablo bi ndex mahon'a bu ja ra cuarto buya, ne dán sihmehe. Ne nya'a thoho bin ya ra Pablo mahon'a, gue'bu go mi b̄ox ra hyadi, ja bi mba buya. ¹²Ne nu'bu mí ts'ix'a ra ts'unt'u gue bi d̄agui, ne i te 'bu mí zom bu rá ngu, gátho bin johya u.

Bi mba bu Mileto ra Pablo

¹³Nugähe dá hugähe ra barco ne dá mbähmbe bu ra hnini Asón nguetho nub̄u dan c'athe ra Pablo, ngubu bi xije mam'bet'o, gue xí 'yɛn ra Pablo din 'yogua thoho. ¹⁴Ne nu'bu mán t̄imhbe bu Asón a ra Pablo, dá sixhe dá huhe ra barco ne dá sòmhbē bu ja ra hnini Mitilene.

¹⁵Ne dá nexhe bu, ne man'da pa dá sòmhbē bu ní hɛ't'a ra t'uhäi Quío gue i jabu made ra deja. Ne man'da pa buya dá sòmhbē bu ra t'uhäi Samos gue i jabu made ra deja. Ne dán säyahe ts'u bu ra hnini Trogilio, ne man'da pa buya dá sòmhbē bu ra hnini Mileto. ¹⁶Nguetho nu ra Pablo bi nde bi thochto bu ra hnini Éfeso, hingui nde din säya bu ra häi Asia. Nguetho di xoni da zon'a n'dihi bu Jerusalén, ya dí 'bup̄u 'bu ra pa ra d̄ampeti t'ɛmbi Pentecostés.

Nu ra Pablo bi zonh'du yú ngurpi yu 'yɛç'yei bu Éfeso

¹⁷Ne nu'bu má sòmhbē bu Mileto, ra Pablo bi ma dín zonh'du yu d̄aç'yeyi, ngue yú ngurpi yu 'yɛç'yeyi dim peti bu ra hnini Éfeso. ¹⁸Ne nu'bu mi zop̄u u, bi 'yɛmp'a ra Pablo:

—Nu'ehu guí pahmbu 'be'a gätho mam 'bui dá øt'ä ua ra häi Asia, asta gue'bu go rá mbudi dá søcä ua. ¹⁹Gätho yu pa dām 'bucä ua dá ørpa rá 'befi ra Hmu mahets'i, ne hin dadín 'yets'i. Ne xun ngu ma guidä dá fäni gue'bu má hah ma mbui dá äp Oja nanguue ah̄u. Ne xun ngu ran unbi dá nu ngue bi 'yørcä yu judío. ²⁰Pe nugä hin te dá cøn'nah̄u pe dá xi ah̄u gätho 'be'a da mbäx ah̄u. Ne dá xän'nah̄u bu dim peti yu ja'i, ne dá xän'nah̄u bu ja ni ngumhb̄u. ²¹Ne dá xifi xun ho yu judío ne'u hing yu judío, ngue di päh yún 'yomf̄eni nanguue Oja, gue da 'yɛç'yeyi ma Hmuh̄u ra Jesucristo. ²²Pe nuya, rá Hogand̄ahi Oja i ørca ra ts'edi ga mbagä bu Jerusalén, ne hin dí paði 'be'a gua thocä bu. ²³Pe hont'a dí paçä gue dan ofädi bu

Jerusalén, ne ga nugä xun ngu yun unbi, nguetho guese rá Hogandahi Oja bi xiqui hõnbu go hapu dá thocä bu ja yu hnini. ²⁴Pe hinga guet'a dím bën'a, hin te di muui ma tesegä nanguec zehëgui. Hõnt'a ran johya dí nde ga nu 'bu dá juah ra 'befi bi 'dacä ma Hmuhü ra Jesús, gue'a ga mangä ran ho ma'da'yo nange rá mate Oja.

²⁵Ne gätho ahü dá xi ahü rá m Hman Oja gue 'bepu ní mandagahu Oja, ne dí paçä xinga n'da ahü gui nurcahu ma hmi mahõn'a. ²⁶Nuya nam pa ya dí xi ahü, hingui pa ma güendagä 'bu gui 'behmbu rán ho Oja ya. ²⁷Nguetho hin te dá cõn'nahü, gätho dá xi ahü 'be'a nde Oja gui paḥmbu. ²⁸Nuya gui jamansu 'be'a gui 'yõthü, ne da zä bu gui jamansufu yú mbüi ni mi 'yëc'yëihü büya. Ne gue'a ra 'befi bi 'da ahü rá Hogandahi Oja, gue gui jamansufu yú 'yëc'yëi ra Hmu, gätho ná ngu'u i 'bühmbu ra Cristo, nguetho rá jise ra Cristo í gurpa yú ts'oqui 'bu mí du. ²⁹Pe nu'bu dá mbagä, dí paçä m'bejua ba xi 'da tengu yu zate, nde da za'u yu de'yo, din jabu da 'yõt'ahü gue di un'na ni mbüihü gyü 'yëc'yëihü. ³⁰Ne 'da'u gue guese ahü da ndants'i, ne hinga njuantho da man rá m Hman Oja, gue da ndep'a dí ten'du mi'da. ³¹Janangue'a gui jamansu ni mbüihü ngue hin da hyä ahü u. Ne guim bëmhbü gue nhyu jeya, ma pa ne ra xui, dá xän'nahü n'da ngu n'da ahü, ne emme dán zoni nangué ahü.

³²Nuya dadí dä ahü Oja. Ne ga soc'ahü rá m Hman Oja, nu'a i ma nange rá mate Oja, gue'a ram hma

di zet'a ni mbüihü, ne gue'a dín ja ahü gätho i ja Oja, tengu tho u gätho mi'da i pa nthahni. ³³Nugä hin dá nde a ni mbetihü, xinga gue ni pahnihü. ³⁴Pe gui paḥmbu dám pepzehe ne dá undä 'be'a gätho mí hon'u dán 'yogähe. ³⁵Dá õt'ä gue dá honse man ts'ihme, dá ut'ahü gue dam peḥmbu ne ga fäxhü u hin 'yu 'be'a da hyoni. Ne gam bëmhbü 'be'a bi ma ma Hmuhü ra Jesús 'bu mí 'yëna: "Man'da di johya ní mbüi n'da 'bu di uni, xinda gue'bu din t'unna n'da," ngubu bi man ra Hmu, bi 'yën'a ra Pablo.

³⁶Ne nu'bu mi gua'a rá m hma ra Pablo, bin danyahmu gätho mí 'bepu, ne bin yaḥu Oja. ³⁷Ne nu'u gätho bin zoni, ne bi hyü'a ra Pablo ne bi züspa rá 'yogu. ³⁸Nu'u emme bi du yú mbüi, nguetho ra Pablo bi xi'u him man'dandü da nu mahõn'a. Ne nu'u bi zix'a ra Pablo bu ja ra barco büya.

Bi mba bu Jerusalén ra Pablo

21 Ne nu'bu mán hyëhmbe yu 'yëc' yëi, dá huhe ra barco, ne njuantho 'bex dá sømhbe bu ja ra t'ühäi Cos ngue i ja bu made ra deja. Ne man'da pa büya dá thohmbe bu ja ra hnini Pátara. ²Nubu, dá tìmhbe n'da ra barco ní mba bu ra häi Fenicia, dá huhe büya dá mbähmbe. ³Ne nu'bu má thohmbe nhandi thoho ra t'ühäi Chipre i ja bu made ra deja, ngäha dá mbähmbe dá sømhbe bu ra häi Siria nubü ra hnini Tiro, guëpu da zoh rá 'beni ra barco. Ne dá çahmbe büya, dá mbähmbe bu ja ra hnini. ⁴Nu'bu má tìmhbe bu yu 'yëc'yëi büya, dám 'bühmbe

nyoto pa. Ne nu rá Hogandáhi Oja bi bɛnba yu 'yɛc'yɛi 'be'a da thoh ra Pablo 'bu da mba bu Jerusalén. Janangue'a bi xifi hin da mba.

⁵Ne nu'bu mí gual'a nyoto pa, dá pòmhbɛ bu. Ne gátho yu 'yɛc'yɛi , yun 'yohu ne yu xisu ne yu t'uhni, dá mbähmbe asta gue dá pòmhbɛ bu ja ra hnini. Dán danyahmuhe bu ja ra ndendeja bɛya, ne dán yahe Oja. ⁶Nubɛya dán 'yɛhmbe ne nugähe dá huhe ra barco, pɛ nu'u bi mbeng bu ja yú ngu.

⁷Bá nexhe bu Tiro, dá mbähmbe ne dá çahmbe 'bu má sòmhbɛ bu Tolemaida. Nu'bu má zenguahe yu cu, dán tehe bu n'da pa. ⁸Nu'bu mi hyats'i, gátho gahe ngue dín 'yohe ra Pablo dá thohmbe bu ra dahnini Cesarea. Ne dán säyahe bu ja rá ngu ra Felipe. Nu'a ra Felipe çai mi mam bu rán ho ma'da'yo Oja. Nu'a, n'da gue'u yoto má 'yohu nthahni mín 'yohu ra Esteban. ⁹Ne nu ra Felipe mi 'bui goho yú t'ixu him bin tháti, ne nu'u, yu pøngahya u, bi man rám Hman Oja. ¹⁰Ne nu'bu mám 'buhmbe bu 'da yu pa bi zø'a n'da rá pøngahya Oja í Agabo, bá nexpu ra häi Judea. ¹¹Nu'bu mi zøm bu dí 'buhmbe a, bi gaspa a rá ngut'i ra Pablo ne bi duzehe yú gua ne yú 'ye ra Agabo, ne bi ma:

—Nu rá Hogandáhi Oja bi bɛngä ngue ngubu da 'yørpa yu judío a rá mbeti na ra ngut'i bu Jerusalén, ne dín dā bu 'buh yu ja'i ngue hing yu judío.

¹²Nu'bu má øhmbe 'be'a bi man ra Agabo, gátho gahe ne yu mengu bu, dá ørpahe ra ts'edi hin xtá mba ra Pablo bu Jerusalén. ¹³Nu ra Pablo bi 'yɛm bɛya:

—'Be'a guí øthɛ guí zomhbɛ. O gadí unghɛ ma mbui. Nugä dadín sägä hønt'a go 'be'a da t'ørcagui, o gue da thurqui o gue da thog bu Jerusalén nangue ra Jesús, ma Hmu.

¹⁴Ne him bi zä dá sãmhbɛ, dá hethe bɛya ne dá ɛmhbe:

—Nu'a rá pähä Oja da t'øt'e.

¹⁵Ne m'bejua bɛya dán sähe ne dá mbähmbe ra Pablo bu Jerusalén. ¹⁶Ne 'da'u yu 'yɛc'yɛi bu Cesarea dá mbähmbe. Ne nu'bu má sòmhbɛ bu Jerusalén, nu'u bi zixçähe bu rá ngu ra Mnasón, ra mengu chipre. Ne maya'bu thoho mí ɛc'yɛi ra Mnasón. Guepu rá ngu dán säyahe.

Bi zengua ra Jacobo ra Pablo bu Jerusalén

¹⁷Nu'bu má sòmhbɛ bu Jerusalén, nu yu cu nangue ra Cristo bu, bi hyu yú mbui 'bu mi nuje, ne bi zimanhoje. ¹⁸Man'da pa bɛya dá mbähmbe ra Pablo dá nuhe ra Jacobo Santiago, ne'u gátho mí 'bupu, yú mingurpihu, yu dɛc'yɛi. ¹⁹Nu ra Pablo bi zengua u ne 'bex bi dæ'mi 'dahmi'datho bi ma 'be'a gátho bi 'yøt' Oja nangue rá 'befi ra Pablo, nubɛ 'buh yu ja'i ngue hing yu judío. ²⁰Ne nu'bu mi 'yø'u 'be'a bi man ra Pablo gue bi 'yømanho 'bu mí sih rám Hman Oja, ɛmmɛ bin johya ne bi 'yɛspa Oja. Pɛ nu'u, bi 'yɛmbi:

—Pɛ guí paði, ma zu cu'i Pablo gue yu mahuahi thoho yu judío i ɛc'yɛi ya, ne gátho i ɛna jatho da 'yøt' yún t'ɛdi ra Moisés. ²¹Ne nu'bu bi sifi 'be'a gátho gá 'yøt'e. Ne sä ɛn'u gá xänbi gue gátho da hyeh yún t'ɛdi ra Moisés u yu judío gue 'bupu 'buh yu ja'i hing yu judío, ne

gá xifi ngue hin da mba nthequi yú xifani, ne hin da 'yot' yún t'ot'e yu judío, ɛn'u. ²²Nuya 'be'a sä ga othü ya, guehma dim peti u ma mi 'yɛc'yeihü yu judío, gue da gohmahya'a'i, nguetho da 'yode ya gá sòhø, bi 'yɛmbi. ²³Nuya nde'bu gui 'yot'e 'be'a ga xi ahe. Nuya 'bucua goho yun 'yohü ngue bi ma da 'yot'a n'da ran hogui nangue Oja, ne jatho da 'yot'e. Nuya gui 'yot'e 'be'a da 'yot'u. ²⁴Nu'i gue'e gui six baya yun 'yohü, ne gui 'yot'e tengu jatho da 'yot'u, ngue mí ma n'da ran hogui nangue Oja. Ne gätho gui jurpa yú gasto u, gui tämb yu de'yo ngue da mbøts'e. Ne nubaya sä gui 'yax ni yaxü tengu i ot' yu ja'i nu'bu xun guah yu pa yun hogui. Ne gätho yu ja'i sä da badi ngue him majuani'be'a bi man'u 'da nangue'e. Ne da bah puya ne'e guí ten'na rán t'edi ra Moisés. ²⁵Pe nangue yu ja'i hing yu judío ngue bi 'yɛc'yei, ya dá penpaha n'da ra søcuä, ne dá xihmbe hin da zi 'be'a bi 'bøspa yu hmite, xín da za'a ra ngø ngue him bi bøn rá ji, xín da zi ra ji. Ne hin da 'yot' yun 'yomt'eni, bi 'yɛn'a ra Jacobo Santiago.

**Bi mba mfent'i ra Pablo
bu danija Jerusalén**

²⁶Nu ra Pablo bi zix'u yun 'yohü baya, ne bi 'yot'e tengu bi 'yot'u. Ne bi mbähä bu mbo yú danija yu judío, ngue da ma nda'a ní pa da guah yú pa ran hogui. Ne bi ma nda'a ní pa di un yu 'bøts'e.

²⁷Hin ɛ ní zøn'a yoto pa mi juah ran hogui, nu yu judío gue hing yu 'yɛc'yei, yu mengu ra häi Asia, bi nu bu mbo ra danija ra Pablo. Nu'u

bi parba yu ja'i ne bi bent' ra Pablo. ²⁸Bi mbafi:

—N'yohü ahü dyu israelhä, dami zeje gam benthü na ran 'yohü 'bäcua, i xänba yu ja'i hønba go hapu i pa ngue hingui hoju, ne ɛna nte di muui yun t'edi ra Moisés ne nte di muui ma danijaü. Ne hinga hont'a bi 'yot'e, pe man'da, bá si ua mbo ra danija yu ja'i ngue hing yu judío. Janangue'a bi ts'on'a ra hoganija ngue majapi, sä ɛn'u.

²⁹Nguetho mi nu min 'youi ra Pablo bu ja ra hnini n'da ra mengu éfeso í Tróximo. Ne mi manse ngue ɛmbi bi zixpu mbo ra danija.

³⁰Ne nubaya gätho ra hnini bin ja n'da ran 'yo'tsi, ne gätho ní muxpu 'bäh ra Pablo, bi bent'i, bi gucpü thi ra danija. Ne 'bex bi gut' yú nija. ³¹Ne nu'bu mí zäpi ɛna xtá hyo ra Pablo, nu ra hmudofui mí øde ngue gätho ra hnini Jerusalén bin 'yo'tsi. ³²Nu'a 'bex bi zix'u yu dofui ne gätho yu hmudofui, ne bi mba n'dihi bu 'büh yu ja'i. Ne nu'bu mi nu yu ja'i gue mba bu yu dofui ne yu hmudofui, 'bex bin hɛ ním 'benza ra Pablo. ³³Ne nu'a ra hmudofui baya bi bent' ra Pablo ɛna da got'i, ne bi manda ngue da mba nthat'i yoho yu cadena. M'bejua bi t'an'du, ne bi t'ɛmp'u:

—To'o na, 'be'a bi 'yot'na.

³⁴Pe nu yu ja'i ɛmme madí mbahni ne gätho 'dahma 'dan'yo bi ma. Janangue'a nu ra hmudofui him mi sä da badi hanja bin 'yo'tsi. Bi manda ngue da zixpu ja ra ngundofui a baya. ³⁵Ne nu'bu mí zøm bu ja rá 'dede ra ngu, bi dux'u yu dofui a ra Pablo, nguetho nu yu ja'i man'da nde da bent'i mahøn'a.

³⁶Nguetho xun ngu yu ja'i bi denni bi mbafi:

—Dami hyohu, xen'u.

**Nu ra Pablo bin juan zehu
bu ja yu hmi yu ja'i**

³⁷Ne nu'bu mangueru da zixpu mbo ja ra ngu ra Pablo bi 'yan'na ra hmudofui:

—Dami 'yorqui ts'u ra mate dan yai ts'u, bi 'yena.

Nu ra dofui bi dadi:

—Ha gui pa'a ra nde yu griego.

—Haha, bi yen'a ra Pablo.

³⁸—Oh, ha hinga gue'e gra mengu Egipto, ngue ga dup'a n'da ran 'yo'ts'i ne ga sixpu ma'ueni goho mahuahi yun 'yohu ngue yu hyodu, bi 'yembi.

³⁹Nu ra Pablo bi dadi:

—Hin'na, hinga guca. Nugä dra judioga ne dra mengu Tarso, n'da ra dahni ngue ja ra ts'edi bu ja ra hai Cilicia. Nuya di a'a n'da ra mate ngue ga xica ts'u yu ja'i.

⁴⁰Nu ra hmudofui bi un ran t'edi. Nubaya, nu ra Pablo bi 'bapu ja ra dede, ne bi uat's' ra 'ye ndepe din he yu ja'i. Ne nu'bu min he, bi zofu nangu yu ndese u, gue yu nde ra hebreo, bi 'yena:

22 —N'yohu ahü, gyu ta ahü, gui 'yohmbu 'be'a ga xi ahü ya, bi 'yen'a ra Pablo 'bu mi du'mi bin ya.

²Ne nu'bu mi 'yothu ngue bi ts'ofu nangu yu ndese ra hebreo, man'da bin he. Nu ra Pablo bi 'yem buya:

³—Nugä dra judioga, dam 'bucä bu Tarso, nubu ra hai Cilicia, ne bi mba ma tedegä ua Jerusalen. Ne dan xaca ran xadi ra Gamaliel, ne dan xaca xun ho yun t'edi u

ma gurpa botahu. Ne emme mi ghyaga nangu ra 'befi Oja ngue gätho ma mbui, tengutho ahü ya. ⁴Ne madi unda ran unbi to'o gätho mi ec'yei ra Jesus, ne 'da'u da ho ne'u mi'da, yun 'yohu ne'u yu xisu da sixpu fadi. ⁵Nu ra hmumbaja ne yu dac'yei da za din juanni 'be'a xta ot'a, nguetho da canba yu socua bi 'daca, gue mi ena xca un yu gurpi bu ja yu nija ma mijudiohu bu Damasco. Ne da hax ra 'yu da mba bu Damasco. Nu ra socua da jucä ngue'a ran t'edi ga cot'a fadi yu 'yec'yei, ne di ena xcuä si ua Jerusalen, ngue xta nu ua ran unbi.

**Nu ra Pablo bi ma ha
bin jaba i 'yec'yei**

⁶Ne nu'bu man 'yoga bu 'yu hanbu Damasco, tengu'bu mbe huxyadi, ba ca n'da ra nyot'i mahets'i, ngue nts'edi bi hyäru di 'bai. ⁷Nugä da tang bu hai, ne da o'a n'da ra nde bi xiqui: “Saulo, Saulo, hanja gni ungagui,” bi 'yengui. ⁸Ne da thati: “To'o i ma Hmu.” Ne nu'a bi xiqui: “Nugä dra Jesus, dra mengu nazaret, guca gadi ungagui.” ⁹Ne nu'u 'da min 'yogähe bi nu'a ra nyot'i, pe him bi 'yothu ra nde ngue bi zoca. ¹⁰Ne da anni: “Ma Hmu 'be'a sa ga ot'a.” Ne nu ra Hmu bi 'yengui: “Dami ndants'i ni mba bu Damasco, nubu, da si'a bu 'be'a gätho da san'ni'i gui 'yot'e.” ¹¹Ne nugä 'bex dan xada nangu'a ra nyot'i, ne nu'u min 'yogähe bi gurca ma 'ye, ne da somhbe bu ja ra hnini Damasco.

¹²Ne mi 'bupu n'da ra hocja'i i Ananias, ngue mi tenni xun ho yun t'edi ra Moises. Ne gätho yu judio mi

'bäpü mi numanho a. ¹³Nu ra Ananías bi zöpu däm 'bücä, ne bi xiqui: “Ma cu'i Saulo, dami hyand ran nequi ni dä ya.” Ne 'bex bi zö ma dä, ne bi zä dá nu a ran 'yohü büya. ¹⁴Ne bi xiqui: “Nu'a Ojä mi thände ma ngurpa bötahu bi huahn'na'i ngue gui pađi 'be'a rá pähä a. Ne bi ja'a'i gá nu rá Hoga Ts'ünt'ü, ne bi ja'a'i ngue gá 'yörpa rá nde a. ¹⁵Nuya gui mam bü 'büh yu ja'i 'be'a gá nu ne 'be'a gá 'yöde. ¹⁶Ne hin'yü 'be'a man'da gui t'ömi, dami ndants'i gan xixya, gui 'yęc'yei majuani a ra Hmu ngue di 'uec'a'ü ni ts'oqui nangue rá thuhu a ra Hmu,” bi 'yengä ra Ananías, bi 'yęn'a ra Pablo.

Bi man ra Pablo hanja bi mba bü 'bü'ü hing yu judío

¹⁷Ne xö bi 'yęna:

—Ne nu'bü jämbá pengä ua Jerusalén, dán ya'be Ojä bü mbo ra danija, ne nu Ojä bi jacä dá nu tengu n'da ra t'i. ¹⁸Ne dá nugä ra Hmu, bi 'yęngui: “Dahmantho dami pöngua Jerusalén, nguetho hin da t'örpamasu 'be'a gui ma nanguecä.” ¹⁹Ne dá xi'a: “Ma Hmu, nu'ü ma menguhe ua gätho i pađi 'be'a gätho dá ö't'ä, dá mba bü gätho ma nijähe, ne dá ünba ü gätho bi 'yęc'yei i, ne dá cot'a fädi ü. ²⁰Ne nu'bü mi mba ntho ra Esteban mi 'bäcä bü, ne 'da'angu dá bęmhbe ü bin hote, ne dá jamansup yü pahni ü.” ²¹Pe nu ra Hmu bi xiqui: “Ní mba, nguetho ga penh'na bü yabü guepü 'büh yu ja'i ngue hing yu judío,” ngubü bi xiqui, bi 'yęn'a ra Pablo.

Nu ra Pablo bi mba ma dä bü 'büh yu hmudofui

²²Nu'ü bi 'yömanho 'be'a bi man'a ra Pablo, asta gue'bü mí ma da

mba bü 'büh yu ja'i hing yu judío. Nübüya bin cue'ü yu judío i 'bäpü gue hing yu 'yęc'yei, bi mbafi ne bi 'yęna:

—Dá tho na ran 'yohü, man'da xün ho 'bü hin di thoqui dim 'büi, bi 'yęn'ü.

²³Man'da bi mbafi bi huat' yü pahni ne bi 'yents' yü fonthäi. ²⁴Nu ra hmudofui bi manda da ts'ixpü mbo ra Pablo, ne bi manda da mba m'bei, ngue ndep'a dín juan'na ra Pablo hanja ná mba'ü yu ja'i. ²⁵Ne nu'bü i pa nthat'i ra Pablo ngue ra xifani, bi 'yän'na ra dofui ngue mi 'bäpü:

—Ha i ja nin t'ę dihü gui fe'a n'da ra romano nu'bü hin ní t'örpa ran juanbi, bi 'yęn'a ra Pablo.

²⁶Ne nu'bü mi 'yö'a ra dofui a bi man ra Pablo, bi mba bá xi'a rá hmu ne bi 'yęmbi:

—Dami jamansu 'be'a guí örpa na ran 'yohü, n'da ra romano na.

²⁷Ne bá ę'a ra hmudofui büya, bi 'yän'na ra Pablo:

—Ha majuani gue'e gra romano.

Nu ra Pablo bi pađi:

—Haha, bi 'yęna.

²⁸Nu ra hmudofui bi 'yęmp'a:

—Xün ngu ra mbeti dá jut'ä ngue dán romanogä.

Nu ra Pablo bi xi'a:

—Pe nugä mbudi thoho ma ta bin t'un ran t'ędi gue din romano, janangue'a man'da dra romanogä.

²⁹Ne nu'a ra hmudofui bin su nguetho ya xí du't'i ne nu'a ra Pablo ra romano na. Janangue'a nu'ü nte bi 'yörpa ra Pablo, ęna xtá mbei.

Nu ra Pablo mi 'bäpü ja rá junta ü yü hmumbäjä yu judío

³⁰Ne nu'bü mi hyats'i, nu ra hmudofui nde da bađi hanja í yap'ü

yá judío, bi xocta'a ra Pablo mán thu't'i, ne bi manda dim peti yá hmumbäjä ne yú ngurpi yá judío. Ne bi zix'a ra Pablo bə dim peti.

23 Nu ra Pablo ɛmme madín hyɛthə bə, ne bi xifi:

—N'yohə ahə, nugä zəjí dí ɔt'ä'a i xicpa ma mbəi Oja, asta gue ra pa jabəya, bi 'yem 'bə mí də'mi din yə.

²Pe nu ra Ananías, ra dambäjä, bi xi'ə gue 'darpə mi 'bähmbə ra Pablo, da mberpa rá nde. ³Nu ra Pablo bi xi'a ra Ananías bəya:

—Oja da mbep'a'i nguetho yoho ni mbəi. Sä guí ɛmhə hin dá ɔt' yən t'ɛdi, pɛ go gue'ahə hin guí ɔthə yən t'ɛdi, ngue gadí manda da 'berca ma nde.

⁴Ne nu'ə 'darpə mi 'bähmi bi 'yɛmbi:

—Hanja gní that'a ra dambäjä ngue bi huahn'na Oja.

⁵Ra Pablo bi dąđi:

—Cu ahə, hin dí pačə ngue ra dambäjä a, nu'bə xcə pačə hin xcə thatə 'bə, nguetho nt'o't'i gue hin ga c'aman'ə ma ngurpihə, bi 'yɛmbi.

⁶Ne nu'a ra Pablo 'bə mí nu'ə 'da gue hupə ja ra junta, bi bađi hinga 'da'ingu yú t'ɛc'yei ə, nguetho 'da'ə bi den'də i man yə saduceo ne nu mi'da bi den'də i man yə fariseo. Janangue'a nu ra Pablo bi 'yɛmp'ə 'bəpə ja ra junta:

—N'yohə ahə, nugä dra fariseogä, ne xin rá ts'unt'ugä n'da ra fariseo. Nugä dí 'bäcua ne guí ɔrcahə ran juənbi nguetho dí ɛc'yei gue i ndants' mahən'a ə i tu, bi 'yɛn'a ra Pablo.

⁷Ne nangu'e'a xí man na ra Pablo bin junthə yə fariseo ə yə saduceo, ne gätho bin hecpə ja ra junta.

⁸Nguetho i man'ə yə saduceo gue hingui ndants' mahən'a ə i tu, ne i ma ngue njo'o yám 'behni Oja mahɛts'i, ne i ma ngue njo'o yən dąhi. Pe nu yə fariseo gätho i ɛc'yei.

⁹Bin ja n'da ra mbahni, ne nubəya bin ndants'i 'da'ə yú xänbate ə yə fariseo, bi 'yɛn'ə:

—Nuna ran 'yohə 'bäcua, nte mán ts'o bi 'yɔt'e. Xi'bə majuəni n'da ran dąhi o gue n'da rá m 'behni Oja mahɛts'i bin yaui, nde'bə hin ga sühmbə Oja, bi 'yɛna.

¹⁰Pe nu'ə 'bəpə ja ra junta, ɛmme bin sə'ə, asta gue'bə mí zu ra hmudofəi da sen'inde ra Pablo. Bi xih yú dofəi bəya gue ba jəcpə 'bəh yə ja'i, ne da zix mahən'a bə ja ra ngundofəi.

¹¹Ne nu'bə min xui, ra Hmu mahɛts'i bim 'bähmi ra Pablo ne bi 'yɛmbi:

—O di tu ni mbəi Pablo, nguetho ngutho gui ma bə ja ra dąhnini Roma nangu'eä, tengutho gá mangua Jerusalén.

Mi ɛna xtá tho ra Pablo

¹²Nu'bə mi hyats'i, 'da'ə yə judío 'da'ingu bi bən'ə da hyo ra Pablo, ne bi ma jatho di ja'ts'a bi man'ə. Ne bi 'yɛn'ə ngue hin din sihme, xing ra dehe da zi, asta gue'bə go bi hyo. ¹³Ne mi pongui yote má 'yohə ə 'da'angu bi ma ngue da hyo ra Pablo. ¹⁴Nu'ə bi mba bə 'bəh yə hmumbäjä ne yə dąc'yei, ne bi xifi:

—Nugähe dá mamhbe majuəni 'be'a ga ɔthe, ne hin dan sihmehə asta gue'bə go dá hohe ra Pablo. ¹⁵Janangue'a nu ahə ne'ə mi'da guín 'yohə bə ja ra junta, nu'bə nixudí gui xihmbə ra hmudofəi ba si'a ra Pablo,

gui 'yɛmbi gue gui 'yänhdü mi'da yün t'änni. Janague'a nugähe büya, dan sähe gua täcuahe bü ja ra 'yu, ga hohe, bi 'yɛn'ü.

¹⁶Pe nu rá 'be'ue ra Pablo bi 'yøde 'be'a nde da 'yørpa yün 'yohü. Bi mba bü ja ra ngundofüi ne bi xi'a ra Pablo. ¹⁷Nu ra Pablo bi zonh'na n'da ra dofüi büya, bi 'yɛmbi:

—Dami six na ra ts'ünt'ü bü bí 'büh ra hmudofüi, nguetho i ja 'be'a da xifi.

¹⁸Nu ra dofüi bi zixpü 'bü'a rá hmu, ne bi xifi:

—Nu'a ra Pablo ngue i ofädi, bi zoncagui ne bi 'yác ra mate gua siua na ra ts'ünt'ü, nguetho ja 'be'a da xi'i.

¹⁹Nu ra hmudofüi bi bentpa rá 'ye ra ts'ünt'ü, n'danni bá änni:

—'Be'a guín nde gui xiqui.

²⁰Nu'a ra ts'ünt'ü bi xi'a ra hmudofüi büya:

—Nu'ü 'da yü judío bin yäse'ü, bi ma da 'yä'a ra mate 'bü nixudi, ngue gui sixpü mahøn'a bü ja ra junta ra Pablo, nguetho da 'yɛn'i, da 'yän mi'da yün t'änni. ²¹Pe 'yo guí øt'e 'be'a da xi'i, nguetho i pongui yote má 'yohü yü judío ngue xün jot' ra 'yu, i täcua bü ra Pablo. Nu'ü, 'da'angu xüm ma ngue xín din sithe xín din sihme asta gue'bü go bi hyo ra Pablo. Ne i töp'a thoho 'be'a go gui ma, bi t'ɛmp'a ra hmudofüi.

²²Nu ra hmudofüi bi hecua ra ts'ünt'ü ngue njon da xifi, ngue ya xí xi'a ra hmudofüi. Ne nubüya bi xifi da mba.

**Nu ra Pablo bi mba m'behni
bü 'büh ra Félix**

²³Nubüya nu ra hmudofüi bi zohn'dü yoho yü ngärpa dofüi, bi

xifi din sä yociento ndofüi da mba bü ra hnini Cesarea 'bü guto nxui. Ne da mbähä mi hyäte ma 'det'a yü dofüi ngue din tögue, ne da mbähä mi yociento yü dofüi ngue i cü yün ts'ät'egui. ²⁴Ne bi manda da thöspa yü fani ngue da hyux a ra Pablo. Ne bi xifi di jamansu xün ho bü 'yu, asta gue'bü go bi dä bü 'büh ra ts'üt'abi Félix. ²⁵Ne bi 'yo't'a n'da ra søcuä ra hmudofüi, bi mbænpa ra ts'üt'abi Félix.

²⁶Ne bi 'yɛn'a ra søcuä:

“Nugä dra Claudio Lisias, dadí zengua'i, gra Félix, gra hoga ts'üt'abi. ²⁷Nuna ran 'yohü na, nu'bü mi bent' yü judío, nde xtá hyo. Pe dá yämhbē nanguē xün ngu yü dofüi, nguetho dá øcä ngue ra romano na. ²⁸Nugä him mí pađi hanja bi mba ma yađi, dá sixpü ja rá junta yü judío. ²⁹Pe nubüya dá øde ngue hønt'ü yün t'ɛđi zehē yü judío ngue í mba ma yađi, ne hin'yü 'be'a dí tho, o gue dín ofädi. ³⁰Ne nu'bü mi sicä 'be'a nde da 'yøt' yü judío, ngue nde da hyo, 'bex dá penh'na bü guí 'büi. Ne dá xi'ü yü nyapate gue da xi'i 'be'a ní mbespa ra hnuman'ü. Ne hønt'a dá xi'a ya,” bi 'yɛn'a rá søcuä ra hmudofüi.

³¹Nu yü dofüi büya bi 'yøt'e tengu bi xi'ü yú hmu. Nu'ü bi zix'a ra Pablo 'bü min xui, asta gue'bü mí zøm bü Antípatris. ³²Nu'bü mí hyax büya, bá peng bü yü dofüi gue him madín tögue. Pe nu'ü gätho madín tögue bi thoqui bi zix'a ra Pablo ü. ³³Nu'bü mí zøm bü ra hnini Cesarea, bin dáp ra søcuä ra ts'üt'abi, ne bi mba ma dä bü ra Pablo. ³⁴Ne nu'bü mi nu'a ra ts'üt'abi a ra søcuä, bi 'yän'na ra Pablo:

—Hapɛ ni häi.

Ne nu ra Pablo bi xifi gue ra mengu bu ra häi Cilicia. ³⁵Nu ra ts'ut'abi buya bi xi'a ra Pablo:

—Nugä ga öcä 'be'a gui mam 'bu bi zø'u di yap'li.

Ne bi manda da mba m'bädi bu ja rá nguts'ut'abi ndudañ Herodes.

**Nu ra Pablo bin juañ zehé
bu 'buh ra Félix**

24 Ne nu'bu mi jua'a cut'a pa, bi mba bu ra Ananías, ra hmumbäjä, ne 'da yu daç'yei, ne ra Tértulo ran hocpate. Ne bi xi'a ra ts'ut'abi 'be'a í mba ma yapí ra Pablo. ²Nu'bu mí ts'onh ra Pablo, bi dæ'mi bin yapate a ra Tértulo. Nu'a bi xi'a ra Félix:

—Nugähe dí pähmbe ngue nangue'e i ja ran johya ua ra häi dí 'buhmbe. ³Ne gäthogähe man'da dí 'buhmbe xun ho nangue 'be'a guí øt'e. Ne gätho yu pa dí xi'ahe ra jamadi nangue'e. ⁴Nuya hingui ngu 'be'a ga xi'a'i, pe gui 'yørca ra mate gui 'yøde 'be'a dí xi ahe. ⁵Nuna ran 'yohu, ðmme ra ts'om'bäi na, ne ðmme di parba yu judío hønbu go hapu 'bui ngue gätho ra ximhäi. Ne nuna, rá ngurpi 'da'u yu ja'i t'ðmbi yu nazareno. ⁶Nu'a mí nde xtí ts'on ra ðanijä bu Jerusalén, pe nugähe dá benthe, ne dí ðmhbe xcá juañbahe tengu im mam bu ja man t'ðdihe. ⁷Pe nu ra hmudofui, ra Lisias a, con rá ts'edi bá jucpu mi 'buhmbe. ⁸Ne bi xije dan yafé ua. Nuya, nu'bu gui 'yän zehé a, gui paði gue majuañi 'be'a gätho ní mba ma yapí, bi 'yemp'a ra ts'ut'abi a ra Tértulo.

⁹Ne nu'u yu judío min 'yohu, 'da'angu bi man'u. ¹⁰Ne nu ra

ts'ut'abi bi un ran t'ðdi ra Pablo gue din ya buya. Nu ra Pablo bi ma, bi 'yena:

—Nugä i hu ma mbui ngue sä dan juañdä ua, nguetho guí paði 'be'a nám 'buhmbe dyu judíohe, gue xun ngu yu jeya guín ts'ut'abi ua. ¹¹Nu'bu guí nde gui paði, sä gui paði, ja män 'de'mayo ma pa ya gue dá mba bu Jerusalén, dá thande Ojä bu. ¹²Ne nu'u ma mijudíohe him bi nu 'bu 'bo'o xcán junthe, xím bi nu 'bu 'bo'o xcá parbi, xínga guepu ja ma ðanijähe, xínga guepu ja ma t'unijähe, xínga guepu gätho ra hnini. ¹³Nuya hingui sä din juañni xun ho nguetho him majuañi 'be'a ní yapä ya. ¹⁴Pe nuya dadín juañdä gue dí tendä ra 'yu ma'da'yo, ne gue'a ðmbi him majuañi u. Pe guet'a ra 'yu mí ten'du ma ngurpa bøtahe, gue mí numansu Ojä nguetho dí ðc'yei 'be'a gätho män t'o't'i bu ja rá søcuä yün t'ðdi ra Moisés ne yú søcuä yu pøngahya. ¹⁵Ne nugä dí tø'mi 'be'a nín ho da 'yøt' Ojä, tengu i tømp' ya i 'bäcu. Nugähe dí ðc'yeihe ngue gätho xun du da ndants'i, ne'u bi 'yøt' ran ho, ne'u bi 'yøt' ran ts'o. ¹⁶Janangue'a gätho dí øt'ä 'be'a di bængä Ojä n'dahma hin hapu da thinga ma ts'oqui, xínga guepu 'bu Ojä xínga guepu 'buh yu ja'i, bi 'yena.

¹⁷Ne xø bi 'yena:

—Ne nu'bu mi thogui xun ngu yu jeya, bá pengä bu Jerusalén ngue ga un yun t'unni ma menguhe, ne ga un yun t'unni bu ja ma ðanijähe. ¹⁸Ne ngubü dá øt'ä bu ðanija, dá thande Ojä. 'Da'u yu judío, yu mengu bu ra häi Asia dán t'imhbe bu buya. Ne njom mí 'bupx xun ngu

yá ja'i, xíng ra sui mi ja bú. ¹⁹Nu'u gue dán t'ingähe bú, nde'bú gue'u xtambá 'yëcua u, xtá mangua 'bú ja 'be'a dá øt'ä bú. ²⁰O gue guehya yún 'yohú 'bäcua da ma 'bú ja 'be'a bi nürcä 'bú má mbagä bú ja ra junta. ²¹Hønt'a nts'edi dá mangä bú, ne dá émbä u: “Nu ahú guí ørcä ran ts'embi nam pa ya nguetho dí éc'yei ngue i ndants'u i tu,” dá éngä, bi 'yén'a ra Pablo.

²²Ne nu'bú mi 'yø'a ra Félix 'be'a bi man ra Pablo, 'bex bi ma da guah ra junta, nguetho xún ngu ts'u mi pa'a ra Félix nangué rá 'yu Ojá. Ne bi xi'u:

—Nu'bú dambá écua ra hmudofúi, ra Lisias, sä ga paçä 'be'a gätho bin ja.

²³Ne nu'a ra Félix bi manda da thoqui da mba m'bädi ra Pablo. Ne bi manda ngue da t'ørpa ran ho nangué'a, ne nu'u yú amigo sä da mba bú ne di unni 'be'a gätho da hyoni.

²⁴Nu'bú mí tho'i ts'u 'da yá pa, nu ra Félix bá peng bú ja ra hnini Cesarea, bán 'youi rá xisu í Drusila, nu'a ra judío a. Ne bi zon'na ra Pablo, ndepe da ma hague dán zä n'da da 'yéc'yei ra Jesucristo. ²⁵Ne nu'bú mi man ra Pablo nangué ram 'bui njuantho, ne bi ma ngue di jamansu 'be'a da 'yøt'a n'da, ne bi ma din ja ran t'änni 'bú ran zegui nangué yá ts'oqui, nu ra Félix bin su búya, ne bi xifi:

—Hønt'a gá xic ya, 'be ním 'bähma bú ja ra fädi mahøn'a, ne nu'bú da bongui ga zon'na'i mahøn'a, bi t'èmp'a ra Pablo.

²⁶Nu ra Félix mí éna xtán gu't'i ts'u, n'dahma xtí thø'a ra Pablo.

Janangué'a njan't'a thoho min zohni ne min yaui. ²⁷Ne nu'bú mi gua'a nyojeya bi mba ma poni a ra Félix, ne bi hyu'a ra Porcio Festo. Nu ra Félix 'bú mí bøm búya, bi zopu ra Pablo bú ja ra fädi, nguetho mí su da numan'u yá judío 'bú xtí hocpi.

Nu ra Pablo din juan bú 'buh ra Festo

25 Nu ra Festo bi mba bú ra häi guepu din ts'ut'abi, ne hyupa bim 'bupu ra hnini Cesarea, bi mba bú ra hnini Jerusalén búya. ²Nubú Jerusalén, yá hmumbäjä ne yú ngurpi yá judío bi xi'a ra Festo, bi nyapi nangué ra Pablo. ³Ne bi 'yørpa ts'edi bi 'yáp ra mate ngue da zohna ra Pablo ngue da zøm bú Jerusalén, nguetho im bèn'u da gorpa bú 'yu, gue nde da hyo. ⁴Pe nu ra Festo bi xifi ngue ofädi bú Cesarea ra Pablo, ne “mi ts'ut'ho ga mbagä ya,” bi 'yëmbi.

⁵Ne bi xifi:

—Nde'bú ga mbähä 'da ahú gue ja ni ts'ediuh, ne nu'bú ja mán ts'o bi 'yøt'a, sä gui yafu.

⁶Nu ra Festo, masque mbe man 'det'a pa bim 'bupu Jerusalén, bi mba bú Cesarea búya. Nu'bú mí hyax búya, bi mba bú ja rán juanbate, ne bi manda ba ts'i ra Pablo. ⁷Ne nu'bú mi zøm bú ra Pablo, nu yá judío ngue bá nexpu Jerusalén bi mbä'ts'i. Ne émmé xún ngu 'be'a xún ts'o í yapi. Pe hingui sä da bøm majuani 'be'a bi man'u.

⁸Nu ra Pablo bi ma nanguese búya:

—Nte dá øt'ä ngue hingui ho nangué man t'èdihe dyu judíohe, xínga gue'a ra danija, xínga gue'a rán t'èdi ra hmuts'ut'abi bú Roma, bi 'yén'a ra Pablo.

⁹Nu ra Festo nde da 'yøt'a dí numanho u yu judío, janangue'a bi 'yän'na ra Pablo:

—Ha guí nde gui mba bu Jerusalén, guepu ba øt'a ran juanbi bu, nangue 'be'a í yap'a yu judío.

¹⁰Nu ra Pablo bi dadi:

—Hin'na, guecua rán säui da t'ørcä ran juanbi ua, nguetho bi 'da'a ran t'edi ra hmuts'ut'abi 'bupu Roma gue gui 'yørcä ran juanbi ua. Ne nte män ts'o xtä ørpa yu judío, gue gui sixcä bu. Nu'i guí paði xun ho ngue te dá øt'ä. ¹¹Pe nu'bu xtä øt'ä n'da ran ts'o gue i man nin t'edi gui hyogui, jatho ga tu 'bu, hin ga 'dagui nangue man date. Pe nu'bu him majuañi 'be'a ní yapä u, njo'o n'da i ja rán t'edi di dägä bu ja yú 'ye u. Nugä dí ä'a ran t'edi gui thocä bu 'buh ra hmuts'ut'abi bu Roma, bi 'yæn'a ra Pablo.

¹²Nu'bu min yahü yám fäts'ihü a ra Festo, bi xi'a ra Pablo:

—Nu'bu guí ñna ga dä ahe bu Roma, da zä 'bu, bi 'yæmbi.

Nu ra Festo i yap'i ra ts'ut'abi Agripa

¹³Nu'bu mi tho'i 'da yu pa, n'da rá ts'ut'abi yu judío, ra Agripa na, ne'a rán ju, Berenice, bi zøm bu Cesarea di zengua a ra ts'ut'abi Festo. ¹⁴Ne nu'bu mi 'bupü 'da yu pa, nu ra Festo bi xi'a ra Agripa nangue ra Pablo, bi 'yæmbi:

—O bu n'da ran 'yohü, i ofädi, ngue bi zocua ra Félix, í Pablo a.

¹⁵Ne nu'bu má mbagä bu Jerusalén, nu yu hmumbäjä ne yu dác'yei ngue yu judío bi xicä nangue ra Pablo.

Nu'u mi äp ran unbi nangue'a.

¹⁶Ne nugä dá xi'u: “Pe nugähe dyu romanogähe hingui sä ga hohe n'da

'bu hinda nadí juanbähe u, ne dim 'bäpu ja yú hmi to'o di yap'i, din yäse.” Ngubu dá xifi. ¹⁷Ne nu'bu mi zøcua yun yapate, nu'bu mi hyats'i, 'bex dá mba bu ja man juanbate ne dá manda da ts'ixpu a ra Pablo.

¹⁸Nu'bu mí 'bähmbe bu u yun yapate, pe xinga n'dare bi ma gue yu ts'oqui tengu mím bængä ngue xtä ma. ¹⁹Pe hønt'a n'da ram hma madín junthu nangue 'be'a mi ec'yei zehé u yu judío. Ne nangue n'da ran 'yohü í Jesús nín junt'u, ngue bi du, pe nu ra Pablo nts'edi bi ma ngue i 'bui, bi 'yæna.

²⁰Nu ra Festo bi thoqui bi ma:

—Ne nugä hin dí paçä ga øt'ä ran juanbi nangue 'be'a ec'yei yu judío. Janangue'a dá än'na ra Pablo 'bu nde da mba bu Jerusalén, da mba ma juanbi bu. ²¹Pe nu ra Pablo bi 'yác ran t'edi, nde ga dä bu 'buh ra hmuts'ut'abi Augusto bu Roma. Dá manda büya da 'bädi asta gue'bu bi zä ga pehdä bu 'buh ra hmuts'ut'abi, ñna ra Festo.

²²Nu ra ts'ut'abi Agripa büya, bi xi'a ra Festo:

—Nugä dín nde ga øde 'be'a da man'a ran 'yohü.

Bi dā'a ra Festo büya:

—Nixudi da zä gui 'yøde.

²³Man'da pa büya bi mba bu ja rá ngu ran juanbate ra Agripa ne ra Berenice. Ne bi mba bu mbo gätho ja yú ts'edi, min 'yohü yu hmudofui ne yu ngurpi bu ja ra hnini Cesarea. Ne bi ts'ini xun ho nguetho i ja yúts'edi. Ne nu'a ra Festo bi manda da ts'ixpu ra Pablo. ²⁴Ne nubüya bi 'yæn'a ra Festo:

—Nu'i gra ts'ut'abi Agripa, ne ahü gyun 'yohühu gätho guí 'buhmbu

ua ya, guí nuhü na ran 'yohü. Ne gátho yu judío 'bupü Jerusalén ne'ü 'bucua Cesarea madín yapi nanguehna. Nu'ü njám'bü mi e't'a mi xiqui ngue mi ádi da mba ntho. ²⁵Pe nu'bü má paçä ngue nte bi 'yøt'a rán säui dí tho, dá engä ga penpü 'buh ra hmuts'üt'abi bü Roma, nguetho mí manse da mba ma dä bü. ²⁶Pe hin'yü 'be'a sä ga o't'ä a xü 'yøt'e ngue ga penpa ma hmu. Janangue'a dá zonhdä na ran 'yohü, gui 'yøhmbü ts'ü 'be'a da man ya, ma ts'üt'abi Agripa i. Ne nu'bü gá 'yøhmbü, masque da zä gui xijü büya 'be'a da zä ga o't'ä nangue ran yapi. ²⁷Nguetho dí ena hingui ho ga penpü n'da ra ofädi, ne nte má søcuä da jats'i ngue da mam bü hanja i ofädi, bi 'yæn'a ra Festo büya.

**Nu ra Pablo bin juan zehé
bü 'buh ra ts'üt'abi Agripa**

26 Nu'a ra Agripa bi xi'a ra Pablo:

—Da zä gui manse nangue'a zehé, bi 'yëmbi.

Nu ra Pablo bi uän rá 'yë ne bi ma nanguese. Bi 'yëna:

²—I jagä ran johya, nguetho sä dam 'bäcä ua ja ni hmi, gra ts'üt'abi Agripa, ne sä gam mangä nangue 'be'a í yaçpä ma mijudíohe. ³Nguetho guí paði xün ho 'be'a gátho yün t'øt'e yu judío, ne guí paði 'dahma 'dan'yo ma t'ëc'yëihe dyu judíohe. Janangue'a dí ä'a ra mate, gui 'yø'i ts'ü xün ho 'be'a gam mangä.

Rám 'büi ra Pablo 'bü hin ní 'yëc'yëi

⁴Nu'ü gátho ma mijudíohe i paði 'be'a ním 'büi dá øt'ä bü 'buh ma

menguhe, 'bü mán t'ühnigä ne'bü mám 'bucä bü Jerusalén, asta guehya. ⁵Nu'ü hin'yü ra pähä da ma, pe maya'bü mi paði ngue nya'a tho ho dá tenni xün ho tengu man yu fariseo. Nu yu fariseo man'da ghya da 'yøt' man t'ëdihe dyu judíohe xinda gue'ü mi'da. ⁶Nuya dí 'bäcua ja ran juänbate, nangue'a 'be'a dí ëc'yëi. Nugä dí ëc'yëi 'be'a bi xi'a Ojä ma ngürpa bombøtahe, ngue da xox'ü xün du. ⁷Nugähe yüm bom'beto ü 'de'mayoho yü ts'ünt'ü ma ngürpa bombøtahe ra Jacob, dí ghyahe ma pa ne ra xui nangue rá 'befi Ojä. Ne nugähe dí tømhbé 'be'a bi man Ojä, gue da xox'ü xün du. Nugä dí ëc'yëi gue majuañi bi dæ'mi bi 'yøt'a, ne gue'a ní yaçpä ya ma mijudíohe, ma ts'üt'abi Agripa i. ⁸Hanja gní bëmhbü ngue hingui sä Ojä da xox'ü xün du, bi 'yæn'a ra Pablo.

Bi man ra Pablo madí ünba yu 'yëc'yëi

⁹Ne xø bi 'yëm mahøn'a:

—Guec zehégä, nya'a tho ho dá bëngä ngue mi engä xün ho 'bü ga søcä ra Jesús, ra mengü Nazaret.

¹⁰Nübü Jerusalén xün ngu yu 'yëc'yëi dá cot'a fädi, nguetho bi 'dacä ran t'ëdi yu hmumbäjä. Ne nu'bü mi t'ëna da mba ntho, 'da'angu dá bëmhbé. ¹¹Ne xün ngu yu nidí dá ünba ü yu 'yëc'yëi bü ja ma nijähe dyu judíohe. Ne dá säpi dá serpa yü t'ëc'yëi. Ne nugä ëmme min cuëgä nangue'ü, nepü ja yu hnini yatho dá mbagä, dá un ran ünbi ü, bi 'yëna.

**Bi mam mahøn'a ha bin
jabü bi 'yëc'yëi**

¹²Ne xø bi 'yëm mahøn'a:

—Ne dá caxä ra søcua, ngue rán t'ëdi yu hmumbäjä, ngue ga ünba yu 'yëc'yëi. Dá hã ra 'yu ná mba bu ra hnini Damasco. ¹³Nu'i ma ts'ut'abi Agripa i, nu'bu mbe huxyadi dá nu bu 'yu n'da ra nyot'i bí 'yëh mahëts'i, ne man'da madí hyät'i xínda gue ra hyadi. Ne nu'a bi hyärpü dí 'bähmbe. ¹⁴Ne nu'bu gätho má tãnje bu häi, dá øcä n'da ra nde ngue ma ndese í ts'oqui, ra hebreo, i ñna: “Saulo, Saulo, hanja gní űngui. Xun hëi guí øt'e, tengu n'da ra mbundani i pa ma sũni ra t'o hndepe dim pefi xun ho, ne i nete thoho,” bi 'yëngui. ¹⁵Ne nugä dá änni: “To'o i, ma Hmu.” Nu ra Hmu bi dadi: “Nugä dra Jesús, guecä gadí űngui. ¹⁶Nuya dami ndants'i, gui 'bäi. Nuya dán 'yusegä ua n'dahma gui ma ne gan juanni nangue gätho 'be'a gá nu ya, ne gätho 'be'a ga ut'a m'bejua.” ¹⁷Ne bi 'yëngui: “Nuya ga pëhn'na'i bu 'buh yu ja'i hing yu judío, ne ga jamansu i nangue 'be'a da nde da 'yøt'a'i yu judío, ne yu ja'i ngue hing yu judío. ¹⁸Ne nangue nim hma, ga japi da xoc yú mbui yu ja'i ne him man din 'yo bu ja ra 'bexui, pe din ja ran nequi yú mbui. Ne ga japi da 'uepü ja rá ts'edi ra zïthu, ne din 'yo bu ja rá ts'edi Ojä ma Ta. Ne din ja ra punbi yú ts'oqui. Ne da nu ra te mazai u, ne gätho ran japi ga unni, tengu mi'da dá 'uecä,” bi 'yëngä ra Jesús, bi 'yëñ'a ra Pablo.

Ra Pablo him bi mbesta a bi man ra Hmu 'bu mín 'yuse

¹⁹Ne nu ra Pablo bi thoqui bi xi'a ra ts'ut'abi Agripa:

—Nugä hin dá festhoho 'be'a bi xicä ra nde gue bá ëh mahëts'i. ²⁰Rá mbüdi dá xi'u 'büpu Damasco, gue di päh yün 'yomfëni ne din 'yo bu rá 'yu Ojä. Ne dá xifi da 'yøt' ra 'befi xun ho nguepü da fadi xu päh yün 'yomfëni. Ngutho dá mangä bu Jerusalén, nepü gätho ra häi Judea, ne dá xicä yu ja'i ngue hing yu judío. ²¹Pe nangue'a 'be'a dá mangä, nu'u 'da yu judío bi bentcä bu ja ra danija, mi nde xta hyogui. ²²Pe asta gue yu pa jabüya i fäxcä Ojä. Ne dí xi'u ja yú ts'edi, ne dí xi'u hin'yü yú ts'edi. Ne hont'a dí xänbi 'be'a bi man ra Moisés ne 'be'a bi man yu pøngahya, ngue bin ja. ²³Nu'u, bi ma ngue jatho da nu ran ünbi ra Cristo, ne gue'a ra mbüdi da mba nsots'i bu 'bu'u xun du. Da mba nsots'i guepü da zä di un ran nequi yú mbui u yu judío, ne'u hing yu judío, bi 'yëñ'a ra Pablo.

Ra Pablo ndepe da 'yëc'yëi ra ts'ut'abi Agripa

²⁴Ne nu'bu ngubü mi man ra Pablo, nu ra Festo nts'edi bi mbafi: —Nu'i gra Pablo, guín gät'i, emme xun ngu guí päh ra søcua janangue'a guín gät'i.

²⁵Bi daja ra Pablo büya: —Hin dí jat'a, gra hoga ts'ut'abi gra Festo. Pe gätho dí mangä majuani a. ²⁶Nu ra Agripa in ts'ut'abi bu 'buh yu judío, i 'bücu, i paði nangue 'be'a gätho dí mangä. Janangue'a hin dí su ga mangua ja rá hmi. Ne dí haxa njuani ngue i paði, nguetho him bi t'agui 'be'a bin ja, bi 'yëñ'a ra Pablo. ²⁷Ne øb bi xih ra ts'ut'abi Agripa:

—Ma ts'ut'abi Agripa i, ha guí ɛc'yei 'be'a bi man yú pɔngahya Oja. Nugä dí paçä gue guí ɛc'yei, bi 'yɛmbi.

²⁸Nu ra Agripa buya bi ðat'a ra Pablo:

—Nu'i, guí nde 'bex ga päcä man 'yomfɛni, ngue ga ɛc'yei ra Cristo.

²⁹Nu ra Pablo bi 'yɛmp'a:

—'Bexgue guehya, ogue niya'bu ts'u, Oja i paði 'be'a dín ndegä. Dín nde gue gui 'yɛc'yei, ne ahu gätho guí 'buhmbu ua guí øhmbu 'be'a dím mangä ya. Ne dín nde gui cohmbu tengugä, pe hønt'u yu cadena hin'na u, bi 'yɛmbi.

³⁰Ne nu'bu ngubu mi man ra Pablo, ra Festo ne ra Agripa bim 'bäi, ne'a ra Berenice ne'u mi'da mi hupü. ³¹Ne nu'bu mi mba bu thi, n'da ngu n'da bin yaɛ u:

—Nu'a ran 'yohu ra Pablo, nte bi 'yøt'a ngue da du, xínga gue'a din ofädi, bin 'yɛmzehe u.

³²Nu ra Agripa bi 'yɛmp'a ra Festo:

—Nu'bu hin xtá ma din dä bu 'buh ra hmuts'ut'abi bu Roma, sä da mba nso'ts'i 'bu, bi 'yɛmbi.

Bi 'benpu Roma a ra Pablo

27 Nu'bu ya xí hma ngue ga huhe ra barco, ne ga mbäcähe bu Roma, ra häi Italia, nu ra Pablo ne mi'da yu ofädi bi mba ma däpi a ra ngurpadofui, rá thuhu ra Julio, rá ngurpadofui ra hmuts'ut'abi Augusto bu Roma. ²Dá huhe ra barco ngue bi nexpu ra hnini Adramitio, ne ɛn'u da thopu ja yu hnini bu ja ndendeja bu ra häi Asia. Dá nexhe bu buya, ne dá mbähmbe ra Aristarco, ra

mengu ra hnini Tesalónica bu ra häi Macedonia. ³Nu man'da pa dá sømhbe bu ra hnini Sidón, dán säyahe bu. Nu ra Julio min yamanhoui ra Pablo, ne bi un ran t'ɛdi da mba bu 'buh yú amigo. Ne nu yú amigo bi un ran säya. ⁴Ne nu'bu má nexhe bu, dá thohmbe bu nthɛ't'i ra t'uhäi Chipre i ja bu made ra deja. Dá thothe bu n'danguadi nguetho ɛmme ts'edi ran ðahi bu njombu. ⁵M'bejua dá thohmbe bu ja ra häi Cilicia ne ra häi Panfilia ja bu ndendeja. Dá sømhbe bu ra hnini Mira bu ra häi Licia.

⁶Guepu bi ðim bu n'da ra barco a ra hmudofui ngue bá nexpu Alejandría, ní mba bu ra häi Italia. Ne nu'a ra hmudofui bi jaje dá huhe ra barco. ⁷Ne xun ngu yu pa zu njante thoho dán 'yohe bu ja ra deja, ne xun hej dá thohmbe bu gätho rá nyani ra t'uhäi Gnido. Nu ran ðahi him bi jaje njuantho dá uɛnthe, janangue'a yabu dá cäthe njombu ja ra t'uhäi Creta, guepu nthɛ't'i ra t'uhäi Salmón. ⁸Ne xun hej dá thohmbe bu gätho rá nyani ra t'uhäi Creta, ne dá sømhbe bu ja yún säya yu barco, t'ɛmbi Buenos Puertos. Ne hinga yabu ja ra hnini Lasea.

⁹Ne xun ngu yu pa ya dá 'behmbe nangue ran ðahi, ne nts'utho bu dín 'yo ra barco bu ja ra dehe, nguetho yu pa ya i ja yun ðahi. ¹⁰Nu'a ra Pablo bi xi'u min 'yohu:

—N'yohu ahu dí xi ahu, nu'bu ga thohmbu, ga nuhu n'da ra 'yanthi nguetho xun hej thoho bu dí mba ma 'yoni ra barco. Ne hinga hønt'a ra barco ne ra 'beni ga 'behmbu, pe

ts'urpũ thoho necãhũ ga tuhũ, bi 'yẽmp'ũ.

¹¹Pe nu ra hmudofui man'da mi ẽc'yei 'be'a bi ma rá mbeti ra barco ne ra hmu ngue madí 'yoni, xinda gue'a 'be'a mi man ra Pablo. ¹²Nubũ Buenos Puertos hingui ho ngue da gopũ ra barco yũ pa xũ se. Janangue'a nu'ũ mbe gãtho ẽ mi ẽna xcá sãmhbẽ bũ ra hnini Fenice, guerpũ xcãm 'bũhmbẽ yũ pa xũ se. Nubũ Fenice, ra hnini bũ ra t'ũhãi Creta, man'da ja yũn säya xũn ho bũ yũ barco, nguetho hin ẽ ts'edi thopũ ran dãhi.

Ran dãhi bi 'yen ra dejã

¹³Ne n'da ra pa bi pom bũ bí 'yẽh ran dãhi, ne hinga nts'edi i 'yo. Ne ẽn'ũ xũn ho 'bũ da thogui. Janangue'a bi gux'a ra t'egui mi o bũ mbo ra dehe, ngue rán ts'ãmmi ra barco. Dã thohmbẽ bũya, zũ njante thoho á tho'a ndendejã ra barco bũ ra t'ũhãi Creta. ¹⁴Ne 'bex bá ẽ'a n'da ran dãhi ẽmme nts'edi, bá nexpũ Creta. ¹⁵Ne nu'bũ mí mbũdi bi ndøn ra barco ran dãhi, him mí sä da mba ma 'yoni bũya, dán unthe bũya, ne dá tẽndahe ran dãhi bũ í mba. ¹⁶Ne dá cãthe bũ hẽrpũ ja ra t'ũhãi Claudia i ja bũ made ra dejã, nguetho bi tãc'i ts'ũ ran dãhi ra hãi. Ne xũn hẽi bũ dá jũxhe bũ mbo a n'da zũ t'ũbarco ngue mí jũt'a ra barco. ¹⁷Ne nu'bũ mí cãrpũ mbo ra t'ũbarco, bi mba m'bãnba yũ xãhi a ra barco ngue hin da xø'ts' yũ xithe. Ne nu'ũ bũya mí supi da 'yen ran dãhi ra barco bũ ja ra 'bomu, ne da dontpũ guerpũ t'ẽmbi Sirte. Janangue'a bi gãcua yũn thãcan dãhi ra barco. Ne bi

duxtho ran dãhi ra barco bũ ja ra dehe. ¹⁸Man'da pa bũya bi dũ'mi bi hyõrpũ ja ra dehe yũ 'beni mi hõpũ mbo ra barco, ndepe hin di hyũ ra barco, nguetho ẽmme nts'edi mi ẽnje ran dãhi. ¹⁹Ne ná hyu pa bũya dá sosegãhe, dá hõmhbe thi 'be'a gãtho mí honi 'bũ di 'yon ra barco. ²⁰Ne xũn ngu yũ pa ẽmme mi ja yũ güi, ne nya'a him bin c'ã ra hyadi, xinga gue yũ sø 'bũ xũn xui. Ne dá nuhe n'da ran dãtendãhi ẽmme nts'utho. Ne dí su ga tuhe.

²¹Ne nya'a thoho njom bin sihmẽ. Nu ra Pablo bim 'bãi bi 'yẽna:

—N'yohũ ahũ nde'bũ xquí 'yõde 'be'a dá mangã. Nde'bũ xcambãn säyahũ bũ Creta, ne hin xcá nuhũ ran unbi ya, ne hin xquí 'beh ni 'benihũ. ²²Pe nuya, o di tu ni mbũihũ, nguetho xinga n'da ahũ gam 'behmbũ, pe hõnt'a ra barco dim 'bedi. ²³Nguetho dãm 'bã'be n'da rãm 'behni Ojã mahẽts'i má xui, gue nugã rá mbetigã Ojã ne dí thãnde a. ²⁴Ne nu'a ram 'behni bi xiqui: “O guín su Pablo, nguetho jatho da mba ma dã'i bũ 'bũh ra hmuts'ũt'abi bũ Roma. Ne nu'a Ojã hin di japi da du ẽ guí 'bũhmbũ ua ja ra barco, tengu gã 'yãpi,” ẽn'a rãm 'behni Ojã mahẽts'i. ²⁵Nuya, n'yohũ ahũ, dan johyahũ, nguetho dí ẽc'yei gue majũqũni da 'yõt' Ojã tengu bi xic rãm 'behni. ²⁶Pe nu ran dãhi da 'yenjũ bũ ja n'da ra t'ũhãi i ja bũ made ra dehe, bi 'yẽn'a ra Pablo.

²⁷Ne nu'bũ ya xí gua'i 'de'ma goho ma pa dí 'yohe, nubãya bi 'yengãhe ran dãhi bũ ja rá xequi ra dejã t'ẽmbi Adria, 'bũ min xui. Ne nu'ũ yũ mbefi gue di 'yon ra barco,

mím bēni hinga yabū ja n'da ra häi. ²⁸Ne bi 'yeni hangu nan hē ra dehe, 'däte ma 'de'ma'dato metro nan hē. Ne bi dān'i ts'ü ra barco, bi 'yeni mahøn'a, ne nuya hōnt'i 'däte ma yoto metro nan hē ra dehe. Janangue'a bi bādi him ma yatho bū ndenthe. ²⁹Nu'ü mi supi da zøm bū ndenthe ra barco, gue din thehū yū do. Janangue'a bi 'yent'i goho yū t'ēgui ngue yün ts'āmmi ra barco, bi 'yentpū ja rá xūthā ra barco, ndepe hin din 'yo. Ne ēmmē mi xønni din nequi. ³⁰Nu yū mbēfi di 'yon ra barco mim bēni xtá 'dagui, bi çā'ma man'da ra t'ūbarco bū ja ra dehe. Pē bin häte, nguetho ēna gue'ü yū t'ēgui xtá 'yent' mi'da bū ja rá yā ra barco, gue yün ts'āmmi. ³¹Pē nu ra Pablo bi 'yēmp'a ra hmudofūi, ne'ü yū dofūi:

—I nde da 'dah yū di 'yon ra barco, pē nu'bū da 'dah yū, hin da zā gui ponjū 'bū.

³²Nu yū dofūi būya bi hyēcua yün thāt'i ra t'ūbarco, ne bi dux ra dehe, janangue'a njom bi 'dagui.

³³Ne nu'bū t'ūnequi tho nu'a ra Pablo bi xifi nde'bū din sihme. Bi 'yēna:

—Nuya, ná 'de'magoho ma pa ya ngue mí tutho ni mbūihū, ne hin gán sihmehū. ³⁴Nuya dí øt'ahū ra ts'edi gui sihū ts'ü ra hme. Nu'a dí zac ni ja'l'ihū a, ne guerpū da zā xínga n'da gam 'behmbū ne njon din ũbi, xíngui ts'ü.

³⁵Ne nu'bū mi jua'a bi man'a ra Pablo bi hyāça n'da ra thuhme, bi un ra jamadi Ojā bū ja yú hmi gātho mí 'būpū, ne bi xeni bi dū'mi bi zi. ³⁶Nu'a bi man ra Pablo bi hurpa yá mbūi ũ, bin sihme ts'ü

būya. ³⁷Ne nugāhe í juaje yociento ne hyāte ma 'de'ma 'dato njā'i mi 'būhmbē bū ja ra barco. ³⁸Ne nu'bū mi juadi bin sihme ũ, nu'a ra trigo mi hōpū ja ra barco bi hyøm bū ja ra dehe, ndepa dí çāh nan hyū ra barco.

Bi xen ra barco ra dehe

³⁹Ne nu'bū mí hyats'i, him mi pādi 'be'a rá thuhu ra häi bi hyandi. Nu'bū mi nu mi ja bū n'da ra 'yethe gue him mí ja yū do, guerpū mim bēni mi sä xtí çū't' ra barco. ⁴⁰Bi hyēcua yün thāt'i yün ts'āmmi būya, bi zōpū dehe. Ne bi xocua yün thu't'i yün thācadehe ngue yüm 'bā't'i ra barco. Ne bi 'yēspa mahøn'a n'da ran thācandāhi. Nu ran dāhi būya bi 'yon ra barco, ne bi dū'mi bi hyām bū ja ra ndendejā. ⁴¹Pē nu'bū má sōmhbe hapū hingui hē ra dehe, dán tīmhbē bū yoho yū 'yethe, n'da n'danni ní yēhe. Nu'a rá yā ra barco bi yūrpū ja ra 'bomu ne bin dū bū, ne him mi sä da thogui. Pē nu rá xūthā būya bi mbūdi bi xen ra dehe, nguetho nts'edi din the bū yū dehe. ⁴²Nu yū dofūi būya, ēna da hyo yū ofādi, ngue mi supi din xaha, da 'dagui. ⁴³Pē nu ra hmudofūi him mi ndepe gue ne ra Pablo da tho, him bi japi da 'yōt'e 'be'a mim bēn'ü yū dofūi būya. Bi manda ngue to'o pāh nan xaha, ra mbūdi da zo bū ja ra dehe ne din xaha, da zøm bū ja ra häi. ⁴⁴Ne'ü mi'da ngue him mi pāh nan xaha, bi 'yoxpū ja yū xithe o gue yū xeca barco. Ne gātho bi zømānho bū ja ra häi.

Bi zøm bū ra häi Malta a ra Pablo

28 Ne nu'bū má sōmhbe bū ja ra häi, bi sije ngue rá thuhu

ra t'uhäi Malta, i ja bu made ra dehe. ²Nu yu mengu bu emme bi 'yorcahe ran ho, nguetho bi 'yurcahe n'da ra sibi nguepu dán tasphe. Bin 'ye bu ne xu seje. ³Nu ra Pablo bi pet yu 'yont'o, bi 'yuspä ja ra sibi, 'bex bi bøn'a n'da ran däte pozü bu ja ra t'o, nu'bu mi zä ra sibi. Ne nuna ra pozü bi zap rá 'ye ra Pablo, ne bin zürpü. ⁴Nu'bu mi nu yu mengu bu ngue i zürpü ja rá 'ye ra Pablo ra pozü, bi 'yēn'ü:

—Masque ra hyodu na ran 'yohü, masque him bi du bu ja ra dehe, pe nuya m'bejua da gut'a 'be'a xí 'yöt'e.

⁵Pe nu ra Pablo bi huac rá 'ye, ne bi däh ra pozü, nín so bu ja ra sibi, ne nte mán ünbi bi nu ra Pablo. ⁶Ne nu'ü 'bärpü, mi tøm'i nde da nu 'bu da nden bu bi zapü, o gue da 'yagui ne 'bex da du. Ne nu'bu ná nya'a mi tøm'i, hin te bi ja, bi pä'a mim bēn'ü. Ne ēn'ü: “Masque n'da ra oja na.”

⁷Nu'a rá ts'üt'abi ra t'uhäi Malta, í Publio a, mí jase n'da xēqui rá häi jombü dán tasphe. Ne bi xije ga mbähmbe bu rá ngu. Ne hyu pa däm 'bühmbe bu, ne emme xün ho bi 'yörcahe. ⁸Nu rá ta a ra ts'üt'abi Publio ya xmí ü 'bu má sōmhbe bu, mi ja ra pa ne ra mbōni. Nu ra Pablo bi mba bu da nu, bin yaui Oja ne bi gāx rá 'ye, ne 'bex bi zä büya. ⁹Ne nu'bu min ja 'be'a bi 'yöt'a ra Pablo, gätho mi 'bärpü ja ra häi ngue mín zāman'ü bi zōm bu, ne gätho bi hoqui, bi zä büya. ¹⁰Ne xün ngu yün t'unni bi 'daje, ne nu'bu má mbäcähe, xō bi 'daje gätho 'be'a ga homhbe bu ja ra barco.

Bi zōm bu Roma ra Pablo

¹¹Nhyuzna dām 'bühmbe bu ja ra t'uhäi Malta, dá huhe n'da ra

barco büya. Nu ra barco mi hō bu gätho yu pa xu se, ngue bá nexpu Alejandría. Nu rá thuhu ra barco t'ēmbi yu gon'yohü Cástor ne Pólux. ¹²Ne dá huhe ra barco, dá nexhe bu ra t'uhäi Malta büya, ne dá sōmhbe bu n'da ra hnini Siracusa, ngue 'dan'yo ra häi, ne hyupa dán dehe bu. ¹³Dá nexhe bu, ne dá cäthe bu ja ndendejä asta gue'bu go má sōmhbe bu ra hnini Regio. Ne man'da pa büya bin 'yo xün ho ran dāhi, ne ná yopa dá sōmhbe bu ra hnini Puteoli, gue ra häi Italia, ne dá çacähe büya. ¹⁴Nubu, dá tīmhe 'da'ü yu cu nangue ra Cristo. Nu'ü bi xije dan säyahe bu nyoto pa. M'bejua büya dá hāxhe ra 'yu í pa bu ra dāhnini Roma. ¹⁵Ne nu'ü yu cu nangue ra Cristo mi 'bärpü Roma, mi øde ba ēhmbe bu 'yu. Bá ēh püya, bi dāje bu ja ra hnini Foro de Apio, ne bi dāje mi'da bu ra hnini Tres Tabernas. Ne nu ra Pablo 'bu mí nu, bi xi Oja jamadi, ne nu Oja bi hyurpa rá mbüi büya. ¹⁶Ne nu'bu má sōmhbe bu ja ra dāhnini Roma, nu ra hmudofüi bi dä bu yu ofädi bu 'buh rá hmu yu mbädi. Pe nu'a ra Pablo bin t'un ran t'ēdi dim 'büse bu ja n'da ra ngu, ne hōnt'a n'da ra dofüi da mbädi.

Bi man rām Hman Oja ra Pablo bu Roma

¹⁷Ne nu'bu mi tho'an hyupa, nu ra Pablo bi zon'dü yá ngurpi yu judío ngue mí 'bärpü. Ne nu'bu mim peti bu 'bü'a ra Pablo, bi 'yēmbi:

—Man 'yohü ahü, nte man ts'o dá ørpä ü ma mijudíohü, xín dá festa yún thānde bi thocta ü ma ngurpa bombōtahü, pe guehma bi

mba ma dägä bə 'buh yə romano bə Jerusalén. ¹⁸Ne nu'bə mi 'yørcä ran juanbi, nu'ə mi nde xtá hyega thoho, nguetho nte dá øt'ä ngue da thogui. ¹⁹Pe nu ma mijudíohə him mi nde xtá hyega thoho, janangue'a dá äh ran t'ëdi di dägä ua Roma. Pe hin'yə 'be'a dím bəni dá yapä ə ma mijudíohə. ²⁰Janangue'a dá zohn'nahə dan nuhə ne dan yəhə. Nuju dyə israelhə, dí tømhbə din ja 'be'a bi man Ojə gue din ja. Pe dí ɛc'yeyi ngue ya bi də'mi bin ja 'be'a bi man Ojə, jananjabə nthu't'igä ra t'ɛgui ja ua, bi 'yən'a ra Pablo.

²¹Nu'ə bi xi'a ra Pablo:

—Nugähe nte má søcuə bi 'bengähe ní 'yɛpə Judea nangue'e. Xínga n'da man 'yohuhə bí nɛxpə, bi man ran ts'o nangue'e, njo'o to'o bi yap'a'i. ²²Pe dín nde gui xije ts'ə 'be'a guím bəni, nguetho hønə bi zä i hma hingui ho 'be'a guí ɛc'yeyihə, bi 'yən'a.

²³Ne nu'ə bim peti man'da ra pa nangue'a xí ma, ne xən ngu ə bi zøm bə mi 'bə'a ra Pablo. Nu ra Pablo bəya gätho ra pa bi xifi nangue rá 'bɛfi i øt' Ojə ua ja ra ximhäi, ne 'bɛpə ní manda Ojə ə yə ja'i. Bi hyoni 'bɛpə dí 'yɛc'yeyi ra Jesús, ne bi 'yuti hapə nt'o't'i nangue ra Jesús bə ja rá søcuə ra Moisés, ne yú søcuə yə pøngahyə. ²⁴Nu'ə 'da bi 'yɛc'yeyi 'bə mí man ra Pablo, pɛ 'da'ə him bi 'yɛc'yeyi. ²⁵Ne nu'bə him mí sä'ə ngue 'da'angu da bəni, bi mbədi bi mba. Pe nu ra Pablo man'da ram hma bi xi'ə:

—Nuna rá Hogandəhi Ojə majuanı bi ma nu'bə mim pøngahyə ra Isaías, ne bi xi'ə

ma ngurpa bombøtahə. ²⁶Ne bi t'ɛmp'ə:

Ní mba bə 'buh ni mijudíohə, ne gui 'yɛmbi:

“Nu ahə zai guí øhmbə nangue ni zaguhə, pɛ hin guí pəhmbə 'be'a guí øhmbə.

Ne guín nuhə nangue ni dähə, pɛ hin guí pəhmbə 'be'a guín nuhə,”

ngubə bi 'yɛmb yə ja'i.

²⁷Nguetho nu yə ja'i xəm mɛ yú mbəi,

ne xíngui ts'ə cə't' yú zagu 'be'a øde.

Ne tengu'bə di ts'ənt' yú dä, nguetho su da nu,

su da 'yøde,

nguetho hingui nde di pəh yú mbəi

guerpə da zä xcá hocpa yú mbəi, ɛn'a rá Hogandəhi Ojə 'bə mí mím pøngahyə ra Isaías, bi 'yən'a ra Pablo.

²⁸Ne bi thoqui bi 'yɛmbi:

—Dami pəhmbə ngue nuya da si'ə hing yə judío 'bɛpə da zä dí zin Ojə ə, ne gätho yə pa dí mba bə. Ne nu'ə, man'da da 'yø'ə, bi t'ɛmp'ə yə judío.

²⁹Ne nu'bə mí gua'a bi ma ra Pablo, nu yə judío bi mba, ne bin junzehe ə 'bə mí mba'ə, nangue 'be'a bi man'a ra Pablo.

³⁰Ne nu'a ra Pablo bim 'bəpə nyo jeya bə ja ra ngu xí mihi. Ne gätho to'o bi mba bə, bi numanho.

³¹Ne nu ra Pablo bi ma 'bɛpə dí manda Ojə ə, ne bi xänbi nangue ma Hmuhə ra Jesucristo. Ne nu'a ra Pablo him mi supi to'o da 'yøde, ne njo'o to bi hecpi.

ROMANOS

Ra sɔcuʌ bi 'yorba ra Pablo ɯ yu 'yɛc'yɛi bɯ ja ra ngurpa ɔɔhnini Roma

Ran zɛngua

1 Nugä drá Pablogä, drá 'yɛhɛgä ra Jesucristo. Ne bi xic Ojā ma 'bäigä'be ra Cristo, ne bi huangui gam mangä rán ho ma'da'yo Ojā. ²Ne guet'a ram hma mi man Ojā bɯ ja rá hoga t'ohni bi 'yo't'ɯ yá pɔngahya maya'bɯ. ³Ne n'dat'a ram hma im ma nangue ra Jesucristo rá Ts'unt'ɯ Ojā a, ne nangue'a bim 'bɛcua ja ra ximhäi, rām bom'betɔ ra David a. ⁴Pɛ nu'bɯ mi ɔɔmbɛni bɯ 'bɯ ɯ xɯn du, ja bi 'yu Ojā xɯn ho gue rá Ts'unt'ɯ Ojā a bɯya nte hɛmbi nangue rá Hogandāhi in 'youi. Gue'a ma Hmuhɯ a. ⁵Ne rá mate zɛhɛ bi xiqui ma 'bäigä'be ra Cristo, ga japi da'yɛc' yɛi yu ja'i gätho yu hnini, ne gue'a dí hnumanho ra Cristo a bɯya. ⁶Janangue'a in ndec Ojā ga mba ga fäx'a ni t'ɛc'yɛihɯ, nguetho bi zon'nahɯ Ojā bi ja'ahɯ yá mbeti ahɯ ra Jesucristo. ⁷Guehna dí ot'ahɯ na ya gätho ahɯ guí 'bɯhmbɯ bɯ ja ra ɔɔhnini Roma, ngue bi huɛc'ahɯ Ojā ne bi zon'nahɯ, ne bi 'uec'a ni mbɯihɯ

in nde ahɯ hɔnt'a guim bɛmhbɯ a. Dí äp Ojā ma Tahɯ ne ra Jesucristo ma Hmuhɯ da hyut'a ni mbɯihɯ nangue rá mate zɛhɛ.

ɛmme in nde da zɔm bɯ Roma a ra Pablo

⁸M'bet'o thoho dí xi ahɯ ɛmme dadí johyagä, nguetho dí ø'a man yu ja'i hɔnbɯ go hapɯ dí 'yo ngue guí ɛc'yɛihɯ xɯn ho. Janangue'a dí xi Ojā jamadi nangue gätho ahɯ. Ne di thocpa ra jamadi ma Ojāhɯ ra Jesucristo. ⁹Ne i pā Ojā hin dí ɛ'ts'a ná ya'be nangue ahɯ. Ne dí hāh ma mbɯi dí ørpa rá 'befi 'bɯ dí m man a ran ho ma'da'yo nangue rá Ts'unt'ɯ. ¹⁰Ne dí äp rá mate Ojā ngue hin da ya'a ga mbagä bɯ guí 'bɯhmbɯ. Ne hin dí pādi 'be'a da zä dá sɔm bɯ, pɛ go pā Ojā, ne xɔmhma thoho da nde Ojā ga mba bɯ. ¹¹Nguetho ɛmme dín nde gan nu ahɯ, ga fäx ahɯ dín ja ahɯ man'da xɯn ngu rá ts'edi Ojā, ne man'da gam 'bāhmbɯ xɯn ho bɯya. ¹²Necä da zä gui fäxcahɯ, janangue'a da zä 'da xtām fäxtahɯ nangue ma t'ɛc'yɛihɯ dí comhbɯ. ¹³Ma zi cu

ahü dín nde gui pãhmbü ngue xun ngu yu nidí mí ña xcá mba bü, pë hinga na sä. Pë guehma dín nde ga mbagã bü ne da hnurca ma 'befi bü guí 'bühmbü, tengü bü mi'da yu hnini xtá mba. ¹⁴Nguetho i 'yo ma güenda ga xänba yu ja'í, ne u 'bãpü ja yu hnini ne u yüm 'bündapo ja'í, ne'ü pãh ra søcuã ne u hingui pädi, gãtho ga xänbi. ¹⁵Janangue'a ne ahü ñmme jag ra pähä ga xän'nahü rán ho ma'da'yo ra Cristo, gãtho ahü guí 'bühmbü bü ja ra dãhnini Roma.

**Nu ran ho ma'da'yo ní yan
u to'o gãtho da hyã a**

¹⁶Ne hin dí pes' ma sä gam mangã ran ho ma'da'yo, nguetho gue'a ram hma rá ts'edi Ojã a dí yan u to'o gãtho da hyã a. Ne mbüdi bi sije dyü israelgãhe, ne xø bi si u mi'da büya. ¹⁷Nguetho nu ran ho ma'da'yo i xijü 'be'a ní hogahü, gue ga hãnthohü rá mate, ne hin'yü 'be'a man'da dí zinjü Ojã a. Tengü mán t'o't'i: "To'o bi 'yëc'yei rá mate Ojã, bi hocpa yú ts'oqui, bin t'un ra 'da'yote büya."

Gãtho yu ja'í in dupate yu ts'oqui

¹⁸Nguetho nu'bü hin da yan Ojã yu ja'í i jatho di ünbi, nangue'a 'dan'yo thoho i thãnde, ne i øt'e 'be'a gã má ts'oqui. Ne nu'a majuãni nde di bënba Ojã u, pë di hecpada u, nguetho man'da in numanhose yú ts'oqui. ¹⁹Pë i pãhma 'be'a sä da fãdi nangue Ojã, nguetho gueße Ojã di bënbi. ²⁰Ne madague'bü hin di nequi Ojã, pë da zã da bãh yu ja'í gue maguese Ojã ne i ja rá ts'edi mazãi a, nguetho in nu 'be'a gãtho

bi 'yøt'ua ja ra häi. Ne gue'bü go rá mbüdi ra ximhäi mi sä xtá fãdi xun ho. Ne mi sä xtám bãh yu ja'í xtá numansu Ojã. Janangue'a njon da zã da xi Ojã nte in dupate. ²¹Ne mi sähma xtám bã Ojã, pë him mi nde xtá numansu a ne him bi xifi jamadi 'be'a gãtho bin t'un'dü. Pë bi dü'mi bi bën a n'da ran 'yomfëni nte ní mba tho. Janangue'a bi 'beh ra hogan'yomfëni. Ne njãm'bü bi zã da bënü 'be'a xun ho da 'yør püya. ²²Sã ña pãse u, ne guepü í 'berpü ra hogan 'yomfëni büya. ²³Nu Ojã tãte xun ho a, gue i 'bui mazãi. Pë nu'u bi 'yøzehe yu ja'í bi bønü tengü yú pøte yu ja'í dim 'bedi, ne yu doja ne yu zate ne yu pozü, man'da bi 'yëmbi ojã u. ²⁴Janangue'a bi hye Ojã u. Ne man'da bi 'yøzehe 'be'a gãtho bi numanhose büya gue ran 'yomt'ëni. Ne bi ts'onse yú ja'í n'da ngu n'da u. ²⁵Bi hye a majuãni Ojã ne go bi 'yëc'yei u him majuãni Ojã. Bi dãnde gãtho bi 'yøt' Ojã ua ja ra ximhäi xinda gue'a Ojã gue bi 'yøt'u. Pë hønt'a Ojã mixte xun ho a gãtho yu pa mazãi. Janangue'a hønt'a ga ñpahü a. ²⁶Ne gue'a í hye Ojã u. Ne nubüya bi zã bi 'yøt' ran ts'o, gue'bü go mí 'yøt' man'da xun ts'o, ne yu xisu bi pä a bi zänba Ojã xtá 'yøt'e, gue bi 'yãsäba yú mixisuhü tengü'bü ran 'yohü zehë. ²⁷Ne yün 'yohü bi hyeh yün t'ëdi mi sãn Ojã xtín thãt'ü yu xisu ngue xtí manda, nguetho ñmme in nde di 'yãsäba yú min'yohühü, nu'a him mi sä xtá 'yøt'e. Pë bi hyonse ran ünbi gue yú ja'í zehë u 'bü mí 'uegue. ²⁸Ne nu'bü him mi numanho a ran 'yomfëni majuãni nangue Ojã, ngutho bi hye Ojã u, ne man'da bi

bɛn ɯ yú ts'on 'yomfɛni ne bi 'yɔt' yɛn ts'o him mi sá xtá 'yɔt'e. ²⁹Ne ɛmme di yus' yú mbui gátho yu ts'oqui, ran 'yomt'ɛni, ra ts'om'bái, ran ts'iyate, ra nexmate, ran ts'eya, ran thote, ran sui, ran tháte, ran ɛcpate, ran c'ate. ³⁰Ne yu zánfehni ɯ, ne i san Oja, ne hingui su n'da ra ja'i, ne din 'yɛx'ɯ, ne ma maguese ɯ, thocpa thoho i honse mi'da yu ts'oqui hingui pa'di da 'yɔt'e, ne i festa'a 'be'a man yú ta ne yú mbe. ³¹Ne hingui nde din 'yomfɛni ɯ, ne hin di ja't's'a man ɯ, ne hin'yu yún huɛcate, ne hin'yu yú yembui. ³²I pa'hma di unba Oja ɯ gátho yu pa mazai, gue'a yún sáhu a nguetho i øt' ya i hmangua. Pe man'da guexta'a i øt'e ne man'da di johya 'bu xun ngu ɯ 'da'angu øthu ɯ.

Di unba Oja ɯ to'o di ho yu ts'oqui

2 Janangue'a hingui sá ga ɛmhbu him man sáhu a ran unbi hønt'a go to'o gahu. Nguetho nu'bu dí numan'uhu ɯ 'da nangue yú ts'oqui, ne dí ɛmhbu go yún sáhu da nu ran unbi ɯ, pe gue'a nán juanba zehehu a 'bu gue n'dat'a dí øthu. ²Pe dí pa'hmbu gue yún sáhu 'bu di unba Oja ɯ øt' yu ts'oqui. ³Pe sá dí ɛmhbu ngue go ga ponju rán juanbi Oja, ngue go dí ɛmfu hingui ho øt'ɯ 'da, ne ya 'da'angu dí øthu ɯ. ⁴Ha hin dí pa'hmbu hanja him 'bexque di unghu Oja nangue ma ts'oquihu. Pe gue'a ní jajú ga páh ma mbuihu xun ho a. Pe nuju dí festahu rá yembui i øcahu. ⁵Pe nu'bu xum me ní mbui n'da, ne xingui ts'ɯ coh rá mbui nangue yú ts'oqui, pe ɛmme di pet yun unbi da t'ørpa 'bu bi zøn ra pa, ngue rá

muui a bi 'yɔt'e, ne da zemp Oja a. ⁶Ne n'da ngu n'da din t'un'na rán theui 'be'a bi 'yɔt'e. ⁷Nu Oja di unt'a ra temazai 'bu 'bo'o zai øt'a ran ho, nguetho honi dim 'buhmi Oja, ne i honi da 'yɔt'a i numanho Oja, ne i honi da t'ørpa ran ho njam'bu din thegue. ⁸Pe nu'bu dadin sühmbu Oja, ne hin dí numanhohu a ra 'yu majuanu pe hønt' yu ts'oqui go dí numanhohu, pe gue'a dí 'daju ra cue Oja a 'bu, ngue ɛmme nts'utho. ⁹Nts'edi yun unbi ne 'be'a gátho má dumbui da nu'ɯ n'da ngu n'da to'o gátho nzai øt' yu ts'oqui, neje dyu israelhe, ne ahu hin gyu israelhu. ¹⁰⁻¹¹Pe hønt'a go to'o da hyoni da 'yɔt' ran ho, di japi 'darpu dim 'buhmi Oja ne da numanho Oja a, ne da hyurpa rá mbui thocpa thoho, necáhe dyu israelgáhe, ne ahu hing yu israelhu. Nguetho gátho 'da'anguju bu na nuju Oja. ¹²Ne nu'ɯ hing yu israel him bi sih yún t'ɛdi Oja. Ne madague'bu him bi sifi, pe guehma da nu yun unbi to'o di thocta yu ts'oqui. Ne ngutho ɯ yu israel ngue bi sih yún t'ɛdi Oja, ne gue'ɯ yún t'ɛdi Oja dí juanba ɯ to'o di thocta yu ts'oqui. ¹³Nguetho nu'bu da ba'ho yún t'ɛdi Oja n'da, hin da numanho Oja a 'bu, hinda hønt'bu da 'yɔt'a hmam bu. ¹⁴Nu'ɯ hing yu israel, him bin t'un yún t'ɛdi Oja ngue ran hocja'i xtá 'yɔt'e. Pe guehma i pa'se mbo yú mbui nda'a xun ho, nguetho ja'bu i øt'a rán theui ɯ yún t'ɛdi Oja ngue ran hocja'i. ¹⁵Ne madague'bu him bi sih yún t'ɛdi Oja ɯ 'da, pe tengu 'bu mán t'ot'ti bu ja yú mbui ɯ yún t'ɛdi Oja, ne guese yú mbui i xifi ngue

hingui ho a bi 'yõt'e, o ja'bu xun ho. ¹⁶Ne gue'a dí juanba Oja u gátho yu ja'i, nangué ra Jesucristo 'bu bi zøn ra pa. Ne di juanba u nangué u i aše mbo yú mbui u. Ne gue'a i mam bu ja ran ho ma'da'yo ngue dí m mangä.

Sä ín 'yex'u 'da yu israel
u yún t'edi Oja

¹⁷Pe nu ahü ma mi'israel ahü, guidín 'yexhu nguetho gyu mengu israelhu, ne, “hønsegahu i numanhoju Oja, nguetho bi 'daju u yún t'edi,” sä guí emhbü. ¹⁸Ne gá pahmbü rá pähä Oja, nguetho gán xähmbü yún t'edi, ne gá pahmbü nda'a xun ho da zä da 'yõt'a n'da. ¹⁹Ne guím bensehu guí uthü ra 'yu u yu xädä, guím bëmhbü yú nyot'i ahü u i 'yo bu ja ra 'bexui. ²⁰Ne sä guí emhbü ja nin t'edi gui xänbahu yu 'yambui, nguetho guí pahmbü u yún t'edi Oja ngue majuañi, ngue di un ran 'yomfëni n'da. ²¹Pe nu'bu gue'a guí øthu ma mi'israel ahü guí xänbahu mi'da, hanja hin gán xäsehü thä. Guí xihmbü mi'da ngue hin dim pë, pe hanja go guím pësehü thä. ²²Guí xihmbü mi'da ngue hin din 'yomt'ëni, pe hanja go guí 'yomt'ëni zehëhü. Guí xihmbü mi'da hin da 'yëspa u yu hyäte oja, pe ha hin guím bëmhbü ngue go guí cüzehëhü bu i thände yú ojäse u, ne guí pëfë 'be'a guí numanhohü bu. ²³Gná yathü a ngue'a guí emhbü guí pahmbü yún t'edi Oja. Pe man'da gadí jafu hin da numansu Oja u mi'da, nguetho guí festahü u yún t'edi bi ma. ²⁴Janangué'a bin ja tengu mán t'ot'i, ngue di c'aman'u Oja u hing yu israel 'bu i nu a ran ts'o

guí øthu, gyu israelhu. ²⁵Pe nu'bu xcä øthu yún t'edi Oja bi man ra Moisés, xun ho ngue am hmëpya ma ja'ihu, ngue dyu israelhu. Pe nu'bu hin dí tenhdu u, säti thoho am hmëpyagahu 'bu, ne nte ja bu a uh ma hmëpyahu. ²⁶Ne nu'hu hing yu israel ngue him bi mba ma hmëpyabi yú ja'i, nu'bu øt' yún thehu u yún t'edi Oja, nu'hu i numanho Oja u, tengu'bu xtá hmëpya bu na nu Oja u. ²⁷Ne nu'hu hing yu israel ngue nte ma hmëpya i ja, pe nu'bu i øt' yún t'edi Oja, gue'u dí jaju din c'a ma ts'oquihu u, dyu israelhu. Nguetho sä dá mëpya ma ja'ihu, tengu man'a ran t'edi, ne hin dá øthu a rán säui ma hmëpyahu. ²⁸Ne madague'bu n'dat'a mam bombøtahü ra Abraham, pe hinga gue'a ní 'yõt'e rá t'uhni Oja n'da a. Ne xín nangué'a am hmëpya maxøts'e rá ja'i n'da. ²⁹Pe hinda hønt'bu hmëpya ma mbuihu nangué rá Hogandähi Oja, nu'a njuantho ra hmëpya i nu Oja a. Ne nu'bu njabu ma mbuihu, hin gam bëmhbü ngue da numanhoju ma mi ja'ihu, pe hønt'a Oja gam bëmhbü da numanhoju.

3 Nu'bu 'bo'o da 'yëngui: “Pe hanja bi huan Oja u yu israel thä, ne 'be'a nam bøn'a ra hmëpya bi si u,” gue'bu 'bo'o da 'yëngui. ²Pe xun ngu 'be'a í huan Oja u. M'bet'o thoho gam bëmhbü bin t'un rá m hman Oja maya'bu u ndu mam bombøtahü. Ne gue'a ga xi u to'o da 'yängui. ³Pe xun ngu u him bi nde. Pe ha gam bëmhbü bi zëpü a mí ëna xtá 'yörpa Oja yu ja'i 'bu. ⁴Hin'na maha, pe guehma gueše Oja dí ja'ts'a rá m hma, madague'bu

gätho xtín hętho yu ja'i nangue rá 'befi. Ne tengu bi man rá t'ohni Oja, gätho di ja'ts'a bi ma, ne hin hapu ga tımhbü ngue him bi 'yot' Oja a mí ma, 'bü ga änhdü. ⁵Pe sä ęn u 'da hingui øh rá m hman Oja: "Hingui ho 'bü di ęngahü Oja nangue ma ts'oquihü, nguetho man'da di necmanho rán ho Oja 'bü gätho xun ts'otho ga øthü," ęn'ü yu ja'i. ⁶Pe hingui sähma ngubü ga mamhbü, ne xun ho 'bü di ęngahü Oja nangue ma ts'oquihü, nguetho jatho da 'yot' ran ts'ut'abi nangue gätho ra ximhäi. ⁷Ne sä ęn u 'da: "Man'da dí ęspahü Oja nangue ma fehniü dí mamhbü. Pe hanja di ęngahü 'bü, tengu'bü dyu 'yot'a ts'oquihü, ne man'da dí uhmbü ngue njam'bü dim fehni Oja," sä ęn u 'da. ⁸"Ne mbähä ga øthü ran ts'o, n'dahma di nequi a ran ho," i ęnjü dí ęmhbü u 'da 'bü dí ęna hin ní yanjü Oja u yún t'ędi, gue'ü to i sanjü. Pegue da ts'emba u nangue yám hman u.

Gätho dín dupatehü yu ts'oqui

⁹Pe ha gam bęmhbü man'da xun hoju dyu israelhü. Pe hin'na, tengu thoho dá xi ahü 'bü rá mbüdi, nguetho 'da'angu dyu 'yot'a ts'oquihü, ne'ü yu israel ne'ü hin yu israel. ¹⁰Ne mán t'o't'i:

Njo'o n'da xun ho, xinga n'da.

¹¹Njo'o n'da i ja rán 'yomfęni, ne njo'o i hon Oja ngue nde da denni.

¹²Gätho gahü dá 'uethohü, ne 'da án ts'ontho 'be'a dá øthü.

Xínga n'dajü dí øthü ran hocja'i.

¹³Ęmme xun ts'o ma ndehü, tengu'bü n'da ra hyähäi bü ja

ran 'yägüi ngue hingan jo'mi, xun xa, in jabü ma ndehü.

Nguetho ęmme dí mamhbü yu fehni,

ne ran ęte i pøm ma ndehü, tengu'bü dyu pozuhü.

¹⁴Nu ma ndehü ęmme yupü ran ts'ante ngue xun ju.

¹⁵Nu ma guahü, ęmme i ęhya na 'dihi ngue dan hotehü.

¹⁶Pe í huęhi thoho u 'büpu hapu dí 'yohü, ngue xun ts'o 'be'a dí ørpahü u.

¹⁷Ne hin dadí hocpahü yú mbüi ma mija'ihü, xínga gue'a ma mbüi zehęhü.

¹⁸Ne xíngüi ts'ü dím bęmhbü ngue ga numansuhü Oja.

Ne gue'a bi man rá t'ohni Oja 'bü maya'bü a. ¹⁹Ne nu'a mí hmam bü ja ram hma maya'bü ngue bi xije Oja dyu israelgähe, ga pahmbü gätho i ja ma ts'oquihü bü na nuju Oja. Janangue'a gätho ra ximhäi din hętho 'bü bi 'yørpa ran juanı Oja. ²⁰Ne nu'ü yún t'ędi Oja, xínga n'da ra ja'i dí 'yęmbi xun ho u ngue bi xijü ran hocja'i xcá øthü. Pe nu'ü yun t'ędi, ja ga tımhbü bü 'be'a dá øthü.

Da yanjü Oja 'bü ga hámhbü rán hoqui

²¹Janangue'a nuya bi t'urcahü man'da ran hoqui ngue dí 'yęnjü xun hoju Oja, ne hin nangue u yún t'ędi ngue bi xijü xcá øthü ran ho, madague'bü midí nequi ts'ü bü ja ram hma maya'bü a ran hoqui dí xi ahü ya. ²²Gue ga hanthohü a rán hoqui Oja nangue ra Jesucristo di hoga ma ts'oquihü hont'a go to'o gahü. ²³Nguetho njo'o gahü

dá jas'hü gátho ran ho nguempü xtá numanhojü Ojã, pe gátho dá øthü yü ts'oqui bü án nuju. ²⁴Janangue'a bi zänni di hogazehü Ojã ngue rán t'unni thoho, nguetho bi gurca ma ts'oquihü ra Cristo Jesús.

²⁵Nguetho bi zän Ojã a ra Cristo ngue bim 'bøts'e zehé, bi gurca ma ts'oquihü nangue rá ji. Ne gue'a ní yän ü to'o da hyän'a bi 'yørpe.

Ne ngutho nangue ü mí 'büh maya'bü, nu'bü mi du ra Cristo, ja bi nequi a í punba yú ts'oqui ü to'o mí nde rá punbi Ojã. Ne ja bi 'yu Ojã büya 'be'a í thøtho ü. ²⁶Ne ja bi 'yu Ojã a rán jut'i ma ts'oquihü, janangue'a da zä di hogahü ya, ne da zimanhojü ngue guejü dá g'c'yeihü rá mate ra Jesús. ²⁷Pe xiya, hapü bi go'a man 'yets'ihü. Bi mba ma 'berquigahü. Pe Hague nja. Nguetho hin dá jas'hü yün t'èdi Ojã, pe bin 'dactahü rá mate 'bü má g'c'yeihü a. ²⁸Ne dí pãhmbü ngue bi hogahü Ojã 'bü má hãnthohü rá m hma nangue rán hoqui. Ne hin da 'yãngahü 'bü xcá jas'hü, o hin'na. ²⁹Pe sä dí gmhbü dyü israelhü høngdahü i numanhojü Ojã. Pe i jatho ga pãhmbü ngue ne'ü hin yü israel in nde da numanho Ojã. ³⁰Nguetho n'datho a Ojã, ne gátho to'o da hyän rá mate gátho 'da ni hocpada Ojã ü ne da zimanho, ne ü yü israel, ne ü hing yü israel. ³¹Pe ha dí gñ ahü nte di muui yün t'èdi Ojã ngue dí gñ ahü ga hãnthohü rá mate. Pe hin'na, pe man'da dí jas'hü yün t'èdi Ojã ya, nangue ra Cristo rá mate Ojã i fãxcahü.

Ran t'uti nangue ra Abraham

4 Xi a mam bombøtahü ra Abraham ngue dyü israelhü,

'be'a í hocpa yú ts'oqui Ojã a thã, ne 'be'a í 'yëmbi xün ho a. ²Pe hinga gue'ü 'be'a gátho bi 'yøt'e í t'ëmbi xün ho a, nguetho nu'bü da gue ü, ya mí ja 'be'a xtín 'yëzehe 'bü. Pe hin te ín 'yëx'a ra Abraham bü án nu Ojã a. ³Pe tengü man rá t'ohni Ojã, nu ra Abraham bi 'yëc'yei tho a ram hma 'bü mí xifi 'be'a da 'yørpa Ojã. Ne gue'a í 'yëmbi xün ho a büya. ⁴Nu'bü xtá xijü Ojã ngue gue'a rá 'befi ga øthü dí 'yënjü xün hojü a, pe hing ra mate thoho a dí 'yënjü xün hojü 'bü, pe tengü'bü man zäbithohü a 'bü. ⁵Pe nu Ojã hingui xijü n'da ra 'befi dí 'yënjü xün hojü, nguetho hingui zaqui ma mbühü nangue ma ts'oquihü. Janangue'a i xijü ga hãnthohü a rá mate di hoga ma ts'oquihü, ne gue'a dí 'yënjü xün hojü a büya. ⁶Ne'a ra David ngübü bi 'yörpü ja rá t'ohni Ojã maya'bü ngue:

Émme di johya n'da ra ja'i ngue da 'yëmp Ojã xün ho, ne hin da 'yørpa ra güenda 'bü xün ho xtá 'yøt'e o hin'na.

⁷Nguetho bi mba ma punbi yú ts'oqui, ne him man din c'a, bi 'yëna.

⁸Ne gna:

Di johya ü to'o bi mba ma hoqui yú ts'oqui ne nte da thünba 'bü bi mba ma juänbi, bi 'yë'n'a ra David. ⁹Pe ha guím bëmhbü ngue hønt'ü am hmëpya yú ja'i da nu na ran johya i hmangua. Ha hin guím bëmhbü ngue ne ü hin gam hmëpya, da zin Ojã, ngue'bü 'da'angu im bëmhbü a ra Abraham 'bü mí hyãntho a ra mate bi man Ojã, ne gue'a í t'ëmbi xün ho a büya. ¹⁰Pe ga än'nahü, ha m'bejua

bi t'ẽmbi xun ho a ra Abraham, 'bu mi hmeppya rá ja'i. Uague m'bet'o thoho bi t'ẽmbi xun ho. Pe hinga m'bejua maha, pe 'bexque bi t'ẽmbi xun ho 'bu hin ní hyec rá ja'i. ¹¹Ne m'bejua bi sifi da hyec rá ja'i, ngue ra hmeppya ya xí 'yẽmp Oja xun ho a. Pe bi 'yẽmbi xun ho 'bu mi hyan'ho a ram hma 'bu hin ní hyec rá ja'i. Janangue'a i ẽmbi rá ta ra Abraham u to'o gátho i ẽc'yei tho a bi man Oja. Ne'u hing yu israel, ngue him bi mba nthequi yú ja'i, ne'u da t'ẽmbi xun ho u. ¹²Neju dyu israelhu gue dá hec ma ja'ihũ, da'igu bu na 'yenju xun hoju Oja a ra Abraham, 'bu 'da'angu dím bẽmhbu ra Abraham 'bu hin ní hyec rá ja'i.

**Ga hãmhbũ rá m hma Oja
nangue ran japi i xiju**

¹³Ne nu Oja bi mam majuani a da 'yõrpa ra Abraham, ngue bi 'yẽmbi: “Ga 'da'a ran japi ne'u nim bom'beto gátho ná ndoho ra ximhäi, ne ga 'da ahũ ra 'da'yo häi,” bi 'yẽmp Oja a ra Abraham. Pe hin nangue n'da ra 'befi nín t'un na ran japi na, pe nangue bi t'ẽmbi xun ho 'bu mí hyan'ho na ram hma bi sifi. ¹⁴Pe nu'bu dím bẽmhbu gue gue'u yún t'ẽdi dí jap Oja n'da, pe dím bẽmhbu nte ní mba tho a man'da ran hogui 'bu, ngue ga hãnthohũ a rá m hma, ne hin da zã di japahũ Oja 'bu. ¹⁵Nguetho nu'bu dí ẽna gue gue'u yún t'ẽdi Oja ga homhbũ, o gue'u dí pãsehũ xcã øthũ, pe dí festahũ u, ne hõnt'a ran unbi ga nuhũ 'bu. Pe nu'bu hin xtín ja yun t'ẽdi, o gue'bu hin xcã pãsehũ mbo ma mbũihũ, hin xtí nequi yu ts'oqui

'bu. ¹⁶Pe hingui ma nangue yún t'ẽdi dí japahũ o gue'u dí pãsehũ, nguetho hin xcã nuhũ ran ho 'bu. Pe i ma ga hãnthohũ rá m hma nangue rá mate, ne nubũya da zã majuani gátho gahũ ga nuhũ ran ho bi sih ra Abraham da nu yúm bom'beto. Ne madague'bu njuan'ho dyum bom'betoju ra Abraham o hin'na, pe 'da'angu dím bẽmhbu ra Abraham. Janangue'a ma tahũ ra Abraham bu nam bẽn Oja. ¹⁷Ne gue'a nam bõn'a mí xi Oja ra Abraham 'bu mí 'yẽmbi: “Nu'i grã Abraham, ga øt'e'e ngue grã ta xun ngu nim bom'beto gátho nan ndoho ra ximhäi.” Ne nu'a ra Abraham bi hyan'a ram hma bi sifi, nguetho bi baði jase rá ts'edi Oja, gue da zã di un ra ts'edi u xun daç'yei ne u xun du. Ne tengui'bu ya bin ja 'bu mí ma Oja, nguetho majuani da 'yõt'e. Ne gue'a bi bẽn'a ra Abraham. ¹⁸Ne nu ra Abraham him mi sä xtín ta nangue u yúm bom'beto dim 'bui. Pe bi hyan a ram hma 'bu mi sifi: “Xun ngu nim bom'beto dim 'bui gátho nan ndoho ra ximhäi.” Ne bi dø'mi din ja, janangue'a bin ja bũya. ¹⁹Ne madague'bu xí thoh yu pa i 'bui ngue xtím 'buh yú t'ũhni, nguetho ya xí ndø, xí mbe'ts'a n'da ciento njeja, ne 'da'angu xín daç'yeiui a rá xisu ra Sara, him mí sä xtím 'buh yú t'ũhni, pe him bi 'beh rá ts'edi rá t'ẽc'yei, bi baði majuani dim 'buh rá t'ũhni. ²⁰Ne xingui ts'u bi bẽni ngue hin da 'yõt' Oja a bi ma, nguetho bi baði hingui hẽmp'a da 'yõt' Oja. Janangue'a bi hyan rá ts'edi Oja a bũya, ne gue'a í 'yẽspa Oja a. ²¹Ne n'dat'a mim bẽni ngue jase rá ts'edi Oja di ja'ts'a

bi ma. ²²Ne nu'a bi hyantho a ram hma 'bu mí sifi 'be'a da 'yørpa Oja, ne gue'a í hocpa Oja a, ne bi 'yẽmbi xun ho, i ẽm bu ja rãm hman Oja. ²³Pe hinga hont'a ra Abraham bi t'ẽmbi xun ho 'bu mi hyantho a ram hma bi man Oja. ²⁴Pe neju, bi hogahũ Oja ne bi 'yẽnjũ xun hoju 'bu má hantohũ a ram hma bi xiju Oja, ngue bi xox'a ma Hmuhũ ra Jesús 'bu mi du. ²⁵Nu'a bi un rá te bi gurca ma ts'oquihũ, ne bi t'ãgui. Ne bi xox Oja a, janangue'a dí pãhmbũ majuañi bi ðaha bi xogahũ.

**Dí yãmanhohũ Oja nguetho
bi pũgahũ rá Ts'unt'ũ**

5 Bi hogahũ Oja 'bu má hãhmbũ rán hoqui bi ma. Midín sũhmbũ Oja, pe nuya dí yãmanhohũ, ngue bi hogahũ ma Hmuhũ ra Jesucristo. ²Ne bi zixcahũ ra Jesucristo bu i ja rá mate Oja, nguetho dá hãhmbũ rán hoqui, ne dí 'bũhmbũ bu. Ne dadín johyahũ gue dí tũmhũ a ran ho tãte thoho da 'yørcahũ. ³Ne hinga hont'a ran ho dí tũmhũ nãn johyahũ ya, pe ne ẽ yũn unbi dín nuhũ ya, guexta'a dadín johyahũ. Nguetho nu'ũ yũn unbi ní jajũ ga hãthũ xun ho ẽ. ⁴Ne nu'bu dí hãthũ xun ho, gue'a dín te ma mbũihũ a. Ne nu'bu bin te ma mbũihũ, gue'a ná tũmhũ a ran ho di 'dajũ Oja bũya. ⁵Ne dí pãhmbũ hin da hyãju Oja nangue ran ho dí tũmhũ, nguetho di huẽgahũ. Ne nu'a rá Hogandãhi bi 'dajũ, di jajũ dí sãhũ rán huẽcate Oja ẽmme xun ngu. ⁶Ne him mí sã xcãn yãnsẽ ma tesẽhũ, nguetho bi güendga ma mbũihũ

nangue ma ts'oquihũ. Pe bi du ra Cristo 'bu mi zõn ra pa bi man Oja, ngue bi yãnjũ dyũ ts'om'bãihũ. ⁷Pe hinga ngubũ rán huẽcate n'da ra ja'i, hont'bu ra hocja'i rá amigo, da nde di 'beh rá te ngue xtãn yãn a, pe nu'bu ra ts'om'bãi, hin da nde di 'beh rá te 'bu. ⁸Pe nu Oja i urcahũ tãte thoho xun ho rán huẽcate, nguetho hin dyũ hocja'ihũ, pe bi du ra Cristo bi yãnjũ 'bu man dyũ ts'om'bãihũ. ⁹Nuya bi hoga ma ts'oquihũ nangue rá ji ra Jesucristo, ne bi zimanhoju Oja. Janangue'a dí pãhmbũ majuañi da yãnjũ ra Jesucristo nangue rá cue Oja 'bu rán zegui. ¹⁰Ne nu'bu midín sũhmbũ Oja, pe bi hogahũ rá Ts'unt'ũ zẽhe 'bu mi du. Ne i 'bũh ya, janangue'a bi zã di thoqui di 'dajũ ra hogambũ ya, ne da xoxcahũ 'bu rán zegui. ¹¹Pe ne a i ørcahũ ya dadín johyahũ nangue dadín amigohũ Oja ya. Nguetho bi 'uegahũ 'be'a midín sũhmbũ Oja a ma Hmuhũ ra Jesucristo.

Ra Adán bim pommi ra Jesucristo

¹²Pe n'datho maha ran 'yohũ bi ðump' ra ts'oqui ua ja ra ximhãi, gue nu ra Adán. Ne bi ðump' ran ðate nangue rá ts'oqui a bũya. Ne gue'a gãtho ran ðate bi thoc'ũ yũ ja'i a bũya. Nguetho tengu'bu 'dat'a dá øthũ ra ts'oqui ra Adán. ¹³⁻¹⁴Ne ngutho bin ja ẽ bi xãnd ra Adán, guehma bi du nangue yã ts'oqui, madague'bu him bi si'a n'da ran t'ẽdi tengu bi sih ra Adán. Gue gãtho yũ ja'i mi 'bu 'bu him mi hman yãn t'ẽdi Oja, gue hin nám 'bũh ra Moisés, pe bi du, nguetho yã hmu a ra Adán. Pe bi zõh man'da ra

hmu ngue rám poniui ra Adán, nu'a ra Jesucristo a, gue mí hma ba ghe. ¹⁵Pe n'dan'yo thoho bi 'yøt' ra Adán ne ra Jesucristo. Nu'a ra Adán, bi un ran ðate gätho yu ja'i, nangue rá ts'oqui a. Pe nu ra Jesucristo emme man'da xun ngu rá ts'edi, nguetho rá mate zehé bi punga ma ts'oquihü hont'a go to'o da hyän a. Ne gue'a rán t'unni Oja bi 'dajü. ¹⁶N'dat'a rá ts'oqui ra Adán, ín ünba yu ja'i. Pe nu ra Cristo bi gut'i xun ngu yu ts'oqui nangue rá mate zehé, janangue'a da zä da xocpa yu ja'i. ¹⁷Ne nangue ra ts'oqui bi 'yøt'a n'da ra ja'i ngue ra Adán, gue'a án ja rá ts'edi ran ðate a nangue gätho yu ja'i a büya. Pe nu to'o gätho da hyän rá mate Oja, da mba ma hoqui yú mbüi, 'darpü dim hmuhü a ra Jesucristo, ne din ja bü dim 'bühmbü gätho yu pa mazai. ¹⁸Nu'ü bi xant'a ra Adán gätho bi ts'änba ran ünbi nangue rá ts'oqui ra Adán. Pe nu ran ho bi 'yøt'a ra Jesucristo, da zä da xocpa yu ja'i, ne di un ra temazai. ¹⁹Nu'a ra Adán bi mbesta'a rám hman Oja, gue'a ín ts'om'bäi gätho ü bi xandi. Pe nu ra Jesucristo 'bü mi 'yøt'a bi man Oja, gue'a ín hocja'i ü to'o gätho bi xant'a. ²⁰Nu Oja bi un yün t'edi, da fadi emme xun ngu yu ts'oqui i ja. Nguetho nu'bü dí pähmbü ngue emme xun ngu yu ts'oqui i jajü, ga pähmbü büya, emme man'da xun ndoho rán hüçcate Oja ngue di pungahü. ²¹Tengu thoho a ra ts'oqui bim hmu, ne mí nde xtí 'dajü ran ðate. Ne nguetho a rá mate Oja, bim hmu ne gue'a bi pungahü, ne bi 'yenjü xun hoju, ne di 'dajü ra te mazai nangue ma Hmuhü ra Jesucristo.

Bi 'berca man 'yomfënishü a rán ðate ra Cristo

6 'Be'a maha gam bëmhbü büya, ha ga thoqui ga øthü yu ts'oqui 'bü, n'dahma man'da xtán ndoho rán hüçcate Oja di pungahü. ²Pe hingui sähma ngubü gam bëmhbü, ngue xø ga thoqui ga øthü yu ts'oqui. Pegue dín jahü tengu n'da ra du hingui ø 'bü sifi da 'yøt' yu ts'oqui. Hague dán zä ga thoqui ga øthü yu ts'oqui 'bü. ³Ha hin dím bëmhbü 'be'a nám bøn'a ran xixyá dí øthü. Nám bøni bi 'berca ma ts'on 'yomfënihü 'bü mí du ra Cristo. ⁴Ne nu'a ran xixyá nam bøni bi t'ä a ma ts'on 'yomfënihü 'bü mí t'ä a ra Cristo. Ne bi 'dajü ran 'yomfëni ma'da'yo 'bü mi xoxa rá Ta nangue rá ts'edi mixte. Janangue'a bi zä 'darbü dí 'bühmbü bü ja ra 'da'yote ne dí øthü yün thehü a. ⁵Nu'bü mí du ra Cristo, ne'a ma ts'on 'yomfënihü bi du büya. Janangue'a nu'bü mi xox Oja a ra Cristo, däm 'bühmbü ma'da'yo ne ma'da'yo dím bëmhbü ya. ⁶Ne dí pähmbü tengu'bü mi mba ma cuati ma ts'on 'yomfënihü bü ja ra pont'i 'bü mi du bü ra Cristo. Janangue'a bi thaçpa rá ts'edi man 'yomfënishü, ngue hin di mandagahü yu ts'oqui. ⁷Nguetho tengu'bü n'da ra du, ya him ma 'yøt' ra ts'oqui, pe ya bi mba ma thøgue bü ja rá ts'edi ra ts'oqui. ⁸Bi du ma ts'on 'yomfënihü nangue bi du ra Cristo, janangue'a dí pähmbü 'darbü dí 'bühmbü ra Cristo ya. ⁹Ne dí pähmbü ngue bi ndants' mahøn'a ra Cristo 'bü mi du, ne him man'dandí da du

mahøn'a, him man ja rá ts'edi ran dæte mahøn'a nangue ra Cristo. ¹⁰Nguetho má zät'a n'dandj bi du ra Cristo nangue ma ts'oquihü, ne nuya nám 'bui di japi da fah rá ts'edi Ojå ya. ¹¹Janangue'a i jatho ga pähmbü tengu'bü dá tuhü nguetho bi thagahü rá ts'edi ra ts'oqui nanguejü, ne hin dín nde ga øhmbü yü ts'oqui ya. Ne nuya nám 'bühmbü dí jafü da fah rá ts'edi Ojå, nangue ra Cristo Jesús dí 'bühmbü. ¹²Janangue'a hingui sä dan hyehmbü ngue di mandagahü ra ts'oqui mahøn'a, ngue di 'becpahü ga øthü 'be'a im mam man 'yomfënischü. ¹³Ne hingui sä ga un ma ja'ihü da 'yøt' yüm pefi ra zïthu, ngue ga øthü yü ts'oqui. Pegue dan unsehü bü 'bü Ojå ngue bi 'dajü ra 'da'yote 'bü mí du man 'yomfënischü. Ne ga un ma ja'ihü da 'yøt' yüm pefi Ojå, ngue ga øthü ran ho. ¹⁴Ne hin man sähü di mandagahü ra ts'oqui ya, nguetho dín 'yohü a rá mate Ojå ngue di zerca ma mbüihü. Ne hin di mandagahü yün t'ëdi Ojå, nu'ü hingui sä di zerca ma mbüihü ü.

**Hin ga ëc'yeihü yü ts'oqui,
pe ga ëc'yeihü Ojå**

¹⁵Pe nu'bü rá mate thoho Ojå dín 'yohü ya, ne hin di mandagahü yün t'ëdi Ojå, ha da zå ga øthü yü ts'oqui 'bü. Pe hingui sä ngübü gam bëmhbü. ¹⁶Ha hin dí pähmbü nu'bü dadí döp ma mbüihü a n'da ra hmu ngue ga ørpahü rá 'befi, ma hmuhü a 'bü, ne dí tenhdü a bëya. Nu'bü gue'a ra ts'oqui ma hmuhü, hønt'a ran ünbi mazåi di 'dajü a. Pe nu'bü da gue'a Ojå ma hmuhü, dí øthü a

i xijü, ne di 'dajü ra hogambüi, ne dam 'bëmanhohü a Ojå gätho yü pa bëya. ¹⁷Pe jamadi Ojå nangue ahü. Ne madague'bü gá pep ni hmuhü ra ts'oqui mám'bet'o, pe nuya i ja ni pähä gui thoctahü 'be'a bi 'yut'ahü 'bü gmín dähü bü ja rán xädi Ojå. ¹⁸Ne bi mba njüc'i ahü nangue rá ts'edi ra ts'oqui, janangue'a guín 'yëhëhü rá ts'edi ran ho ya. ¹⁹Dí xi ahü yün t'uti, n'dahma hingui hëi bü dí pähmbü. Ngue tengu bü dán dähü bü ja yü ts'oqui, gue dá øthü gätho yün ts'o dím bëmhbü. Pe ngutho ya, mbähä dan dähü bü ja ran ho, gue dam 'bühmbü ga øthü gätho rá hoga'bëfi Ojå. ²⁰Pe nu mám'bet'o xingui ts'ü mí ndehü ran ho 'bü mín 'yëhëhü yü ts'oqui. ²¹Pe nte män ho bi bøn'a ma 'bëfi dá øthü. Ne nuya dí pes' ma sähü 'bü dím bëmhbü 'be'a dá øthü mam'bet'o, ne gue'ü mí sixcahü bü ja ran ünbi mazåi ü. ²²Ne nuya bi mba njüguigahü nangue rá ts'edi ra ts'oqui, ne dín 'yëhëhü bü 'bü Ojå ya. Janangue'a man'da da hnurca ma hoga 'bëfihü bü. Ne i ts'ixcahü bü dan zåmhbü bü, gätho yü pa mazåi. ²³Nu'a rán zåbi da då ü to'o øt' yü ts'oqui, ran ünbi mazåi a. Pe nu'ü to'o i 'bühmbü ra Cristo Jesús ma Hmuhü, di unda Ojå ra te mazåi ü, ne hingui jut'ü.

Tengu'bü dán thätthü ra Cristo

7 Ma zi cu ahü, ga xi ahü n'da ran t'uti ya. Guim bëmhbü hague in ja ü yün t'ëdi, di manda n'da 'bü i 'bui, pe nu'bü bi du, ya ma hin'na. ²Tengu'bü n'da ran 'yohü i 'büh rá xisu. Ne nu rá xisu i jatho dín zåmmi a rá ndø gätho

yá pa i 'bui. Pe nu'bu bi du rá ndø, him man zä di manda a rá xisu. ³Pe nu'bu hinga na tu rá ndø, ne nu'bu dim 'buhmi man'da ran 'yohu ra xisu, da t'embí ra 'yomt'eni 'bu. Pe nu'bu bi du rá ndø, bi mba ma thøgue bu mi 'buhmi rá ndø. Nuya da zä dim 'buhmi a man'da ran 'yohu, ne hin da t'embí ra 'yomt'eni buya. ⁴N'da ran t'uti nangueju, ngue bi mba ma thøguegahu nangue ma hmuhu mí 'buhmbu, ngue yún t'edi Oja, nguetho tengu'bu dá tuhu 'bu mi du ra Cristo. Ne gue'a ma hmuhu dán thathu 'bu mí xox Oja a ya. Ne 'darbu dí 'buhmbu a ya, pe gue'a ní zä ga øthu xun ho rá 'befi Oja ya. ⁵Pe nu'bu mi 'buthohu a man 'yomfënishu emme xot yu ts'oqui midí hohu. Janangue'a nu'bu mi xiju u yún t'edi Oja ngue hin ga øthu u dí numanhosehu, man'da dá øthu u buya. Ne nu'u bin ja ma 'befihu, ran date ne ran unbi a buya. ⁶Pe nuya ma thøguegahu nangue u yún t'edi Oja nguetho bi du man 'yomfënishu mi pa ma hecpi. Janangue'a dí ørpahu rá 'befi Oja ya, nangue ma'da'yo ra ts'edi, ne gue'a rá Hogandahi Oja a. Ne hin dí tenthohohu u maya'bu nt'o't'i nangue yún t'edi Oja.

Nán c'a ma ts'oquihu u yún t'edi Oja

⁷'Be'a gam bëmhbü buya, ha ga emfu hingui ho u yún t'edi Oja. Hin'na maha, xun ho yún t'edi Oja, nguetho gue'a dá paçä ngue i ja ma ts'oquigä. Nugä hin jam'bu xcá paçä gue dí øt' ra ts'oqui ngue ran ts'eya. Pe nu'bu má bëngä a ran t'edi ngue i ña: “O gadí seyaba ni mijá'iuí,” ja

dá paçä i ja ma ts'oqui. ⁸Pe nu'bu má bëngä 'be'a man na rán t'edi Oja, man'da dá øt'ä ran ts'eya mí o ma mbuigä buya. Pe nu'bu hin xcá cu't' ma mbui a ran t'edi, hin xtí nequi xun ho yu ts'oqui o ma mbuigä 'bu. ⁹Janangue'a nu'bu him ma ná bëngä nangue rán t'edi Oja, him mi paçä ngue drá ts'om'bäigä. Xø mi 'butho, dá bense ngue xun hogä. Pe nu'bu má bëngä nangue'a ran ho xcá øt'ä, dá festä a. Ne ja dá paçä buya ngue ran date mazai a man zäbi. ¹⁰Janangue'a nu yú hogant'edi Oja, ngue xtí 'dac ra te 'bu xcá ja'ts'ä u, pe nangue hin dá ja'ts'ä u, mí ja xtí 'dac ran date. ¹¹Ne mí engä xcám 'bumanho nangue yún t'edi Oja. Pe bi mu't'u yun t'edi a ma ts'oqui, janangue'a mí ja xtí ungä u yún t'edi Oja buya. ¹²Pe xun hohma u yún t'edi Oja, ne n'da ngu n'da ran t'edi gätho xun hotho u, ne i ma nangue rá pähä Oja u, ne hin hapu dí 'bedi. ¹³Pe ha gue'a rá hogant'edi Oja í zixcä bu ja ran date 'bu. Hin'na. Pe nu'u yun t'edi nán c'a ma ts'oqui i o ma mbuigä, ngue n'dan'yo thoho dí øt'ä. Ne mí ja xtí 'dac ran unbi nangue a. Da zä ga paħmbü buya ngue majuani xun ts'o u ma ts'oquihu, nguetho di jap'a rá hogant'edi Oja da 'yørcahu ran unbi.

I ørcahu ran sui a man 'yomfënishu

¹⁴Dí paħmbü bi man yún t'edi Oja a rá Hogandahi. Pe n'dan'yo thoho dí m bëmhbü. Nugä dán dase bu ja ra ts'oqui, ne dá øt' ma hmu a. ¹⁵Pe xingui ts'u dí paçä 'be'a dí øt'ä, nguetho hin dí øt'ä a majuani dín nde. Pe nu'a xingui ts'u dí numanho,

go dí øt'ä a. ¹⁶Ne dín juan zehegä 'bu hin dí øt'ä yán t'edi Oja, pe nu'a nán juan zehegä gue'a ná paçä xun ho yán t'edi Oja a buya. ¹⁷Pe hinga guecä dí øt'ä 'bu dí øt'a xun ts'o, pegue ma nyon 'yomfënisegä i 'bupü mbo ma mbuigä gue'a di 'becpi ga øt'ä a. ¹⁸Ne dí paçä ngue nu ma nyon 'yomfënisegä, hin te manho i ja. Dín ndehma thocpa thoho ga øt'ran ho, pe ja'bu hingui sä. ¹⁹Dín nde ga øt'ä ran ho, pe hin dí øt'ä a, ne hin dín nde ga øt' ran ts'o, pe go dí øt'ä a. ²⁰Nubüya, dí paçi ngue hinga guecä dá øt'ä a him ma pähä 'bu dí øt'e, pegue gue'u yu ts'oqui o ma mbuigä. ²¹Ne njabu dí øt'ä, ngue nu'bu dín nde ga øt'ä ran ho, pe man'da hingui hej ga øt'ä yu ts'oqui. ²²Ne nu'a e ma mbuigä, gue emme dadí hohma a rán t'edi Oja. ²³Pe dín nugä man'da ran t'edi gue rán t'edi ra ts'oqui i o ma ja'igä, ngue din sühmi a rá hogant'edi Oja ngue dí numanhogä. Nguetho ne'a xø in nde da xiqui ga ørpa rá pähä. ²⁴Pe í huçi mahagä nanguie ma nyon 'yomfënisegä, i ørca ran sui, in nde da zixcä bu ja ran date, ngue gätho yu dumbui gätho yu pa mazai. To'lo maha da zä da yangui. ²⁵Pe jamadi Oja, da yangui nanguie ma Hmuhu ra Jesucristo. Ne nuya dí ørpa rán t'edi Oja nanguie ma 'da'yon 'yomfënisegä, madague'bu numanho ra ts'oqui a ma nyon 'yomfënisegä.

**Hønt'a rá Hogandähi Oja
nám 'buhmbu ya**

8 Janangue'a, nuya, hin te da gugbahü a rá muui a ma ts'oquihü, nguetho dí 'buhmbu ra Cristo Jesús, ne hin dím bëmhbü

man 'yomfënisehü ya, pe dím bëmhbü rá Hogandähi Oja. ²Dí comhbü ra 'da'yote ra Cristo Jesús nanguie rá ts'edi rá Hogandähi Oja. Ne gue'a í thøghahü bu ja rá ts'edi ra ts'oqui, ngue mí ñna xtí 'daju ran unbi mazai. ³Nu yán t'edi Oja hin dá hä't'i dá øthü, janangue'a him bi zä bi 'daju ra hogambui u guepü xtá numanhoju Oja. Pegue bi 'dactahü ra hogambui Oja 'bu mam bá penhua rá Ts'unt'u zehë, ngue bin ja'i a, tengu'bu n'da ma mi ts'om'bäihü, bin däsë, bi nu ran unbi nanguie ma ts'oquihü. Ne gue'a í yanju nanguie ra ts'oqui midí mandagahü. ⁴Ne gue'a í zä bi 'daju ra hogambui tenguthoho 'bu dá jas'hü yán t'edi bu án nuju Oja. Janangue'a hin dím bëmhbü man 'yomfënisehü ya, pe nuya hønt'a rá Hogandähi Oja dím bëmhbü ya. ⁵Pe nu'a to'lo 'bui nanguie rán 'yomfënisë, im bëni da 'yøt'e 'be'a i numanhosë, pe nu'a to'lo i 'bui nanguie rá Hogandähi Oja, im bën a rán 'yomfëni Oja di un'na rá Hogandähi. ⁶Ne nu'a to'lo i ten'na rán 'yomfënisë, ra dumbui a ngue gätho yu pa ne ran unbi mazai. Pe nu'a to i ten rá Hogandähi Oja, ra te a ne ran johya gätho yu pa mazai. ⁷Nguetho nu man 'yomfënisehü rán süiui Oja a, ne hin jam'bu da hyät'i da 'yøt'u yán t'edi Oja, ne hingui nde da 'yøt'u. ⁸Janangue'a nu'u to'lo i ten thoho yán 'yomfënisë, hingui hä't'i da 'yøt'a i numanho Oja u. ⁹Pe nuju hin dím bëmhbü a man 'yomfënisehü ya, nguetho 'bupü mbo ma mbuihü a rá Hogandähi Oja. Pe nu'bu 'bu a n'da hingui 'bühmi rá Hogandähi ra Cristo, hin

te rán jauri ra Cristo a 'bũ. ¹⁰Ne madague'bũ o tho ran ɛ ne ran ðate ma ja'ihũ nangue ma ts'oquihũ, pe nangue ra Cristo i 'bũpũ mbo ma mbũihũ, dí 'bũmanhohũ ngue ya bi hogahũ Oja. ¹¹Ne nu'bũ 'bũpũ mbo ma mbũihũ rá Hogandãhi Oja, gue n'dat'a rá Hogandãhi bi xox'a ra Cristo Jesús 'bũ mi du, janangue'a ne'a ma ja'ihũ di un ra 'da'yote 'bũ bi xoxcahũ. ¹²Janangue'a ma zi cu ahũ, hin'yũ ran t'edi ga tenhdũ a man 'yomfɛnishũ ngue rá pãhã ma ngøc'yειihũ. ¹³Nguetho nu'bũ dí øthũ rá pãhã man 'yomfɛnishũ, ga tuhũ 'bũ. Pe nu'bũ thocpa thoho dan sãmzchẽhũ nangue rá Hogandãhi Oja, tengu'bũ ga hosehũ man 'yomfɛnishũ, ne dam 'bũhmbũ 'bũ. ¹⁴Nguetho nu'ũ din uni di manda rá Hogandãhi Oja, hønt'ũ yú t'ũhni Oja ɛ. ¹⁵Ne nu rá Hogandãhi Oja dá hãmhũ hin di jajũ dan suhũ mahø'n'a. Ne hinga ngu 'bũ min 'yghẽhũ bũ ja yũ ts'oqui min suhũ bũ. Pe bi zinjũ yú t'ũhniyahũ a, nangue rá Hogandãhi. Janangue'a, “ma zi Ta ahe,” dí ɛmfũ Oja ya. ¹⁶Ne nu rá Hogandãhi Oja di bɛnga ma mbũihũ, gue majuañi yú t'ũhniyahũ Oja. ¹⁷Ne nangue yú t'ũhniyahũ Oja, ga comhbũ rá herencia Oja bin t'un ra Cristo. Nguetho nu'bũ ga comhbũ rán ɛnbi ra Cristo, ne ga comhbũ rá herencia bũ bí ja rá ts'edi bũya.

Ne'a ma ngøc'yειihũ di pãrcahũ Oja

¹⁸Pe gam bẽmhũ ɛmme zi ts'ũtho ran ɛnbi dín nuhũ ya, pe nu'ũ yũn ho gan nuhũ m'bejua ɛmme mixte thoho. ¹⁹Ne gãtho 'be'a bi 'yøt' Oja ɛmme i tø'mi 'be'a da t'ørpa ɛ 'bũ

bi zøn ra pa din t'un yũn ho mixte thoho ɛ yú t'ũhni Oja. ²⁰Nguetho nu 'be'a gãtho bi 'yøt' Oja, gãtho him bi gohi xũn ho, pe hin yú ts'oquizehe ɛ, pe nangue rá ts'oqui ra Adán. Pe bi zãnd Oja gue hin da gohi xũn ho ra ximhãi, nguetho ndep'ũ yũ ja'i da hyon'a ran ho da 'yørpa 'bũ m'bejua. ²¹Nguetho nu yũ ximhãi bi 'yøt' Oja, gãtho da mba ma hoqui nangue'a ran ts'oni bin ja, ngue him man ja yũ 'yanthi ne yũn ɛnbi, ne 'be'a gã i ja. Ne gãtho ɛ 'dat'a da mba ma hoquigahũ yú t'ũhniyahũ Oja, 'bũ bi pãrca ma ja'ihũ. ²²Nguetho dí pãmhũ gãtho 'be'a bi 'yøt' Oja, tengu'bũ gãtho 'da na mbahni thoho gue'bũ go maya'bũ ne asta guehya, tengu'bũ xũn ɛ, ne tu yú mbũi, tengu'bũ in nde dim 'bũh rá 'uere n'da ra xisu. ²³Nesegahũ tengu thoho 'bũ 'da na mbahni thohohũ gãtho 'be'a i ja, madague'bũ bi dũ'mi bi ts'injũ ya, gue dí 'bũhmbũ rá Hogandãhi Oja, gue'a rá mbũdi a ran ho da 'yørcahũ Oja. Pe dí sãhũ ran ɛ nangue ma mbũihũ gãtho yũ pa dín dø'matehũ ua, gue'bũ go ne'a ma ngøc'yειihũ da yãngahũ. ²⁴Ne gue'a dá pãmhũ 'bũ mí zinjũ, ngue him 'bex da mba mahoqui gãtho ma ngøc'yειihũ. Janangue'a dí tømhbũ ya. Pe nu'bũ 'bexque xcá nuhũ a dí tømhbũ, ya hin di tømhbũ a ya 'bũ, ne hingui jatho ga tømhbũ a ya bin ja. ²⁵Pe nuya dí tømhbũ a hinga nan ja, ne dí hãthũ yũn ɛnbi, gue'bũ go bi pãjũ xũn ho Oja. ²⁶Ne gãtho yũ pa dín dømthohohũ, di zejũ rá Hogandãhi Oja, nguetho xũn güent'igahũ, gue hin dí pãmhũ dan yãhũ Oja xũn

ho, ja'bu dí çastahu bu nam bën Oja. Pe guese rá Hogandahi i yaui a Oja bu ja ma mbuihu 'bu dí yahu a. ²⁷Ne nu Oja di asca ma mbuihu 'bu dí yahu a. Ne i paði 'be'a dí äfu, nguetho din theui rá pähä zehë a bi bengahu rá Hogandahi Oja.

**Pe dí tafu xun ho yun unbi
nangue ra Cristo**

²⁸Ne dí pahmbu di jap Oja dí 'yørcahu ran ho a 'be'a gä dí thohmbu ua, ngue nuju emme dí numanhohu a Oja. Nguetho ya bi zänni 'beru dá cohmbu m'bejua. ²⁹Ngue nu'u to'o bi huanh Oja mam'bet'o, guet'u bi zänni da gohi tengu rá Ts'unt'u zehë. Janangue'a dim 'bet'o rá Ts'unt'u zehë ngue xun ngu yú cu dim 'bejua. ³⁰Ne nu'u bi zänd Oja mám'bet'o, ne guet'u in zonh Oja u ya ngue da yærpu bí 'bui. Ne nu'u in zonh Oja, gue'u i embi xun ho u ya, ngue bi hocpa yú ts'oqui. Ne guet'u da gohi tengu rá Ts'unt'u zehë. ³¹'Be'a gam bëmhbü büya, nguetho guese Oja i numanhoju. To'o maha da zä da 'yørcahu ran ts'o. ³²Nu Oja xinga gue rá Ts'unt'u zehë bi huëqui, pe bi döp ran date nangueju. Janangue'a gätho di 'daju 'be'a i ja, nte da göngahu. ³³Pe nuju to'o maha a da xi Oja ngue hingui ho dí øthu, ngue yú thahnigahu Oja. Nguetho guese Oja thocpa thoho di hoga ma ts'oquihu. ³⁴To'o gue da zä da xi Oja ngue dan unbahu nangue ma ts'oquihu, nguetho guese ra Cristo bi du, bi nu ran unbi nangueju, ne xø bi xox Oja büya, ne bí 'bupü guerpü i conhui rá ts'edi Oja. Ne thocpa thoho i äp rá mate Oja

nangueju. ³⁵'Be'a maha da zä di 'uegahu, gue hin gan nuhu a rán huëcate ra Cristo. Ha gue'u yun unbi, uague yu dumbui, uague yun ucpi, uague ra thuhu, uague ra 'yähe, ua gue'bu nts'utho hapü dí 'yohu, uague da thojü nangue ra juai. Ha gam bëmhbü ngue hin di huëgahu ra Cristo 'bu dín nuhu u. ³⁶Pe hin'na, nguetho ya nt'o't'i: Thocpa thoho t'ena da thojü nangue Oja dí 'c'yeihu, ne im bëni tengu'bu dyu de'yohu gue nts'änni da tho. ³⁷Pe nu gätho yun unbi, dí tafu xun ho, nangue ra Cristo di huëgahu. ³⁸Ne dí pahmbu majuani hin'yü n'da ra ts'edi da zä di 'uegahu gue hin ga nuhu a rán huëcate ra Cristo. Xinga guehya gue dí 'bühmbü, ne xinga gue'bu dá tuhu. Ne xinga gue'a n'da rá m'behni Oja mahëts'i, ne xinga gue'a n'da rá m'behni ra zïthu, xinga gue man'da ra ts'edi. Ne xinga gue'a 'be'a gätho i ja ya, o din ja nixudi o nimani, da zä di 'uegahu. ³⁹Ne xinga gue'u 'bupü mahëts'i, ne xinga gue'u 'bücuu ja ra häi, ne hin'yü 'be'a gätho i ja ngue da zä di 'uegahu gue hin ga nuhu rán huëcate Oja i ørcahu ra Cristo Jesús ma Hmuhu, nguetho gätho bi 'yøzehë Oja u.

Bi huand Oja yu israel maya'bu

9 Nu ra Cristo dí 'bu'be, i paði majuani dí xi ahü ya, ngue emme dadü huëcmahagä ma mijudíohe yu israel. Pe ne'a rá Hogandahi Oja i xicpa ma mbui ngue majuani dím mangä. ²Ne thocpa thoho dín nu ran unbi ngue ma mbui ne emme tu ma mbui

nangue ma mijudíohe. ³Be'a sä ga øt'ä ngue xtím pø'u ma mi'israelhe. Ha ga xi Ojå di 'berca ma te ngue njam'bu ga nu ra Cristo. Ngue gue'a ga øt'ä 'bu gue'a dí pø u. ⁴Nguetho nuje dyu israelhe bi thahn ma ngurpa bøtahe ngue bi nde dyu t'uhni Ojåje, ne bi nu rá Thai Ojå ma bøtahe ne bi bah pøya ngue Ojå mí 'buhmbu. Ne gue'u bi 'yøthu ran hoqui a Ojå u, ne gue'u bin t'un yún t'edi Ojå nangue 'bepu däm 'bumanhohe. Ne bi sih yun t'øt'e dí dände Ojå. Ne bi sih majuani nangue 'be'a gä da 'yørpe. ⁵Ne nu'u ma mi'israelhe i 'buh ya, yú t'uhni ndu ma ngurpa bombøtahe ngue bin yäui Ojå maya'bu. Ne guet'u yu israel bu ám 'bu'a ra Cristo 'bu min ja'i ua ja ra ximhäi. Pegue Ojå a, rá Hmu ngue gätho 'be'a i ja, janangue'a gätho yu pa mazai ga numansuhü a. Ne hønt'a gam bëmhbü a ya. ⁶Pe xun ngu hingui gç'yei u ma mijudíohe yu israel. Pe hin gam bëmhbü ngue bi zepu a bi man Ojå, ngue hin di ja'ts'a ran hoqui bi ma. Pegue gam bëmhbü ngue'a hinga gätho majuani yu israel u yú t'uhni ra Israel bu nam bæn Ojå, gue'bu mí ma di jap yu israel. ⁷Ne hinga gätho yú t'uhni ra Abraham bu nam bæn Ojå u bim 'bui, pe hønt'a bi xi a Ojå ngue dim 'bui. Tengu bi man Ojå: "Pe hønt'u di xant'a ra Isaac, ngue ni ts'unt'u, ga gmbi ni t'uhni," bi 'yemp Ojå a. ⁸Nu'a in nde da 'yurcahu ngue njo'o n'da rá t'uhni Ojå bim 'bui nangue rá ta o gue rá mbe. Pe hønt'u bim 'bui nangue'a bi man Ojå, da 'yembi yú t'uhni. ⁹Ne guehna bi xi a Ojå a ra Abraham:

"Ni jeya, tengu ya, ga ut'au ma ts'edi ne din ja a dí xi i, gue dim 'bu a n'da rá ts'unt'u ra Sara," bi 'yemp Ojå a. ¹⁰Ne ngutho nangue yú ts'unt'u ra Isaac, Ojå bi ma nda'a da numanho. Bin ja ngue bim 'bu i yoho yú ts'unt'u ra Rebeca, nangue a ra Isaac a rá ta u. ¹¹Pe nu'bu hin ním 'bu u yoho, hin ní 'yøt' ran ho, ne xín ni 'yøt' ran ts'o, pe Ojå mí sänni 'be'a din jap'u. Janangue'a bi zä bi japi nda'a bi nde di japi, nangue bi ndese, ne hin nangue yún t'øt'e bi 'yøt'u. ¹²Ne nu'bu hin ním 'buh yú t'uhni, bi xi Ojå a ra Rebeca: "Nu'a m'bet'o dim 'bui, din 'yehhe nangue'a m'bejua dim 'bui." ¹³Ne tengu nt'o't'i, man'da ram hma i gna: "Dá numanho a ra Jacob ngue ra Israel, pe nu ra Esaú hin dá numanho," bi 'yæn Ojå. ¹⁴Xiya, ha gam bëmhbü hingui ho 'be'a bi 'yøt' Ojå, ngue bi huahna n'da, ne hin'na a man'da. Pe hingui sä ga gmbü hingui ho øt' Ojå. ¹⁵Pe tengu bi xi Ojå a ra Moisés: "Ga un ra mate to'o dín nde ga unni, ne ga huëqui to'o dín nde ga huëqui," bi 'yæn Ojå. ¹⁶Dí pahmbü ya, nangue in ndese Ojå di un rá mate ne hin nangue bi ndese n'da, o gue bi 'yøt' yun t'øt'e ngue bi bæní dí dah rán japi Ojå. ¹⁷Ne tengu bi man ra t'ohni, bi sih ra ts'ut'abi bu Egipto, ngue ra Faraón: "Dá sän'ni i ngue gan ts'ut'abi, ne ga mep'a ni mbui ngue hin gui 'yøt'a ga xi i. N'dahma da zä ga ut'a ma ts'edi 'bu ga penh yu 'yanthi bu ja ni häi. Ne da farca ma ts'edigä gätho na ngüni ra ximhäi büya," bi 'yæn Ojå. ¹⁸Janangue'a ga pahmbü ya, Ojå di un rá mate to'o in ndese di unni, ne guehe Ojå

di mep rá mbúi n'da to'o in nde di mep rá mbúi, tengu thoho bi 'yørpa a ra Faraón. ¹⁹Pe ha 'bo'o da 'yängä büya: “Nu'bü in jabu i øt' Oja, hague dán zä da 'yëna i ja rá ts'oqui n'da 'bü, ne njon da zä da zërpa a in nde Oja gue xtám bëni 'be'a xün ho xtá 'yøt'e.” ²⁰Pe hingui sä ngubu gui mamhbü, gyü jã'ihü, to'o ahü ngue guí xihmbü hingui ho øt' Oja. Xi'bü n'da ra ts'øe ngue ra jãhäi, ha da zä da 'yänni to'o bi 'yøt'e: “Hanja ngubu gá 'yørque,” ha da zä da 'yëna. ²¹Ha hin'yü rá ts'edi a to i øt' ra ts'øe, ha hingui sä da zän zehë 'be'a da 'yørpa n'da ra bøhäi 'bü, ngue da zän'na n'da mahotho, ne'a man'da him mahotho, ne n'dat'a ra bøhäi ní 'yøt'e. ²²Nguetho in ndese Oja da 'yuh rá cue nanguë ü to yün sähü di ünbi. Ne madague'bü i häti set rá mbúi nanguë ü to di ünbi. Pe nu'bü hinguim bëni 'bepü nan dø'ma Oja, gue'a man'da dí nequi xün ho rá cue Oja ne rá ts'edi 'bü bi ünba ü büya. ²³Jananguë'a da fãdi tãte xün ho rá mbúi Oja 'bü bi un rá mate ü mi'da yü jã'i, madague'bü ne'ü yün sähü xtí ünbi, tengu thohogahü. Ne nuya m'bet'o thoho di hogahü Oja, ngue da zä ga comhbü rán ho. ²⁴Ngue guejü bi zongahü Oja, nanguë ma 'yühü 'dahma 'dan'yo, ne ü yü judío, ne ü hin yü judío, pe hønt'ü bi numanhose bá si. ²⁵Ne gue'a bi mam bü ja rá søcuã ra Oseas, bi 'yëna:

Nu'ü him mi ëmbä ma t'ühni,
 gue'ü ga ëmbi ma t'ühni ü ya.
 Ne nu'ü him madí huëcã, pe
 nuya ga huëcã ü ya, bi 'yëñ
 Oja.

²⁶Ne mi ëñ ra t'ohni:

Nubu hapü bi t'ëñ ahü: “Him
 ma t'ühni ahü,”
 guepü da t'ëñ ahü büya ngue yü
 t'ühni ahü Oja i 'büi.

²⁷Pe nanguë yü israel bi man ra Isaías: “Madague'bü ëmme xtá ngu ü yüm bom'bet'o ra Israel, tengu yü 'bomu bü ja ra dejä, pe hønt'ü zi yoho dim pøhø,” bi 'yëna. ²⁸Nguetho Oja di juänba ra ximhäi, ne di jua'a n'dihi rán ts'embi bi ma. ²⁹Ne tengutho mi ma mam'bet'o ra Isaías, bi 'yëna:

Nu'bü hin xtá 'yë Oja 'da
 yü hmudä nanguëjü, dyü
 israelhü,
 gãtho xtí juajü 'bü, tengu ra
 hnini Sodoma, ne ra hnini
 Gomorra, ngue bi jua Oja, bi
 'yëna.

**Xün ngu yü israel him bi
 nde bi hyän rá mate Oja**

³⁰Pe xiya, hague bin ja nanguë yü jã'i hin yü judío. Bi t'ëmbi xün ho nguetho bi hyäntho rá mate Oja ngue bi hocpa yü ts'oqui, madague'bü him mímbi bëni xtá 'yøt' ran hocjã'i i mam bü ja yün t'ëdi Oja. ³¹Pe nu yü israel gue mí honi xtá 'yøt' ran hocjã'i i mam bü ja yün t'ëdi Oja, pe him bi zøni ngue xtá t'ëmbi xün ho ü. ³²Pe hanja him bi t'ëmbi xün ho ü yü israel. Nguetho him bi nde bi hyäntho rá mate Oja nguepü xtá t'ëmbi xün ho ü. Pe bi bëni xtá hnumanho 'bü mi 'yøzehë yün t'ëdi Oja ü. Ne nu ra Cristo büya tengu'bü n'da ra do 'bem bü ja ra 'yu, guepü di fet rá gua n'da, ne bi däng bü yü israel 'bü mi 'yëna xtán ðah ra 'dih. ³³Ne

gue'a mán t'o't'i bu rám hman Oja, i ɛna:

Dami ɛmhbu, dí hɔpɔ n'da ra do bu Sión, nguɛpɔ da dang bu n'da, ne dim 'bedi.

Pe nu'a to'o da 'yɛc'yɛi a, hin da mbes' yú sã, pe guehma da hnumanho.

10 Ma zi cu ahɛ, ɛmme dí hah ma mbui dí ɔp rá mate Oja di pɔ ɛ ma mi'israelhe. ²Ne dí paɗi ngue majuaɗi ɛmme ɛhya ɛ nangue Oja, pɛgue hingui paɗi ndana majuaɗi rá 'yu Oja ɛ. ³Nguetho hingui nde da baɗi 'bɛpɔ dí 'yɛmp'a Oja ngue xtán ho. Im ɛɛni din hoc zɛhe nangue yún hose, nguetho im ɛɛni dí numanho Oja 'be'a ɔt'ɛ. Janangue'a hingui nde din uni xtí hoc Oja ɛ, nangue ran hoqui bi zánd Oja. ⁴Pe gátho to'o bi 'yɛc'yɛi ngue gue'a ra Cristo bi hoqui, bi 'ye'ts'a ní hyoni ngue xtín hoqui nangue yun t'ɛdi.

To'o gátho da 'yáp rám fäts'i ra Hmu, da yan ɛ

⁵Nu ra Moisés bi 'yo't'i 'be'a da 'yɔt'a n'da nangue yun t'ɛdi nguɛpɔ xtán zɔni xtá numanho Oja n'da. Ngue bi 'yɛna: “Nu'ɛ yu ja'i 'bu di ja'ts'ɛ yun t'ɛdi, gue'ɛ dí japi dim 'bu'ɛ,” bi 'yɛna. ⁶Pe nu'a ran hoqui ga hamhbɛ rá mate Oja, o guí ɛmhbu xun hɛi bu dá tɛmhbu a, gue ba sɔnsɛhɛ bu mahɛts'i ba sisehɛ ua ra Cristo. ⁷Ne o guí ɛmhbu ga mbähä bu 'bu ɛ xun du ngue ba sisehɛ bu a ra Cristo. ⁸Pe 'be'a i man'a ran hoqui 'bu. Pe hingui hɛi bu dá tɛmhbu a. Ne ɛna: “Gui hyañthohɛ rá mate Oja, ne da zä da 'yo ni mbuihɛ buya, ne da zä da

'yo ni ndehɛ buya.” Ne gue'a ram hma dí m mamhbe a. ⁹Ngue nu'bu ga ɛmhbu ma Hmuhɛ ra Jesús, ne ga ɛc'yɛihɛ mbo ma mbuihɛ ngue bi xox Oja a 'bu mi du, da yanju Oja 'bu. ¹⁰Nguetho gue'a ní 'yɛnjɛ xun hoju Oja a ga ɛc'yɛihɛ mbo ma mbuihɛ, ne gue'a ní pɔju Oja a gam mamhbɛ nangue ma ndehɛ. ¹¹Ne mí ɛn rá t'ohni Oja: “To'o gátho da 'yɛc'yɛi a bá penh Oja, hin da thäda ɛ,” bi 'yɛna. ¹²Ne hin gam ɛmhbu ngue n'dan'yo yú hmu i 'bu ɛ yu judío ne ɛ hing yu judío. Pe n'dat'a yú hmu ngue gátho yu ja'i i 'bui, ne 'da dí unthoho xun ngu to'o gátho da 'yáp rám fäts'i. ¹³Nguetho nu'ɛ to'o gátho da 'yáp rám fäts'i ra Hmu, di pɔ ɛ, mi ɛn ra t'ohni maya'bu. ¹⁴Pe hague dán zä da 'yáp rám fäts'i ra Hmu 'bu him bi ba a rá mate bu ja rá mbui. Ne hague dán zä da hyañ rá mate 'bu him bi 'yøde. Ne hague dán zä da 'yøde 'bu njon da xifi nangue ra Cristo. ¹⁵Ne hague dán zä da mba n'da da xifi 'bu hingam 'behni. Janangue'a i ɛn rám hman Oja: “Mahotho i ɔt'a n'da 'bu i man ran ho ma'da'yo di 'daju ran johya, hapɛ i 'yo,” bi 'yɛna. ¹⁶Pe hinga gátho i ɔmanho ɛ i sih ran ho ma'da'yo. Tengu bi man ra Isaías, bi 'yɛna: “Ma Hmu i, nda'a ɛ bi 'yømanho a dá mamhbe ya.” ¹⁷Pe nu'bu 'bui to'o da sih ram hma nangue ra Cristo, da zä da hyañ rá mate Oja 'bu. ¹⁸Pe dí ɔn 'bu hin xtamá 'yø ɛ yu judío. Pe hagen ja ngue him bi 'yɛc'yɛi ra Cristo. Bi 'yøhma, nguetho hɔnbɛ go hapɛ bi mba rám hman Oja, bin 'yo gátho ná nguni ra ximhäi. ¹⁹Ne xø dí ɔn'nahɛ, ha him mí pa ɛ yu israel

ngue man'da da t'ɛmbi yú t'uhni Oja ɯ hing yu israel. Bi bahma, nguetho nubɯ ja rá sɔcuɔ ra Moisés mí ɛn Oja:

Ga ja ahɯ gan seyahɯ 'bɯ ga simanho 'da yu ja'i him mí ɛmbä ma t'uhni.

Ne ga ja ahɯ gan cuehɯ 'bɯ ga simanho 'da yu 'yambɯi ja'i, bi 'yɛmp Oja ɯ yu israel.

²⁰Ne bi xifi xɯn ho bu ja rá sɔcuɔ ra Isaías, bi 'yɛn Oja: “Bi dɪngä ɯ 'da him mí hongui, ne dá japi da baç'ɯ him mi ängui,” bi 'yɛna.

²¹Pe nangué yu israel bi 'yɛn Oja, “Gätho ra pa dá 'uɔrpa ma 'yɛ, dá zon'ndɯ, pe bi mbesca thoho ma 'yɛ, ne bi ugä thoho ɯ,” bi 'yɛn Oja.

'Da ɯ yu israel bim pøh ya

11 Pe ga ä'n'nahɯ mahøn'a, ha gätho bi hye ɯ yú t'uhni Oja, gue nu ɯ yúm bom'bet'o ra Israel. Pe hin'na. Nguetho guetzehägä drá me'israel, ngue mam bombøtagä ra Abraham, ne ra Benjamín. ²Pe Oja hingui he ɯ njuɔntho yú t'uhni ngue'ɯ bi huan 'bɯ mam'bet'o. Ha hin guím bɛmhbu 'be'a bi man rá t'ohni Oja, gue bi sih ra Elías 'bɯ mí yap'ɯ yú mi israelhɯ. Ne bi 'yɛna: ³“Ma Hmu i, bi hyo ni pøngahya ɯ yu israel, ne bi xot'a bu ja ní mexa mí pa m'boç's'e ni 'boç's'e, ne høngdä dá pongä, nequi nde da hyogui,” sä bi 'yɛn a ra Elías. ⁴Pe ha hin guím bɛmhbu 'be'a í dɔ Oja buya ngue bi t'ɛmb ra Elías. “Pe hin'na, hin guí 'dase,” bi 'yɛmbi. “Pe dá jamansup yú mbui ɯ yoto mahuahi yün 'yohu israel, gue'ɯ him bin danyahmu bu 'bäh ra pøte ra Baal,” ngue mi t'ɛmbi oja. ⁵Ne ngutho ya, 'bɯ i

'da yu israel him bi 'uegue nangué Oja, ngue gue'ɯ to bi huand Oja nangué rá mate thoho. ⁶Ne gam bɛmhbu nu'bɯ rá matethoho Oja bi huan'ndɯ, ga paħmbɯ buya hin nangué yün t'øt'e i øt'a n'da ní huan'na n'da. Nguetho nu'bɯ xtá hnumanho nangué yün t'øt'e bi sifi, hin xtín ja rá mate tho Oja 'bɯ, ne nte nam bøn'a rá mate Oja 'bɯ. ⁷Xiya, 'be'a gam bɛmhbu nangué yu israel, ne hinguin ngu ɯ bi dɪni 'be'a mí honi, gue da t'ɛmbi xɯn ho. Pe hønt'ɯ nthahni bi dɪni, ne bim pøhø. Pe nu'ɯ mi'da bi mep yú mbui ɯ. ⁸Ne gue'a mán t'o't'i: “Oja bi pumbɛnip yú mbui, tengu'bɯ bin aħa. Ne bi japi him bi zä bi nu ne him bi zä bi 'yøhnahya. Ne guexta ɯ yu pa i jabu ya,” bi 'yɛn rá t'ohni Oja. ⁹Ne ngutho bi man ra David:

Da mbøspa Oja, pe hin da bɛni 'be'a nam bøn ɯ yu 'boç's'e da 'yøt'ɯ, ne gue'a dán unba ɯ.

¹⁰Ne din xädä, hin da nu ran nequi.

Ne nu yú xutha dim mboqui ma zä, nangué yú ts'oqui xɯn ngu i tuts'i, bi 'yɛn a ra David.

Ne'ɯ 'da hing yu israel bim pøh ya

¹¹Pe dí ä'n'nahɯ mahøn'a, nu'bɯ mí 'ue'ɯ yu israel, ha bi bɛn Oja him man'dandɪ da 'yenspa rán japi ɯ 'bɯ. Pe hin'na. Pe nangué'a bi zan rá mate Oja ɯ yu israel, ne gue'a í zä bim pø ɯ hing yu israel buya. Pe gue'a bi 'yøt' Oja, n'dahma din seya yu israel 'bɯ bi nu ɯ bi hyän rá mate Oja, ne da hyon Oja mahøn'a. ¹²Nu Oja bi zä bi jap'ɯ 'da yu ja'i hing yu israel gätho ná ndoho ra

ximhäi, nangué bi 'ue'u yu israel. Ne bi dín rá mate Oja u hin yu israel 'bu mi thácpa rán japi Oja u yu israel. Janangué'a man'da xun ngu ran japi da nu u hing yu israel 'bu bá peng bu 'bu Oja u yu israel mahøn'a. ¹³Guehna dí xi ahü na ya, ngue hin gyu israel ahü, nguetho drám 'behnigä nangué ahü. Ne dín nde ga ja ahü gui pømanhohu nangué ra Cristo, ¹⁴n'dahma din 'yomfëni u ma mijudíohe yu israel 'bu bi nu a ran ho gá tïmhbu, janangué'a man'da xtá ngu dim pø u büya. ¹⁵Ne nu'bu mí hye Oja u yu judío, bi zä bi hocpa u hing yu judío 'bücua gätho ua ja ra ximhäi. Pe emme man'da xun ho din ja ua gätho ra ximhäi 'bu bi ts'im mahøn'a xun ngu u yu judío. Ne din ja tengu'bu ya bi ndants'u yu du. ¹⁶Nu mam bombøtahe mí yähu Oja maya'bu, yú mbeti Oja u, tengu'bu yú 'bøts'le Oja u. Ne tengu'bu mí 'bøspa Oja ra mbüdi thuhme 'bu øt ra thuhme, janangué gätho a ra jüni rá mbeti Oja büya. Ne nu'bu mí huand Oja a ra Abraham, ne gue'a í than'ndu yú 'yu a büya, tengu'bu n'da ra za xun zaqui rán dui, ne'u yú 'ye xun zaqui u. ¹⁷Pe bi ts'ecpa 'da u yú 'yese a ra hogaza. Ne nu ahü hing yu israel ahü ne tengu'bu bá ts'ec'ahu bu gmí tøhmbu tengu n'da ra za hingui ho. Ne bi t'ës'ahu bu bi ts'ecpa u 'da yú 'ye ra hogaza. Ne gá comhbu rán zaqui a ra za, gue bá nexpu rán dui, ngue nu ra Abraham bi huand Oja maya'bu. ¹⁸Pe hingui sä gdá yäthu a ngue bi t'ës'ahu bu bi ts'ec u 'da yú 'ye ra za. Dami bëmhbü ngue hinga gue ahü guidí unhdu rán zaqui a rán dui ra

za, pe gue'a rán dui ra za i øt'ahu rán ho Oja bu guí tøhmbü. ¹⁹“Pe man'da xun hoje, nguetho bi ts'ec'u 'da yu 'ye, ne go bi t'ëscähe ua,” masque guí emhbü. ²⁰Majuqni bi ts'ec'u 'da yu israel nguetho him bi nde rá mate Oja. Bi bëni xun hose. Ne guí tøhmbü bu 'da ahü ngue hing yu israel ahü, nguetho guí pähmbü hønt'a rá mate Oja nán ho ahü. Pe o guím bëmhbü gán tøschü bu, pe gan jamansuhü. ²¹Damí bëmhbü him bi yan Oja u 'da yú 'yese ra za. Ha má gue'adahü da yan ahü 'bu guím bëmhbü xun hose ahü. ²²Pe nu'bu 'bo'o hinguin nde rá mate Oja, pe da nuse a rán säui a to'lo da 'uepu ja rá mate. Pe nu ahü gui nuhu rá mate Oja 'bu gui thoqui guim bëmhbü a. Pe nu'bu hin'na, ne ahü da ts'ec'ahu mahøn'a bu ja ra za 'bu. ²³Ne nu'u yú 'yese a ra hogaza, ngue yu israel, nu'bu da 'yëc'yëi rá mate Oja, da t'ës' mahøn'a bu ja yú zase. Nguetho ja rá ts'edi Oja da 'yës' mahøn'a bu bi zequi. ²⁴Nu'bu mam bá ts'ec'ahu bu gmi tøhmbü ja n'da ra za hingui ho, ne bi t'ës'ahu bu ja man'da ra za ngue hin ni zasehü, pe man'da hingui hej da ndøpu mahøn'a u yú 'yese nguetho rá zase.

**Da zøni n'dat'a dim pøhø
xun ngu yu israel**

²⁵Ma zi cu ahü, dín nde ahü gui pähmbü a ja bi t'uhya, n'dahma hin gan 'yëzëhehü hing yu judío ahü. Dín nde gui pähmbü, 'da yu patho bi meh yú mbüi u 'da u yu israel, ja gue'bu bi zøn ra pa xtí cäthu xun ngu ahü hønt'a go to'lo hing yu judío ahü. ²⁶Ne m'bejua büya, xun

ngu dim pø u yu israel. Ne gue'a bi man rá t'ohni Oja, bi 'yena:

Di nequi n'da yú yante ngue yú mi'israelhu bu Sión,
da yan'a ra Jacob nangué yú ts'oqui. Ngue ra Israel a ra Jacob.

²⁷ Ne ja gue'bu ga ja'ts'a dá xifi,
ga punba yú ts'oqui, bi 'yem bu ja rá t'ohni Oja maya'bu.

²⁸ Nu'u yu israel i øt'e ngue yán suihu Oja ya, ngue'a hingui ÷c'yei ra hogamhma. Pe gue'a í zä bi zin ahü Oja a. Pe guehma di huç Oja u yu israel, nguetho bi than 'bu maya'bu u yú ngurpa bomböta.

²⁹ Nguetho njam'bu da goh rá mbüi Oja nangué u to xí zohni, pe majuani di un'na bi ma, tengu'bu ya xí um 'bu mí ma 'be'a di unni.

³⁰ Ne nu ahü hin gyu israel ahü gmí øthu ram fe'ts'i nangué Oja mam'bet'o. Ne m'bejua ne u yu israel bi mbesthoho Oja. Janangué'a bi zä gá tìmhbu rá mate Oja. ³¹ Ne gue'a in ja ya, ngue i festa a rá mate Oja u yu israel, ne guí tìmhbu rá mate Oja ya. Pe gue'a dí ðin rá mate Oja mahøn'a u yu israel. ³² Oja bi ma, njo'o n'da ra ja'i bi 'yec'yei a nguetho ja yú ts'oqui. Ne bi 'yøt' Oja büya gue njon da hyät'i din hoc zehé, nguetho in nde gätho di un rá mate di hoqui to'o gätho in nde dim pøhø. ³³ ÷mme xun ngu rá mate Oja, ne ÷mme xun ndoho rán 'yomfëni. Ne hin'yü ngue hingui pa Oja. Njo'o n'da ra ja'i da baði 'be'a nam bøn'a i øt' Oja, ne njongui sä da baði 'be'a gätho i sänd Oja da 'yøt'e. ³⁴ Njo'o n'da ra ja'i da baði da 'yøt'e tengu rán t'øt'e Oja, ne njon da 'yut Oja 'be'a da 'yøt'e.

³⁵ Ne njo'o n'da ra ja'i da hyoni 'be'a di un Oja ne ngue'a dí 'yembi ðin dupate Oja a. ³⁶ Nguetho gätho bí 'yepu 'bu Oja, ne gätho di 'yonse Oja u, ne gätho bi 'yøt'u gue di pepzehe u. Janangué'a nde'bu ga ÷spahu Oja gätho yu pa mazai. Ne hønt'a gam bëmhbu a ya.

Dam 'bühmbu ngue hønt'a Oja gam bëmhbu

12 Ma zi cu ahü, ts'edi dí xi'ahü, nu'bu dí pañmbu rá mate Oja, pe nde'bu gätho ma ja'ihu dan umhbu bu 'bu Oja gue ga ørpahu rá 'befi. Ne gue'a majuani ná thandehü Oja a, ne gue'a ra 'bøts'e in numanho Oja a. ² Ne hin gam bëmhbu ga homhbu 'be'a gätho xun ho nangué yu pa i jabu ya, tengu i øt'u 'bucua ja ra ximhäi. Pegue thocpa thoho ga päh man 'yomfënihu gam bëmhbu ma'da'yo. Janangué'a thocpa thoho ga homhbu ga pañmbu nda'a rá pähä Oja, ngue nda'a xun ho ga øthu, ne nda'a numanho Oja büya. ³ Bi 'dacä rá ts'edi Oja ga ørpa rá 'befi nangué rá mate. Janangué'a dí xi ahü, ngue 'ne ahü gätho n'da ngu n'da ahü bin tat'ahü rá mate Oja nangué rá 'befi. Janangué'a hin gan 'yexhu, pegue gui paşehü nda'a ní 'befi bi zän'nahü n'da ngu n'da ahü, nangué rá m fäts'i Oja. ⁴ Tengü ní ja'i n'da, ngue an ts'änni xun ngu yú xequi. Ne hinga gätho 'dat'a ra 'befi øt'e, pe 'dahma 'dan'yo yú 'befi u yu xequi. Ngutho dí øthu. ⁵ Ne madague'bu xun nguju, pe tengu'bu n'danja'itho ma ja'i dí comhbu ra Cristo. Ne tengu ní ja'i n'da, 'da nam fäxta n'da ngu n'da yu xequi,

ngutho dí øthũ ngue dí comhbũ rá 'befi ra Cristo. ⁶Bi 'dajũ ra ts'edi Ojã gue ga øthũ rá 'befi 'dahma 'dan'yo, nangue rá mate zehẽ. Pẽ nde'bu ga øthũ xũn ho. O nu'bu n'da dim pøngahyã da hyoni 'bepũ dí ma xũn ho a di bẽnba Ojã, nangue rãm fãts'i. ⁷O nu'bu n'da bin t'un ra 'befi dim fãxte 'be'a di 'be a n'da, pẽ di jã'ts'i xũn ho, ngue da mbãx yú cu. O nu'bu n'da bin t'un ra 'befi din xãnbate, din xãnbate 'be'a nam bøn'a rãm hman Ojã. ⁸O nu'bu n'da ra zote, pẽgue da xifi nda'a xũn ho da 'yøt'u yú cu. O nu'bu n'da bin t'un ra 'befi di un rá mbeti, pẽ hin da bẽn da hnumanhose. O nu'bu yũ ngũrpi ngue di manda rá 'befi Ojã, di jã'ts'i xũn ho nangue ra ts'edi bin t'unni. O nu'bu n'da bin t'un ra 'befi da mbãx u yũ hyoya ne yũn zãman'u, mpãhã thoho da mbãts'i.

**Gam bẽmhbu nda'a xũn
ho dá tenhdũ Ojã**

⁹Ne hingui yoho gam bẽmhbu 'bu ga huẽju n'da, pẽ majũani ga øthũ ran huẽcate. Ne xingui ts'u gam bẽmhbu ga øthũ a hingui ho, pẽ dan øhyahũ ga øthũ a 'be'a gãtho xũn ho, ne nzãi ga øthũ a. ¹⁰Dan huẽju n'da ngu n'dajũ nguetho dadín cuhũ. Ne n'da ngu n'da man'da da bẽn da 'yẽspa rá mijã'iu, xinda gue'bu da t'ẽspa zehẽ. ¹¹Ne hin ga cũthũ ran dãnhyẽi ma mbũihũ, pẽ dan øhya ga ørpahũ rá 'befi ma Hmuhũ. ¹²Dan johyahũ nangue'a ran ho dí tømhbũ, ne hin dan xømmbũihũ nangue yũn unbi. Ne thocpa thoho yũ ora thoho dan yãhũ Ojã. ¹³Ga fãxhũ yũ 'yẽc'yẽi

'bu ja 'be'a di 'bedi. Ne mpãhã thoho ga sãyahũ yũ jã'i bũ ja ma ngumhbũ. ¹⁴Pẽ ga ãfũ ran jãpi nangue u to di ugahũ, ne hin ga ãfũ ra 'yãnthi. ¹⁵Ne 'dat'a dan johyahũ to'o di johya, o nu'bu 'bo'o tu rá mbũi, 'da dán du ma mbũihũ bũya. ¹⁶Ne gãtho 'dat'a gam bẽmhbu. Ne hin da bẽn'a n'da man'da xũn ho xinda gue rá mijã'iu, pẽ din amigohũ u yũ jã'i hin'yũ yú ts'edi. Ne hin gam bẽmhbu ngue jase man 'yomfẽnihũ. ¹⁷Nu'bu 'bo'o ørcahũ ran ts'o, hin ga cospahũ ran ts'o. Pẽ gam bẽmhbu nda'a xũn ho ga ørpahũ, ngue 'be'a gãtho i hnumanho. Ne nubũya da nu gãtho yũ jã'i ngue xũn ho ma mbũihũ. ¹⁸Ne dam 'bũmanhohũ u gãtho yũ jã'i 'bu da zã. ¹⁹Ma zi cu ahũ, hin ga cos'hũ ra pengui 'bu ja'a da t'ørcahũ. Pẽ 'be ga tømhbũ ts'u di unba Ojã 'bu gue'a in nde di unba u. Nguetho nt'o't'i: "Ma 'befi zehẽgã ngue ga unba n'da ne ga un rán theui a bi 'yøt'e," bi 'yẽn Ojã. ²⁰Janangue'a nu'bu tumanthuhu man sũihũ, ga 'uĩmhbu. Ne nu'bu tuthe, ga sithebahũ. Nguetho nu'bu njabũ dí ørpa man sũihũ, xũn u da bẽn ngue'a midĩ ugahũ, ne xøhma thoho da goh yú mbũi bũya. ²¹Hin ga cos'hũ ran ts'o pẽ ga ørpahũ ran ho, gue'a dá tãfũ a ran ts'o a bũya.

Ga øthũ yũn t'ẽdi yũ ts'ut'abi

13 Gãtho gahũ ga øc'yẽihũ ra ts'ut'abi ua ma hãihũ. Nguetho njo'o n'da ra ts'ut'abi ua ja ra hãi ngue bi zãn zehẽ yũn t'ẽdi. Pẽ Ojã bi zãnni ngue din ja yú ts'edi. ²Janangue'a nu to din sũhmi ra ts'ut'abi, din sũhmi a to

bi zänba rá ts'edi a, ne i honse rán use. ³Nguetho nu'u yu ts'ut'abi ua ma häihü, hin ga suhü 'bü dí øthü ran ho, hinda hønt'bü ga øthü ran ts'o ga suhü 'bü. Pe nu'bü dín nde hin ga suhü ra ts'ut'abi, pe ga øthü ran ho, ne da numanhoju büya. ⁴Nguetho nu'u yu ts'ut'abi, Oja bi zänni da mbäxcahä. Pe nu'bü dí øthü ra ts'oqui, ga suhü 'bü, nguetho i ja rán t'edi di ünba n'da. Ne Oja bi un yün t'edi di ünba u to'o øt' ra ts'oqui. ⁵Janangue'a i jatho ga ec'yeyihü yün t'edi u yu ts'ut'abi, n'dahma hin di unghah. Ne gue'a di bengahü Oja 'bü in zoc ma mbühü. ⁶Ne janangue'a ga juthü 'be'a gätho i äju yu ts'ut'abi, n'dahma di thoqui da 'yøt' yú 'befi ngue bi zänba Oja, ne i tåh yün zäbi u. ⁷Mpähä thoho ga juthü xun ho to'o gä i ja yün t'edi da 'yädi 'be'a gä da 'yäju. Ga jut'a ma häihü, ne ga juthü yu puesto, ne mi'da yu cota i äh ra ts'ut'abi. Ne ga numansuhü yün t'edi u to'o gätho i ja yün t'edi.

Ga ørpahü ran ho ma mija'ihü

⁸Ne ga juthü 'be'a gätho dín dupatehä, ne hin te gam bëmhbü ngue dín dupatehä büya. Pe gam bëmhbü ngue dan huëju n'da ngu n'daju. Nguetho nu to gätho ja yün huëcate bi ja'ts'i gätho yün t'edi Oja u. ⁹Nguetho gue'a bi man'u yün t'edi Oja bi 'yëna: “O guí 'yomt'ënihü, ne o guí hãcpahü rá te ni mija'ihü, ne o guím pëhü, ne o guidí seyabahü 'be'a pe'ts' ni mija'ihü.” Ne nu 'be'a gätho mi'da yün t'edi i man yün t'edi, nu'u gätho n'dat'a i ma: “Gui huëc ni

mija'ihü tengu bü gní huëczehë ni ja'ihü.” ¹⁰Nu'a øt' ran huëcate, hingui ørpa ran ts'o rá mija'iu i a. Janangue'a di ja'ts'u yün t'edi Oja a ran huëcate i øt'a n'da. ¹¹Ne man'da ga humbi ga øthü na, nguetho dí pahmbü ya bin de, ya bi thoh yu pa. Damin 'yomfënihü xun ho ya ngue daná hämhbü yu pa gan nuhü ra Hmu, xinda gue'a dá øthü 'bü ja má dæ'mi dá ec'yeyihü. ¹²Ya bi thoh ra xui, ya maguepü da hyats'i. Mbähä ga bunthü yün t'øt'e ra 'bexui, ga he man thäquihü, ngue dan samzehëhü janangue'a da dah ran nequi. ¹³Mbähä ga øthü a rán säui ran nequi, hin dan itihü, ne hin dam muns'hü bü ja yün johya zehë yu ja'i. Ne xín dan 'yomt'ënihü, xínga gue'a ma pähä zehëhü ga øthü, xín ga øthü yu sui, xín ga øthü yün ts'eya. ¹⁴Pe jatho gam bëmhbü ga hãmhbü rá ts'edi a ma Hmuhü ra Jesucristo, ngue ga øthü tengu bi 'yøt'e, ne him ma gam bëmhbü ga øthü rá pähä ma ngøc'yeyihü.

'Dahma 'dan'yo bü na ec'yeyihü

14 Nu'bü 'bü a n'da ra 'yëc'yeyi gue hin e paði xun ho, pe ga simanhohü bü ja mam petihü u. Ne hin dan junthü nangue 'be'a im bëni ngue xun ho da 'yøt'e. ²Nguetho 'dahma 'dan'yo im bënsë 'bepü ní 'yëc'yeyi Oja. Nu'u 'da im bëni xun ho da zi gätho 'be'a i ts'i. Pe nu mi'da im bëni hingui ho 'bü da za u 'da yu ngø. ³Ne nu ra 'yëc'yeyi gue i si ne i sa gätho 'be'a i ja, pe hin da zan'a n'da to'o mbëni hingui ts'i. Ne ximangutho a n'da to'o hingui si, pe hin da 'yëmbi hingui ho øt'a i

si gätho 'be'a i ts'i. Nguetho Oja 'da nan zintho. ⁴Nu'i, to'o e, gue guí ģmbi hingui ho øt' ni mi'yęhehũ. Nu rá hmuse n'da da mam 'bũ xũn ho 'be'a øt'a n'da rá 'yęhe, o hin'na. Pe guehma da bõmanho n'da ngu n'da ra 'yęc'yęi, nguetho i ja rá ts'edi ra Hmu di japi da bõmanho. ⁵Ne i 'bũ i 'da yũ 'yęc'yęi im bęni din säya 'da yũ pa. Ne nu mi'da bũya im bęni xũn ho 'bũ hin din säya 'da yũ pa. Pęgue n'da ngu n'da da bęnse 'be'a xũn ho da 'yøzhe. ⁶Nguetho nu to din säya 'da yũ pa, din säya nangue da bęn Oja. Ne nguetho 'bũ hinga gä i si yũn ts'ihme u 'da, njabũ øt'e nguetho im bęn Oja, ne i xifi jamadi Oja nangue u 'da i si. Ximangutho a to gätho i si, njabũ i øt'e nguetho im bęni Oja bi un'na, ne di un ra jamadi Oja. ⁷Njo'o gahũ gue gam bęmhbu dyú hmusehũ. Pe yú mbetigahũ a ma Hmuhũ. Ne nguetho 'bũ dí 'bũhmbũ ne nguetho 'bũ dá tuhũ. ⁸Nguetho dán dāsehũ bu 'bũ Oja gätho yũ pa dí 'bũhmbũ. Ne nguetho 'bũ dá tuhũ, dan dāhũ bu 'bũh ma Hmuhũ ne guexta'a yú mbetigahũ a. ⁹Ne gue'a í du ne í ndants'a ra Cristo mahøn'a, ngue dim hmu nangue u xũn du ne'ũ i 'bũi. ¹⁰Pe 'da ahũ hanja gní numan'ũ a ni cuhũ ngue guí xihmbũ hingui ho 'be'a i si. Ne nu mi'da ahũ guí pąhmbũ xũn ho 'be'a gätho i ts'i, pe hanja gní numan'ũ 'da ni cuhũ guí ģmfũ nte di muui 'bũ hingui nde da zi 'da yũn ts'ihme. Nguetho gätho gahũ dam 'bāhmbũ bu ja rá hmi ra ze'mi ngue'a ra Cristo. ¹¹Nguetho nt'o't'i 'be'a bi man Oja gue'bũ mí 'yęna:

Guehma majuaņi din ja a díma ma, ngue gätho yũ ja'i din dąnyahmu bu dí 'bũi,

ne gätho din juan bu ja ma hmi ngue guecā drá Oja, bi 'yęn Oja.

¹²Janangue'a dí pąhmbũ, gätho gahũ ga dāfũ ra güenda Oja nangue man t'øt'e zehēhũ.

Hin ga jafũ da dąng bu ja ra ts'oqui n'da ma cuhũ

¹³Him ma numan'ũhũ n'da ngu n'dajũ. Pe hont'a gam bęmhbu hin ga jafũ n'da ma cuhũ di fet rá gua bu ja yũ ts'oqui. ¹⁴Dí pačā nangue ran 'yomfęni bi 'dac ma Hmuhũ ra Jesús, gue hin'yũ 'be'a da ts'i ngue hingui ho. Pe nu'bũ mbęnse n'da hingui ho da ts'i, ra ts'oqui a 'bũ da zi 'bũ. ¹⁵Pe nu'bũ 'da ni cuhũ hingui numanho nin ts'ihme zehēhũ, nde'bũ hin gui thoqui gui sihũ, nguetho hin guí ørpahũ ran huęcate 'bũ guidí thoqui gui sihũ. Pe o guí øthũ nangue ran ts'ihme dí 'ue u 'da ni cuhũ bi pøh ra Cristo 'bũ mi du. ¹⁶Pe gui 'yes'hũ a ní jafũ da ts'an'a guí pąhmbũ xũn ho. ¹⁷Ne hin gam bęmhbu nangue ran ts'ihme ná øthũ rá 'befi Oja. Pe nu rá 'befi Oja, ga øthũ ran hocja'i, ne 'dat'a gam bęmhbu, ne dan johyahũ nangue rá Hogandąhi Oja dí 'bũhmbũ. Gue'a nam bøni gue rá 'befi Oja a. ¹⁸Ne nu'bũ njabũ i øt'a n'da, majuaņi i ørpa rá 'befi ra Cristo a 'bũ. Ne Oja da numanho a, ne'ũ yú mija'i hũ da numanho a. ¹⁹Mbāhā dan ęyahũ dan hocpa ma mbuihũ n'da ngu n'dajũ, ne 'da dām fāxtahũ din te ma mbuihũ n'da ngu n'dajũ. ²⁰Ne hin ga ts'onbahũ rá 'befi Oja nangue man ts'ihme hũ. Mfądi gue gätho xũn ho da ts'i. Pe hingui ho 'bũ dadí unbahũ rá mbui

n'da ma cuhu nangué 'be'a dí sihu.
 21 Man'da xun ho 'bu ga es'hu a
 na unbahú yú mbúi 'da ma cuhu
 nangué ra ngø dí sahu, o ra vino o
 'be'a gá ní dehe dí sihu. 22 Nu'bu bi
 bɛn'nahú Oja ne guí pəhmbú gue
 xun ho 'be'a guí sihu, xun ho a 'bu.
 Ne'a Oja in numanho. Pe hin dá
 yəthú a. Ne di johya n'da 'bu xise
 rá mbúi xun ho 'be'a gátho i øt'e,
 ne hin te mbɛm buya. 23 Pe nu'bu
 n'da im bɛni hingui ho da ts'i 'be'a
 gátho i ja, pe nu'bu bi zi buya, ya
 ra ts'oqui a bi 'yøt' 'bu. Nguetho
 'bexque bi bɛni bi mbesta'a rá pähä
 Oja 'bu mi zi. Ne'u 'be'a gátho dí
 øthú, nu'bu hin dí pəhmbú majuaŋi
 rá pähä Oja a, ra ts'oqui 'bu dí øthú
 a 'bu.

**Ga homhbú 'bepú dí zac
 yú mbúi ma cuhu**

15 Pe nuju 'bu dí pəhmbú xun
 ho 'be'a da zä da 'yøt'a n'da,
 pe nde'bu man'da gam bɛmhbu ga
 fəxhu u hin ε pədi xun ho, xinda
 gue'bu ga øthú 'be'a gátho dí m
 bɛnsehú xun ho. 2 Pe n'da ngu
 n'daju ga øthú 'be'a i numanho
 ma mi 'yɛc'yɛihú gue 'be'a dí n te
 yú mbúi u. 3 Tengu ra Cristo, him
 bi 'yøt'e 'be'a di hose pe bi 'yøt'e
 'be'a bi numanho Oja. Janangué'a
 bi 'yɛmp'a rá Ta: “Go dá tuxä yun
 ts'ante bi si i,” bi 'yɛn a ra Cristo.
 4 Ne 'be'a gátho bi t'o't' maya'bu bu
 ja rá m hman Oja, bi t'o't'i ngue da
 xəngahu, ne di zerca ma mbuihu, di
 jajú ga tømhbú rá m fäts'i Oja, hin
 dan xømbuihu. 5 Oja di jajú dan
 zəmhbu bu, ne di zerca ma mbuihu.
 Ne dí əp rá mate di ja ahú 'da'angu
 guim bɛmhbu n'da ngu n'da ahú,

nguetho 'darbu guí 'buhmbú ra
 Cristo Jesús. 6 Ne janangué'a da
 zä n'dat'a guim bɛmhbu 'bu guí
 thəndehú Oja, ngue nu rá Oja ne rá
 Ta ma Hmuhú ra Jesucristo.

**Gä da sih ra hogamhman
 u hing yu judío**

7 Janangué'a n'da ngu n'da ahú
 gan numanhohú, ne u yu judío ne
 u hing yu judío, tengu thoho ra
 Cristo 'da nan zimanhogdahú n'da
 ngu n'daju. Ne gue'a ná ɛspahú
 Oja a. 8 Nguetho bí 'yɛh ra Cristo
 ngue din 'yɛh nangué yu judío.
 Ne bi ja'ts'a mi man Oja maya'bu
 ngue bi sih yúm bombøta yu judío
 ba ɛh ma yəntehú. Janangué'a bi
 fədi majuaŋi bi man Oja. 9 Pe ne u
 hing yu judío ne u yu judío bi jap
 ra Cristo 'darbu bi 'yɛspa Oja u
 nangué rá mate. Tengu mán t'o't'i
 'be'a bi xih rá Ta ra Cristo:

Ga xi u hing yu judío nangué ni
 mate,
 ne ga xifi ɛmme xun ho i, bi
 'yɛmb rá Ta a ra Cristo.

10 Ne man'da bi man ra t'ohni:

Gan johyahu ya gyú ja'i gue hin
 gyú judío ahú, gan 'yohú u bi
 huand Oja ngue yu judío.

11 Ne man'da bi mam bu:

Dami 'yɛspahú ra Hmu Oja gyú
 ja'ihú ngue 'dahma 'dan'yo bu
 gná yəhú gátho ná ngəni ra
 ximhäi,
 gátho gui numansuhú Oja.

12 Ne bi 'yɛn a ra pəngahya Isaiás:

Dim 'bu a n'da rá m bom'beto ra
 Isai gue ne'u hing yu judío da
 'yɛmbi rá Hmu,
 ngue da dø'bu rá m fäts'i a, bi
 'yɛna.

¹³Nu'a Oja di jajü dí tømhbü ran ho bi xijü. Janangue'a dí äp Oja da hyut'a ni mbüihü nangue guí eç'yeihü a. Ne xingui ts'ü nte guim bëmhbü, pe thocpa thoho gui tømhbü da mbäx ahü rá Hogandähi Oja nangue rá ts'edi.

**I man ra Pablo hanja
bi 'yo't' na ran zofo**

¹⁴Ma zi cu ahü, dí paçä gue xün ngu ni hogambüihü, ne i ja nin 'yomfënihü xün ho, ne guí pañmbü 'da gdín xänba thohohü n'da ngu n'da ahü. ¹⁵Pe guehma dá hut'anzambüi dá ot'ahü na, ngue dadí bën'nahü 'be'a gá pañmbü. Nguetho gue'a ran t'edi bi 'dacä Oja nangue rá mate. ¹⁶Nguetho rá mbefigä ra Cristo Jesús bü 'bü ü hing yu judío, dí m mangä ran ho ma'da'yo. Ne tengu'bü drá mbäjä dadí hocpa rá 'bøts'e Oja, nu'a nám bøni dadí hoc'a ni mbüihü ngue hing yu judío ahü n'dahma da numanho ahü Oja. Ne mahoqui ahü nangue rá Hogandähi Oja guín 'yohü. ¹⁷Janangue'a emme i hu ma mbüigä nangue 'be'a gätho bi 'yørpa ü hing yu judío a ra Jesucristo, bi jaqui bi bømanko rá 'befi Oja dá øt'ä bü i 'bü ü. ¹⁸Pe hingui sä gam mangä 'be'a bi 'yøt'a ra Cristo nangue ü mi'da yú mbefi. Pe hønt'a da zä gam mangä 'be'a bi 'yørpü däm pecä. Ne bi jap ü hing yu judío da den'na ra Cristo nangue ram hma dá xifi ne nangue yün t'øt'e bi 'yuti. ¹⁹Nguetho bi 'yøt' yu hmepya, ne yün t'øt'e mixte nangue rá ts'edi rá Hogandähi Oja. Ne dá ja'ts'ä ma 'befi dá mangä ran ho ma'da'yo nangue ma yantehü

ra Cristo. Dá dæ'mi dá mangä bü Jerusalén, ne dá mangä gätho yu xequi nán zant'i ra häi gue'bü go má søm bü Ilírico, gätho dá mangä bü ram hma. ²⁰Ne guehna dá nde ga øt'e, gue dá mba dá mamp'a ram hma guepü him mi farpa rá thuhu ra Cristo. Ngue hin dá nde dá mba bü ja yú 'befi ü mi'da bi mben'na ra Cristo. ²¹Pe dá øt'ä tengu bi mam bü ja rá t'ohni, ngue i ñna:

Nu'ü 'da gue njam'bü mi sifi pe nuya da bäh ya.

Ne nu'ü 'da njam'bü mi øde da zøni da baði nangue rá 'yu Oja.

Im bëni da mba bü Roma a ra Pablo

²²Ne janangue'a him 'bexque bi zä dá mba bü guí 'bühmbü. Nguetho guexta'a mi ja ma 'befi ua bí ja ra xequi ua nán jongua. ²³Pe nuya ya nte mi ja ua ma 'befi ya. Ne xün ngu yu nidi mín nde xcá mba bü guí 'bühmbü bü Roma. ²⁴Ne mí ts'ütho ya ga mbabü ga zengua ahü ne dam 'bühmbü bü 'da yu pa. Ne nu'bü dá thopü España, da zä dan hyümhbü ts'ü bü ja ra 'yu ní mba bü. ²⁵Pe 'be ga mba bü Jerusalén, ne ga dä bü a ra mbeti dí mbäx ü yu 'yç'yei bí 'büpü. ²⁶Nguetho bi bën ü yu cu bí 'büpü Macedonia nepü Acaya ngue da mbäx'i ts'ü yu hyoya 'yç'yei bí 'büpü Jerusalén, ngue ga haç 'bü dá mba bü. ²⁷Ne gue'a bi zänni da 'yøt'ü hing yu judío, nguetho in nde di col'ts'a ra mate bi t'ørpe. Nguetho bi gomhbü rán japi Oja ü hing yu judío ü yu judío gue yú mi 'yç'yeihü 'büpü Jerusalén. Janangue'a nde da mbenbi ts'ü ra mbeti ü. ²⁸Ne nu'bü

ya dá dá a 'be'a bi 'behni, ja ga mba bu Roma ga nu ahu bu, ne ga thocä bu España buya. ²⁹Ne nu'bu dá sängä bu guí 'buhmbu, dí paçä da 'yenscahu rán japi xun ngu a ra Cristo nangué dí paḥmbu rá mhma. ³⁰Ma zi cu ahu 'yörcahu ts'u ra mate ḡmme gui 'yäfu rá m fäts'i Oja nanguécä, nangué 'dat'a ma Hmuhu ra Jesucristo ne nangué rá Hogandahi Oja bi jajü dan huḡju. ³¹Dami xihmbu Oja da yaḡgui nangué u hing yu 'yeç'yei bu ra häi Judea, guet'a ra xequi bu Jerusalén. Ne dami 'yäfu rá mate Oja nangué u yu cu bí 'bupü Jerusalén, ngue da hyamanho a ra mbeti ga haç bu ga unni, ngue bi mben'ndu hing yu judío bu Macedonia nepe Acaya, ngue'u yú cu. ³²Ne nu'bu da nde Oja dan johyagä 'bu dá mbagä bu, dan säya ts'u bu guí 'buhmbu. ³³Ne nu Oja nza i hurpa rá mbui n'da, pe ne ahu da hyut'a ni mbuihu. Ne hont'a gam beḡmbu a ya.

**Nu ra Pablo i penba ran
zengua yú amigo**

16 Nuna man juhu ra Febe, mi ts'utho da mba bu guí 'buhmbu ya ne di zengua ahu na. Nuna, rá 'befi im fäxte ram peti bu Cencrea. ²Ne dami simanhohu na, nangué rá thuhu ma Hmuhu, ngue nuju dyu 'yeç'yeihu gue'a man sähu ga øthu. Ne dami fäxhu 'be'a gätho ní 'befi da 'yot'a ra Febe, nguetho guesé bi mbäx u xun ngu mi'da, necä bi mbäxqui. ³Dami zenguagui ts'u bu ra Priscila, ne ra Aquila rá ndø, ma mimbefihe nangué rá 'befi ra Cristo Jesús. ⁴Ne nugä 'bu mi t'ena xtá thogä,

ne u mi t'ena xtá tho u 'bu mi yaḡgä 'bu n'dandj. Gue'a ná undä ra jamadi Oja nangué u. Pe hinga hōngdä pe ne u gätho yúm peti yu 'yeç'yei ngue hing yu judío, 'da xna undähe ra jamadi Oja nangué u. ⁵Ne dami zenguagui ts'u u gätho dim peti bu rá nguse ra Aquila. Ne'a ma amigogä ra Epeneto dami zenguagui ts'u bu a. Nu'a ra mbüdi 'yeç'yei bu ja ra häi Acaya a. ⁶Ne'a ra María, dami zenguagui ts'u bu. Nu'a ḡmme xun ngu ra 'befi bi 'yot'e nangué ahu. ⁷Ne a ra Andrónico ne ra Junias ma mijudíohe, ne 'darbu dá sähe ran unbi. Nu'u gätho yú 'bäihu ra Cristo i numanho u, ne m'bet'o bi 'yeç'yei ra Cristo u xinda guecä. ⁸Ne a ra Amplias dami zenguagui ts'u bu. Dadí huçä a nangué rá thuhu ra Hmu. ⁹Ne dami zenguagui ts'u bu ra Urbano, ma mimbefi'be nangué ra Cristo, ne ra Estaquis ngue dadí huçqui. ¹⁰Ne a ra Apeles dami zenguagui ts'u bu. Nu'a ḡmme bi ts'ä rá t'ec'yei, ne bi bomanho. Ne u 'bupü ja rá ngu ra Aristóbulo dami zenguagui ts'u bu. ¹¹Ne a ra Herodión ma mijudío'be, ne u 'bupü ja rá ngu ra Narciso, gue nu yu 'yeç'yei 'bupü, dami zenguagui ts'u bu. ¹²Ne a ra Trifena ne ra Trifosa dim pefi nangué ra Hmu, gätho dami zenguagui ts'u bu. Ne a ra Pérsida mahuçqui a, ne a xun ngu ra 'befi bi 'yot'e nangué ra Hmu. ¹³Ne dami zenguagui ts'u a ra Rufo, an thahni da 'yörpa rá 'befi ra Hmu, ne a rá mbe tengu'bu ma mbegä a. ¹⁴Ne a ra Asíncrito, ne ra Flegonte, ne ra Hermas, ne ra Patrobas, ne ra Hermes, ne u yun 'yohu bí 'buhmbu

u, dami zenguagui ts'u bu. ¹⁵Ne a ra Filólogo, ne ra Julia, ne ra Nereo ne a rán ju a, ne'a ra Olimpás, ne'u gátho mi'da yu 'yɛc'yei bí 'bupɸ. ¹⁶Ne damín zenguahu n'da ngu n'da ahɸ nangue ran huɛcate. Ne gátho yúm peti yu 'yɛc'yei ja ua i pen'nahɸ ran zengua.

**N'da ran zofo rán zegui
bi man ra Pablo**

¹⁷Pe dí xi ahɸ ma zi cu ahɸ, damim fáschɸ nangue u to'o in nde di hec'ahɸ gue di 'uec'ahɸ nangue a ra hogamhma gán xánbahɸ. Pe hin gui 'yurbahɸ ra güenda u. ¹⁸Ne nu'u yu 'yut'ate, hingui ørpa rá 'befi ma Hmuhɸ ra Jesucristo u. Ne i häte thoho nangue ɛmme xán ho 'be'a mma ne i sixmanho ahɸ. Pe i härpa yú mbúi u 'da hingui paði dim fäse. Ne gue'u yú 'befi zehɛ i øt'u. ¹⁹Pe nu'u mi'da gátho i paði hin guí festahɸ rám hman Oja. Janangue'a i hu ma mbuígä. Pe dadí hec'a thohohɸ ngue'a dín nde ahɸ gui paɸmbɸ gátho 'be'a xán ho, pe nu'a hingui ho hin dín nde ahɸ gui paɸmbɸ a. ²⁰Ne nu Oja ngue'a nzai di hoc ra sui, nu'a di ja ahɸ 'dahmantho gui 'yethɸ bu häi ra zıtho nangue u to in nde di hec'ahɸ. Janangue'a gui comhbɸ rá mate ma Hmuhɸ ra Jesucristo. Ne hønt'a gam bɛmhbu a ya. ²¹Nuna ra Timoteo i pen'nahɸ ran zengua, ma mimbefi'be na. Nehna ra Licio

nehna ra Jason, nehna ra Sosípater, ma mijudíohe ya, gátho i pen'nahɸ ran zengua. ²²Nugä dí Terciogä rá 'yosøcuagä ra Pablo, dí o't'ä ra søcuä ja ua, dadí zengua ahɸ nangue ma Hmuhɸ. ²³Nehna ra Gayo, i pen'nahɸ ran zengua, nuna di säyagui ua rá ngu drá Pablogä, ne u gátho yu 'yɛc'yei di säyabi ua rá ngu. Nehna ra Erasto i ja rá 'befi i haɸ ra mbeti ua ja ra hnini, nehna man 'yohuhɸ ra Cuarto, gátho i pen'nahɸ ran zengua. ²⁴Dami comhbɸ rá mate ma Hmuhɸ ra Jesucristo gue gátho ahɸ.

**Hønt'a Oja ga ɛspahɸ
gátho yu pa mazai**

²⁵Zai ga ɛspahɸ Oja, nu'a i ja rá ts'edi di zet'a ni t'ɛc'yeihɸ 'bu guím bɛmhbu ran ho ma'da'yo ngue 'be'a bi 'yøt' ra Jesucristo, tengu dí m mangä. Nguetho nuya i si ahɸ ram hma ngue maya'bu thoho him mí faði. ²⁶Pe nuya i pa mhman ya, ne i sifi gátho yu ja'i hønɸ go hapɸ i 'búi gátho ra ximhäi. Ne nu'a ram hma i hman ya, guet'u yúm hman u yú pøngahya Oja maya'bu. Ne i hman ya nangue rán t'ɛdi Oja gue i 'búi mazai, in ndepe gátho yu ja'i da 'yɛc'yei ra hogamhma. ²⁷ɛmme xán ho rá 'yu Oja bi 'dajɸ, janangue'a ga ɛspahɸ Oja gátho yu pa mazai nangue ga ɛspahɸ ra Jesucristo. Ne hønt'a dí xi ahɸ ya.

1 CORINTIOS

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yorba ra Pablo ɯ yɯ
'yɛc'yɛi bɯ ja ra dɔhnini Corinto

Ran zengua

1 Ma zi cu ahɯ guí 'bɯhmbɯ bɯ ra dɔhnini Corinto, dí ot'ahɯ ra sɔcuɔ i jaua. Dí zengua ahɯ gátho gyɯ 'yɛc'yɛihɯ Ojɔ. Ne nugä drá Pablogä, bi huangä Ojɔ, ne rá pähä zehɛ bi xiqui gam mangä rá m hman ra Jesucristo hɔnbɯ go hapɯ. Ne'a man 'yohɯhɯ ra Sóstenes dí 'bɯ'be ua, di zengua ahɯ. ²Nu'a ra Cristo Jesús bi 'uec'a ni mbɯihɯ bɯ ja ra ts'oqui. Ne bi zon'nahɯ gui 'yɔrpahɯ rá 'befi Ojɔ. Ne tengu'bɯ 'darpɯ guí 'bɯhmbɯ ɯ mi'da to'o gátho i thɔnde ma Hmuhɯ ra Jesucristo, ngue n'dat'a ra Hmu dí comhbɯ ɯ. ³Ne dí äpä Ojɔ ma Tahɯ ne ma Hmuhɯ ra Jesucristo ngue di 'da ahɯ yún japi, ne'a rán johya gui hyamhbɯ a.

Bi dɔn yún japi Ojɔ nguetho i 'bɯhmbɯ ra Cristo

⁴Bi 'da ahɯ yún japi Ojɔ nguetho 'darpɯ guí 'bɯhmbɯ ra Cristo Jesús. Gue'a ná undä ra jamadi Ojɔ a ya. ⁵Ne nte di 'bɛpɯ ja nim petihɯ, nguetho 'darpɯ guí 'bɯhmbɯ ra

Cristo. Pe gä i ja ahɯ ran 'yomfɛni da zä gui pɔhmbɯ xɯn ho a ya, ne da zä guim mamhbɯ xɯn ho rá 'befi Ojɔ ya. ⁶Ne gue'a rá m hman ra Cristo gá hyamhbɯ, gue'a gní bɔmanhohɯ a ya. ⁷Janangue'a i juadi xɯn ho rá ts'edi bi 'da ahɯ Ojɔ nangue rá 'befi guí øthɯ gátho gní tɔmhbɯ dí 'yɛh mahɔn'a ma Hmuhɯ ra Jesucristo. ⁸Ne di ja ahɯ Ojɔ gan zɔmhbɯ bɯ gue'bɯ go rán zegui yɯ pa, janangue'a nte ma ts'oqui da dɔn'nahɯ 'bɯ bá peng ma Hmuhɯ ra Jesucristo. ⁹Nguetho dí pɔhmbɯ nzɔi di jɔ'ts'a im man Ojɔ, ne guese Ojɔ bi zoncahɯ dam 'bɯhmbɯ rá Ts'unt'ɯ ma Hmuhɯ ra Jesucristo.

Bin suh yɯ 'yɛc'yɛi

¹⁰Dí äcä ra mate n'dat'a guim bɛmhbɯ, nguetho guí tɛnhɯ a ma Hmuhɯ ra Jesucristo. Ne 'yo guidín hejɯ, pe jatho n'datho guim bɛmhbɯ ne n'dat'a gui 'yøthɯ. ¹¹Gue'a dí xi ahɯ a, ma zi cu ahɯ, nguetho bi xicä 'da yɯ cu ngue yú menguhɯ ra Cloé, bi xiqui 'be'a guí øthɯ. ¹²Nguetho guí ɛmhbɯ 'da ahɯ guí tengahɯ, ne ɛn'i 'da ten ra

Apolo, ne ɛm mi'da ten ra Pedro, ne ɛm mi'da ngue ten'na ra Cristo. ¹³Pe ha guím bɛmhbu gá xemhbɛ ra Cristo. O xigä ha dá tugä bu ja ra pont'i nangue ahɛ. Uague guím bɛmhbu ngue gán xixyãhɛ nangue ma thuhugä. ¹⁴Pe jamadi Oja ngue njo'o to dá xixyã ahɛ, hɔnt'a ra Crispo ne ra Gayo. ¹⁵N'damhma njon da zä da ma bin xixyã nangue ma thuhugä. ¹⁶Ne hɔnt'ɛ gätho 'bɛpɛ rá ngu ra Estéfano dá xixyãbi. Pe hin dím bɛngä 'bu 'bo'o xcamá xixyãbi mi'da, uague hɔnt'ɛ. ¹⁷Nguetho hinga gue'a ra 'bɛfi bi xicä ra Cristo ga ɔt' ran xixyã, pe bi xiqui gam mangä ran ho ma'da'yo. Pe nu'bu dím mangä a, pe hin dí yã tengu bu na yã yɛm bãmhyã, nguetho hɔnt'a dí honi da bãh yu jã'i ma ts'oquihɛ í du ra Cristo bu ja ra pont'i. Janangue'a din ja ra ts'edi ram hma di hocpa yú ts'oqui ɛ.

**Gue'a ra Cristo ní 'daju
ran 'yomfɛni Oja**

¹⁸Pe nu'a ram hma ngue ra Cristo bi du bu ja ra pont'i, ɛmbi nte ní mbatho ɛ ní mba bu ja ran unbi mazai. Pe nuju ná mbähä bu ja ra temazai, dí pãhmbɛ gue'a ram hma ní zinju Oja ngue bi du ra Cristo bu ja ra pont'i, bi hoga ma ts'oquihɛ. ¹⁹Ne í ɛm bu rá t'ohni Oja:
Ga uti ngue nte ní mbatho ɛ im
ma jase yún 'yomfɛni,
ne ga hæpa yú ts'edi zehɛ yu
jã'i, ga ɛm bu ma'ueni, bi 'yɛn
Oja.
²⁰Nguetho bi zän Oja hin te ní mbat ɛ to'o ɛna jase yún 'yomfɛni, ne'ɛ ɛmme bin xäse yúm hmanse yu jã'i, ne'ɛ ɛna pãdi da dãh yum hma.

Nguetho hingui sä da yãn a n'da ɛ nangue yúm hman ɛ. ²¹Ne bi bɛnse Oja, bi zän bɛya ngue hin dí bã Oja n'da ɛ yún 'yomfɛnise. Pe bi zänni da yãn ɛ to da hyãn'a ráam hma nangue ra Cristo bi du, madague'bu t'ɛmbi nte ní mbatho. ²²Nguetho nu ma mijudíohe im bɛni gue'ɛ yun t'ɔt'e mixte da nu 'bu gue'a n'da ram hma ngue majuani. Ne nu'ɛ 'da ni menguhɛ ngue hing yu judío ahɛ nzai i honse n'da ram hma ngue í ɛmb zehɛ majuani. ²³Pe nu'a ram hma dím mamhbɛ ngue bi du bu ja ra pont'i ra Cristo, njonguin numanhose a. Ne'ɛ yu judío i san tho 'bu í sifi, ne'ɛ hing yu judío í ɛmbi nte ní mbatho 'bu í sifi. ²⁴Pe nuju ngue bi zoncahɛ Oja, madague'bu dyu judíohe ogue hin dyu judíohe, pe n'dat'a dí pãhmbɛ i ja rá ts'edi Oja di hoga ma ts'oquihɛ nangue'a ra Cristo bi du. Janangue'a bi nequi ɛmme xun ndoho rán 'yomfɛni Oja. ²⁵Ne nuna ra 'yu bi zän Oja, pe man'da di muui na, madague'bu t'ɛmbi hin te ní mbatho, xinda gue'ɛ yú 'yuse bi zän zehɛ yu jã'i. Ngue gue'a í t'ɛmbi hin'yu rá ts'edi Oja a, ngue bi du ra Cristo, pe man'da xun ngu bu ní nequi a, xinda gue'ɛ gätho yún t'ɔt'e zehɛ yu jã'i. ²⁶Ma zi cu ahɛ ngue bi zoncahɛ Oja, gam bɛmhbu hague dín jahɛ bu na nuju ra ximhäi, ngue xun nguju dyú 'yãmbuihɛ, ne xun nguju hin'yu ma ts'edihe, ne xun nguju ngue bin hyoya ma tahɛ. ²⁷Pe bi huan Oja ɛ i t'ɛmbi yu 'yãmbui, n'damhma da mb'e'ts' yú sä ɛ i jase yún 'yomfɛni. Pe gue'a í huan Oja ɛ hin'yu yú ts'edi bu na nu ra

ximhäi, janangue'a da mbe'ts' yú sä u i jase yú ts'edi. ²⁸Ne bi huan Oja u nte di muui bu na nu ra ximhäi, ne'u to'o i pa nts'ani, pe man'da in numanho Oja u, ne gue'a dí 'berpa yú ts'edi u to'o ña i ja se yún t'edi. ²⁹Janangue'a njon di jap Oja din 'yexze. ³⁰Ne bi jajü Oja 'darpü däm 'bühmbü ra Cristo Jesús, ne gue'a ní 'dajü ran 'yomfëni Oja a, ne nangue'a ra Cristo ní zimanhojü Oja, ne gue'a í 'yörcahü Oja ngue yú t'ühni gahü a, ne gue'a ní yanjü bü ja ran ts'o. ³¹Nguetho i mam bü ja rá t'ohni Oja, hin'yü 'be'a man'da ran ho da zä da man'a n'da, hinda hont'a ran ho bi 'yörpa Oja.

**Hont'a ram hma 'be'a í du
ra Cristo i ja rá ts'edi**

2 Ma zi cu ahü, nu'bü má mbagä bü guí 'bühmbü, ngue dá xi ahü rá m hman Oja majuañi, pe hin dá huan thohogä yüm hma guerpü da numanhogä ra ximhäi, ne hin te dá ma nangue man 'yomfënisse. ²Ne nu'bü má bëni ga mba bü guí 'bühmbü, pe dá bëni hont'a ga xi ahü 'be'a ín ünba ra Jesucristo 'bü mí du bü ja ra pont'i. ³Ne nu'bü mäm 'bühmbü bü, dá øt'ä hin'yü ma ts'edi, nguetho dá su Oja hin da numanho 'bü xcá uqspa mam hmanse, ne dá fet'i. ⁴Ne nu'bü mán yähü bü ngue dá xi ahü ram hma, hinga gue'a mam hmanse ngue mahotho bi pä t a ni mbuihü, pe hont'a rá ts'edi rá Hogandähi Oja bi zä bi hoc a ni mbuihü. ⁵Janangue'a hinga gue'u yún 'yomfëni 'da yün 'yohü bi ja ahü gá 'yëc'yëihü Oja, pe hont'a rá ts'edi zehë Oja bi ja ahü gá 'yëc'yëihü.

Rá Hogandähi di japi dí fa Oja

⁶Pe nu'a ram hma dím mamhbü nangue ra Cristo, go i pä u xün ho yú t'ëc'yëi, ngue ran 'yomfëni majuañi a. Ne hinga gue'a rán 'yomfëni ra ximhäi bi bü u xün ho yú t'ëc'yëi, xinga gue'u yüm hmanse u yú ngurpi ra ximhäi, ne nu'u mi ts'uttho di 'beh yú ts'edi. ⁷Pe nu ran 'yomfëni dím mamhbü him mäm faði, pegue urcahü Oja ya, nangue ra Cristo mi sänni da yanjü 'bü him mani 'yøt' ra ximhäi, ne da zixcahü bü mahëts'i ní comhbü rán ho büya. ⁸Pe xinga n'da u i ña jase yú ts'edi ua ja ra ximhäi ngue i pa rpa rán 'yomfëni Oja. Nu'bü xtám bü'u 'da, hin xtí cuarpü ja ra pont'i a ra Hmu mixte. ⁹Pe tengu mán t'o't'i bü ja rá t'ohni Oja:

Hin da zä da bāse n'da a ran ho bi zän Oja da 'yörpa u to'o hont'a Oja im bëni, ne njam'bü da zä da 'yøse n'da, ne njam'bü da zä da nuse n'da, bi 'yën rá t'ohni Oja.

¹⁰Pe nuju dí pa hmbü a, nguetho bi xijü rá Hogandähi Oja. Ne nu rá Hogandähi Oja di äts'i xün ho bü ja rán 'yomfëni Oja, ne gue'a i xijü a büya. ¹¹Tengu yu ja'i hin jon da zä da bā rpa rá mbui rá mijä'iuu, pe hinda hont'a rá mbui zehë n'da i paði. Ne in jabü Oja, njon da bā rpi 'be'a mbëni, pe hinda hont'a rá Hogandähi zehë i paði. Ne di bëngahü a. ¹²Nguetho bi 'dajü rá Hogandähi Oja, ne hinga gue'a rán 'yomfëni ra ximhäi, ngue in nde di bëngahü rán 'yomfëni Oja, ne gätho yú hogant'unni bi 'dajü nangue rá mate xün ndoho. ¹³Pe nu'bü dím

mamhbũ rán 'yomfɛni Ojã, pɛ hin dí uãspahũ yũm hma nanguɛ man 'yomfɛni sehũ, pɛ hɔnt'ũ yũm hma bi xãngahũ rá Hogandãhi Ojã, nɛ da zã dí xihmbũ xũn ho Ʃ to'o bin t'un rá Hogandãhi Ojã. ¹⁴Pɛ nu'a hingui 'bũhmi rá Hogandãhi Ojã, hingui sã da hyãni 'bɛ'a gãtho i xãngahũ rá Hogandãhi Ojã, nɛ ɛmbi rãm hman a n'da ra 'yãmbui. Nɛ njãm'bu sã da bãdi, hinda hɔnt'bu dim 'bũhmi rá Hogandãhi Ojã. ¹⁵Pɛ nu'a ra ja'i ngue 'bũhmi rá Hogandãhi Ojã da zã da bãdi 'bɛ'a nam bɔn'a 'bɛ'a gã i ja, ngue nda'a da numanho nɛ nda'a hin da numanho. Pɛ nu'a hing ra 'yɛc'yei hin da zã da bãrpa yũn 'yomfɛni Ʃ yũ 'yɛc'yei. ¹⁶Njon da 'yɛnsɛ da bãrpa rán 'yomfɛni Ojã ra Hmu, njo'o da xifi xũn ho 'bɛ'a da 'yɔt' Ojã. Pɛ nuju dí comhbũ a rán 'yomfɛni a ra Cristo.

I comhbũ Ojã rá 'befi Ʃ yũ mbefi

3 Ma zi cu ahũ, nu'bu mãm 'bũhmbũ bu him bi zã dá xi ahũ Ʃ xũn hɛi tengui i si Ʃ in 'youi xũn ho rá Hogandãhi Ojã. Pɛ dá xi ahũ tengu'bu gmí 'yothohũ ua ja ra ximhãi, uague tengu'bu ja gním 'bũhmbũ nanguɛ ra Cristo. ²Pɛ dá xi ahũ a hingui hɛi tengu'bu ra xi'ba thoho dá 'da ahũ, nguetho tengu'bu hin ní zã gui sihũ xũn ho ra hme. Nɛ nguetho ya, guexta'a hɔnt'a ra xi'ba da zã gdín sihmɛhũ. ³Nguetho hin guín zac ni mbũihũ. Nɛ guín nde gam mixte zɛhɛhũ, jananjabũ gadín sũhmbũ. Pɛ ha hin guí ɔthũ tengu'bu gyũ ja'i thohohũ ua ja ra ximhãi. ⁴Nguetho guím mamhbũ to'o guí tɛnhdũ, nɛ 'da'ahũ guí ɛmhũ guí tɛngahũ, nɛ mi'da ɛna

ten ra Apolo. Pɛ gue'a gní 'yɔthũ tengu'bu gyũ ja'i thohohũ. ⁵'Bɛ'a dadí mu'be a ra Apolo. Ha hin guí pãhmbũ ngue yũ mbefi thoho gã'be Ojã, ngue dá fãxa'be gã 'yɛc'yeihũ ra Hmu, nanguɛ ra 'befi bin 'dac'be n'da ngu n'da gã'be. ⁶Nugã dá tuh ra hmudã bu, nɛ nu'a ra Apolo bi uãpi, pɛ nu'a Ojã bi japi bin tɛ nɛ bi bɔx Ʃ yũ hmudã. ⁷Jananguɛ'a hin'yũ rá ts'edi a bi duh ra hmudã, xinga gue'a bi uãpi, pɛ hɔnt'a Ojã i ja rá ts'edi ngue bi japi bin tɛ yũ hmudã a. ⁸Nɛ nugã dí comhma'befi'be a ra Apolo, nɛ nugã dá tuhu, nɛ nu'a ra Apolo bi uãpi. Nɛ di 'dac'be Ojã 'bɛ'a in nde di 'dac'be nanguɛ ra 'befi dá ɔt'be n'da ngu n'da gã'be. ⁹Nɛsɛ Ojã dí comhbe rá 'befi. Nɛ nu'ahũ tengu'bu yũ huãhi ahũ Ojã ngue bi thuhu.

Nɛ nu'ahũ tengu'bu n'da ra ngu ngue i hɔ a Ojã. ¹⁰Nɛ nugã tengu'bu n'da drã ngurpagãdo nanguɛ rá mate zɛhɛ Ojã, ngue dá fã'mi xũn ho yũ guangujãdo a ra ngu. Nɛ nu man'da pɛ di thoqui dim pɛpũ ja a ra ngu. Pɛ n'da ngu n'da ra mbefi 'bu dim pɛpũ ja a ra ngu, pɛ i jatho dim pɛfi xũn ho. ¹¹Nɛ njon da zã di pãrpa a rá guangujãdo ra ngu, nɛ hɔnt'a ra Jesucristo ngue rá guangu n'da rá ngu Ojã. ¹²Pɛ nu'ũ to'o di thoc'a ra ngu, sã da huahni xũn ho 'bɛ'a da japi. Xũn ho 'bu xɔtho yũ do dí fɔ't'a ra ngu, nɛ nu rá 'bet'e, xɔtho yũ t'ɛgui Ʃ. Pɛ 'bo'o im bɛni dí fɔ't' yũ za, o gue yũ 'yox'yo, nɛ 'bo'o im bɛni dí mbet' yũ paxi. ¹³Nɛ nu yũ 'befi n'da ngu n'da yũ 'yɛc'yei da hnu hangu nangu di muui 'bu bi zɔn ra pa din ja ran juãnbi. Nguetho da

zøn ra pa da ts'ä nangué ra sibi, ne da fah puya gue'bu xun ho bi 'yõt rá 'befi n'da ngu n'da yu 'yëc'yëi. ¹⁴Ne nu'bu n'da ra mbefi bi hyät' ra sibi a rá ngu bi hyøe, da dah rán zäbi büya. ¹⁵Pe nu'bu bin zø a ra ngu bi hyøe, ne nte da dah rán zäbi büya nangué rá 'befi bi 'yõt'e. Ne maguepu hin xtám bongui, tengu u 'da bi 'da 'bu min zø yú ngu. ¹⁶Pe ha hin guí pahmbu ngue gue ahü yú ngu ahü Oja, ne nu rá Hogandahi Oja i 'bupü mbo ni mbüihü. ¹⁷Ne nu'a to'o da 'yëna di ts'onba rá ngu Oja, emme xun ngu yun unbi da 'yörpa Oja. Nguetho nu rá ngu Oja xun nduxqui a, ne guese ahü rá ngu ahü Oja. ¹⁸Ne hin da zä gui thoqui gan hyäzehëhü ngue guim bëmhbu jase nin 'yomfënihü. Pe jatho gam pumbënihü a guím bënsëhü, janangué'a da zä gui tïmhbu a njuantho ran 'yomfëni xun ho. ¹⁹Pe nu rán 'yomfëni ra ximhäi nte di muui bu na nu Oja. Ne gue'a män t'o't'i bu rá m hman a, ngue nu'a nín 'yomfënisë n'da 'bu i ëna dim mixte, pe di jap Oja dim 'bese bu n'da büya. ²⁰Ne man'da bi man ram hma, ngue nu'a to'o ëna jase yún 'yomfëni, pe go i pa a ra Hmu ngue nte di muui u yún 'yomfëni. ²¹Janangué'a hin guim bëmhbu man'da di muui n'da ra ja'i. Pe Oja bi 'da ahü gätho ni ngurpihü ngue da mbäx ahü. Ne gätho u i jaua ja ra ximhäi ne'u 'be'a Gä i 'bui, ne bi zän Oja di zë ahü u. ²²Necä ngue drá Pablogä dí fäx ahü, ne ra Apolo, ne ra Pedro. Pe ne'a 'be'a gätho dín nuhü ua ja ra ximhäi i fäxcahü ga pahmbu Oja, ne ra te i fäxcahü, ne ran däte, ne ra pa i jabü ya, ne ra

pa ba ëhe. Ne janangué'a gätho ni mbetihü u. ²³Nguetho yú mbeti ahü ra Cristo ne nu ra Cristo rá mbeti Oja a.

Yú 'befi i øt' yú 'bäihü ra Cristo

4 Pe nugä ne ra Apolo, ne jatho guim bëmhbu ngue yú 'yëhe Gä'be ra Cristo, bin 'dac'be ra 'befi ngue ga xi a'be rá m hman Oja him mám fädi. ²Pe damím bëmhbu, n'da ra 'yëhë thofo 'bu bin t'un ra 'befi, i jats'edi tho di ja'ts'a sifi. ³Pe hin dí urpä a ra güenda a guím bëmhbu, ximangutho u mi'da yu ja'i engui hin dí ja'ts'i. Ne xinga guécä i sä ga päsë 'bu dí ja'ts'i uague hin'na. ⁴Pe nu ma mbüigä dím bëni hin dá soh ma 'befi. Pe madague'bu ngubü dím bënsë, pe jatho ga tøm'i gue'bu go da nuse Oja 'be'a dá øt'ä. ⁵Pe hin go m'bet'o gui 'yëmfu hingui ho bi 'yõt'a n'da. Pe 'be gui tømhbü ba ëh ra Hmu, ne gätho di nequi büya 'be'a mim bëmhbu mbo ma mbüihü n'da ngu n'dajü. Ne di un Oja büya 'be'a rán säui a bi 'yõt'a n'da ngu n'da ra 'yëc'yëi. ⁶Nu ram hma dí xi ahü, ma zi cu ahü, nanguecä'be ra Apolo, pe n'da ran zofo ngue hin da donts'i 'be'a gui 'yøthü. Ne him man guim bëmhbu i ja rá ts'edi n'da ra xänbate, ne xín guim bëmhbu n'datho xun ho xinda gue'u mi'da. Janangué'a hin gui thoqui gan 'yëxhü. ⁷Pe to'o bi ja ahü ngue xun ho ahü xinda gue'u mi'da. Gätho 'be'a i ja ahü bi 'da ahü Oja. Ne nu'bu guí pahmbu bin 'da'adahü 'be'a Gä i ja ahü, pe hanja gnán 'yëzehëhü, tengu'bu Gä tïnsëhü a ran ho i ja ahü. ⁸Pe guí øthü tengu'bu Gám hmusehü, ngue

hin te guidí 'behmbu, ne tengu'bu ya bin 'da a ni ts'edihü ngue guidí mandahü gätho mi'da. Pe nuya tengu'bu ya gá sogae. Pe hyöcta hmaha 'bu xquí søni ngue xtín ja ni ts'edihü, nguetho necähe n'dat'a xtín 'dac ma ts'edihü 'bu. ⁹Pe nugähe ngue ma 'bäihe ra Cristo, dí m bëmhbē Ojā bi 'yörcähe ngue i hnuhäigahe xinda gue gätho mi'da. Ne tengu'bu dyú ofädihe i pe'ts'i da thojē. Ne i pa ma unguigahe 'bu i thengahe ra ximhäi. Ne'ü yüm 'behni Ojā mahets'i di hyonya thoho nanguē 'be'a dí sähe. ¹⁰Ne nuje t'ēnje dyú 'yambüihe, nguetho dí tēnhde ra Cristo. Pe nu'ahü emme guí homhbü da t'ēn ahü i ja nin 'yomfēnihü nguetho guí ēna guí tēnhdū ra Cristo. Pe nugähe hin'yü ma ts'edihe bu na hnuje, pe nu bu na hnu ahü tengu'bu emme i ja ni ts'edihü. Ne emme i pa nt'ēts'i ahü, pe nugähe i pa nts'ani gähe. ¹¹Ne gätho yu pa xü thogui, ne gätho yu pa i jabu ya, emme dí sähe ra thuhu, ne ra tuthe, ne dyú 'yāhehe, ne pa m'be'migahe, ne hin hapu pōni i ja ma ngumhbe. ¹²Ne emme dí yähmbe ngue dadím pesehe nanguē ma 'yehe. Ne emme i ts'anje, pe man'da dí äfe rán japi Ojā nanguē u i sante. Ne emme pa ma ungui gahe, pe mpähä thoho dí häthe 'be'a i t'örcahe. ¹³Ne di c'aman'ūje, pe man'da dín zomanhohe. Ne ngutho yu pa jabu ya, i t'örcahe tengu'bu dyú ngohäihe ra ximhäi ngue hin'yü 'be'a dadí muje. ¹⁴Pe hin dín nde ahü gui pe'ts' ni sähu nanguehna dí xi ahü. Pe dadí 'da ahü n'da ran zofo, nguetho tengu'bu ma t'ühni ahü emme dadí

huęc'ahü. ¹⁵Pe madague'bu xquín nuhü 'det'a mahuähi ni ngurpihü i xän'nahü nanguē ra Cristo, pe hōnt'a n'datho ni tahü i 'bui, ngue guēcä, nguetho rá mbüdi thoho dá xi ahü nanguē ra Cristo, jananjabu gá 'yęc'yēihü büya. ¹⁶Jananguē'a dí ä'ahü ra mate ngue gui 'yōthü tengu dí øt'ä. ¹⁷Ne gue'a dá pehndä bu ra Timoteo, ngue di zē ahü. Ne nu'a tengu'bu majuāni ma ts'ünt'ü ngue emme dadí huęqui, ne di ja'ts'i xün ho, nguetho ěc'yēi xün ho a ra Hmu. Ne di bēn'nahü ngue 'be'a dí øt'ä ngue dí tēnni xün ho ra Cristo Jesús. Ne ngutho dí m angä bu hapu gätho i ja yüm peti yu 'yęc'yēi. ¹⁸Nu bu guí 'bühmbü, i 'bupü 'da im bēni jase yú ts'edi, im bēni ngue hin ga mba bu. ¹⁹Pe mi ts'utho ga mba bu gan nu'ahü 'bu da nde Ojā. Ne ga pađi to'o gätho i ēna i jase yú ts'edi. Ne hinga hōnt'ü yüm hma ga øts'e, pe gan nu 'bu majuāni i ja yú ts'edi nanguē Ojā. ²⁰Nguetho nu'bu majuāni di manda Ojā bu ja rá mbui n'da, hinga hōntho da bađi din yā xün ho, pe din ja ra ts'edi njuantho. ²¹Ha guín ndehü ga femhyā ahü 'bu dá mbagä bu, uague guín nde ga huęc'ahü 'bu dá søngä bu.

Da thōn'a thi n'da ra 'yęc'yēi bi 'yōt'e tengu'bu ran 'yomt'ēni

5 Ne dí øcä bin thätüi rá hōmbe n'da ra cu. Pe n'da ran thätüi gá 'yōthü emme xün ts'otho, tengu'bu ran 'yomt'ēni. Ne njo'o to'o numanho tengu a, xínga gue'ü yu ja'i hingui ěc'yēi Ojā. ²Ne sä emme guidín 'yęxhü guí emhbü nte guidí 'behmbü. Pe xingui ts'ü tu

ni mbuihü nangué 'be'a bi 'yõt'a. Hanja ngue hin guí hómhbü thi a. ³Pe madague'bü njo'ogä bü guí 'bühmbü, pe tengu'bü 'darpü dí 'bühmbü, ngue dá säändä a ran ünbi da nu a bi 'yõt' ra ts'oqui, tengu tho 'bü ya dí 'bücä bü. ⁴Pe i jatho gätho gam petihü nangué rá thuhu ma Hmuhü ra Jesucristo. Ne tengu thoho 'bü necä dí 'bücä bü, janangué'a dá 'da ahü ran t'ëdi i ja ua. Pe gan 'yohü rán t'ëdi ma Hmuhü ra Jesús. ⁵Ne nu'a ran 'yohü, dami hyómhbü thi da bent'a ra zïthu, di ünba rá ngøc'yei, n'damhma da 'yöp rá punbi Ojå nangué rá ts'oqui. Ne da zä da yan Ojå nangué rá mbui 'bü bi zøn ra pa bá peng ra Hmu büya. ⁶Pe hingui sä gan 'yexhü. Ha hin guí pähmbü n'da ram hma, ngue ts'ütho ra íxi pe i sinni gätho ra jüni. ⁷Dami hyómhbü thi a ra nyo'ixi ngue ran ts'o guí 'bühmbü di ts'on'na nim petihü. Janangué'a xtán ho ahü, tengu ra thuhme an t'øt'e nangué ra jüni ma'da'yo ngue nte ma íxi da mbe, i ts'i 'bü ndäbaxjua. Ne i jatho dan hojü, gue'a bi nde a ra Cristo 'bü mim 'böts'e zehé bi hoga ma ts'oquihü. Ne gue'a ra hmepya mi u ü yu ja'i 'bü ndäbaxjua mi pøxa n'da ra t'üde'yo. ⁸Janangué'a thocpa thoho hønt'a xün ho ga øthü, ne hønt'a ra 'yu majuañi ga tenhdü. Ne gue'a ra thuhme a ngue hin'yu ra íxi. Pe hin ga øthü tengu ra nyo'ixi, ngue 'be'a gätho dín numanhose nangué man 'yomfënisehü, ne 'be'a gätho mi'da xün ts'o. ⁹Pe nu ra søcuä dá pen'nahü mam'bet'o, ne hin ga pähmbü 'be'a dín nde xcä xi

ahü, ngue dá xi ahü hin gan 'yohü n'da ra 'yomt'ëni. ¹⁰Pe hin dí ën ahü him man zohmbü ü hinga na pädi, madague'bü yu 'yomt'ëni, ne yu ziyate, ne yu bë, ne'ü thände yu hyäte oja. Nguetho nu'bü gui sothohü ü, ne gui 'uehmbü ua ja ra ximhäi 'bü. Pe hinga gue'a dá xi ahü a. ¹¹Pe nu'a mi nde xcä xi ahü, ngue hin gui 'yemfö ni cuhü ü 'da, ne xín gui comhbü rá 'befi Ojå n'da 'bü ëmbi ra cu 'bü guexta'a ran 'yomt'ëni øt'e o gue'bü bin thätui a him mi sä xtín thätui, o ran ts'iyate, o i thände yu hyäte oja, o ne'ü yu ücuate, o gue ra iti, o gue ra bë. Pe o guín 'yohü ü tengu ü, xínga 'darpü gan sihmehü ü. ¹²⁻¹³Nguetho ni 'befihü gui juañbahü ni mi'yec'yeihü 'büpü ja nim petihü. Janangué'a gui hyómhbü thi a bi 'yõt' ra ts'oqui bü guí 'bühmbü. Pe nu'ü hinga ná ëc'yei, hingui sä ga juañbahü ü, hønt'a Ojå di juañba ü.

Sä din hocpa zehé yu 'yec'yei

6 Hanja gnín yap zehéü bü 'büh ra ze'mi, nu'a hing ra 'yec'yei. Hanja hinga gue'ü ni mi'yec'yeihü guí xihmbü di hoc'ahü. ²Ha hin guí pähmbü ngue ga juañbahü ra ximhäi 'bü rán zegui yu pa, nguetho yü t'ühni gahü Ojå. Hague má guet'ü yün sui dí øthü hin ga hojü, nguetho man'da hingui hëi dan hocpahü. ³Ne asta gue'ü yám 'behni Ojå mahëts'i ga juañbahü. Ha má guet'ü yün junt'i dí øzehéü yu pa i jabü ya ngue hin da zä ga hojü. ⁴Janangué'a nu'bü ja n'da ran junt'i, pe hin ga xihmbü n'da ra ze'mi, nguetho hin dí comh ma 'befihü a. ⁵Gue'a dí xi

ahü a, janangue'a jatho gui pe'ts' ni sähü 'be'a guí øthü. Ha njo'o n'da ahü i ja ts'u ran 'yomfëni ngue'a di hoc'ahü nangué ran sui guí øthü. ⁶Ha i jatho da zix rá cu bü 'büh ra ze'mi n'da ra 'yëc'yei, ne hing ra 'yëc'yei a ra ze'mi. ⁷Ne nu'a gní 'yøthü yün junt'i, ne gue'a gním 'behmbü a. Hanja hin gní hyäthü a ran ts'o i t'øt ahü, ne hin guídí jafü da fë ahü 'be'a guí peshü. ⁸Hin guí häthü, nguetho guese ahü guí ørpahü ran ts'o ni cuhü, ne guí pëfë 'be'a i pe'tsi. ⁹Pe ha hin guí pähmbü ngue hin da zä da yürpü di manda Ojä n'da ra ts'om'bäi. Ne o sä guim bëmhbü da zin Ojä ü yü 'yomt'ëni, o gue'u i thände yü hyäte ojä, o gue'u in nutonto yá xisu yá mim 'yohühü, o gue'u di 'yasäba yá mim 'yohühü tengu'bü ra xisu. ¹⁰Ne hin da yürpü di manda Ojä ü yü bë, o yü ziyate, o yü iti, o yü ücuate, o yü nexmate. ¹¹In jabü gá 'yøthü 'da ahü, pe bi mba m'be't'e ni ts'oquihü, ne guese Ojä bi 'yøt'e yá t'ühni ahü. Ne bi hoc'ahü nangué a guí ëc'yëihu ra Hmu Jesús, ne nangué a guí 'bühmbü rá Hogandähi ma Ojähü.

Rá mbeti Ojä ma ja'ihü

¹²Majuäni a ram hma ngue i ja man t'ëdihü ga øthü 'be'a gätho dín ndehü. Pe m'batho a da bõmanho ga øthü. Majuäni ngue i ja man t'ëdihü ga øthü 'be'a gätho dín ndehü. Pe hin gan nde ga øthü a da däcpa ma mbühü. ¹³Ne majuäni a ram hma nangué ran ts'ihmë, ngue nu'bü in ndehmë ma fohohü, dan sihmehü. Pe hin'yü 'be'a man'da nts'änni nangué ma fohohü, ne da zøn ra pa ngue da man Ojä him

man dan sihmehü. Pe nu'bü in nde ran 'yomt'ëni ma ja'ihü, hingui sä ga øthü a, nguetho nu ma ja'ihü bi zän Ojä dim 'büpü ra Hmu. ¹⁴Ne da xox Ojä ma ja'ihü nangué rá ts'ëdi, tengu thoho a ra Cristo bi xox 'bü mi du. ¹⁵Ha hin guí pähmbü ngue nu ma ja'ihü, gue'a rá ja'i ra Cristo a. Ha da zä ga hajü n'da xequi rá ja'i ra Cristo, ngue ga øt' ran 'yomt'ëni, tengu'bü n'danja'i tho ga øt'be n'da ra xisu ra 'yomt'ëni. Pe hingui sä ga øthü tengu a. ¹⁶Pe gue'a i øt' ra 'yomt'ëni bü na nu Ojä, tengu bi mam bü ja rá t'ohni, ngue nu'u mi yonja'i, pëgue bi 'yøt'e tengu'bü n'danja'i tho bi gohi. ¹⁷Pe nu'a ra ja'i 'bü in 'youi ra Cristo, tengu'bü n'danja'i tho da 'yøt'ui. ¹⁸Janangue'a da zä gui 'dahmbü büya nangué'a ran 'yomt'ëni. Nguetho nu mi'da yü ts'oqui di ts'onba bü maxøts'e rá ngu Ojä, pe nu ran 'yomt'ëni di ts'onba bü mbo rá ngu Ojä. ¹⁹Ha hin guí pähmbü ngue nu ni ja'ihü rá nguse rá Hogandähi Ojä a, nguetho 'büpü mbo ma ja'ihü a, gue'a bi 'dajü Ojä a. Ne nu ni ja'ihü hin ni mbeti zehëhü a. ²⁰Nguetho Ojä bi 'yøt'e rá mbeti ahü, ne tengu'bü xüm hmadi bi gut'i. Janangue'a ga ørpahü rá 'befi Ojä nangué ma ja'ihü ne nangué ma mbühü.

Ran zofo nangué ran thäti

7 Pe nuya ga xi ahü a guí ängahü. Ne ya dí xi ahü ngue xün ho 'bü da zet'a n'da ran 'yohü, hin da hyon rá xisu. ²Pe ëmmë xün ngu ran 'yomt'ëni i ja. Janangue'a man'da xün ho 'bü dim 'büh rá xisu n'da ran 'yohü, ne dim 'büh rá ndø

n'da ra xisu. ³Nu ran 'yohu i jatho dim 'buhmi xun ho rá xisu. Ne ngutho ra xisu, i jatho dim 'buhmi xun ho rá ndø. ⁴Nguetho nu n'da ra xisu hin di manda zehe a rá ja'i zehe, pegue di manda a rá ndø. Ne ngutho n'da ran 'yohu hin di manda zehe a rá ja'izehe, pegue di manda a rá xisu, nguetho n'dat'a ram 'bui øt'e. ⁵Pe hin da 'ue'a n'da nangue rá xisu, ne xín da 'ueh ra xisu nangue rá ndø. Pe hinda hont'bu gá bẽmhbu gan yahu Oja 'da yu pa da zã gui sethu. Pe i jatho 'da'angu guim bẽmhbu ni xisuhu. Ne m'bejua buya da zã gan yahu ni xisuhu mahøn'a. Nguetho nu'bu nya'a ts'u yu pa hin gui yahu ni xisuhu, xomhma thoho da hyã ahũ ra zĩthu 'bu hingui sã gui sethu. ⁶Nu'a dí xi ahũ, tengu'bu n'da ran t'edi. Pe hin dadí hec'ahũ 'bu guín nde gan thãthu o xin guín nde gam 'basehu. ⁷Pe dí ẽnsegã ngue xun ho 'bu gãtho dim 'base tengugã. Pe hingui sã, nguetho n'da ngu n'da bin 'daju ra ts'edi nangue Oja, ngue 'dahma 'dan'yo ga øthu n'da ngu n'daju. ⁸Pe dí xi ahũ, nu'u to'o hinga na din thãti, ne'u xun du yú xisu, ne'u xun du yú ndø, man'da xun ho 'bu ya hin gan simhbu, tengu thohogã. ⁹Pe nu'bu hingui sã da zethoho n'da, man'da xun ho da hyon rãm pepiui, ngutho n'da ra xisu, ne ngutho n'da ran 'yohu. Nguetho ẽmme di xombui ngue njongui 'buhmi. ¹⁰Ne dí xi u to'o i 'buhmi yú ndø, hingui sã da zogui. ¹¹Ne nu'bu bi zoh rá ndø n'da ra xisu, i jatho dim 'base, o gue dim 'buhmi mahøn'a a rá ndø. Ne ximangutho n'da ran 'yohu, hingui sã din xummi a rá xisu. Ne

nuna ran t'edi i jaua dí xi ahũ, him mam hmansegã, pegue rãm hma ma Hmuhũ ra Jesucristo 'bu mi'bucua ja ra ximhãi. ¹²Ne nu man'da ram hma dí xi ahũ him bi man'a ma Hmuhũ 'bu mi 'bucua. Ne nu'a ram hma dí xi ahũ, nu'bu n'da ra cu, ngue hing ra 'yẽc'yei a rá xisu, pe nu ra xisu 'bu in nde ma zã dim 'bupũ, pe man'da xun ho 'bu di thoqui dim 'buhmi. ¹³Ne ngutho n'da ra xisu 'bu ra 'yẽc'yei, ne hing ra 'yẽc'yei a rá ndø, pe nu rá ndø 'bu ma zã in nde dim 'buhmi a rá xisu, pe man'da xun ho 'bu di thoqui dim 'buhmi. ¹⁴Ne nu Oja di jamansu n'da ran 'yohu ngue hing ra 'yẽc'yei, ngue'bu ra 'yẽc'yei a rá xisu. Ne ngutho n'da ra xisu ngue hing ra 'yẽc'yei, pe Oja di jamansu ngue'bu ra 'yẽc'yei a rá ndø. Nu'bu hin xtan jabũ, ya hin xtĩ jap Oja ni t'ũhniũ 'bu. Pegue ya majapi nangue Oja u. ¹⁵Pe nu'a ran 'yohu hing ra 'yẽc'yei, o gue n'da ra xisu, ne nu'bu in nde da zo a ra 'yẽc'yei mi 'buhmi, man'da xun ho 'bu di thøtho da mba. Ne hingui sã da 'yørpa ra ts'edi dim 'buhmi 'bu ya hingui nde. Nguetho Oja bi zãngahũ dam 'bumanhohu ngue nte man sui din ja. ¹⁶Ne nu'bu guí 'buhmbu u hing yu 'yẽc'yei, xomhma thoho da yan yú mbui 'bu gui fãxhu da dĩn ra 'yu, ne'ahũ gyú xisuhu, ne'ahũ gyun 'yohuhu. ¹⁷Pe jatho gui 'yøthu a dí bõmanho a rá ts'edi bi 'da ahũ Oja, n'da ngu n'da ahũ, ngue nda'a bi zãn Oja gdãm 'buhmbu, tengu gmĩ øthu 'bu hin ní zon'nahũ Oja. Ne ngutho dí xicã mi'da ngue hõnbu go hapu i ja yúm peti yu 'yẽc'yei. ¹⁸Ne nu'u to'o

nthequi yá xifani 'bũ mi 'yęç'yei Oja, pe i jatho guexta'a rá hmepya yú ja'i nguetho yũ judío. Ne nu'bu n'da ngue him mán thequi rá xifani, pe hin da bęni ngue m'bejua tho da hyegui. ¹⁹Nguetho nte ni mba tho 'bũ am hmepya uague hin'na. Pe man'da i jats'editho ga ęthũ a i xijũ Oja. ²⁰Pe n'da ngu n'da da 'yõt'e nda'da da zä dãm 'bũi, tengu mi ęt 'bũ hin ní 'yęç'yei. ²¹Nu'bu gmín 'yęhehũ bũ 'bũh yũ ja'i 'bũ gmí dęp ni mbũihũ Oja, pe hingui jatho gui päh ni 'befihũ. Pe nu'bu da xi a ni hmuhũ ngue gui pømhbũ, pe man'da xũn ho 'bũ gui pømhbũ bũya. ²²Ne nu'bu n'da ra 'yęhe, 'bũ mi dęp rá mbũi ra Cristo, bi mba ma thęgue bũ na nu Oja. Ne ximangutho n'da ra ja'i ngue him bin 'yęhe, pe bin 'yęhe nangue ra Cristo. ²³Ngue nu Oja bi 'yõt'e yú t'ähni gahũ, ne tengu'bu xũm hmadi bi gut'i. Janangue'a 'yo guí tenthohohũ 'be'a di 'bep ahũ gui 'yõthũ yũ ja'i 'bũ i xi ahũ gui 'yõthũ yũ ts'oqui. ²⁴Ne n'da ngu n'da ahũ, ma zi cu ahũ, gui thoqui gui 'yõthohohũ ni 'befihũ, tengu gmí ęthũ 'bũ hin gní 'yęç'yeihũ Oja. Pe man'da gui thoqui gui 'yõthũ xũn ho guerpũ da numanho Oja. ²⁵Ne nu man'da ram hma guí ängahũ nangue'ũ njo'o yú xisu o yú ndø, pe hin'yũ n'da ram hma bi manse a ma Hmuhũ ra Jesucristo 'bũ mim 'bũcua ja ra häi. Pe ga xi ahũ a dím bęngä. Ne xũn ho 'bũ gui 'yõthũ a dím mangä, nangue a rá mate ma Hmuhũ bi 'dac ran 'yomfęni. ²⁶Ne nu mam hmangä dí xi ahũ ya, nangue njo'o yú xisu o njo'o yú ndø, xũn ho 'bũ din jatho tengu in ja ya.

Nguetho nu'ũ yũ pa jabũ ya, xũn hęitho 'bũ gan nuhũ yũn unbi 'bũ dán simhbũ. ²⁷Ne nu'bu n'da i 'bũh rá xisu, hin da bęni ngue da hyegui, ne nu'bu n'da njo'o rá xisu, hin da bęni da hyoni. ²⁸Pe nu'bu guín ndehũ gan simhbũ, hin guim bęmhũ ngue ra ts'oqui a. Ne ngutho 'bũ n'da ra hmute da bęni din thąti, pe hin da 'yęmbi ra ts'oqui a. Pęgue nu'bu gan simhbũ, man'da xũn hęi ram 'bũi gui 'yõthũ, xinda gue'bu njon xtím 'bũ ahũ. Ne dín nde gan yän ahũ nangue ı xũn hęi. ²⁹Ma zi cu ahũ, nu'a nam bøn a dí xi ahũ, him min ngu yũ pa dam 'bũhmbũ ua ja ra ximhäi.

Janangue'a i jatho ga humbahũ ga juahmbũ n'dihi rá 'befi Oja yũ pa ní mba bũ. Ne nu'ũ to'o i 'bũh yú xisu bũya, ne xingui ts'ũ da bęni da 'ye'ts'a rá 'befi Oja nangue a rá xisu. ³⁰Ne hingui sä nya'a ga eshũ rá 'befi Oja 'bũ ya dín nuhũ ra dumbũi, nguetho dí xõnhdũ ga juahmbũ n'dihi rá 'befi Oja. Ne xingui sä nya'a dan johyahũ nangue ma amigohũ, xínga gue'ũ dí tãmhbũ nya'a gan numanhohũ. ³¹Ne ngutho ı to'o gätho i ęt' yú 'befi zehẽ ua ja ra ximhäi, pe man'da zi ts'ũtho da bęni. Nguetho mi ts'ũtho da guadi 'be'a gätho dín nuhũ ya.

³²Janangue'a dín nde ahũ ngue man'da ts'ũtho guim bęmhũ 'be'a di hęn ahũ ua ja ra ximhäi. Ne nu'bu n'da ran 'yohũ ngue njo'o rá xisu, pe man'da ęmme da bęn a rá 'befi Oja, nguetho 'bũse, ne i honi 'be'a da numanho Oja. ³³Pe nu'bu ya i 'bũh rá xisu, ne hinga hõnt'a rá 'befi Oja da hyom bũya, ne'a rá xisu da numanho ne da hyonbi 'be'a

gätho da hyoni. ³⁴Ne nu'a n'da ra xisu ngue njo'o rá ndø, pe man'da da zä hønt'a rá 'befi Oja da bēni da 'yøt'e. Pe ne'a rá ja'i ne'a rá mbui hønt'a rá 'befi Oja øt'e. Pe nu'a ra xisu 'bu ya i 'buh rá ndø, ne da 'yøt'e dí numanho a rá ndø. ³⁵Ne nuna dí xi ahü dín nde ga fäx ahü, ne hin dín nde ga ün'nahü. Ne dín nde ahü gui 'yøthu a xün ho, ngue hin di hej ni mbuihu 'bu gui 'yøthu rá 'befi Oja. ³⁶Pe nu'bu n'da ran 'yohü ngue i 'bu a n'da rá t'ixu, ne ya bi zøn ra ora din thäti. Ne im bēni hingui ho 'bu da zämmi, ne emme in nde rá t'ixu din thäti, xün ho 'bu di tharpa a rá t'ixu, ne hin da 'yembi ra ts'oqui a. ³⁷Pe nu'bu n'da ran 'yohü hin te im bēn rá mbui ngue din thät'a rá t'ixu, ne nu'bu ja rán t'edi rá ta da zä da xifi, pegue man'da xün ho 'bu dim 'bätpu. Ne n'dat'a im bēni ngue gue'a xün ho da 'yøt'a. Ne da badi xün ho a bi 'yør buya. ³⁸Janangue'a nu'u to'o di tharpa yú t'ixu, xün ho i øt'e, pe ne'u to hingui nde di tharpa yú t'ixu, pe man'da xün ho i øt'u. ³⁹Pe nu'bu n'da ra xisu bi hyon rá ndø, pe i jatho dim 'bühmi gätho yu pa i 'bu a rá ndø. Ne nu'bu ya bi du a rá ndø, 'bu in nde din thät mahøn'a, xün ho ngue din thäti, pegue n'da rá mi'yec'yeiui din thätui mahøn'a. ⁴⁰Pe dí ensegä ngue man'da din johya 'bu hin din thäti mahøn'a. Ne dím bēni ngutho di bēngä rá Hogandähi Oja.

'Da yün t'änni nangue yu 'bøts'e

8 Ne nuya dín nde ga xi ahü a gá 'yängahü, 'bu da zä gui sahü a ra ngø xí 'bøspa u yu hyäte

oja, uague hin'na. Ne majuani guím mamhbü ngue gätho gahü dí pähmü xün ho a. Pe nu'a gní pähmü, gue'a gnín 'yextahü a. Pe man'da gue'a ran huçcate nan te rá 'befi Oja a. ²Pe nu'bu guí ensehü guí pähmü ran 'yomfēni, pe guepu na fäpu buya ngue hinga ná pähmü xün ho, nguetho guidín 'yexhü. ³Pe nu'bu majuani dín numanhohü Oja, ne dí comhbü rán 'yomfēni Oja 'bu. ⁴Nuya, nu'u 'be'a gätho bí 'bøspa u yu hmite, pe dí pähmü hing yu oja u embi n'youi. Ne dí pähmü n'datho Oja 'bui, ne hønt'a i ja rá ts'edi a. ⁵⁻⁶Ne madague'bu t'embi 'buh yu oja ua ja ra häi nepu mahets'i, ne t'embi xün ngu yu oja ne yu hmu, pe nuju, hønt'a n'datho a Oja dí 'bühmbü, ngue ra Ta, ne bi zänni 'be'a gätho i ja, neju bi zängahü ga ørpahü rá 'befi. Ne hønt'a n'datho a ra Hmu dí 'bühmbü, ngue gue'a ra Jesucristo a, ne gue'a í 'yøt' Oja 'be'a gätho i ja, ne gue'a bi 'dajü ra te xün ho ma mbuihu a. ⁷Pe hinga gätho yu cu guí 'bühmbü i pädi xün ho nangue u yu hyäte oja, ne zai mi thande u, janangue'a gna guexta'a im bēm 'bu ya bi za a ra ngø xí 'bøts'e. Ne i ense ngue'a ra ts'oqui a 'bu ya bi za, nguetho hinguin zaqui yú t'ec'yei. ⁸Pe hinga gue yün ts'ihme dí sihu nan numanhoju Oja. Xín gam bēmhbü ngue'a nan numanhoju a 'bu dí sihu o hin dí sihu. ⁹Pe i jatho gui jamansufu yú mbui ni cuhü. Ne mamí jafu da dang bu ja ra ts'oqui, nguetho hinga na pädi 'be'a guí øthu 'bu guí øthu a guí pähmü xün ho. ¹⁰Pe xi'bu da nu ahü 'da ni cuhü gue'a guí sihmeü bu ja

yú nija yu hmite. Ne guí p̄hmbu xun ho 'be'a guí sihu. Pe nu'ü ni cuhu im bense gue'a ra ts'oqui a 'bu da ts'i. Ne xi'bu sä da 'yena da hyut'an zambu da zi u xí 'bõx büya. ¹¹Jananjabu nu nin 'yomfënihu gue'a nam 'beh ni cuhu a, nguetho hinga na p̄adi xun ho. Pe nu'ü ni cuhu, gue'a í du ra Cristo a ngue da yanba yú te. ¹²Janangue'a nu'bu ngubu guí øthu, pe guí ørpahu ra ts'oqui ra Cristo 'bu, nguetho guí ørpahu ra ts'oqui ni cuhu ngue hinguin zaqui yú t'ëc'yëi, ne guidí ts'onbahu yú mbui. ¹³Ne nugä drá Pablogä, nu'bu gue'a ra ngø dí sagä nin unba rá mbui n'da ma cu, pe man'da xun ho 'bu him man ga sagä ra ngø 'bu, janangue'a hin ga japi da mbeng bu ja yu ts'oqui n'da ma cu.

**Da bëni nda'a xun ho da
'yøt' yú 'bäihu ra Cristo**

9 Ne nugä man'da ja man t'ëdi xcá øt'ä 'be'a gätho dín numanho ga øt'ä, nguetho majuañi ma 'bäigä'be a ra Cristo, ngue dá nusegä a ra Hmu. Ne mfadi majuañi bin 'dac man t'ëdi nguetho dá ja ahü gá 'yëc'yëihu Oja nanguie räm fäts'i ra Hmu. ²Ne masque i 'buh mi'da engui him ma 'bäigä'be ra Cristo, pe nu'ahü guí p̄hmbu, ne mfadigui nanguie ahü. ³Ne gue'a ga xicä u to'o da 'yängui nanguie man t'ëdi. ⁴Ne i ja man t'ëdi xcá t̄ah man zäbi o xtín 'dac man ts'ihme. ⁵Ne i ja man t'ëdi xcán t̄at'be n'da ra xisu, ngue ma mi'yëc'yëi'be, ne xcá sits'i hõnbu go hapu dí 'yo, tengu i øt'ü yún 'yohu ra Cristo, ne ra Pedro, ne mi'da yú 'bäihu ra Cristo.

⁶Pe ha guím bëmhbü hin'yü man t'ëdi'be a ra Bernabé ngue xcá øt's' ma 'befi zehë'be ngue'a ná t̄ah man ts'ihme'be. ⁷Nguetho njo'o n'da ra dofui i juzehe yú gasto zehë. Ne n'da ra ja'i 'bu i øt' ran uandät'ä i jant'ëdi da zi. Ne yu ja'i 'bu di 'yëh yú de'yo, i jant'ëdi da zip yú xi'ba u yú de'yo 'bu in nde. ⁸Pe hinga hõnt'ü yu ja'i im ma tengu na dí xi ahü, pe ne'a Oja im ma tengu na, ne gue'a män t'o't'i bu ja rán t'ëdi Oja a. ⁹Nguetho nu'a rán t'ëdi Oja bi 'yo't'a ra Moisés: "Pe nu'bu n'da ra mbundani i pu, hingui sä da thurpa rá nde, n'damhma da zä da za u yu xi'yõmpõhø i jabu," bi 'yena. Pe ha gam bëmhbü hõnt'ü yun dani in nu Oja. ¹⁰Ha hin dí p̄hmbu ngue neju da t'õrcahu a i hmangua, nguetho n'da ran t'uti a, man t'o't'i nanguieju. Ne tengu'bu dadím pëhmbu bu ja ra häi, ngutho u yu duju ne'ü yu mbeju, ne xun ho 'bu da bëni da d̄ah yún zäbi nanguie yú 'befi øt'e. ¹¹Ne nugä'be tengu'bu ya dá tu'be ra hmudä bu guí 'buhmbu nanguie ra te. Pe xiya ha guím bëmhbü hingui ho 'bu xcá xoc'be ngue ga si'be. Nu'a nam bõn'a dí xi ahü, tengu'bu ya xquí jurca'be. ¹²Pe nu'ü mi'da yu xänbate i hani 'be'a guidí unhdu, ne man'da i ja man t'ëdi'be xcá ham'be 'bu xcá nde'be. Pe hinga gue'a dí hongä'be ngue'a ga t̄a'be. Xun ngu u gätho dadín 'yepta'be, nguetho dí su'ahü hin xquí hyãmhbü a rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹³Pe guí p̄hmbu 'be'a i øt'ü to'o dim pepu ja yú nija ma mijudíohe, hõnt'a i t̄im bu ja ra nija i si, ne gue'a nam pep u yun t'unni din t'un'na Oja

bũ. ¹⁴Ne nguthogähe ya, ngue'a dí m mamhbe rán ho ma'da'yo ra Cristo, bi zän ra Hmu ngue gue'a dám pepähe a räm hma. ¹⁵Pe hin dí øt'u yün t'ëdi gä bin 'daqui. Ne hinga gue'a nam bøn'a dá ot'ahũ a, ngue gui 'dajũ man zäbigä. Pe man'da xũn ho 'bũ ga tugä, xında gue'bũ 'bo'o da 'uĩngui, ne ndetho dí 'uega man johya. ¹⁶Pe nu'bũ hønt'a ga øt'ä ngue ga mangä räm hman ra Cristo, pe hin dí guah man johyagä a 'bũ, nguetho gue'a ín 'dac ma 'befi a. Nguetho jats'edi tho gam mangä a ram hma. ¹⁷Pe nu'bũ mpähä thoho dí øt'ä rá 'befi ma Hmu, ne i ja 'be'a dí tãhã. Pe nu'bũ ðats'edi tho ga øt'e ts'ũtho, pe guemhma 'yo ma güenda ga juadi. ¹⁸Pe 'be'a nin jurca 'bũ mpähä thoho dí m man rán ho ma'da'yo ra Cristo. Pe man'da dí tãh ran johya 'bũ nte dí tãcã ra hme. Janangue'a man'da xũn ho 'bũ nte ga tãhã, madague'bũ i ja man t'ëdi ngue xcã tãhã nangue'a ma 'befi. ¹⁹Ne madague'bũ hingan ts'änni ngue dan 'yëhëgä, ne njo'o n'da ra ja'i ngue'a ma hmu, pe dí cohi tengu'bũ drã 'yëhëgä u gãtho yũ ja'i, nguepũ da zã ga zedi da ðĩn ra 'yu xũn ho u mi'da xũn ngu. ²⁰Janangue'a nu'bũ dí 'bũhmbe ma mijudíohe, ngue i øt' yün t'ëdi bi xi Ojã yũ judío, necã dí øt'ä u, madague'bũ hin di mandagã u. Janangue'a da zã ga zerpa yũ mbũ da 'yëc'yëi ra Cristo. ²¹Pe nu'bũ dí 'bũhmbe u hingui pãh yün t'ëdi bi xi Ojã yũ judío, necã hin dí øt'ä u. Janangue'a da zã bũ ga zedi da 'yëc'yëi ra Cristo. Pe hingui nde da ma ngue dí sotho u yün t'ëdi Ojã, nguetho dí tendã

a im man ra Cristo. ²²Ne nu'bũ dí 'bũhmbe u xũn güent'i thoho yũ t'ëc'yëi, pe necã dí øt'ä tengu'bũ xũn güent'i thohogui, janangue'a i sã bũ dí zedi da 'yëc'yëi ra Cristo. Ne gue'a dí øt'ä, ngue 'da'igujẽ n'da ngu n'da yũ ja'i, ne dí honi xũn ho 'bëpũ dí 'yëc'yëi yũ ja'i. ²³Guehna gãtho dí øt'ä na, janangue'a da zã ga comhbũ rán japi ra Cristo hønt'a go to'o ní ja'i da hyãn'a ran ho ma'da'yo. ²⁴Pe guín nuhũ yün t'uti nangue'u i tihi, madague'bũ i tihi, pe n'datho a i tãh ran t'unni. Pe dami tihmbũ ya nguepũ da zã gui tãhmbũ. ²⁵Ne tengu thoho yün 'yëni ua ja ra ximhäi, emme din jamansuse, ne hingui nde da 'yøt'a di hëni. Pe hønt'a dim 'bedi i tã u. Pe nu'bũ in jabũ ga øthũ, ga tãhmbũ a da hyät'i mazã. ²⁶Ne nugã tengu'bũ dí øt' ra 'dihi, dí hãx ra 'yu i uenthõ bũ hapũ i ja ran tãhã. Ne tengu'bũ 'bo'o dadĩn tun'be, pe hinga ha sãtho dí pũcpi, pe dí pãdi hapũ dí täpi xũn ho. ²⁷Pe dí sãm zehẽ ma ngøc'yëi, dín ndepe da 'yøt'a dí xifi, n'damhma hin go ga 'becã a 'be'a dí xi'u mi'da ngue da ðãhã.

**Ma hecpi yũ 'yëc'yëi
nangue yũ hmite**

10 Ne gue'a dín nde ahũ gui pãhmbũ a, ma zi cu ahũ, ngue 'be'a bi 'yøt' mam bombøtahe maya'bũ, gãtho mi cot ra güi bũ ní mba u, ne bi zits'i. Ne gãtho bi 'daxpũ 'danguadi ra thengdeja. ²Ne gãtho bin yãm bũ ja ran unbi 'bũ mi ðen ra Moisés, tengu'bũ ya yũ yãnte a. Ne janangue'a i t'ëmbi tengu'bũ bin xixyã nangue'a ra

deja bu bi thogui ne ra güi. ³Ne gätho 'da'an zitho ra maná ngue ra hme bi un Oja hapu ní mba. ⁴Ne gätho bi zi ra dehe bi böm bu ja ra do, tengu'bu bi zip rán zaqui a ra Cristo, ne tengu'bu ya bin 'yohu ra Cristo bu ní mba u. ⁵Ne madague'bu bi t'ørpe gätho u, pe emme xun ngu u him bi numanho Oja a bi 'yøt'e. Ne hønbu go hapu bin c'uaxt' yú do'yo bu ja yu dapo bi thogui. ⁶Ne gue'a urcahu a, janangue'a hin gan ndehu ga øthu yu ts'oqui, tengu mi øt'u 'bu mi 'yo bu ja ra dapo. ⁷Janangue'a o guí thandehu yu hyäte oja, tengu mi øt'i 'da u, tengu män t'o't'i, ngue bin sihme u ne bim mihni, bi ndants'i bin ne 'bu mi dande ra pøte xí 'yøzehe. ⁸Janangue'a hin ga øthu ran 'yomt'eni tengu mi øt'i 'da, ne n'dapa thoho án du 'däte ma hyu mahuahi njä'i. ⁹Pe hingui sä ga sähu ra Hmu nangue ma ts'oquihü, tengu mi øt'i 'da, ne xun ngu bi du, bi za yu c'eyä. ¹⁰Janangue'a hin ga säman'uhü nangue Oja, tengu bi 'yøt'u 'da, ne gue'a bí mbenh Oja n'da ram 'behni mahets'i ngue'a bi hyo u. ¹¹Ne gue'a bin ja a tengu'bu ya n'da ran t'uti ngue i sujü dan jahü bu. Ne gue'a xmán t'o't'i 'be'a däm 'buhmbu yu pa i jabu ya ngue rán zegui. ¹²Janangue'a nu'bu dím bëmhbü tengu bi 'yøt'u, pe hingui sä ga emhbü, nangue ra ts'edi bi 'daju Oja hin'yü 'be'a ga suhu. Pe i jatho emme dam fäshü, ngue hin ga tanjü bu ja yu ts'oqui. ¹³Pe nu'bu i ts'ác ma mbuihü ga øthu yu ts'oqui, tengu'bu i ts'áp yú mbui gätho mi'da yu jã'i. Pe dí pähmbü dí zerca ma mbuihü Oja ga tafu ran

ts'äte. Pe nu'bu ena da sijü mi'da xun hei ngue hin da zä ga tafu, hin di jaju Oja gan nuhu u. Ne i urcahu 'bepu dá tafu u dín nuhu. ¹⁴Ne nuya, ma zi cu ahü, ne xingui ts'u guim bëmhbü gui thandehu yu hyäte oja. ¹⁵Ne guehna dá xi'ahü na ya, nguetho i ja nin 'yomfënihü, ne sä gui pashü 'be'a nam bøn'a dá xi ahü. ¹⁶Ne zäi dí äfu Oja rán japi 'bu dí sihu ran ts'ihme bi zän'na ra Cristo bu ja ram peti. Ne nu'bu dí sihu rán gui ra uva, ha hin dím bëmhbü ngue dí comhbü rá ji ra Cristo ngue bi hogahu. Ne'bu dí xemhbü ra hme ne dí sihu a, ha hin dím bëmhbü ngue dí comhbü rá jã'i ra Cristo ngue bi unba 'bu mi hogahu. ¹⁷Madague'bu emme xun nguju ngue dá sihu u, pe n'dat'a ra hme, ne gue'a ní 'yørcahu n'datho ma jã'i dí comhbü a ra Cristo. ¹⁸Ne tengu bi 'yøt' ma mi'israelhe, gä bi zi yun t'unni mí pa nt'unni Oja, ne gue'a í gomhma rá te Oja a. ¹⁹Janangue'a hin nin sähu gui comhbü a i si u pa m'bøspe yu hmite, madague'bu hingui nduxqui u yu ngø i pa m'bøspe u, ne hin'yü yú ts'edi u yu hmite. ²⁰Pegue dí xi ahü, nu'ü 'da ngue hingui pa Oja, i pøspa yu hmite, pegue yu zithu i hani. Janangue'a hin dín nde'ahü gui com'ma gui sihu u yú 'bøts'e, n'damhma hin gui comhbü rá 'befi yu zithu. ²¹Hingui sä ga thecpahü rá tasa ra Cristo 'bu dí thecpahü rá tasa yu zithu. Ne hingui sä ga comhbü rá ngøc'yei ra Cristo 'bu dí comhbü yú 'bøts'e yu zithu. ²²Uague guím bëmhbü go gui muthü a Oja. Ha man'da i ja ni ts'edihü xinda gue Oja.

I sä 'be'a da 'yõt' yu 'yęc'yęi,
pe da bęn ran huçcate

²³Majuąni a ram hma ngue da zä ga øthu 'be'a go dín numanhohu. Pe nu'bu ga øthu 'be'a Gä i ja, hinga Gä xun ho bu dán gohi. Majuąni da zä da 'yõt'e hont'a go numanho n'da ra ja'i, pe hinga gätho nan te rá 'befi Oja ę. ²⁴Pe i jatho ga huanhdę nda'a man'da xun ho, ngue da zä ga fäxhu ę mi'da, ne hin nangue man hosehu. ²⁵Pe dami sihu 'be'a gätho i 'bä bu ja ra täi, ne hingui jatho gui 'yänhdę 'be'a di ja a ra ngø 'bu m'bo'ts'e o hin'na. ²⁶Nguetho gätho rá mbeti Oja ę gätho i ja ua ja ra häi, ne ra ngø, ne'a ra ximhäi büya. ²⁷Ne nu'bu 'bo'o da zix'ahu na ts'ihme bu ja yé ngu ę hing yu 'yęc'yęi, ne nu'bu guín nde gui mbähä, dami sahu 'be'a gätho di 'da'ahu, ne hin te gui 'yänhdę, ne o guím bęmhbu ngue di hec'ahu Oja ngue gui sihu. ²⁸Pe nu'bu n'da ngue da xi'ahu: "Nuna ra ngø bi mba m'bøspe yu hmite," da t'ęn'ahu, pe o guí sihu büya, janangue'a hin gui ęnbahu rá mbüi a to bi xi'ahu, nguetho im bęni hingui nde Oja gui sihu a. ²⁹Nguetho i jatho gui jamansup rá mbüi ni miја'uii, madague'bu guí pađi ngue xun ho a ra ngø. Pe masque 'bu'i 'da ahu guín nde gui 'yängahu: "Hanja ngue ga et' man ts'ihmehu 'bu 'bo'o hingui numanho a, pe tengu'bu hin'yu ma ts'edihü 'bu. ³⁰Ne nu'bu dadí unhde ra jamadi Oja nangue man ts'ihme dí sihe, hanja ngue sä di c'aman'uje ę 'da," gue'bu 'bo'o da 'yängui. ³¹Pe dí xi'ahu, dami jamansuhü a guí øthu, uague ran

ts'ihme guí sihu, o 'be'a gätho guí øthu, pe hont'a dí t'ęspa Oja gui 'yøthu. ³²Ne ęmme ga jamansuhü 'be'a dí øthu ngue njon ga jafu da dąngui, xinga n'da ra judío, xinga gue'hu hing yu judío, ne xinga gue'hu ma mi'yęc'yęihü. ³³Nguthogä ya, ęmme dí honi ngue ga øt'ä 'be'a gätho da numanho mi'da yu ja'i xun ngu, ne hin dí honi 'be'a dín numanhosegä. Pegue dí honi nangue mi'da, nguępü da zä da đın ra tema'da'yo ę Gä mi'da xun ngu.

11 Pe dí xi'ahu gui tenhdę a dí øt'ä, nguetho dí øt'ä a i øt'a ra Cristo dí tendä.

'Be'a da 'yõt' yu xisu bu ja ram peti

²Pe xun ho guí øthu ngue'a guím bęnthohü 'be'a gätho dá xi'ahu, ngue bi bęngä Oja ga xi ahu. ³Pe dín nde ahu gui pađmbü, ngue nu ra Cristo, go rá hmu n'da ngu n'da ran 'yohü, ne nu yu xisu, tengu'bu yú hmu ę yú ndø. Ne dín jahü bu nangue Oja. Ne in jabü a ra Cristo, rá Hmu a Oja a. ⁴Pe nu'bu n'da ran 'yohü i yađi Oja bu i ja ram peti, o gue im man ram hma, pe hingui sä da hyu'ts' rá fui, tengu'bu hin'yu rá ts'edi. ⁵Pe nu'bu n'da ra xisu i yađi Oja bu ja ram peti, o gue im man ram hma, i jatho da gomp' rá ya, ngue hin da mispa a rá ndø, ne hin da 'yøt'e tengu'bu nt'axi rá ya. ⁶Pe nu'bu n'da ra xisu hingui nde da gomp' rá ya, man'da xun ho 'bu da 'yađ rá ya 'bu. Pe nu'bu guím bęmhbu ra 'yađä 'bu nt'axi n'da ra xisu, o gue'bu tengu'bu hin'yu yú xtą, pe man'da xun ho 'bu xtán gomp' rá ya. ⁷Pe nu n'da ran 'yohü hingui sä da hyu'ts' rá fui bu ja ram peti, nguetho i udi

i ja rá ts'edi xun ho, tengu 'bũ guese Ojã i 'bũpũ. Pẽ nu n'da ra xisu i udi man'da ja rá ts'edi n'da ran 'yohũ. ⁸Nguetho mbũdi bi 'yõt' Ojã a ran 'yohũ, ne m'bejua bũya bi thãpa n'da rá do'yo'bõts'e a ran 'yohũ, ne gue'a í t'õt' ra xisu a bũya. ⁹Nu ran 'yohũ hin í t'õt'e ngue da mbãx'a ra xisu, pe í t'õt'a ra xisu ngue da mbãx'a ran 'yohũ. ¹⁰Ne ẽ gue'a dím mangã a, ngue nu yũ xisu i jatho da gomp' yú yã, janangue'a da 'yudi ja yú ts'edi yú ndõ. Ne gue'a dín numanho yúm 'behni Ojã mahẽts'i a bũya. ¹¹Pẽ nu bũ ja rá 'befi ra Cristo, hin da bõmanho 'bũ hõnt'u yũn 'yohũ dim pẽpũ, xín da bõmanho 'bũ hõnt'u yũ xisu, pẽgue gãtho 'da dãm fãxtahũ ẽ. ¹²Nguetho majuañi nu'a ra xisu nt'õt'e nangue rá do'yo'bõts'e a ran 'yohũ, pe guexta'a majuañi ím 'bũ a n'da ran 'yohũ nangue rá mbe. Ne gãtho bi zãn Ojã din jabũ. ¹³Pẽ dami bẽnsehũ 'be'a man'da xun ho gui 'yõthũ, nangue n'da ra xisu 'bũ in yãui Ojã, 'bũ hingan jo'mi rá yã. Ha guí ẽmhũ xun ho i õt'e uague hin'na. ¹⁴Ne dí pãhmbũ 'yãsä 'bũ xtã mba rá yã n'da ran 'yohũ. ¹⁵Ne ngutho n'da ra xisu, gue'a ní necmanho a rá xtã 'bũ xu mba. Ne gue'a í ts'ãnba n'da ra xisu a, ngue'a xtã mba yú xtã, tengu'bũ ya rán jo'mayã a. ¹⁶Pẽ nu'bũ 'bo'õ in nde dán junt'a 'be'a dí xi ahũ, pe hingui sä dán junthũ a. Ne i jatho ga xifi ngue ngutho i t'õrpũ ja mi'da yúm peti yũ 'yẽc'yẽi.

**Da hnumansu ran ts'ihme
bi zãn ra Hmu**

¹⁷Pẽ nu'a man'da ga xi ahũ ya, hingui sä ga ẽn'ahũ xun ho guí

õthũ. Nguetho hingui sä di zet'a ni mbũihũ a guí õthũ bũ ja nim petihũ, pe man'da di ts'on'nahũ. ¹⁸Nguetho i siqui 'be'a guí õthũ 'bũ guídím petihũ, guídín junthũ n'da ngu n'da ahũ. Ne dí ẽc'yẽi ngue majuañi a i siqui. ¹⁹Masque guím bẽmhũ jatho gan hejũ. Pẽ guepũ bi fãdi nda'a majuañi yũ 'yẽc'yẽi. ²⁰Nguetho nu bũ ja nim petihũ guí sihmehũ, pe him majuañi gue'a ran t'õt'e bi xic ma Hmuhũ guí õthũ. ²¹Pẽ nu'bũ ra ora guí sihmehũ, ẽmme guídín uẽmhũ nin ts'ihmehũ n'da ngu n'da ahũ. Nu'ũ 'da xínga n'damhme gá unhdũ, ne nu'ahũ bũya gue'bũ go ẽmme gán niyahũ. ²²Ha hin'yũ ni ngumhbũ ngue gan sihmehũ bũ. Nguetho guídí ts'onbahũ rá 'befi Ojã, ne guídí 'yãsäbahũ ẽ ni cuhũ nte gá unhdũ. 'Be'a guí ẽna ga xi ahũ. Ha guí ẽna ga ẽn'ahũ xun ho a guí õthũ. Pẽ hin'na.

**Nangue 'be'a nam bõn a ran
ts'ihme bi zãn ra Hmu**

²³Janangue'a dín nde ga xi ahũ mahõn'a ya 'be'a nam bõn a ran ts'ihme bi zãn ra Hmu. Ne tengu thoho bi xãngã ra Hmu, ne ngutho dí xi ahũ. Ngue n'dat'a ra xui bi mba ma dã ra Hmu Jesús, ne bi hyãc ra hme, ²⁴bi 'yãp ra jamadi Ojã ne bi xem bũya. Ne bi 'yẽna: “Dami sihu na, nuna ma ngõc'yẽigã na, ngue dín unbi nangue ahũ. Ne gui thoqui gui 'yõthũ na, n'damhma guim bẽnjũ.” ²⁵Nu'bũ mi jua a bi zi a ra hme, bi ðec a ra tasa bũya, ngue mi po ra gui'uva, ne bi 'yẽna: “Nuna nam bõni ngue ya di hoc'ahũ xun ho ra 'da'yo'yu da 'yõt'ahũ Ojã nangue ma jigã. Ne n'dandj ngu n'dandj gui sihũ, guim

bɛŋɲu dá tugä nangué ahɛ,” bi 'yɛn'a ra Jesús. ²⁶Janangue'a n'dandí ngu n'dandí ga sihɛ ra hme ne ra gui'uva, dí uhmbɛ rán ɗate ra Hmu gue'bu go bá penguá mahɔn'a.

'Bɛpɛ dá fɛn ran ts'ihme bi zän ra Hmu

²⁷Pe nu'a to'o hin din 'yomfɛni, ne sä i si a ra hme ne ra gui'uva, ya i ja rá ts'oqui, nguetho hingui numansup rán ɗate a ra Hmu bi du. ²⁸Janangue'a i jatho m'bet'o da bɛse n'da 'be'a i ja mbo rá mbɛi, ne nubɛya da zä da zi ra hme ne'a ra gui'uva. ²⁹Nguetho nu'bu i si a ra hme ne i si rán gui ra uva, ne hingui m'ɛni 'be'a ín ɛnba ra Hmu 'bu mi du, ne hɔnt'a ran ɛnbi da nu a. ³⁰Ne gue a guí ɔthɛ a, janangue'a xɛn ngu xɛn ɛ ahɛ ne xɛn güent'i ahɛ, ne ya xɛá tuhɛ 'da ahɛ. ³¹Pe nu'bu m'bet'o dadí ɲaɛnbazehɛ ma mbɛihɛ, hin da zɛgbahɛ ra Hmu 'bu. ³²Pe nu'bu hin dadí ɲaɛnbazehɛ ma mbɛihɛ, guemhma da 'yɔrcahɛ ram fei 'bu. Pe man'da xɛn ho 'bu da mbɛgbahɛ ra Hmu ya, n'damhɛma hinga 'darpɛ gan nuhɛ ran ɛnbi ra ximhäi. ³³Janangue'a ma zi cu ahɛ, nu'bu guidím petihɛ, ngue gui sihɛ ra hme ne ra gui'uva, nde'bu hin gan ɛɛnsehɛ, pe gui tɔmhɛɛ din 'da ahɛ n'da ngu n'da ahɛ. ³⁴Ne nu'bu 'bo'o i tumanthuhu, hin da bɛni din sihme bu ja ram peti, pe jatho 'be din sihme bu ja rá ngu, n'damhɛma hin da mbɛp ahɛ Ojɔ nangué'a nim peti guí ɔthɛ. Ne nu'a 'be'a gätho man'da guí ɔthɛ, ga hoc'ahɛ 'bu dá mba bu.

'Dahma 'dan'yo yú ts'edi bi un rá Hogandɔhi Ojɔ

12 Ne nuya ma zi cu ahɛ, dín nde ahɛ gui pɔhmbɛ

'be'a nam bɔn a ra ts'edi di 'dajɛ rá Hogandɔhi Ojɔ nangué ga ɔrpahɛ rá 'befi 'dahma 'dan'yo. ²Guí pɔhmbɛ 'be'a gá 'yɔthɛ 'bu him maní 'yɛc'yɛihɛ, ne gá hyá 'dahɛ yɛ hyäte oja, ne hingui yá ɛ. ³Janangue'a dín nde ahɛ gui pɔhmbɛ a majuani ya. Nu'bu guí ɔhmbɛ 'bo'o i yá nangué rá Hogandɔhi Ojɔ, da 'yɛmbi rá Hmu a ra Jesús 'bu i yá. Pe nu'bu i san'a ra Jesús 'bu i yá, him majuani in 'youi rá Hogandɔhi Ojɔ a. ⁴Ne 'dahma 'dan'yo yɛ 'befi da zä da hyan'a n'da ngu n'da yɛ 'yɛc'yɛi, pe n'dat'a rá ts'edi rá Hogandɔhi Ojɔ ngue di unni. ⁵Ne 'dahma 'dan'yo 'bɛpɛ ní 'yɔrpa rá 'befi Ojɔ n'da ngu n'da, pe n'dat'a ra Hmu dí ɔrpahɛ rá 'befi. ⁶Ne gätho bi ts'änbi 'be'a da mbefi n'da ngu n'da yɛ 'yɛc'yɛi, pe n'dat'a Ojɔ di bɛnbi 'be'a da 'yɔt'e. ⁷Ne nu Ojɔ bi 'dajɛ ra ts'edi, janangue'a gätho dí uhmbɛ ngue dín 'yohɛ rá Hogandɔhi Ojɔ. Ne gue'a bi 'yɔrcahɛ Ojɔ a, n'damhɛma da zä 'da däm fäxtahɛ. ⁸Nu'ɛ 'da bin t'un ra ts'edi da man'a rá hogan'yomfɛni Ojɔ ngue him mám fädi, pe nangué rá Hogandɔhi Ojɔ di bɛnbi da ma. Ne nu mi'da bin t'un ra ts'edi da ma xɛn ho 'be'a nam bɔn'a rá mhan Ojɔ. Ne n'dat'a rá Hogandɔhi Ojɔ bi unni gätho yú 'befi 'dahma 'dan'yo. ⁹Ne nu mi'da bin t'un ra ts'edi da badi din t'un'na i äp'a Ojɔ. Ne nu'ɛ 'da bin t'un ra ts'edi da xox yɛ hyɛnni, ne n'dat'a rá Hogandɔhi Ojɔ di unni. ¹⁰Ne nu'ɛ 'da bin t'un ra ts'edi ngue da 'yɔt' yɛn t'ɔt'e mixte ngue hingui sä da 'yɔt'a n'da ra jɔ'i. Ne nu'ɛ 'da bin t'un ra ts'edi da ma 'be'a din ja. Ne nu'ɛ 'da bin t'un

ra ts'edi da badi nda'a ním hma bi bēnba rá Hogandāhi Oja, ne nda'a bi bēnba ra zīthu. Ne nu'u 'da baya bin t'un ra ts'edi din ya man'da ra nde ngue hingam fadi 'be'a nam bōni. Ne nu'u 'da baya da ma 'be'a nam bōn'a bi man a. ¹¹Pe gātho ya i øzehe rá Hogandāhi Oja, ne di darpi n'da ngu n'da 'be'a da ndese Oja da 'yot'e.

Gātho n'danja'i tho dí comhbū

¹²Ne tengu n'da ra ja'i emme xun ngu ní hut rá ja'i, pe n'danja'i tho i cohi. Ne in jabu ra Cristo nanguēju. ¹³Ne dá gue'bu dyu judiōhu o dyu griēgohu, o dá gue'bu dyú 'yēhēhu o hin'na, pe n'dat'a rá Hogandāhi Oja dá hamhbū bu ja ma mbūihū, tengu'bu 'darbu í nex ra dehe dá sihu. Ne gue'a í 'yōrcahu ngue n'danja'i tho dín jahū. ¹⁴Pe nu rá ja'i n'da, hinga n'datho ní huti, pe emme xun ngu i ja yú thuhu, ngue i juadi xun ho n'da ra ja'i. ¹⁵Pe nu'bu n'da ra gua da 'yēnsē ngue hinga gue'a ra 'ye: “Janangue'a hin te dí pecä 'bu,” éna. Pe hingui sã ngubū da bēni, nguetho rá gua ra ja'i a. ¹⁶Ne nu'bu n'da ra zagu da bēni: “Hin te dí pecä,” nguetho im bēni hinga gue'a ra dā a. Pe hingui sã ngubū da bēni, nguetho rá zagu ra ja'i a. Ne hingui sã da bēni ngue hing rá ngø ra ja'i a. ¹⁷Nguetho nu'bu gātho xtín ja'i a rá dā n'da, 'be'a dí 'yōhnahya 'bu. Xi'bu gā xtín zagu rá ja'i n'da, ne hin'yu rá xiyu, 'be'a xtán zã xtám bāhā tengu rá xiyu. ¹⁸Pe nu Oja bi zānni 'be'a gātho i ja rá ja'i n'da, ne n'da ngu n'da bi un rá ts'edi ngue da zã da 'yot'e 'be'a gātho in ndepe

da 'yot'e. ¹⁹Pe nu'bu n'daxequi tho, ha dán zã din ja tengu ra ja'i. ²⁰Pe in jabu n'da ra ja'i, emme xun ngu yu xequi i ja, guepu nan ho a n'da ra ja'i. ²¹Pe nu rá dā n'da hingui sã da 'yēmp a rá 'yē, ngue nte ní mbäts'i, xinga gue'a rá ya hingui sã da 'yēmp u yú gua nte ní mbäts'i. ²²Pe hingui sã ngubū da ma, nguetho n'da ngu n'da yu xequi gātho i ja yú 'befi. Pe nu yú xequi ma ja'ihū ngue dí emfu nte i pefi, pe man'da emme di muui u. ²³Ne nu 'da yu xequi dí emfu di 'bedi, pe man'da ga hoju n'damhma xtán ho. Ne nu yu xequi dí emfu hingui sã da hnu, pe man'da dí jamansuhū n'damhma hin da ts'ani. ²⁴Pe nu 'be'a di necmanho nanguē ma ja'ihū, ya hin'yu 'be'a man'da ga jafu. Pe Oja bi hoqui gātho ma ja'ihū, ne bi japi ngue man'da bi muui a dí emfu hingui ho. Janangue'a hin da t'ēmp a n'da xequi nte di muui. ²⁵Janangue'a hin da zã din hec yu 'yēc'yēi, tengu'bu yú xequi ma ja'ihū, pe 'da xtín jamansu n'da ngu n'da. ²⁶Janangue'a nu'bu n'daxequi ma ja'ihū xun u, ya 'da nan u tho gātho ma ja'ihū baya. O nu'bu n'da ra xequi ngue hin hapu i sã, ya di johya gātho ma ja'ihū baya. ²⁷Pe guim bēmhbu nanguē nim petihū, ne gue'a rá ja'i ra Cristo a, ne n'da ngu n'da ahū tengu'bu n'da a n'daxequi ahū rá ja'i ra Cristo. ²⁸Ne ngubū bi zän Oja nanguē ram peti dí øthu, ngue 'be'a ní 'befi dí øthu n'da ngu n'daju. Ne nu'u yú 'bāihū ra Cristo man'da bi ts'änbi da hnumansu u. Ne nu yú pōngahya Oja, ne'u bi ts'änbi da hnumansu u, pe hinga 'da'igu. Ne ná hyu baya

yü xänbate nangué rám hman Oja, ne bi ts'änbi ne'u da hnumansu u, pe hinga 'da'iguhü u mi'da. Ne'u mi'da i øt' yün t'øt'e mixte, ne'u mi'da i øthe yü hyenni, pe ne'u mi'da to'o i fäx yú mi'yec'yéihü nangué ran huçcate ørpe, ne'u mi'da yü ngürbi di manda ram peti, ne'u to'o 'dahma 'dan'yo bü na ya ngue yü nde hingam fädi, gätho bi ts'änba yú 'befi n'da ngu n'da. ²⁹Pe ha gätho ahü ni 'bäihü ra Cristo 'bü, uague yú pøngahyá ahü Oja 'bü, uague guí emhbü gätho gan xänbatehü, uague gätho gui 'yøthü yün t'øt'e mixte 'bü. ³⁰Ha gätho i ja ni ts'edihü ngue gui xoxhü yü hyenni, uague gä 'dahma 'dan'yo yü nde guí yähu, ha gätho guí pädi guim mamhbü 'be'a nam bøn'u yü nde xün hëi. Ne majuäni dí xi ahü ngue hin'na. ³¹Pe dami hyomhbü Oja ngue di 'da ahü ra ts'edi nda'a man'da dí fäx ni mija'ihü. Pe nuya ga ut'ahü man'da ra 'befi 'be'a ctí fäx ni mija'ihü pe xinda gue mi'da.

Nangué'a ran huçcate

13 Pe nu'bu gä xcán yähu yú nde yü ja'i, o tengü bü na ya u yám 'behni Oja mahçts'i, pe nu'bu hin'yü man huçcatehü, hin te ní mba tho 'be'a dí øthü 'bü, tengü thoho n'da ra dambu o gue'u yü xit'egüi zäntho ne ndetho emme xün hëi. ²Ne madague'bü i ja ma ts'edihü gam mamhbü ram hma ngue dí m pøngahyähü nangué Oja, pe nu'bu hin dadí huçju to dí xihmbü ram hma, nte ní mba tho. O nu'bu xcá pähmbü 'be'a gätho an t'äguí nangué Oja, o gue'bü xcá pähmbü 'be'a gätho man'da xün

hëi, o nu'bu ga pähmbü da t'ørcahu a dí äfü Oja, ne'u yü t'øhø da zä da 'uegue, pe nu'bu hin'yü man huçcatehü, hin te dadí muhü 'bü. ³O nu'bu xcá unhdü yü hyoya 'be'a gätho dí peshü, pe nu'bu hin dá bëmhbü a ran huçcate, ya nte dá tähmbü bü na nu Oja 'bü. Ne ma xinda gue'bü gätho ma ja'ihü xcá umhbü ngue xtín zø, pe nu'bu him bin ja man huçcatehü, ya nte dá tähmbü büya nangué rán japi Oja. ⁴Pe nu'a ran huçcate nam bøni, ra yembüi, ne hin din xømbüi, ne hin din seya, ne xín ná yat'a ngue ja rá ts'edi, xíngui honi da t'ës pa zehë. ⁵Ne nu ran huçcate nam bøni, pespa rá sä rá mija'iu, ne hingui honi nangué rán hose pe i honba ran ho rá mija'iu. Ne hingui säman'u, ne hingui ørpa ra güenda ran ts'o bi t'ørpe 'bü majuäni ja rán huçcate. ⁶Ne nu'u di huçc yú mija'ihü, hin di johya 'bü 'bo'o in nu i øt' ra ts'oqui, pe emme di johya 'bü 'bo'o in nu i ten'na ra 'yu majuäni. ⁷Ne nu'a i ja rán huçcate, hingui sumanhëi di huçc'a n'da, madague'bü i ørpa ran ts'o. Ne hinjam'bü ec'yéi 'bü t'ëmbi øt' ran ts'o a to di huçqui. Pe nu'bu i pädi bi 'yøt' ran ts'o, i tø'mi din 'yomfëni. Ne hinjam'bü e'ts'a ní 'yøt' ran huçcate. ⁸Pe nu'u 'da gä dí øthü ya, da zøni da zë'u. Nguetho da zøn ra pa ngue njom mam pøngahyá nangué Oja, ne njom mam ma nangué mi'da yü nde 'dahma 'dan'yo ngue hingam fädi. Ne nu'u to'o i ja yú ts'edi da ma 'be'a gätho xün hëi da fädi nangué Oja, pe him ma man'u, 'bü ya gätho ga pähmbü xün ho. ⁹Pe nuya nu to'o bin t'unni da man'a xün hëi, pe hinga gätho

i pađi xun ho nangué Oja. Ne'u to bin t'unni dim pongahya, pe hinga gä im ma. ¹⁰Ne nu'a dí øthu ya ngue dí 'buhmbu yu pongahya, pe ya him ma homhbu 'bu dá paħmbu xun ho, nguetho hinga gätho im man'u. ¹¹Ne tengu'bu män t'uhnihu, dá yaħu tengu bu na ya yu t'uhni, ne ngubu dám beħmbu, tengu bu nam beħ yu t'uhni. Ne nu'bu män dan'yohuħu buya, ya dá beħmbu ngue ga sohmbu 'be'a gätho mí øthu 'bu män t'uhnihu. ¹²Ne gue'a dí øthu yu pa i jabu a ya, ne hingui sä gan nuhu 'be'a di ja Oja. Tengu thoho 'bu dí heħtu n'da ran hyedä hingui di nequi xun ho rá hmi n'da ra ja'i. Pegue da zøni ngue da zä ga paħmbu xun ho 'bu dá nusehu Oja. Nuya hingui sä ga paħmbu xun ho ha in ja, pegue da zøni ga paħmbu xun ho, tengu thoho Oja i paju ya. ¹³Pe hyu i jajü ngue hinjam'bu ga juahmbu. Nu'a n'da, ngue'a ga paħmbu majuañi da 'yot'a ran ho bi man Oja, ne nu'a ná yoho ngue'a ga tømhbü a i mam buya, ná hyu buya, ngue a ran huçcate. Ne man'da xun ngu di muui ran huçcate xinda gue'u mi'da i hmangua.

Nangué'u 'dahma 'dan'yo bu na ya

14 Pe man'da ga humbi ga øthu ran huçcate. Ne a man'da di beħgahu rá Hogandahi Oja, dam pongahyaħu ga mamhbu rá m hman Oja. Ne m'bejua ts'u da zä ga øthu mi'da yu 'befi di beħgahu rá Hogandahi Oja buya. ²Pe nu'u to'o i ya n'da ra nde hingam fađi, hønt'a Oja da zä din yaui, ne hinga gue'u yu ja'i i yaħu. Nguetho njongui øde 'be'a im ma.

Ne masque rá Hogandahi Oja di beħbi, pe nt'agui thoho. ³Pe nu'u to'o dim pongahya nangué ra nde ngue'a mfađi, i xih yú mija'ihu, ne da zä di japi din te yú mbui, ne di zerpa yú mbui, ne emme di un ran johya yú mbui. ⁴Pe nu'u to'o i ya n'da ra nde ngue hingam fađi, masque di zese rá mbui, pe nu'u to dim pongahya, gä di ze'u yú mi'yec'yeihu. ⁵Ne dín ndehmagä gätho ahu gan yaħu 'dahma 'dan'yo yu nde. Pe emme man'da dín nde ahu gätho gui mamhbu rá m hma Oja nangué ra nde ngue mfađi. Nguetho man'da xun ho a, xinda gue'bu gan yaħu mi'da yu nde gue n'dan'yo hinda hønt'bu da zä gui mamhbu 'be'a nam bøñ'a gä mamhbu, ne gätho din te yú mbui yu 'yec'yei buya. ⁶Jannangué'a ma zi cu'ahu, xi'bu hønt'u yu nde hingam fađi gam mangä 'bu dá mbagä bu, 'be'a ním fäts'i ga øt'ahu 'bu. Pe man'da xun ho 'bu ga xän'nahu rá m hman Oja nangué ma ndesehu, ne ga 'da ahu n'da ran 'yomfëni hin guí paħmbu, ne ga xän'nahu 'be'a bi 'yurcä Oja. ⁷Ne gam beħmbu 'be'a i øt' yu m 'bixt'i ne yu 'bida. Nu'u hingui ja yú te pe i ya. Pe nu'bu hingui pømanho a im ma, ya hingam fađi 'be'a ní 'bei a buya, nguetho 'da nan geħto. ⁸Ne ngutho n'da ra thuxi bu ja ra sui, da ma xun ho a ra 'bei ngue dín tunh yu dofui. Pe nu'bu hin da mba m'bixt'i xun ho, njon da bađi 'be'a nam bøni, ne njon din sä da mba ra tuhni. ⁹Ne ngutho ahu 'bu hin guí yaħu n'da ra nde nt'øde xun ho, hague dán zä da fađi 'be'a guím mamhbu. ¹⁰Ne masque emme xun

ngu yu nde i ja ua ja ra ximhäi, ne gätho xun ho 'bu 'bo'o i pađi 'be'a nam bōni. ¹¹Pe nugä, nu'bu hin dí pa a ra nde ní ts'oqui, ya xcá øt'be tengu'bu n'da an 'danni ma hnini'be, ne hingui sä dam pa'be. ¹²Nu'a guí ndehu emme din ja ni ts'edihu nangue rá Hogandahi Oja, pe dami 'yäfu 'be'a ní ts'edi da zä dín te yú mbui gätho yu 'yec'yei guí 'buhmbu. ¹³Nu'bu n'da ra ja'i din ya man'da ra nde hingam fađi, pe da 'yap rá ts'edi Oja da zä da ma 'be'a nam bōni. ¹⁴Nu'bu dí ya'be Oja nangue man'da ra nde n'dan'yo, go i ya rá Hogandahi Oja i o ma mbui, pe hin dí thocpa ran 'yomfēni u mi'da 'bupu, ngue 'be'a nam bōn'a dí ma. ¹⁵'Be'a xun ho ga øt'e. Pe nde'bu dan ya'be Oja nangue rá Hogandahi, pe i jatho ga japi da ba u mi'da 'bupu ngue 'be'a nam bōni. Ne ngutho 'bu dan tuh yu thuhu, ga xpa Oja nangue rá Hogandahi, pe guexta'a i jatho ga bēni 'be'a nam bōni, ne ga japi da bēn'u mi'da buya. ¹⁶Nguetho nu'bu guí xpahu Oja nangue n'da ra nde hingam fađi, ne madague'bu di bēn'nahu rá Hogandahi Oja, pe nu'u 'da hin da zä guí comhbu a ram hma 'be'a gní 'yexpahu Oja, nguetho hingui pađi 'be'a nam bōn'a guí mamhbu. ¹⁷Ne madague'bu majuani guídí unhdu ra jamadi Oja gue'bu n'dan'yo ra nde guí yahu, pe hin guídí zerpahu yú mbui ni mija'ihu, ngue ne'u dí un ra jamadi Oja. ¹⁸Jamadi Oja nguetho man'da i sä dan yagä yu nde hingam fađi xinda gue ah. ¹⁹Pe nu bu ja yum peti, madague'bu hont'i cut'a thoho yum hma ga ma gue'u nt'ode xun

ho, pe man'da xun ho, xinda gue'bu ga xna ga mam bu 'det'a mahuahi yum hma gue'u hingam fađi 'be'a nam bōni. Nguetho dín nde ga xänba yu cu. ²⁰Ma zi cu ah, o guí øthu tengu'bu gyú t'uhni ah, pe damín 'yomfēnihu xun ho 'be'a man'da xun ho guí 'yøthu bu ja nim petihu. Nguetho gyu daja'ihu, madague'bu i t'en'ahu gyu 'uerehu ngue'a hin guí nde guí 'yøthu yu ts'oqui. ²¹Bi 'yem bu ja rá t'ohni Oja: "Madague'bu dá japi bá xh yu 'damhnini ngue 'dan'yo bu na ya, ngue da zo u 'bucua, pe ngutho him bi 'yurpa ra güenda a dām mangä u," bi 'yēn Oja. ²²Janangue'a ga pahmbu n'da ra hmepya 'bu 'bo'o din ya man'da ra nde n'dan'yo, i uh rá ts'edi Oja, hndepe da 'yec'yei u hingui nde da 'yec'yei. Ne hinga gue'u yu 'yec'yei i pa nt'ørpe yu hmepya. Pe nu ra ts'edi ngue da man rām hman Oja nangue yú ndese u, xun ho ngue'a da xänbi gätho yu 'yec'yei, ne hin nangue'u emme xum me yú mbui, hingui nde da 'yec'yei. ²³Pe xi'bu bim peti gätho yu 'yec'yei ne gätho 'dahma 'dan'yo yu nde i ya, ne da zom bu 'da ngue hing yu 'yec'yei, o gue'u hinga na pađi xun ho. Ha hin guím bēmbu ngue da 'yēn'ahu guí jathu. ²⁴Pe nu'bu gätho guí mamhbu rām hma Oja ngue ra nde mfadi, ne da yurpu 'da hing yu 'yec'yei o gue'u hinga na pađi xun ho. Ne da base buya ngue ja yú ts'oqui, ne da bađi 'be'a i ja yú mbui zehē 'bu bi 'yø'a guí mamhbu. ²⁵Ne nu'a nt'agui bu mbo yú mbui da japi di nequi xun ho. Ne dín danyahmu ne da 'yap rá punbi Oja buya. Ne da 'yēna:

“Majuꝁni maha guí 'buhmbu Oja,”
da 'yem buya.

Da t'øt'e xun ho a ram peti

²⁶Nuya, ma zi cu ahꝁ, dín nde ga xi ahꝁ 'be'a man'da xun ho gui 'yøthꝁ 'bu guídím petihꝁ. Pꝛ nde'bu 'be guim bꝛmhbu 'be'a dín te yú mbui gátho yꝁ 'yꝛc'yꝛi, nꝛ da zä gan tuhmbꝁ n'da ra thuhu guín nde gan tuhmbꝁ buya, o gue n'da ram hma guín nde gan xänbathꝁ, o gue n'da ram hma bi bꝛn'nahꝁ Oja ngue gui mamhbꝁ, o n'da ram hma guí nde gui mamhbꝁ n'da ra nde hingam fꝁdi 'be'a nam bøn, pꝛ gue'bu di 'bui to'o da man a 'be'a nam bøn ngue hingam fꝁdi. ²⁷Pꝛ nu'bu guí yꝁhꝁ man'da ra nde n'dan'yo, høn't'ꝁ yonja'i din yꝁ, nꝛ nu'bu xun ngu, hyunja'i. Ne hinga n'dat'a ra ora din yꝁ gátho. Nubꝁya i jatho dim 'bu'a n'da da ma 'be'a nam bøn a bi hma. ²⁸Pꝛ nu'bu njongui 'bꝁpꝁ n'da i pꝁdi da ma 'be'a nam bøn'a bi hma, man'da xun ho 'bu nte da mam bu ja nim petihꝁ. Da zä din yꝁ, pꝛ n'danni din yꝁsꝛui Oja. ²⁹Ximangutho ꝁ i man ráam hman Oja nangue ra nde mfꝁdi, din yꝁ yoho o hyu. Ne nu'ꝁ to'o bin t'un ra ts'edi da bꝁdi 'be'a nam bøn'a ram hma, da mam 'bu hingui ho, ua gue'bu xun ho. ³⁰Ne nu'bu i hupꝁ n'da bi bꝛnba Oja da ma 'be'a im bꝛni da ma, pꝛ 'be di jua a i yꝁ bu, nꝛ gui jafꝁ din yꝁ a man'da buya. ³¹Janangue'a da xøt'a gan yꝁhꝁ 'dahmi 'datho, nꝛ gátho ahꝁ to'o gátho di bꝛnba Oja din yꝁ. Nubꝁya tengu 'bu gán niyꝁbahꝁ yꝁ cu nangue yú mbui nꝛ gátho da hyꝁ yꝁ ts'edi yú mbui buya. ³²Nu'ꝁ to i man ráam hman Oja i jatho da

zámzehe rá mbui zehe, madague'bu Oja bi bꝛnbi din yꝁ, pꝛ jatho da dø'mi ts'ꝁ, 'be din yꝁ a man'da. ³³Nguetho nde Oja da ts'änni 'be'a gátho din ja bu, nꝛ hinga 'da ni thꝁs thoho 'be'a gátho i øt' Oja. Ne in jabu i t'øt'e hønbu go hapꝁ i ja yúm peti ma mi'yꝛc'yꝛi. ³⁴Ne nu yꝁ xisu hingui sä din yꝁ bu ja yꝁ dꝁmpeti, nguetho hin'yꝁ yún t'ꝛdi din yꝁ ꝁ, nꝛ i jatho da 'yø'a 'be'a da sifi, nꝛ hin dim 'bet'o, tengu i mam bu ja rá t'ohni Oja. ³⁵Ne nu'bu in nde da 'yänni 'be'a nam bøn a hmam bu, i jatho da 'yän'na rá ndø bu ja rá nguse, nguetho hin di necmanho 'bu i yꝁ n'da ra xisu bu ja ram peti. ³⁶Ha guím bꝛmhbu gá dꝁmzeheꝁ rá 'bꝛfi Oja, ngue guí ꝛmhbu da zä gui sänzehꝛ 'be'a gui 'yøthꝁ. Uague guím bꝛmhbu høn'adahꝁ gá hyꝁmhbu a ram hma. ³⁷Pꝛ nu'bu majuꝁni bi 'da ahꝁ rá ts'edi Oja gui mamhbꝁ ráam hma, o gue'bu majuꝁni bin 'da ahꝁ nin 'yomfꝛnihꝁ nangue rá Hogandꝁhi Oja, nu'bu, jatho gui 'yøthꝁ a dá ot'ahꝁ 'bu, nguetho rá manda ra Hmu a. ³⁸Ne nu'bu 'bo'o hingui nde da 'yø'a dá ot'ahꝁ, pꝛ hingui sä gui 'yꝁrpahꝁ ra güenda a. ³⁹Janangue'a ma zi cu ahꝁ, man'da ꝛmmꝛ gui hyumbi gui mamhbꝁ ráam hman Oja nangue ra nde mfꝁdi. Pꝛ hin gui hecpahꝁ to'o in nde din yꝁ man'da ra nde. ⁴⁰Pꝛ gan 'yomfꝛnihꝁ xun ho, nꝛ 'darpꝁ dí mba gui 'yøthꝁ, nꝛ hinga 'da dí thꝁs thoho 'be'a gátho gui 'yøthꝁ.

Bi ndants' mahøn'a ra Cristo

15 Nuya ma zi cu'ahꝁ, dín nde ga xi ahꝁ mahøn'a ran ho ma'da'yo, tengu dá xi ahꝁ

mam 'bet'o. Ne gue'a ram hma gá hyámhbü, ne gue'a gním 'bähmbü xún ho a. ²Ne guet'a ram hman a gní yán ni tehü a 'bü guidí thoqui gui ten thohohü a dá xi ahü. Pe nu'bü hin'na, säti tho guí émhbü guí øthü 'bü. ³Ne dá ja ahü gá pähmbü a ram hma bin 'dacä ngue man'da jats'edi tho ga pähmbü. Ngue dá xän'nahü bi du ra Cristo, bi hoga ma ts'oquihü, tengu thoho mán t'o't'i bü ja rá t'ohni Ojä. ⁴Bi t'ägui, ne bi xox Ojä 'bü ná hyupa, tengu thoho mí mam bü ja rá t'ohni Ojä. ⁵Ne nu'bü mi dambëni ra Cristo, m'bet'o bin 'yuse bü 'büh ra Pedro, ne m'bejua büya bi nu mi'da yú xädi. ⁶Ne m'bejua büya xø 'bexque bi nequi bü 'darpu mídím peti cut'a ciento yu cu. Ne emme xún ngu i 'bütho ü ya, madague'bü xún du ü 'da. ⁷Ne m'bejua bi nu ra Jacobo, ne m'bejua mahøn'a bi nu gätho ü yú 'bäihü. ⁸Pe rán zegui thoho necä bi zä dá nugä ra Cristo bü 'yu. Ne emme xún hej bü dá ec'yëigä a ram 'büi ma'da'yo, tengu'bü n'da ra 'uere hingui sä dim 'büi, ne emme din ünbi. ⁹Ne him man zä'be ngue xtá t'engä ma 'bäi'be ra Cristo, ne man'da ts'utho dadí mu'be xinda gue'ü mi'da yú 'bäihü, nguetho emme dá ünba ü yú 'yëc'yëi Ojä. ¹⁰Pe nu Ojä rá mate zehé bi jaqui tengu dín jagä ya. Ne hinga säti thoho rá mate Ojä bi 'yörque, nguetho emme dá humbi xinda gue gätho mi'da yú 'bäihü ra Cristo. Pe hinga guecä dá øt' ra 'befi, ne gue'a rá mate zehé Ojä bi zequi dá øt'e. ¹¹Madague'bü guecä o gue'ü mi'da bi xän'nahü, pe n'dat'a ram hma dí mamhbe ngue

bi du ra Cristo nangue ma ts'oquihü, ne bi xox Ojä 'bü mi du. Ne gue'a ram hma gá 'yëc'yëihü a.

Da xox Ojä ü xún du

¹²Pe xi a ram hma dí mamhbü, ngue bi dambëni ra Cristo 'bü mí du, pe hanja gní 'yëmhbü 'da ahü büya, ngue hingui sä da dambëni ü xún du. ¹³Nu'bü hin da dambëni ü xún du, pe xinga gue'a ra Cristo xtán dambëni 'bü, ne guexta'a ya xún du a ya 'bü. ¹⁴Ne nu'bü hin xtán dambëni a ra Cristo, hin'yü rá ts'edi a ram hma dí mamhbü 'bü, ne ndetho guí 'yohü bü 'bü. ¹⁵Ne nu'bü ngübü guím bëmhbü ngue hingui sä da dambëni ü xún du, guí nubethäni gahe 'bü ngue dí mamhbe bi xox Ojä a ra Cristo 'bü mi du. ¹⁶Nu'bü hingui sä da dambëni n'da ra du, pe xinga gue a ra Cristo xtán zä xtán dambëni 'bü. ¹⁷Ne nu'bü guexta'a ra du a ra Cristo, säti thoho guí ec'yëihü a 'bü, ne guexta'a him mahoqui ni ts'oquihü 'bü. ¹⁸Ne nu'bü ngübü guím bëmhbü, pe ne'ü yü 'yëc'yëi xún du bü ja rá 'ye ra Cristo, ne má zä dim 'bepü 'bü Ojä 'bü, gue'bü ya má zä bim 'bë a ra Cristo 'bü mí du. ¹⁹Pe nu'bü höntya dí nuhü ran ho nangue ra Cristo, ha hin guím bëmhbü ga nuhü man'da ran ho 'bü dá tuhü 'bü. Pe huëhigahü 'bü nte ga nuhü, xinda gue'ü gä mi'da yü ja'i ngue nte mbëni da nu. ²⁰Pe majuani maha bi dambëni ra Cristo 'bü mí du. Ne tengu'bü rá mbüdi n'da ra thä bi sopü ja n'da ra huähi, ne gue'a nam böni ngue da xox Ojä ü to'o gätho i 'bühmi ra Cristo. ²¹Tengu thoho 'bü mí dump'

ran d̄ate ua ja ra ximh̄ai n'da ran 'yoh̄u, ngue ra Adán, ne ngutho a man'da ran 'yoh̄u ngue ra Cristo, bi d̄u'mi ngue da ndants' mah̄on'a yu du. ²²Ne tengu tho u ḡätho bi x̄and ra Adán, ḡätho i tu, pe nu ḡätho di x̄and ra Cristo, ḡätho da mba nsots'i. ²³Pe hinga ḡätho n'dat'a ra ora da mba nsots'i, nguetho rá mb̄udi a ra Cristo, ne nu'bu bá ģh ra Cristo, ḡätho u x̄u huahni da mba nsots'i m'bejua. ²⁴Ne nub̄uya, ba ģh rá pa ran zegui. Nguetho nu'a ra Cristo xí d̄api 'be'a ḡätho má ts'edi, ngue yún suīhu Oj̄a, ne ḡätho to'o i ģase yún t'edi, ne to'o di manda zeh̄e, ngue'u yu ģa'i ne'u yu z̄ithu. Ne nu'bu ya bi d̄aha, di un'na Oj̄a rá Ta rá ts'edi mah̄on'a. ²⁵Nguetho nu ra Cristo, im Hmuts'ut'abi ya, ne gue'bu go bi d̄aha di 'berpa yú ts'edi u ḡätho yún suīhu. ²⁶Ne nu'a ran d̄ate ran zegui thoho da d̄api, ne má z̄ä dim 'be a buya. ²⁷Tengu bi mam bu ja rá t'ohni Oj̄a, di japi da d̄ah ra Cristo 'be'a ḡätho má ts'edi i ja. Pe njon da b̄eni ne'a Oj̄a rá Ta da d̄api, nguetho guese bi un rá ts'edi ra Cristo a. ²⁸Ne nu'bu ḡätho bi d̄a a ra Cristo u 'be'a ḡä ní ts'edi i ja, ne nu'a ra Cristo buya, ngue rá Ts'unt'u Oj̄a, ne din d̄äse bu 'bu Oj̄a rá Ta. Nguetho m'bet'o xí un rá ts'edi. Nub̄uya da h̄onse Oj̄a din ja rá ts'edi buya. ²⁹Ne man'da guí øth̄u guídín xixȳah̄u nangu'e'u x̄un du. Pe hanja gní 'yem̄hb̄u him mam 'bu u x̄un du buya. ³⁰Ne hanja hin dí su man d̄atehe, ḡätho u yu pa dí 'b̄uhmbe ua th̄a, gue'bu xcá p̄ahmbe hin ga ndanshe mah̄on'a. ³¹Ne majuq̄ni thocpa thoho dadím pom'be ran d̄ate. Ne gue'a dí xi ah̄u

a ngue'a dín nde ah̄u gui p̄ahm̄bu 'be'a dí øt'ä. Nguetho em̄me dí numan̄ho ah̄u, ma zi cu ah̄u, ngue n'dat'a ma Hmuh̄u ra Jesucristo dí ģc'yeih̄u. ³²Ne dá h̄ät'i x̄un ngu yun unbi, ne xi u yu zate dán tunhd̄ä'be ua Éfeso, ngub̄u i ģmb yu ģa'i. Pe 'be'a ní mba a dá øt'ä 'bu hin da d̄amb̄eni u x̄un du. Pe nu'bu hin ga ndansh̄u mah̄on'a, mb̄äh̄a dan sihmeh̄u ya ne dam minhd̄u, nguetho má z̄ä ga tuh̄u nixudi mani. ³³O guídín hyeh̄mb̄u da th̄ä ah̄u gui tenhd̄u yám hman u 'da yu hyäte, janangue'a hin gui 'beh̄mb̄u yu hogan t'øt'e. ³⁴Pe damin 'yomf̄enih̄u x̄un ho gui p̄ahm̄bu nda'a ram hma gue majuq̄ni, ne gui 'yesh̄u yu ts'oqui buya. Nguetho guí 'b̄uh̄mb̄u 'da hinga ná p̄ahm̄bu x̄un ho Oj̄a. Ne guehna dí xi ah̄u na, janangue'a gui pes' ni säh̄u.

Hague dín ja 'bu bi d̄amb̄eni u x̄un du

³⁵Uague guím b̄em̄hb̄u 'da ah̄u gui 'yängah̄u: "Be'a di ja 'bu bi d̄amb̄eni u x̄un du, ne 'be'a ní ngøc'yei dín ja mah̄on'a." ³⁶Pe n'da rán t'änni yu 'yamb̄ui a. Ha hin guí nuh̄u 'be'a di ja n'da ra hmud̄ä 'bu pa nthuhu ngue i 'ya rá xi ne ja da b̄ox'a rá mb̄ui buya. ³⁷Ne h̄ont'a go má hmud̄ä guí tuh̄mb̄u, hinga guexta'a rá ndä 'bu bi b̄øts'e. Nguetho gue'a rá ndä gá tuh̄mb̄u, ne ra paxi bu dán go 'bu bi b̄øts'e. ³⁸Ne h̄ont'a go nda'a má hmud̄ä da thuhu, ḡätho yú xise 'bu bin ja, tengu bi z̄änba Oj̄a a. ³⁹Ne hinga 'da'angu ma ngøc'yeih̄u yu fani o gue yu doja o yu huq̄. ⁴⁰Ne in jab̄u 'be'a ḡätho i ja bu mah̄ets'i ne 'be'a

gätho i ja ua ja ra ximhäi, nu'ü bí ja bu mahęts'i, n'dan'yo thoho nán ho xinda gue'ü ja ua ja ra häi. ⁴¹Nu'a rán nequi ra hyadi ne ra zana ne yu sө gätho 'dahma 'dan'yo. Ne hinga 'da'angu ü yu sө, 'dahma 'dan'yo bu ni nequi. ⁴²Ne ngutho nangu'e'bu bi dambęni yu du, ne nu'bu bi t'ä a ra ngөc'yei, da 'ya nguetho nts'änbi da 'ya a. Pe nu'bu bi dambęni buya ne hin njam'bu da du mahön'a. ⁴³Nu'a bi t'ägüi hingui ho, pe nu'a da bөts'e ęmme xun ho a. Nu'bu mi t'ägüi hin'yü rá ts'edi, pe nu'bu mí bөts'e, man'da ęmme bin ja rá ts'edi. ⁴⁴Nu'a ra ngө 'bu mi t'ägüi, nts'änni hөnt'ua ja ra ximhäi dim 'büi. Pe nu'bu bi bөts'e, nts'änni dim 'büpü mahęts'i buya. Ne guí pąhmbü i ja ma jalıhü nangu'e ra ximhäi, pe man'da i jatho gui pąhmbü ngue ne'a din ja ma jalıhü nangu'e rá Hogandąhi Oja. ⁴⁵Ne gue'a in ja a tengu mán t'ot'ti bu ja rá t'ohni Oja, gue ná n'da ra Adán bi ts'änni bin jalı'ua ja ra ximhäi. Pe nu'a ná yoho gue'a di un ra temaząi ngue njam'bu da guadi, gue'a ra Cristo a. ⁴⁶Ne m'bet'o dám 'bühmbü nangu'e ma ngөc'yeihü ngue hөnt'ua ja ra ximhäi dim 'büi. Ne m'bejua buya dam 'bühmbü nangu'e ra ngөc'yei ngue nts'änni dim 'büpü mahęts'i. ⁴⁷Ne nu rá mbüdi ran 'yohü nt'öt'e nangu'e ra häi. Nu a ná yoho gue'a bí 'yęh mahęts'i, ma Hmuhü ra Cristo a. ⁴⁸Ne ngutho ma ngөc'yeihü ua ja ra häi, tengu tho a ran 'yohü ngue bi t'öt'e nangu'e ra häi. Pe nu ma ngөc'yeihü m'bejua din ja tengu thoho rá ngөc'yei a ma Hmuhü ra Cristo, nu'a ran 'yohü bí 'yęh mahęts'i a. ⁴⁹Ne tengu

thoho bu dá nequihü nangu'e ra Adán nt'öt'e ra häi, ne ngutho bu dá nequihü mahön'a nangu'e'a ra mengu bu mahęts'i. ⁵⁰Ne dín nde ga xi ahü mahön'a, ma zi cu ahü, ngue nu'a man ngөhü ne ma jihü i jajü ya, hingui sä da gonhui rá ts'edi Oja mahęts'i a. Nguetho nu'a hingui hät'i, hingui sä 'darpü da 'bes'ui a da hyät'i hөn'bu go njam'bu. ⁵¹Pe dín nde ahü gui pąhmbü a him mam fadı, ngue hinga gätho ga tuhü ngue dyú 'yęc'yeihü, pe gätho da mba ma pärquigahü ma ngөc'yeihü. ⁵²Ne xөgue n'dan c'uerpadätho da 'yөрcahü 'bu bin yą ra thuxi 'bu rán zegui ra pa. Ne nu'bu bin yą ra thuxi, 'bex da ndants'i gätho ü yu 'yęc'yei xun du, ne dín ja yú ngө him man zä dín ts'oni. Ne'ü xí du, ne'ü hin ní du, gätho da mba ma pädi. ⁵³Ne nu ma ngөc'yeihü dí hehü ya hin da hyät'i, janangu'e'a da mba mahoqui ngue da hyät'i maząi buya. Ne i ja rán dąte a ma ngөc'yeihü ya, pegue dín jajü a njam'bu da du. ⁵⁴Ne nu'bu bin ja ma ngөc'yeihü ngue njam'bu da du, ya bi jąts'a bi man rá t'ohni Oja buya, bi 'yęna: "Pe nu'bu dám 'bühmbü mahön'a, gue'a dí guah ran dąte a, nguetho ya bi thąpi." ⁵⁵"Hague grán dąte, hapü i ja ni ts'edi ya ngue gui hyoje. 'Be'a gá ja ya thą, ne ya guí ęna xquí taje." ⁵⁶Ne nu yún t'ędi Oja ne gue'ü nám fadı ja ma ts'oquihü. Ne nu'a ma ts'oquihü buya, gue'a ní zä di unghü ran dąte a. ⁵⁷Pe jamadi gahü Oja, nguetho bi jajü dá tąfü ran dąte nangu'e'a ma Hmuhü ra Jesucristo. ⁵⁸Janangu'e'a, ma zi cu ahü, damín ząhmbü bu xun

ho ne hin hapu gui 'uehmbu bu. Ne gui hyumbi man'da man'da gam pehmbu nangué rá 'befi ra Hmu, nguetho guí pãhmbu hinga sãti thoho a, xinda gue'bu hin ga ndanshu mahon'a.

Nthaqui yu mbeti da 'bãx yu cu

16 Ne nuya dín nde ga xi ahú 'be'a gui 'yøthú nangué ra mbeti guídí pethú, ngue nu'a ráam fáts'i ma mi'yec'yeyihú. Dami 'yøthú tengu thoho dá xicã u 'bupú ja yúm peti bú Galacia. ²Ngue gãtho 'bú domingo, n'da ngu n'da ahú gui hyajú ts'ú a hangu xquí tãhmbú nhyãto 'bú nhyãto, gui peshú. Ne nu'bu dá songã bú, ya di jabú, ne hinga ja gui pethú búya. ³Ne nu'bu dá songã bú, ga pehdã bú Jerusalén u yún 'yohú ngue gá huanhdú. Ne ga un ra søcuã da gãts'i nangué ran zengua, ne da hyax'a xquí pethú búya. ⁴Ne 'be dán 'yomfëni 'bú da zã 'nequi ga mba, ya 'darpu dá mbãhmbe búya.

Bi ma da bøn na 'yo ra Pablo

⁵Ne nu'bu dá mba na 'yo, i jatho 'be ba songã bú Macedonia, ne ja ga thocã bú Corinto búya. ⁶Ne xømhma thoho dam 'buhmbú bú 'da yú pa, uague dam 'buhmbú bú gãtho dãm bøn yú pa xú se. Ne nubúya xømhma thoho da zã gui zejú ts'ú 'bú di nequi to'o da 'yurca ra 'yu hapú gãtho dan 'yo m'bejua. ⁷Pe hin dín ndegã ngue xø ga thotho bú guí 'buhmbú, pe dín nde dam 'bupú 'da yú pa, 'bú gue'a da nde ma Hmuú a. ⁸'Be dam 'bucã ua ja ra hnini Éfeso man yozna, ja ga mba bú. ⁹Nguetho

ẽmme hndequé ga man ráam hman Ojã ua, madague'bu xun ngu man sui'be 'bucua. Pe ẽmme i te rá 'befi Ojã ua, jannangué'a him 'bexque sã ga mba n'dihi. ¹⁰Ne nu'bu da zøm bú a ra Timoteo, dami simanhohú, janangué'a nte da bëni. Nguetho dim pefi nangué rá 'befi ma Hmuú a, tengu thohogã. ¹¹Pe jatho gãtho ahú gui numansuhú a ra Timoteo. Ne nu'bu bá ecua, dami fãxhú ngue da zømãno ua. Nguetho dí tøn'ua a, ne ẽmme dín nde ga nu mahon'a, ne'ú gãtho mi'da. ¹²Ne ẽmme dá xicã ma cuhú ra Apolo xtã mbãhã 'da yú cu 'bucua, ngue da nu ahú. Pe him bi nde bi mba ya. Pe xømhma thoho m'bejua da mba bú 'bú bi zã da mba.

Yún zegui ran zengua

¹³Ne jant'a thoho gui 'yøthú tengu'bu gan ãthãhú, ngue gan zãmhbú bú ja ni t'ec'yeyihú. Dami hyuthú ran zambú, din ja ni ts'edihú xun ho. ¹⁴Ne 'be'a gãtho guí øthú, pe dami 'yøthú nangué ran huçcate. ¹⁵Ne nuya ma zi cu ahú, guí pãhmbú ngue gãtho ja a yún jahú ra Estéfano, mbúdi yú 'yec'yeyi bú ra häi Acaya, ne ẽmme hont'a im bëni ngue da mbãx yú mi'yec'yeyihú u. ¹⁶Janangué'a dín nde ahú ẽmme gui numansuhú a ra Estéfano, ngue'a gui 'yøthú a da man a. Pe ne'ú mi'da i 'bupú, ngue 'da'angu i øthú a ra Estéfano, ngue'a hin din sui, ne humbi da 'yøt' ra 'befi xun ho, ne'ú gui numansuhú u. ¹⁷Ne ẽmme dadí johyagã, ngue nu'a mí hẽmbã 'be'a guí øthú, pe ya dí paçã ya, nguetho bi zøcua a ra Estéfano, ne ra Fortunato, ne'a

ra Acaico. ¹⁸Janangue ɛmme bi xah ma mbui. Ne ahɛ bi xah ni mbuihɛ ya, nangue'a ram hma gá 'yängahɛ gue'a hin gmí pəhmbɛ. Ne dami numanhohɛ ɛ yɛ jə'i tengu ɛ. ¹⁹Nu yɛ cu i 'bɛcua ra häi Asia, gätho i pen'nahɛ ran zengua. Nu ra Aquila ne ra Priscila rá xisu, ne gätho ɛ dim peti bɛ ja rá ngu, ne gätho i pen'nahɛ ran zengua nangue rá thuhu ma Hmuhɛ. ²⁰Dami hyənbahɛ yán zengua gätho yɛ cu i 'bɛcua. Damin zengua zehɛhɛ n'da ngu n'da ahɛ ngue 'da gdín

huɛctahɛ. ²¹Pe nugä dra Pablogä ga ozehɛgä n'da ran zengua dí pen'nahɛ nangue ma 'yeseğä. ²²Nu'bɛ i 'bɛ a n'da ngue him majuəni i numanho a ma Hmuhɛ ra Jesucristo, ne hin te rán jaii Ojə a 'bɛ, ne da zänba ran ɛnbi a. Ne mi ts'ɛtho ba ɛh ma Hmuhɛ da 'yɔt' ran juənbi a. ²³Ne nuya da mbäx ahɛ rá mate ma Hmuhɛ ra Jesucristo. ²⁴Ne ɛmme dadí huɛc'ahɛ gätho ahɛ nangue 'darpɛ dí 'bɛhmbɛ ra Cristo Jesús. Ne hɔnt'a dí xi ahɛ ya.

2 CORINTIOS

Ná yoho ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ı yu 'yęc'yeyi bu ja ra dahnini Corinto

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, ne nangué rá pähä Ojā ma 'bäigä'be a ra Jesucristo. Dín 'yogä'be ma cuhü ra Timoteo. Ne dí pen'nahü bü ra søcuą gyü 'yęc'yeyihü ngue dim peti bü ja rán ngu Ojā bü ja ra hnini Corinto, ne gätho yu 'yęc'yeyi i 'büpu ja ra xęqui Acaya. ²Ne nu'a Ojā ma Tahü ne ra Jesucristo ma Hmuhü di 'da ahü rá mate a, ne da hyut'a ni mbüihü.

Yün ünbi ra Pablo

³Jamadi Ojā rá Ta ma Hmuhü ra Jesucristo, nguetho i ja rá yembü nanguęü. Ne guesę Ojā thocua thoho i hurca ma mbüihü. ⁴Nu'a Ojā i hurca ma mbüihü nangué gätho yün ünbi dín nuhü. Jananguę'a da zä ga hurpahü yü mbüi 'da to'o in nu ran ünbi, tengü tho bü í hyurcahü ma mbüihü Ojā. ⁵Nu'bu dí comhbü yün ünbi ra Cristo, nu'a di zerca ma mbüihü, go dín theui ran ünbi dín nuhü. ⁶Ne nangué ran ünbi dín nugä'be, guę'a dín te ni t'ęc'yeyihü, ne di zet'a

ni mbüihü a. Ne nu'bu di zerca ma mbüi'be Ojā, ne ahü di zet'a ni mbüihü. Nguetho nu'bu guím bęmhbü a ran ünbi dín nu'be, sä gui hyäthü ne hin gan xömbüihü ran ünbi guín nuhü, tengü thohogä'be. ⁷Hin ts'ü dadí 'yon ma mbüi'be nangué ni t'ęc'yeyihü. Ne dí pa'be ngue guí comhbü man ünbi'be. Ngütho Ojā da hyurca ma mbüihü. ⁸Nugä'be dín nde ahü, ma cu ahü, gui pa'hmbü ngue dán nu'be ran ünbi bü ja ra häi Asia. Ne hin'yü ma ts'edi'be ngue xcá häzehe'be, nguetho ęmme ts'edi ran ünbi dá nu'be, ne mi ts'ütho xcá tu'be bü. ⁹Majuąni ę maguępu xcá tu'be, pe gätho ı bin ja n'damhma sä ga pa'be ngue hin'yü ma ts'edi zehe'be, pe ga tøm'be 'be'a da 'yot' Ojā, ngue man'da xün ndoho rá ts'edi ngue da xox'ü xün du. ¹⁰Nu'a Ojā bi yängä'be bü ja ran däte ngue ęmme nts'ütho, ne dí pa'be ngue Ojā da yängä'be mahøn'a. Ne dí ęc'yeyi'be ne dí tøm'be ngue thocüą thoho da yängä'be Ojā. ¹¹Ne nu ahü sä gui zec'be ts'ü 'bü guín yąhü Ojā nanguęcä'be, ne m'bejua büya da zä

gätho ahü n'dat'a ga xihmbü jamadi Ojä nangué 'be'a bi 'yörca'be.

Ra Pablo bi ma hanja him bi mba n'dihi bü ja ra hnini Corinto

¹²I hu ma mbüi'be nguetho di bęnga ma mbüi'be ngue xün ho 'be'a dí øt'be ua ja ra ximhäi, ne xün ho 'be'a dí øt'be nangué ahü. Ne hin nangué man 'yomfēnise'be, pe Ojä i fäxca'be ngue dí øt'be ran ho. ¹³Dín nde ahü gui pähmbü xün ho 'be'a dí øt'be, tengu dí ot'ahü ya. ¹⁴Ne madague'bü hin guí pähmbü gätho ya dí xi'ahü, pe nu'bü bi zøn ra pa ba ęh ra Hmu Jesús, gan johyahü nangué a ram hma dí ot'ahü. Ne ngutho ga'be da hyu ma mbüi'be nangué ahü. ¹⁵Majuąni min ndegä xcá mba bü, ne nu'bü xcá mba bü, mi sä nyondj xcá hut'a ni mbüihü. ¹⁶Mim bęngä ngue xcá thocä bü guí 'bühmbü, gan nu ahü ts'ü nu'bü má mbagä bü ja ra häi Macedonia, ne dím bęngä ga thopü mahøn'a 'bü dá pøngä ua ja ra häi Macedonia. Ne nu'bü dá mba bü, dím bęngä ngue gui fäxca bü ja ra 'yu Judea. ¹⁷Pe hingui yoho man 'yomfēnigä, tengu guí ęnjü dí øt'ä 'bü him má thocä bü. Hin dí øt'ä tengu øt'i 'da ü yün 'yohü ngue yoho im bęni. ¹⁸Ne majuąni dá bęngä xcá mba bü 'bü má xi ahü. Ne i pä Ojä majuąni dí xi ahü. ¹⁹Nugä ne ra Timoteo ne ra Silvano ya dá xi ahe nangué ra Cristo Jesús, rá Ts'ünt'ü Ojä. Ne nu'a ra Cristo hin di pä a im bęni, pe hønt'a majuąni im man a. ²⁰Ne gue'a ra Cristo ní ja'ts'i 'be'a gätho i sän Ojä da 'yøt'e, ne nangué bi hogahü ra Cristo dí pähmbü di 'daju rá mate Ojä 'bü dí äfü, ne

gue'a ná ęspahü Ojä a. ²¹Guet'a Ojä bi 'daju ra ts'edi ngue thocua thoho ga tenhdü ra Cristo, ne n'da ngu n'daju bi 'daju ra 'befi. ²²Ne guet'a Ojä bi 'yøt'e yü mbeti gahü a, ne bi 'daju rá Hogandahi mbo ma mbüihü, guerpü na fädi majuąni di 'daju 'be'a gätho man'da. ²³Majuąni a dí xi ahü ngue hanja hin dá thocä bü guí 'bühmbü. Nu'bü xcá søngä bü a ra pa dá xi ahü, xcá damhya ahü ts'ü 'bü, nguetho hinga nadí hoju 'be'a guí øthü. Ne ndetho ęmme xcá ün'na ni mbüihü 'be'a xcá xi ahü. Ne dí pädi majuąni a dí xi ahü ya, ne dí xi Ojä di 'dac ran ünbi 'bü him majuąni a dím ma. ²⁴Pe dín nde ahü da hyu ni mbüihü, ne hin da du ni mbüihü 'be'a ga xi ahü. Ne gue'a dín nde ga øt'ahü 'bü dá mbagä bü. Pe hin'lyü man'da sä ga xi ahü gui 'yęc'yēihü, nguetho i jua'a guí ęc'yēihü ngue guí pähmbü majuąni ra Cristo.

2 Janangué'a dá ęnsegä, nu'bü dá mba bü mahøn'a, hin ga 'da ahü ra dumbüi mahøn'a. ²Nguetho nu'bü guím bęndumbüihü, hingui sä gui 'daju ran johya 'bü. Ne hønse ahü sä gui 'daju ran johya, pe hingui sä 'bü i tu ni mbüihü. ³Janangué'a dá ot'ahü ra søcuą nguetho dín nde ngue gan 'yomfēnihü ts'ü, ne sä gui hoju 'be'a gnám 'bühmbü. Ne nu'bü dá mbagä bü, ya xquí hoju a 'be'a man'da gnám 'bühmbü, ne sä gui 'daju ran johya büya ne hin din ja'ahü ra dumbüi. Nguetho dí ęnsegä ngue n'dat'a dím bēmhbü, nu'bü dín johyagä ne ahü ja nin johyahü. ⁴Ne ęmme mi tu ma mbüi nu'bü má ot'ahü ra søcuą, ne ęmme dán

zoni, nguetho hin dín nde gui ʉ't' ni mbuihə nangué 'be'a dá ot'ahə, pɛ dín nde gui pəhmbu ngué ɛmme dadí huɛç ahə.

**Da mba ma punbi to'o
bi 'yot' ran ts'o**

⁵Hinga hønsegə pɛ gətho ahə i ja ahə ra dumbui nangué 'be'a bi 'yot' ran 'yohə ngué bi zin rá hømbe. ⁶Pɛ dí ɛna xot'a ya ran ʉnbi gá unhdu a ran 'yohə. ⁷Nɛ nuya nde'bu gui punbahə rá ts'oqui, nɛ gui hyurpahə rá mbui. Nguetho nu'bu hin gui hyurpahə rá mbui, man'da dín ja ra dumbui ngué njəm'bu sə din hogui. ⁸Nuya dí ä ahə ra mate ngué gui 'yuthə xən ho nin huɛcatehə a ran 'yohə. ⁹Nugä dá ot'ahə nguetho dín nde ga pə 'bu guí øthə tengu dí xi ahə, uague hin'na. ¹⁰Nu'bu guí punbahə n'da ni mijə'ihə, necä ga punba a. Nɛ nu'bu guí punbahə 'be'a bi 'yot'a n'da, nɛ dí punbä a nangué rán t'ɛdi ra Cristo. ¹¹Nguetho hin dín ndegä da dajə ra zıthə nangué 'be'a dí øthə. Dí pəhmbu 'be'a nde da 'yot'a ra zıthə nguetho in nde da hyäjə.

**Him bin säya a ní bəm
bu Corinto ra Pablo**

¹²Nu'bu má sɔngä bu ja ra hnini Troas, Ojə ya xı xocua yú mbui yə jə'i bu. Nɛ hingui hɛi dá mangä bu rán ho ma'da'yo ra Cristo nguetho yə jə'i min nde da 'yøde. ¹³Pɛ hin dán johyagä, nguetho hin dá tıngä bu ma cuhə ra Tito. Ngué xtä xiqui 'be'a guí øthə bu. Jananjabu dá socä yə jə'i bu Troas nɛ dá mbagä bu ja ra häi Macedonia, ja dá tıngä bu a ra Tito.

Nangué ra Cristo sə ga tafu ra zıthə

¹⁴Pɛ jamadi Ojə, nangué dín 'yohə ra Cristo di jaju ga tafu ra zıthə be'a gətho dí øthə. Nɛ hønbu go hapu dım mam'be ran ho ma'da'yo, Ojə di japi da tho a, tengu tho 'bu n'da ra 'yɛthi i tux ran dahi i yəmanho. ¹⁵Nɛ nangué dín 'yohə ra Cristo, Ojə in numanhojə, tengu ra 'yɛthi i yəmanho bu nam bɛn Ojə. Nugä'be dım mam'be ra Cristo Jesús bu 'bui gətho yə jə'i, gue'u i ja yú temazəi, nɛ ʉ di 'beh ra temazəi. ¹⁶Nu a ram hma dım mam'be, da zänba ran ʉnbi a 'bu hingui nde da hyən a n'da, pɛ nu ʉ to'o i ɛç'yɛi 'be'a dım mam'be, di un ra te a. Pɛ to'o maha da hyät'i da'yot' na. ¹⁷Hønt'u tengu gä'be ngué n'dat'a Ojə dım bəmhbɛ, nɛ dyəm 'behnigä'be Ojə, nɛ dyú 'yɛhe gä'be ra Cristo, nɛ nu a Ojə in nuc'be. Nɛ nugä'be hin dí øt'be tengu øt'u 'da xən ngu ngué in nde da dəsɛ nangué rá 'befi Ojə i øt'e.

Rán hoqui Ojə ma'da'yo

3 Ha guí ɛmhbu dí ozehɛ ma certificado'be 'bu dí xi ahə 'be'a dí øt'be. Ha jatho dín ja ma certificado'be ngué da xi ahə xən ho dí øt'be tengu i çə yə hyäte xänbate guí 'buhmbu bu. O ha guí ɛmhbu jatho guí 'yørca'be n'da tengu guí ørpa ʉ 'da. ²Pɛ go guesɛ ahə ma certificado ahə nguetho nu'bu 'bo'o ngué bi bə'a gnım 'buhmbu, da bədi 'be'a ma hoga'befi dá øt'ä bu 'bu mám 'buhmbu bu. ³Nɛ nu ʉ yə jə'i ngué hingui ɛç'yɛi da nu ahə, tengu 'bu bi nu n'da ra søcuə nangué rəm hman Ojə. Pɛ

hinga gue ra søcuq nt'o't'i ra tinta o gue nt'o't'i bu ja ra do ngue da nu u, pe gue'a bi 'yo't'a ra Cristo bu ni mbuihu nangué rá Hogandahi Oja 'bu má xän'nahü. ⁴Da zä ngubü ga xi ahü ngue xün ho ra 'befi dí øt'a'be, nguetho i fäxca'be Oja nangué dín 'yohü ra Cristo. ⁵Ne hin nangué man hose'be da zä ga øt'be ran ho, pe hönse Oja di 'dac'be ra ts'edi ga øt'be 'be'a dí øt'be. ⁶Nu Oja bi 'dac'be 'be'a ga hom'be ngue i juadi xün ho, ngue da zä ga xi'be yu ja'i rán hoqui Oja ma'da'yo. Nu ran hoqui hinga 'da'anguui i mammi yün t'edi nt'o't'i maya'bu. Nguetho nu'a ran ho ma'da'yo i xiju di 'daju ra temaza i rá Hogandahi Oja. Pe nu yün t'edi i xiju tengu 'bu ma yapatehu, ngue'a hin dí hä't'i ga øzehëhu a ran ho im mam bu. ⁷Pe nu'bu rá mbüdi bin t'un yün t'edi, pe min 'youi a rá nuixte Oja, nguetho emme madi yoxni rá hmi ra Moisés 'bu madín t'un yu do nt'o't'i yün t'edi, janangué'a hingui sä u yu ja'i da hyerpa rá hmi. M'bejua büya bim 'be a rá nuixte mi ja bu rá hmi. Pe madague'a in 'youi ra nuixte u yün t'edi 'bu ja min t'uni, pe din yapate ne ran unbi. ⁸Nu yün t'edi min 'youi rá nuixte Oja ne bi man a ran däte. Pe emme xün ngu man'da rá nuixte Oja in 'youi rá 'befi rá Hogandahi Oja. ⁹N'youi rá nuixte Oja yün t'edi ngue din yapate, pe emme man'da xün ngu rá nuixte Oja din 'youi ran ho ma'da'yo ngue im man Oja di hogahü. ¹⁰Nuya bim 'beh rá ts'edi u yün t'edi, nguetho emme man'da i ja rá ts'edi ran ho ma'da'yo. ¹¹Nu yün t'edi min 'youi ra nuixte, pe

nts'änni 'da yu patho da hyät'i, ne bi thogui. Pe nuya emme xün ngu ra nuixte in 'youi a ran ho ma'da'yo, ne njäm'bu da guadi. ¹²Dí pähmbü ngue njäm'bu dim 'beh rá ts'edi a ran hoqui ma'da'yo ngue bi 'yøt' Oja. Janangué'a sä ga huthü nzämbüi gam mamhbü ran ho ma'da'yo. ¹³Ne nu'bu dím mamhbü ran ho ma'da'yo, hin dí øthü tengu mi øt' ra Moisés maya'bu, ngue bi gop rá hmi ra 'bøt'e, ndepe hin da nu yu ja'i israel gue'bu xtím 'be a rá nuixte. ¹⁴Pe nu yu ja'i him mi pa u ngue dim 'be u yü nuixte yün t'edi ne guexta'a yu pa ya, nu'bu in nu ra søcuq guerpü nt'o't'i yün t'edi rán hoqui Oja maya'bu, hingui sä da badi. Nguetho tengu 'bu i ja n'da ra 'bøt'e bu ja rá hmi da gop rá dä. Ne hont'a ra Cristo sä di 'uecpa a. ¹⁵Guexta'a yü mbüi u 'da i 'bühya, nu'bu in nde da den yün t'edi ra Moisés ne nu'bu im ma, hingui sä da badi 'be'a nam bøn u, nguetho njot'i tho yü mbüi. ¹⁶Pe nu'bu di päh rán 'yomfëni n'da nangué a ra Cristo ne di döp rá mbüi a, din ja ran nequi rá mbüi 'bu. ¹⁷Nu'a ra Cristo, 'da anguui rá Hogandahi. Ne nu'bu i 'bäpü mbo ma mbuihu, ne gue'a í thøgahü bu ja ra 'bexui ne ran unbi. ¹⁸Ne hingan jo'mi ma mbuihu tengu 'bu dí hanthü xün ho a rá nuixte ra Cristo. Ne tengu n'da ra hyädä di nequi bu to'o da hyandi, ne ngutho gahü man'da man'da di nequi gahü rá nuixte ra Cristo dí hanthü, ne gue'a ní 'yørcahü a ngue ga cohmbü tengu a.

4 Nu rá mate zehe Oja ngue bi 'dac'be ra 'befi, janangué'a hingui cuent ma mbüi'be nangué ra

'befi dí øt'be. ²Zaj hin di thoc man 'yomfɛnise'be nangue rá 'befi Ojã, ne hin dí hãte'be 'bũ dím mam'be rãm hman Ojã tengu i øt'u 'da. Pɛ dím mam'be ngue majuañi a rãm hman Ojã, ne gãtho yũ ja'i sã da baði ngue dí 'yo'be xũn ho bũ ja rá hmi Ojã. ³Hønt'u ngue ní mba bũ ja ran ʌnbi hingui paði 'be'a nam bøn a dím mam'be ngue ran ho ma'da'yo. ⁴Nguetho nu ra zĩthu t'ɛmbi oja ua ja ra ximhãi i ja ya di xãdãba yũ mbui ʌ i tenni, hin di japi ngue da nu nuixte a rãn ho ma'da'yo ra Cristo, ngue xtĩ yorpu 'bui. Pɛ nu'a ra Cristo gue'a ní fa Ojã a, ne 'da anguui rá ts'edi. ⁵Pɛ nugã'be hin dím mam'be a dí hnumanhoc'be, pɛ dím mam'be ngue gue'a ra Cristo Jesús ra Hmu a. Ne dí øt'be ni 'yɛɛ ga'be, nguetho ɛmme dín numanho'be ra Jesús. ⁶Nu Ojã rá mbudi bi manda dín ja ran nequi bũ mi ja ra 'bexui, guet'a Ojã bi yorbũ ja ma mbuihũ. Ne nangue ran nequi i jaju bũ ma mbuihũ, sã ga paɸmbũ rá nuixte Ojã. Nguetho ra Jesucristo bi jaju dá paɸmbũ rá nuixte Ojã.

**Nám 'bũhmbũ a ngue dí
paɸmbũ a majuañi**

⁷Ojã bi 'daju rá ts'edi mbo ma mbuihũ, tengu n'da ra jaɸãi bi jãrpũ a xũn ngu di muui. Tengu 'bũ dyũ ts'øehũ dín xen'a n'dihi. Pɛ guerpũ na faði him ma ts'edi zehẽhũ a ná ørpahũ rá 'befi Ojã, pɛ guesɛ rá ts'edi a bi 'daju. ⁸Nguetho thocua thoho dín nu'be yũn ʌnbi, pɛ hingui tu ma mbui'be nangue rá ts'edi Ojã dín 'yohe. Ne ja'bu hin dí paɸ'be 'be'a dán go a dí øt'be, pɛ

hin dím mam'be ngue ga hẽh ma 'befi'be. ⁹I 'bũh man sui'be pɛ hin dí 'yose'be nguetho 'bũh mam fãts'ihe ra Cristo, ja'bu in nu ran ʌ ma ja'i'be, pɛ hin dí tu'be. ¹⁰Hønbũ go hapũ ga mbe'be, dín nu'be ran ʌnbi, ne sã xcã tu'be nangue rá 'befi ra Jesús dí øt'be, tengu tho 'bũ mi du ra Jesús. Pɛ nangue dí hãt'be yũn ʌnbi di nequi dí 'bũhmbũ ra Jesús, ne di jamansuc'be. ¹¹Ne thocua thoho ɛna da thog'be nangue dí øt'be rá 'befi ra Jesús, pɛ gue'a ní nequi rá ts'edi ra Jesús dín 'yo'be a, ngue i fãxca'be, ne hin'yũ ma ts'edi zehẽ'be. ¹²Janangue'a thocua thoho i thusca man daɸehũ, pɛ gue'a man'da gním 'bũhmbũ Ojã xũn ho a. ¹³Nu'a n'da ran 'yohũ bi ma maya'bu bũ ja rá 'lohni Ojã: “Nugã dí ɛc'yeigã, janangue'a dím mangã na,” bi 'yɛna. Ngutho dí øt'ã'be ya, dí ɛc'yei'be, janangue'a dí mam'be a dí ɛc'yei'be. ¹⁴Ne hin dí su'be, nguetho dí paɸ'be madã thog'be, pɛ guet'a Ojã ngue bi xox'a ma Hmuhũ ra Jesús 'bũ mi du, da xoxcã'be tengu bũ í xox'a ra Jesús. Ne ahũ dan 'yohũ 'bũ dá sømhũ bũ 'bũ a Ojã. ¹⁵Pɛ nu'u 'be'a gãtho dín nu'be nangue ahũ, n'damhma man'da xtãn ngu ahũ guin nuhũ rá mate Ojã, ne man'da xtãn ngu ahũ gui 'yɛmfũ Ojã, jamadi ni mate. Ne gue'a man'da dí t'ɛspa Ojã a bũya. ¹⁶Janangue'a hingui cuent ma mbui'be nangue a ma 'befi'be, madague'bu man'da man'da in theh rá ts'edi ma ja'i'be. Pɛ Ojã di un ra ts'edi ma mbui'be gãtho yũ pa. ¹⁷Nu'u yũn ʌnbi dín nuhũ ua ja ra hãi hingan ya'a ʌ, pɛ gue'a man'da dá tĩmhũ ran ho bũ mahɛts'i.

Ɛmme man'da xun ngu ra nuixte gan nuhũ bũ, xinda gue ran unbi dá nuhũ ua ja ra häi. ¹⁸Hin dím bẽmhũ gãtho yun unbi dín nuhũ ua ja ra ximhäi, nguetho da tho Ʃ. Pẽ man'da dím bẽmhũ 'be'a gãtho hin dín nuhũ ya, nguetho nu'a din jagãhũ bũ mahẽts'i hin da tho a.

5 Ne dí pãhmbũ ngue ma ja'iũhũ tengu n'da ra ngu ua ja ra ximhäi, hinga ya'a da hyät'i. Ne nu'bu da yot' ma ngu ua din ja bũ a man'da ma ngumhbũ bũ mahẽts'i ngue bi hyø Oja. Ne njãm'bu da gua a, nguetho him bi hyøh yũ ja'i.

²Ne nuju dadín xõmbũihũ nangue ma ngøc'yẽihũ i jajũ ya, ne dín dõmdahũ di pãrca ma ja'iũhũ, da gohi ma'da'yo, ngue rán säui bũ mahẽts'i a. ³Nu Oja di japi ngue din ja ma ngøc'yẽihũ bũ. ⁴Pẽ nuya ngue dí 'bũhmbũ ua, ne in nu ran unbi ma ngøc'yẽihũ ne dín xõmbũihũ. Pẽ hin nangue a dín ndehũ a ma ja'iũhũ ma'da'yo, ngue dím pãrcahũ ma ngøc'yẽihũ i ja ya. ⁵Nu Oja bi zãnni ngue di pãrca ma ja'iũhũ, ne bi 'dajũ rá Hogandãhi ngue ra hmẽpya majuañi din ja.

⁶Ne dín dõ'mate thohũ yũ pa dí 'bũhmbũ ua. Nguetho dí pãhmbũ nu yũ pa dí 'bũhmbũ ma ja'iũhũ i jajũ ya, hin dí 'bũhmbũ ma Hmuhũ ra Jesús bũ ja rá ngu bũ mahẽts'i.

⁷Dí pãhmbũ majuañi din ja ma ngumhbũ bũ, nguetho dí ẽc'yeigãhũ Oja, madague'bu hin dín nuhũ. ⁸Ne dín dõ'mate thohũ ua, pe dí ẽmhũ ngue man'da xun ho ga sohmbũ ua ma ngøc'yẽihũ, ne ga mbãhã bũ bí 'bũ a ma Hmuhũ mahẽts'i.

⁹Pẽ man'da hnehĩ thoho dín nde

ga øthũ 'be'a in nde ma Hmuhũ, madague'a dí 'bũhmbũ ua ja ra häi, uague dí 'bũhmbũ bũ guepũ bí 'bũi. ¹⁰Nguetho da zõn ra pa ngue gãtho dyũ 'yẽc'yẽihũ jatho dam 'bãhmbũ bũ ja rá hmi ra Cristo, n'da ngu n'dajũ. 'Dahmi 'datho ga hãmhũ 'be'a yún thehũ dá øthũ ua ja ra häi. Ga tãhmbũ 'bũ xun ho, ga 'behmbũ 'bũ hin ẽ ho.

Bi hogahũ 'be'a nán sũhmbũ Oja 'bũ mí du ra Cristo

¹¹Ne dí su ga øt'ã a hin da numanho Oja, janangue'a dí humbi dí xifi 'be'a dí 'yẽc'yẽi Oja Ʃ yũ ja'i. Nugã'be Oja i pãc'be xun ho 'be'a majuañi dí øt'be, ne nu ahũ dín nde ngue gui pãc'be xun ho. ¹²Hin dín nde a'be guim bẽmhũ ngue dím ma nangue man hose'be. Pẽ dín nde ngue guin numanhoc'be, guepũ da zã gui hecuahũ yũ ja'i ngue i ten'ndũ yun 'yohũ din 'yẽzẽhẽ, pe nu'ũ yũ mbũi Ʃ him majuañi Ʃ. ¹³Pẽ dí øt'be 'be'a gãtho da numanho Oja, nguetho dín numanho'be Oja, madague'a im man yũ ja'i dí tontogã'be. Pẽ nu'a 'be'a dí øt'ã'be da bõmanho nangue ahũ. ¹⁴Nangue rán huẽcate ra Cristo ná øt'be 'be'a gãtho dí øt'be, nguetho dí pãhmbũ ngue bi du bi nu ran unbi nangue gãtho yũ ja'i. Ne gue'a ní zã dim pomhbũ ran unbi Ʃ, tengu 'bũ xtãn duse ngue xtãn guzẽhẽ yũ ts'oqui. ¹⁵Ne bi du ne bi ndants' mahõn'a ngue nde di un ra 'da'yote Ʃ gãtho yũ ja'i. Janangue'a da 'yẽ'ts'a ní 'yot' yũ pãhã zẽhẽ Ʃ to da hyãñ ra 'da'yote, ne da 'yot'e 'be'a in numanho a. ¹⁶Janangue'a nuya dá pãh man 'yomfẽnihũ, ne nuya hin

ná numanhohu ma mijá'ihu 'be'a di ja, tengu mi øthú nu'bu him mi ɛc'yeihu. Pe gam bəmhbú tengu bú nam bən Oja ɱ. Ne nu'bu him mi ɛc'yeigä, dím bəni ngue nu ra Cristo n'da ran 'yohu thoho tengugä, pe nuya hinguin ja bú dím bəngä ya. ¹⁷Nguetho gätho to'o in 'yohu ra Cristo tengu 'bú ma'da'yo ɱ, nu yún yon 'yomfəni zehé bi 'be'ɱ, pe nuya gätho bi gohi ma'da'yo. ¹⁸Pe gätho bi 'yøzehé Oja dám 'buhmbú ma'da'yo. Nguetho bi hogahú 'be'a madín sühmbú Oja 'bú mi du ra Cristo. Ne nuya bi 'dajú ra 'befi ngue ga xihmbú yú ja'í 'be'a dí zin a Oja ɱ, ne da mba ma punbi yú ts'oqui ɱ gätho i ɛc'yei. ¹⁹Nguetho nu'a Oja min 'youi ra Cristo nu'bu mi 'yøt'e 'be'a dí hocpa yú mbúi yú ja'í ja ra ximhäi. Nuya hin da gúcpa a rá muui ɱ yú ts'oqui gätho to'o da 'yɛc'yei a. Ne bi 'dajú ra 'befi ngue ga xihmbú yú ja'í 'bepu dín yamanhohu Oja ɱ. ²⁰Nujú ma 'bäigähú ra Cristo, ɛmme dí hah ma mbúi dí xihmbú yú ja'í tengu tho 'bú xtá xise Oja ɱ, ngue da 'yäpi di hocpa yú mbúi, ne din 'yohu xun ho Oja. ²¹Nu'a ra Cristo hin'yú rá ts'oqui, pe bi nu ran unbi nangué ma ts'oquihu tengu 'bú yú ts'oqui zehé. Janangué'a da 'yɛmbi rán ho a rán hose ra Cristo to'o gätho da 'yɛc'yei 'be'a í du a.

6 Nese a Oja dí comhbe rá 'befi, ne janangué'a gätho ma mbúi'be dí xi ahú ngue gui jamansuhú rá mate Oja. ²Nguetho Oja bi mam bú ja rá t'ohni: “Dá øcä ni ndehú a ra pa gá zøjú, ne dá øt'ahú ra mate. Ne dá zé ahú ra pa dá yän ahú,” ɛn'a Oja. Nuya

yú pa ja búya Oja sä da 'yøt'ahú ran ho, nuya nám pa ya Oja i sä di pø'ahú. ³Ne dí honi xun ho 'be'a gätho ga øt'be, ngue hin di ɱ't' yú mbúi 'da 'be'a dí øt'be, n'damhma njon di c'aman'ɱ rá 'befi Oja dí øt'be. ⁴Ne nangué 'be'a dí øt'be dín nde ga ut yú ja'í ngue majuani yúm 'bəhniga'be ra Cristo ua ja ra häi. Ne gätho dí øt'be xun ho ne hin dín xømbúi'be, madague'bu xun ngu ran unbi dín nu'be. Ne xun hɛi 'be'a nám 'bu'be, ne ja'bu hin dí pa'be 'be'a ga øt'be. ⁵Ne xun ngu yú nidi i 'benzaga'be, ne dí ofädi'be, ne dín nu'be 'da yun 'yo'tsi' 'bu in cue yú ja'í. Ne 'da yú pa ɛmme dí yä'be nangué ra 'befi xun hɛi dí øt'be. Ne dí äthə'be 'da ɱ yú xui, hin dí ə'be, pe dí tømda'be 'be'a dín ja. Ne 'da yú pa hin'yú ga si'be. ⁶Pe n'datho ma mbúi'be tengu rán säui a majuani, ne dá øt'be ran ho nguetho dín 'yo'be rá Hogandəhi Oja. Ne hin dadí xømbúi'be nangué ma 'befi'be, pe dí utä'be yú ja'í ma yembúi'be ne man huɛcate'be. ⁷Ne dím mam'be a ram hma majuani, nguetho di zec'be Oja ga øt'be rá 'befi. Ne nangué ma hocja'í dí øt'ä'be, hingui sä di yaɥpa'be yú ja'í. ⁸Ja'bu i hnumansuc'be, ja'bu hin'na, nu'ɱ 'da di c'aman'ɱc'be, nu'ɱ mi'da im ma xun ho dí øt'be, nu'ɱ 'da im ma dí fəhnigä'be. Pe madague'a xun ngu 'be'a man ɱ yú ja'í, dím mam'be 'be'a ngue majuani. ⁹Bú i 'da ngue im ma ngue hingui pađi 'be'a dí øt'be, pe 'bu i 'da i paɥ'be xun ho. Ne n'dapa ngu n'dapa i husca man daɥe'be, pe guexta'a dí 'bu'be. Ne xun ngu yun unbi dín nu'be, pe hin dí tu'be. ¹⁰Ne nu'bu

dín nu'be ra dumbui, 'bex di 'dac'be ran johya ra Hmu mahçts'i. Nugä'be dí hyoya'be, pe xun ngu u dí jap'be da dñ a ran ho, nguetho dí xicä'be 'be'a di un'na Oja. Ne hin'yü 'be'a da zä gam mam'be ngue ma mbeti zeh'e'be, pe hin'yü 'be'a dadí 'be'be, nguetho Oja di 'dac'be gätho dí hom'be. ¹¹Nu ahü ma amigo ahü guí 'bühmbü bü ja ra hnini Corinto, ya dá xi ahü gätho 'be'a dím bëni, nguetho dadí huçc'ahü ngue gätho ma mbui. ¹²Nugä'be majuqani dadí huçc ahü, pe nu ahü hin ε ja nin huçcate nanguecä'be. ¹³Pe dí xi ahü tengu tho 'bü ma t'ühni ahü, dami xoc ni mbüihü ne din ja ahü ran huçcate nanguecä'be, tengu tho dí øt'be nangue ahü.

Oja i 'bupü mbo ma mbüihü

¹⁴O guín 'yohü u 'da ngue hingui çc'yeyi Oja, nguetho nte yán jahü n'da u øt' ran ts'o 'bü øt' ran ho n'da. Ne nte rán jauri ra 'bexui a ran nequi. ¹⁵Ne hin te rán jauri ra Cristo a ra Satanás ngue ra zñthu, ne hinga 'dat'a im bëmmi n'da ra 'yçc'yeyi a hingui çc'yeyi. ¹⁶Ne hin te rán jauri rá ngu Oja u yü hmite, nguetho ni mbüihü rá ngu Oja ngue i 'bui mazaj. Ne gue'a bi man Oja maya'bü: “Nugä dam 'bupü mbo yá mbui, ne dan 'yohü, ne nugä ga øt'e yá Ojagä u, ne nu'u ga øt'e ngue ma t'ühniçä u,” bi 'yçn Oja. ¹⁷Janangue'a bi 'yçn Oja: “Damí 'uehmbü bü, o guí tenhdü ngue'u hingui çc'yeyi, ne 'yo guí sähü 'be'a xun ts'o. Ne ga øt'e ngue ni Ojajü, ne ga sin ahü büya. ¹⁸Ne ga øt'e ni Tajü ne nu ahü ga øt'e ma ts'ünt'u ahü ne ma t'ixu ahü.” Gue'a bi man Oja ngue nuixte rá ts'edi.

Bim päh yá mbui yu 'yçc'yeyi

7 Ma amigo ahü dadí huçc ahü, ya xun ngu yün ho bi man Oja da 'yørcahü, pe jatho ga 'uehmbü bü i ja 'be'a gätho xun ts'o. Ne ga 'uehmbü 'be'a in nde di ts'on ma ja'ihü, ne ma mbüihü. Jatho ga homhbü man'da man'da 'be'a dí gua'a dán hojü, ngue gan numansuhü Oja. ²Ne nu ahü guí 'bühmbü bü ja ra hnini Corinto, dami bënc'be nanguecä'be, nguetho xinga n'da ahü bi nu ran ünbi 'be'a dá øt'ahü, ne hin te dá øt'ä'be ngue di ts'on'na ni mbüihü, ne xinga n'da ahü dá hä ahü ngue m'bejua ga çn'ahü gui jurcahü. ³Nuya hin dín nde ngue ga ðamhyä ahü, nguetho ya dí xi ahü ngue çmme dadí huçc ahü, ne thocua thoho dím bën ahü, asta gue'bü ga tugä. ⁴Nugä dí çc'yeyi ngue guí øthü ran ho, ne gue'a ní hyu ma mbui a. Ne nu ahü gadí 'dajü ran johya, madague xun ngu yün ünbi dín nugä'be, pe çmme hu ma mbui ran johya. ⁵Nu'bü má søngä'be bü ja ra häi Macedonia, çmme xun çei 'be'a dá øt'be, nguetho hønübü go hapü dá tho'be bi züc'be yü ja'i, ne xun çei 'be'a nám 'bü'be ne mi ja ra mbidi ma mbui'be. ⁶Pe nu Oja nzaj i hurpa yá mbui u to'o i tu yá mbui, ne bi hyurca ma mbui'be 'bü mi zøm bü ra Tito. ⁷Bi hyurca ma mbui'be nangue gá hyurpa rá mbui ra Tito 'bü gmí 'bühmbü bü. Nu ra Tito bi xicä'be ngue çmme bi du ni mbüihü nangue 'be'a gá 'yøthü ngue hingui ho. Ne bi xicä'be çmme gmín ndehü guin nujü. Ne nu'bü mi c'qaman'ugä 'da, nu ahü bü gá yanjü.

Ne nangue guím bɛnɔ, man'da i hu ma mbui. ⁸Bi du ma mbuigá 'da yu pa nangue rá mbudi sɔcuá dá pɛn'nahú bɔ, pɛ hin'na ya. Bi du ma mbui nangue ra dumbui dá 'da ahú. ⁹Nuya dadí johyagá, hin nangue bi du ni mbuihɔ, pɛ nangue gá páh nin 'yomfɛnihɔ 'bɔ mi du ni mbuihɔ. Ne nu Ojá bi japi ngue bi bɔmanho 'be'a dá xi ahú. Ne nte man ɛnbi bi gohi 'be'a dá ɔt'a'be. ¹⁰Nguetho nu'ɔ i hon Ojá 'bɔ i tu yú mbui, di japi di páh yú mbui nangue yú ts'oqui, ngue da yáni, ne da 'ue'a ra dumbui bɔya. Pɛ nu'bɔ i tu yú mbui ngue hingui pádi 'be'a da 'yɔt'e ne im bɛn ra ximhái, hin di páh rá mbui 'bɔ, pɛ man'da di un ran ɔte bɔya. ¹¹Nu ni dumbuihɔ bi 'da ahú ran 'yomfɛni xɛn ho nangue gá hyomhbɔ Ojá, ne ɛmme gá hyumbi gá hoju 'be'a bin ja. Ne ɛmme gá numan'uhɔ a ngue bi 'yɔt' ra ts'oqui, ne ɛmme gá suhɔ 'be'a bin ja. Ne gá un ran ɛnbi to'o bi 'yɔt' ran ts'o, ne ɛmme gán ɛhyahú gui 'yɔthɔ ran ho. ɛmme gmín ndehɔ xcá mbagá bɔ xcá ze ahú. Ne ya gá 'yuhmbɔ bin ho a ra ts'oqui gmín 'yohú. ¹²Jananjabɔ gue'a dá ot'ahú ra sɔcuá a, ngue hinga hɔnt'a ngue di hoc rá mbui a ran 'yohú ngue bi 'yɔt' ran ts'o, xínga gue'a bi t'ɔrpa ran ts'o, pɛ nangue ma sɔcuá dá ot'ahú, Ojá bi zá bi 'yut'ahú ngue majuɔni guí tengahú. ¹³Janangue'a ɛmme hu ma mbui'be. Ne man'da dadí johya'be nu'bɔ mi xic'be ra Tito ngue gá hyurpa rá mbui a nangue 'be'a gá 'yɔthɔ. ¹⁴Ne dá xih ra Tito, gue da t'ɔmanho a rá m hma bɔ guí 'buhmbɔ. Ne gue'a gá 'yɔrphá, gá 'yɔmanho

a ram hma bi xi ahú. Janangue'a hin dí pɛ'ts' ma ságá nangue 'be'a dá xifi, pɛ ɛmme i hu ma mbui. ¹⁵Nguetho nu'bɔ mí mba bɔ ra Tito, ɛmme gá numansuhɔ, ne ɛmme gán ɛhyahú gá 'yɔthɔ 'be'a gátho bi xi ahú. Janangue'a man'da bin ja rán huɛcate ra Tito nangue ahú bɔ. ¹⁶Ne ɛmme hu ma mbui nguetho sá ga ɛc'yei ngue majuɔni guí ɔthɔ ran ho.

Yán t'unni yɔ 'yɛc'yei

8 Ma zɔ cu'ahú, dín nde ahú gui páhmbɔ 'be'a gátho bi 'yɔt' rá mate Ojá bɔ mbo yú mbui yɔ 'yɛc'yei dim peti bɔ ja ra hái Macedonia. ²Nu yɔ 'yɛc'yei bɔ bi nu ran ɛnbi nguetho yɔ hyoya thoho ɔ. Pɛ guemhma ɛmme i ja ran johya yú mbui, ne man'da man'da di unda yɔn t'unni yú mi'yɛc'yeihɔ. ³Nugá dí haxanjuɔni ngue bi unni xɛn ngu, madague'a hin'yɔ 'be'a da gopɔ ja rá nguse, ne rá páházehɛ bi uni. ⁴Ne bi 'yác ra mate ngue ne'ɔ da gom'ma ram fáts'i dín t'un'ndɔ yɔ hyoya 'yɛc'yei bɔ ja ra hái Judea. ⁵Ne man'da xɛn ho bi 'yɔt'e xinda gue'a dá bɛngá, nguetho m'bet'o thoho bi hyon rá páhã Ojá ngue di bɛnbi 'be'a da 'yɔt'e, ne nubɔya bi xiqui ngue da mbáxqui ga fáx ɔ yɔ cu. ⁶Nu ra Tito rá mbudi bi xi ahú nangue yɔn t'unni gui umhbɔ. Ne dá xi'be ra Tito di jua'a di peti gátho nin t'unnihɔ gá mamhbɔ gui umhbɔ, nangue nin huɛcatehɔ, ngue ra mate thoho. ⁷Nu ahú ɛmme xɛn ngu yɔn ho guí ɔthɔ, ne i ja ni t'ɛc'yeihɔ xɛn ho, ne sá guím mamfɔ rá m hman Ojá xɛn ho, ne ɛmme guí páhmbɔ xɛn ho, ne ɛmme guí ɛhya gui 'yɔthɔ rá 'befi Ojá, ne ja

ahü nin huçatehü nanguécä'be. Pe nuya xün ho 'bü gui umhbü xün ho nin t'unnihü, n'damhna hin te gui 'behmbü nangué rá 'befi Ojä guí øthü. ⁸Nugä drá Pablogä hin dín nde ga manda ahü 'be'a guí øthü. Nuna 'be'a bi 'yøt' yü cu bü ja ra häi Macedonia, n'da ra hmepya a. Nu'bü ngubü gui 'yøthü, da zä ga paçä ngue majuañi i ja ahü nin huçatehü nangué yü 'yëc'yëi. ⁹Nguetho guí pañmbü rá mate ma Hmuhü ra Jesucristo. Nu'a tengü 'bü ra membeti a, pe bin hyoya nanguëjü ngue bi nde din jajü xün ngu. ¹⁰Nuya i ja a ga xi ahü 'be'a dím bëngä. Xün ho 'bü gui juahmbü 'be'a gá dümhbü má jeya, nguetho emme gán ghyaü má jeya gá un nin t'unnihü. ¹¹Nuya dami pethü nin t'unnihü, ne daman ghyaü ya, tengü 'bü rá mbüdi gá bëmhbü, ne gui umhbü 'be'a gätho sä gui umhbü. ¹²Nu'bü ja a nde di un a n'da, Ojä da numanho, 'bü gue'a rán theui 'be'a pe'ts'a n'da a di uni. ¹³Pe hin dí ñna go din danhyëi ü 'da o dim membeti ü 'da nangué a gá unhdü, ne nu ahü büya hin'yü 'be'a gui hyomhbü. ¹⁴Pe nu'a dí xi ahü, pe nuya xün ngu i ja ahü, xün ho 'bü gui unhdü ts'ü ü 'da hin'yü 'be'a da hyoni. Ne nu'bü da zøn ra pa ngue hin'yü 'be'a gui hyomhbü, nu'ü di ze ahü ü. Janangué'a gätho thocua thoho din ja 'be'a da hyoni. ¹⁵Ne gue'a mán t'o't'i bü ja rá m hman Ojä: "To'o di peti xün ngu, pe hin da bong thoho a da hyonse, pe ne'ü di peti zü ts'ütho, hin te di 'bedi."

Ra Tito ne'ü in 'yohü

¹⁶Dí emfe jamadi Ojä ngue bi 'dac mam fäts'i'be ra Tito, ngue ne'a emme

im bën ahü ne emme ghya nangué ahü. ¹⁷Ngue nu ra Tito min nde da 'yøt'e 'be'a dá xifi, ne'a mi ja rá pähä zehé da mba bü. ¹⁸Ne da mbe ra Tito na man'da ra cu ngue dí penhdä bü, nu'a im man rá m hman Ojä xün ho, ne gätho yü 'yëc'yëi ngubü im ma nangué'a. ¹⁹Ma mi'yëc'yëihü bi huanhna ran 'yohü na, ngue dan 'yohe 'bü dá haçhe ra mbeti bü Judea. Ne gue'a ná uh man huçatehe ngue dín nde ga fäx ma cuhü, ne dí nüixte ra Hmu mahëts'i a. ²⁰Nugä'be dadí jamansu 'be'a dí øt'be nangué yün t'unni xün ngu, nguetho hin dín nde din ja 'be'a dí c'aman'uc'be. Ne gue'a í than'ndü mi'da yü cu ngue ga mbähmbe 'bü dá haçhe a ra mbeti. ²¹Nguetho dín nde ga øt'be gätho xün ho bü na nu Ojä nepü na nu ma mijä't'i'be. ²²Ne ga pen'nahü bü man'da ra cu mahøn'a ngue da mbähä ra Tito. Ne nuna dí pañmbe ngue ra 'yëc'yëi xün ho na. Nehna emme ghya da 'yøt'e xün ho rá 'befi Ojä. Emme nde da mba bü da nu ahü, nguetho ya dá xihna nangué ni hogant'øt'ehü. ²³Ne nuna ra Tito, man 'yo'be nangué ma 'befi dadí ze ahü. Ne nu'ü mi'da in 'yohü ra Tito, yám 'behni ü yü 'yëc'yëi dim peti ua. Ne da mbäx ahü nangué rá 'befi Ojä, gue'a dín nequi xün ho rá nüixte ra Cristo bü guí 'bühmbü. ²⁴Nuya dami 'yörca'be ra mate gui simanhohü yün 'yohü, n'damhna gätho mi'da yü 'yëc'yëi da baði ngue majuañi i ja nin huçatehü, tengü tho dím mangä ngue nzäi i ja ahü ran huçate.

Di pet yün t'unni nangué yü mi'yëc'yëihü

9 Nugä hingui jatho ga xi ahü nangué gui zehmbü ni

mi'yɛc'yeihɯ, nangue yɯn t'unni
 gui unhdɯ. ²Nguetho dí paði
 ngue ɛmme i ja ahɯ ra pähä gui
 zehmbɯ ɯ. Ne ya dá xih yɯ ja'i ngue
 i 'bucua ja ra häi Macedonia 'be'a
 gui ɔthɯ bɯ ja ra häi Acaya. Dá
 xihya ngue gán ɣyahɯ gá pet nin
 t'unniɯ má jeya. Ne yɯ cu ua nde
 da den'nahɯ 'be'a guí ɔthɯ. ³Nuya
 dí pen'nahɯ ya yɯ cu da mbäx ahɯ
 gui pethɯ nin t'unniɯ jannangue'a
 di ja bɯ 'bɯ dá sɔngähe bɯ, ne
 din nequi ngue guín ɣyahɯ gui
 fäxhɯ yɯ hyoya, tengu dá xih yɯ
 cu ua ngue guí ɔthɯ. ⁴Ne nu'bɯ
 ga mbähmbe bɯ ɯ 'da yɯ mɛngu
 ua ja ra häi Macedonia, ne hin
 xquín ɣyahɯ gui pet nin t'unniɯ,
 ga pe'ts' ma sähɯ 'bɯ. Nguetho
 ɛmme dí ɛc'yei guí ɔthɯ 'be'a guím
 mamhbɯ. ⁵Janangue'a dá xihya yɯ
 cu dim 'bet'o da mba bɯ, di ze ahɯ,
 n'damhɯ da zä gui pethɯ gätho
 nin t'unniɯ, di jua a gá mamhbɯ.
 Ne nu'bɯ dá mbähmbe bɯ, ya xti
 guadi xquí pet'ɯ gätho nin t'unniɯ.
 Ne nu man 'yohe da baði ngue gá
 umhbɯ nangue ni pähä zehɛhɯ,
 ne hin nangue dá xi ahɯ. ⁶Dami
 bɛmhɯ ya, to'o i tu zɯ yoho yɯ
 hmudä, zɯ yoho da xoc'ɯ, pe to'o da
 duhu xɯn ngu, da xoqui xɯn ngu ɯ.
 Janangue'a mpähä thoho gui unhdɯ
 yɯ hyoya yɯn t'unni, ne nu Ojɔ xɯn
 ngu ran japi di 'da ahɯ bɯya. ⁷N'da
 ngu n'da di uni tengu im bɛn rá
 mbɯi zehe di uni. O gadí umhbɯ 'bɯ
 hin guín ndese ni mbɯihɯ, pe xinga
 gue'ɯ mi'da da xi ahɯ gui umhbɯ.
 Nguetho Ojɔ di huɛc'ɯ to'o i ja ran
 johya di uni. ⁸Nu Ojɔ sä di 'da ahɯ
 xɯn ngu, janangue'a dí gua a gui
 hyonɛhɯ, pe ne'a thocua thoho gui

unhdɯ to'o hin'yɯ 'be'a da hyoni.
⁹Nt'o't'i bɯ ja rá m hman Ojɔ to'o
 ngue di unni xɯn ho ɯ yɯ hyoya,
 nu'a rá hogant'ɔt'e da gohi mazai.
¹⁰Nguetho nu'a Ojɔ ngue nzai di un
 yɯ hmudä to'o i tupɯ ja ra huähi,
 ne di japi din xandi ngue din ja
 'be'a da zi, guet'a Ojɔ di 'da'ahɯ ra
 hmudä dán xand ni hogant'ɔt'eɯ,
 tengu bɯ nan xand yɯ hmudä bɯ
 ja ra huähi. ¹¹Nu Ojɔ di 'dajɯ xɯn
 ngu, n'damhɯ da zä xɔ ga thoju
 xɯn ngu bɯya. Ne nu'bɯ dá undähe
 nin t'unniɯ, ne to'o da hyani da
 'yɛspa Ojɔ ne di un ra jamadi Ojɔ.
¹²Yoho yɯn ho da bɔni nangue
 nin t'unniɯ, nu yɯ 'yɛc'yei din ja
 'be'a da hyoni, ne gätho ɯ di un ra
 jamadi Ojɔ bɯya. ¹³Ne gätho to'o
 da hyan nin t'unniɯ da 'yɛspa Ojɔ,
 nguetho nu nin t'unniɯ ra hmɛpya
 a ngue majuaɯni guí ɛc'yeihɯ rán
 ho ma'da'yo ra Cristo, ne ɛmme di
 johya ngue guí paɣmbɯ ni cuhɯ ɯ,
 ne'ɯ gätho mi'da yɯ cu. ¹⁴Ne to'o
 da hyan nin t'unniɯ, da 'yäp Ojɔ
 da mbäx ahɯ, ne di huɛc'ɯ ahɯ bɯya,
 nguetho i ja ahɯ xɯn ngu rá mate
 Ojɔ bɯ mbo ni mbɯihɯ. ¹⁵Pe jamadi
 Ojɔ nangue ran t'unni ɛmme xɯn
 ho bi 'dajɯ, ngue rá Ts'ant'ɯ, ne
 hingui sä gam bɛmhɯ hangu na
 ngu di muui a. Janangue'a nu'bɯ
 dí m bɛmhɯ 'be'a bin 'dajɯ, hin ga
 hyɔju 'be'a dí peshɯ 'bɯ.

I ja rán t'ɛdi ra Pablo 'be'a
 da xih yɯ 'yɛc'yei

10 Nugä drá Pablogä, ɛmme
 dí n de ahɯ gui 'yɔhmbɯ
 a ga xi ahɯ, pe janate tho ga xi
 ahɯ, tengu thoho 'bɯ da xi'azehɛhɯ
 ra Cristo. Nguetho guí 'bɯhmbɯ

bü 'da u sä ɣna mbe dín su 'bü dí 'bühmbü bü, ngue'a janate tho dím mangä, pe nu'bü dí pen'nahü ma söcuɔ, ɣmme nts'edi dím mam büya, sä ɣn u 'da. ²Nu'bü dá mbagä bü, hin dín nde ga ut'ahü hangu rá ts'edi man zambüi, pe sä ga damhyagä ts'u to'o im ma ngue dím bensegä'be 'be'a dí ɔt'be. ³Majuɔni dyu ja'i thohoga'be ua ja ra ximhäi, pe hin dí ɕim'be ua a ra ts'edi ná tafu ra ximhäi. ⁴Nuju hinga gue'a ma ts'edizehe nán sühmbü, pe rá ts'edise Oja a ná tafu rá ts'edi ran ts'o. ⁵Nangue rá ts'edi Oja dí hecuahü yún 'yets'i yu ja'i nangue 'be'a paxe, ne'u hinguin nde da ba Oja. Ne nu rá ts'edi Oja da zä di päpa yún 'yomfëni yu ja'i ngue 'da'anguu da bëmhbü ra Cristo. ⁶Ne nu'bü ya dá pa'be ngue majuɔni guí ɔthü 'be'a in nde Oja, nugä ga hut'anzambüi ngue ga 'uec'u 'da guí 'bühmbü bü, ngue hingui nde da 'yɔt'a in nde Oja. ⁷Dami bëmhbü ya 'be'a i t'ɔt'ahü. 'Bü i 'da ahü ngue im bëni ngue majuɔni in 'yohü ra Cristo, xün ho 'bü, pe jatho da baði ngue necä'be dín 'yo'be ra Cristo. ⁸Hin dí pe'ts' ma sä xün ngu yu nidi ga xi ahü, ngue bi 'dac man t'ɣdi'be Oja. Nu Oja bi 'dac'be ra ts'edi ga ze ahü man'da gui pähmbü Oja, pe hin nangue ga ts'ongä'be ra 'befi bü. ⁹Nugä hin dín nde gui suhü nangue 'be'a dí ɔt'ahü. ¹⁰Nguetho 'büpü 'da di c'aman'ugä, ne ɣn'u: “ɣmme ja rá ts'edi rá söcuɔ ra Pablo, pe nu'bü i 'bücua hin'yü rá ts'edi, ne hingui sä dín ya xün ho,” ɣn u 'da. ¹¹Pe jatho guim bëmhbü 'da ahü ngue tengu bü nan ja rá ts'edi u ma söcuagä, ne ngutho 'bü dá xi

a zehëhü. ¹²Nugä'be hinga 'da'igu dím bëmhbü yu ja'i i 'büpü, ngue i ja ran 'yets'i nangue 'be'a ɣna paxe u. Pe nu'u to'o im bëni man'da i paxe xinda gue'u mi'da, pe hingui pa a majuɔni. Nguetho sä i nujspa yú mija'ihü nangue 'be'a im bense. ¹³Pe nugä'be hin dím mam'be man'da ja man t'ɣdi'be xinda gue'a bi zänga'be Oja, pe hont'a dí ɔt'be 'be'a i xic'be Oja. Ne bi xic'be Oja dam pe'be bü guí 'bühmbü. ¹⁴Ne njon da zä da 'yena man'da bi tho'a dá ɔt'be, xinda gue'a bi xic'be Oja 'bü mbüdi thoho dá sòm'be bü guí 'bühmbü dá xi ahü rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹⁵Ne hin dín nde ga ɣm'be ngue ma 'befi'be 'be'a bi 'yɔt'u mi'da bü guí 'bühmbü, hont'a ma 'befi'be ga ja ahü guim bentü ni t'ɣc'yëihü xün ho, ne gue'a dí zä ga ɔt'be man'da ra 'befi bü, 'bü da xic'be Oja. ¹⁶Ne sä ga mbë'be bü mi'da yu hnini büya ngue man'da yatho guëpü njom bi xih yu ja'i rán ho ma'da'yo ra Cristo. Ne njon da zä da ma ngue n'dan'yo dá thocpa rá 'befi bü. ¹⁷Hingui ho 'bü din 'yëzehe n'da, pe man'da da hyädumbüi da 'yëspa ra Hmu mahëts'i. ¹⁸Nguetho hin te di muui 'bü din 'yëzehe n'da, pe nu'bü i ɔt'e 'be'a da numanho Oja, gue'a di muui.

Ra Pablo bi ma nangue yu hyäte

11 O gadín xömbühü 'be'a dí xi ahü ya, madague'a dí yaɕontogä ts'u. ²Pe nugä ɣmme dí haɕ ma mbüi nangue ahü, nguetho i ja bü mbo ma mbüi rán huɕcate Oja. Ne ɣmme dín nde ahü hönse ra Cristo guin numanhohü, tengu n'da ra hmute ngue hin di ts'on rá mbüi,

hønt'a in numanho a to'o dim 'buhmi. ³Pe dín su ngue di ts'on nin 'yomfënihu nangue ra fehni im man ra zïthu, tengu thoho bi 'yørpa ra zïthu ra Eva rá mbädi thoho, ne ts'ürpu thoho di ja ahü ngue hinga gätho ni mbüihü guin numanhohü ra Cristo. ⁴Pe emme guí øhmbü 'be'a gätho i xi ahü 'da yu ja'i ngue i søm bü guí 'bühmbü, madague'a i xi ahü n'dan'yo ra Jesús ngue'a hin din theui a dá xi ahü, ne n'dan'yo n'da ran 'yomfëni in nde di 'da ahü, ne i xi ahü n'dan'yo thoho nangue ran ho ma'da'yo, xinda gue'a dá xi ahü. ⁵Pe nugä hingui coh ma ts'ëdigä xinda gue u 'da guí tenhdü, ngue im manse ngue man'da yú 'bäihü ra Jesucristo. ⁶Pe dí paçä a majuani ran 'yomfëni nangue Oja, ne gue'a dá ut'ahü xün ngu yu nidi, madague'a hingui sä dan hõt'ahya tengu'u yün 'yohü. ⁷Uague guí emhbü hingui ho dá øt'ä nguetho nte dá haç'ahü 'bü má mangä rán ho ma'da'yo ra Cristo bü. Pe dá øt' ra 'befi dá honse man ts'ihme, nguetho min nde ga ze ahü. ⁸Ne nu'bü má xän'nahü bü, nu'u yu 'yëc'yei i 'büpu mi'da yüm peti, gue'u bi 'dacä 'be'a dá hongä bü, janangue'a bi zä dá xi ahü ran ho ma'da'yo ne nte dá ä ahü. ⁹Ne nu'bü mám 'bühmbü bü, him mi ja 'be'a dá hongä, ne hin te dá ä ahü. Pe nu'bü mí zøm bü ma cuhü yu mëngu macedonia, bi 'dacä 'be'a madi 'becä. Ne ngubü ga øt'ahü mahøn'a bü, hin te ga ä ahü. ¹⁰Ne dím ma majuani bü ja rá hmi ra Cristo, ngue hin te ga haçua yu cu 'büpu ja ni häihü Acaya, nangue rá 'befi Oja dí øt'ä bü, ne njon da

zä da xiqui ga äh ra mbeti. ¹¹Ha gue'a dí øt'ä gni 'yëmhbü hin dadí huç'ahü, pe Oja i paði ngue dadí huç'ahü. ¹²Ne ga thoqui tengu dá øt'ä, n'damhma di nequi ngue hinga 'da'igu dí øthe yu hyäte madague'bü ná ya't'a ëna i øt'e xün ho rá 'befi Oja. ¹³Nu u im manse u ëna yú 'bäihü ra Cristo, pe him majuani im man u, yu hyäte thoho, ne hin yú 'bäihü ra Cristo u. ¹⁴Pe nde'bü hin gui hyonya thohohü 'be'a i øt'u, nguetho nese a ra zïthu da zä da hyä ahü, da zä da 'yøt'e tengu 'bü n'da ra hogam'behni mahëts'i bá pen'na Oja. ¹⁵Janangue'a 'da'igu øthu u yú 'yëhe ra zïthu, ne im bën yu ja'i yu hogam'behni u. Pe da zøn ra pa da nu ran ünbi din thehü 'be'a bi 'yøt'e.

**Ran ünbi bi nu ra Pablo
nguetho rá 'bäiui ra Cristo a**

¹⁶Pe emme dí nde ahü gui 'yøhmbü 'be'a dí xi ahü, madague'bü guím bëmhbü ngue dí tontogä ts'u 'bü dí manse 'be'a dí øt'ä. ¹⁷Nu'bü dím manse 'be'a dí øt'ä, ëna gue'bü hinga gue'a bi xicä Oja ngue gam ma, pe ëna gue'bü dí tontogä ts'u 'bü dím mangä tengu na. ¹⁸Pe nu yün 'yohü bü i xi ahü nangue yün hose, nuya necä ga xi ahü ts'u nangue man hose. ¹⁹Nu ahü emme xün ho nin 'yomfënihu, pe emme guí çyahü guí øhmbü 'be'a i xi ahü yu tonto. ²⁰Ne emme gadí hohü gan 'yëhehü to'o in nde di manda ahü, madague'bü i hä ahü o gue i ä ahü 'be'a gätho i ja ahü. Ne guín numansuhü u emme din 'yëzehe, madague da mbep'a ni hmihü, pe guexta'a guí tenhdü u.

²¹Nugä'be hingui sä ga øt'be tengu u, pe gue'a gním mamhbü hin'yu ma ts'edigä'be. Nu'u yün 'yohu guí 'bühmbü bü im man yün hose. Necä ga hut'anzambüi gam mangä ts'u nangue man hose, tengu n'da ra tonto. ²²Ná yät'u ngue yu hebreo u, pe necä drá hebreogä. Ne ná yät'u gue yu israel u, pe necä drá israelgä. Ne ná yät'u gue yüm bom'betto ra Abraham u, pe necä drám bom'betogä ra Abraham. ²³Ne ná yät'u ngue yü 'yehé ra Cristo u, pe nugä man'da drá 'yehégä a ra Cristo xinda gue'u. Nuya dím mangä tengu n'da ra tonto. Nugä man'da xün ngu ra 'befi dí øt'ä xinda gue'u 'da yün 'yohu, ne man'da xün ngu yu nidí dán ofädigä, ne xün ngu yu nidí dá nu ran ünbi nangue yüm fei, ne xün ngu yu nidí mi ñna xtá thogä. ²⁴Ne cut'a nidí bi 'yørcä 'däte ma 'de'maguto yüm fei u ma menguhe yu judío. ²⁵Ne nhyundí bi 'benzagä, ne n'dandí yu ja'i bi bat'adogä. Ne nhyundí án xen'a ra barco mi hugä büya, bi zo bü ja ra dehe, ne 'däte ma goho ora dá o bü ja ra dehe büya. ²⁶Pe xün ngu yu nidí dán 'yogä ne xün ngu yu nidí má guepu xcá tugä bü ja yu dæthe, nepu 'büh yu bæ. Ne bi gorcä ra 'yu ma menguhe yu judío, ne'u hing yu judío. Ne mi ñna xtá thogä bü ja yu hnini nepu ja yu dæpo. Ne dá hu yu barco bü emme en ra dehe ran dæhi emme nts'utho. Ne mi ñna xtá hyogä u yu hyäte 'yæc'yæi. ²⁷Ne ja'bu emme dá yäcä nangue ma 'befi, ne bin ünba ma ja'i, ne ja'bu nya'a thoho hin dán açä. Ne ja'bu nya'a thoho hin dán sihmegä, xinga gue ra dehe dá

sigä. Ne ja'bu xün se nguetho hinga xøt'a ma pahnegä. ²⁸Emme xün heí 'be'a dí øt'ä, ne'u yu 'yæc'yæi gætho hønbu go hapu dim peti emme dí haðumbüi ga jamansugä u. ²⁹Ne'a dí øt'ä 'da'angu dí sägähe u 'be'a gætho i sä u, nu'bu 'bu a n'da ra 'yæc'yæi xün güent'i, dí com'be rán güent'i a. Ne nu'bu n'da ra 'yæc'yæi i øt' ran ts'o, nugä emme dí cuægä nangue a to bi 'bepi da 'yøt'e. ³⁰Pe nu'bu i ja a dín nde dá yädä, pe hønt'a dán güent'igä dá yädä. ³¹Nu Ojå rá Ta ma Hmuhu ra Jesucristo majåpi mazai a, i pædi ngue hing ra fehni dím mangä. ³²Tengu dá øt'ä n'dandí nu'bu mám 'bucä bü ja ra hnini Damasco, nu'bu min ts'ut'abi ra Aretas, ne nu'a ra ts'ut'abi bi xi u yu dofui da gorca ra 'yu bü ja ra goxthi rá mbä't'i ra hnini, mim beni ngue da bendgä bü. ³³Pe nugä dá pøngä bü ja n'da ra ventana ne dá hugä bü ja n'da ra dæ'bøts'e, ne nu'u ma amigo bi çå'ma ra 'bøts'e ngue ra xåhi bü thi rá mbä't'i ra hnini. Ne him bi bendgä u yu cot'yu. Mahotho dá øt'ä 'bu má pøngä bü ja ra hnini Damasco.

Ojå bi 'yurpu mahets'i ra Pablo

12 Nu'bu dím mansegä 'be'a dí øt'ä, hin te di muui. Pe guemhma ga xi ahü 'be'a bi 'yurcä ra Hmu mahets'i 'bu n'dandí. ²Bi bonga 'de'magoho njeya Ojå bi zixcä bü mahets'i. Hin dí pæçä 'bu ne'a ma ngøc'yæi o hin'na, pe Ojå pædi 'bepu ín ja. ³Hønt'a dí pæçä ngue dá mba mahets'i, hin dí pæçä 'bu n'youi ma ngøc'yæi o hin'na, hønt'a Ojå pædi 'be'a dá øt'ä. ⁴Ne nu'bu mí ts'ixcä bü guepu

mahothon, dá øcä 'be'a bi hmam bu, ne njongui man yu ja'i tengu a. Ne him bin 'dac ran t'edi gam ma 'be'a dá øpu. ⁵Ne nuna bi t'orcä i sä xcä yadä a 'bu gue'a xcä beni gam ma, pe hønt'a man hosegä gam mangä ngue dí paçä hin'yu ma ts'edi zehegä. ⁶Nugä i jagä 'be'a xcan 'yexä 'bu xcä ndegä ne hin dadín hyät'ä tengu 'bu ra tonto, nguetho da zä xcä ma majuani 'be'a bi t'urcä. Pe hin dín nde ngue gue'a dí t'escä a, pe dín nde ngue gue'a in nuse yu ja'i a dí øt'ä dí numansugä u, ne'a 'be'a øse ngue dím mangä. ⁷Nugä dá nugä emme mahotho bu. Pe nu ra zithu bi 'dacä n'da ran unbi dí sägä. Ne Oja bi un ran t'edi da 'yorcä, ndeque hin dan 'yexehegä nangue 'be'a bi 'yurcä Oja. ⁸Ne hyundi dá äpä Oja ngue di 'uec'i ts'u ran u i jagä. ⁹Pe nu'a Oja bi xiqui hin di 'uec'a ran u, pe di 'dacä rá mate ne rá ts'edi sä ga hät'ä ran unbi. "Nu'bu hin'yu ni ts'edizehé, man'da di nequi ma ts'edigä," i engä Oja. Janangue'a nu'bu hin'yu ma ts'edi zehegä, man'da emme dadín johyagä, nguetho dí paçä ngue'a man'da dí nequi rá ts'edi ra Cristo. ¹⁰Nuya hingui tu ma mbui 'be'a dí øt'ä, madague'a xun ngu yun unbi dín nugä, ngue di c'aman'ug yu ja'i, uague i pa ma uguigä. Ne hingui tu ma mbui nangue 'be'a i ørca yu ja'i 'bu dí øt' rá 'befi ra Cristo. Nguetho nu'bu hin'yu ma ts'edi, pe man'da di 'dac rá ts'edi ra Cristo.

I hah rá mbui ra Pablo nangue yu 'yec'yei bu Corinto

¹¹Nu'a 'be'a guím bengahu, jatho ga xi'asehu 'be'a dí øt'ä, tengu 'bu

drá tontogä. Man'da xun ho 'bu xquím mansehü man hogä xinda gue'bu gam mansegä. Nu yun 'yohu guí tenhdü, hin'yu 'be'a i ja u ngue hin'yugä, madague'a nte i jagä a di muui. ¹²Nu'bu mám 'bucä bu, dá ut'ahu ngue majuani ma 'bäigä'be ra Jesucristo, hin dán xømbui 'bu má ut'ahu yun t'øt'e nuixte ne yu hyonya nt'øt'e gue gä nusehu 'bu mám 'buhmbu bu. ¹³Hanja guím mamhbu ngue hin dá øt'ahu bu tengu dá øt'ä bu 'buh mi'da yu 'yec'yei. Pe 'da'angu dá øt'ahu, pe hønt'a n'da, ngue hin dá ä ahü 'be'a dá hongä. Ha gue'a gni 'yenjü hingui ho a dá øt'ä. Pe dami pungahu 'bu. ¹⁴Nuya ná hyundi ga mbagä bu. Ne hin te ga ä'ahu 'be'a dí hongä mahøn'a, nguetho hin dín ndegä a ni mbetihu, pe dín ndegä gan jahu tengu 'bu ma t'uhni ahü. Ne hinga gue'u yu t'uhni i pe'tsi 'be'a i hon rá ta o rá mbe. Pe nu yu ta ne yu mbe i pe'tsi 'be'a da hyon yú t'uhni. ¹⁵Pe da hyu ma mbui 'bu da zä ga 'bedi 'be'a gätho dí pe'tsi guepu da zä ga hon'na ran ho ni mbuihu, ne guepu go him mi sä dam pefi ga ze'ahu. Pe masque hin gadí huggahu tengu bu na huçc'ahu. ¹⁶Ne guím mamhbu majuani ngue hin te dá hacä ni mbetihu, pe guím bëmhbü 'da ahü ngue dá taçä ni mbetihu ngue guí emhbü dá hä ahü. ¹⁷Ha guím bëmhbü dá hä ahü ngue dá pen'nahu yum 'behni bu. ¹⁸Nugä dá ndep ra Tito da mba bu, in 'youi man'da ma cuhu. Guí pahmbu hin te bi daña ngue damá 'yä ahü. Nguetho 'da'ingu dím bengah'be ra Tito ngue dadí huçc'a'be, ne 'da'ingu bu na øt'

ma 'befi'be. ¹⁹Ma cu'ahü, dadí huçc'ahü, dín 'yohü ra Cristo. Ne Oja paði majuani a dím mam'be ya, ngue dí hom'be 'be'a dín te ni mbüihü. Janangue'a dí honi ga tapä u yüm hma him majuani, ngue im man'u yu hyäte di ugui. Ne hinga gue'a guím bëmhbü 'da ahü, ngue guí ëmhbü dí hom'be guin numanhoju. ²⁰Pe dí su ngue hin gan numanhogä 'be'a guí øthü bü 'bü dá mbagä bü. Pe ne da du ni mbüihü 'be'a ga xi ahü büya. Dí su ngue ga tün ahü gadín sühmbü n'da ngu n'da ahü, ne gadín seyabahü, ne gadín cufü n'da ngu n'da ahü, ne gadín tafü n'da ngu n'da ahü, ne gadín c'aman'ühü, ne gadín 'yøspatho 'be'a gadín xihmbü, ne gadín 'yëzehëhü, ne dí su ga tün ahü hinga gue'a guí øthü bü ja nim petihü. ²¹Ne nu'bü dá mbagä bü, dí su ngue ma Ojahü di jaqui ga pe'ts' ma sä nangue 'be'a guí øthü bü. Ne din jagä ra dumbü nangue to'o bi 'yøt' ran ts'o mam'bet'o, ne guexta'a hin ni päh yú mbüi, him bi 'yöp rá punbi Oja nangue ran ts'o bi 'yøt'e, gue'u bi 'yøt' ran 'yomt'ëni, ne'u bi zinba yú xisu mi'da yün 'yohü.

Rán zofo ra Pablo, ne yün zengua

13 Na hyundi ya ga mbagä bü gan nu ahü. Ne nu'bü dá mbagä bü, ga juanbä u i 'bähmbü u yoho o gue hyu yu testigo. ²Nu'bü mám 'bücä bü mam'bet'o dá damhya u to'o zai i øt' yün ts'o. Nuya ga xi'u mahøn'a ne gätho mi'da ahü, nu'bü dá mbagä bü mahøn'a, to'o gätho i øt' ran ts'o hin ga huçc'otho u. ³Ne nu'ahü da zä gui pähmbü xün ho ngue

majuani rá ts'edi ra Cristo 'bü ja a dím mangä büya, ne him ma ts'edi zehëgä. Ne nu'a ra Cristo hingui 'beh rá ts'edi ne guí pähmbü nguetho dim pepü mbo ni mbüihü rá ts'edi. ⁴Nu ra Cristo him mi ja rá ts'edi 'bü mi du bü ja ra pont'i, pe nuya i 'büi nangue rá ts'edi Oja. Necä'be hin'yü ma ts'edi zeh'e'be tengu tho a ra Cristo 'bü mi du, pe nuya dín 'yohe ra Cristo nangue rá ts'edi Oja, n'damhma da zä ga hoc'ahü bü. ⁵Nuya n'da ngu n'da ahü dami bëmhbü xün ho mbo ni mbüizehëhü, janangue'a gui pähmbü majuani guí ëc'yëihü o hin'na. Nu'bü hin gán hyäzehëhü, sä gui pähmbü majuani i 'büpü mbo ni mbüihü ra Cristo. ⁶Necä'be dín nde ahü gui pähmbü ngue majuani dí ëc'yëi'be ra Cristo. ⁷Dí äp'be rá ts'edi Oja ngue gui 'yøthü ran ho, ne hin nangue da bømanho ma 'befi bü, nguetho man'da dín nde ahü gam 'bümanhohü ra Cristo, xinda gue'bü guin numansuc'be. ⁸Nugä'be hin dín ndehma ngue ga hëm'be to'o i øt'a majuani pe hønt'a dín nde ga øt'be 'be'a di ze u. ⁹Da hyu ma mbüi'be 'bü di zac ni mbüihü nangue Oja, madague'a guím bëmhbü ngue hin'yü ma ts'edi'be. Pe hønt'a dí äp'be Oja ngue din te ni mbüihü nangue Oja. ¹⁰Dí o't'ahü ngue gui hoc ni mbüihü, nguetho hin dín nde nts'edi ga damhya ahü 'bü dá mbagä bü. Nu Oja bi 'dacä ran t'ëdi ngue ga tet'a ni mbüihü, pe him bi 'dac ran t'ëdi ga u't'a ni mbüihü. ¹¹Nuya hønt'a dí xi'ahü ya, ma zä cu'ahü, Oja gui cohmbü

bɔ guí 'bɔhmbɔ. Pɛ man'da din te xɛn ho ni mbɛihɛ. Nɛ dami bɛmhɔ 'be'a gátho dá xi'ahɛ, nde'bɔ n'dat'a guim bɛmhɔ n'da ngu n'da ahɛ, nɛ gam 'bɔmanhohɛ, nɛ hin gan sɔhmbɔ bɔ. Nɛ Ojɔ da zä man'da di huɛc ahɛ nɛ da hyu ni mbɛihɛ. ¹²N'da ngu n'da dami

zomanhohɛ nangue ran huɛcate, nguetho n'dat'a ra Hmu dí tenhdɛ. ¹³Nɛ gátho yɔ 'yɛc'yɛi 'bɔcua i pɛn'nahɛ ran zengua. ¹⁴Nu rá mate ma Hmuhɛ ra Jesucristo, nɛ rán huɛcate Ojɔ, nɛ rá m fáts'i rá Hogandɔhi Ojɔ dí comhbɔ gátho ahɛ. Nɛ hɔnt'a dí xi ahɛ ya.

GÁLATAS

Ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ı yu 'yęc'yei bu ja ra häi Galacia

Ran zengua

1 Nugä dra Pablogä, guecä him bi huangä yün 'yohu, pe guese a ra Jesucristo, ne'a rá Ta, ngue bi xox'a rá Ts'unt'u 'bu mi du. ²Nugä ne gätho ya ma cuhu nanguue Oja ngue i 'bucua dí pen'nahu ran zengua. Guehna ra søcuą dí ot'ahu, nanguue gätho yu 'yęc'yei i 'bupu ra häi Galacia. ³Dí ap Oja ra Ta ne ma Hmuhu ra Jesucristo di 'da ahü rán japi ne da hyut'a ni mbuihu. ⁴Nu'a ra Jesús bin dase bi gurca ma ts'oquihu. Ne nanguue'bu mí du a, bi zä da yanju nanguue ran ts'o i jaua ja ra ximhäi. Ne guehna rá pähä ma Tahu Oja bi 'yorchu. ⁵Jananguue'a dí ęspahu Oja ne i ja rá nuixte gätho yu pa mazai.

Hin'yü man'da ram hma ngue dım pø a n'da

⁶Nugä xogue dadí hyonya thoho hanja 'bexque gá hyehmbu Oja ngue bi zon'nahu xquí paħmbu rá mate ra Cristo, ne gá hyaxhu n'dan'yo ra 'yu t'ęmbi ní zin ahü Oja. ⁷Pe hin'yü man'da ra 'yu ní

zinju Oja, hinda hont'a rán ho ma'da'yo ra Cristo. Pe i 'bu'i 'da'u in nde da hyä ahü, ngue nde di pä't'ahu ra 'yu nanguue ra Cristo. ⁸Pe ya xtá xi ahü ra 'yu ngue majuañi dí yanju Oja a. Nu'bu 'bo'o da xi ahü ne 'dahma 'dan'yotho da xi ahü, da nu rán ts'ęmbi Oja a, madague'bu guecä o n'da rá m 'behni mahęts'i. ⁹Ga xi ahü mahon'a tengu ya xtá xi ahü, nu'bu 'bo'o xi ahü n'dan'yo n'da ra 'yu xinda gue'a gá hyamhbü, Oja da zänba ran unbi a. ¹⁰Nuna ram hma dí xi ahü nts'edi ts'u. Mfadi hin dí honi guin numanhoju, pegue dí hongä Oja da numanhogui. Pe nu'bu xcá honi 'be'a dí numanhog yu ja'i, hingui sä xcán 'yęhegä nanguue ra Cristo 'bu.

Hont'a Oja bi bęnba ram hma im man ra Pablo

¹¹Ma zu cu ahü, dın nde ahü gui paħmbu hing rá m hman yu ja'i a rán ho ma'da'yo ra Cristo dá xi ahü. ¹²Nu ran ho ma'da'yo dım mangä, xinga n'da ran 'yohu bi xiqui, ne hın dá øcä bu ja man xädi a, pe

guese a ra Jesucristo bi jaqui dí pađi. ¹³Nu ahü ya gá 'yøhmbu 'be'a mí øt'ä nu'bu mi tendä yú t'ç'yei u ma mijudíohe, emme madí undä ran unbi u yú 'yç'yei ra Cristo, ne mim bęngä xcá juadi gätho u. ¹⁴Ne mi øt'ä xun ho yú t'ç'yei ma menguhe yu judío, emme mi çhya ga ja'ts'ä u, ne xında gue'u mi'da 'da ingu yu jeya mi pes'he. Nguetho emme min nde xcá thocä yún t'øt'e u ndu mam bombøtahe maya'bu. ¹⁵Pe nu'bu hin nám 'bücä, Oja xí huangui, ne m'bejua bi zongui nangue rá mate. Nguetho bi ndese Oja a. ¹⁶Janangue'a bi jaqui dá pa'a rá Ts'unt'u ngue gue'a ra Cristo, gueru bi zä gam man rá m hma bu 'buh yu ja'i hing yu judío. Ne nu'bu mi zoncä Oja, xínga n'da ra ja'i bi xängui. ¹⁷Ne him 'bex dá mbagä bu ja ra hnini Jerusalén ngue xcán ya'be u mi'da yú 'bäihü ra Cristo ngue m'bet'o xinda guecä. Pe m'bet'o dá mbagä bu ja ra häi Arabia bu njongui 'bui, gueru dán yaş'e'be Oja. M'bejua büya duá pengä bu ra hnini Damasco. ¹⁸Pe xí tho'an hyu jeya 'bu má mbagä bu ja ra dahnni Jerusalén, ja dá paçä ra Pedro büya, ne 'de'macut'a thoho däm 'bu'be bu ra Pedro. ¹⁹Pe hin dá nugä mi'da yú 'bäihü ra Cristo, pe hønt'a ra Jacobo rán 'yohu ma Hmuhu dá nugä bu. ²⁰Pe majuani na dí ot'ahü, nguetho i pa Oja hin dí mangä ra fehni. ²¹M'bejua büya dá mbagä bu ja ra häi Siria ne ra häi Cilicia. ²²Ne nu'u yu 'yç'yei dim peti bu ja yám peti bu ra häi Judea, him mi paquí nguetho njam'bu min nugui. ²³Pege mi øde ngue guecä drá

Pablo mi çna xcá juah yu 'yç'yei, pe nuya dí m mangä rá m hman Oja. ²⁴Janangue'a bi un ra jamadi Oja ngue 'be'a bin ja nanguecä.

**Mi'da yú 'bäihü ra Cristo
bi zimanho a ra Pablo**

2 Nu'bu mi tho'a 'de'magoho njeya dá mbagä mahøn'a bu ja ra dahnni Jerusalén. Dá mbe'be ra Bernabé ne dá six'be ra Tito. ²Nugä dá mbähmbe bu nguetho bi bęngä Oja. Ne dán yahe 'da'u yú ngurpi yu 'yç'yei. Ne hønt'u dá xi'be 'be'a ním hma dí xi'u hing yu judío, ngue gue'a rán ho ma'da'yo ra Cristo. Nguetho dí su di ut' yú mbui 'be'a dí øt'ä, ngue hinga ne'u yú t'ç'yei yu judío dí mangä hapu dí 'yo. Ne nu'bu hin xtá numanho, xtí ts'onga ma 'befi bu 'bu. ³Pe nte bi xic'be, xím bi ma ngue jatho da thecuä rá xifani ra Tito tengu yú t'ç'yei yu judío. Ne nuna ra Tito hin ra judío na, pe ra griego na. ⁴Pe mi 'bupü u 'da yu hyäte ngue yun 'yøxte, ngue høntho in øxtho, ngue nde da bađi gue'bu dí øt'ä yú t'ç'yei yu judío o hin'na. Nu'u in nde di hegahü 'be'a gätho bi 'daju ra Cristo, ngue bi jaju ga hehmbu yún t'øt'e yu judío. ⁵Pe xíngui ts'u dán hyehmbe ngue da hyäje u yu hyäte, pe dá zacuahe a ram hma majuani. Nguetho dín ndehe, hønt'a majuani rán ho ma'da'yo ra Cristo gui 'yç't'ambühü a. ⁶Ne nu'u njuantho yu ngurpi bu, madague'bu t'ç'mbi man'da ja yún t'ç'edi xinda guecä, pe 'da'angudähe, nguetho 'da'angu yun 'yohathoho bu na nu Oja. Ne him bi xiqui n'dan'yo n'da ram hma ga xänba yu ja'i. ⁷Pe nu'u yu ngurpi bi hyäxa

njuani ngue gue'a Oja bi 'dacä ra 'befi ga xi'u hing yu judío a rán ho ma'da'yo ra Cristo, tengu thoho ra 'befi bi un Oja ra Pedro nangué da xih ma mijudíohe. ⁸Nguetho n'dat'a Oja bi 'dac'be ra ts'edi ra Pedro, ne bi xifi da xi'u yu judío, pe nugä, bi xiqui ga xi'u hing yu judío. ⁹Janangue'a nu'bu mi hyäxa njuani ngue 'da'angu nan hets'i a ra 'befi bin 'daje u yu ngurpi a ra Jacobo, ne ra Pedro, ne ra Xuua, bi bendga ma 'ye'be ra Bernabé. Nu'a nám bøn'a n'dat'a dí ɛc'yeihe, ne n'dat'a dí m mamhbe ga mbe'be bu 'bu'u hing yu judío, dam pe'be bu, pe nu'u, di thoqui da xih yu judío. ¹⁰Hønt'a bi xic'be jatho ga fäx'be yu hyoya, pe ngubu dí ɣhya ga øt'a.

**Nu'a ra Pablo bi damhya
ra Pedro bu Antioquia**

¹¹Pe nu'bu mi mba bu ja ra hnini Antioquia a ra Pedro, nugä dá xip rá hmi, nguetho hingui ho bi 'yøt'e. ¹²Nguetho nu'bu mi zøm bu 'da u ma mijudíohe bi mben'na ra Jacobo, ne 'bex bi 'ye'ts'a na sihmehu u hing yu judío, sä bi zu da 'yemp'u yú mijudíohe hingui ho bi 'yøt'e. ¹³Ne nu'u mi'da yu judío ngue mi ɛc'yei bu, bi den'na ra Pedro. Ne'a ra Bernabé bi den'ndu ngue madí yorba yún t'øt'e. ¹⁴Pe nu'bu má nugä ngue him bin theui ran ho ma'da'yo a bi 'yøt'u, dá xi'a ra Pedro, ne gätho mi 'bäp: "Nu'i gra Pedro gra judío, pe hin gmi øt' yún t'øt'e yu judío. Pe hanja gní 'yøt' mahøn'a yún t'øt'e yu judío, ne n'danni guín sihme. Pe tengu'bu guí uthu u hing yu judío ngue da 'yøt' yún t'øt'e yu judío," dá ɛmbi.

Dyu judíohe, ní yanje a ra Cristo
¹⁵Nugähe ngue däm 'bühmbe dyu judíohe, nzai dá øthe yún t'ɛdi Oja bi sije. Ne hin däm 'bühmbe tengu'u hing yu judío, ngue hingui pañ yún t'ɛdi Oja u. ¹⁶Pe guehma dí pañmbe hin dí hogahe u yun t'ɛdi gue Oja bi un mam bombøtahe maya'bu, pe hønt'bu ga hañmbe rá mate ra Jesucristo, di hoga ma ts'oquihe, dyu judíogähe. Janangue'a necähe ngue dá pañmbe yún t'ɛdi Oja, pe dá hañmbe rá mate ra Jesucristo ngue di hogahe. Ne hin dí ɛmhbe di hogahe 'bu dí øzehehe u yun t'ɛdi. Nguetho mán t'o't'i: "Xínga n'da da t'ɛmbi xun ho nangué yún t'ɛdi Oja." ¹⁷Ne nugähe dyu judíohe, pe nangué ra Cristo dí homhbe di hogahe ya. Ne gue'a ná es'he a dí m bëmhbbe di hogahe u yún t'ɛdi Oja. Pe hin dí m bëmhbbe ngue dyu 'yøt'ats'oquihe 'bu dí es'he u, nguetho gätho xun hotho rá 'yu ra Cristo. ¹⁸Pe nu'bu gam mangä ngue jatho ga øt'ä mahøn'a yún t'ɛdi Oja bi un ma mijudíohe, ngue gue'u dí hogä u, pe ga cohi dra 'yøt'ats'oqui 'bu, nguetho hin dí häti ga øt'ä yun t'ɛdi tengu in nde Oja. ¹⁹Janangue'a dá ø'ts'ä ná bængä ní zingä Oja u yún t'ɛdi, ne dá ten'na ra Jesucristo nguepü da zä di 'dac ra 'da'yote, ne da zä bu ga ørpa rá 'befi Oja buya. ²⁰Nuya däm 'bucä tengutho 'bu 'darpü xcä tu'be ra Cristo bu ja ra pont'i, ngue bi 'berca man 'yomfënisë. Ne gue'a ra Cristo i 'bucua mbo ma mbui ya, di bængä a dí m ma ne 'be'a gätho man'da dí øt'ä. Pe gue'a nám 'bucä a ngue thocua tho dí hañgä rá ts'edi

a rá Ts'unt'u Oja, ngue bi huggä a ne bi un rá te nanguecä. ²¹Ne nugä hin te dí m mangä ngue säti thoho bi du'a ra Cristo. Pe nu'bu xti hogahu u yún t'edi Oja, säti thoho bi du'a ra Cristo 'bu.

Hinga gue'u yun t'edi ín 'daju rá Hogandahi Oja u

3 Nu'ahu ma zu cu ahü, ngue guí 'buhmbu bu ra häi Galacia, hanja gnán 'yambuihu, to'o bi hyä ahü ngue hin gui 'yøthu a majuani. Nguetho rá mbüdi gá 'yøhmbu xun ho 'be'a nam bøn'a í du'a ra Jesucristo. ²Pe damim bëmhbü ya nda'a ín 'daju rá Hogandahi Oja a, ha gue'u yún t'edi Oja bi man ra Moisés, uague gue'bu má ec'yeihu bi du ra Cristo nangue ma ts'oquihu. ³Ne ya gá duhmbü gán 'yohü rá Hogandahi Oja nangue gá 'yec'yeihu ra Cristo. Ha guí ña gui hyehmbü a, ne guí ña gan hoczehü ya. Hanja gán tontohü. ⁴Ne nangue gätho yun unbi gá nuhu, ha hin te ts'u nin 'yomfëni bi 'da ahü yun unbi. Nde'bu gui pähmbü ts'u 'be'a nam bøn'u yun unbi. ⁵Pe gá 'yec'yeihu 'be'a bi 'yøt'ahu ra Cristo, ne gue'a ín 'da ahü rá Hogandahi Oja a, ne gue'a ní ja ahü gui 'yøthu yun t'øt'e nuixte, ne hinga gue'a gní 'yøthu yún t'edi yu judío. ⁶Nu ra Abraham bi 'yec'yei a bi xi Oja da 'yørpe, ne hin'yü man'da 'be'a í ts'imanho a. ⁷Nde'bu gui pähmbü ya ngue gätho yu 'yec'yei i comhbü rán japi Oja bin t'un'na ra Abraham, tengu'bu njuantho gätho yú t'uhní ra Abraham. Nguetho i ec'yei 'be'a bi man Oja tengu ra Abraham.

⁸Nu Oja mám'bet'o mi paði ngue da numanho u gätho to'o da 'yec'yei 'be'a bi ma, dague'bu dyüm bom'betohü ra Abraham o hin'na. Janangue'a Oja bi xi'a ra Abraham: “Gätho yu nde 'dahma 'dan'yo gui comhbü ran japi u da 'yec'yeigui tengu i,” bi t'emp'a ra Abraham. ⁹Janangue'a gätho to'o da hyantho ram hma nangue ran ho da 'yørcahu Oja, n'dat'a ran japi ga comhbü ra Abraham, nguetho n'dat'a rá t'ec'yei dí øthu. ¹⁰Nu'u gätho ngue i ña, jatho da 'yøt' yun t'edi bi un Oja yu judío, gätho da nu rán ts'embi Oja u. Nguetho i mam bu ja rá m Hman Oja: “Nu'bu gui festhohohü a n'da ran t'edi, säti thoho 'be'a mi'da gui 'yøthu 'bu, ne guexta'a gui nuhu rán ts'embi Oja.” ¹¹Mfädi ya ngue xinga n'da ra ja'i sä da zin'a Oja nangue'a ní 'yøt' yún t'edi yu judío. Pe tengu i mam bu ja rá m Hman Oja: “Gätho to'o da hyantho ram hma nangue ran ho da t'ørpe, nu Oja di hocpa yú ts'oqui, ne di un ra temazäi.” ¹²Pe nu yún t'edi Oja, guí emhbü gui uaspahu rá mate Oja u. Pe bi 'yenthö u: “Nu'bu 'bui to'o da hyät'i da 'yøt'e gätho yún t'øt'e yun t'edi, dí zin Oja u yún t'edi 'bu,” bi 'yën'u. ¹³Nu'a ra Cristo bi yanju nangue ran ts'embi mi ja xcá nuhu ngue hin dá jas'hü yun t'edi. Nguetho bi nu ran ts'embi nangueju 'bu mín zupü ja ra pont'i. Ne gue'a nam bøn'a mán t'øt'i bu ja rá m Hman Oja: “Da nu rán ts'embi Oja a to'o din zupü ja ra za,” mi ña. ¹⁴Nangue 'be'a bi 'yøt'a ra Cristo Jesús, sä ga hamhbü rá Hogandahi Oja, nangue'a dá ec'yeihu. Ne n'dat'a ran

jaꝑi bi un Oꝓa ra Abraham ngue da comhbũ yũ jaꝑi hing yũ judío, ne gátho mi'da ngue da 'yɛc'yei.

**Hingui sä yũn t'ɛdi di ts'onba
ran hoqui bi 'yøt' ra Jesucristo**

¹⁵Ma zũ cu ahũ, ga xi ahũ n'da ra hmɛpya ya. Tengu'bu yoho yũn 'yohũ i hon yũ testigo da 'yøt'a n'da ran hoqui, ne i huspa yũ firma ne rá sello ra ze'mi. Njo'o man'da ran 'yohũ sä di pädi. ¹⁶Nu ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa a ra Abraham ne rá m bom'betto. Pe nu rá m hman Oꝓa him bi ma ngue gátho yũm bom'betto, pe bi ma hønt'a n'datho, ngue gue'a ra Cristo. ¹⁷Nugã ga xi ahũ ya 'be'a nam bøn'a dí m mangã. M'bet'o thoho xí 'yøt'ui ran hogui Oꝓa a ra Abraham, ne tengu'bu ya bi firmabi ngue njãm'bu dim pädi. Ne m'bejua bũya bi un yũn t'ɛdi ma mijudíohe, 'bu ya xí thoqui goho ciento ne 'dãte ma 'det'an jeya. Pe hin'yũ yũ ts'edi u yũn t'ɛdi ngue di ts'onba a ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa ra Abraham. ¹⁸Ne nu'bu da gue'u yũn t'ɛdi xtí zinjũ Oꝓa, pe hin xtã man'a Oꝓa a ran hogui í hogazehũ Oꝓa 'bu. Pe nu'a ran hogui bi mammi Oꝓa a ra Abraham, di untho nangue rá mate zehẽ. ¹⁹Pe hanja í zãn'na Oꝓa u yũn t'ɛdi, gue'bu ya hinga gue'u ørcahũ ran ho u. Pe m'bejua bi man Oꝓa yũn t'ɛdi, guepu da fãdi gátho i ja yũ ts'oqui yũ jaꝑi. Pe nu'u yũm 'behni Oꝓa mahɛts'i bi xi'a ra Moisés ngue di un yũn t'ɛdi yũ jaꝑi ne hinga gueŝe Oꝓa. Ne bi zãn Oꝓa din t'e'ts' 'bu bi zøh rá m bom'betto ra Abraham ngue bi ma ba ɛhɛ, ngue gue'a ra Cristo. ²⁰Pe nu Oꝓa bin yaŝeui ra Abraham 'bu mí 'yøt'ui

ran hogui, njom mi 'bã'inde n'da ra pøngahya, ne him mi 'bãhmi n'da rá m 'behni mahɛts'i. Ne hønt'a Oꝓa bi 'yøt'ui ran hogui ra Abraham.

'Be'a nam bøn u yũn t'ɛdi

²¹Pe nu'a Oꝓa hingui yoho yũm hma bi xijũ. Nu'bu xcã háthũ xcã jaŝ'hũ yũn t'øt'e u yũn t'ɛdi, gue'u xtí 'dajũ ra temazã 'bu. ²²Pe nu rá m Hman Oꝓa i ma ngue gátho yũ jaꝑi i ja yũ ts'oqui. Ne gátho to'o da 'yɛc'yei 'be'a bi 'yøt'a ra Jesucristo, da hyãni 'be'a bi man Oꝓa ngue di unni. ²³Nu'bu hin ní zøcua häi ra Cristo, mí øthe yũn t'ɛdi Oꝓa madí mandagahe xũn ho, tengu'bu dyu ofãdihe. Jague'bu mi zøh ra Cristo, dá hãmbe rá mate bi xogahe. ²⁴Ne nu yũn t'ɛdi midí mandagahe 'bu hin ná paãmbe ra Cristo. Ne tengu n'da ra t'uhni i pa ma unbi 'bu hingui ho øt'e, pe gue'u dá hãmbe rá mate ra Cristo di hogahe. ²⁵Nuya dá dãh ma mbũihũ ra Cristo, ne him man dí homhbũ 'be'a man'da di mandagahũ. ²⁶Nguetho gátho bi 'yørcahũ yũ t'uhni gahũ Oꝓa 'bu má hãmhbũ rá mate ra Cristo. ²⁷Ne gátho dán xixyãhũ nangue dí tenhdũ ra Cristo ne 'da'angu dí m bẽmhũ a. ²⁸Ne dí 'bũhbũ ra Cristo, janangue'a hinga 'dahma 'dan'yo bu na nuju Oꝓa, dyu judíoũ, o gue dyu griegohũ, o gue dyu 'yɛhɛhũ o gue hin dyu 'yɛhɛhũ, o gue yũn 'yohũ, o gue yũ xisu. Pe gátho gahũ tengu'bu dí 'bũhbũ n'danjaꝑ'itho bu na nu Oꝓa. ²⁹Ne nu'bu dí 'bũhbũ ra Cristo, tengu'bu ne ahũ gátho bi xãndagahũ ra Abraham, ne sä ga comhbũ ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa a, ne sä ga hãmhbũ rán jaꝑi Oꝓa bi ma di unni.

4 Nuya dín nde ga xi ahü n'da ra hmepya 'be'a mi ørcahe yún t'èdi Ojå 'bu him mi tìmhberan 'yomfèni. Tengu'bu n'da ra t'ut't'uhni da du rá ta, ne i 'bui tengu'bu n'da ra 'yèhè bu ja rá ngu, madague'bu xun ngu 'be'a bi zocpa a rá ta. ²Jatho da mba ma manda asta gue'bu go bin te ra t'uhni. ³Ne gue'a mi øthe a 'bu hin ná pãhmbe, midí mandagahe u yún t'èdi Ojå, gue bi xije 'bepu dán 'yohe ua ja ra ximhäi. ⁴Pe nu'bu mi zøn ra pa ngue bá penh Ojå rá Ts'unt'u, ne bim 'bui nangue n'da ra xisu ngue ma mijudíohe. Ne nu'a rá Ts'unt'u Ojå bi 'yot' yún t'èdi Ojå. ⁵Janangue'a bi zä bi hyagahu gätho yu ts'oqui dín dupatehu nangue hin dá øthu yun t'èdi xun ho, ne bi zä bu bi zinju Ojå ngue dyu t'uhni gahu buya. ⁶Ne nuju yú t'uhnigahu Ojå, ne bá pengahu a rá Hogandahi bu ja ma mbuihu. Ne nangue dí 'buhmbu rá Hogandahi Ojå, sä gam mamhbu ngue ma Tahu Ojå. ⁷Nuya gui 'buhmbu ngue yú t'uhni ahü Ojå, ne hin gui 'buhmbu tengu gyu 'yèhèhu. Ne nangue'a 'be'a bi 'yot'a ra Cristo, Ojå di 'da ahü 'be'a gätho i ja, nguetho yú t'uhni ahü.

**I haðumbui ra Pablo
nangue yu 'yèc'yèi**

⁸Pe nu'bu hin gní pãhmbe Ojå majuañi, ngue gue'ahu hing yu judío ahü, gmín 'yèhèhu yu oja ngue him majuañi. ⁹Pe nu ahü ya gá pãhmbe Ojå, ne'a Ojå i pa ahü. Ha guím bẽmhbu gui hyomhbu man'da ra 'yu mahøn'a, ngue gan 'yèhèhu yún t'èdi Ojå guím bẽnsehü dí zin'ahu Ojå u. Pe nu yun t'èdi

hin'yu yú ts'edi u, tengutho a ra 'yu gá hyehmbu mam'bet'o, 'bu gmí thãndehu yu oja him majuañi. Pe nte manho da 'yot'ahu mahøn'a u. ¹⁰Pe nuya gui emhbu i ja yú ts'edi u 'da yu pa, o gue'u 'da yu zana, o gue 'da yu jeya. ¹¹Nugä dra Pablogä, emme dí su nangue ra 'befi xtá øt'ä bu gui 'buhmbu, ne 'be'a dá xi ahü, gna gue'bu nte ní mbatho. ¹²Nu ahü ma zu cu ahü, dín nde ahü gam 'buhmbu tengugä, nguetho dá e'ts' yun t'èdi mi øt'ä, ne dí 'bucä tengu ahü ngue njam'bu gá 'yøthu yun t'èdi mam'bet'o. Ne nu'bu mãm 'buhmbu bu, gån numanhoju, nte mán ts'o gá 'yørcahu. Masque nehya gui 'yømanhohu na. ¹³Pe gui pãhmbe ngue mi ugä, ne gue'a dá mbagä bu. Ne nu'bu mãm 'buhmbu bu, dá xi ahü ran ho ma'da'yo buya. ¹⁴Emme xun hei ran u mi jagä, pe njo'o ahü gá sanju ngue xun uguí. Pe gätho ahü gá sinju xun ho, tengu'bu dram 'behni mahets'igä, o tengu'bu da guecä dra Jesucristogä. ¹⁵Emme mi hu ni mbuihu 'bu má xi ahü ram hma. Ne nu'bu 'bo'o xtán zä, xtá hyah rá dä ne xtí 'daqui. ¹⁶Pe nuya, ha gui sjuj ya nangue dí xi ahü majuañi. ¹⁷Nu yu ja'i ngue i hä ahü, høntho in nde di 'uec'ahu nanguecä, nguetho in nde ahü go gui numansuhu u ne gui tenhdü u. ¹⁸Xun ho ngue gui tenhdü u 'da, pe gui huanhdü to'o majuañi im ma xun ho, madague'a hinga 'darbu dí 'buhmbu. ¹⁹Ma zu t'uhni ahü nangue ra Cristo, nts'edi gá unghu, tengu'bu n'da ra xisu ngue hinga nam 'buh rá t'uhni, ngue xø ga ja ahü gam 'buhmbu ma'da'yo mahøn'a. Ne guexta'a ga

thoqui ga nu ran unbi, jague'bu gá pãhmbu xun ho a ra Cristo. ²⁰Xi'bu di 'bucã bu, n'dahma sä dan yãsehã, nguetho nuua dí 'bucã hingui sä ga pađi 'be'a guím bẽmhbu.

Rá hmepya ra Agar ne ra Sara

²¹Nu ahũ ngue guín nde gui 'yõthũ yún t'ẽdi ma mijudíohe, ga xi ahũ ya 'be'a nam bõn u yun t'ẽdi. ²²Nt'o't'i ngue mi 'bu'i yoho yú ts'unt'u ra Abraham. N'da rá ts'unt'u ra 'yẽhẽ xisu, ne n'da rá ts'unt'u a rá xisu zehẽ ngue hinga gue'a rá 'yẽhẽ. ²³Nu rá ts'unt'u ra 'yẽhẽ xisu bim 'bu'i tengutho 'bu im man yu ja'i dim 'buh yú t'ũhni, pe nu rá ts'unt'u a rá xisu zehẽ bim 'bu'i nangue rá ts'edi Ojã nguetho ya xí man'a Ojã ngue dim 'bu'i. ²⁴N'da ra hmepya ngue yoho yu 'yu i hãx yu ja'i. Nu ra 'yẽhẽ xisu ní huti ra Agar, rán t'uti u yún t'ẽdi Ojã bin t'un'na Moisés bu ja ra t'õhõ Sinaí. Ne nu'u to i ten'ndũ, tengu'bu yu 'yẽhẽ u. ²⁵Nu ra Agar i uh ra hmepya nangue ra t'õhõ Sinaí nubũ ja ra häi Arabia, ne ngutho ra dãhnini Jerusalén gue'a i ja bu a ya. Ne nu yu ja'i i 'bupũ, i uh ra hmepya tengu'bu yú 'yẽhẽ u yún t'õt'e yun t'ẽdi u. ²⁶Pe nu ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ i uh ra hmepya nguẽpũ mahẽts'i, ra hnini Jerusalén ma'da'yo. Ne njongui pa ma manda bu nangue yun t'ẽdi. Ne nuju dyú menguhũ bu. ²⁷Nt'o't'i bu ja rá m hman Ojã:

Gan johya gra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ, madague'bu hinga nam 'buh ni t'ũhni.

Nts'edi gan yã nangue nin johya, gue'e hin gana nu ran unbi.

Nguetho dim 'buh mi'da ni t'ũhni ngue yú t'ũhni Ojã, ẽmme xtán ngu, xinda gue'a ra 'yẽhẽ xisu ngue i tĩn yú t'ũhni nangue bi manse tengu yu ja'i.

²⁸Ma zũ cu ahũ, nuya dí õthũ tengu ra Isaac rá ts'unt'u ra Abraham, ngue Ojã bi ma dim 'bu'i. Nguetho yú t'ũhni gahũ Ojã tengu bi ma. ²⁹Pe nu man'da ra ts'unt'u ngue bim 'bu'i nangue bi manse tengu man yu ja'i, bi zũ'a ra ts'unt'u ngue bim 'bu'i nangue rá ts'edi a rá Hogandãhi Ojã, tengutho in ja ya. ³⁰Im mam bu ja rá m hman Ojã: "Dami 'yẽthũ ra 'yẽhẽ xisu ne'a rá t'ũhni, nguetho hin da gonhui 'be'a i ja rá ts'unt'u ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ." ³¹Gui pãhmbũ ya, ma zũ cu ahũ, ngue hin dyũ t'ũhni gahũ ra 'yẽhẽ xisu. Pe tengu'bu dyũ t'ũhni gahũ ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ.

Hin dan 'yẽhẽhũ yun t'ẽdi mahõn'a

5 Nu'a ra Cristo bi yãnjũ bu min 'yẽhẽhũ mam'bet'o, ngue ya him man dan 'yẽhẽhũ bu. Pe damin zãmhbũ bu hapũ bi mbãp'ahũ ra Cristo, ne 'yo gadín umhbũ gan 'yẽhẽhũ mahõn'a. ²Dami 'yõhmbũ ya 'be'a dí xi ahũ, nugã dra Pablogã. Nu'bu gui 'yẽna gui 'yõthũ 'da yun t'ẽdi ngue gui hyec ni xifanihũ, nu'a ra Cristo hin da zã da 'yõt'ahũ n'da ran ho a 'bu. ³Dín nde ga xi ahũ mahõn'a. Nu'bu gui dũ'mi gui 'yõthũ yún t'ẽdi ma mijudíohe, jatho gãtho gui 'yõthũ, nguetho hinga xõt'a n'datho gui 'yõthũ. ⁴Nu'bu 'bu i 'da ahũ ẽna ngue ja yú ts'edi u yun t'ẽdi dí hoc'a ni

mbuihü ngue da zimanho ahü Oja, pe ya gá hyehmbü ra Cristo 'bü, ne gá 'uehmbü bü ja rán huçcate Oja büya. ⁵Pe nu rá Hogandähi Oja dá hamhbü 'bü má pahmbü majuani ra Cristo, gue'a dí 'yënjü xün hojü Oja a, ne gue'a ná tömhbü da zinjü xün ho. ⁶Ne nu'bü dí 'bühmbü ra Cristo, madague'bü da mba nthequi ma xifanihü o hin'na, hin te di muui. Pe man'da hnehi thoho ga simhbü xün ho ma mbuihü a ra Cristo, ne gue'a dí jaju ga øthü ran huçcate a. ⁷Pe nu'bü rá mbüdi thoho, emme gmí 'yohü xün ho bü ja rá 'yu Oja. To'o bi zamp'ahü ngue hin guí øthü ra 'befi majuani. ⁸Him bi zamp'ahü Oja, nguetho guesë Oja bi zon'nahü gan 'yohü bü ja rá 'yu. ⁹Nu'bü guí 'bühmbü n'da in nde di ts'on'na nin 'yomfënihü, 'da xni ts'on'natho ni mbuihü 'bü, tenguthoho 'bü rá íxi ra tuhme i sinni gätho ra jüni. ¹⁰Nugä dí haxa njuani ngue ma Hmuhü Oja di ja ahü 'da'angu gam bëmhbü. Ne to'o i 'büpü ngue in nde di ts'on'na nin 'yomfënihü, da nu rán ts'embi Oja a, hont'a go to'o. ¹¹Nu'bü guex'ta dí xicä yü ja'i, jatho gui 'yøthü yün t'ëdi ma mijudíohe, hin din nugä ran ücipi 'bü. Pe guex'ta a i pa ma üguigä nguetho dí m mangä, jatho gui 'yëc'yëihü a ra Cristo, ngue bi du bü ja ra pont'i nangu ma ts'oquihü. ¹²Nu'a to'o in nde da hyc'a ni xifanihü, man'da xün ho 'bü da 'uetho ü. ¹³Nguetho nu ahü, ma zü cu ahü, Oja bi ja ahü bi thøc'ahü yün t'ëdi, ne bi zon'nahü in nde ahü gan 'yëhëhü n'da ngu n'da ahü nangu ran huçcate. Ne hínguín nde ahü gui 'yøthü ni

pähä zehëhü. ¹⁴Pe tengu'bü dá jas'hü gätho yün t'ëdi Oja 'bü dan huçjü n'da ngu n'daju tengu bü nan huçcsehü. ¹⁵Pe gan jamansuhü, xøhma ts'ürpü thoho gam 'besëhü 'bü gan sühbü n'da ngu n'da ahü, ne gan täthü.

Gam bëmhbü rá Hogandähi Oja

¹⁶Pe guetha dí xi ahü na ya. Dami 'yøthü a di bën'nahü rá Hogandähi Oja, ne gue'a gní 'yes'hü gní 'yörpa rá pähözehë ni ja'ihü büya. ¹⁷Nguetho nín 'yomfënisse n'da, hinga gue'a im man rá Hogandähi Oja a, ne nu rá Hogandähi Oja hinga 'da'anguui ní pähözehë n'da, ne din sühmi ü. Ne nu rá Hogandähi Oja hin di jaju ga øthü 'be'a in nde ma ts'on 'yomfënihü. ¹⁸Ne nu'bü gue'a rá Hogandähi Oja dí tenhdü, di zerca ma mbuihü, janangu'e'a hin da zä da sijü dá festahü yün t'ëdi Oja. ¹⁹Gätho mfädi 'be'a nín t'øt'e n'da 'bü øzehë 'be'a in nde ní ja'i n'da. Ngue i øt' ran 'yomt'ëni, ne ran ts'om'bäi, ne ra ts'on'yomfëni, ²⁰ne i thände yü za o gue yü hmite, ne i øt' yün jaxtøni, ne i øt' yün sui, ne i øt' ran ts'ëya, ne in cüë, ne i øt'a i numanhose, ne i øt' yün heque, ne i nde n'danni din 'yo, ²¹ne i siyate, ne i hote, ne mihni, ne di muns' pü ja yü ngo ngue da 'yøt' yü ts'oqui, ne n'dan'yo thoho i øt'e. Ne dí xi ahü mahøn'a tengu dá xi ahü, ngue nu'bü to'o øt' ya, hin nan säui da yürpü di manda rá ts'edi Oja. ²²Pe nu'a rá Hogandähi Oja di jaju ga øthü ran huçcate, ne ran johya, ne ní hyu ma mbuihü a, ne hin dan xømbuihü, ne ga øthü ra yembüi, ne ran hocja'i,

ne ga jas'hu dí mamhbu, ²³ne hin ga sáman'uhú, ne ga samzehe ma mbuihú. Ne nu'bu ga othu ya, hin'yú n'da ran t'edi da zä dí zujú 'bu. ²⁴Ne nu'a to'o in 'youi a ra Cristo, tengu'bu xí guarpu ja ra pont'i a rá ts'on'yomfëni zehe, ngue him man di manda a rá pähä zehe ne gätho 'be'a mí nde rá ja'i. ²⁵Pe nu'bu dí 'buhmbú rá Hogandähi Oja, jatho ga jafu di mandagahu 'be'a gätho dí othu 'bu. ²⁶Pe nde'bu hin dan 'yëzehehú, janangue'a hin ga bënbahe u mi'da ngue da nde da 'yot'e tengu'u 'da bin 'yëts'i.

Dam fäxhú n'da ngu n'dajú

6 Ma zu cu ahú, nu'bu 'bu'a n'da ahú bi dang bu ja ran ts'o, pe nu'ahú gue guexta'a guím bëmhbú rá Hogandähi Oja, janate tho guin zohmbú a, gui zehmbú da mbeng bu ja rá 'yu Oja, guim bëmhbú ne'ahú hin'yú ni ts'edihú, ts'arpu thoho ne ahú gui tanju 'bu da ts'ä ahú. ²Ne nu'bu guí comhbú ni dumbuihú, guí othu rán t'edi ra Cristo 'bu. ³Pe nu'bu 'bu'a n'da ahú din 'yëzehe, ne hin'yú 'be'a pädi, din hyäzehe 'bu. ⁴Ne hinga gue'a nan johyahú ngue gam bëmhbú xún ho ma 'befihú xinda gue mi'da. Pe ga orpamasu ma 'befihú ngue ga othu xún ho, ne gue'a dán johyahú a büya. ⁵Pe n'da ngu n'da ahú jatho gui 'yözehéhú 'be'a go ní 'befi di 'da ahú Oja, ngue ni 'befizehehú. ⁶Nu ahú ngue i sän'nahú ran ho ma'da'yo, nde'bu gui fäxhú ni xänbatehú gätho 'be'a i honi, janangue'a 'da xtám fäxtahú. ⁷O guím bëmhbú gui nuhú ran ho 'bu guí othu ran ts'o, nguetho guidín

hyäzehehú 'bu guím bëmhbú a, ne hingui sä ga häthú Oja. Tengu'bu ga tuhmbú yú hmudä. Nu'bu dá tuhmbú a xún ho, xún ho a din ja büya, pe nu'bu ga tuhmbú a hingui ho, hingui ho din ja büya. ⁸Nu'bu 'bui to'o i ot'e ngue i numanhose rá ja'izehe, xmá mba di 'beh ra temazai 'bu. Pe to'o 'bui nangué rá pähä rá Hogandähi Oja, nu'a din t'un ra temazai. ⁹Nde'bu hin dan xömbuihú ngue ga othu ran ho, nguetho da zón ra pa da hnurca ma 'befihú 'bu hin da güent' ma mbuihú. ¹⁰Janangue'a jant'a thoho ga orpahú ran ho gätho ma mijá'ihú a ra ora ngue da zä ga orpahú. Ne man'da gam bëmhbú ga orpahú ran ho u ma cuhú nangué ra Cristo.

Man'da ran zofo, ne ran zengua ran zegui

¹¹Guín nuhú ya yú t'ohni xún ndoho dá o't'äzehe. ¹²Nu'u to'o in nde di 'bep'ahú ngue gui hyec ni xifanihú, pe hont'a in nde dí numanho yú ja'i. I su xtá nu ran unbi 'bu xtá ma, hont'a ra Cristo í hogahú 'bu mí du bu ja ra pont'i nangué ma ts'oquihú. ¹³Nu'u to'o im ma ngue da thec'a ni xifanihú, pe nde hont'a dí yat'a gui tenhdú, gue'bu da zä di 'bep'ahú gui hyec ni xifanihú. Ne hingui ot'e gätho yún t'edi. ¹⁴Pe nugä hin dín nde dá yat'a dí øzehe. Pe hont'a nán johyagä a í du bu ja ra pont'i ma Hmuhú ra Jesucristo. Ne nugä tengu'bu 'darbu dá tu'be ra Cristo, tengu'bu dá tugä ua ja ra ximhäi, ngue hin dí ot'ä yún t'ot'e a. Ne nu yún t'ot'e ra ximhäi, hin te rán jai a 'be'a dí ot'ä. ¹⁵Pe nu'ú

in 'yohu ra Cristo, hin te di muui
'bu nthequi o hin'na, pe man'da di
muui ngue i ja ra tema'da'yo. ¹⁶Ne
dí äp Oja da hyurpa yú mbui, ne
di un rán johya u gätho to'o i 'yo
ra 'yu dí xi ahü, nguetho gue'ü
majuqani yú t'uhni Oja u. ¹⁷Nu yu

pa dí mba bu ya, o emme gadi
ungahu ma mbui, nguetho i ja
yu mbedi ma ja'i hapu bi ts'egui,
nangue dán 'yehögä ra Hmu Jesús.
¹⁸Ma zu cu ahü, dami cohmbu rá
mate ma Hmuhu ra Jesucristo. Ne
hønt'a dí xi ahü a ya.

EFESIOS

Nu ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ɯ yɯ 'yɛc'yei bɯ ra dąhnini Éfeso

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, nangue rá pähä Ojå ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Nu'ahɯ gyú 'yɛc'yeihɯ bɯ ja ra hnini Éfeso, dí ot'ahɯ na ra søcuą. Ne gätho gyɯ mbeti ahɯ Ojå nangue guí ɛc'yeihɯ ra Cristo Jesús. ²Dí äp Ojå ma Tahu di 'da ahɯ rán japi, ne rán johya da hyut'a ni mbuihɯ, ne ma Hmuhɯ ra Jesucristo.

Ojå di jaçuahɯ nangue dín 'yohɯ ra Cristo

³Dí ɛspahɯ Ojå, nu'a rá Ta ma Hmuhɯ ra Jesucristo. Ne nangue a dín 'yohɯ ra Cristo, nu'a Ojå bi jaçuahɯ nangue gätho yán japi i ja bɯ mahɛts'i. ⁴Nu Ojå bi huangahɯ nangue ra Cristo nu'bu ma hin'yɯ ra ximhäi, nguetho in ndejɯ hin dín ja ma ts'oquihɯ, ne xtán hotho ma mbuihɯ bɯ na nu Ojå. ⁵Ne nangue rá pähä Ojå ya xɯ huangahɯ, ne nangue ra Jesucristo bi jajɯ ngue dyú t'uhñigahɯ Ojå. Ne gue'a bi 'yøt'e nguetho bi huɛgahɯ. ⁶Janangue'a ząi dí ɛspahɯ Ojå,

nguetho ɛmme xɯn ngu rán huɛ cate bi 'yørcahɯ 'darbɯ dí ' bɯhmbɯ a rá Ts'unt'u di huɛqui. Ne gue'a rán japi bi 'dajɯ 'bɯ má däh ma mbuihɯ a rá Ts'unt'u. ⁷Ngue ɛmme bi huɛgahɯ Ojå, ne gue'a í du a rá Ts'unt'u bi pøjɯ, bi nde bi punga ma ts'oquihɯ. ⁸Ne ɛmme xɯn ngu rán huɛcate Ojå, ngue bi jajɯ dá pąhmbɯ a rá 'yu, ne bi 'dajɯ rán 'yomfɛni xɯn ho. ⁹Pe bi jajɯ Ojå dá pąhmbɯ 'be'a mán t'ągui, ngue 'be'a mím bɛnsɛ da 'yøt'e ngue da 'yøt'a ra Cristo. ¹⁰Nguetho da zøn ra pa di jua'a 'be'a mim bɛn Ojå da 'yøt'e, ngue di jap ra Cristo di manda gätho ja ua ja ra häi nɛpɯ mahɛts'i. ¹¹Nu'a Ojå i øt'e 'be'a gätho mim bɛni da 'yøt'e, ne bi huangahɯ maya'bu ngue dan 'yohɯ ra Cristo. Ne nangue'a dín 'yohɯ ra Cristo, sä ga hámhbɯ yán japi di 'dajɯ a. ¹²Gue'a bi zän Ojå nanguejɯ, janangue'a da t'ɛspa Ojå 'bɯ bi hnu a ran ho da 'yørcahɯ. Ne guecähe yú mbudigähe dá ɛc'yeihe ra Cristo, ne yú mbudigähe bi 'yørcähe a. ¹³Ne ahɯ, nu'bu gmí 'yøhmbɯ rán ho ma'da'yo ra Cristo di pøjɯ, gue

ram hma majuaṇi a, gá 'yɛc'yɛihũ a. Ne nu'bu gmí 'yɛc'yɛihũ, ne ahũ gá hyãmhbu rá Hogandãhi Oja, ra hmɛpya ngue yú mbeti ahũ Oja, tengu xí ma. ¹⁴Nu rá Hogandãhi i udi ngue majuaṇi ga hãmhbu rán t'unni di 'dajũ Oja 'bu bi zøn ra pa da zixcahũ bu mahɛts'i, gãtho gahũ ngue yú mbetigahũ a. Gue'a ná ɛspahũ nuixte thoho a.

**Nu ra Pablo i äp Oja di un ran
'yomfɛni xũn ho yũ 'yɛc'yɛi**

¹⁵Ne nu'bu má øcã ngue guí ɛc'yɛihũ a ra Hmu Jesús, ne i ja ahũ ran huçcate nangue ni mi'yɛc'yɛihũ, dán ya'be Oja, ¹⁶ne zaji dí xi Oja i hu ma mbui ngue di huçc'ahũ, ne zaji dí äpä rá m fãts'i nangue ahũ. ¹⁷Ne nu'a ra Ta nuixte thoho, gue'a rá Oja ma Hmu hũ ra Jesucristo, dí äp'ahũ ran 'yomfɛni man'da gui pãhmbũ xũn ho a. ¹⁸Ne dí äp'a Oja ngue man'da da xoc'a nin 'yomfɛnihũ, ngue gui pãhmbũ a ran ho nuixte guí tøhmbũ, ngue gue'a í zon'nahũ gui comhbũ a. Ne gui pãhmbũ ngue ɛmmɛ nuixte thoho di muui 'be'a di 'da ahũ Oja gãtho u to'o yú mbeti a. ¹⁹Ne dí äp Oja gui pãhmbũ ɛmmɛ xũn ndoho rá ts'edi rá Hogandãhi hin hapũ nín zegui, ngue dim pɛpũ mbo ma mbuihũ, gãtho gahũ dí ɛc'yɛihũ. ²⁰Ne n'dat'a rá ts'edi ngue ɛmmɛ se a dim pɛpũ mbo ma mbuihũ, gue'a bá xox'a ra Cristo bu 'bu u xũn du, ne bi japi ngue da hyupũ ja rán 'yɛi Oja bu mahɛts'i. ²¹Ne nu'a ra Cristo bin t'un man'da ra ts'edi xinda gue'u to'o gãtho ja yú ts'edi bu mahɛts'i necua ja ra häi, o gue yũ ts'ut'abi, o gue yũ ngũrbi, o gue'u mi'da

di manda. Ne hingui sä n'da da ndønba n'da ra thuhu da t'ɛmbi i ja man'da rá ts'edi gue i 'buhya o gue yũ pa dí 'yɛpũ. ²²Ne gãtho 'be'a i ja Oja bi jap'a ra Cristo ngue gãtho di manda. Ne bi jap'a ra Cristo ngue di manda gãtho yũ 'yɛc'yɛi, nguetho tengu 'bu ma ya hũ a di mandagahũ. ²³Ne nu yũ 'yɛc'yɛi i 'bui tengu 'bu rá ja'i ra Cristo. Ne dí comhbũ 'be'a gãtho i ja ra Cristo. Ne nu rá ts'edi í yu'a 'be'a gã øzehɛ ua ja ra häi, nɛpũ mahɛts'i.

**Dám pøhmbũ nangue
rán huçcate Oja**

2 Ne mam'bet'o tengutho 'bu xtã tuhũ nangue ma ts'oquihũ, nguetho him mi ørpahũ masu a ran ho mi sijũ. Pɛ nuya nu Oja bi 'dajũ ra temazaji nangue ra Cristo. ²Ne nu'ahũ nu'bu hin gmí 'yɛc'yɛihũ, gmí tenhdũ yún t'øt'e ra ximhäi, ne madí manda ahũ rá hmu yũ zĩthu, tengutho yũ pa ja bu ya, gãtho to'o hingui ørpa masu Oja, ne hingui øt'e 'be'a nde Oja. ³Ne gãtho gãhe 'da'angu tho mi øthu 'bu mam'bet'o, ne mi tenhdũ 'be'a min nde ma ja'i zehɛhũ. Ne dá øt' ma pähä zehɛhũ. Ne nu'bu xcã thoqui xcã tenhdũ, ɛmmɛ xcã nuhũ rá cue Oja 'bu, tengu tho u mi'da. ⁴Pɛ nu'a Oja ɛmmɛ xũn ngu rá yembui i ja, ne ɛmmɛ i ja rán huçcate nanguejũ. ⁵Janangue'a bi 'dajũ ra 'da'yote, tengu 'bu 'darbũ bi xoxgahũ ra Cristo, madague'bu tengu 'bu ya xí du ma tehũ nangue ma ts'oquihũ. Pɛ nangue rá mate thoho Oja xtãm pøhmbũ. ⁶Ne nu'a Oja n'dat'a bi xoxgahũ ra Cristo Jesús, ne bi jajũ 'darbũ dá huhmbũ

a ra Cristo bu mahçts'i bu nam bën Oja. ⁷Guehna bi 'yøt'e, ngue gätho yu pa mazai da 'yuh rán huçcate, ne da faði hin hapu se a rá mate bi 'yørcahu 'bu mí yanju ra Cristo Jesús. ⁸Bi pøju Oja 'bu má hamhbu rá mate thoho Oja, ne hin nangue yu hogant'øt'e dá øthu. Pe nangue a rán t'unni zehø Oja xtám pøhmbu. ⁹Ne hin nangue ra 'befi xun ho xtá øthu, janangue'a njon da zä din 'yets'i. ¹⁰Nguetho bi 'yørca zehøhu Oja ngue däm 'buhmbu ma'da'yo nangue ra Cristo Jesús, guepu da zä ga øthu xun ho rá 'befi bi zän Oja maya'bu.

**Nu ra Cristo bi jaju dán
yamanhohu dyu judíohe ne'ahu**

¹¹Ne nu ahü ngue hin gyü judío'ahu, o gadín 'yexhu nangue rá mate Oja, pe damim bëmhbü ngue yatho gnán hyaju Oja mam'bet'o. Ne nte má hmepya gmí øthu tengu mí øt'ähe ngue dá hec ma xifanihe dyü judíohe. Ne gue'a ná hut'a thohohe gyü 'yanthequihu. ¹²Ne nu'u yu pa u, hin te nin jahu ra Cristo, xín te nin jahu u yu judío. Ne hin gní pähmbu ran hogui ngue mi man Oja da 'yøt'e. Pe gám 'buhmbu ua ja ra ximhäi ne nte gmí tømhbü 'be'a da 'yøt' Oja, nguetho hin gní pähmbu Oja. ¹³Ne gmí 'yo man hëthü nangue a Oja, pe nuya bá jun'nahu, ne sä guin 'yohu ra Cristo ngue bi du nanguēju. ¹⁴Pe nu'a ra Cristo bi jaju dán yamanhohu, dyu judíohe ne ahü ngue hin gyü judíohe. Ne bi jaju ngue 'da'angu bu na nuju Oja yu judío ne'u hing yu judío. Nu'a ra Cristo bi hogahu 'be'a madín

hyaju. ¹⁵Nguetho bi du ra Cristo, ne gue'a í jua u yán t'ëdi yu judío bi xi Oja, ngue yun t'uti mi øt'u. Ne bi japi ngue 'da'angu ga comhbü ra temazai yu judío ne'u hing yu judío, nangue ma'da'yo dí 'buhmbu ra Cristo ya, ne hinga 'dahma 'dan'yo bu dán nuju Oja. Janangue'a hin dadín sühmbu ya. ¹⁶Ne nu'bu mi du bu ja ra pont'i ra Cristo, bi japi da numanho Oja u hont'a go to'o ma ja'i da 'yec'yei a, madague'a yu judío, uague hing yu judío. Ne him man sühmbu u. ¹⁷Nu'a ra Cristo bi zøcua ja ra häi ne bi xiju ran ho ma'da'yo, ngue'a dá eshu ran sui mi øthu a Oja, guecähe dyu judíohe ngue mi hänthe rá 'yu Oja, ne ahü ngue hing yu judío'ahu ngue gmin 'yomanhëtho nangue rá 'yu Oja. ¹⁸Ne gue'a ra Cristo bi zä dán yamanhohu Oja rá Ta, nguetho n'dat'a rá Hogandähi bi 'daju, madague'bu dyu judíohe o gue hin dyu judíohe. ¹⁹Pe nuya hin guí 'buhmbu tengu 'bu gyü 'damhninihu ya, pe 'da'angugdahü ngue dyu 'yec'yeyihu. Nguetho nuya gätho gahu dyu menguhü bu bí 'bu Oja, ne gätho gahu yü t'ühni gahu Oja. ²⁰Ne nuju dyu 'yec'yeyihu, tengu 'bu n'da ra ngu bi thøe nguepu dim 'bu Oja. Ne bi dü'mi bi hyøh yu pøngahya maya'bu, ne'u yü 'bäihu ra Cristo nu'bu mi ma nangue ra Cristo. Ne bi dü'mi tengu 'bu i pa m'bä'mi yü guangujado n'da ra ngu, ne gueße a ra Jesucristo a ra do mahyoni bim pepu. Ne guenju tengu 'bu dyu føt'ehü büya. ²¹Ne nu'a ra Cristo tengu 'bu ra cemento nín zøt'u yu do bu pa nthøts'e a ra ngu, ngue da gomanho, asta

gue'bu go bi guadi xun ho, guepu ja rá ngu Oja, tengu ndese Oja. ²²Ne nangue dín 'yohu ra Cristo, neju tengu 'bu dyu dohu ngue dim pepu ja a rá ngu Oja, guepu i 'buh rá Hogandahi.

Nu ra Pablo rá 'befi i xih ran ho ma'da'yo u hing yu judío

3 Janangue'a dí äpä rá ts'edi Oja nangue ahü, drá Pablogä. Pe dí ofädigä nangue dí xi ahü ran ho ma'da'yo, gue ahü ngue hing yu judío'ahü. ²Masque ya gá 'yohmbu ngue Oja bi 'dacä ra 'befi ngue dí xi ahü rá m hma, nangue rá mate thoho. ³Nugä ya dá ot'ahü ts'u 'be'a bi 'yurcäzehe Oja, ngue njom mi pädi, ngue ne u hing yu judío da zin Oja nangue ra Cristo. ⁴Ne nu'bu gá nuhu ra söcuä, sä gui pähmbu a bi xicä Oja ngue njom mi pädi nangue ra Cristo. ⁵Ne xun ngu yu jeya bi thogui ngue him mi xi Oja yu ja'i 'be'a mim beni da 'yöt'e. Pe nuya bi 'uega ma mbuihe gueje ma 'bäigähe ra Cristo ne u yú pöngahya, ne bi jaje rá Hogandahi ga pähmbu 'be'a him mam fädi, ngue i fah ya. ⁶Pe nuna him mam fädi, guehna ngue ran ho ma'da'yo sä gui pähmbu ya 'be'a i ja ua ya, ngue ne'u yu ja'i hing yu judío sä dim 'buhmbu Oja tengutho yu judío. Ne n'dat'a gui comhbu yu judío ran hogui bi 'yöt' Oja nangue ra Cristo Jesús. Ne n'danj'itho gui comhbu nangue rá ja'i ra Cristo, nguetho ya gá 'yəc'yehü rán ho ma'da'yo ra Cristo. ⁷Pe nangue rá mate zehe ne rá ts'edi Oja sä gam mangä rán ho ma'da'yo ra Cristo, madague'a him man 'yeniğä'be. ⁸Nugä hin te ts'u

dadí mu'be, ne him man 'yeni'be ngue ga xih yu ja'i ngue hing yu judío rán ho ma'da'yo ra Cristo. Pe guehma bi 'dacä Oja ra mate ngue gam mangä a, ne ga xih yu ja'i njon da hyät'i da mbede hangu nan ngu yun ho in nde di 'daju ra Cristo.

⁹Ne bi 'dac rá 'befi ga japi gätho yu ja'i da badi 'be'a him mam fädi, ngue 'be'a mím ben Oja da 'yöt'e 'bu rá mbüdi thoho, ngue ne'u hing yu judío da zin Oja 'bu da hyän rá mate ra Cristo. Ne gue'a mi sänni da 'yöt' Oja, n'dat'a Oja bi 'yöt'e 'be'a gätho ja ua ja ra ximhäi, nepu mahets'i. ¹⁰Gue'a mím ben Oja da 'yörpa yu 'yəc'yehi, guepu da fädi xun ho gätho rá hogan'yomfëni, da ba u i 'bupu mahets'i ngue i ja yú ts'edi. ¹¹Ne gue'a i öt' Oja ya, tengu mim bem 'bu ra mbüdi thoho da 'yöt'e, nangue ma Hmuhu ra Jesucristo, ne da 'yöt'e gätho yu pa mazai. ¹²Ne nangue dí yəc'yehü ra Cristo, hin dí su ga sömhbu bu nangue ma mbuihu ngue dan yahü Oja. Ne dí pähmbu da 'yöde. ¹³Janangue'a dí ä'ahü ra mate hin da du ni mbuihu 'bu dín nugä ran unbi, nangue'a dá xi ahü ran ho ma'da'yo. Xingui ts'u guim bëmhbü ngue'a dín nugä ran unbi, pe 'da dán johya thohohü ngue bin 'dac ra ts'edi ga hä't' yun unbi.

Rán huçcate ra Cristo

¹⁴Nu'bu dím bəngä ngue ne ahü gyu menguhu bu bí 'bu Oja, dín danyahmu dí äp'ahü ra jamadi Oja rá Ta ma Hmuhu ra Jesucristo. ¹⁵Ne rá Ta u gätho yu 'yəc'yehi, ne'u bi zöm bu mahets'i, ne'u 'butua ja ra ximhäi. ¹⁶Ne dí äp Oja ma Tahü

nuijxe thoho di muui rá ts'edi, ngue di zac ni mbuihü nangué rá ts'edi rá Hogandahi Oja. ¹⁷Ne dí äp Oja ngue din zam bu mbo ni mbuihü a ra Cristo, nguetho guí yé'yeihü a. Ne dí äp Oja ngue man'da din te nin huçatehü, ne nangué nin huçatehü dí zac ni mbuihü. ¹⁸Janangue'a ne ahü ne gätho mi'da yu 'yéc'yei da zä gui pämbü hangu nan uant'i, ne hangu na mba, ne hangu nan hë, ne hangu nan hëts'i a rán huçate ra Cristo. ¹⁹Ne madague'bü hingui sä gätho ga pämbü rán huçate ra Cristo nguetho emme xun ngu, pe dí äp Oja ngue man'da man'da gui pämbü a, janangue'a da zä gätho da yuh ni mbuihü a rá ts'edi zehé Oja. ²⁰Pe xun ho ga espahü Oja gätho yu pa mazai, nguetho i ja rá ts'edi da 'yöt'e xun ngu man'da, xinda gue'a 'be'a dí ähmbü o 'be'a dí m bëmhbü. Ngué n'dat'a ra ts'edi dim pepü mbo ma mbuihü. ²¹Ne gätho gahü dyu 'yéc'yeihü, xun ho dan johyahü ga espahü Oja, nangué'a ra Cristo Jesús dí pämbü, hön'bü go njam'bü mazai. Ne hönt'a gam bëmhbü a ya.

**Nu rá Hogandahi Oja di jaju
n'dat'a gam bëmhbü**

4 Nugä drá Pablogä dí ofädigä nangue dí øt'a rá 'befi ra Hmu. Ne dí ä'ahü ra mate ngue gam 'bumanhohü tengü nin sähü ngue ya bi zon'nahü Oja. ²Ne hin gan 'yëxhü, pe gui 'yøthü ngue hin'yu ni ts'edi zehéhü, ne hin gan xömbüi n'da ngu n'da ahü 'be'a i t'øt'ahü, ne hin gan xuhnanyahü n'da ngu n'da ahü, pe gan huçju. ³Ne emme

gan jamansuhü ngue hinga 'dahma 'dan'yo guim bëmhbü. Pe dami thoqui gui tenhdü rá Hogandahi Oja di ja ahü n'dat'a guim bëmhbü. ⁴Nguetho tengü 'bü gätho n'danja'idähü bü na nuju Oja dyu 'yéc'yeihü, ne n'dat'a rá Hogandahi Oja dí comhbü. Ne n'dat'a dí tömhbü 'be'a da 'yörcahü Oja, ngue gätho bi zongahü. ⁵Hönt'a n'da ma Hmuhü i 'büi ngue di mandagahü. Ne n'dat'a ma t'éc'yeihü nangué ma Ojahü i 'büi, ne n'dat'a man xixyahü dí øthü, ngue dí uhmbü yú mbetigahü Oja. ⁶Ne n'dat'a Oja gue'a ma Tahü dí comhbü, ngue gätho gahü, ne gätho di mandagahü, ne gätho di 'yonju, ne gätho gahü i 'büpü mbo ma mbuihü a. ⁷Nu'a ra Cristo, nangué ra mate thoho, 'dahma'dan'yo yu ts'edi bi 'daju n'da ngu n'daju ngue sä ga øthü ra 'befi ngue ndeju ga øthü. ⁸Ne gue'a män t'o't'i bü ja rá m hman Oja maya'bü: "Pe gue'a ra Cristo bi un yú ts'edi ü yu ja'i 'bü mí mbeng bü mahëts'i, 'bü mi dämbëni. Ne bi 'berba rá ts'edi gätho nan ngu ran ts'o mim bent'ü yu ja'i." ⁹Ne nu'bü mi mbeng bü mahëts'i, mfädi ngue guepü bá nexpü, ne bi zöcua ja ra häi, ne bi mba nt'ägüi. ¹⁰Guet'a bá cai, ne guet'a bi ndex mahëts'i, ngue da yu'ts' rá ts'edi bü mahëts'i, ne hönbü go hapü, necua ja ra häi bi yu'ts' rá ts'edi. ¹¹Ne 'dahma 'dan'yo yu ts'edi bin 'daju n'da ngu n'daju ngue dyu 'yéc'yeihü. Bin 'dac ma ts'edihe 'dagähe ngue ma 'bäigähe ra Cristo, ne 'da ahü di ja'ahü gam pöngahyahü, ne mi'da ahü di ja ahü gadí 'yomhbü a ran ho ma'da'yo, ne 'da ahü di ja ahü gam mbädihü,

ne mi'da ahü di ja ahü ngue gan xänbathë nanguë rá m hman Ojã. ¹²Ngubü bi 'yõt'a ra Cristo, bi un yú ts'edi yü 'yëc'yei, nguëpü da zã da 'yõt'e xun ho ra 'befi bi zänbi n'da ngu n'da, nanguë rá 'befi Ojã. Jananguë'a da zã 'da dãm fáxtahü. Ne gue'a dín te rá 'befi Ojã a, tengu 'bü bi zac rá ja'i ra Cristo. ¹³Ne da zöni ngue gátho 'dat'a gam bëmhü nanguë ma 't'ëc'yeihü, ne gátho n'dat'a ga pämhü xun ho rá Ts'ünt'u Ojã. Ne gue'a dín te xun ho ma mbüihü ne dam 'bümanhohü tengu ra Cristo. ¹⁴Ne nu'bü gue'a dí homhü, hin da thäjü tengu 'bü dyü t'ühnihü, 'bü 'bo'o 'dahma 'dan'yo da xijü ngue da 'yëna da hyäjü. Nguëtho nu'u yü hyäte ëna gue'bü ëmmë pädi, pë hont'a in ndejü ga tenhdü yú fehni. ¹⁵⁻¹⁶Pë ga pädi ga tenhdü a majuañi nanguë ran hücate. Ne gue'a nán te xun ho ma mbüihü, ne di jajü tengu 'bü n'danja'i tho ga cohmbü. Tengu 'bü rá ja'igahü ra Cristo, ne nu'a ra Cristo, tengu 'bü rá yã a. Ne gue'a nín zõt'u yü 'yëc'yei. Nguëtho di manda gahü ne di zerca ma mbüihü, di jajü n'dat'a gam bëmhü, ne gátho ga comhma'õt'ehü xun ho ra 'befi bi 'dajü n'da ngu n'dajü, ngue 'da dãm fáxtahü, nanguë ran hücate. Ne gue'a nán te xun ho rá 'befi Ojã, tengu 'bü bin te xun ho rá ja'i ra Cristo.

**Dãm 'bühmbü ma'da'yo
nanguë ra Cristo**

¹⁷Nugã dra Pablogã dím pöngahyagã nanguë ra Hmu 'bü dí xi ahü na jaua, ngue nu'ahü him mam 'bühmbü ya tengu ü

yü ja'i hinga na pä Ojã. Ne him mam 'bühmbü tengu yü ja'i ngue di manda yú ts'on'yomfëni zehë. ¹⁸Ne nu'u i 'yo tengu n'da ra xädã nanguë yün 'yomfëni, ne hingui pädi 'be'a nam bön'a i øt'e nguëtho hingui 'yo bü ja rán nequi Ojã. Ne hinguin nde da bë Ojã nguëtho ëmmë xum me yú mbüi ü. ¹⁹Ne hingui pë'ts' yú sä 'bü øt yü ts'oqui, nguëtho ya xum bent ran ts'o, ne ëmmë di ho da 'yõt'e hont'a go 'be'a man ts'o, nguëtho hin'yü mbo yú mbüi 'be'a di zëdi ngue da zãmmi. ²⁰Pë nu'ehü hinga ngubü bi xän'nahü ü bi xi'ahü nanguë ra Cristo. ²¹Ya gã 'yøhmbü nanguë ra Cristo, ne nu'bü majuañi gã 'yøhmbü 'be'a bi xi ahü, guí pämhü ya ngue gue'a majuañi a. ²²Jananguë'a dami hyehmbü gátho 'be'a gnãm 'bühmbü, ngue ni nyon'yomfënishü i hä ahü, ngue 'be'a guí ndesë gui 'yøthü. ²³Ne ma'da'yo ni mbüihü ne nin 'yomfënihü, ngue gátho ma'da'yo guim bëmhü ya. ²⁴Ne dami hyehü ngue gátho ma'da'yo tengu bi zän'nahü Ojã nanguë rá pähä zehë. Nuya dami 'yuhmbü ram 'bü njuantho gui 'yøthü, ngue nte man ts'o gui 'yøthü ya. ²⁵Dami 'yeshü a ra fehni ngue madín xihmbü n'da ngu n'da ahü, ne guim mamhü a majuañi. Nguëtho tengu 'bü n'danja'itho dí comhü ra Cristo. ²⁶Ne nu'bü guín cüehü nanguë ran ts'o i t'øt'e, pë damím fähmbü, mamán dã ahü ran ts'o. Ne hinga n'dapa gan cüehü. ²⁷Pë xingui ts'u ga cüthü ra zïthu bü ja ma mbüihü. ²⁸Nu'bü guím pëhü 'da ahü, pë gui 'yeshü a gnãm pëhü.

Ne gam pehmbu xun ho, ne gue'a gdí tĩmhbu a guí homhbu, ne da zã gui fãx'u mi'da ngue hin'yũ 'be'a da hyoni. ²⁹Ne 'yo guím mamhbu yũ ts'ore, pe guim mamhbu ran ho dí ze'u ne dí hyu yú mbui u to'o gui xihmbu. ³⁰Ne 'yo gadí unhdũ ra dumbui a rá Hogandahi Oja nangue n'da ra ts'oqui. Nguetho nu'a i 'bũpũ mbo ma mbuihũ, ne gue'a da 'yudi ngue yú mbetigahũ Oja 'bu rán zegui ra pa, tengu 'bu jaju ra sello. ³¹Dami 'yeshu a gní bẽman'ũhũ, ne hin gan cuehũ 'bu ja 'be'a da si ahũ o ja 'be'a da t'õt'ahũ. Ne 'yo gadí c'aman'ũhũ n'da ngu n'da ahũ, ne o guím bẽmhbu ran ts'o nangue ni mijã'ihũ. ³²Pe gan 'yõrpahũ ran ho n'da ngu n'da ahũ, ne 'da xtãn ja ni yembuihũ, ne gam punbahũ n'da ngu n'da ahũ, tengu tho í pun'nahũ Oja nangue ra Cristo.

Da 'yõt'e xun ho u yú t'ũhni Oja

5 Ga øthũ 'be'a øt'a Oja, nguetho yú t'ũhni gahũ a ngue di huẽgahũ. ²Ngue ga ørpahũ ran huẽcate ma mijã'ihũ, tengutho ra Cristo bi huẽgahũ 'bu mín dãse bu ja ra pont'i nangueju. Ne nu ra Cristo bi un rá te, n'da ran t'unni ngue bi numanho Oja. ³Ne yú t'ũhni gahũ Oja, janangue'a xingui ts'ũ gam bẽmhbu ran ts'o, hin ga øthũ ran 'yomt'ẽni, xing ran ts'iyate, ne xinga n'da ran ts'o ga øthũ. ⁴Ne hin gam mamhbu ra ts'ore o gue ran 'yant'ũ, ne hin dan ya mangãt'ihũ, nguetho hin rán theui rá 'yẽc'yei Oja u. Pe ga xihmbu Oja jamadi nangue rán ho bi 'daju. ⁵Pe dí pãhmbu hingui sã n'da da yãrpũ

di manda ra Cristo ne Oja, nu'bu i øthoho ran 'yomt'ẽni, o gue im bẽn ra ts'on'yomfẽni, o gue i øt' ran ts'iyate. Nguetho nu ra ziyate tengutho 'bu i thãnde 'be'a i ja. ⁶Ne njon ga jafũ da hyãju gue'bu 'bo'o da xiju ngue xun ho 'bu ga øthũ ran ts'o. Nguetho to'o da 'yõt' ya yun ts'o, ẽmme xun ngu da nu rá cue Oja, nangue a him bi 'yõrpa masu Oja. ⁷Pe hin dan 'yohũ to'o i øt' ran ts'o, nguetho hin'yũ 'be'a man jahũ u. ⁸Pe nu'ahũ mam'bet'o gmí 'yohũ bu ja ra 'bexui. Pe nangue guí 'bũhmbu ra Cristo ya guí 'bũhmbu bu ja rán nequi a. Nuya dãmam 'bũhmbu tengu rán sãui bu ja ran nequi. ⁹Ne nu'a rán nequi Oja, gue'a dán jahũ ra hogambui a, ne gue'a dãm mamhbu majuãni a, ne gue'a dá øthũ ran ho a. ¹⁰Ne dami hyumbi gan xãhmbu gui 'yøthũ 'be'a dí hyu rá mbui Oja. ¹¹Pe xingui ts'ũ ga øthũ tengu øt'ũ i 'yo bu ja ra 'bexui. Pe ga uhmbu ngue nte ní mbatho 'be'a øt'ũ. ¹²Pe ga pe'ts' ma sãhũ hin gam mamhbu 'be'a øt'ũ i øt' mán t'ãguitho ran ts'o. ¹³Pe nu'a rán nequi Oja di yot'ũ to'o i 'yo bu ja ra 'bexui, ndepe da bãdi ngue i ja yú ts'oqui. Ne hingui sã da 'yan mant'ãgui thoho n'da 'be'a øt'e, nguetho nu'a rán nequi Oja di yot'ũ gãtho ran ts'o. ¹⁴Janangue'a nt'o't'i: “Daman nuhmbu ngue guí ãhmbu, tengu 'bu gyú duhũ, nguetho nu'a ra Cristo di 'da ahũ ran nequi,” bi 'yẽna. ¹⁵Janangue'a dami jamansu 'be'a guí øthũ, ne hin gam 'bũhmbu tengu u yũ jã'i ngue hingui pãdi 'be'a øt'e. ¹⁶Pe madague'a xun hẽi yũ pa i ja bu ya, dami hyumbi gam pehmbu xun

ho. ¹⁷Yo guí co'yambũihũ, pẽ dami hyumbi gui hyoni gui pãhmbũ rá pãhã ra Hmu. ¹⁸Pẽ hin dán johyahũ a ra s̃ei, nguetho di ts'ongahũ a. Pẽ man'da dán johyahũ rá Hogandãhi Ojã. ¹⁹Ne 'da dán johyabahũ n'da ngu n'dajũ ngue dan xihmbũ 'be'a i ørcahũ ra Hmu, ngue dan tuhmbũ yú thuhu Ojã gãtho ma mbũihũ dá ẽspahũ Ojã a. ²⁰Ne thocua thoho ga xihmbũ jamadi Ojã ra Ta, nangue 'be'a gãtho jajũ, nangue rá thuhu ma Hmuhũ ra Jesucristo.

**Dim 'bũmanho yũ 'yẽc'yei
bũ ja yũn ngue**

²¹Ne hin dan junthũ, pẽ 'da xtãn 'yẽhe thohohũ, nguetho gãtho gahũ dín numansuhũ ra Cristo. ²²Ne nu ahũ gyú xisuhũ, dami 'yøthũ 'be'a im man ni ndøhũ, tengutho bũ gní 'yøthũ a im mam ma Hmuhũ mahẽts'i. ²³Nguetho nu'ũ yũn 'yohũ i 'bet'o bũ ja rá ngu, tengu a ra Cristo i 'bet'o bũ 'bũh yũ 'yẽc'yei, ngue tengu 'bũ gueŝe a rá ja'i a, ne rãm pørpate gãtho ẽ. ²⁴Nu'ũ yũ xisu da 'yøt'e 'be'a gãtho im man yú ndø, tengu tho yũ 'yẽc'yei da 'yøt'e 'be'a gãtho im man ra Cristo. ²⁵Ne nu ahũ ma min'yohũ ahũ, dami huẽc ni xisuhũ, tengu tho a ra Cristo bi huẽc yũ 'yẽc'yei, ne bi un rá te nanguejũ. ²⁶Ne nu a ra Cristo ngubũ bi 'yøt'e, nu'bũ mi japi da bo xũn ho gãtho yũ 'yẽc'yei nangue rãm hman Ojã. Nguetho ram hma tengu 'bũ ra dehe i pe't'e gãtho ran ts'o. Ne nu'a ran xixyã, n'da ra hmẽpyã ngue ra Cristo bi hoga ma mbũihũ. ²⁷N'damhma da zin ẽ yũ 'yẽc'yei, ngue ya gãtho mahoqui, ne nte man ts'o din 'yohũ. Ne hin'yũ

'be'a da thĩnbi, pẽgue gãtho i jua a ran ho. ²⁸Ne gãtho yũn 'yohũ, nde'bũ di huẽc yú xisu, tengu bũ ní huẽc rá ja'lizehe. Nguetho nu'ũ to'o di huẽc rá xisu, din huẽc zehẽ a. ²⁹Ne xinga n'da ra ja'i i san rá ja'lizehe, pẽ din jamansu, ne i 'uĩni xũn ho rá ja'i, tengutho i øt'a ra Cristo nangue yũ 'yẽc'yei. ³⁰Nguetho nujũ dyũ 'yẽc'yeihũ, tengu 'bũ rá ngøc'yei ne rá do'yo gahũ a rá ja'i ra Cristo. ³¹Tengu mán t'o't'i: "Nu'bũ n'da ran 'yohũ i sin rá xisu, i soh rá ta ne rá mbe, n'damhma da zã di manda rá xisu, tengu 'bũ ẽ rá ja'lizehe," bi 'yẽn'a ra t'ohni. ³²Ne xũn hẽi da bãdi 'be'a nam bøn na, pẽ dí ẽngã drã Pablogã, ngue i udi nangue ra Cristo ne nangue yũ 'yẽc'yei. ³³Pẽ ne im ma, gãtho ahũ ngue gyũn 'yohũhũ, dami huẽc ni xisuhũ tengu bũ gní huẽc zehẽhũ. Ne nu'ahũ gyũ xisuhũ damin numansu ni ndøhũ.

6 Nu'ahũ gyũ t'ũhnihũ gyũ 'yẽc'yeihũ dami 'yøthũ 'be'a man ni tahũ ni mbehũ, nguetho gue'a yũn thehũ a ngue gui 'yøthũ. ²Dami numansu ni tahũ ne ni mbehũ. Ne gue'a rá mbũdi a rán t'ẽdi Ojã ngue ní jãp Ojã n'da a, ngue bi ma maya'bũ. ³Ne guehna ran japi bi ma da nu n'da 'bũ da 'yøt'e, ngue din ja ran johya ne xũn ngu yũ pa dim 'bũcua ja ra hãi. ⁴Ne nu ahũ gyú tahũ, nu'bũ guí suh ni t'ũhnihũ, nde'bũ hin gui jafũ din cuetho. Pẽ dami temanho hũ guepũ dí 'yẽc'yei ra Hmu ẽ. ⁵Ne nu ahũ gyũ mbẽfihũ ne gyũ 'yẽhẽhũ, dami 'yøthũ xũn ho 'be'a im man ni hmuhũ ua ja ra hãi, ne guin numansuhũ ẽ, ne guí suhũ. Ne

mpähä thoho gui 'yøthü ni 'befihü, tengutho bü gní 'yørpahü rá 'befi ni Hmuhü ra Cristo. ⁶Dami 'yøthü xün ho ni 'befihü, hinga høn'bü in nu ahü ni hmuhü, pe dami 'yøthü tengutho bü gnín 'yèhèhü ra Cristo. Ne gätho ni mbuihü, ne gue'a rá pähä Ojä a büya. ⁷Dami 'yøt' ni 'befihü nangué ran johya, tengu bü gní 'yøthü rá 'befi ni Hmuhü mahèts'i, ne hinga hønt'a dín numanho ahü yu ja'i. ⁸Ne damim bëmhbü ya, Ojä di cos'ahü ran ho nangué ran ho xcá 'yøthü, madague'a gyü 'yèhèhü o gue gyü hmuhü. ⁹Ne nu ahü gyü hmuhü, pe gui 'yørpahü a xün ho ü ni mbefihü, o gue ni 'yèhèhü, tengu tho bü gní ndepe da 'yøt'ahü ran ho. Ne hin gui xihmbü yün ünbi, nguetho guí pähmbü ngue n'dat'a ni Hmuhü mahèts'i. Ne nu a ra Hmu mahèts'i hin di hyespü na nuju.

**Di zerca ma mbuihü rá ts'edi
Ojä tengu rá he ra dofui**

¹⁰Ne nuya ma zü cu ahü, ga zacua ma mbuihü nangué rá ts'edi Ojä i jajü. ¹¹Ngue tengu n'da ra dofui i he rá he ngue ra t'ègui ní täcua yün sä ü yün suihü. Ne ngutho rá ts'edi Ojä 'bü dí homhbü ngue hin da zä da hyäjü ra zïthu. ¹²Nguetho hinga gue'ü yu ja'i man suihü, pe gue'ü yú hmu yu ts'oqui, ngue ra zïthu rá hmu ra 'bexui i ja gätho ra ximhäi. Ne ü gätho yüm fäts'ihü ra zïthu in 'youi ran dahi, ne gätho 'be'a má ts'edi bá nexpü 'büh rá hmu ran ts'o, gätho man suihü ü. ¹³Janangué'a tengu 'bü ga hehü yu t'ègui ya, nangué gätho rá ts'edi Ojä, ngue ga häthü ga tafü yün sä

ra zïthu i säc ma mbuihü. Ne nu'bü dá tähmbü ran sui, ya dá juahmbü xün ho, ne dá nuhü xingui ts'ü dá 'behmbü. ¹⁴Ne nu yu t'ègui dí xi ahü, ne gue'ü nán sähü ü. Ngue nu'a ram hma dí tenhdü, ngue tengu 'bü ran gut'i ngue ra t'ègui gam päthü. Ne nu'a ná hãmhbü ran hogui bi 'yørcahü ra Cristo, tengu 'bü ra coto ngue ra t'ègui a, ngue hingui sä da dajü ra zïthu. ¹⁵Ne nu'a ná yamanhohü Ojä nangué'a ran ho ma'da'yo dá hãmhbü, ne gue'a ná huthü ran zambü tengu 'bü dí net' ma zapatohü ngue yu t'ègui, ne dan tihmbü ga sühmbü ra zïthu. ¹⁶Ne man'da, nu'a ná pähmbü majuqani Ojä, ngue tengu 'bü n'da ra xit'ègui ní däqui gätho yün sä ra zïthu, tengu 'bü t'engbahü n'da ra sibi. ¹⁷Ne nu'a ná pähmbü majuqani däm pøhmbü, tengu 'bü dá pant' ma yähü ra füi ngue ra t'ègui, ngue hin gam bëmhbü a in nde di bëngahü ra zïthu. Ne nu'a rám hman Ojä, tengu 'bü ra espada di 'dajü rá Hogandahi Ojä, gue'a däm muthü ra zïthu a. ¹⁸Pe thocua thoho dan yähü Ojä, ga äfü rá ts'edi, xingui ts'ü ga eshü nan yähü Ojä, tengu di bëngahü rá Hogandahi Ojä. Ne dan èyahü hin dan xømbuihü, ngue ga äfü Ojä da mbäx'ü gätho ma mi'yèc'yèihü. ¹⁹Ne nugä drá Pablogä, dami 'yäfü Ojä nanguécä, n'damhma di 'dacä ran 'yomfèni ne ga hut'anzambü gam mamp'a rám hma, ne ga xi ü hing yu judío 'be'a nde Ojä ngue da bäh ya. ²⁰Gue'a nán ofädigä a, ngue dí xicä yu ja'i 'be'a bi xicä Ojä. Dami 'yäfü rá ts'edi Ojä ngue hin ga su ga thoqui gam mangä rám hma.

Ran zengua ran zegui

²¹Nuya dí penhdä bu na ma cuhü ra Tíquico, ngue ɛmme mahuequi. Ne nuna ɛmme øt'e xun ho rá 'befi Oja. Nu'a da xi ahü 'be'a gätho dadí jagä, ne nangué gätho 'be'a dí øt'ä. ²²Nuna ra Tíquico da gaɣ na ra søcuá dí øt'ä, ne da xi ahü nanguécähe, ne

da hyut'a ni mbuihü. ²³Pe Oja ma Tahü ne ma Hmuhü ra Jesucristo da hyut'a ni mbuihü, ne di ja ahü gui huɛ c ni mi'yɛc'yɛihü, nguetho gá hyámhbü rán ho mbo ni mbuihü. ²⁴Pe Oja di 'da ahü rán japi gätho ahü to'o gätho hin gui 'ye'ts'a gnín numanhohü a ma Hmuhü ra Jesucristo. Ne hønt'a dá xi ahü ya.

FILIPENSES

Ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ɯ yɯ 'yɛc'yɛi bɯ ja ra dąhnini Filipos

Ran zengua

1 Nugą drą Pablogą dí yo'be ra Timoteo drą 'yɛɣɛ'be ra Jesucristo. Dí o't'á'be na ra søcuą gątho ahɯ ma zɯ cu ahɯ, ne ɯ yɯ ngurbi ne ɯ yúm fąts'ihɯ yɯ ngurbi, ne gątho ɯ i 'bɯpɯ ra dąhnini Filipos ngue i ten'na ra Cristo. ²Pe dí ndep Oją ma Tahɯ ne ma Hmuhɯ ra Jesucristo da 'yents'ahɯ rán japi ne da hyut'a ni mbuihɯ.

Nu ra Pablo i ąp ra jamadi Oją nangue yɯ 'yɛc'yɛi

³Jamadi, dí ɣmp'a ma Oją, n'dandí ngu n'dandí dím bɛn ahɯ, nguetho gue ahɯ mam fąts'i ahɯ bi 'dacą Oją. ⁴Ne ząi ɣmme i jagą ran johya 'bɯ dí ąpą ra jamadi Oją nangue ahɯ. ⁵Ne dadín johyagą nguetho n'dat'a rá 'befi ran ho ma'da'yo dí comhbɯ, gue'a gńi zejɯ a, ne gue'a gą 'yothɯ 'bɯ rá mbudi gą 'yec'yɛhhɯ, ne asta gue yɯ pa i jabɯya. ⁶Nugą dí pądi ngue Oją di thocta a ra hoga'befi ngue bi dą'mi bi 'yorbɯ ni mbuihɯ, janangue a di juadi xɯn ho 'bɯ bi zɔn ra pa

ba ɣh mahɔn'a ra Jesucristo. ⁷Ne gue'a ná ąpą ra jamadi Oją a, ngue ɣmme dím bɛn ahɯ. Ne tengu'bɯ 'da'angu dí sáhɯ ran ɯnbi dí sągą ne gue'a ná comhbɯ rán japi Oją a, dá gue'bɯ dí ofądigą, o gue'bɯ dí 'bąpɯ ja ran juąnbate, ngue dadín yąn a rán ho ma'da'yo ra Cristo dím ma ngue majuąni a. ⁸Ne hont'a Oją i pądi hangu nan gu bɯ ná huɛc'ahɯ, ne tengu bɯ ɣmme ni huɛgahɯ ra Jesucristo. ⁹Hanangue'a dí ąp Oją ngue man'da xɯn gu din ja ahɯ ran huɛcate n'da ngu n'da ahɯ, ne din ja ahɯ ran 'yomfɛni xɯn ho, ne guim bɛmhɯ xɯn ho nangue a 'be'a gątho guí othɯ. ¹⁰N'damhma gui huanhdɯ 'be'a man'da xɯn ho gui 'yothɯ, ne n'dat'a guim bɛmhɯ, ne hin hapɯ di nequi ni ts'oquihɯ 'bɯ bi zɔn ra pa ngue ba ɣh ra Cristo. ¹¹Ne hont'a ra Jesucristo są di 'da ahɯ ra hogambui, ngue xɯn gu yɯ hoga'befi dín ja ahɯ, ne gue'a dí t'ɛspa Oją a.

Hont'a ra Cristo nám 'bɯ a ra Pablo

¹²Ma zɯ cu ahɯ, dín nde ahɯ ngue gui pąhmbɯ, gue'a nán te

ran ho ma'da'yo a nám 'bäcä ua. ¹³Ngue gätho yu dofui ua ja ran guts'ut'abi, ne'u gätho mi'da yu ja'i i pađi ngue rá 'befi ra Cristo a ná 'bäcä ua. ¹⁴Ne dá gue'bu dí ofädigä, pe gue'a ní hyut'an zambui ma cuhu ngue'u xun gu i 'bucua, ne hinguin su 'bu im man räm hman Oja. ¹⁵I 'bucua 'da u ngue im mamp'a räm hman Oja, i seya nangué räm hman Oja dí øt'ä. Pe i 'buh mi'da ngue im man räm hman Oja ngue nde da 'yøt' ran ho. ¹⁶Ne nu'u ngue u i ja ran ts'eya, im ma nangué ra Cristo, nguetho in nde 'be'a da dase u. Pe hinga gätho rá mbui im ma, pe høntho nde u ngue di yop a ma dumbuigä ua ja ra fädi. ¹⁷Pe nu'u mi'da di huëgä, ne nde da mbäxgui, ne gue'a ní man räm hman ra Cristo u, nguetho i pađi 'be'a ná 'bäcä ua, ngue dín yanba a rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹⁸Pe madague a hønt'a go to'o im mamp'a räm hman Oja, dá gue'bu n'dat'a im be'ni o hin'na 'bu im ma nangué a ra Cristo, ne guexa a emme dadín johya. Ne thocua thoho dan johyagä. ¹⁹Nguetho dí pađi ngue ga pømanhogä ua ja ra fädi, nguetho zai guí äfu rá ts'edi Oja nanguécä, ne zai i fäxcä rá Hogandahi ra Jesucristo. ²⁰Nugä hin dín ndegä ngue m'bejua ga pe'ts' ma sä nangué 'be'a dí øt'ä, pe emme dín nde ga hut'an zambui gam mangä xun ho räm hman Oja 'bu bi ts'egbä. Janangué a gätho yu ja'i da bah rán uixte ra Cristo nangué a dí øt'ä, madague'bu dí 'bucä o gue'bu da thogä. ²¹Nguetho hønt'a dí 'bui nangué ra Cristo, dín ndegä ngue dín uixte ra Cristo nangué

'be'a gätho dí øt'ä, ne man'da tho 'bu dá tugä. ²²Pe nu'bu guexa a dadí thoqui dí 'bucua ja ra häi, sä ga tãh mi'da yu ja'i ngue da 'yëc'yëi a ra Hmu mahëts'i. Pe hin dí paše nda a ga huanhni, Hague dam 'bui, uague ga tu. ²³Pe nugä emme xun he'i ga pađi nda a ngue man'da xun ho. Pe nu'bu da hønsegä, man'da dín nde 'bu ga tu ngue ga mba ním 'bu'be ra Cristo, nguetho man'da xun ho nanguécä. ²⁴Pe man'da xun ho nangué ahü ngue guexa a dí 'bucä ua ja ra ximhäi. ²⁵Janangué a dí haxanjuani guexa a dam 'bucä ua ngue ga fäx ahü ngue dín te ni t'ëc'yëihü. Ne man'da dín ja ahü ran johya 'bu man'da gä 'yëc'yëihü ra Cristo. ²⁶Ne nu'bu dí 'bucä ua ja ra häi, ne guín nuju mahøn'a, emme da hyu ni mbuihu nangué ra Cristo, ne gui 'yëspahü ra Cristo büya. ²⁷Pe damam 'buhmbu 'be'a rán sähu rán ho ma'da'yo ra Cristo. Ne madague a 'darbu dí 'buhmbu o yabu dí 'bucä, pe ga øcä ran ho gui 'yøthu büya, nangué 'da' angu guim be'mhbü, ne gui fähmbü ma t'ëc'yëihü nangué rán ho ma'da'yo ra Cristo. ²⁸Ne hin gui suhu to'o da zü ahü nangué ran ho ma'da'yo. Ne nangué hin gä suhu, da bađi ngue di 'beh yú te u, ne da bađi ngue i ja ahü ra temazai ngue bi 'da ahü Oja. ²⁹Nguetho hinga hønt'a ran ho bi 'da ahü Oja ngue gui 'yëc'yëihü ra Cristo, pe ne'a man'da ran ho, ngue gui sähu yan unbi nangué ra Cristo. ³⁰Ne 'da'angu dí øthu ya, dadín unbahü ngue dín yamhbü a ran ho ma'da'yo, tengu thoho gä nuhu dá øt'ä mäm'bet'o, ne guí øhmbü ngue guexa'a dí øt'ä ya.

Nu rán uixte ra Cristo,
hin'yũ ran 'yęts'i

2 Nu'bu gue'a ra Cristo di ze ahũ, ne guí pãhmbũ rán huęcate a, ne nu'bu guín 'yohũ rá Hogandãhi Ojã, ne guí pãhmbũ gui 'yõthũ ra yembũi ne ra mate, dan johyagã 'bũ. ²Pe dami yusca ma mbũi ran johya nanguie 'be'a guí õthũ ya, ngue n'dat'a guim bẽmhbũ, ne 'da xctín huęctahũ, ne 'da'angu nin 'yomfẽnihũ guim bẽmhbũ, hinga 'dahma 'dan'yo guim bẽmhbũ. ³Ne hin ga õthũ ran 'yũya, ne hin dan 'yęxhũ, ne hin gam bẽmhbũ ngue dan uixtehũ, pe man'da da bẽnse n'da hingui hose xinda gue'ũ gã mi'da. ⁴Ne hinga hõnt'a ga honsehũ gam bẽmhbũ, pe ne'a i hon Ʃ mi'da ga fãxhũ. ⁵Pe n'da ngu'n'da dam bẽmhbũ tengu tho bũ í bẽnjũ ra Cristo. ⁶Nu ra Cristo 'da'angudui Ojã a, pe him bin 'yęzehe ngue Ojã a, nguetho bi bẽnjũ. ⁷Ngue bá sogui gãtho rá ts'edi mahętsí, ne bin 'yęhe 'bũ mín ja'i ua ja ra ximhäi, ne bi mbãx yũ ja'i. ⁸Ne nu'bu mín ja'i xingui ts'ũ bin 'yęts'i, pe bi 'yõt'e gãtho 'be'a min nde Ojã, ne bi du bũ ja ra pont'i tengu n'da ra ts'om'bãi. ⁹Ne nanguie a bi 'yõt' ra Cristo, Ojã bi 'yęspa a, ne bi un ra ts'edi man'da xũn gu, ne gue'a ra thuhu bi unni ęmme man'da di muui. ¹⁰Jananguie a nu'a ra Jesús gue'a rán säui din thãnde a, gãtho 'bũpũ mahęts'i necua ja ra häi ne'ũ gãtho xũn du, yũ ja'i ne yãm 'behni Ojã ne yũ zĩthũ, gãtho da 'yęspa ra Jesucristo ra Hmu. ¹¹Ne gãtho nãn gu da bãdi ne da ma ngue gue'a ra Jesucristo

a ra Hmu nanguie gãtho 'be'a i ja, n'damhma gãtho da 'yęspa Ojã ra Ta.

Nu yũ 'yęc'yęi guesẽ Ʃ yũn
yot'i ua ja ra 'bexui

¹²Jananguie a ma zũ cu ahũ ngue dadí huęc'ahũ, zãi gã 'yõthũ 'be'a dá xi ahũ nu'bu 'darbũ mãm 'bũhmbũ, pe madague'a yaua dí 'bũcã ya, man'da hnehi thoho gui 'yõthũ a nin sãhũ ngue i 'bũh ma pørpatehũ, ne hin gan 'yęxhũ, pe guin numansuhũ Ojã. ¹³Nguetho gue'a Ojã dim pẽpũ mbo ma mbũihũ ne gue'a di 'dajũ rá pãhä ne rá ts'edi ngue ga ørbahũ rá pãhä Ojã. ¹⁴Ne o gadí yãni thohũ, xín gan junthũ, pe dami 'yõthũ gãtho in nde Ojã. ¹⁵N'damhma njon da dingahũ n'da ran ts'o ngue da ma i ja ma ts'oquihũ. Pe dam 'bũhmbũ tengu man sãhũ ngue yũ hogat'ãhni gahũ Ojã, guerpũ 'bũ Ʃ yũ ja'i ngue i øt' ram fe'ts'i. Jananguie a ga øthũ bũya tengu n'da ran yot'i bũ ja ra 'bexui, ngue ga xihmbũ rá m hman Ojã di un ra te. ¹⁶Ne nu'bu gui xihmbũ rá m hman ra temazãi, nugã dan jhyagã 'bũ bi zõn ra pa ngue ba ęh ra Cristo, ngue hin'yũ 'be'a dá pe'ts' ma sä nanguie ra 'befi xtã øt'ã bũ guí 'bũhmbũ. ¹⁷Nguetho dadí hoc'a ni t'ęc'yęihũ, tengu'bu dadí hocã n'da ra 'bõts'e, xũn ho 'bũ dá undã Ojã. Ne nugã 'bũ hin dí gua Ʃ yũn Ʃngi dá sä 'bũ gmí 'yęc'yęihũ, pe man'da xũn ho 'bũ ga un ma te ne ga fãm ma ji, ngue dí gua a ra 'bõts'e ga undã Ojã nanguie gãtho ahũ. Guexta a dadín johyagã, ne da zã gui hyãmhbũ man johyagã. ¹⁸Jananguie a ga comhbũ man

johyagä 'bũ bi zõn ra pa da t'ẽna da thogä.

Ra Timoteo ne ra Epafrodito

¹⁹Ne nu'bu rá pähä Oja 'bex ga pen'nahũ bu ra Timoteo da nu ahũ. Ne nu'bu dá pađi 'be'a gadí jahũ bu dan johyagä bũya. ²⁰Nguetho njohgui 'bũcua man'da ngue im bẽni tengu dím bẽm'be ra Timoteo nangue ahũ. ²¹Nguetho gätho mi'da i 'bũcua im bẽnse nangue yú 'befi zehẽ, ne him majuqani rá 'befi ra Cristo Jesús im bẽm bũya. ²²Pe ya guí paħmbũ ngue ẽmme di muui nangue 'be'a i øt' na ra Timoteo, ngue dí com'be rá 'befi Oja, tengu n'da ra ts'unt'ũ i conhui rá 'befi rá ta. ²³Pe dí tøm'i hasta gue'bu ga paçä 'be'a din jacä ua. Ne m'bejua ga penhdä bu na ra Timoteo. ²⁴Pe xõmhma da nde ra Hmu mahẽts'i ngue da zä ga mba bu n'dihi, gan nu ahũ. ²⁵Pe dím bẽni ngue m'bet'o ga pen'nahũ bu mahõn'a na ra Epafrodito, ma cuhũ, ne dí com'be rá 'befi ra Cristo dín yañba'be a rán ho ma'da'yo. Guehna guá pencä'be ua nangue da mbäxca'be. ²⁶Pe nuya ẽmme nde da mba bu gam 'bũhmbũ mahõn'a, ne ẽmme tu rá mbũi ngue ya rá 'yõhmbũ ngue mí ı a. ²⁷Ne majuqani ẽmme mí ı ne mi ts'ũtho xtán du. Pe nangue rá mate Oja ngue him bi du. Ne nu'bu xtán du, man'da ẽmme xũn gu ra dumbũi xcá nugä 'bũ. ²⁸Pe janangue a dí humbi ga penhdä n'dihi na, n'damhma gan johyahũ 'bũ guin nuhũ mahõn'a, necä da hyu ma mbũigä ua. ²⁹Ne nu'bu bi zõm bu dami simhbũ xũn ho, ne gui 'yãfũ ra jamadi Oja ngue bi xox a. Ne

gätho yũ ja'i guin numansuhũ ngue øt'e tengu i øt' na ra Epafrodito.

³⁰Ne nuna mi ts'ũtho xtán du nangue rá 'befi Oja, nguetho bi 'yẽn rá te nangue bi zeqũi, ngue bi 'yõt' ra 'befi tengu tho'bu gue ahũ xzuí zejũ.

Nu ra Cristo 'bũ dí ẽc'yẽihũ, gue'a ní bo ma mbũihũ a

3 Nuya ma zũ cu ahũ, dí xi ahũ, daman johyahũ nangue ra Hmu mahẽts'i. Nugä hin dadín xõmbũi ngue ga xi ahũ mahõn'a, gan johyahũ, nguetho nin hos'ehũ ngue dí xi ahũ. ²Daman jamansuhũ nangue ı yũ ts'on'yomfẽni ja'i, nguetho nu'ũ tengu tho'bu yũ satexa'yo, ne i xi ahũ jatho da hmẽpya ni ja'ihũ ngue da mba ntheqũi ahũ. ³Pe nuju majuqani am hmẽpya gahũ bu na nuju Oja, nguetho dí thãndehũ Oja nangue rá Hogandahi, ne dadín johyahũ nangue a ra Cristo Jesús, ne dí paħmbũ hinga gue'a man hosegahũ ní 'yẽnju yú t'ũnigahũ Oja. ⁴Pe nu'bu 'bo'o sä ẽna yú t'ũhni Oja nangue xũn hose, pe man'da sä xcá ẽngä 'bũ, nguetho man'da mi põmanho man t'øt'egä. ⁵Nguetho dám 'bũi nangue yũ judío, ne ná hyãtopa xtám 'bucä 'bũ mi thegä ma xífani, ne gätho dá comhbe a bi xije Oja dyú hebreohe dyú judíohe, nguetho nu'a ma ta ra hebreo a gue a bi xãnd mam bombõta ra Benjamín mi 'bũh maya'bu. Ne dá tendä 'be'a im man yũ fariseo, ngue ẽmme dá humbi dá øt'ä ı yún t'ẽdi yũ judío. ⁶Ne nugä ẽmme dá yañgä a ma t'ẽc'yẽihe dyú judíohe, janangue a madí unba yú 'yẽc'yẽi

ra Cristo. Ne mi øt'a Ɂ gátho yæn ho im man Ɂ yún t'ɛdi yu judío, janangue'a njo'o to'lo mi sä da man'a n'da rán t'ɛdi Oja ngue dá festhoho. ⁷Ne mím bængä ní zingä Oja a man hose. Pe nuya dí paði ndetho di 'berpa nín 'yomfëni n'da a. Ne dá ɛ'ts'ä a ná bængä xæn ho segä janangue bi zä dá tjingä ran ho nangue ra Cristo. ⁸Ne madague'a hangu nan gu xtá øzehögä, pe ndetho man'da dí 'bedi, nguetho man'da di muui ngue dí paçä ra Cristo Jesús ma Hmu. Janangue a gátho man hose dá 'bedi, ya him mím numanho, n'damhma bi zä dán 'yo'be ra Cristo. ⁹Ne nuya sä dam 'bu'be ra Cristo, ne ntemanho i jagä 'be'a dí øzehögä nangue yæn t'ɛdi, pe nangue a dí ɛc'yei 'be'a bi 'yørca ra Cristo, ne gue'a í bo ma mbúi a ne in numanhogä Oja. Nguetho Oja in numanho Ɂ i hantho rá mate ra Cristo. ¹⁰Ne nuya hønt'a man'da Ɂmme dín nde ga paði xæn ho a ra Crsito. Ngue ga com'be xæn ho a rá ts'edi bin t'um 'bu mi dámbëni, nguepu da zä dam 'búi xæn ho 'bu dí 'bütua ja ra ximhäi, ne da zä dan Ɂnbä tengu yæn Ɂnbi bi nu a, ne da zä ga com'be rán ðate, ngue nde da ma di 'berqui xæn ho a man yombúi zehē. ¹¹Ne nubüya xømhma thoho da zä ga com'be xæn ho a rá ts'edi ra Cristo bin t'um 'bu mí dámbëni, ngue dam 'búi xæn ho a ra 'da'yote.

**Gan uęnthohu ga tãhmbu
ra 'dihí büya**

¹²Pe nugä hingui sä gam mangä ngue gátho dí com'be rá ts'edi ra Cristo, nguetho hin daná søni ngue gátho xtán hotho ga øt'e. Pe guexta

a dadí thoqui dí honi ngue ga paði gátho 'be'a bi bængä ra Cristo Jesús 'bu mi bændgä. ¹³Pe ma zü cu ahü dí xi ahü ya, ngue hinga gátho dí øt'a xæn ho, pe hin dín nde gam bængä mahøn'a 'be'a xtá øt'a mam'bet'o. Pe guexta a Ɂmme dadí thoqui dí nde man'da ga øt'a ran ho, ngue ga tãhã xæn ho. ¹⁴Ne dín nde gan uęntho xæn ho, ngue ga tãhã ga han a í zoncahu Oja bu mahęts'i ga hamhbü, nangue dí ɛc'yeihu ra Cristo. ¹⁵Ne gátho ahü ngue xæn te nin 'yomfënihu nangue ni t'ɛc'yeihu, nde'bu 'da'angu guim bęmhbu tengu dím bængä. Ne nu'bu bu a n'da ahü n'dan'yo guím bęmhbu, nu a Oja di ja ahü ngue gui pařmbu 'be'a nde Oja. ¹⁶Pe nde'bu ga thohmbu tengu zai dí øthu, nangue rá 'befi Oja. ¹⁷Ma zü cu ahü, dami tenhdü a 'be'a dí øt'ä, ne'hu mi'da 'bu i øt'a tengu dí øt'ä, dami tenhdü Ɂ. ¹⁸Nugä drá Pablogä, ga xi ahü mahøn'a, Ɂmme xæn gu yu nidj ya xtá xi ahü, nguetho Ɂmme tu ma mbúi nangue 'be'a i øt'u 'da xæn gu, i ęna i 'yo bu rá 'yu Oja, pegue din sühmbu ra Cristo ngue hingui ɛc'yei 'be'a í du bu ja ra pont'i. ¹⁹Ne da zøn ra pa ngue da guadi ne di 'beh yú te, nguetho hønt'a 'be'a i si ne 'be'a ndese rá ja'i i hađumbúi. Pe Ɂmme din 'yęx Ɂ nangue 'be'a i øt'u ne hin'yü yú 'yaşä. Ne hønt'a im ęni nangue a 'be'a jaua ja ra ximhäi. ²⁰Pe nuju dyú 'yęc'yeihu, dyú menguhu bu mahęts'i, ne dadí thoqui dí tømдахu ngue ba ęh mahęts'i a mam pørpatehu, ngue gue'a ma Hmuhu ra Jesucristo. ²¹Ne nu'a ra Cristo di pärcä ma ngøc'yęihu tengu rá ja'izehe ngue nuixte thoho, rá

rs'edi i ja. Ne n'dat'a rá ts'edi ngue di manda 'be'a gátho i jaua.

Thoscuá thoho dan johyahú nangué ra Hmu

4 Ma zú cu ahú ɛmme dadí huɛc'ahú ne ɛmme dí m bɛn ahú, nguetho xcá 'dajú ran johya, ne nangué gá 'yɛc'yɛihú, gue'a ní nequi xún ho ma 'bɛfigá a. Ne nuya ma zú cu ahú, o gadí uánsa nin 'yomfɛnihú nangué ni t'ɛc'yɛihú. ²Ne nu aui man ju aui nangué ra Cristo ra Evodia ne ra Síntique, dami 'yørcaui ra mate ngue 'yo gadín sùhmi, nguetho gadín cuui nangué ra Hmu mahɛts'i. ³Ne nu i ma hogamfáts'i'ngue gá fáxca ra 'bɛfi, dami fáx u yú xisu ngue dí m 'búmanho, nguetho ɛmme dám pecáhe u nu'bu má mamhbe bú rán ho ma'da'yo ra Cristo. Ne a ra Clemente ne'u mi'da bi mbáxqui, ngue gátho bi thusca ma thuhuhú bú ja ra xócuq bú mahɛts'i nangué bin 'dajú ra temazá. ⁴Pe thocua thoho dan johyahú nangué ra Hmu, ne dí xi ahú mahòn'a, dan johyahú. ⁵Ne ga fáxhu ma mija'ihú, n'damhma gátho yú ja'i da nu ngue dadí jamansuhú 'be'a nám 'búhmbú. Ne gam bɛmhbu ngue mi ts'utho ba ɛh ra Hmu mahɛts'i. ⁶Ne hin ga hádumbúihú nangué 'be'a gátho dí homhbu, pe gátho ga xihmbú Ojá 'be'a dí homhbu, ne ga xihmbú ra jamadi ngue zai ørchá a xún ho. ⁷Ne nu Ojá da hyurca ma mbúihú búya nangué ran johya hingui sá xtám báse n'da, pe gue'a ran johya ní jamansuc ma mbúihú ne man 'yomfɛnihú, nangué dí n 'yohú ra Cristo Jesús.

Gam bɛmhbu 'be'a gátho xún ho

⁸Nuya ma zú cu ahú, mi'da jaua ngue dí n de ga xi ahú. Ngue gam bɛmhbu gátho 'be'a a majuani, ne gátho 'be'a yún thehu ngue dí hnumansujú, ne gam bɛmhbu hin di yoho bú dá øthu 'be'a dí øthu, ne hin te man ts'o gam bɛmhbu. Ne gam bɛmhbu ga ørpahú 'be'a dí hyu yú mbú i ma jija'ihú, ne gam bɛmhbu ga øthu 'be'a mfadi ngue xún ho. Ne gam bɛmhbu gátho 'be'a ɛmme xún ho, ne gam bɛmhbu ngue 'be'a gátho da t'ɛspi xún ho. ⁹Ne gui 'yøthu 'be'a gátho dá xán'nahú, ne gui ténhdú gátho 'be'a xtá ut ahú. Ne nu'bu ngubú gui 'yøthu, da zá gan 'yohú xún ho Ojá ngue zai i hurpa ní mbú i n'da.

Bi 'benpi ts'u ram fáts'i a ra Pablo

¹⁰Ne nu Ojá bi 'dacá ran johya nangué a gá bɛnjú mahòn'a, ngue gadí zejú ts'u. Ne dí paçá ngue hin gá pumbɛnijú, pe hønt'a nja, him mi sá bú gui zejú mam'bet'o. ¹¹Pe hin dí ɛna ngue xcán unbá 'bu hin xquí fáxcahú, nguetho ya xtán zai ngue i jagá ran johya madague'bu i ja a ga honi o hin'yú. ¹²Nugá dí paçá 'be'a nám 'búmanho n'da ra hyoya, ne dí paçá 'be'a nám 'búmanho n'da ngue i ja xún gu. Ne dadín johyagá madague a dí n niyaçá o gue dí tumanthuhugá. Ne hønt'a go 'be'a dí n nu, uague xún gu i jagá o hin'yú, pe i hu ma mbúigá. ¹³Ne hønt'a go má ts'edi i ndec Ojá, ya gátho sá ga øt'e, nguetho i fáxca ra Cristo. ¹⁴Pe guexta a xún ho gá 'yøthu ngue gá zejú ts'u, ngue i pan hnuman'ugá. ¹⁵Ne nu ahú gui

'bühmbu bu Filipos, guí pähmbu
 ngue hönse ahü gá zejü ts'u nu'bu
 má pöngä bu ra häi Macedonia,
 ngue rá mbädi dá mangä ran ho
 ma'da'yo bu, ne gá pencahü ra
 mbeti. ¹⁶Ne nu'bu guexta a mí
 'bücä bu ra hnini Tesalónica, yondi
 hyundi gá pencahü ra mbeti, gue'bu
 má hongä. ¹⁷Ne hinga höntho dín
 nde ga hani, pe dín nde ngue di jap
 ahü Ojä nangue a xcá 'dajü, nangue
 gá zejü. ¹⁸Nugä ya dá hani 'be'a guá
 pencähü 'bu mi zöcua ra Epafrodito,
 ne i pongui ts'u 'be'a dí honi. Ne
 nangue 'be'a guá pencähü, nu Ojä i
 numanho, tengu'bu n'da ran t'unni
 emme di muui. ¹⁹Ne nu'a ma Ojähü
 di 'da ahü xün ho 'be'a gätho guí
 homhbü nangue dí 'bühmbu ra

Cristo Jesús. Nguetho nte di 'be'a,
 ne emme xün ho a di 'dajü. ²⁰Pe dí
 xspahü ma Tahü Ojä ne gätho yu pa
 mazäi. Ne hönt'a dím bęngä a.

Rán zegui ran zengua

²¹Ne dí pen'nahü ran zengua
 gätho yu 'yęc'yei ngue i 'bupü,
 nangue rá thuhu ra Jesucristo. Ne
 gätho ya yu cu dí 'bühmbe ua i
 pen'nahü ran zengua. ²²Ne'ü mi'da
 yu 'yęc'yei ngue i 'bücua ja ra hnini,
 gätho i pen'nahü ran zengua. Ne
 nu'ü yu 'yęc'yei ngue dim pecua
 ja ran guts'üt'abi man'da in nde di
 zengua ahü. ²³Ne nu ma Hmuhü ra
 Jesucristo dí äpä di 'da'ahü rán japi
 gätho ahü. Ne hönt'a dí xi ahü a, ne
 hönt'a gam bęmhü a ya.

COLOSENSES

Ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ı yu 'yęc'yeyi bu ja ra dąhnini Colosas

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, ma 'bäigä'be ra Cristo Jesús, nangue rá pähä Oja. ²Ne dí yo'be ma cuhu ra Timoteo, dadí zengua ahü gätho yu 'yęc'yeyi ngue guí 'bühmbu bu ja ra hnini Colosas, dadín cuhu nangue n'dat'a dím bęmhbu ra Cristo. Ne dín ndehe ngue gätho ahü guin nuhu rán japi Oja ma Tahü, ne da hyut'a ni mbuihu.

Jamadi dí ęmfe Oja

³Nu'bu dí yahe Oja ngue rá Ta ma Hmuhu ra Jesucristo, thocua thoho dí ęmfe jamadi nangue ahü. ⁴Nguetho ya xtá øhmbe nangue ni t'ęc'yeyihu nangue ra Cristo Jesús, ne dá øhmbe ngue ja ahü ran huęcate nangue ni mi 'yęc'yeyihu. ⁵Nguetho guí tømhbü 'be'a gätho yun ho guin nuhu bu mahęts'i, ne guí tømhbü gue'bu go rá mbädi gmí 'yęc'yeyihu a ram hma majuani. ⁶Nu ran ho ma'da'yo ngue xcá 'yøhmbü, nuya din xandı, ne hønbu go hapü i pa, di pärra yú mbui yu ja'i, tengu

tho bin ja bu guí 'bühmbü 'bu gmí 'yęc'yeyihu njuantho rá mate Oja.

⁷Gmí 'yøhmbü ran ho ma'da'yo gue'a bi xi ahü man 'yo'be ra Epafras. Nugähe ęmme dadí huęje na, nguetho nuna ran 'yohü n'da rá 'yęhe ra Cristo, ne di ze ahü nangue rá 'befi Oja. ⁸Ne nuna ra Epafras bi xije ngue gadí huggahe nangue rá Hogandahi Oja di bęn'nahü. ⁹Ne nu'bu ra pa dá øhmbe ngue xun ho ni t'ęc'yeyihu ne nin huęcatehu, thocua thoho dí äfe rá ts'edi Oja nangue ahü, ngue gui pähmbü rá pähä Oja ne gui pähmbü rán 'yomfęni a rá Hogandahi Oja. ¹⁰Ne dí äfe rá ts'edi Oja ngue gam 'bühmbü tengu rán säui ı yú t'ahni Oja, ne thocua thoho zai gui 'yøthü a in numanho ra Hmu. Ne dí äfe Oja ngue gui 'yøthü yu hogant'øt'e, ne din te ni mbuihu ngue man'da gui pähmbü Oja. ¹¹Ne gätho nan gu rá ts'edi Oja dí äpähe nangue gätho yun unbi guin nuhu, ngue hin gan xømmbuihu. Ne nangue rá ts'edi Oja di ja ahü ngue hin di un'na ni mbuihu, ne din ja ahü ran johya. ¹²Janangue a da zä gui 'yęmfü

jamadi ma Tahu Oja, nguetho bi hogahu da zä ga comhbü 'be'a gätho di un yu 'yęc'yęi guepu bí ja rán nequi. ¹³Ne bi yanju Oja bu ja rá ts'edi ra 'bexui, ne bi zixgahu bu di manda rá Ts'unt'u di huęqui. ¹⁴Ne nu'a rá Ts'unt'u bi gurca ma ts'oquihü, ne gue'a í zä bi pungahu Oja a.

Rá 'befi bi 'yøzehe ra Cristo

¹⁵Ne nu Oja hingui sä da nu n'da, pe nu ra Cristo ngue 'da'angudui Oja, ne bin ja'i ua ja ra häi tengu tho 'bu dá nuhu Oja. Nu ra Cristo mi 'bu 'bu rá mbüdi thoho, 'bu nte mi ja ua. ¹⁶Ne nangue rá ts'edi Oja ra Cristo bi 'yøt'e 'be'a gätho i ja ne to'o gätho i 'bui, guecua ja ra häi, nepu mahęts'i, nu'u di nequi ne'u hin di nequi, gätho u i ja yú ts'edi, ne'u ęmbi i jase yú ts'edi, pe nu ra Cristo bi 'yøt'e gätho u ngue di manda u. ¹⁷Ne nu'a ra Cristo mi 'bui nu'bu ma hin'yü ua ra ximhäi. Ne nangue rá ts'edi di jamansu xun ho gätho 'be'a bi 'yøt'e, ne gue'a ní bõmanho a. ¹⁸Nu gätho yu 'yęc'yęi i 'bui n'dam'bui tho i øt'e tengu'bu n'danja'i tho, nu ra Cristo tengu'bu rá ya a. Ne di un ra temazaı yu 'yęc'yęi. Ne nu'a, rá mbüdi ngue bi dambęni a. Janangue a hin'yü man'da ra ts'edi nuıxte tengu rá ts'edi a. ¹⁹Nguetho bi zän Oja hønt'a rá Ts'unt'u bi unni gätho rá ts'edi. ²⁰Ne nu'bu mí mbän rá ji ra Cristo bu ja ra pont'i, bi 'berpa yú ts'edi u gätho madın sühmbü Oja i 'bucua ja ra häi nepu mahęts'i. Ne gue'a dí hocpi gätho 'be'a i ja, ne gue'a dí hocpa u to'o gätho in nde. ²¹Ne nu'a ra Cristo bi

hogahu, nguetho yatho dá 'uehmbü bu rá 'yu Oja, ne mí øthu yan ts'o, ne gue'a dán sühmbü Oja a. Pe nuya Oja sä da numanhoju. ²²Nu Oja bi hogahu gätho ma ts'oquihü, nguetho rá ja'i ra Jesús bi nu ran unbi ne ran däte nangueju. Janangue'a xtán hotho gahu 'bu bi dāju bu 'bu Oja, ne hin da dınga ma ts'oquihü. ²³Pe nu'bu guın nde ngue din ja ahü bu, pe jatho thocua thoho gui 'yęc'yęihü, ne hin gui 'yon nin 'yomfęnihü. Ne gui thoqui gui tømhbü ran ho ma'da'yo gá 'yøhmbü, nu'a bi sih yu ja'i gätho ra ximhäi. Ne n'dat'a ram hma dí øt'a ngue dım pøngahyagä, guecä drá Pablogä.

Rá 'befi ra Pablo

²⁴Ne nugä di johya ma mbui 'bu dın nu ran unbi nangue ahü. Ne xun zän Oja ga comhbü rán unbi ra Cristo, nguetho yú mbeti gahu a. Nu'a bi nu ran unbi nangue gätho yu 'yęc'yęi, necä dın nu ran unbi tengu bi zän Oja ngue gan nugä. ²⁵⁻²⁶Ne bi huancä Oja gätho yu 'yęc'yęi ga pepi, ngue ga xih ran ho ma'da'yo. Ne nu'a ran ho ma'da'yo ní gua a räm hman Oja a, ngue im ma gätho him mam fađi mam'bet'o. Nguetho gue'bu rá mbüdi thoho njom mí pađi. Ne nu'bu mám 'bühmbü buya, ne ja dá pađmbü buya. ²⁷Ne nuna ram hma him mam fađi, ngue dim 'bupü ra Cristo bu mbo ma mbuihü, ngue gätho dyú 'yęc'yęihü i 'buh ra ximhäi, ne'u hing yu judío. Ne nangue dim 'bupü mbo ma mbuihü ra Cristo, sä ga tømhbü a rán ho nuıxte bí ja bu mahęts'i. Ne guehna ran t'øt'e

nuxte in ndeju Oja ga p̄hmbu ya. ²⁸Janangue a nu ran ho ma'da'yo dím mamhbe ne dí xänbahe xun ho, ne gátho yu ja'i dí xihmbe ran ho, nangue bi 'dacá ran 'yomfëni Oja. Nguetho dí ndepe gátho da mba ma hocpi yú mbui u, nu'bu i p̄adi 'be'a bi 'yörba ra Cristo. Ne da zä dim 'bui xun ho ra Cristo bu mbo yú mbui buya. ²⁹Janangue a gátho ma mbui dí øt'ä ma 'befi, nangue ra ts'edi ngue bi 'dac ra Cristo dí øt'ä.

2 Nugä drá Pablogä dín nde ahü gui p̄hmbu ngue dí h̄adumbui dí äpä rá ts'edi Oja nangue ahü gyú 'yëc'yëihü. Ne'u ngue 'bupü ra hnini Laodicea ne gátho u mi'da ngue njam'bu mi nugui. ²Dín nde ahü ngue da hyu ni mbuihü, ne n'dat'a guim bëmhbü nangue i ja ahü nin hucatehü n'da ngu n'da ahü. Ne hin te di 'bedi ngue gui p̄hmbu nangue ra Cristo, nguetho 'be'a gátho him mam f̄adi sä gui t̄imhbü nangue ra Cristo. ³Pe nangue ra Cristo sä gui t̄imhbü 'be'a him mam f̄adi nangue rán 'yomfëni ra Cristo. Ne hont'a ra Cristo sä da 'yut ahü rán 'yomfëni Oja. ⁴Nuna guehna dí xi ahü na, nguetho 'bui 'da nde da hyä ahü, emme mahotho im man u, pe him majuañi. ⁵Nugä hinga 'darbu dí 'buhmbü ya, pe i so ma mbui nangue ahü. Ne emme i hu ma mbui 'bu dí øde ngue hingui cuent' ni mbuihü, ne hingui tap a ni mbuihü u yu hyäte, nangue ni t'ëc'yëihü nangue ra Cristo. ⁶Nde'bu thocua thoho gan 'yohü ra Cristo Jesús ra Hmu, nguetho ya gá sin a ra Cristo ngue dím Hmu bu ja ni mbuihü, ne bi du nangue ahü. ⁷Nu

ra Cristo tengu'bu ra da'yü a, ne n'dat'a guí comhbü rá te ni mbuihü, ne gue'a nán te ni mbuihü a. Ne dami zacua ni t'ëc'yëihü, tengu bi sän'nahü. Ne zai gui 'yëmfu jamadi Oja gátho bi 'da ahü.

Dí comhbü ra 'da'yote ra Cristo

⁸Damin jamansuhü ngue hin din ts'on ni t'ëc'yëihü nangue 'be'a im man i 'da yun 'yohü, ngue nde da hyä ahü. Pe im bense a i xi ahü, ne him majuañi a i xi ahü. Gue'u yám hmanse yun 'yohü im ma mi'da yu hmu hin di nequi di manda ua ja ra ximhäi, ne hin rán t'ëdi ra Cristo u. ⁹Pe nangue a ra Cristo da zä ga p̄hmbu xun ho Oja. Nguetho Oja bin ja'i nangue rán gøc'yëi ra Cristo, ne nte di 'bedi gátho i ja a Oja nangue rá ja'i ra Cristo. ¹⁰Janangue a nu'bu dín 'yohü ra Cristo, i jaju 'be'a gátho dí homhbü. Ne nu'a ra Hmuts'ut'abi a, ne hont'a di manda gátho 'be'a i ja. ¹¹Ne nu'bu má ëc'yëihü ra Cristo, bi thegahü gátho ma ts'oquihü gátho gahü, ne ahü ngue hing yu judío ahü. Ne gue'a njuantho ran thequi in nu Oja a bi 'yot ahü ra Cristo. ¹²Nguetho nu'bu mán xixyahu, tengu'bu 'darbu bi t'ägahü a ra Cristo, ngue dá sohmbü bu ma nyon 'yomfënihü. Ne tengu'bu 'darbu dá thambënihü ra Cristo bu ja ra 'da'yote, nguetho dí ëc'yëihü rá ts'edi Oja bi xox'a ra Cristo 'bu mi du, nangue rá ts'edi xun ndoho. ¹³Ne nu'bu hin ní hoc ni mbuihü, gátho ahü ngue hing yu judío ahü, tengu'bu gyú duhu nangue ni ts'oquihü, ne hin gmi comhbü ran hoqui bi man Oja maya'bu. Pe nu Oja bi ja ahü ne'ahü

dá comhbũ ra tema'da'yo ra Cristo, ne bi pungahũ gátho ma ts'oquihũ. ¹⁴Ne nuju hin dá jashũ yún t'edi Oja, o gue'a ran hocja'i dí pashũ hin dá jashũ a, ne gue'a gã dín dupatehũ a. Pe bi gurga man dupatehũ a ra Jesús 'bũ mi du bũ ja ra pont'i. Ne gue'a ní hogahũ Oja a. ¹⁵Ne nangue a 'be'a bi 'yõt' ra Cristo 'bũ mi du bũ ja ra pont'i, bi 'berpa yú ts'edi Ʃ i ɛna i ja yú ts'edi ngue hin di nequi. Ne bi japi ngue bi mbe'ts' yú sã 'bũ mi hnu ngue bi dã a ra Cristo.

Ga homhbũ ga øthũ ngue dyũ menguhũ bũ mahɛts'i.

¹⁶Janangue a njon da zã da xijũ ga sufũ 'be'a dí sihũ, ne njon da zã da xijũ jatho ga sufũ n'da ran go, gue'ũ yũ t'ungopa, o gue'ũ yũ pa ran ts'äya. ¹⁷Ne nuya yũn t'edi ɛmbi xũn dũxqui, bi man Oja maya'bũ ngue bi xi Ʃ yũ judío, pe 'da yũ patho Ʃ. Ne din t'es' 'bũ bá ɛh ra Cristo Ʃ, nguetho yũ hmepya thoho nangue a ra Cristo. Pe nuya bi zøh ra Cristo, ne gue'a majuani i ja rá ts'edi a. ¹⁸Ne masque i si ahũ gui 'behmbũ rán japi Oja 'bũ hin gui thãndehũ yũm 'behni Oja mahɛts'i. Pe o guí suhũ. Gue'a im man Ʃ 'da, nguetho ɛmbi ran 'yɛts'i 'bũ dí thãndehũ ra Cristo, nguetho i ja rá ts'edi. Pe go i ɛn Ʃ hing ran 'yɛts'i 'bũ ga thãndehũ Ʃ i coh yú ts'edi, ngue yũm 'behni Oja mahɛts'i. Pe im manse, ne him bi 'yut Oja, nguetho ɛmme xũn ts'o yũn 'yomfɛni Ʃ. ¹⁹Pe nu'ũ hin'yũ 'be'a yũn jahũ ra Cristo. Pe nuju dyũ 'yɛc'yɛihũ dí 'bũhmbũ ra Cristo tengu'bũ n'danja'i tho dí comhbũ. Nu ra Cristo tengu'bũ ra ya, ne di

bɛngahũ yũn 'yomfɛni xũn ho, ne gue'a nán te ma mbuihũ a, tengu bi zãn Oja.

'Darbũ dá tuhũ ra Cristo ne 'darbũ dí 'bũhmbũ a

²⁰Ha hin gá tuhũ ra Cristo, ne guí ɛna gá hyehmbũ yũn t'øt'e ra ximhäi. Pe hanja guexta a gní 'yøthũ tengu'bũ rá mbeti ahũ ra ximhäi, ngue guí ødahũ yũn t'edi Ʃ to'o ɛmbi di manda ua ja ra ximhäi. ²¹Ngue sã i ɛn ahũ: “Yo guí thãhmbũ ya, ne o guí sahũ ya, ne o guí hãxhũ ya.” Pe nde'bũ hin gan hyehmbũ ngue di 'bep ahũ Ʃ yũn t'edi Ʃ. ²²Pe gátho ya ɛnju ga sufũ, pe an ts'anni gátho ga homhbũ ne din thegue. ²³Ne ɛna gue'bũ gue'a ran 'yomfɛni xũn ho a im man ya yũn 'yohũ, nguetho im man a n'da ran thãnde ngue hin dín 'yɛx a n'da, ne im ma da zethoho 'be'a in nde n'da. Pe mfãdi hinga gue'a, nguetho hinga gue'a ní zerpa ní mbui n'da 'bũ im bɛni da 'yøt' ran ts'o.

3 Pe gam bɛmhbũ ngue 'darbũ dá thãmbɛnihũ ra Cristo, tengu'bũ ya dá sohmbũ ra ximhäi. Janangue a ga homhbũ ga øthũ ngue dyũ menguhũ bũ mahɛts'i, ngue ya dí 'bũhmbũ ra Cristo, ne nu'a i 'bũpũ ja rán 'yei Oja, i conhui rá ts'edi a. ²Gam bɛmhbũ tengu bũ nam bɛn Ʃ 'bũpũ mahɛts'i, ne hin gam bɛmhbũ tengu bũ nam bɛn Ʃ 'bucua ja ra ximhäi. ³Gam bɛmhbũ ngue 'darbũ dá tuhũ ra Cristo, ne nuya 'darbũ bi 'besca ma tehũ ra Cristo bũ bí ja rá ts'edi Oja, bũ nam bɛn a. ⁴Nu ra Cristo dá simhbũ mbo ma mbuihũ, ne gue'a ma tehũ i jajũ a ya. Ne nu'bũ bi hnu a rá ts'edi

nuixte ra Cristo, neju da hnu ngue dí comhbü rá nuixte a.

Hønt'a ma'da'yo gam bẽmhbü ya

⁵Janangue a nuya gätho yün ts'o ra ximhäi i ja bü mbo ma mbüihü ga hehmbü, tengu'bü dán hyosehü. Hin dan 'yomt'ẽnihü, xin ga øthü yu 'yasä, ne ga eshü u yu ts'on'yomfẽni. Xín dan siyatehü, nguetho tengu'bü dí thãndehü u yu oja ngue him majuani. ⁶Pe gue guehya da nu rán ts'ẽmbi Oja nts'utho, ngue gätho u hin di jamansu 'be'a im man Oja. ⁷Nu'ehü ngubü gmí øthü 'bü gmí 'yohü bü ja ra 'bexui. ⁸Pe nuya dami hyehmbü 'be'a gmím bẽnbahü ni mijã'ihü ya, gätho ra cue, ne dami hyehmbü a gní 'yẽt'ambüihü ran ts'o. Ne o gadí ç'aman'u ni mijã'ihü nangue ra ts'ore, ne gui 'yeshü nangue ra ts'ore i pøn ni ndehü. ⁹Ne o gadín xihmbü yu fẽhni n'da ngu n'da ahü, nguetho ya gá pähmbü nin 'yomfẽnihü ne gätho 'be'a gmí øthü. ¹⁰Ne nuya i ja ahü ma'da'yo nin 'yomfẽnihü. Pe nu Oja man'da man'da di 'da ahü ran 'yomfẽni, da gohi tengu thoho rán 'yomfẽni ra Cristo, ngue bi 'dajü ra 'da'yote. ¹¹Nu ra Cristo 'da'angu bü na nu yu ja'i, madague hønt'a go 'be'a má ja'i, yu griego, o gue yu judío o gue hing yu judío, o gue yum 'bũndapo ja'i, o gue yu 'yẽhẽ, o gue hing yu 'yẽhẽ. Nu ra Cristo in 'yohü hønt'a to'o nde da 'yẽc'yẽi, ne nangue ra Cristo ga tĩmhbü gätho dí homhbü. ¹²Ne nangue rán huçcate Oja ya bi huancahü ngue ga çc'yẽihü. Janangue a nde'bü ga øthü ran hocja'i, ne hin dan 'yẽxhü,

ne ga ørbahü ran ho ma mijã'ihü, ne din ja ma yembüihü, ne hin dan xømbüihü 'be'a da t'ørcahü. ¹³Ne dam punbahü n'da ngu n'dajü nu'bü da 'yørcahü ran ts'o n'da, tengutho bü í pungahü ra Cristo. ¹⁴Pe man'da emme hnehi thoho ga øthü ran huçcate, hin te dadí 'behmbü 'bü. ¹⁵Ne ga jafü ra Cristo di manda gahü, n'damhma dim 'bũmanho ma mbüihü. Nguetho ya bá zoncahü Oja ngue dam 'bũmhbü tengu'bü n'danja'itho. Ne thocua thoho ga xihmbü ra jamadi 'be'a bi 'yørcahü Oja. ¹⁶Ne gam bẽmhbü ráam hman ra Cristo, ne nangue ráam hma din jajü ran 'yomfẽni xun ho. Ne gue'a dán xãnbahü a n'da ngu n'dajü. Ne ga emfũ jamadi Oja nu'bü dí tuhmbü yu thuhu, o gue díam mamhbü ráam hman Oja. ¹⁷Ne 'be'a gätho dí øthü, ne 'be'a gätho díam mamhbü, pe ga øthü a dí t'ẽspa ra Hmu Jesús. Ne ga emfũ jamadi Oja ma Tahü, nangue a ra Jesús.

Dam 'bũmanhohü bü ja ma ngumhbü

¹⁸Ne nu ahü gyũ xisuhü, dami 'yøhmbü 'be'a im man ni ndøhü, nguetho gue'a rán säui n'da ra 'yẽc'yẽi. ¹⁹Ne nu ahü gyũn 'yohühü, dami huçc ni xisuhü, ne hin gui sũhmbü u. ²⁰Ne nu ahü gyũ t'ũhniü, dami 'yøthü 'be'a gätho man ni tahü ne ni mbehü, nguetho gue'a in numanho Oja a. ²¹Ne nu ahü gyũ tahü, ne gyũ mbehü, hinga thocua tho gui sũh ni t'ũhniü, janangue a mpähã thoho da 'yøt'a guín numanhohü. ²²Ne nu ahü gyũ 'yẽhẽhü ne gyũ mbefihü, dami 'yøthü 'be'a gätho nde ni hmuhü, yu ja'i. Pe hinga hønt'a guim bẽmhbü

da numanho ahũ u, pɛ gue'a Oja guín ndehũ da numanho ahũ. Janangue a gui 'yøthũ xũn ho ni 'befihũ ngue dí numanho ahũ Oja. ²³Ne nu'ũ 'be'a gätho ní 'befi guí øthũ, gui 'yøthũ xũn ho, nguetho hinga hønt'a ra ja'i ni hmuhũ, pɛ nese a Oja. ²⁴Nguetho ya guí pãhmbũ a ra herencia di 'dajũ ra Cristo, ngue i juadi xũn ho, ne gue'a majuãni ni Hmuhũ a. ²⁵Pɛ nu'ũ to'o i øt' ran ts'o, Oja di cospa a bi 'yøt'e, madague a hønt'a go to'o ní ja'i.

4 Ne nu ahũ gyũ hmuhũ, dami 'yørpahũ ran ho ni 'yɛhɛhũ o gue ni mbefihũ, nguetho guí pãhmbũ i 'bũpũ mahɛts'i ni Hmuhũ.

Man'da ran zofo

²Ne gätho gahũ hin dan xømbũihũ nangue dan yaũhũ Oja, ne thocua thoho ga xihmbũ jamadi Oja 'be'a gätho di 'dajũ. ³Ne nu ahũ damin yaũhũ Oja nanguecãhe, ngue di jaje ga thoje gam mamhbe ráam hma, ne ga xih yũ ja'i 'be'a bi 'yurcahũ, ram hma ngue him mam faði, ngue dim 'bũpũ mbo ma mbũihũ ra Cristo. Ne nugã dí ofädigã nguetho díam mangã na ram hma. ⁴Dami 'yãfũ rá ts'edi Oja ngue da bømanho 'be'a díam mangã, ngue 'be'a bi 'yurcahũ, nguetho jatho gam mangã xũn ho a. ⁵Ne dami jamansu ni mbũihũ, janangue a nu yũ ja'i hing yũ 'yɛc'yɛi da nu ngue majuãni guín 'yohũ ra Cristo. Ne dãmãan ɛhyahũ gui xihmbũ nangue ra Cristo. ⁶Dami zomãnhohũ yũ ja'i, ne hin gui 'yũthũ u, pɛ dãmãi hyurpahũ yú mbui. Pɛ ga pãhmbũ 'be'a dá thãhmbũ n'da ngu n'da, nangue a ran ho di bɛngahũ Oja ngue ga xihmbũ.

Ran zengua ran zegui

⁷Nuna ma zũ cuhũ ra Tíquico, ɛmmɛ dadí huɛcã na, ne bi mbãxqui xũn ho ngue dá øt'be rá 'befi Oja. Nu'bũ bi zøm bũ, da xi ahũ gätho 'be'a dadí jagã. ⁸Janangue a dí pɛhndã bũ ya, ngue gui pãhmbũ 'be'a dí jagãhe ua. Ne nu'a da hyut a ni mbũihũ nangue ra Cristo. ⁹Ne da mbɛ ra Tíquico ma cuhũ ra Onésimo, nuna i ɛc'yɛi xũn ho na, nehna dadí huɛcã na. Nuna n'da ra mengu bũ guí 'bũhmbũ, ne da xi ahũ 'be'a gätho bin ja ua. ¹⁰Nehna ma mi ofädi'be ra Aristarco, i pen'nahũ ran zengua, ne ra Marcos rá meni ra Bernabé i pen'nahũ ran zengua. Ne ya dá xi ahũ nangue ra Marcos, ne nu'bũ da zøm bũ, dami simhbũ xũn ho. ¹¹Nehna ra Jesús í Justo i pen'nahũ ran zengua. Pɛ høndi hyutho ya ma mijudíohe ngue yũ 'yɛc'yɛi dadím pɛhmbɛ ua nangue rá 'befi Oja, ne guehya hyu ɛmmɛ i hurca ma mbui. ¹²Ne nuna i pen'nahũ ran zengua na ra Epafras, n'da ra mengu bũ guí 'bũhmbũ, ne rá 'yɛhɛ ra Cristo na. Ne zãi i äp rá ts'edi Oja nangue ahũ, ngue hin gui pãh nin 'yomfɛnihũ nangue ra Cristo, pɛ njuãntho gui 'yøthũ rá pãhã Oja. ¹³Ne majuãni díam mangã nangue ra Epafras, ngue ɛmmɛ xũ hyãdumbũ in yaũi Oja nangue ahũ, pɛ hinga høn'a thohũ, pɛ ne'ũ yũ 'yɛc'yɛi i 'bũpũ ja ra hnini Laodicea, ne'ũ 'bũpũ ja ra hnini Hierápolis. ¹⁴Nu'a ra Lucas, ra médoco, ɛmmɛ dadí huɛjũ a, ne'a i pen'nahũ ran zengua. ¹⁵Necã dra Pablogã dí penpa ran zengua yũ

'yɛc'yɛi ngue i 'bɔpɔ ja ra hnini Laodicea, nɛ'a man juhɔ nangue ra Cristo ra Ninfas, nɛ gátho ɛ yɛ 'yɛc'yɛi ngue dim peti bɔ rán gu. ¹⁶Nɛ nu ahɛ, nu'bɔ gá jua a gá mamhbɛ na ra sɔcuɔ dí pɛn'nahɛ ya, dami thocpahɛ ɛ yɛ 'yɛc'yɛi bí 'bɔpɔ ja ra hnini Laodicea. Nɛ'a man'da ra sɔcuɔ dá pɛhndá bɛ

Laodicea, dami nuhɛ bɛ. ¹⁷Nɛ nu'i gra Arquipo, pɛ i jaua a dí xi a'i. Dami 'yɔt'e xɛn ho ra 'bɛfi ngue bi 'da a'i ra Hmu, nɛ hingui ts'ɛtho gui 'yɔt'e. ¹⁸Nugá dra Pablogá, dá o't'á ua na man zengua nangue ma 'yɛsɛ. Pɛ damim bɛmhɛ ngue dí ofädigá. Ojɔ di jamansu ahɛ nɛ da mbáx ahɛ. Nɛ hɔnt'a dí xi'ahɛ ya.

1 TESALONICENSES

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yorba ra Pablo ɯ yɯ 'yɛc'yɛi bɯ ja ra ɔɔhnini Tesalónica

Ran zengua

1 Nugá dra Pablogá nɛ ra Silvano nɛ ra Timoteo dí ot'áhe na ra sɔcuɔ, nɛ dí penh'nahe ran zengua gátho ɯ yɯ 'yɛc'yɛi gue dim peti bɯ ja ra hnini Tesalónica, gátho yɯ ja'i ngue in 'yohɯ Ojɔ ma Tahɯ nɛ ra Jesucristo ma Hmuhɯ. Nɛ nu ahɯ nɛ dín ndehe din ja ahɯ rán japi Ojɔ, nɛ da hyut'a ni mbúihɯ Ojɔ ma Tahɯ nɛ ma Hmuhɯ ra Jesucristo.

Bi t'ut'ɯ 'bɛpɯ dí 'yɛc'yɛi ɯ 'bɛpɯ mi'da yɯ hái

²Nɛ zai dí xihmbe jamadi Ojɔ nanguɛ ahɯ. Nɛ zai dím bɛn ahɯ 'bɯ dí yahe Ojɔ. ³Nɛ dím bɛn ahɯ 'bɯ dí yahe Ojɔ ma Tahɯ, nanguɛ ni t'ɛc'yɛihɯ gní'yóthɯ rá 'bɛfi Ojɔ nɛ nanguɛ nin huɛcatehɯ ɛmme guí humbi gam pehmbɯ, nɛ nanguɛ a guí tɔmdahɯ ngue ba ɛh mahɔn'a ra Jesucristo, nɛ gue'a gní hyát'i gní sethɯ 'be'a gátho guín nuhɯ. ⁴Ma zɯ cu ahɯ dí pɔhmbɛ ngue ɛmme di huɛc'ahɯ Ojɔ, nɛ bi huan'nahɯ ngue gyɯ mbeti ahɯ a. ⁵Nɛ nu'bɯ rá mbudi dá mangáhe bɯ a rán ho

ma'da'yo ra Cristo, gá pɔhmbɯ him mam hmansegá, pɛ nanguɛ rá ts'edi a rá Hogandáhi Ojɔ guí hyámhbɯ a ram hma bi bɛn'nahɯ gue majuaɔni a. Nɛ guí pɔhmbɯ mam 'búihe nu'bɯ mám 'búcáhe bɯ, nguetho dá ut'ahɯ 'be'a dám 'bɯ a n'da. ⁶Nɛ nu ahɯ gá tenhdɯ a ram 'búí dá ut'ahe ngue tengu bi 'yót' ra Hmu mahɛts'i. Nɛ madague'a xun ngu ran unbi gá nuhɯ, pɛ guehma gá hyámhbɯ a ram hma nɛ gán johyahɯ nanguɛ rá Hogandáhi Ojɔ. ⁷Pɛ nanguɛ mpähá thoho gá hyámhbɯ ram hma nɛ gám 'búmanhohɯ, gátho gá 'yuthɯ 'bɛpɯ dí 'yɛc'yɛi ɯ 'bɛpɯ ra hái Macedonia nepɯ ra hái Acaya. ⁸Nɛ nanguɛ ahɯ gá jafɯ bi fá a rán ho ma'da'yo ra Cristo, jananguɛ'a hinga hɔnbɯ ra hái Macedonia nɛ ra hái Acaya, pɛ hɔnbɯ go hapɯ i fádi gue ɛmme i ja ni t'ɛc'yɛihɯ nanguɛ Ojɔ. Nɛ him mahyoni ga xihmbe a ram hman ya. ⁹Nɛ nu'ɯ gátho yɯ ja'i i ma ngue ɛmme gá simanhoje 'bɯ má mbáhmbe bɯ ni hninihɯ. Nɛ i ma nanguɛ gá sohmbɯ ni nyoguihɯ, nɛ nuya guí thandehɯ Ojɔ i 'búí ngue majuaɔni

a. ¹⁰Ne i ma gue guí t̃ohmbu ba gh mah̃n'a mah̃ts'i ra Jesús, rá Ts'ant'u Oja. Gue'a bá xox'a Oja bu 'bu u xun du, ne gue'a ra Jesús da yanj̃u nangue rán ts'embi Oja xun u tho ngue ba ghe.

Rá 'befi ra Pablo bu Tesalónica

2 Ne nu ah̃u ma z̃u cu ah̃u guí p̃ahmbu ngue hinga s̃ati thoho dá mb̃ahmbe bu guí 'buhmbu. ²Ne guí p̃ahmbu hangu nangu ran unbi bi mba ma unguigahe nu'bu máam 'buhmbe bu ja ra hnini Filipos. Pe madague'a dá nuhe ran unbi, nu Oja bi 'daje ran zamb̃i dá xi ah̃u rán ho ma'da'yo ra Cristo, madague xun ngu min nde da z̃uje. ³Nguetho hin dá xi ah̃u n'da ram hma him majuañi, ne hin dá xi ah̃u nangue 'be'a ga t̃asehe, ne hin díim b̃eni ngue h̃ontho xcá hä ah̃u. ⁴Pe nugähe nz̃ai dí mamhbe tengu in nde Oja, nguetho Oja bi huangähe ga mamhbe rán ho ma'da'yo ra Cristo, ne i p̃a Oja ngue hin te dá c̃omhbe, ne hin dá homhbe 'be'a da numanho yu ja'i. Pe Oja di asca ma mb̃uihe. ⁵Ne hin dí huanhde yam hma mahotho guerp̃u da numanhoje yu ja'i. Ne hin dí homhbe ngue ga t̃ahmbe ra mbeti. Nu'a Oja i p̃adi 'be'a dí mamhbe. ⁶Ne hin dá homhbe 'be'a dí numansuje yu ja'i, xinga gue ah̃u o gue'u mi'da, madague'a mi sä xcá ot'ahe ts'edi nguetho ma 'bäigähe ra Cristo. ⁷Pe g̃mme dá tump'a ma mb̃uihe tengu'bu n'da ra mbe di jamansu yú t'uhni, nangue man huçcatehe dá ot'ah̃u. ⁸Dín nde ga comhb̃u a ráam hman Oja madague'a jatho ga em ma tehe, nguetho g̃mme dadí huçc'ah̃u. ⁹Ma z̃u cu ah̃u, ha hin guím b̃emhb̃u 'be'a dá øthe 'bu máam pehmbe bu ma pa

ne ra xui ngue dá honsche 'be'a dá homhbe, nguetho him mi nde ga pa ahe. Pe ra mate thoho dá xi ah̃u ráam Hman Oja. ¹⁰Pe ha hin guí p̃aseh̃u, ne a Oja i p̃adi 'be'a mam 'buihe nu'bu máam 'buhmbe bu guí 'buhmbu gyu 'ỹec'ỹeih̃u, ngue h̃ont'a Oja dín ndehe da t'̃espi, ne hin'ỹu 'be'a dí mba ma yaçpihe, nguetho g̃ätho xun ho 'be'a dá øthe. ¹¹Ne guí p̃ahmbu ngue n'da ngu n'da ah̃u dá øthe tengu'bu ma t'uhni ahe tengutho n'da ra ta di huçc yú t'uhni ne di un ran zofo. Ne xtá h̃at'ah̃u ra ts'edi ni mb̃uih̃u. ¹²Ne dá xi'ah̃u ja ts'editho guí 'ỹoth̃u ram 'bui tengu i numanho Oja. Nguetho Oja bi zonh'nah̃u gui comhb̃u a rá ts'edi nuixte bu di manda. ¹³Ne nz̃ai dadí unhde ra jamadi Oja nangue ah̃u, nguetho nu'bu má xi ah̃u ráam Hman Oja, gá hyamhb̃u a majuañi ráam Hman Oja, ne hin gá 'ỹemhb̃u gue h̃ontho ráam hman ra ja'i. Ne gue'a ram hma dim pep̃u mbo ni mb̃uih̃u ya, g̃ätho ah̃u ngue guí g̃c'ỹeih̃u. ¹⁴Nu ah̃u ma z̃u cu ah̃u, gá nuh̃u ran unbi gue bi 'ỹot'a ni menguh̃u, tengutho bi nu yu 'ỹec'ỹei bu ra häi Judea nu'bu mi nu ran unbi ngue bi 'ỹorpa yú mijudíoh̃u u. ¹⁵Nu yu judío bi hyo a ra Hmu Jesús, tengutho bi 'ỹorpa yú p̃ongahya Oja mam'bet'o, necähe bi hyonje thi, ne Oja din suhm̃bu u, ne njo'to to i numanho u. ¹⁶Ne nu'bu má xihmbe yu ja'i ngue hing yu judío ra 'yu dí p̃o Oja u, pe bi hegähe u yu judío. Janangue'a bin te yú ts'oqui u, ne nuya bi ts'änni da nu rán ts'embi Oja nts'utho u.

Nu'a ra Pablo nde da mba mah̃n'a bu Tesalónica

¹⁷Ma z̃u cu ah̃u, nu'bu má njo'ogähe bu 'da yu pa, hin dadí

pumbɛni ahɛ, pɛ dím bɛn ahɛ nɛ ɛmmɛ dín ndehe ga mbähmbe bɛ, gua nu ahe. ¹⁸Nugähe mim bɛni ga mbähmbe bɛ, nɛ nugä dra Pablogä mi säpi ga mbagä bɛ xun ngu yɛ nidj, pɛ 'bɛx bi zangua ra zɪthu. ¹⁹Pɛ gue'a zehɛhɛ man johya ahe. Nguetho nu'bɛ bá ɛh mahøn'a ma Hmuhɛ ra Jesucristo, di nɛqui xun ho ma 'bɛfihe, ngue ya gá 'yɛc'yɛihɛ. ²⁰Majuani guesɛ ahɛ man johya ahɛ, nguetho tengu'bɛ man t'unni ahɛ ga dä ahɛ bɛ.

3 ¹⁻²Pɛ nugä him mí hä't'i ga tøm'i mi'da yɛ pa ngue da 'bäx ahɛ. Janangue'a dá pɛn'nahɛ na ma zɛ cuhɛ ra Timoteo ba fäx ahɛ nɛ di zɛ ahɛ nangue ni t'ɛc'yɛihɛ, nɛ dá co'be ua ja ra hnini Atenas. Nɛ nu ra Timoteo n'da rá 'yɛhɛ Ojɔ ngue dadím pɛhmbe ngue dí mamhbe rán ho ma'da'yo ra Cristo. ³Nuna ra Timoteo di zɛ ahɛ ngue hin gui 'uehmbɛ bɛ ja rá 'yu Ojɔ nangue ran ɛnbi guín nuhɛ. Nguetho ya guí pɔhmɛ gue rá pähä Ojɔ ga nuhɛ ran ɛnbi nangue'a ga tenhdɛ ra Cristo. ⁴Guí pɔhmɛ 'bɛ'a dá xi ahɛ nu'bɛ mám 'bɛhmbɛ, ngue jatho guín nuhɛ ran ɛnbi tengu guín nuhɛ ya. ⁵Nɛ nu'bɛ him mi sä man'da nya'a ga tøm'i, dá pɛhndä n'dihi bɛ ra Timoteo, nguetho dín nde ga pɔdi 'bɛ'a guí øthɛ nangue ni t'ɛc'yɛihɛ. Nguetho nugä dí su da dɔ ahɛ ra zɪthu, nɛ säti thoho ra 'bɛfi dá øt'ahe bɛ 'bɛ. ⁶Pɛ nuna ra Timoteo ya bí 'bärpɛ guepɛ guí 'bɛhmbɛ nɛ dá hɔmhbe ra nde nangue ni t'ɛc'yɛihɛ nɛ nangue nin huɛcatehɛ. Nɛ bi xije ngue nzai ɛmmɛ guím bɛnje nɛ guín nde guin nuje, tengutho bɛ na

ndegähe gan nu ahe. ⁷Janangue'a ma zɛ cu ahɛ, madague'a dín nuhe ran ɛnbi ua, pɛ nu'bɛ má øhmbe ngue'a gadí zacuatho ni t'ɛc'yɛihɛ, 'bɛx bi hyu ma mbuihe. ⁸Nɛ nugähe sä ga häthe ɛ yɛn ɛnbi dín nuhe ua, nguetho dí pɔhmɛ gue ya gadí thot'a ni t'ɛc'yɛihɛ nangue'a ra Hmu. ⁹Thocua thoho dí xihmbe jamadi Ojɔ nangue'a ran johya gadí 'daje. ¹⁰Nɛ nu ra pa nɛ ra xui dí yahe Ojɔ nangue ahɛ, nɛ dí äp'ahe rá ts'edi Ojɔ ngue gan nu ahɛ mahøn'a. Nguetho dín nde ga xän'nahɛ 'bɛ'a gadí 'bɛhmbɛ nangue ni t'ɛc'yɛihɛ. ¹¹Nɛ dí äcähe Ojɔ ma Tahɛ nɛ'a ma Hmuhɛ ra Jesucristo gue di jaje ga mbähmbe bɛ gua nu ahɛ. ¹²Nɛ ma Hmuhɛ di ja ahɛ ngue 'da gdán huɛctahɛ n'da ngu n'da ahɛ, nɛ gui huɛju gätho mi'da, tengugähe ngue dadí huɛc'ahɛ. ¹³Gue nu'a ran huɛcate i ja ahɛ dí zac'a ni mbuihɛ nɛ di ja ahɛ n'dat'a Ojɔ guim bɛmhɛ, nɛ gätho ma hoqui bɛ dán nu Ojɔ ma Tahɛ nu'bɛ bá ɛh mahøn'a ma Hmuhɛ ra Jesús din 'yohɛ gätho xum pøhø.

Dam 'bɛhmbɛ a dí numanhoju Ojɔ

4 Nuya ma zɛ cu ahɛ, dí xi ahɛ nangue rá thuhu ma Hmuhɛ ra Jesús gue gui thoju gui 'yøthɛ 'bɛ'a dá xän'nahɛ. Nɛ gam 'bɛhmbɛ a dí numanho ahɛ Ojɔ, nɛ man'da gui thoju xun ho. ²Nɛ guim bɛmhɛ ya 'bɛ'a gätho dá xän'nahɛ nangue rá thuhu ma Hmuhɛ ra Jesús gue gui 'yøthɛ. ³Nɛ gue'a nde Ojɔ gue gui däfɛ gätho ni mbuihɛ, nɛ hin gui 'yøthɛ ran 'yomt'ɛni. ⁴Nɛ n'da ngu n'da ahɛ nde'bɛ gui

pəhmbə guin numansu ni xisu zehəhə, janangue'a hin gui 'yøthə ran 'yomt'əni mi'da yə xisu. ⁵Ne hin gui 'yørpahə ran ts'o tengu i øt'ə yə ja'i ngue hingui pə Ojə. ⁶Nde'bu xinga n'da ahə gui 'yøthə gui ənba ni min'yohəhə ngue gui nutontofə rá xisu. Nguetho Ojə di cos'ahə ran ənbi 'bə gue'a gui 'yøthə, tengu dá xi ahə. ⁷Nguetho Ojə bi zongahə ga øthə ran ho ne him bi zongahə ga øthə ran ts'o. ⁸Nu'a to'o festhohə ə yən zofo im mangua, pə hin rá m hmanse n'da ran 'yohə i festhohə pə rán t'ədi Ojə, ngue bi 'dajə rá Hogandəhi. ⁹Nu Ojə ya bi xän'nahə ngue gan huəjə n'da ngu n'da ahə, janangue'a hin'yə man'da ga xi ahə. ¹⁰Ne ya gá 'yuthə nin huəcatehə gátho yə cu i 'bəpə ra həi Macedonia. Pə dí xi ahə ma zə cu ahə ne man'da gui 'yuthə nin huəcatehə. ¹¹Ne nu ahə o gadím pate thohohə pə gui 'yøzəhə ni 'bəfi zehəhə ne gui hyədumbəi gui hyomhbə 'be'a gdám 'bəhmbə, tengu xtá xi ahə. ¹²Nu'bu ngubə gui 'yøthə, da numanho ahə ə hingui əc'yəi, nguetho hin guí əthə 'be'a guí homhbə.

**Ba əh mahøn'a ma Hmuə
ra Jesucristo**

¹³Nuya ma zə cu ahə dín nde ahə gui pəhmbə 'be'a din ja ə yə 'yəc'yəi xən du, janangue'a hin da du ni mbəihə tengu ə yə ja'i nte mán ho i tø'mi, ngue hingui pə Ojə. ¹⁴Ne tengu bə na əc'yəihə ngue bi du ra Jesús ne bi dəmbəni a, ne ngutho bə dá əc'yəihə da dəmbəni ə yə 'yəc'yəi xən du, ne di jap Ojə gátho din 'yohə ra Jesús nu'bu

bá əh mahøn'a. ¹⁵Guehna rá m hman ra Hmu dí xi ahə ya, nuju dyə 'yəc'yəihə gue dí 'bəthohə 'bə bá əh mahøn'a ra Hmu, hin dam 'bet'ohə ga texhə mahəts'i, pə nu'ə yə 'yəc'yəi xən du dim 'bet'o ə. ¹⁶Nguetho gueə ra Hmu ba çəh mahøn'a mahəts'i, ne əmme ts'edi da ma nangue rá ts'edi nu'bu bi zøn ra pa da man Ojə. Ne rá ngurpa m'behni mahəts'i əmme nts'edi da ma. Ne gátho na ngəni ra ximhäi da t'ø a rá thəxi Ojə. Ne gátho ə to'o xí 'yəc'yəi, ngue xən du, da dəmbəni, ne gue'ə rá mbədi da ndəxpə mahəts'i. ¹⁷Ne dim 'bejua ə yə 'yəc'yəi ngue i 'bətho, 'dat'a da zixcahə, ne dan c'athə ra Hmu bə i ja yə güi ne dam 'bəhmbə ra Hmu gátho yə pa mazəi. ¹⁸Ne guehna dá xi ahə gnín hyurpa ni mbəihə n'da ngu n'da ahə.

5 Ma zə cu ahə, hingui jatho ga xi ahə jam'bu da zøn ə yə pa din ja ə an ts'änni din ja. ²Nguetho nu ahə guí pəhmbə xən ho ngue njongui pədi, o gue ra pa o gue ra xui ba əh ra Hmu. Tengubə hingui pə a n'da jam'bu ba ə'a n'da ra bə. ³Ne nu'bu da man ə hing yə 'yəc'yəi gue gátho i 'bəmanho ne nte mán ts'o din ja, 'bex ba əh ran ts'embi da 'yøt' Ojə ngue hin dim pommə ə. Nguetho tengu n'da ra xisu gue bi zøn ra ora dim 'bəh rá t'əhni, ne hin hapə sə da mbatho. ⁴Pə nu ahə ma zə cu ahə, hin di pi ahə ngue tengu'bu ba ə a n'da ra bə, ne hingan ts'ərbə da zøhø, ne di pi ə i hupə ja ra 'bexui. Pə guí tømhbə ra pa ba əh ra Hmu. ⁵Nguetho gátho gahə dí 'bəhmbə bə ja ra 'bexui tengu'bu ra xui. ⁶Nde'bu hin

dam 'buhmbu tengu'bu dí ahmbu, tengu u mi'da, pe dí nuhmbu ne dan 'yomfënihü xun ho. ⁷Nu ra xui i ah yu ja'i ne ra xui di ho di mihni. ⁸Pe nuju gue dí 'buhmbu ja rán nequi Oja, nde'bu nzai din jajü ran 'yomfëni xun ho. Ne nuju jatho ga hehu rá ts'edi Oja nanguie ma t'ëc'yëihü, ne ran huçate, ne ga tòmDAHÜ rán ho ma'da'yo ra Cristo gue gue'a dí pøjü, jananguie'a hin da dajü ra zithu. ⁹Nguetho Oja him bi zangahu ga nuhu rán ts'embi a. Pe bi zangahu ga hamhbu a ran ho ma'da'yo ngue di pøjü ma Hmuhü ra Jesucristo. ¹⁰Nguetho nu ra Jesucristo bi du nanguieju, ngue in nde 'darbu dam 'buhmbu a, madague'bu xtá tuhü o gue dí tehü nu'bu bá ëh mahøn'a. ¹¹Jananguie'a damin hyurpa ni mbühü ne gam fäxhu n'da ngu n'da ahü tengutho guí øthü ya.

Nu ra Pablo di un ran zofo yu 'yëc'yëi

¹²Nuya ma zü cu ahü, damin numansuhü u gätho bi huan Oja ngue yün ngurpi bu, ngue xän'nahu ne di 'da ahü ran zofo nanguie Oja. ¹³Dami numanhohü u ne emme gui huëju nanguie ra 'befi i øt'e nanguie ahü. Ne dami 'yes'hu a gnín junthü bu guí 'buhmbu. ¹⁴Nuya ma zü cu ahü dí xi ahü, dami xihmbu u i danhyëi ngue hingui ho 'be'a i øt'e. Ne dami zehmbu to'o i tu yú mbüi, ne dami zehmbu u ngue hinguin zaqui yú t'ëc'yëi. Ne o gadín

xømbühü nanguie gätho u, pe dami fäxhu u. ¹⁵Ne gan jamansuhü hin gui cospahu ran ts'o 'bu i øt'ahü ran ts'o u 'da, pe gan 'yörpahu ran ho n'da ngu n'da ahü, ne gätho i 'bucua ja ra ximhäi. ¹⁶Ne daman johyahu gätho yu pa. ¹⁷Ne 'yo guí es'hu gan yahu Oja. ¹⁸Ne Oja gui xihmbu jamadi 'be'a gätho bi 'yøt'ahü. Nguetho gue'a in nde Oja a gui 'yøthü, gue ahü guín 'yohü ra Cristo Jesús. ¹⁹Ne 'yo guí serpahu rá ts'edi rá Hogandähi Oja dim pepu mbo ni mbühü. ²⁰Ne 'yo guí øman'uhü 'bu 'bo'o da ma, ngue dim pøngahya Oja. ²¹Dami bëmhbü gue 'be'a gätho xun ho o hin'na. Nu'bu xun ho, dami pes'hu. ²²Dami 'uehmbü gätho 'be'a män ts'o. ²³Nu Oja gue bi hoc'ahü, ne di ja ahü gätho ni mbühü guim bëmhbü a. Ne di ja ahü ni mbühü ne ni tehü nte män ts'o din 'yohü nu'bu bá ëh mahøn'a ma Hmuhü ra Jesucristo. ²⁴Nu Oja gue'a bi zon'nahu, ngubü da 'yøt'ahü. Nguetho di ja'ts'a im ma ne da 'yøt'e gätho na.

Ran zengua ran zegui ne rán japi Oja

²⁵Ma zü cu ahü dami 'yäfü rá ts'edi Oja nanguieçähe. ²⁶Dami zenguagahu ts'ü u yu cu nanguie ran huçate. ²⁷Nuya dí xi ahü nanguie rán t'ëdi ma Hmuhü, dami mamhbu ma søcuagä bu 'bui gätho yu cu. ²⁸Ne gue'a ma Hmuhü ra Jesucristo di jap'ahü. Hønt'a dí xi ahü ya.

2 TESALONICENSES

Ná yoho ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ɯ yu 'yęc'yei bu ja ra dąhnini Tesalónica

Ran zengua

1 Nugä dra Pablo, ne ra Silvano ne ra Timoteo dí o't'ahü na ra søcuą gätho ahü gyü cuhü nanguie ra Cristo guí 'bühmbü bü ra hnini Tesalónica, gue ahü guí 'bühmbü Ojā ma Tahü ne ma Hmuhü ra Jesucristo. ²Nu'a Ojā ma Tahü, ne ma Hmuhü ra Jesucristo dí ndepe di 'da ahü rán japi ne da hyut'a ni mbüihü.

Di unba ɯ yu ts'om'bäi 'bu bá peng ra Cristo

³Ma zü cu ahü jatho ga xihmbe Ojā jamadi nanguie ahü. Ne xün ho ngue ngübü dí m bęmhbe, nguetho thocua thoho man'da te ni t'ęc'yei hü, ne man'da man'da gnín huęctahü n'da ngu n'da ahü. ⁴Jananguie'a man'da jagähe ran johya nu'bü dí xihmbe mi'da yu 'yęc'yei 'be'a guí øthü. Nguetho hin gadín xømbüihü nanguie ni t'ęc'yei hü, madague'a hangü nangu yün ünbi guín nuhü ne'ü 'be'a gätho i t'øt'ahü ya nanguie guí tēhdü ra Cristo. ⁵Nanguie a guí häthü yün

ünbi, guí uhmbü gue jatho di unba Ojā ɯ to di ün'nahü, pe nu ahü gám pomhbü a. Ne nu'ü yün ünbi guín nuhü ya, gue'a ní hoc'a ni mbüihü Ojā tengu rán säui bü di manda Ojā. ⁶Ne xün ho da 'yøt' Ojā 'bü bi un ran ünbi ɯ to di ün'nahü. ⁷Ne nu Ojā di japi din säya nin ünbi guí nuhü ya, ne nguetho da 'yørcahe 'bü bá ęh mahøn'a mahęts'i ma Hmuhü ra Jesús, din 'yohü yüm 'behni gue i ja yú ts'edi, ne ban 'yohü ra sibi nts'utho. ⁸Ne nu'bü bá ęhe, di un ran ts'embi gätho to'o hingui pą Ojā, ne gätho to'o him bi 'yørpamasu rán ho ma'da'yo ma Hmuhü ra Jesucristo. ⁹Ne nu'ü to'o da nu ran ts'embi xmá mba da nu ran ünbi ngue njäm'bü da guadi, ne ma 'ueque tho bü 'büh ra Hmu mahęts'i, nepe hapü ja rá ts'edi nüjxte. ¹⁰Pe nu'ü yu 'yęc'yei, gue'ü dí hnu a rá nüjxte a ra Hmu 'bü bi zøn ra pa ba ęhe. Ne gätho yu 'yęc'yei da 'yęspa a, ne ahü gan 'yohü ɯ, nguetho gá 'yęc'yei hü ran ho ma'da'yo dá xi ahü. ¹¹Jananguie a nzai dí yähe Ojā nanguie ahü. Ne dí äfe di 'da'a ni mbüihü ngue yün thehü ram 'büi bi

zän'nahü. Ne nu'a Ojä di 'da ahü rá ts'edi gui 'yøthü ran ho guím bēni gui 'yøthü. Ne nanguē ni t'ɛc'yeihü, Ojä di ze ahü gui 'yøthü rá 'befi.

¹²Ne nanguē'a 'be'a gui 'yøthü büya, nu'a ma Hmuhü ra Jesucristo da t'ɛspi. Ne nu'a xin da 'yɛs'ahü, nanguē rá mate zehē a Ojä nē ma Hmuhü ra Jesucristo.

Ran 'yohü ngue ra ngurpa 'yøt'ats'oqui

2 Nuya ma zü cu ahü, dí xi ahü ya 'be'a din ja nu'bü bá ɛh mahøn'a ma Hmuhü ra Jesucristo, ngue di percahü 'darbü dam 'bühmbü. ²Yo gadí päh nin 'yomfēnihü 'bü 'bo'lo da xi ahü, ya bi zøn ra pa ba ɛh ra Hmu. 'Yo gadí 'yon ni mbühü 'bü 'bo'lo da xi ahü bi bēnba Ojä ngue ya ba ɛh ra hmu ya. Ne 'yo guí ɛc'yeihü 'bü 'bo'lo da hyä ahü ngue da 'yɛn ahü dá o't'ähe ra søcuä dá mamhbe ya bi zøh ra Hmu mahɛts'i. ³Ne 'yo guí ɛc'yeihü 'be'a gätho i man yu ja'i. Nguetho him ba ɛh ra Hmu asta gue'bü go gätho yu ja'i i 'bücuä ja ra häi ngue hingui ɛc'yei din sühmbü Ojä. Ne him ba ɛh ra Cristo asta gue'bü din 'yo a n'da ran 'yohü ngue ra ngurpa 'yøt'ats'oqui, ngue m'bejua da t'ɛrpü ja ran ünbi mazai. ⁴Ne nu'a ra ngurpa 'yøt'ats'oqui da züi gätho yu 'yɛc'yei gue i thānde Ojä, nē da zü ü mi'da i thānde hont'a go 'be'a i thānde, nguetho in nde a dí mba nthānde zehē. Ne da yurpü ja n'da ra nijä nē da hyupü, tengu'bü gue'a Ojä a. ⁵Ha hin guím bēmhbü guehna dá xi ahü nu'bü mām 'bühmbü bü. ⁶Pe nuya guí pähmbü 'be'a i sāmmi ngue ba ɛhē, nguetho

hinga na søn ra pa da man Ojä gue ba ɛhē. ⁷Pe nuya ɛmme xün ngu dim pepü yá mbüi yu ja'i a rá ts'edi ra zīthu, ngue hin di nēqui. Pe i pa nts'ambi thoho rá ts'edi asta gue'bü go bi zøn ra pa ngue Ojä di 'uec'a to'o i sāmmi. ⁸Ne gätho da nu ran 'yohü ngue ra ngurpa 'yøt'ats'oqui. Pe nu'bü bá ɛh mahøn'a ra Hmu Jesús nuixtetho rá ts'edi, da hyo a ran 'yohü, ngue da huic thoho. ⁹Ne nu'bü bá ɛh ran 'yohü ngue xün ngu rá ts'edi ra zīthu in 'youi, nē da 'yøt'e xün ngu yu hmēpya, nē yün t'øt'e nuixte ngue dí hyät' yu ja'i. ¹⁰Ne gätho 'be'a mán thäte da 'yøt'e, ngue da hyät' yu ja'i i 'yo rá 'yu ram 'bedi, gue'ü him mín nde da 'yɛc'yei a majuäni guerpü mí sä xtím pøhø. ¹¹Ne nu'ü gätho him bi nde da 'yɛc'yei a majuäni Ojä, di japi da 'yɛc'yei yu fehni nē da den'na ran 'yohü ngue ra ngurpa 'yøt'ats'oqui. ¹²Jananguē'a gätho ü him bi 'yɛc'yei a majuäni pē man'da di ho ran ts'o, 'darbü da nu rán ts'ēmbi Ojä ü.

Nthahni dim pøhø

¹³Pe nzai ga xihmbe jamadi Ojä nanguē ahü 'be'a gätho bi 'yøt'ahü ma zü cu ahü, ngue di huɛc'ahü ra Hmu. Nguetho Ojä bi huahn'nahü rá mbüdi thoho ngue di pø ahü. Ne nanguē gá 'yɛc'yeihü a majuäni, nu'a rá 'befi rá Hogandähi Ojä í bo ni mbühü. ¹⁴Ne bi huahn'nahü Ojä ngue gá 'yɛc'yeihü 'bü má xi ahe rán ho ma'da'yo ra Cristo. Ne bi zän'nahü Ojä gui comhbü rá nuixte ma Hmuhü ra Jesucristo. ¹⁵Nuya ma zü cu ahü dami thoctahü ni t'ɛc'yeihü, nē 'yo gadí uäns'hü

'be'a guím bẽmhbu, ne 'yo gadí pumbẽnihu 'be'a dá xãn'nahũ nu'bu 'darbu máam 'bũhmbũ, ne'a 'be'a dá xi ahũ nu'bu má o't'ahe u yũ søcuã. ¹⁶Nuya gue ma Hmuhũ ra Jesucristo, guese a, ne Ojã ma Tahũ, da hyut'a ni mbũihũ mazã nangue rán hose Ojã. Nu'a Ojã di huçc'ahũ, ne nangue rá mate bi jajũ ga tõhmbũ 'be'a di 'dajũ. ¹⁷Ne nu'a Ojã da hyu ni mbũihũ, ne di zet'a ni mbũihũ ngue gui mamhbũ ne gui 'yõthũ 'be'a gãtho xũn ho.

Gui 'yãfũ Ojã nanguecãhe,
ẽn'a ra Pablo

3 Hõnt'a dí xi ahũ ya ma zũ cu ahũ, dami 'yãfũ rá ts'edi Ojã nanguecãhe n'dahma din ja rá ts'edi ráam hman ra Hmu, ne da bõmanho hõnbũ go hapũ ga 'yomhbe. Ne gãtho to'o da 'yõde da hyãni nangue ran johya, tengutho bin ja bũ guí 'bũhmbũ. ²Ne gui 'yãfũ rá ts'edi Ojã ngue da yãnje bũ 'bũh yũ ts'om'bãi ja'i, nguetho hinga gãtho in nde da hyãn ráam hman Ojã. ³Nguetho nu'a ra Hmu njãm'bu da hyegahũ pẽ nzã da mbãjũ, ne i ja rá ts'edi ngue hin di japi di un'nahũ ra dãmants'o. ⁴Ne nu'a ra Hmu di jaje dí pãhmbe ngue gadí thoctahũ guí õthũ 'be'a gãtho dí xi ahe. ⁵Ne nu'a ra Hmu di ja ahũ man'da man'da gui pãhmbe rán huçcate Ojã, ne di ja ahũ gui hyãthũ 'be'a gãtho guí thohmbũ tengutho bi 'yõt'a ra Cristo.

Jatho gui 'yõt' ni 'befi zehẽhũ

⁶Ma zũ cu ahũ dí xi ahũ nangue rá thuhu ma Hmuhũ ra Jesucristo, dami 'uehmbũ ts'ũ bũ 'bũ u ni cuhũ

i dãnhyẽi, ngue hingui nde dim pefi, gue'u hingui ten'na 'be'a dá xãn'nahe. ⁷Ne nu'ahũ guí pãhmbe 'be'a gdãm 'bũhmbũ, tengu dá ut'ahe 'bũ máam 'bucãhe bũ, ngue hin dãm 'bũndãnhyẽi thohogãhe. ⁸Ne xingui ts'ũ gá 'daje 'be'a dá homhbe. Pẽ dãm pẽhmbe ra pa ne ra xui n'dahma bin ja 'be'a dá homhbe, ne xingui ts'ũ dá pa ahe. ⁹Madague mí sã xcã ähmbe ngue xquí zeje. Pẽ dá ndehe ga ut'ahe ra hmẽpya gui 'yõthũ. ¹⁰Ne nu'bu máam 'bũhmbũ bũ, dá xi ahũ, ngue'bu 'bũ a n'da hingui nde dim pefi, hin din sihme 'bũ, pẽ da zã ra thuhu 'bũ. ¹¹Nguetho dí õhmbe gue 'bũ i 'da ahũ hingui nde dim pefi, pẽ di hõdãnhyẽi thoho ne ndetho din thĩnt pũ hin yú 'befi. ¹²Nuya nangue rá ts'edi ma Hmuhũ ra Jesucristo, dí xi u to'o hingui nde dim pefi, ngue da hyãnya zehẽ rá 'befi da 'yõt'e, ne da hyonse 'be'a dãm 'bũ. ¹³Pẽ nu'ahũ ma zũ cu ahũ, o gadín xõmbũihũ gui 'yõthũ ran ho. ¹⁴Nu'bu 'bũ a n'da ahũ hingui nde da 'yõt'a 'be'a dí xi ahũ, dami hyethũ 'bũ, janangue'a da mbẽ'ts' yú sã. ¹⁵Pẽ o gadín sũhmbũ, pẽ gui unhdũ ran zofu tengu'bu ni cuhũ.

Ran zegui ran zofu

¹⁶Ne guese ra Hmu, hõnt'a sã da hyut'a ni mbũihũ, hõnt'a go 'be'a guí thohmbũ gãtho yũ pa. Ne nu'a ra Hmu gam 'bũhmbũ gãtho ahũ. ¹⁷Nugã dra Pablo dí o't'ã na ran zengua i ja ua ya nangue ma 'yeseã. Tengu'bu ma firmagã na, ngue gãtho ya ma søcuã. ¹⁸Nuya nu'a ma Hmuhũ ra Jesucristo di jãp'ahũ, gãtho ahũ. Ne hõnt'a dí xi ahũ a ya.

1 TIMOTEO

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yorba ra Timoteo a ra Pablo

Ran zengua

1 Nugä dra Pablogä, ma 'bäigä'be ra Jesucristo nangue rán t'ɛdi Oja ma yantehɛ, nɛ ra Jesucristo, guesɛ'a ran ho dí tɔmhɛ a. ²Dí penh'na n'da ra sɔcuɔ gra Timoteo, tengu'bu majuani ma ts'unt'u i, ngue ya dá xän'na ma t'ɛc'yeihɛ. Nɛ dí äp Oja ma Tahɛ di 'da'a rá mate nɛ rán huɛcate, nɛ da hyut'a ni mbui a ra Cristo Jesús ma Hmuhɛ.

Da mba ma hecpi ɛ n'dan'yo in xänbate

³Nɛ tengu dá xi'a 'bu má mba bu Macedonia, nɛ ngutho dí xi'a ya, dami copɛ Éfeso, nɛ gui hecpa ɛ 'da bí 'bupɛ, ngue hinga n'dan'yo da ma 'bu in xänbate. ⁴Nɛ dami xifi hin din xäh mi'da yu cuento gue 'be'a sä ɛmbi bi 'yot'u ndu ma bombɔtahɛ maya'bu nɛ'bu ɛmme ma 'be'a yú thuhu ɛ, ngue man'da di xant'u yúm hma. Nguetho nu'u yúm hma tengu ɛ, säti thoho ran 'yomfɛni di un'na n'da, pɛ hin di 'yomfɛniba n'da da 'yɛc'yei Oja. ⁵Pɛ nu'a ma 'befihɛ dyɛ xänbatehɛ, ga

xänba yu ja'i dan huɛju. Nɛ gue'a ran huɛcate di nequi bu ma mbuihɛ 'bu m'be't'e a, nɛ'bu zai dí ɔthɛ a di bɛngahɛ Oja, nɛ'bu hont'a Oja dí m bɛmhɛ a. ⁶Pɛ nu'u 'da hinga guehya yúm hma dí n huɛca n'da i honi, pɛ bi 'uepɛ ja rá 'yu Oja, janangue i ten yúm hma säti thoho. ⁷Nu'u, ɛmme i honi nde dí n xänbate nangue yún t'ɛdi Oja bi man ra Moisés, pɛ hingui paɔi 'be'a im ma. Sä i mants'editho, pɛ nɛ hingui paɔi 'be'a nam bɔn'u yúm hmanse i ma 'bu i man yun t'ɛdi. ⁸Dí paɔhmbɛ gue xun ho ɛ yun t'ɛdi bi xi Oja ra Moisés. Pɛ bi ts'an yún t'ɛdi Oja gue dí mba ma hecpi ɛ yu daɔdits'oqui. ⁹Nɛ gue'u yun t'ɛdi dí mba ma hecpi ɛ to'o jase yún t'ɛdi zehɛ, nɛ'u i festa yún t'ɛdi Oja, nɛ'u to hingui numansu Oja, nɛ dí ho da 'yot' yu ts'oqui. Nɛ'u to hingui ɛspa Oja, nɛ i ten ra ximhäi, nɛ i ho yú ta nɛ yú mbe, nɛ yu hyodu. Gue'u da sih yún t'ɛdi Oja ɛ, nɛ hinga gue'u hont' Oja mbɛni. ¹⁰Nɛ bi ts'an yún t'ɛdi Oja dí mba ma hecpi ɛ ɔt' ran 'yomt'ɛni, nɛ'u din 'yasäbi yú min'yohuhɛ tengu'bu n'da ra xisu, nɛ'u i pɛ yú mija'ihɛ, nɛ'u i man

yü fehni, ne i xih ra fehni yu zé'mi. Ne gátho u n'dan'yo i øt'e xínda gue ra hoganxádi, ne gue'u da sih yún t'èdi Ojå u, nguetho i xijü hin ga øthu yu ts'oqui. ¹¹Pe nu'a rán ho ma'da'yo ra Cristo dí pårca ma mbuihu Ojå a, nu'a mixte xun hotho a. Ne gue'a ran ho ma'da'yo bi xicå Ojå gam mangå.

**I xi Ojå jamadi ra Pablo,
nangue rá mate xun ngu**

¹²Jamadi dí xih ma Hmuhu ra Jesucristo, nguetho bi huangui dram 'behnigå, ne i paði ga ja'ts'i, nguetho di 'dac rá m fåts'i ga øt'a i xiqui. ¹³Pe nugå emme dra nexmategå mam'bet'o, ne mí sangå a ra Cristo gue'bu go má unba u 'da yú 'ygc'yeyi. Ne xingui ts'u mí paçå 'be'a nam bøn'a mí øt'å, nguetho him mí çc'yeigå ra Cristo. Pe Ojå bi 'dac rá mate bi pungui. ¹⁴Pe emme xun ngu rá mate ma Hmuhu ra Cristo Jesús, bi jaqui dá dápå ma mbui a, ne bi jaqui emme dá numanhogå a Ojå ne dá huç ma mijå'i'be. ¹⁵I ja ua n'da ram hma da zå ga pañmbu majuani, ngue bi zøcua ja ra ximbåi a ra Jesucristo di pø'u yu ts'om'båi tengugå man'da xun ts'o dá øt'å. ¹⁶Pe emme xun ngu rá mate bi 'yørcå Ojå, nguetho nde gátho da 'yut mi'da yu ja'i emme ja rá yembui a ra Jesucristo. Ne tengu thohogå, ngutho da 'yørpa u to'o di dáp yú mbui a, ne'u din ja ra te mazai. ¹⁷Janangue'a ga çspa ma Ojåhu gátho yu pa mazai. Nu'a, ra Hmuts'ut'abi mazai a, ne njongui sä da nu, ne njam'bu da guadi. Ne n'datho Ojå, njo'o man'da, ne gátho

i paði. Ne hønt'a gam bæmhbu a ya. ¹⁸Ne nuya gra Timoteo, tengu'bu ma ts'ant'u i, i ja ua a dí xi'a ya. Nu'i gra dofui nangue Ojå, dami 'yøt' ra hogatuhni, tengu thoho bi xi'a u yú pøngahya Ojå. Janangue'a dami hyådumbui gui 'yçc'yeyi rá hogamhma Ojå, ne gui 'yøt'a 'be'a i xi'a 'bu in zop'a ni mbui. ¹⁹Ne hin gui 'yøt'e tengu mi øt'u 'da 'bu mí zop yú mbui Ojå, pe bi mbesta'a 'be'a bi sifi, bi ts'onse yú mbui buya. ²⁰Tengu mí øt'a ra Himeneo ne ra Alejandro. Pe dá juånba u, ne dá xifi bi mba ma dä bu 'buh ra zithu, di unbi, da baði hin da zan Ojå.

**Da mba nt'äpi rá m fåts'i Ojå
nangue gátho yu ja'i**

2 Ne i ja ua n'da ram hma ga xili, gra Timoteo, ngue mahyoni gui 'yørpu ja ram peti. Ngue nu'bu gui yañu Ojå, gui xihmbu nangue gátho yu ja'i, gui 'yåfu rá mate nangue'u, ne gui xihmbu jamadi Ojå nangue'a 'be'a bi 'yørpa n'da ngu n'da u yu ja'i. ²Ne'u yu ts'ut'abi ne gátho to'o ja yú ts'edi, dami 'yåfu rá m fåts'i Ojå nangue'u, ngue hin din ja yu sui ne xing ra dumbui, ne hin te gam bæmhbu, ne da zå bu ga øthu xun ho 'be'a bi man Ojå buya. ³Ne xun ho 'bu ga øthu a, nguetho gue'a numanho Ojå mam pørpatehu a. ⁴Nguetho in nde Ojå da yañi gátho yu ja'i nangue rá ts'edi ra zithu ne di 'yomfëni bi nangue'a majuani. ⁵Ne n'datho Ojå i 'bui. Ne n'datho a i 'bå'inde ne din hocpate bu bí 'bu Ojå, nu'a ra Jesucristo ngue bin ja'i a. ⁶Nguetho bin dåse ngue gátho bi gurca ma ts'oquihu. Ne guehna ram hma bi

xijü Oja 'bũ mi zøn ra pa bi ma.
 7Ne guehna ram hma í thangä gam mangä na, ne guehna bí 'bencä na, ne majuani hin dí fehniä, ngue ma 'befigä ga xänba u hing yu judío, ga japi dí dáp yú mbui Oja, da yäni, ne da 'yęc'yei a majuani. 8Ne man'da dí xi'i, hönbu go hapu dim peti yu 'yęc'yei, xtán hotho yú 'ye u yun 'yohu di 'ua'ts' 'bũ din yahu Oja, ngue nte má cue da beni, ne xing ran ucate. 9Ne dí xi'i 'be'a gui xih yu xisu, ngue hin din hoc zehé nangué ran 'yęts'i, uague di hoc yú ya, uague ra oro o yu thebe o 'be'a xum hmadi da japi. Pe din hoc zehé nangué yú he rán säui n'da ra hogambui ne ra hogan'yomfëni. 10Ne da badi da 'yõt' ra hogambui, ne gue'a ran hoqui rán säui n'da ra xisu i numansu Oja. 11Ne nubũ ja nim petihũ, da ndese yu xisu da sänbi, ne hin go din xänbate, ne gätho da 'yöde. 12Ne dí xi'i hin dim 'bet'o yu xisu ngue da xänba yun 'yohu, pe din hętho. 13Nguetho m'bet'o bi 'yõt' Oja a ra Adán, ne m'bejua a ra Eva, janangué'a hingui sä dim 'bet'o n'da ra xisu. 14Nguetho nu ra xisu bi numanho 'bũ mí xih ra zıthũ da 'yõt' ra ts'oqui, pe nu ra Adán him mín nde xtá 'yõt'e. 15Janangué'a din unba 'bũ xum 'buh yú t'uhni u yu xisu, pe da mbäx Oja u 'bũ thocpa thoho í ęc'yei, ne'bũ din ja yün huęcate, ne'bũ din 'yomfëni xun ho, n'dat'a Oja da beni.

Nda'u yun 'yohu din ngurpi

3 Majuani a ram hma, nu'bũ in nde din ngurpi n'da, in nde n'da ra 'befi xun ho. 2Pe jatho din

hocja'i n'da ra ngurpi, ne nte da thınba n'da rá ts'oqui. Ne hont'a n'da rá xisu da zi, ne da badi da zamzehe rá mbui ne din 'yomfëni xun ho, ne di jamansu 'be'a i öt'e, ne di ho di un ran ts'äya bu ja rá ngu, ne da badi din xänbate nangué rá m hman Oja. 3Ne njam'bũ dim mihni, xın din ndesui, ne hin da 'yöman'u a i sifi, ne xın din hecpate pe din hocpate, ne hin da nde xun ngu ra mbeti. 4Ne da badi dim 'bet'o bu ja rá nguse, ne nu yú t'uhni da 'yõt'e 'be'a i xifi, nguetho numansu yú ta. 5Nguetho nu'bũ hingui padi dim 'bet'o bu ja rá nguse n'da ran 'yohu, hin da badi di jamansu yu 'yęc'yei 'bũ. 6Ne hin din ngurpi n'da ra 'da'yo 'yęc'yei, ts'urpu thoho din 'yęts'i tengutho ra zıthũ, ne da dex'a Oja a. 7Ne nu yu ngurpi da 'yõt'e ngue da hnumansu, nepu 'bũ u hing yu 'yęc'yei da 'yõt'e 'be'a dí hnumansu, janangué'a njon di c'aman'u, ne hin da dáp ra zıthũ büya.

Ndana ní ja'i dim fäxte

8Ximangut'u yüm fäts'ihũ yu ngurpi, ngutho guexta'a jatho din hocja'i, ne 'da'angu da ma, ne hin dim mihni, xın din siyate nangué ra mbeti. 9Ne da badi xun ho 'be'a gätho rán theui a ram hma ne din zam bu, ne zai öt'a xi Oja 'bũ in zop yú mbui. 10Ne nde'bũ 'be da hnu 'bũ tenni xun ho, ne nubüya nu'bũ hin te da thınbi, da zä da 'yõt' ra 'befi dim fäxte büya. 11Ximangutho 'bũ dim fäxte n'da ra xisu, i jatho da hnumansu, pe hin din c'äte, ne xın dim mihni, pe din 'yomfëni xun ho, ne di ja'ts'i 'be'a gä öt'e. 12Ne nu

n'da ran 'yohu 'bu im fäxte, n'datho rá xisu da zi, ne da bađi dim 'bet'o bu ja rá ngu, ne da 'yot'u yú t'uhni 'be'a da xifi. ¹³Nguetho nu'bu i ot'e xun ho rá 'befi n'da ram fäts'i, da hnumanho buya, ne man'da da hyut' ran zambuï nangué rá 'befi ra Cristo.

Mixte xun ho a ram hma dí ɛc'yeyihü

¹⁴Guehna dí ot'a na ya, gra Timoteo, madague'bu dí m bñi ga mba bu n'dihi. ¹⁵Pe xi'bu him 'bex da zä ga mba bu, pe ya dá xi'i 'be'a xun ho gui 'yot'e nangué a rá ngu Oja. Ngué nu yu 'yɛc'yeyi xa hyomba rá ngu Oja nangué yú mbui, ngué 'dat'a Oja i 'bui. Ne tengu'bu rá nguju Oja guerpü na fađi xun ho rá m hma Oja, ne dí n yamhbü a. ¹⁶Ne gue'a ran ho ma'da'yo dí ténhdü mixte xun ho a,

ngue bin 'yuse ra Cristo ua ja ra häi 'bu mín ja'i a,
pe bin 'youi rá Hogandähi Oja guerpü í fađi hin'yü rá ts'oqui a,
ne bi nu u yúm 'behni Oja mahɛts'i.

Ne bi hmangua dí 'buhmbü hönbu go hapü 'buh yu ja'i gue 'dahma'dan'yo bu na ya.
Ne bi t'ɛc'yeyi ua ja ra ximhäi,
bi ts'ix mahɛts'i bu bí ja rá ts'edi Oja mixte buya.

Mi pa Oja da 'ue'u 'da

4 Nu rá Hogandähi Oja m'bet'o di bñgä ngué da 'uepü ja rá 'yu Oja u 'da. Ngué da 'yömanho u yú nde u yu hyäte xänbate bin xädi nangué yúm hman yu zïthu. ²Nu yu hyäte hingui sä bu da zop yú

mbui Oja, nguetho bi ts'on yú mbui nangué yu fehni zäi im ma. ³Ngué sä di hecpa yu ja'i, i xifi hin din thađi, xín da zi 'da yun ts'ihme, sä ɛn'u. Pe bi zängahu Oja ga hamhbü hont'a go 'be'a mán ts'ihme 'bu dí xihmbü jamadi Oja, gue nuju dyu 'yɛc'yeyihü, ne dí pañmbü nda'a majuani. ⁴Nguetho gätho xun ho 'be'a bi 'yot' Oja, ne hin'yü 'be'a ga emhbü, pe ga hamhbü ne ga ɛmfü jamadi Oja buya. ⁵Nguetho majapi ngué'a dí äfu rán japi Oja, ne nu rá m hman Oja i ɛmbi xun ho a.

Rá hogambefi ra Jesucristo a ra Timoteo

⁶Nu'i gra Timoteo, xun ho 'bu guim bñba yu cu na ram hma i ja ua, janangué'a gam pefi xun ho nangué ra Jesucristo. Nguetho bi ha'a ra ts'edi ni mbui a ra hogamhma dí ɛc'yeyihü, ngué ra hoganxädi guí tenni. ⁷Ne o gui urpa ra güenda yám hmanse yu ja'i säti thoho ne xun ts'o. Pe dami hyädumbüi nangué rá 'befi Oja. ⁸Ne tengu 'bu zäi dadin cunh ma ja'ihü, ne da hyä ra ts'edi, ne nguetho ga øthu nangué ma mbuihü, da hyä ra ts'edi 'bu zäi ga humbahü nangué rá 'befi Oja. Ne ɛmme xun ngu di muui 'bu ga humbahü, nguetho i ørcahu ran ho yu pa i jabu ya, ne gätho yu pa mazäi. ⁹Ne majuani na ram hman na, janangué'a nde'bu gätho ga øthu xun ho. ¹⁰Janangué'a dí häthu yun unbi ne dí humbi dadím pehmü, guerpü go da zä ga xihmbü xun ho rá m hma Oja yu ja'i. Ne da zä ga dáp yú mbui Oja buya, ne dim pøhø. Nguetho n'dat' Oja dí tømhbü i 'bui, nu'a in nde da yan'u

gätho yu ja'i i 'bui, ne da yan'u to'o da 'yəc'yei a. ¹¹Nuya yun xädi i ja ua, thocpa thoho gui hyadumbui emme gui bēnbi ne gui xānbi gätho yu cu bí 'bupū. ¹²O to guídí japi da 'yu'ts'i'li ngue gra ts'ant'u thoho. Pe gui 'yut'u yu cu nangué yun t'øt'e bi xijū Ojā gue gui 'yøzēhe xun ho, gui jamansu 'be'a gui ma, o 'be'a gui 'yørpū. Janangué'a gui 'yuti din huēqui n'da ngu n'da, ne di ja'ts'i, ne da zāmzēhe yú mbui. ¹³Pe gätho 'bū hin ná sōngā bū, pe gui jamansu ni 'befi 'bū guí man rām hman Ojā, ne'bū gadí un ran zofo yu ja'i, ne'bū guí xānbi 'be'a nam bōn'a n'daxequi gui xifi. ¹⁴Damim pefi xun ho nangué a rá ts'edi Ojā bi 'da'i, tengu bi xi'a u 'da yú pōngahyā Ojā. Ngue bi bēn'na ni mbui Ojā 'bū mí 'yāp rá mfāts'i nangué'e, ne bi gāx yú 'ye bū ja ni yā. ¹⁵Thocpa thoho gui 'yøt'a dí xi'i, ne hōnt'a gui hyadumbui gui 'yøt'a, ne nubūya da nu i gätho yu ja'i ngue bin te xun ho ni mbui nangué rá 'befi Ojā guí øt'e. ¹⁶Ne thocpa thoho gui hyadumbui gam fāse nangué ni mbui, ne gui jamansu 'be'a gätho gui xi u 'bupū nangué rām hman Ojā. Ne nu'bū ngubū gui 'yøt'e, ne di jap'a Ojā, ne'u gā mi'da yu ja'i gui xānbi.

Ga fāx ma cuhū

5 O guí su'a n'da ra daç'yei, pe dami zofo xun ho, tengutho 'bū ni ta. Ne nu'u yu ts'ant'u gui 'yøt'e tengutho 'bū nin 'yohuhū. ²Ne nu yu zi bōmbe gui 'yøt'e tengutho 'bū ni mbe, ne nu yu hmute, gui 'yøt'e tengutho 'bū nin ju, ne hin guim bēn'a n'da

ra 'yāsā nangué'u. ³Ne nubū ja yūm peti gui jamansuhū n'da ra bōmbe 'bū xun du rá ndø, ngue'bū njo'o to'o di jamansu. ⁴Pe nu'bū n'da ra bōmbe xun du rá ndø, ne 'būh yú t'uhni, o gue yú 'beto, da bađi rán t'ēdi Ojā a di jamansu yú mbe, tengutho bi 'yørpa 'bū mín t'uhni. Ne gue'a in nde Ojā. ⁵Ne nu'bū n'da ra zi bōmbe i nyāui Ojā gā ra pa ne ra xui, ne hōnt'a Ojā im bēni, ne nu'bū njo'o to'o di jamansu, pe gui fāxhū a būya. ⁶Pe nu mi'da yu xisu, xun du yú ndø, ngue hinguim bēn Ojā, ne i honi da 'yøzēhe yú pāhā zēhe. Madague'bū i 'bui, pe tengu'bū xun du bū nam bēn Ojā. Hinga gue'u da mba ma jamansu bū ja ram peti u. ⁷Ne nuya yūm hma i ja ua, gui xānba u yu cu, janangué'a njon da 'yēna hinguí ho øt'u. ⁸Ne nu'bū n'da hin di unni 'be'a di 'be a rá ta o gue rá mbe, o gätho mi'da yú meni, man'da xun ts'o rá mbui 'bū, xinda gue'bū hin xtá 'yəc'yei, ne bi gōn'a ra Cristo. ⁹Nuya ga xi'i nda'u ní hyoya bōmbe gui hyuspa yú thuhu dim pēpū ja ram peti. Hōnt'u pe'ts'a hyāte njeya ne emme bim 'būmanhoui yú ndø. ¹⁰Ne i hnumanho nangué yu hoga'bēfi i øt'e, ne bi jamansu xun ho yú t'uhni, ne zaí di sāyaba yu ja'i bu ja yú ngu, ne him bin 'yēzēhe pe bin 'yēhe nangué yú mi'yēc'yēihū, ne bi hyurpa yú mbui to'o mi tu yú mbui, ne bin ēhya bi 'yøt' mi'da yu hogant'øt'e. Ne guehya yu hyoya bōmbe gui hyuspa yú thuhu ya. ¹¹⁻¹²Pe nu mi'da yu xisu xun du yú ndø, nu'bū hinguí ngu yu jeya pe'ts'i, hin gui hyuspa yú thuhu

gue gui 'yɛmfu dim pɛpɛ. Nguetho ts'urpɛ thoho da bɛni din thɛti, ne nu'bu din thɛti mahɔn'a hin da 'yɔt'a ra 'befi mɪ ma xtá 'yɔt'e. Ne ra ts'oqui a nguetho him bi ja'ts'a bi ma. ¹³Ne nu'ɥ, ts'urpɛ thoho din dɔnhɛi yú mbɛi 'bɛ njo'o yú ndø, ne da hya'da thoho yɛ ngu, ne hɔn nan c'ate di ja, im man'a hingui ho, ne sá din thɪnt'i i øt'e ne hin rá 'befi bɛ. ¹⁴Janangue'a man'da xɛn ho 'bɛ din thɛti mahɔn'a, dim 'bɛh yú t'ɔhni, ne dim pɛpɛ ja yú nguse. Ne nu'bu din jabɛ da 'yɔt'e, hin di c'aman'ɥju man sɛihɛ 'bɛ. ¹⁵Nguetho i 'bɛ i 'da yɛ xisu xɛn du yú ndø, ne ya xɛ mbengui ne i ten ra zɪthu. ¹⁶Ne dí xi'i mahɔn'a, nu'bu 'bɛ a n'da ra cu ngue bi du rá ndø a rá mbe, jatho da mbepi, o gue rá nana bi du rá ndø, o gue rá meni, i jatho di jamansu, ne hinga gue'a ra mbeti pa ma peti bu ja ra nijá dí mba ma jamansu ɛ. Janangue'a dí gua'a ra mbeti bu ja ra nijá ngue hɔnt'ɥ njo'o to'o di jamansu da mba m'bepe bɛ. ¹⁷Nu yɛ ngurpi bu ja ram peti, nu'ɥ to di ja'ts'i xɛn ho yú 'befi, da t'ɛspa ɛ, ne da mba m'báts'i 'be'a di 'bedi. Ne nu'ɥ to i humbi din xánbate nangué rám hman Ojɔ, man'da jats'editho da t'ɛspi. ¹⁸Nguetho nt'o't'i: “Nu yɛ uafanindani 'bɛ i uahi hingan thu't'i yú nde, pɛ da zã da za yɛ paxi i ja bɛ.” Ne man'da ram hma i ja: “Nu'a to dim pefi ja rán t'ɛdi din ju't'i,” i ɛna. ¹⁹Ne hin gui 'yurpa ra güenda 'bɛ da mba ma yapɪ n'da ra ngurpi t'ɛmbi bi 'yɔt' ra ts'oqui, hinda hɔnt'bu di yoho hyu ɛ di yapɪ gui 'yøh pɛya. ²⁰Ne nu'bu majuani bi

'yɔt' ra ts'oqui, da mba ma hecpi bu dim peti ɛ mi'da, n'dahma gátho din su. ²¹Ne madague'bu gadín amigoui o hin'na, pɛ 'da'angu gui 'yørpe. Ne gue'a i jats'edi dí xi'i gui 'yɔt'a, nguetho in nu a Ojɔ, Ojɔ da badi 'bɛ guí ja'ts'i, ne'a ra Hmu, ra Jesucristo, in nu i, ne yú hogam 'bɛhni Ojɔ mahɛts'i in nu i. ²²Him 'bex gui un ra 'befi n'da ran 'yohɛ, 'be gui pɔhmbɛ 'be'a rá mbɛi. Nguetho nu'bu n'da gá un ra 'befi, ne da 'yɔt' ra ts'oqui, guí conhui rá ts'oqui a bɛya. Janangue'a gan 'yomfɛni xɛn ho, ne nte gan dupate bɛya. ²³Nuya dí xi'i gra Timoteo, nangué ni mbɛi xɛn ɛ, ne jant'a pɛnts' thoho, dami si zits'utho ra vino, ne hinga hɔnt'a ra dehe gui si. ²⁴Guim bɛmhbu ndana ɛ yɛn 'yohɛ da sih ra 'befi bu ja ram peti, 'bɛ i 'da ngue mfadi i ja yú ts'oqui, ne 'bɛh mi'da ngue hinga mfadi i ja yú ts'oqui jague'bu da zɔn ra pa da thɪnba yú ts'oqui. ²⁵Ne ngutho nangué ran hocjã'i i øt'a n'da, mfadi nangué yɛ ja'i. Ne nu'bu him 'bexque mfadi, pɛ m'bejua da fadi, nguetho hingui sã da 'yagui.

6 Nu'ɥ yɛ 'yɛhɛ bí 'bɛpɛ, da numansu ɛ yú hmu to i ørpa yú 'befi. Ne nu'bu din jabɛ da 'yɔt'e, njon di c'aman'ɥ nangué Ojɔ ne njon di c'aman'ɥ rán xädi Ojɔ. ²Ne nu'bu yɛ 'yɛc'yei ɛ yú hmu yɛ 'yɛhɛ, pɛ guexta'a da numansu ɛ yú hmu ne hin da zani ngue'bu mbɛni din cuhɛ ɛ. Pɛ man'da da bɛni da mbepi xɛn ho, nguetho rá mi'yɛc'yeiui da mbepi, ne di huɛc'a rá hmu. Dami xánba na ram hma, ne thocpa thoho gui bɛnba ɛ.

**Xun ngu dí tãhmbu nangué rá 'befi
Oja nguetho i hurca ma mbuihu**

³Pe i 'bu'i 'da yu xãnbate n'dan'yo ram hma in xãnbate, ne hin din theui a rãm hma ma Hmuhu ra Jesucristo ngue majuañi dí zerca ma mbuihu, ne hin din theui a ram hma ga dãp ma mbuihu Oja. ⁴Pe nu'ũ, bi ẽ't' yũ mbui nangué ran 'yets'i, ne nte i pađi. Ne ẽmme honi di dunba yũm hma guepu i fũpu ran ts'eya, ran heque, ran ts'ante, ran t'ũ't'ate, 'be'a gãtho im bẽn rá mbui. ⁵Ne nu'ũ thocpa tho din sui n'da ngu n'da ẽ, gue'ũ bin ts'on yũn 'yomfẽni, ne hingui sã da bađi ndana a majuañi. Ne im bẽni xũn ngu ra mbeti da daħa nangué rá 'befi Oja. Pe o guĩ øhmbu a i man ẽ. ⁶Pe majuañi xũn ngu dí tãhmbu nangué rá 'befi Oja, i hurca ma mbuihu, ne dí 'bũmanhohu nangué Oja. ⁷Nguetho nte bá haħu 'bu mãm 'bũhmbu ua ja ra ximhäi, ne nte da zã ga haħu 'bu bi zõn ra pa ga tuhu. ⁸Pe hin da du ma mbuihu 'bu zí ts'ũtho dí pes'hu yũn ts'ihme ne yu he. ⁹Pe nu'ũ to'o in nde dim membeti, hingan ts'ãrpũ thoho da thãt'i da 'yõt'a ra ts'oqui. Ne tengu'bu da mba nthu't'i rá mbui, ne man'da man'da nĩn xãndi 'be'a gãtho da bẽn rá mbui. Pe ndetho din unbazehẽ, ne din tonto rá mbui 'be'a gãtho honi, ne gue'ũ yũn t'øt'e ní zo bu ja ram 'bedi. ¹⁰Nguetho nu'bu 'bu a n'da ẽmme in nde ra mbeti, gue'a ní mbuđi gãtho yu ts'oqui bu rá mbui a. Ne nu'a ní ho ra mbeti ẽ 'da, bi 'uepu rá 'yu Oja, ne di unba zehẽ rá mbui nangué ra dumbui.

**I øt' ra hogatuhni nangué
Oja a ra Timoteo**

¹¹Pe nu'i gra Timoteo, rá mbefli Oja, dami 'uegue nangué yũn ts'o i mangua. Pe gui hyumbi gui ten'na ran ho, ne hønt'a Oja guim bẽni da mbãx'i'i, ne gui huẽc ni mija'ihu, ne hin gan xõmbui, ne din ja ni yembui. ¹²Xũn ngu yu ja'i bi 'yø 'bu gmĩm ma xũn ho ni t'ẽc'yei. Ne nguetho ya gui hyut'anzambu gui tãħa, tengu'bu n'da ra dofui i hãt yũn unbi ngue da daħ ran sui. Janangué'a da zã guim bent'i xũn ho a ra te ma'da'yo, gue'a í zon'na a. ¹³Ne guim bẽni Oja in nu i, nu'a di un yũ te 'be'a gãtho i 'bui. Janangué'a gui hyut'anzambu ne hin gui su nin dađe. Ne in nu'a ra Jesucristo ngue bi ma xũn ho a majuañi 'bu mí mba ma dãpi ra Poncio Pilato. ¹⁴Janangué'a dí xi'i, jats'editho gui ja'ts'i gãtho ra 'befi bin 'da'i, nte gui ts'oni, ne njon da man ran ts'o nangué'a buya. Ne gue'a gui 'yøt'a ya, gue'bu go bi zõn ra pa di nequi ma Hmuhu ra Jesucristo. ¹⁵Nguetho nu'bu bi zõn ra pa nts'ãnni, Oja ba penhua ra Cristo mahõn'a. Ne nu Oja mixte xũn hotho, ne ẽmme di johya, ne i 'dase ngue di manda. Ne nu'a Oja ra ts'ut'abi xinda gue gãtho mi'da yu ts'ut'abi 'bui, ne nu'a ja rá ts'edi xinda gue gãtho mi'da ja yũ ts'edi. ¹⁶Ne hønt'a Oja njãm'bu da du. Ne ẽmme di nec thoho hapũ bí 'bui, njon da zã da hyãm bu, ne njongui sã da nu Oja. Nu'a ẽmme i t'ẽspi ne da 'yuh rá ts'edi mazai. Ne hønt'a gam bẽmhbu a ya. ¹⁷Dami xi'ũ yu membeti 'yẽc'yei, ngue'ũ to i ja yũ

mbeti ua ja ra ximhäi, dami xifi hin din 'yęts'i, ne xın da bęni di muui yá mbeti, nu'ę ts'ęrpę thofo dim 'bedi. Pe dami xifi hont'a Oja da bęni, ngue di muui xın ho, ne da badi bí nęxpę 'bę Oja gátho xın ho dí pes'hę, ndeję dan johyahę. ¹⁸Pe dami xifi da 'yot' ran ho, ne man'da tengu'bę gue'a ná membeti ę bęya. Ngue hin din 'yęya pe da gomhbę yę ja'i 'be'a pe'ts'i. ¹⁹Ne nu'bę din jabę ga othę, ga pes'hę 'be'a majuęni di muui, ne ga nuhę xın ngu rán japi Oja 'bę bi zon ra pa, ne

majuęni dam 'bamanhohę gátho yę pa mazai.

N'da ran zofo ran zęgui

²⁰Nu'i gra Timoteo, dami jamansu xın ho ra 'befi nanguę ráam hma Oja bi 'da'i. Ne dami 'uegue nanguę'ę yęm hma ęmbi ní dın ran 'yomfęni n'da, pe hingui ho ę. Sati thofo, ne n'dan'yotho ra 'yu i ut'a n'da. Ne nu'ę to'o bi denni, bi 'beh rá 'yu Oja. ²¹Ne nuya Oja di 'da ahę rá mate. Ne hont'a dí xi'a ya.

2 TIMOTEO

Ná yoho ra søcuą bi 'yorba ra Timoteo a ra Pablo

Ran zengua

1 Nugä dra Pablogä, Oja bi zänni ma 'bäi'be a ra Jesucristo, ga xih yu ja'i a bi mam majuąni Oja, ngue di un ra temazaı ı to di döp yú mbui ra Cristo Jesús. ²Dí pen'na ra søcuą gra Timoteo, dadí huęc'a'i tengu'bu ma ts'unt'u i. Ne dí äp Oja ma Tahu di 'da'a rá mate ne rán huęcate ne da hyut'a ni mbui, ne ra Cristo Jesús ma Hmuhu.

Ra Timoteo da ma ran ho ma'da'yo nangue ra Jesucristo

³Dí ęmbä jamadi Oja 'bu dım bęn'i, ra xui ne ra pa thocpa thoho, nguetho dí pađi guí ęc'yei xun ho tengugä, ngue dá ıt'ä ra 'befi bi 'dacä Oja, ne ngutho mi ıt'u mam bombötahe 'bu maya'bu. ⁴Dım bęn'i gán zom 'bu mán xummi, ne bi däh ni guidä. Ne ęmme dın nde ga nu i mahøn'a, ne din jagä ran johya xun ho 'bu ga nu i. ⁵Dım bęn'i ngue hingui yoho ni mbui. Pe guí ęc'yei xun ho, tengubu na 'yęc'yei ni ndømbe ra Loida ne'a ni mbe ra Eunice. ⁶Janangue'a dın nde'e thocpa tho guim bęni bi 'da'a

rá ts'edi Oja 'bu má cäx ma 'ye bu ni ya, ne dí xi'i gan ęhya gui 'yot' rá 'befi Oja bi 'da'i. ⁷Nguetho nu'a rá Hogandahi Oja bi 'daju hin di jaju dan suhu, pe di jaju ga huthu ran zambuı, ne dan huęju n'da ngu n'daju, ne ga sam zehe ma mbuihu. ⁸Janangue'a o guí pes' ni sä gui mamp'a rá m hman ma Hmuhu, ne o guí su ngue dí ofädigä nangue Oja. Pe ne'i dami hyät'i gui set yun unbi tengu thohogä, nangue rá m hman Oja guí ıt'e. Ne Oja da mbäx'i'i. ⁹Ne bi yanju Oja ne bi mberca ma mbuihu, ne nubaya bi xiju ga ıpahu rá 'befi. Pe hin í yanju a rá 'befi Oja dí ıthu, pe bi yanju 'bu má hamhu rá mate. Ne gue'a bi zän zehe Oja 'bu him manı 'yot' ra ximhäi, ngue da yanju ra Jesucristo. ¹⁰Nuya bi nequi a mán ts'änni, ngue bi nequi ma yantehu ra Jesucristo, nu'a bi dap rá ts'edi ran date, ne bi jaju dán 'yohu rá 'yu ra te mazaı. Ne gue'a i xiju rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹¹Ne gue'a ram hma dá mangä, ne bá 'bengä, ne gue'a ram hma dá xänba ı yu ja'i hing yu judío. ¹²Janangue'a dí sägä ran unbi ya. Pe hin dí pes' ma sä,

nguetho dí paçá a to'o dí ɛç'yeigä, dí paði i ja rá ts'edi da mbesca ma tegä ngue dá däpi, ga pømanho 'bũ rán zɛgui. ¹³Ne nanguie ran ho ma'da'yo dá xän'ni'i, dami thoqui gui 'yɛç'yei ra Cristo Jesús ne dami 'yøt' ran huçcate bi 'da'i. ¹⁴Ne dami jamansu ran ho ma'da'yo i 'yo ni güenda, nanguie rá Hogandahi Oja i 'bũpũ mbo ma mbũihũ. ¹⁵Guí paði gätho bi 'ue'u yũ cu ngue yũ mengu bũ Asia, bi 'uegue nanguecä, ne ra Figelo ne ra Hermógenes. ¹⁶Pe nu'ũ gätho 'bũpũ rá ngu ra Onesíforo, Oja dí ja'p'ũ. Nguetho nu ra Onesíforo xũn ngu yũ nidĩ bi mbäxcagui, ne him bi mbes' rá sä nanguie yũ cadena i thurcä. ¹⁷Ne nu'bũ mi zøcua Roma a, ɛmme bi hyongui ne bi ðingui. ¹⁸Nu ra Jesucristo di ja'pi xũn ho 'bũ rán zɛgui ra pa, nguetho nu'bũ máam 'bũpũ Éfeso, ne ɛmme xũn ngu 'be'a gätho bi 'yørpũ ngue bi mbäx rá 'befi Oja bũ a. Ne man'da guí paði xinda guecä.

Ra hoga dofui nanguie ra Jesucristo

2 Pe nu'i tengu'bũ ma ts'unt'ũ i, gra Timoteo, dami hyä ra ts'edi nanguie rá mate bi 'da'a ra Jesucristo. ²Nu ram hma gá 'yøde dá mangä, ne xũn ngu'ũ i man'a majuañi. Ne n'dat'a ram hma gui thocpa ra 'befi mi'da yũ hocja'i, gui huan'ndũ to'o da zä da xänba ɛ mi'da. ³Dami hyät yũn ɛnbi tengugä, nguetho gra hogadofui nanguie ra Jesucristo. ⁴Nu ra dofui hingui sä xtán hɛti rá mbũi, ngue xũn ngu mi'da 'be'a gätho da 'yøt'e tengu mi'da yũ ja'i thohe, jananguie'a da zä da 'yøt'a i

numanho rá hmu ngue bi cũt' ran dofui. ⁵Nu'a to'o nde da ðah ran t'ɛni, pe hin da ða 'bũ hin da 'yørpä yũn t'ɛdi a ran t'ɛni. ⁶Nu'a to dim pepũ ja ra häi da zi a rá mbũdi ðin ja, jananguie'a da hyumbi da 'yøt' rá 'befi, ngue da baði rá mbũdi i taşé rá 'befi nanguie rá mbũi zehé. ⁷Dami paði 'be'a dí xi'i, Oja di 'yomfɛni'i ngue 'be'a gätho gui 'yøt'e. ⁸Thocpa thohe guim bɛni i 'bũ'a ra Jesucristo ya, bi ðambɛni 'bũ mi du, ne nu'a n'da ráam bom'betto ra David. Ne gue'a ram hma dí mangä a. ⁹Jananguie'a dí sä ran ɛnbi ya, ne dí ofädi, tengu'bũ drá ts'om'bäigä. Pe nu ráam hman Oja hingui ofädi a. ¹⁰Ne dí hät'i dí thocä a ra 'befi, madague'bũ pa ma ɛnguigä, ðin ndepe ne'ũ dim pø ɛ to'o gätho nthahni. Ne ga comhbũ rá ts'edi mixte a ra Cristo, gätho yũ pa mazai. ¹¹Majuañi a ram hma, ngue

Nu'bũ díam bɛmhbũ tengutho 'bũ 'darbũ xcamá tuhũ ra Cristo, da zä 'darbũ dam 'bũhmbũ 'bũ.

¹²Ne nu'bũ dí häthũ yũn ɛnbi, pe 'darbũ ga comhbũ bũ ja rá ts'edi 'bũ.

Pe nu'bũ dí cømhbũ a ra Cristo, ne'a da gønjũ a.

¹³Nu'bũ hin dí ɛç'yeihũ gue majuañi a, pe guexta'a majuañi a, ne gätho da 'yøt'a bi ma da 'yøt'e.

Oja da numanho ra hogambefi

¹⁴Dami bɛnba ɛ bí 'bũpũ nanguehya yũm hman ya, nguetho in nu Oja ɛ. Gui xifi hin ðin junt'i

nangue yúm hma. Nguetho sáti tho 'bú din junt'i, ndetho di u't'u to'o i øde. ¹⁵Ne gan ðhya gan xádi nguetho gra hogambefi nangue a ram hma majuañi. Damin 'yomfëni gui hyoni 'be'a nam bøni n'da ngu n'da ram hma, ne gui paði 'be'a pe u n'da ngu n'da yúm hma, ne gui pepi xun ho. Janangue'a da numanho Oja a guí ø't'e, ne hin gui pes' ni sä. ¹⁶Ne gui 'uegue nangue yúm hma sáti thoho, nguetho nu'u hingui ho u, ne di japi emme din ts'om'bäi n'da. ¹⁷Ne nu'u yúm hma, tengu'bu ra sasi din ndoqui, ne da 'ya rá ja'i n'da. Ngue tengu yúm hma i man'a ra Himeneo ne ra Fileto. ¹⁸Nu'u bi 'uegue nangue ram hma majuañi, ne sä en'u ya bin ja ngue ya xun dambëni u yu 'yëc'yëi i 'bui. Janangue'a bi pärra yú t'ëc'yëi u 'da. ¹⁹Pe nu rá 'befi Oja i ørpa yu 'yëc'yëi, hin da zä dim 'bedi, nguetho di jamansu u yú t'uhni Oja. Ne nu'u yú t'uhni Oja, ngue i man rá thuhu ra Cristo, i jatho da 'uepu ja ra ts'oqui. ²⁰Ne nuju dyu 'yëc'yëihü, dí øthu tengu'bu dyum pëfihü bu ja rá ngu Oja. Ne tengu'bu xun ngu yum pëfi bí ja bu. Nu'u 'da yu oro, ne yu t'axi, pegue ra za u 'da, ne ra jahäi u mi'da. Nu'u 'da emme pa nthoni, nu'u 'da hin e mahyoni. ²¹Nu'bu n'da ra ja'i da 'uese bu ja ra ts'oqui, da gohi xun ho, tengu n'da ram pëfi i pa nthoni, da mba ma jamansu, ne da zä di pepi xun ho rá hmu bu ja rá ngu. ²²Janangue'a dami 'uegue nangue yu ts'oqui di ho yu ts'ant'u, pe gan ðhya gui 'yøt' ran ho in nde Oja. Ne gui hya ra ts'edi nangue guim bën Oja, ne din ja nin

huëcate, ne n'dat'a guim bëmhbü u gä mi'da i ëc'yëi Oja, nangue'u m'be't'e yú mbui. ²³Ne gui 'uetho nangue ran junt'i im man'u to'o hin din 'yomfëni, nguetho ja guëpu da mbupu n'da ra sui. ²⁴Pe nu yú 'yëhe ra Hmu hingui sä din sui, pe din ja yú yëmbui nangue n'da ngu n'da u, ne din ðhya din xänbäte, ne da hyät'i xun ho 'be'a da t'ørpe. ²⁵Ne nu'bu 'bu'a n'da n'dan'yo im bëni, jante thoho gui 'yuti, xøhma tho Oja di japi di päh rá mbui, da zøni da ba a majuañi. ²⁶Ne da ðin ran 'yomfëni xun ho büya, nguetho da yañi nangue rá 'dihi ra zithu xí bent'i, mín nde a ra zithu xtá 'yørpa rá pähä.

I jatho dam fähmbü nangue'u yu ts'om'bäi

3 Nu'i Timoteo, dami paði 'be'a din ja. Ba epu yu pa xun hej, nguetho dim 'buh yu ts'om'bäi. ²Nguetho din huëc zehë, ne hønt'a ra mbeti da nde. Ne ná yat'a, ne din 'yëzehe, ne din sante, da mbesta'a 'be'a i xih rá ta ne rá mbe, ne hingui bën ra mate bi t'ørpe, ne hingui numansu Oja. ³Ne hin din ja yún huëcate, ne njam'bu din hoh yú mbui, ne hønt'a go 'be'a da xih yú mija'ihü, ne øzehe yú pähä zehë, ne njo'o to i su, ne i san'u i øt' ran ho. ⁴Ne yu zandatetho, ne hingam 'be din 'yomfëni 'be'a da 'yøt'e. Ne mbëni ma guese, ne di ho rán johya ra ximhäi xinda gue rá pähä Oja. ⁵I ja yún t'øt'e tengu yú t'ëc'yëi, pe hingui nde da hyan rá ts'edi Oja u. Pe gui 'uegue nangue'u. ⁶Ne i pa bu ja yu ngu, i hä't' yu xisu, i xifi 'da'angu da 'yøthu ngue'u yu

xisu hinguin zaqui yú mbui, ngue'a xun ngu yú ts'oqui i tu. Ne man'da ní ts'ixpü ja ra ts'oqui. ⁷Ne da 'yómanho 'be'a gá ním hma da sifi ne thocpa tho din xádi pe njam'bu da bā a majuani. ⁸Tengu mi øt'ü ra Janes ne ra Jambres, ngue'a mim bādi ü, ne midín sühmbü ra Moisés, ngue rá pøngahya Oja. Ne ngutho i øt' yün 'yohü ya, din sühmbü a ram hma majuani. Ne bi ts'on yün 'yomfëni, ne bim 'bedi nangue'a ra 'yu majuani. ⁹Pe hingui ngu yü pa da hyät'i, nguetho gätho da t'uti nte ní mbat'ü yüm hma, tengu bin jap'ü yü bādi ngue ra Janes ne ra Jambres.

Rán zegui ran zofo

¹⁰Pe nu'i Timoteo, gá tenni 'be'a dá xän'na'i. Ne guí pādi 'be'a dám 'bücä, ne guí pādi hanja dá øt'ä a. Guí pādi 'be'a dí øc'yëigä, ne gán nu njam'bu dán xømbüigä. Ne guí pādi ja man hüçate. ¹¹Ne guí pādi emme bi mba ma ügui, ne gán nu 'be'a mán ünbi dá hä't'ä. Ne guí pādi 'be'a gätho dá thocä bü Antioquia, nepü Iconio, nepü Listra, ngue nu yün ücpi dá nugä. Pe Oja bi yangui nangue gätho ü. ¹²Ne majuani dí xi'i, to'o gätho da nde n'dat'a ra Cristo da denni, da mba ma ücpi ü. ¹³Nu yü ts'om'bäi ne yü hyäte, man'da man'da xun ts'o 'be'a da 'yøt'e. Ne 'da xtín hyäthoho. ¹⁴Pe nu'i, dami thoqui 'be'a gán xádi, guí pādi gue majuani a, gue guí pādi to'o bi xän'na'i. ¹⁵Ne gue'bü go gmín t'ühni, gá pah rá t'ohni Oja, i ja rá ts'edi bi bën'ni'i gá döp ni mbui ra Jesucristo, ne gán yāni. ¹⁶Gätho rá t'ohni Oja bi bënba Oja

nangue rá mbui to'o bi 'yo't'i. Ne mahyoni di jajü ga pahmbü 'be'a rán 'yomfëni Oja, ne da xijü 'bü hinga gue'a dí øthü, ne gue'a dí pärcä ma mbuihü a, ne da xängahü ran ho ga øthü. ¹⁷Janangue'a nte di 'be a rá mbefi Oja, da zä bü da 'yøt'e 'be'a gätho xun ho.

4 Janangue'a dí xi'i gra Timoteo, Oja in nüjü, ne ra Jesucristo, nu'a i jatho ba pengua da 'yøt' ran ts'üt'abi, di juanbā ü 'bui ne'ü xun du. In nüjü, janangue'a emme dí xi'i: ²Dami mamp'a rá m hma, emme gan øhya guim ma, hønbü go hapü ne hønt'a go ní ora, pe guehma gui xifi n'da ngu n'da yü jā'i. Dami hecpa yü dādit's'oqui, japi da 'ye'ts' yú ts'oqui, ne gui zërpa yú mbui büya. Ne jante thoho gui xänbi ne hin gan xømbüi. ³Gui hyumbi nguetho ba epü yü pa njon da nde da 'yø'a ram hma di hocpa yú mbui, pøgue da zonh'nü mi'da yü xänbate, da man ü 'da yüm hma man'da di hose. ⁴Da goh yú mbui nangue'a majuani, ne da den'nü yüm hma him majuani. ⁵Pe nu'i thocpa thoho gan 'yomfëni xun ho. Dami hyät' yün ünbi, dami jät's'i xun ho a ni 'befi, nangue rán ho ma'da'yo ra Jesucristo. ⁶Ne nugä, mi ts'ütho da zøn ra pa da guah ran t'unni nangue ma te dadí un Oja, da zøn ra ora ga pøngä ua, ngue ga tu. ⁷Bi gua a ran taha dá øt'ä ya nangue'a ran taha xun ho, ne bi gua a ra 'dihi dá øt'ä. Dá jamansu ma 'befi nangue ma t'øc'yëi dá øt'e. ⁸Ne nuya bí jabü a ran ho di 'dacä ra hoga Inspector, ngue rán theui a ran ho dá øt'ä. Ne di 'dacä 'bü bi zøn ra pa. Ne hinga høngdä, ne

gätho ɯ mi'da gue i xõnni ba ɣh ra Hmu, ne'ɯ gätho din t'un ran ho ɯ.

Bi mba ma bɛnbi ra Timoteo

⁹Ne nu'i, Timoteo, dami 'yõt' ra ts'edi gua ɣcua n'dihi. ¹⁰Nguetho nu ra Crescente bi mba bu Galacia, ne ra Tito bi mba bu Damacia, nu'a go ra Demas bi mbase bu ra hnini Tesalónica, ngue bi ho ra ximhäi in nu ya. ¹¹Hõnt'a ra Lucas dí 'bu'be ua. Bá si a ra Marcos 'bu guá ɣhe, nguetho ga hongua a. ¹²Ne dá penh pu ja ra hnini Éfeso a ra Tíquico. ¹³Pe nu'bu guá ɣhe, gua ɕangui ts'ɯ ma coto dá sopu Troas bu bí 'buh ra Carpo, ne'ɯ ma libro gua ɕangui ts'ɯ, pe man'da jats'edi gua ɕanga yu sɔcuá hinga nt'o't'i. ¹⁴Nu ra Alejandro ra 'yõt'acobre, xun ts'o 'be'a bi 'yørque. Oja di cospi nanguue yún t'õt'e. ¹⁵Damim fädi hin da 'yõt'e'le tengu bi 'yørkä, nguetho ɣmme bi gorca ma nde 'bu män ya. ¹⁶Nu'bu rá mbudi bi mba ma juangui njom bi mbäxcagui, pe gätho bi hyega thoho. Oja di punba

ɯ. ¹⁷Pe Oja däm 'bä'be ne bi zerca ma mbui, jananguue'a dá ja'ts'i dá man'a rá m hman bu bí 'bu'ɯ hing yu judío. Ne Oja bi mbäxqui bi yangui nanguue yú nde yu zate. ¹⁸Ne Oja da yangui nanguue gätho 'be'a xun ts'o, ne 'bex da zixca bu mahets'i bu di manda. Ga ɣspahu Oja gätho yu pa mazai. Ne hõnt'a gam bɛmhbu a ya.

Yun zengua rán zegui

¹⁹Dami zenguagui ts'ɯ ra Prisca, ne'a rá ndø, nu'a ra Aquila, ne'ɯ 'bu'pu rá ngu ra Onesíforo. ²⁰Nu ra Erasto bí copu Corinto. Nu'a ra Trófimo dá sopu Mileto ngue xun ɯ. ²¹Dami 'yõt' ra ts'edi gua ɣ 'bu hin ní yut' yu pa xun se. I penh'na ran zengua gätho yu cu i 'bucua, nu ra Eubulo ne ra Pudente, ne ra Lino, ne ra Claudia, ne gätho mi'da yu cu 'bucua, gätho i penh'na ran zengua. ²²Nu ma Hmuhu ra Jesucristo da mbäx'a ni mbui, ne di 'da ahü rá mate Oja. Ne hõnt'a dá xi'a ya.

TITO

Ra sɔcuɔ bi 'yo't'a ra Pablo bi mbenpa a ra Tito

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, dí pen'na ra sɔcuɔ i ja ua grá Tito. Nugä rá 'yɛhɛgä Oja, ne ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Ga zedi da 'yɛc'yɛi ɯ bi huan Oja, ne da bɔ a ram hma majuaɲi, janangue'a da 'yɔt' ran hocja'i nangue Oja. ²Guehna dí ɔt'ä nguetho dín ndep ɯ ga comhbɯ ra temazɔi ngue bi ma majuaɲi Oja 'bɯ rá mbɯdi ra ximhäi. Ne nu Oja hingui sä da man ra fehni a. ³Ne nuya bi zɔn ra pa ngue bi ts'änni da hman ran ho ma'da'yo, ne bi 'dac man t'ɛdi gam mangä, ngue guesɛ Oja ma yantehɯ. ⁴Ne nu'i Tito, tengu'bɯ majuaɲi ma ts'unt'ɯ i, ngue dá ja i gá 'yɛc'yɛi. Ne dí äp Oja ma Tahɯ di 'da'a rán japi ne rán huɛcate, ne da hyut'a ni mbɯi, ne ra Jesucristo ma Yantehɯ.

I pa nsifi ra Tito 'be'a da 'yɔrɔpɯ Creta

⁵Janangue'a dá soc'a bɯ ja ra häi Creta, ngue gui juadi hapɯ di 'be'a ra 'befi. Ngue gui huan'ndɯ yɯ ngurbi n'da ngu n'da yɯ hnini bɯ guí 'bɯi, ngue nu yɯ ngurbi nangue yɯ 'yɛc'yɛi, tengu dá xi'a

mam'bet'o. ⁶Gui huan'ndɯ to'o nte ma ts'oqui i thɪnbi, nu'a n'datho rá xisu i si, ne nu yú t'ɯhni bi dɔp yú mbɯi Oja, ne hingui ɔt'a n'da ran tonto, xinga gue ram fe'ts'i i ɔt'ɯ yú t'ɯhni, janangue'a njon di yapi. ⁷Nguetho nu yɯ ngurbi i 'yo yú güenda a rá 'befi Oja. Janangue'a da thahni to'o hingui ɔt' ran ts'o, nu'a hin din 'yɛzɛhɛ, ne hin din cue, ne xín dim mihni, xín din ndesɯi, xín din siyate ngue ra mbeti. ⁸Ne da thahni to'o di säyaba yú mija'ihu bɯ ja rá ngu, ne di ho 'be'a gätho xɯn ho. Ne din 'yomfɛni ts'ɯ, ne 'da ni huɛcthoho gätho, ne da numansu Oja nangue n'da ra hogambɯi, ne i sɔmzehe rá mbɯi hin din tonto. ⁹Ne din zɔm bɯ ja ram hma majuaɲi, nangue ram hma dadín xähmbɯ, janangue'a da zä da xänba ɯ bí 'bɯpɯ, da mbäts'i. Ne nu mi'da bí 'bɯpɯ, ngue'ɯ di ɯcpa rá m hman Oja, di bɛnbi hapɯ di 'be'ɯ, janangue'a da 'yɛc'yɛi. ¹⁰Nguetho nu'ɯ to'o im ma da 'yɔthoho yɯn t'ɔt'e mi xi Oja yɯ judío maya'bɯ, i jatho da mba ma hecpi ɯ. Nguetho nte ní mbat'ɯ yúm hma ɯ, ne i häte ɯ, ne i ɔt' yú pähä zehɛ. ¹¹Ne

hõnbu go hapu i carpu ja yu ngu, i u't'u gätho i 'bupu, nangue yám hmanse yu hyäte, ngue hingui sä da hma. Ne hont'a ra mbeti in nde. ¹²Ne i øt'e tengu mi man'a n'da yú mengu zehehu bu ra häi Creta, ngue n'da ra basocua, bi ma: “Zai yu ndõbethani u ma menguhe ua, ne tengu yu zate ngue xun ts'o øt'u, ne hont'a da zi i honi, ne emme i danhyei,” bi 'yena. ¹³Ne majuani bi man'a n'da yú menguhu. Janangue'a gui hecpa u, n'damhma da bõmanho yú t'ec'yei u i 'bupu. ¹⁴Ne gui xifi hin da 'yec'yeibi yám hman se u yu judío, ne xín da numansup yú t'ec'yei se yu ja'i, gue'u hinguin nde da 'yot'a majuani. ¹⁵Nu'u to'o xun ho yú mbui, hont'a xun ho im beni, pe nu'u to'o hin bi dap yú mbui Oja ne xun ts'o yú mbui, nu'u, hin'yu 'be'a numanho u. Nguetho bin ts'on yún 'yomfeni, ne him bi zä bi 'yot'a bi xi Oja 'bu mi zop yú mbui. ¹⁶Ne nu'u yu ja'i tengu u, ena ngue i ec'yei Oja, pe n'dan'yo thoho yún t'ot'e, guepu ní fadi hingui ec'yei u. Ne xun ts'o yú mbui nangue'a festhoho 'be'a sifi, hingui sä da 'yot' ran ho.

Ra Tito din xänbate nangue ra hoganxädi

2 Pe nu'i gra Tito, dami xänbi 'be'a nín t'ot'e rán theui a ra hoganxädi. ²Nu yu zí ndø, dami xifi hin din iti, ne da 'yot'e ngue da hnumansu, ne da beni xun ho 'be'a da 'yot'e, ne da 'yec'yei xun ho, ne da 'yot' ran huçcate, ne hin din xõmbui. ³Ne'u yu zí bõmbe, dami xifi da numansu Oja hapu din 'yo, ne njon di c'aman'u, ne xín dim

mihni, ne da 'yuh ra hoga'yu. ⁴Ne nu yu zí bõmbe da xänba yu hmute di huçc yú ndø ne yú t'uhni. ⁵Ne da xänba n'da ran 'yomfeni xun ho, hin din 'yom't'eni, ne di jamansu bu ja yú nguse, din ja ra yembui, ne da 'yot'a da xih yú ndø, n'damhma njon da zä da man ran ts'o nangue ráam hman Oja. ⁶Ne nu'u yu ts'unt'u, gui xifi din 'yomfénise ts'u. ⁷Ne nu'i Tito, dami 'yut'u mi'da 'be'a gätho gui øt'e, ngue dim 'bõmanho. Ne n'dat'a guim beni ngue gui xänbi 'be'a majuani, ne gui 'yot'e ngue da hnumanho'i 'bu guín xänbate. ⁸Ne emme xtán ho 'be'a gätho guim ma, n'damhma nte da thün'na nim hma. Ne da mbe'ts' yú sä to'o nde da zaju, ne hin hapu dí mbu'a 'be'a da ma. ⁹Ne'u yu 'yehi i 'bupu, dami xifi da 'yot'e gätho i xih yú hmu, ne hin da dati, ne mpähä thoho da 'yot'a i sifi. ¹⁰Ne hin da bæpi 'be'a pe'ts' yú hmu, pe da 'yot'a gätho in numanho yú hmu. Ne nu'bu gätho din jaba da 'yot'e, gue'a dí necmanho ram hma nangue ma yantehu Oja. ¹¹Nguetho bi nequi rá mate Oja ngue in nde di pø'u gätho 'bucua ja ra ximhäi. ¹²Ne nu rá mate Oja di bengahu ga hehmbu ran ts'om'bäi, ne ga hehmbu ma pähä zehehu. Ne di bengahu ga samzehe ma mbuihu ne ga øthu ran hocja'i, ne gan numansuhu Oja gätho yu pa dí 'buhmbu ua ja ra ximhäi. ¹³Ne di bengahu ga tõmhbu ja gue'bu bi nequi a ran johya dí tõmhbu, ngue di nequi a ma Ojahu ra Jesucristo tate tho rá ts'edi, ne ma yantehu a. ¹⁴Ne bin dase a ngue di 'bercahu gätho man ts'om'bäihü, ne da mberca ma mbuihu, da 'yot'e

ngue yú t'uhni zehegahü Oja, ne di ghyagahü nangué ran ho ya. ¹⁵Ne guehna i ja ua gui xänba büya. Dami xänbi, gui 'yomfënip yu cu, ne gui hecpi, nguetho bin 'da'a ran t'ëdi xün ho gui 'yot'e. Ne o guidí japi da mbesta'a nim hma.

**I sih ra Tito nda'a nín zofa
da xänba yu 'yëc'yei**

3 Ne nu'i gra Tito, dami bënba u yu cu ngue da numansu ra ts'ut'abi, ne'u yüm fäts'ihü ra ts'ut'abi gätho da numansu. Ne hin da 'yörpa ram fëts'i, pegue mpähä thoho da 'yot'e 'be'a gätho xün ho. ²Ne gui xifi njon ga c'aman'uhü, ne hin dan junthü, pe ma pähä zehëhü da thaçpahü. Ne din jajü ra yembüi nangué gätho yu ja'i. ³Guim bëmhü ngue neju dán tontohü mäm'bet'o, ne mi jase man t'ëdihü, neju dán hyäzehëhü, ne gätho dán 'yëghëhü rá ts'oqui ra ximhäi. Ne dá 'beh ma pahü nangué man ts'om'bäihü dá øthü, ne dá seyabahü ma mijä'ihü. Mí ts'anju ne xim mí santehü. ⁴Pe bi zøn ra pa bi nequi rá mate Oja ma yäntehü, ngue bi 'yörpa ran huçcate u yu ja'i. ⁵Ne bi yänju Oja. Pe hin nangué yün t'ot'e xün ho dá øthü, pe bi yänju nangué rán huçcatese 'bu má ømanhohü a. Bi 'dajü ra 'da'yote 'bü mi mberca ma mbüihü, ne dí 'bühmbü ma'da'yo nangué rá Hogandähi. ⁶Ne bi 'dajü xün ho rá Hogandähi n'youi xün gu rán japi ne rá ts'edi nguetho ra Jesucristo ma yäntehü a. ⁷Ngue bi hogahü nangué rá mate, janangué'a 'darbü dam 'bühmbü nangué ra temazäi, ne gue'a dí tømhbü a ya. ⁸Ne

gätho majuañi na im mangua. Gui hyah ni mbüi gui xänbi xün ho yu 'yëc'yei 'büü, janangué'a da bëni ëmme da hyumbi da 'yot'a ran ho. Nguetho xün ho a, ne da mbäx yü mijä'ihü büya. ⁹Pe o guidín junthü nangué'u yüm hma nte ní mbatho, ne hinguin junthü nangué 'be'u yü thuhu u yüm bomböta maya'bü. O guidín sühmbü nangué yün t'ëdi midí un Oja yu judío, nguetho säti thoho 'bü dán sühmbü u. ¹⁰Nu'bü 'bü a n'da n'dan'yo yüm hma im ma ní dëp'ahü yün junt'i, dami hecpi. N'dandí o yondí gui hecpi. Pe nu'bü hin da 'yöde, gui hyethohü a. ¹¹Nguetho nu'a xi'ahü yüm hma ní dëp'ahü yün junt'i, xí bøm bü ja rá 'yu Oja a, ne øt' yu ts'oqui, ne da nuse bü 'be'a xí 'yör büya.

Man'da i xih yü amigo ra Pablo

¹²Dí ëna ga penhna ra Temio o gue ra Tíquico. Nu'bü bi zøm bü, 'yörqui ts'u ra mate gua ë'a n'dihi, dan c'at'ui bü ra hnini Nicópolis. Nguetho dín nde dam 'bühmbü bü 'bü bin ja yu pa xün se. ¹³Dami fäts'i xün ho a ra Zenas, nu'a im pøngahyü nangué yün t'ëdi. Ne'a ra Apolos, dami zedi da dñ'a mahyoni ngue da hyax 'bü bi mbë bü n'danni. ¹⁴Nguetho nu yu cu da badi ngue dim pëfi xün ho nangué yü 'bëfi zehë, n'damhna da zä da mbäx u mi'da di 'be'a mahyoni. ¹⁵Dami zengua gahe ts'u u bí 'büü, ngue'u ma mi 'yëc'yeihü, ngue 'da xtán huçtahü. Ne dí äp Oja da 'yents'ahü rán japi gätho ahü. Ne hønt'a dí xi ahü ya, ne hønt'a gam bëmhü a ya.

FILEMÓN

Ra søcuą bi 'yo't'a ra Pablo bi mbenpa a ra Filemón

Ra Pablo bi 'yorba ra søcuą ra Filemón

¹Nguä drá Pablogä dí ofädigä nangué ra Cristo Jesús. Dí ot'ä'be ra søcuą ra Timoteo, ne ga pen'na'be ma amigo'a'be grá Filemón, man 'yohü i nangué rá 'befi Oja. ²Ne dadí zengua'be yu 'yęc'yęi ngue zai dim peti bu ni ngu, ne ma cuhu ra Apia. Ne dadí zengua ra Arquipo man 'yohuhu dín yamhbe rá 'befi Oja. ³Nu Oja ma Tahu ne ma Hmuhu ra Jesucristo di 'da'ahu rá mate ne da hyut'a ni mbuihu.

Rán huęcate ne rá t'ęc'yęi ra Filemón

⁴Ne nu'i ma zu cu mahuequi i, nu'i grá Filemón, dadí undä ra jamadi nangu'e nu'bu dí ya'be Oja. ⁵Nguetho dá øde 'be'a guí ørpu guí 'buhmbu, emme i ja nin huęcate nangué yú t'uhni Oja bu. Ne dí øde ngue i ja ni t'ęc'yęi xun ho nangué ra Jesús ra Hmu. ⁶Ne dí äcä rá ts'edi Oja ngue xun ngu yu ja'i da 'yęc'yęi ra Jesús nangué nim hma, ne da hyani 'be'a gätho ran ho di 'daju ra Cristo Jesús. ⁷Gueczehögä emme dadí johya, ne i hu ma mbui

nangué nin huęcate, ma zu cu i grá Filemón. Nguetho xun ngu gá hyurpa yú mbui yú t'uhni Oja.

Bi t'öp ra mate ra Filemón nangué rá 'yęhę ra Onésimo

⁸Nuya madague a i ja man t'ędigä nangué ra Cristo ngue xcá manda i, ⁹pe man'da xun ho ga ä'a n'da ra mate tho gui 'yøt'e nangué ran huęcate tho, ngue gui simanho mahøn'a na ni 'yęhę ra Onésimo. Nugä drá Pablogä, ya xtán dąc'yęigä, ne dí ofädigä nangué rá 'befi ra Cristo Jesús. ¹⁰Dí ä'a ra mate nangué ra Onésimo, nu'a tengu'bu ma t'uhnigä nangué ra Cristo, nguetho bi 'yęc'yęi ra Cristo nangué dá xicä ua ja ra fädi. ¹¹Nu'u 'da yu pa xu thogui, hin te madí muui ni 'yęhę ra Onésimo. Pe nuya xun ho da 'yørcaui. ¹²Nuya ga pen'nahu ra Onésimo bu guí 'bui. Ne nu'bu bi mba a, da du ma mbui, nguetho emme dím bęn a. ¹³Ne dín ndepe xtán gocua ra Onésimo, sä xti zęqui ts'u, nguetho dí ofädigä, ngue dím mangä ran ho ma'da'yo, ngue tengu'bu da gue'a zehę xquí zęqui. ¹⁴Pe hin dín nde

gam ma ngue da gocua 'bũ nte guím ma, nguetho nu'a ran huçcate jatho da bẽse n'da, hin da t'ørba ts'edi n'da a. ¹⁵Pe nu'a bi 'yõt'na bi 'dapũ guí 'bũ 'da yũ pa, pe bi bõmanho, nguetho bi hocpa rá mbũi Ojã ya. Ne nuya gadín cuui mazã na ya. ¹⁶Hin gui sini nangu e ni 'yẽhẽ thoho pe gui sini nangu e ni zũ cu nangu e ra Cristo, nguetho nuna ma zũ cuhũ mahũqui. Nuya man'da di nuui ya, nguetho hinga hõnt'a ni 'yẽhẽ, pe ni zũ cu nangu e ra Cristo ma Hmuhũ ya. ¹⁷Nu'bũ majuãni dadín amigoui xũn ho, dami sin na ra Onésimo, tengu tho 'bũ xquí sin zehẽgã 'bũ xcá mbasegã bũ. ¹⁸Nu'bũ ja 'be'a bi 'yõt'e'e, uague i ja 'be'a i tu'a'i, pe 'yo ma güenda ga juzehẽgã. ¹⁹Nugã ga firmagã, drã Pablogã, janangu e da fãdi majuãni ga ju't'ã a rá güenda na. Janangu e'a hingui hẽi gui sin ya ne gadín cuui. Pe nde'bũ guin 'yomfẽni ts'ũ, nguetho guengã dá ja'a'i gã tĩn a ra temazã 'bũ gmí 'yẽc'yẽi ram hma dá xi'i.

²⁰Nuya ma zũ cu, 'yørqui ts'ũ ra mate 'be'a dí ä'a'i, nangu e guín 'youi ra Hmu. Nu'bũ gui 'yut nin huçcate nangu e ra Onésimo, da hyu ma mbũi 'bũ. ²¹Nugã dá o't'ã a ra søcuã i ja ua ya, nguetho dí ẽc'yẽi ngue gui 'yõt'e 'be'a dí xi'a'i. Ne dím bẽni hinga hõnt'a dí xi'a'i pe man'da ran ho guim bẽse 'be'a gui 'yõt'e. ²²Dami hoqui ts'ũ hapũ sä dan säyagã bũ, ne dami 'yãfũ Ojã nangu ecã, ne Ojã da 'yõt'e da xogagui, da zã ga mbagã bũ, gan nu'ahũ bũya.

Yán zengua ra Pablo, ne bi ma da nu ran japi a ra Filemón

²³Nuya dí ofãdi'be ra Epafra, ne'a di zengua i. Ne nu'a i ofãdi nangu e bi mamp'a rán ho ma'da'yo ra Cristo Jesús. ²⁴Nu ra Marcos ne ra Aristarco ne ra Demas ne ra Lucas, nuya ma mimbẽfihe nangu e rá 'bẽfi Ojã di zengua i. ²⁵Ne nu'a ma Hmuhũ ra Jesucristo di 'da'ahũ rán japi a, gãtho ahũ. Ne hõnt'a dí xi a ya.

HEBREOS

Ra sɔcua bi 'benba yu 'yɛc'yɛi, yu israel, ngue na ya ra hebreo u

Bin 'yuse Oja nangue'a rá Ts'unt'u

1 Nu'bu maya'bu thoho 'dahmi ts'u bu í 'yu'a rán 'yomfɛni Oja, ne 'dahma 'dan'yo bu á xi'u yú pɔngahya. Ne gue'u bi xi a mam bombɔtahɔ u, gue dyu israelhɔ. ²Pe nuya rán zegui yu pa ya, bi jaju ga pɔhmbu xun ho Oja ya nangue rá Ts'unt'u bi zɔcua dí 'buhmbu. Ne guese a rá Ts'unt'u í 'yɔt' Oja gátho yu ximhäi, ne bi zänni dim Hmu 'be'a gátho i ja. ³Ne ní 'yɛpɔ bí 'bu Oja rá Ts'unt'u tengu'bu rá thai ra hyadi, gue'a di jaju ga pɔhmbu a rán ho Oja. Ne tengu 'bu ra sello, 'da angu da bɔni. Ne di 'yonse 'be'a gátho i ja a rá Ts'unt'u Oja, nangue rá m hma i ja rá ts'edi. Ne nu'bu mí juase bi hoga ma ts'oquihu ua, bi mbeng bu mahɛts'i 'darpɔ ní mandauí a tate thoho i ja rá ts'edi.

Man'da i ja rá ts'edi rá Ts'unt'u Oja xinda gue'u yúm 'behni mahɛts'i

⁴Nu rá Ts'unt'u Oja 'bu ya xí hogahɔ, bin t'un rá ts'edi xun ho xinda gue'u yúm 'behni mahɛts'i. Nguetho ya rá Ts'unt'u zehɛ Oja a, i

conhui rá ts'edi rá Ta xinda gue'u yúm 'behni. ⁵Nguetho:

Nu'í ma 'dats'unt'u i,
dí 'da a ni ts'edi ya,
pe njam'bu bi t'ɛmp'u yúm 'behni
Oja, pe hinda hɔnt'a rá Ts'unt'u
zehɛ. Ne:

Nugä dra Ta nangue ma Ts'unt'u,
ne xinga n'da rá m 'behni Oja bi
'yɛmbi. ⁶Pe nu Oja 'bu mambá si
ua ja ra ximhäi a rá Ts'unt'u, ne bi
'yɛna:

Nu ahɔ gyɔm 'behnihɔ mahɛts'i,
gátho gui thandehɔ na ma
Ts'unt'u,

bi 'yɛn Oja. Nguetho nu'a rá
Ts'unt'u go da t'ɛspa a bu na nu
Oja. ⁷Pe nu yúm 'behni mahɛts'i, i
ɔt' Oja yú 'yɛhe thoho u, tengu mán
t'o't'i:

ɛmme i tih yúm 'behni 'bu i
ɔrpa rá 'befi tengu 'bu yun
dahi,

ne di juadi 'be'a gátho hingui
numanho Oja tengu 'bu ya
sibi, nangue rá ts'edi zehɛ Oja.

⁸Pe gue bi 'yɛmp'a rá Ts'unt'u Oja:
Nu'í gra Oja, thocpa thoho gam
manda zehɛ mazai,

njam'bu dim 'beh ni ts'edi, ne
guidí manda xun ho.

⁹Ne bi 'yembi:

Nu'i gra Oja, emme guí numanho
a ran ho, ne 'be xingui
ts'u guí nde gui nu a ran ts'o.
Janangue'a ni Ojagui man'da dá
'da'a ran johya
xinda gue'u gátho mi'da ni cu
gue ma 'yεc'yei,

bi 'yembi. ¹⁰Ne bi 'yemp'a rá

Ts'unt'u a Oja:

Nu'i gra Hmu, rá mbudi gá 'yot'
ra ximhäi,
ne gá 'yøzehe 'be'a gá bí ja
mahεts'i,

bi 'yεn Oja.

¹¹Ne nu'a ra ximhäi dim pädi, ne
mahεts'i, pe nu'i gam 'bui
mazai.

Gátho yu din ts'oni tengu'bu yu
'yahe.

¹²Ne tengu'bu di päh ní he n'da,
din jabu 'bu gá päh ra ximhäi.
Pe nu'i njam'bu gam pädi gátho

yu pa,

ne njam'bu da gua'a ni te.

¹³Ne, dami manda ua ja ma ts'edi
ui,

ja gue'bu ga ja i gui tap'u gátho
man suihu,

bi 'yemp'a rá Ts'unt'u a Oja. Pe
njam'bu bi xi u yúm 'behni Oja
tengu a. ¹⁴Gátho yúm 'behni bí
penhua, tengu'bu yun dahi gue hin
dí nuhu, i ot' yá 'yεhe Oja nangueju
to'o gátho nts'anni da hyan a ra te
njam'bu da guadi.

**Jatho ga urpahu ra güenda
a ní yanju Oja**

2 Pe nu'a rá Ts'unt'u Oja bi
'yurcahu rá 'yu Oja, xinda

gue u 'be'a mí hma maya'bu.

Janangue'a man'da emme
jats'editho ga jamansuhu a 'be'a dí
øhmbu ya, n'dahma hin ga 'behmbu
a, ne xín dam 'behmbu buya.

²Nu'bu mí man'u yúm 'behni Oja u
yún t'edi Oja maya'bu, pe guehma
bi nu ran unbi a rán säui a to bi
mbesta a bi ma. Pe nu'a rá hma
Oja bi man'a rá Ts'unt'u, man'da
ja rá ts'edi a. ³Janangue 'be xingui
ts'u ga ponju 'bu hin dí urpahu ra
güenda a rá hma mixte thoho. Ne
gue'a ram hma ní yanju Oja a. Ne
rá mbudi bi manse ra Hmu 'bu mim
'bucua ja ra ximhäi. Ne m'bejua bi
xiju u yá xädi gue bi 'yø a bi man
ra Hmu. ⁴Ne'a Oja bi 'yudi majuani
a ram hma 'bu mí 'yot' yu hmepeya
ne xun ngu yun t'ot'e mixte.
Ne'bu mí 'daju ra ts'edi nangue rá
Hogandahi, tengu mí ndese Oja bi
darcahu. Ne gue'a í 'yudi majuani a
ram hma.

**Nu ra Jesús njuantho bin
ja tengu thohogahu**

⁵Pe nuna rá ts'edi Oja gue dí mangä,
hinga nan ja xun ho. Pe hinga gue'u
yúm 'behni mahεts'i di jap Oja di
manda bu ja ra 'da'yo ximhäi 'bu bin
ja rá ts'edi Oja xun ho bu. ⁶Pegue bi
zän Oja to'o di manda bu, tengu bi si'a
Oja 'bu mí t'anni 'be'a di 'yεt'ui yu ja'i:
'Be'a gue ε dí pehmbe gue emme
guím bεnje,
ne dyu ja'i thohohe. Ne man'da
guidí jamansuje.

⁷Pe ja 'da yu pa gá jaje him mí ja
ma ts'edihe, xinda gue'u nim
'behni bu mahεts'i.

Pegue gá sänni gui 'yεscahe, ne
gui 'dac ma ts'edihe.

Ne gá sänni ga mandahe 'be'a gátho i 'bui ne 'be'a gátho i ja gue gá 'yø't'e.

⁸ Ne gátho gá sän'ndu mi'da 'be'a gá gá 'yø't'e gue da 'yεc'yeigahe,

bi 'yεm bu mán t'o't'i. Janangue'a hin'yü 'be'a bi zänni gue hin ga mandahu, nguetho bi 'yεna: “Gátho da t'εc'yei u yu ja'i.” Pe hindaná nuhu gue gátho da 'yεc'yeigahu. ⁹ Pe hinda hont'a ra Jesús, bin ja tengu mán t'o't'i, bi t'εspa 'bu mí du, bin t'un rá ts'edi. Pegue xín ja 'da yu pa bin japi him mí ja rá ts'edi xinda gue'u yúm 'behni Oja mahets'i. Janangue'a bi zä bi du nangue n'da ngu n'daju, nangue rán hugcate Oja. Ne nu'a ran date bi nu, gue'a í t'εspa a. ¹⁰ Nu Oja bi zän'ndu gátho da hyonse. Ne bi nde bá si xun ngu yú t'uhni bu ja rá ts'edi. Janangue'a xun ho a bi 'yø't' Oja gue bin unba u yú Hmu, gueru bi zä bi yanju xun ho. ¹¹ Ne nu'a ra hocpate ne'u to'o mahoqui, ne n'dat'a yu Ta. Janangue'a hingui pe'ts' rá sä a ra hocpate da 'yεmbi yú cu u bi hoqui. ¹² Tengu mán t'o't'i, bi 'yεna:

Ga xi u ma cu gátho nangue'e, ne ga εs'i'i nubu ja rám peti ma cu,

bi 'yεn'a ra Cristo. ¹³ Ne man'da bi man ra Cristo:

Dí tø'mi da mbäxcä Oja.

Ne xø bi 'yεna:

Dí 'bähmbe ua ya yú t'uhni Oja bi 'daqui,

bi 'yεn'a ra Cristo. ¹⁴ Nujü yú t'uhnigahu a, dyu ja'i thohohu, ngue i ja ma ngøhu ne ja ma jihü. Ne a ra Jesús bin ja'i ne bin ja rá ngøc'yei tengu thoho gahu.

Janangue'a bi zä bi du ngue í 'berpa rá ts'edi a rá hmu ran date, ngue ra zithu. ¹⁵ Ne gueru da zä di 'uecpa yú mbidi u to'o i su ran date gátho yu pa i 'bui. ¹⁶ Ne mfaði hinga gue'u yúm 'behni Oja mahets'i bi 'yørpa ra güenda da yäni, pegue guenju dyu 'yεc'yeihu yúm bom'betoju ra Abraham, nde Oja da yanju.

¹⁷ Janangue'a nu ra Jesús njuantho bin ja tengu thoho gahu, bi beni 'be'a gátho dí m hmbu, bi zä 'be'a gátho dí sähu. Nu'bu hin xtín jabu, hin xtán zä xtí huggahu, hin xtán zä xtí juah rá 'befi Oja gue bi hoga ma ts'oquihu. Gue'a í t'εmbi bim hmumbäja a. ¹⁸ Ne nuya da zä da mbäcahu to'o i ts'ä nangue yun unbi, nguetho nese a bi ts'ä nangue yun unbi, ne bi hyät'i.

Nu ra Jesús man'da sä da t'εspi xinda gue'a ra Moisés

3 Nuya, ma hoga cu ahü, gue bi huan'nahu 'daru dam 'buhmbu bu mahets'i a Oja. Dami 'yøhmbu ya nangue ra Jesús, nu'a ra pøngahya ne ra hocpate nangue rá 'yu Oja dí tenhdü. ² Nu ra Jesús bi juah rá 'befi bi un'na Oja, tengutho ra Moisés bi juah rá 'befi gue bi jamansu u n'dam'bui yú t'uhni Oja. ³ Pe nu ra Jesús man'da sä da t'εspi xinda gue'a ra Moisés, tengu thoho ra ta bu ja n'da ra ngu man'da da t'εspi xinda gue'u yú t'uhni. ⁴ Pe madague'bu i ørpa rá 'befi Oja u yu ja'i, tengu bi 'yø't' ra Moisés, pe nu'a Oja i øzehe gátho rá 'befi. ⁵ Nguetho rá 'yεhe Oja a ra Moisés, ne bi ja'ts' rá befi bi jamansu gátho yú t'uhni Oja maya'bu. Ne nu rá 'befi ra Moisés bi 'yu i ts'u a rá 'befi

ra Cristo da 'yot' 'bu bi zøhø. ⁶Pe nu ra Cristo rá Ts'unt'u Oja a, ne bi ja'ts'i bim hmu nangu'e'u n'dam'buí yú t'uhni Oja. Ne guectahú ya n'dam'buí yú t'uhni gahú Oja, 'bu dadí thoctahú dí pəhmbú majuəni a, ne'bu dadí thoju a nán johyahú a ran ho dí tømhbú.

**Da zin yú t'uhni Oja da
hyurpa yú mbuí**

⁷Janangue'a i ən'a rá Hogandəhi Oja bu ja rá t'ohni:

Nuya ra pa i jabu ya in zo ahú Oja. Pe ɛmme xun ho 'bu gui 'yøhmbú a i xi ahú.

⁸'Yo gadí ʉt' ni mbuíhu tengu bi 'yot'u mí ten ra Moisés, bi numan'utho Oja 'bu mín 'yo bu ja ra uhái.

Ne bi zä Oja ʉ yu ja'i nangu'e 'be'a bi numanhose.

⁹Nu nim bombøtahú bi 'yørca ran ts'äte ne bi numan'uthogui 'bu nyote njeja mín 'yo bu ja ra 'yu, madague'bu bi nu xun ngu yun t'ot'e gue dá ut ma ts'edi, bi 'yən Oja.

¹⁰Janangue'a dán cuəgä nangu'e'u yu ja'i, nguetho thocpa thoho i 'uegue nangu'e yú mbuí, hin jam'bu bi ba a ra 'yu dá xifi, bi 'yən Oja.

¹¹Janangue'a ɛmme dán cuəgä nangu'e'u. Majuəni dá ma, hin ga singä bu ja ra häi ʉ ngue da hyu yú mbuí, bi 'yən Oja.

¹²Ma zi cu ahú, pe dam fəhmbú. Xi'bu n'da ahú gui 'uehmbú 'bu dín ja ahú ra ts'ombuí, gue gui 'yəna hin gui nde gui 'yəc'yəihú Oja, i

'buí. ¹³Pe n'da ngu n'da ahú damim fəxhu bu ja ra hoga'yu, n'da pa ngu n'da pa, janya i sä ga øhmbú a im ma Oja, yu pa ya. Ne nu'bu dín jabu gui 'yøthu, xinga n'da ahú da hyä ahú yu ts'oqui, gue di 'bät'a ni mbuíhu. ¹⁴Nguetho dí comhbú a rán ho ra Cristo 'bu dí thoju a ní hyu ma mbuíhu a, gue'bu go rán zegui tengu 'bu rá mbúdi dá tømhbú. ¹⁵Janangue'a i xijü a rá t'ohni Oja ya:

ɛmme xun ho 'bu gui 'yøhmbú a rá nde Oja gue in zo ahú ya.

'Yo gadí ʉt' ni mbuíhu tengu bi 'yot'u 'da bi numan'u tho Oja, bi 'yəna.

¹⁶To'o ʉ bi 'yøh ráam hma Oja ne bi numan'u tho. Ha hinga gue ʉ yu ja'i bi yan Oja nangu'e'a ra häi Egipto mín 'yohú ra Moisés. ¹⁷Ne to'o bi un ra cue Oja gätho nyote njeja. Ha hinga guet'u bi yan Oja bu ja ra häi Egipto, bi 'yot' yu ts'oqui, janangue bi du bu ja ra uhái. ¹⁸Ne to'o ʉ majuəni bi t'əmbi hin da hyurpa yú mbuí Oja. Ha hinga guet'u him bi 'yəc'yəi Oja. ¹⁹Gam bəmhbu ya hanja him bi zä bi zin Oja ʉ, nguetho him bi 'yəc'yəi Oja ʉ.

4 Nuya i jatho ga suhú, janya i ja yu pa i xijü Oja da zinju bu ja rá ngu ngue da hyurca ma mbuíhu. Xøhma ts'urbu thoho hin da zøni ga cəthu bu. ²Nguetho neju bi sijü a ram hma gue dí cət'a n'da, tengu bi sih yu ja'i mí 'buh maya'bu, gue'u bin 'yohú ra Moisés. Pe nu'u, him bi zä í ts'im bu a ram hma bi sifi, nguetho him bi nde bi ba ʉ gue majuəni a. ³Pe nuju gue dí pəhmbú majuəni a ram hma, guenjü gue ga cəthu bu da hyurca

ma mbuihü Oja. Ne guepü him bi zä bi yüt'ü 'da, bi 'yën Oja:

Janangue'a dán cuegä nangue ü,
ne majuañi dá ma,
njäm'bü ga singä ü gue da hyu
yü mbui, bi 'yën Oja.

Pe bi dü'mi bi xih yü jã'i gue da zim bü 'bü mí jua a bi 'yöt' ra ximhäi Oja, ne bin säya bü, bi hyu rá mbüi zehé. ⁴Tengu bi ma rá t'ohni gue nubü bi ma, gue:

Ná yoto ma pa bin säya Oja 'bü mí jua a bi 'yöt' ra ximhäi.

⁵Pegue bi xi'ü büya nangue'ü 'da mín 'yohü ra Moisés:

“Njäm'bü ga singä ü gue da hyu
yü mbui,” bi 'yën Oja.

⁶Pe guehma 'büi to'o din säya bü da hyu yü mbui. Pe hinga gue'ü 'da bi sifi maya'bü, nguetho him bi 'yëc'yëi a ram hma. ⁷Pegue bi 'yu Oja n'da ra pa mahøn'a, gue ra pa i jabü ya, tengu bi ma ra David nangue ü xün ngu yü jeya xí thogui 'bü mí 'büh ra Moisés. Ne gue'a ram hma xí hmangua, gue ëna:

Nuya ra pa i jabü ya in zo ahü Oja. Pe ëmme xün ho 'bü gui 'yöhmbü a i xi ahü.

'Yo gadí üt' ni mbuihü tengu bi 'yöt'ü 'da bi numan'ütho Oja, bi 'yën'a ra David.

⁸Nu'a ra Moisés bim pommi a ra Josué bi thoqui bi zix ü yü jã'i. Bi säyabi bü ja a ra häi Canaan bi un Oja, bin johya bü. Pe nu'bü da gue'a ran johya bi man a Oja, hin xtá ma mahøn'a Oja nangue man'da ra pa 'bü. ⁹Janangue'a guexta'a i ja n'da ra xequi í juadi xün ho, guepü da hyurca ma mbuihü Oja, gue yü t'ühnigahü a. ¹⁰Nu'ü to'o da yüt'i gue da hyurpa yü mbui a Oja, din

säya nangue gätho yü 'befi ü tengu tho Oja bin säya nangue gätho rá 'befi bi hyu rá mbüi 'bü mí jua a bi 'yöt' ra ximhäi. ¹¹Janangue'a nde'bü ëmme ga ndehü ga cuthü bü. Hin ga öthü tengu ü him bi 'yëc'yëi ram hma 'bü mí xi Oja. ¹²Pe nu'a rá m hman Oja dim pëfi tengu'bü ra theni yoho yü het'i, pe man'da i ja rá ts'edi a xinda gue ra theni, ngue i sä da zörpü mbo ní mbüi n'da, i urcahü 'be'a gätho dí m bëmhbü mbo ma mbuihü, 'be'a majuañi dín nde ga öthü, ngue nda'a bi bëngahü Oja, ne nda'a dá bënsehü. ¹³Xinga n'da ü bi 'yöt'a Oja gue i sä da 'yacpi 'be'a mbëni, gätho i paði, ne di nequi bü ja rá dá a to i haşcahü ra güenda.

Nu ra Jesús ma hmumbäjähü xün ndoho rá ts'edi

¹⁴Nu ra Jesús rá Ts'ünt'ü Oja, i t'ëmbi ma hmumbäjähü nguetho ma hocpatehü a. Ne bi zøm bü mbo mahçts'i. Ne i fäxcahü a gue i ja rá ts'edi mixte. Janangue'a ga thoqui ga tenhdü a rá m hma. ¹⁵Nu ra Jesús ma hmumbäjähü i paði hinga gätho dí häthü ü dí sähü, nguetho bi zä 'be'a gätho dí sähü. Pe hin jam'bü bi 'yöt'a n'da ra ts'oqui. ¹⁶Janangue'a hin ga suhü dan yähü Oja bü bí ja rá ts'edi, nguetho di huçgahü ne di pungahü, ne da mbäxcahü a ra ora dí homhbü a.

5 Bi than'dü 'da yü jã'i israel 'bü maya'bü ngue dim hmumbäjä. Ne da 'yöp'a Oja nangue gätho mi'da. Ne midí thocpa Oja ü yü 'bøts'e nangue ü yü zu'uë bi tho, gue ní mba ma punbi yü ts'oqui yü jã'i. ²Ne nangue yü jã'i thoho ü yü

hmumbäjä, hinga gätho bi 'yøt'e xun ho, ngutho u mi'da yú miä'i'ihü. Janangue'a bi zä janate tho bi hoc'u yu 'yambüi ne yu 'yøt'ats'oqui. ³Ne jatho rá mbüdi midí un Ojä n'da ra 'bøts'e ra mbäjä nangue yú ts'oqui zehé, tengu bi 'yøt'e nangue yú ts'oqui yu jä'i. ⁴Njongui sä da 'yøt'e gue dim hmumbäjase, ne hønt'a Ojä sä da huahna n'da ra hmumbäjä, tengu 'bü mí huahna ra Aarón. ⁵Ne ngutho bin ja nangue ra Cristo, him bi manse gue dim hmumbäjase, pe Ojä bi un ran t'edi gue dim hmumbäjä, tengu bi ma rá t'ohni Ojä 'bü mí 'yena:

Nu'i ma 'dats'unt'u i,
dadí 'da'a ni ts'edi ya.

⁶Ne bi 'yembi mahøn'a:

Nu'i gam mbäjä gätho yu pa ya,
tengu ra hmepya bi 'yøt' ra
Melquisedec,

bi 'yæn Ojä bü ja rá t'ohni. ⁷Nu ra Cristo 'bü mim 'bücua ja ra häi, zäi nan yaui Ojä, bi 'yöp rá mfäts'i da dáp'u. Nts'edi bi mbafi ne bin zoni. Pe bi badi ja rá ts'edi Ojä da yam bü ja ran däte. Ne bi 'yø Ojä 'bü mí nde din unse bü ja rá pähä Ojä. ⁸Nu'a ra Cristo, madague'bü rá Ts'unt'u Ojä a, pegue bin jä'i a, janangue'a bi xänba yun unbi 'be'a dí 'yörpa rá pähä Ojä a. ⁹Bin jabu bi 'yøt'e, janangue'a bi zøni bi jä'ts'i gätho rá pähä Ojä. Ne bi zä bi un'na ra te mazäi gue to'o gätho da 'yęc'yei a. ¹⁰Nguetho bi huan Ojä a gue dim hmumbäjä nangue dyu 'yęc'yeihü, tengu ra hmepya bi 'yøt' ra Melquisedec.

Nts'utho 'bü ga penju

¹¹I ja xun ngu 'be'a dín nde ga xi ahü nangue a bim hmumbäjä

a ra Cristo. Pe xun hej ga xi ahü nguetho hin guí honi gui pähmbü. ¹²Ne xun ngu yu pa xu thogui gue mí ja ngue xquín xänbatehü, pe guexta'a i jatho da si ahü u yum hma hingui hej nangue Ojä. Nguetho gá cohi gán 'yambüihü. I jatho gui sihü ra xi'ba tengu'bü gyu 'uerehü, ne hin guí häthü gui sihü njuantho ran ts'ihme. ¹³Ne nu'a gnán ts'ihmehü ra xi'ba, in ja tengu yu 'uere, ne hinda ná pähmbü 'be'a ra te gue däm 'bühmbü njuantho. ¹⁴Pe nu ran ts'ihme xun ho nt'øt'e nangue yu dajā'i. Ne xun te yú mbüi nangue zäi din 'yomfëni, janangue'a pädi nda'a xun ho ne nda'a hingui ho.

6 Janangue'a nde'bü ga thoqui ga homhbü gue dan dajā'i'ihü. Nde'bü hinga hønt'a ga mamhbü a rá mbüdi bi sängahü nangue ra Cristo. Nde'bü hinga hønt'a ga mamhbü gue ga päh ma mbüihü gue mí gna xtá hyoju, ne hinga hønt'a ga mamhbü ga döp ma mbüihü Ojä. ²Nde'bü hinga hønt'a ga mamhbü ram hma dan xixyähü, ne nangue ran jäxa'ye, ne nangue da dambëni u xun du, ne nangue din ja ran juänbi 'bü rán zegui, nde'bü hinga hønt'u ga mamhbü ya, nguetho dí pähmbü nda'a u. ³Mbähä ga thoju 'bü da zä da xoc'a ni mbüihü Ojä, nguetho i ja mi'da. ⁴⁻⁶Nguetho nu'bü hin ga thohmbü, xøhma thoho da bëni da mbenc i 'da. Ne nubüya him man'dandj da nde ba pengui mahøn'a. Nguetho nu'bü mí numanho n'dandj rán nequi Ojä, ne bi zämanho a bi un Ojä, ne bin 'yohü rá Hogandähi Ojä, ne bi zämanho a rá hogamhma Ojä,

ne bi ba i ts'u rá ts'edi a ra 'da'yo ximhäi din ja. Pe nu'bu da mbengui, ya him man'dandí da zä di hoc yá mbüi mahøn'a. Nguetho im bñi tengu'bu da zä di cuat mahøn'a bu ja ra pont'i a rá Ts'unt'u Oja, ne di japi din thenda a ra Cristo. ⁷Nguetho tengu'bu n'da ra häi a ra ja'i, n'dandí ngu n'dandí din 'ye, i pøt'e, ne i pøts'e 'be'a pa nthuhu bu. Ne nu'a ra häi nu'bu di japi din ja 'be'a tupu a ra mbefi, da hyan rán japi Oja a. ⁸Pe nu'bu hin di japi da bøx'a 'be'a bi thupu, ne hønt'u yu 'uñi i ja bu, nte di muui 'bu. Ne hin da hnumanho a ra häi 'bu. Ne nzegui da mba nt'udi nangué ra sibi.

Bi zangba ma mbüihü a ra Jesús, dí tømhbü a ran ho ya

⁹Pe madague'bu njabu dá mamhbe, ma zi cu ahü, pegue dí haxhe njuani gan jahü tengu ra hogahäi, bin japi bin ja xun ngu 'be'a bi thupu, nguetho bi hoc'a ni mbüihü Oja. Ne xun ndoho ran japi ba ghe, guin nuhü. ¹⁰Nguetho xun ho øt' Oja ngue hin di pumbñi a ra 'befi gá 'yøthü, ne ran huçcate gá 'yuthü u 'da ni cuhü, nangué rá thuhu Oja, ne nangué a guí ødahü ya. ¹¹Emme dí ndehe gui thoju gan ghyahü, n'da ngu n'da ahü, gue'bu go rán zegui ra pa. Janangué'a da zøni gui hyamhbü 'be'a gätho guí tømhbü. ¹²Hin dí ndehe da yundanhÿçi thoho ahü, pe dami 'yøthü 'be'a mí øt'u 'da 'bu mí baði majuani a rám hma Oja, ne bi hyät'i bi zet yá mbüi, janangué'a bi hyan a ra herencia bi ma majuani Oja. ¹³Nu Oja 'bu mí xih majuani a ra Abraham, bi ma majuani nangué rá

thuhu zehé. Nguetho njo'o man'da xun ndoho rá ts'edi hinda hønse a. ¹⁴Ne bi 'yæn Oja: "Majuani xun ngu ran ho ga 'da i, ne ga 'da i xun ngu nim bom'beto," bi t'emp'a ra Abraham. ¹⁵Nu ra Abraham büya bi hyät'i bi dø'mi, janangué'a bi hyani 'be'a bi xi a Oja. ¹⁶Nu'bu 'da yu ja'i im ma majuani 'be'a da 'yøt'e, i ndønba rá thuhu Oja, ne ya him ma hyom mi'da yum hma dí hoc'a, nguetho i faði majuani a bi ma. ¹⁷Ne'a Oja 'bu mí nde da 'yurcahü ngue majuani a rám hma, bi man rá thuhu zehé 'bu mí xiju ra herencia. Ngue gueju nts'änni ga hamhbü a. Janangué'a ga pañmbü njam'bu di pä a bi xiju. ¹⁸Janangué'a yoho bu dá pañmbü, rám hmanse ne rá thuhu zehé, ga pañmbü hin dim fehni Oja, pe majuani da zinju bu. Ngue gueju bá 'dahmbü bu mí ja xcá tuhü, dá benthü bu hapu da zinju ya. ¹⁹Janangué'a bi zinju bu a ra Jesús, bi zangba ma mbüihü bu mbo rá ngu Oja, njam'bu da hyegahü. ²⁰Nguetho m'bet'o bi yurpu a ra Jesús. Ne bi xi a Oja ngue bi hogahü ngue da numanhoju bu. Gue'a nam bøni ma hmumbäjahü, ngue i 'büi mazai, tengu ra hmepya bi 'yøt' ra Melquisedec.

Bim mbäjä ra Jesús tengu ra hmepya bi 'yøt'a ra Melquisedec

7 Nu ra Melquisedec bim hmuts'ut'abi bu ja ra hnini Salem, ne bim mbäjä nangué Oja mixtetho rá ts'edi. Ne nu ra Abraham 'bu mam bá tap'u 'da yu ts'ut'abi, bin c'at'ui ra Melquisedec, bi t'ap rán japi Oja nangué a ra

Abraham. ²Ne nu'a ra Abraham b̄ya bi un'na ra Melquisedec a ná 'det'a gue xpí hȳnba yún suih̄u, gue rán t'unni Oj̄a a ná 'det'a. Ne nu rá thuhu ra Melquisedec nde da ma “ra hoga hmuts'ut'abi.” Ne nde da ma gue “ra hmuts'ut'abi di hocpa ra sui,” ne gue'a nam b̄on'a rá thuhu rá hnini Salem. ³Ne hinga mf̄adi to'o rá ta ra Melquisedec, o to'o rá mbe. Ne hinga mf̄adi nda'a rá 'ȳu, ne hinga nt'o't'i gue'bu mím 'bui o gue'bu mí du. Janangue'a tengu'bu rá ts'edi rá Ts'unt'̄u Oj̄a bu ín 'yu a ra Melquisedec, gue dim mb̄jä gätho yu pa h̄on'bu go nj̄am'bu. ⁴Janangue'a sä ga p̄ahmb̄u ya gue x̄un ngu rá ts'edi ra Melquisedec 'bu min ja, nguetho guese ma nḡurpa b̄otah̄u ra Abraham bi un'na ná 'det'a bá tap'̄u yún suih̄u. ⁵Nu rán t'edi Oj̄a bi xi ̄u yú t'uhni ra Leví gue yú mb̄jä yu israel, gue da hȳcpa a ná 'det'a ̄u yú meni, madague'bu yúm bom'beto ra Abraham ̄u, p̄e nese ̄u. ⁶P̄e nu ra Melquisedec, madague'bu hingui conhui rá 'ȳu ra Leví gue ra Abraham, p̄e bi un'na ná 'det'a gue'a bá tap̄ ra Abraham. Ne nu ra Abraham, madague'bu x̄un ngu rá ts'edi bu nam b̄en Oj̄a, nguetho bi xifi majūani da 'ȳorpa a Oj̄a. P̄e man'da ja rá ts'edi ra Melquisedec nguetho bi t'äp a ran j̄api a ra Abraham. ⁷Ne mf̄adi nu'a di j̄ap'a n'da man'da ja rá ts'edi xinda gue'a pa ma j̄api. ⁸P̄e nu'̄u yú mb̄jä ra israel z̄ai midin t'un'na ná 'det'a, p̄e yu j̄a'i ̄u, ne i tu ̄u. P̄e nu man'da ra mb̄jä gue ra Melquisedec, i mam bu ja ra t'ohni tengu 'bu i 'b̄utho. ⁹Ne da z̄ä gam b̄mh̄bu ya, gue

gätho rá 'ȳu ra Leví, gue yú mb̄jä ra israel, gue i äp'a ná 'det'a ̄u yú meni, gam b̄mh̄bu gue ne'̄u tengu'bu bin jut'̄u 'bu mí un'na ná 'det'a xequi a ra Melquisedec a ra Abraham. ¹⁰Nguetho da z̄ä gam b̄mh̄bu nangue ra Abraham, tengu'bu ya x̄mín 'yoh̄u yúm bom'beto 'bu mín c'at'ui ra Melquisedec, madague'bu hin nám 'bui. ¹¹Bim mb̄jä ra Aarón gue rá 'ȳu ra Leví, ne rá nḡurpa b̄ota a ra Abraham a. Ne gue'̄u bim mb̄jä ̄u nangue'̄u yu israel, tengu bi man yún t'edi Oj̄a. P̄e nu'bu da guehya yú 'befi gue ní ȳan Oj̄a ̄u yu j̄a'i, him mi jatho xtí nequi man'da ra mb̄jä gue n'dan'yo 'bu, tengu ra hm̄epya bi 'yu a ra Melquisedec, ne hin nangue a ra Aarón. ¹²P̄e nu'bu mí mba ma pädi yu mb̄jä, ne 'be'a mí øt'e, ne ̄u yun t'edi mí tenni, mí jats'editho da mba ma pädi ̄u. ¹³⁻¹⁴Bi 'ȳen ra t'ohni gue nu a man'da ra mb̄jä gue ra Cristo a, bim 'bui nangue man'da rá ts'unt'̄u ra Israel, ngue hing rá 'ȳu yu mb̄jä. Nguetho mf̄adi x̄un ho gue ma Hmuh̄u bim 'bui nangue rá 'ȳu ra Judá. Ne nte bi ma yún t'edi ra Moisés, gue dim mb̄jä a rá 'ȳu ra Judá. ¹⁵P̄e man'da gui p̄ahmb̄u 'be'a dá mangä 'bu guim b̄mh̄bu nangue a ra Melquisedec, gue i udi tengu a man'da ra mb̄jä, nu'a ra Cristo a. ¹⁶Ne hin nangue ra 'ȳu bi man ̄u yun t'edi da z̄ä dim mb̄jä a ra Cristo. Ne xín nangue ̄u yun t'edi mí ma 'be'a da t'øt'ua bi den'na, nguetho him mán ts'änni z̄ai din ja ̄u. Pegue bi z̄ä bim mb̄jä nangue a rá ts'edi a rá tese nj̄am'bu da z̄ä da guadi. ¹⁷Gue'a bi man Oj̄a:

Nu'i gra mbäjä mazai,
 tengu ra hmepya bi 'yøt'a ra
 Melquisedec,
 bi 'yæn Ojä. ¹⁸Gue'a án t'e'ts'a ra 'yu
 gue bi ts'an maya'bu, nguetho mbe
 nte midí muui a. ¹⁹Nguetho njom
 bi zä bi hocpa yú ts'oqui u yæn
 t'edi bin t'un ra Moisés. Pe bi nequi
 man'da xæn ho, gue i sixcahu bu bí
 'bu Ojä. ²⁰Ne man'da xæn ho ra 'yu
 nangué ra 'da'yo mbäjä, nguetho bi
 manse rá thuhu Ojä 'bu mí un rán
 t'edi a rá Ts'unt'u. ²¹Pe nu mi'da
 yu mbäjä 'bu mín t'un yú 'befi,
 him bi hndønba rá thuhu Ojä. Ne
 nanguéhna ra hmumbäjä, bi manse
 rá thuhuse Ojä. Tengü bi mam bu ja
 rá t'ohni Ojä, bi 'yæmp'a rá Ts'unt'u
 zehé:

Nugä dra Ojä, dí manse ma
 thuhugä, ne hin ga pä a dí ma.
 Nu'i gam mbäjä gätho yu pa
 mazai,
 tengutho ra hmepya bi 'yøt'a ra
 Melquisedec,
 bi 'yæn Ojä. ²²Nu ra Jesús, da zä di
 jä'ts'a n'da ran hoqui man'da xæn
 ho xinda gue'a mí ja mam'bet'o,
 nguetho dim hmumbäjä mazai
 a. ²³Nu'u 'da yu mbäjä bi zøni
 xæn ngu mí 'bui, nguetho i tu, ne
 him bi zä bi thoqui høn'bu go
 njam'bu. ²⁴Pe nu ra Jesús hingui
 tu, janangué'a njo'o man'da sä da
 hyänba rá 'befi. ²⁵Janangué'a da
 zä di hoqui xæn ho u to'o da zøm
 bu 'bu Ojä ya, nangué a ra Cristo.
 Nguetho i 'bui mazai, da zä thocpa
 thoho da 'yöp'a Ojä nangué u to
 da zøm bu. ²⁶Njuantho e gue'a ra
 Jesús a ma hmumbäjä dí homhbü.
 Nguetho xæn hotho a, nte in
 dupatése him bi 'yøt' yu ts'oqui,

ne him bi hyänba yúm 'bäi u yu
 ts'om'bäi, ne man'da i pa nt'èspi
 gue i ja rá ts'edi bu mahets'i. ²⁷Nu
 yu jä'i 'bu mim hmumbäjä di thoqui
 da mbøspa Ojä gätho yu pa, mbüdi
 bi mbøspe nangué yú ts'oqui zehé,
 ne m'bejua yú ts'oqui yu jä'i. Pe nu
 ra Jesús him bi 'yøt'e tengü u, ne
 n'dandj thoho bi mbøspa Ojä 'bu
 mi un rá tese, nguetho di muui
 mazai a. ²⁸Nu rán t'edi Ojä bi man
 ra Moisés bi t'æmbi dim hmumbäjä
 u yu jä'i thoho, pe him bi hyät'i bi
 jä'ts'u yün t'edi Ojä. Pe nu'bu mí
 manse rá thuhu Ojä, bi ma gue dim
 hmumbäjä rá Ts'unt'u zehé. Ne nu'a
 gätho bi jä'ts'u yæn t'edi ne bi juadi,
 nte di 'beh ya. Ne gue'a rám poniui
 a rán t'edi Ojä bin t'un ra Moisés a
 ra Jesús.

Nu ra Jesús bin hocpate nangué ra 'da'yon hogui

8 Bí 'bæpu mahets'i a ma
 hmumbäjähu gue ma
 hocpatehu, 'darpu ní mandaui a
 tæte thoho rá ts'edi. Ne guehna
 man'da jats'edi na dí xi ahü. ²Ne
 dim mbäjä bu majuañi i pa nthände
 Ojä bu mahets'i, tengü'bu ra nija
 bi 'yøt' Ojä, ne him bi hyøh yu jä'i.
³Gätho yú hmumbäjä u yu israel, bi
 ts'änni di un yu 'bøts'e nangué u yu
 zu'uë bi tho, ne mi'da. Janangué'a
 ne a ra Jesucristo ja 'be'a bi uni,
 nguetho ne a ra hmumbäjä a. ⁴Pe
 hinga guecua ja ra ximhäi bim
 mbäjä a. Ne nu'bu xtín zangua ja
 ra häi, njam'bu xtán zä xtím mbäjä.
 Nguetho hing rá 'yu ra Leví a, ne
 hing yu zu'uë bi mbøx'a, tengü
 bi man rán t'edi Ojä bi man ra
 Moisés. ⁵Ne nu'a ra nija bu midím

pe u yu mbäjä ua ja ra ximhäi, n'da ra hmepeya thoho gue 'be'a ørpø mahçts'i. Nguetho bi sih ra Moisés 'bø mí dæp'a ra nijä: "Dami jamansu 'be'a gui jap'u i ja bø, ne 'be'a gätho gui 'yørpø, tengu thoho dá ut'a 'bø gmí 'bøpø ja ra t'øhø," bi 'yçmp Ojä. ⁶Pe nu ra Cristo bin t'un'na n'da ra 'befi çmme man'da xøn ho xinda gue'u mi'da yu mbäjä. Nguetho din hocpate nanguie ran hogui man'da xøn ho 'be'a gätho i ma da 'yørcahø. ⁷Nu'bø xtán zä xtí hocpa n'da a rá mbødi ran hogui, him mí jatho xtán ja a ná yoho ran hogui. ⁸Pe nu Ojä him bi zä bi numanho yu jä'i nanguie a ran hogui mí ja, pe guexa'ta ndupate bø na nu Ojä u. Janangue'a bi 'yçna:

Da zøn'a n'da ra pa
ga øt'ä n'da ra 'da'yon hoqui
mahøn'a nanguie yu me israel
ne yu me judá.

⁹Ne hin din ja tengu ran hoqui
dá xi u yám bombøta
'bø mambá jøcpø ra häi Egipto,
ne dá jamansu.

Dá xifi xtí jä'ts'i, pe him bi
hyät'i da 'yøzehe man hoqui
dá xifi, gue man t'çdi dá xi a
ra Moisés.

Janangue'a him bi zä dá
numanho u, bi 'yçn'a ra Hmu.

¹⁰Pe nu ran hoqui ga ørpa yu
israel 'bø m'bejua mi'da yu pa,
din ja tengu gam mangä ya.
Ga un man 'yomfçni bø ja yún
'yomfçni u,
ne ga japi mpähä thoho da
dengui.

Janangue'a da numanhogui, ne
ga øt'ä gue yú Ojägä u, ne din
ja gue ma t'ühni zehe u bøya.

¹¹Ne hinga hnehi thoho 'bo'o da
xänba u,
ne njon da sänbi gue da baqui,
nguetho gätho da bæ zehe u,
yu ngørpø o gue yu jä'i thoho.

¹²Ne ga punbi nanguie ran ts'o,
ne him man gam bængä u yú
ts'oqui,

bi 'yçn Ojä. ¹³In jabø a ra 'da'yon
hoqui, ne gue'a í t'çmbi ra
nyonhoqui a mí ja, gue ya bi juah
rá 'befi a, ne ní mba bø dim 'bedi
'bø mí man na.

Necua ja ra häi mí ja rá
ngu Ojä, nepø mahçts'i

9 Nu'a rá mbødi ran hoqui, mí
ja yún t'çdi nanguie yøn t'øt'e
mí t'ørpø ja ra nijä ua ja ra ximhäi.
²Ne nu'a ra nijä bi t'øt'e, bin ja n'da
ra cuarto rá mbødi, t'çmbi xøn
dæxqui, guerpø mí ja rán 'døgue yu
lámpara, ne ra mexa gue i çux yu
'bøxthuhme. ³Ne mí ja man'da ná
yoho ra cuarto gue nubø mbo, mán
joti n'da ra 'bøt'e, guerpø mí t'çmbi
man'da xøn dæxqui. ⁴Ne nubø, mí
ja bø ra mexa ra oro guerpø mí zø
ra xeca xiza yumanho. Ne a rá
huada ran hoqui gue mán jots'i ra
oro gätho yú hyo. Ne nubø mbo ra
huada mí høpø n'da ra xaro gue ra
oro, mí o bø zi ts'u ra hme i t'çmbi
ra maná. Ne a rá tøhø ra Aarøn gue
bi 'dogui, ne u yu xïndo bi t'o't'a ra
nyonhoqui, gue nu'u yún t'çdi Ojä
maya'bø. ⁵Ne nu rán jo'mi ra huada,
n'da ra xithe i t'çmbi ran ts'äya ram
punbate. Ne mí tøpø yoho yú pøte u
yú mbädi Ojä mahçts'i, mí com'pø
mate ra xithe bø mí pa nsits'i ra
ji díim punba yú ts'oqui yu jä'i. Pe
hinga xøt'a ga xi ahø 'be'a nam

bøn'u gätho yu hmepya mí ja bu mbo ra nijá. ⁶Bin jabu bi t'ót'e. Nu yu mbäjä thoho, thocpa thoho mí curpu a rá mbüdi ra cuarto, gue mí øt' yú 'befi nangué ran dände bu ja ra nijá. ⁷Pe nubü ná yoho ra cuarto man'da xun duxqui, hont'a ra hmumbäjä mí thopu, hont'a n'dapa thoho i tho a n'da jeya. Ne nu'bu mí yurpu, i thexpu rá ji yu zu'ue gue mí xixpu, nangué rá ts'oqui zehé 'bu rá mbüdi, ne nangué yú ts'oqui yu ja'i 'bu ná yondi. ⁸Nu'a rá Hogandähi Ojä di jajü ga pahmbu, ngue hin ní soc'a ra 'yu ní mba bu bí 'bu Ojä 'bu gätho mí t'othoho ran dände bu ja a ra nijá ua ja ra ximhäi. Ne gue'a n'da ra hmepya bi 'yu a ra 'bøt'e mí corpu man'da xun duxqui, mí corpa bu u yu ja'i. ⁹Gätho u yun t'ót'e mí t'ørpu ja a ra nijá, n'da ra hmepya thoho nangué a njuantho i jajü ya. Nguetho yun t'unni ne yu 'bøts'e bi un'na Ojä, him bi zä bi hocpa bu mbo rá mbüi u mi øt'e. Janangué mí pa njorpi bu u. ¹⁰Nguetho hont'a mí man yun t'ëdi nangué yun ts'ihme midí hoqui, ne midín xut'i. Pe nu'ü gue'u 'da yun t'ëdi gue i ja thi. Ne gue'a bi zän Ojä da 'yøt'u, ja gue'bu mam bá gh ra Cristo, ja bi nequi a majuani ra 'yu ja rá ts'edi a büya. ¹¹Gue ya bá gh ra Cristo, ne gue'a ma hmumbäjähu a, nangué ra 'da'yo nhoqui i ja ya. Ne nu'a ra nijá guerpü dim pehna ra mbäjä ya, man'da xun ho, ne guerpü majuani bu. Ne him bi 'yøt' yu ja'i, nguetho hing ra ngugua ja ra ximhäi a. ¹²Pegue mahçts'i bu bi yut' na ra Cristo ya, tengu ra hmepya bi 'yuh yu hmumbäjä 'bu mí yurpu man'da

xun duxqui. Ne ya hin di un yú ji yu t'ude'yo o gue yu t'ündani, pe bi un rá jise. Ne n'dandí thoho bi yurpu, ne bi yanju xun ho a. ¹³Nu rán t'ëdi Ojä bi t'ëmbi xun ts'o ní ngøc'yei n'da 'bu xí dá a n'da ra du. Ne bi ma jatho da mba ma c'uaspa rá ji ra toro ne ra de'yo, ne rá 'bospa a ra t'usundani gue bi t'upü ja ra sibi. Ne gue'a dí hocpa ní ngøc'yei n'da a. Ja bi zä bi dände Ojä u büya. ¹⁴Pe gam behmhu man'da emme i ja rá ts'edi a rá ji ra Cristo, bi mberca ma ts'on'yomfënihü midí 'uegahu nangué Ojä, n'dahma da zä ga ørpahu rá 'befi Ojä gue i 'büi. Nguetho hin'yü rá ts'oqui ra Cristo, ne bin unse bu 'bu Ojä, ra 'bøts'e gue mazai di muui bu nam beñ Ojä. ¹⁵Nu ra Jesucristo bin hocpate nangué ra 'da'yon hoqui 'bu mí du. Janangué'a gätho bi mba mahoqui ma ts'oquihu, gue gueju mí tenhdü rá mbüdi ra yonhoqui. Hinga hængdahü, pe ne u mí 'bu 'bu hin nán ja a ra 'da'yon hoqui. Ne nubüya gätho bi zä dá comhbu ran japi mazai gue bi xi Ojä u bi zohni. ¹⁶Nu'bu i man'a n'da to'o da zocpa u 'be'a pe'ts'i, pe 'be da fadi 'bu majuani bi du, ja da t'øt'a xi ma büya. ¹⁷Hingui sä da t'øt'a xi ma 'bu i 'butho, hinda høn'bu bi du. ¹⁸In jabu bin ja 'bu rá mbüdi a ran hoqui bi man Ojä, gue bin ho 'bu mí mba m'bänbi rá ji n'da ra zu'ue, ja bi fadi majuani bi nu ran däte büya. ¹⁹Janangué'a nu'a ra Moisés 'bu mí xih rán t'ëdi Ojä gätho yu me israel, ne bi c'uaspa ra ji büya. Bi mit' ra thenga xide'yo ne n'da ra t'u'yéza gue n'youi yú paxi, ne bi garbu ja ra dehe n'youi rá

ji ra t'undani ne rá ji yu chibo, bi c'uaspa bu ja rá søcua i man rán t'edi Oja, ne gátho yu ja'i bi mba ma c'uaspi a ra ji buya. ²⁰Nubuya bi 'yena: “Nuna ra ji, guehna dí hoc'a ran hoqui na, gue bi man Oja nanguéju. Nuya da zä di punga ma ts'oquihä,” bi 'yén a ra Moisés. ²¹Ne nubuya bi c'ualts' ra ji bu ja rá nija Oja, ne 'be'a gátho mí ja bu mbo mí pa nthoni bu ja rán thánde Oja, gátho bi mboxpu yu ji. ²²Ne i mam bu ja rán t'edi Oja, gue gue'a ra ji í hoc'u 'be'a gátho mí t'ot'e. Pe nu'bu hin dim fän ra ji, hin'yü ra punbi nangué ra ts'oqui, i em bu mán t'ot'i.

Í 'uec yu ts'oqui a ím 'bøts'e ra Cristo

²³Nu'a ra nija, n'da ra hmepya thoho mí ja ua ja ra häi, bi mba ma hoqui nangué u yú ji yu zu'uë mí hma. Janangué'a bin ja ra 'bøts'e man'da xün ho gue dí hogahü, tengu'bu dyú nijahü majuani bu mahëts'i. ²⁴Ne hinga guerpü ja ra nija bi 'yot' yu ja'i i 'büh ra Cristo ya, nguetho yu hmepya tho u nangué a majuani rá ngu Oja. Pe e guerpü mahëts'i bi yut'i, i äp Oja ya nanguéju. ²⁵Nu yú hmumbäjä yu israel, jeya 'bu njeya mí curpü ja ra cuarto man'da xün duxqui, midí un ra ji, pe hin rá jise. Pe nu ra Cristo hinga thocpa thoho di un ra 'bøts'e. ²⁶Xi'bu xtín ja tengu yu hmumbäjä, jeya 'bu njeya midí un ra ji. Mí jatho xün ngu yu nidi xtán du ra Cristo 'bu, gue'bu go rá mbüdi ra ximhäi. Pe him bin jabu bi 'yot'a. Pe nuya n'dandí thoho bi zocua ra Cristo gue bin unse bim 'bøts'e zehé, gue í 'uecpa yú ts'oqui yu

ja'i. Ne guehya yu pa gue di ja'ts'a mí hma mám 'bet'o. ²⁷Tengu yu ja'i, nts'änni n'dandí thoho da du, ne m'bejua da nu ran juanbi. ²⁸Ne ngutho ra Cristo, n'dandí thoho bin uni bim 'bøts'e, ngue bi 'uecpa yú ts'oqui u xün ngu yu ja'i. Ne m'bejua ba pengua da zin u i tømí, pe hin dí 'yëhe dí 'uec yu ts'oqui mahøn'a.

10 Nu'a ran t'edi bin t'un ra Moisés nangué yu 'bøts'e bi 'yot' yu mbäjä, n'da ra hmepya thoho nangué'a ran ho bá ghya. Ne hinga gue'a majuani ran ho a. Ne njam'bu bi zä bi mba ma hocpi yú ts'oqui u mí øt' yu 'bøts'e, madague'bu njeya 'bu njeya midí uni. ²Nu'bu da gue'u yu 'bøts'e xtán zä xtín hoc'u, pe n'dandítho xtí uni, ne xtá 'ye'ts'a ní un yu 'bøts'e 'bu. Ne ya xtám badi n'dandí thoho bi bo yú ts'oqui büya. ³Pe nangué yu 'bøts'e bi uni gátho yu jeya, bi japi da beni gue in dupate tho yú ts'oqui. ⁴Nguetho hinjam'bu da zä di punba yú ts'oqui n'da u yú ji yu ndani ne yu de'yo. ⁵Janangué'a bi 'yén ra Cristo 'bu mí zocua ja ra häi, bi 'yemp'a Oja rá Ta:

Hinga njuantho gue'u yu zu'uë guí nde.

Janangué gá jaqui dán ja'igä ngue dam 'bøts'egä, bi 'yén'a ra Cristo.

⁶Ne hin gnán johya n'da ran t'unni ngue yu zu'uë bi t'upu ja ra sibi, xínga gue'u yu 'bøts'e nangué yu ts'oqui.

⁷Janangué dá engä: “Bá ëcä ya ga øt'ä ni pähä ma Oja i, dam 'bøts'e zehëgä, tengu mán t'ot'i bu ja nim hma,”

bi 'yɛn'a ra Cristo. ⁸Nu'a rá mbudi bi mangua, hin nán johya Oja ɯ yu 'bɔts'e gue yu zu'uɛ bi t'udi nangue yú ts'oqui n'da, madague'bu gue'a bi man'a n'da rán t'ɛdi a. ⁹Pe xø bi 'yɛm mahøn'a buya: “Bá ɛcä ya gue ga øt'ä ni pähä, ma Oja i, gue dam 'bɔts'e zehégä.” Gue nde da ma, dí 'ueh ya yu 'bɔts'e mí ja, ne din ja nu man'da ra 'bɔts'e. ¹⁰Nu ra Jesucristo bi 'yøt' rá pähä Oja, gue bi unse rá ja'i n'dandj thoho bi juadi. Janangue'a bi hogahü Oja ya. ¹¹Nu yú mbäjä yu israel mí øt'u yú 'befi gätho yu pa, ne thocpa thoho midi un yu 'bɔts'e, madague'bu hinjam'bu mí sä di hocpa yú ts'oqui n'da ɯ. ¹²Pe nu ra Jesucristo n'dandj thoho bin uni bim 'bɔts'e nangue ma ts'oquihü, pe him man'dandj din uni. Ne bí 'bøpü 'darbu ní mandaui Oja ya. ¹³Ne guerpü bí 'bøpü ya, gue'bu go bi dap'u yún süihü. ¹⁴Nguetho nangue n'dandj thoho bin unse, janangue'a bi juadi bi hoc'u to'o bi 'yøt'e yú mbeti. ¹⁵Guese a rá Hogandähi Oja di jajü ga pähmbü a mangua, 'bu mí ma:

¹⁶Nu ran hoqui ga ørpa yu ja'i 'bu m'bejua, din ja tengü na, ga bønba bu ja yú mbui ma pähä zehé, da ndese gue da dengui. Nguetho ga un man 'yomfëni bu ja yún 'yomfëni ɯ.

¹⁷Ne xø bi 'yɛm mahøn'a:
Him man'dandj gam bängä yú ts'oqui, ne xinga gue'u yüm fe'ts'i mí øt'u,
bi 'yɛn rá Hogandähi Oja. ¹⁸Nangue Oja bi punga ma ts'oquihü, hingui sä ga unhdü mi'da yün t'unni dí punga ma ts'oquihü.

Da zä ga sømhbu bu 'bu Oja

¹⁹Ma zi cu ahü, gam bëmhbü nangue a ra nyonhoqui mi ja, njo'o n'da ra ja'i thoho mí sä da yørpu man'da xün dæxqui, ne gue'a í t'u'a ra 'bøt'e mí ndam bü. Pe nuya bi zä dí cuthü bu ja a rá ngu Oja mahɛts'i, man'da xün dæxqui. Ne dí cuthü nangue a rá ji ra Jesucristo, bi hogahü. Ne hin dín suhü ya. ²⁰Ne dí cuthü nangue a ra 'yu ma'da'yo gue i 'bui. Nguetho bi 'uegahü ra 'bøt'e mí ndam bü ja ra goxthi, 'bü mí unse rá ja'i ra Cristo ya. ²¹Nu'a ra Jesús, gue'a ma hmumbäjähü, nanguejü gue yút'ühnigahü Oja. ²²Janangue'a mbähä ga sømhbu bü 'bu Oja ya, n'dat'a gam bëmhbü majuani i ndejü. Nguetho bi mberca ma mbühü nangue rá ji ra Cristo, hin gam bëmhbü gue dín dupatehü yu ts'oqui ya. Ne tengu 'bu am 'be't'egahü a ra dehe xün güe. ²³Ne ga thoqui ga mamhbü a ran ho dí tømhbü, hin ga suhü. Nguetho majuani di ja'ts'a rá m hma bi xijü Oja gue di pøjü. ²⁴Mbähä dan xänbahü ga øthü ran huɛcate, ne 'da dán ɛhyadahü ga øthü a. ²⁵Ne hin ga øthü tengu øt'i 'da him mi søm bü ja mam petihü. Pegue mbähä ga thoqui dam petihü, ne dan xänbahü n'da ngu n'dajü. Ne man'da ga humbi ga øthü ya, nguetho ya mí ts'utho ba ɛh ra Hmu. ²⁶Pe nu'bu dí ndese ga thoctahü yu ts'oqui 'bu ya má pähmbü a majuani, tengu'bu hin dá jamansuhü a ra 'bɔts'e xtím pughü. Pe ya hin'yü 'be'a man'da sä ga umhbü buya, gue dí mba ma pungui ma ts'oquihü. ²⁷Pe hønt'a

ra mbidi gan nuhü 'bú, gue ran unbi dí co'ts'a Ojã, nangué ra sibi nts'utho 'bú bi de, gue di jua u yán súihü Ojã. ²⁸Gam bẽmhbü tengu ran t'ẽdi bin t'un ra Moisés, gue'bú 'bú a n'da i øt' ram f'e'ts'i, ne di nequi yoho o gue hyu yu testigo gue bi nu, bi tho a ra ja'i búya, ne hin da mba ma huẽqui. ²⁹Pe ha hin díim bẽmhbü gue man'da nts'utho ran ts'embi ga nuhü 'bú díim bẽni ga nemhbü bú häi a rá Ts'unt'u Ojã, ne dí emhbü nte di muui a rá ji xtí hoga ma mbúihü, ne'bú dí numan'tho a rá Hogandãhi Ojã gue mí ẽna xtí huẽgahü. ³⁰Pe dí paĩmbü a ra Hmu gue bi ma: “Nugã ma 'befi ga ju't'i, ga un'na rá muui bi 'yøt'e.” Ne bi 'yẽn ra t'ohni: “Da zemba yú t'ũhni Ojã 'bú di thoqui da 'yøt' ra ts'oqui.” ³¹Emme nts'utho 'bú da dĩaba yú ts'oqui n'da a Ojã bú ja ran juãbi, gue'a i 'bú. ³²Pe dami bẽmhbü 'be'a gá 'yøthü u yu pa xu thogui, gue'bú ja gmí tímhbü ran nequi. Xun ho gá 'yøthü, jante tho gá hyãthü yun unbi xun ndoho. ³³Ne 'da ahü bi mba nthenni ahü, ne bi mba ma un'ni ahü bú ja yú hmi yu ja'i. Ne mi'da ahü gue hin gá suhü da mba ma un'ni ahü 'bú 'darbü gmí 'yohü u bi mba ma unbi. ³⁴Ne hin gán suhü gue gá zenguahü u ni cuhü 'bãpu ja ra fãdi, ne gán johya thohohü 'bú mí thãn'nahü 'be'a gmí pes'hü. Ne gá paĩmbü ja ahü bú mahẽts'i a man'da xun ho, gue da hyãt'i mazã. ³⁵O guí es'hü a gní hyuthü nzambü, janangu'e'a din 'da ahü n'da ran t'unni xun ndoho. ³⁶Pe i jatho ga sethü ts'u, n'dahma da zã ga øthü rá pähä Ojã, janangué ga hãmhbü a bi ma

majuãni di 'daju. ³⁷Nguetho i mam bú ja rá t'ohni Ojã:

Mi ts'utho ba ẽ'a i ja gue ba ẽhe, ya hin da ya'a ba ẽhe, ne di 'da ahü a guí tõmhbü.

³⁸Ne nu'u to da 'yẽc'yeyi majuãni gã, gue'u ga hocpa yú ts'oqui, ga embi xun ho búya, ne ga un'ndü ra temazã. Pe nu'u bi mbengui hin ga numanho u,

bi 'yẽn Ojã. ³⁹Pe nuju hinga gueju dá penju guepu xcã nuhü ran unbi mazã. Pe dí ẽc'yeyihü gue majuãni a Ojã, janangu'e'a din jaju ra temazã.

Ne gue'a ná ẽc'yeyihü majuãni a Ojã

11 'Be'a nam bõn'a na ẽc'yeyihü majuãni a Ojã. Nãm bõni, gue dí ẽc'yeyihü majuãni ga hãmhbü a ran ho bi xijü Ojã. Ne nam bõni ga ẽc'yeyihü majuãni 'be'a gãtho i ma Ojã, madague'bü hin dí nuhü a. ²Nu ma bombõtahü bi hnumanho nguetho bi 'yẽc'yeyi majuãni a Ojã. ³Dí ẽc'yeyihü majuãni bi 'yøt' Ojã yu ximhäi, madague'bü hin dá nuhü 'bú mí 'yøt'u. Nu'bú mí 'yẽna din ja, ya bin ja búya, gue bi 'yøt'e nangué u 'be'a him midí nequi. ⁴Nu'a ra Abel bi un Ojã n'da ra 'bøts'e xun ho xinda gue a bi un a ra Caín, nguetho bi 'yẽc'yeyi majuãni a bi xi Ojã. Nu'bú mí thãba a rán t'unni ra Abel, bi fãdi bi numanho Ojã a. Ne madague'bü bi du ra Abel, pe tengu 'bú 'bũtho, gue urcahü 'be'a mí øt'a, gue bi 'yẽc'yeyi majuãni a Ojã. ⁵Ngutho ra Enoc, bi 'yẽc'yeyi mbo rá mbüi a majuãni. Janangu'e'a bi ts'ixpu ja rá ngu Ojã ne him bi du. Ne him bi thĩngua ja ra häi a, nguetho bi zix'a Ojã. Ne i ẽn ra

t'ohni: “Nu'bu hin ní ts'its'i, bi hnumanho a.” ⁶Pe nu'bu i 'bu a n'da i nde da zøm bu 'bu Oja, pegue da 'yëc'yei majuani i 'bu a, ne da 'yëc'yei majuani din t'un ran ho a to i hon Oja. Nguetho hingui sä da numanho Oja n'da 'bu hingui ëc'yei a majuani. ⁷Bi 'yëc'yei a ra Noé gue majuani a mí xi Oja din ja a ra dambunt'i, madague'bu hin ní nu. Ne bi 'yõt'a ra dābarco bi xifi, guerpū da yan'u i 'bupū rá ngu. Ne bi 'yëmbi xun ho Oja a nguetho mí ëc'yei mbo rá mbui a Oja. Ne gue'a í nequi hing yu 'yëc'yei gätho ra ximhäi, jan í ts'emba u. ⁸Bi 'yëc'yei majuani Oja a ra Abraham. Janangue'a bi bøm 'bu mí zon'na Oja, gue da mba bu ja a ra häi bi xi Oja gue di unni. Bi nexpu ja rá häi zehë, ne him mí pađi hapū man ní mba. ⁹Ne nu'bu mí zøm bu, pe bin 'yotho bu. Nguetho bi 'yëc'yei majuani gue ja nín zām bu rá ngu Oja mahëts'i. Janangue'a bi hyötho yu ngum'bø't'e bu. Ne ngutho bi 'yõt'a ra Isaac rá ts'unt'u, ne a ra Jacob rá 'beto, gue ne'u da gomhbu ra herencia bi sih majuani ra Abraham. ¹⁰Nguetho nu ra Abraham mí tøm'i da zøni nín zām bu ja n'da ra dāhnini gue mahëts'i, din ja høn'bu go njam'bu, gue bi bën Oja ne bi 'yøzehë. ¹¹Ne bi 'yëc'yei majuani a ra Sara, ne gue'a í hyan rá ts'edi Oja a gue dim 'buh rá ts'unt'u. Ne him mí sä xtím 'buh rá t'uhni, gue ya xum bømbe. Pe bim 'bu'a rá ts'unt'u, nguetho bi bađi majuani da 'yõt'a bi man Oja. ¹²Ne ngutho ra Abraham, madague'bu ya xí thoh yu pa gue mí sä xtím 'buh yú t'uhni, pegue bi zøni bim 'buh yúm bom'beto ëmme xun ngu, tengu yu

sø mahëts'i, o tengu yu 'bomu bu ja ra ndendeja, gue njongui hät'i da mbede. ¹³Ne gätho u bi du 'bu him mani hyan a ran ho bi xi Oja. Pe tengu'bu mí handi yatho bu bí ja a ran ho bi sifi, nguetho mí ëc'yei mbo yú mbui gue majuani din t'unni. Janangue'a bin johya 'bu mí bëni gue da nu a. Jananjabu bi manse tengu'bu bi thotho ua ja ra ximhäi u. ¹⁴Ne nu u im ma tengu na, i udi gue i 'yotho ne i hon man'da ra häi guerpū din zai. ¹⁵Ne nu'bu xtám benthō a ra häi bu xpí bøn u, mí sä xtá mbeng mahøn'a u 'bu. ¹⁶Pe mí nde n'da ra häi man'da xun ho, gue nde da ma, ra häi mahëts'i. Janangue'a bin johya Oja gue da 'yëmbi yú Oja u, ne bi hocpa yú hnini u. ¹⁷⁻¹⁸Ne nu'bu mí ts'äp rá mbui ra Abraham, gue bi sifi bá si a rá ts'unt'u ra Isaac, da mbøspa Oja. Ne mí nde xtá 'yøt'e, nguetho bi 'yëc'yei majuani a Oja, madague'bu bi xifi dim 'buh yúm bom'beto 'bu bi xand ra Isaac. ¹⁹Gue'a bi bën'a ra Abraham gue i ja rá ts'edi Oja da xox u xun du. Janangue'a tengutho 'bu bi dambëni bu 'bu u xun du a ra Isaac 'bu mam bá si mahøn'a a rá ta. Ne n'da ra hmëpya bi 'yøt' na. ²⁰Ne nangue a bi 'yëc'yei majuani ra Isaac gue da gomhbu rán ho Oja u yú t'uhni, janangue bi sih majuani ra Jacob ne ra Esaú gue da mba majapi. Ne bi sifi 'be'a bi zänba Oja n'da ngu n'da u. ²¹Ne ngutho a ra Jacob, bi 'yëc'yei majuani a ran japi bi man Oja. Ne ní mba bu da du, pe bi thocpa a ran japi u yú 'beto, gue'u yú ts'unt'u ra José. Ne bi dānde Oja 'bu mí dospa rá yā rá tøhø a ra Jacob. ²²Ne a ra José bi 'yëc'yei majuani a

bi man Oja. Janangue'a nu'bu mí ts'utho da du, bi xi u yú menguhú gue yu israel, gue da zóni da mbeng bu yú häi zehé. Ne bi xifi da thux'a ra ánima 'bu bi bøm bu u, gue'a ra José xí du. ²³Ne rá ta ne rá mbe ra Moisés 'bu mim 'buh ra Moisés, bi 'ya'a rá ts'unt'u an hyuzna. Ne him bi numansu a rán t'edi ra ts'ut'abi gue mí ma xtí tho u yú ts'unt'u yu israel. Nguetho midí nequi din hocja'i, ne mí ec'yei majuañi di jamansu Oja. ²⁴Ne a ra Moisés guexta'a mí ec'yei majuañi a Oja. Janangue'a nu'bu mín dan'yohú, him mam bi nde da t'embí rá ts'unt'u a rá t'ixu ra ts'ut'abi bu Egipto, gue xtán zä xtín jase rá ts'edi. Ne gue'a rá t'ixu a ra ts'ut'abi bi dím bu mán t'agui ne bi tede. ²⁵Pe man'da bi nde 'darbu bin unbahu u yú t'uhni Oja a ra Moisés nu'u yú menguhú, xinda gue'bu xtán den rán johya ra ximhäi gue ní mba bu da guadi. ²⁶Ne nu'bu mín 'yomfëni ra Moisés, man'da di muui 'bu n'dat'a yun ts'ante da nuui ra Cristo, xinda gue'bu xtí manda 'be'a gätho mí ja bu ra häi Egipto, nguetho man'da mí numanho 'be'a di un Oja m'bejua. ²⁷Ne nangué bi 'yec'yei majuañi ra Moisés, janangue'a bi bøm bu ra häi Egipto, ne him bi zu a nán cue a ra ts'ut'abi. Pe bi hyut'an zambui, nguetho bi badi in 'youi Oja, madague'bu him mí nu. ²⁸Pe bi 'yec'yei majuañi a bi xi Oja a ra Moisés, janangue'a bi 'yot'a bi xifi, ngue bi manda dí cots'i ra ji bu ja yú 'yojut'i yu israel. Janangue'a him bi thop yú mbadi ts'unt'u u yu israel 'bu mam bá gh rá m'behni Oja. Gue'a t'embí ndq̄baxjua bi du'mi bi 'yot'u. ²⁹Bu

mí 'yec'yei mbo yú mbui i ja rá ts'edi a Oja u yu israel, janangue'a bi jap'a Oja bi xocpa n'da ra 'yu bu ja ra deja, gue bi tho u. Pe nu'bu mí 'yena ne u xtá 'dax'u yu me egipto, gue'u mí cute, bi comp' ra dehe bi du u buya. ³⁰Nu yu israel bi sifi di the'ts'a ra dahnini Jericó gätho nyoto pa, nguetho ma mbä't'i ra jado a ra hnini. Ne nu'a í 'yec'yei majuañi a Oja, ne gue'a í yot' ra jado a 'bu mí gua'a nyoto pa di the'ts'i. Ne bi zä bi dap ra hnini u yu israel buya. ³¹Pe mí 'bup n'da ra xisu gue ra Rahab. Ne madague'bu man ra 'yom't'ëni mam'bet'o, pe hinga ne a bi tho a 'bu mí tho yú menguhú gue him mí ec'yei Oja. Ne nu'a í zimmanho u yúm 'behni yu israel, ne gue a í fadi mí ec'yei mbo rá mbui a Oja. ³²Ne xun ngu mi'da xtán zä xcá xi ahú, pe hinga xot'a yu ora ga xi ahú, nangué ra Gedeón ne ra Barac, ne nangué ra Sansón ne ra Jefté, ne nangué ra David ne ra Samuel, ne gätho mi'da yu pøngahya. ³³Ne mí ec'yei majuañi Oja u, ne gue'a í hyan rá ts'edi Oja u, gue bi dap yu ja'i mí 'bup n'danni mi'da yu häi 'bu mín sühmbu. Ne bin ts'ut'abi xun ho. Ne mí ec'yei majuañi a bi sifi, janangue'a gätho bi zä bi 'yor buya. Ne nu'u mi'da mí ec'yei majuañi a Oja, janangue'a him bi za yu dazate. ³⁴Ne him bin zø u mi'da bí thøtpu ja ra orno 'bu emme midí thoni nám pa, nguetho bi 'yec'yei a majuañi u. Ne him bi zä bi tho mi'da 'bu mí t'embí xtá tho nangué ra juai. Ne nu'bu mí güent yú ja'i u mi'da, bi jap'a Oja bi zaqui. Ne madague'bu him mí ja yú ts'edi u mi'da, pegue tengu'bu ya mí ja yú ts'edi 'bu mí 'yec'yei majuañi Oja, ne

gue'a í 'da u yu dofui yún suihu.

³⁵Ne mí 'bú i 'da yu xisu 'da'a n'danni, gue xí du yú t'uhni. Pe bi dambëni u yú t'uhni 'bú mí 'yëc'yei majuani u yú mbe. Ne nu'u mi'da bi ndese bi tho nangu'e'a bi 'benza, ne him bi nde bi goh yú mbui guepü xtá mba ma thögue, nguetho bi 'yëc'yei majuani da bõmanho bú ja ran ðate u, da mba bú ja ra te man'da xun ho. ³⁶Ne nu'a í 'yëc'yei majuani u mi'da, ne gue'a í hyät' yun ucpi gue bi t'uspi, ne bi hyät' 'bú mí mím 'benza, ne'bu bi thu't'i 'da nangu'e yu cadena ne bi jot'a fädi.

³⁷Ne bi tho u 'da gue bi mba ma bat'ado. Ne nu'u mi'da bi thengui nde nangu'e ra thegui. Ne mi'da í tho ra juai 'bú mí sifi da mba ma thögue. Ne mí 'yotho u mi'da, ne í huëhi thoho u, mí he yu xide'yo, nguetho pa ma ucpi. Ne mí sä ran u gue mí pa ma unbi. Ne gätho u bi hyät'i, nguetho bi 'yëc'yei majuani a Oja.

³⁸Ne him mí fädi gue man'da xun ho u, pe man'da di muui u xinda gue'u gätho ra ximhäi. Pe ha sä mí 'yotho bú ja yu ühäi 'bú mí 'dagui, nepü ja yu t'øhø. Ne mí 'bupü ja yu hyädo nepü ja yu hyähäi. ³⁹Pe gätho bi hnumanho u nangu'e bi 'yëc'yei majuani Oja. Janangu'e'a i pa mfëni thoho u. Pe him 'bex bi hyan a bi xi a Oja di unni. ⁴⁰Nguetho xí zän Oja 'be'a man'da xun ho da 'yøt'e nangu'eju, gue 'darbu ní hamhbu ran ho u mí 'buh maya'bu.

**Thocpa thoho ga tenhdü a
ma ngurpihu ra Jesús**

12 Janangu'e'a nuju i 'bui xun ngu yu ja'i gue xu 'yurcahu a majuani Oja tengu ja dá xi ahü.

Janangu'e'a ga 'ueju ts'u gätho di pajü, ne yu ts'oqui gue tengu'bu an thu't'i ma guahu, n'dahma ga häthü dan tihmbü nangu'e'a ran täha bin 'daju guepü go him min sä. ²Ne thocpa thoho ga hanthü a ma ngurpihu ra Jesús, janangu'e'a da zä n'dat'a ga øthu büya. Ne di jaju ga øthu tengu bi 'yøzehe, gue bi 'yëc'yei majuani a Oja, ne gue'a í hyät' ran unbi bú ja ra pont'i a. Ne nu'a ran ðate bi nu, yün ðate u yu ts'om'bäi, emme ma ucpi a. Pe him bi zu da nu a tengu a, nguetho mí paði din ja ran johya m'bejua nangu'eju. Ne nuya bí 'bupü mahëts'i 'darbu ní mandaui Oja. Ne guepü i sixcahu bú. ³Ne gam bëmhbü tengu bi 'yøt' ra Jesús, bi hyät' 'bú mí ts'ui, ne'bu bin unba bú 'buh yu ts'om'bäi. Janangu'e'a hin dan xømbühü, ne hin gam bëmhbü gue ga penjü. ⁴Pe nu ahü hinga ná es'hu yu ts'oqui guepü gdí tuhü. Pe dami 'yes'hu u, madague'bu gdí tuhü 'da ahü. ⁵Ha gá pumbënihü a ran zofo gue i xijü Oja, gue yú t'uhni gahu a, tengu mam bú ja ra t'ohni bú i ñna:

Ma ts'unt'u i, dami bëni 'be'a dí mbep'a a ni Hmu, gue'bu bi xi i hapü gá 'bedi.

Ne xín gui säman'u 'bu bi zu i.

⁶Nu'a ra Hmu i xänba u di huëqui,
ne i fe u gätho u i ëmbi yú t'uhni.

⁷Dami hyäthü u yum fei, nguetho gue'u i xän'nahü u. Nu Oja i ñna yú t'uhni ahü. Ne jo'o n'da ra t'uhni gue hin da xänba rá ta nangu'e yum fei. ⁸Pe nu'bu hin da mbep'ahü Oja, tengu u gätho yú t'uhni i fei, nu'bu,

masque hin yá t'uhni ahú 'bú. Guín jahú tengu ra t'uhni gue hinga mfádi to'o rá ta. ⁹Ne man'da, nu'bu mín t'uhnihú, gue'bú mí mbegba ma tahú dám 'búhmbú ua ja ra hái, dá numansuhú ú. Hanja man'da hin dín umhbú da mbegbahú Ojá, rá Ta ma mbúihú, janangue ga t'ímhbú ra te ma mbúihú. ¹⁰Nu ma tahú ua ja ra ximhái bi mbegbahú 'bú n'dandj, gue mím bēni xún ho. Pe nu Ojá 'bú i fēgbahú, zai xún ho i ørcahú, gue di jajú xtán hothogahú tengu a. ¹¹Majuqani hin dí ēmhú xún ho a ram fei 'bú ra ora dí sáhu a, nguetho xún ú. Pe nu'bu bin hoh ma mbúihú nangue ram fei, ne dí 'búmanhohú búya, ne i hu ma mbúihú.

Nts'utho 'bú ga hehmbú rá nde Ojá

¹²⁻¹³Janangue'a dan ēhyahu mahón'a gue ga thoju a rá 'befi Ojá, ne hin ga 'uehmbú. Pe ga haxhú ra 'yu xún juani. Nubúya nu ni guahú guí hēmú, mí ģna xtá 'uagui, pēgue da yāni, da hyá ra ts'edi mahón'a. ¹⁴Ne gui hyomhbú hin gui dūmhú n'da ra súi. Ne gui hyomhbú ra hogambú. Nguetho nu'a hin'yú ra hogambú hin da zā da nu a ra Hmu. ¹⁵Ne 'da gdám fáxta nin 'yomfēnihú n'da ngu n'da ahú, janangue'a hin dim 'bú i 'da ahú hin da nde rá mate Ojá. Ne xinga n'da ahú dín ja tengu n'da rá 'yú ra ts'oqui, gue hin di nequi 'bú rá mbúdi, pe nu'bu bi bōts'e din xāndi, di ts'on ú mi'da búya. ¹⁶Ne dam fāhmbú njon dan 'yomt'ēnihú. Ne xín ga samhú a rá mate Ojá, tengu bi 'yót' ra Esaú, gue í pá a ra túhú a rán japi mí ģna xtí un'na Ojá, gue

rá mbúdi ts'unt'u ra Isaac. ¹⁷Ne gui páhmbú 'be'a bi 'yót' ra Esaú, gue m'bejua bi nde a ran japi mí ģna xtí un'na rá ta. Pe him mam bi zā bi un'na. Ne ts'edi bin zoni, pe him bi dīni 'be'a xtá 'yót' mahón'a gue xtá hyān'a. ¹⁸Gam bēmhú 'be'a bi 'yót' yú israel, bi zóm bú ja n'da ra t'òhø ua ja ra ximhái, guepú bi de ra sibi nts'utho, ne bi 'bexui yú güi tengu 'bú ra xui, ne bin ja ra ndonthi 'bú mi sih yún t'ēdi Ojá ú. Pēgue n'da ra hmēpya a tengutho bú rá ngu Ojá gue ēmme xún dāxqui. ¹⁹Ne bi 'yòh ra thuxi, ne rá nde Ojá bi 'yò ú. Ne nu'bu mí 'yò a rá nde ú yú israel, ēmme bi 'yāh ra mate gue hin da 'yòh mahón'a, nguetho ēmme bin su. ²⁰Him mí hāt'i da 'yò a ra nde bi xifi, bi 'yēna: “Xinga n'da ra jā'i ne xing yú zu'uē da zā da dācua, nu'bu da dācua, 'bexque da tho, ne da mba ma 'ye'mado o gue da mba ma sūnza.” ²¹ēmme nts'utho 'be'a bin ja bú. Nese ra Moisés bi 'yēna: “Dí fet'i gue dín su.” ²²Pe nuju ya njuantho rá hnini Ojá bú mahēts'i dí cūthú, i papú ma mbúihú, gue Ojá zai 'bú. Ne i t'ēmbi ra t'òhø Sión a rá hnini Ojá, ne i t'ēmbi Jerusalén bú mahēts'i. Ne dá sómhbú bú 'búh yám 'behni Ojá mahēts'i gue yú mahuāhi thoho, guepú di munts'i i thānde Ojá ēmme di johya. ²³Ne dá cūthú bú an thuts'i ma thuhuhú bú mahēts'i, guepú dām petihú gātho to'o bi hyān ra herencia bi un Ojá. Ne dá cūthú bú bí 'bú Ojá ra Ze'mi di juānbi gātho. Ne pú 'búh yú mbú ú i tu, gue nu'ú bi t'ēmbi xún ho 'bú mí hoc'a Ojá. ²⁴Ne dá cūthú bú 'búh ra Jesús ma hocpatehú

bü bí 'bü a i ørcahu ran hoqui ma'da'yo. Ne dí cuthu nangué rá ji ra Jesús 'bü mí tho, í pungaçu Oja a. Janangué'a man'da xun ho i xijü rá ji 'bü mí tho, xinda gue'a rá ji ra Abel 'bü mí tho, nu'a i ma di unba a to bi hyo a. ²⁵Janangué'a i jatho dam fähmbü hin ga hehmbü a rá nde a in zoju ya. Gam bëmhbü him bi zä bi zo a ran unbi u bi mbesta a rá nde Oja, 'bü mí ts'ocua ja ra ximhäi. Janangué'a 'be xingui ts'u da zä ga sohmbü ran unbi 'bü ga festahu a Oja, nguetho mahets'i bü in zoju ya. ²⁶Nu'bü mí man yun t'edi Oja bü ja ra t'øhø, bi japi bi 'yan ra häi. Pe nuya i en Oja: "Man'dandj ga japi di 'yani, pe hinga høn ra häi, pe ne mahets'i," bi 'yen Oja. ²⁷Ne nu'a 'be'a gätho hingui dæ, da mba ma bünt'i. Ne din zam bü u hingui sä da mba ma 'ueque, gue nu'u 'be'a gätho bi zän Oja gue din zam bü. ²⁸Ne bin 'daju bü di manda Oja gue hingui sä da mba ma 'ueque. Janangué'a ga xihmbü jamadi Oja, ne ga thandehu ngue ga numansuhü ne ga suhü. Ne gue'a numanho a büya. ²⁹Nguetho nu ma Ojahu di juadi 'be'a hingui numanho tengu ra sibi.

Ga øthü a dí numanhoju Oja

13 O guí e'ts'a gnán hueju n'da ngu n'da ahü tengu'bu guidín cuhü. ²Ne guim bëmhbü gui säyabahü ja ni ngumhbü to'o da zøm bü. Ne nu'u 'da njabü mí øt'e, bi zin u 'da yúm 'behni Oja bá nexpø mahets'i ne him mí paði. ³Ne dami bëmhbü u yu ofädi, ngue tengu'bü n'da gnan ofäditohü. Ne guim bëmhbü u bi mba ma

unbi, nguetho ne ahü i ja ni ja'ihü gue sä da mba ma un'ni ahü. ⁴Ne gätho ahü guin numansuhü a ran thäti gá 'yøthü ni xisuhü, ne a bi 'yøt'u mi'da. Ne gam 'bumanho nangué nin thätihü, njon di ts'on a. Nguetho di unba Oja u to'o da 'yøt' ran 'yomt'eni, ne u hinga na din thäti, ne u xun thäti nu'bü i øt' ran 'yomt'eni. ⁵Ne 'yo guí numanhohü xun ngu ra mbeti. Pe gan johyahu nangué hangu ts'u i ja ahü. Nguetho: "Njam'bü ga hec'ahü, thocpa thoho ga jamansu ahü," bi 'yen Oja. ⁶Janangué'a sä dan johyahu 'bü dí emhbü:

I fäxcahü ra Hmu,
ne hin ga suhü 'be'a da zä da
'yørcahu yu ja'i.

⁷Dami bëmhbü 'be'a bi 'yøt'u yu ngurpi gue bi xi ahü rá m hman Oja. Ne guim bëmhbü 'be'a bi böni nangué ra te man nám 'bü u. Ne gui thøjü a bi 'yut'ahü, nangué bi 'ygc'yei majuani a Oja u. ⁸Nu ra Jesucristo hingui dim pädi, gue'bü go maya'bü, nehya ne gätho yu pa høn'bü go njam'bü. ⁹Janangué'a hin gan hyehmbü da ts'ix ahü bü ma'ueni, guerpü i hman yum hma 'dahma 'dan'yo ne hingam faði. Pe nu'a ná bëmhbü rá mate Oja gue'a ní zac ma mbuihü a, xinda gue'u yun t'edi gue 'be'a i ts'i. Nguetho njo'o to'o xí zac yú mbüi 'bü supi 'bü ja a i si. ¹⁰Pe gue i jajü n'da ran ts'ihme, tengu ra hmepya gue ra 'bøts'e mí øt' yu mbäjä bü ja ra nijä maya'bü, him mí ja ran t'edi da zi. ¹¹Pe nu rá hmumbäjä yu israel 'bü mí mbøspa Oja nangué yu ts'oqui, bi dexpø mbo a rá ji u yu zu'ue, guerpü ja ra cuarto man'da xun

daxqui. Pe nu yú ngø u yu zu'uę mí zø bu ndehnini. ¹²Ne gue'a bi 'yøt' ra Jesús, bin unbi bi du bu ndehnini bu 'buh yu israel. Ne gue'a rá jise í hoc yu ja'i. ¹³Pe ga mbähä ga tenhdu bu ndehnini bu 'buh ra Jesús, tengu'bu n'da na 'bengadahü bu ma'ueni. ¹⁴Nguetho nuua ja ra ximhäi hin'yü ua n'da ma hninihü gue din zaï xun ho. Pe dí homhbü ra dahnini gue njam'bu da gua a, guepü nín zamhbü bu. ¹⁵Ne nde'bu thocpa thoho ga thandehü Oja nanguie ma ndehü, ne ga xihmbü ra jamadi. Ne di thoc'a mam hmamhbü a ra Jesucristo, tengu'bu di un Oja ma 'bøts'ehü. ¹⁶Ne hin dam pumbenihü a na øthü ran ho, ne hin dam pumbenihü ga comhbü 'be'a jajü, nguetho ne'u tengu'bu yu 'bøts'e i numanho Oja u. ¹⁷Ne gui 'yøthü a xi a ni ngürpihü, ne gui pañmbü ja yün t'ędi da xi ahü 'be'a gui 'yøthü. Nguetho i fät'a ni mbüihü u, ne i jatho di döp Oja ra güenda nanguie ahü. Gui 'yøthü a dán johya ni ngürpihü, ne hin da du yú mbüi. Nguetho nu'bu hin gui 'yøthü a, xín da bømanho ahü 'bu. ¹⁸'Yäfü rá m fäts'i Oja nanguecähe, nguetho n'dat'a dí m bëmhbü ga

tenhde a, ne dí nde ga øthe xun ho gätho. ¹⁹Dí ä ahü ra mate, gue emme gui 'yäfü Oja di jaqui ga mbagä bu n'dihi.

I äp rán japi Oja u yú cu

²⁰Nu Oja ra hocpate a, bi xoxpü 'bu u xun du a ma Hmuhü ra Jesucristo, nu'a di jamansuc ma mbüihü. Ne nu'a rá ji í hoc'a ran hoqui njam'bu da guadi. ²¹Ne dí äp rá mate Oja da 'yøt'ahü hin hapü gui 'behmbü, n'dahma da zä gui 'yøthü rá pähä a. Ne dí äp rá mate da 'yøcahü 'be'a gätho i nde a rá ts'edi ra Jesucristo. Ga numansuhü Oja gätho yu pa mazäi. Ne hønt'a gam bëmhbü a. ²²Ma zi cu ahü, dí ä ahü ra mate hin gan xømbüihü gui 'yøhmbü na ran zofo, nguetho nuna ram hma dá ot'ahü hingui ngu 'be'a ma. ²³Ja n'da ram hma dí nde ga xi ahü, nu'a man 'yohühü ra Timoteo ya bi so'ts'i. Nu'bu da zøcua n'dihi, ga six 'bu dá mba bu. ²⁴Zenguagahü ts'ü bu gätho ni ngürpihü, ne gätho u yu cu gue ma mi'yęc'yehü. Nehya bá nexpü Italia i pen'nahü ran zengua. ²⁵Ne dí äp rán japi Oja nanguie gätho ahü. Ne hønt'a dí xi ahü ya.

SANTIAGO

Ra søcuą bi 'yo't'a ra Jacobo Santiago

Ran zengua

1 Nugä drá Jacobogä, rá 'yęęgä Oja ne ma Hmuhü ra Jesucristo. Ne hönbü go hapü gá mbähä n'da ngu n'da ahü, dí zengua ahü ma meni ahü, ngue n'dat'ü mam bombõtahü ü 'de'mayoho yú ts'ünt'ü ra Israel.

Di 'daju ran 'yomfëni Oja

²Ma zi cu ahü, nde'bü dan johyahü 'bü dí sähü yün ünbi, hönt'a go man ünbi dín nuhü. ³Nguetho dí pähmbü nu'bü da ts'äc ma t'ęc'yëihü, gue'a ní jaju ga häthü xün ho a. ⁴Pe i jatho ga häthü xün ho ne hin gan suhü, ne gue'a dín te ma mbüihü a, ne di hajü xün ho ra ts'edi, ne nte ga 'behmbü büya. ⁵Pe nu'bü hin dí pähmbü nda'a xün ho ga øthü, ga äfü Oja ran 'yomfëni ne di 'daju a. Nguetho di unni xün ho to'o da 'yäpi, ne hin di japi da mbe'ts' rá sä n'da. ⁶Pe jatho n'dat'a gam bëmhbü 'bü ja 'be'a dí äfü, ne hinga 'dahma'dan'yo gam bëmhbü. Hin ga øthü tengu ra t'øthe bü ja ra dađadehe, hönbü go hapü ní 'yen ran dađi. ⁷Nu ra

ja'i i øt'e tengu a, sä im bëni di un'na i äp a Oja, pe nte di unni. ⁸Nguetho 'dahma'dan'yo im bënsë, ne hingui sä n'dat'a da 'yøt'e. ⁹Pe ëmme di johya n'da zi hyoya 'yęc'yëi, nguetho i pädi ëmme xün ngu di muui bü nan nu Oja. ¹⁰Ne'a ra membeti 'yęc'yëi, ëmme di johya 'bü mi bađi hinga gue'a rá mbeti ní numanho Oja a, ngue nu rá mbeti tengu yú døni ü yü paxi i høe. ¹¹Ngue nu'bü xpäm bøx ra hyadi ëmme xäm pa, di hmang yü paxi ne i høh yú døni büya, ne him man di necmanho. Din jabü n'da ra membeti 'bü hönt'a ra mbeti in numanho, madague'bü di thoqui dim pëfi, pe di 'bedi 'be'a gätho i pe'tsi.

Ga häthü 'bü bi ts'aju

¹²Nu'bü ga häthü yün ünbi, dan johyahü büya. Nguetho nu'bü mi ts'aju ne dá häthü, ya din 'daju ra temazai, tengu bi man Oja di 'daju 'bü hönt'a gam bëmhbü a.

Dím bënsëhü yü ts'oqui

¹³Nu'bü 'bü'a n'da da bëni da 'yøt'a n'da ra ts'oqui, pe hin da

'yɛna Oja bi bɛnbi. Nguetho xun ho Oja ne hingui xifi da 'yɔt' ra ts'oqui n'da ra ja'i, ne xin da zä da si Oja da 'yɔt' ra ts'oqui. ¹⁴Pe n'da ngu n'da ya ja'i 'bu im bɛni da 'yɔt' yu ts'oqui, pe bin 'yɔrpazehɛ nangue rán 'yomfɛni sɛ. ¹⁵Ne nu'a 'be'a bi numanho sɛ, ne nu'bu mi bɛni da 'yɔt'e, ne gue'a dí mbuxca yu ts'oqui rá mbui a. Ne nu'bu mi 'yɔt'u yu ts'oqui mi bɛni, ne man'da bi thoqui bi 'yɔr buya, ne gue'a dí nu ran unbi mazai a buya. ¹⁶Ma zi cu ahɛ, hin dan hyäzehɛhu 'bu dí ɔthu yu ts'oqui, gue'a hin gam bɛmhbu Oja di 'bɛcpahɛ. ¹⁷Nguetho xun hotho 'be'a gätho di 'dajɛ Oja, ne hont'u gätho xun ho bí nexpu bí 'bu Oja, ngue bi zän yu nyot'i ua ja ra häi. Nu'u ja'bu di 'beh yün nequi 'bu xu 'bat'u, pe nu Oja njam'bu di 'beh ran ho. ¹⁸Rá pähä zehɛ Oja bi xandgahɛ 'bu má hamhbɛ rá m hma majuaɲi, ne yú t'uhni gahɛ a buya. Janangue'a man'da xun hoju xinda gue'u mi'da gätho bi 'yɔt'e.

**Dan xähmbu ram hma ne
ga ɔthu yün thehu**

¹⁹Gue'a dí paɲmbu a, ma zi cu ahɛ. Janangue'a dan ɣhya dan xähmbu a rá m hma, xinda gue'bu go dan yašɛhu, ogue ga ɣmhbu go dí pašɛhu ngue dan junthu. ²⁰Nguetho nu'bu dadín junthu, hingui sä ga ɔthu 'be'a nde Oja. ²¹Pe ga ešhu a ná ɔthu yu ts'oqui, ne ran ts'o zai dá bɛmhbu. Ne hin dan 'yɛzehɛhu. Janangue'a da zä ga cɛ't' ma mbuihu a ram hma, tengu'bu n'da ra hmu'da da thupɛ, ne din te bu. Ne gue'a dí pɔcpa ma mbuihu a buya. ²²Pe hinga

hontho dan xäthohu ram hma. Nguetho dán hyäzehɛhu 'bu dí m bɛmhbu hin'yɛ man'da ga ɔthu. Pe i jatho thocpa thoho ga ɔthu yün thehu a ram hma dadín xähmbu. ²³Nguetho nu'bu dí ɣmhbu dadín xähmbu ram hma, ne hin dí ɔthu yün thehu, dadí pumbɛni thohu a dán xähmbu 'bu. Tengu'bu dí hɛthu ran hyädä ma hmihɛ, ne hin dí zámhbɛ bu. ²⁴Dá nuhma a ma hmihɛ, pe 'bɛx dá pumbɛnihɛ 'bu má 'uehmbu. ²⁵Pe nu'bu dan zámhbɛ a ra 'da'yomhma, gue'a di zeju ga ɔthu yün thehu a. Ne nu'bu zai dí ɔthu a, ne hin dí pumbɛnihɛ a, di jaɲpahɛ Oja buya nangue 'be'a gätho dí ɔthu. ²⁶Nu'bu sä ɛna ɔrpa rá 'befi Oja n'da, ne hin di jamansu 'be'a ma, din hyäzehɛ 'bu, ne nte ní mbat'a ní 'yɔrpa rá 'befi Oja 'bu. ²⁷Pe nuna majuaɲi rá 'befi Oja ma Tahɛ da numanho 'bu ga fäxhu yu hyoya t'uhni, ne yu xisu xun du yú ndø, ngue in nu ran unbi. Ne nde'bu dam fäsehɛ hin di ts'onga man 'yomfɛnihɛ rán t'ɔt'e ra ximhäi.

**Hin ga huandahu to'o
gan numanhohu**

2 Ma zi cu ahɛ, nu'bu dí ɣ'yɛihɛ ma Hmuɲu ra Jesucristo ngue mixte xun ho a, nde'bu ga ɔthu tengu i ɔ't'a, ngue hin ga huandahu to'o dín numansuhɛ. ²Xi'bu da zøm bu ja mam petihɛ n'da ran 'yohu i fo rá 'ye ram fo'ye ɣmme xum hmadi, ne mahotho rá he. Ne da zøm bu n'da zi hyoya hingui ho rá he. ³Ne man'da gan numanhohu a mahotho rá he, xinda gue'a n'da zi hyoya. Ne ga ɣmfu a mahotho

rá he: “Nu'i n'yø, damin säya ts'u ua ja ran thuts'i,” ga ɛmfu. Ne nu'a zi hyoya büya: “Nu'e, damím 'bäh nü ogue damí hyuh nü häi ja rá hyo ran thuts'i,” ga ɛmfu a büya. ⁴Ha hin dím bɛmhbu ngue yoho man t'øt'ehü 'bu dí samhbu a nan hyoya u 'da, ne nu'a na membeti u 'da, gue'a na ɛspahü u. Ne guexta'a ra ts'oqui dí øthu 'bu dí huandahü a dín numanhohü. ⁵Ma zi cu ahü, damí 'yøhmbü na ga xi ahü. Ha him bi huan Oja u xun ngu i hyoya bü na nu ra ximhäi, ngue da dín a man'da di muui, ngue da gomhbu yün japi u di un yú t'uhni Oja. Ne gue'a bi ma majuani di un'ndu to'o gätho da bɛn a. ⁶Pe nuya gá 'yasäbahü yu hyoya. Ha hin dí pähmbü ngue gue'u yu membeti di unghahü, ne i sixcahü bü ja yu ngunts'ut'abi. ⁷Ha hinga gue'u yu membeti dí øhmbü im man ra ts'ore nangue rá hoga thuhu ma Hmuhü ra Cristo. ⁸Pe: “Ga huɛc ma mijá'ihü tengutho bü na huɛczehe ma já'ihü.” Guehna xun ho ga øthu na, nguetho rán t'ɛdi ra Cristo mixte thoho a, tengu man t'o't'i bü rá m hman Oja. ⁹Pe nu'bu hinga gätho yu já'i dadí huɛju, ra ts'oqui a dí øthu 'bu, ne dín dupatehü a ran t'ɛdi ngue im ma gätho 'da i gu bü dán huɛju. ¹⁰Pe dín ndehü made tho ga øthu gätho rán t'ɛdi Oja. Pe madahønt'a n'datho rán t'ɛdi Oja hin dá øthu, ya dín dupatethü gätho rán t'ɛdi Oja 'bu. ¹¹Ngubü dí ørpahü yün t'ɛdi Oja ngue bi 'yɛna: “O guí øthu ran 'yomt'ɛni,” ne: “O guí haɛpahü rá te ni mijá'ihü,” bi 'yɛna. Madague'bu hin dí øthu ran 'yomt'ɛni, pe dí haɛpahü rá te ma

mijá'ihü, guemhma dín dupatethü gätho rán t'ɛdi Oja 'bu. Nguetho n'dat'a Oja bi ma gätho yün t'ɛdi. ¹²Pe nu'a rán t'ɛdi ra Cristo, gue'a di zeju ga øthu yün thehü. Ne gue'a rán t'ɛdi dí 'yängahü Oja a 'bu dá øthu o hin'na. Janangue'a ga jamansuhü a dím mamhbu ne'a dí øthu. ¹³Ne nu'bu him bi 'yøt' ran huɛcate n'da, ne hingui ngu 'be'a dí huɛc Oja a 'bu bi juanbi. Pe nu'bu bi 'yøt' ran huɛcate n'da, da bømanho 'bu bi juanba Oja a.

**Hingui ho 'bu nte n'youi
yün t'øt'e rá t'ɛc'yɛi n'da**

¹⁴Ma zi cu ahü, 'be'a gue ní mba a i øt' i 'da sä ɛna ja yú t'ɛc'yɛi, pe hingui øt'u yün thehü. Hin da yan Oja n'da 'bu sä ɛna ja rá t'ɛc'yɛi. ¹⁵⁻¹⁶Xi'bu 'bu'a n'da ma cuhü ra 'yahe ne sä ra thuhu. Ne ga ɛmfu: “Ní mba, bá he ni he, ne bán sihme, da hyu ni mbüi,” ga ɛmfu. Pe nte dá unhdü 'be'a honi. 'Be'a gue ní mba a dá ørpahü 'bu. ¹⁷In jabü n'da 'bu hingui øt' yün t'øt'e rán säui rá t'ɛc'yɛi, nu rá t'ɛc'yɛi nte di muui, tengu'bu n'da ra du ngue hingui di 'yáni. ¹⁸Pe nu'bu gui 'yɛnjü: “Nu'i ja ni hogant'øt'e, pe nugähe dí ɛc'yɛi mbo ma mbüihe.” Ne ga xi'ahü büya, damí 'yurca ni t'ɛc'yɛi ngue nte n'youi nin t'øt'ehü, gan nugä. Nugä da zä ga ut ahü yün t'øt'e dí øt'ä, janangue'a di nequi ma t'ɛc'yɛigä ngue majuani a. ¹⁹Guí pähmbü i 'bu Oja, pe hin dí gua a zi ts'u. Nguetho ne'u yu zıthu i pađi i 'bu Oja, pe ɛmme di fet'i, nguetho yün suiü Oja u. ²⁰Gyá 'yambüihü, ha hin guí pähmbü ngue xingui ts'u nte di muui ni t'ɛc'yɛihü 'bu hin te

guí øthu. ²¹Nde'bu gam bẽmhbu ts'u nangue mam bombøtahũ ra Abraham. Ja bi nequi a xmi pã Ojã xũn ho 'bu mi 'yøt'a bi xifi, ngue bi gãxpũ ja ra do a Isaac rá ts'unt'u, ngue ẽna xtã hyo xtĩ un'na Ojã.

²²Nangue bi 'yẽc'yẽi mbo rá mbũi, bin ja ra ts'edi bũya ngue da 'yøt'u yũn thehũ. Janangue'a rãm pe ra t'ẽc'yẽi u yũn t'øt'e. ²³Ne gue'a mi mam bu ja rãm hman Ojã, bi 'yẽna: "Nu ra Abraham bi 'yẽc'yẽi a bi man Ojã, janangue'a bi 'yẽmp Ojã xũn ho," ne bi 'yẽmbi rá amigo xũn ho Ojã bũya. ²⁴Dĩ pãhmbũ ya, i ẽmp Ojã xũn ho n'da ra ja'i 'bu øt' rãn säui rá t'ẽc'yẽi, ne hinga sä da 'yẽna ẽc'yẽi Ojã. ²⁵Ximangutho a Rahab, ngue ra xisu zãi min 'yomt'eni mam 'bet'o. Pe bi 'yẽmp Ojã xũn ho 'bu midĩ nequi rá t'ẽc'yẽi, 'bu mi 'yøt'a ran ho bi 'yøt'e, ngue bi jamansu u yũ 'yẽc'yẽi 'bu mi mba bá ẽspa rá hnini. Ne bá uti n'dan'yo ra 'yu bá hãx 'bu mam bá pengui, janangue'a him bi mba mfent'i u. ²⁶Ja ga pãhmbũ bũya ngue hingui ho rá t'ẽc'yẽi n'da 'bu hingui øt'u yũn thehũ, tengu n'da ra ja'i xũn du ngue hin'yũ bu rá mbũi.

Ga samzehe ma jãnihũ

3 Ma zi cu ahũ, nde'bu hinga gãtho dan xãnbatehũ bu ja ram peti. Nguetho dí pãhmbũ Ojã da nu 'be'a dí øthu, ne nuje, man'da da 'yãngahe Ojã, xinda gue'bu hin xcãn xãnbatehe. ²Ne gãtho gahũ xũn ngu yũ nidi ja'bu dí øthu yũ ts'oqui. Pe nu'bu 'bu'a n'da xinga n'da ra ts'oqui im ma, ya xũn te xũn ho rá mbũi a, ne i pãdi di jamansu xũn ho gãtho i øt'a 'bu.

³Tengu'bu dí cãrbahũ yũn ts'are yũ fani, da 'yøt'a dí xihmbũ bũya, ne hinga hønt'a rá nde di 'bãt'i, pe 'da dí 'bãthoho. Ngutho 'bu i samzehe rá jãni n'da, ne hinga hønt'a rãm hma da bãdi da zãmmi, pe da da bãdi di jamansu xũn ho gãtho i øt'e. ⁴Ne tengu ra dãbarco, madague'a xũ ndoho, ne ts'edi ran dãhi i joni, pe ẽmme zicue a ní mba ma 'yoni, pe hønbũ go da ndepe dí mba a di 'yoni. ⁵Ngutho ma jãnihũ, zicue, pe ẽmme xũn ngu da bøni nangue 'be'a da ma. O tengu'bu n'da ra despi zicue, pe ẽmme xũn ngu 'be'a da 'yudi, ne da zã da 'yu a n'da ra xãnthø xũ ndoho. ⁶Nguetho ma jãnihũ tengu'bu n'da ra sibi. Ne man'da xũn ts'o øt' ma jãnihũ xinda gue'a ma 'yehũ ogue ma guahũ. Ne gue'a ní ts'oni gãtho dí øthu a, ne di xãnd ran ts'o gãtho ra ximhãi, ngue di bẽnba a ra zĩthu. ⁷Pe nu yũ ja'i man'da da zã di maxubi hønt'a go má zate ne yũ doja ne yũ pozũ ne yũ huã. ⁸Pe nu rá jãni n'da, njo'o to da zã di hãt ra 'yu. Ne i hote, tengu n'da ra pozũ, ẽmme in cue, ran dãte a rá nde. ⁹Nangue ma jãnihũ sä dí ẽmhbu dí ẽspahũ Ojã ma Tahũ, pe ne dí ẽfu ra 'yãnthĩ ma mija'ihũ. Pe nu'ũ, bi zãn'na Ojã u, bi ndepe dim 'bui tengu tho Ojã u. ¹⁰N'dat'a ma ndehũ ná yãhũ 'bu dí ẽspahũ Ojã ne'bu dí ẽfu ra 'yãnthĩ ma mija'ihũ. Pe ma zi cu ahũ, hingui sä ga øthu tengu a. ¹¹Ha i sä 'darbũ da bøhmi ra dehe xũn ho a ra dehe xũn xã. ¹²O 'be'a di ja yũ za'ixi, ma zi cu ahũ, ha ne'ũ yũ peni i zũpũ. O xi n'da ra zabort'i, ha zũpũ yũ ixĩ. Xĩngui sä 'darbũ da bøhmi ra dehe xũn ho a hingui ho.

**Bí nexpu bí 'bu Oja ran
'yomfëni xun ho**

¹³Nu'bu dí pãhmbu ran 'yomfëni, pe ga uhmbu 'bu, nangue ran hocja'i ga øthu, ne hin dan 'yëzëhëu, guepu da fãdi majuani i ja man 'yomfënihu. ¹⁴Pe nu'bu xun ju dím bënba ma mijã'ihu nangue ran ts'ëya, ne dadí mispahë, ne sä dí ãmhbu ja man 'yomfënihu, pe ra fehni a dím mamhbu 'bu. ¹⁵Pe nuna ra ts'on'yomfëni na him bí nexpu bí 'bu Oja, pe bi nequida ua ja ra ximhäi, ne dá bënse ma mbüihu, ne ra zïthu bi bëngahë tengu na. ¹⁶Nguetho nu'bu dí øthu ran ts'ëya, ne dín nde dam mixtehë, nu'bu, dí øthu gãtho yu ts'oqui 'bu, ne yu sui. ¹⁷Pe nu ran 'yomfëni di 'daju Oja, n'dat'a gam bëmhbü, ne ga hocpahë rá mbüi ma mijã'ihu, ne gan numanhohu u, ne din ja man huëcatehu, ne ga fãxhu u, ne hin da goh ma mbüihu 'bu ja a dí xihmbü u, ne hin ga häthu u. ¹⁸Pe nu'bu jante thoho ga hocpahë rá mbüi ma mijã'ihu, dí øthu tengu'bu dí pomhbu ra hmudä dí böx ran ho 'bu.

Hin ga øthu rá pähä ra ximhäi

4 Ha hin guí pãhmbu hapu di nequi u yun sui guí øthu, ne yun heque. Ha hinga gue'u di ho ni mbüi zëhëu a gnín sühmbü. ²Nu'a hin ní zä guí tïmhbu a guín ndehë, gue'a gnín hote thohohu a. Ne gue'a ran ts'ëya a gnín sühmbü 'ne gnín tunhdü, nguetho hingui sä guí tãhmbü a guín ndehë nangue ni pähä zëhëu. Pe hin guí tïmhbu ngue hin guí äfu Oja. ³Pe

madague'bu guí äfu Oja a guín ndesehë, pe hin di 'da'ahu, nguetho hingui ho guím bëmhbü, guín nde gui xand ni pähä zëhëu. ⁴Sä guí ãmhbu hønt'a Oja guím bëmhbü, ne ya guí ten thohohu ra ximhäi. Ha hin guí pãhmbü gadín sühmbü Oja 'bu guín numanhohu ra ximhäi. ⁵Uague guí ãmhbu säti thoho bi man rá t'ohni Oja ngue bi 'yëna: "Pe ãmme dín ndepe da bëngui, janangue'a dá un ma Hogandãhi di huëc'u, ne di jamansup yú mbüi," bi 'yën Oja. ⁶Pe di zet'a ni mbüihu Oja, n'damhma da zä hønt'a guim bëmhbü a. Janangue'a ën Oja, di un rá mate n'da 'bu hin din 'yëzëhë, pe da zu a n'da 'bu din 'yëzëhë, i ën rá t'ohni Oja. ⁷Damin unsehë ya ngue di manda ahü Oja, ne dami sühmbü ra zïthu, da 'dagui nangue'ahu. ⁸Zã damim bëmhbü ngue 'darbu guí 'bühmbü Oja, ne zã da hyut'a ni mbüihu büya. Dami 'yeshü yu ts'oqui guí øthu, ne hingui yoho da bën ni mbüihu. ⁹Pe i jatho da du ma mbüihu nguetho dyú ts'om'bäi hu. Ne dan zomhbu, hingui sä dan thethohu. Nu ma thedehu dim pommi ra ts'oni, ne nu man johyahü dim pommi ra dumbüi. ¹⁰Ne ga øthu ngue hin'yü ma ts'ëdi zëhëu bu ja rá hmi Oja. Ga äfu ra punbi, janangue'a di pungahü ne di jajü dan johyahü büya.

Hin dan c'ãman'uhü

¹¹Ma zi cu ahü, o gadín c'ãman'uhü, nguetho nu'bu gadín c'ãman'uhü, masque guím bëmhbü hingui ho rán t'ëdi Oja i ëna dan huëju. Ne nu'bu hin dí øthu rán t'ëdi Oja, ëna gue'bu jase man

t'ɛdihɯ 'bɯ. ¹²Pe hɔnt'a n'da sá di 'dajɯ yɔn t'ɛdi, nguetho Ojɔ a, ne hɔnt'a sá da yɔn'a n'da ne i sá di jua'a n'da. Pe ha dím bɛmhɯ dyɯ ojahɯ ngue sá ga ɛmhɯ ja yú ts'oqui ɯ 'da.

Hin dí hand bɯ ní 'yɛh man zaquihɯ

¹³Mbähä dan 'yomfɛnihɯ ts'ɯ ya, nguetho dí ɛnthohɯ: “Nuya ogue nixudi ga mbähä n'danni, dam 'bɯhmbɯ n'da jeya bɯ, ne dam pehmbɯ, ga tɔhmbɯ,” dadín 'yɛmfɯ. ¹⁴Pe hingui sá gam mamhbɯ tengu a, nguetho ya hin dí pɔhmbɯ 'be'a ga ɔthɯ, ne hin dí hand bɯ ní 'yɛh man zaquihɯ. Tengu tho n'da ra güi, guín nu, jabɯ, ne xɔ gán nu, hin'yɯ bɯ. Njarbɯ n'da ra jɔ'i. ¹⁵Pe nde'bu ga ɛmhɯ: “Nu'bu da nde Ojɔ, dam 'bɯhmbɯ ts'ɯ, ne din ja 'be'a da zä ga ɔthɯ bɯya.” Guehna gam mamhbɯ na ya. ¹⁶Pe dán 'yɛzehɛhɯ 'bɯ hin dá äfɯ Ojɔ 'be'a da zä ga ɔthɯ. Pe ra ts'oqui a. ¹⁷Nu'bu dí pɔhmbɯ a ran ho, ne hin dí ɔthɯ a, ra ts'oqui a 'bɯ.

N'da ran zofo i sih yɯ membeti

5 Damin 'yomfɛnihɯ ts'ɯ gyɯ membetihɯ, gan zomhbɯ ne ga mbahmbɯ nguetho nts'utho ra 'yɔnthi guin nuhɯ. ²Nu'a 'be'a gä guí peshɯ tengu'bu xɯ 'ya bɯ nam bɛn Ojɔ, ne ni hehɯ tengu'bu xɯn za yɯ zu'uɛ. ³Nu ni mbetihɯ xɯn ts'om bɯ na nu Ojɔ a, nguetho nin ts'iyatehɯ a gní tɪmhɯ ɯ, ne hin gá pɔhmbɯ nda'a xɯn ho xquí jafɯ. Ne gue'a dí jua ahɯ a tengu'bu ra sibi. Ne tengu'bu guidí munshɯ a ran ɯnbi guin nuhɯ 'bɯ ran zegui. ⁴Gä hyät ni mbefihɯ hin gá

juarpahɯ yún zäbi 'bɯ min xopɯ ni huɔhɯ. Ne nu'a ran zäbi gá cɔnba ni mbefihɯ, ne gue'a dí yɔp ahɯ a. Ne nu'a rá ts'oni ni mbefihɯ bi 'yɔ Ojɔ tɔte thoho rá ts'edi, ne da hyɔ ra güenda nangu'e'ɯ. ⁵Nu'ahɯ gám 'bɯhmbɯ nangu'e nin johya zehɛhɯ nguecua ja ra ximhäi gyú ziyatehɯ. Ne bi zac ni mbɛihɯ tengu n'da ra ts'ɔdi. Pe gue'a dín ja'ahɯ tengu'bu ran thots'ɔdi 'bɯ rán zegui ra pa. ⁶Ne nu'ahɯ guí cothɯ fädi ɯ nte in dupate, ne xɔ guí hohɯ bɯya, ne hin di mu.

Ga häthɯ 'be'a i t'ɔrcahɯ

⁷Janangu'e'a ma zi cu'ahɯ, nu'bu i t'ɔrcahɯ a, pe hin dan xɔmbɛihɯ, ne ga tɔmhɯ gue'bu go bá ɛh ma Hmuɯ ra Cristo. Tengu'bu dí tuhmbɯ yɯ hmudä ua ja ra häi, dí tɔmhɯ hɔnt'bu go njɔm'bu ba ɛh ra 'ye, di hoqui 'be'a gä xtá tuhmbɯ bɯya. Ne din ja a mi numanhohɯ din ja bɯya. ⁸Janangu'e'a ga sethɯ hin dan xɔmbɛihɯ, nguetho ya him maya'a ba ɛh ra Hmu. ⁹Ma zi cu'ahɯ, hin ga ɛmhɯ rá ts'oqui na n'da ma cuhɯ 'bɯ dín nuhɯ yɯn ɯnbi, ne xɔmhɯ di ɯngahɯ Ojɔ. Pe guim bɛmhɯ mi ts'utho da zɔ'a ra ze'mi ya. ¹⁰Ma zi cu'ahɯ, gam bɛmhɯ gue bi hyät yɯn ɯnbi ɯ yú pɔngahɯ Ojɔ, ne nguetho ga häthɯ ɯ. ¹¹Nguetho dí pɔhmbɯ majapi ɯ i hät yɯn ɯnbi. Xtá ɔhmbɯ ngue bi hyät yɯn ɯnbi a ra Job, ne xɯn ngu ran ho bi t'ɔrpa m'bejua. Nguetho nu'a Ojɔ xɯn ngu rán huɛcate ne xɯn ngu rá mate. ¹²Hnehɯ thoho hin ga uɔspahɯ rá thuhu Ojɔ a mam hmansehɯ, xín ga ndɔnbahɯ rá thuhu 'be'a man'da jaua ja ra

häi ngue ga ɛmhbu di zerca mam hmanschü. “Ha guí ɛc'yɛi a dí xil'i uague hin'na,” ga ɛmthohohü. Janangue'a hin di ɱngahü Oja.

Dan yāhü Oja

¹³Nu'bu dín nuhü ran ɱnbi, dan yāhü Oja 'bü. O nu'bu dadín johyahü, dan tuhmbü n'da ra thuhu ngue dí ɛspahü Oja. ¹⁴Nu'bu xün ɱjü, ga xihmbü yü ngürbi bü ja ram peti ba ɣɣ da 'yāp rá mfäts'i ra Hmu, ne da jajü ra aceite nangue rá thuhu ra Hmu. ¹⁵Ne Oja di 'uec'a ran ɱ dí hɛmfü, nguetho dá ɛc'yɛihü ngue majuani da yanjü 'bü má äfü a. Ne nu'bu ma ts'oquihü a dán hyɛnhdü, pɛ di pungahü. ¹⁶Ne dan xih ma ts'oquihü n'da ngu n'dajü, janangue'a da zä dan

'yāfü rá mate Oja n'da ngu n'dajü, ne nu'bu xün ɱ n'da da yam büya. Nguetho xün ngu rá ts'edi da 'yøt' Oja 'bü da 'yāp a majuani n'dat'a Oja im bɛni, ne gue'bü di bɛnba Oja a i ädi. ¹⁷Tengu a ra Elías, nu'a n'da ra ja'i thoho tengu gahü, ne bi hyah rá mbüi bi 'yāp Oja ngue hin din 'ye. Ne him bin 'ye ua ja ra ximhäi gätho nhyunjeya ne n'dato zana. ¹⁸Ne xø bin yaui Oja mahøn'a ngue bi 'yāp ra 'ye. Ne bá penh'na Oja ra 'ye, ne bi bøx yü hmudä ua ja ra häi büya. ¹⁹⁻²⁰Ma zi cu'ahü, nu'bu n'da ra 'yɛc'yɛi da 'uepü ja ra 'yu xün juani, ne nu'bu da zä ba sihü mahøn'a, ga paħmbü ngue dá yanbahü rá te a xí 'uegue. Ne madague'bü xün ngu yú ts'oqui, pɛ bi mba ma punbi.

1 PEDRO

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yo't'a ra Pedro

Ran zengua

1 Nugä drá Pedrogä, ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Dí penh'nahü ra sɔcuɔ gyü 'yɛc'yɛihü ra Cristo, n'da'a n'danni gá mbähä ja ra häi Ponto nɛpü Galacia nɛpü Capadocia nɛpü Asia nɛpü Bitinia. ²Nu ma Tahü Ojã maya'bü thofo bi huancahü, ne bi zänni da 'yɔrcahü yü t'uhni gahü. Ne bi 'uega ma mbüihü a rá Hogandähi Ojã, ne bi mbän rá ji nanguejü a ra Jesucristo, guepü nan zä ga øthü a i xijü. Dí äp'a Ojã ngue man'da gui hyámhbü rá mate, ne man'da da hyu ni mbüihü büya.

Ga tafü ran däte

³Jamadi Ojã, ngue nu rá Ta ma Hmuhü ra Jesucristo, ne rá Ojã a. Nguetho xün ngu rán huçcate bi jaju däm 'bühmbü ma'da'yo. Nuya dí pämbü gan nuhü ran ho mazäi, nguetho bi dambëni ra Jesucristo. ⁴Ne nuya dí tømhbü ü yü erencia di 'dajü Ojã ngue m'be'ts'i bü mahçts'i, ne njäm'bü dim 'bedi, ne njäm'bü din ts'oni. ⁵Ne nuya i fäjü Ojã nangue rá

ts'edi, nguetho dí ɛc'yɛihü a. Ne ya i sänni da yänjü xün ho 'bü bi zøn ra pa ran zɛgui. ⁶Ne nu'bü dím bëmhbü ya, ne guehya ní 'dajü ran johya, madague'bü da du ma mbüihü bü na sähü hønt'a go man ünbi 'da yü pa ya, 'bü da 'yɛn Ojã. ⁷Tengu ra oro i ts'ä ngue ra sibi ngue din hogui. Ne nguetho ma t'ɛc'yɛihü i ts'ä, ne man'da di muui a xinda gue'a ra oro ngue dim 'bedi. Janangue'a di nɛcmanho ma t'ɛc'yɛihü 'bü bá peng ra Jesucristo, ne da numanhojü, ne di 'dajü ran ho, ne 'darbü dam 'bühmbü büya. ⁸Ne nuya madague'bü hinga nán nuhü ra Cristo, pɛ ɛmme guín numanhohü a. Ne madague'bü hin guín nuhü a ya, pɛ guí pämbü majuani a. Janangue'a ɛmme dadí johyahü, tengu tho'bü ya dí 'bühmbü ra Cristo bü mahçts'i. Ne hin di jua ü mam hmansehü gam mamhbü a ran johya. ⁹Nguetho ya dí dæ'mi dí hámhbü a dí tømhbü, ngue da yänjü Ojã. ¹⁰Guehna bi 'yo't'ü yü pøngahyã maya'bü ngue da yänjü rá mate Ojã. Ne bi hyädumbüi min nde xtám badi xün ho 'be'a nam bøn a ram hma

bi 'yo't'u. ¹¹Min nde xtám bađi jam'bu din ja a, ne nda'a ní pa din ja a bi man rá Hogandahi ra Cristo mi o yú mbui. Nguetho bi benbi da 'yo't'i 'be'a da 'yot' ra Cristo 'bu bi zohø, ngue da nu ran unbi ngue da tho, ne da t'ɛspa 'bu m'bejua. ¹²Pe bi xi Oja u yu pøngahya ngue hin da base, xinga gue'u yu ja'i mi 'buhmbu, pegue gue'a go i siju a ya nangu ran ho ma'da'yo. Ne nu'u to bi xiju na, bi ma nangu rá Hogandahi bá penpa Oja. Ne'u yúm 'behni Oja mahets'i emme in nde da bađi 'be'a nam bøn a i siju ya.

I xiju Oja ngue xtán hoju

¹³Pe nuya dan säh ga øthu a rán thehu a dí tenhdu, ngue ga samzehe ma mbuihu 'be'a gätho dí m bëmhbü. Ne hont'a rá mate Oja ga tømhbü di 'daju 'bu bá ɛh ra Cristo. ¹⁴Ne ga øthu 'be'a i xiju Oja, tengu yu t'uhni i øt'a i xih yú ta. Ne hin ga øthu tengu mi øthu mam'bet'o ngue ma pähä zehehu 'bu nte mi pähmbü. ¹⁵Pe gä xtán hotho ga øthu, nguetho xun hotho Oja ngue bi zoncahu bi 'yot'e yú t'uhni gahu a. ¹⁶Tengu nt'o't'i: "Xtán hotho ahü nguetho xun hotho gä," bi 'yæn Oja. ¹⁷Pe nu'bu dí yahü Oja, dí ɛmfu ma Tahu. Pe gam bëmhbü njuantho da gurcahu 'be'a dá øthu n'da ngu n'daju. Janangue'a dam fähmbü ngue gan numansuhü Oja gätho yu pa dí 'buhmbü ua ja ra ximhäi. ¹⁸Nguetho dí pähmbü bi yanju Oja nangu yun t'øt'e bi xänga ma tahu säti thoho. Pe hing ra mbeti í yanju a, nu'a dim 'be'a. ¹⁹Pe bi yanju ra Cristo 'bu mi du ngue bi mbän rá ji, ne hont'a da zä di pø

a n'da a. Nguetho xun hotho ra Cristo, tengu n'da ra de'yo mi man Oja maya'bu ngue da 'bøts'e, pe gue'a hing ra mbedi ne xun hotho. ²⁰Nu ra Cristo bi ts'änni din yante 'bu hin ní 'yot' ra ximhäi a Oja. Ne ran zegui ya ja bi nequi ua ja ra ximhäi nanguju. ²¹Ne nangu ra Cristo bi zøcua, gue'a dá ɛc'yëihu Oja ya, ngue bi xox a ra Cristo 'bu mi du, ne bi 'yɛspi. Janangue'a dí pähmbü majuani di 'daju rán ho Oja dí tømhbü ya. ²²Nuya nangu rá Hogandahi Oja dá tenhdu ram hma majuani, ne gue'a dán hoju a. Ne gue'a dán zä ya majuani ga huɛ ma cuhu. Janangue'a mpähä thoho dan huɛju n'da ngu n'daju nangu gätho ma mbuihu. ²³Nguetho dám 'buhmbü ma'da'yo nangu rá m hman Oja da hyät'i mazai a, ne njam'bu di 'beh rá ts'edi a. Pe nu ma tehu bi 'dac ma tahu ne ma mbehu, hinga gue'a da hyät'i mazai a. ²⁴Ne nt'o't'i:

Tengu yu paxi thoho yu ja'i, ne gätho xun ho 'be'a pe'tsi tengu yú døni u yu paxi.

Pe nu yu paxi di hmangui, ne yú døni i høe.

²⁵Pe nu'a rá m hman a ra Hmu njam'bu dim 'beh rá ts'edi. Gue'a ran ho ma'da'yo i siju a.

Nu'a ra Cristo tengu n'da ra do

2 Jatho ga eshu gätho ran upate ne ra fehni ne'bu yoho ma mbuihu, ne ga eshu ran ts'eya ne ran c'ate. ²Ne tengu yu 'uere ngue ma'da'yo bim 'bui, ngue emme i hon ra xi'ba da zi, ne ngutho ga øthu, thocpa thoho ga homhbü rá hogamhma Oja, ngue dín te xun ho

ma mbuihü a. ³Nguetho ya dá t̃mhbü a rá mate Ojã nangué rãm hma, ne dá p̃ahmbü ngue x̃un ho a. ⁴Ne man'da gam b̃emhbü ga cuathü ra Cristo x̃un ho, nu'a bi 'dajü ra te. Madague'bü i pa ma ucpi, tengu'bü n'da ra g̃ado di b̃ant'a n'da ra do, pe Ojã bi huahni man'da di muui bü da thøh rá ngu. ⁵Tengu'bü n'da ra do man'da di muui a ra Cristo bü ja ra ngu, ne nuju i pa ma cuati gahü büya, tengu'bü dyu dohü, da 'yøjü rá ngu Ojã ngue hin di nequi. Ne yú mbãja gahü Ojã, nguetho dí unhdü Ojã yün t'unni gätho ma mbuihü. Ne di thocpa a rá Ta man t'unnihü a ra Cristo, janangue'a da numanho Ojã ü. ⁶Ne nt'ot'i maya'bü bü ja rãm hman Ojã nangué 'be'a da t'ørpa ra Cristo. Bi 'yæn Ojã:

Tengu'bü drá ngurpagado dá huahna n'da ra do man'da di muui, ne dá høpü ja ma dongu bü Sión, nubü hapü ja ma ts'edi, bi 'yæn Ojã.

Ne nu'a to'o da guat'a, hin da mbè'ts' rá sä 'bü bi nu ran juänbi, bi 'yæn Ojã. ⁷Neju x̃un ngu dadí muhü nguetho dí cuathü a ra Cristo. Pe madague'bü hin da guat'u 'da, pe guexta'a din ja tengu bi man Ojã, ngue bi 'yæna:

Madague'bü him bi numanho ü 'da yü g̃ado a ra do, pe da gopü ja ma dongu, ngue man'da di muui 'bü da thøh ma ngu,

bi 'yæn Ojã. ⁸Ne man'da mi hma:

Nu'a ra Cristo tengu'bü n'da ra do ngue di ferpü rá gua n'da, ne dim 'bepü,

bi 'yæn ra t'ohni. Ne bi ts'änbi dim 'bepü, nguetho hinguin nde da 'yęc'yęi ram hma nangué ra Cristo.

Yú t'uhni gahü Ojã

⁹Pe nuju, Ojã bi huancahü bi 'yørcahü tengu'bü n'da'bui gahü, ma'ueque ma mbuihü. Ne gätho gahü dyu mbãja gahü bi 'dac ma ts'edihü Ojã, ne yú mbeti gahü a. Nguetho in nde ga uhmbü ngue mixte x̃un ho Ojã, ngue bá jugahü bü ja ra 'bexui mi 'bühmbü, ne bi zixcahü bü ja rán nequi mahotho ya. ¹⁰Nu'bü má'm'bet'o mi 'bühmbü tengu'bü dyu hyoya t'uhnihü, ne nuya dí 'bühmbü yú t'uhni gahü Ojã. Pe nu má'm'bet'o him mi p̃ahmbü rá mate Ojã, pe nuya dá h̃amhbü rá mate Ojã ya.

Ga humbi ga øthü ngue yú mbefi gahü Ojã

¹¹Ma zi cu ahü, emme dadí huęc'ahü. Janangue'a nts'edi dí xi'ahü ga øthü tengu'bü hin dyu menguhü ua ja ra ximhäi, hin ga øthü rá pähä ma nyon 'yomfënihü ngue i ørcahü ran süi ma mbuihü. ¹²Ne thocpa thoho dam fähmbü dan 'yomanhohü, nguetho in nuju ü hingui p̃a Ojã. Ne madague'bü i enjü dyu ts'om'bäihü, pe xømhma thoho da zøn ra pa da 'yęspa Ojã 'bü bi nu ran hocja'i dí ørpahü. Nguetho da zä da xocpa yú mbui Ojã ü. ¹³Ne ga øthü a im man a ra ts'üt'abi ngue i 'bet'o ua ja ma häihü, janangue'a da hnumanho ma Hmuhü ra Cristo büya. ¹⁴Ne'ü mi'da to'o gätho bi un yán t'ędi ra ts'üt'abi, gätho ga ęc'yęihü ü. Nguetho i ja yú ts'edi di ünba ü to'o øt' yü ts'oqui, ne da numanho ü to'o øt' ran ho. ¹⁵Nguetho ne'a Ojã rá pähä a 'bü dí øthü a, ne

gue'a dí 'ye'ts'u yun c'áte im man u yu 'yambui buya. ¹⁶Nuya hinguí ørcahu ra ts'edi ga tenhdú yún t'edi Oja, nguetho in ndeju mpähä thoho ga tenhdú. Pe hin gam bëmhbú gue'a ní jaju ga øthu yu ts'oqui a, pe man'da ga øthu ngue yú mbefi gahú Oja. ¹⁷Ne gan numanhohú gátho yu ja'i, ne ga huç ma mi'yç'yçi hu, ne gan numansuhú Oja, ne ga çpahú ra ts'ut'abi i 'bet'o ua ma häihú.

**Ga øthu tengu bi 'yøt ra
Cristo bin unbi nangueju**

¹⁸Gyu 'yçhçhu ne gyu mbefihú dami 'yç'yçi ni hmuhú 'bú gadí zehmbú u. Ne'u yu hocja'i ne'u yu ts'om'bäi 'bú di un'nahú, gátho guin numansuhú u. ¹⁹Nguetho man'da da numanho ahú Oja 'bú gui hyäthú yun unbi 'bú nte man ts'o gá 'yøthú, pe bi un'nahú nangue guí tenhdú Oja. ²⁰Pe nu'bú gan nuhú ran unbi nangue ma ts'oquihú, ne ga häthú, pe hin gam bëmhbú ga ta'hmbú n'da ran ho nangue'a. Høntho dá jut ma ts'oquihú. Pe nu'bú ga häthú ran unbi nangue ran ho dí øthú, da numanhoju Oja. ²¹Oja bi zänni ga häthú yun unbi tengu ra Cristo, bi nde bin unbi nangueju, ne bi 'yurcahu 'be'a ga øthu. ²²Nguetho nu ra Cristo njam'bú bi 'yøt' yu ts'oqui, ne njam'bú bi man yu fehni. ²³Ne nu'bú mi ts'ani, njam'bú bi dadi. Nu'bú mi mba ma ucpi, him bi ma dí co'ts'i. Him bi zu da zan yu ja'i, nguetho bi badi Oja da numanho a. ²⁴Nu rá ja'i zehé ra Cristo bi nu ran unbi nangue ma ts'oquihú 'bú mi 'dømp'u ja

ra za. Ne gue'a í thøgahu ma ts'on 'yomfënihú a, nguepu da zá ga øthu ran ho ya. Nu yun unbi bi zá 'bú mi tho, gue'a í yanju a. ²⁵Nuju dá 'behmbú ra 'yu, tengu yu de'yo. Pe nuya bá penju bú 'buh ma mbände'yohú, nu'a i färca ma mbuihú.

Ran zofu bi sih yu xisu ne yú ndø

3 Nu'ahú gyu xisuhú, gui 'yçspa ni ndøsehú n'da ngu n'da ahú. Ne nu'bú 'da ni ndøhu hinguin nde da 'yç'yçi ráman Oja, pe nu'bú bi nu guí 'búmanhohú, xømhma thoho da zøni da 'yç'yçi u, ne hinga hnehí thoho ja a gui xihmbú 'bú hinguin nde da 'yøde. ²Nguetho da nu ahú gadím fähmbú ngue guín numansuhú Oja, ne hin gui 'yom't'ënihú. ³Ne nu'bú guím bëni gan hoczehéhu, pe nangue ni mbuihú. Ne hin guim bëmhbú nangue 'be'a gä i ja'ahú thi ngue dí necmanho ahú, ogue ni ya'hú, ogue ni hehú gui hoju, ogue yu thebe, ogue yu ts'ungu. ⁴Pe gan hoczehéhu ngue ni mbuihú, ngue di necmanhotho bú dá nu Oja, ngue hin di nequi, ne nu'a njam'bú dim 'be a. Ngue'a hin gan 'yçzehéhu, pe gan johyahú nangue Oja. Ne çmme xun ngu di muui bú nam bën Oja a. ⁵Ne njabu mi øt' yu xisu mi 'buh maya'bú, ngue gue'u yu 'yç'yçi mi numansu Oja, nu'u mi hoczehé yú mbui ngue mi numansu yú ndø. ⁶Tengu ra Sara bi 'yç'yçi a rá ndø ngue ra Abraham, ne bi 'yçmbi rá hmu. Nuya tengu'bú yú t'ixu ahú ra Sara 'bú guí øthu 'be'a mi øt'e, ngue thocpa thoho gui 'yøthú ran ho ne nte gui suhú. ⁷Ne ngutho

dí xi'ahú, man 'yohú ahú, dam 'búmanhohú ma xisuhú nangué ran 'yomfëni bi 'dajú Ojá. Ga pãhmbú hin'yú yú ts'edi yú ja'i ú yú xisu, janangue'a ga fãxhú ú. Né gan numansuhú ú, nguetho n'dat'a rá mate Ojá i conhui rá xisu n'da ran 'yohú, ngue n'dat'a ra te ma'da'yo. Né nu'bú hin dam 'búmanho ma xisuhú, hin da 'yómanho ma ndehú Ojá 'bú.

Ga øthú a di bęnga ma mbúihú Ojá

⁸Né gãtho gahú n'dat'a gam bęmhú n'da ngu n'dajú, né gam bęmhú tengu'bú 'da dá sãhú 'b'e'a i sã a n'da. Né dan hugjú n'da ngu n'dajú, né din ja ma yembúihú, né hin dan 'yęzehéhú n'da ngu n'dajú.

⁹Né hin ga cospahú ran ts'o 'bú 'búi to da 'yórcahú ran ts'o, xín ga cospahú ran ts'ante 'bú 'bo'o da zanjú. Pé ga äfú ran japi tengu thoho i ørcahú Ojá, bi zoncahú di 'dajú rán japi. ¹⁰Nguetho nt'o't'i:

Hønt'a go to'o in nde dim 'búmanho, né da nu yú pa xún ho, pé i jatho da zãm rá jani nangué ran ts'o, né xín da man yú fëhni.

¹¹Né da hye a ran ts'o, da 'yøt' ran ho.

Né hin da nde dim 'búh yún súihú, pé ęmme da hyoni 'bepú dí hocpa rá mbúi rá mijá'iuí.

¹²Nguetho nu ra Hmu in numanho ú to i øt' ran ho, né i ømanho 'bú ja a äpi, pegue da zú ú øt' ran ts'o, bi 'yęn rá t'ohni. ¹³Pé to'o maha di ęngahú 'bú dan ęhya ga øthú ran

ho. ¹⁴Pé madague'bú ga sãhú ran ú 'bú dí øthú ran ho, pé gue'a man'da ná tımhbú rán ho Ojá a. Janangue'a hin ga suhú 'bú in nde di pijú ú 'da, xín da du ma mbúihú. ¹⁵Pé høntho gan numansuhú ra Cristo mbo ma mbúihú, ngue ma Hmu a. Né thocpa thoho dan sãhú ga xihmbú 'b'e'a dí ęc'yęihú 'bú 'bo'o da 'yãngahú. Pé jante thoho ga xihmbú né gan numansuhú ú. ¹⁶Né thocpa thoho ga øthú a di bęnga ma mbúihú Ojá. Janangue'a da mb'e'ts' yú sã to'o di c'aman'ú ran ho dí øthú 'bú dí tenhdú ra Cristo. ¹⁷Nguetho man'da xún ho 'bú gue'a ran ho ná sãhú ran úmbi, 'bú da nde Ojá, xında gue'bú ga sãhú ran úmbi nangué ma ts'oqui zehéhú. ¹⁸Né'a ra Cristo bin úmbi, né njãm'bú bi 'yøt' yú ts'oqui. Pé n'dandí thoho bi du nangué ma ts'oquihú, guejú dyú ts'om'báihú, nguetho bi nde da zixcahú bú bí 'bú Ojá. Né majuani bi tho rá ngøc'yęi, pé nu rá mbúi guexta'a mi 'búi. ¹⁹Né nu rá mbúi ra Cristo 'bú mi du, bi mba bi zop yú mbúi ú xún du ngue ofádi. ²⁰Ngue yú mbúi yú ja'i nangué ú ngue him bi 'yęc'yęi Ojá 'bú maya'bú thoho. Pé Ojá mi tø'mi xtá 'yęc'yęi gãtho ní 'yøt' ra barco ra Noé. Guepú bi zã bin yãn ú zi hyãto njã'i thoho, bi bong 'bú min ja ran ts'embí, nangué ra dehe ra dãmünt'i. ²¹Né nu ran xixyã nam bøni, nejú dãm pomhbú ran ts'embí nangué bi dãmęni ra Jesucristo. Né nu ran xixyã hinguin nde da ma ngue i pa m'b'e't'e ma ja'ihú ngue ra häi, pé nam bøni dí äfú Ojá di hoga ma mbúihú. ²²Né nuya, nu ra Jesucristo bi mba mahęts'i, darbú di mandauí bú ja rá

ts'edi Oja. Ne nu'u gätho yu ts'edi i 'bui i su a ra Cristo, nguetho hont'a i ja rá ts'edi xinda gue'u yúm 'behni Oja mahęts'i ne yu zıtho.

Dan darbahü rá mate Oja

4 M'bet'o thoho dan sähu din unba ma ngøc'yeihü tengu ra Cristo, ne gue'a ní täc yu ts'oqui a. Nguetho nu'a to bin unba rá ngøc'yei, him man da nde yu ts'oqui a. ²Ne gätho mi'da yu pa dí 'bühmbü ua ja ra ximhäi, hin däm 'bühmbü nanguie ma pähä zehéhü, pe dam 'bühmbü ga øthü rá pähä Oja. ³Dá xøt'a dá øthü rán t'øt'e ra ximhäi, midí hohü ran 'yomt'ęni, ne mi øt' ma pähä zehéhü, ne mi minhdu, ne madín sixhü bü ja yu calle ne mi mbahmbü bü, ne däm munshü bü däm minhdu, ne mi thandehü yu øte, pegue Oja him bi zänni ga thandehü u. ⁴Ne nu'u 'bücua ja ra ximhäi hingui sä da badi hanja hin dí øthü ran tonto tengu i øt'u, jananguie'a i sanju u ya. ⁵Pe Oja di unba u to i sanju, nguetho di juamba Oja u 'bui ne'u xun du. ⁶Ne nu yu ja'i xun du ya, bi sih ran ho ma'da'yo 'bü mi 'bui, ngue'a í zä bi un Oja ra te yú mbui u, madague'bu ya xun du yú ngøc'yei. Ne gue'a rán säui nanguie yú ts'oqui, nanguie gätho yu ja'i i tu. ⁷Nuya bi zøn ra pa ran zegui. Jananguie'a dan 'yomfęnihü xun ho, ne ga samzehę ma mbuihü, ngue da zä thocpa thoho dan yahu Oja büya. ⁸Ne m'bet'o thoho ga øthü ngue ęmme dan huęju n'da ngu n'daju. Nguetho nu'a to'o ja rán huęcate, di punba rá ts'oqui rá mija'ui, madague'bu xun ngu yú ts'oqui.

⁹Dan säyabahü n'da ngu n'daju bü ja ma ngumbü nanguie ma pähä zehéhü. ¹⁰Ne 'da däm fäxtahü n'da ngu n'daju nanguie rá 'befi Oja 'dahma 'dan'yo bin 'daju, gue dan darbahü a rá mate Oja 'dahma 'dan'yo ngue dá hamhbü. ¹¹Ne nu to bin t'un ra 'befi da mamp'a rám hman Oja, da ma tengu'bü da guese Oja da ma. Nu to bin t'un ra 'befi da mbäx'u mi'da, da mbäts'i nanguie ra ts'edi xun ho bi un'na Oja. Nguie'a da nde dí 'yęspa Oja a 'be'a gätho øt'e, nanguie dí tenhdü ra Jesucristo, nu'a mixte thoho, ne i ja rá ts'edi gätho yu pa mazai.

Gan nuhü ran unbi nanguie dí tenhdü ra Cristo

¹²Ma zi cu'ahü, hin ga hyonya thohohü 'bü i ts'aju yun unbi nts'edi, ne hin ga ęmhü, hague in ja a ya. ¹³Pe dan johya thohohü, nguetho dí comhbü yün unbi ra Cristo. Ne nu'bü bi nequi xun ho rá ts'edi, man'da xun ngu ran johya gan nuhü büya. ¹⁴Nu'bü pa ma ugui gahü nanguie dí tenhdü ra Cristo, pe majapi gahü, nguetho mixte thoho rá ts'edi rá Hogandahi Oja dín nuhü büya. Ne madague'bu di ucpa ra Cristo u 'da, pe nuju dí ępahü a. ¹⁵Pe nu'bü gan hotehü ne gam pęhü, oque n'da ran ts'o ga øthü, oque sä dan thınthü 'be'a øt' ma mija'ihü, ga pe'ts' ma sähu 'bü, ne gan nuhü ran unbi nanguie a ra ts'oqui dá øthü. ¹⁶Pe nu'bü dín nuhü ran unbi nanguie dí tenhdü ra Cristo, hin ga pe'ts' ma sähu 'bü. Pe ga ęmfu jamadi Oja, ngue dí pahmbü ngue dí tenhdü ra Cristo. ¹⁷Nguetho bi zøn ra pa ya di d'ęmi øt' rán

ts'embi Oja. Pe rá mbadi thoho gahú i ørcahú ran ts'embi, ngue yú t'uhni gahú a. Pe ts'atho dín nuhú. Pe nu'ú hingui ãc'yëi rá m hman Oja, xún ngu 'be'a gá da nu ú 'bú bi zón ra pa da 'yøt'e xún ho rán ts'embi Oja. ¹⁸Ne ãmme xún ngu yún únbi gan nuhú bú dí pøjú Oja, ngue dyú 'yëc'yëihú, nguetho ja'bu n'dandí hin dí øhmbú a i xijú. Ne 'buh mí'da 'be xíngui ts'ú nde da 'yøde, ne i san Oja. Ne nu'ú hin da zä dim pø ú. ¹⁹Janangue'a nu'bu dí sähú yún únbi bi zängahú Oja, pe ga däh ma mbúihú Oja di jamansujú. Ne njám'bu da hyegahú, nguetho gue'a bi 'dajú ra te. Ne ga thoqui ga øthu ran ho.

Di jamansu yú de'yo Oja ú yu ngurbi

5 Nuya n'da ram hma dí xi'ahú, yú ngurbi ahú yú 'yëc'yëi. Necä drá ngurbigä, dá nuse ra Cristo 'bú mi du, necä ga comhbú ran japi din 'dajú m'bejua. ²Ma mi ngurbi ahú dyú mbände'yohú, dí xi'ahú ya, jatho ga jamansuhú yú de'yo Oja, nguetho 'yo ma güendahú ga jamansuhú ú. Ne hin gam bëmhbú i t'ørcahú ts'edi, pegue gam bëmhbú ma pähä zehéhú ga øthu. Ne hin nangue a dín jurgahú ngue dyú ngurbihú, pe nangue a dín numanho sehú a. ³Ne hin ga suthohú yú t'uhni Oja hapú dí 'buhmbú n'da ngu n'dajú, pe janate tho ga uthú ra 'yu nangue man t'øt'e zehéhú. ⁴Ne nu'bu bi nequi ma Hmuhú dyú mbände'yohú, di 'dajú ran japi ngue ga tãhmbú, ngue hin jam'bu din thegue. ⁵Ngutho ahú man 'yohú ahú, dami 'yëc'yëihú 'be'a im man yú ðac'yëi

ngue ni ngurbihú. Ne gátho ahú gan umhbú da si ahú n'da ngu n'da ahú. Ne njám'bu gan 'yëzehéhú, nguetho:

Da zú Oja a dín 'yëts'i,
pe di un rá mate a to'o hin dín
'yëts'i.

⁶Janangue'a ga øthu ngue hin'yú ma ts'edi zehéhú bú ja rá hmi Oja, gam bëmhbú hønt'a ja rá ts'edi xínda guejú. Janangue'a da 'yëzca zehéhú Oja 'bú bi zón ra pa. ⁷Ne ga xihmbú Oja gátho ma dumbúihú, nguetho di jamansujú a. ⁸Damín äthãhú xún ho, ngue damím fãhmbú, nguetho nu man súihú ra zìthu i 'yo ua, tengu n'da ra zate i 'yo, in cue, i honi to'o da za. ⁹Pe dami sühmbú a ra zìthu nangue rá ts'edi Oja guí ãc'yëihú. Ne gam bëmhbú ngue n'dat'ú yún únbi dín nuhú ma mí'yëc'yëihú ngue gátho ra ximhäi. ¹⁰Pe nu Oja ãmme xún ngu rá mate, bi zoncahú ga comhbú rá ts'edi mixte gátho yú pa mazäi, nangue dí 'buhmbú ra Cristo. Pe m'bet'o thoho dan únba hú ts'ú, ngue di hoga ma mbúihú Oja, ne di hæ ra ts'edi ma mbúihú, ne di jajú dan zãmhbú xún ho bú. ¹¹Nu Oja nte hëmbi, gátho da zä da 'yøt'e, gátho yú pa mazäi. Ne gue'a gam bëmhbú a ya.

Rán zegui ran zengua

¹²Dí penh'nahú ra søcuá i ja ua, ngue da gax a ra Silas, nuna n'da ma cuhú ngue da zä ga ãc'yëihú a man a. Nuna ra søcuá ja ua, hingui ngu 'be'a ma, n'da ran zofu thoho, ne dí xi'ahú majuãni rá mate Oja a guí ténhdú. Janangue'a damín zãmhbú bú. ¹³I

penh'nahü ran zengua ni cuhü i
'bücuá Babilonia, nthahni nangué
Ojá, tengü ahü. Nehna ra Xuua
Marcos di zengua ahü, tengü'bü
ma ts'ünt'ü na. ¹⁴Ne zai gan

zohmbü n'da ngu n'da ahü nangué
ran huçcate. Ne dín nde da hyu
ni mbüihü nangué guí tenhdü ra
Cristo. Ne gue'a gam bëmhbü a ya.
Hønt'a dí xi'ahü ya.

2 PEDRO

Ná yoho ra søcuq bi 'yo't'a ra Pedro

Ran zengua

1 Nugä dra Simón Pedrogä, rá 'yehgä ra Jesucristo, ne ma 'bäigä'be a. Dí penh'nahü ra søcuq ja ua, ngue gätho n'dat'a dí ěc'yëihü a bi zängahü Oja. Ne 'da nan zimanhogdahü Oja, nguetho 'da í hoga thohohü ra Jesucristo, nu'a ma Ojahü a ne mam pørpatehü a. ²Dí äp Oja man'da gui pähmbü a, ne ma Hmuhü ra Jesús. Ne man'da gui hyámhbü rá mate, ne man'da da hyu ni mbüihü büya.

Nu Oja i ørcahü dan jahü tengu a

³Nu rá ts'edi Oja bi 'daju 'be'a gätho ga homhbü ngue dam 'bühmbü ra 'da'yom'bui, janangue'a bi zä bü dá tenhdü Oja. Nguetho dá pähmbü a bi zoncahü 'darbü dam 'bühmbü bü bí ja rá ts'edi mixte. ⁴Ne nangue rá ts'edi i ørcahü ran ho mixte thoho ngue mím ma, nguetho i ørcahü dan jahü tengu a, ngue in yanjü bü ja rá ts'o'yu ra ximhäi i øt' ran ts'iyate. ⁵Ne nu'bü dí pähmbü in yanjü Oja nangue ra ts'o'yu, ěmme ga hädumbüihü ga øthü 'be'a mangua 'bü. Ya dí

ěc'yëihü rá mate bi hogahü. Pe hinga hønt'a, nuya ga øthü yü hogant'øt'e. Ne hinga hønt'a ga øthü yü hogan t'øt'e, pe man'da ga homhbü dan xähmbü ga pähmbü rá 'yu Oja. ⁶Ne hinga hønt'a dan xähmbü rá 'yu Oja, pe man'da ga sãmzehe ma mbüihü. Ne hinga hønt'a ga sãmzehe ma mbüihü, ne man'da ga sethü. Ne hinga hønt'a ga sethü, ne man'da hønt'a Oja gam bëmhbü. ⁷Ne hinga hønt'a ga øthü ngue gam bëmhbü Oja, ne man'da ga fäx ma mi 'yęc'yëihü. Ne hinga hønt'a ga fäx ma mi 'yęc'yëihü, ne man'da ga huëjü gätho yü ja'i. ⁸Ne nu'bü ěmme ga humbi ga øthü ü im mangua, dyü hoga mbefi gahü a ma Hmuhü 'bü, ne da zä ga fäx ma mi ja'ihü büya, nguetho dí päh ma Hmuhü ra Jesucristo. ⁹Pe nu'bü hin ga øthü ü im mangua, hin dí cüthü xün ho ran nequi ma mbüihü 'bü. Nguetho dí pumbgni thohü ngue m'be't'e ma mbüihü nangue yü ts'oqui mi øthü. ¹⁰Pe ma zi cu'ahü, ěmme ga hädumbüihü ga uhmbü ngue yü thahni gahü Oja, ngue bi zoncahü a. Ne nu'bü din jabü ga øthü, hin hapü ga tanjü

'bũ. ¹¹Ne din johya Ojã 'bũ dá cuthũ bũ di manda rá ts'edi mazãi a ma Yãntehũ ma Hmuhũ ra Jesucristo bũya. ¹²Janangue'a thocpa thoho dín nde ga bẽn'nahũ na mangua, madague'bũ guí pãhmahũ a, ne guí zãnthũ bũ ja ram hma majuãni ngue bi si ahũ. ¹³Pe man'da xũn ho 'bũ ga thoqui ga 'yomfẽni ahũ, ngue gãtho yũ pa dí 'bũcã ua gãtho ma ngøc'lyei, ga ja ahũ guim bẽmhũ a dá xi'ahũ. ¹⁴Nguetho mits'ũtho da zõn ra pa ngue ga soh ma ngøc'lyei, ngubũ bi xicã ma Hmuhũ ra Jesucristo. ¹⁵Janangue ẽmme dí humbi dí xi'ahũ, n'damhma thocpa thoho guim bẽmhũ a 'bũ dá mbagã.

**Dá nuhe rá ts'edi mixte ra
Cristo ngue ma dãsehe**

¹⁶Nugã xtã xi'ahũ nangue rá ts'edi ma Hmuhũ ra Jesucristo, din ja 'bũ bá ẽcua mahõn'a a. Hinga ngu mi'da yũ ja'i im bẽnse 'da yũ cuento ngue ní hyãt'a n'da. Pe nu'a dá nuhe, gue'a dím mamhbe a. Ne gue'a xtã xi'ahũ a, nguetho dá nusehe rá ts'edi mixte ra Cristo ngue ma dãsehe. ¹⁷Gue'bũ má øhmbe n'dandj rá nde Ojã bí 'yẽh mahẽts'i mixte thoho, ne gue'a í 'yẽspa a rá Ts'unt'ũ 'bũ mi 'yẽna: "Guehna ma Ts'unt'ũgã na, ngue ẽmme dadí huẽcã na, ne ní hyu ma mbũi na," bi 'yẽn Ojã. Ne bi japi ẽmme bi necthoho. ¹⁸Ne majuãni dá øhmbe rá nde Ojã bí 'yẽh mahẽts'i, nguetho 'darbũ mi 'bũhmbe ra Jesucristo bũ ja ra t'øhø guerpũ bin yã. ¹⁹Janangue'a man'da da zã ga pãhmũ majuãni a mi hmam bũ ja yũ søcuã yũ pøngahyã

maya'bũ, ngue mi ma nangue ra Cristo ba ẽhẽ, ne din ja rá ts'edi mixte. Ne nu ram hma man t'o't'i, xũn ho 'bũ thocpa thoho ga honi ga pãhmũ, tengu'bũ ra nyot'i di yot'ua ja ra 'bexui, gue'bũ go bi zõn ra pa ngue da mbãdi gan nuhũ yũ hmẽpya ngue udi ya ba ẽpũ ra Hmu, ga pãhmũ xũn ho 'be'a man t'o't'i bũya. ²⁰Ne m'bet'o thoho ga pãhmũ ngue xínga n'da ra ja'i sã da bãse n'da rá t'ohni Ojã 'bũ hin nangue a rá Hogandãhi di zedi. ²¹Nguetho nu'ũ yũ pøngahyã Ojã ma'ueque yũ mbũi, him bi bẽnse a ram hma bi 'yo't'ũ, pe guese a rá Hogandãhi Ojã bi bẽnbi 'be'a bi 'yo't' 'bũ mi 'yo't' rãm hman Ojã ũ.

Dim 'bũh yũ hyãte xãnbate

2 Ne mi 'bũhmũ 'da yũ hyãte pøngahyã yũ ja'i israel maya'bũ, ngutho ahũ, gam 'bũhmũ 'da yũ hyãte xãnbate. Ne yũ zãndate tho, nguetho di cũ't' yũm hmansẽ 'bũ im man rãm hman Ojã. Ne nangue ỹ yũm hma dím 'be'a n'da ỹ. Ne hingui ørpa rá pãhã a ra Hmu ngue bi gurba yũ ts'oqui. Janangue a ja xũn dãmbeñi, ya xím 'bedi. ²Ne xũn ngu da den'na dí 'yøt' yũ pãhãzehe ỹ yũ hyãte xãnbate. Janangue da mba nthenni thoho a ra 'yu majuãni. ³Ne ẽmme da nde da hyã ahũ nangue yũm hma mahotho, nguetho da nde gui juthũ ỹ. Pe ya maya'bũ thoho bi ts'ãnni da nu yũn unbi ỹ, tengu øt'ũ, ne guehma da nu nguetho hingui pa ma pumbẽni 'be'a da nu. ⁴Nguetho xínga gue'ũ yũm 'behni Ojã mahẽts'i bi yãm 'bũ mi 'yøt' ra ts'oqui. Ne'ũ bi hyøtpũ ja ra 'bexui,

bi dät'i con yu cadena, guepu bi got'u, da dömp'u ran juanı. ⁵Ne xim bi yan yu ja'i 'bu maya'bu a Oja, hinda hont'a ra Noé, ngue bi 'yəc'yei Oja, ne bi xih yu ja'i xtá 'yöt' ran ho. Ne hont'u yotonja'i min 'yohu ra Noé bi yan Oja 'bu mam bá penh ra 'ye, bin ja ra dambunt'i gátho ra ximhäi nangué u yu ts'om'bäi mi 'bui. ⁶Ximangutho a ra hnini Sodoma ne Gomorra, bi nu ran ts'embi ne bi gohi bim 'bospi u. Janangué'a nu Oja i urcahu 'be'a din jap u yu ja'i hinguin nde da den Oja. ⁷Pe bi yan a ra Lot ra hocja'i a. Ne nu'a emme madin xombui nangué u yún t'öt'e u mi sänzehe 'be'a mi öt'e. ⁸Ne emme madi unba rá mbui a ra hocja'i, nguetho n'dapa ngu n'dapa min nu yún t'öt'e xun ts'o ne mi øh yú ts'ore 'bu 'darbu mi 'buhmbu bu ra hnini Sodoma. ⁹Janangué'a dí pahmbu ja rá ts'edi Oja i färpa yú mbui u to'o mben Oja, hin da 'yöt'e tengu öt' yu ts'om'bäi 'bu 'darbu i 'buhmbu. Ne i ja rá ts'edi Oja da gorbu ja ran unbi u yu ts'om'bäi, ne ya in nu ya gátho yu pa tömp'u ran juanı u. ¹⁰Ne nu'u 'da i ørpa yú pähä yú ngøc'yei, man'da da nu ran unbi u. Pe di ts'on yú mbui ngue i øzehe yú pähä zehé, ne i san ma Hmuhu ra Cristo. Nu'u yu zambui u, ne yun 'yets'i u, i thenda u to'o ja yún t'edi, ne hingui su. ¹¹Pe nu yúm 'behni Oja mahets'i man'da i ja yú ts'edi ne yún t'edi xinda gue'u yun 'yohu i sante, pe i su di cospa ran ts'ante u go i sante, nguepu ja rá hmi Oja. ¹²Tengu yu zu'uex i 'bucua ja ra ximhäi, i ts'anba u ngue da fent'i ne ma zä dim 'bedi, ne nguetho u yu hyäte

xänbate. Ne i sani 'be'a hingui pađi. Ne nu'bu bi du, hont'a ran unbi mazai da nu. ¹³I öt' ran ts'o, pe hont'a ran unbi da daħa. Ne im beni ngue ran johya 'bu di thoc'a ní 'yöt' yú pähä zehé gä ra pa. Ne nu'u tengu yun ts'oni ne yu mbedi bu guidim petihu, nguetho di johya i öt' yú pähäzehe 'bu gui sihmehu u. ¹⁴Ne hont'a ran 'yomt'eni im beu 'bu i hand yu xisu, ne njam'bu sä da 'ye'ts' yú ts'oqui. I hä't'u 'da hinga na ec'yei xun ho, nguetho nu'u thocpa thoho yu ziyate. Pe Oja di unba u. ¹⁵Nguetho bi zoh ra 'yu xun juanı, bi mbase bu ma'ueni. Ne i ten ra 'yu mi ten ra pøngahya Balaam, rá ts'unt'u a ra Beor, nu'a emme madí ho din ju't'i nangué yu ts'oqui mi öt'e. ¹⁶Pe bi hecpa Oja 'bu n'dandí, ngue bi japi bin ya rá fani hingui sä din ya. Pe bin ya rá fani ngue bi hecpa a ra pøngahya, ngue hin da 'yöt'a ra ts'oqui mi ena xtá 'yöt'e. ¹⁷Pe nuya yu hyäte ya, tengu n'da ra hyado ena i po bu ra dehe, pe nte po bu. Ne tengu yu güi i tuxta ran daħi, sä ena din 'ye. Ne nts'änni ra 'bexui man'da xum pothi da nu u, tengu u, gátho yu pa mazai. ¹⁸Nguetho emme xu ngu 'be'a ma, pe hin'yu 'be'a nam bøni. Ne i hä't yu ja'i mi ena xtá 'uepu ja ra ts'o'yu. Ne xø i xifi dá 'yøthu yu ts'oqui, ne emme da 'yørpa yú pähä yú ngøc'yei, ne im beni nte din japi. ¹⁹Ne i xifi, mathøgue thoho ahu, njon da zamp ahu 'bu gui tengahe, sä ena. Pe i fehni u, nguetho guese u i sam ra zıthi u. Nguetho nu'bu bi dap ra ts'oqui n'da ra ja'i, ya rá 'yexhe ra zıthi a buya, ne hingui sä da mba mathøgue nangué yú ts'oqui.

²⁰Nguetho nu'bu n'da ra ja'i bin yañi nangué rá ts'o'yu ra ximhäi, nangué bin xäh rá m hma ma Hmuhü mam pøtehu ra Jesucristo, pe nu'bu da mbengui mahøn'a, hingui sä da bøm bu ja yu ts'oqui mahøn'a a. Ne nubüya man'da xun ts'o da 'yøt'e xinda gue'a mi øt' 'bu him mi pañ ra Cristo. ²¹Janangué'a nu'u to bi mbenc 'bu ya mi dæ'mi da ba'ra ra hoga'yu, man'da xun ho 'bu hin xtí dæ'mi, nguetho bi hyetho rá hogant'ædi Oja 'bu mi sämbi. ²²Ne bi 'yøt'e tengu man t'o't'i: "Tengu'bu n'da ra fo'yo bi zi mahøn'a yú ts'odi xí zani. Ne tengu'bu n'da ra ts'ædi bi 'yo mahøn'a ra bøhäi 'bu xín hi."

**Ra Cristo bi ma majuañi
ba ðh mahøn'a**

3 Ná yoho na ra søcuä dí ot'ahü ya, ma zi cu'ahü. Ne nu gätho yoho yu søcuä n'dat'a dí m bñi man'da ga bñ'n'a ni hogan 'yomfñihü. ²N'damhha guim bømhbü u yüm hma mi ma mam'bet'o u yú pøngahyå Oja. Ne guim bømhbü mam hmamhbe dá xi'ahe, ma 'bäi gähe ma Hmuhü ra Jesucristo, ne ma pørpatehu a. ³M'bet'o thoho ga pañmbü 'be'a dí n ja 'bu rán zegui yu pa. Di nequi 'da yu 'yuspat'e da denthoho ra 'yu majuañi, gue'u zai øt' yú pähä zehé. ⁴Ne da 'yçna: "Hapü gán yañü ngue bi xi'ahü ra Jesucristo ba ðh mahøn'a, ne hin jam'bu i sä ba ðhç. Ne gue'bu go mi 'bu u ndu ma ngurba bøtahü maya'bu thoho, guexta'a i ja, gue'bu go rá mbædi ra ximhäi," da 'yçna. ⁵Pe nu'u 'da i çna, i çna

nguetho di pumbñi tho 'be'a bin ja maya'bu, ne hinguin nde da bañi, ngue bi juah ra ximhäi Oja nangué ra dambunt'i. Nguetho xí 'yøt' Oja mahçts'i ne ra ximhäi nangué rá m hma. Ne bi japi bi bøx pu ja ra dehe a ra häi, ne gue'a ra dehe ín 'yøt' ra häi. ⁶Pe guet'a ra dehe bi juah ra ximhäi mi ja, ngue bi mbunt'i. ⁷Ne nuya mahçts'i ne ra ximhäi ngue i ja ya, Oja i sänni di juadi mahøn'a. Pe i tøm'i da zøn ra pa ngue bi ma ba penh ra sibi ua ja ra häi, gue'a ran unbi da 'yøt'a Oja a nangué yu ts'om'bäi. ⁸Ma zi cu'ahü, hin ga pumbñi thohü ngue nu'a dí çmfu n'da mahuähi njeya, da zä da 'yçn Oja n'dapa tho bu nam bñn a, ne nu'a dí çmfu n'dapa thoho, da zä da 'yçn Oja n'da mahuähi njeya bu nam bñn a. ⁹Ne hingui danhyçi Oja tengu im man i 'da, guemhha da 'yøt'e 'be'a bi ma da 'yøt'e. Pe i tøgbañü Oja da zøni ga coh ma mbüihü, nguetho in nde xínga n'da dam 'behmbü. ¹⁰Pe nu'bu bá çh ra Hmu, tengu'bu ba ç'a n'da ra bç 'bu bin xui, hinga mfædi 'be'a ma ora da zøhø. Ne di juadi gätho u di nequi mahçts'i, çmme dí n thoni ndøspi, ne gätho 'be'a i ja da mbunt'i ngue nám pa. Ne gätho ra häi, ne gätho 'be'a bi 'yøt' yu ja'i ua ja ra häi, gätho dí n zø u. ¹¹Janangué'a nte man ts'o da bñn ma mbüihü, ne thocpa thoho gan numansuhü Oja, nguetho dí pañmbü da mbunt' ra ximhäi ra sibi. ¹²Ne nuya dí n dømдахü da zøn ra pa bi man Oja, ngue da 'yuh mahçts'i, ne dí m 'bedi gätho jabü. Ne dí n hyçgui 'be'a gätho i ja

nangue ra sibi. Ne dí xõnhdu din ja n'dihi a. ¹³Nguetho dí tõmdahũ ma'da'yo mahęts'i ne ra ximhäi, tengu bi ma majuani Oja, ngue din zãm bũ ran ho. ¹⁴Janangue'a, ma zi cu'ahũ, nu'bũ dí tõmhbu ngue din ja, ga humbi gan nde da numanhojũ ra Cristo 'bũ bá ęę da 'yõt' ran ts'ut'abi. Ne nte man ts'oni, ne nte man dupate da dıngahũ 'bũ bá ęh pũya. ¹⁵Ne gam bęmhbu ngue i set rá mbũi Oja, i tøm'i dim pø'u 'bũcua ja ra ximhäi. Tengu thoho bi 'yot'ahũ ma zi cuhũ ra Pablo nangue rán 'yomfęni bi un Oja. ¹⁶Ne mbe gätho yú søcuą bi 'yo't'i im ma tengu dí ot'ahũ ya. Pe xũn hęi da fądi 'be'a

nam bõn'i 'da yũm hma bi 'yo't'a ra Pablo. Ne 'bũ'i 'da him bin xädi ne him bin zãm bũ ja ram hma. Janangue'a nu'bũ sä im man'a rá t'ohni ra Pablo, ogue mi'da yú t'ohni Oja, pe hinga gue'a bũ na hma. Ne gue'a im 'be'i 'da a. ¹⁷Pe nu'ahũ guí pąhmbũ ngue ngubũ da 'yõt'i 'da yũ ją'i. Janangue'a gam fähmbũ hin da zix'ahũ bũ rá 'yu Oja gmí zãmhbũ, guerũ i yą ı yũ ją'i i honse yúm hmanse. ¹⁸Pe man'da damí pąhmbũ rá mate ma Hmuhũ ra Jesucristo, ne ma pørpatehũ a. Ne nu'a ga ęspahũ a ya, ne gätho yũ pa mazai. Ne gue'a gam bęmhbu a ya. Hõt'a dí xi'ahũ ya.

1 XUUA

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yo't'a rá 'bäiui ra Jesucristo ra Xuua

Ram Hma ngue di 'dajɔ ra 'da'yote

1 Nu'a mí 'bɛ 'bɛ rá mbɛdi
thoho, gue'a dá hɛthe ma dāhe,
ne dá øhmbe a bi ma, ne dá nuhe
xɛn ho, ne dá thāhmbe ma 'yɛhe.
Ne gue'a ra Jesucristo a, rām Hma
Ojɔ ngue bi ma di 'dajɔ ra 'da'yote.
²Nguetho nu'a di 'dajɔ ra 'da'yote
bin 'yuse gue bin ja'i, ne dá nuhe,
janangue'a dí mamhbe majuaɔni
a bin ja, ne dí xi ahɛ ya gue zai
xmí 'bɛi ne zai dim 'bɛi. Mam bí
'bɛhmi rá Ta nguetho n'dat' Ojɔ a,
ne bin 'yuse ua dí 'bɛhmbe. ³Ne
nu'a dá nuhe ne dá øhmbe a bi
ma, gue'a dí xi ahe a ya, n'dahma
ne'ahɛ gui pɔhmɛ a, ne gátho dan
yamanhohɛ a ra Ta ne rá Ts'unt'ɛ
ra Jesucristo. ⁴Guehna dí ot'ahɛ
na ya, n'damhma ne'ahɛ din ja ahɛ
ran johya xɛn ho.

Nu Ojɔ ran Nequi a

⁵Nu'a Ojɔ ran Nequi a, nde da ma
xɛn hotho a, ne hin'yɛ ra 'bɛxi
nangue'a. Ne gue'a ram hma bi xije
ra Jesucristo, ne gue'a dí xi'ahɛ a
ya. ⁶Sá dí ɛmhɛ dí yamanhohɛ ra
Jesús, pe nu'bu guexta'a dí 'yohɛ

bu ja ra 'bɛxi, dí fehniɛ 'bɛ,
nguetho hín dí øthɛ a rán säui a
majuaɔni. ⁷Pe nu'bu majuaɔni dí
'yohɛ bu ja ran nequi gueɛ 'bɛ
Ojɔ, hin'yɛ 'bɛ'a ga ɔhmbe bu, ne
dí yamanhohɛ a 'bɛ, ne nu rá ji ra
Jesús rá Ts'unt'ɛ Ojɔ, thocpa thoho
i thugahɛ gátho ma ts'oquiɛ a.
⁸Pe nu'bu sä dí ɛmhɛ hin'yɛ gahɛ
ra ts'oqui, dadín hyäzehɛ 'bɛ,
nguetho hin dá cɛ't' ma mbɛiɛ
a majuaɔni. ⁹Pe nu'bu ga mamhɛ
ma ts'oquiɛ, gue hingui ho dá
øthɛ, da zä di pungahɛ Ojɔ nangue
ra Cristo bi gut'i, ne da mbercaɛ
gátho ran ts'o, tengu mím ma. ¹⁰Pe
nu'bu sä dí ɛmhɛ hin te dá øthɛ
yɛ ts'oqui, dí nubethaniɛ Ojɔ 'bɛ,
nguetho bi 'yɛn Ojɔ gátho bi 'yɔt'
yɛ ts'oqui. Pe xíngui ts'ɛ dí cɛ't' ma
mbɛiɛ rām hman a 'bɛ.

Ma hocpateɛ a ra Jesucristo

2 Ma zi t'uhni ahɛ gue dyɛ
'yɛc'yɛiɛ, dí ot'ahɛ ra sɔcuɔ
i ja ua, dadí hec'ahɛ hin gui 'yøthɛ
yɛ ts'oqui. Pe nu'bu ga øthɛ n'da
ra ts'oqui, gue him majuaɔni dí
numanhohɛ, pe dí 'bāhmbe ma
Hocpateɛ din hocpau bu 'bɛ

ra Ta, ra Jesucristo, ra Hocja'i a. ²Nguetho guese a ran t'unni a di hoga ma ts'oquihũ. Ne hinga hõngdahũ in nde di hogahũ, pe gãtho yũ ts'oqui ja ua ja ra ximhãi in nde di hoqui nangue bi du ra Cristo. ³Nu'bu majuañi dí øthũ Ʃ yún t'edi Oja, da zã ga pañmbũ gue dí yamanhohũ a buya. ⁴Pe sã Ʃn i 'da: "Dí paçã Oja," Ʃn Ʃ, pe fehni Ʃ ne hingui ørpa yún t'edi, ne hin di cũ't' rá mbũi a majuañi. ⁵Pe nu'bu i øt'a man Oja n'da, hinga ndetho bi huçc Oja n'da 'bũ, pe bi bõmanho a bi 'yørpe. Ga xi ahũ ya 'bepu dán zã ga pañmbũ 'bũ majuañi dí 'bũhmbũ a ra Cristo. ⁶Nguetho nu'bu Ʃn'a n'da gue i 'bũhmi ra Cristo, "jatho ga øt'ã tengu bi 'yøt' ra Cristo," da 'yense 'bũ. ⁷Ma zi cu ahũ, nu ran t'edi dí ot'ahũ gue dan huçjũ, him ma'da'yo a, pegue guet'a ram hma mbũdi bi siju maya'bũ, 'bũ ra mbũdi thoho dá pañmbũ ra Cristo. ⁸Pegue tengu 'bũ ma'da'yo a, nguetho janaguehya dí øthũ ya tengu bi 'yøt' ra Cristo. Nguetho bi dũ'mi di 'uegahũ ra 'bexui ma mbũihũ ra nyot'i majuañi. ⁹Nu'bu sã Ʃn'a n'da i 'bũpu ja ran nequi, ne i san rá cu, pe guexta bũ ja ra 'bexui i 'bũ 'bũ. ¹⁰Ne nu'a to'o di huçc rá cu, bin çam bũ ja ran nequi a, ne nu'a hin hapũ da ðaç'a. ¹¹Pe nu'a to'o san rá cu, i 'bũpu ja ra 'bexui a, ne i çam bũ. Hingui sã da baði nda'a xũn ho, nguetho bi 'berpa ran 'yomfẽni a ra 'bexui. ¹²Dí ot'ahũ ma zi t'ũhni ahũ, nguetho dí paði xũ pun'na ni ts'oquihũ, bi hoc'ahũ ra Cristo. ¹³Ne nuya 'da ahũ dyũ ðaç'yeihũ, dí ot'ahũ nguetho dí paði guí pañmbũ a mí

'bũi gue'bu rá mbũdi thoho. Ne 'da ahũ gyũ ts'ũnt'ũhũ, dí ot'ahũ nguetho dí paði gá tařũ ra zĩthu. Ne xø dí ot'ahũ ya gãtho ahũ ma zi t'ũhni ahũ, nguetho gãtho gahũ dá pañmbũ ra Ta. ¹⁴Ne xø dí ot'ahũ, dyũ ðaç'yeihũ, nguetho dí paði gá pañmbũ a mí 'bũi gue'bu rá mbũdi thoho. Ne xø dí ot'ahũ gyũ ts'ũnt'ũhũ, nguetho dí paði i ja ni ts'ediũ gá tařũ ra zĩthu, nangue rá m hman Oja thocpa thoho guím bẽmhũ. ¹⁵O guídĩ hohũ rá pãhã ra ximhãi, gue hin gui 'yøt' ni pãhã zehẽhũ. Nguetho nu'bu dadĩ ho ma pãhã zehẽhũ, hin dadĩ hohũ Oja 'bũ. ¹⁶Nguetho nu'ũ yú pãhã ra ximhãi, gãtho him bi zãn Oja Ʃ, 'be'a gã di ho ní ngøc'yei n'da, ne ní ðã n'da di ho 'be'a gãtho in nu nde da mbezehẽ, ne'bu im bẽni jase rán 'yomfẽni n'da. Pe nu'ũ bi nequidã ua ja ra ximhãi Ʃ tengu Ʃ. ¹⁷Pe nu ra ximhãi ní mba bũ da guadi, ne'ũ yún 'yomfẽni ra ximhãi da gua'ũ. Pe nu'ũ ørpa rá pãhã Oja, dim 'bũmanho gãtho yũ pa mazãi.

Ba Ʃh rán suiui ra Cristo

¹⁸Ma zi t'ũhni ahũ, rán zegui ya. Ne xtã øhmbũ ngue di nequi n'da rán suiui ra Cristo. Ne nuya bi mbũdi bi nequi xũn ngu yú mfãts'ihũ a rán suiui ra Cristo. Janangue'a dí pañmbũ mbe rán zegui ya. ¹⁹Ne gue'ũ 'da xũm bõngua dí 'bũhmbũ. Pe him majuañi ma mi'yẽc'yeihũ Ʃ, nguetho nu'bu majuañi ma cuhũ Ʃ, hin xtã 'ue Ʃ 'bũ. Pe bi bõn'ũ janangue'a bi 'yuse gue him majuañi ma cuhũ Ʃ gãtho Ʃ bi bõni. ²⁰Pe nu ahũ bi 'dajũ

rá Hogandáhi Oja a ra Cristo. Janangue'a gátho gahú dí pãhmbu nda'a majuãni. ²¹Dí ot'ahú na, pë hin dí ɛn'i hin guí pãhmbu a majuãni. Pë guí pãhmbu a, ne guí pãhmbu hinguin 'youi ra fehni a majuãni. ²²Nu'a gue ɛna hing ra Cristo a ra Jesús, ɛ gue'a ra ngurpa fehni a, ne rán súiui Oja a, nguetho i ɛna hing rá Ts'unt'u Oja a ra Jesucristo, ne xíngui ɛc'yeiba a rá Ta búa. ²³Nguetho nu'a to'o hingui ɛc'yei ra Cristo rá Ts'unt'u Oja xínga gue'a Oja rá Ta i paði. Pë nu'a to'o ɛc'yei rá Ts'unt'u ne'a rá Ta i paɾpa a búa. ²⁴Ne nu'a 'be'a gátho dá øhmbu ra mbúdi dá pãhmbu ra Cristo, ga thoqui gam bëmhbú a. Nguetho nu'bú dí thoqui dímb bëmhbú a, zai dí 'buhmbú a ra Ts'unt'u ne'a rá Ta búa. ²⁵Ne bi xijú majuãni di 'daju ra 'da'yote gue i ja ya ne njãm'bú da guadi. ²⁶Guehna dí ot'ahú na, nguetho 'bu i 'da in nde da hyä ahú. ²⁷Pë nu ahú, nu'a rá Hogandáhi bi 'daju ra Jesucristo bin zãm bú ma mbúihú a, ne gueɛ a i xãngahú gátho 'be'a man Oja. Janangue'a him mahyoni to'o da xãngahú yún thehú. Ne nu'a i xãngahú rá Hogandáhi Oja majuãni a, hing ra fehni a. Ne di bẽngahú dan zãmhbú bú 'buh ra Cristo. ²⁸Ne nuya ma zi t'uhni ahú, damin zãmhbú bú 'buh ra Cristo, n'damhma dan johyahú 'bu dá nuhú ne hin ga pës' ma sãhú. ²⁹Nu'bú dí pãhmbú gue xun ho Oja, ngutho ga pãhmbú gue bim 'búi ma'da'yo nangue Oja u to'o gátho i øt' ran ho.

Yú t'uhnigahú Oja

3 Dyú 'yɛc'yɛihú, gam bëmhbú gue ɛmme xun ngu rán huɛcate ra Ta, ngue bi 'yøt'e ngue yú t'uhnigahú a. Janangue'a hingui paju u i ten ra ximhäi, nguetho njãm'bú mi pa Oja. ²Ma zi t'uhni ahú, nuya yú t'uhnigahú Oja. Ne hinga na urcahú hague dán jahú m'bejua. Pë nu'bú bi nequi 'be'a da 'yørcahú, dí pãhmbú dan jahú tengu ra Cristo, nguetho da zã ga pãhmbú hague majuãni in ja a ra Cristo. ³Ne n'da ngu n'daju 'bú dí tømhbú dan jahú tengu ra Cristo, janangue'a dadín hoc zehé ma mbúihú, dín ndehú da gohi xun ho tengu ra Cristo. ⁴Nu'a to'o øt' ra ts'oqui i festhoho rán t'ɛdi Oja, nguetho nu'a ra ts'oqui nam bøni ram fe'ts'i nangue yun t'ɛdi. ⁵Pë dí pãhmbú bi zøcua ra Cristo gue di 'berca ma ts'oquihú. Ne nu'a ra Cristo hin'yú rá ts'oqui a. ⁶Nu'bú zai 'buhmi ra Cristo n'da, hingui nde da 'yøt' yú ts'oqui a. Pë nu'bú bin zãm bú ja yú ts'oqui n'da, njãm'bú bi cøt' rá mbúi hague in ja a ra Cristo, ne njãm'bú bi ndepe di hocpa rá mbúi. ⁷Ma zi t'uhni ahú, njon gui jafú da hyä ahú, nguetho hønt'u gue zai øt' ran ho bi mba mahoqui u ne xun ho u tengu ra Cristo. ⁸Pë nu'a zai øt' ran ts'o, rá 'yɛhe ra zĩthu a. Nguetho nu ra zĩthu zai øt' ra ts'oqui gue'bú go rá mbúdi thoho. Ne gue'a í zøcua ja ra ximhäi rá Ts'unt'u Oja, gue di ts'onba rá 'befi ra zĩthu. ⁹Nu'u to'o bim 'búi mahøn'a nangue Oja, hingan zai øt yú ts'oqui u, nguetho í hyaxta Oja yú ta gue ra hogambúi. Hingui sã din zãm bú ja yú ts'oqui

nguetho bim 'bui mahøn'a nangué Oja. ¹⁰Da zä ga pãhmbu nda'u yú t'uhni Oja ne nda'u yú t'uhni ra zïthu. Nguetho nu'u to'o bin zãm bu ja ra ts'oqui, ne hin dí huçc yú cu, hing yú t'uhni Oja u.

Dan huçju n'da ngu n'daju

¹¹Nguetho guehna ran t'edi bi siju 'bu rá mbüdi dá pãhmbu ra Cristo, ngue dan huçju n'da ngu n'daju.

¹²Ne hin ga øthu a bi 'yøt'a ra Caïn gue í hyaxta a rá m 'bäi ra zïthu ne bi hyo rán 'yohu. Hanja ngue bi hyo a. Nguetho hingui ho rá mbüi a, janangué'a bi hyo rán 'yohu ngue xun ho rá mbüi a. ¹³Janangué'a, ma zi cu ahü, hin ga hyonya thohohu ngue'bu di ugahu yu ja'i i ten ra ximhäi. ¹⁴Pe nuju dí pãhmbu dá sohmbu rá ts'edi ran ðate, ne dá sømhbu bu ja rá ts'edi ra te. Guehna dí pãhmbu nguetho dadí huçc ma mi'yec'yeihü. Nu'a to'o hin'yü rán huçcate, bin zãm bu ja rá ts'edi ran ðate a. ¹⁵Nu'a to'o di up rá cu, ra hyodu a. Ne dí pãhmbu njo'o n'da ra hyodu i ja ra 'da'yote mazai. ¹⁶Pe nu ra Cristo bi 'yurcahu 'be'a njuantho ran huçcate, ngue bi däse rá te nanguéju. Ne jatho ngutho ga øthu, hin ga su ga dä ma tehu guerpü da zä ga fãx ma cuhu. ¹⁷Pe nu'a to'o i ja 'be'a i pe'ts'i, ne i paði hin'yü 'be'a da hyon a rá cu, ne nu'bu hingui ørpa ran huçcate, hingui bñni da numanho Oja a 'bu. ¹⁸Ma zi t'uhni ahü, hinga høntho gam manthohu ran huçcate, pe guemhma ga øthu a.

Dadín johyahu 'bu dí yahü Oja

¹⁹Ne nu'bu majuani dí øthu ran huçcate, janangué dí pãhmbu yú

t'uhnigahu a Majuani, ne gue'a nan johyahu bu ja rá hmi a. ²⁰Pe nu'bu ga juanba zehé ma mbüihü, pe da hyurca ma mbüihü Oja, madague'bu i paði 'be'a gätho dá øthu, nguetho man'da ja rán huçcate xinda gueju. ²¹Janangué'a ma zi cu ahü, nu'bu hin te dí tïmhbu ja ma mbüihü a xun ts'o, dadín johyahu ngue dí pãhmbu dí yamanhohu Oja, ²²ne di 'daju 'be'a gätho dí äfu 'bu dí yahü, nguetho dí ørpa yün t'edi, ne dí ørpa gätho i numanho. ²³Ne i ja ua yün t'edi Oja, gue ga ec'yeihü rá Ts'unt'u, ra Jesucristo, ne dan huçju n'da ngu n'daju, tengu bi xiju. ²⁴Ne nu'a to'o i ørpa yün t'edi, i 'buhmi Oja ne bim 'burü Oja bu rá mbüi a büya. Ne dí pãhmbu dí 'buhmbu Oja, nguetho gue'a di bengahu rá Hogandähi bi 'daju.

Nda'a rá m Hman Oja, ne nda'a rá m hman a rán süiui Oja

4 Ma zi cu ahü, hingui sä ga ec'yeihü 'be'a gätho ním hma embi rá m hman Oja. Pe i jatho ga pãhmbu 'bu majuani ngue gue'a rá m hman Oja, uague hin'na. Nguetho xun ngu yu hyäte pøngahya i 'youa ja ra ximhäi. ²Ne nu'a jatho ga pãhmbu nda'a ním hma bi bñba rá Hogandähi Oja, nu'bu im ma ngue rá Thahni Oja ngue bin ja'i ne gue'a ra Jesucristo a, gue'a ram hma bi bñba rá Hogandähi Oja a büya. ³Pe to'o gätho ngue ñna hin bin ja'i a rá Thahni Oja gue ra Jesucristo, pe nu'a ra hyäte a 'bu, nguetho bi thocpa rá m hman a rán süiui ra Cristo. Xtá øhmbu ngue din 'yo

ua rám hma, ne ya i 'yo ua rám hman a ya. ⁴Ma zi t'uhni ahü, yú t'uhnigahü Oja. Ya dá tafu u yu hyäte pøngahya, nguetho nu'a dí 'buhmbü, man'da ja rá ts'edi a xinda gue'a rán suiui Oja, ngue i 'bucua ja ra ximhäi. ⁵Nu yu hyäte pøngahya, yú mbeñi ra ximhäi u, ne guecua ja ra ximhäi bi nequida yúm hman u, janangue'a i ømanho ra ximhäi 'be'a im man u. ⁶Pe nuju yú t'uhnigahü Oja. Janangue'a hønt'a to'o i pa a Oja i ømanho ma hmamhbü u. Pe nu'u ngue hin yú t'uhni Oja, hingui ømanho ma hmamhbü u. Guepu na pähmbü büya nda'a i ten'na majuani, ne nda'a i ten'na him majuani.

Ran huçcate a Oja

⁷Ma zi cu ahü, nde'bu dan huçju n'da ngu n'daju. Nguetho nu ran huçcate bí 'yepu 'bu Oja. Ne nu'a di huç rá mija'iuui, gue'a bim 'bui ma'da'yo nangue Oja, ne dim pähmi Oja a. ⁸Pe nu'a hin'yü rán huçcate, hingui pa a Oja a, nguetho nu'a Oja ran huçcate a. ⁹Oja bi 'yurcahu ran huçcate 'bu mambá penhua ja ra ximhäi rá 'dats'unt'u bi yanju, n'dahma din jajü ra 'da'yote. ¹⁰Oja bi 'yurcahu ran huçcate ngue majuani, nguetho bá penhua rá Ts'unt'u ngue bin dæse bi gurca ma ts'oquihu. Ne mada hangü gam bæmhü Oja, pe njam'bu da zä gam bæmhü, tengu bu nam bænju. ¹¹Ma zi cu ahü, nu'bu emme xun ngu rán huçcate bi 'yørgahü Oja, nde'bu nejü dan huçju n'da ngu n'daju. ¹²Hingui sä gan nuhü Oja nangue ma dähü. Pe mfaði bin zäm bu ja ma mbuihü 'bu dadín huçju. Ne bi bømanho rán huçcate i ørchü büya.

¹³Dí pähmbü ngue dí 'buhmbü Oja, ne nu Oja bin zäm bu ja ma mbuihü. Guehna dí pähmbü, nguetho bi 'daju rá Hogandähi, ¹⁴neje dí bæ'n'nahü nguetho dá nusehe rá Ts'unt'u Oja, ne dí mamhbe majuani bá penh Oja ua ja ra ximhäi gue da yanba yú te yu ja'i. ¹⁵Nu'a to'o im ma ngue rá Ts'unt'u Oja a ra Jesús, nu'a Oja bin zäm bu ja rá mbui, ne nu'a ra ja'i xim mi 'buhmi Oja a. ¹⁶Dín nuhü rán huçcate Oja, nguetho dí çc'yeibahü a. Nu Oja ran huçcate a. Nu'a to'o zai çc'yei rán huçcate Oja, ne'bu zai di huç rá mija'iuui, nu'a i 'buhmi Oja a, ne Oja bin zäm bu ja rá mbui a. ¹⁷Ne nangue dí 'buhmbü Oja dí pähmbü xun ho rán huçcate. Janangue'a dan johyahü 'bu bi zøn ra pa din ja ran juanbi. Nguetho dí 'buhmbü tengutho ma Hmuhü ra Cristo i 'buhmi Oja, madague'bu guexta dí 'buhmbü ua ja ra ximhäi. ¹⁸Nu'a to'o i su ran juanbi, i su nguetho hinga na paði xun ho ran huçcate i ørpa Oja. Pe nu rán huçcate Oja di 'uec'a ra mbidi a. Pe nu'bu dín suhü, dí çmhü di unghahü Oja 'bu. ¹⁹Dí øthu ran huçcate, nguetho m'bet'o bi huçgahü Oja. ²⁰“Dí numanho Oja,” sä dí çmhü, pe dadí ep ma cuhü. Dí fehnihü 'bu. Nguetho nu'bu hin dadí huç ma cuhü gue zant'a dín nuhü, hague dán zä ga numanhohü Oja gue njam'bu dín nuhü. ²¹Ne jaua rán t'edi Oja, bi xiju: “Nu'a to'o da numanho Oja, pe i jatho ngue ne'a rá cu da numanho, ne di huçqui.”

Dí tafu ra ximhäi nangue ma t'çc'yeihu

5 Nu'u to'o gätho i çc'yei gue bin ja'i Oja ne n'dat'a ra

Jesucristo a, yú t'uhni Oja ɰ. Ne gátho to'o i numanho Oja ne'u yú t'uhni Oja di huɛc'u nguetho n'dat'a Oja yú Ta. ²Ne nu'bu majuaŋi dín numanhohu Oja, ne'bu dí ɔthu yún t'edi, dí paŋmbu buya ngue majuaŋi dadí huɛc ma cuhu. ³Ne nu'bu majuaŋi dín numanhohu Oja, ga ɔthu yún t'edi, ne nu'u yún t'edi hingui hej. ⁴Nguetho nu'u to'o bim 'bui ma'da'yo nangue Oja bin t'un ra ts'edi rá mbui gue da dap ra ximhäi. Ne dí tafu rá ts'edi ra ximhäi nangue dí ɛc'yeihu ra Cristo. ⁵To'o ngue i tap rá ts'edi ra ximhäi. Nu'a gue i ɛc'yei ngue rá Ts'unt'u Oja a ra Jesús.

**Rá Hogandahi Oja di bengahu
rá Ts'unt'u Oja a ra Jesús**

⁶Nu ra Jesucristo bi zocua ja ra häi. Bin xixya ra dehe a. Ne n'dat'a gue bi mbän rá ji 'bu mi du a. Ne hinga hont'a ngue bin xixya ra dehe, pe ne bi mbän rá ji, ngue bi du. Nu'a ra Jesucristo, rá Thahni Oja a. Gue'a im ma majuaŋi rá Hogandahi Oja nguetho hingui sä dim fehni a. ⁷Hyu ɰ bí 'buh mahɛts'i im ma majuaŋi gue rá Ts'unt'u Oja a ra Jesucristo. Nu'a n'da, ra Ta, nu'a n'da ram Hma, nu'a n'da rá Hogandahi Oja, ne n'dat'a im man'u. ⁸Ne hyu ɰ i urcahu majuaŋi ua ja ra ximhäi gue rá Ts'unt'u Oja a ra Jesucristo. Nu'a n'da, rá Hogandahi Oja, nu'a n'da rán xixya ra Jesucristo, nu'a n'da, rán däte ra Jesucristo. Ne gátho ɰ hyu n'dat'a i urcahu. ⁹Dí ɛc'yeihu yúm hman yu ja'i 'bu majuaŋi, pe man'da ja ts'edi tho ga ɛc'yeihu rá m hman Oja. Ne bi man Oja gue

rá Ts'unt'u a ra Jesús. ¹⁰Nu'a to'o ɛc'yei rá Ts'unt'u Oja, i paŋe mbo rá mbui gue majuaŋi a. Pe nu'a to'o hingui ɛc'yei, i nubethani Oja a 'bu, nguetho hingui ɛc'yei a bi man Oja nangue rá Ts'unt'u. ¹¹Ne i jaua a ram hma ngue bi ma, gue Oja bi 'daju ra 'da'yote mazai 'bu má ɛc'yeihu rá Ts'unt'u. ¹²Nu'a 'buhmi rá Ts'unt'u Oja, i ja ra te ma'da'yo a, pe nu'a hingui 'buhmi rá Ts'unt'u Oja, hingui ja ra te ma'da'yo a.

**Dí paŋmbu dí peshu
ra 'da'yote mazai**

¹³Janangue'a dí ot'ahu gyu 'yeɛc'yeihu a rá Ts'unt'u Oja, n'dahma gui paŋmbu i jaju ra 'da'yote. ¹⁴Ne dadín johyahu gue dan yaŋu Oja, dí paŋmbu i numanhoju. Ne nu'bu dín theui rá pähä Oja a dí ähmbu, dí paŋmbu i ɔmanho 'bu dí yaŋu a. ¹⁵Ne nu'bu dí paŋmbu ngue ɔmanho, ga paŋmbu gue da 'yot'a dí ähmbu 'bu. ¹⁶Nu'bu dín nuhu n'da ma cuhu i ɔt' ra ts'oqui, ngue him má zä bi hyax ra ts'o'yu, ga äfu rá mate Oja nangue a. Nu Oja buya di japi ba pengui to'o bi 'yot' ra ts'oqui. Pe nu'bu 'bo'o má zä bi hyax ra ts'o'yu, pe hin dí ɛn ahü ga äfu rá mate Oja nangue a. ¹⁷Gátho ɰ hing yún thehu i ɔt'a n'da, ra ts'oqui a. Pe ja'bu ɔt' ra ts'oqui n'da him má zä bi hyax ra ts'o'yu, janangue'a ga äfu Oja buya. ¹⁸Dí paŋmbu to'o gátho bim 'bui ma'da'yo nangue Oja, hin dín zaŋ bu ja yu ts'oqui a. Nguetho i fäh rá Ts'unt'u Oja a, ne hingui sä di 'uec'a ra zıthu bu 'bu Oja a. ¹⁹Ne dí paŋmbu ngue yú t'uhnigahu Oja. Ne dí paŋmbu

i o rá ts'edi ra zı̄thu ʌ gätho mi'da
 i 'bæcua ja ra ximhäi. ²⁰Nujə dí
 pə̄hmbə bi zøcua ja ra ximhäi rá
 Ts'ənt'ə Oja, nə nu'a bi jajə dá
 pə̄hmbə a majuəni. Nə dí 'bə̄hmbə
 a majuəni nguetho dí 'bə̄hmbə ra

Jesucristo. Nə gue'a majuəni Oja
 a, nə gue'a di 'dajə ra 'da'yote ma
 mbəihə a gue njəm'bə da guadi.
²¹Ma zi t'ə̄hni ahə, hin ga ɛc'yəihə
 yə hyäte oja. Nə hənt'a dí xi ahə
 ya.

2 XUUA

Ná yoho ra søcuq bi 'yo't'a rá 'bäiui ra Jesucristo ra Xuua

Ran zengua

¹Nugä dra ðaç'yei ngurpigä, dí penh'na ra søcuq jaua, grá xisu, nthahni nangue Oja, ne guí 'bühmbu bu ni t'uhni. Dadí huç'ahü ngue'a n'dat'a dí tenhdu ram Hma majuani. Ne hinga hõngdä dadí huç'ahü pe ne'u gätho mi'da ngue i pa a Majuani. ²Dadí huç'ahü, nangue'a ram Hma majuani bin çam bu ja ma mbuihü ne njam'bu dim 'beru a. ³Ma zi cu ahü, 'da'angu dím bëmhbü a ram hma majuani, ne dadín huçju. Janangue'a dí äp Oja ma Tahu ne'a rá Ts'unt'u ra Jesucristo da gopu ni mbuihü a rá mate, ne rán huçcate, ne thocpa thoho da hyut'a ni mbuihü.

Ga cohmbu bu ja rán xädi ra Cristo

⁴Nugä ãmme dán johyagä 'bu má øcä ngue i ten'na ram Hman u 'da u ni t'uhni, tengu i xiju ra Ta. ⁵Ne nuya, grá xisu, nthahni nangue Oja, n'da ran t'ëdi dín nde ga bën'ni i. Ne him ma'da'yo na ran t'ëdi gue ga xi i, pe tengu thoho bi siju rá mbüdi dá pañmbu ra Cristo, ngue

dan huçju n'da ngu n'daju. ⁶Nu'a ran huçcate nam bøni, gätho ga øthu yún t'ëdi Oja. Ne gue'a rán t'ëdi bi siju rá mbüdi gue thocpa thoho dan huçju. ⁷Guehna dí xi ahü na, nguetho xun ngu yu hyäte i 'youa ja ra ximhäi, ngue i ãna him bin ja'i a ra Jesucristo. Pe nu'u häte u, ne i ten rán süiui Oja u. ⁸Pe jatho gam fähmbu njon da hyä ahü, janangue'a hin dim 'be a xtä pehmbu. Pe dami thoju xun ho ni 'befihü, janangue'a gätho gui tañmbu 'be'a in nde Oja di 'da ahü m'bejua. ⁹Pe nu'a to'o in nde da mispa rán xädi ra Cristo, nu'a hinguin 'youi Oja 'bu. Pe nu'a to'o copu ja rán xädi ra Cristo, nu'a din 'youi ra Ta ne rá Ts'unt'u a büya. ¹⁰Nu'bu da zøm bu n'da ãna im man ráam Hman Oja, pe nu'bu hin din theui ráam hman ra Cristo, hin ga säyabahü bu ma ngumhbü, xín ga äfu ráam fäts'i Oja nangue a. ¹¹Nguetho nu'a to i äp ráam fäts'i Oja nangue a, tengu thoho 'bu i fäx'u yún t'ø't'e gue hingui ho.

Dím bëni ga mba bu

¹²Ëmme xun ngu 'be'a dín nde ga xi ahü, pe masque hõnt'a dá

huxä ra søcuq̄ jaua. Nguetho
 xømhma da zä ga mbagä b̄,
 gan nu ah̄ b̄, n̄e dan ȳah̄ b̄,
 janangue a hin te ga 'behmb̄ ran

johya. ¹³I penh'na ran zengua ɰ
 yú t'uhni a ni juhue, ne'a nthahni
 nangue Oj̄a a. Ne hønt'a dí xi ah̄
 ya.

3 XUUA

Ná hyu ra søcuą bi 'yo't'a rá 'bäiui ra Jesucristo ra Xuua

Ran zengua

¹Nugä dra ðaç'yei ngurpigä, dí penh'na ra søcuą ma zi cu i Gayo, mahuęqui i. Dadí huęc'i i nangue ram Hma majuąni dí ęc'yeiui. ²Dí äp Oją di ja i gui pømmanho, ne di zac ni ja'i, tengu nán zaqui ni mbui. ³Ęmme dán johyagä nangue'e, nguetho bi xicä 'da yu cu bá peng bu guí 'bui, ngue guí ten'na ram Hma majuąni, ne nu'ų gätho guí øt'e din theui a ram Hma. ⁴Hin'yų man'da dán johyagä 'bu dí øde i ten'na ram hma majuąni ų dá xänbi.

Xun ngu rá mate ra Gayo

⁵Ma zi cu i, xun ngu ni mate ngue'a gadí jamansu ni cuhų, madague'bu hin guí pa ų. ⁶Nu'ų 'da yu cu gue bá peng bu guí 'bui bi ma nangue'e. Nu'bu mám petihe bi xije ngue i ja nin huęcate. 'Yørqui ts'ų ra mate gui fäx'ų 'bu bi zøm bu mahøn'a, nguetho yún sähų da 'bäx'ų yúm 'behni Oją. ⁷Nguetho nu'ų 'da bi 'behni da mba n'danni da ma nangue ra Jesucristo, ne hin te da 'yäp'ų hingui ęc'yei. ⁸Janangue'a jatho ga jamansuhų ų.

Ne nu'bu dí fäxhų ų, dí comhbų ra 'befi nangue rám Hman Oją bųya.

Nu ra Diótrefes in hecpate

⁹Dá penh'na n'da ra søcuą bu ja nim petihų. Pe nu ra Diótrefes hinguin nde da 'yøde 'be'a dí mamhbe, nguetho in nde dim 'bet'o nanguesę. ¹⁰Janangue'a, nu'bu dá mbagä bu, ga xi ahų 'bu dám petihų, 'be'a i øt'a ra Diótrefes, ngue di c'aman'ųje. Ne hinga høn't'a, ne hingui sin'ų yúm 'behni ya ní nets'i, ne di hecpa ų to'o ęna da zin ų, ne i høn a thi bųya.

Im mamanho nangue ra Demetrio

¹¹Ma zi cu'i, dí xi i, hin ga tenhdų ų yún t'øt'e yų ts'om'bäi, pe ga humbi ga tenhdų yún t'øt'e yų hocja'i. Nu'ų to'o zai øt' ran ho, bim 'bui ma'da'yo nangue Oją. Pe nu'ų to'o zai øt' ran ts'o hingui pa Oją ų. ¹²Pe nu ra Demetrio gätho im mamanho yų cu nangue'a. Ne nu yún t'øt'e gätho din theui a ram Hma majuąni. Necä n'dat'a dím mangä ngue xun ho a ra Demetrio. Ne guí pađi ngue majuąni dím mangä.

Rán zēgui ran zēngua

¹³Ǽmme xun gu 'be'a dín nde
ga xil'i, pe hønt'a dá huxä ra
søcuä jaa. ¹⁴Nguetho xømhma
mi ts'ætho ga mbagä bæ ba

nu i, ne dan yäui bæ. ¹⁵Ojä da
hyut'a ni mbæi. I penh'na ran
zēngua ni amigo 'bæcua ne dami
zēnguagahe ts'æ n'da ngu n'da æ
guí 'bæhmbæ bæ. Ne hønt'a dí xi
ahæ ya.

JUDAS

Ra søcuą bi 'yo't'a rá 'bäiui ra Jesucristo ra Judas

Ran zengua

¹Nugä drá Judascä, drá 'yęhęgä ra Jesucristo, ne man 'yohügä a ra Jacobo Santiago. Dí o't'ahü ra søcuą hõnbü go hapü i 'büh yu 'yęc'yei, gätho ahü ngue Ojā bi huahn'nahü ne ęmme di huęc'ahü, ne ra Jesucristo di jamansu ahü. ²Ne Ojā dí ndepe di 'da ahü rá mate xün ngu, ne da hyut'a ni mbüihü. Ne thocpa tho man'da gui hyąmhbü rán huęcate Ojā.

Yu hyäte xänbate

³Nu'ahü ma zü cu ahü dadí huęc'ahü, mí ndegä ga o't'ahü nangue 'be'a í pøjü Ojā gätho gahü. Pe dím bęngä ngue n'dan'yo jatho ga xi ahü. Jatho gui hyuthü nzambüi guin yąmhbü a rá m hma ma t'ęc'yeiü ngue bi 'dajü Ojā, dyü 'yęc'yeiü, n'damhma njon da zä di pä't'ahü 'be'a guí ęc'yeiü. ⁴Dí xi ahü na, nguetho i 'bü i 'da ü yu hyäte xänbate, gue'ü 'darbü gadím petihü, ne him bi xi ahü ngue xün ts'o im bęni da 'yõt'e. ęmme xün ts'otho ne hinguin 'yohü Ojā ü. Nguetho sä i ęn ü: “Sä gui 'yõthü

'be'a go guím bęnsehü, ne hin di ün'nahü Ojā nguetho i ja rá mate,” sä i ęn ü yu hyäte. Him majuąni i man ü, ne nu'ü hingui ęc'yei ma Hmuhü ra Jesucristo gue'a di mandagahü. Ne nt'o't'i bü ja rá m Hman Ojā 'be'a ran ünbi da nu ü i ma tengü na. Ne Ojā da 'yõt'e tengü bi ma. ⁵Nuya dín nde ga bęn'nahü 'be'a gá pąhmbü má m'bet'o, ngue 'be'a bi 'yõt' Ojā maya'bü. Nu Ojā bi yąn ü yu ją'i israel gue bi gęcřü ja ra häi Egipto, pe to'o gätho him bi 'yõt'e 'be'a nde Ojā, gätho Ojā bi japi bi du bü ma'ueni ü. ⁶Ne nu 'da ü yüm 'behni mahęts'i mí ja yú ts'edi. Pe m'bejua bi 'beh yú ts'edi 'bü mí ts'on yün 'yomfęni. Janangue'a bá pøm bü mahęts'i gueřü mí 'büi. Nuya Ojā hin di japi da bøm bü ja ra 'bexui gueřü 'buhya. Nguetho nu'ü tengü nthu't'i yu cadena bü, ne da gopü asta gue'bü go da zøn ra pa din ja rán ts'embi Ojā nts'utho. ⁷Ne'ü yu ją'i mí 'buřü ja ra hnini Sodoma ne ra hnini Gomorra ne yu hnini mbe 'darbü mí jahü, bi 'yõt' ran ts'o. Bi 'yõt' yün 'yomt'ęni, ne yün 'yohü bi 'yörpa ran ts'o yú min 'yohühü, tengü 'bü ra xisu i 'bühmi,

ne yu xisu mí øt'e tengu a. Pe nu Oja bi juadi nangue ra sibi mahçts'i. Ne nu'a 'be'a bi t'ørpə, Oja bi 'yuh ra hmepya 'be'a da 'yørpa yu dądits'oqui. ⁸Pe madague'bu i ja yu hmepya 'be'a da 'yøt' Oja, pe nu yu hyäte xänbate guexta'a i øt'e tengu mí øt' yu ja'i bu ja ra hnini Sodoma. I ma guese Oja i uti 'be'a da 'yøt'e xun ho gue'bu i 'ui, ne i ørpa ran ts'o rá ja'izehe. Ne i festhoho yún t'edi ra Hmu mahçts'i, ne di c'aman'u tho yum 'behni mahçts'i. ⁹Pe nu ra Miguel rá hmu yum 'behni mahçts'i, hingui øt'e tengu i øt'u yu hyäte xänbate. Nguetho nu'bu mín junt'ui ra zıthu nangue rá ja'i ra Moisés xun du, nu'a ra Miguel mí pađi ngue hingui ho 'bu dí yap'a ra zıthu ram hma xun ts'o. Janangue'a bi t'em thoho a ra zıthu: "Oja di hec'a'i." ¹⁰Pe nu'u yu hyäte i man ran ts'o nangue yum 'behni mahçts'i, ne nangue 'be'a gue majuani. Pe nu'u hingui pađi 'be'a gue majuani. Hønt'a i pađi tengu yu xa'yo ne yu buru, ne i øt'e tengu u. Pe Oja di un yun unbi ne di jua u nangue ran ts'o i øt'u. ¹¹Huçcate u i øt' yú pähä zehē tengutho bi 'yøt'a ra Caín. Ne nu'u i nde da xänba yu ja'i 'be'a gue him majuani, tengu bi 'yøt'a ra Balaam, n'damhma da dąh ra mbeti. Nu'u i festhoho yún t'edi a i ja rá ts'edi di mandagahu, tengu bi 'yøt'a ra Coré. Ne'u da mba ma juadi, tengutho ra Coré. ¹²Ne nu'bu guí øt' nin ts'ihmehu, gue'a ra hmepya gadín huçju n'da ngu n'da ahü, ne i søm bu yu hyäte xänbate, nu'u tengu 'bu i pä't'a xun ts'o bu ja ni pahnihu. Ne nu'u xingui ts'u i pe'ts' yú sä da zi nangue yún johya

zehē, ne xinguim bēni 'be'a nam bøn'a ran ts'ihmē. Pe nu'u yu hyäte hin te i ja a di muui, tengutho yu güi hinguin 'youi ra 'ye, ne ran dąhi i tuts'i. Ne nu'u tengu tho n'da ra za njam'bu zuh yún dät'o. Tengutho n'da ra za xu 'yot'i bi yøt'e. ¹³Ne nu'u yu hyäte xänbate 'bu i ya, i mbafi tengu 'bu emme mahyoni tho u yám hma. Tengu ra dehe bu ja ra dądeja ngue emme di hi 'bu i en ran dąhi, pe hønt'a 'be'a xun ts'o min 'youi ra dehe bi zopu ndendeja. Ne nu'u hingui sä da 'yut ra 'yu n'da nguetho tengu yu sø bi dągui, hin din ja ran yot'i mahøn'a, da gohi ra 'bexui mazai. ¹⁴Nu'a ra Enoc bim pøngahya maya'bu 'be'a nín juanbi da nu a n'da ngue i øt'e tengu i øt'u. Nu'a ra Enoc, ná cüt'a a rá m bom'бето ra Adán, bi ma: "Dami 'yøhmbu ya 'be'a da 'yøt' ra Hmu mahçts'i. Ba ghe din 'yohu yu miyone thoho u yám 'behni mahçts'i, ¹⁵ngue di juanba u gätho u i øt' ran ts'o. Ne di unbi nangue 'be'a hingui ho bi 'yøt'u, ne bi man ran ts'o nangue Oja gätho u ngue him bi 'yçç'yei Oja." ¹⁶Ne nu'u yu hyäte xänbate i sani nangue dí øt' mam 'buihu tengu i nde Oja. Ne i ma embi ngue'a n'da ra ja'i rá ts'oqui a 'be'a nám 'bu u. Nu'u i øt' ran ts'o tengu i ndese rá mbui u, ne din 'yççehē. Ne i xih rán ho u mi'da yu ja'i ngue i honi 'be'a i ndese.

**Nu ra Judas bi zam yu 'yçç'yei
ne bi xifi 'be'a da 'yøt'e**

¹⁷Pe nu'ahu ma zu cu ahü, dadí huçc'ahü, o guí pumbēnihü 'be'a bi man u yú 'bäihü ma Hmuhü ra Jesucristo. ¹⁸Ya bi xi ahü ngue dim

'bũ i 'da, gue'bũ rán zegui, ngue da den'nahũ ne da 'yøt' ran ts'o i ja bũ mbo yú mbũi Ʃ ne gue'a bi si ahũ. ¹⁹Ne nu'ũ yũ hyäte di dũmp Ʃ yũ 'yẽc'yei din junt'i. Pẽ i sãnzehe 'be'a i øt'e, ne hinguin 'yohũ rá Hogandãhi Ojã Ʃ. ²⁰Pẽ nu'ahũ ma zũ cu'ahũ, o guí øthũ tengu i øt' yũ hyäte, pẽ dami tenni xũn ho ni t'ẽc'yehũ him ma thãspi, ne gue'a dán te ni mbũihũ a bũya. Ne dami japi di manda ahũ rá Hogandãhi Ojã 'bũ guí yãhũ Ojã. ²¹Dami 'yøthũ ram 'bũi xũn ho ngue din theui rán huẽcate Ojã, ne dami tõmhũ a ra pa ba ẽh ra Jesucristo ma Hmuhũ, din ja rá yembũi nanguejũ ne di 'dajũ ra temazã. ²²Dami japi da 'yẽc'yei to'o di 'yon yú mbũi nangue Ojã. ²³Dami yãm

bũ ja ran ts'o, tengu tho 'bũ gã yãm bũ ja n'da ra sibi. Ne din ja ni yembũi nangue Ʃ 'da, pẽ damin jamansuse ngue hin gui 'yøthũ yũn ts'o tengu i øt'ũ. Dami samhũ 'be'a i øt'ũ gue bi ts'on yú mbũi Ʃ.

I ẽspa Ojã ra Judas

²⁴Nu'a Ojã i ja rá ts'edi di jajũ hin ga øthũ yũn ts'o, ne di dãjũ bũ ja rá hmi mahoqui tho ma mbũihũ. Ne ẽmme din jajũ ran johya bũ. ²⁵Hønt'a n'datho Ojã i 'bũi, ne hønt'a i pãdi xũn ho. Ne di pøjũ nangue 'be'a bi 'yøt'a ra Jesucristo ma Hmuhũ. Ne nu'a Ojã i ja rá nuĩxte thoho, nu'a ra Hmuts'ũt'abi, ne di manda 'be'a gãtho i ja a rá ts'edi, ne gãtho mí ja, ne i ja ya, ne din ja mazã. Ne hønt'a dí xi'ahũ ya.

APOCALIPSIS

Rán t'uti ra Jesucristo bi nu ra Xuua

Rám hman ra Jesucristo bi sih ra Xuua

1 Nu'a Oja bi 'yut yá 'yehę i 'bucua ja ra häi. Janangue'a nu ra Jesucristo bá pehna n'da rá m 'behni mahęts'i bi 'yurcă dra Xuuagă, rá 'yehęgă, 'be'a din ja. ²Ne nugă dra Xuuagă dí o't'ă ya 'be'a gătho dín nugă, ne'a rá m hman Oja ne'a rá m hman ra Jesucristo i xiqui. Gătho dí o't'ă ngue da fădi 'be'a majuani din ja. ³Din johya gătho to'o da man'a 'be'a nt'o't'i ua ja ra sœcuą. Ne din johya to'o gătho da 'yode 'be'a din ja. Ne din johya 'bũ da 'yot'e 'be'a gătho i mangua ja ra sœcuą, nguetho him maya'a din ja 'be'a gătho nt'o't'i ua.

I t'orpa ra sœcuą yũ 'yęc'yęi bũ ja yoto yũ hnini

⁴Nugă dra Xuuagă dí ot'ahu ra sœcuą gătho yũ 'yęc'yęi dim peti bũ ja yoto yũ hnini bũ ja ra häi Asia. Oja di jap ahũ ne da hyut'a ni mbũihũ, guet'a Oja i 'bũi ne mi 'bũi, ne guet'a dim 'bũi mazai. Ne rá Hogandahi Oja i juadi xũn ho rá ts'edi, gue i 'bũrũ hapũ di

manda rá ts'edi Oja, i pen'nahũ rán japi. ⁵Ne bí pen'nahũ rán japi a ra Jesucristo, ne da hyut'a ni mbũihũ. Nu'a ra Jesucristo zai i mam majuani, ne rá mbũdi bi dambęni 'bũ mi du, ne dim hmuts'ut'abi ne di manda gătho yũ ts'ut'abi gue i 'bucua ja ra häi. Nu'a di huęgahũ ne bi yanju nangue ma ts'oquihũ, bi mberca ma mbũihũ nangue ran ts'o, nangue rá ji bi mbãm 'bũ mi du bũ ja ra pont'i. ⁶Nu ra Jesucristo bi 'dajũ ra ts'edi dan ts'ut'abihũ ne dam mbăjahu ga ørpahũ rá 'befi bũ i ja rá ts'edi Oja rá Ta. Ne nu'a ra Jesucristo din ja rá nuixte ne rá ts'edi høn'bũ go njam'bũ mazai. Ne høn't'a gam bęmhbu a ya. ⁷Nuna ra Jesucristo guet'a ba ehę ban 'yohũ yũ güi, ne gătho yũ ja'i da nu. Ne gătho to'o bi ucpi da nu, ne gătho yũ ja'i i 'bucua ja ra ximhäi emme din ja ra dumbũi 'bũ bi nu a. Majuani njabũ din ja 'bũ bá ehę. Ne høn't'a gam bęmhbu a ya. ⁸Nu ra Cristo bi 'yęna: “Nugă ra mbũdi dãm 'bucă, ne njam'bũ him mi 'bucă,” ęn'a ra Hmu mahęts'i nuixte rá ts'edi, nu'a i 'bũi ne mi 'bũi, ne i 'bũi mazai.

**Ra Xuua bi nu madä rä
ts'edi ra Cristo**

⁹Nugä dra Xuuagä, ni cuju nangué ra Cristo, dí ot'ahü ra söcuä ya. Nujü dí comhbü yün ünbi guín nuhü nangué dí ɛc'yeihü ra Hmu mahɛts'i. Nu'a Ojä di manda bü ja ma mbüihü, ne ra Jesucristo bi 'dajü ra ts'edi ngue hin dadí xömbüihü 'be'a dí nuhü. Ne nugä dra Xuuagä dí ofädigä bü ja ra häi Patmos, n'da ra t'ühäi i ja bü ja ra dehe nguetho dím mangä rá m hman Ojä ne dí mangä nangué ra Jesucristo. ¹⁰Nu'a ra pa domingo dán ya'be Ojä, ne 'bex bi bəngä a rá ts'edi rá Hogandähi Ojä. Ne dá ɔcä n'da ra nde bü ja ma xüthä tengu'bü n'da ra thüxi, ɛmme nts'edi thoho. ¹¹Ne nu ra nde bi 'yena: “Nugä dra mbüdigä ne hinjam'bü ngue him mi 'bücä, ne zäi dí 'bücä.” Ne nu'a ra nde bi xicä, bi 'yena: “Gui 'yo't' ya 'be'a gätho gui nu, ne gui pənpü 'büh yu 'yɛc'yɛi, gue'ü dim peti bü ja yoto yu hnini bü ja ra häi Asia, guerpü ja ra hnini Efeso, nepü ja ra hnini Esmirna, nepü ja ra hnini Pérgamo, nepü ja ra hnini Tiatira, nepü ja ra hnini Sardis, nepü ja ra hnini Filadelfia, nepü ja ra hnini Laodicea.” ¹²Ne nugä dra Xuuagä 'bex dá nyɛgui ngue dín nde ga nugä to'o bin ya. Ne dá nugä yoto yu lámpara ngue ra oro yú gua. ¹³Ne dá nugä i 'bä inde bü ja yu lámpara ra Cristo, ngue'a bin ja'i ua ja ra ximhäi, mi he ra pahni xum mba, i sörpü ja yú gua, ne man thu't'i rá tija n'da ran gut'i ngue ra oro. ¹⁴Nu'ü yú xtä tengu ra t'axca

xide'yo, ogue tengu ra t'axcaxe. Ne nu yú dá ɛmme bi hyät'i tengu'bü n'da ra sibi i sɔ. ¹⁵Ne nu'ü yú gua, ɛmme di fexni tengu ra xit'egui ra bronce di hoc ra sibi ne i pa nthammi xun ho. Ne nu'a rá nde tengu yu dæthe xun ngu ne nts'edi di hj. ¹⁶Ne mi o rán 'yɛi yoto yu sɔ, ne bi bəxpü ja rá nde tengu n'da ra espada i yoho yú het'i ngue din juanbate. Ne nu'a rá hmi ɛmme bi fexni tengu rá ts'edi ra hyadi 'bü bi hyuxyadi. ¹⁷Ne nu'bü má nugä, dá tängä bü ja rá gua tengu'bü ya xtä tugä. Pə nuna bi dosca rán 'yɛi ne bi xiqui: “Yo guín su, nguetho nugä dra mbüdigä ne dran zeguigä, ne hinjam'bü him mi 'bücä. ¹⁸Nugä zäi dí 'büi, guecä dá tugä pə nuya gui nu dí 'bücä ya, ne dam 'bücä mazäi hön'bü go njam'bü. Ne i ja ma ts'edi gue dadí manda hapü i pa ü xun du. I jagä ran sogui ngue ga xocpa ü 'da, ne ga jurpa ü mi'da.” ¹⁹Ne bi xiqui, bi 'yena: “Dami 'yo't' ya 'be'a gätho gui nu ya, ngue gätho i ja ya, ne'ü gätho din ja m'bejua. ²⁰Ga xi a ya 'be'a ní hmepya i ja bü man 'yɛi, ngue yoto yu sɔ ne'ü yoto yu lámpara ngue yu oro yú gua. Gue yoto yu sɔ, rá hmepya ü yoto yum 'behni mahɛts'i, gue di ze'ü dim peti bü yoto yu hnini, ngue 'da'a n'danni yu hnini i 'büi. Ne nu'ü yoto yu lámpara rá hmepya ü yoto yúm peti yu 'yɛc'yɛi hapü zäi dim peti.”

**Ram hma da hmam bü
ja ra hnini Éfeso**

2 Nu'a ra nde bi xicä ngue ga o't'a n'da ra söcuä, ga undä a ram 'behni ngue i fäx ü yu 'yɛc'yɛi

bü ja ra hnini Éfeso. Ne nu'a ra söcuq da hmam bü 'büh yu 'yəc'yeyi. Nu yám hmanse a gue i 'yo inde bü ja yoto yu lámpara, ne i o rán 'yeyi yoto yu sò. ²Ne nu'a ra nde bi xi'ü yu 'yəc'yeyi bü, bi 'yena: “Dí paçä 'be'a gätho gá 'yøthü bü, ne dí paçä hangu nangu ra 'befi gá 'yøthü. Ne dí paçä gue hin gán xømbüi nangu ne 'befihü. Ne dí paçä ngue xingui ts'ü gadí jafü da 'yøt' ran ts'om'bäi n'da. Ne gá 'yänhdü 'da yüm hman ü to'o gna yú 'bäihü ra Cristo, ne gá paḥmbü yu hyäte thofo ü. ³Ne dí paçä gue hin gán xømbühü ran ünbi gá nuhü, ne ra 'befi gá 'yøthü nangu gá 'yəc'yeyigahü, ne xingui ts'ü gá 'ye'ts' ni t'əc'yeyihü. ⁴Pe i ja ahü ts'ü gue hin dí numanhogä, ngue gá 'yes'hü ts'ü a guí bønju ya ne hín gadín huejü. Ne hin guín jahü bü 'bü ra mbüdi thofo gá 'yəc'yeyigahü. ⁵Dami bëmhbü ya hangu na ngu bi ga'a ni t'əc'yeyihü 'bü gmí 'yes'hü a gní bønju ne gá 'ye'ts' nin huçcatehü. Dami päh nin 'yomfënihü ya. Dami thoju a gmí øthü rá mbüdi thofo. Pe nu'bü guexta'a guí øthü, ga 'uecä n'da ra lámpara 'bü, ne him man ga ja ahü tengu'bü ra lámpara bü guí 'bühmbü, 'bü hin gui hoc nin 'yomfënihü. ⁶Pe i ja ahü 'be'a xün ho ts'ü, nguetho n'dat'a díim bëmhbü gue hin dín numanhohü a i øt'ü yu nicolaítas. ⁷Nu'bü i ja ni zaguhü, gui 'yøhmbü 'be'a da xi ahü a rá Hogandähi Ojä gätho gyü 'yəc'yeyihü. Ne nu'ü to'o hin da thäpi nangu ran ts'o, ga undä ran t'ëdi da za yün dät'o bü ja ra za t'ëmbi rá za ra temazäi, gue i 'bäpü 'bü Ojä,” bi 'yën'a ra nde bi zoqui.

Ram hma da hmam bü ra hnini Esmirna

⁸Ne xø bi 'yëngui: “Nuya gui 'yorpa ra söcuq ram 'behni gue i fäx yu 'yəc'yeyi bü ja ra hnini Esmirna. Ne gui xifi gue mam hmangä, guecä mi 'bücä 'bü ra mbüdi thofo ne dam 'bücä mazäi, nugä dá tugä ne dá ndants' mahøn'a ne dí 'bühya, gui 'yena. Ne nu'a ra söcuq da hmam bü 'büh yu 'yəc'yeyi bü ra hnini Esmirna.” ⁹Ne gna'a ra nde: “Dí paçä 'be'a gätho nín ünbi guí sähü nanguecä. Ne dí paçä gue gyü hyoyahü bü ja ra häi, pe xün ngu i ja ahü nangu Ojä. Nugä dí paçä gue di c'aman'ü ahü 'da yu judío gue ënse majuañi yu judío ü, gue nde da ma yú t'ühni Ojä ü. Pe him majuañi yú t'ühni Ojä ü, pegue ráam peti ra zïthu a i øt'ü. ¹⁰Ne 'yo guí suhü ran ünbi gue mi ts'atho din ja ahü. Gui 'yøhmbü ya 'be'a din ja ahü, ngue gui nuhü rán ts'äte ra zïthu nu'bü da jo ahü 'da ahü. Ne 'det'apa guin nuhü yün ünbi. Ne nu'bü hin gui 'ye'ts' ni t'əc'yeyihü madague'a gui tuhü, gá tãhmbü xün ho a ra te 'bü. ¹¹Nu'bü i ja ni zaguhü, gui 'yøhmbü ya 'be'a i xi ahü rá Hogandähi Ojä gyü 'yəc'yeyihü. Ne nu'ü to'o hin da thäpi nangu ran ts'o, hin da mba bü ja ran ünbi mazäi, ne hin di ünba a ná yoho ran däte,” bi 'yën'a ra nde bi xiqui.

Ram hma da hmam bü ra hnini Pérgamo

¹²Ne bi xic mahøn'a ra nde, bi 'yena: “Nuya gui 'yorpa ra söcuq ram 'behni ngue i fäx ü yu 'yəc'yeyi

bü ja ra hnini Pérgamo, gue da mam bü 'buh yu 'yəc'yeyi. Ne gui 'yo't'i 'be'a dí mangä gue i jagä ra espada yoho yú het'i. ¹³Nugä dí paçä 'be'a guí øthu hapu guí 'buhmbü, guerpü di manda ra zïthu. Ne dí paçä gue hin gá hyehmbü ni t'əc'yeyihü, xíngui ts'ü gá cønju nu'bü mi mba ntho bü a ma hoga'yehë ra Antipas, guerpü 'buh ra zïthu. ¹⁴Pe i ja ahü ts'ü a gue hin dí numanhogä, nguetho i 'bü i 'da ahü i ten rán xädi ra Balaam, nu'a ran 'yohü gue bi xänba ra Balac 'be'a da 'yøt'e gue da hyät'ü yu israel. Nu ra Balac bi xih yu ja'i da den yün gopa yu hmite, ngue da zi 'be'a bi mbøspa ü, ne da 'yøt' ran 'yomt'ëni. ¹⁵Ne i 'bü i 'da ahü gue hingui nde da 'yelts' yün xädi yu nicolaítas, ne hin dí numanho 'be'a øt'ü. ¹⁶Janangue'a dami päh nin 'yomfënihü. Ne nu'bü hin'na, ga mbagä bü n'dihi ne ga sè'ü nangué mam hmangä, tengu ra espada gue i pøm bü ma ndegä," bi 'yën'a ra nde gue bí 'yëh mahëts'i. ¹⁷Ne bi thoqui bi xiqui, bi 'yëna: "Ne to'o i ja yú zagu, da 'yøde 'be'a xi'a rá Hogandähi Oja yu 'yəc'yeyi. Ne to'o hin da thäpi nangué ran ts'o, ga undä ra maná mahëts'i gue nt'ägui. Ne ga undä n'da a n'da ra do xün t'axi guerpü nt'o't'i ma'da'yo rá thuhu zehë. Ne xínga gue'ü mi'da yu ja'i da badi 'be'a nt'o't'i bü, hønt'a to'o da hyäni," ën'a ra nde bí 'yëh mahëts'i.

**Ram hma da hmam bü
ra hnini Tiatira**

¹⁸Ne bi xic mahøn'a, bi 'yëna:
"Nuya gui 'yorpa ra søcuä ram

'behni gue i fäx ü yu 'yəc'yeyi bü ja ra hnini Tiatira, gue da hmam bü 'buh yu 'yəc'yeyi. Gui 'yorpi 'be'a dí mangä rá Ts'ant'ügä Oja, gue i sø ma dä tengu ra sibi i the, ne nu'ü ma gua di fexni tengu n'da ra bronce ra xit'egui gue i pa nthämmi xün ho. ¹⁹Dí paçä 'be'a gätho guí øthu ne dí paçä gue i ja nin huçatehü ne majuäni guím bënju, ne ja a ni t'əc'yeyihü xün ho. Ne dí paçä gue guí øthu xün ho rá 'befi Oja, ne hin gán xømbühü. Ne man'da xün ho guí øthu ya xinda gue'bü ra mbüdi tho gá 'yəc'yeyihü. ²⁰Pe i ja ahü ts'ü a hin dí numanhogä, nguetho gadí jafü in xänbate bü n'da ra xisu, ra Jezabel, gue'a i ënse rá pøngahya Oja. Pe nu'a i xänba yu 'yəc'yeyi bü da den yün ts'ihme yu hmite, ne i xänba ran 'yomt'ëni. ²¹Nugä dá tøm'i a ra xisu ngue xtí päh rán 'yomfëni, pë hingui nde, i nde di thocta a ra ts'on'yomfëni. ²²Janangue'a ga un ran ünbi nts'edi, gue din hyën'na ra xisu, ne'ü gätho to'o i tenni da nu ran ünbi nts'edi gue ga undä. Ne din jabü ga øt'ä nu'bü hin di päh yün 'yomfëni ü ne hin da hyeh ran ts'o i øthu a ra xisu. ²³Ne nugä ga ho gätho yú t'ühni a ra xisu, guerpü da bā ü gätho yu 'yəc'yeyi gue dí paçä yün 'yomfëni yu ja'i, ne dí paçä 'be'a gätho in nde yú mbüi ü. Ne ga cos'ahü 'be'a gá 'yøthu n'da ngu n'da ahü. ²⁴Pe mi'da ahü bü ja ra hnini Tiatira gue hin gá tenhdü rán xädi ra xisu, ne hin guí pähmbü rán xädi ra zïthu tengu i man ü 'da gue ëna paði xün ho rán xädi ra zïthu. Ne nugä hin ga 'da ahü man'da xün hëi gui 'yøthu.

²⁵Pe hønt'a ga xi ahũ, guim benthu xũn ho ni t'ęc'yeyihũ asta gue'bu go bá ęcä mahøn'a. ²⁶Ne nu'ũ to'o hin da thapi nangue ran ts'o, ne'bu di thoqui da 'yøt'e 'be'a gätho dí ndegä asta gue'bu go rán zegui ra pa, ga undä ran t'ędi di manda 'da yũ xęqui ra häi, ngue ga comhbe ra ts'edi bi 'dacä ma Ta. ²⁷Ne'ũ di manda gätho ı yũ ja'i ngue 'dahma 'dan'yo bu na ya. Ne da 'yut ram fet'ęgui ı man suihe, tengu'bu da xen ra jahäi a ra bareta ngue din tęxt'i. Ne gue'a ra ts'edi bi 'dacä ma Ta. ²⁸Nugä tengu'bu dra Dąsø. Ne to'o da 'yøt'e 'be'a xũn ho, dam 'bũhmbu 'bu guá pengä. ²⁹Ne nu'bu i ja ni zaguhũ, gui 'yøhmbu 'be'a i xih rá Hogandahi Oja yũ 'yęc'yeyi," ęn'a rá Ts'ant'ũ Oja.

**Ram hma da hmam bu
ra hnini Sardis**

3 Ne xø bi 'yęng mahøn'a: "Nuya gui 'yorpa ra søcuą ram 'behni i fäx ı yũ 'yęc'yeyi 'bũpũ ja ra hnini Sardis. Ne gui xih mam hmangä, ngue dí 'bu'be rá Hogandahi Oja i juadi xũn ho yú ts'edi. Ne i o ma 'ye ı yoto yũ sø. Ne nuna mam hma da hmam bu 'bũh yũ 'yęc'yeyi. Nugä dí paçä 'be'a gätho guí øthũ bu. Nu ahũ guí mamhbũ maxøts'e thoho, ne sä guí ęmhbu guí 'bũhmbu nangue Oja, pe dí paçä, nu ahũ, tengu'bu ya xũn du ni tehũ. ²Pe daman nuhmbu ya, ne dami zacuahũ a zũ ts'ũ ni t'ęc'yeyihũ bi bongui, n'damhma him majuąni da du ni tehũ ngue gan ınbahũ mazä. Nguetho dí paçä gue hin guí øthũ in nde Oja gui 'yøthũ. ³Dami ęmhbu ya 'be'a bi sãn'nahũ. Nuya

dami päh nin 'yomfęnihũ, ne dami tenhdũ 'be'a gá paħmbũ rá mbũdi. Pe nu'bu hin gui päh nin 'yomfęnihũ, ga mbagä bu tengu n'da ra bę, ne hin gui paħmbu 'be'a má ora ga søngä bu, ne ga ın'nahũ. ⁴Pe i 'bu'i 'da ahũ gue him bi ts'on yú mbũi. Ne nu'ũ dan 'yohe ı, ne da hye ı yũ pahni xũn t'axi nguetho yún sähũ dan 'yohe," bi 'yęn'a ra nde bí 'yęh mahęts'i. ⁵Ne bi thoqui bi xic ra nde, bi 'yęna: "Ne nu'ũ to'o hin da thapi nangue ran ts'o, da hye yũ pahni xũn t'axi. Ne hin ga ts'onba yú thuhu i huxpũ ja ra søcuą i ma to'o i ja ra temazaı. Ne gam mangä gue ma mbetigä ı, guerpũ ja rá hmi ma Ta, guerpũ i 'bäh yám 'behni mahęts'i. ⁶Ne nu'bu i ja ni zaguhũ, dami 'yøhmbu 'be'a i xih rá Hogandahi Oja ı yũ 'yęc'yeyi," ęn'a ra nde.

**Ram hma da hmam bu
ra hnini Filadelfia**

⁷Ne bi xiqui mahøn'a: "Nuya gui 'yo't' man'da ra søcuą, gui un'na ram 'behni i fäx'ũ yũ 'yęc'yeyi 'bũpũ ja ra hnini Filadelfia, gue da hmam bu 'bũh yũ 'yęc'yeyi. Ne gui xih mam hmangä gue xũn hothogä, hin'yũ ma ts'oqui, ne hønt'a majuąni dí m angä. Ne dí ha ran sogui ngue ra hmepya i jagä ra ts'edi tengu ra hmepya bi 'yu'a ra David. Ne nu'bu ga xocpa n'da bu ja ma ts'edi, njo'o n'da da zä da gurpi, ne nu'bu ga jurpa n'da, njon da zä da xocpi. ⁸Nugä dí paçä 'be'a gätho guí øthũ bu, ne dá xoc'ahũ rá 'yu Oja man'da da zä gui 'yørcahũ ma 'befi, ne hingui sä n'da ra ja'i da got ra 'yu. Ne dí paçä ngue

hinguin zaqui ni t'ɛc'yɛihɘ, pɛ i ja ahɘ ts'ɘ. Thocua thoho gá ten man xádigá, xíngui ts'ɘ gá hyegahɘ. ⁹Pɛ nuya dami 'yøhmbɘ ts'ɘ ya 'be'a dín ja yɘ ja'i bɘ gue i ten ra zĩthu, nu'ɘ im ma gue yɘ hogajudío ɘ, pɛ him majuani yɘ hogajudío, ngue hingui ten Oja ɘ. Nugá ga japi dín danyahmu bɘ ja ni guahɘ to'o i ten'na ra zĩthu, n'dahma da bɘ ɘ ɛmme ngue dádí huɛc'ahɘ gyɘ 'yɛc'yɛihɘ. ¹⁰Ne nangue a dá xi ahɘ, ne hin gán xømbuihɘ 'bɘ mi mba ma ɛn'ni ahɘ, tengugá, janangue'a ga jamansu ahɘ nu'bɘ bi zøn ra pa dín ja ran ɛnbi nts'utho ua ja ra ximhäi, ngue da ts'á gátho yɘ ja'i i 'bɛcua ja ra ximhäi. ¹¹Nuya him maya'a ga mbagá bɘ. Nde'bɘ gan jamansuhɘ gue hin gui jafu n'da di ts'on'na ni t'ɛc'yɛihɘ, ngue hin da zä gui hyámhbɘ 'be'a gá tãhbɘ. ¹²Ne nu'ɘ to'o hin da thapi nangue ran ts'o, ga japi da hyan a ra 'bɛfi nuixte thoho, ngue tengu n'da ra guangu bɘ ja rá ngu ma Ojahɘ mahɛts'i, ne njám'bɘ da bøm bɘ. Ne ga o't'á rá thuhu ma Oja bɘ ja rá ja'i, ne ga orpɘ rá thuhu rá hnini ma Oja, Jerusalén ma'da'yo, guet'a ra hnini ba çapɘ bí 'bɘ Oja mahɛts'i. Ne'a ma thuhu ma'da'yo ga o't'á bɘ ja rá ja'i ɘ. ¹³Ne to'o i ja yá zagu, dami 'yøhmbɘ 'be'a i xih rá Hogandãhi Oja ɘ yɘ 'yɛc'yɛi," bi 'yɛna.

**Ram hma da hmam bɘ
ra hnini Laodicea**

¹⁴Ne bi xiqui mahøn'a, bi 'yɛna: “Nuya gui 'yorpa ra søcuá ram 'behni i fãx'ɘ yɘ 'yɛc'yɛi 'bɘpɘ ja ra hnini Laodicea, da hmam bɘ

a. Ne gui xih mam hmangá guecá zai dím mam majuani. Nugá dá øt'á 'be'a gátho i ja ua ya gue bi zänd Oja. ¹⁵Nugá dí paçá 'be'a gátho gá 'yøthɘ bɘ, xøgue guí 'yo indethɘ, yoho nin 'yomfɛnihɘ, ne 'da xni hothɘ. Man'da xcá numanho ahɘ 'bɘ n'dat'a ni t'ɛc'yɛihɘ xquí 'yøthɘ, xtán ho ogue hin dí ho. ¹⁶Pɛ nugá dí san'nahɘ a gá 'yøthɘ, ne ga sox ahɘ. ¹⁷Guetho nu ahɘ sä guí ɛmhɘ gyɘ membetihɘ 'be'a gátho guí homhbɘ, ne guí ɛmhɘ hin'yɘ 'be'a man'da guí homhbɘ. Pɛ nugá dí paçá gue hin'yɘ 'be'a i ja ahɘ di muui. Pɛ huɛcate ahɘ, xøgue ndumbui thoho ahɘ, tengu'bɘ gyɘ 'yãhehɘ ne guí xädãhɘ,” ɛn'a ra nde bí 'yɛh mahɛts'i. ¹⁸Ne xø bi 'yɛna: “Nugá gan zo ahɘ ts'ɘ, gua ɛhmbɘ ga 'da ahɘ ra temazai, tengu'bɘ gui tãhbɘ ra oro mahoqui ngue ra sibi, janangue'a majuani gam membetihɘ. Ne ga 'da ahɘ ran ho ni mbuihɘ, tengu'bɘ gui tän yɘ pahni xun t'axi gui hyehɘ, janangue'a hin gui pe'ts' ni sähɘ ngue hin'yɘ 'be'a gdí comp' ni ja'ihɘ. Ne ga xoc'a ni dãhɘ, tengu'bɘ gui tãhbɘ ra 'yɛthi gui cospa ni dãhɘ, janangue'a da zä gui nuhɘ xun ho. ¹⁹Nugá ga dãmhyá ahɘ ts'ɘ, ne ga 'da ahɘ ts'ɘ ran ɛnbi gátho to'o dadí huɛcá, n'damhɘ di hoc'a ni mbuihɘ. Janangue'a daman ɛhyahɘ gui päh nin 'yomfɛnihɘ. ²⁰Nuya gui 'yøhmbɘ ts'ɘ, nguetho dí 'bãcá bɘ ja ra goxthi, dín zo ahɘ. Ne to'o da 'yøh ma ndegá ne da xogui, ga çarpɘ, dam 'bɘ'be bɘ ne dam pa'be. ²¹Ne to'o hin da thapi nangue ran ts'o, ga japi ga huxhe bɘ mahɛts'i, guepɘ i ja ma ts'edi, tenguthoho

'bũ má ɬapã ran ts'o ne dí hux'be ma Ta bũ mahɛts'i. ²²Ne to'o i ja yú zagu, da 'yø'a i xi a rá Hogandãhi Ojã u yũ 'yɛç'yei," bi 'yɛn'a ra nde bi xiqui.

Ran thãnde bũ mahɛts'i

4 Ne nu'bũ mi jua a bi mam bũya, dá ndøts'e, ne dá nugã nsoqui n'da ra jut'i mahɛts'i. Ne nu'a ra nde dá øcã tengu thofo n'da ra thũxi i yã nts'edi, bi 'yɛngui: "Ba ɛcua ne ga ut'a'i 'be'a jatho din ja m'bejua." ²'Bex bi 'dacã ra ts'edi rá Hogandãhi Ojã gue bi zã dá nugã bũ. Ne dá nugã bũ mahɛts'i n'da ran thuts'i mahoqui xũn ho, tengutho bũ hux yũ hmuts'ut'abi. Ne mí huxpũ n'da. ³Ne nu'a to'o mi hupũ, di fexni tengu yũ fexna sødo ra jaspe oque ra cornalina. Ne bi go'ma ra 'bejũni di fexni tengu ra fexna sødo ra esmeralda. ⁴Ne bi mbãs' pũ ja ran thuts'i mi 'dãte ma goho yũn thuts'i, guepũ mi hupũ 'dãte ma goho yũ ɬaç'yei. Gãtho mi he yũ pahni xũn t'axi ne mi hu'ts' yú corona ra oro. ⁵Ne guepũ ja ran thuts'i mi hø inde, bi bøm bũ ra huei nts'edi, ne ran gãni ɛmmẽ di thoni, ne yũ nde. Ne nubũ mi hu a n'da, mi ja bũ yoto yũ sibi gue mi xeh yũ t'usibi, rá hmepya rá Hogandãhi Ojã u, gue í juadi xũn ho yú ts'edi. ⁶Ne nubũ mi hu a n'da, mi ja bũ n'da ɛna ra deã, ne ɛna ra xito. Ne dá nugã goho yũn t'uti gue madim 'bã't'a ran thuts'i, gue i 'bui. Ne gãtho goho yũn t'uti mi ja yú dã bũ yú hmi ne yú xũthã, ne gãtho yú jã'i. ⁷Nu'a n'da ran t'uti bi nequi tengu n'da ra zate ra león, ná yoho bũya bi nequi tengu n'da ra toro,

ne ná hyu bũya bi nequi tengu rá hmi ran 'yohũ, ne ná goho bi nequi tengu n'da ra ɬapents'u madí tũnts' yú zahua, tengu'bũ 'yo. ⁸Ne gãtho goho yũn t'uti i 'bui, ja n'da ngu n'da 'dato yú hua. Ne gãtho yú hua i ja xũn ngu yú dã maxøts'e nepũ mbo. Ne ma pa ne ra xui bi ɬãnde Ojã, xĩngui ts'u bin hɛ'a nãn tuhu, ne bi 'yɛm 'bũ min tuhu:

Xũn ho, xũn ho, xũn hotho Ojã nuĩxte rá ts'edi,
gue'a mi 'bui ne i 'bũhya, ne
guet'a i 'bui mazã.

⁹Ne gãtho goho yũn t'uti bi ɬãnde a gue mi hu inde bũ, bi 'yɛspa a Ojã ne bi xifi jamadi Ojã gue i 'bũhya ne dim 'bui mazã hø'n'bũ go njãm'bũ. ¹⁰Ne nu'bũ mi ɬãnde Ojã yũn t'uti, gãtho 'dãte ma goho yũ ɬaç'yei bin ɬanyahmu bũ ja rá hmi a i hu inde bũ, ne bi un'ndũ yú corona ra oro gue mi hu'ts'i. ¹¹Ne bi 'yɛna:

Nu'i ma Hmu ahe, ma Ojã ahe,
hø'n'a thofo nin säui din ja ni
nuĩxte ne ni ts'edi, ne hø'n'a
thofo nin säui da numansu a
u gãtho i 'bui.

Nguetho gãtho gã 'yøt'e 'be'a i
ja ya,
nangue ni pãhã zehe, ne gue'a
ni pãhã án ja'u 'be'a i ja ya.

Ra T'ũde'yo rán säui di tũnts'a ra søcuã

5 Ne nugã dra Xuuagã dá nugã a mi huxpũ ja ran thuts'i mi çã bũ rán 'yei n'da ra søcuã m'bants'i ne nt'o't'i maxøts'e nepũ mbo. Ne mi ja yoto yũn cuahmi bũ ja ra søcuã. ²Ne dá nugã n'da ram 'behni mahɛts'i xũn zaqui, ne nts'edi

bi ma: “Ha 'bũ a n'da rán sãui da xøc'ũ yún cuahmi i ja ua ja ra søcuã, ngue di tũnts'i,” bi 'yẽna. ³Ne xinga n'da mi 'bũpũ mahẽts'i, xinga n'da mi 'bũpũ ja ra hãi, ne xinga n'da mi 'bũpũ i 'bũ Ʃ xũn du rán sãui da xøc yún cuahmi ra søcuã ngue da bãđi 'be'a nt'o't'i bũ. ⁴Ne nugã dra Xuuagã ẽmme dán zongã nguetho njongui 'bũi rán sãui di tũnts'a ra søcuã ngue da nu 'be'a nt'o't'i bũ. ⁵Ne nu n'da ra ðaç'yei bi 'yẽngui: “O guí zoni,” bi 'yẽngui, “nguetho 'bũ'a n'da t'ẽmbi ra León nanguẽ rá 'yũ ra Judá, ne rá 'yũ ra ts'ũt'abi ra David, nu'a him bi thãpi nanguẽ ran ts'o, ne da zã da xøc'ũ yún cuahmi ra søcuã.” ⁶Ne 'bex dá nugã n'da i 'bã inde bũ 'bũh yũn t'uti, ne'ũ 'dãte magoho yũ ðaç'yei. Ne nu'a bi nequi tengu n'da ra T'ũde'yo bi mba ntho. Nu'a ra T'ũde'yo mi ja yoto yú ðani ne mi ja yoto yú ðã, gue'a ra hmẽpya rá Hogandãhi Ojã gue í juadi xũn ho yú ts'edi, bá 'behni gãtho ná ngũni ra ximhãi. ⁷Ne bi mba bũ ne bi gãnba ra søcuã gue mi ja bũ rán 'yei n'da gue mi hupũ ja ran thuts'i. ⁸Ne nu'bũ mi gãnba ra søcuã, nu'ũ 'dãte magoho yũ ðaç'yei bin ðanyahmu bũ ja rá gua ra T'ũde'yo. Ne n'da ngu n'da mi hã yú arpa'bida, ne gãtho mi ja yú ximbo ra oro mayuh rán ðega ra za i yũmanho, ra hmẽpya gue ní mba nt'ẽspi Ojã, gue i ẽspa Ojã Ʃ yú t'ũhni. ⁹Ne gãtho bin tu a n'da ra thuhu ma'da'yo, ẽn'ũ:

Høn'a zehẽ i nin sãui gui xøcua yún cuahmi ra søcuã, nguetho ya bi tho i, ne nanguẽ ni ji guí jut'ũ yũ ja'í, ngue gá 'yørpa yú mbeti Ojã Ʃ

gãtho Ʃ 'da gue 'dahma 'dan'yo bũ na yã, ne gãtho Ʃ 'da gue 'dahma 'dan'yo yú 'yũ, ne gãtho Ʃ 'da gue 'dahma 'dan'yo yú hãi mi 'bũi.

¹⁰Ne gá un ni ts'edi din ts'ũt'abi, ne dim mbãjã bũ di manda rá ts'edi Ojã, ne di manda bũ ja ra hãi, bi 'yẽm 'bũ min tuhu.

¹¹Ne nugã dra Xuuagã, 'bex dá nugã ne dá øcã yú nde yũm 'behni mahẽts'i ẽmme xũn ngu yũ munts'i, ngue yũ millone thoho madím 'bã't'a mi hupũ ja ran thuts'i, ne yũn t'uti ne yũ ðaç'yei. ¹²Ne gãtho yũm 'behni mahẽts'i nts'edi bin tuhu, ne bi 'yẽm 'bũ min tuhu:

Nanguẽ bi du ra Jesús ra T'ũde'yo, rán sãui din t'un rá ts'edi, ne 'be'a gãtho di muui, ne ran 'yomfẽni nuĩxte, ne ra ts'edi nuĩxte, ne da hyãnba yũm hman Ʃ i numansu. Ne da t'ẽspi ne ẽmme da hnumanho.

¹³Ne 'bex dá øcã bi mba nt'ẽspi a huxpũ ja ran thuts'i, ne ra Jesús ra T'ũde'yo. Gãtho i 'bũi bi man'ũ tengu n'dare thoho:

Majãpi thoho ne i hnumansu ngue nuĩxte thoho. Ne din ja rá ts'edi xũn ho, ne gãtho i 'bũi da 'yẽspi høn'bũ go njãm'bũ mazãi. Njabũ bi ma gãtho i 'bũpũ mahẽts'i, nepũ ja ra hãi, ne'ũ xũn du, ne'ũ 'bũpũ ja yũ ðeja, ngue n'dat'a bi man'ũ.

¹⁴Ne gãtho goho yũn t'uti i 'bãpũ mahẽts'i bi 'yẽna: “Necãhe n'dat'a dím bẽmhbe a,” bi 'yẽn'ũ. Ne gãtho

'däte magoho yu dąç'yeyi mi 'bupü bin dąnyahmu i thąnde a hu'inde bu mahęts'i, ne ra T'ude'yo.

Yoto yun cuahmi

6 Ne nugä dra Xuuagä dá nu ra Jesús ra T'ude'yo bi xoc'a rá mbüdi rán cuahmi ra söcuą ne bi dü'mi di tunts'a ra söcuą. Ne n'da ran t'uti bi xicä, ne nt'ode rá nde tengu ran gäni: “Ba ęcua gua nuua,” bi 'yęngui. ²Ne dá hętä bu, ne dá nu n'da ra t'axca ndofani. Ne nu'a mi huxpü mi hą n'da ran sa, ne bi mba ma unni n'da ra corona. Ne bi mba bu ząi da dąh yun sui din ja. ³Ne nu ra Jesús ra T'ude'yo bi xoc'a ná yoho rán cuahmi ra söcuą. Ne dá ocä a bi mam man'da ran t'uti, bi xicä: “Ba ęhe, gua nu,” bi 'yęngui. ⁴Ne dá nugä, bi böm bu n'da ra thenga ndofani. Ne mi huxpü n'da, ne bi mba ma unni ra espada xum mba. Ne bin t'un'na ran t'ędi gue di japi din sü'u yu ją'i gätho 'bupü ja ra ximhäi, ngue din hyo n'da ngu n'da u. ⁵Ne nu'a ra Jesús ra T'ude'yo bi xocua ná hyu ran cuahmi, ne xö dá ocä rá nde man'da ran t'uti bi xicä: “Ba ęhe, gua nu,” bi 'yęngui. 'Bex dá nugä bi böm bu n'da ra 'bondofani, ne mi huxpü n'da mi hą ra t'ent'i. ⁶Ne dá ocä n'da ra nde bi böm bu mi 'bäh yun t'uti, bi 'yęna: “Hont'a n'da kilo ra trigo da dän'a n'dapa, ne hont'i hyu kilo ra cebada da dän'a n'dapa. Pe dami jamansuhü ra aceite ne ra vino, o gadí japi dim 'bedi.” ⁷Ne nu'bu mi xoc'a ná goho ran cuahmi a ra T'ude'yo, dá ocä rá nde man'da ran t'uti, bi 'yęngui: “Ba ęhe gua nu,” bi 'yęna. ⁸Ne 'bex

dá nugä bi böm bu n'da ra ndofani xun c'axt'i ts'u. Ne mi huxpü a n'da t'ęmbi ran dąte, ne mí ten'na ran dąte n'da gue xí böm bu 'bu u xun du. Nu'u bin t'un ra ts'edi di manda u ná goho bu 'buh yu ją'i gätho ra ximhäi. Ne nu'u bin ja ra ts'edi gue da hyo yu ją'i nangue ra espada, ne nangue din tumanthuhu, ne nangue ra gęhe, ne yu zate da hyo yu ją'i. ⁹Ne nu'bu mi xoc'a ná cüt'a rán cuahmi ra söcuą a ra T'ude'yo, dá nugä bu n'da ra mexa guerpü i pa m'böspe Oja, gue bim 'böt'se zehé u yu 'yęç'yeyi. Ne dá nugä bi hyupü 'bimexa yú te u gätho í tho a rá m hman Oja, ne bi ma nangue ra Cristo. ¹⁰Ne gätho u mi hupü 'bimexa nts'edi bi 'yęna: “Ma Hmu tątethoho ni ts'edi, ne xun ho i, ne majuąni guím ma. Ham'mi pa gui t'omi ngue gui 'yörpa ran juąnbi u, ne gui cospa u yu ją'i 'bupü ja ra ximhäi 'be'a bi 'yörcahe,” bi 'yęn'u. ¹¹Pe nu'u bin t'un yú pahni xun t'axi, ne bi sifi da d'omi ts'u 'da yu pa, ja gue'bu bi gua'u dí du a rá m hman Oja u yú mi'yęhehu, ngue tengu u. ¹²Ne nugä dra Xuuagä dá nugä ra T'ude'yo bi xoc'a ná 'dato rán cuahmi a ra söcuą. Ne 'bex bin ja n'da ra 'yąmhäi nts'utho. Ne nu'a ra hyadi gätho 'bex bi boqui tengu n'da ra 'bo'b'ot'e, ne nu'a ra ząna 'bex bi thengui tengu ra ji. ¹³Ne gätho yu s'ö bi dąpü häi, tengu n'da ra za i h'oh yún dät'o 'bu i huąn ran dąhi. ¹⁴Ne nubü xun c'ammi ra ximhäi, bi mba m'bants'i tengu'bu ra söcuą, bim 'bedi. Ne gätho yu t'uhäi mi ja bu ja ra dehe, pe ne'u gätho yu t'öhö, bi mba ma pädi bu mi ja. ¹⁵Ne gätho yu ts'üt'abi bu ja

ra häi, ne gätho yú ngurpi yu ja'i, ne gätho yu hmudofui, ne gätho yu membeti, ne gätho i jase yú ts'edi, ne gätho yu 'yëhe, ne gätho hing yu 'yëhe, bi mba bu dapo, mi honi hapu din 'yani gueru ja yu hyanhäi, o gueru ja yu hyado. ¹⁶Ne gätho mi nde u da zemba yú ya yu do 'bu bi xo't' yu t'ohø ne da go'mi, ngue i su da nu a rá cue a i huxpu ja ran thuts'i mahçts'i, ne'a ra T'ude'yo. ¹⁷Nguetho bi zøn ra pa ran unbi nts'utho, ne njon da zä da hyät ran unbi.

Rá 'bede u yu israel bu mahçts'i

7 Ne nubaya dá nugä goho yum 'behni mahçts'i, ne 'da a n'danni mi 'bäpu rá nyani ra ximhäi i sam'ma ran dahi i 'yo ua gue xingui ts'u din 'yo bu ja ra häi, o gueru ja ra dadeja, ne xinga gue di 'yan yu za. Ne'u yu dadeja hin di 'yani, di nequi tengu n'da ra xito xun juani thoho. ²Ne dá nugä n'da ram 'behni mahçts'i bí 'yepu ní bõx ra hyadi, ne nu'a bá hya a rá sello Oja ngue i 'bui, ne nts'edi bi mba't'u goho yum 'behni Oja gue i 'bäpu yú nyani ra ximhäi. Gue'u mi 'bäpu bin t'un ra ts'edi di unba ra häi ne ra dadeja. ³Ne nu'a ram 'behni mi ha ra sello, bi xi u mi'da gue da dø'mi ts'u, him 'bex di unba ra häi o gue ra dadeja o gue yu za, ja gue'bu di selloba bu ja yú dç yu 'yçc'yçi a rá sello Oja. ⁴Ne dá oçä hangu bi 'beh yu ja'i di jap ra sello yú dç, n'da ciento ne yote ma goho mahuahi, bi thasta u yúm bom'бето yú ts'unt'u ra Israel. ⁵Bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'бето ra Judá. Ne bi thasta u 'de'mayo

mahuahi yúm bom'бето ra Rubén. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'бето ra Gad. ⁶Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'бето ra Aser. Ne bi thasta u 'demayo mahuahi yúm bom'бето ra Neftalí. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'бето ra Manasés. ⁷Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'бето ra Simeón. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'бето ra Leví. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'бето ra Isacar. ⁸Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'бето ra Zabulón. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'бето ra José. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'бето ra Benjamín.

Yu ja'i mi he yu pahni xun t'axi

⁹Ne nugä dra Xuuagä, dá handi ne dá nugä xun ngu yu ja'i ne njon da zä da mbede hangu na ngu dá nugä. Dá nu u i 'bäpu gätho u 'da gue 'dahma 'dan'yo bu na ya, ne gätho u 'da gue 'dahma 'dan'yo yú 'yu, ne gätho u 'da gue 'dahma 'dan'yo yú häi mi 'bui. Ne gätho u mi 'bäpu mí hçt'a mí huxpu ja ran thuts'i bu mahçts'i, ne mi hçt'a ra Jesús ra T'ude'yo. Gätho mi 'bäpu mi he yú pahni xun t'axi, ne mi çä yu xijam'boza. ¹⁰Ne gätho nts'edi bi 'yçna:

εμμε δίν νυμανηο αηε, μα
Οηα αηε,
τατηθη νι τς'εδι, νε'ε γρα Ιηςυς
γρα Τ'υδε'ιο, δί ες'αηε νγυε
γά πøγε, βι 'γην υ.

¹¹Ne gätho yum 'behni mahçts'i bi mbä'tsa mi hupu made bu mahçts'i, ne gätho 'däte ma goho

yü dác'yei ne'ü gátho goho yün t'uti bi mbäs' thoho gátho mi 'bupü, bin danyahmu, bi nye'mahäi, bi dände Oja i hu inde bü. ¹²Gátho bi 'yëna:

Necähe 'dat'a dím bëmhbé, dí ës'ahe, ma Oja ahe, nuixte xün ho i.

Ne gátho guí paði. Zai dí xi ahe jamadi nangué ran ho guí ørcahe. Dín numansu ahe, ne nte guí hëmbi, pë i ja ni ts'edi xün ho, ne gam 'büi høn'bü go njam'bü mazai.

Ne høn'a tho dím bën ahe ya, bi 'yën'ü.

¹³Ne nu n'da ra dác'yei bi 'yängä dra Xuuagä: “Ha guí paði hapü bá nex yü.” ¹⁴Ne dá ëmp'a ra dác'yei: “Nu'í guí paði.” Ne nu'a ra dác'yei bi 'yëngui: “Nu'ü gue'ü bi 'yëc'yei Oja 'bü mi ja ran ünbi ndumbüi tho bü ja ra ximhäi. Ne nu'a rá ji ra Jesús gue a í bo yú pahni ü, bi japi xtan t'axi. ¹⁵Janangué'a i 'bähnu ja rá hmi Oja yü. Ne in 'yëhe ma pa ne ra xui ua ja rá nijä Oja. Ne gue'a i huxpü ja ran thuts'i di jamansu yü. ¹⁶Ne him man'dandí din tumanthuhu yü, ne him man'dandí din tuthe. Ne him man'dandí da nu ran ünbi nam pa ra hyadi, xinga gue ü mi'da xüm pa di ünbi. ¹⁷Nguetho nu ra Jesús ra T'udé'yo gue i 'bü inde bü mahëts'i da 'yøt'e tengü 'bü ra mbändé'yo, ne da zixpü hapü i ja ra dehe gue di un ra te yú mbüi. Ne nu'a Oja him man'dandí di japi din zoni.”

**Ná yoto ran cuahmi ne
ra t'uts'i ra oro**

8 Ne nu'bü mi xöcua na yoto yún cuahmi ra søcua, made

ora njom bin yä bü mahëts'i ne nte bi 'yáni. ²Nu'bü mí gua'a büya dá nugä yoto yüm 'behni mahëts'i zai i 'bäpü ja rá hmi Oja, ne bin t'un yü thuxi n'da ngu n'da. ³Ne dá nugä n'dan'yo ram 'behni mahëts'i, bi mba bim 'bäpü ja rá mexa yün t'unni, ne mi the n'da ra t'uts'i ra oro ne bi mba nt'unni xün ngu rá ndëga ra za din zø bü, i yüman'u, ne nu'a rá 'bifi da mba ma uaspi yüm hma yü 'yëc'yei 'bü i ësapa Oja. Ne gátho i zø bü ja rá mexa ra oro gue i høpü ja rá hmi a Oja i hu inde bü. ⁴Ne nu'a ra 'bifi i nexpü ja rá t'uts'i a ram 'behni, mauats'i yüm hman yü 'yëc'yei 'bü i ësapa Oja, ne bi zøm bü bí 'bü Oja. ⁵Ne nu'a ram 'behni bi yus' yü despi bü ja ra t'uts'i ra oro gue mi zø bü ja ra mexa, ne bi 'yem bü ja ra ximhäi. Ne 'bex dá øcä nts'edi yün gäni din thoni. Ne dá nu nts'edi yü huei bi c'uëti bü ja ra ximhäi, ne bin ja n'da ra 'yämhäi bü.

Yü thuxi

⁶Nuya bim 'bäpü yoto yüm 'behni mahëts'i i tø'mi da huixt' yú thuxi. ⁷Ne rá mbüdi ram 'behni bi huixt' rá thuxi, 'bex bi t'en bü häi yün do, ne ra sibi, mauaspi ra ji. Ne ná hyu xequi ra häi bin zø, bi gopü mi yoxequi ra häi. Nèpü na hyu xequi bin zø yü za ne yü t'ei xün c'ammi. Pë bi gohi yo xequi ngue him bin zø. ⁸Ne na yoho yüm 'behni bi huixt' rá thuxi, ne dá nu tengü n'da ra t'øhø xün ndoho, i sø ne ëmme ndøspi, ne bi mba nt'ent'i bü ja ra dådeja. ⁹Ne na hyu xequi ra dådeja bi japi din ji. Ne gátho bi du ü mi 'bäpü mbo ra dehe. Ne gátho yü dambosa

gue mi 'yo bu bin ts'oni. Pe bi go u yoxequi ra dadeja ngue him bin ts'oni. ¹⁰Ne ná hyu yam 'behni bi huixt' rá thuxi. Ne 'bex bi däh mahçts'i n'da ra sò xun ndoho ngue i zò ne emme xeh yu t'usibi. Ne bi dápü ja ná hyu yu dätthe ne ná hyu yu mbøthe bu ja ra ximhäi. ¹¹Nu rá thuhu ra sò ngue bi dägüi ra Ajenjo na. Ne guerpü bi däh ra sò gätho ra dehe emme bi ju'ts'i. Ne xun ngu yu ja'i bi du ngue bi zi a ra dehe xun ju. ¹²Ne nu ná goho ram 'behni bi huixt' rá thuxi. Ne 'bex bi boqui ná hyu xequi ra hyadi, ne'a ná hyu xequi ra zana bi boqui. Ne a ná hyu nets'i yu sò bi boqui. Ne mbe ngoho ora ra pa ne ra xui him bin ja ran nequi. ¹³Ne drá Xuuagä dá nu n'da ram 'behni mahçts'i mi 'yo inde bu mahçts'i, ne emme nts'edi mbafi, bi 'yena: “Huçcate, huçcate, huçcate yu ja'i 'bupü ja ra ximhäi, nangue 'be'a din ja 'bu bi huixt' yú thuxi yu mi hyu yam 'behni mahçts'i gue i 'bähnu,” bi 'yena.

9 Ne ná cut'a yam 'behni bi huixt' rá thuxi ne dá nu n'da ra sò tengü n'da ram 'behni mahçts'i ngue hingui ho, bi dápü mahçts'i bi zøpü ja ra ximhäi. Ne bin t'un'na n'da ran sogui da xoc ra hyähäi ngue emme xun hç ne nts'utho, guerpü i 'bu a ra zıthü. ²Ne nu'bu mí xoc'a, bi bøm bu ra 'bifi xam pothi tengü 'bu fan ra sibi xun ndoho. Ne 'bex bi go'ma ra hyadi a ra 'bifi ne bin uants'ui ran dahi gätho ra ximhäi. ³Ne xun ngu yu he'yaxi bi bøm bu ja ra 'bifi ngue bin 'yo gätho ra ximhäi. Ne bin t'un yú ts'edi da 'yøt'e tengü ran unbi di un yu mbozú. ⁴Ne bi sifi ngue hin

di ts'on yu t'ei o gue yu za o gue mi'da i ja ua ja ra ximhäi, hønt'u yu ja'i di unbi gätho to'o him mi ja rá sello Oja bu ja yú dç. ⁵Ne him bi japi da hyo yu ja'i, hønt'a cut'a zana di unba yu ja'i, tengü i øt' yu mbozú 'bu i sa n'da. ⁶Ne nu'u yu pa gue i 'yo ua yu he'yaxi in nde yu ja'i da du pe hingui sä da du, hønt'a ran unbi thofo da nu. ⁷Ne nu yu he'yaxi di nequi tengü yu fani ena da mba ra sui, pe nu yú hmi tengü yú hmi yu ja'i, ne i hu'ts' yu corona yu oro. ⁸Ne nu u mi ja yú xtä tengü n'da ra xisu, ne mi ja yú ts'i tengü yú ts'i ra dazate. ⁹Ne nu u mi ja bu yú tıya tengü rá xi ra dahuá, pe xam me tengü ra t'egui. Ne di hi yú zahua tengü'bu yu carro i jut yu fani i tihı, emme di thoni tengü'bu i pa bu ja ran sui. ¹⁰Ne nu yú 'yozú tengü yu mbozú, ne cut'a zana bin t'un ran t'edi di unba yu ja'i, nangue yú 'bite i ja yú 'yozú. ¹¹Ne nu'a rá hmu u yu he'yaxi 'bupü ja ra hyähäi ngue emme xun hç, ne nu'a rá thuhu ra Abadón ngue rá nde ra hebreo, ne nu'u yu griego embi ra Apolión. Pe nu rá thuhu nde da ma, gue nde di ts'oni 'be'a gätho i ja. ¹²Nuya rá mbudi ran unbi bi thogui, pe ba çh mi yoho yun unbi. ¹³Ne ná 'dato yam 'behni bi huixt' rá thuxi. 'Bex dá øcä n'da ra nde bi bøm bu ja yú dani gue'u mi ja bu goho yú ts'at'i ra mexa ngue ra oro i høpü ja rá hmi Oja. ¹⁴Ne nu a ra nde bi 'yemp'a ná 'dato yam 'behni mahçts'i gue i ja bu rá thuxi: “Dami xoc'u goho yam 'behni mahçts'i ngue nthu't'i bu ja ra dätthe Eufrates,” bi t'çmbi. ¹⁵Ne bi mba nsoqui, nguetho bi dø'mi da zøn ra

ora, ne ra pa, ne ra zaṇa, ne ra jeya da soc'u. Ne da mba u da hyo a ná hyu njá'i bu 'buh yu ja'i gátho ra ximhäi. ¹⁶Ne yociento millone yu dofui i hux yu ndofani bi den'ndu. Nugä dra Xuuagä dá ocä hangu na ngu bi mba. ¹⁷Ne in ja bu 'bu má nugä yu ndofani, ne nu'u yu dofui madin togue bi dác yú tija ra t'egui ma cūhū xūn theni, xūn c'ammi ne xūn c'axt'i. Ne nu'u yú ya yu ndofani tengu yú ya yu dazate. Ne bi bøm bu ja yú nde yu ndofani ra sibi ne ra 'bifi ne ra despi. ¹⁸Ne na hyu ram 'bede yu ja'i mi 'bucua ja ra ximhäi bi du nangue rán unbi ra sibi, ra 'bifi ne ra despi gue bi bøm bu yú nde yu ndofani. ¹⁹Nu yu ndofani mi ja yú ts'edi nangue 'be'a bi bøm bu ja yú nde, ne mi ja ra ts'edi yú 'yoza, nguetho yú 'yoza i ja yú ya tengu yu pozu di unba yu ja'i. ²⁰Ne gátho mi'da yu ja'i gue him bi du, him bi päh yán 'yomfēni, pe guexta'a bi dānde yu zīthu ne'u yu hmite bi 'yözehē, yán 't'ot'e ra oro ne ra t'axi ne ra fexna t'egui, ne ra do, ne yu za, yu hmite u gue hingui nute ne hingui öhnahya, ne hingui sä din 'yo. ²¹Ne xingui ts'u bi hyeh yun 't'ot'e xun ts'o. Guexta'a bin hyodu ne bim baḍi ne bin 'yomt'ēni, ne bim pe.

Ra t'usocua i ca n'da rá m 'behni Oja

10 Ne nugä dra Xuuagä dá nugä man'da rá m 'behni Oja bá caḥ mahęts'i, mi ja rá ts'edi. Ne bán 'youi n'da ra güi, ne mi comba ra 'bejuni rá ya. Ne nu'a rá hmi bi yoxni tengu ra hyadi, ne nu'u yú gua madi nequi tengu'bu n'da ra sibi. ²Ne mi ca n'da ra

t'usocua ma tants'i. Ne nu'a rán 'yeigua mí nemp'u ja ra dādeja, ne nu'a rá gaḥagua mi nemp'u ja ra häi. ³Ne nu'a ram 'behni nts'edi bi mbafi, tengu'bu i mba a ra dazate. ⁴Ne nu'bu mi mbafi, 'bex dá ocä yoto yun gāni. Ne mí engä xcá o't'ä ra söcuā 'be'a dá nugä, pe 'bex dá ocä n'da ra nde mahęts'i bi 'yęngui: “Yo guí o't'ya 'be'a bi ma yun gāni, nguetho hingui sä gui ma 'be'a bi man'u.” ⁵Ne dá nugä rá m 'behni Oja mahęts'i gue i 'bäpū ja ra deja nepu ja ra häi, bi 'uałts' rán 'yei bu mahęts'i. ⁶Ne bi ndonba rá thuhu Oja i 'bui ne dim 'bui mazai, gue bi 'yot' mahęts'i ne ra ximhäi ne ra deja ne gátho 'be'a i jabu. Bi ndonba rá thuhu, gue majuqni hin da dö'mi mi'da yu pa 'be'a din ja. ⁷Ne gna, nu'bu bi huixt' rá thuxi a ná yoto rá m 'behni Oja gue mi 'bühnu, 'bex din ja büya 'be'a bi xi Oja yú pongahya maya'bu gue din ja, gue him mám faḍi. ⁸Ne nu'a ra nde mahęts'i bi 'yęngä mahøn'a: “Nu'i, ní mba bu, bá caṇ'a ra söcuā gue i ca'a rá m 'behni Oja mahęts'i i 'bähnu ja ra deja ne ra häi.” ⁹Janangue'a dá mbagä bu mi 'bä'a ram 'behni mahęts'i, ne dá xifi gue di 'dac'a ra söcuā. Ne nu'a ram 'behni bi 'yęngui: “Caṇi, ne gui sa. Ne nu'bu gā sa, tengu'bu ra t'afit'asa bu dán zā ni nde, pe nu'bu bi mba bu ni foho ęmme xtán ju büya.” ¹⁰Ne dá caṅgä ra söcuā büya, ne dá sagä a. Ne bin ja tengu bi xicä ram 'behni, xu cūhi 'bu má sagä, ęmme xun u, pe gueru ma foho, ęmme xun ju. ¹¹Ne bi xiqui: “Jatho gui mamp'a rá m hma Oja mahøn'a, hønbu go hapu 'buh yu ja'i 'dahma

'dan'yo bu na ya ne 'da n'danni yú häi, nepu 'buh yu ts'ut'abi." Ne gue'a bi sicä a dra Xuuagä.

Yoho yu pøngahya

11 Ne nugä dra Xuuagä, bin 'dacä n'da ra t'eni gue ra za, ne bi t'engui: "Ní mba bu ja ra danija ne gui 'yeni hangu na ndoho ra ngu. Nepu ja ra mexa i pøx yun t'unni yu ja'i." Ne bi siqui ga pede hangu na ngu yu ja'i i thände Oja bu. ²Pe bi sicä: "O guí eni hangu na ndoho ra häi ma mbä't'i bu thi ja ra danija, nguetho bin t'un'du yu ja'i 'dahma 'dan'yo bu na ya, gue'u hingui pø Oja. Ne yote ma yozna din 'yo bu ne di un'na rá hogahnini Oja." ³Ne bi 'yengui: "Ga penhdä bu yoho ma pøngahya, ne da hye yu he tengu'bu i tu yú mbui. Ne n'da mahuähi yo ciento ne hyäte pa da man'a mam hmangä bu u," en Oja. ⁴Ne nu'u yoho yú pøngahya Oja, gue'u mí u'u yoho yu za ngue yu olivo, ne'u yoho bu tøh yu lámpara gue i 'bäpu ja rá hmi ra Hmu mahets'i, gue'a di manda gätho ra ximhäi. ⁵Ne to'o im beñi di unba u yoho yun 'yohu gue yú pøngahya Oja, da bøn ra sibi bu yú nde ngue'a í zø'u. Ne gue'a dí du'u gätho yún suihu u yoho yú pøngahya Oja. ⁶Ne nu'u yoho yu pøngahya, din ja yú ts'edi ngue di japi hin din 'ye gätho yu pa gue dim pøngahya bu. Ne din ja rá ts'edi gue gätho yu dehe di japi ngue din ji. Ne din ja yú ts'edi hønt'a go 'be'a man unbi di unba ra ximhäi, hønt'a go ní pa i nde. ⁷Ne nu'bu mi gua'a rá 'befi Oja u, 'bex bi bøm bu ja ra hyähäi emme xun hē tengu n'da ran dætezate, rá m 'behni ra zithu emme

nts'utho. Ne bi mba bu, bi zu'u yoho yú pøngahya Oja, ne bi dāha bi hyo u. ⁸Ne nu'u yú ngøc'yei u yoho bi du, mi 'bem bu ja ra calle made ra dahnini, gue n'dat'a ra hnini guepu bi du ra Hmu mahets'i bu ja ra pont'i. Ne nu'a ran ts'o bin ja bu ja ra dahnini 'da'angu nan ts'oui bin ja bu ja ra hnini Sodoma, nepu ja ra häi Egipto. ⁹Ne nhyupa made bi mba yu ja'i gätho 'dahma 'dan'yo bu na ya gue bi nexpu gätho yu häi, bi hyet'u 'bom bu xí du. Ne him bi japi bi mba nt'ägui. ¹⁰Ne gätho yu ja'i i 'bæcua ja ra ximhäi bin johya 'bu mi du u, ne nangue ran johya, bi un yun t'unni n'da ngu n'da, ne bi hyu yú mbui ngue hin di paha mahøn'a u yú pøngahya Oja, nguetho bi nu ran unbi nangue 'be'a bi 'yørpa u. ¹¹Pe nu'bu mi tho a nhyupa made mi 'bom bu, pe Oja bi un ra xehya mahøn'a, ne 'bex bi ndants'u, ne gätho to'o bi nu, emme bin su u. ¹²'Bex bá g'a n'da ra nde mahets'i nts'edi bin ya, bi 'yemp'u: "Ba gæcua ya," bi 'yæna. Ne bi ndex mahets'i u, in 'yohu n'da ra güi. Ne gätho yún suihu mi 'bäpu bi nu 'be'a bin ja. ¹³Ne nu'bu mi mba u yú pøngahya Oja, 'bex bi 'yan ra häi bu ja ra dahnini, emme nts'utho. Ne ná 'det'a ra xequi ra hnini bin ts'oni, yoto mahuähi yu ja'i bi du nangue nts'edi ra 'yanhäi. Ne nu'u yu ja'i gue him bi du, emme bin su, ne bi 'yæspa Oja mahets'i buya. ¹⁴Nuya ná yoho yun unbi bi thogui, ne 'bex ba g'a ná hyu ran unbi.

Ná yoto ra thuxi

¹⁵Ne nu'bu mi huixt' rá thuxi a ná yoto ram 'behni mahets'i gue mi

'bäpü, 'bexque nt'øde bü mahçts'i
xün ngu yü nde nts'edi bin ya, bi
'yçna:

Nuya gätho ra ximhäi bi dā Ojā
ma Hmuhü,
ne'a ra Cristo bi huahni,
ne hønt'ü di manda bü hønbü
go njam'bü mazai, bi 'yçn'ü
yü nde i yā mahçts'i.

¹⁶Ne nu'ü 'däte magoho yü dāç'yēi
ngue mi hupü ja yün thuts'i
di mbä't'a Ojā bü mi hudi, bin
danyahmu ne bi dānde Ojā. ¹⁷Ne bi
'yçm 'bü mi dānde:

Nu'i ma Ojā ahe nte guí hēmbi,
Nu'i çai guí 'büi, ne çai gmi 'büi,
nuya gā dā'mi gā 'berpa yú
ts'edi gätho mi'da,
ne da zā gui manda xün ho 'be'a
gätho i ja.

Dí xi ahe jamadi, gue ya gā
'yuh ni ts'edi täte thoho.

¹⁸Nu'ü yü jā'i i 'büpü hønbü go
hapü i ja yü häi çmme bin cue
ngue ya bi zøn ra ora da nu ran
unbi.

Nuya bi zøn ra ora da nu nin
juānbi, ne gätho ü xün du.
Bi zøn ra ora gue gui un'dü ya
'be'a bi dā'ü ni 'yçhe ne ni
pøngahyā.

Ne bi zøn ra ora gue gui un'dü
yün t'unni gätho bi 'yç'yēi,
hønt'a go to'o i ja yú ts'edi, ne'ü
hin'yü yú ts'edi.

Ne bi zøn ra ora, gue gui jua'ü
gätho to'o di unba yú mijā'ihü,
bi 'yçn'ü.

¹⁹Ne nu'bü mi gua'a bi man'ü
yü dāç'yēi, dra Xuuagā dá nugā
nsoqui ra dānijā mahçts'i. Ne dá
nugā ra huada i høpü mbo, guepü
m'be'ts'i ran hoqui bi 'yøt'ui Ojā ü

yü 'yç'yēi. Ne bin ja nts'edi ra huei,
ne bin thoni, ne yün gāni, ne bin ja
n'da ra 'yāmhäi, ne bi hyøh yün do.

Ra xisu ne ra jarga

12 Ne dá hant'a n'da ran t'uti
xün ndoho bü magçts'i, gue
n'da ra xisu mi he ra hyadi gue rá
pahni, ne mi tøpü ja ra çāna. Ne mi
hu'ts'a n'da ra corona gue min 'youi
'de'mayoho yü sø. ²Ne nu'a ra xisu
mi ha't'ühni a, ne çmme mi mbafi
ngue xün ü, gue nde dim 'büh rá
t'ühni. ³Ne bi nequi bü man'da ran
t'uti tengu n'da ra jarga xün ndoho
ne xün theni, çmme nts'utho. Ne nu'a
ra jarga mi ja yoto yü yā, ne n'da ngu
n'da yü yā mi hu'ts' yü corona. Ne mi
ja 'det'a yü dāni. ⁴Ne nu'bü mi uān'na
rá 'yozü, bi hyøm bü häi ná hyu nets'i
yü sø mi ja bü mahçts'i. Ne nu ra
jarga 'darbü mi 'bähmi ra xisu, i nde
da zap'a rá t'ühni 'bü bim 'büi. ⁵Ne
bim 'bü'a n'da ra ts'ant'ü, rá t'ühni
ra xisu büya. Ne guehna ra ts'ant'ü
din ts'üt'abi gätho yü häi, ne njon di
japi da mbesta'a da ma. Pe nu'bü mim
'büi, bi jamansu Ojā, ne 'bex bi zixpü
mahçts'i bí ja rá ts'edi. ⁶Pe nu ra xisu
bi 'dagui, bi mba bü ma'uēni guepü
bi hocua Ojā dim 'büi n'da mahuāhi
ne yociento ne hyāte pa. Ne din ja
bü 'be'a gätho da hyoni. ⁷Ne nu bü
mahçts'i bin ja n'da ra dāçui, nu'a rá
ngurba m'behni Ojā mahçts'i gue ra
Miguel ne gätho ü mi'da yám 'behni
Ojā mahçts'i, bin sühmbü a ra jarga
ne'ü gätho yü 'yçhe a ra jarga. ⁸Pe
nu'a ra jarga him bi dāha, ne Ojā him
bi japi dim 'büpü mahçts'i büya. ⁹Ne
bi thøn'a thi bü mahçts'i a ra jarga,
guet'a ra c'çyā, ra zithu a, rá thuhu
ra Satanás, gue i häte gätho ua ja ra

ximhäi gue'bu rá mbüdi thoho. ¹⁰Ne nubuya nugä dra Xuuagä dá øcä n'da ra nde mahęts'i nts'edi bin ya bi 'yęna: "Ya bi zøn ra pa da yañ'u yu 'yęc'yei, ne da nu a rá ts'edi Oja, di manda rá ts'edi Oja ę, ne a ra Cristo. Nguetho ya bi thøn'a thi bu mahęts'i ra zıthu ngue nzai madi yañ'u ma cuhü bu ja rá hmi Oja ma pa ne ra xui. ¹¹Pe gue'a rá ji ra Jesús, tengu'bu ra De'yo, ní dáp'a ra zıthu ę yu 'yęc'yei, ne'bu i ma ngue ęc'yei ra Jesús, ne'bu hingui su da du. ¹²Janangue'a dan johyahü gätho dí 'bühmbü mahęts'i. Pe ndumbüi thoho ahü gue guí 'bühmbü bu ja ra häi, nepu ja ra deja, nguetho bi zøm bu ja ra ximhäi ra zıthu, ne ęmme in cue. I pađi him maya'a yu pa din ja rá ts'edi bu," bi 'yęn'a ra nde dá øcä bin ya bu mahęts'i. ¹³Ne nu'bu mi nu ra jarga zıthu ngue bá t'ent'ua häi, bi gu'a ra xisu gue bim 'büh rá ts'unt'u. ¹⁴Pe nu'a ra xisu bi mba nt'unni yoho yu zahua tengu n'da ra pents'u xun ndoho, ne bi zägui bi mba ma'ueni guepu him bi zä bi bent'a ra jarga. Ne bi mba ma jamansu bu hyu jeya made. ¹⁵Nu ra jarga buya bi bøn ra dehe rá nde, tengu'bu n'da ra dąthe xun ndoho, ęna xtán dux'a ra xisu ra dehe. ¹⁶Pe Oja bi xoc'a n'da ra hyahäi guepu bi yu'a ra dehe bi bøm bu rá nde ra jarga. ¹⁷Pe nu ra jarga buya ęmme bi de ra cue nangue'a ra xisu, ne bi mba bi zü'u gätho mi'da ngue rá 'yu'a ra xisu, gätho ę gue bi 'yõt'a bi man Oja ne bi den'du 'be'a bi man'a ra Jesús.

**Ran t'uti bi bõxpü ja ra deja, ne
ran t'uti bi bõxpü ja ra häi**

13 Ne bi mba bim 'bäpu ja
ndenthe a ra jarga zıthu.

Ne nugä dra Xuuagä dá nu man'da tengu n'da ra zate, bi bõxpü ja ra dądeja. Ne nuna ra zate mi ja yoto yú ya, ne 'det'a yú dani, guepu mi ja 'det'a yu corona. Ne mán t'o't'i bu yú ya yú thuhu zehę a ra zate ęmbi gueşę Oja, ne bi ma mants'o nangue Oja. ²Ne nuna ra zate dá nu, gue bi bõxpü ja ra deja, tengu n'da ram hmasni, pe nu yú gua tengu yú gua yu oso, ne nu ę yú nde, tengu yú nde yu león. Ne nu'a ra jarga bi un zehę rá ts'edi ná yoho ra zate gue xí bõxpü ja ra deja. Ne bi un ran t'ędi di manda bu hapü i ja rá ts'edi ra jarga zıthu, ęmme xun ngu ra ts'edi mi ja a. ³Nu'a n'da rá ya mi ja bu n'da ra seni ngue mí ęmbi dí du a, pe bi zä. Ne gätho yu ja'i mi 'bucua ja ra ximhäi, bi denni, ne bi hyonya thoho nangue rá ts'edi mi ja. ⁴Ne nu ę yu ja'i bi dąnde ra jarga, nguetho ya xi un rá ts'edi ra zate xi bõxpü ja ra deja. Ne bi dąnde ra zate, ne bi 'yęna: "Njo'o man'da tengu na, ne njo'o to'o da zä din sühmi na." ⁵Ne bin t'un rán t'ędi ra zate xí bõxpü ja ra deja, da man ra ts'ore xun ts'o nangue Oja. Ne bin t'un ran t'ędi din ja rá ts'edi yote ma yozna. ⁶Ne nu'bu mí nya, ęmme xun ts'o bi ma nangue Oja. Bi ndøm mánts'o rá thuhu Oja, nepu bí 'bui, ne gätho ę i 'bupü mahęts'i. ⁷Ne bin t'un ran t'ędi ngue din sühmbü yú t'uhni Oja ngue di japi di 'be'u. Ne bin t'un ra ts'edi ngue di manda gätho ná ngu yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi, gätho yu häi, ne gätho 'dahma 'dan'yo bu na ya yu ja'i, gätho yu hnini. ⁸Ne gätho yu ja'i bi dąnde a. Pe him bi dąnde ę xmán t'o't'i yú thuhu bu

ja rá søcuq ra Jesús gue bi 'yo't'a ra T'ude'yo gue'a bi tho. Ne ya mán t'o't'i bu u yú thuhu u 'bu má hin'yu ra ximhäi, im ma to'o i ja ra temazaï. ⁹Nu'u to'o i ja yú zagu, dami 'yøhmbu xun ho ya. ¹⁰Nu'a to'o di un ran unbi yu ja'i gue da got' ra fädi, nese a da nu ran unbi ngue da mba njot'i. Ne to'o din hote ngue di sente, nese a da nu ran ðate ngue da ts'eni. Janangue'a to'o gätho u yú t'uhn'i Oja, jatho hønt'a da bēni gue yú yante Oja, ne hin din xømbui. ¹¹Ne nubuya dá nu man'da ran t'uti gue bi bøxpü ja ra häi, ne mi ja yoho yú t'udani tengu n'da ra t'ude'yo. Pe nu'bu mín ya emme nts'utho tengutho ra jarga zithu. ¹²Ne nu'a ran t'uti xí bøxpü ja ra häi bin ja rá ts'edi tengu ra zate ngue xí bøxpü ja ra ðadeja ngue mi ja n'da ra seni a n'da rá ya gue xí zä. Ne bi japi gätho i 'bucua ja ra häi da ðande ra mbüdi ra zate. ¹³Ne nu'a ran t'uti gue bi bøxpü ja ra häi, bi 'yøt' yun t'uti nts'utho, bi japi bá çah mahçts'i ra sibi ngue da nu yu ja'i. ¹⁴Ne bi hyät' yu ja'i gätho 'bucua ja ra ximhäi 'bu mi 'yøt' yu hyonya nt'øt'e. Ne høn'bu i 'bäpü ja rá hmi ra zate xí bøxpü ja ra ðeja, bi zä bi 'yøt'u. Ne bi xih yu ja'i da 'yøt'a n'da ra nyoguido tengu ra zate xí bøxpü ja ra ðeja, gue mí ja ra seni bu ja n'da rá ya, ngue xí zä. ¹⁵Ne nu'a ran t'uti gue bi bøxpü ja ra häi, bin t'un ran t'edi di japi dim 'bu a ra nyoguido nt'øt'e tengu ra zate bi bøxpü ja ra ðeja. Ne di japi din ya. Ne bi japi da mba ntho gätho to'o him bi ðande a. ¹⁶Ne bi manda ngue gätho yu ja'i din ja rá hmepya ra nyoguido bu ja rá ðe

nepu ja rán 'yei, madague'a hønt'a go má ja'i, gätho i ja yú ts'edi ne'u hin'yu yú ts'edi, gätho yu membeti ne gätho yu hyoya, gätho yu 'yçhe ne gätho ngue hing yu 'yçhe, gätho yu ja'i jatho din ja ra hmepya. ¹⁷Ne hingui sä n'da ra ja'i dim pä o gue din tai 'bu hin di nequi rá hmepya ra zate xí bøxpü ja ra ðeja, nu bu ja rá ja'i. Gätho jatho din ja ra hmepya ngue nam bōni rá thuhu, o rá número, rá hmepya rá thuhu ra zate. ¹⁸Jatho gan 'yomfēnihu xun ho ngue gui pañmbu 'be'a nam bōn'a rá número ra zate, nguetho nu rá número, 'dato ciento ne hyate ma 'dato, rá número n'da ra ja'i.

Bin tuhu u bim pøhø

14 Ne nubuya dá nugä ra Jesús ra T'ude'yo i 'bäpü ja ra nyuni t'ēmbi Sión. Ne mi 'bähmbu ra Jesús n'da ciento ne yote ma goho mahuahi yu ja'i ngue gätho i ja bu ja yú de rá thuhu ra Jesús ne rá thuhu rá Ta. ²Ne dá øcä n'da ra nde bu mahçts'i nt'øde tengu yu dehe xun ngu emme di hi ne tengu ran gāni nts'edi di thoni. Ne dá øcä tengu'bu yu arpa'bida xun ngu i pei. ³Ne nu'u n'da ciento ne yote ma goho mahuahi bi yan Oja bu ja ra ximhäi, ne bin tupü n'da ra thuhu ma'da'yo bu ja rá hmi Oja gue'a i huxpü ja rán thuts'i, ne guepü 'bäh yun t'uti i 'bui, ne yu ðaç'yei. Ne njo'o mi'da bi zä bi ba a ra thuhu. ⁴Ne nu'u, gätho xun hotho u, gue hønt'a Oja mbēni. Ne i ten'na ra De'yo hønbu go hapü da mba. Ne nu'u gue bi yam bu ja ra ximhäi bu 'buh mi'da yu ja'i, yun t'unni man'da xun ho bin t'un Oja

ne ra De'yo. ⁵Ne xinga n'da ra fehni bi thɪnba ʉ, xogue xingui ts'ʉ yú ts'oqui bu na nu Oja.

**Nu'a bi man'ʉ hyu yám
'behni Oja mahęts'i**

⁶Ne nubuya dá nugä man'da ram 'behni mahęts'i mi 'yo inde bu mahęts'i, ne i ca ra sɔcuʉ nt'o't'i bu ran ho ma'da'yo hin njam'bu da guadi ne da mba gätho nanguni ra ximhäi. Da mba bu gätho yu häi ne nu yu ja'i 'dahma 'dan'yo bu na ya da 'yøde hont'a go to'o ní ja'i. ⁷Ne nu'a ram 'behni mahęts'i nts'edi bi 'yena: “Dami numansuhu Oja ne gui 'yęspahu rá ts'edi nuixte a, nguetho ya bi zøn ra ora da 'yøt' rán juanbi Oja. Dami thandehu a ya, gue'a gue bi 'yøt' mahęts'i ne bi 'yøt' ra ximhäi. Ne bi 'yøt' yu deja ne bi 'yøt' yu mbøthe,” bi 'yena. ⁸Ne nu'a man'da ram 'behni mahęts'i mahøn'a bi den'na rá mbüdi m'behni, ne bi 'yena: “Ya bin theh rá ts'edi ra dahnini Babilonia ngue ęmme mi ja rá ts'edi. Nguetho nu'ʉ yu ja'i mi 'bupu bi xandi gätho ra ximhäi a ran 'yomt'ęni mí øzehe. Ne gätho ʉ bi 'yøt' ran ts'o tengu n'da ra iti gue com'ma rá ęi gätho mi'da,” bi 'yena. ⁹⁻¹⁰Ne nu'a ná hyu ram 'behni mahęts'i bi den'na ná yoho, ne nts'edi bi 'yena: “To'o gue da dande ra zate gue bi bɔxpɔ ja ra deja, ne ra nyoguido, ngue i ja rá hmępya bu ja rá dę o guępu ja rá 'ye, da nu hangu nangu rá ts'edi rá cue Oja. Nu Oja xingui ts'ʉ da 'ye'ts'a ran unbi di un'ndu nangue rá cue. Ne da nu a ra Jesús ra De'yo ne yú hogam 'behni mahęts'i 'bu bin t'un'na, ngue ra sibi n'youi ra despi.

¹¹Nu'a ra 'bifi i pøm bu njam'bu din hę a hont'bu go njam'bu mazai. Ne nu'ʉ i 'bupu njam'bu din hę a ran unbi i nu ʉ ma pa ne ra xui. Gue'ʉ gätho bi dande ra zate xí bɔxpɔ ja ra deja, ne ra nyoguido, gätho ʉ i ja bu ja rá ja'i rá hmępya ne rá thuhu ra zate. ¹²Pe nu ahu gyu 'yęc'yęihu pe nde'bu man'da gui hyadumbühu gui thoc ni t'ęc'yęihu ne gui hyäthü yun unbi. Nguetho yú t'uhni Oja ʉ gätho di thoqui i øt' yún t'ędi ne di thoqui i ęc'yęi ra Jesús,” bi 'yęn'a ná hyu rá m 'behni Oja mahęts'i. ¹³Ne nubuya bi 'yengä man'da ra nde dá øcä mahęts'i: “Dami 'yo't' ya 'be'a ga xi a i. Din johya thoho gätho ʉ xun du 'bu ya mí ęc'yęi a ra Hmu Cristo mahęts'i. Majapi thoho, ęn'a rá Hogandahi Oja, nguetho din säya a rá 'befi mi øt'e. Ne nu'a ran ho mi øt'ua ja ra ximhäi ʉ, ne nubü mahęts'i da nu rá muui bu.”

Rán sofo ra ximhäi

¹⁴Ne dá nu n'da ra güi xun t'axi thoho ne mi hu inde bu ja ra güi a n'da tengu n'da ra ja'i. Ne mi hu'ts'a n'da ra corona ra oro. Ne mi ha ra mbore theni ęmme het'i. ¹⁵Ne bá pøm bu rá danija Oja mahęts'i man'da rá m 'behni Oja, ne nts'edi bi xi a mi hupu ja ra güi: “Dami 'yørpa yu ja'i bu häi tengu'bu da hęc yu uva xun yaxpu ja ra nuandät'o. Nguetho ya bi zøn ra ora gue gui pe'ts'ʉ bin ja bu ni huähi,” bi 'yęn'a rá m 'behni Oja. ¹⁶Ne 'bex bi 'yøt'a mi hupu ja ra güi tengu xi sifi. ¹⁷Ne man'da ram 'behni bá pøm bu ja rá ngu Oja mahęts'i ne'a mi ha n'da ra mbore theni ęmme i het'i. ¹⁸Ne xø bá pøm bu man'da

rám 'behni Oja baya guepə ja rá mexa yún t'unni Oja, ne nu'a di manda da de ra sibi bə. Ne nts'edi bi xi a ram 'behni gue mi hą ra mbore theni: “Dami 'yot' ya tengu i ot' yə ja'i 'bə i hec yə uva hingui ho nguetho bi zøn ra ora gue da nu ran unbi ɤ nangue rán juənbi Oja,” bi 'yɛna. ¹⁹⁻²⁰Ne njabə bi 'yot' rám 'behni Oja, tengutho 'bə di pet yə uva ne da 'yen bə ja ran the'mi da bøn rán gui baya. Ne tengutho ra ja'i i ne't'ɤ yə uva da bøn yún gui, ne nguetho da 'yørpa ɤ to da zembi, da nu rá cue Oja ɛmme nts'utho. Janangue'a ran t'uti ngue bi mbän rá ji. Ne bi 'yørpə ja ra ndehnini, ne ɛmme xən ngu ra ji bi mbäni, hyuciento kilómetro nan jənni, ne nan hɛ tengu 'bə da hyɛcpə ja yú nde yə fani a ra ji bi 'yugui.

**Yoto yəm 'behni di manda
yoto yən unbi**

15 Ne nugä dra Xuuagä dá nu man'da ran t'uti bə mahɛts'i, ne ɛmme dá hyonya thoho. Mi 'bähmbə bə yoto yám 'behni Oja mahɛts'i, gue ɤ di manda yoto yən unbi din ja ua ja ra ximhäi, ne nu'bə bi thoh yən unbi, ya bi thoh rá cue Oja baya. ²Ne dá nu n'da ra xito di nequi tengu ra deja, rá cəhu xən theni tengu ra sibi. Ne gätho mi 'bäpə ja ra xito, gue'ɤ gue him bi dände ra zate xí bəxpə ja ra dehe, bi zedi, hím bi dände ra nyoguido ngue ra pøte a, ne xím bin jap'a rá número o rá thuhu a. Ne n'da ngu n'da mi hą yə 'bida, ngue yə arpa xí un'na Oja ɤ. ³Ne gätho mi 'bäpə bin tuh rá thuhu ra Moisés rá 'yɛhe Oja, ne bin tuh rá thuhu ra Jesús ra De'yo. Bi 'yɛn'ɤ:

Nu'i ma Oja ahe, ma Hmu ahe, nuixte thoho ni ts'edi, ɛmme xən ho i, ne ma hyonya thoho nin t'ot'e.

Majuəni nin t'ot'e xən hotho ɤ. Nu'i grá hoga ts'ət'abi mazai.

⁴Xinga n'da dim 'bui gue hin da dände i,

gue hin da numansu ni thuhu, nu'i ma Hmu ahe.

Høn'a thoho i xən ho i, ma Oja ahe.

Gätho hont'a go 'be'a má nde da dände i,

nguetho gätho ya bi nu ngue xən ho 'be'a gätho guí ot'e, bi 'yɛn'ɤ.

⁵Ne nubaya dá nu nsoqui n'da ra jut'i i ja bə mbo rá dənija Oja bə mahɛts'i, guepə m'be'ts'i yən t'edi bi 'yo't' ra Moisés. ⁶Ne yoto yám 'behni Oja ngue di manda yən unbi bə ja ra häi bi bəm bə. Gätho i he yú pahni xən t'axi ngue ra lino, ne gätho bi du't' yé tija ra oro. ⁷Ne nu'a n'da ran t'uti mí 'bäpə bi un'i yoto yə ximbo bi un'ndu yám 'behni Oja. Gätho ma yudi rá cue Oja, ne nu'bə 'dah mi'da da mbän ɤ mí po bə ja ra ximbo, gätho yə ja'i i'bəcua ja ra ximhäi da nu rá cue Oja, gue i 'bui mazai. ⁸Ne gätho rá nija Oja bə mahɛts'i ma yudi rá ts'edi ne rá nuixte Oja tengu ra 'bifi 'bə i yupə mbo ra ngu. Ne xinga n'da sä da yurpə asta gue'bə bi gua'a rá 'befi ɤ yoto yəm 'behni gue di manda yoto yən unbi ua ja ra ximhäi.

**Yə ximbo i po yən unbi
ngue rá cue Oja**

16 Ne dá øcä n'da ra nde gue bi bəm bə ja rá dənija Oja. Ne nu'a ra nde bi xi ɤ yəm 'behni: “Dami fämhbə bə ja ra

ximhäi rán unbi Oja nts'utho i po u yoto ni ximbohü," bi 'yëna. ²Nu rá mbüdi ram 'behni bi mbäm bü ja ra ximhäi rá cue Oja mí po bü ja rá ximbo. Ne gätho yu ja'li gue bin ja rá hmepya a ra zate xí bõxpü ja ra dehe, ne'a ra nyoguido ngue i thãnde u, bi nu ran u ngue yu sasi xun ts'otho. ³Nubüya ná yoho ram 'behni mahçts'i bi mbän a rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo, bü ja ra dãdeja. Nu'a ra dehe büya bin ja tengu rá ji n'da ra ja'li xun du. Ne gätho mi 'büpü mbo ra deja bi du. ⁴Ne ná hyu ram 'behni mahçts'i bi mbän'a rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo hapü ja gätho yu dãthe ne gätho yu mbøthe. Gätho ra dehe mi po bü bin ji. ⁵Bex dá øcä rá nde rá m 'behni Oja gue'a bi unba yu dehe bi 'yëna: "Nu'li ma hoga Hmu, ma Oja i, zai guí 'büi ne gmí 'büi, xun hotho gätho nin juãbi, nguetho rán säui u gá unbi. ⁶Ya gá un ra ji da zi u, nguetho bi hyo u nim 'behni bü häi ne ni pøngahya. Nuya gá cospa ra pengui nangue 'be'a bi 'yøt'u," bi 'yëna. ⁷Ne dá øcä n'da ra nde bi bøm bü ja ra mexa guerpü mí ja yün t'unni Oja, i çna: "Ma Hmu i Oja nuixte ni ts'edi xun ho, njuãtho a nin juãbi, ngue rán säui u," bi 'yëna. ⁸Ne nu'a ná goho rá m 'behni bi mbäm bü ja ra hyadi a rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo. Ne çmme bin ja rá ts'edi ra hyadi ngue bin zø u mi 'büpü ja ra ximhäi nangue nam pa ra hyadi. ⁹Ne nu'u gue bi nu ran unbi nangue rá ts'edi ra hyadi, bi ndømants'o rá thuhu Oja, gue'a bi manda yun unbi, pe guexta'a him bi 'yçspa Oja, him bi päh yün 'yomfëni u. ¹⁰Nuya ná

cut'a ram 'behni bi mbäm bü rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo, ne bi mbäm bü hapü i ja rá ts'edi ra zate xí bõxpü ja ra dehe. Ne nupü hapü ja rá ts'edi, gätho xum 'bexui thoho bü. Ne nu'u yu ja'li gue i 'büpü bi zase yú çani nangue ran unbi bi nu. ¹¹Ne bi ç'amants'otho Oja nangue yun u, ne nangue yu sasi mi ja. Pe guexta'a him bi 'ye'ts'a ran ts'o mi øt'e, him bi päh yün 'yomfëni. ¹²Ne nu'a ná 'dato ram 'behni bi mbäm bü rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo, bi mbäm bü ja ra dãthe xun ndoho t'çmbi Eufrates. Ne bi xä ra dehe ne 'bex bi 'yo't' ra dãthe ngue da zä da thopü yu ts'ut'abi gue ní 'yçpü ní bõx ra hyadi. ¹³Ne nugä dra Xuuagä, dá nu hyu yu ts'onthi di nequi tengu yu 'ue, ngue bi bøm bü ja rá nde ra jãrga zithu, nepü ja rá nde ra zate xí bõxpü ja ra deja, ne bi bøm bü ja rá nde ran t'uti xí bõxpü ja ra häi, gue ra hyäte pøngahya. ¹⁴Nguetho nu'u, gue'u yú ts'onthi ra zithu u i ja yú ts'edi ngue da 'yøt' yu hyonya nt'øt'e. Ne nu'u bi mba bü gätho ná ngüni ra ximhäi, hønbü go hapü 'büh yu ts'ut'abi, ngue bi japi di pet yu ja'li. Ngue din ja ra dãsui din sühmbü Oja. Ne nu'a ra pa din ja ra sui gätho da nu rá ts'edi Oja nuixte. ¹⁵Ne dá øcä rá nde ra Jesucristo ngue bi 'yëna: "Gui 'yøhmbü ya, nugä ba çcä tengu n'da ra bç. Hinga mçãdi njam'bü ga søhø. Din johya thoho u gue him bin açã pe bi jamansu yu he dá unni, janangue'a hin din 'yahe ne hin din 'yaçä büya, ngue im benthø a ran hoqui dá ørpa u, janangue'a hin di nequi yú ts'oqui, ne hin da mbç'ts' yú sä," bi 'yëna. ¹⁶Ne gätho

bim peti bu yu ts'ut'abi ne yu ja'i bu ja ra xequi t'ẽmbi Armagedón, ngue yú nde yu hebreo a. ¹⁷Nuya ná yoto ram 'behni bi mbãm bu rá cue Ojã mi po bu ja rá ximbo, bi huic ran dahi 'be'a mi po bu. 'Bex bi t'ø a n'da ra nde bi bøm bu ja rá nija Ojã mahęts'i, guepũ i hu inde Ojã. Ne nu'a ra nde bi 'yęna: "Ya da guadi gãtho man ts'ẽmbi," bi 'yęna. ¹⁸Ne 'bex bi hyät'i nts'edi yu huei, ne nts'edi bin thoni yu ngäni. Ne bin ja n'da ra 'yãnhäi nts'edi hin jam'bu bi nu n'da ra ja'i tengu na, asta gue'bu go mim 'bu u yu mbudi thoho yu ja'i. ¹⁹Nu ra 'yãnhäi bi xen'a ra dahnini Babilonia, hyu xequi bi bõni. Ne gãtho mi'da yu hnini hõnbũ go hapũ mi ja bi guadi. Ne bi bęn Ojã gue xũn ts'otho mi øt' yu ja'i 'bũpũ ja ra dahnini Babilonia, ne nts'edi bi unba u, nangue rá cue nts'edi a, asta gue'bu go min theh rá cue Ojã. ²⁰Ne gãtho yu t'uhäi i ja bu ja yu dejã bim 'bedi. Ne gãtho yu nyuni ne yu t'øhø bim 'bedi, hin'yũ bũa. ²¹Ne 'bex bi dãpũ mahęts'i yũn do ęmme nts'utho nguetho yote kilo nãn hyu n'da ran do, bi zu i 'da yu ja'i. Pe nu u yu ja'i bi c'ãmants'o Ojã nangue ran unbi nts'edi bi nu nangue yũn do.

Ra ngurpa 'yomt'ęni xisu

17 Ne nu'a n'da u yũm 'behni Ojã mahęts'i gue'a mí ja n'da ra ximbo, bi xicã: "Ba ęhe ga ut'a i rãn juãbi Ojã da nu ra 'yomt'ęni xisu i hupũ ja yu dehe 'dahma 'dan'yo bu gãtho ra ximhäi. ²Nu'u yu ts'ut'abi bu ja ra ximhäi bi 'yøthũ ran ts'o a ra 'yomt'ęni xisu. Ne yu ja'i 'bũcua ja ra ximhäi

bi xãnba bu gue da 'yøt' ran ts'o guepũ 'bu a ra 'yomt'ęni xisu. Gãtho mi øt' ran ts'o tengu'bu ãti thoho," bi 'yęm 'bu mi xiqui. ³Ne nubũa nu rãm 'behni Ojã bi zixcã bu ja n'da ra huenhäi ma'ueni njon mi 'bũpũ. Ne nu rá Hogandahi Ojã bi jaqui gue dá handi, ne dá nugã a ra xisu i hux'a n'da ra zate xũn theni. Nu ra zate mi ja yoto yú yã ne 'det'a yú dani, ne nt'o't'i bu ja rá ja'i ęna jase rá ts'edi, gue rá thuhu ęna gueše Ojã. ⁴Nu ra xisu mi he n'da ra hoc'bøt'e xũn jũpoi ne xũn theni. Ne ęmme madĩn 'yøt'e xũn ho nangue yu thebe ne yũm fo'yę ra oro ne yu ts'ũngu ęmme xũm hmadi thoho, ne hõnt'a go mi cuat rá pahni. Ne mi the n'da ra tasa ra oro. Pe gãtho 'be'a mi po ra tasa ra hmępya nangue gãtho yũn ts'o mi øt' ra xisu. ⁵Ne nubũa ja rá dę nt'o't'i bu rá thuhu: "Ra dahnini Babilonia, ngue ja rá ts'edi tengu'bu rá mbe gãtho yu 'yomt'ęni ne tengu'bu rá mbe gãtho i øt' ran ts'o hõnbũ go hapũ i ja ra ximhäi," bi 'yęn'a ra t'ohni. Pe hin da bãše n'da 'be'a nĩm bøn'a. ⁶Ne dá hant'a ra xisu, tengu 'bu ãti thoho nangue yú ji u gãtho bi hyo 'bu mi den Ojã ne'bu mi mamp'a rãm hman ra Jesús. Ne nugã drã Xuuagã, dadĩ hyonya thoho 'bu má nugã a n'da ran t'uti. ⁷Ne nu rãm 'behni Ojã mahęts'i bi xiqui: "O gadĩ hyonya thoho, nguetho ga xi a ya 'be'a ni hmępya a ra xisu, ne 'be'a ni hmępya a ra zate i hux'a ra xisu, gue i ja yoto yú yã ne i ja 'det'a yú dani. ⁸Nu'a ran t'uti ngue ra zate gá nu, pe gue'a n'da mi 'bũi, ne hingui 'bũh ya, pe him ma ya'a ba ęhe mahõn'a, da

bøm bũ ja ra hyähäi ɛmme xũn hɛ. Ne m'bejua da nu ran ɔate xũn ho hin dim 'bũh mahøn'a. Ne gätho yũ ja'i ngue hinga nt'o't'i yũ thuhu bũ ja ra søcuq mahɛts'i, gue bi t'orpũ 'bũ ma hin'yũ ra ximhäi, di hyonya thoho 'bũ bi nu mahøn'a tengu bũ í hnu ra zate. Nguetho mi 'bũi, ne njo'o ya, pe dim 'bũi mahøn'a. ⁹Nu'u to'o i ja yán 'yomfɛni xũn ho, sä da baði 'be'a nim bøn a ra hmɛpya. Nu yoto yũ yq ra zate ra hmɛpya ngue u yoto yũ nyuni guerpũ i hu a ra xisu. ¹⁰Ne ra hmɛpya gue'u yoto yũ ts'ut'abi, ngue yũ ts'om'bäi thoho. Bi du u cõt'a ne nu ná 'dato i 'bũpũ ya, ne ná yoto dim 'bũi, pe hingan ya'a din ts'ut'abi. ¹¹Ne nu'a n'da, ná hyqto ra ts'ut'abi bũya, gue'a gue mi 'bũi, pe njo'o ya. Nu'bũ bá ɛh mahøn'a, di manda tengu u yoto yũ ts'om'bäi ts'ut'abi, pe m'bejua da mba da nu ran unbi mazai. ¹²Ne nu'u yũ ɔani ra zate gá nu, yũ hmɛpya ngue 'det'a yũ ts'ut'abi din ja yũ ts'edi 'da yũ t'u ora tho ne da gomhbũ rá ts'edi ra zate. ¹³Ne gätho yũ ts'ut'abi 'dat'a da bɛni ngue di un ra ts'edi di manda ra zate. ¹⁴Ne gätho yũ ts'ut'abi da zũ'a ra Jesús ra De'yo. Pe nu'a ra Jesús da ɔaha, nguetho ra Hmu a nangue gätho mi'da yũ hmu, ne ra hmuts'ut'abi nangue gätho mi'da yũ ts'ut'abi. Ne nu'u gätho din 'yohũ ra Jesús 'bũ bi ɔaha, gue'u bi zon Oja u, ne bi huahni, ne him bi 'ye'ts'a ní denni," bi 'yɛn'a ram 'behni. ¹⁵Ne nu rãm 'behni Oja mahɛts'i xø bi xicä mahøn'a dra Xuuagä: "Nu yũ dehe gá nu guerpũ mi huh ra xisu, ra hmɛpya a nangue gätho mi'da

yũ ja'i i 'bũh nangũni ra ximhäi, gätho yũ häi gätho yũ nde 'dahma 'dan'yo bũ na ya. ¹⁶Ne nu yũ ɔani gá nu, ngue yũ hmɛpya yũ ts'ut'abi, ne'a ra zate, m'bejua da zũ a ra 'yomt'ɛni xisu u. Ne nu'u da hyaɔpi 'be'a gätho mi ja a ra xisu, ne da zap rá ngøc'yei a, ne da 'yu'ma ra xisu nangue ra sibi. ¹⁷Nguetho Oja bi bɛnba yũ ts'ut'abi da 'yøt'e tengu mim bɛn Oja, ngue n'da ngu n'da u di un rá ts'edi ra zate di manda, asta gue'bũ go bin ja 'be'a bi man Oja ngue din ja. ¹⁸Ne nu'a ra xisu gá nu bũ, rá hmɛpya ra ɔahnini gue'a di manda yũ ts'ut'abi a, nangue gätho yũ häi i ja ua ja ra ximhäi," bi 'yɛn'a ram 'behni.

Bi 'beh rá ts'edi ra ɔahnini Babilonia

18 M'bejua dá nugä man'da ram 'behni bá ɔah mahɛts'i, ne ɛmme i ja rá ts'edi. Ne i ja rán nequi, bi hyät ra ximhäi 'bũ mi gai, tengu ra hyadi. ²Ne ɛmme ts'edi bin ya, bi 'yɛna: "Bi guahya, bi guahya rá ts'edi ra ɔahnini Babilonia. Ne hønt'u yũ zĩthu dim 'bũpũ, ne gätho yũ ts'onthi. Ne i 'bũpũ hønt'a go 'be'a mán ts'o, ne yũ doja gue hingui ho øt'e, xũn ts'otho. ³Nguetho nu yũ mengu bũ bi xänba ran ts'o gätho yũ ja'i mi søm bũ gue i 'bũh ná ngũni ra ximhäi. Ne gätho yũ ts'ut'abi bi gomhbũ ran ts'o ra hnini, ngue tengu'bũ ra 'yomt'ɛni xisu bũ. Ne xũn ngu yũ ja'i 'da n'danni yũ häi, bim membeti 'bũ mí mbäp'u 'be'a gätho bi numanhose yũ mengu bũ ja a ra hnini," bi 'yɛn'a ram 'behni. ⁴Ne dra Xuuagä dá øcä man'da ra nde bí 'yɛh mahɛts'i, bi 'yɛna: "Ba

ghe gätho yu ja'i ngue ma mbetigä, dami pøm bu ja ra dahnini, gue hin gui cohma øt'ehü ran ts'o i ja bu, ne hin guin nuhü ran unbi gue da nu u to'o da gopu. ⁵Nguetho nu'bu sä da mba ma munts'i yün ts'o i t'ørpu, tengu'bu da zuh nán hets'i ra ximhäi mahets'i. Ne nu'a Oja xingui ts'u bi pumbeni ran ts'o 'be'a bi t'ørpu.” ⁶Ne bi sih yám 'behni Oja buya: “Nuya dami cospahu ra pengui tenguthoho bi 'yørpa mi'da, dami cospahu ran u gue gui yofu mahøn'a. ⁷Dami un ya ran unbi ne nts'edi ra dumbui 'be'a rán theui bi 'yøt'e. Nguetho bi beni maguese, ne bi 'yøt' yu ts'oqui bi numanhose, ne xun ngu 'be'a gätho bi hyonse. Tengu'bu n'da ra xisu da manse mbo rá mbui, da 'yena: “Nugä xun ngu ma ts'edigä, hingan ts'ogui thohogä, ne njam'bu din jagä ra dumbui,” ngubu bi ma. ⁸Pe janangue'a da nu ran unbi di und Oja, ne gätho 'be'a din ja, 'da huetho án ja gätho yu 'yanthi. Ne da nu ra ghe ne ra dumbui, ne di juadi nangu ra sibi. Nguetho tate thoho rá ts'edi Oja ra Hmu, gue di un'na rán theui bi 'yøt'e. ⁹Ne nu yú ts'ut'abi gätho yu häi gue zai i comhbu ran ts'o, gätho din zoni ne dim mbafi 'bu i hand rá 'bifi ra dahnini ngue i zø. ¹⁰Ne gätho dim 'bämanhë nguetho emme i su da nu ran unbi tengu in nu u i 'bupü ja ra dahnini. Ne da ma: “Huçcate, huçcate, nguetho mahotho ra dahnini, ne emme mi ja rá ts'edi, pe n'da huetho gue bi ts'emi,” da 'yen'u. ¹¹Ne gätho yu mbä bu ja gätho ra ximhäi din zoni ne dim mbafi, nguetho njo'o da dämbi

'be'a da mbä. ¹²Ngue yu oro, yu t'axi, yun 'yøt'e, yu perla, ne ra 'bøt'e ra lino xun ho, ra 'bøt'e ra seda, ra 'bøt'e xun tudi xun jupoi ne xun theni, ne gätho yu za gue muman'u, ne'u nt'øt'e yu do'yo, ne gätho u yu za nt'øt'e emme xum hmadi, ne'u nt'øt'e ra bronze ngue ra thenga fexna t'egui, ne'u nt'øt'e ra t'egui, ne'u nt'øt'e ra 'yaxi. ¹³Ne zai mi 'bä bu yu canela, yu 'yethi ngue in 'yohu yu tuhü, ra t'aza muman'u, yu 'yethi i yumanho, yu perfume, yu vino, yu aceite, ra hocjuni, ra trigo, yun dani, yu de'yo, yu fani, yu carro, ne yu 'yehë mi 'bä bu, nguetho mi 'bap yú te yu ja'i tengu'bu i 'bä yu fani. ¹⁴Ne da 'yen'u yu mbä: “Gätho gue xun ho gmi honi bin thegue. Ne gätho yu mbeti ne gätho 'be'a mahotho ya bi mba. Him man'dandj guin nu mahøn'a tengu mí ja bu,” da 'yen'u. ¹⁵Ne nu'u gue bim membeti ngue'u mim pä bu ja ra dahnini, dim 'bämanhë tho, nguetho i su da nu ran unbi, tengu in nu'u mi 'bupü. Ne emme din zoni, i tu yú mbui, nguetho njo'o da däi 'be'a i ja da mbä. ¹⁶Ne da 'yena: “Dumbui thoho nangue 'be'a bin ja ra dahnini, emme mi ja bu mahotho, ne mi ja bu yu 'bøt'e ra lino, ne yu 'bøt'e xun jupoi, ne yu 'bøt'e xun theni, ne madi nequi bu 'be'a mahotho gue yu oro ne yun 'yøt'e ne yu perla xum hmadi. ¹⁷Nuya nte jabu ya, n'da oratho ám 'bedi gätho emme xum hmadi mi ja bu,” da 'yen'u mim pä bu. Ne gätho yú hmu yu barco ne'u gätho i hu bu, ne gätho yu mbefi di 'yon yu barco, mi 'bämanhëtho. ¹⁸Ne bi du yú mbui

'bũ mi nu ra 'bifi i zø ra dahnini, ne bi 'yɛna: "Hin'yũ man'da ra hnini mahotho tengu nũ." ¹⁹Ne nu'ũ, bi 'yũx yú yã yũ fonthäi, ra hmepya gue tu yú mbũi, ne bin zoni ne bi mbafi, ɛna: "Huɛcate ra dahnini ɛmme mi ja rá ts'edi, nguetho gätho gahũ dyú hmuhũ yũ barco dãm membetihũ nũ, ne xøgue n'da oratho ám 'bedi gätho mi ja bũ," bi 'yɛn'ũ. ²⁰Pe gan johyahũ gätho ahũ gue guí 'bũhmbũ ua mahɛts'i, gan johyahũ nangue 'be'a bin ja ra dahnini, bi ts'embi. Ne dan johyahe gätho gahe ma 'bäihe ra Cristo ua ja ra häi, ne gätho gyũ pøngahyãhũ Ojã, ne gätho gahũ ngue dí tenhdũ Ojã, dan johyahũ, nguetho ya bi cos'ahũ 'be'a bi 'yøt'ahũ yũ ja'li mi 'bũpũ ja a ra dahnini. ²¹Ne nubũya n'da rá m 'behni Ojã mahɛts'i ngue xũn ngu rá ts'edi, bi gũ'ts'a n'da ra do ɛmme xũn ndoho, ne nts'edi bi 'yem bũ ja ra dãdejã. Ne bi 'yɛna: "Tengu thoho din ja ra dahnini Babilonia ngue mi ja rá ts'edi, pe njãm'bũ da hnu mahøn'a, gätho n'da m'bedi thoho. ²²Ne hin da t'øpũ mahøn'a yũ mbe'bida, gätho ɛ i pe yũ arpa, ne gätho ɛ i huixt yũ thuxi, xinga gue'ũ yũ hyuxi. Xinga n'da ran 'yohũ dim pøpũ mahøn'a, ne njon din cum bũ mahøn'a. ²³Ne din çã'bexui thoho, him man'dandj mahøn'a di nequi bũ yũ sibi, ne njon da 'yøt' ran thãti bũ ngue din johya tengu mi øt'e. Nguetho man'da mi ja yú ts'edi ɛ mi øt' yú 'befi bũ xinda gue'ũ mi'da gätho ra ximhäi. Pe mi hät yũ ja'li 'bũ mi xãnbi di ho yú pähä zehẽ ɛ gätho mi søm bũ, bí nexpũ ná ngũni ra ximhäi. ²⁴Ne guepũ bim fãn yú ji ɛ

yú pøngahyã Ojã, ne ɛ gätho mi'da yú t'uhni Ojã, gue bi tho. Pe guepũ bi tho ɛ, ne gue'a í ts'emba a ra dahnini," bi 'yɛn'a rá m 'behni Ojã.

19 Ne nubũya, dra Xuuagã dá øcã yú nde n'da munts'i yũ ja'li i 'bũpũ mahɛts'i. Ne bi 'yɛn'ũ: "Dí ɛspahũ Ojã, nguetho ma pøpãtehũ a, ne hønse ma Ojãhũ i ja rá nuixte ne tãte thoho rá ts'edi. ²Xũn ho rán ts'embi Ojã, nguetho rán säui bi t'ørpa ra dahnini, tengu'bũ ra 'yomt'ɛni xisu, gue bi ts'onba yú mbũi gätho yũ ja'li ra ximhäi. Ne nuya Ojã bi cospa ɛ gätho to'o bi hyo yú 'yɛhe," bi 'yɛna. ³Ne nts'edi bi mam mahøn'a yũ nde dá øcã: "Dí ɛspahũ Ojã nguetho ya bi juah ra sibi a ra dahnini, ne hin din hẽ a nín 'yo rá 'bifi," bi 'yɛn'ũ yũ ja'li. ⁴Nubũya gätho 'dãte magoho yũ dãç'yɛi ngue zãi di mbã'ts'a Ojã, ne'ũ goho yũn t'uti i 'bũi, bin danyahmu bũ i hu a Ojã, ne bi dãnde. Ne gätho bi ma bi 'yɛn'ũ: "Necãhe, ngubũ dí m bẽmhbe dí ɛspahẽ Ojã," ɛn'ũ.

Bi zin rá xisu ra De'yo

⁵Ne dá øcã man'da ra nde bi bøm bũ guepũ i hu a Ojã, ngue bi ma: "Dami 'yɛspa ma Ojãhũ gätho ɛ yú 'yɛhe. Dami 'yɛspahũ gätho to'o i numansu Ojã, ne'ũ i ja yú ts'edi ne'ũ hin'na," bi 'yɛn'a ra nde. ⁶Ne dá øcã yú nde yũ ja'li xũn ngu, ngue di hĩ tengu'bũ xũn ngu yũ dehe, ne tengu'bũ bi thoni yũn gãni. Ne bi 'yɛm 'bũ mi yã: "Dí ɛspahũ Ojã, nguetho di manda ya ra Hmu, ma Ojãhũ tãte thoho rá ts'edi. ⁷Gätho dan johyahũ, ne da hyu ma mbũihũ, ne ga ɛspahũ Ojã ngue i ja rá ts'edi.

Nguetho bi zøn ra ora da zin yu 'yɛc'yei ra Jesús, ra De'yo, tengu thoho n'da ran 'yohu din that'ui rá xisu. Ne mahøntho da mba ra xisu, mahoqui thoho. ⁸Ne bin t'un ran t'ɛdi da hye ra pahni di fexni, gue ra lino xingui ts'u ts'o. Nu'a ra pahni xun t'axi nam bønï ngue bi mba mahoqui yú ts'oqui u yú t'uhni Ojã ne nubaya i øt' yún thehu." ⁹Ne nuna ram 'behni mahɛts'i bi xicã 'be'a ga o't' ya: "Din johya gátho to'o u bi ts'on bu ja ran sihme nangue rán thati ra De'yo. Majuani rá m hman Ojã na dí xi a ya," bi 'yeng rá m 'behni Ojã mahɛts'i. ¹⁰Ne nubaya dán danyahmu bu ja rá gua ram 'behni mahɛts'i. Pe nu'a bi xicã: "O guín jabu, nguetho nugã rá 'yehɛ thohogã Ojã tengu thoho i, ne tengu ni cuhu, gátho u i mamp'a rá m hman Ojã nangue ra Jesús, gátho dadí jafu da fah ra Jesús," bi 'yeng 'bu mi xiqui.

Nu'a n'da bi hyux ra t'axca ndøfani

¹¹Ne nubaya, dra Xuuagã, dá nugã nsoqui mahɛts'i. Ne mi 'bãpu n'da ra t'axca ndøfani pa nthuts'i. Ne nu'a i huts'i, Majuani a rá thuhu, nguetho zã im mam majuani a. Ne di Jã'ts'a rá thuhu, janangue'a n'da ngu n'da di un'na rán säui 'bu bi juanbi, ne xun ho 'bu i øt' ran sui a. ¹²Ne nu'u yú dá a mi huxpu, mi zø tengu ra sibi, ne mi jabu xun ngu yu corona bu ja rá ya. Ne nu rá thuhu nt'o't'i bu, hønse mi paði 'be'a rá thuhu. ¹³Ne nu rá pahni mi he, bi zinni gátho ra ji, ne nu rá thuhu, ngue rá m Hman Ojã a. ¹⁴Ne nu'u yu dofui mahɛts'i, gátho mi he ra t'axca lino mahotho, xingui ts'u

xun ts'o. Ne gátho mi hux yu t'axca ndøfani, ne bi den'na ra mbudi mi huxpu ja ra ndøfani. ¹⁵Ne nu'a ra ngurbi i pøxpø ja rá nde n'da ra espada emme het'i, ngue da dap yún suihu 'bãpu gátho yu häi bu ja ra ximhäi. Ne gátho di manda u baya, ne njon di japi da mbesta'a da ma. Ne tengutho ra ja'i bu ja ran the'ma gui'uva, i nen yu uva, ne ngutho da 'yørpa u to da zembi, di un rá cue Ojã nts'utho, ngue nu'a nte hẽmbi da 'yøt'e. ¹⁶Ne nt'o't'i bu ja rá pahni ne rá xĩthe rá thuhu, ngue ra Hmuts'ut'abi a ngue di manda gátho yu ts'ut'abi, ne rá thuhu, ngue ra Ngurpa Hmu a ngue di manda gátho yu hmu. ¹⁷Ne dá nugã n'da rá m 'behni Ojã mahɛts'i mi 'bãpu ja ra hyadi, ne nts'edi bi mba't'u gátho yu doja mi 'yo bu magats'i, bi 'yẽmbi: "Gátho ahũ gyũ dojahũ, ba ɛhmbũ ya, nguetho Ojã bi 'yøt'ahũ n'da ra dants'ihme. ¹⁸Ba ɛhmbũ ya gui sihu yú ngøc'yei yu ts'ut'abi ne yu hmudofui, ne'u gátho mi ja yú ts'edi. Ne yu ndøfani ne gátho mi huts'i, ne gátho yu ja'i yu 'yehɛ ne gátho hing yu 'yehɛ, ne yu hmu uague yú mbefi," bi 'yem 'bu mi mba't' yu doja. ¹⁹Ne dá nugã ra zate gue xí bøxpø ja ra dađeja, ne 'darbu bim petihu gátho yu ts'ut'abi ngue gátho yu häi, ngue da 'yørpa n'da ra dãsui a mi huxpu ja ra t'axca ndøfani, ne'u gátho mi tenni. ²⁰Ne nu ra zate baya bi mba mfent'i a, ne'a ra hyäte pøngahya bi fent'i, gue'a ran t'uti í bøx ra häi ne xí 'yøt' yu hyonya nt'øt'e bu ja rá hmi ra zate. Ne gue'a mi hät yu ja'i gátho to'o mi ja rá thuhu bu ja rá dɛ. Gátho yoho bi t'entpø ja ra

sibi ra azufre, tengu n'da ra deja na ndoho a ra sibi. ²¹Ne gátho yu ja'i mi ten'na ra zate, bi tho nangue ra espada mi pøxpø ja rá nde a mi huxpø ja ra t'axca ndøfani. Ne nu'u yu doja bøya bin niyá thofo nangue yu ngøc'yei.

N'da mahuahi njeya

20 Ne nubøya, dra Xuuagä dá nugä man'da rá m 'behni Ojå mahøts'i bá çai ne bá hyá rán sogui ra hyähäi emme xøn hē ne nts'utho, guerpø i 'bøh yu zïthu. Ne nu'a rá m 'behni Ojå mi çá n'da ra cadena xøn ndoho. ²Ne bi bent'a ra jarga, ne t'ēmbi ra c'eyá, pø guet'a ra zïthu, rá thuhu í Satanás. Ne bi mba nthat'i n'da mahuahi njeya nangue ra cadena. ³Ne nu'a rá m 'behni Ojå bøya, bi 'yentpø ja ra hyähäi a ra zïthu. Ne bi go'mi, ne bi hyut'a ran sogui, ne bi cuahmi xøn ho, ngue hin da zä da bøm bu da hyät yu ja'i, asta gue'bu bi gua'a n'da mahuahi njeya. M'bejua da mba nso'ts'i 'da yu pa. ⁴Ne dá nugä man'da ra hmepya mahøts'i, xøn ngu yøn thuts'i, ne nu to'o mi huxpø bin t'un ran t'ēdi da 'yøt' ran juanbate, gätho min 'yohø u bi tho 'bu mi ma í çc'yei ra Jesús, ne'bu mi mamp'a rá m hman Ojå. Gue nu'u gätho him mi thānde ra zate xí bøxpø ja ra deja ne rá nyoguido. Ne nte mi ja bu yú dē rá thuhu ra zate, xinga guerpø ja yú 'ye. Nu'u bi ndants' mahøn'a 'bu mi du, ne bin 'yohø ra Jesús bin ts'ut'abi n'da mahuahi njeya. ⁵Ne guehya yú mbødi bi xox Ojå bi t'urcä. Pø nu'u mi'da gue bi du, hin da dambēni asta gue'bu bi gua'a n'da mahuahi

njeya. ⁶Ne di johya ne majapi u gätho u ra mbødi da xox Ojå, ne hin da nu a na yoho ran dāte ngue ra sibi mazai. Ne dim mbäjä nangue ra Cristo bu bí ja rá ts'edi Ojå, ne din 'yohø ra Cristo ngue din ts'ut'abi n'da mahuahi njeya.

Da mba nthapi ra zïthu

⁷Ne nu'bu bi gua'a n'da mahuahi njeya, da mba nsocui a ra zïthu mi ofädi. ⁸Ne nu'a ra zïthu bøya da bøm bu, xø da hyät mahøn'a yu ja'i gätho na ngøni ra ximhäi. Da mba bu ja ra häi Gog ne ra häi Mago ne di japi dim peti gätho nangue din ja ra dāsu. Ne xøn ngu da dēni hingui sä da 'bede, tengu ra 'bomu 'bom bu ndendejå, njon da hyät'i da mbede. ⁹Ne din 'yerpa thofo bu ní mba bi mbä'ts'i hapø mi 'bu u min 'yohø Ojå, guerpø ja ra dāhnini di huçc Ojå. Pø bá çah mahøts'i ra sibi bi juadi gätho yån suihø. ¹⁰Ne nu'a ra zïthu ngue bi hyät'u, bi t'entpø ja ra sibi i the ra azufre, tengu n'da ra dejå na ndoho, guerpø xí t'entpø ra zate xí bøxpø ja ra dādejå, ne'a ra hyäte pøngahyå gue ran t'uti xí bøxpø ja ra häi. Ne gätho hyu da nu ran unbi nangue ra sibi, ma pa ne ra xui høn'bu go njam'bu gätho yu pa mazai.

Ran zegui ran juanbi

¹¹Ne drå Xuuagä dá nugä mahøn'a, gue n'da ran thuts'i xøn ndoho xøn t'axi, ne mi hupø Ojå. Ne nu ra ximhäi ne mahøts'i bim 'be 'bu mi hyant'a mi hupø, ne him man ja bøya. ¹²Ne dá nugä gätho u xøn du, hønt'a go 'be'a ní ja'i, mi 'bäpø ja rá hmi Ojå i hupø. Ne bi mba ma

tants'i yu søcuą bũ, ne'a ra søcuą im ma to'o i ja ra temazai. Ne gätho bi mba ma juąnbi nangue'a nt'o't'i bũ 'be'a gätho bi 'yõt'a, nu'bũ mi 'bũi. ¹³Ne gätho ı gue bi du bũ ja ra deją, ne gätho ı mi'da bi du hõnbũ go hapũ, ngue gätho i 'bũpũ 'bũ'ı xũn du, bi bõm bũ, ne bim 'bäpũ ja rá hmi Oją. Ne bi mba ma juąnbi nangue 'be'a gätho bi 'yõt' 'bũ mi 'bũi. ¹⁴Ne nu'a ra xequi mi 'bũ'ı xũn du, bi t'entpũ ja ra sibi, tengu ra deją na ndoho. Gue'a na yoho ran däte a. ¹⁵Ne nubũ ja ra søcuą gue im ma to'o i ja ra temazai, ne nu'ı gätho him man t'o't'i yú thuhu bũ, bi t'entpũ ja ra sibi.

Ma'da'yo mahęts'i ne ra ximhäi

21 Ne nubũya, dra Xuuagä, dá nugä man'da bi t'urcä, ngue ma'da'yo mahęts'i ne ma'da'yo ra ximhäi. Nguetho ya bim 'bedi 'be'a gätho mi ja bũ mahęts'i ne ra ximhäi. Ne hin'yũ ra deją bũ ja ra 'da'yo ximhäi. ²Ne dá nugä bá cąh mahęts'i guepũ bí 'bũ Oją n'da ra hogahnini, gue'a ra Jerusalén ma'da'yo, mahotho, mahoqui, tengu n'da ra hmute i he ra pahni mahotho da mba dín thąt'ui rá ndø. ³Ne dá øcä n'da ra nde nts'edi bin yą, gue bá nexpũ ja ran thuts'i bũ bí hu Oją, bi 'yęna: “Dami hyand ya, bi gacua mahęts'i rá ngu Oją,” bi 'yęna, ne nuya zai dim 'bũhmbũ yũ jai a. ⁴Ne guese Oją di un ran johya, ne him man ja yũ guidä yũ jai, ne hin din ja ran däte mahõn'a bũ, ne hin din ja yũ dumbũi bũ. Nguetho gätho 'be'a mán ınbi mi ja, ya bi thogui. ⁵Ne nu Oją ngue i hupũ ja ran thuts'i, bi 'yęna: “Gätho

ma'da'yo dá øt'ä ya.” Ne bi xiqui, dra Xuuagä: “Dami 'yo't' ya 'be'a dí xi a i, ne sä da t'ęc'yei nguetho majuąni a.” ⁶Ne bi xiqui mahõn'a: “Ya bi guadi 'be'a gätho dá øt'ä ya. Gätho dá dũ'mi, ne ga juacä ra 'befi dá dũ'mi. Zai dám 'bucä ne dam 'bũi mazai. Ne nu'ı to'o i sä ngue di 'be a ra te mahyoni thoho, tengu'bũ i tuthe, ga undä ra te i juadi, tengu'bũ ra mbøthe im fonts'a ra dehe ga unni, ne hin da gurqui. ⁷Ne to'o da dąha, ga comhbe 'be'a gätho i jagä, ne ga øt'e ma t'ıhniğä ı, ne dyũ Ojąğä ı. ⁸Pe ga entpũ ja ra sibi ı to'o i su yũn ınbi 'bũ da dengui, ne'ı to'o yoho yún 'yomfęni, ne gätho ı xũn ts'o yú mbũi, ne gätho yũ hyodu, ne gätho yũ 'yomt'ęni, ne gätho ı in yąhũ yũ zıthũ, ne gätho ı i thąnde hõnt'a go 'be'a gue him majuąni, ne gätho ı i man yũ fehni. Gätho ya da nu na yoho ran däte, da t'entpũ i zø ra sibi ra azufre, tengu ra deją na ndoho,” bi 'yęn Oją.

Ma'da'yo ra hnini Jerusalén

⁹Ne xø dá nugä man'da ra hmepya bi t'urcä. Nu'a n'da ı yám 'behni Oją mahęts'i gue min 'yohũ 'dato yũm 'behni, gue'ı mi the yũ ximbo gue bi un yũn ınbi bũ ja ra häi, ne nu'a bi xiqui: “Ba ęhe, ga ut'a ra hnini, tengu'bũ ra hmute bin thąt'ui ra De'yo.” ¹⁰Ne nu'a rá Hogandąhi Oją bi bęngä man'da mahõn'a, tengu'bũ bi zıxcä a rá m 'behni Oją bũ ja n'da ra t'øhø xũn hęts'i, ne bi 'yurca ra hogahnini Jerusalén ma'da'yo, bi gąh mahęts'i guepũ bí 'bũ Oją. ¹¹Ne nu'a ra hnini ęmme di yoxni nangue rán hose Oją i 'bũpũ mbo. Ne di yoxni tengu ra

do ra jaspe i pømhyats'i. ¹²Ne nu'a ra hnini mi ja bu ra mbä't'i, ra jado xæn hęts'i, goho yú ts'at'i. Ne nu'a ra mbä't'i, mi ja bu 'de'magoho yu dajut'i, ne n'da ngu n'da yu jut'i mi 'bäpü n'da rá m 'behni Oja mahęts'i, da mbäh ra goxthi. Ne nu'ü 'de'mayoho yu jut'i, n'da a n'da nt'o't'i yú thuhu ü 'de'ma yoho yú ts'ünt'ü ra Israel. ¹³Ne n'da nguadi min ja hyu yu jut'i, hyu i xopü ní bõx ra hyadi, ne hyu i xopü ní yüh ra hyadi, ne hyu i xopü ra norte, ne hyu i xopü ra sur. ¹⁴Ne nu'a ra hnini mi fa'ts'i 'de'mayoho yu do, n'da'a n'da nt'o't'i yú thuhu ü 'de'mayoho yün 'yohü gue yú 'bäihü ra Jesús, ngue ra De'yo. ¹⁵Ne nu'a rá m 'behni Oja mahęts'i gue dán ya'be, mi ha n'da ra t'eni ra oro, tengu'bu ra metro, gue da 'yen ra hnini, hangu na ndoho yu jut'i, ne yu fõt't'e. ¹⁶Nu'a ra hnini xæn zant'ma ndoho, 'da'angu ná mba, ne 'da'angu nán jünni. Ne nu'a ram 'behni mahęts'i bi 'yen ra hnini, ne bi 'yu' ra güenda ngue yo mahuąhi ne yo ciento kilómetro ná ndoho, 'da'angu ná mba, 'da'angu nán jünni, ne 'da'angu nán hęts'i. ¹⁷Ne nu'a ram 'behni bi 'yeni hangu nán hęts'i rá mbä't'i ra hnini, ne bi 'yu' ra güenda ngue hyate ma goho metro. Ne bi 'yeni tengutho i øt' yu ja'i. ¹⁸Ne nu'a ra mbä't'i nt'øt'e nangue yu do ra jaspe, pë nu ra hnini nt'øt'e nangue ra oro, tengu'bu ra xito a ra oro. ¹⁹Ne nu'ü 'de'mayoho yu dado mi fa'ts'a ra mbä't'i, xæn ngu nt'üt'i yu t'üdo 'dahma 'dan'yo, ngue di fexni, xäm hmadi di muui. Nu'a rá mbüdi ra dado nt'üt'i yu t'üdo ra jaspe, nu'a ná yoho ra dado

nt'üt'i yu t'üdo ra zafiro, nu'a ná hyu ra dado nt'üt'i yu ágata, nu ná goho ra dado nt'üt'i yu esmeralda. ²⁰Ne nu'a ná cut'a ra dado nt'üt'i yu ónice, ná 'dato ra dado nt'üt'i yu cornalina, ná yoto ra dado nt'üt'i yu crisólita, ná hyato ra dado nt'üt'i yu berilo, ná guto ra dado nt'üt'i yu topacio, ná 'det'a ra dado nt'üt'i yu crisoprasa, ná 'de'ma'da ra dado nt'üt'i yu jacinto, ná 'de'mayoho ra dado nt'üt'i yu amatista. ²¹Ne gätho 'de'mayoho yú jut'i rá mbä't'i ra hnini nt'øt'e nangue yu perla gue xæn t'axi, ne n'da'a n'da yu perla gue bi t'øt'e n'da ngu n'da ra jut'i. Ne nu'a ra calle xæn ndoho bu mbo ra hnini nt'øt'e nangue ra oro xæn ho, tengu'bu ra xito a ra oro. ²²Ne hin dá nugä n'da ra nijä bu, nguetho gätho rá nguse Oja a ra hnini, ngue ra Hmu tåtetho rá ts'edi, ne ra De'yo, ne 'darpü i 'bühmbü ü i 'büpü ja ra hnini. ²³Ne nu'a ra hnini, him mahyoni ra hyadi di yorpü, oque ra zana, nguetho guese Oja ne ra De'yo di yorpü. ²⁴Ne nangue'a ra nyot'i i ja bu, gätho di yot'ü ne dim 'bümanho ü yu ja'i dim 'büpü gätho yu häi ua ja ra ximhäi. Ne yu ts'üt'abi gätho yu häi dim 'büi di dä bu ü yün ho xü 'yøt'e, tengu'bu di um bu yün t'unni xæn ngu di muui. ²⁵Ne nsoquitho yu jut'i gätho ra pa, ne njäm'bu da mba njut'i, nguetho njäm'bu din xui bu. ²⁶Ne hont'a go 'be'a gätho di muui, gue bi zän Oja bi 'yøt' yu ja'i 'dahma 'dan'yo yu häi ua ja ra ximhäi, ne gue'a da hyäxpü ü, ní thim bu mbo ra hnini. ²⁷Pë hin da yärpü ja ra hnini 'be'a xæn ts'o, xing yu ts'om'bäi da yärpü, xing yu hyäte. Pë hont'ü

to'o bi 'yorpa rá thuhu ra De'yo bu ja rá sœcuą, gue to'o gátho bi un ra temaząi, hœnt'ũ da ză da yurpũ.

Mi ts'ũtho ba ģh ra Jesucristo

22 Ne nu'a rám 'behni Ojå xœ bi 'yurcä man'da mahœn'a, dra Xuuagä. Ngue n'da ra dąthe mahoqui thoho ra dehe xœn güe tengu ra xito, t'ẽmbi rá dehe ra temaząi. Ne bí nexpũ ja rán thuts'i Ojå ne ra Jesús ra De'yo. ²Ne bi tho'inde bu ja ra calle xœn ndoho bu ja ra hnini. Ne n'da n'danguadi mi 'bäpũ yũ za t'ẽmbi yũ za gue di un ra te. Ne nu'ũ yũ za din zũdi, n'dazna ngu n'dazna ma'da'yo yœn dät'o din zupũ, janangue'a 'demayo nidį din zũdi n'dajeya. Ne nu'ũ yũ xi di un yœn zaqui gátho yũ ja'i. ³Ne hin'yũ 'be'a dí hnu rán ts'ẽmbi Ojå bu. Pe din ja bu rá ts'edi Ojå ne rá ts'edi ra Jesús ra De'yo. Ne gátho yũ 'yęhe da dąnde ı ne da 'yörpa yũ 'befi. ⁴Ne nu'ũ dim 'bupũ da nu rá hmi Ojå, ne gátho din ja rá thuhu Ojå bu ja yũ dę. ⁵Ne hin'yũ bu ra xui, janangue'a njon da hyom man'da ran nequi, xing ra hyadi, nguetho guese Ojå ra Hmu di yozehẽ bu. Ne nu'ũ dim 'bupũ din ts'ut'abi gátho yũ pa maząi. ⁶Ne nu'a ram 'behni bi xicä: “Gátho ram hma gá 'yode, majuaņi a, ne da ză da t'ęc'yei gátho. Nu'a Ojå ra Hmu, gue'a di un rá Hogandąhi yũ pœngahya, ya bá pencä ua drám 'behnigä a, ngue ga xi ahũ 'be'a din ja, gue yũ 'yęhe ahũ Ojå. Ne him maya'a din ja,” bi 'yęna. ⁷“Dami 'yœhmbũ ya,” ęn'a ra Jesús, “him maya'a gue gua ęcä. Gan johyahũ gátho ahũ gue guí

ęc'yęihũ 'be'a din ja, nt'o't'i bu ja ra sœcuą,” bi 'yęna. ⁸Ne nugä dra Xuuagä, majuaņi dá øde ne dá nugä 'be'a gátho bi t'urqui ngue dá o't'ä ua. Ne nu'bu mi guala 'be'a dá øcä ne 'be'a xí 'yurqui, dán dąnyahmu bu ja rá gua ram 'behni mahęts'i bi 'yurqui gátho, dí ęna gue ga thąnde. ⁹Pe nu ram 'behni bi xiqui: “O guí thąndegui, nguetho nugä dra 'yęhęgä tengu i, ne ni cuhũ mi'da yũ pœngahya, ne gátho mi'da ı gue i ęc'yei 'be'a gá 'yörpũ ja ra sœcuą. Hœnse Ojå gui thąnde,” bi 'yęna. ¹⁰Ne xœ bi xicä ram 'behni bũa: “O guí pes' thoho na gá 'yo't'i, ngue 'be'a din ja, nguetho him maya'a din ja. ¹¹Ne nu'ũ to'o i øt' ran ts'lo, thocua thoho da 'yøt' ran ts'lo, ne gátho to'o i øt' ran ts'om'bäi, thocua thoho da 'yøt'e. Pe nu'ũ to'o i øt' ran ho, thocua thoho da 'yøt' ran ho, ne to'o mahoqui thoho yũ mbui thocua thoho gue xtán ho yũ mbui,” bi 'yęn'a rám 'behni Ojå mahęts'i 'bũ mi xiqui. ¹²Ne bi 'yęngä ra Jesús bũa: “Ne guehna dí xi ahũ, him maya'a ba ęcä. Ne n'da ngu n'da ga un rán theui 'be'a gátho bi 'yøt'e. ¹³Nugä gátho dá dũ'mi ne ga juacä ra 'befi dá dũ'mi, dra mbudigä ne dran zeguigä, ząi dám 'bui ne dam 'bui maząi. ¹⁴Mająpi thoho gátho mahoqui yũ mbui nangue Ojå, tengu'bu m'beni yũ pahni. Janangue'a i ja yœn t'ędi da yurpũ ja yũ goxthi ra hnini. Ne nu'ũ to'o da ză da yurpũ, da ză da zi yœn dät'o yũ za gue t'ẽmbi yũ za di un ra temaząi. ¹⁵Pe hingui sä da yurpũ gátho ı ngue bi 'uegue nangue Ojå. Ne da gopũ thi ı gátho i yąhũ yũ zįthũ, ne gátho yũ 'yomt'ęni, ne

gätho yu hyodu, ne gätho i thände 'be'a him majuaṇi, ne gätho yu ja'i gue di ho da man yu fehni, hingui sä da yurpu u. ¹⁶Nugä dra Jesús-gä, dá penhdä bu mam 'behni-gä gue da xi ahü gyu 'yec'yehü, gue 'be'a gä 'yorpu ja ra søcuq. Nugä dram bom'betogä ra David, ne tengu'bu dra Daşø dín 'yo'be ran nequi," bi 'yena ra Jesús. ¹⁷"Ba ehmbu gätho ahü," en'a rá Hogandähi Oja, ne'a rá xisu ra De'yo ena. Ne'u gätho gue i øde, da ma: "Ba ehmbu." Ne ba ecua gätho i tuthu, ne gue sihu ra dehe gue di un ra temazaṇi, ne hin gui juthu a.

Ran zofo ran zegui

¹⁸Ne nuya dí xi ahü, gätho ahü guí nuhu ya yum hma i jaua, ngue

i ma 'be'a din ja, o gue ahü guí øhmbu 'bu i hman ya yum hma nt'o't'i ua, pe nu'bu guí ena gui hyuspahu mi'da yum hma, pe da hyus'ahu Oja u yun unbi im mangua ja ra søcuq 'bu. ¹⁹O nu'bu guí ehmbu him majuaṇi 'da yum hma nt'o't'i ua, ena gue'bu gdí 'ueju u, pe Oja di 'uec'ahu yun japi im mangua ngue hin di ja ahü gui cürpu ja ra hogahnini, ne hin di ja ahü gui sifu yun dät'o a ra za di un ra temazaṇi. ²⁰Ne nu'a ra Jesús gue bi man ya yum hma gätho i jaua, i em buya, "Majuaṇi ba ecä n'dihi," bi 'yena. Ne gue'a dín nde'e, ne dí xi a i, ba ehe ma Hmu i Jesús. ²¹Ne gätho ahü dín nde guin nuhu rán japi a ma Hmuhu ra Jesús. Ne hønt'a dí xi ahü ya.